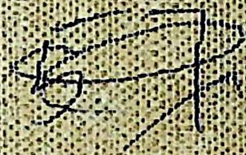

హి । రాధ్నువాని ॥ ౬ అరాధ్నోత్ ॥ ౭ రాధ్నుయాత్ ॥ ౮ రా ధ్యాత్ ॥ ౯ అరాత్సీత్ ॥ ౧౦ అరాత్స్యత్.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిరాధ్నుతే ౨ వ్యతిరరాధే-వ్యతిరరా ధాతే । హింసార్థత్వాభావాన్నైత్వాభ్యాసలోపౌ ॥ ౩ వ్యతిరా ద్ధా(సే,హే) ౪ వ్యతిరాత్స్యతే ॥ ౫ వ్యతిరాధ్నుతాం ॥ ౬ వ్యత్య రాధ్నుత-వ్యత్యరాధ్నుథాః-వ్యత్యరాధ్నువి॥౭వ్యతిరాధ్నువీత॥ ౮వ్య తిరాత్సీష్ట-ధ్వం॥౯వ్యత్యరాద్ధ-వ్యత్యరాత్సాతాం ॥౧౦వ్యత్యరాత్స్యత.

భావే—౧ రాధ్యతే ॥ ౨ రరాధే । హింసాయాంకర్మణిరేధే ॥ ౩ రాద్ధా ॥ ౪ రాత్స్యతే ॥ ౫ రాధ్యతాం ॥ ౬ అరాధ్యత ॥ ౭ రా ధ్యేత ॥ ౮ రాత్సీష్ట ॥ ౯ అరాధి ॥ ౧౦ అరాత్స్యత.

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచఖాదతివత్ ॥ సని హిం సార్థేరాధోహింసాయాం సనీస్వాచ్యఇతీసాదేశేఽభ్యాసలోపే తి జ్కృతోః రిత్సతి, రిత్సాంచకార, రిత్సితవ్యం, రిత్సనీయమిత్యాది । హింసాతోఽన్యత్ర ఆరిరాత్సతి, ఆరిరాత్సితవ్యమిత్యాది ॥ యఙి యఙ్లుకిచ తిఙ్కృతోఃఖాదతివత్ ॥ పు ౨౩౩,౨౩౪.

కేవలాత్కృత్సు—రాద్ధవ్యం, రాధనీయం, రాధ్యం, రాద్ధః, రా ద్ధవాన్, రాధ్నువన్-రాధ్నువతీ, రాత్స్యన్-రాత్స్యతీ-రాత్స్యంతీ రాద్ధుం, రాద్ధం, రాధనం, రాద్ధ్వా, అపరాధ్య, రాధంరాధం, రా ద్ధ్వారాద్ధ్వా.

సాధ-సంసిద్ధౌ॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

సాధ్నోతి, ససాధ, ససాధతురిత్యాది ॥ శేషంసర్వంరాధ్నోతివ త్ ॥ సని-సిషాత్సతీత్యాదివిశేషః

తిక,తిగ-గతౌచ॥చాదాస్కందనే॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥ పరస్మైపదినౌ.

౧ తిక్నోతి ॥ ౨ తితేక-తితికతుః ॥ ౩ తేకితా ॥ ౪ తేకిష్యతి ౫ తిక్నోతు-తిక్నుహి,తిక్నువాని ॥ ౬ అతిక్నోత్ ॥ ౭ తిక్నుయాత్

౮ తిక్యాత్ ॥ ౯ అతేకీత్ ॥ ౧౦ అతేకిష్యత్.

ఆస్కందనే । కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతితిక్నుతే ॥ ౨ వ్యతితితికే ॥ ౩ వ్యతితేకితా(సే,హే) ౪ వ్యతితేకిష్యతే ॥ ౫ వ్యతితిక్నుతాం ౬ వ్యత్యతిక్నుత ॥ ౭ వ్యతితిక్నువీత ॥ ౮ వ్యతితేకిషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ వ్యత్యతేకిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యతేకిష్యత.

కర్మణి—౧ తిక్యతే ॥ ౨ తితికే ॥ ౩ తేకితా (సే,హే) ౪ తేకిష్యతే ॥ ౫ తిక్యతాం ॥ ౬ అతిక్యత ॥ ౭ తిక్యేత ॥ ౮ తేకిషీష్ట-ఢ్వం ౯ అతేకి ॥ ౧౦ అతేకిష్యత.

ణ్యంతాదిషుసర్వత్రటీకతివత్ ॥ పు ౨౦౦.౨౦౧.

కేవలాత్కృత్సు—తేకితవ్యం, తేకనీయం, తేక్యం, తికితః, తికితవాన్, తిక్నువన్ ॥ తిక్నువతీ, తేకిష్యన్ ॥ తేకిష్యతీ ॥ తేకిష్యంతీ, తేకితుం తేకితః, తేకనం, తికిత్వా, తేకిత్వా, వితిక్య, తేకం తేకం, తికిత్వా తిత్వా, తితిత్వా తేకిత్వా ॥ ఏవం తిగ్నోతేరప్యూహ్యమ్.

తృప-ప్రీణనఇత్యేకే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

తృప్నోతి । తతర్ప । తర్పితేత్యాదివక్ష్యమాణధృష్ణోతివత్ ॥

ఞిధృషా-ప్రాగల్భ్యే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ ధృష్ణోతి ॥ ౨ దధర్ష-దధృషతుః । దధర్షిథ ॥ ౩ ధర్షితాసి ॥ ౪ ధర్షిష్యతి ॥ ౫ ధృష్ణోతు॥ధృష్ణుహి॥ధృష్ణవాని ॥ ౬ అధృష్ణోత్ ॥ ౭ ధృష్ణుయాత్ ॥ ౮ ధృష్యాత్ ॥ ౯ అధర్షీత్ ॥ ౧౦ అధర్షిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిధృష్ణుతే ॥ ౨ వ్యతిదధృషే ॥ ౩ వ్యతిధర్షితా(సే,హే) ౪ వ్యతిధర్షిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిధృష్ణుతాం ॥ ౬ వ్యత్యధృష్ణుత ॥ ౭ వ్యతిధృష్ణువీత ॥ ౮ వ్యతిధర్షిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యధర్షిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యధర్షిష్యత.

భావే—౧ ధృష్యతే ॥ ౨ దధృషే ॥ ౩ ధర్షితా ॥ ౪ ధర్షిష్యతే ॥ ౫ ధృష్యతాం ॥ ౬ అధృష్యత ॥ ౭ ధృష్యేత ॥ ౮ ధర్షిషీష్ట ॥ ౯ అధర్షి ॥ ౧౦ అధర్షిష్యత.

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు సన్యఙ్ యఙ్లుక్షు తిఙ్క్షు చ సర్వం గృజధాతువత్ ॥ పు ౨౪౧,-౪౫౨-౨౪౩.

కేవలాత్కృత్సు—ధర్షితవ్యః, ధర్షణీయః, ధృష్యః, ఋదుపధాదితి క్యప్ ॥ ఆదితశ్చేతీడ్నిషేధే ప్రాప్తే ధృషిశసీ వైయాత్య ఇత్యవినయఏవానిట్త్వంనియమ్యతే ॥ ధృష్టః, ధృష్టవాన్, అవినీతశ్చేత్, అన్యత్ర ధర్షితః, ధర్షితవాన్, నిష్ఠాశీఙ్ స్విదిమిదిక్ష్విదిధృషఇతి కిత్త్వనిషేధః । ధృష్ణువన్।ధృష్ణువతీ, ధర్షిష్యన్।ధర్షిష్యతీ। ధర్షిష్యంతీ ॥ ధర్షితుం, ధృష్టం, ధర్షితం, ధర్షణం, ధర్షిత్వా, ప్రధృష్య ధర్షంధర్షం, ధర్షిత్వాధర్షిత్వా.

ఇతి స్వాదౌ పరస్మైపదినః

అథ ద్వావాత్మనేపదినౌ

అశూ-వ్యాప్తౌ ॥ సకర్మకః ॥ వేట్ ॥ ఆత్మనేపదీ

౧ అశ్నుతే।అశ్నువాతే।అశ్నువతే ॥ అశ్నుషే।అశ్నువాథే।అశ్నుధ్వే ॥ అశ్నువే।అశ్నువహే।అశ్నుమహే ॥ అభ్యాసాచ్చేతి దీర్ఘాదభ్యాసాదవర్ణాత్పరస్యనుట్ ॥ ౨ ఆనశే।ఆనశాతే।ఆనశిషే।ఆనక్షే।ఆనశిధ్వే-ఆనడ్ఢ్వే । ఆనశివహే।ఆనశ్వహే।ఆనశిమహే।ఆనశ్మహే ॥ ౩ అశితా(సే, హే) అష్టా(సే, హే) ౪ అశిష్యతే।అక్ష్యతే ॥ ౫ అశ్నుతాం।అశ్నుష్వ। అశ్నవై ॥ ౬ ఆశ్నుత। ఆశ్నుథాః। ఆశ్నువి।ఆశ్నువహి ॥ ౭ అశ్నువీత । అశ్నువీయాతాం ॥ ౮ అశిషీష్ట-ధ్వం ॥ అక్షీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ ఆశిష్ట।ఆశిషాతాం।అశిషత(ఢ్వం, ధ్వం) ఆష్ట।ఆక్షాతాం।ఆక్షత ॥ ఆష్ఠాః।ఆక్షాథాం।ఆడ్ఢ్వం ।ఆక్షి।ఆక్ష్వహి।ఆక్ష్మహి ॥ ౧౦ ఆశిష్యత।ఆక్ష్యత.

కర్మణి—౧ అశ్యతే ॥ ౫ అశ్యతాం ॥ ౬ ఆశ్యత ॥ ౭ అశ్యేత॥ ౯ అశీతివిశేషః ॥ శేషం కర్తృలకారవత్.

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు చాశయతీత్యాద్యాటయతీత్యాదివత్ ॥పు౧౬౦,౧౬౧. సని స్మిపూఙ్రంజ్వశాం సనీతి నిత్యమిటి తిజ్కృతోరశిశిషత ఇత్యాది అయియిషత ఇత్యాద్వ్యయతివత్ ।పు౪౨౦,౪౨౧ అజాదిత్వాన్నయజ్యజ్ఞుకౌ. కేవలాత్కృత్సు—అశితవ్యః।అష్టవ్యః, అశనీయః, ఆశ్యః, అష్టః, అష్టవాన్, అశ్నువానః, అశిష్యమాణః, అక్ష్యమాణః, అశితుం, అష్టుం, అష్టం, అశనం, అశిత్వా, అష్ట్వా, సమశ్య, ఆశమాశం, అశిత్వాశిత్వా, అష్ట్వాష్ట్వా.

ష్టిఘ-ఆస్కందనే।సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ స్తిఘ్నుతే ॥ తిష్టిఘే।తిష్టిఘాతే।తిష్టిఘిషే ॥ ౩ స్తేఘితా(సే, హే ౪ స్తేఘిష్యతే ॥ ౫ స్తిఘ్నుతాం । ౬ అస్తిఘ్నుత।అస్తిఘ్నువాతాం।అస్తిఘ్నువత । ౭ స్తిఘ్నువీత । ౮ స్తేఘిషీష్ట-ధ్వం । ౯ అస్తేఘిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అస్తేఘిష్యత. కర్మణి—ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోస్సన్యజ్యజ్ఞుకుతిఙ్కృతోస్సర్వం కేటతివత్।సన్నన్తాదాత్మనేపదం విశేషః

కేవలాత్కృత్సు—స్తేఘితవ్యం, స్తేఘనీయం, స్తేఘ్యః, స్తిఘితః, స్తిఘితవాన్, స్తిఘ్నువానః, స్తేఘిష్యమాణః, స్తేఘితుం, స్తిఘితం, స్తేఘనం, స్తిఘిత్వా, స్తేఘిత్వా, పరిస్తిఘ్య, స్తేఘం స్తేఘం- స్తిఘిత్వా స్తిఘిత్వా- స్తేఘిత్వా స్తేఘిత్వా.

..ఇత్యాత్మనేపదినః..

..అథోభయపదినః..

చిఞ్-చయనే।సకర్మకః।అనిట్।ఉభయపదీ

౧ చినోతి।చినుతః।చిన్వంతి । చినోషి।చినోమి।చిన్వః।చినువః।చినుతే।చిన్వాతే।చిన్వతే । చినుషే।చిన్వే।చిన్వహే।చినువహే । విభాషాచే

ఋతి వా కుత్వం । ౨ చికాయ । చిక్యతుః । చికయిథ । చికేథ । చికాయ । చికయ । చిక్యివ । చిక్యిమ । పక్షే చిచాయ । చిచ్యతుః । చిచయిథ । చిచేథ । చిచాయ । చిచయ । చిచ్యివ । చిచ్యిమ । చిక్యే । చిక్యాతే । చిక్యిషే । చిక్యిఢ్వే-ధ్వే । చిక్యివహే । చిక్యిమహే । పక్షే చిచ్యే । చిచ్యాతే । చిచ్యిషే । చిచ్యిఢ్వే-ధ్వే । చిచ్యివహే । ౩ చేతా (సి-సే-హే) ౪ చేష్యతి-తే । ౫ చినోతు-చినుతాత్ । చిను-చినుతాత్ । చినవాని । చినుతాం । చిన్వాతాం । చినుష్వ । చినవై) ౬ అచినోత్-అచినుతాం ॥ అచినోః-అచినవం-అచిన్వ-అచినువ-అచినుత-అచిన్వాతాం-అచినుథాః-అచిన్వి-అచిన్వహి-అచినువహి । ౭ చినుయాత్-చినుయాతాం । చిన్వీత-చిన్వీయాతాం । ౮ చీయాత్-చీయాస్తాం ॥ చేషీష్ట-చేషీయాస్తాం-ఢ్వం ॥ ౯ అచైషీత్-అచైష్టాం । అచేష్ట అచేషాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అచేష్యత్-త.

కర్మణి—౧ చీయతే ॥ ౨ చిక్యే, చిచ్యే ॥ ౩ చాయితా (సే, హే) చేతా (సే, హే) ౪ చాయిష్యతే-చేష్యతే ॥ ౫ చీయతాం ॥ ౬ అచీయత ॥ ౭ చీయేత ॥ ౮ చాయిషీష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) చేషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అచాయి-అచాయిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) అచేషాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అచాయిష్యత-అచేష్యత. ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు తథా యఙ్ఞ్లుకో స్త్రిజికృతి వసర్వం జయ జాపయతీత్యాదివత్ ॥ పు ౭౬, ౭౮ ॥ సని- తదంతాత్కృత్సు చ చికీషతి-తే ॥ చిచీషతి-తే ॥ ఇత్యాది ద్వైరూప్యం శ్రియతివ దోబోధ్యమ్ ॥ పు ౪౯౮.

కేవలాత్కృత్సు—చేతవ్యః । చయనీయః । చేయః । నిచీయతేస్మి న్ధాన్యాదికమితి నికాయ్యో నివాసః ॥ నివాసే వా చ్యేపాయ్యసాంనాయ్యే త్యాదినా ణ్యతి కుత్వం నిపాత్యతే ॥ సంచీయతే ఽసౌ సంచాయ్యః క్రతుః । క్రతౌ కుండపాయ్యసంచాయ్యావితి ణ్యదంతో నిపాత్యతే ॥ పరిచీయతే ఽసౌ పరిచాయ్యః ॥ ఉపచీయతే ఽసావుపచాయ్యశ్చాగ్నిః ॥ అగ్నౌ పరిచాయ్యోపచాయ్యసమూహ్యా ఇతి ణ్యదంతో నిపాత్యతే ॥ చీయ

త్తే-సౌచిత్యాగ్నిః । అగ్నిశ్చయనమగ్నిచిత్యా । చిత్యాగ్నిచిత్యేచ తికర్మణిభావేచక్యబంతానిపాత్యంతే । చితః । చితవాన్ । చిన్వన్ చిన్వతీ । చిన్వానః ॥ చేష్యన్ । చేష్యతీ । చేష్యంతీ । చెష్యమాణః । చేతుం । చితం । చయనం । చిత్వా । విచిత్య । చాయంచాయం । చిత్వాచిత్వా.

డు, మిఞ్-ప్రక్షేపణే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ ఉభయపదీ

౧ మినోతి । మినోషి । మిన్వః । మినువః । మినుతే । మినుషే । మిన్వహే । మినువహే । మీనాతి । మినోతీత్యాదినాఽశిత్యేజ్విషయఆత్వం ॥ ౨ మమౌ । మిమ్యతుః । మమిథ । మమాథ । మిమ్యథుః । మమౌ । మిమ్యివ । మిమ్యే మిమ్యాతే । మిమ్యిషే । మిమ్యిఢ్వే-ధ్వే ॥ మిమ్యివహే । మిమ్యిమహే ।
౩ మాతా (సి । సే । హే) ౪ మాస్యతి-తే ॥ ౫ మినోతు । మిను । మినవాని ॥
౬ అమినోత్ । అమినోః । అమినవం । అమిన్వ । అమినువ । అమినుత । అమిన్వాతాం । అమినుథాః । అమిన్వి । అమిన్వహి । అమినువహి ॥ ౭ మినుయాత్ । మినుయాతాం । మిన్వీత । మిన్వీయాతాం ॥ ౮ మీయాత్ । మీయాస్తాం । మాసీష్ట । మాసీయాస్తాం-ధ్వం ॥ ౯ అమాసీత్ । అమాసిష్టాం । అమాస్త । అమాసాతాం ॥ ౧౦ అమాస్యత్-త.

కర్మణి—౧ మీయతే ॥ ౨ మమే ॥ ౩ మాయితా (సే । హే) మాతా (సే । హే) ౪ మాయిష్యతే । మాస్యతే ॥ ౫ మీయతాం ॥ ౬ అమీయత ॥ ౭ మీయేత ॥ ౮ మాయిషీష్ట (ఢ్వం । ధ్వం) మాసీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అమాయి । అమాయిషాతాం (ఢ్వం । ధ్వం) అమాసాతాం (ధ్వం) ౧౦ అమాయిష్యత । అమాస్యత. ణ్యంతాదిషుసర్వమాదాదికమాతివత్ ॥ పు ౫౩౨.

సని- కృతదీర్ఘస్యాస్యమీరూపావిశేషాదిన్ ॥

కేవలాత్కృత్సు—మాతవ్యః । మానీయః । మీయతేఽనేనేతి పాఖ్యం మానం । పాయ్యసాంనాయ్యేత్యాదినాణ్యత్యాత్వాదేఃపత్వంచని పాత్యతే । మేయః । మితః । మితవాన్ । ద్యుతిస్యతీతీత్త్వం । మిన్వన్ । మిన్వానః

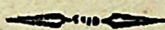
మినవతీ । మాస్యన్ । మాస్యతీ । మాస్యంతీ ॥ మాస్యమానః । మాతుం । మితం । మానం । మిత్వా । ప్రమాయ । మీనాతిమినోతీత్యాత్వం । మాయంమాయం । మిత్వామిత్వా

శిఞ్-నిశానే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ ఉభయపదీ

౧ శినోతి । శినుతే ॥ ౨ శిశాయ । శిశ్యే ॥ ౩ శేతా (సి । సే । హే) ౪ శేష్యతి । తే ॥ ౫ శినోతు । శిను । శినవాని । శినుతాం ॥ ౬ అశినోత్ । అశినుత, ౭ శినుయాత్ । శిన్వీత । ౮ శీయాత్ । శేషీష్ట-ఢ్వ ॥ ౯ అశైషీత్ । అశేష్ట-ఢ్వం ॥ ౧౦ అశేష్యత్-త ॥ కర్త్రాదిషుసర్వంచినోతివత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు— శేతవ్యం । శయనీయం । శేయం । శితః । శితవాన్ । శిన్వన్ । శిన్వతీ । శిన్వానః । శేష్యన్ । శేష్యతీ । శేష్యంతీ । శేష్యమాణః । శేతుం । శితం । శయనం । శిత్వా । నిశిత్య । శాయంశాయం । శిత్వాశిత్వా ॥

షిఞ్-బంధనే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ ఉభయపదీ

సినోతీత్యాదిసర్వంచినోతివత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు—సయనీయం । సేయం । సినోగ్రాసః । సినోతేర్గ్రాసకర్మకర్తృకస్యేతినిష్ఠానత్వం । అన్యత్రసితాపాశేనసూకరీ ॥ సితవాన్ । సిన్వన్ । సిన్వతీ । సిన్వానః । సేష్యన్ । సేష్యతీ । సేష్యంతీ । సేష్యమాణః । సేతుం । సితం । సయనం । సిత్వా । ప్రసిత్య సాయంసాయం । సిత్వాసిత్వా ॥

ధుఞ్-కంపనే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ ఉభయపదీ

౧ ధునోతి, ధునోషి, ధునోమి, ధున్వః, ధునువః, ధునుతే, ధునుషే, ధున్వే, ధున్వహే-ధునువహే ॥ ౨ దుధావ-దుధువతుః ॥ దుధవిథ, దుధోథ, దుధువివ-దుధువిమ ॥ దుధువే-దుధువిషే-దుధువిఢ్వే-ధ్వే ॥ దుధువివహే-దుధువిమహే ॥ ౩ ధోతా (సి-సే-హే) ౪ ధో

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ష్యతి-తే ౫ ధునోతు-ధునుతాత్ ॥ ధును-ధునుతాత్, ధునవాని-ధునుతాం-ధునుష్వ-ధునవై ॥ ౬ అధునోత్-అధునుతాం-అధున్వన్ ॥ అధునవం-అధున్వ అధునువ- అధునుత-అధున్వాతాం-అధున్వి-అధున్వహి-అధునువహి ॥ ౭ ధునుయాత్-ధునుయాతాం । ధున్వీత-ధున్వీయాతాం ॥ ౮ ధూయాత్-ధూయాస్తాం । ధోషీష్ట-ధోషీయాస్తాం-ధ్వం అధౌషీత్-అధౌష్టాం॥ అధోష్ట అధోషాతాం-ధ్వం॥౧౦అధోష్యత్-త

కర్మణి—౧ ధూయతే ॥ ౨ దుధువే(ఢ్వే.ధ్వే) దుధువివహే-దుధువిమహే ॥ ౩ ధావితా(సే,హే) ధోతా(సే,హే)౪ ధావిష్యతే। ధోష్యతే ॥ ౫ ధూయతాం ॥ ౬ అధూయత ॥ ౭ ధూయేత ॥ ౮ ధావిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ధోషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అధావి-అధావిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) అధోషాతాం-ధ్వం ॥ ౧౦ అధావిష్యత-అధోష్యత.

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచసనతిపల్ ॥చజి-అదూధవల్-త ॥ తథాయఙ్యఙ్లుకో స్సిజిక్కృతిచ ॥ పు ౧౧౪,౧౦౫ ॥

సని-దుధూషతి-తే ॥ ఇత్యాదిశిశీషతీ ఇత్యాదినల్ పదద్వయం బోధ్యమ్ ॥ కేవలాత్కృత్సు-ధోతవ్యః, ధవనీయః, ధవ్యః, ధావ్యః, ధుతః, ధుతవాన్, ధున్వన్-ధున్వతీ, ధునానః, ధోష్యన్-ధోష్యతీ-ధోష్యంతీ, ధోతుం, ధుతం, ధవనం, ధుత్వా, విధూయ, ధావం ధావం, ధుత్వాధుత్వా.

షుఞ్-అభిషవే॥అభిషవఃస్నపనం పీడనంస్నానం సురాసంధానంచ॥

తత్రస్నానేఽకర్మకః॥అన్యత్రసకర్మకః॥అనిట్॥ఉభయపదీ

౧ సునోతి-సున్వః-సునువః॥సునుతే-సున్వహే-సునువహే॥ ౩సోతా(సే,స్సేహే) ౪ సోష్యతి-తే ॥ ౫ సునోతు-సునుతాం ॥ ౬ అసునోత్-అసున్వ-అసునువ-అసునుత-అసున్వహి-అసునువహి ॥ ౭ సునుయాత్-సున్వీత ॥ ౮ సూయాత్-సోషీష్ట-ధ్వం ॥ స్తుసుధూఞ్భ్యఇతినిత్యమిట్॥ ౯ అసావీత్-అసావిష్టాం-అసోష్ట అసోషాతాం-ధ్వం॥

౧౦ అసోష్యత్-త ॥ కర్త్రాదిషు సర్వం సవతివత్ ॥ పు ౧౦౮,౧౦౯.

కేవలాత్కృత్స్న-సోతవ్యం, సవనీయం, సవ్యః, సావ్యః, రాజ్ఞా సోతవ్యోఽభిషవద్వారా నిష్పాదయితవ్యో రాజసూయః॥ రాజసూయసూర్యేత్యాదినా క్యబ్దీర్ఘో నిపాత్యతే ॥ యద్వా లతాత్మకః సోమో రాజా, స సూయతేఽభిషూయతేఽత్రేత్యధికరణే క్యప్ ॥ సుతః, సుతవాన్, సున్వన్, సున్వతీ, సున్వానః, సోష్యన్-సోష్యతీ-సోష్యంతీ సోష్యమాణః, సోతుం, సుతం, సవనం, సుత్వా, అభిషూయ, సావంసావం, సుత్వాసుత్వా.

ధుఞ్-కంపనే॥ దీర్ఘాంతోఽప్యయం॥ సకర్మకః॥ వేట్॥ ఉభయపదీ

౧ ధూనోతి-ధూనుతః-ధూన్వంతి ॥ ధూన్వః-ధూనువః-ధూనుతే-ధూన్వాతే-ధూన్వతే ॥ ధూన్వహే-ధూనువహే ॥ ౨ దుధావ-దుధువతుః । దుధవిథ దుధోథ ॥ కితిలిటిశ్ర్యుకః ఇతి నిషేధం బాధిత్వా క్రాదినియమాన్నిత్యమిట్ ॥ దుధువివ-దుధువిమ ॥ దుధువే-దుధువాతే॥ దుధువిషే-దుధువిఢ్వే-ధ్వే ॥ దుధువివహే-దుధువిమహే ॥ ౩ ధవితా (సి, సే, హే) ధోతా(సి, సే, హే) ౪ ధవిష్యతి-తే॥ ధోష్యతి-తే॥ ౫ ధూనోతు-ధూనుతాత్ ॥ ధూను-ధూనుతాత్ ॥ ధూనవాని, ధూనుతాం ధూన్వాతాం-ధూన్వతాం ॥ ధూనుష్వ-ధూనవై ॥ ౬ అధూనోత్-అధూనుతాం-అధూన్వన్ ॥ అధూనవం-అధూన్వ-అధూనువ-అధూన్మ-అధూనుమ ॥ అధూనుత-అధూన్వాతాం-అధూన్వత ॥ అధూనుధ్వం ॥ అధూన్వి-అధూన్వహి, అధూనువహి ॥ ౭ ధూనుయాత్-ధూనుయాతాం-ధూనుయుః ॥ ధూన్వీత, ధూన్వీయాతాం-ధూన్వీరన్॥ ౮ ధూయాత్-ధూయాస్తాం-ధూయాసుః ॥ ధవిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ధోషీష్ట-ఢ్వం ॥ స్తుసుధూఞ్భ్యః పరస్మైపదేష్వితి నిత్యమిట్ ॥ ౯ అధావీత్-అధావిష్టాం-అధావిషుః ॥ అధవిష్ట-అధవిషాతాం(ఢ్వం;ధ్వం) అధోష్ట-అధోషాతాం,ఢ్వం ॥ అధోషి ॥ ౧౦ అధవిష్యత్-త ॥ అధోష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ ధూయతే ॥ ౨ దుధువే-దుధువిషే (ఢ్వే, ధ్వే) దుధువివహే-దుధువిమహే ॥ ౩ ధావితా(సే, హే) ధవితా(సే, హే) ధోతా(సే, హే) ౪ ధావిష్యతే-ధవిష్యతే-ధోష్యతే ॥ ౫ ధూయతాం ॥ ౬ అధూయత ॥ ౭ ధూయేత ॥ ౮ ధావిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ధవిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ధోషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అధావి-అధావిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) అధవిషాతాం(ఢ్వం, ధ్వం) అధోషాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అధావిష్యత-అధవిష్యత-అధోష్యత ॥

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు యఙ్యఙ్లుకో స్సిజీకృతిచసర్వం ధునోతివత్ ॥ సని సనిగ్రహగుహోశ్చేతీడ్నిషేధాదిక్ోఝలితికిత్త్వాదగుణే దుధూషతి-తే ఇత్యాదిపదద్వయరూపాణ్యూహ్యాని ॥ తదంతాత్కృత్స్వపి సవతివత్ ॥ పు౧౦౪, ౧౧౫ ॥ శతృశానచౌః ॥ దుధూషన్ దుధూషంతీ, దుధూషమాణః, దుధూషిష్యన్-దుధూషిష్యతీ-దుధూషిష్యంతీ ॥ దుధూషిష్యమాణ ఇతి విశేషః ॥

కేవలాత్కృత్సు—ధవితవ్యం, ధోతవ్యం, ధవనీయం, ధవ్యం, ధావ్యం, ధూతః, ధూతవాన్, ధూన్వన్-ధూన్వతీ, ధూన్వానః, ధవిష్యన్ ధవిష్యతీ-ధవిష్యంతీ, ధవిష్యమాణః, ధోష్యన్-ధోష్యతీ-ధోష్యంతీ, ధోష్యమాణః, ధవితుం, ధోతుం, ధూతం, ధవనం, ధవిత్వా, ధూత్వా, విధూయ, ధావంధావం, ధవిత్వాధవిత్వా, ధూత్వాధూత్వా

కృఞ్-హింసాయాం॥సకర్మకః॥అనిట్॥ ఉభయపదీ.

౧ కృణోతి-కృణ్వః-కృణువః-కృణుతే-కృణ్వాతే - కృణ్వహే-కృణువహే ॥ ౨ చకార, చకర్థ-చకృవ-చకృమ ॥ చక్రే-చకృషే-చకృఢ్వే । చకృవహే-చకృమహే ॥ ౩ కర్తా(సి, సే, హే) ౪ కరిష్యతి-తే ॥ ౫ కృణోతు-కృణుతాం ॥ ౬ అకృణోత్-అకృణుత ॥ ౭ కృణుయాత్-కృణ్వీత ॥ ౮ క్రియాత్-కృషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అకార్షీత్-అకృ

త-అకృషాతాం-ధ్వం ॥ ౧౦ అకరిష్యత్-త ॥

కర్మణి-ణ్యన్తాత్కర్తృకర్మణోస్సన్నన్యజ్యుక్షుత్తుసర్వేభ్యః కృత్స్వపి ధృఞ్‌ధాతువత్ ॥ పు ౪౧౪, ౪౧౫ ॥ సన్నన్తాత్పక్షేపరస్మైపదే చికీర్షతీత్యాదిసన్నన్తఘురతివత్ ॥ పు ౧౧౧.

కేవలాత్కృత్సు—కర్తవ్యం, కరణీయం, కార్యం, కృతః, కృతవాన్, కృణ్వన్-కృణ్వతీ, కృణ్వానః, కరిష్యన్-కరిష్యతీ-కరిష్యన్తీ, కరిష్యమాణః, కర్తుం, కృతం, కరణం, కృత్వా, ఉత్కృత్య, కారంకారం, కృత్వాకృత్వా.

వృఞ్-వరణే ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ ఉభయపదీ

౧ వృణోతి, వృణ్వః, వృణువః । వృణుతే । వృణ్వహే । వృణుమహే ॥ ౨ వవార । వవ్రతుః ॥ థలి క్రాదిత్వాన్నిషేధే ప్రాప్తే బభూథాతతన్థ ఆత్యాదినా వేద ఇడభావనిపాతనాద్భాషాయాం థలీట్ ॥ వవరిథ । క్రాదిత్వాన్నేట్ । వవృవ । వవృమ ॥ వవ్రే । వవృషే । వవృఢ్వే ॥ వవృవహే । వవృమహే ॥ వృతో వేతీటో వా దీర్ఘః ॥ 3 వరితా(సి, సే, హే) వరీతా(సి, సే, హే) ౪ వరిష్యతి-తే ॥ వరీష్యతి-తే ॥ ౫ వృణోతు, వృణు, వృణవాని ॥ వృణుతాం, వృణుష్వ; వృణవై ॥ ౬ అవృణోత్ అవృణుతాం ॥ అవృణుత-అవృణ్వాతాం ॥ ౭ వృణుయాత్-వృణుయాతాం ॥ వృణ్వీత-వృణ్వీయాతాం ॥ వ్రియాత్-వ్రియాస్తాం ॥ లిఙ్సిచోరాత్మనేపదేష్వితి వేట్ ॥ ఇట్పక్షే సలిఙ్లీటో దీర్ఘనిషేధః ॥ వరిషీష్ట(ధ్వం, ఢ్వం) వృషీష్ట-ఢ్వం ॥ సిచిచపరస్మైపదేష్వితీటో దీర్ఘనిషేధః ॥ ౯ అవారీత్-అవారిష్టాం-అవారిషుః ॥ ఆత్మనేపదేసిచీట్పక్షే వా దీర్ఘః ॥ అవరిష్ట(ధ్వం, ఢ్వం) అవరీష్ట(ధ్వం, ఢ్వం) ఇడభావే । అవృత-అవృషాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అవరి(రీ)ష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ వ్రియతే ॥ ౨ వవ్రే । వవృషే । వవృఢ్వే । వవృవహే । వవృమహే ॥ 3 వారితా(సే, హే) వరి(రీ)తా(సే, హే) ౪ వారిష్యతే

రి(రీ) ష్యతే ॥ ౫ వ్రియతాం ॥ ౬ అవ్రియత ॥ ౭ వ్రియేత ॥ ౮ వా
రిషీష్ట(ధ్వం,ఢ్వం) వరిషీష్ట(ధ్వం,ఢ్వం) వృషీష్ట ధ్వం ॥ ౯ అవారి-అ
వారిషాతాం(ధ్వం,ఢ్వం) అవరిషాతాం(ధ్వం,ఢ్వం) అవరీషాతాం(ధ్వం,
ఢ్వం) అవృషాతాం-ధ్వం ॥ ౧౦ అవారిష్యత-అవరిష్యత-అవరీష్యత

ణౌ కర్తృకే కర్మణోఽకృత్స్నచయజ్యభ్యుక్తో స్తిజికృతిచ సర్వః సరతి
వత్ ॥ పు ౧౧౩, ౧౧౪, ౧౧౫ ॥ సని ఇట్సని వేతి వికల్పే వివరిషతి-తే ॥ వివరీష
తి-తే ॥ వువూర్షతి-తే ॥ ఇతి త్రైరూప్యం సర్వత్ర తిఙ్కృత్సూరున్నేయమ్ ॥

కేవలాత్ కృత్సు-వరితవ్యం, వరీతవ్యం, వరణీయం, శతేన వర్యా క
న్యా, అవద్యపణ్యవర్యా గర్హ్యపణితవ్యానిరోధేషు వృత్యప్రతిబంధా
ర్థే యదంతో నిపాత్యతే ॥ వృత్యా వ్రాన్యా, ఏతిస్తుశాస్వ్రిత్యాదినా క్యప్ ॥
వృతః, వృతవాన్, వృణ్వన్-వృణ్వతీ, వృణ్వానః, వరిష్యన్-వరిష్యతీ
వరిష్యంతీ, వరీష్యన్-వరీష్యతీ-వరీష్యంతీ, వరితుం, వరీతుం, వృతం
వరణం, వృత్వా, శ్ర్యుకః కితీతీడ్నిషేధః, వివృత్య, ప్రారం వారం, వృ
త్వా వృత్వా వ

స్తృఞ్-ఆచ్ఛాదనే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ ఉభయపదీ

౧ స్తృణోతి । స్తృణ్వః । స్తృణువః । స్తృణుతే । స్తృణ్వహే । స్తృణు
మహే ॥ ఋతశ్చ సంయోగాదేర్గుణః ఇతి గుణః ॥ ౨ తస్తార । తస్తరతుః
తస్తరుః ॥ తస్తర్థ । తస్తరథుః । తస్తరివ । తస్తరిమ ॥ తస్తరే । తస్తరాతే,
తస్తరిషే । తస్తరిఢ్వే-ధ్వే ॥ తస్తరివహే । తస్తరిమహే ॥ ౩ స్తర్తా (సి ।
సే, హే) ౪ స్తరిష్యతి-తే ॥ ౫ స్తృణోతు । స్తృణు । స్తృణవాని ॥ స్తృ
ణుతాం । స్తృణుష్వ । స్తృణవై ॥ ౬ అస్తృణోత్ । అస్తృణ్వ । అస్తృ
ణువ । అస్తృణుత । అస్తృణ్వి । అస్తృణ్వహి । అస్తృణువహి ॥ ౭ స్తృణు
యాత్ । స్తృణ్వీత । గుణోఽర్తీతి గుణః ॥ ౮ స్తర్యాత్-స్తర్యాస్తాం ॥
ఋతశ్చ సంయోగాదేరితీడ్వా ॥ స్తరిషీష్ట(ధ్వం,ఢ్వం) స్తృషీష్ట-ధ్వం
౯ అస్తార్షీత్-అస్తార్ష్టాం-అస్తార్షుః ॥ ఋతశ్చేత్యాదినేడ్వా ॥

అస్తరిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) అస్తృత-అస్తృషాతాం-ఢ్వం ॥ అస్తృషి ॥ ౧౦ అస్తరిష్యత్-త ॥

కర్మణి-౧ స్తర్యతే ॥ ౨ తస్తరే ॥ ౩ స్తారితా-స్తర్తా ॥ ౪ స్తారిష్యతే-స్తరిష్యతే ॥ ౫ స్తర్యతాం ॥ ౬ అస్తర్యత ॥ ౭ స్తర్యేత ॥ ౮ స్తారిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) స్తరిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) స్తృషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అస్తారి-అస్తారిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అస్తరిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం)అస్తృషాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అస్తారిష్యత-అస్తరిష్యత.

ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు యజేయజ్ఞుకిచతిఙ్కృతౌస్సర్వం స్వంతివత్ ॥పు౧౧౯,౧౨౦,౧౨౧ ॥ సని అజ్ఝనేతి దీర్ఘః ఇత్త్వం పరత్వే ఉపధాదీర్ఘః ఇతి స్తీర్షతి-తే ఇతివిశేషణతిఙ్కృద్రూపాణ్యున్నేయాని ॥ కేవలాత్కృత్సు-స్తర్తవ్యం, స్తరణీయం, స్తార్యం, స్తృతః, స్తృతవాన్, స్తృణన్-స్తృణతీ, స్తృణానః, స్తరిష్యన్ స్తరిష్యతీ, స్తరిష్యంతీ, స్తర్తుం, స్తృతం, స్తరణం, ఆస్తృత్య, స్తారంస్తారం, స్తృత్వా స్తృత్వా. ఇత్యుభయపదినః

ఇతి స్వాదయః

అథ తుదాదావజంతాః పరస్మైపదినః

క్షి-నివాసగత్యోః ॥ అకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ

కర్త్రర్థే సార్వధాతుకే పరే తుదాదిభ్యశ్శ ఇతి శపోఽపవాదశ్శప్రత్యయః ॥ ౧ క్షియతి । క్షియతః । క్షియంతి ॥ ౫ క్షియతు-క్షియతాత్-క్షియతాం । క్షియంతు ॥ క్షియ । క్షియతాత్ । క్షయాణి ॥ ౬ అక్షియత్ । అక్షియతాం । అక్షియన్ ॥ ౭ క్షియేత్ । క్షియేతాం । క్షియేయుః ॥ అన్యత్సర్వం భ్వాదిక్షయతివత్ ॥ పు ౯౪,౯౫,౯౬ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిక్షియతే ॥ ౫ వ్యతిక్షియతాం ॥ ౬ వ్యత్యక్షియత । ౭ వ్యతిక్షియేతేతి ॥ కేవలాత్కృత్సు-శతరి ॥ క్షియన్ । క్షి

ష్యంతీ। క్షియంతి ॥ ఇతిచవిశేషః.

ధి-ధారణే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ

౧ ధియతి ॥ ౨ దిధాయ దిధ్యతుః। దిధ్యుః ॥ దిధయిథ, దిధేథ। దిధ్యథుః। దిధ్య। దిధాయ-దిధయ। దిధ్యివ। దిధ్యిమ ॥ ౩ ధేతా ॥ ౪ ధేష్యతి ॥ ౫ ధియతు ॥ ౬ అధియత్ ॥ ౭ ధియేత్ ॥ ౮ ధీయాత్ ॥ ౯ అధైషీత్ ॥ ౧౦ అధేష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిధియతే ॥ ౨ వ్యతిదిధ్యే। వ్యతిదిధ్యిషే। వ్యతిదిధ్యిఢ్వే-ధ్వే ॥ వ్యతిదిధ్యివహే ॥ ౫ వ్యతిధియతాం ॥ ౬ వ్యత్యధియత ॥ ౭ వ్యతిధియేత ॥ శేషంక్షియతివత్ ॥

కర్మణి—౨ దిధ్యే। దిధ్యిషే (ఢ్వే, ధ్వే) దిధ్యివహే, దిధ్యిమహే ॥ ఇతివిశేషః, శేషంప్రాగ్వత్ ॥ ణ్యంతాదిషుసర్వం క్షియతివత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు—ధేతవ్యం, ధయనీయం, ధేయం, ధితః, ధితవాన్, ధియన్, ధియతీ, ధియంతీ, ధేష్యన్, ధేష్యతీ, ధేష్యంతీ, ధేతుం, ధితం, ధయితుం, ధిత్వా, ప్రధిత్య, ధాయంధాయం, ధిత్వాధిత్వా.

రి, పి-గతౌ ॥ సకర్మకౌ ॥ అనిటౌ ॥ పరస్మైపదినౌ

రియతి। పియతీత్యాదిసర్వంధిధాతువత్ ॥ గత్యర్థత్వాత్కర్మవ్యతిహారేనతఙ్.

గు-పురీషోత్సర్గే, అకర్మకః, అనిట్, పరస్మైపదీ ॥ కుటాదిః

౧ గువతి ॥ ౨ జుగావ-జుగువతుః ॥ గాఙ్కుటాదిభ్యఇత్యాదినా ఙిత్త్వాత్ ॥ జుగువిథ-జుగుథ-జుగువివ-జుగువిమ ॥ ౩ గుతా। గుతాసి ॥ ౪ గుష్యతి ॥ ౫ గువతు ॥ ౬ అగువత్ ॥ ౭ గువేత్ ॥ ౮ గూయాత్ ॥ ౯ అగుషీత్-అగుషాం। కుటాదిత్వేనఙిత్త్వాద్గుణనిషేధేహ్రస్వాదంగాదితిసిజ్లోపః ॥ అగుషుః, అగుషీః, అగుత, అగుషం, అగుష్వ, అగుష్మ ॥ ౧౦ అగుష్యత్,

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిగుపతే।వ్యతిగుపేతే।వ్యతిగుపంతే । వ్యతిగుపసే,వ్యతిగుపేథే।వ్యతిగుపధ్వే ॥ వ్యతిగుపే।వ్యతిగుపావహే।వ్యతిగుపామహే ॥ ౨ వ్యతిజుగుపే।వ్యతిజుగుపిషే (ధ్వే।ధ్వే) వ్యతిజుగుపివహే।వ్యతిజుగుపిమహే ॥ ౩ వ్యతిగుప్తా(సే,హే) ౪ వ్యతిగుప్స్యతే ॥ ౫ వ్యతిగుపతాం ॥ ౬ వ్యత్యగుపత ॥ ౭ వ్యతిగుపేత ॥ ౮ వ్యతిగుప్సీష్ట, ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యగుప్త।వ్యత్యగుప్సాతాం।వ్యత్యగుప్సత ॥ వ్యత్యగుప్థాః । వ్యత్యగుప్సాథాం।వ్యత్యగుబ్ధ్వం ॥ వ్యత్యగుప్సి।వ్యత్యగుప్స్వహి।వ్యత్యగుప్స్మహి ॥ ౧౦ వ్యత్యగుప్స్యత ॥

భావే—గూయతే।జుగుపఇత్యాదిసవతేః కర్మలకారవత్;

ణ్యంతాదిపుసర్వంసవతివత్ ॥పుం౧౯,౧౦౫॥యఙ్లుకి—జోగుపీతి। జోగుప్తి, జోగుప్తః, జోగుపతీత్యాది ॥ కృత్సు ॥ జోగుపితవ్యం,జోగుపనీయం, జోగాప్యం, జోగుపం, జోగుపిష్యన్।జోగుపిష్యతీ । జోగుపిష్యంతీ, జోగుపితుం, జోగుపనం, జోగుపిత్వేతివిశేషః ॥ శేషం సవతివత్ ॥ కేవలాత్కృత్సు ॥ గుపితవ్యం, గుపనీయం, గుప్యం, ఆవశ్యకే తుగాప్యం, గూపః, గూపవాన్,పుగ్వాదీర్ఘత్వేతినిష్ఠానత్వం దీర్ఘత్వేచ, గుపన్।గుపతీ।గుపంతీ, గుప్స్యన్ । గుప్స్యతీ । గుప్స్యంతీ గుప్తుం, గూపనం। గుపనం । గుప్త్వా । ప్రగుప్య । గాపంగాపం।గుప్త్వా గుప్త్వా.

ధుర్వీ,హింసాయాం॥అకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ॥కుటాదిః
ధుర్వతీత్యాదిసర్వంగుపతివత్॥నిష్ఠాయాం ధూర్తః, ధూర్తవాన్,

ణూ,స్తవనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥కుటాదిః
౧ నువతి ॥ ౨ నునావ।నునువతుః । కుటాదిత్వాన్నిత్వం।నునువిథ నునావ।నునువ ॥ ౩ నువితా-సి ॥ ౪ నువిష్యతి ॥ ౫ నువతు ॥ ౬ అనువత్ ॥ ౭ నువేత్ ॥ ౮ నూయాత్ ॥ ౯ అనువీత్।అనువిష్టాం ॥ఆ

అనవిష్యత్ ॥ కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతినవతే ॥ ౨ వ్యతినునువే ౩ వ్యతినవితా(సే, హే) ౪ వ్యతినవిష్యతే ॥ ౫ వ్యతినవతాం ॥ ౬ వ్యత్యనవత ॥ ౭ వ్యతినవేత ॥ ౮ వ్యతినవిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ వ్యత్యనవిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యనవిష్యత ॥

కర్మాదిషు సర్వం నవతివత్ ॥ పు౧౦౪,౧౦౫ ॥ యఙ్లుగాదివిశేషస్తు వక్ష్యమాణధువతివత్ ॥ కేవలాత్ కృత్సు—నవితవ్యం, నవనీయం, నావ్యం, అనావశ్యకే తు నూయం, ఈషత్కరః కీతిపిద్ధి మేధః॥ నూతః, నూతవాన్, నవన్-నవతీ-నవంతీ, నవిష్యన్-నవిష్యతీ-నవిష్యంతీ, నవితుం, నూతం, నవనం, నూత్వా, ప్రణూయ, నావంనావం, నూత్వానూత్వా.

ధూ-విధూననే।సకర్మకః॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ కుటాదిః

౧ ధువతి-దుధావ-దుధువతుః ॥ దుధువిథ-గాఙ్కుటాదిభ్య ఇతి ఙిత్త్వం ॥ దుధావ-దుధువ-దుధువివ ॥ ౩ ధువితా ॥ ౪ ధువిష్యతి ॥ ౫ ధువతు ॥ ౬ అధువత్ ॥ ౭ ధువేత్ ॥ ౮ ధూయాత్ ॥ ౯ అధువీత్ ॥ ౧౦ అధువిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిధువతే ॥ ౨ వ్యతిదుధువే ॥ వ్యతిదుధువిషే(ఢ్వే, ధ్వే) ౩ వ్యతిధువితా(సే, హే) ౪ వ్యతిధువిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిధువతాం ॥ ౬ వ్యత్యధువత ॥ ౭ వ్యతిధువేత ॥ ౮ వ్యతిధువిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ వ్యత్యధువిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ౧౦ వ్యత్యధువిష్యత.

కర్మాదిషు సర్వం నవతివత్ ॥ పు౧౦౪,౧౦౬ ॥ నిగరణచలనార్థేభ్యశ్చేతి ణ్యంతాత్ కర్తరి పరస్మైపదమేవ ॥

యఙ్లుకి-దోధువీతి, దోధూతి, దోధూతః, దోధువతీత్యాది ॥

కృత్సు—దోధువితవ్యం, దోధువనీయం, దోధావ్యం, దోధూయం, దోధువిష్యన్-దోధువిష్యతీ దోధువిష్యంతీ, దోధువితుం, దోధువనం, దోధువి త్వేతి విశేషః॥ శేషం నవతివత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు—ధువితవ్యం, ధువనీయం, ధావ్యం, ధూయం, ధూతః, ధూతవాన్, ధువన్-ధువతీ-ధువంతీ, ధువిష్యన్-ధువిష్యతీ। ధువిష్యంతీ, ధువితుం, ధూతం, ధువనం, ధూత్వా, విధూయ, ధావం ధావం, ధూత్వాధూత్వా.

షూ-ప్రేరణే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ సువతి ॥ ౨ సుషావ-సుషువతుః ॥ సుషవిథ,సుషువివ ॥ ౩ సవితా-సి ॥ ౪ సవిష్యతి ॥ ౫ సువతు ॥ ౬ అసువత్ ॥ ౭ సువేత్ ॥ ౮ సూయాత్ ॥ ౯ అసావీత్-అసావిష్టాం ॥ ౧౦ అసవిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిషువతే ॥ ౨ వ్యతిషుషువే-వ్యతిషుషువిషే (ధ్వే,ఢ్వే) వ్యతిషుషువివహే ॥ ఉపసర్గాత్సునోతీత్యాదినా షత్వమ్ ॥ ౩ వ్యతిషవితా(సే,హే) ౪ వ్యతిషవిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిషువతాం ॥ ౬ వ్యత్యషువత ॥ ప్రాక్సితాదడ్వ్యవాయేఽపీతిషత్వమ్ ॥౭ వ్యతిషువేత ॥ ౮ వ్యతిషవిషీష్ట(ధ్వం।ఢ్వం) ౯ వ్యత్యషవిష్ట(ధ్వం।ఢ్వం) ॥ ౧౦ వ్యత్యషవిష్యత. కర్మాదిషుసర్వం సవతివత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు— సవితవ్యం । సవనీయం । సావ్యం । అనావశ్యకేతు సవ్యం । సువతికర్మణిలోకంప్రేరయతీతిసూర్యః! రాజసూయసూర్యేత్యాదినాకర్తరిక్యప్సస్య రుట్చనిపాత్యతే । సూతః । సూతవాన్ । సువన్-సువతీ-సువంతీ । సవిష్యన్-సవిష్యతీ-సవిష్యంతీ సవితుం । సూతం । సవనం । సూత్వా । ప్రసూయ । సావంసావం। సూత్వాసూత్వా ॥

కౄ-విక్షేపే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ కిరతి ॥ ౨ చకార-చకరతుః ॥ చకరిథ-చకరివ-చకరిమ ॥ ౩ కరితా-సి ॥ కరీతా-సి ॥ ౪ కరిష్యతి-కరీష్యతి ॥ ౫ కిరతు । కిర-కిరాణి ॥ ౬ అకిరత్ ॥ ౭ కిరేత్ ॥ ౮ కీర్యాత్ ॥ ౯ అకారీత్-అకారి

ష్టాం ॥ సిచిచపరస్మైపదేష్వితీటోదీర్ఘనిషేధః ॥ ౧౦ అకరిష్యత్
-అకరీష్యత్ ॥ ఉపేత్యుపసర్గపూర్వాదస్మాచ్ఛేదనార్థేవాచ్యేకిర
తౌ లవన ఇతి సుడాగమే ॥ ౧ ఉపస్కరతి ॥ అడభ్యాసవ్యవాయేపీతి
సుట్కాత్పూర్వ ఇతివక్తవ్యమితి కాత్పూర్వంసుడాగమే ॥ ౨ ఉపచ
స్కార-ఉపచస్కరతుః ॥ ఉపచస్కరిథ-ఉపచస్కరివ ॥ ౩ ఉపస్క
రితా-సి ॥ ఉపస్కరీతా-సి ॥ ౪ ఉపస్కరిష్యతి-ఉపస్కరీష్యతి ॥ ౫
ఉపస్కిరతు- ఉపస్కుర-ఉపస్కిరాణి ॥ ౬ ఉపాస్కురత్ ॥ ౭ ఉపస్కి
రేత్ ॥ ౮ ఉపస్కీర్యాత్ ॥ ౯ ఉపాస్కారీత్-ఉపాస్కారిష్టాం ॥
౧౦ ఉపాస్కరి(రీ)ష్యత్ ॥ తథా హింసాయాం గమ్యమానాయాం
ప్రతేపూర్వాదప్యస్మాద్ధింసాయాంప్రతేశ్చేతిసుడాగమః॥ ౧ప్రతిస్కి
రతి ॥ ౨ ప్రతిచస్కార ॥ ౩ ప్రతిస్కరి(రీ)తా-సి ॥ ౪ ప్రతిస్కరి
(రీ)ష్యతి ॥ ౫ ప్రతిస్కురుతు ॥ ౬ ప్రత్యస్కిరత్ ॥ ౭ ప్రతిస్కిరేత్
౮ ప్రతిస్కీర్యాత్ ॥ ౯ ప్రత్యస్కారీత్-ప్రత్యస్కారిష్టాం ॥ ౧౦ ప్ర
త్యస్కరి(రీ)ష్యత్ ॥

కిరతేర్హర్షజీవికాకులాయకరణేష్వితివాచ్యమితిహర్షాదిషు విషయభూతేష్వస్మాదాత్మనేపదం ॥ తథాఽపపూర్వాదస్మాదపాచ్చతుష్పాచ్ఛకునిష్వాలేఖన ఇతిసుడాగమః। సోపిసుడపిహర్షాదిష్వేవ కర్తవ్య ఇతి హర్షాదిషువిషయభూతేష్వేవభవతి ॥ అపస్కిరతేవృషో హృష్టః, కుక్కుటో భక్షార్థీ శ్వాశ్రయార్థీ చ॥ తదాస్యరూపాణి.

౧ అపస్కిరతే ॥ ౨ అపచస్కరే - అపచస్కరిషే- అపచస్కరి
(ఢ్వే ధ్వే) ౩ అపస్కరి (రీ)తా-(సే।హే) ౪ అపస్కరి(రీ)ష్యతే॥ ౫
అపస్కిరతాం ॥ ౬ అపాస్కిరత ॥ ౭ అపస్కిరేత ॥ లిఙ్సిచోరాత్మ
నేపదేష్వితీడ్వికల్పః ॥ ౮ అపస్కరిషీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) అపస్కృషీష్ట-
ధ్వం ॥౯ అపాస్కరిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) అపాస్కరీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) అపాస్కృ
ష్ట-ఢ్వం ॥ ౧౦ అపాస్కరిష్యత-అపాస్కరీష్యత ॥ హర్షాదిష్వ

విషయేషు నను డాత్మనేపదే ॥ అపకిరతికుసుమం । గజోఽపకిరతి ॥

దాక్షిణాత్యపుస్తకేషు అవాచ్చతుష్పాదితిపాఠో దృశ్యతే । తదా పస్కిరతఇత్యాద్యున్నేయం ॥

కర్మవ్యతీహారే—వ్యతికిరతఇత్యాద్యాత్మనేపదరూపం ప్రాగ్వత్.

అస్మాత్కర్మణః కర్తృత్వవివక్షాయాం కర్మవత్త్వాతిదేశాద్యగాదిషు ప్రాప్తేషు భూషాకర్మకిరాదిసనాంచాన్యత్రాత్మనేపదాదితి నయజ్చిణౌ చిణ్వదిట్చ ॥ ౧ అవకిరతేహస్తీ ॥ ౨ అవచకరే ॥ 3 అవకరి(రీ)తా(సే।హే) ౪ అవకరి (రీ)ష్యతే ॥ ౫ అవకిరతాం ॥ ౬ అవాకిరత ॥ ౭ అవకిరేత ॥ ౮అవకరిషీష్ట(ధ్వం,ఢ్వం)అవకీర్షీష్ట-ఢ్వం। ౯ అవాకీర్ష్ట-ఢ్వం ॥ అవాకరి(రీ)ష్ట(ఢ్వ।ధ్వం)౧౦అవాకరి(రీ)ష్యత కర్మణి తరతివల్ ॥ లిటి చకరే-చకరాతేఇత్యాదిర్విశేషః ॥

ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు యఙి యఙ్లుకిచ తిఙ్కృతోస్సర్వం తరతివల్ ॥పు ౨3,౧౨౪,౧౨౫॥సని-కిరశ్చపంచభ్య ఇతిసప్తిపదో క్తత్వాన్నిత్యఏవేడాగమే చికరిషతి-చికరిషితవ్యమిత్యాది॥అతఏవ్వాంతఇతిదీర్ఘో నేష్టః॥ కేవలాత్కృత్సు—కరితవ్యం-కరీతవ్యం, కరణీయం। కార్యం,కీర్ణః,కీర్ణవాన్, సుప్యకః కితీతిఇణ్నిషేధః ॥ కిరన్-కిరతీ-కిరంతీ, కరిష్యన్ కరీష్యన్-కరి (రీ) ష్యతీ।కరి(రీ)ష్యంతీ, కరి(రీ)తుం,కీర్ణం, కరణం, కీర్త్వా,వికీర్య, కారంకారం, కీర్త్వాకీర్త్వా.

గౄ-నిగరణే॥సకర్మక॥సేట్॥పరస్మైపదీ

అస్యాచివిభాషేతి రేఫస్యలత్వంవా ॥ ౧ గిరతి,గిలతి ॥ ౨ జగార, జగరతుః ॥ జిగాల-జిగలతుః ॥ జగరిథ,జగలిథ-జగరివ,జగలివ ॥ 3౪ రితా,సి॥గరీతా-సి॥గలి(లీ)తా-సి॥౪గరి(రీ)ష్యతి । గలి(లీ)ష్యతి॥౫గిర(ల)తు-గిర(ల)-గిరాణి,గిలాని ॥ ౬ అగిర(ల)త్ ॥ ౭ గిరే(లే)త్ ॥౮ (గీర్యాత్॥౯అగారీత్,అగాలీత్॥౧౦అగరి(రీ)ష్యత్,అగలి(లీ)ష్యత్

కర్మవ్యతిహారే — ౧ వ్యతిగిర(ల)తే ॥ ౨ వ్యతిజగిరే(లే) ౩ వ్యతిగరి(రీ)తా(సే।హే) వ్యతిగలి(లీ)తా(సే।హే) ౪ వ్యతిగరి(రీ)ష్యతే-వ్యతిగలి(లీ)ష్యతే ॥ ౫ వ్యతిగిర(ల)తాం ॥ ౬ వ్యత్యగిర (ల) త ॥ ౭ వ్యతిగిరే(లే)త ॥ ౮ వ్యతిగరి(లి)షీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) వ్యతిగీర్షీష్ట-ధ్వం ౯ వ్యత్యగరి(రీ)ష్ట(ఢ్వం।ధ్వం)వ్యత్యగలి(లీ)ష్ట(ఢ్వం।ధ్వం)వ్యత్యగీర్ష్ట। ఢ్వం ॥ ౧౦ వ్యత్యగరి(రీ)ష్యత-వ్యత్యగలి(లీ)ష్యత ॥

కర్మణి — ౧ గీర్యతే ॥ ౨ జగిరే(లే)-జగరి(లి)షే-జగరి(లి)ఢ్వే-ధ్వే ॥ జగరి(లి)వహే ॥ ౩ గారి(లి)తా (సే।హే) ప్రకృతస్య వలాదిలక్షణస్యేటో వ్యాత్తో వేతి దీర్ఘవిధానాన్నాస్యేటో దీర్ఘః ॥ గరి(లి) తా (సే।హే) గరి(లీ)తా(సే।హే) ౪ గారి(లి)ష్యతే-గరి(రీ)ష్యతే ॥ గలి(లీ)ష్యతే ॥ ౫ గీర్యతాం ॥ ౬ అగీర్యత ॥ ౭ గీర్యేత ॥ ౮ గారి(లి)షీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం)గరిషీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) గలిషీష్ట (ఢ్వం।ధ్వం) ౯ అగారి(లి)-అగారి(లి)షాతాం (ఢ్వం।ధ్వం) అగరి(రీ) షాతాం (ఢ్వం। ధ్వం) అగలి(లీ)షాతాం(ఢ్వం।ధ్వం) అగీర్షాతాం-ధ్వం ॥ ౧౦ అగారి(లి)ష్యత, అగరి(రీ)ష్యత అగలి(లీ)ష్యత.

అవాత్తువపసర్గపూర్వాదస్మాదవాద్గ్ర ఇతి తఙ్ ॥ అవగిర(ల)తే ॥ ప్రతిజ్ఞార్థే సంపూర్వాత్సమః ప్రతిజ్ఞానే ఇతి తఙ్ ॥ సంగిర (ల) తే ॥ అన్యత్సర్వం వ్యతిగిరతివత్ ॥ కర్మణః కర్తృత్వవివక్షాయాం ॥ గిరతే। గిలతే-అగీర్ష్టేత్యాదికిరతివత్ ॥

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు చ గారయతి గాలయతీత్యాది రూపాణ్యంతరతివత్ ॥ పు ౧-౨౩, ౧-౨౪, ౧-౨౫ ॥ నిగరణచలనార్థేభ్యశ్చేతి ణ్యంతాత్పరస్మైపదమేవ ॥ సని-కిరశ్చపంచభ్య ఇతీటి ॥ జిగరిషతి-జిగలిషతీత్యాది రూపద్వయం ॥ తథా కృత్స్వపి బోధ్యం అతఏవ గ్రాత ఇతిద్విఘోషనేష్టః ॥ గర్హితం గిర(ల)తీత్యర్థే లుపసదచరేత్యాదినా యఙ్ జిగిలత్వే జేగిల్యతే ॥ కృత్స్వపి జెగిలితవ్యమిత్యాది॥

యఙ్లుకి-జాగరీతి, జాగలీతి, జాగర్తి, జాగ్రతః, జాగిరతి- జాగిలతీ త్యాది ॥ కృత్యాః-జాగరితవ్యం, జాగలితవ్యం, జాగరీ(లీ)తవ్యం, జాగరణీయం,జాగలనీయం, జాగార్యం, జాగిరి(లి)తః, జాగరి(లీ)తః,జాగరి(లి)తవాన్, జాగరి(లీ)తవాన్, జాగిర(ల)త్-జాగిర(ల)తౌ-జాగిర(ల)తః, జాగిర(ల)తీ, జాగరి(లి)ష్యన్-జాగరీ(లీ)ష్యన్-జాగరి (లి)ష్యతీ-జాగరీ(లీ)ష్యతీ-జాగరి(లి)ష్యంతీ-జాగరీ (లీ) ష్యంతీ, జాగరి(లి)తుం, జాగరీ(లీ)తుం, జాగిర(లి)తం-జాగిరీ(లీ)తం, జాగరణం-జాగలనం, జాగరి(లి)త్వా,జాగరీ(లీ)త్వా, నిజాగీర్య, జాగారంజాగారం, జాగాలంజాగాలం, జాగరిత్వాజాగరిత్వా, జాగరీత్వాజాగరీత్వా, జాగలిత్వాజాగలిత్వా, జాగలీత్వాజాగలీత్వా.

కేవలాత్కృత్యాః—గరి(లి)తవ్యం । గరీ(లీ)తవ్యం । గరణీయం- గలనీయం । గార్యం । గీర్ణం । గీర్ణవాన్ । గిర(ల)న్-గిర(ల)తీ-గిరం(లం)తీ ॥ గరి(లి)ష్యన్-గరి(లి)ష్యతీ-గరి(లి)ష్యంతీ । గరీ(లీ)ష్యన్ గరీ(లీ)ష్యతీ-గరీ(లీ)ష్యంతీ। గరి(లి)తుం,గరీ(లీ)తుం।గీర్ణం।గరణం గలనం । గీర్త్వా । నిగీర్య । గారంగారం । గాలంగాలం । గీర్త్వాగీర్త్వా ॥

—ఇత్యజంతాః పరస్మైపదినః—

ఇష-ఇచ్ఛాయాం॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ఇషగమీత్యాదినాఛః ॥ ౧ ఇచ్ఛతి ॥ ౨ ఇయేష-ఈషతుః- ఇయేషిథ ॥ ౩ ఏషసహేతివేట్ ॥ ఏషితా-సి ॥ ఏష్టా-సి ॥ ౪ ఏషిష్యతి ॥ ౫ ఇచ్ఛతు ॥ ౬ ఐచ్ఛత్ ॥ ౭ ఇచ్ఛేత్ ॥ ౮ ఇష్యాత్ ॥ ౯ ఐషీత్। ౧౦ ఐషిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతీచ్ఛతే । ౨ వ్యతీషే-వ్యతీషిషే ॥ ౩ వ్యత్యేషితా (సే హే) వ్యత్యేష్టా(సే।హే) ౪ వ్యత్యేషిష్యతే ॥ ౫ వ్యతీచ్ఛతాం ॥ ౬ వ్యత్యైచ్ఛత॥ ౭ వ్యతీచ్ఛేత ॥ ౮ వ్యత్యేషిషీష్ట-ధ్వం।

౯ వ్యత్యైషిష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యైషిష్యత.

కర్మాదిషుసర్వమేఖతివత్ ॥ పు ౧౭౨,౧౭౩ ॥

కేవలాత్కృత్స్న-ఏషితవ్యం । ఏష్టవ్యం । ఏషణీయం । ఏష్యం । ఇష్టః । ఇష్టవాన్ । ఇచ్ఛన్-ఇచ్ఛతీ-ఇచ్ఛంతీ । ఆచ్ఛీనద్యోరితి నుమ్వా । ఏషష్యన్-ఏషష్యతీ-ఏషష్యంతీ । ఏషితుం । ఏష్టుం । ఇష్టం । ఏషణం । ఏషిత్వా । ఇష్ట్వా । సమిష్య । ఏషమేషం । ఏషిత్వైషిత్వా ఇష్ట్వేష్ట్వా ॥

ఇల-స్వప్నక్షేపణయోః॥స్వప్నేఽకర్మకః॥క్షేపణే సకర్మకః॥ సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ ఇలతి ॥ ౫ ఇలతు ॥ ౬ ఐలత్ ॥ ౭ ఇలేత్ ఇతివిశేషః ॥శేషం తాదావార్ధధాతుక ఇడ్వికల్పవర్జమిచ్ఛతివత్ ॥

ఉఛి-ఉంఛే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ఉంఛతి ॥ ఉంఛాంచకారేత్యాదీంఖతివత్ ॥ పు ౧౭౩,౧౭౪ ।

ఉఛీ-వివాసే॥వివాసస్సమాప్తిః॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ప్రాయేణాయంవిపూర్వః॥ వ్యుచ్ఛతీత్యాదిభావాదికవత్ ॥పు౧౭౫ చజి- వ్యౌచ్ఛిచ్ఛల్-త ॥ సని-వ్యుచిచ్ఛిషతి । తుకిచ త్వేపూర్వత్రాసిద్ధీయమద్విర్వచన ఇతిచ ఛాభ్యాంసహితస్యేటోద్విత్వం ॥

ఉజ్ఝ-ఉత్సర్గే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ ఉజ్ఝతి ॥ ౨ ఉజ్ఝాంచకార(బభూవ,ఆస) ౩ ఉజ్ఝితా-సి ॥ ౪ ఉజ్ఝిష్యతి ॥ ౫ ఉజ్ఝతు ॥ ౬ ఔజ్ఝత్ ॥ ౭ ఉజ్ఝేత్ ॥ ౮ఉజ్ఝ్యాత్ ౯ ఔజ్ఝీత్ ॥ ౧౦ ఔజ్ఝిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే— ౧ వ్యత్యుజ్ఝతే ॥ ౨ వ్యత్యుజ్ఝాంచక్రే (బభూవ।ఆస) ౩ వ్యత్యుజ్ఝితా(సే।హే) ౪వ్యత్యుజ్ఝిష్యతే ॥ ౫వ్యత్య

జ్ఝితాం ॥ ౬ వ్యత్యౌజ్ఝత ॥ ౭వ్యత్యుజ్ఝీత॥౮ వ్యత్యుజ్ఝిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యౌజ్ఝిష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యౌజ్ఝిష్యత

కర్మణి—౧ ఉజ్ఝ్యతే ॥ ౫ ఉజ్ఝ్యతాం ॥ ౬ ఔజ్ఝ్యత ॥ ౭ఉజ్ఝ్యేత ॥ ౯ ఔజ్ఝితివిశేషః. శేషంకర్మవ్యతీహారవత్.

ణ్యంతాదిమసర్వముక్షతివత్ ॥సని-ఉజిజ్ఝిషతీత్యాది॥పు ౧౮౧॥

కేవలాత్కృత్సు-ఉజ్ఝితవ్యః । ఉజ్ఝనీయః । ఉజ్ఝ్యోదకమధ్యః । భిద్యోద్ధ్యౌనదఇతినదవిశేషవాచ్యేకృప్ ఉజ్ఝేర్ధత్వంచనిపాత్యతే ॥ అన్యత్ర ఉజ్ఝితా । ఉజ్ఝ్యః । ఉజ్ఝితః । ఉజ్ఝితవాన్ । ఉజ్ఝన్-ఉజ్ఝతీ ఉజ్ఝంతీ ॥ ఉజ్ఝిష్యన్-ఉజ్ఝిష్యతీ-ఉజ్ఝిష్యంతీ । ఉజ్ఝితుం । ఉజ్ఝితం । ఉజ్ఝనం । ఉజ్ఝిత్వా । సముజ్ఝ్య । ఉజ్ఝముజ్ఝం । ఉజ్ఝిత్వోజ్ఝిత్వా.

ఉబ్జ-ఆర్జవే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ ఉబ్జతి ॥ ఉబ్జాంచకారేత్యాద్యుజ్ఝతివత్ ॥ చజి-ఔబ్జిజత్ ॥ అయంధాతురుపదేశే దకారోపధః । భుజన్యుబ్జౌ పాణ్యుపతాపయోరితి సూత్రేదకారస్యనిపాతనాద్బః । సచాంతరంగోపి ద్విత్వవిషయే న ద్రాఇతినిషేధాజ్జిశబ్దస్యద్విత్వేకృతే పరివర్తతే ॥ నతుతతఃప్రాక్ ॥ దకారోచ్చారణసామర్థ్యాత్ ॥ సని-ఉబ్జిజిషతీత్యాది ॥ కృత్సు-ఉబ్జితవ్యమిత్యాది ॥

ఉభ,ఉంభ-పూరణే॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ

౧ ఉభతి ॥ ౫ ఉభతు ॥ ౬ ఔభత్ ॥ ౭ ఉభేత్ ॥ కృత్సు-ఉభన్ ఉభతీ-ఉభంతితివిశేషః ॥ శేషమేఖతివత్ ॥పు౧౭౨।౧౭౩. ఉంభతీత్యాది ॥ ఆశిషి-ఉభ్యాత్ ॥ శేషమింఖతివత్ ॥ పు ౧౭౩,౧౭౪.

ఋచ-స్తుతౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ ఋచతి । ౨ ఆనర్చ-ఆనృచతుః-ఆనర్చిథ । ౩ అర్చితా-సి ।౪

అర్చిష్యతి । ౫ ఋచతు । ౬ ఆర్చత్ । ౭ ఋచేత్ । ౮ ఋచ్యాత్ । ౯ ఆర్చీత్ । ౧౦ ఆర్చిష్యత్ ।

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యత్యృచతే । ౨ వ్యత్యానృచే । ౩ వ్యత్యర్చితా(సే, హే) ౪ వ్యత్యర్చిష్యతే । ౫ వ్యత్యృచతాం । ౬ వ్యత్యార్చత । ౭ వ్యత్యృచేత । ౮ వ్యత్యర్చిషీష్ట-ధ్వం । ౯ వ్యత్యార్చిష్ట(ఢ్వం। ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యార్చిష్యత.

కర్మణి—౧ ఋచ్యతే । ౫ ఋచ్యతాం । ౬ ఆర్చ్యత । ౭ ఋచ్యేత । ౯ ఆర్చితి విశేషః । శేషం కర్మవ్యతిహారవత్ ॥

ణ్యన్తాదిషు సర్వమర్చతివత్ । పు ౧౫౬,౧౫౭.

కేవలాత్కృత్సు—అర్చితవ్యం । అర్చనీయం । అర్చ్యం । ఋజయాచేత్యాదినా ణ్యతి కుత్వనిషేధః । ఋదుపధత్వేఽప్యత ఏవ జ్ఞాపకాణ్ణ్యత్ । ఋచితః । ఋచితవాన్ । ఋచన్-ఋచతీ-ఋచన్తీ । అర్చిష్యన్-అర్చిష్యతీ-అర్చిష్యన్తీ । అర్చితుం । ఋచితం । అర్చనం అర్చిత్వా । ప్రార్చ్య । అగ్రమర్చం । అర్చిత్వార్చిత్వా.

ఋచ్ఛ-గతీన్ద్రియప్రలయమూర్తిభావేషు । అకర్మకః । సేట్ । పరస్మైప

౧ ఋచ్ఛతి । అనృచ్ఛ ఇతి నిషేధాన్నాస । ఋచ్ఛత్యౄతామితి గుణః । ద్విహల్గ్రహణస్యానేకహలుపలక్షణత్వాన్నుట్ । ౨ ఆనర్చ్ఛ-ఆనర్చ్ఛతుః-ఆనర్చ్ఛుః । ఆనర్చ్ఛిథ । ఆనర్చ్ఛివ-ఆనర్చ్ఛిమ । ౩ ఋచ్ఛితాసి । ౪ ఋచ్ఛిష్యతి । ౫ ఋచ్ఛతు । ౬ ఆర్చ్ఛత్ । ౭ ఋచ్ఛేత్ । ౮ ఋచ్ఛ్యాత్ । ౯ ఆర్చ్ఛీత్ ॥ ౧౦ ఆర్చ్ఛిష్యత్.

సంపూర్వాద్వస్థాత్సమోగమ్యృచ్ఛిభ్యామిత్యాత్మనేపదం । ౧ సమృచ్ఛతే । ౨ సమానర్చ్ఛే । సమానర్చ్ఛాతే-సమానర్చ్ఛిరే । ౩ సమృచ్ఛితా(సే।హే) ౪ సమృచ్ఛిష్యతే । ౫ సమృచ్ఛతాం । ౬ సమార్చ్ఛత । ౭ సమృచ్ఛేత । ౮ సమృచ్ఛిషీష్ట-ధ్వం । ౯ సమార్చ్ఛిష్ట (ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ సమార్చ్ఛిష్యత ।

ఇంద్రియప్రళయాదిషు కర్మవ్యతీహారే— ౧ వ్యత్యృచ్ఛతే। ౨ వ్యత్యానర్ఛే-వ్యత్యానర్ఛాతే-వ్యత్యానర్ఛిరే। శేషంసమృచ్ఛతివత్.

భావకర్మణోః। ౧ ఋచ్ఛ్యతే। ౨ ఆనర్ఛే। ౫ ఋచ్ఛ్యతాం। ౬ ఆర్ఛ్యత। ౭ ఋచ్ఛ్యేత। ౯ ఆర్ఛితివిశేషః। శేషం సమృచ్ఛతివత్।

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సుచ ఋచ్ఛతివత్॥ ఋచ్ఛాయాంచకారేత్యాద్యర్పతివత్॥ పు ౧౫౬,౧౫౭॥ సని-ఋచిచ్ఛిషతీత్యాద్యర్పిచిషతీత్యాదివత్॥

కేవలాత్కృత్సు-ఋచ్ఛితవ్యం। ఋచ్ఛనీయం। ఋచ్ఛ్యం। ఋచ్ఛితః। ఋచ్ఛితవాన్। ఋచ్ఛన్-ఋచ్ఛతీ-ఋచ్ఛంతీ। ఋచ్ఛిష్యన్-ఋచ్ఛిష్యతీ-ఋచ్ఛిష్యంతీ। ఋచ్ఛితుం। ఋచ్ఛితిః। ఋచ్ఛనం। ఋచ్ఛిత్వా। సమృచ్ఛ్య। ఋచ్ఛమృచ్ఛం। ఋచ్ఛిత్వర్ఛిత్వా.

ఋఫ,ఋంఫ-హింసాయాం॥ సకర్మకౌ॥ సేటౌ॥ పరస్మైపదినౌ

ఋఫతి। ఆనర్ఫ-ఆనృఫతుః-ఆనృఫుః। ఆర్ఫీతేత్యార్ఛతివత్॥ కర్మవ్యతీహారేనతఙ్॥ ఋంఫతి॥ శస్యజిత్త్వాదనిదితామితినలోపే శే తృంఫాదీనాంనుమ్వాచ్య ఇతినుమ్॥ ఋంఫాంచకార॥ ఋంఫితేత్యాదీంఖతివత్॥ పు ౧౭౩, ౧౭౪॥ ఆశిషి-ఋఫ్యాత్। శతరి-ఋఫతీ. ఋంఫంతీ,నోపధాత్థఫాంతాద్వేతి క్త్వఃకిత్త్వస్యవికల్పనాత్పక్షేనలోపః॥ ఋఫిత్వా। ఋంఫిత్వా॥ చఙి-ఆర్ఫిఫత్-త॥ ఆమ్ఫిఫత్-త॥

ఋషీ-గతౌ॥ సకర్మకః॥ సేట్. పరస్మైపదీ

ఋషతి। ఆనర్ష-ఆనృషతుః। ఆనర్షిథ-ఆర్షీతేత్యాది ఋచ్ఛతివత్॥ నిష్ఠాయాం ఋష్టః-ఋష్టవాన్॥

కడ-మదే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

కడతి ॥ చకాడ । కడితేత్యాదిసర్వంగదతివత్ ॥ పు ౨౨౫.

కిల-శ్వైత్యక్రీడనయోః॥అకర్మకః॥ సేట్॥పరస్మైపదీ

కిలతి । చికేల-చికిలతుః । చికెలిథ । కెలితా । కిలతు । అకిలత్ । కిలేత్ ॥ కర్మవ్యతీహారే-౧ వ్యతికిలతె ॥ ౫ వ్యతికిలతాం॥ ౬ వ్యత్యకిలత ॥ ౭ వ్యతికిలెతేతివిశేషః॥శేషంసర్వంకేటతివత్॥పుగ౯,౨౦౦, ౨౦౧.

కుచ-సంకోచనే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥కుటాదిః

౧ కుచతి ॥ ౨చుకోచ-చుకుచతుః ॥ గాఙ్కుటాదిభ్యఇతిఙిత్త్వం॥ చుకుచిథ-చుకోచ-చుకుచ ॥ ౩ కుచితా-సి ॥ ౪ కుచిష్యతి ॥ ౫ కుచతు ॥ ౬ అకుచత్ ॥ ౭ కుచేత్ ॥ ౮ కుచ్యాత్ ॥ ౯ అకుచీత్ ॥౧౦ అకుచిష్యత్ ॥ కర్మవ్యతీహారే—వ్యతికుచతె ॥ ౨ వ్యతిచుకుచే ॥ ౩ వ్యతికుచితా(సే।హే) ౪ వ్యతికుచిష్యతె ॥ ౫ వ్యతికుచతాం ॥ ౬ వ్యత్యకుచత ॥ ౭ వ్యతికుచెత ॥ ౮ వ్యతికుచిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యకుచిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యకుచిష్యత ॥

భావే—౧ కుచ్యతే ॥ ౨ చుకుచే ॥ ౩ కుచితా ॥ ౪ కుచిష్యతె ౫ కుచ్యతాం ॥ ౬ అకుచ్యత ॥ ౭ కుచ్యేత ॥ ౮ కుచిషీష్ట ॥ ౯ అకోచి ॥ ౧౦ అకుచిష్యత ॥ ణ్యంతాదిమసర్వంభావాదికకోచతివత్ ॥ పు ౨౦౮।౨౯౯।౨౧౧॥ సని-జిత్త్వాచ్చుకుచిషతి ॥ యఙ్లుగంతాత్ప్రాత్సు ప్రకృతివత్ ॥ కెవలాత్కృత్సు-కుచితవ్యం । కుచనీయం । ణ్యత్-కోచ్యః । కుచితః । కుచితవాన్ । కుచన్-కుచతీ-కుచంతీ । కుచిష్యన్-కుచిష్యతీ-కుచిష్యంతీ । కుచితుం । కుచితం । కుచనం । కుచిత్వా।సంకుచ్య । కోచంకోచం , కుచిత్వాకుచిత్వా ॥

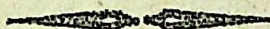
కుట-కౌటిల్యే। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ। కుటాదిః

కుటతి। చుకోట-చుకుటిథ। చుకోట, చుకుట-కుటితా-సి॥ ఇత్యాది కుచతివత్.

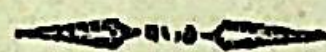
కుడ-బాల్యే। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ। కుటాదిః॥

కుడతి। చుకోడ-చుకుడిథ కుడితేత్యాది కుచతివత్ ॥

క్రుడ-నిమజ్జన ఇత్యేకే। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ। కుటాదిః॥

క్రుడతి। చుక్రోడ-చుక్రుడిథ-క్రుడితేత్యాది కుచతివత్ ॥ చఙి-అచుక్రుడత్-త ॥

కుణ-శబ్దోపకరణయోః॥ అకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ

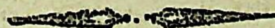
కుణతి। చుకోణ-చుకోణిథ। కోణితా। కుణతు। అకుణత్। కుణ్యాత్ ॥ శేషం కోచతివత్ ॥ పు ౨౦౭ ॥

కర్మవ్యతీహారే— ౧ వ్యతికుణతే ॥ ౫ వ్యతికుణతాం ॥ ౬ వ్యత్యకుణత ॥ ౭ వ్యతికుణేత ॥ కుణతీ। కుణంతీతి చ విశేషః ॥

కుర-శబ్దే। అకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ

కురతి। చుకోరేత్యాది కుణతివత్ ॥ ఆశిషి-కూర్యాత్। అత్ర న భకుర్ఛురామితి దీర్ఘనిషేధోన ॥ కరోతేరేవ తత్ర గ్రహణాదిత్యాహుః।

క్షుర-విలేఖనే॥ సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

క్షురతి। చుక్షోర-చుక్షోరిథ-క్షోరితేత్యాది కుణతివత్ ॥

కృడ-ఘనత్వే। ఘనత్వం సాంద్రతా। సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ। కుటాదిః

౧ కృడతి ॥ ౨ చకర్డ-చకృడిథ ॥ ౩ కృడితా ॥ ౪ కృడిష్యతి ॥ ౫ కృడతు ॥ ౬ అకృడత్ ॥ ౭ కృడేత్ ॥ ౮ కృడ్యాత్ ॥ ౯ అకృడీత్ ॥ ౧౦ అకృడిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతికృడతే ॥ ౨ వ్యతిచకృడే ॥ ౩ వ్యతికృడితా(స్వే,హే) ౪ వ్యతికృడిష్యతే ॥ ౫ వ్యతికృడతాం ॥ ౬ వ్యత్యకృడత ॥ ౭ వ్యతికృడేత ॥ ౮ వ్యతికృడిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యకృడిష్ట(ఢ్వం। ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యకృడిష్యత ॥

కర్మణి—౧ కృడ్యతే ॥ ౫ కృడ్యతాం ॥ ౬ అకృడ్యత । ౭ కృడ్యేత ॥ ౯ అకడీతివిశేషః॥ శేషం కర్మవ్యతీహారవత్ ॥

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు చ కర్షతివత్ ॥ పు ౨౯। ౨౧౦। ౨౨౧ ॥ సని-జిత్త్వాచ్చికృడిషతి । చికృడిషితవ్యమిత్యాది॥ యజి-కర్షతివత్ ॥ యఙ్లుకి-ఈడభావే కృత్సు చ జిత్త్వాద్గుణాభావే చకృడ్ఢి । చకృడితవ్యమిత్యాదిర్విశేషః ॥

కేవలాత్కృత్సు-కృడితవ్యం । కృడనీయం । కృడ్యం । కృడితః। కృడితవాన్ । కృడన్-కృడతీ,కృడంతీ । కృడిష్యన్-కృడిష్యతీ-కృడిష్యంతీ । కృడితుం । కృడితం । కృడనం । కృడిత్వా । ప్రకృడ్య। కడం కడం । కృడిత్వాకృడిత్వా.

కృతీ-చ్ఛేదనే॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ

శేముచాదీనామితి నుమ్ । ౧ కృంతతి ॥ ౨ చకర్త-చకృతతుః। చకర్తిథ ॥ ౩ కర్తితా ॥ ౪ సేఽసిచేతి వేట్॥ కర్తిష్యతి-కర్త్స్యతి॥ ౫ కృంతతు ॥ ౬ అకృంతత్ ॥ ౭ కృంతేత్ ॥ ౮ కృత్యాత్ ॥ ౯ అకర్తీత్-అకర్తిష్టాం ॥ ౧౦ అకర్తిష్యత్-అకర్త్స్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతికృంతతే ॥ ౨ వ్యతిచకృతే ॥ ౩ వ్యతికర్తితా (సే।హే) ౪ వ్యతికర్తిష్యతే-వ్యతికర్త్స్యతే ॥ ౫ వ్యతికృంతతాం ॥ ౬ వ్యత్యకృంతత ॥ ౭ వ్యతికృంతేత ॥ ౮ వ్యతికర్తిషీష్ట-ధ్వం ॥ వ్యతికృత్సీష్ట(ఢ్వం) ౯ వ్యత్యకర్తిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యకర్తిష్యత-వ్యత్యకర్త్స్యత ॥

కర్మణి—౧ కృత్యతే ॥ ౫ కృత్యతాం ॥ ౬ అకృత్యత ॥ ౭ కృ

ర్త్యేత ॥ ౯ అకర్తీతి విశేషః ॥ శేషంకర్మవ్యతీహారవత్ ॥

ణ్యంతాదిషు సర్వం కర్షతివత్ ॥ పు ౨౧౯, ౨౨౦ ॥ సని-తదన్తాత్కృత్సుచ చికర్తిషతి, చికృత్సతి, చికర్తిషితవ్యం, చికృత్సితవ్యమిత్యాది ద్వైరూప్యం విశేషః ॥

కేవలాత్కృత్సు-కర్తితవ్యం, కర్తనీయం, కృత్యం, కృత్తః, కృత్తవాన్, కృంతన్-కృంతతీ-కృంతంతీ, కర్తిష్యన్-కర్తిష్యతీ-కర్తిష్యంతీ, కర్త్స్యన్-కర్త్స్యతీ-కర్త్స్యంతీ, కర్తితుం, కృత్తం, కర్తనం, కర్తిత్వా, నికృత్య, కర్తంకర్తం, కర్తిత్వాకర్తిత్వా.

ఖిద-పరిఘాతే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ

అయం దైన్యే దివాదౌ రుధాదౌ చ

శేముచాదీనామితి నుమ్ ॥ ౧ ఖందతి ॥ ౨ చిఖాద-చిఖదతుః ॥ చిఖేదిథ-చిఖదివ ॥ ౩ ఖేత్తా-సి ॥ ౪ ఖేత్స్యతి ॥ ౫ ఖందతు ॥ ౬ అఖందత్ ॥ ౭ ఖందేత్ ॥ ౮ ఖిద్యాత్ ॥ ౯ అఖైత్సీత్-అఖైత్తాం ॥ ౧౦ అఖేత్స్యత్ ॥ కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిఖందతే ॥ ౨ వ్యతిచిఖిదే ॥ ౩ వ్యతిఖేత్తా(సే-హే) ॥ ౪ వ్యతిఖేత్స్యతే ॥ ౫ వ్యతిఖందతాం ॥ ౬ వ్యత్యఖందత ॥ ౭ వ్యతిఖందేత ॥ ౮ వ్యతిఖిత్సీష్ట ॥ ౯ వ్యత్యఖిత్త-వ్యత్యఖిత్సాతాం-వ్యత్యఖిత్సత ॥ ౧౦ వ్యత్యఖేత్స్యత ॥

కర్మణి—౧ ఖిద్యతే ॥ ౫ ఖిద్యతాం ॥ ౬ అఖిద్యత ॥ ౭ ఖిద్యేత ॥ ౯ అఖేదీతి విశేషః । శేషం కర్మవ్యతీహారవత్ ॥

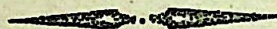
ణ్యంతాదిషు సర్వం మోహతివత్ ॥ పు ౩౨౮, ౩౨౯, ౩౩౦ ॥ సని-చిఖిత్సతీత్యాది । కేవలాత్కృత్సు-ఖేత్తవ్యం, ఖేదనీయం, ఖేద్యం, ఖిన్నః, ఖిన్నవాన్, ఖిందన్-ఖిందతీ-ఖిందంతీ, ఖేత్స్యన్-ఖేత్స్యతీ-ఖేత్స్యంతీ; ఖేత్తుం, ఖిన్నం, ఖేదనం, ఖిత్త్వా, పరిఖిద్య, ఖేదంఖేదం, ఖిత్త్వాఖిత్త్వా ॥

ఖుడ-ఇత్యేకే। సంవరణ ఇత్యర్థః॥ సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ। కుటాదిః।
ఖుడతి ॥ చుఖోడ-చుఖుడతుః । చుఖుడిథ-ఖుడితేత్యాది కుచతివత్ ॥ క్త్వాసనోః కిత్త్వాభావేపి జిత్వా ఖుడిత్వా చుఖుడిషతీత్యైకరూప్యం కుటాదేర్విశేషః ॥

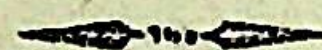
ఖుర-ఛేదనే॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ

ఖురతీత్యాది కుణతివత్ ॥ ఆశిషి-ఖూర్యాత్.

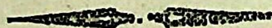
గుజ-శబ్దే। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ। కుటాదిః

గుజతి । జుగోజ-జుగుజతుః । జుగుజిథ-గుజితేత్యాది కుచతివత్.

గుడ-రక్షాయాం। సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ। కుటాదిః

గుడతి । జుగోడ-జుగుడతుః। జుగుడిథ । గుడితేత్యాది కుచతివత్.

గుఫ, గుంఫ-గ్రంథే। సకర్మకౌ। సేటౌ। పరస్మైపదినౌ

గుఫతి । జుగోఫ-జుగుఫతుః । జుగోఫిథ। గోఫితేత్యాది కుణతివత్
౧ గుంఫతి । ౨ జుగుంఫ। ౩ గుంఫితా । ౪ గుంఫిష్యతి । ౫ గుంఫతు
౬ అగుంఫత్ । ౭ గుంఫేత్ । ౮ గుఫ్యాత్ । ౯ అగుంఫీత్ । ౧౦ అ
గుంఫిష్యత్ ॥ కర్మవ్యతీహారాదిషు నర్వం కుంచతివత్ ॥ వృ ౨౧౦, ౨౧౧, ౨౧౨. క్త్వాయాం నోపధాదితి కిత్త్వం వా । గుఫిత్వా, గుంఫిత్వా ॥ యఙ్లుకి-జోగుమ్ఫీతి, జోగుమ్ఫి, జోగుప్తః, జోగుఫతీత్యాది కేవలాచ్ఛతరి నుమి-గుంఫత్-గుంఫతీ-గుంఫంతీ,

ఘుట-ప్రతిఘాతే। సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ। కుటాదిః.

ఘుటతి । జుఘోట, జుఘుటిథ । ఘుటితేత్యాది కుచతివత్.

ఘుణ-భ్రమణే।అకర్మకః। సేట్।పరస్మైపదీ

ఘుణతి । జుఘోణ,జుఘోణిథ । ఘోణితేత్యాదికణతివత్.

ఘుర-భీమార్థశబ్దయోః।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

ఘురతి । జుఘోర,జుఘోరిథ । ఘోరితేత్యాదికుణతివత్॥ ఆశిషి ఘూర్యాత్.

ఘూర్ణ-భ్రమణే।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

ఘూర్ణతి । జుఘూర్ణేత్యాదికూజతివత్॥పు ౨౧౬,౨౧౭. చజి-అజుఘూర్ణత్,త। కర్మవ్యతీహారే-వ్యతిఘూర్ణతఇత్యాదిభ్వాదికవత్॥ కేవలాత్ప్రత్యుస శతరి స్త్రియాం, ఘూర్ణతీ, ఘూర్ణంతీతి విశేషః.

చర్బ-పరిభాషణభర్త్సనయోః।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

చర్బతీత్యాదికర్జతివత్ ॥ పు ౧౮౬,౧౮౭,౧౮౮.

చల-విలసనే।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

చలతి । చచాల,చేలతురిత్యాదిభ్వాదికవత్॥ ౨౪౫,౨౪౬,౨౪౭

చిల-వసనే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

చిలతి। చిచేలేత్యాదిసర్వం కిలతివత్.

చుట-ఛేదనే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః

చుటతీత్యాదిపచతివత్

చుడ-సంవరణే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

చుడతీత్యాదిప్రాగ్వత్

చృతీ-హింసాగ్రంథనయోః।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

౧ చృతతి । ౨ చచర్త,చచృతతుః । చచర్తిథ । ౩ చర్తితా । ౪ చర్తిష్యతి,చర్త్స్యతి । ౫ చృతతు । ౬ అచృతత్ । ౭ చృతేత్ ౮ చృత్యాత్ । ౯ అచర్తీత్ । ౧౦ అచర్తిష్యత్,అచర్త్స్యత్.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిచృతతే । ౫ వ్యతిచృతతాం। ౬ వ్యత్యచృతత । ౭ వ్యతిచృతేత । శేషంకృంతతివత్.

ఛుట-ఛేదనే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః

ఛుటతి । చుచ్ఛోటేత్యాదికుచతివత్.

ఛుడ-సంవరణఇత్యేకే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః

ఛుడతీత్యాదికుచతివత్.

ఛుప-స్పర్శే।సకర్మకః।అనిట్।పరస్మైపదీ

౧ ఛుపతి । ౨ చుచ్ఛోప,చుచ్ఛుపతుః । చుచ్ఛోపిథ । ౩ ఛోప్తా-సి । ౪ ఛోప్స్యతి । ౫ ఛుపతు । ౬ అచ్ఛుపత్ । ౭ ఛుపేత్ । ౮ ఛుప్యాత్ । ౯ అచ్ఛౌప్సీత్-అచ్ఛౌప్తాం । ౧౦అచ్ఛోప్స్యత్

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిచ్ఛుపతే ॥ ౨ వ్యతిచుచ్ఛుపే ॥ వ్యతిచుచ్ఛుపిషే ॥ ౩ వ్యతిచ్ఛోప్తా(సే,హే)-౪ వ్యతిచ్ఛోప్స్యతే ॥౫ వ్యతిచ్ఛుపతాం ॥ ౬ వ్యత్యచ్ఛుపత ॥ ౭ వ్యతిచ్ఛుపేత ॥ ౮ వ్యతిచ్ఛుప్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యచ్ఛుప్త ॥ ౧౦ వ్యత్యచ్ఛోప్స్యత.

కర్మణి—౧ ఛుప్యతే ॥ ౫ ఛుప్యతాం ॥ ౬ అచ్ఛుప్యత ॥౭ఛుప్యేత ॥ ౯ అచ్ఛోపీతి విశేషః॥ శేషంకర్మవ్యతీహారవత్ ॥ ణ్యంతాదిషుసర్వంకోచతివత్॥పు ౨౦౮,౨౦౯,౨౧౦.

కేవలాత్కృత్సు-ఛోప్తవ్యం, ఛోపనీయం, ఛోప్యం, ఛుప్తః, ఛుప్తవాన్, ఛుపన్-ఛుపతీ-ఛుపంతీ, ఛోప్స్యన్-ఛోప్స్యతీ-ఛోప్స్యం

తి, ఘోప్తుం, ఘుప్తం, ఘోపనం, ఘుప్త్వా, ప్రఘుప్య, ఘోపంఘోపం, ఘుప్త్వాఘుప్త్వా.

ఘుర-చ్ఛేదనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥కుటాదిః

ఘురతి । చుఘోర-చుఘురిథ, ఘురితేత్యాదికుచతివత్॥ఆశిషి-ఘుర్యాత్ ॥ నభకుర్ఛురామితినదీర్ఘః.

జర్జ-పరిభాషణభర్త్సనయోః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

జర్జతీత్యాదిసర్వంకర్జతివత్॥పుంగా౩,గరా,గర్జా

జట-బంధనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥కుటాదిః

జటతీత్యాదికుచతివత్.

జడ-గతౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

తవర్గపంచమాంతఇత్యేకే మరులోజనంతి.

జడతీత్యాదిసర్వంకుణతివత్.

ఝర్ఝ-పరిభాషణభర్త్సనయోః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ఝర్ఝతి । జఝర్ఝేత్యాదికర్జతివత్॥పుంగా౩,గరా,గర్జా

డిప-క్షేపే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥కుటాదిః॥

డిపతి । డిడేప-డిడిపిథ-శిడేప-డిడిప-డిపితేత్యాదికుచతివత్ ॥

ణిల-గహనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

నిలతి । నినేల-నినిలతుః । నినేలిథ । నెలితేత్యాదికిలతివత్ ॥

ణుద-ప్రేరణే॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ॥ స్వరితేత్త్వాత్ కర్త్రభిప్రాయేఽపి ఫలేపరస్మైపదార్థః॥పునఃపాఠః ॥

 ధాతురూపప్రకాశికాయాం,త్వచాదిధాతవః

౧ నుదతి ॥ ౨ నునోద-నునుదతుః ॥ ౩ నోత్తా ॥ ౪ నోత్స్యతి ॥ ౫ నుదతు ॥ ౬ అనుదత్ ॥ ౭ నుదేత్ ॥ ౮ నుద్యాత్ ॥ ౯ అనౌత్సీత్-అనౌత్తాం-అనౌత్సుః ॥ ౧౦ అనోత్స్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతినుదతే ॥ ౨ వ్యతినునుదే ॥ ౩ వ్యతినోత్తా(స్సే,హే) ౪ వ్యతినోత్స్యతే ॥ ౫ వ్యతినుదతాం ॥ ౬ వ్యత్యనుదత ॥ ౭ వ్యతినుదేత ॥ ౮ వ్యతినుత్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యనుత్త ॥ ౧౦ వ్యత్యనోత్స్యత ॥

కర్మణి—౧ నుద్యతే ॥ ౫ నుద్యతాం ॥ ౬ అనుద్యత ॥ ౭ నుద్యేత ॥ ౯ అనోదిఇతి విశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతిహారవత్ ॥

ణ్యన్తాదిషు సర్వం గోచతివత్ ॥ పు ౨౦౮, ౨౦౯, ౨౧౦.

కేవలాత్కృత్సు—నోత్తవ్యం, నోదనీయం, నోద్యం, నున్నం, నుత్తం, నున్నవాన్, నుత్తవాన్, నుదవిదోందేత్యాదినానిష్ఠాతస్య నోవా, నుదన్-నుదతీ-నుదంతీ, నోత్స్యన్-నోత్స్యతీ-నోత్స్యంతీ నోత్తుం, నున్నం, నుత్తం, నోదనం, నుత్త్వా,ప్రణుద్య, నోదంనోదం, నుత్త్వానుత్త్వా.

త్వచ-సంవరణే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

త్వచతి । తత్వాచ-తత్వచతుః । త్వచితేత్యాదిగదతివత్ ॥౨౨౪

తిల-స్నేహే।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

తిలతి ॥ తితేల-తితిలతుః । తేలితేత్యాదికిలతివత్॥

త్రుట-ఛ్ఛేదనే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః

వాభ్రాశేతిశ్యన్వా ॥ ౧ త్రుట్యతి-త్రుటతి ॥ ౨తుత్రోట-తుత్రుటతుః । తుత్రుటిథ,తుత్రోట-తుత్రుట ॥ ౩ త్రుటితా-సి ॥ ౪ త్రుటిష్యతి ॥ ౫ త్రుట్యతు-త్రుటతు ॥ ౬ అత్రుట్యత్,అత్రుటత్ ॥ ౭త్రు

ట్యేత్, త్రుటేత్ ॥ ౮ త్రుట్యాత్ ॥ ౯ అత్రుటీత్ ॥ ౧౦ అత్రుటిష్యత్

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిత్రుట్యతే, వ్యతిత్రుటతే ॥ ౨ వ్యతితు త్రుటే ॥ ౩ వ్యతిత్రుటితా (సే, హే) ౪ వ్యతిత్రుటిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిత్రుట్యతాం, వ్యతిత్రుటతాం ॥ ౬ వ్యత్యత్రుట్యత, వ్యత్యత్రుటత ॥ ౭ వ్యతిత్రుట్యేత, వ్యతిత్రుటేత ॥ ౮ వ్యతిత్రుటిషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ వ్యత్యత్రుటిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యత్రుటిష్యత.

కర్మణి—౧ త్రుట్యతే ॥ ౫ త్రుట్యతాం ॥ ౬ అత్రుట్యత ॥ ౭ త్రుట్యేత ॥ ౯ అత్రోటీతి విశేషః॥ శేషం కర్మవ్యతిహారవత్ ॥

ణ్యంతాదిషు సర్వం కుచతివత్.

కేవలాత్కృత్సు—త్రుటితవ్యం, త్రుటనీయం, త్రోట్యం - త్రుటితః, త్రుటితవాన్, త్రుట్యన్, త్రుటన్-త్రుట్యంతీ, త్రుటతీ-త్రుటంతీ, త్రుటిష్యన్-త్రుటిష్యతీ-త్రుటిష్యంతీ, త్రుటితుం, త్రుటితం, త్రుటనం, త్రుటిత్వా, విత్రుట్య, త్రోటంత్రోటం, త్రుటిత్వా త్రుటిత్వా.

తుట-కలహకర్మణి। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ। కుటాదిః

తుటతీత్యాది కుచతివత్

తుణ-కౌటిల్యే। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

తుణతి। తుతోణేత్యాది కుణతివత్ ॥

తుప-తుంప, తుఫ, తుంఫ-హింసాయాం। సకర్మకాస్సేటః। పరస్మైపదినః

తుపతి। తుతోపేత్యాది కుణతివత్ ॥ తుంపతి। తుతుంపేత్యాది కుంచతివత్ ॥ పు-౭౫౧. యఙ్లుకి-తోతుంపీతి, తోతుమ్ప్తి, తోతుప్తః తోతుపతీత్యాది ॥ కేవలాచ్ఛతరి - తుంపతీ-తుంపంతీ, ఏవం తుంఫతేరపి ॥ ఏవం తోఫతి। తుతోఫేత్యాది తుంఫతి। తుతుంఫేత్యాది చ॥ అత్ర తుంపతి తుంఫత్యోర్వ్యసనస్య జీత్వాదనిదితామితి నలోపే తోత్వంఫా

థీనాంనుమ్వాచ్యఇతినుమ్ ॥ హింసార్థత్వాన్నకర్మవ్యతిహారేతజ్ ॥

తృప-తృంఫ-తృప్తౌ॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ.

౧ తృపతి ॥ ౨ తతర్ప-తతృపతుః । తతర్పిథ ॥ ౩ తర్పితా-సి ॥ ౪ తర్పిష్యతి ॥ ౫ తృపతు ॥ ౬ అతృపత్ ॥ ౭ తృపేత్ ॥ ౮ తృప్యా త్ ॥ స్పృశమృశకృషతిసిజ్వికల్పః పౌషాదికస్యైవ ॥ అజపవాదత్వా త్, తేనాత్రనిత్యంసిచ్ ॥ ౯ అతర్పీత్ ॥ ౧౦ అతర్పిష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతితృపతే ॥ ౨ వ్యతితతృపే ॥ ౩ వ్యతిత ర్పితా(సే-హే) ౪ వ్యతితర్పిష్యతే ॥ ౫ వ్యతితృపతాం॥౬ వ్యత్యతృప త ॥ ౭ వ్యతితృపేత ॥ ౮ వ్యతితర్పిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యతర్పిష్ట(ఢ్వం ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యతర్పిష్యత.

కర్మణి—౧ తృప్యతే ॥ ౫ తృప్యతాం ॥ ౬ అతృప్యత ॥ ౭ తృ ప్యేత ॥ ౯ అతర్పితివిశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతిహారవత్ ॥

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచ యఙ్యఙ్లుకో స్తిశీకృతి చవర్షతివత్ ॥ పు ౩౬౩,౩౬౪,౩౬౫.

సని-తితర్పిషతి । తితర్పిషితవ్యమిత్యాది

కేవలాత్కృత్సు—తర్పితవ్యం, తర్పణీయం, తృప్యం, తృపితః,తృ పితవాన్, తృపన్-తృపతీ, తృపంతీ,తర్పిష్యన్-తర్పిష్యతీ-తర్పిష్య న్తీ, తర్పితుం, తృపితం, తర్పణం, తర్పిత్వా, పరితృప్య,తర్పంతర్పం. తర్పిత్వాతర్పిత్వా ॥ శస్యజిత్త్వాదనిదితామితినలోపే శేతృంఫాదీనాం నుమ్వాచ్యఇతినుమ్ ॥ ౧ తృంఫతి ॥ ౨ తతృంఫ ॥ ౩ తృంఫితా-సి ॥ ౪ తృంఫిష్యతి ॥ ౫ తృంఫతు ॥ ౬ అతృంఫత్ ॥ ౭ తృంఫేత్ ॥ ౮ తృఫ్యాత్ ॥ ౯ అతృంఫీత్ ॥ ౧౦ అతృంఫిష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—వ్యతితృంఫత ఇత్యాదితృపతివత్ ॥

కర్మణి—౧ తృఫ్యతే ॥ ౫ తృఫ్యతాం ॥ ౬ అతృఫ్యత ॥ ౭ తృ

ఫ్యేత ॥ ౯ అతృమ్ఫీతి విశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతిహారవత్ ॥

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్స్న గృంజతివత్ ॥ ౨౪౩, ౨౪౪ సన్నంతాదప్యేవం ॥ యఙి నలోపే-భ్యాసస్య రీగాగమః ॥ తరీతృఫ్యతే । తరీతృఫితవ్యమిత్యాది ॥ యఙ్లుకి- తాతృంఫీతి, తాతృంప్తి, తాతృప్తః, తాతృఫతీత్యాది ॥ తతః కృత్సు తాతృంఫితవ్యమిత్యాది ॥

కేవలాత్కృత్సు—తృంఫితవ్యం, తృంఫణీయం, తృంఫ్యం, తృఫితః, తృఫితవాన్, తృంఫన్-తృంఫతీ-తృంఫంతీ, తృంఫిష్యన్-తృంఫిష్యతీ-తృంఫిష్యంతీ, తృంఫితుం, తృఫితం, తృంఫణం, తృఫిత్వా, తృప్త్వా, నోపధాత్థఫాంతాద్వేతి కిత్త్వం వా, పరితృఫ్య, తృంఫం తృంఫం, తృఫిత్వా తృఫిత్వా, తృంఫిత్వా తృంఫిత్వా.

తృహూ, తృంహూ-హింసార్థౌ । సకర్మకౌ । వేటౌ । పరస్మైపదినౌ

౧ తృహతి ॥ ౨ తతర్హ-తతృహతుః । తతర్హిథ-తతర్ఢ-తతృహివ-తతృహ్వ, తతృహిమ-తతృహ్మ ॥ ౩ తర్హితా-సి ॥ తర్ఢా-సి ॥ ౪ తర్హిష్యతి-తర్క్ష్యతి ॥ ౫ తృహతు ॥ ౬ అతృహత్ ॥ ౭ తృహేత్ ॥ ౮ తృహ్యాత్ ॥ ౯ అతర్హీత్-అతార్క్షీత్-అతార్ఢామ్-అతార్క్షుః । అతార్క్షీః-అతార్ఢమ్-అతార్ఢ ॥ అతార్క్షమ్-అతార్క్ష్వ-అతార్క్ష్మ ॥ ౧౦ అతర్హిష్యత్-అతర్క్ష్యత్.

హింసార్థత్వాన్న కర్మవ్యతిహారే తఙ్,

కర్మణి — ౧ తృహ్యతే ॥ ౨ తతృహే ॥ ౩ తర్హితా(సే,హే) తర్ఢా(సే,హే) ౪ తర్హిష్యతే-తర్క్ష్యతే ॥ ౫ తృహ్యతామ్ ॥ ౬ అతృహ్యత ॥ ౭ తృహ్యేత ॥ ౮ తర్హిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) తృక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అతర్హి-అతర్హిషాతామ్ (ఢ్వం,ధ్వం) అతృక్షాతామ్-అతృక్షత-ధ్వం ॥ ౧౦ అతర్హిష్యత-అతర్క్ష్యత,

ణ్యంతాదిషు సర్వం కర్షతివత్ ॥ పు [illegible] ॥

సని-తితర్హిషతి, తితృక్షతీత్యాది ద్వైరూప్యం ॥

కేవలాత్ కృత్సు-తర్హితవ్యం-తర్ఢవ్యం, తర్హణీయం, తృహ్యం తృఢః, తృఢవాన్, తృహన్-తృహతీ-తృహంతీ, తర్హిష్యన్-తర్హిష్యతీ-తర్హిష్యంతీ, తర్క్ష్యన్-తర్క్ష్యతీ-తర్క్ష్యంతీ, తర్హితుం, తర్ఢుం, తృఢం, తర్హణం, తర్హిత్వా, తృఢ్వా, పరితృహ్య, తర్హంతర్హం, తర్హిత్వాతర్హిత్వా, తృఢ్వాతృఢ్వా.

౧ తృంహతి ॥ ౨ తతృంహ-తతృంహతుః । తతృంహిథ-తతృణ్ఢ-తతృంహథుః-తతృంహివ-తతృంహ్వ-తతృంహిమ-తతృంహ్మ ॥ ౩ తృంహితా-సి ॥ తృణ్ఢా-తృణ్ఢాఽసి ॥ ౪ తృంహిష్యతి-తృఙ్క్ష్యతి ॥ ౫ తృంహతు ॥ ౬ అతృంహత్ ॥ ౭ తృంహేత్ ॥ ౮ తృహ్యాత్ ॥ ౯ అతృంహీత్-అతార్క్షీత్-అతార్ఢాం-అతార్క్షుః । అతార్క్షీః-అతార్ఢం-అతార్ఢ ॥ అతార్క్షం-అతార్క్ష్వ-అతార్క్ష్మ ॥ ౧౦ అతృంహిష్యత్-అతృఙ్క్ష్యత్ ॥

కర్మణి—౧ తృహ్యతే । సంయోగాత్పరస్యలిటః కిత్త్వాభావాద నిదితామితి ననలోపః ॥ ౨ తతృంహే-తతృంహాతే । తతృంహిషే-తతృఙ్క్షే-తతృంహిఢ్వే-ధ్వే ॥ తతృణ్ఢ్వే-తతృంహివహే-తతృంహ్వహే-తతృంహిమహే-తతృంహ్మహే ॥ ౩ తృంహితా(సే।హే)తృణ్ఢా(సే।హే) ౪ తృంహిష్యతే-తృఙ్క్ష్యతే ॥ ౫ తృహ్యతాం ॥ ౬ అతృహ్యత ॥ ౭ తృహ్యేత ॥ ౮ తృంహిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) తృక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అతృంహి-అతృంహిషాతాం(ఢ్వం।ధ్వం) అతృక్షాతాం-అతృక్షత ॥ అతృణ్ఢాః-అతృక్షాథాం-అతృణ్ఢ్వం ॥ అతృక్షి-అతృక్షావహి-అతృక్షామహి ॥ ౧౦ అతృంహిష్యత-అతృఙ్క్ష్యత.

ణౌ కర్తృకర్మణోః ప్రదంతాత్కృత్సుచగృంజతివత్ ॥ పు-౨౪౩ ౨౪౪ ॥ సని- హల్గ్రహణస్యజాతిపరత్వాద్ధలంతాచ్చేతికిత్త్వేననలోపే । తితృక్షతి । తితృంహిషతీత్యాది సర్వత్రద్వైరూప్యం । యఙి న

లోపేసతి ఋదుపధత్వాదభ్యాసస్యరీగాగమే తరీతృహ్యతఇత్యాది॥ యఙ్లుకి-తాతృంహీతి, తాతృణ్ఢి, తాతృఢః, తాతృహతీత్యాది॥కృత్స్వ పి తాతృంహితవ్యమిత్యాది॥ కేవలాత్కృత్సు- తృంహితవ్యం, తృణ్ఢ వ్యం, తృంహణీయం, తృంహ్యం, తృఢః, తృఢవాన్, తృంహన్-తృం హతీ-తృంహంతీ। తృంహిష్యన్-తృంహిష్యతీ-తృంహిష్యంతీ, తృఙ్ క్ష్యన్-తృఙ్క్ష్యతీ-తృఙ్క్ష్యంతీ॥ తృంహితుం, తృణ్ఢుం, తృఢం,తృం హణం, తృంహిత్వా, తృఢ్వా, వితృహ్య, తృంహంతృంహం, తృంహి త్వాతృంహిత్వా, తృఢ్వాతృఢ్వా.

ధుడ-సంవరణే॥సకర్మకః।సేట్।పరస్మై పదీ।కుటాదిః

ధుడతి। దుధోడ-దుధుడిథ। ధుడితేత్యాదికుచతివత్॥

దుణ-హింసాగతికౌటిల్యేషు।సకర్మకః।సెట్।పరస్మై పదీ

దుణతి। దుదోణ। దోణితేత్యాదిరుణతివత్.

దృప,దృంఫ-ఉత్క్లేశే।సకర్మకౌ।సేటౌ।పరస్మై పదినౌ

దృపతి। దదర్ప। దర్పితా॥ దృంఫతి। దదృంఫ। దృంఫితేత్యాది తృపతితృంపతివత్॥

దృభీ-గ్రంథే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మై పదీ

దృభతి। దదర్భ। దర్భితేత్యాదితృపతివత్। నిష్ఠాయాందృబ్ధః,దృ బ్ధవాన్॥

ధువ-ఇతిపాఠాంతరం।గతిస్థైర్యయోరిత్యర్థః। అకర్మకః సేట్।పరస్మై పదీ।కుటాదిః

ధువతి। దుధోవ-దుధువతుః। దుధువిథ। ధువితేత్యాది వ చతివత్॥ ఆశిషి-హలిచేతిదీర్ఘే ధూవ్యాత్। యఙి-దోధూవ్యతే

ఇత్యాది ॥ ఊడ్భావవకారాంతత్వాన్నాస్య ఝుక్.

ప్రచ్ఛ-జ్ఞీప్సాయాం। సకర్మకః। అనిట్। పరస్మైపదీ

గ్రహిజ్యేతి సంప్రసారణం ॥ ౧ పృచ్ఛతి ॥ ౨ పప్రచ్ఛ-పప్రచ్ఛతుః। పప్రచ్ఛిథ-పప్రష్ఠ-పప్రచ్ఛివ పప్రచ్ఛిమ ॥ ౩ ప్రష్టా-సి ॥ ౪ ప్రక్ష్యతి ॥ ౫ పృచ్ఛతు ॥ ౬ అపృచ్ఛత్ ॥ ౭ పృచ్ఛేత్ ॥ ౮ పృచ్ఛ్యాత్ ॥ ౯ అప్రాక్షీత్-అప్రాష్టాం-అప్రాక్షుః ॥ ౧౦ అప్రక్ష్యత్

ఆఙ్పూర్వాదస్మాదాఙినుప్రచ్ఛ్యోరిత్యాత్మనేపదం ॥ ౧ ఆపృచ్ఛతే ॥ ౨ ఆపప్రచ్ఛే-ఆపప్రచ్ఛిషే-ధ్వే ॥ ఆపప్రచ్ఛివహే ॥ ౩ ఆప్రష్టా (సే। హే) ౪ ఆప్రక్ష్యతే ॥ ౫ ఆపృచ్ఛతాం ॥ ౬ ఆపృచ్ఛత ॥ ౭ ఆపృచ్ఛేత ॥ ౮ ఆప్రక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ ఆప్రష్ట-ఆప్రక్షాతాం-ఆప్రక్షత ॥ ౧౦ ఆప్రక్ష్యత.

సంపూర్వాదకర్మకాద్విదిపృచ్ఛిస్వరతీనాముపసంఖ్యానమితి తఙ్ ॥ సంపృచ్ఛతే। సంపప్రచ్ఛ ఇత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥ ఏవం కర్మవ్యతిహారే వ్యతిపృచ్ఛతే, వ్యతిపప్రచ్ఛ ఇత్యాది.

కర్మణి—౧ పృచ్ఛ్యతే ॥ ౫ పృచ్ఛ్యతాం ॥ ౬ అపృచ్ఛ్యత ॥ ౭ పృచ్ఛ్యేత ॥ ౯ అప్రచ్ఛి ఇతి విశేషః ॥ శేషమాపృచ్ఛతివత్ ॥ కర్మకర్తరి భూషాకర్మేత్యాదినా యక్చిణ్ చిణ్వదిటాంప్రతిషేధే ॥ పృచ్ఛతే ॥ అప్రష్ట। ప్రష్టా। ప్రక్ష్యత ఇత్యాది.

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు చ ప్రచ్ఛయతి-తే ॥ అపప్రచ్ఛత్-త ॥ ప్రచ్ఛయితవ్యమిత్యాది ॥ సని-కిరశ్చ పంచభ్య ఇతీడాగమే రుదవిదముషేత్యాదినా కిత్త్వాత్సంప్రసారణే। పిపృచ్ఛిషతీత్యాది ॥ కృత్సు-పిపృచ్ఛిషితవ్యమిత్యాది ॥ యఙి-సంప్రసారణే రీగృత్వత ఇతి వక్తవ్యమిత్యభ్యాసస్య రీగాగమే ॥ పరీపృచ్ఛ్యతే। పరీపృచ్ఛాంచక్రే ఇత్యాది ॥ కృత్సు-పరీపృచ్ఛితవ్యమిత్యాది ॥ యఙ్లుకి-పాప్రచ్ఛీ

తి, పాప్రష్టి, పాప్రష్టః, పాప్రిచ్ఛతీత్యాది ॥ క్తిహానిర్దేశాన్న సం
ప్రసారణం ॥ కృత్సు-పాప్రచ్ఛితవ్యమిత్యాది ॥ కతరి-పాప్రచ్ఛక్-పా
ప్రిచ్ఛతా-పాప్రిచ్ఛతః ॥ పాప్రిచ్ఛతి.

కేవలాత్కృత్సు-ప్రష్టవ్యం, ప్రచ్ఛనీయం, ప్రచ్ఛ్యః, ప్రష్టః, ప్ర
ష్టవాన్, పృచ్ఛన్-పృచ్ఛతీ-పృచ్ఛంతీ, ప్రక్ష్యన్-ప్రక్ష్యతీ-ప్రక్ష్యం
తీ, ప్రష్టుం, పృష్టం, ప్రచ్ఛనం, పృష్ట్వా, ఆపృచ్ఛ్య, ప్రచ్ఛంప్ర
చ్ఛం, పృష్ట్వాపృష్ట్వా.

పిశ-అవయవే। అకర్మకః। అయందీపనాయామపి।
తదాసకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

పింశతి ॥ పిపేశ । పేశితేత్యాదిఖిందతివత్ ॥ పు ౭౩౩

పుట-సంశ్లేషణే। సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ। కుటాదిః

పుటతి ॥ పుపోట । పుపుటిథ । పుటితేత్యాదికుచతివత్ ॥ పు-౭౩౯

పుడ-ఉత్సర్గే। సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ-కుటాదిః

పుడతి ॥ పుపోడ । పుపుడిథ । పుడితేత్యాదికుచతివత్ ॥

పుణ-కర్మణిశుభే। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

పుణతి ॥ పుపోణ । పోణితేత్యాదికుణతివత్. పు ౭౩౧

పుర-అగ్రగమనే। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

పురతి। పుపోర। పుపోరిథ। పోరితేత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥ ఆశిషి-పూర్యాత్.

పృడ-చ, సుఖనఇత్యర్థః ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ

పృడతి ॥ పపర్డ-పపర్డిథ-పర్డితేత్యాదిక్షపతివత్ ।

పృణ-ప్రీణనే। సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

పృణతి । పపర్ణ । పపర్ణిథ । పర్ణితేత్యాదిప్రాగ్వత్

ఫుల-సంచలనే। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ। కుటాదిః

ఫులతి । పుఫోల । పుఫులిథ । ఫులితేత్యాదికుచతివత్. పు౩౦॥

బిల-భేదనే। సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

బిలతి । బిబేల । బిబెలిథ । బెలితేత్యాదికిలతివత్. పు౩౦

బ్రుడ-సంవరణే। సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ। కుటాదిః

బ్రుడతి । బుబ్రోడ । బుబ్రుడిథ । బ్రుడితేత్యాదికుచతివత్॥

బృహూ-ఉద్యమనే। సకర్మకః। వేట్। పరస్మైపదీ

౧ బృహతి ॥ ౨ బబర్హ-బబృహతుః । బబర్హిథ-బబర్ఢ -బ
బృహివ-బబృహ్వ-బబృహిమ-బబృహ్మ ॥ ౩ బర్హితా-బర్ఢా ॥ ౪ బర్
హిష్యతి-బర్క్ష్యతీత్యాదితృహతివత్

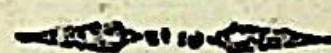
భుజో-కౌటిల్యే। సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

౧ భుజతి ॥ ౨ బుభోజ । బుభోజిథ । బుభుజివ ॥ ౩ భోక్తా ॥
౪ భోక్ష్యతి ॥ ౫ భుజతు ॥ ౬ అభుజత్ ॥ ౭ భుజేత్ ॥ ౮ భుజ్యా
త్ ॥ ౯ అభౌక్షీత్-అభౌక్తాం-అభౌక్షుః ॥ ౧౦ అభోక్ష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిభుజతే ॥ ౨ వ్యతిబుభుతే । వ్యతిబు
భుజిషే-ధ్వే ॥ ౩ వ్యతిభోక్తా(సే।హే) ౪ వ్యతిభోక్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతి
భుజతాం ॥ ౬ వ్యత్యభుజత ॥ ౭ వ్యతిభుజేత ॥ ౮ వ్యతిభుక్షీష్ట-ధ్వం
౯ వ్యత్యభుక్త-వ్యత్యభుక్షాతాం-వ్యత్యభుక్షత ॥ ౧౦ వ్యత్యభోక్ష్యత॥

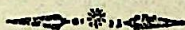
భావే—౧ భుజ్యతే ॥ ౫ భుజ్యతాం ॥ ౬ అభుజ్యత ॥ ౭ భుజ్యేత ॥ ౯ అభోజీతివిశేషః ॥ శేషంకర్మవ్యతీహారవత్ ॥

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్స్నచయుజ్యణ్ణుకో స్సిజికృతిచతా తతివత్ ॥ పు ౨౨ ॥ సని- బుభుక్షతీత్యాదిమిమిక్షతీత్యాదివత్ ॥ పు ౩౪, ౩౫ ॥ కేవలాత్కృత్సు-భోక్తవ్యం, భోజనీయం, భోజ్యం, ఓదితశ్చేతినిష్ఠానత్వం ॥ భుగ్నః, భుగ్నవాన్, భుజన్-భుజతీ-భుజంతీ, భోక్ష్యన్-భోక్ష్యతీ, భోక్ష్యంతీ, భోక్తుం, భుగ్నం, భోజనం, భుక్త్వా, విభుజ్య, భోజంభోజం, భుక్త్వాభుక్త్వా.

భ్రుడ-నిమజ్జన ఇత్యేకే ॥ సకర్మకః । సేట్ । పరస్మైపదీ । కుటాదిః

భ్రుడతి । బభ్రోడ । బభ్రుడిథ । బభ్రుడివ । భ్రుడితేత్యాదికుడతివత్ ॥ పు ౭౩౧, ౭౩౨

టు, మస్జో-శుద్ధౌ । అకర్మకః ॥ అనిట్ । పరస్మైపదీ

౧ మజ్జతి ॥ ౨ మమజ్జ-మమజ్జతుః । మస్జినశోర్ఝలీతి నుమ్ ॥ మస్జేరంత్యాత్పూర్వో నుమ్వాచ్యః । సంయోగాదిలోపః । మమఙ్క్థ । మమజ్జిథ । మమజ్జివ-మమజ్జిమ ॥ ౩ మఙ్క్తా-సి ॥ ౪ మఙ్క్ష్యతి ॥ ౫ మజ్జతు ॥ ౬ అమజ్జత్ ॥ ౭ మజ్జేత్ ॥ ౮ మజ్జ్యాత్ ॥ ౯ అమాఙ్క్షీత్-అమాఙ్క్తాం-అమాఙ్క్షుః ॥ ౧౦ అమఙ్క్ష్యత్.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిమజ్జతే ॥ ౨ వ్యతిమమజ్జే-వ్యతిమమజ్జిషే, ధ్వే ॥ ౩ వ్యతిమఙ్క్తా(సే।హే) ౪ వ్యతిమఙ్క్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతిమజ్జతాం ॥ ౬ వ్యత్యమజ్జత ॥ ౭ వ్యతిమజ్జేత ॥ ౮ వ్యతిమఙ్క్షీష్ట-ధ్వం ౯ వ్యత్యమఙ్క్త-వ్యత్యమఙ్క్షాతాం ॥ ౧౦ వ్యత్యమఙ్క్ష్యత.

భావే—౧ మజ్జ్యతే ॥ ౫ మజ్జ్యతాం ॥ ౬ అమజ్జ్యత ॥ ౭ మజ్జ్యేత ॥ ౯ అమజ్జితివిశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతీహారవత్.

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్స్నచ యుజ్యణ్ణుకో స్సిజికృతి

చకర్జతీవత్ ॥ పు ౪౯౬,౧౯౭ ॥ సని తిజ్ కృతే ర్మిమజ్క్షతీత్యాదిమిమిక్షతీత్యాదివత్ ॥ పు ౩౭౮,౩౭౯.

కేవలాత్కృత్సు-మజ్క్తవ్యం, మజ్జనీయం, మజ్జ్యం, ఓదితశ్చేతినిష్ఠానత్వం, మగ్నః, మగ్నవాన్, మజ్జన్-మజ్జతీ-మజ్జంతీ, మజ్క్ష్యన్-మజ్క్ష్యతీ-మజ్క్ష్యంతీ, మజ్క్తుం, మగ్నం, మజ్జనం, మజ్క్త్వా, నిమజ్జ్య, మజ్జంమజ్జం, మజ్క్త్వామజ్క్త్వా.

మిచ్ఛ-ఉత్క్లేశే॥ఉత్క్లేశః పీడా॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ మిచ్ఛతి ॥ ౨ మిమిచ్ఛ ॥ ౩ మిచ్ఛితా-సి ॥ ౪ మిచ్ఛిష్యతి ॥ ౫ మిచ్ఛతు ॥ ౬ అమిచ్ఛత్ ॥ ౭ మిచ్ఛేత్ ॥ ౮ మిచ్ఛ్యాత్ ॥ ౯ అమిచ్ఛీత్ ॥ అమిచ్ఛిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిమిచ్ఛతే ॥ ౨ వ్యతిమిమిచ్ఛే ॥ ౩ వ్యతిమిచ్ఛితా (సే।హే) ౪ వ్యతిమిచ్ఛిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిమిచ్ఛతాం ॥ ౬ వ్యత్యమిచ్ఛత ॥ ౭ వ్యతిమిచ్ఛేత ॥ ౮ వ్యతిమిచ్ఛిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యమిచ్ఛిష్ట (ధ్వం।ఢ్వం) ౧౦ వ్యత్యమిచ్ఛిష్యత.

భావే—౧ మిచ్ఛ్యతే ॥ ౫ మిచ్ఛ్యతాం ॥ ౬ అమిచ్ఛ్యత ॥ ౭ మిచ్ఛ్యేత ॥ ౯ అమిచ్ఛీతి విశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతీహారవత్ ॥

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు యజ్యఙ్లుకో స్సిజ్కృతిచ మేహతివత్ ॥ పు ౩౭౮,౩౭౯ ॥ చఙి-అమిమిచ్ఛత్-త ॥ సని- మిమిచ్ఛిషతీత్యాదిచికర్జిషతీత్యాదివత్ ॥ పు ౧౯౭.

కేవలాత్కృత్సు-మిచ్ఛితవ్యం, మిచ్ఛనీయం, మిచ్ఛ్యం, మిచ్ఛితః, మిచ్ఛితవాన్, మిచ్ఛన్-మిచ్ఛతీ-మిచ్ఛంతీ, మిచ్ఛిష్యన్-మిచ్ఛిష్యతీ-మిచ్ఛిష్యంతీ, మిచ్ఛితుం, మిచ్ఛితం, మిచ్ఛనం, మిచ్ఛిత్వా, ప్రమిచ్ఛ్య, మిచ్ఛంమిచ్ఛం, మిచ్ఛిత్వామిచ్ఛిత్వా.

ధాతుపాఠప్రకాశికాయాం మిలాదిధాతవః

మిల-సంశ్లేషణే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ
మిలతి ॥ మిమేలేత్యాదికిలతివత్ ॥పు౨౩౦

మిష-స్పర్ధాయాం।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ
మిషతి ॥ మిమేష।మిమిషతుః॥మిమేషిథ।మేషితేత్యాదికిలతివత్.

ముట-ఆక్షేపప్రమర్దనయోః।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః
ముటతి ॥ ముమోట।ముముటిథ।ముటితేత్యాదికుచతివత్ ॥

ముణ-ప్రతిజ్ఞానే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ
ముణతి ॥ ముమోణేత్యాదికుణతివత్ ॥ పు౨౩౧.

ముర-సంవేష్టనే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ
మురతి ॥ ముమోర । మోరితేత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥

మృడ-సుఖనే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ
మృడతి । మమర్డ । మర్డితేత్యాదితృపతివత్ ॥

మృణ-హింసాయాం।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ
మృణతి । మమర్ణ । మర్ణితేత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥

మృశ-ఆమర్శనే।ఆమర్శనం-స్పర్శః।సకర్మకః।అనిట్।పరస్మైపదీ
౧ మృశతి ॥ ౨ మమర్శ-మమృశతుః ॥ మమర్శిథ।మమృశివ ॥ ౩
మ్రష్టా-సి।మర్ష్టా-సి ॥ అనుదాత్తస్యచర్దుపధస్యాన్యతరస్యామిత్య
మ్వా ॥ ౪ మ్రక్ష్యతి,మర్క్ష్యతి ॥ ౫ మృశతు ॥ ౬ అమృశత్ ॥ ౭
మృశేత్ ॥ ౮ మృశ్యాత్ ॥ ౯ అమ్రాక్షీత్-అమ్రాష్టాం॥అమార్క్షీత్

అమార్ష్టాం ॥ అమృక్షత్-అమృక్షతాం ॥ స్పృశమృశకృషతృపదృపాం సిజ్వా॥ సిచి-అమ్రాక్ష ॥ ౧౦ అమ్రక్ష్యత్-అమర్క్ష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిమృశతే ॥ ౨ వ్యతిమమృశే, వ్యతిమమృశిషే, వ్యతిమమృశిధ్వే; వ్యతిమమృశివహే ॥ ౩ వ్యతిమ్రష్టా(సే।హే) వ్యతిమర్ష్టా(సే।హే) ౪ వ్యతిమ్రక్ష్యతే, వ్యతిమర్క్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతిమృశతాం ॥ ౬ వ్యత్యమృశత ॥ ౭ వ్యతిమృశేత ॥ ౮ వ్యతిమృక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యమృష్ట।వ్యత్యమృక్షాతాం।వ్యత్యమృక్షత ॥ ౧౦ వ్యత్యమ్రక్ష్యత-వ్యత్యమర్క్ష్యత ॥ కర్మణి—౧ మృశ్యతే॥ ౫ మృశ్యతాం॥ ౬ అమృశ్యత ॥ ౭ మృశ్యేత॥ ౯ అమర్శి ఇతి విశేషః॥ శేషం కర్మవ్యతిహారవత్

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు సన్యఙ్లుక్షు తిఙ్క్షు ర్వోస్సర్వం కర్షతివత్ ॥ పు ౨౧౯।౨౨౦।౨౨౧.

కేవలాత్కృత్సు—మ్రష్టవ్యం।మర్ష్టవ్యం, మర్శనీయం, మృశ్యః। ఋదుపధాదితి క్యప్ ॥ మృష్టః, మృష్టవాన్, మృశన్।మృశతీ।మృశంతీ, మ్రక్ష్యన్।మ్రక్ష్యతీ।మ్రక్ష్యంతీ, మర్క్ష్యన్।మర్క్ష్యతీ।మర్క్ష్యంతీ, మ్రష్టుం, మర్ష్టుం, మృష్టం, మర్శనం, మృష్ట్వా, విమృశ్య, మర్శం మర్శం, మృష్ట్వా మృష్ట్వా

రిఫ-కత్థనయుద్ధనిందాహింసాదానేషు।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

రిఫతి ॥ రిరేఫ।రిరేఫిథ।రేఫితేత్యాదికిలతివత్॥

రిహ-త్యేకే।కత్థనాదిరేవార్థః।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

రిహతి । రిరేహ । రిరేహిథ । రేహితేత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥ శిష్టం న విప్రమతిభీ రిహంతీతి ఛాందసప్రయోగః॥

రిశ-హింసాయాం।సకర్మకః।అనిట్।పరస్మైపదీ

౧ రిశతి ॥ ౨ రిరేశ।రిరేశిథ।రిరిశివ ॥ ౩ రేష్టా-సి ॥ ౪ రేక్ష్యతి।

పఙ్క్తి	ధాతు	పుట	పఙ్క్తి	ధాతు
	వృఙ్	,,	౨౧	పటి
	వ్యా	౯౯౩	౧	పటి
	వ్యాఙ్	౨౩	౬	పఠ
	వెఙ్	౪౭౨	౭	పఠి
		,,	౯	పడి
		౩	౧	పణి
			౮	పణ

లుభ-విమోహనే।సమోహనమాకు

౧ లుభతి ॥ ౨ లులోభ।లులుభుః

ట్ ॥ ౩ లోభితా-సి।లోబ్ధా-సి ॥ ౪

అలుభత్ ॥ ౭ లుభేత్ ॥ ౮ లుభ్యాత్ ॥ ౯

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిలుభతే ॥ ౨

భితా-వ్యతిలోబ్ధా ॥ ౪ వ్యతిలోభిష్యతే ॥ ౫ వ్య

త్యలుభత ॥ ౭ వ్యతిలుభేత ॥ ౮ వ్యతిలోభిషీష్ట-ధ్వం

లోభిష్ట (ధ్వం।ఢ్వం) ౧౦ వ్యత్యలోభిష్యత.

కర్మణి—౧ వ్యతిలుభ్యతే ॥ ౫ వ్యతిలుభ్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యలుభ్యత ॥ ౭ వ్యతిలుభ్యేత ॥ ౯ వ్యత్యలోభి ఇతి విశేషః॥ శేషం కర్మవ్యతిహారవత్.

కేవలాత్కృత్సు—లోభితవ్యం।లోబ్ధవ్యం, లోభనీయం, లోభ్యం లుబ్ధకః, లుబ్ధవాన్, లుభన్।లుభన్తౌ।లుభన్తీ, లోభిష్యన్।లోభిష్యతీ।లోభిష్యన్తీ, లోభితుం, లోబ్ధుం, లుబ్ధం, లోభనం, లోభిత్వా లుభిత్వా, లుబ్ధ్వా, విలుభ్య, లోభంలోభం- లోభిత్వాలోభిత్వా లుభిత్వాలుభిత్వా, లుబ్ధ్వాలుబ్ధ్వా.

క్త్వాకర్తృకకర్మణోస్తదన్తాత్కృత్సు చ సన్యఙ్యఙ్లుక్షు త్రిష్వపి కృత్సు సర్వం కోచతివత్ ॥ పు ౨౦౮।౨౦౯।౨౧౧.

వ్యచ-వ్యాజీకరణే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

గ్రహిజ్యేతి సమ్ప్రసారణం ॥ ౧ విచతి ॥ ౨ వివ్యాచ।వివిచతుః।వివిచుః। వివ్యచిథ।వివ్యాచ।వివ్యచ ॥ ౩ వ్యచితా-సి ॥ ౪ వ్యచిష్యతి॥ ౫ విచతు ॥ ౬ అవిచత్ ॥ ౭ విచేత్ ॥ ౮ విచ్యాత్ ॥ వ్యచేః కుటాదిత్వమనసీతి తు నేహ ప్రవర్తతే ॥ అనసీతి పర్యుదాసేన కృన్మాత్రవిషయత్వాత్ ॥ ౯ అవ్యాచీత్।అవ్యచీత్ ॥ ౧౦ అవ్యచిష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతివిచతే ॥ ౨ వ్యతివివిచే ॥ ౩ వ్యతివ్య

౧౦ ధాతోరుపాన్త్య... ॥ ౯ అరిక్షత్ ॥ ౧౦ అరేక్ష్యత్.
అప్రాక్షీత్ ॥ అమృక్షత్-అమ్పృక్షదిత్యేనతజ్.
సిచి-అమ్రాక్షీత్ ॥ ౧౦ అమ్రక్ష్యత్-రిరిశే ॥ ౩ రేష్టా(సే!ఇ)౪ రేక్ష్య
కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిరిశతే ॥ ౭ రిశ్యేత ॥ ౮ రిక్షీష్ట ॥ ౯ అరి
క్షతవ్యతిపస్పృశిభ్యః స్పృశిక్షథాః ॥ ౧౦ అరేక్ష్యత.
వ్యతిరిష్టా(సే!ఇ) మేహతివత్ ॥ పు ౩ రిరు, ౩ రిశ.
వ్యతిరేక్ష్యతాం ॥ కృత్సు—రేష్టవ్యం, రేశనీయం, రేశ్యం, రిష్టః, రిష్టవాన్
రిశన్-రిశతీ-రిశన్తీ, రేక్ష్యన్-రేక్ష్యతీ-రేక్ష్యన్తీ, రేష్టుం, రిష్టం, రే
శనం, రిష్ట్వా, ప్రరిశ్య, రేశం రేశం, రిష్ట్వారిష్ట్వా.

రుజో-భంగే।సకర్మకః।అనిట్।పరస్మైపదీ
రుజతి ॥ రురోజ-రురుజతుః ॥ రురోజిథ-రురుజివ ॥ రోక్తా-సి॥రో
క్ష్యతీత్యాదిభుజతివత్.

రుశ-హింసాయాం।సకర్మకః।అనిట్।పరస్మైపదీ
రుశతి ॥ రురోశేత్యాదిసర్వంరిశతివత్ ॥

లిఖ-అక్షరవిన్యాసే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ
లిఖతి । లిలేఖ । లిలేఖిథ । లేఖితేత్యాదికిలతివత్.

లిశ-అల్పీభావే।అకర్మకః।అనిట్।పరస్మైపదీ
లిశతి ॥ లిలేశ।లిలిశతుః ॥ లిలేశిథ।లేష్టేత్యాదిరిశతివత్.

లుట-సంశ్లేషణే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ॥కుటాదిః
లుటతి ॥ లులోట।లులుటతుః॥ లులుటిథ।లుటితేత్యాదికుచతివత్.

పుట	పఙ్క్తి	ధాతు	పుట	పఙ్క్తి	ధాతు	పుట	పఙ్క్తి	ధాతు
౩౫౧	౩	లుఠి	౮౫౧	౧౦	వృఙ్	,,	౭౦	వటి
,,	,,	లుఠి	౮౭౭	౩	వ్యా	౮౯౩	౧	వటి
,,	,,	లుఠి	౮౪౫	౮	వ్యాఙ్	౫౩	౬	వఠ
,,	౨	లుడి	౫౩	౧	వెఙ్	౪౮౭	౨	వఠి
,,	౧౦	లుథి	౫౧౪	౬	వ్యైఙ్	,,	౯	వఢి
౬౬౦	౬	లుపు	౧౪౩	౧౩	ఓవై	౮౯౩	౧	వఢి
౪౭౦	౩	లుష్టృ	౪౮౧	౧౯	వకి	౩౫౩	౮	వణ
౩౫౧	౧౭	లుబి	,,	,,	వకి	,,	,,	వ్రణ
౮౯౧	౧౫	లుబి	౮౯౭	౪	వల్గ	౮౯౩	౩	వ్రణ
౬౬౦	౧౨	లుభ	౪౮౧	౭౧	వస్క	,,	౫	వణ
౨౫౬	౧	లుభ	౩౫౭	౧	వఖ	,,	౨	వర్ణ
౩౫౧	౧౫	లూప	,,	,,	వఖి	,,	౧౧	వస్త
౮౯౧	౧౮	లూష	,,	,,	వల్గ	౪౮౭	౧౧	వ్యష
౪౮౧	౬	లేవృ	,,	,,	వ	౩౫౩	౧౩	వద
,,	౮	లోకృ	౪౮౭	౭	వక్షి	౮౯౩	౧౩	వద
౮౯౭	౧	లోకృ	౫౫౯	౧౮	వచ	౪౮౭	౧౬	వది
౪౮౧	౧౬	లోచృ	౮౯౭	౬	వచ	౬౬౭	౧	వ్యధ
౮౯౭	,,	లోచృ	౪౮౭	౫	వర్చ	౮౯౩	౧౨	వర్ధ
౪౮౧	౧౨	లోష్టృ	౨౫౭	౧౮	వ్యచ	౩౫౬	౧౯	వన
౩౫౧	౧౮	లోడృ	౩౫౭	౬	వంచు	,,	,,	వన
౫౩౪	౫	వా	౮౯౭	౯	వంచు	,,	౭౭	వన
౫౪౦	౧౯	వి	౨౫౩	౭౦	ఓవ్రశ్చూ	౩౪౨	౧	వసు
౮౧౮	౮	వీ	౩౫౭	౭౦	వజ	౨౯౪	౧౨	వసు
౬౨౯	౧౫	వ్రీడ్	,,	,,	వ్రజ	౨౯౫	౧౭	వసు
,,	౧౭	వ్లీ	౮౯౭	౧౪	వ్రజ	౫౭౧	౧౩	డువప
[illegible]	౧౩	వేవీఙ్	౩౫౩	౧	వట	౩౬౦	౩	వభ్రి
,,	౧	వృజ్	౮౯౭	౧౬	వట	౪౮౭	౧౮	[illegible]
౮౯౨	—	వృఙ్	,,	౧౮	వట	౩౫౨	౯	[illegible]
౭౩౩	౧౧							

అథ [illegible] పవశకారాదికా॥వకారాదిక౹వేణధాత్వనుక్రమణికా

పుట	పఙ్క్తి	ధాతు	పుట	పఙ్క్తి	ధాతు	పుట	పఙ్క్తి	ధాతు
౯౪౩	౧	పయ	౬౬౦	౧౦	ఓవిజీ	౮౯౫	౯	వృతు
౫౨౨	౧౨	వ్యయ	౬౮౨	౨౨	,,	౪౮౫	౫	వృధు
౮౯౪	౧	వ్యయ	౩౨	౧౯	విట	౮౯౫	౭	వృధు
,,	౩	వశ	౫౨౨	౫	విద	౬౬౪	౨	వృశ
౪౮౩	౨	వల	౬౯౧	౧	విద	౮౭౫	౧౨	వృష
,,	,,	వల్ల	౭౯౬	౨౩	,,	౩౨౩	౩	వృషు
౫౨౧	౨	వశ	౮౯౪	౧౭	విద	౬౮౫	౬	వృక్ష
౩౬౦	౫	వష	౭౭౦	౧౫	విద్ధ్య	౪౫౬	౫	వృహూ
,,	౭	వక్ష	౭౫౫	౨	విధ	౪౫౫	౭	వేష్ట
౩	౧౧	వష	౪౮౩	౧౫	విన్న్య	౫౨	౧౬	వేణ్ణ
౩౬౦	౯	వస	౭౫౫	౪	విల	౪౯౫	౧౨	వేధ్య
౫౮౪	౧౭	వస	౮౯౫	౨	విల	,,	౧౪	టువేపృ
౮౯౪	౫	వస	౭౫౫	౬	విశ	౩౬౫	౧౭	వెల్ల
,,	౭	వస	౯౩౫	౩	విష	,,	,,	వేల్ల
౬౬౧	౭	వసు	౩౨౨	౨౧	విషు	౬౯౫	౧౭	వేహృ
౫౨౨	౧౩	వహ	౬౯౯	౪	విష్ట	౫౫౪	౧౪	శ్రా
౪౮౩	౧౩	వహ	౬౬౩	౪	వీడ	౭౧౧	౪	శిఙ్
,,	,,	వల్భ	౮౯౫	౪	వీర	౪౬౭	౧౪	శిఙ్ఘ
౩౬౨	౧౫	వాభి	౬౬౩	౫	వృష	౯	౧౪	టుఓశ్వి
౮౯౫	౯	వాంత	,,	౬	వృష	౭౪	౧౨	శిజ్
౬౯౦	౧౫	వాఞ్ఛ	౪౮౩	౧౮	వృక	౯౪౧	౭	శిఙ్
౮౯౪	౧౧	వాస	౫౮౫	౧౦	వృజి	౭౭	౧౦	శుభ
౩౬౨	౧౭	వాక్షి	,,	౧౨	వృజీ	౯౨౨	౨౩	శ్లా
౮౯౪	౧౩	విష్ఠ	౭౮౩	౨౦	వృజీ	౧౪౪	౧౪	శై
౭౯౨	౨౧	విసర్	౮౯౫	౬	వృజీ	౪౧౮	౬	శైత్య
౭౫౪	౨౨	విప	౪౬	౩	వృణ	,,	౧౭	శ్రా
౮౯౪	౧౫	విచ్ఛ	౪౮౪	౭	వృశ	౬౨౩	౧౩	
౬౧౯	౧	విజిర్	౬౯౧	౧౨	వృతు	౬౭౪	౧౨	

 ధాతురూపప్ర॥ శకారాదిక్రమేణ ధాత్వనుక్రమణికా

పుట	పఙ్క్తి	ధాతు	పుట	పఙ్క్తి	ధాతు	పుట	పఙ్క్తి	ధాతు
౮౦౨	౯	శక్ల	౭౯౮	౩	శ్రిథ	౫౬౩	౨౧	శ్వస
౭౯౫	౧౮	శ్వల్క	౪౭౬	౧౩	శ్రథ	౪౭౮	౯	ఆజశ్వసి
౪౭౬	౧	శకి	౩౬౬	౧౨	శ్లథ	౩౮౨	౧	శాఖృ
,,	౩	శ్రికి	,,	౧౬	శద్లృ	,,	,,	శ్లాఖృ
,,	,,	శ్లకి	౮౫౮	౧	,,	౪౭౮	౧౧	శ్లాఘృ
,,	,,	శ్వకి	౭౯౮	౭	శబ్ద	,,	౧౩	శాడృ
౩౬౫	౨౧	శ్రిగి	౫౨౩	౧౯	శప	౫౨౪	౧౪	శాన
,,	,,	శ్లగి	౭౯౫	౧	శప	౫౬౪	౨౧	శాసు
౪౭౬	౬	శచ	౭౯౮	౧౨	శంబ	౫౭౫	౧౪	అజశ్శాసు
,,	౭	శ్వచ	౩౬౭	౨౨	శర్బ	౩౮౨	౫	శిఖ
,,	,,	శ్వచి	౪౯౬	౧౫	శల్భ	,,	౮	శిఘి
౩౬౫	౨౩	శట	,,	౧౮	శ్రింభు	౫౭౬	౭	శిజి
౭౯౬	౩	శ్వఠ	౭౯౮	౧౨	శంబ	౩౮౨	౯	శిట
,,	౬	శ్వఠ	౩౬౭	౨౨	శబ	౪౭౮	౧౫	శ్వితా
,,	౯	శ్వఠి	౪౯౬	౧౫	శల్భ	,,	౧౭	శ్విది
౩౬౬	౧	శఠ	,,	౧౮	శ్రింభు	౮౫౮	౩	శిల
౭౯౬	౧	శఠ	౭౯౮	౧౪	శ్వభ్రిద	౪౭౮	౨౦	శిక్ష
,,	౩	శఠ	,,	౧౬	శమ	౩౮౨	౧౧	శిష
,,	౬	శఠ	౨౬౪	౭	శము	౭౯౨	౧౯	శిష
౪౭౬	౧౧	శడి	౨౬౫	౬	శ్రము	౮౭౪	౧౧	శిఞ్లృ
౩౬౬	౪	శణ	౩౬౯	౧	శల	౬౬౫	౧౭	శ్లిష
,,	,,	శ్రిణ	౪౭౮	౬	శల	౭౯౭	౨	,,
౭౯౬	౧౧	శ్రిణ	౩౬౯	౩	శ్వల	౩౮౨	౧౩	శ్రిషు
,,	౧౪	శ్వర్త	,,	,,	శ్వల్ల	,,	,,	శ్లిషు
౩౬౬	౧౨	శ్రిథ	,,	౬	శవ	౭౯౭	౪	శీక
౭౯౬	౧౬	శ్రిథ	,,	౭	శర్వ	,,	౬	శీక
,,	౧౭	శ్రథ	,,	౧౦	శశ	౪౭౭	౩	శీకృ
౭౯౮	౧	శ్రిథ	,,	౧౨	శష	,,	౫	శీభృ
౭౩౩	౧౧	శ్రింథ	,,	౧౪	శసు	౩౮౨	౧౬	శీల
,,	,,	శ్రింథ	,,	౧౯	శసు	౭౯౭	[illegible]	శీల

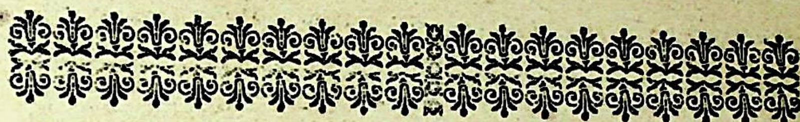
 ధాతురూపప్రకాశికాయాం షకారాదిక్రమేణ ధాత్వనుక్రమణికా

పుట	పఙ్క్తి	ధాతు	పుట	పఙ్క్తి	ధాతు	పుట	పఙ్క్తి	ధాతు
౩౭౩	౧	శ్మీల	౮౯౮	౮	శృధు	,,	,,	ష్ఠగ
౮౯౮	౧౦	శుల్క	౩౭౪	౮	శైల్య	౭౧౩	౧	షఘ
౩౭౩	౩	శుచ	౪౮౮	౧౧	శ్చ్యు	౪౮౭	౨	షచ
౬౯౫	౫	శుచిర్	,,	౧౪	శ్లోకృ	౫౨౪	౨౦	షచ
౩౭౩	౫	శుఠ	౩౭౪	౧౦	శ్యై	౩౭౩	౧౪	షంజ
౮౯౮	౧౨	శుఠ	,,	౧౪	శ్రోణృ	౪౮౩	౫	ష్వంజ
౩౭౩	౭	శుఠి	,,	౧౬	శ్లోణృ	౩౭౫	౧౦	షస్జ
,,	,,	శుఠి	,,	౧౮	శౌట్రు	౪౯౦	౨	షస్జ
౮౯౮	౧౪	శుంఠ	౮౨	౧౧	ష్ఠా	౩౭౯	౨౧	షర్జ
౩౭౩	౯	శ్చ్యుతిర్	౫౩౫	౧	ష్ఠా	,,	౨౩	షట
,,	,,	శ్చ్యుతిర్	౪౬౫	౩	ష్ఠిజ్	౮౯౯	౧౧	షట్ట
౬౬౬	౧౬	శున	౮౪౯	౧౨	ష్ఠివ్	౩౮౨	౪	షణ
౩౭౩	౧౩	శుంధ	౭౧౧	౧౩	ష్ఠిష్	౮౧౦	౧	షణు
౮౯౮	౧౬	శుంధ	౮౩౮	౨౦	ష్ఠిన్	౮౯౯	౧౬	ఆజ షద
౭౫౭	౬	శున	౭౧౨	౧౯	షుష్	౩౮౦	౧	షద్ఌ
౩౭౩	౧౫	శుభ	౧౦౩	౧౨	షు	౭౫౭	౧౧	,,
౪౮౮	౭	శుభ	౫౪౬	౧౩	షు	౪౯౦	౪	ష్వద
౭౫౭	౮	శుభ	౫౯౯	౧	ష్టుష్	౮౯౯	౧౩	ష్వద
౮౯౯	౨	శుల్బ	,,	౧	ష్ణు	౩౮౪	౧౭	ష్టస
౩౭౩	౧౫	శుంభ	౭౨౧	౫	షూ	,,	౨౦	షప
౭౫౭	౮	శుంభ	౫౭౫	౧౪	షూజ్	౫౬౬	౩	ఞిష్వప్
౩౭౪	౧	శుచ్య	౬౫౧	౨౨	షూజ్	౯౦౦	౧	షంబ
౬౬౯	౬	శుష	౨౩	౧౯	షో	౩౮౪	౨౨	షర్బ
౮౯౯	౪	శూర్ప	౧౪౯	౬	ష్టై	౪౯౦	౯	ష్టభి
,,	౬	శూర	,,	౧౦	ష్ట్యై	౩౮౫	౧	షహ
౬౯౨	౧	శూరీ	,,	౧౨	ష్ట్యై	,,	,,	ష్టమ
౩౭౪	౪	శూల	,,	౧౪	ష్ట్యైల	౩౮౫	౯	షల
,,	౬	శూష	౩౭౫	౧	ష్టిక	,,	౭	షర్వ
౪౮౮	౯	శృధు	౪౮౮	౧౯	ష్వక్క	౫౬౭	౧౨	షస
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	షస్త

పుట	పఙ్క్తి	ధాతు	పుట	పఙ్క్తి	ధాతు	పుట	పఙ్క్తి	ధాతు
౧౯౦	౧౯	షహ	౯౦	౧౫	,,	౨౩౩	౨౨	స్కుమ్భు
౬౬౮	౨౦	షహ	౩౨౮	౧౭	ష్టృక్షు	౨౩౪	౨౭	స్తుమ్భు
౯౦౦	౩	షహ	,,	౭౪	ష్కృభు	౯౯౪	౨౨	స్రిభు
,,	౮	షాన్త్వ	,,	,,	ష్కృభు	౯౯౫	౨	స్రిభు
౮౮౧	౧౭	షిబ	౪౯౨	౧౭	ష్టెప్బ	౨౮౪	౨	సమి
౯౭౫	౧౨	షిట	౩౭౮	౨౭	షేలృ	౩౯౩	౩	స్యము
౪౯౧	౭౨	ఞిష్విదా	౪౯౨	౧౩	షేవ	౩౫౨	౧౭	స్ఖల
౬౬౭	౨౭	ఞిష్విదా	౭౪౧	౧౭	ష్వక్క	౯౦౭	౧౨	స్వర
౩౭౬	౮	షిధ	౭౦౫	౨౫	స	౯౯౩	౧౭	స్థల
౬౬౯	౧౯	షిధు	౭౧౨	౨౧	స	,,	౧౪	స్థల
౩౭౬	౯	షిధూ	౬౦౫	౮	స	౦౭	౧౭	స్వష
౪౯౧	౨౩	ష్ణిహ	౮౧౬	౧౫	స	౯౯౫	౫	స్రిసు
౩౭౫	౧౪	షిధు	౬౯౯	౧౭	స్వ	౧౭	౪	సత్ర
,,	,,	షింధు	౨౧౫	౯	స్త్ర	,,	౧౪	సభాజ
౬౩౭	౧౭	ష్టిమ	౮౦౦	౧	స్త	౪౯౫	౪	స్వాద
౮౫౮	౧౩	షిల	౧౭౭	౨౪	స్త్య	౯౦౧	౧౮	స్వాద
౬౬౭	౨౭	షివు	౭౪౫	౨౦	స్త్యాక్ష	౮౦౫	౨౭	సాధ
౩౭౯	౬	ష్టివు	౧౮౭	౧౪	స్త్యై	౯౦౧	౨౦	సాంబ
౬౮౭	౨	,,	౪౯౨	౧౮	స్కి	౯౦౨	౧	సామ
,,	౧౮	ష్ణిహ	,,	౧౯	స్వకి	,,	౬	సంగ్రామ
౯౦౦	౯	,,	౫౬౮	౧౨	స స్తి	౪౯౫	౭	స్ఫాయీ
౬౮౩	౧	ష్టిమ	౪౯౩	౧	స్థగ	౯౦౨	౭	సార
౩౭౬	౬	ష్ఠివు	౩౯౦	౧	స్కుందిర్	,,	౧౦	స్ఫుట
౪౯౨	౩	ష్టుచ	౪౯౩	౬	స్వర్ద	,,	౧౨	స్ఫుట్ట
,,	౧౩	ష్టుప	,,	౯	స్వది	,,	౧౪	స్మిట
౮౫౮	౧౫	షుర	,,	౧౨	స్యందూ	౨౮౪	౮	స్రివు
౬౮౩	౧౮	ష్ణుసు	౪౯౪	౧౧	స్పర్ధ	౩౯౩	౧౮	స్మీల
,,	౧౪	షుహ	౯౦౧	౧	స్తన	౯౦౨	౧౬	సుఖ
,,	౨౨	ష్ణుహ	౩౯౨	౧౮	స్వన	౩౯౩	౧౯	స్నుభాశ
౪౯౨	౬	షూద	౪౯౪	౨౧	స్వభి	౪౯౫	౧౮	స్నుక్షు

అథ ధాతురూపప్రకాశికా॥ హకారాదిక్రమేణ ధాత్వనుక్రమణికా

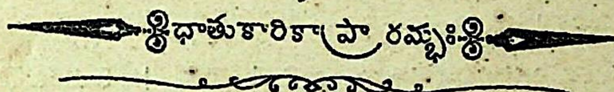
పుట	పఙ్క్తి	ధాతు	పుట	పఙ్క్తి	ధాతు	పుట	పఙ్క్తి	ధాతు
౯౫౭	౧	,,	౬౧౪	౧౩	ఓహాఙ్	౪౦౧	౬	హిట
౯౦౩	౧	,,	౬౮౬	౨౧	హిం	౭౩౫	౧౮	హిత
,,	౩	స్ఫుటి	౬౦౦	౧	హ్రీ	౪౮౬	౧౭	హిడి
౩౩౬	౧౫	,,	౬౦౧	౧౮	హూ	౯౫౮	౧౯	హిల
,,	౧౨	స్ఫుటిర్	౫౯౬	౧౭	హ్నుఙ్	౪౦౧	౭	హివి
౯౫౭	౪	స్ఫుడ	౬౦౫	౧౧	హ్ను	౯౮౪	౨౩	హిసి
౮౦౩	౬	స్ఫుడి	౪౦౨	౧౯	హృఙ్	౮౦౪	౮	హిసి
౪౮౫	౧౪	స్ఫుది	౧౨౨	౧౦	హ్వృ	౪౦౧	౧౦	హ్రీచ్ఛ
౭౩౯	౧౮	స్కున్భు	౫౦౫	౧౧	హ్వేఙ్	,,	౧౩	హుర్ఛా
,,	,,	స్తున్భు	౩౮౮	౧౩	హ్రగే	౪౮౬	౨౦	హుడి
౯౫౭	౯	స్ఫుర	,,	,,	హ్లగే	,,	౨౧	హుడి
౮౦౩	౮	సూచ	,,	౧౭	హట	౪౦౧	౧౯	హుడృ
౩౮౪	౪	స్ఫుర్ఛా	,,	౨౦	హఠ	,,	౨౦	హుల
౮౦౩	౧౩	సూత్ర	౪౮౬	౨	హద	౪౦౨	౧	హూడృ
,,	౧౭	స్థాల	౫౬౯	౧౪	హస	౬౯౪	౧౩	హృష
౮౮౬	౧౯	సూక్ష్మ	౪౦౦	౧	హమ్మ	౪౦౨	౪	హృషు
,,	౨౦	సూక్ష్యర్మ	,,	౩	హయ	౪౮౯	౧	హేఠ
౯౫౭	౧౫	సృజ	,,	౬	హర్య	౭౩౫	౨౧	హేఠ
౩౮౯	౧	స్పష్ణు	,,	౭	హల	౪౦౨	౭	హేడృ
౯౫౮	౮	స్పృశ	,,	౧౧	హ్వల	౪౮౯	౪	హేడృ
,,	౧౬	స్తృహూ	,,	,,	హ్మల	,,	౬	హేషృ
౮౦౩	౨౧	స్పృహ	,,	౧౮	హసే	,,	,,	హ్రేషృ
౪౮౫	౨౦	సేకృ	౪౦౧	౩	హ్రస	౪౦౩	౪	హోడ
,,	,,	స్రేకృ	,,	౩	హ్లస	౪౮౯	౧౦	హోడృ
౮౦౪	౧	సంకేత	౪౮౬	౧౨	హ్రాద	సర్వమిళితా ధాతవః		౨౦౩౬
,,	౩	స్తేన	,,	౧౪	హ్లాదీ			
,,	౫	స్తోమ	౫౨౪	౨౨	హికు			
౫౮౬	౯	ఓహాక్	౮౦౪	౯	హిష్కు			

శ్రీః

శుభమస్తు.

శ్రీ హయగ్రీవాయనమః.

శ్రీధాతుకారికాప్రారమ్భః

నత్వానన్తం నిఖిలవర్ణామ్నాయాదిదేశికమ్ । శ్రీకణ్ఠస్తనుతే ధాతుకారికాం బాలరఞ్జనీమ్ ॥ ౧ ॥ కోశమమరసింహం చ బోధార్థం నామలిఙ్గయోః । ధర్మాధికారి శ్రీచక్రవర్త్యయ్యఙ్గార్యనిర్మితామ్ ॥ సుబన్తశబ్దభేదానాం బోధినీం శబ్దకారికామ్ ॥ । అభ్యస్య తద్వద్ధాతూనామపి బోధార్థమిచ్ఛతామ్ ॥౩॥ దురధ్యయత్వాత్ప్రాచీన ధాతుపాఠస్య సీదతామ్ । కౌతుకాద్యాచమానానాం బాలానాం పరితుష్టయే ॥ ౪॥ ప్రాగ్ధాతుపాఠమేవాద్య కావ్యమార్గే చరిష్ణుభిః । సుపదాభిస్సుబోధాభిః కారికాభిర్యథాక్రమమ్ ॥ ౫ ॥ సఙ్గృహ్యతేఽత్ర సుధియో గర్హన్త్వాం మాం స్తువన్తు వా । భ్వాద్యాదయో దశగణాస్తథా కణ్డ్వాదిధాతవః ॥ ౬ ॥ ఆత్మనేపదినశ్చాత్ర పరస్మైపదినస్తథా । ద్వయవన్తస్తథా సేటోఽనిటశ్చామి న్మితోఽఖిలాః ॥ ౭ ॥ అనుబన్ధనిబన్ధాశ్చ తత్తత్కార్యప్రయోజనాః । నిరూప్యన్తేఽర్థనిర్దేశో భైమసేనోఽపి మార్గమః ॥ ౮ ॥ ప్రాచాం వ్యాఖ్యాక్రమేణైవ విశదీక్రియతే మనాక్ । పద్యేయద్యపి వాక్యానాం పద్యాన్తరగతైః పదైః ॥ ౯ ॥ అన్వయో నేతి నియమో న క్వాపి పరిదృశ్యతే । తథాపి కవిభిః కావ్యే బుభుత్సుక్లేశశాన్తయే ॥ ౧౦ ॥ నియమేఽస్మిన్నాశ్రితేఽపి తత్ర తత్ర క్వచిత్క్వచిత్ । దృష్టత్వాద్వ్యతిరేకస్యాప్యనువాదవశాదిహ ॥ ౧౧ ॥ తత్ర తత్ర శ్లోకగానాం వాక్యానామన్వయః క్వచిత్ । సహ్యం పౌర్వాపర్యకృతం వైషమ్యం

హృదయాళుభిః ॥ ౧౨ ॥ తత్రాన్వయానంశయార్థం త్వన్తాథాది
నపూర్వభాక్ । ఇత్యేషోఽమరసింహస్య నియమోఽఙ్గీకృతో మయా ॥
౧౩॥ సత్తాయాం భూస్సచోదాత్తోఽథానుదాత్తానుబన్ధకాః । ఏధాద
యశ్చ కథ్యన్తే ష్టత్రింశద్ధాతవః క్రమాత్ ॥౧౪॥ వృద్ధావేధస్స్మృత
స్స్పర్ధస్సంఘర్షేఽయంత్వకర్మకః । పరాభిభవనేచ్ఛాత్రి సంఘ
ర్ష ఇతి కథ్యతే । పరస్యకర్మణో ధాతోరర్థేనైవోపసఙ్గ్రహాత్ ॥౧౫॥
గాధృగ్రన్థే ప్రతిష్ఠాయాం లిప్సాయామపి కథ్యతే । విలోడనే బాధృ
తచ్చ ప్రతిఘాతోఽభిధీయతే ॥ ౧౬ ॥ యాచ్ఞాశీరుపతాపేష్వైశ్వ
ర్యే నాథృ నాధృ చ । అశిష్యేవానుదాత్తేతో ఽన్ నాథతిః పరిగద్యతే
॥౧౭॥ దధస్స్మృతో ధారణేఽథస్కుది రాప్రవణే మతః । ఇహ ప్రవణశ
బ్దేనోత్ప్లవనోద్ధరణే స్మృతే ॥ ౧౮॥ శ్విది శ్వైత్యేఽకర్మకోఽయం
వదిస్స్తుత్యభివాదయోః । భదిస్సుఖే చ కల్యాణే మదిర్మోదే మదస్తుతౌ
॥౩॥ స్పన్దిః కాన్త్యాం గతౌ చాథ కిఞ్చిచ్చలనకర్మణి । స్పదిః క్లిదిస్తు సం
ప్రోక్తశ్శోకాత్మపరిదేవనే ॥ ౧౯ ॥ అతస్సకర్మకః ప్రోక్తో ముదో హ
ర్షేఽభిధీయతే । దదో దానే ష్వదస్స్వర్దావథాస్వాదనకర్మణి ॥౨౦॥
సకర్మకోఽనుభూతౌ స్యాదుచ్చాస్వదిరకర్మకః । మానక్రీడనయోః కు
ర్దః ఖుర్దః ఖుర్దశ్చ గుర్దతిః ॥ ౨౧ ॥ గుదశ్చ చత్వారఏతే క్రీడా
యామేవహి స్మృతాః । షూదస్స్యాత్క్షరణే హ్రాదోఽవ్యక్తేశబ్దే నిగద్యతే
౨౨ ॥ హ్లాదీస్సుఖేఽవ్యక్తశబ్దే స్వాద ఆస్వాదనే స్మృతః । పర్దస్స్యా
త్కుత్సితే శబ్దే శబ్దో గుదరపస్త్వసౌ ॥ ౨౩ ॥ యతీః ప్రయత్నే యు
తృచ భాసనే జుతృ చ స్మృతః । యాచనే విథృ వేథృ స్యాచ్ఛ్రథిశ్శైథిల్య
కారితః ॥ ౨౪ ॥ కౌటిల్యే తు గ్రథిః కత్థశ్శ్లాఘాయామభిధీయతే । అ
ష్టాత్రింశత్తవర్గీయవర్ణాన్తా అథ ధాతవః ॥౨౫॥ వరస్మైపదభాజోఽ
త్రనిగద్యన్తే యథాక్రమమ్ । అతస్సాతత్యగమనే చితీస్సంజ్ఞాన ఉచ్యతే ॥
॥౨౬॥ అసేచనే చ్యుతిర్ప్రోక్తస్తచ్ఛాదీర్ఘకరణం స్మృతం । ఆజీషదర్థ

ఽభివ్యాప్తావపి జ్ఞేయశ్చ్యుతిర్ తతః ॥ ౨౭ ॥ క్షరణేఽయం యకారేణర
హితోఽపి సతాం మతః । మన్థో విలోడనేఽథ స్యుః కుథి పుథి లుథి మథిః ॥
౨౮ ॥ సఙ్క్లేశనేఽథ హింసాయామథ గత్యాం షిధ స్స్మృతః । శాస్త్రే ఽమా
ఙ్గల్యే చ షిధూ శ్నా స్రంశానముచ్యతే ॥ ౨౯ ॥ ఖాదృ ప్రోక్తో భక్ష
ణేఽథ ఖదస్స్యాత్ స్థైర్యహింసయోః । భక్షణే చాఽకర్మకోఽయం స్థై
ర్యేఽథ బద ఈరితః ॥ ౩౦ ॥ స్థైర్యే గదస్తు వ్యక్తోక్తౌ స్యాద్రదస్తు విలె
ఖనే । విలేఖనం ఛేదనం స్యాచ్ఛష్టేఽన్యస్తేన దస్స్మృతః ॥ ౩౧ ॥ గతి
యాచనయోరర్దన్ శబ్దే నర్దతి గర్దతి । హింసాయాం తర్దతి కర్దతి కుత్సి
తే శబ్ద ఇష్యతే ॥ ౩౨ ॥ వివక్షితః కుత్సితోఽత్ర శబ్దః కోష్ఠోహి తద్వి
దాం । ప్రోక్తః ఖర్దో దన్దశూకే దంశహింసాదిరూపిణి ॥ ౩౩ ॥ దన్దశూకక్రియావే
ష్టాతో దన్దశూకపదేన తు । బన్ధనేఽతి రదిశ్చ దిః పరమైశ్వర్య ఇష్యతే ॥
౩౪ ॥ బిది స్త్వవయవే వక్త్రైకదేశే గడిరుచ్యతే । అత్యాదయోఽత్ర పఠ్యన్తే
తేతి జ్ఞోఽసవిషయా ఇతి ॥ ౩౫ ॥ పన్యతే కాఙ్క్ష్యాయాఽన్యే తు వాఞ్ఛన్త్యే
షాం తిజోఽపి చ । పత్న్యాయాం ణిదిరాఖ్యాతస్సమృద్ధౌ టునది స్స్మృతః ॥
౩౬ ॥ ఆహ్లాదనే చ దిః ప్రోక్తశ్చేష్టాయాం త్రిదిరుచ్యతే ॥ కదిః క్రదిః క్లి
దిశ్చైతే త్రయ ఆహ్వానే రోదనేఽపి చ ॥ ౩౭ ॥ పరిదేవన ఆఖ్యాతః క్లిదిశ్శు
న్ధస్తు శోధనే । అథోచ్యన్తే ధాతవో ద్విచత్వారింశద్యథాక్రమమ్ ॥ ౩౮ ॥
కవర్గీయాక్షరాన్తాస్తే త్వనుదాత్తానుబన్ధకాః । శీకృ స్యాత్సేచనేఽ
యం తు తాలవ్యాదిర్ముంపరే ॥ ౩౯ ॥ దన్త్యాదిమాహుర్లోకృ స్యాద్ద
ర్శనే లోకృ కథ్యతే । సఙ్ఘాతే స్యాత్సతు గ్రన్థో గ్రథ్యమానక్రియాఽథవా
॥ ౪౦ ॥ గ్రథితుర్వాక్ప్రయేష్టాద్యేఽకర్మకస్స్యాద్వృద్ధి వతీయకే । సకర్మ
కోఽథ దేకృ స్యాద్ద్రేకృ చోత్సాహకర్మణి ॥ ౪౧ ॥ శబ్దే చోత్సాహ ఆ
ఖ్యాతో వృద్ధిరౌన్నత్యమేవ చ । శఙ్కాయాం రేకృ సంప్రోక్తస్సేకృ
సేకృ స్రేకృ స్రకి శ్రకి ॥ ౪౨ ॥ శ్లకిశ్చ స్యుర్గతావత్ర త్రయో దన్త్యాదయస్స్మృ
తాః । తాలవ్యాద్యావుభౌ స్యాతాం శఙ్కాయాం కథ్యతేఽకిః ॥ ౪౩ ॥ అ

కిస్తులక్షణేఽథస్యాద్వకిఃకౌటిల్యకర్మణి । మకిస్తుమణ్డనేలౌల్యేకకి
లౌల్యంతుచాపలమ్ ॥ ౪౪ ॥ గర్వశ్చాథకుకఃప్రోక్తోవృకశ్చ దానక
ర్మణి । చకస్తృప్తౌప్రతీఘాతేచాథగత్యాంతుకఙ్కతిః॥౪౫॥నకిశ్చవకి
శ్రకిర్ఢౌకృత్రౌకృష్వష్కశ్చవస్కతిః । మస్కష్టిక్కృతథాటీకృతికృతీ
కృరఘిర్లఘిః॥౪౬॥ తృతీయస్త్విహదన్త్యాదిరితికేచిత్ప్రచక్షతే । లఘిర్భ
క్తినివృత్తావప్యఘిర్వఘిమఘీత్రయః ॥ ౪౭ ॥ గత్యాక్షేపేస్మృతానిన్దా
క్షేపోఽత్రపరికీర్తితః । అన్యేప్రాహుర్గతౌగత్యారమ్భేచేతిమఘిస్తు
సః ॥ ౪౮ ॥ కైతవేచాథసామర్థ్యే ద్రాఘృరాఘృచలాఘృచ । కేచి
త్సైరుధ్రాఘృధాతుమపిచాత్రైవదణ్డకే ॥ ౪౯ ॥ ఆయామేచద్రా
ఘతిస్స్యాద్ధాయామోదైర్ఘ్యముచ్యతే । శ్లాఘృస్స్యాత్కత్థనేఽథా
త్రపరస్మైపదిధాతవః ॥ ౫౦ ॥ పఞ్చాశదభిధీయన్తే కవర్గీయాక్ష
రాన్తిమాః । నీచైర్గతౌఫక్కతిస్స్యాద్వ్యవహారోఽసతామిహ॥౪౦॥
స్యాత్తాంమన్దగతిశ్చాపినీచైర్గతిపదోదితా । తకస్స్యాద్ధసనేకృచ్ఛ్ర
జీవనేతకిరుచ్యతే ॥ ౫౧ ॥ బుక్కస్స్యాద్భషణేస్వానశ్శునోభషణము
చ్యతే । కఖతిర్ధాతురిహతుప్రోక్తోహసనకర్మణి ॥ ౫౨ ॥ ఓఖృధా
తూరాఖృలాఖృద్రాఖృధ్రాఖృచశోషణే । అలమర్థేచాథశాఖృశ్లా
ఖృచవ్యాప్తికర్మణి ॥ ౫౩ ॥ ఉఖోఖిపఖతిశ్చాథవఖిర్మఖమఖిణఖః
ణఖిరఖరఖిచాథతథాలఖలఖీఇఖః ॥ ౪౪ ॥ ఇఖిరీఖిర్వల్గరగీలగిశ్చాగిర్వగి
ర్మగిః । తగిస్త్వగిశ్శ్రగిశ్చాథశ్లగిశ్చేగిరిగిర్లిగిః ॥ ౫౫ ॥ గత్యావ
ప్తావింశతౌస్యుఃఖాన్తాఃపఞ్చదశాత్రచ । గాన్తాస్త్రయోదశాత్రా
న్యే పఠన్తిచతురోఽధికాన్ ॥ ౫౬ ॥ రిఖంత్రఖిత్రిఖిశిఖిఇపిఖాన్తే
మసూరయః । త్వగిస్స్యాత్కమ్పనేచాథయుగిజుగిబుగీఅపి ॥౫౭ ॥
వర్జనేఽథఘఘఃప్రోక్తోహసనేమణ్డనేమఘిః। ఆఘ్రాణేశిఙ్ఘతిరథచవ
ర్గీయాక్షరాన్తిమాః॥ ౫౮ ॥ ఏకవింశతిరుచ్యన్తేహ్యనుదాత్తానుబ
న్ధకాః । వర్చ్చదీప్తావథప్రోక్తష్షచస్సేచనసేవయోః ॥౫౯ ॥లోచృస్యా

ద్రోణే నేవా దివ్యక్తాయాం శచతి స్మస్మృతః । శ్వచ శ్వచి గతౌ ప్రోక్తౌ కచో
బన్ధనకర్మణి ॥ ౬౦ ॥ దీప్తిబన్ధనయోః ప్రోక్తౌ కచి శ్రోత్రే ఖాపపి । ము
చో ముఞ్ఛ కల్కనే స్యాద్ధమ్భశ్శాఠ్యంచ కలనే మః ॥ ౬౧ ॥ అన్యే కత్థనమి
త్యాహుః ర్దథిర్ధారణపూజయోః । ఉచ్ఛ్రాయే స్యాద్ధాత్యేథ స్యాత్ స్త్రీకరణాప
చరిష్యతే ॥ ౬౨ ॥ షువ ప్రసాదబుజతిర్గతౌ స్థానేఽర్జనేపి చ । ఉ
పార్జనే పృథ బుజి భృజీ భర్జనకర్మణి ॥ ౬౩ ॥ ఏజృ భ్రేజృ భ్రాజృ దీ
ప్తావీజతిర్గతికుత్సయోః । పరస్మైపదినః ప్రోక్తా వ్రజ్యన్తాశ్చ ద్విసప్త
తిః ॥ ౬౪ ॥ శుచ శ్చోకే కుచ శ్శబ్దే తారే కుఞ్చతి కుఞ్చతీ । కౌటిల్యా
ల్పీభావయోస్స్యాల్లుఞ్చోఽపనయనేఽఞ్చతు ॥ ౬౫ ॥ గతిపూజన
యోర్వఞ్చశ్చఞ్చ స్తఞ్చుర పిక్రమాత్ । త్వఞ్చు మ్రుఞ్చు మ్లుఞ్చు చా
పి గత్యర్థా ఇహ కీర్తితాః ॥ ౬౬ ॥ గ్రుచు గ్లుచు కుజు ఖుజూ స
ప్రోక్తాస్స్తేయకర్మణి । గతౌ గ్లుఞ్చుష్షస్జశ్చ సజ్జతిశ్చాత్మనేపదీ ॥
౬౭ ॥ గుజి స్త్వవ్యక్తశబ్దే స్యాత్ పూజాయామర్చతి స్మృతః । మ్లేచ్ఛ
ఉవ్యక్తే శబ్ద ఉక్తోఽపశబ్దో వ్యస్ఫుటోఽపి సః ॥ ౬౮ ॥ లఛో లాఛిర్ల
క్షణే స్యాదిచ్ఛాయాం వాఞ్ఛిరిష్యతే । ఆయామే స్యాదాఞ్ఛిరథ లజ్జాయాం
హ్రీఛ ఈరితః ॥ ౬౯ ॥ హుర్ఛా గప్రోక్తస్తు కౌటిల్యే కౌటిల్యమపసర్పణం ॥
మైత్రేయ ఆహ ముర్ఛాస్తు సముచ్ఛ్రాయే చ మోహనే ॥ ౭౦ ॥ స్ఫుర్ఛా
స్యాద్విస్తృతౌ యుచ్ఛ ప్రమాదేఽథోభిరుఞ్ఛనే । ఉఞ్ఛ కణశ ఆ
దానం కణిశాద్యర్జనం శిలమ్ ॥ ౭౧ ॥ ఇతి యాదవకోశస్య ప్రామా
ణ్యాదుఞ్ఛ ఉఞ్ఛనమ్ । ఉఛీర్వివాసే సప్రోక్తస్సమాప్తిః ప్రాయశా
హ్యయమ్ ॥ ౭౨ ॥ విపూర్వస్స్యాద్ధఫ గతౌ ధ్రజ ధ్రిజి ధృజ ధృజిః ॥ ధ్వ
జ ధ్వజీ హాథ కూజోఽవ్యక్తే శబ్దే సమీరితః ॥ ౭౩ ॥ అర్జ షర్జశ్చార్జ
నే స్యాద్గర్జశ్శబ్దేఽథ తర్జతిః । భర్త్సనే స్యాత్కర్జస్తు వ్యథనే ఖ
ర్జ పూజనే ॥ ౭౪ ॥ అజో గతౌ క్షేపణే చ పాలనే తేజతి స్మృతః । ఖ
జో మన్థే ఖజిస్తు స్యాద్గతివైకల్య ఏజృతు ॥ ౭౫ ॥ కమ్పనేఽథో టుఓస్ఫూ

జ్వానజ్రినిఘోషః క్ష్వేడ ఈరితః । క్షిస్సాంక్షయే ఽకర్మకో ఽయమజన్తః పరి
కీర్తితః ॥౭౬॥ ణ్యర్థో ఽస్యాన్వథాఽవిత్సు సకర్మక ఉదాహృతః । అన్యత్ర
శబ్దే క్షీజో ఽయం కూజిన్నాప్యక్తుం క్షమః ॥ ౭౭ ॥ లజో లజి భర్జనే
స్యాల్లాజో లాజిశ్చ భర్త్సనే । జజో జజిశ్చ యుద్ధే స్యాద్ధింసాయాం తు జ
ఉచ్యతే ॥ ౭౮ ॥ పాలనే స్యాత్తుజిర్ముద్భే గజో గజి గృజో గృంజిః । ముజో
ముజిశ్చాపి త్రయో గజో మదనే చ ప్రకీర్తితః ॥ ౭౯ ॥ గతావజ వ్రజౌ ప్రోక్తౌ
త్వనుదాత్తానుబన్ధకాః । షట్త్రింశచ్ఛద్రుపద్యన్తాష్టవర్గీయా స్త్విమా
అథ ॥ ౮౦॥ ధాతుష్వేతేష్వాదిమస్య స్యాదట్టో ఽతిక్రమహింసయోః ॥
దోపధో ఽయం తోపధో ఽయమితి కేచిత్ప్రచక్షతే ॥ ౮౧ ॥ వేష్టస్స్యా
ద్వేష్టనే చేష్టశ్చేష్టాయాం గోష్టలోష్టతీ । సఙ్ఘాతే ఘట్టచలనే స్ఫుటో
వికసనే హ్యుతః ॥ ౮౨ ॥ గతావణ్ఠైకచర్యాయాం వఠిర్మఠికఠీ ఉభౌ ।
శోకే సదా త్రాణ ధ్యానం హి ప్రోచ్యతే పాలనే ముఠిః ॥ ౮౩ ॥ బాధా
యాం హేఠతిస్స్యాదేఠతిశ్చ హి డిస్తు సః । గత్యనాదరయోః ప్రోక్తౌ
హుడిస్స్యాత్సఙ్ఘాతకర్మణి ॥ ౮౪ ॥ కుఠిర్దాహే వణ్డతిశ్చ మణ్డతిశ్చ విభా
జనే । పరిభాషణ ఆక్రోశో భడిస్తు పరిభాషణమ్ ॥ ౮౫ ॥ సనిన్దోపా
లమ్భనం చ పరిహాసశ్చ కథ్యతే । పిడిస్సఙ్ఘాత ఉదితో మార్జనే ముడిరు
చ్యతే ॥ ౮౬ ॥ న్యగ్భావశ్చాపి శుద్ధిశ్చ మార్జనం పరికీర్తితమ్ । తు
డిస్తు తోడనే ప్రోక్తస్తోడనం చేహ కథ్యతే ॥ ౮౭ ॥ దారణం హింసనం
చాథ హుడిర్వరణకర్మణి ॥ స్వీకారో వరణం ప్రోక్తం హరణం చ పరే జ
గుః ॥ ౮౮ ॥ చడిః కోపే రుజాయాం చ సఙ్ఘాతే చ శడిః స్మృతః । కడి
స్తు తాడనే ప్రోక్తో గతౌ పడిరుదాహృతః ॥ ౮౯ ॥ కడిర్మదే ఖడిర్మ
న్థే హుడృ హోడృ అనాదరే । అప్లవ్యర్థే బాడృ మతో నబళాదిశ్చ సం
మతః ॥ ౯౦ ॥ ఆప్లావ్యాన్త్యాప్లవో ద్రాడృ ప్రోక్తో విశరణే తథా ॥ ధ్రా
డృ చాథ భవేచ్ఛాడృ శ్లాఘాయాం క్రమతస్తతః ॥౯౧ ॥ అటవర్గీయా
స్తప్రాన్తైగపరస్స్మైపదినస్తు తే । షడశీతిశ్చ స్మృతా కృగర్వే యాన్తాబద్ధా ప్రోక్తి

కీర్తితః ॥౯౨॥ ఉన్మాదే మేద్యతిర్మృచ మోద్యమ్లైర్మృడాన్తో ద్వితీయకః । ప
రితో౽యం నాథతి పట్టాన్తమధ్యే౽ర్థసామ్యతః ॥ ౯౩ ॥ వర్షావరణ
యోస్స్యాత్తుక పెకే విచ్ఛేత్ ఇతి । గతావటపటౌ స్యాతాం రటస్స్యా
త్పరిభాషణే ॥ ౯౪॥ లటో బాల్యే విశరణరుజాగత్యవసాదనే । ఇష్యతే
శటతిర్హ్రీజ్జ్ఞైర్వ్యాప్తనే వటఉచ్యతే ॥౯౫॥ త్రాసే కిటః కటౌ ప్రోక్తౌ
భాశిటషిటౌ తు తౌ । అనాదరే జటఝటౌ సఙ్ఘాతే భటతిర్భృతౌ ॥౯౬॥
ఉచ్ఛ్రాయే తటతిః ప్రోక్తః కాఙ్క్షాయాం ఖటతి స్స్మృతః । ణటో నృత్తా
పిటశ్శబ్దే సఙ్ఘాతే చ హటస్తు సః ॥ ౯౭ ॥ దీప్తౌ షటస్త్వవయవే లుటస్తు
స్యాద్విలోడనే । డాన్తో౽యమిత్యాహురన్యే పరప్రేష్యే చిటస్స్మృ
తః ॥ ౯౮ ॥ విటశ్శబ్దే బిటః ప్రోక్తః ఆక్రోశే౽సౌ బిశాదికః। హిటేత్య
కే ప్రాహురిటః కిటశ్చాపి కటీ గతౌ ॥ ౯౯ ॥ తృతీయమిదితం ప్రా
హుః కేచిదన్యే త్విఈ ఇతి । ప్రశ్లిష్య ధాతుద్వితయమన్యదాహుర్మనీషి
ణః ॥ ౯౯ ॥ భూషాయాం మడిరాఖ్యాతః కుడిర్వైకల్యకర్మణి । పుడః
పుణ్డో౽మర్దనే స్యాద్దల్పీభావే చుడిస్స్మృతః ॥ ౧౦౦ ॥ ఖణ్డనే ముడి
రాఖ్యాతః పుడి చేత్యపరే జగుః । ప్రోక్తౌ రుటి లుటీ స్తేయే కేచిదిలుటీ ఇతి
॥౧౦౧॥ ప్రాహుః పరే రుడి లుడీ స్ఫుటిర్విశరణే స్మృతః । ఇదితం బ్రువ
తే కేచిద్వ్యక్తవాదివత స్స్మృతః ॥౧౦౨॥ పరస్త్వాస్యైస్సముదితో షరో
మవనివాసయోః । ప్రోక్తో ముర్గః కరః కృచ్ఛ్రజీవనే పరిభాషణే ॥౧౦౩॥
రటః ప్రోక్తోరశే త్యేకే హతః ప్లుతిశఠత్వయోః। ఏకే బలాత్కార ఇతి ప్రా
హురామతలురావుతః ॥ ౧౦౪ ॥ త్రియస్స్యురుపఘాతార్థే ఊశేత్యేకేవ
దన్తిహి । సంక్లేశనే చ హింసాయాం పిఠస్స్యాద్రైతవేపిచ ॥ ౧౦౫॥
శఠశ్శఠస్త్వత్రభవే త్ప్రతిఘాతే శుఠిస్తు । స్వామీ ప్రాహ తన్నైవ
స్యాత్కుఠిశ్చా౽త్రైప్రకర్మణి ॥౧౦౬॥ ప్రతిఘాతే౽పి చాలస్యే లుఠిస్స్యా
చ్ఛ్యోషణాశుఠిః । రుఠిర్లుఠిర్గతౌ భావకరణే చుడ్డ ఉచ్యతే ॥ ౧౦౭ ॥ త
ద్భావకరణం ప్రాహురభిప్రాయస్య సూచనమ్ । అడ్డో౽భియోగే

డ్డస్తు కార్శ్యే చుడ్డాదయస్త్రయః ॥ ౧౦౮ ॥ భవన్త్రిదోపధాః క్రీడృ
విహారే తుడృ తోడనే । ప్రాహురేకే తూడృ ఇతి గతౌ హుడృ చ హూ
డృ చ ॥ ౧౦౯ ॥ హోడృ చాపి భవేద్రోడృ త్వనాదరణకర్మణి । ఉన్మాదే
స్యాద్రోడృ లోడృ హ్యడస్తూద్యమనే స్మృతః ॥ ౧౧౦ ॥ విలాసే లడతిః
ప్రోక్తో డలయోర్లళయోరపి । ఐక్యాల్లలేతి ధాతుఞ్చ ప్రాహుస్సాన్వ
మ్యాదయః పరమ్ ॥ ౧౧౧ ॥ కడో మదే కడిరితి పరే ప్రాహుర్గడిస్త్విహ
వక్త్రైకదేశ ఆఖ్యాతః పవర్గీయాక్షరాన్తిమాః ॥ ౧౧౨ ॥ స్తోభత్యన్తాశ్చ
తుస్త్రింశదనుదాత్తానుబన్ధకాః । తిపృ తేపృ ష్టిపృ ష్టేపృ క్షరణార్థా ఇ
హాదిమాః ॥ ౧౧౩ ॥ అనుదాత్తస్స్మృతిః క్షీరస్వామీ బభ్రామ సేడితి । తే
పతిః కమ్పనే చ స్యాద్దేపృ దైన్య ఉదీరితః ॥ ౧౧౪ ॥ టువేపృ కమ్పనే ప్రో
క్తః కెపృ గ్లెపృ చ గెపృ చ । చాత్కమ్పనే గతౌ చేతి స్వామిసూత్రవిభా
గతః ॥ ౧౧౫ ॥ మైత్రేయస్తు పఠిత్వా చమన్తరేణాహ కమ్పనే । ఇత్య
పేక్షత ఇత్యాహ గ్లెపతిస్త్వర్థభేదతః ॥ ౧౧౬ ॥ పఠ్యతేఽసౌ పునర్మేపృ
రేపృ లేపృ గతౌ స్మృతాః । త్రపూష్యాదిహ లజ్జాయాం కపిశ్చలన ఉచ్య
తే ॥ ౧౧౭ ॥ రబిలబ్యబిశ్శబ్దేఽవస్రంసే చలబిస్స్మృతః । కబృ వర్ణే
హ్యధాష్ట్యే తు క్లీబృ క్షీబృ మదే స్మృతః ॥ ౧౧౮ ॥ రేభృ శబ్దక్రియాయాం
స్యాత్కత్థనే శీభృ చీభృ చ । అభిః క్వచిద్ద్విభిశ్చాపి పఠ్యతేఽథ ష్టభిస్స్కభి
భిః ॥ ౧౧౯ ॥ ప్రతిబన్ధే స్తమ్భశ్చేష్టం కేచిదాహుర్నిసర్గజమ్ । భవేజ్జ
భీర్జభిర్గాత్రవినామే శల్భ కత్థనే ॥ ౧౨౦ ॥ వల్భస్స్యాద్భోజనే ద
న్త్యోష్ఠ్యాదిర్ధాష్ట్యే తు గల్భతిః । శ్రమ్భుః ప్రమాదే దన్త్యాదిస్తాలవ్యాది
శ్చ సమ్మతః ॥ ౧౨౧ ॥ ష్టుభు స్స్తమ్భే హ్యథాత్రస్యుః పరస్మైపదిధాత
వః । ఏకచత్వారింశదమీ గుపాద్యాస్సమ్భుపశ్చిమాః ॥ ౧౨౨ ॥ రక్షణే
స్యాద్గుపూ ధూప సన్తాపే జపజల్పతీ । వ్యక్తాయాం వాచి జపతిర్మానసే
చ పః కీర్తితః ॥ ౧౨౩ ॥ సాన్త్వనే చపతిః ప్రోక్తస్సమవాయే షచ స్స్మృతః । స
మవాయస్తు సమ్బన్ధోఽవబోధస్సమ్యగేవ వా ॥ ౧౨౪ ॥ వ్యక్తాయాం వా

చిరపతిర్గ్లపతిశ్చప్రకీర్తితః। గతౌచుపస్తుమన్దాయాం హింసాయామథకీ
ర్తితాః॥౧౨౫॥తుపతుమ్పౌత్రుపత్రుమ్పౌతుఫతుమ్ఫౌత్రుఫస్తతః।త్రు
మ్ఫశ్చైషుద్వావాద్యౌచపఞ్చమష్షష్ఠఏవచ॥౧౨౬॥ నీరేఫాస్స్యుస్స
రేఫాస్తుపరేచత్వారఆదిమాః।ప్రథమాన్తాద్ద్వితీయాన్తాఃపరెఽష్టౌ*సా
వశారితాః ॥౧౨౭॥ పర్పరఫరఫీఅర్బఃపర్బలర్బశ్చబర్బతిః।మర్బః
కర్బఃఖర్బగర్బశర్బషర్బాచచర్బతిః॥౧౨౮॥గతావాద్యోఽత్ర్యాది
మాన్తౌ ద్వితీయాన్తావభౌతతః । ఏకాదశతృతీయాన్తాస్తతోముక్త్వా
ద్వితీయకమ్ ॥౧౨౯॥ తృతీయంచ స్మృతాస్సర్వే సరేఫాఅత్రదణ్డకే ।
ఆచ్ఛాదనేకుబిఃప్రోక్తోఽర్దనేలుబితుబీమతౌ ॥ ౧౩౦ ॥ చుబిస్స్యా
ద్వక్త్రసంయోగేస్పృభుస్పృమ్భుతుహింసనే । షిభుషిమ్భాఇతిపరేశు
భశ్శుమ్భశ్చభాషణే ॥ ౧౩౧ ॥ ఇమౌభాసనఇత్యేకె హింసాయామితి
చాపరే । అథానునాసికాన్తాస్స్యురనుదాత్తానుబన్ధకాః ॥ ౧౩౨ ॥క
మ్వన్తాదశఘిణ్యాద్యాగ్రహణేస్యాద్ఘిణిర్ఘుణిః। ఘృణిశ్చాథఘుణో
ఘూర్ణో భ్రమణేపరికీర్తితౌ ॥ ౧౩౩ ॥ పరస్మైపదినావేతౌ తు
దాదౌతు భవిష్యతః । వ్యవహారేస్తుతౌచాపి పణస్స్యాత్పనశ్చ
స్తుతౌ॥భామఃక్రోధేక్షమూష్తుస్యాత్సహనేఽథభవేత్క్రముః॥౧౩౫॥
కాన్తావిచ్ఛాత్రికాన్తిస్స్యాత్పరస్మైపదినస్తతః । క్రిమ్యన్తాస్త్రింశ
దుచ్యన్తే హ్యణోఽరణవణాభణః ॥ ౧౩౬ ॥ మణఃకణశ్చక్వణతివ్రణ
తిభ్రణతిధ్వణాః । శబ్దార్థాస్స్యుర్ధణోఽప్యత్రబుధైఃకైశ్చిత్ప్రప
ఠ్యతె ॥ ౧౩౭ ॥ ఇహాపనయనేత్వోణృశోణృవర్ణేగతావపి । సఙ్ఘా
తెశ్రోణృతుభవె శ్లోణృచోక్తాఅమీత్రయః ॥ ౧౩౮ ॥ తాలవ్యో
ష్మాదయశ్శోణాదయఃపైణృగతౌతథా । ప్రేరణశ్లేషణేచస్యాత్క్వచి
త్ప్రైణృరితిపఠ్యతె ॥ ౧౩౯ ॥ ధణశ్శబ్దేహ్యయంనాన్త ఉపదేశేస్మృ
తోబుధైః । కేచిద్బణత్యపికనీదీప్తికాన్తిగతిష్వథ ॥ ౧౪౦ ॥ ష్టనో

* ఉనానహావర్తన్తఇతిసావః ॥

వనశ్చ శబ్దేస్యాత్సమ్భక్తౌతువనషణః । అమోగత్యాదిషుగతౌదశ్రిమో
హమ్మశ్చహీమ్మృచ ॥ ౧౮౧ ॥ మీమృశబ్దేచాథచముశ్చముర్ఛాముర్ఘు
మూతథా । అదనేస్యుర్జామింకెచిత్పర న్త్యథభవేత్క్రమః ॥ ౧౮౨ ॥
పాదవిక్షేపేఽథరేవత్యన్తా అయతిపూర్వకాః । సప్తత్రింశదుదీర్యన్తే
హ్యనుదాత్తానుబన్ధకాః ॥ ౧౮౩ ॥ గత్యావయోవయవయా మయశ్చ
యతయాణయః । చానేగతౌరక్షణేచ హింసనాదానయోర్దయః ॥
ఆదానంగ్రహణంప్రోక్తం కథ్యతేఽథగతౌరయః । ఊయీస్సాన్ప్రత్త
స్తుసన్తానే పూయీర్విశరణేతథా ॥ ౧౮౪ ॥ దుర్గన్ధేచాథశబ్దేస్యా
త్క్నూయీరున్దేచసన్మృతః । క్ష్మాయీర్విధూననేవృద్ధౌ స్ఫాయీప్యా
ప్యాయీచకథ్యతే ॥ ౧౮౫ ॥ సన్తానేపాలనేతాయృప్రబన్ధస్సతుగద్య
తే । శలస్సంవరణేచైవ చలనేచప్రకీర్తితః ॥ ౧౮౬ ॥ వలవల్లౌసంవర
ణేస్యాతాంసంచరణేఽపిచ । మలోమల్లోధారణేస్యాద్భలభల్లౌతుహిం
సనే ॥ ౧౮౭ ॥ ఆదానకర్మణిపరిభాషణేచప్రకీర్తితౌ । కలశ్శబ్దే
చసఙ్ఖ్యానేఽన్యస్త్వశబ్దేతుకల్లతిః ॥ ౧౮౮ ॥ స్వామీత్వశబ్ద ఇత్యాహ
తూష్ణీమ్భావస్సఇత్యపి ॥ దేవనేతేవృదెవృస్యాత్సేవనేషెవృగెవృచ ॥ ౧౮౯ ॥
గ్లెవృపేవృమ్లెవృమెవృచాత్రిత్యస్సేవతిస్తవ్యయం ॥ బ్రువతెసోపదేశో
ఽపీత్యేవంన్యాసకృదాదయః ॥ ౧౯౦ ॥ తదేతద్వచనంభాష్యవిరుద్ధ
మితిమన్మహే ॥ ప్రాహురేకేశెవృఖేవృకేవృత్యపిబుధోత్తమాః ॥ ౧౯౧ ॥
రెవృతుస్యాత్ప్లవగతౌ సాతుప్లుతగతిర్మతా । పర్షస్నేహనేఽవాన్తా
నవతిస్సృష్టడుత్తరా ॥ ౧౯౨ ॥ బన్ధనేమవ్యతిస్సూక్ష్యేర్ష్యార్థా ఈర్ష్య ఈర్ష్య
శ్చతేత్రయః । ఈర్ష్యార్థాస్స్యుర్హయోగత్యాం శుచ్యోఽభిష
వఉచ్యతే ॥ ౧౯౩ ॥ సౌమాఙ్గానాం ప్రశిథిలీకరణంస్నానమేవవా । స
న్ధానంవాసురాయాశ్చాభిషవఃపరికీర్తితః ॥ ౧౯౪ ॥ ఏకేచుచ్యఇతి
ప్రాహుర్హర్యగతాన్తాగతౌస్మృతః । భూషణేవారణేచాపిపర్యాప్తౌ
చాలఙ్కరితః ॥ ౧౯౫ ॥ స్వరిత్వేదయమిత్యేకే ఫలావిశరణేస్సఞ్చిల్ । మి

లక్ష్మిలౌ స్మీలతిశ్చ క్ష్మీలతిశ్చనిమేషణే ॥ ౧౫౭ ॥ నిమేషణంతుసఙ్కో-
చస్తాలవ్యాదిర్ద్వితీయకః। దన్త్యాదిశ్చతృతీయస్స్యాత్ప్రతిష్టవ్యేఽథ
పీలతిః ॥ ౧౫౮ ॥ ప్రతిష్టమ్భే రోధనంస్యాన్నీలోవర్ణేప్రకీర్తితః।
శీలస్సమాధౌనిర్జ్ఞేయః కీలోబన్ధనఈరితః ॥ ౧౫౯ ॥ కూలఆవరణేశూ-
లోరుజాసఙ్ఘోషయోస్స్మృతః । భవేత్తూలస్తునిష్కర్షేసతునిష్క-
షణంస్మృతమ్ ॥ ౧౬౦ ॥ అన్తర్గతస్యతచ్చాపి బహిర్నిస్సారణం
మతమ్ । సఙ్ఘాతేపూలఆఖ్యాతఃప్రతిష్ఠాయాంతుమూలతిః ॥ ౧౬౧ ॥
నిష్పత్తౌఫలతిర్భావకరణేచుల్లఇష్యతే । తాత్పర్యావిష్కృతిర్భా-
వకరణంబుధసమ్మతమ్ ॥ ౧౬౨ ॥ ఫుల్లోవికాసేశైథిల్యే చిల్లోభావ-
కృతావపి । గతౌతిలస్స్యాత్తిల్లతి కేచిదాహుఃపరంబుధాః ॥౧౬౩ ॥
వేల్లృచేల్లృతథాకేల్లృఖేల్లృశ్వేల్లృచవేల్లతిః । చలనేపఞ్చబుధితష్షష్ఠో
లావథఉచ్యతే ॥ ౧౬౪ ॥ పేల్లృఫేల్లృతథాశేల్లృగతౌపేలృతికేచన । స్ఖ-
లస్సఞ్చలనేప్రోక్తస్సఞ్చయేఖలఈరితః ॥ ౧౬౫ ॥ గల్లోఽదనేష-
లోగత్యాం దళోవిశరణేస్మృతః । శ్వలశ్వల్లావాశుగతౌకోలృఖోర్లృ
తథాగతేః ॥ ౧౬౬ ॥ ప్రతిఘాతేధోర్లృగతిచాతుర్యేపరికీర్తితః ।త్స-
రశ్ఛద్మగతౌప్రోక్తో హూర్ఛనేక్మరఉచ్యతే ॥ ౧౬౭ ॥ అభ్రవభ్రమ-
భ్రిచరా గత్యర్థాశ్చరతిస్తుసః । భక్షణేఽపిభవేదత్రష్ఠివుర్నిరసనక్రి-
యః ॥ ౧౬౮ ॥ అస్యద్వితీయష్ఠష్ఠోవేత్యేవంవదతివృత్తికృత్ । జిర్జ-
యేఽయమజనైషు యజ్యతేపఠితుంజయః ॥ ౧౬౯ ॥ ఉత్కర్షేప్రా-
ప్తిరాఖ్యాతోఽకర్మకోఽయమిహోచ్యతే । ప్రాణానాంధారణేజీ-
వఃపీవమీవాపుష్టౌతథా ॥ ౧౭౦ ॥ తీవనీవౌస్మృతౌస్థౌల్యేక్షీవుక్షేవూ
నిరాసనే । ఉర్వీస్తుర్వీస్తథాథుర్వీ దుర్వీర్ధుర్వీశ్చహింసనే ॥౧౭౧
గుర్వీరుద్యమనేముర్వీ బన్ధనేపరికీర్తితః । పూరణేపుర్వపర్వౌచ
మర్వశ్చాథాఽదనేస్మృతః ॥ ౧౭౨ ॥ చర్వోభర్వస్తుహింసాయాం క-
ర్వఖర్వశ్చగర్వతిః । దర్పేఽథార్వఞ్శర్వ షర్వాహింసాయాంపరికీర్తి-

తాః ॥ ౧౭౩ ॥ ఇవిర్వ్యాప్తౌ పివిమివిణివయస్సేచనే స్మృతాః । మూ
ర్ఛనేఽప్యష్టాదిరిత్యేకే తృతీయమిహచక్షతే ॥ ౧౭౪॥ అన్యేఽర్థే సే
వనఇతితరఙ్గిణ్యాముదాహృతః । హివిర్దివిర్ధివిజివీ ప్రీణనార్థాః
ప్రకీర్తితాః ॥ ౧౭౫ ॥ రివిరవిర్ధవిశ్చైవ గత్యర్థాఃకథితాఇమే । పిం
సాకరణయోశ్చస్యాత్కృవిశ్చాపితుగతౌ స్మృతః ॥ ౧౭౬ ॥ స్వాధౌచప
ఠ్యతేసోఽయంబన్ధనేమవఇష్యతే । అవస్స్యాద్రక్షణాగత్యాం కాన్తి
ప్రీత్యోశ్చతర్పణే ॥ ౧౭౭ ॥ తథావగమనేచైవ ప్రవేశశ్రవణేఽపిచ ।
స్వామ్యర్థేయాచనేచైవ క్రియేచ్ఛాయాం తథైవచ ॥ ౧౭౮ ॥ దీప్తా
వవాప్తౌచతథాలిఙ్గనేహింసనేఽపిచ । ఆదానేచైవభాగేచ వృద్ధౌచ
పరికీర్తితః ॥ ౧౭౯ ॥ ధావుస్తుస్యాద్గతౌశుద్ధౌ స్వరితేదయమిష్యతే ।
ఏకపఞ్చాశదూష్మాన్తాఆత్మనేపదినస్తతః ॥ ౧౮౦ ॥ సన్దీపనేక్లేశనేచ
జీవనేధుక్షధిక్షతీ । వృక్షస్స్యాద్వరణేశిక్షోవిద్యోపాదానకర్మణి ॥
౧౮౧ ॥ లాభేఽలాభేచభిక్షాయాం భిక్షస్స్యాత్క్లేశతిస్తుసః । అవ్య
క్తాయాంవాచిభవేద్ధుర్గఇత్యాహబాధనే ॥ ౧౮౧ ॥ వృద్ధౌశీఘ్రార్థే
చ దక్షోదీక్షోమౌణ్డ్యేజ్యయోస్తథా । వ్రతాదేశోపనయననియమేషు
ప్రకీర్తితః ॥ ౧౮౨ ॥ ఈక్షోదర్శనఆఖ్యాతఈషస్స్యాద్గతిహింసయోః
దర్శనేచాపిభాషస్తువ్యక్తాయాం వాచికథ్యతే ॥ ౧౮౩ ॥ వర్షస్స్యా
త్స్నేహనేదన్త్యోష్ఠ్యాదిర్గేషృతుకథ్యతే । అన్విచ్ఛాయాంసాత్రభ
వేదన్వేషణమిహాపరే ॥ ౧౮౪ ॥ గ్లేషిత్యాహుఃపేషృభవేషృప్రయ
త్నేజేషృణేషృచ । ఏషృపేషృచగత్యర్థాః రేషృహ్రేషృచహేషృచ॥
౧౮౫ ॥ అవ్యక్తేశబ్దఆద్యోఽత్రవృకశబ్దేప్రకీర్తితః । ద్వావప్యశబ్దే
శబ్దస్య కుత్సాయాంకాసృకీర్తితః ॥ ౧౮౬ ॥ భాసృదీప్తౌణాసృరాసృశ
బ్దేఽథకుటిలత్వవాక్ । ణసోభవేద్భ్యసభయఇచ్ఛాయాంశసిరాజ్యతః
॥౧౮౭॥ గ్రసుగ్లసుశ్చాదనేస్యాచ్చేష్టాయామీహఇష్యతే । బహి ర్హ
హిశ్చవృద్ధౌస్యాద్గతావహిరుదాహృతః । గర్హోఽగల్హశ్చకుత్సాయాం

ప్రాధాన్యే బర్హ బల్హతీ । ఓష్ఠ్యాదిమావిమౌ వర్హౌ వల్హశ్చ పరిభాషణే ॥ ౧౮౯ ॥ హింసాచ్ఛాదనయోశ్చేమౌ దన్త్యోష్ఠ్యాదీ ప్రకీర్తితౌ । కేచిత్తు పూర్వయోర్దన్త్యోష్ఠ్యాదిత్వమనయోస్తు లే ॥ ౧౯౦ ॥ ఓష్ఠ్యాదిత్వమపి ప్రాహుర్గతౌ ప్లిహ ఉదాహృతః । ప్రయత్నే వేహృ, జేహృ స్యాద్బాహృ హ్యాద్యైతేష్వపశ్చిమః ॥ ౧౯౧ ॥ దన్త్యోష్ఠ్యాదిరపశ్చిమస్తు కేవలోష్ఠ్యాదిరిష్యతే । ఓష్ఠ్యాదీ ద్వావపీత్యేకే దన్త్యోష్ఠ్యాదీ ఇతీతరే ॥ ౧౯౨ ॥ గతౌ చ జేహతిర్నిద్రాక్షయే ద్రాహృ సమీరితః ॥ ప్రాహుర్నిక్షేప ఇత్యేకే కాన్తిదీప్త్యోః ప్రకీర్తితః ॥ ౧౯౩ ॥ ఊహో వితర్కే గాహూస్తు విలోడన ఉదాహృతః । గృహూ గ్రహణ ఆఖ్యాతో గ్లహశ్చాథ ఘుషిర్బుధైః ॥ ౧౯౪ ॥ ఉద్యతే కాన్తికరణే కేచిదత్ర ఘుషేత్యపి । పఠన్త్యకారోపధకముచ్యన్తే ఽర్హతిపశ్చిమాః ॥ ౧౯౫ ॥ పరస్మైపదభాజో ఽన్యే నపతిర్ఘాతపఠక్రమాత్ । అవిశబ్దన ఆఖ్యాతో ఘుషిర్ తత్తు విశబ్దనమ్ ॥ ౧౯౬ ॥ ప్రతిజ్ఞానం తతో ఽన్యస్మిన్నర్థ ఇత్యేక ఊచిరే । పేశురన్యే శబ్ద ఇతి వ్యాప్తావక్షూస్తనూకృతౌ ॥ ౧౯౭ ॥ తక్షూస్త్వక్షణాశ్చ సమ్ప్రోక్తస్సేచనే తూక్ష ఇష్యతే । రక్షస్తు పాలనే ణిక్ష శ్చుమ్బనే పరికీర్తితః ॥ ౧౯౮ ॥ తృక్షస్తృక్షశ్చ ణక్షశ్చ గత్యర్థాస్సముదీరితాః । వక్షో రోషే భవే దేశే సఙ్ఘాత ఇతి చక్షతే ॥ ౧౯౯ సఙ్ఘాతే మృక్ష ఆఖ్యాతో మ్రక్ష ఇత్యేక ఊచిరే । తక్షస్స్యాత్త్వచనే తత్తు భవేత్సంవరణం త్వచః ॥ ౨౦౦ ॥ గ్రహణం చేహ పక్షస్స్యాత్పరిగ్రహ ఇతీతరే । సూర్క్షస్స్యాదాదరే సూర్క్ష్యో ఽనాదరే స్యాదితి క్వచిత్ ॥ ౨౦౧ ॥ అపపాఠస్తతో ఽవజ్ఞానహేళనమసూర్క్షణమ్ । ఇత్యుక్తమమరేణాపి కాక్షిర్వాక్షిశ్చ మాఙ్క్షతిః ॥ ౨౦౨ ॥ కాఙ్క్షాయాం స్యురథ ధ్రాక్షిర్ధ్రాక్షిర్ధ్వాక్షిశ్చ ఘోరవాశితే । వాశితే చాథ చూషస్స్యాత్పానే తుష్టౌ తు తూషతిః ॥ ౨౦౩ ॥ పూషో వృద్ధౌ భషేన్మూషస్తేయే లూషతి రూషతి భూషాయాం ప్రసవే షూషో ఽభ్యనుజ్ఞాప్రసవో హ్యయమ్ ॥ ౨౦౪ ॥ తా-

లవ్యోష్ఠాదిమోయూషో హింసాయాం జూషచ స్మృతః । అలఙ్కారే
భూషణ ఊషో రుజాయామీష ఉఞ్ఛనే ॥ ౧౦౫ ॥ కషశ్శిషజషౌ ఝ
షశ్చషవషౌ మషః । రుషో రిషశ్చ హింసార్థాస్తృతీయ ష్టప ఏవచ ॥ ౧౦౬
తాలవ్యోష్ఠాదిమాః ప్రోక్తా దన్త్యోష్ఠ్యాదిస్తు సప్తమః । శిషోఽనుదా
త్తోఽత్ర భవేద్భర్త్సనే భష ఉచ్యతే ॥ ౧౦౭ ॥ భర్త్సనే నశ్వరవః ప్రోక్త
ఉషా దాహే ప్రకీర్తితః । జిషుర్విషుర్మిషుశ్చైవ సేచనే సముదీరితాః
॥ ౧౦౮ ॥ విషుస్స్యాదనుదాత్తోఽత్ర పుషపుష్టౌ శ్రిషు శ్లిషుః । ప్రు
షుప్లుషుశ్చ దాహే స్యుస్స్నేహనే శ్లేషతి స్స్మృతః ॥ ౧౦౯ ॥ దైవా
దికస్య గ్రహణమనిట్కేష్వితి చక్షతే । కైయటాద్యా న్యాసకృతాద్వ
యోర్గ్రహణమిష్యతే ॥ ౧౧౦ ॥ అనిట్కేష్వితి యత్ప్రోక్తం త
త్తుసాక్షి విరోధతః । గ్రన్థాన్తర విరోధాచ్చాప్యుపేక్ష్యమితి మ
న్మహే ॥ ౧౧౧ ॥ వృషుర్వృషుమృషుశ్చైవ సేచనే పరికీర్తితాః
సహనే చ మృషుర్హింసా క్లేశయోశ్చ పరో మతః ॥ ౧౧౨ ॥ ఘృషు
స్సంఘర్షణ ఉదితో హ్లీకే హృషురుదీరితః । తుసహ్రసహ్లాసరసాశ్శబ్దే సం
పరికీర్తితాః ॥ ౧౧౩ ॥ లసస్స్యాచ్ఛ్లేషణే చైవ క్రీడనే చాదనే ఘసౢ ।
జర్జశ్చర్చశ్చ ఝర్ఝశ్చ పరిభాషణహింసయోః । తర్జనే చ సమా
ఖ్యాతాః పిస్ఱ పేస్ఱ గతౌ స్మృతౌ । హసే స్తు హసనే ప్రోక్తస్సమాధానే
శశ ఈరితః ॥ ౧౧౪ ॥ తాలవ్యోష్ఠాని మోఽయం స్యాన్నిశశ్చ మశతిస్త
థా । శబ్దే రోషకృతే చ స్యాత్తాలవ్యోష్ఠాన్తిమావిమౌ ॥ ౧౧౫ ॥ దన్త్యో
ష్ఠ్యాన్తశ్శవస్తాల వ్యోష్ఠాదిర్గతిబోధకః । తాలవ్యోష్ఠాద్యన్తిమో
ఽయం శశ ప్లుతగతౌ మతః ॥ ౧౧౬ ॥ హింసాయాం శసు రాఖ్యాతో
దన్త్యోష్ఠాన్తస్స సంమతః । శంసుస్స్తుతావిమం దుర్గో దుర్గతావపి
వాఞ్ఛతి ॥ ౧౧౭ ॥ పరికల్కన ఆఖ్యాత శ్చహశ్శాఠ్యంతు కల్కనమ్
పూజాయాం మహతి ప్రోక్తో రహస్త్యాగే రహిర్గతౌ ॥ ౧౧౮ ॥ దృ
హో దృహి బృహ బృహి వృద్ధౌ సంపరికీర్తితాః । శబ్దే చ బృంహతిర్గ

ప్రోక్తో బృహిరిత్యేక ఊచిరే ॥ ౨౨౦ ॥ తుహిర్దుహిరుహిర్ ప్రోక్తా అర్ద
నే ఉహిర్స్తు పూజనే। అనుదాత్తేత ఆఖ్యాతాః కృపవస్తాః పంచవింశతిః ॥
౨౨౧ ॥ ద్యుతాదీ ప్రోక్షితా వర్ణే ఞిమిదా స్నేహనే స్మృతః । ఞిష్వి
దా స్నేహనే చైవ మోచనే చ ప్రకీర్తితః ॥ ౨౨౨ ॥ స్థానే మోచనశ
బ్దస్య మోహనం కేచిదూచిరే । ఞిక్ష్విదా చేత్యేక ఆహుః రుధదీప్తౌ రుచ
స్మృతః ॥ ౨౨౩ ॥ అభిప్రీతౌ చాథ భవేద్ఘుటతిః పరివర్తనే। రుటా
లుటలుఠశ్చైతే ప్రతిఘాతే ప్రకీర్తితాః ॥ ౨౨౪ ॥ శుభా దీప్తౌ సంచ
లనే క్షుభో నభతుభౌ తు తౌ । హింసాయాం కథితావాద్య స్త్వభావే
పి భవేదిమౌ ॥ ౨౨౫ ॥ స్రంభాదివాదౌ చ గణే దృశ్యేతే రూప
భేదతః । స్రంసు ధ్వంసు శ్చ భ్రంసు శ్చావస్రంసన ఉదీరితాః ॥ ౨౨౬ ॥
ధ్వంసుర్గతౌ చాత్ర పిఠు భ్రంశురిత్యపి కేచన । అన్యే తృతీయమేవా
త్ర తాలవ్యాన్తం ప్రచక్షతే ॥ ౨౨౭ ॥ దివాదౌ స్యాద్భ్రశు భ్రంశు
రధః పతన ఇత్యపి । విశ్వాసే తు భవేత్స్రంభుర్దన్త్యాదిరయముచ్యతే ॥
౨౨౮ ॥ తాలవ్యాదిర్గతః సోఽప్యుచ్ఛ్రమాదే కథితః పురా । వృతుస్స్యా
ద్వర్తనే వృధు వృద్ధౌ వృధుశ్శబ్దస్య కుత్సనే ॥ ౨౨౯ ॥ శృధుః ప్రస్రవణస్య
న్దూస్స్యాత్సామర్థ్యే కృపూ స్మృతః । ద్యుతాదేశ్చ వృతాదేశ్చ సమా
ప్తిర్ద్యోతనాయవృత్ ॥ ౨౩౦ ॥ త్వరత్యన్తా షితోఽథస్యురనుదాత్తా
నుబన్ధకాః । త్రయోదశ స్యుస్తత్రాదౌ చేష్టాయాం ఘుట ఉచ్యతే ॥ ౨౩౧
భయే సంచలనే ఫిస్యాద్వ్యథః ప్రఖ్యానకర్మణి । కథ్యతే ప్రథతి స్తద్వ
త్ప్రసో విస్తార ఉచ్యతే ॥ ౨౩౨ ॥ మ్రదో మర్దన ఆఖ్యాతస్స్ఖదస్స్ఖ
దనకర్మణి । విద్రావణం స్యాత్స్ఖదనం క్షజస్తు గతిదానయోః ॥ ౨౩౩ ॥
దక్షో గతౌ హింసనే చాప్యయం ప్రాగ్గతి శైఘ్ర్యయోః । అనుదాత్తేత్స్వప
రితోఽమిత్త్వాయానూద్యతే పునః ॥ ౨౩౪ ॥ క్రపః కృపాయాం గమనే కన్ద
తిః క్రన్దతిః క్లదిః । వైక్లబ్యవాచకాః కేచిద్వైకల్య ఇతి చక్షతే ॥ ౨౩౫ ॥ త్రి
నప్యనిదితో నన్ది ప్రహాస్సాప్యమిదితః పునః । స్యాతాం కదిక్రదీ అత్రేది

తావనిదితౌ క్రోదః ॥౩౬॥ క్లదశ్చేత్యపి మైత్రేయో విశేషం మన్యతేఽ
త్రసః । కదిక్రన్ద్యోః క్లన్దతేశ్చ పరస్మైపదిధాతుషు ॥౩౭॥ ఆహ్వానే
రోదనే చైవ ప్రోక్తానాం పునరత్ర తు। మిత్త్వాత్మనేపదార్థోఽయం పా
రాయణీత్తు త్వరా ఇషు ॥౩౮॥ సమ్భ్రమే స్యాదిహ ఘటాదయష్షితఉదీ
రితాః । ఫణాన్తా అథ కథ్యన్తే పరస్మైపదినః క్రమాత్ ॥౩౯॥ జ్వరో
రోగే సేచనే తు గడో హేడస్తు వేష్టనే । అనుదాత్తేత్సు యః పూర్వం గ
తో హేడృ అనాదరే ॥౪౦॥ ఇత్యసావేన ముక్తానుబన్ధోఽర్థస్య ప్ర
భేదతః । అనూద్యతేఽత్ర మిత్త్వార్థం జ్వరాదిగణతః పృథక్ ॥౪౧॥
అనువాదం వినా హ్యైతన్మధ్యభాగేఽనువాదజాత్ । సామర్థ్యాద్భ
వతి హ్యస్మాత్పరస్మైపదమత్ర చ ॥౪౨॥ పటో భటశ్చాపి భవేత్ప
రిభాషణకర్మణి । వట వేష్టన ఇత్యేవం యాః ప్రాగ్ఘటభృతావితి ॥౪౩
ఉదితావత్ర మిత్త్వార్థం పరిభాషణ ఏవ హి । అనూద్యతే నటో నృత్తా
విత్థమేవ పురోదితః ॥౪౪॥ ఖాధ్యో వివేకస్తత్రాఽయం భవేద్వ్య
ఘునటా ఇతి। వ్యపదేశస్తు వాక్యార్థాభినయాత్మకనాట్యకమ్ ॥౪౫
తత్పూర్వం పఠితస్యార్థో యత్కారిషు భవేత్పునః। నర్తకవ్యపదేశస్తత్ప
దార్థాభినయాత్మకమ్ ॥౪౬॥ నృత్యం యద్గాత్రవిక్షేపమాత్రరూ
పం తు నృత్తకమ్ । యత్తచ్చాపి ఘటాదిస్థనటతేరర్థ ఈరితః ॥౪౭॥
కేచిద్ఘటాదౌ తు నటో నతావితి పఠన్తి హి । నతావిత్యపరే ణోపదేశభా
ష్యకృతా పునః ॥౪౮॥ నాటీతి దీర్ఘస్య పాఠాద్ఘటాదౌ నటతిస్త్వ
యమ్ । స్యాణ్ణోపదేశ ఏవేతి బ్రువతే సర్వసూరయః ॥౪౯॥ ష్టక
స్తు ప్రతిఘాతే స్యాచ్చకస్తృప్తౌ ప్రకీర్తితః । యస్తృప్తౌ ప్రతిఘాతే
చ పఠితః ప్రాక్చకో హ్యసౌ ॥౫౦॥ అనూద్యతే తృప్తిమాత్రే మిత్త్వ
హేతోర్గణేత్విహ । ఆత్మనేపదినాం మధ్యే పఠితస్య పునస్త్విహ ॥౫౧
అనువాదస్య సామర్థ్యాత్పరస్మైపదమేవ హి । కఖే తు హసనే ప్రోక్తే
క్ష్మజ్ఞాఖ్యా ముచ్యతే రగే ॥౫౨॥ లగే సఙ్గే హ్రగే చైవ హ్లగే చైవ షగే

ష్ఠగే ॥ చత్వారస్స్యుస్సంవరణవిశేషాన్నోచ్యతేఽత్ర గ ॥ ౨౫౩ ॥ అ
క్రోఽగశ్చ భవేత్తాంతౌ కుటిలాయాం గతావుభౌ । గతౌ కణరణౌ స్యా
తాం మథదానే చ కీర్తితౌ ॥ ౨౫౪ ॥ చణశ్శణశ్శ్రణశ్చాన్యే ప్రాహు
శ్శణగతావితి । శ్రథక్నథక్రథాశ్చైవ క్లథో హింసార్థకాః స్మృతాః ॥
౨౫౫॥ చనశ్చాథ వనుశ్చైవ నోచ్యతే దీపనే జ్వలః । ణార్థం పతిష్య
మాణోఽయం మిత్త్వాయాఽనూద్యతే త్విహ ॥ ౨౫౬ ॥ హ్వలహ్మలౌ
తు చలన ఆధ్యానే స్మృప్రకీర్త్యతే । చిన్తాయాం వక్ష్యమాణస్యాధ్యానే
మిత్త్వాయ సఙ్గ్రహః ॥ ౨౫౭ ॥ ఔత్కణ్ఠ్యపూర్వం స్మరణమాధ్యాన
మిహ కథ్యతే । దౄనాస్యాద్భయే శ్ర్యాదిమధ్యే పఠ్యమానో విదారణే ॥
౨౫౮ ॥ అనూద్యతేఽయం మిత్త్వార్థం పరేఽన్యం ధాతుమూచిరే । నౄ
స్స్యాన్నయేఽయం క్ర్యాదిస్థో మిత్త్వాయానూద్యతే త్విహ ॥ ౨౫౯ ॥ శ్రా
స్స్యాత్పాకే కృతాత్వస్య శ్రాతేశ్చానుకృతిస్త్వియమ్ । జ్ఞాస్స్యాన్నిశా
రణే చైవ తోషణే చ నిశామనే ॥ ౨౬౦ ॥ నిశామనం చాక్షుషం స్యా
జ్జ్ఞానమిత్యాహ మాధవః । జ్ఞానమాత్రమితి త్వన్యే నిశానేష్వితి చా
పరః ॥ ౨౬౧ ॥ పాఠోఽపి దృశ్యతే తచ్చ తీక్ష్ణీకరణమీరితమ్ । చలతిః
కమ్పనే మిత్స్యాచ్ఛదస్స్యాదూర్జనే తు మిత్ ॥ ౨౬౨ ॥ స్వార్థణ్య
భావే మిత్త్వార్థం చురాదికఇహోచ్యతే । ఊర్జేరర్థేన్వృత్తిరస్యథా
తో బహ్వర్థకత్వతః ॥ ౨౬౩ ॥ విలాసే పఠితః ప్రాక్ష్మిత్స్యాజ్జిహ్వోన్మ
థనే లడః । జ్ఞాపనం స్యాదున్మథనం మదీస్తు గ్లపనే తథా ॥ ౨౬౪ ॥ హర్షే
చ మిత్స్యాద్దైన్యం హి గ్లపనం సముదీరితమ్ । దైవాదికస్య మిత్త్వార్థ
మనువాదోఽస్య కీర్తితః ॥ ౨౬౫ ॥ ధ్వనశ్శబ్దే భ్వాద్యయం హి మిత్త్వా
యానూద్యతే త్విహ । దళిర్వలిస్స్ఖలిరణిర్ధ్వనిశ్చత్రపి రేవ చ ॥ ౨౬౬ ॥ క్ష
పిశ్చైవ పఠాత్ర భోజస్తత్ర ధ్వనోఽరణః । దళతిర్వలతిశ్చైవ స్ఖలతిస్త్ర
పతిస్తథా । గతాస్తేషాం ణిచి హ్రస్వో భవతి త్రైగక్షయో పునః । నిర్దిశ్యతే
వక్ష్యమాణగపుగాగమపురస్సరః ॥ ౨౬౭ ॥ స్వనోఽవతంసనే వక్ష్య

మమ్మాణో మిత్త్వార్థముచ్యతే । ఘటాదయో మితఇతి గణసూత్రమిదం
మతమ్ ॥౫౯॥ జనీజ్యౄష్క్నసురఞ్జోఽమన్తాశ్చేతిత్వపరం మతమ్। కే
చిదత్రక్నసౌస్థానే పఠన్తిష్ణసు మేవహి॥౬౦॥ జ్వలహ్వలహ్మలనమాము
పసర్గసమాగమమ్ । విహాయవర్తమానానాం వికల్పాన్మిత్త్వమిష్య
తే ॥౬౧॥ వినోపసర్గం మిత్త్వం వా గ్లాస్నావనువమామపి । నక
మ్యమిచమాం మిత్త్వం శమోఽదర్శనఈరితమ్॥౬౨॥ నమిత్త్వం స్యా
దిహాయమోఽపరివేషణకర్మణి । స్ఖదేరవపరిభ్యాంచ పరస్యేహాతునే
ష్యతే ॥౬౩॥ అపాత్పరస్యాపి మిత్త్వం న్యాసకారో నహీచ్ఛతి । ఫ
ణో గతౌ మిద్భవతి ఘటాదేః పూర్వమేఽత్రవృత్ ॥౬౪॥ ఫణాత్సా
ర్వం వృదిత్యేకే వదన్తీహ మనీషిణః । స్వరితేచాఞ్జృదీత్త్వౌస్యాదనుదా
త్తానుబన్ధకాః ॥౬౫॥ భ్రాజృభ్రాశృభ్లాశృదీత్త్వౌత్రయోపిత్విత ఈరి
తాః । ద్వితీయశ్చతృతీయశ్చతాలవ్యాన్తౌ ప్రకీర్తితౌ ॥౬౬॥ స్య
మ్వాదయఃక్షరత్యన్తాః పరస్మైపదినో మతాః । స్యముస్స్వనోధ్వన
శ్శబ్దేషమశ్చష్టమతిస్తథా॥౬౭॥ అవైకల్యేజ్వలోదీత్త్వౌచలఃకమ్పన
ఈరితః । జలస్స్యాద్ఘాతనేతైక్ష్ణ్యంఘాతనంప్రోచ్యతేబుధైః ॥౬౮
టలట్వలౌతు వైక్లబ్యేష్టలస్థానేప్రకీర్తితః । విలేఖనేహలాగన్ధే ణ
లోబన్ధనఇత్యపి ॥౬౯॥ కేచిదాహుఃపలోగత్యాం బలఃప్రాణనక
ర్మణి । ధాన్యావరోధనేచస్యాన్మహత్త్వేపులఉచ్యతే ॥౭౦॥బన్ధఃస్వ
పిచ సంస్త్యానే కులఉక్తోఽత్రబన్ధునా । తద్వ్యాపారోలక్ష్యతేహి
సంస్త్యానంత్విహసంహతిః ॥౭౧॥ శలోహులఃపత్లృచస్యుర్గతౌని
ష్పాకకర్మణి। క్వథపథేతుగత్యాంస్యాన్మథేతుస్యాద్విలోడనే॥౭౨॥
టునముస్స్యాదుద్గిరణే భ్రముస్తుచలనేస్మృతః। క్షరస్సఞ్చలేఽథద్వా
వనుదాత్తానుబన్ధకౌ॥౭౩॥షహోమర్షణఉక్తోథానిఃక్రమఃక్రీడనేస్మృ
తః । కసన్తాఅథసంప్రోక్తాఃపరస్మైపదినఃక్రమాత్ ॥ ౭౪ ॥ షద్లని
ట్యాం విశరణే గత్యవసాదనే। శద్లనిత్యంశాతనేయంవిశీర్ణత్వ

స్యబోధకః ॥౧౫॥ నిర్దిశ్యతే శాతనంతు విషయత్వేన సంప్రతి । ఆ
హ్వానే రోదనే చానిట్ క్రుశో ఽథ స్యాద్ధికో చతిః ॥౧౬॥ సమ్పర్చనే
చ కౌటిల్యే ప్రతిష్టమ్భవిలేఖనే । బుధో ఽవగమనే ఽథ స్యాద్భిజజన్మన్య
నిగ్రహః ॥౧౭॥ ప్రాదుర్భావే చ గత్యాం స్యాత్ సాపృత్కరణంత్వ
హ । జ్వలాదిగణసంపూర్తిబోధనాయ ప్రకీర్తితమ్ ॥౧౮॥ గూహ
త్యన్తాః ఖోచ్యన్తే స్వరితేతో హ్యనుక్రమాత్ । హిక్కో ఽవ్యక్తే శబ్ద ఉ
క్తో ఽఞ్చు స్తు గత్యాం చ యాచనే ॥౧౯॥ అచు ఇత్యేక ఉహాంశ్చాప రే ఽ
చిరితి చక్షతే । యాచ్ఞాయాం తు టు యాచృ స్యాత్ దేట్ స్యాత్ పరిభాషణే ॥
౨౦॥ చతే చదే యాచనే ఽథ పర్యాప్తౌ ప్రోథృ కీర్త్యతే । మేధాయాం
హింసనే చైవ మిదృ మేదృ చ కీర్తితౌ ॥౨౧॥ ధాన్తావిమావితి స్వామి
ప్రాహ న్యాసస్తు థాన్తిమౌ । మేధృ స్యాత్ సంగమే చాథ ణిదృ ణేదృ చ కు
త్సనే ॥౨౨॥ సన్నికర్షే చాథ శృధు మృధు బున్దనే ఈరితౌ । ఉన్ద
నం క్లేదనం ప్రోక్తం బుధిర్ బోధన ఈరితః ॥౨౩॥ నిశామనే ఖూ బున్దిర్
స్యాద్వేణృ స్యాజ్జ్ఞానచిన్తయోః । గతౌ నిశామనే చైవ వాదిత్రగ్రహ
ణే పి చ ॥౨౪॥ నాన్తో ఽయముపదేశే ఽథ ఖనుస్స్యాదవదారణే । ఆ
దానసంవరణయోశ్చీవృ స్యాదథ చాయృ తు ॥౨౫॥ స్యాత్ పూజాయాం
నిశామనే గతౌ వ్యయ ఉదీరితః । దాశృ దానే భేషృ భయే గతావిత్యపరే జ
గుః ॥౨౬॥ భ్రేషృ భ్లేషృ గతౌ స్యాతామస్ దీప్త్యాం గతౌ తథా । ఆదా
నే చైవ షాన్తౌ పిస్పృశస్స్పర్శనబాధయోః ॥ ౨౭ ॥ స్పర్శనం గ్రథనం
ప్రోక్తం లష కాన్తౌ ప్రకీర్తితః । చష భక్షణ ఆఖ్యాతో హింసాయాం
ఛష ఇర్ఘుషః ॥ ౨౮ ॥ ఆదానసంవరణయోర్భక్ష భ్లక్షావథాదనే ।
భక్ష ఇత్యాహ మైత్రేయో దాశృ దానే ప్రకీర్తితః ॥ ౨౯ ॥ మాహృ
మానే సంవరణే గుహూ గద ఇతి క్రమాత్ । అజన్తా గణే చ కథ్యన్తే శ్రి
ఞ్ సేవాయాం ప్రకీర్తితః ॥౩౦॥ భరణే భృఞ్ హృఞ్ హరణే ధారణే ధృఞ్ ప్రి
కథ్యతే । ణీఞ్ ప్రాపణే భృఞాద్యాస్తు చత్వారో సేట ఈరితాః ॥౩౧॥ పర

స్మే పదినోఽజన్తాః కథ్యన్తేఽథానుపూర్వ్యతః । ధేట్పానే స్యాత్తథా
గ్లైమ్లై ర్హర్షక్షయ ఉదీరితౌ ॥౩౦౨॥ ధాతుక్షయోఽత్ర విద్వద్భిర్హర్ష
క్షయపదోదితః । ద్యైస్స్యాదథ న్యక్కరణే న్యక్కృతిస్తుతిరసిక్రియా
౩౦౩॥ ద్రైస్స్యాత్స్వప్నే భవేద్ధ్రైస్తు తృప్తౌ ధ్యైశ్చిన్తనే స్మృతః । శ
బ్దసఙ్ఘాతయోః స్త్యైష్ట్యైః ఖదనే ఖైర్భవేదథ ॥౩౦౪॥ క్షైజైషైచక్షయే ప్రో
క్తాః కై చ గై శబ్ద ఈరితౌ । శై శ్రై పాకే భవేత్స్రైప్ ఓట్ వైచ శోషణకర్మ
ణి ॥౩౦౫॥ ష్టై భవేద్వేష్టనే ష్ణైతు వేష్టనే సముదీరితః । ష్ణై శోభా
యాం చైష భవేదిత్యేకే దైప్ శోధనే ॥ ౩౦౬ ॥ పా పానే ఘ్రాస్తు గన్ధో
పాదానే సంపరికీర్త్యతే । ధ్మాస్తు శబ్దేఽగ్నిసంయోగేఽపి చ సద్భిః పరి
కీర్తితః ॥౩౦౭॥ ఇహాగ్నిసంయోగ ఉక్తో ముఖవాయ్వగ్నియోజనమ్ । గ
తేర్నివృత్తౌ ష్ఠాస్తు స్యాన్మ్నాఽభ్యాసే పరికథ్యతే ॥౩౦౮॥ దాణ్దానే స్యా
త్ హ్వృ కౌటిల్యే స్వృః స్యాచ్ఛబ్దోపతాపయోః । స్మృ చిన్తాయాం సం
వరణే ద్వృ భవేత్స్రృ గతౌ స్మృతః ॥ ౩౦౯॥ ఋస్స్యాద్గతిప్రాపణయోస్సే
చనే గృఘృ చ స్మృతః । ధ్వృ హూర్ఛనే గతౌ స్రుః షుః ప్రసవైశ్వర్యయో
స్స్మృతః ॥౩౧౦॥ ప్రసవస్త్వభ్యనుజ్ఞానం శ్రవణే శ్రుః ప్రకీర్త్యతే ।
ధ్రుస్థైర్యే స్యాద్గతౌ దుద్రుర్జిజ్రీ అభిభవే స్మృతౌ ॥౩౧౧॥ న్యూనీ
క్రియావాచ న్యూనీభావో వాభిభవస్స్మృతః । ఆద్యే సకర్మకో జ్ఞేయో
ఽపరస్మిన్నప్యకర్మకః ॥ ౩౧౨ ॥ ధేడాదయో ధాతవోఽమీ అజన్తా
అనిటస్స్మృతాః ॥ డీఙన్తా అథ కథ్యన్తే ఆత్మనేపదినో జితః ॥౩౧౩॥ స్మిఙ్
షద్ధసనే శబ్దేఽవ్యక్తే గుఙ్ పరికీర్త్యతే । గాఙ్ గతౌ కఙ్ఘుఙుఙ్ చైవ ఙు
ఙ్ శబ్దే పరికీర్తితాః ॥ ౩౧౪ ॥ అన్యే తూఙ్ ఖుఙ్ గుఙ్ ఘుఙ్ దు
ఙ్ చేతి చక్షతే । చ్యుఙ్ జ్యుఙ్ ప్రుఙ్ ప్లుఙ్ గతౌ జ్ఞేయా గ్లుఞ్ జ్యే కే పఠన్తి హి ॥
౩౧౫ ॥ రుఙ్ స్యాద్గతౌ రేషణే చ ప్రోక్తం హింసా హి రేషణమ్ । ధృఙ్ స్యా
దవధ్వంసనేఽథ ప్రణిదానే స్మృతో హి మేఙ్ ॥౩౧౬॥ ప్రణిదానం విని
మయః పర్యర్పణమపీష్యతే । దేఙ్ రక్షణే గతౌ శ్యైఙ్ స్యాత్ ప్యైఙ్ వృ

ర్ధాత్రైఙ్ పాలనే ॥౩౧౭॥ పవనే పూఞ్ బన్ధనే మూఞ్ శ్రీఞ్ జ్ఞాద్యా అనిటో
మ్యమీ । విహాయసా గతౌ డీఙ్ జ్యాత్స్వేవనే తరణా చత్వారః ॥౩౧౮॥ పర
స్మైపద్యథాష్టౌ స్యురనుదాత్తానుబన్ధకాః । గుపో గోపన ఆఖ్యాతో
నిశానే తిజ ఉచ్యతే ॥౩౧౯॥ మానస్తు పూజనే ప్రోక్తో బధో బన్ధనకర్మ
ణి । రాధస్యేరభ ఆఖ్యాతో డులభష్ ప్రాప్తికర్మణి ॥౩౨౦॥ పరిష్వ
ఙ్గే ష్వఞ్జ ఉక్తో గపురీషోత్సర్జనే హదః । రభాదయోఽమీ చత్వారో ధా
తవోఽనిట ఈరితాః ॥౩౨౧॥ పరస్మైపదినోఽథ స్యుర్ధాతవః షోడశ
క్రమాత్ । ఞిక్ష్విదా అవ్యక్తశబ్దే స్యాత్ స్కన్దిర్ స్యాద్ శోషణే గతౌ ॥
౩౨౨॥ యభో మైథున ఆఖ్యాతో ణము ప్రహ్వత్వశబ్దయోః । గమ్ల్
సృప్ల్ గతౌ స్యాతాం యమస్తూపరమే స్మృతః ॥౩౨౩॥ తపస్సన్తాప ఆ
ఖ్యాతస్త్యజో హానౌ ప్రకీర్తితః । షఞ్జస్సఙ్గేఽథ దంశస్తు దశనే ప్రేక్ష
ణే దృశిర్ ॥౩౨౪॥ కృషో విలేఖనే తత్త్వాకర్షణం సముదీరితమ్ । భస్మీ
కరణ ఆఖ్యాతో దహస్స్యాత్సేచనే మిహః ॥౩౨౫॥ స్కన్దాదయోఽమీ
అనిటశ్చతుర్దశ చ సమ్మతాః । కిత నివాసే రోగాపనయనే చ ప్రకథ్య
తే ॥౩౨౬॥ ప్రాయేణాయం విపూర్వస్స్యాదథైకాదశ ధాతవః । దా
నాదయో వహాత్యన్తాస్స్వరితేతో యథాక్రమమ్ ॥౩౨౭॥ దానస్స్యా
త్ఖణ్డనే శాన స్తేజనే సముదాహృతః । డుపచష్ పాకే ఉక్తోఽథ సమవాయే
ష చ స్మృతః ॥౩౨౮॥ సేవాయాం స్యాద్భజో రఞ్జో రాగ ఆక్రోశనే శ
పః । త్విషో దీప్తౌ యజో దేవపూజాయాం సఙ్గతికృతౌ ॥౩౨౯॥ దానే
ఽథ డువపో బీజసన్తానే పరికీర్తితః । బీజసన్తానశబ్దేన క్షేత్రే వికిరణం త
థా ॥౩౩౦॥ గర్భాధానం చ సమ్ప్రోక్తం ఛేదనేఽప్యయమిష్యతే । వ
హస్స్యాత్ప్రాపణేఽనిట్కాః పచాద్యా ష్టవర్జితాః ॥౩౩౧॥ ని
వాసే స్యాద్వసో యం తు పరస్మైపదభాజనమ్ । వేఞ్ తన్తుసన్తానే
వ్యేఞ్ సంవరణే స్మృతః ॥౩౩౨॥ హ్వేఞ్ స్పర్ధాయాం చ శబ్దే వవసాద్యా
అనిటోఽఖిలాః । వేఞాదయస్త్రయో ఞిత్త్వాత్పదద్వయభాజనమ్ ॥

౩౩౩॥ పరస్మైపదినాస్స్యాత్రా మథద్వావదతి స్తయోః । వ్యక్తాయాం
వాచ్యథోవృద్ధౌటుఓశ్విస్స్యాద్గతావపి ॥౩౩౪॥ యజాదిగణసమ్పూర్త్తే
స్సూచనాయేహవృత్కృతిః। భ్వాదిస్స్యాదాకృతిగణ శ్చులుమ్పాద్యా
స్తతోఽపరే॥౩౩౫॥ సఙ్గృహీతాభవన్తీహబుధైస్సార్ధేఽపర స్స్మృతః
ఖుహవోఽయఞ్జుగుప్సాయాంకృపాయాం చేతిచాపరే॥౩౩౬॥ ✻✻✻✻✻

శ్రీ ఇతిభ్వాదయః శ్రీ

పరస్మైపదినాస్స్యాత్రా మథద్వావభక్షణత్సరః। హింసాగత్యోర్వర్హా
నోఽనిట్కృభావేతా స్మృతావథ ॥౧॥ స్ఫురితేతశ్చచత్వారో ద్విషా
ఽప్రీతౌ స్మృతో దుహః । ప్రపూరణేదోహనంహిప్రపూరణ ముదా
హృతమ్ ॥౨॥ తథోపచయఆఖ్యాతో దిహఆస్వాదనేలిహః । వ్యక్తా
యాంవాచిచక్షిఙ్స్యాద్ద్విషాద్యాఃపఞ్చచానిటః ॥౩॥ దర్శనేపిచచక్షి
ఙ్స్యాదనుదాత్తానుబన్ధకాః । పృచ్యస్తాస్సుర్యఃపఞ్చదశేరస్తుస్యాద్గతి
కమ్పయోః ॥౪॥ ఈడస్తుస్తుతావైశ్వర్యఈశోఽథాసఃపునర్బుధైః। ఉప
వేశనఆఖ్యాత ఇచ్ఛాయాంశాసు రాజ్యతః ॥౫॥ వసఆచ్ఛాదనేప్రో
క్తోగతిశాసనయోఃకసిః । ఏకేత్వనిదిదిత్యాహుశ్శాన్తోఽప్యనిదిదిష్య
తే ॥౬॥ ణిసిస్స్యాచ్చుమ్బనేదన్త్యాన్తోఽయంతాలవ్యపశ్చిమః। ఇత్యా
భరణకారస్తుబభ్రామణిజిరుచ్యతే ॥౭॥ శుద్ధావప్యక్తశబ్దేస్స్యాచ్ఛిజిర్వ
ర్ణేపిజిస్స్మృతః । ఏకేసమ్పర్చనఇతిహ్యుభయత్రేతికేచన ॥౮॥ అ
న్యేఽవయవఇత్యాహుశ్శబ్దేఽవ్యక్తఇతీతరే।వృజీత్యేకేవర్జనేస్యాద్వృ
జీర్దన్త్యోష్ఠ్యపూర్వకః ॥౯॥ ప్రోక్తోఽసావిదిదిత్యన్యేపృచీస్సమ్పర్చ
నేస్మృతః । షూఙ్భవేత్ప్రాణినాంగర్భవిమోచనకర్మణి ॥౧౦॥ శీఙ్
స్వప్నేఽథస్తుచరమాఃపరస్మైపదినోఽఖిలాః। యుమిశ్రణేఽమి
శ్రణేచ రుశ్శబ్దేహింసనేగతౌ ॥౧౧॥వృద్ధౌచ సౌత్రస్తురనిడథణుస్స్నుతిక
ర్మణి । టుక్షుశ్శబ్దేప్రస్నవణే ష్ణురాచ్ఛాదనకర్మణి ॥౧౨॥ఊర్ణుఞ్
ద్యుస్స్యాదభిగమే ప్రసవైశ్వర్యయోస్తుషూః । ప్రసవస్సస్యభ్యనుజ్ఞా

సం-కుశ్శబ్దేహ్యనిటావిమౌ ॥ ౧౩ ॥ ష్టుఞ్ఞాస్యాత్తునుతౌబ్రూఞిష్తువాచి
వ్యక్తాయామనిటావిమౌ । ఇత్త్వాత్వపదవ్యాహారేచ పరస్మైపదిన
స్త్విడమ్ ॥౧౪॥ విహాయశాసుపర్యన్తా అష్టావింశతిసఙ్ఖ్యకాః। ఇణ్గతావిఙ్త్వ
ధ్యయనేఽధిపూర్వోఽభిమతస్సదా ॥౧౫॥ స్మరణేస్యాదికయమప్యధి
పూర్వస్సదామతః । వీస్స్యాద్గతివ్యాప్తికాన్తిప్రజనాసనఖాదనే ॥౧౬॥
గర్భగ్రహస్స్యాత్ప్రజనోఽప్యసనంక్షేపణంమతమ్ । ఈకారోఽత్రాన్య
ధాతుస్సన్ప్రశ్లేషాత్సంమతస్సతామ్ ॥౧౭॥ యాఃప్రాపణగతి స్తద్ధివా
గతౌగన్ధనేపిచ । గన్ధనంసూచనం దీప్తౌ భాశ్ష్ణాఙ్హూచ్యతే ॥౧౮॥
శౌచేతిగతప్రథవేత్వాకఆదన్తానాంహిమధ్యభాక్ ॥౧౯॥ ద్రాఃకుత్సాయాం
గతౌప్సాస్స్యాద్భక్షణేపాస్తురక్షణే ॥ ౨౦ ॥ రాస్స్యాద్దానేలాఆదానే
దానేస్యాత్తాముభావితి । ప్రాప్రహచన్ద్రోదాల్లవనేఖ్యాస్స్యాత్ప్రక
థనేఽస్యతు ॥౨౧॥ సంపూర్వకస్యాప్రయోగం న్యాసకారోఽనుమ
న్యతే । మాస్స్యాన్మానేఽకర్మకోఽయముపసర్గవశేనతు ॥౨౨॥ అ
ర్థాన్తరేసకర్మాతత్ప్రయోగోవిదుషామసౌ । ఉదరంముష్టినాకోఽపి
పరిమాతీతిసంగతః ॥౨౩॥ వచధాతుస్తువిదుషాంసంమతఃపరిభాషణే ।
ప్రయుజ్యతేనాన్తిపరోబహుసంఖ్యాపరోనహి ॥౨౪॥ ఇత్యన్యేర్ఝప
రోనేతి పరేప్రాహుర్మనీషిణః। ఇణ్ణాద్యావచపర్యన్తాధాతవస్త్వ
నిటోమతాః ॥౨౫॥ విద్జ్ఞానేఽస్తిరాఖ్యాతో భువిశుద్ధౌమృజాప్ల
వేల్ । రుదిరశ్రువిమోకేస్యాజ్ఞిష్వప్శయఉదాహృతః ॥౨౬॥ శ్వస
స్స్యాత్ప్రాణనేఽనశ్చజక్షోభక్షణహాసయోః । జాగృనిద్రాక్షయేప్రో
క్తోదరిద్రాదుర్గతౌస్మృతః ॥ ౨౭ ॥ తథాదీప్తౌచకాసృస్యాచ్ఛాసు
స్స్యాదనుశాసనే । దీప్తిదేవనయోఃప్రోక్తోదీధీఙ్వేతఉపక్రమాత్ ॥౨౮॥
ఛాన్దసౌధాతవఃపఞ్చ ప్రోక్తావవీజ్త్తువేతినా । తుల్యేఽథసూర్యధా
తవోఽత్రపరస్మైపదినస్త్రయః ॥ ౨౯ ॥ షసస్సస్తిర్హవేత్స్వప్నేవ
శకారాన్తాప్రకీర్తితః । కాన్తిరిచ్ఛాచరూఢితం చెత్యత్రగణసూత్రి

కమ్॥ ౩౦॥ యఙ్లుగన్తమదాదాహి బోధ్యమిత్యర్థకం స్మృతమ్ । ఊ
క్తోఽపనయనే హ్నుఙ్ జుసం మతోఽనిడయం సతామ్॥౩౧॥

॥ ఇత్యదాదయః ॥

హు ర్దానాదనయోః ప్రోక్త ఆదానే చేతి కేచన । ప్రాహుర్భా
షా వృప్రీణనే ప్రీత్యుక్తం దానపదస్య తు ॥౧॥ ప్రక్షేపేఽర్థేస్సోఽపి వై
ధాధారే చ హవిషామితి । స్వభావాల్లభ్యత ఇత్యప్చ త్యాగస్స్వరసక్రి
యాత్ ॥౨॥ పరస్మైపదినోఽథ స్యాల్ఞిభీర్భయ ఉదాహృతః । హ్రీర్ల
జ్జాయాం పాలనే చ పూరణే చాపి పౄర్మతః ॥౩॥ ప్రాస్యాన్తా యమితి
త్వన్యే ధారణపోషణే డుభృఞ్ । మాఙ్మాన్యస్మానే దశబ్దే చ గతావో
హాఙ్మృతస్తతః ॥౪॥ ఓహాక్త్యాగే భవేత్సోఽయం పరస్మైపదభాజ
నమ్ । డుదాఞ్దానే డుధాఞ్తు స్యాద్ధారణే పోషణేఽపి చ ॥౫॥ త్రయః
స్యుస్స్వరితేతోఽథ ణిజిర్ శౌచే చ పోషణే । విజిర్ భవేత్పృథగ్భావే వి
ష్లృవ్యాప్తౌ ప్రకీర్త్యతే ॥౬॥ పరస్మైపదినోఽథ స్యుశ్ఛాన్దసా అగ
ణాన్తతః । ఘృస్యాత్క్షరణదీప్త్యోర్హ్వృ ప్రసహ్యకరణే స్మృతః ॥౭॥ గ
తావృస్సృభవేతాం ద్వాన్నృభాషాయామపి స్మృతః । భసో భర్త్సనదీప్త్యో
స్స్యాత్కి జ్ఞానే త్వరణే తురః ॥౮॥ ధిషశ్శబ్దేఽథ ధాన్యే స్యాద్ధనోఽథ
జననే జనః । గా స్యాత్స్తుతౌ జుహోత్యాద్యాస్సత్యర్థాస్త్రాశ్చ ధాతవః ।
౯॥ చికేతిశ్చ జిగాతిశ్చ ప్రసిటస్స్వరిహోదితాః ॥

॥ ఇతి జుహోత్యాదయః ॥

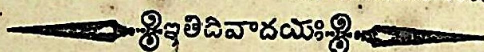
పరస్మైపదినోఽథ స్యుర్ఝ్యూర్ణషన్తాః పఞ్చవింశతిః । క్రీడా
యాం విజిగీషాయాం వ్యవహారే ద్యుతౌ స్తుతౌ ॥౧॥ మోదే మదే స్వ
ప్నకాన్త్యోర్గతౌ చాపి దివుస్స్మృతః । షివు స్యాత్తన్తుసంతానే గతిశో
షణయోస్స్రివుః ॥౨॥ ష్ఠివుర్నిరసనే ప్రోక్తః కేచిన్నేహ పఠన్త్యముమ్ ।
ష్ణుసు స్యాదదనే కేచిదాదాన ఇతి చక్షతే ॥౩॥ అపరేఽదర్శన ఇతి ష్ణ
సుర్నిరసనే మతః । క్నసుర్హ్వరణదీప్త్యోస్స్యాత్కౌటిల్యం హ్వర

ణం మతమ్ ॥ ౪ ॥ వృషాదావేహ్లుపుషశ్చాథ గాత్రవిక్షేపణే స్మృతః । త్రి
సీరుద్వేగ ఆఖ్యాతః పూతీభావే కుథో మతః ॥ ౫ ॥ పూతీభావస్తు దౌర్గ
న్ధ్యం హింసాయాం పుథ ఈరితః । పరివేష్టన ఆఖ్యాతో గుధోఽథ ప్రేర
ణే క్షిపః ॥ ౬ ॥ పుష్పో వికసనే ప్రోక్తస్తిమ తీమౌ తథా ష్టిమః । ష్టీమశ్చా
ర్ద్రీభావ ఉక్తా వ్రీడశ్చోదనలజ్జయోః ॥ ౭ ॥ ఇషో గతౌ షహ షుహౌ చ
కృత్యర్థే సముదాహృతౌ । చక్ర్యర్థే స్తృప్తిరుక్తా జ్యాష్ ఝ్యాష్వ
యోహానికర్మణి ॥ ౮ ॥ షూఙ్భవేత్ప్రాణినాం గర్భవిమోచనకర్మ
ణి । దూఙ్భవేత్పరితాపే దీఙ్క్షయేఽనిట్కోఽయమీరితః ॥ ౯ ॥ విహా
యసా గతౌ డీఙ్ధీఙాధారే మీఙ్తు హింసనే । హింసా ప్రాణవియోగోఽత్ర
స్రవణే రీఙ్ప్రకీర్తితః ॥ ౧౦ ॥ లీఙ్శ్లేషణే వృఙ్ణోత్యర్థే వ్రీఙ్సృతాన్వ
దయ ఉదితః । పీఙ్పానే మాఙ్తు మానే స్యాద్దీఙ్గతౌ ప్రీఙ్సకర్మకః । ప్రీ
తౌ స్యాదథ చత్వార పరస్మైపదినః స్మృతాః ॥ ౧౧ ॥ శో తనూకరణే ఛో
తు ఛేదనే షోఽన్తకర్మణి । దోఽవఖణ్డన ఆఖ్యాతో ధీఙాద్యా అనిట
స్స్మృతాః ॥ ౧౨ ॥ అథ పఞ్చదశోచ్యన్త ఆత్మనేపదినః క్రమాత్ ॥ ప్రా
దుర్భావే జనీ దీపీ దీప్తావాప్యాయనే త్విహ ॥ ౧౩ ॥ పూరీత్వథ భవేత్తూ
రీ గతిత్వరణహింసయోః । ధూరీ గూరీశ్చ హింసాయాం గత్యాం చ
పరికీర్తితౌ ॥ ౧౪ ॥ ఘూరీ జూరీశ్చ హింసాయాం వయోహాన్యాం చ కీ
ర్తితౌ । హింసాస్తమ్భనయోః శూరీ చూరీ దాహే ప్రకీర్తితః ॥ ౧౫ ॥
తప ఐశ్వర్య ఇతి వా చరమం సూత్రమిష్యతే । ఐశ్వర్యేఽయం తప్ శ్యనా
వా భజతీత్యర్థకం స్మృతమ్ ॥ ౧౬ ॥ పరస్మైపద్యన్యథా శబ్దగ్భ ఇత్యర్థబో
ధకం । ఇచ్ఛన్తి కేచిద్వాశబ్దమత్రాద్యావయవం వృతోః ॥ అతో వావృత్య
మానా సా రామశాలాం న్యవిక్షత ॥ ౧౭ ॥ ఇతి భట్టిప్రయోగస్తు తన్మూల ఇ
తి చక్షతే ॥ — ॥ పాఠాన్తరం పఠేత్యేవం వ్యత్యాసేన ప్రకీర్తితమ్ ॥
వృతుర్వరణ ఆఖ్యాత ఉపతాపే క్లిశ స్స్మృతః । కాశృ దీప్తౌ వాశృ శబ్దే
స్వరితేతోఽథ పఞ్చ చ ॥ ౧౮ ॥ తితిక్షాయాం మృషః ప్రోక్త ఈశుచిర్ తు

ప్రకీర్త్యతే । పూతీభావే సతు క్లేదో బన్ధనే ణహ ఇష్యతే ॥౧౯॥ రఞ్జో
రాగ అర్థాక్రోశే శపోఽనిట్కా ణహాదయః ॥ త్రయోప్యేకాదశా
థస్యు రనుదాత్తానుబన్ధకాః ॥౨౦॥ గతౌ పద గ ఖిదో దైన్యే సత్తాయాం
విద ఇష్యతే । స్యాద్బుధోఽవగమే సంప్రహారే యుధ ఉదాహృతః ॥
అనోరుధః కామ ఉక్తస్త్రయః పదాద్యా అనిటోఽత్ర షట్ । అణస్తు ప్రాణనే
దన్త్యాన్తోఽయమిత్యేక ఊచిరే ॥౨౨॥ మనో జ్ఞానే సమాధౌ స్యాద్యు
జశ్చిత్తనిరోధనమ్ ॥ సమాధిరుచ్యతే తస్మాదకర్మక ఉదాహృతః॥౨౩
సృజో విసర్గేఽకర్మాయం లిశోఽల్పీభావ ఇష్యతే॥ మనాదయోఽ
నిట్కాఽథస్యు రాగణాన్తాద్యథాక్రమమ్॥౨౪॥ పరస్మైపదినౌ వృద్ధా
వేవ రాధో హ్యకర్మకాత్ ॥ ఇత్యస్య గణసూత్రస్య త్వర్థ ఏవం స్మృ
తో బుధైః ॥౨౫॥ భిన్నక్రమోఽత్రైవశబ్దోఽకర్మకాదేవ రాధ్య
తేః । శ్యన్స్యాదితి తతో వృద్ధావిత్యుదాహరణం హ్యతః ॥ నదూ
యే సాత్వతీసూనుర్యన్మహ్యమపరాధ్యతి । ఇత్యత్ర రాధ్యతీత్యస్య
ద్రుహ్యతీత్యర్థ ఇష్యతే ॥౨౬॥ క్రియాసమభిహారేణ విరాధ్యన్తం క్ష
మేత కః । ఇత్యత్రార్థస్తు ద్రుహ్యన్తమిత్యూహ్యో హి మనీషిభిః॥౨౭
రాధ్యత్యోదన ఇత్యత్ర సిధ్యతీత్యర్థ ఇష్యతే । కృష్ణాయ రాధ్యతీత్య
త్ర దైవం చిన్తయతీతి చ । ఇహ దైవస్య ధాత్వర్థ ఏవాన్తర్భావితత్వ
తః । అకర్మకత్వం విజ్ఞేయం జీవత్యాదివదస్య హి ॥౩౦॥ అయం స్వా
దౌ చ రాధౌ చ పఠ్యతే హి గణద్వయే । వ్యథ స్యాత్తాడనే పుష్టౌ పుష
స్స్యాచ్ఛోషణే శుషః ॥౩౧॥ తుష ప్రీతౌ దుషః ప్రోక్తో వైకృత్యేఽథ
శ్లిషో భవేత్ । ఆలిఙ్గనేఽత్ర రాధాద్యా ధాతవస్సప్త చానిటః॥ ౩౧॥
శకో విభాషిత ఇహ మర్షణే సముదాహృతః । అత్రోభయపదీత్యర్థో
విభాషితపదస్య హి ॥౩౩॥ ష్విదా గాత్రప్రక్షరణే తత్తు ఘర్మస్రుతి
స్స్మృతా ॥ న్యాసకారాదయోఽయం హి ఞిక్ష్విదేదితి చక్షతే ॥౩౪॥ హ
రదత్తాదయో నేతి క్రుధః క్రోధే ప్రకీర్తితః । బుభుక్షాయాం క్షుధశ్శా

చే శుభస్సంరాద్ధికర్మణి ॥౪౭॥ షిధురాదిత్త్వహాణో౽స్య ప్రాహురాది
క ఉదాహృతః । శకాదయో౽నిటష్షట్సుస్యుస్సేట్కమాహుర్ణ్కంపనే॥
సంరాద్ధౌ చైవ హింసాయాం రధస్సంరాద్ధిరత్రతు । నిష్పత్తిరుక్తా౽థ
ణశో౽దర్శనే ప్రీణనే తృపః ॥౪౮॥ తర్పణం తృప్తిరప్యత్ర ప్రీణనం పరికీ
ర్తితమ్ । హర్షమోహనయోః ప్రోక్తో దృపో గర్వో౽త్ర మోహనమ్ ॥
జిఘాంసాయాం ద్రుహః ప్రోక్తో ముహో వైచిత్త్య ఈరితః । వైచిత్త్య
మవివేకో౽త్ర ష్ణుహ ఉద్గిరణే స్మృతః ॥౪౯॥ ష్ణిహః ప్రీతావథాదీనాం
సమాప్తిర్ద్యోతకో౽త్ర వృత్ । శముస్తూపశమే ప్రోక్తః కాఙ్క్షాయాం
తమురీరితః ॥౫౦॥ దముస్తూపశమే౽త్రోపశమో౽న్యస్తః పరికీర్తితః ।
తస్మాత్సకర్మకో౽యం నాకర్మకశ్శమవత్స్మృతః ॥౫౧॥ శ్రముస్త
పసి ఖేదే చానవస్థానే భ్రముర్మతః । క్షమూష్సహన ఉక్తో౽థ క్లము
గ్లానౌ ప్రకీర్తితః ॥౫౨॥ మదీ హర్షే క్షేపణే౽సుః ప్రయత్నే
యసురీరితః । జసుస్స్యాన్మోక్షణ ఉపక్షయే తసురుదాహృతః ॥౫౩॥ ద
సుశ్చోపక్షయే వసుస్తమ్భే బశాద్యో౽యమితీతరే । వ్యుషో విభాగే ప్రోద్దా
హే పరితో౽పృథక్భేదతః ॥౫౪॥ అజర్ణం పత్యలే భూరాయ ఓష్ఠ్యాద్యో
దన్త్యపశ్చిమః । వ్యుసేత్యన్యే౽యకారో౽యం బుసిత్యపర ఊచిరే॥
౫౫॥ ప్లుషో దాహే ప్రేరణే స్యాద్బిసస్సంశ్లేషణే కుసః । ఉత్సర్గే తు
బుసః ప్రోక్తః ఖణ్డనే ముస ఈరితః ॥౫౬॥ పరిణామే మసీ ప్రోక్తః పరిణా
మస్తు వికిర్యా ॥ కేచిత్సమీరితి ప్రాహుః లుటఉక్తో విలోడనే ॥౫౭॥ స
మవాయ ఉచః ప్రోక్తో భృశు భ్రంశు రుధావపి । అధఃపతన ఆఖ్యాతౌ
వృశస్స్యాద్వరణే కృశః ॥౫౮॥ తనూకరణ ఉక్తో౽థ శుష్యత్పిపాసాయాం తృష
స్స్మృతః ॥ హృషస్తుష్టౌ రుష రిషౌ హింసాయాం పరికీర్తితౌ ॥౫౯॥
డిపః క్షేపే కుపః క్రోధే వ్యాకులత్వే గుపస్స్మృతః । యుప రూప లుప
శ్చైవ విమోహన ఉదీరితాః ॥౬౦॥ లుభో గార్ధ్యే గార్ధ్యమ
త్రస్యాత్కాఙ్క్షా పరికీర్తితా । క్షుభ నసస్సఙ్క్లేశనే ప్రోక్తో హింసాయాం ణభతు

భృతీ ॥ ౬౧ ॥ ఆదీర్ఘాభావేక్లిద్యూఽపోక్తాఞిమిదాస్నేహనేమతః । స్నేహనేమోచనేచాపి ఞిష్విదాఽపరికీర్తితః ॥౬౨॥ బుధుర్వృద్ధౌగృధుర్భికాఙ్క్షాయాంవృత్కౄతిస్త్రివిహ । పుషాదేశ్చదివాదేశ్చ సమాప్తిద్యోతనీమతా ॥౬౩॥ పుషాదిపరిపూర్త్యర్థమేవవృత్కరణంస్మృతమ్ । దివాదిరాకృతిగణో భ్వాదివత్తేనమృగ్యతి ॥ ౬౩ ॥ తథాక్షీయతఇత్యాదిసిధ్యతీత్యపరేజగుః ॥

॥ ఇతిదివాదయః ॥

షుఞ్స్యాదభిషవేస్నానంస్నపనంపీడనంతథా । ఇహాభిషవశబ్దోక్తం సురాసంధానమేవచ ॥౧॥ తత్రస్నానేఽకర్మకోఽయంషిఞ్బన్ధనఈరితః ॥౨॥ తాలవ్యాదిశ్శిఞ్నిశానేడుమిఞ్ప్రక్షేపణేస్మృతః ।చయనేచిఞ్కథ్యతేస్తృఞ్ప్రోక్త ఆచ్ఛాదనేఽథకృఞ్ ॥౩॥ హింసాయామనిటస్స్యుస్తేధునోత్యాద్యాఃప్రకీర్తితాః ॥ వరణేవృఞ్కమ్పనేధుఞ్దీర్ఘాన్తోధూఞ్పీష్యతే ॥౪॥ హ్రస్వాంతోయమనిట్కస్స్యాత్పరస్మైపదినస్తతః । భవన్తినవతత్రాద్య ఉపతాపేటుదుస్స్మృతః॥ హింసాస్యాద్గతౌచస్పృధౌచ పృప్రీణాపరికీర్తితః॥ప్రీతిపాలనయోస్స్పృస్యాత్ప్రీణౌచచలనేఽపిచ ॥౬॥ ఇత్యన్యేచలనంస్వామీ ప్రాహజీవనమిత్యపి ॥ స్మిప్రత్యేకేఽన్యేస్పృణోత్యాదింస్త్రీనాహుశ్ఛన్దసాఇతి। ఆప్లృవ్యాప్తౌశక్లృశక్తౌ రాధసాధాఽమతావిహ ॥ సంసిద్ధౌస్యాద్ధునోత్యాద్యా నవాపీహానిటోమతాః ॥ ౮ ॥ అథద్వావనుదాత్తేతా వషూవ్యాప్తావథష్టిఘుః । ఆస్కన్దనేఽథాగణాన్తాత్పరస్మైపదినోమతాః ॥౯॥ తిక స్తిగోగతౌచస్యాచ్చాప్తాస్యదాసస్తనేషఘుః।హింసాయాంఞిధృషాతుస్యాత్ప్రాగల్భ్యేపరికీర్తితః ॥౧౦॥ దమ్భుర్దమ్భనఆఖ్యాతోదమ్భనందమ్భఉచ్యతే । బుధపూర్వద్ధాపీణనేఽత్రపఇత్యేకఊచిరే ॥ ౧౧॥ ఛన్దసీత్యత్రగణాన్తాదధికారస్సమీరితః । అహోవ్యాప్తౌదఘుస్తుస్యాద్ఘాతనేపాలనేఽపిచ ॥౧౨॥ చముస్స్యాద్భక్షణే

ఉథస్య హింసాయాం రిక్షిరేవచ । చిరిర్జిరిర్దాశ్చదృచత్రయో
రిఃక్షిర్దృచానిటః ॥౧౩॥ క్షిర్భాషాయామపీత్యేక ఏకఏవక్షిరిత్యపి॥
అజాదిర్ధాతురిత్యన్యే వృత్తాస్స్వాదేరిహపూర్తయే ॥౧౪॥

॥ఇతి స్వాదయః॥

తుదస్స్యాద్వ్యథనే ప్రోక్తస్స్వరితేతఇతస్తుషట్ । ణుదఃప్రేరణ ఆఖ్యాతో దిశస్స్యాదతిసర్జనే ॥౧॥ అత్రాతిసర్జనం దానం భ్రస్జఃపాకే ప్రకీర్తితః । క్షిపఃప్రేరణఆఖ్యాతఃకృషస్తుస్యాద్విలేఖనే ॥౨॥ పరస్మైపద్యృషీరతో గత్యర్థఃపరికీర్తితః । జుషీఃప్రీతౌసేవనేచ చత్వార ఇతఆదితః ॥ ౩ ॥ ఆత్మనేపదినఃప్రోక్తాఓవిజీశ్చలనేభయే । ఉత్పూర్వఃప్రాయశశ్చాయమోలస్జీరోలజీరపి ॥ ౪ ॥ పరస్మైపదినోఽథస్యుర్దశోత్తరశతంత్విహ । ఓవ్రశ్చూశ్ఛేదనేప్రోక్తో వ్యచోవ్యాజీకృతౌ మతః ॥ ౫ ॥ ఉఛిరుఞ్ఛేవివాసార్థ ఉఛీఃప్రోక్తోఽథఋచ్ఛతిః । గతీన్ద్రియప్రళయయోర్మూర్తిభావేచ కీర్తితః ॥ ౬ ॥ ఉత్క్లేశేస్యాన్మిచ్ఛతిస్తు పీడోత్క్లేశఇహేష్యతే । జర్జశ్చర్చోఝర్ఝతిశ్చ తర్జనేపరిభాషణే ॥౭॥ త్వచస్సంవరణేప్రోక్తస్తుతావృచ ఉదాహృతః । ఉబ్జస్స్యాదార్జవేహ్యుజ్ఝ ఉత్సర్గేఽథవిమోహనే ॥౮॥ లుభోవిమోహనమిహాకులీకరణమీరితమ్ । నిన్దాహింసాదానయుద్ధకత్థనేషురిఫోమతః ॥౯॥ రిహాత్యేకేతృపస్తృమ్ఫస్తృప్తౌహిపరికీర్తితౌ । ఆద్యస్స్యాత్ప్రథమాన్తోఽత్రద్వితీయాన్తోద్వితీయకః ॥౧౦॥ ద్వితీయాన్తావ్వావపీతిపరేఽథతుపతుమ్ఫతీ । తుఫస్తుమ్ఫశ్చహింసాయాముత్క్లేశేద్దృపదృమ్ఫతీ ॥౧౧॥ ప్రథమఃప్రథమాన్తోఽత్రద్వితీయాన్త ఇతీతరే । ఋఫఋమ్ఫౌతుహింసాయాం గ్రన్థేఽత్రగుఫగుమ్ఫతీ ॥౧౨॥ ఉభోమ్భౌపూరణేస్యాతాం శోభార్థేశుభశుమ్భతీ॥ దృభీగ్రన్థేథ హింసాయాం గ్రన్థనేచచృతీస్మృతః ॥౧౩ ॥ విధోవిధానేఽథజుడో నుడశ్చాపి గతౌస్మృతౌ । తవర్గపఞ్చమాన్తోఽయమాద్యఇత్యేకఊ

చిరే ॥౧౪॥ మృడస్స్యాత్సుఖనే తద్వత్పృడశ్చ ప్రీణనే పృణః । వృణశ్చ పృథగ్ధింసాయాం మృణతిః పరికీర్తితః ॥౧౫॥ తుణః కౌటిల్యేఽథ శుభకర్మణి ప్రోచ్యతే పుణః । ప్రతిజ్ఞానే ముణశ్శబ్దే తథోపకరణే కుణః ॥౧౬॥ శునా గతౌ ద్రుణో హింసాగతికౌటిల్యకర్మసు । భ్రమణే ఘుణఘూర్ణౌ తు దీప్త్యైశ్వర్యార్థకే షురః ॥౧౭॥ కురశ్శబ్దే ఛేదనే స్యాత్ఖురస్సంవేష్టనే మురః । క్షురో విలేఖనే ప్రోక్తో ఘురో భీమార్థశబ్దయోః ॥౧౮॥ పురస్స్యాదగ్రగమనే వృహూరుద్యమనే త్వయమ్ । దన్త్యోష్ఠ్యాదిః పవర్గీయాదిస్స్యాదిత్యన్య ఊచిరే ॥౧౯॥ తృహూస్తృహూశ్చ తృంహూశ్చ హింసార్థాః పరికీర్తితాః । ఇచ్ఛాయాం త్విష ఆఖ్యాత స్స్పర్ధాయాం మిష ఈరితః ॥౨౦॥ కిలశ్శైత్యక్రీడనయో స్తిల స్స్నేహే చిలస్తు సః । వసనే స్యాద్విలసనే చలస్తు పరికీర్తితః ॥౨౧॥ ఇలస్స్వప్నక్షేపణయోర్విలస్సంచరణే స్మృతః ॥ దన్త్యోష్ఠ్యాదిరయం ప్రోక్తస్త్వోష్ఠ్యాదిర్భేదనే బిలః ॥౨౨॥ గహనే స్యాణ్ణిలో భావకరణే హిల ఉచ్యతే ॥ ఉఞ్ఛే ప్రోక్తా శిలషిలా మిలస్తు శ్లేషణే మతః ॥౨౩॥ లిఖస్త్వక్షరవిన్యాసే కుటః కౌటిల్య ఈరితః । పుటస్సంశ్లేషణే ప్రోక్తః కుచస్సంకోచనే మతః ॥౨౪॥ గుజశ్శబ్దేఽథ రక్షాయాం గుడః క్షేపే డిప స్స్మృతః । ఛురశ్ఛేదన ఆఖ్యాతస్స్ఫుటో వికసనే మతః ॥౨౫॥ ప్రమర్దనే తథా క్షేపే ముటస్స్యాచ్ఛేదనే త్రుటః । వాశ్యన్వికరణోఽయం స్యాత్తుటః కలహకర్మణి ॥౨౬॥ చుటచ్ఛుటౌ ఛేదనేఽథ జుడో బన్ధన ఈరితః । కడో మదేఽథ లుటస్సంశ్లేషణ ఉదీరితః ॥౨౭॥ కృడో ఘనత్వేఽథ భవేద్ఘనత్వం సాష్ట్రితా మతా । కుడో బాల్యే పుటస్తు స్యాదుత్సర్గే ఘుటతిస్తు నః ॥౨౮॥ ప్రతిఘాతే తోడనే స్యాత్తుడో భేదస్తు తోడనమ్ ॥ థుడస్థుడౌ సంవరణే ఖుడశ్ఛుడ ఇతీతరే ॥౨౯॥ స్ఫురస్ఫులౌ సఞ్చలనే స్ఫురస్తు స్ఫురణే మతః । స్ఫులస్సఞ్చలనే ప్రోక్త ఇత్యేకే పరిచక్షతే ॥౩౦॥ అకారోపధకం కేచిత్స్ఫరస్తిస్ఫర ఇత్యపి । స్ఫుడశ్చుడో బ్రుడశ్చైతే ష

తాస్సంవరణతోయః॥౩౧॥ నిమజ్జనేకుడభృడావిత్యేకేబుడ్వతేబుధాః
గురీరుద్యమనే ప్రోక్తో హ్యనుదాత్తేదయంమతః ॥౩౨॥ స్తవనేణూస్తు
దీర్ఘాన్తః పరస్మైపదినస్త్వితః । ఆరభ్యస్యుర్హిచత్వారో ఘూర్వి
ఘూర్ణనఇష్యతే ॥౩౩॥ గుః పురీషోత్సర్గఉక్తో ధ్రుర్గతిస్థైర్యయోరి
ష్టా । అనిటౌ ధ్రువఇత్యే తత్పరాన్తరమపీష్యతే ॥౩౪॥ కుఙ్ శబ్దే
ఽనిడిమంప్రాహుర్దీర్ఘాన్తం కైయటాదయః । హ్రస్వాన్తం న్యా
సకారాద్యాః కుటాదేః పూర్తయేఽత్రవృల్ ॥౩౫॥ పృజ్వావ్యయామే
ప్రాయశోఽయంవ్యాఙ్పూర్వః కథ్యతేబుధైః । ప్రాణత్యాగేమృఙ
స్తస్యుః పరస్మైపదినో హ్యథ ॥౩౬॥ రిః పిర్గతౌ ధారణేధిః క్షిర్నివా
సే గతావపి । పృఙాదయష్షడనిట ష్షూస్తుప్రేరణ ఈరితః । కృర్విక్షే
పే నిగరణే గృర్దృఙాదరఆఙ్యుతః। అవస్థానేధృఙ్ శేషాత్పరస్మైపది
నస్త్వథ ॥౩౭॥ జ్ఞీప్సాయాంప్రచ్ఛఉదితో వృత్కిరాదేస్సమాప్తయే
సృజో విసర్గే కథితశ్శుద్ధౌ మస్జోటపష్యతే ॥౩౮॥ రుజో భఙ్గేనిగదితో
భుజో కౌటిల్యఈరితః । ఛుపస్స్పర్శే రుశరిశౌ హింసాయాం లిశతి
ర్గతౌ ॥ ౪౦॥ స్పృశస్సంస్పర్శనేఽనిట్కా దృష్టాద్యాద్వాదశక్రమా
ల్ । విచ్ఛో గతావథవిశః ప్రవేశనఉదాహృతః ॥ ౪౧ ॥ మృశఆమర్శ
నే ప్రోక్తస్స్పర్శ ఆమర్శనంమతమ్ ॥ ణుదస్తుప్రేరణేషద్లృప్రోక్తో విశర
ణగతౌ ॥౪౨॥ తథావసాదనేచాథ శద్లృశాతనఈరితః । విశాదయో
నిటః పఞ్చస్వరితేఽతోఽథషణ్మతాః॥౪౩॥ మిలస్స్యాత్సఙ్గమేముచ్లృమో
క్షణేఛేదనేలుప్లృ । విద్లృలాభేలిపఉపదేహేవృద్ధిస్సఇష్యతే ॥ షిచ
స్సేక్త్యక్షరణేఽనిట్కా ముచాద్యాః పఞ్చకీర్తితాః ॥ విన్దతిర్వ్యాఘ్ర
భూత్యాదిమతేసేట్కః ప్రకీర్తితః ॥౪౫॥ పరస్మైపదినోఽథస్యు స్త్ర
యోఽథచ్ఛేదనేకృతీః।ఖిదో దైన్యేహ్యనిట్కోఽయంపిశోఽవయవఈ
రితః ॥౪౬॥ ముచాదేశ్చతుదాదేశ్చ సమాప్తిద్యోతనాయవృల్ ॥

ఇతితుదాదయః

రుధిరావరణే ప్రోక్తస్స్వరితేత ఇతోనవ । ఇరితశ్చ భిదిర్విద్యాద్వి దారణే దాహృతః ॥౧॥ ఛిదిర్ద్వైధీకరణే రిచిర్విద్యాద్విరేచనే । విచిర్పృథగ్భావే క్తః క్షుదిర్సంపేషణే మతః ॥౨॥ యుజిర్యోగేఽనిటస్సప్తరుధాద్యాః పరికీర్తితాః । ఉచ్ఛృదిర్దీపనే దీప్తావథానాదరహింసయోః ॥౩॥ ఉతృదిస్స్యాత్తథా తృతీ ప్రోక్తశ్ఛేదనే వేష్టనే పిచ । పరస్మైపద్యయమథో ఞిఇన్ధీ దీప్తిబోధకః ॥౪॥ ఆత్మనేపదినోఽథస్స్యురిత ఆరభ్యతు త్రయః । ఖిదో దైన్యే విదః ప్రోక్తో విచారే హ్యనిటావిమౌ ॥౫॥ పరస్మైపదినోఽథస్స్యుర్దశ ద్వావచయథాక్రమమ్ । విశేషణే శిష్లృ ప్రోక్తః పిష్లృ సంచూర్ణనే స్మృతః ॥౬॥ భఞ్జో త్వామర్దనే ప్రోక్తః పాలనాభ్యవహారయోః । భుజోఽనిటోఽమీచత్వారశ్శిషాద్యాః పరికీర్తితాః ॥౭॥ తృహో హింసిశ్చ హింసాయాముస్దీస్స్యాత్క్లేదనార్థకః భవేదథాఞ్జూ వ్యక్త్యాచ ప్రక్షణే కాన్తౌ గతావపి ॥౮॥ తఞ్చూ సఙ్కోచనే ప్రోక్త ఓవిజీ భయచలనే భయే । వృచీస్స్యాద్వర్జనార్థోఽథ పృచీస్సమ్పర్చనార్థకః ॥ ౯ ॥ రుధాదిగణసమ్పూర్తిర్బోధ్యైతనా యాత్ర వృత్తితః ॥౧౦॥

॥ ఇతి రుధాదయః ॥

విస్తారే స్యాత్తనుస్సప్తస్వరితేత ఇతః క్రమాత్ । షణుర్దానేఽథ హింసాయాం క్షణుస్స్యాత్క్షిణు రేవచ ॥౧॥ ఋణుర్గతౌ స్యాద్దనే తృణుర్దీప్తౌ ఘృణు స్స్మృతః । అథదావనుదాత్తేతావనుయాచనఈరితః। పరస్మైపద్యసౌ చాన్ద్రమతేఽథో అవబోధనే । మనుర్డుకృఞ్ తు కరణేఽనిడ్వృద్ధణ సమాప్తయః ॥౩॥

॥ ఇతి తనాదయః ॥

డుక్రీఞ్ ద్రవ్యవినిమయే ద్రవ్యకర్మకేసముదీరితః । ప్రీఞ్ తర్పణే స్యాత్కాన్తౌ చ శ్రీఞ్ పాకే మీఞ్ తు హింసనే ॥ ౧ ॥ షిఞ్ బన్ధనేఽథాప్రివణే స్కుఞ్ క్రీఞ్ ఇత్యాద్యా ఉభయా అనిటః । స్తమ్భుస్స్తుమ్భుస్తథా స్కమ్భుస్స్కు

శ్చేతిచతుష్టయమ్ । సాత్రింసర్వంరాధనార్థం పరస్మైపదిసేడ్భవే
త్ ॥ ౨ ॥ ప్రథమశ్చతృతీయశ్చ స్తమ్భార్థాః పరికీర్తితాః । నిష్క
ర్షణేద్వితీయస్స్యాచ్చతుర్థస్త్వవధారణే ॥3॥ ఇత్యాహమాధవో యు
ఞ్తుబన్ధనేఽనిట్ప్రకీర్తితః । క్నూఞ్శబ్దేద్రూఞ్తు హింసాయాం
పవనేపూఞ్ప్రకీర్తితః ॥౪॥ లూఞ్ఛేదనేకథ్యతేఽథ స్తౄఞ్ఆచ్ఛా
దనఈర్యతే । కౄఞ్హింసాయాంవౄఞ్వరణేధూఞ్కమ్పనఉదీర్య
తే ॥౫॥ త్రయోవింశతిరాఖ్యాతా బధ్నాత్యన్తాయథాక్రమమ్ । పర
స్మైపదినశ్శౄస్స్యాద్ధింసాయామథపౄర్మతః ॥౬॥ పాలనేపూర
ణేచాథ వరణేవౄర్నిగద్యతే । ఆహుర్భరణఇత్యేకే భర్త్సనేభౄ
రుదీర్యతే ॥౭॥ (ప్రా)హుస్తం భరణేఽప్యేకే మౄహింసాయాంప్ర
కీర్త్యతే । దౄస్స్యాద్విదారణేజౄస్తు వయోహానౌనిగద్యతే ॥ ౮ ॥
ఝౄరిత్యేకేధౄరితిచ పరేనౄస్స్యాన్నయేఽథకౄః హింసాయా
మౄస్తుగత్యాంగౄశ్శబ్దేజ్యావయసఃక్షయే ॥౯॥ రీస్స్యాద్గతౌరేషణే
చ వృకశబ్దోఽత్రరేషణమ్ । లీశ్లేషణేవ్లీర్వరణేప్లీగతౌవృత్త్యృతిస్త్వి
హ ॥౧౦॥ ల్వాదీనాంపూత్యర్థమిష్టాప్వాదీనాంచేతి కేచన । వరణే
వ్రీఞ్భయేభ్రీఞ్స్యాద్భరణేఽన్యేత్విమంవిదుః ॥౧౧॥ క్షీష్హింసా
యాంజ్ఞాఅథస్యాదవబోధనబోధకః । బన్ధస్స్యాద్బన్ధనేజ్యాద్యా దశా
ప్య(త్రా)ఽనిటస్స్మృతాః ॥౧౨॥ వృఙ్సమ్భక్తౌభవేచ్ఛ్రన్థఃప్రతిహర్షే
విమోచనే । చతుర్వింశతిరాఖ్యాతాః పరస్మైపదినస్త్వితః ॥౧౩॥ మ
న్థోవిలోడనేశ్రన్థస్సన్దర్భేగ్రన్థనేచ । కున్థస్సంశ్లేషణేప్రోక్తస్సంక్లేశ
నఇతీతరే ॥౧౪॥ కుథఇత్యాహదుర్గోఽథమృదఃక్షోదేమృడస్త్విహ ।
క్షోదేసుఖేఽథగుధరోషేనిష్కర్షణేకుషః ॥౧౫॥ క్షుభస్సఞ్చలనే
స్యాత్తాం హింసాయాంనభస్తుభః । క్లిశూర్విబాధనేప్రోక్తోభోజనే
ఽశఃప్రకీర్తితః ॥ ౧౬ ॥ ఉఞ్ఛఉధ్రసఏకేఽ(త్రా)కారంధాత్వఙ్గమూ
చిరే । ఇషస్స్యాదభీక్ష్ణ్యేఆఖ్యాతః పౌనఃపున్యంతదీరితమ్ ॥ ౧౭ ॥ భ్ర

శార్ధోవాఽప్యథవిషో విప్రియో గేఽనిశిష్యతే । పుష్పప్లుషౌ స్నేహ
సేవా పూరణేషుపుషస్తుసః ॥౧౭॥ పుష్టౌ స్తేయేముషో ఘాతప్రాదు
ర్భావేఖదస్స్మృతః । ఘాతప్రాదుర్భావేష్వహాతి క్రాన్త్వౌత్వ త్రిరిష్య
తే ॥౧౯॥ వాన్తౌఽయమిత్యేక ఆహుర్వార్తికా శ్చైకార్థక స్స్మృతః । ఉ
పాదానే గ్రహఃప్రాక్తస్స్వరిత్యేదయమిష్యతే ॥౨౦॥ వృత్తిక్లిత్రిఇతిక్ర్యా
దిధాతూనాం సమాప్తిర్ద్యోతనీమతా ॥

ఇతి క్ర్యాదయః

చురస్తేయే చితిస్స్మృత్యాం యత్రిస్సఙ్కోచనే మతః । స్ఫుడిస్స్యా
త్పరిహాసేఽత్ర పాతా స్వరమితిస్ఫుటిః ॥౧॥ దర్శనాఙ్కనయోర్లక్షిః
కుద్రిస్త్వనృతభాషణే కుడిత్యేకే ప్రాహుస్తథోపసేవాయాం లడస్స్మృ
తః ॥౨॥ మిదిర్భావేత్స్నేహనేఽథాలడిరుత్క్షేపణే మతః । ఇదత్రైకా
రణ ఇత్యేక ఉకారాదిరితీతరే ॥౩॥ జలోపవారణే ప్రోక్తో లజ ఇత్యేక ఊ
చిరే । పీడోఽవగాహనే ప్రోక్తో నటోఽవస్యన్దనే మతః ॥౪॥ నాట్యం త్వ
వస్యన్దనం స్యాత్ప్రయత్నే శ్లథ ఈరితః । ఏకే ప్రస్థాన ఇత్యాహుర్బధ
స్సంయమనే మతః ॥౫॥ బధ్నాతి ప్రాహ చన్ద్రః పూః పూరణార్థోఽర్జ
ఉచ్యతే । బల ప్రాణనయోః పక్షః పరిగ్రహ ఉదీరితః ॥౬॥ వర్ణశ్చూ
ర్ణః ప్రేరణేఽన్యే వర్ణో వర్ణన ఇత్యపి । ఉక్తః ప్రథస్తు ప్రఖ్యానే
పృథః ప్రక్షేప ఈరితః ॥౭॥ ప్రాహురేకే పథ ఇతి సంబన్ధే షమ్బ ఈర్య
తే । శమ్బశ్చ సామ్బ ఇత్యేకే భక్షస్త్వదన ఇష్యతే ॥౮॥ ఛేదనే భర్త్స
నే పట్ట ఏకే పూరణ ఇత్యపి । అల్పీభావే పుట్టచుట్టావట్టపుట్టావనాదరే ॥
౯॥ లుణ్టస్తేయే శ్వల్కకారావసఙ్ఘస్యా రెఙ్గతావపి । శ్వఠీత్యేకే తుజః పిజః హిం
సాదానబలేష్వథ ॥౧౦॥ నికేతనే చాఽథ తుజః పిజ ఇత్యపరే జగుః । ఏకే
ప్రాహుర్లజ లుజీ ఇతి గత్యాం పిస స్స్మృతః ॥౧౧॥ షాన్త్వస్సామప్రయో
గేఽథ పరిభాషణ ఈరితో । శ్వల్కవల్కౌ స్నేహనే స్యాల్ల్ష్ణిహస్స్ఫుట ఇ
తీతరే ॥౧౨॥ అనాదరే స్మిటస్స్యాచ్ఛ్మిఙ్కనాదర ఇతీతరే । శ్లిషస్స్యా

శ్లేషణే గత్యాం పథిగపిచ్ఛస్తు కుట్టనే ॥౧౩॥ ఛదిస్సంవరణే దానే శ్రీ
ణగప్రీయో౽పి పూర్వకః । ఆఘాతే తడ ఉక్తో౽థ ఖడగఖడికడీత్రయః ॥
౧౪॥ భేదనే రక్షణే౽థ స్యాత్కుడిస్స్యాద్వేష్టనే గుడిః । ఇమం రక్షణ ఇ
త్యేకే కుంఠిరిత్యపరే జగుః ॥౧౫॥ గుడిరిత్యపి కేచిత్తు ఖుడిః ఖణ్డన ఈరితః
వడిర్విభాజనే ప్రోక్తో వడిరిత్యేక ఊచిరే । చణ్డే చడిః కపీ హర్షే భూషా
యాం చమడిస్స్మృతః ॥౧౬॥ కల్యాణే భడిరాఖ్యాతో వమనే ఛర్ద
ఈరితః । ఆదరానాదరార్థే౽హి పుస్తబుస్తౌ ప్రకీర్తితౌ ॥౧౭॥ ఛద
స్సంచోదనే ప్రోక్తో ణక్క థక్కౌ తు నాశనే । వ్యథనే చుక్క చక్కౌ స్తః
క్షళస్స్యాచ్ఛౌచకర్మణి । ప్రతిష్ఠాయాం తల ప్రోక్త ఉన్మానే తుల ఈ
రితః । ఉత్క్షేపణే దుల ప్రోక్తో మహత్త్వే పుల ఉచ్యతే ॥౧౯॥ చులస్సము
చ్ఛ్రాయ ఉక్తో రోహణే మూల ఈరితః । కలో౽పక్షేప ఉదితో భేదనే బిల
ఈర్యతే ॥౨౦॥ స్నేహనే తిల ఆఖ్యాతో భృతౌ చల ఉదీరితః । పాల
స్స్యాద్రక్షణే లూష హింసాయాం మాన ఇష్యతే ॥౨౧॥ శుల్బ శూర్ప
శ్చార్థచుటశ్ఛేదనే సముదీరితః । పిటస్సంచూర్ణనే ప్రోక్తో నాశనే పడి
రుచ్యతే ॥౨౨॥ పసిశ్చార్థ వఞ్జో మార్గసంస్కారే చ గతావపి । శుల్క
ఉత్సర్జనే ప్రోక్తశ్చపిర్గత్యాం ప్రకీర్తితః ॥౨౩॥ క్షపిః క్షాన్త్యాం
క్షజిః కృచ్ఛ్రజీవనే సముదాహృతః । గత్యాం శ్వర్తశ్చ శ్వభ్రిశ్చ సూ
త్రింస్యాజ్జ్ఞపమిచ్ఛహి ॥౨౪॥ అయం జ్ఞానే జ్ఞాపనే చ వర్తతే ప్రస్న
భాజ్ఞేచి । పరివేషణ ఆఖ్యాతో యమశ్చ పరివేషణమ్ ॥ ఇహ ప్రోక్తం
వేష్టనం న భోజనానాపి వేష్టనా । పరికల్కన ఆఖ్యాతశ్చహశ్చప ఇతీరితే॥
౨౬॥ స్యాద్రిహస్త్స్యగ ఇత్యేకే. బలస్సంప్రాణనే మతః । చిఞ్స్యాత్తు చ
యనే నాన్యే మితో౽వహేతావిదం గణే ॥ ౨౭ ॥ సూత్రింఘుట్టస్తు చలనే
ముస్తస్సంఘాత ఇష్యతే । ఖట్టస్సంవరణే షట్టస్స్ఫిట్టశ్చుబిరితి త్రయః ॥
౨౮॥ హింసాయామథ సఙ్ఖ్యాతే పూలః పూర్ణ ఇతీరతే । అన్యే పూణ ఇ
తి ప్రాహుః పుంస స్యాదభివర్ధనే ॥౨౯॥ బర్హనే స్యాట్టికః కాన్తికరణే

ఘూస ఇష్యతే । దన్త్యాన్తో ఽయమపరే మూర్ధన్యాన్తం తాలవ్యపశ్చి
మమ్ ॥౩౦॥ అన్యే చాహుస్తథా కీటో వర్ణే సఙ్కోచనేఽప్యహ । చూ
ర్ణోఽథ పూజః పూజాయామర్కస్తు స్తవనే ఈరితః ॥౩౧॥ ఏకే తపన ఇ
త్యాహు రాలస్యే శఠ ఇష్యతే । శఠిశ్శ్లాఘన ఆఖ్యాతో జడస్తు ప్రేర
ణే మతః ॥౩౨॥ గజో మార్జశ్చ మర్చశ్చ శబ్దార్థాః పరికీర్తితాః । ఘృ
తః ప్రస్రవణే ప్రోక్తః పకే స్రావణ ఇత్యపి ॥౩౩॥ పచిర్విస్తారవచనే తిజస్తు
స్యాన్నిశాతనే । కృన్తతస్సంశబ్దనే వర్ధశ్ఛేదనే పూరణేఽపి చ ॥౩౪॥ కు
బిరాచ్ఛాదనే ప్రోక్తః కుభిరిత్యేక ఊచిరే । అదర్శనే లిబితుబీ ఏక ఇ
త్యాహురర్దనే ॥౩౫॥ వ్యక్తాయాం వాచి గదితో హ్లప క్లప ఇతీతరే ।
క్రప ఇత్యపరే ప్రాహుశ్చుటిస్తుచ్ఛేదనే మతః ॥౩౬॥ ఇలస్స్యాత్ప్రేర
ణే మ్రక్షో మ్లేచ్ఛనే సముదాహృతః । అవ్యక్తవాచి మ్లేచ్ఛస్స్యాద్దూబ్బ్రి
సౌ హర్షే స్తథాపరః ॥౩౭॥ బర్హాశ్చ హింసార్థాః కేచిద్గర్జో గర్ద
శ్చ నిస్వనే । గర్ధస్స్యాదభికాఙ్క్షాయాం ఘిత్రిచాత్రాపర న్నిహ ॥౩౮॥
పూర్వే నికేతనే గుదో జసీ రక్షణ ఈరితః । కేచిన్మోక్షణ ఇత్యాహుస్స్న
తా పీడః ప్రకీర్తితః ॥౩౯॥ హింసాయాం జసురాఖ్యాతః పిడిస్సఙ్ఘాత ఉ
చ్యతే । రోషే రుషో రుట ఇతి కేచిత్త్షెపెడిపో మతః ॥౪౦॥ ష్టూపస్సము
చ్ఛ్రాయ ఉక్తోఽథానుదాత్తానుబన్ధకాః । అకుస్స్యాదథ విజ్ఞేయాశ్చ్యుతస్స
ఙ్క్షేతనే స్మృతః ॥౪౧॥ దామృదానే దంశనే తు దశిస్స్యాద్దసిరప్యథ । దం
శనే దర్శనే చ స్యాద్దస ఇత్యేక ఊచిరే । డప డిప చ్చ సఙ్ఘాతే ప్రోక్తాత
త్రిరథోఽచ్యతే ॥౪౨॥ కుటుమ్బ ధారణే చాన్యాః కుటుమ్బమపరం జగుః ।
స్యాద్గుప్త భాషణే మత్రిస్స్నెశస్స్యాద్గ్రహణే తథా ॥౪౩॥ సంశ్లేషణే చా
థ తజ్జో భత్సశ్చాపీ హ తర్జనే । వస్త్రాగన్ధశ్చార్దనే స్యాద్ధింసాయాం
విష్క ఈరితః ॥౪౪॥ ఏకే హిష్క ఇతి ప్రాహుర్నిష్కస్తు పరిమాణ వా
క్ । భవేచ్చలల ఈప్సాయాం వితరోఽస్యామ ఈర్యతే ॥౪౫॥ గురీరుద్య
మనే ప్రోక్తశ్న మోలక్షు ఉభావపి । ఆలోచనే కుత్సయతి రవక్షేపణ ఉచ్య

తే ॥౪౬॥ త్రుటస్స్యాచ్ఛేదనే కేచిత్కుట ఇత్యాహురత్ర తు । గళ ఇత్ప్ర
స్రవణే ప్రోక్తో భల ఆభణ్డనే స్మృతః ॥౪౭॥ కూటోఽప్రదానేఽస్యాదే
షా వసాదన ఇతీతరే । కుట్ట ఇత్ప్రతాపనే వఞ్చు ఇత్ప్రలమ్భన ఉదీరితః ॥౪౮
శక్తిబన్ధన ఆఖ్యాతో వృషస్తచ్ఛక్తిబన్ధనమ్ । సామర్థ్యం స్యాత్ప్రజన
నే శక్తిసంబన్ధ ఏవ చ ॥౪౯॥ మదస్తృప్తియోగేఽథ దివుస్స్యాత్పరికూజ
నే । గృర్విజ్ఞానే విద ఇత్ప్రోక్తశ్చేతనాయాం తథైవ చ ॥౫౦॥ వివాసా
ఖ్యానయోశ్చాసౌ చతుర్గణ్యాం ప్రపద్యతే । సత్తాయాం విద్యతే జ్ఞానే
వేత్తి విన్తే విచారణే ॥౫౧॥ విన్దతే విన్దతి ప్రాప్తౌ శ్యన్లుక్శ్నంశేష్విదం
క్రమాత్ ॥ మనస్తమ్భే జిగుప్సాయాం యురయాం పరికీర్తితః ॥౫౨॥
కుస్తనామ్నో వేతి గణ స్సూత్రం హ్యత్ర ప్రకీర్తితమ్ । కుస్తేత్యయం ధా
తురత్ర కుత్సిత స్స్మయనార్థకః ॥ ౫౩ ॥ చర్చోభవేదధ్యయనే బుక్క
స్స్యాద్భషణే తథా । ఆవిష్కారే చ వాఽవసర్గాచ్చ భట్టశ్చాద్భాషణే మ
తః ॥౫౪॥ స్యాత్తథానుపసర్గాచ్చ కణ ఇత్ప్రోక్తో నిమీలనే । జభిస్స్యా
న్నాశనే షూద ఇత్క్షరణే తాడనే జసుః ॥౫౫॥ పశో బన్ధన ఆఖ్యాత స్సస్వ
మోరోగ ప్రకీర్తితః । చటస్స్ఫుటో భేదనే స్త్రస్సృష్టా లేఘట ఈరితః ॥
౫౬॥ హన్త్యర్థాశ్చేత్యత్ర గణసూత్రం స్యాన్నర్దనే దివుః । అర్జ
స్స్యాత్ప్రతియత్నేఽథ ఘుషిర్ప్రోక్తో విశబ్దనే ॥౫౭॥ మోక్షోఽవసా
నే సమ్ప్రోక్తోఽవసానం క్షేప ఉచ్యతే । అజ ఇత్క్రన్దో హింసాతస్త్యేఽన్యే
ఘుషం ప్రాహు రాఙ్యుతమ్ ॥౫౮॥ లసస్స్యాచ్ఛిల్పయోగేఽథా ల
ఙ్కారే స్యాత్తసి స్తథా । భూషశ్చాథ భవేద్ఘ్లాషోఽసనే తక్షేపణం మ
తమ్ ॥ ౫౯ ॥ పూజాయామర్హ ఉదితో జ్ఞానియోగ ప్రకీర్తితః । భ
జ్ఞా విశ్రాణనే ప్రోక్తశ్శ్రథ ఇత్ప్రహసనే మతః ॥౬౦॥ నికారోఽపస్కా
రయోస్స్యాద్యతోఽథాస్వాదనే రకః । లగశ్చ రఘు ఇత్యేకే రగ ఇత్యప
రే విదుః ॥౬౧॥ అఞ్చుర్విశేషణే ప్రోక్తస్స్యాచ్ఛిత్రీకరణేఽలిగిః । ముద
స్సంసర్గ ఆఖ్యాతస్త్రసో ధారణ ఇష్యతే ॥౬౨॥ ప్రాహుర్గ్రహణ

ఇత్యేకే స్యాద్వారణ ఇతీతరే । ఉజ్ఝేచ్ఛస్యాదుత్సర్గ ఇహోకారో ధాత్వ
జ్గమిష్యతే ॥౬౬॥ ఇత్యాహుః కేచిదన్యే త్వన్యే ముద్గౌ థస్యాత్ప్రమోద
నే । మోదనే చ వస స్తు స్యాత్స్నేహే ఉపహరణే తథా ॥౬౭॥ ఛేదే చా
థ చరః ప్రోక్తస్సంశయే చ్యుస్తు కథ్యతే । సహనే హసనే చైకే చ్యుస ఇ
త్యపరే విదుః ॥౬౮॥ భువో ఽవకల్కనే కేచిత్ త్విమ్రిశ్రీకరణం విదుః । ప్రా
హుశ్చిన్తనమిత్యన్యే కృపేశ్చాత్ర ప్రవణిశ్చ భవేత్ ॥౬౯॥ సకర్మకాదితి
పదం పురస్కృత్యాస్పదః పదమ్ । గణ్యతే హింస్పదిమభివ్యాప్య ణి
చ్చ్రుభవేదిహ ॥౭౦॥ సంభవత్కర్మకాదేవేత్యర్థకం పరిచక్షతే । గ్రస
స్యాద్గ్రహణే స్తేన్షణ్ణశ్చ్చలం గ్రసయతీతి హి ॥౭౧॥ సువ్యక్త ఏవ విజ్ఞేయః క
ర్మణీత్యర్థకం విదుః । పుషో ధారణ ఆఖ్యాతో దళః ప్రోక్తో విదార
ణే ॥౭౨॥ పట పుట లుట తుజి మిజి పిజి లుజి । భజి లజి ఘి త్రసి
పిసి సిసి దశి కుశి ఘుట ॥౭౩॥ ఘుటి బృహి బర్హ బల్హ గుప ధూప
పాయతి స్తథా । విచ్ఛ చీవ యోధయతి లోకృ లోచృ ణద కుపః ॥౭౪॥
లుప స్తర్క వృతు వృధూ భాషార్థాః పరికీర్తితాః । రుట లజి అజి
జిర్ది సిభృశి రుశీరుసిః ॥౭౫॥ శీకో నటః పుటపుటీరు చిలఘి రఘి అఘిః ।
రహి మహి హిశ్చ భల డి స్తడిర్న శయతిశ్చ సః ॥౭౬॥ అమీ అపి స్యుర్భాషా
ర్థాః పూర్వదణ్డక గా ఇవ । అథాప్యయ్యైన ఆఖ్యాతః పూరీ హింసార్థ
కో రుజః । ష్వద ఆస్వాదనే ప్రోక్తస్స్వద ఇత్యేక ఊచిరే । అథ పా
వయన్తాత్ప్రమితో ఽప్యృషా స్నాద్ధాతవోఽఖిలాః । ణిచం వా మీ ప్రాప్నువన్తీ
త్యర్థకం గణమధ్యగమ్ । ధాతూన్ ఇమాన్ యుజపృచౌ మతౌ సంయమనా
ర్థకౌ ॥౭౭॥ అర్చః పూజార్థకః ప్రోక్తష్షహో మర్షణ ఈరితః । ఈ
రః క్షేపే భవల్లీ స్యుస్స్యాద్ద్రవీకరణార్థకః ॥౭౮॥ వృజ్ స్యాద్వర్జనే వృ
ఞ్ తు ప్రోక్త ఆవరణార్థకః । జయాహన్యర్థకో జ్యాస్యా జిశ్చరే
చయతిస్తు సః ॥౮౦॥ వియోజనే తథా సమ్పర్చనే చ పరికీర్తితః । శిష్ట
సర్వపరో గస్యాద్విపూర్వో ఽతిశయే మతః ॥౮౧॥ తపోద్దాహే త్న

పత్రృప్తౌ సన్దీపన ఇతీరితే । ఛృదీ సన్దీపనే ప్రోక్తశ్చృపశ్ఛృపదృపౌ
నపి ॥౮౨॥ స్ఫుస్సన్దీపన ఇత్యేకే దృభీ భయ ఉదాహృతః । దృభస్స
న్దర్భ ఆఖ్యాతో మోక్షణే శ్రథ ఈరితః ॥౮౩॥ హింసార్థమన్యే బ్రువతే
మీర్గతౌ పరికీర్తితః । గ్రన్థో బన్ధన ఆఖ్యాతః శ్నీక ఆమర్షణే మతః ॥
చీకశ్చాప్యర్థ ఉదితో హింసాయాం స్వరితేదయమ్ । హిసి హింసా
ర్థకో ఽర్హస్స్యాత్పూజాయామాఙ్పూర్వ తత్షదః ॥౮౪॥ పద్యర్థే స్స్యా
చ్ఛృన్ధయతి శ్శౌచకర్మణి కీర్తితః । ఛదోపవారణే ప్రోక్తో జుషస్స్యా
త్పరికర్ణనే ॥౮౫॥ పరికర్ణనమూహో వా హింసా వా పరికీర్తితౌ ।
పరితర్పణ ఇత్యన్యే పరితృప్తిక్రియాహితః ॥౮౬॥ ధూఞ్ కమ్పనే భవే
త్ప్రీఞ్ తు తర్పణే పరికీర్తితః । శ్రన్థో గ్రన్థశ్చ సన్దర్భ ఆప్లృ లమ్భన
ఈరితః ॥౮౭॥ ఏకే ఽయం సాన్త్వన ఇతి స్వరితేదితి కేచన । శ్రన్థోపకర
ణార్థస్స్యాత్తను శ్రద్ధే ఘృణ్యర్థే భవేదయమ్ ॥౮౮॥ ఉపసర్గాత్పరశ్చాథ
శ్రద్ధాయాం కీర్త్యతే చనః । తథోపహసనే చేతి కేచిదాహుర్మనీషి
ణః ॥౮౯॥ వదస్సందేశవచనే స్వరితేదయమిష్యతే । ఏకే ఽనుదాత్తే
దిత్యాహుర్వచస్స్యాత్పరిభాషణే ॥౯౦॥ పూజాయాం మాన ఆఖ్యాతో
భూః ప్రాప్తావాత్మనేపదీ । గర్హో వినిన్దనే ప్రోక్తో మార్గస్త్వన్వేష
ణార్థకః ॥౯౧॥ శాకే స్యాత్కుణ్ఠ ఉత్పూర్వ ఉత్కణ్ఠాయామథో మృ
జూః । శౌచే ఽలఙ్కారే ఽథ మృష స్తితిక్షాయాం ప్రకీర్తితః ॥౯౨॥
స్వరితేత్స్యాదయమథ ధృష ప్రసహనే స్మృతః । అథాదన్తాః ప్రకథ్యం
తే కథా వ్యాఖ్యా యథాక్రమమ్ ॥౯౩॥ కథో వాక్యప్రబన్ధే స్యాదీప్సా
యాం వర ఈరితః । గణస్సఙ్ఖ్యాన ఉక్తస్సజ్ఞానం సఙ్ఖ్యానిమిత్తకమ్ ॥౯౪॥
అసద్వ్యగ్భషణస్స్యాత్తాం శఠశ్వఠయతీ ఉభౌ । పటో వటశ్చ గ్రన్థేస్స్యా
ద్వాన్తావిత్యేక ఊచిరే ॥౯౫॥ రహస్త్యాగే స్తనగదౌ దేవశబ్దే ప్రకీర్తి
తౌ । పతో గతౌ వా ణిజన్తో వాదన్త ఇతి కేచన ॥౯౬॥ పషస్త్వనుపస
ర్గాత్స్యాత్స్వర ఆక్షేప ఈరితః । ప్రతియత్నే రచ ప్రోక్తస్సఙ్ఖ్యానే చ

గతాకలః ॥౯౭॥ పరికల్కనవాచీస్యాచ్ఛఠస్తత్పరికల్కనమ్। దమ్భ
శ్శాఠ్యంచేహ మతం పూజాయాం మహ ఈరితః ॥౯౮॥ సారః కృపశ్శ్ర
థశ్చైతే దౌర్బల్యే పరికీర్తితాః । ఈప్సాయాం స్యాత్స్పృహో భా
మః క్రోధే సూచయతిస్తు సః ॥౯౯॥ పైశున్యే భక్షణే ఖట స్తృతీయాన్తం
పరే విదుః । అన్యే ఖోట ఇతి ప్రాహుః స్ఫోటః క్షేపే ప్రకీర్తితః ॥౧౦౦
ఉపలేపే గోమ ఉక్తః క్రీడాయాం పరికీర్త్యతే । కుమారోఽథోచ్యతే
శీల ఉపధారణబోధకః ॥ ౧౦౧ ॥ ఉపధారణమభ్యాసస్సామస్సాన్త్వ
ప్రయోజనే । వేలః కాలోపదేశే స్యాత్కాలం ధాత్వన్తరం విదుః ॥౧౦౨
లవనే పవనే చైవ పల్పూలః పరికీర్తితః । సుఖ సేవనయోర్వాతస్సేవా
గత్యోరితీతరే ॥౧౦౩॥ గవేషస్స్యాన్మార్గణేఽథో వసేవాయాం ప్రకీ
ర్త్యతే । వాసోఽథాచ్ఛాదనే ప్రోక్తో నివాసాథపృథక్కృతా ॥౧౦౪॥ భా
జోఽథదర్శనే ప్రీతా సభాజః పరికథ్యతే । ప్రీతా సేవనమిత్యేతే పరి
హాణాని గద్యతే ॥౧౦౫॥ ఊనోఽథ స్యాద్ధ్వనశ్శబ్దే కూటస్తు పరితాపవా
క్ । పరిదాహేఽయమిత్యేకే సజేఽతో గ్రామవచ ॥౧౦౬॥ కుణో
గుణశ్చ సంప్రోక్తా అమీ ఆమన్త్రణార్థకాః । చాత్కుటోఽపి సమా
నార్థః పాఠాన్తరమపీష్యతే ॥౧౦౭॥ కేతో నికేతశ్చ భవేచ్ఛ్రావణే చ
నిమన్త్రణే । కుణో గుణశ్చేహ తథాఽమన్త్రణే సముదీరితా ॥ ౧౦౮ ॥
చాత్కేతకూటా కూణస్స్యాత్సఙ్కోచన ఇతీహహి । స్తేనశ్చౌర్యే
హ్యథా గర్వాదాత్మనేపదినో మతాః ॥ ౧౦౯ ॥ పదో గతౌ గృహస్తు
స్యాద్గ్రహణేఽన్వేషణే మృగః । కుహో విస్మాపనే శూరవీరౌ విక్రాన్తి
బోధకౌ ॥౧౧౦॥ భవేత్స్థూలయతిస్త్వత్ర పరిబృంహణవాచకః । అ
ర్థస్స్యాదుపయాచ్ఞాయాం సత్రస్సన్తానకర్మణి ॥౧౧౧ ॥ గర్వో మా
నే భవేత్సూత్రో వేష్టనే పరికీర్తితః । మూత్రః ప్రస్రవణే ప్రోక్తో రూక్షః
పారుష్య ఈరితః ॥౧౧౨॥ పారస్తీర ఉభౌ కర్మసమాప్తిప్రతిబోధకౌ । ఉ
త్సర్గే స్యాత్పుటోఽథేకో దర్శనార్థ ఇతీతరే ॥౧౧౩॥ శైథిల్యే స్యాత్క

త్రియతిః కర్తా ఇత్యేక ఊచిరే । స్యాత్ప్రతిపదికాద్ధాతోరర్థే బహుళమిష్ఠవత్ ॥౧౧౪॥ తత్కరోతి తదాచష్టే తేనాతిక్రామతీతి చ । ధాతుషూపంచాథ కర్తృ కరణప్రతిబోధకాత్ ॥౧౧౫॥ ధాత్వర్థే ణిజితీమాని గణసూత్రాణి పఞ్చ హి । బష్కదర్శన ఆఖ్యాతశ్చిత్రశ్చిత్రీకృతౌ మతః ॥౧౧౬॥ కదాచిద్దర్శనే తత్తు భవేదద్భుతదర్శనమ్ । అథాంసనామకో ధాతుస్సమాఘాతే ప్రకీర్తితః ॥ ౧౧౭ ॥ వటో విభాజనే ప్రోక్తో లజస్తుస్యాత్ప్రకాశనే । వటిలఞ్జిరితి హ్యేకే మిశ్రస్సంపర్కబోధకః ॥౧౧౮॥ సఙ్గ్రామో యుద్ధఆఖ్యాతో హ్యనుదాత్తానుబన్ధకః । శ్లాఘాయాంస్తోమ ఉదితశ్ఛిద్రకర్ణౌ తు భేదనే ॥౧౧౯॥ కర్ణశ్ఛేదన ఇత్యేకే కర్ణం ధాత్వన్తరం పరే । అన్ధో దృష్ట్యుపఘాతే స్యాదుపసంహారవాచ్యయమ్ ॥ ౧౨౦ ॥ ఇత్యన్యే చక్షతే దణ్డః ప్రోక్తో దణ్డనిపాతనే । అఙ్కః పదే లక్షణే చాప్యఙ్గశ్చ పరికథ్యతే ॥౧౨౧॥ సుఖదుఃఖౌ తత్క్రియాయాం రస ఆస్వాదనే తథా । స్నేహనే చ వ్యయో విత్తసముత్సర్గే ప్రకీర్తితః ॥౧౨౨॥ రూపో రూపక్రియాయాం స్యాద్రూపస్యేహ హి దర్శనమ్ । రూపక్రియేతి సంప్రోక్తం రూపస్యాకృతిరేవ వా ॥ ౧౨౩ ॥ ఛేదో ద్వైధీకృతౌ ప్రోక్తశ్ఛద ఉక్తోఽపవారణే । ఇత్యేకే కథయంతీహ లాభస్స్యాత్ప్రేరణార్థకః ॥౧౨౪॥ వ్రణస్త్విహ భవేద్గాత్రవిచూర్ణనవిబోధకః । వర్ణో వర్ణక్రియాయాం స్యాద్విస్తారే చ గుణోక్తిషు ॥౧౨౫॥ ఏతన్నిదర్శనమిహ బహుళం గణసూత్రకమ్ । అన్యేపి ధాతవో బోధ్యా ఇహ బాహుళకాద్యథా ॥౧౨౬॥ పర్ణో హరితభావే స్యాద్విషోఽదర్శన ఇష్యతే । క్షపస్తు ప్రేరణే బోధ్యో నివాసే వస ఇత్యపి ॥౧౨౭॥ తుత్థ ఆవరణే బోధ్య ఏవమన్యేపి ధాతవః । ణిజఙ్గాత్సాన్నిరసన ఇత్యేతద్గణసూత్రకమ్ ॥ ౧౨౮ ॥ శ్వేతాశ్వాశ్వతరగాలోడితాహ్వరకాణామశ్వతరేతకలోపశ్చ పుచ్ఛాదిషు ధాత్వర్థ ఇత్యేవ సిద్ధమ్ గణసూత్రే ఇమే స్యాతాం గ్రన్థాన్నైమజ్జశార్థకః । సిద్ధశబ్ద ఇతి జ్ఞేయ

మత్రైవంసర్వధాతవః। ౧॥ కారికాభిస్సుసంగృహ్యకథితాబాలతుష్టయే

ఇతిచురాదయః

కణ్డూఞ్ గాత్రవిఘర్షేస్యాన్మన్తు రాగసికీర్తితః ॥ ౨ ॥ ఏకే
రోషఇతిప్రాహుశ్చన్ద్రఅహాణివిత్యముమ్ । పూజామాధుర్యయో
ర్వల్గురుపతాపేఽసురీరితః ॥ ౩ ॥ అసనూఞితిచైకేఽథలేట్ లోటా
స్వప్నధౌర్త్యయోః । పూర్వభావేచాథదీప్తావిత్యేకే ప్రవదన్తిహి॥౪
లేలాదీప్తావథేర్ష్యాయామిరస్ చేరజిరఞ్ తథా । ఉషస్ ప్రభాతీభావే
స్యాద్వేదస్స్యాత్సుస్వప్నధౌర్త్యయోః ॥౫ ॥ ఆశుగ్రహణవాచీస్యాన్మే
ధాఃక్షేపెకుషుభ్యతిః । నీచస్స్యాద్ధాస్యఇత్యన్యే మగధఃపరివేష్టనే॥
౬ ॥ తన్త్రస్ పమ్పసిమామఃఖేలతిక్రియాయాం తుకీర్తితా । సుఖ
దుఃఖావథబుద్ధైఃపూజాయాం సపరోమతః ॥౭ ॥ ఆరాయాఃకర్మణిభవే
దరరోఽథచికిత్సనే । భిషక్స్యాదథభిష్ణజ్ తూపసేవాయాం ప్రకీర్తి
తః ॥౮॥ ఇషుధస్స్యాచ్ఛరధృతౌ చరణోవరణోగతౌ । చురణశ్చా
ర్యఆఖ్యాతస్త్వరాయాంతురణస్స్మృతః ॥౯॥ ధారణేపోషణేచస్యా
ద్భురణోగద్గదస్తుసః॥వాక్స్ఖలిత్యేఽథస్యురేలాకేలాఖేలావిలాసనే॥౧౦
ఇలఇత్యపరేప్రాహుర్లేఖాస్యాత్స్ఖలనేఽపిచ । అదన్తాఽయమితి
త్వన్యే హ్యల్పకుత్సనయోర్లిటః ॥౧౧॥ లాజోజీవనఆఖ్యాతో లజ్జా
రోషణయోర్హృణీఙ్ । పూజాయాంస్యాన్మహీఙ్ రేఖాశ్లాఘాయాం
సాధనేపిచ ॥౧౨॥ పరిత్రాణేచాపిపరిచరణేచద్రవస్ స్మృతః । తిరస్త్వ
న్తర్ధివాచీస్యాన్నిరోగత్వేఽగదోమతః ॥౧౩ ॥ ఉరస్తుస్యాద్బలా
ర్థేఽథగతౌతరణఈరితః । పయస్ప్రసృతివాచీస్యాత్సమ్భూయస
థచేష్యతే ॥౧౪॥ ప్రభూతత్వేసమ్భరణే సంవరోఽమ్బరఏవచ । క
ణ్డ్వాదిరాకృతిగణఃపఞ్చాశదుపలక్షణః ॥౧౫॥ తెనస్యాత్సమరోయు
ద్ధేలాటోగ్రహణఈరితః । మర్యాదాయాంభవేద్వేలా సమస్సూపజా
ర్థకోమృగః ॥౧౬॥ అన్వేషణే జనస్తుస్యాత్పరితాపార్థకస్తథా ।

పరిచర్యార్థకశ్చాపీత్యాదీనాముపసంగ్రహః ॥ ౧౭ ॥ అఞిన్జిత్రాఽ త్రిసర్వేపి పరస్మైపదినో మతాః ॥ ✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻

॥ ఇతికణ్డ్వాదయః ॥

ఉదాత్తా అనుదాత్తాశ్చేత్యేవం ద్వేధాహి ధాతవః । ఉదాత్తేభ్యో వలాద్యార్ధధాతుకస్యేడ్భవేదిహ ॥౧॥ నసస్యాదనుదాత్తేభ్యోఽతస్సంగృహ్యాపురాతనైః । పఠితాః కారికాభిస్తైః కథ్యన్తే ధాతవః క్రమాత్ ౨॥ ఊదృదన్తైర్యౌతిరు, క్ష్ణు, శీఙ్, స్ను, ణు, క్షు, శ్వి, డీఙ్, శ్రిభిః । వృఙ్, వృఞ్భ్యాంచవినైకాచోఽజన్తేషునిహతాః స్మృతాః॥ ౩॥ శక్ల్, పచ్, ముచ్, రిచ్, వచ్, విచ్, సిచ్, ప్రచ్ఛ్, త్యజ్, నిజిర్, భజః । భఞ్జ్, భుజ్, భ్రస్జ్, మస్జి, యజ్, యుజ్, రుజ్, రఞ్జ్, విజిర్, స్వఞ్జి, సఞ్జ్, సృజః ౪ ॥ అద్, క్షుద్, ఖిద్, ఛిద్, తుది, నుదః, పద్య, భిద్, విద్యతి, ర్వినద్, ॥ శద్, సదీ, స్విద్యతి, స్కన్ది, హదీ, క్రుధ్, క్షుధి, బుధ్యతీ॥౫॥ బన్ధి, ర్యుధి, రుధీ, రాధి, వ్యధ్, శుధః, సాధి, సిధ్యతీ ॥ మన్య, హన్, ఆప్, క్షిప్, ఛుపి, తప్ తిప, స్తృప్యతి, దృప్యతీ ॥౬॥ లిప్, లుప్, వప్, శప్, స్వప్, సృపి, యభ్ రభ్, లభ్, గమ్, నమ్, యమో, రమిః ॥ క్రుశి, దంశి, దిశీ, దృశ్, మృశ్, రిశ్, రుశ్, లిశ్, విశ్, స్పృశః, కృషిః ॥౭॥ త్విష్, తుష్, ద్విష్, దుష్, పుష్య, పిష్, విష్, శిష్, శుష్, శ్లిష్యతయో ఘసిః ॥ వసతి, దహ్, దిహో, దుహో, నహ్, మిహ్, రుహ్, లిహ్, వహిస్తథా ॥౮॥ అనుదాత్తా హలన్తేషు ధాతవో ద్వ్యధికంశతమ్ ॥

(కచచ్ఛజాచథనపాభమశాష్షసహా గుణ్ క్రమాల్ ॥౯॥ కచకాణాణాట్ ఆగుణ్ణో గఘుఞాష్టుఖజా స్మృతాః) ॥

తువాదా మతభేదేన స్థితాయాశ్చ మరాజిషు ॥౧౦॥ తృప్, దృపీ, తా వారయితుం శ్యనా నిర్దేశ ఆదృతః ॥ కించ ॥ స్విద్యవద్యోసిధ్యబు

ఘ్యా మన్యపుష్యశ్లిష్యశ్యనా ॥౧౦॥ వసిశ్చపాలుకాయాతిర్నిర్దిష్టో ఽన్యనివృత్తయే । ణిజిర్, విజిర్, శక్ల, ఇతిసానుబన్ధా అమీతథా ॥౧౧॥ విద్ధతిశ్చాంద్రిడాగాదేరిష్టో ధాతుష్వపిదృశ్యతే॥ వ్యాఘ్రభూత్యాదయస్త్వేనం నేహ పేఠురితిస్థితమ్ ॥౧౨॥ రఞ్జి, మస్జీ, అది, పదీ, తుద్, క్షుధ్, శుషి, పుషీ, శిషిః ॥ భాష్యానుక్తా న వహోక్తా వ్యాఘ్రభూత్యాదిసంమతేః ॥౧౩॥

ఇతి ధాతుకారికాసమాప్తా.

ధాతురూపప్రకాశికా ప్రారమ్భః

బహుధా నామరూపాభ్యాం భిన్నం యస్మాదభూజ్జగత్ । నమామి గిరిజార్ధాఙ్గం తం భవామయభేషజమ్ ॥౧॥ శ్రీమన్నృసింహచరణద్వితయామ్భోజషట్పదః । శ్రీకణ్ఠశాస్త్రీ చామరాజనగరాభిజనస్సుధీః ॥౨॥ తిఙన్తరూపభేదేషు వ్యుత్పిత్సూనాం ముదావహామ్ । తనుతే నాతివిపులాం ధాతురూపప్రకాశికామ్ ॥ 3 ॥ కార్యేదుష్కరనిర్వాహే యతిత్వా యోఽతిచాపలాత్ । ప్రోత్సాహ్యమానః శ్రమం నీత్వా విలోభ్యఫలగౌరవాత్ ॥౪॥ మధ్యేఽన్యథా సమాశ్వాస్య కృతార్థస్స్వయమన్యథా । అత్యాక్షీదుద్యమం తత్ర స్వహానిం నాప్యజీగణత్ ॥౫॥ తత్ఫలస్యాయతిం భవ్యాం విలమ్బాద్దర్శయన్బహుమ్ । ఛద్మనా స్త్రైనిజావాసం వ్యజహాద్దేశమేష యః ॥౬॥ గుణాంస్తస్య బహిష్కర్తుం కుర్వాణస్యైష ముద్యమమ్। సమీహితం మే భగవాంస్తన్ద్ధాతు నృకేసరీ ॥౭॥ సన్తో మోముదతీ * హితాన్నతిమతాం పూర్వం చరిక్రిత్సథస్వాయత్తాం వకృతిం సభాస్వవసరే సమ్యక్ప్రశాశంసతి । అచా + చక్షతి తద్ధి

---

* ఈహితాత్ చేష్టితాత్ ఉద్యమాదిత్యర్థః। ఉద్యమం విలోక్యేతి ల్యబ్లోపే పఞ్చమీ ॥ + ఆర్ధధాతుక ఇతివిషయసప్తమీ, తేనయఙోఽన్తరఙ్గేణ లుకాపహారే విషయత్వాసంభవేన ఖ్యాఞాదేశోనప్రవర్తతే ॥

తాన్యపి యథాభిప్రేతమాత్తనత్యాహ్లాదం హృదయస్యాజగ్మతిది
శామన్తేషుకీర్తితంతతః ॥ ౮ ॥ తేభ్యఃపరిచలీకల్ప్యసవ్యాభ్యబద్ధాఞ్జ
లింనతీః । తత్ప్రసాదాజ్జరీహృష్టశ్చరూరీమిద్విషస్తృణమ్ ॥ ౯ ॥ ధా
తోస్సిజగకృతశ్చేతి జాయన్తేప్రత్యయాద్విధా । కర్తృకర్మాద్యర్థ
భేదాద్భిద్యన్తేబహుధాహితే ॥౧౦॥ దుర్నిర్ణయాస్తేహ్యనన్త్యాద్వినా
వ్యాకృతిశీలనమ్ । ఆయుషిక్షిపితేతస్యాం పారగత్వేప్సయాఽనిశమ్ ॥
అభ్యస్తవిషయంహిత్వానేనరతప్రక్రమేతధీః । యోఽధీతేశాస్త్రమేవై
కం బుధంతమధికారిణః ॥౧౨॥ శ్రద్ధాజడమలాకజ్ఞంకూపకూర్మో
పమంవిదుః । నప్రసీదతిరాజాతదుపదేశంవినాస్వయం ॥౧౩॥ అతస్స
ర్వేషుశాస్త్రేషు వ్యవహర్తుంధృతాత్మనామ్ । సౌశబ్ద్యాయస్పృహ
యతాం వ్యవహారేషు సర్వదా ॥౧౪॥ సుఖబోధాయసామాన్య విశే
షాహ్వయభేదతః । ద్విధాకృతాస్తేస్వధియాప్రత్యయాద్వివిధాఅపి ॥
విశేషితాధాతురూప మణిదర్పణఈరితాః । సామాన్యాస్తిఙ్గహకథ్య
న్తే సంగృహ్యనియమైర్నిజైః ॥౧౫॥ దశగణ్యాం ప్రపఠితాఃప్రయుక్తాః
కవిభిర్బహు । ఆత్మనేపదినోయేమే పరస్మైపదినస్తథా ॥౧౬॥ ద్వ
యవన్తోధాతవోయేమేభ్యోవాచ్యేతుకర్తరి । లకారదశకస్యేహరూ
పభేదాఃకర్మణాల్ ॥౧౭॥ భావేసకర్మకాద్వాచ్యే కర్మణ్యే
భ్యస్తథైవతౌ । కర్తృకర్మార్థయోస్సన్యఙ్యఙ్లుగన్తాత్తుకర్తరి ॥
యథాక్రమంనిరూప్యన్తే సంక్షిప్యసుగమాంస్తథా । కేవలాచ్చణిజం
తాచ్చ సన్యఙ్జన్తలుగంతతః ॥ ౨౦ ॥ తవ్యాఽనీయర్ క్తక్తవతూశతా
శానచ్ తుమున్ తథా । ల్యప్ క్త్వాల్యబిత్యేషు కృత్సురూపభిదాఅ
పిస్ఫుటమ్ ॥౨౧॥ నిరూపయిష్యమాణాని ధాతురూపాణిసాప్రతం
అవగన్తుంసుఖేనాదౌ పరిభాషావితన్యతే ॥౨౨॥ ఆదౌప్రత్యయధర్మా
ణోలకారాస్స్యురిహద్విధా । టిత్తోఙితశ్చేతితత్రటిత్షోఢాప్రకీర్తి
తాః ॥౨౩॥ లట్లిట్లుట్లృట్లేట్చలోడిత్యస్తాఙ్చదాఙ్లిఙ్పృథ । లఙ్

ఞ్లుఞ్లృఞ్జిత్రిచతుర్భిర్దాస్సంపరికీర్తితాః । దశలామిళితా లేట్లు భద్రస్యే
వప్రయుజ్యతే ॥ ౨౪ ॥ స్వతంత్రేచ్ఛస్సహమహామునేర్నిర్దేశతస్థి
తామ్ । ప్రాక్నష్ట్యం తేష్వపిపురాసూత్రపాతక్రమాల్లిటః ॥౨౫॥ ని
ర్దేశమువితంహాతుం శ్రైవసూత్రేష్వనుక్రమాత్ । అకారేకారాదివ
ర్ణోపదేశో బీజమిష్యతే ॥ ౨౬ ॥ క్రియాభిధాయినో భ్వాద్యా ధా
తుసంజ్ఞాః ప్రకీర్తితాః । ఈహాప్రవృత్తివ్యాపారచేష్టాదిపదచోదితా॥
౨౭॥ సాధ్యావస్థాం సమాపన్నా హ్యఖ్యాతపదగోచరా । కాలత్రయ
స్థానేకస్యావయవౌఘస్వరూపికా॥౨౮॥ అగ్రాహ్యరూపాసద్వస్తువిష
యైరింద్రియైస్సదా। అప్రత్యక్షానుమేయస్వరూపాయాసాక్రియామ
తా ॥౨౯॥ యయాచహస్థితశ్చైత్రః కాశ్యాంభవతిసాక్రియా । సన్నా
ద్యన్తానపిప్రాహుర్ధాతుసంజ్ఞాన్మహర్షయః ॥౩౦॥ తే యథా ॥ స
న్క్యచ్కామ్యచ్క్యఙ్‌క్యషోఽథాచారక్విబ్ణిజ్యఙ్స్తథా । యగాయ
ఈయఙ్ణిఙ్చేతి ద్వాదశామీ సనాదయః ॥ ౩౧ ॥ ఇతి ॥ ధాతువాచ్యక్రి
యాయాం యస్స్వాతంత్ర్యేణ వివక్ష్యతే । విబుధైరుచ్యతే ప్రాజ్ఞైస్స
ర్థః కర్తృసమాహ్వయః ॥ ౩౨ ॥ కర్మేప్సితతమం కర్తుః క్రియ
యా కారకం మతమ్ । అపాదానాదిభిర్భేదైరవివక్షితమత్రయత్ ॥౩౩
తత్కారకం కర్మసంజ్ఞం తద్యుక్తాధాతవస్తుయే । ద్వికర్మకాస్తే
కథిత కర్మాణశ్చేతి విశ్రుతాః । గణయిత్వా సుబోధాయ పద్యం హి
పురాతనైః ॥౩౪॥ యథా॥ దుహ్యాచ్పచ్దండ్రుధిప్రచ్ఛిచిఞ్‌బ్రూఞ్‌శా
సుజిమథ్ముషాం ॥ కర్మయుక్స్యాదకథితం తథాస్యాన్నీహృకృష్వ
హామ్॥౩౫॥ ఇతి ॥ గతిబుద్ధ్యర్థకాభుక్తివాచకాయేహిధాతవః । తథా
ప్యేశబ్దకర్మాణస్తేషాం కర్తాహియస్త్వణౌ ॥౩౬॥. సణౌ స్యాత్క
ర్మతత్సోఽపి ణ్యన్తా ధాతుర్ద్వికర్మకః । క్రియాసిద్ధౌ ప్రక్ప
ష్టోప కారకం కరణం మతం॥౩౭॥కర్తృకర్మక్రియాద్వారా క్రియా
యాః కర్తృకర్మణోః । ఆధారం కారకమిహాశాస్త్రేఽధికరణం విదుః.

॥౩౮॥ ధాత్వర్థశ్శుద్ధ ఏవాత్ర భావ ఇత్యభిధీయతే । సాధ్యః సిద్ధావస్థతయా స ద్విధా పరికీర్త్యతే । సాధ్యావస్థస్తు తిఙ్వాచ్యస్సిద్ధావస్థః కృతోచ్యతే ॥౩౯॥ తదుక్తమ్ ॥ వ్యాపృతీనామవస్థే ద్వే సాధ్యతాసిద్ధతే ఇతి చ । సాధ్యతా సాధనాకాంక్షా సిద్ధతా నిష్ఠితాత్మతా । సాధ్యా సా ధాతువాచ్యస్స్యాత్కృదన్తేనాపరోచ్యతే ॥౪౦॥ అధికారవచనాద్భావే స్వార్థికావేవ తిఙ్కృతౌ । తిఙ్భవేత్తత్రయోవాహద్రవ్యవద్భావమాహకృల్ ॥౪౧॥ ఇతి ॥ అర్థేన ధాతోర్యస్య స్యాదాకాంక్షా కర్మణస్సతు । సకర్మకో న యస్యాస్తి సోఽకర్మక ఉదాహృతః ॥౪౨॥ యథాత్ర పచతీత్యుక్తా కిమిత్యుత్పద్యతే స్పృహా । తథా న నృత్యతీత్యాదౌ పచిస్తస్మాత్సకర్మకః ॥౪౩॥ అకర్మకో నృత్యతిస్స్యాత్కర్త్రాకాంక్షా ద్వయోస్సమా । అకర్మకస్వరూపం తు పూర్వైరేవం ప్రదర్శితమ్ ॥౪౪॥ యథా॥ వృద్ధిక్షయభయజీవితమరణం లజ్జాసత్తాస్థితిజాగరణం । శయనక్రీడారుచిదీప్త్యర్థం ధాతుగణం తమకర్మకమాహుః ॥౪౫॥ శమనం ధ్వననం మజ్జన వికలం జృమ్భణ దమ్భన రోదన హసనం । కుటిలోత్సుకతే భ్రమణం యతనం క్షరణం జరణం శకనం గ్లానిః ॥ ఇతి ॥౪౬॥ తథా ॥ ధాతోరర్థాన్తరే వృత్తేర్ధాత్వర్థేనోపసంగ్రహాత్ ప్రసిద్ధేరవివక్షాతః కర్మణోఽకర్మికా క్రియా ॥ ౪౭ ॥ ఇతి చ ॥ సకర్మకేభ్యో ధాతుభ్యో లాస్స్యుః కర్తరి కర్మణి । భవన్త్యకర్మకేభ్యోఽపి ధాతుభ్యః కర్తృభావయోః ॥ ౪౮ ॥ భావేఽకర్మకధాతోస్స్యుర్లకారస్తు యదా తదా । సామానాధికరణ్యస్య విరహాద్యుష్మదస్మదోః ఆద్యః పురుష ఏవాత్ర న కదాపీతరౌ మతౌ ॥ ౪౯ ॥ తిఙ్వాచ్యాయా భావనాయా అసత్త్వప్రకృతిత్వతః । ద్విత్వాదేరప్రతీత్యా తత్ర న స్యాద్ద్వివచనాదికమ్ ॥౫౦॥ కేవలం త్వేకవచనం స్యాత్తత్స్యౌత్సర్గికత్వతః । నాపేక్షతే యతస్సంఖ్యామేకద్విత్వాదిలక్షణామ్ ॥౫౧॥ లానుక్తత్వాత్తృతీయాత్ర విజ్ఞేయా కర్తృవాచకాత్ । ద్వికర్మకాత్కర్మణి లే

వ్యవస్థైవం కృతా బుద్ధైః ॥౧౨॥ యథా ॥ గౌణకర్మణిదుహ్యాదేః ప్ర
ధానే నీహృకృష్వహామ్ । బుద్ధిభక్షార్థయోశ్శబ్దకర్మకాణాం నిజేచ్ఛ
యా । ప్రయోజ్యకర్మణ్యన్యేషాం ణ్యన్తానాం లాదయో మతాః ॥౧౩॥
ఇతి ॥ తథా ॥ ప్రధానకర్మణ్యాఖ్యేయే లాదీనాహుర్ద్వికర్మణామ్ । అప్ర
ధానే దుహాదీనాం ణ్యన్తే కర్తుశ్చ కర్మణః ॥౧౪॥ ఇతి చ ॥ తిప్తస్ఝిసి
ప్థస్థమిబ్వస్మస్తాతాంఝాశ్చథాస్తథా । ఆథాంధ్వమాడిడ్వహిచ మహిఙ్జి
తి నవద్వయమ్ ॥౧౫॥ ఆదేశాస్స్యుర్లకారస్య స్థానే తే హి తిజస్స్మృ
తాః । ఆద్యం నవకమత్ర స్యాత్పరస్మైపదసంజ్ఞితమ్ ॥౧౬॥ ఆత్మనేపద
సంజ్ఞం చాప్యన్యన్నవకముచ్యతే । శానచ్, కానచ్ ప్రత్యయావప్యా
త్మనేపదసంజ్ఞితౌ ॥౧౭॥ ధాతోర్ఙితోఽనుదాత్తేత్త్వాదపి స్యాదా
త్మనేపదం । క్రియాఫలే కర్తృగే స్యాత్స్వరితేతో ఞితస్తథా ।అన్య
గత్వేభ్య ఉదితం పరస్మైపదమేవ హి ॥ ౧౮ ॥ కర్తరి స్యాత్తథా హి
నాదాత్మనేపదహేతునా । భావే కర్మణి సర్వేభ్యో భవేదేవాత్మనేప
దం ॥౧౯॥ ఫలే తు కర్త్రభిప్రాయే ణిజం తేభ్యస్సమీరితం । పరస్మై
పదమేవ స్యాదన్యగే తు క్రియాఫలే ॥ ౨౦ ॥ చిత్తవత్కర్తృకాణ్ణా
యో ణ్యన్తో ధాతురకర్మకః । తస్మాత్ఫలే కర్త్రగేపి పరస్మైపదమిష్య
తే ॥౨౧॥ సన్పూర్వవర్తినో ధాతోరివ సన్నన్తధాతుతః । జ్ఞేయం పద
ద్వయం చేత్త్వాద్యజ్ఞాన్తాత్త్వాత్మనేపదం ॥౨౨॥ పరస్మైపదమేవేష్టం య
ఙ్లుగన్తాదిహాఖిలాత్ । అనిట్కోఽపి పురా యఙ్లుగన్తస్సేట్కో భవే
త్సదా ॥౨౩॥ తథా పరస్మైపద్యేవ స్వరితేఞ్ఞిద్వదప్యసౌ । ఉపసర్గవ
శాదర్థభేదాదప్యాత్మనేపదం ॥౨౪ ॥ పరస్మైపది ధాతుభ్యో భవేద
త్ర క్వచిత్క్వచిత్ । ప్రదర్శ్యతే తన్నిమిత్తం కేషుచిత్స్వేవ ధాతుషు ॥౨౫
హి త్వేతరేతరాన్యోన్య పరస్పరసమాగమమ్ । హిత్వా చ గతిహింసా
ర్థాన్తసర్వధాతోర్హి కర్తరి ॥౨౬॥ క్రియావినిమయే ద్యోత్యే ప్రభ
వత్యాత్మనేపదం । ద్వయోరప్యత్ర పదయోః ప్రక్రియాభిన్నా ప్రధాత్రి

థా ॥౬౭॥ ప్రథమోమధ్యమశ్చోత్తమశ్చేతిపదైస్త్రిభిః । ప్రా
గుక్తేనేహపురుష శబ్దేనాత్తసమాహ్వయాః ॥౬౮॥ పురుషాఖ్యత్రికే
త్వేక వచనాఖ్యఇహాదిమః । ద్వితీయస్తుద్వివచన సంజ్ఞకస్స్యాత్తథా
న్తిమః । భవేత్క్రమాదిహబహువచనాహ్వయభాజనమ్ ॥౬౯॥ ఏక
త్వస్యవివక్షాయాం స్యాదేకవచనంతథా ॥ ద్విబహుత్వవివక్షాయాం
భవేతామితరేఅపి ॥ ౭౦ ॥తిఙ్వాచ్యకారకాఖ్యాయిన్యప్రయుక్తేచయు
ష్మది।మధ్యమస్స్యాత్తథాభూతేఽప్యస్మచ్ఛబ్దేతథోత్తమః । భవేద్ధా
తోస్తుప్రథమ పురుషోఽవిషయేఽనయోః ॥౭౧॥ లట్స్యాద్ధాతో రభి
వ్యంజన్క్రియాయావర్తమానతామ్ । పశ్చార్ధేనాతీతరాత్రేరాగా
మిన్యానిశస్తథా ॥౭౨॥ పూర్వార్ధేనచసంయుక్తోదివసోఽద్యతనస్మృ
తః । తద్విభిన్నోఽనద్యతనస్సమయఃపరికీర్త్యతే॥౭౬॥ పరోక్షేచా
నద్యతనేభూతేధాతోర్లిడిష్యతే। లుడనద్యతనేధాతోస్సమయేస్యా
ద్భవిష్యతి ॥౭౭॥భవిష్యదర్థాద్ధాతోరసత్యాంసత్యామపిక్వచిత్ ।క్రి
యార్థాయాంక్రియాయాంలృడ్భవేల్లట్స్యాల్లిఙోఽర్థభాక్ ॥౭౮॥
విధౌనిమంత్రణేచైవామన్త్రణేఽధీష్టకర్మణి। సంప్రశ్నప్రార్థ
నాశీష్షుభవేతాంలోడ్లిఙావపి ॥౭౯॥ అనద్యతనభూతేస్యాల్లఙ్భూతేకే
వలేతులుఙ్ ।లిఙోనిమిత్తేఽర్థేహేతుహేతుమద్భావపూర్వకే॥౮౦।
భవిష్యదర్థేఽసత్యాంవాసత్యాంవాధాతుమాత్రతః । క్రియార్థా
యాంక్రియాయాంస్యాల్లృఙిత్యేవంవిభావ్యతామ్ ॥౮౧॥ అదౌభ్వాది
రదాదిశ్చ జుహోత్యాదిదివాదికౌ । స్వాదిస్తుదాదిశ్చరుధాదిస్తనాది
స్తథైవచ ॥౮౨॥ క్ర్యాదిశ్చురాదిశ్చగణా ధాతూనాందశకీర్తితాః॥
ఋూదైదాత్లృతవర్జంయేప్రాస్వదీర్ఘా ఇతస్స్మృతాః ॥౮౩॥ ప్రయోజ
యన్తికార్యాణి స్వానిస్వాన్యత్రధాతుషు । ధాతోస్తిఙశ్చమధ్యేయః
ప్రత్యయోవిధిచోదనాత్ ॥౮౪॥ ఉత్పద్యతేవికరణస్సబుధైఃపరికీర్త్య
తే। ధాతోరిత్యధికారేయేతిఙశ్శిత్ప్రోక్తాశ్శితస్తథా ॥౮౫॥ సార్వధాతుక

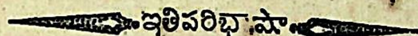
సంజ్ఞాస్తేవిజ్ఞేయాః ప్రత్యయాఇహ । ఏభ్యోఽన్యేప్రత్యయాఆర్ధ ధాతుకాఖ్యాః ప్రకీర్తితాః ॥౮౬॥ కర్త్రర్థే శప రేసార్వధాతుకేశబ్యతో భవేత్ । సశబ్వికరణోజ్ఞేయః ప్రాయేణభ్వాదిధాతుషు ॥౮౭॥ ఇయం వ్యవస్థా ప్రతిజ్ఞేయాన్తాదిషువ్యస్యశపఃస్థితౌ । శపోలోపాల్లుకాలుగ్వి కరణోఽదాదిరుచ్యతే ॥౮౮॥ ఏవంజుహోత్యాదిరపిశ్లునాన్యేఽపిదివాదయః । తత్తద్వికరణాజ్ఞేయాః ప్రత్యయైర్గణభేదగైర్నిజైః ॥౮౯॥ శ్యన్దివాదేస్స్వాదితశ్శ్నుశ్నస్తాదాదికధాతుతః । రుధాదిభ్యశ్శ్నముస్తు స్యాత్తనాదేఃకాస్యాదితస్తథా ॥౯౦॥ శ్నాశ్చురాదేస్తుణిచ్స్వార్థేక ర్త్రాదేస్తుయగిష్యతే । సేటోఽనిటోవేటఇతి ధాతవస్త్రివిధామతాః ॥౯౧॥ యస్యార్ధధాతుకస్యేట్స్యాద్వలాదేస్సహిసేట్స్మృతః । ఉపదేశేయఏకాచ్స్యాదనుదాత్తశ్చనేట్తతః ॥౯౨॥ అనిటస్తేస్మృతాఏషాం వాస్యాద్వేటస్తతస్తుతే । కర్తుఃప్రయోజకఃకర్తాహేతుఃకర్తేతిచోచ్యతే ॥౯౩॥ ప్రయోజకస్యవ్యాపారే ప్రేషణాదావివక్షితే । ధాతోర్ణిజ్స్యాత్తదాకర్తృకర్మభావేషులాస్సదా ॥౯౪॥ ఇచ్ఛైకకర్తృకశ్చేచ్చాకర్మధాతుస్తుయస్తతః । సన్స్యాత్తదన్తాల్లాఃకర్తృకర్మభావేషుసంమతాః ॥౯౫॥ ధాతోరేకాజ్ఝలాదిర్యస్తతశ్చేశ్చ్వ ర్భృశార్థయోః । యఙ్స్యాత్తదన్తాల్లాఃకర్తృకర్మభావేషు కీర్తితాః ॥౯౬॥ యఙ్కౌటిల్యేభవేన్నిత్యంగత్యర్థాదిహధాతుతః ॥యథా॥ కుటిలంగచ్ఛతిజంగమ్యతఇత్యాది ॥ లుపసదచరజపజభ భ్యోదహదశగౄభ్యోపి ॥౯౭॥ దశదేగిరతేరర్థేగర్హాయామేవయఙ్భవేత్ ॥యథా॥ గర్హితంలుంపతి లోలుప్యతఇత్యాది ॥—॥ బహుళంలుగ్భవేత్తస్య తతఃప్రత్యయలక్షణాత్ । ద్విత్వాద్యుత్పద్యతేఽన్యైభ్యఃకర్త్రాదౌస్యుర్లడాదయః ॥౯౮॥ తదాతిజ్ఞన్తరూపాణిధాతూనాం స్యుఃపృథక్పృథక్ ॥ గ్రన్థవిస్తరభీత్యాత్ర సఙ్క్షిప్యన్తేమయాఽధునా ॥౯౯॥ తద్విస్తరోధాతురూపమణిదర్పణనామని । గ్రన్థేఽస్మద్రీ

యేద్రిష్టవోఽప్యహృదయాళుభిరాదరాత్ ॥౧౦౦॥ ఆమన్త్యర్ద్ధయామాస
కాస్ఛన్దగప్రత్యయాన్తాచ్చ వైలిటి । అనేకాచోఽథవాయస్మాద్యదసకా
రోగురుస్త్రీహ ॥౧౦౧॥ యస్యాదావస్థితస్తాచ్చ బుచ్ఛభిన్నాదిహామ్
లిటి । జాగర్త్యూర్ణువిదేభ్యస్తు వికల్పేనభవేదిహ ॥౧౦౨॥ ఆమః పరస్య
థలిటో లుగామన్తాత్తుధాతుతః । అనుప్రయోగః కృభ్వస్తిధాతూనాం
సలిటాంభవేత్ ॥౧౦౩॥ ఆమోయాప్రకృతిర్ధాతుస్తద్వదేవాత్రనేపదం
అనుప్రయుజ్యమానాత్స్యాత్కర్తేరితి నిర్ణయః ॥౧౦౪॥ యోఽ
ఙ్గాదిణ్ణన్తలక్ష్మీధ్వంలుఙ్లిటాంధోభవేత్పరః । భవేత్తస్యేహఢగకెఽనిదని
డిణ్ణిఠిమన్వతె ॥౧౦౫॥ ఇణః పరోయ ఇట్తుస్యాత్తదన్తాత్తువికల్పతః । లు
ఙ్లఙ్లృఙ్క్షులకారేషు ధాతోః ప్రాక్స్యాదడాగమః ॥౧౦౬॥ ఆడాగ
మస్త్వజాదిభ్యస్తస్యవృద్ధిః పరైస్సహ । మాఙ్యోగేసర్వకాలేషు ధా
తుభ్యస్స్యాల్లుక్త్వైనహి ॥౧౦౭॥ అడాటౌనతథాస్యాతామితిశాస్త్రిమ
హామునిః । ప్రపరాపసమోఽథానురవోనిస్నిర్దుర్సోథదుః ॥౧౦౮॥
వ్యాఙ్న్యధ్యప్యతిసూద్వోఽభిః ప్రతిః పరిరుపః క్రమాత్ । గతిసంజ్ఞా
శ్చోపసర్గసంజ్ఞాశ్చస్యుః క్రియాయుజః ॥౧౦౯॥ ఉపసర్గేణధాత్వ
ర్థోబలాదన్యః ప్రతీయతె । ప్రహారాహారసంహార విహారపరిహారవత్ ॥
౧౧౦॥ షత్వణత్వేచ కర్తవ్యే దురోనాస్త్యుపసర్గతా ॥యథా॥ దుః
స్థితిః॥ దుర్భవాని ॥ అన్తశ్శబ్దోఽఙ్కిణత్వేషు ప్రాప్నుయాదుపస
ర్గతామ్ ॥౧౧౧॥ యథా॥ అన్తర్ధా॥ అన్తర్ధిః ॥ అన్తర్భవాణి ॥

అథస్వాసఙ్కేతాః ॥ అనుప్రయుక్తయోర్భూస్త్యోరామన్తాద్ధాతు
తః పరమ్ । పరస్మైపదమేవేతి జ్ఞేయంకర్త్రర్థకేలిటి ॥౧॥ యథా ॥
ఏధామ్బభూవ । ఏధామాస ॥ తథా ॥ అనుప్రయోజ్యధాతూనామిహా
ద్యస్యకృఞః పురా ॥ ఉదాహృతే పరో జ్ఞేయా వీదృక్చైయమతస్స
దా ॥౨॥ యథా॥ అయాఞ్చక్రె ॥ ఇత్యేతానతాలేఖనేన ॥ అయాంబ
భూవ ॥ అయామాస ॥ ఇత్యాదికమున్నేయమిత్యర్థః ॥ బాలేన్దుకుటి

లా. రేఖావికల్పస్యేహబోధికా॥యథా॥భూధాతో ర్భవేలుటి॥భావితా (భవితా) ॥ నవసంఖ్యాతుపురుషత్రితయస్య విబోధనీ ॥3॥యథా ॥స్ప ర్ధతే ॥౯॥ ఇతిలేఖనేన ॥ స్పర్ధేతే ॥ స్పర్ధన్తే ॥ స్పర్ధసే ॥ స్పర్ధేథే। స్పర్ధధ్వే । స్పర్ధే॥ స్పర్ధావహే । స్పర్ధామహే । ఇతి నవరూపా ణిఉన్నేయానీత్యర్థః । ప్రదర్శనమిహైకస్య రూపస్యసుగమత్వతః॥ అన్యేషాన్నేయభావస్యసూచనాయేతిభావ్యతామ్ ॥ ४ ॥ ఆద్యోల్లడ్లి ఙ్ద్వితీయోలుట్తృతీయోల్ప్రతురీయకః। లోట్పఞ్చమోలఙ్షష్ఠోలిఙ్సప్త మఉదాహృతః ॥४॥ ఆశీర్లిఙ్సప్తమోలుఙ్చనవమోదశమస్తులృఙ్ ।ఇ తిసంఖ్యాఙ్కితోజ్ఞేయాలకారాదశకోవిదైః॥౬॥నవాంకయోఃపరాశే ష రూపాణాంసుగమత్వతః । సూన్నేయత్వం బోధయతికుశలానాం. స్వయాథియా ॥౭॥ యథా ॥ ౯ అబోధి ౯ । ఇతి ॥ ,నవమ్యాసంఖ్య యాలస్య రూపేకోऽడీకృతేఽఖిలే । పునర్బాలేంచు రెఖాతద్విశేష స్య ప్రదర్శనీ ॥౮॥యథా॥౯అకారి౯ । (అకారిషాతామ్) (అకృషా తామ్) ఉదాహృతౌ మేళయిత్వాఽన్యస్తాదీనాంపదద్వయే। ఔతసేహే ధ్వేధ్వఇతి ఢ్వంధ్వమిత్యపిలేఖనం ॥ వినా న్త్యవర్ణంపూర్వత్ర త త్ర దన్వయసూచనమ్॥౯॥యథా। ౧ శ్రీయతి౯।౯॥౨శ్రీయేత్౯ ॥ ౯॥ 3శ్రీయితా౯॥సి॥సేహే। ౬లిలిహే౯।ఢ్వే।ధ్వే।౫శ్రీయిషీష్ట౯ఢ్వమ్ ॥ ఢ్వమ్ ॥ సేహఇత్యేషనిర్దేశోమధ్యమోత్తమయోర్లుటి । తదాత్మనే పదిత్వస్య సూచనాయేతి బుధ్యతాం॥౧౦॥ లకారరూపాణిసుఖమున్నే యాన్యతి దేశతః।నిర్దిష్ట్యనైకక్రమంహిత్వాగ్రన్థగౌరవజాడ్యయాత్ ॥౧౧॥ఉ పేక్ష్యరూపాణిసుఖమున్నేయానిక్వచిత్క్వచిత్ । విశేషవద్రూపమే వలకారెషుప్రదర్శ్యతె ॥౧౨॥ సఙ్కేతాన స్మదీయాంశ్చ శాస్త్రీయని యమానిమాన్ । బోద్ధృభిస్సువిబోధానిరూపాణీహక్రమంవినా॥౧3 అచాంవర్ణసమామ్నాయే నిర్దేశక్రమగౌరవాత్ । ప్రవృత్తమాత్ర కావర్ణ క్రమన్యాసేన తుష్యతామ్ ॥౧४॥ సుబోధాయాదదాదిత్యా,

వ్యక్షరా హైమైర్యథాక్రమం । సామాన్యాద్వ్యవయవాన్ధాతూన్విప్రకీర్ణాన్విభజ్యతాన్ । నిరూపయిష్యన్నుద్దిష్ట పరిపాటీవిరోధినమ్। అప్యాదావేవభవతిం మంగళార్థంనిరూపయే ॥౧౬॥

ఇతిపరిభాషా

తత్రాదౌ భ్వాదౌపరస్మైపదినః

భూసత్తాయామ్ ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ॥కర్తరి

౧॥లటి	స- భవతి	తౌ-భవతః	తే-భవన్తి
	త్వమ్-భవసి	యువామ్,భవథః	యూయమ్,భవథ
	అహమ్-భవామి	ఆవామ్ భవావః	వయమ్, భవామః
౨॥లిటి	బభూవ	బభూవతుః	బభూవుః
	బభూవిథ	బభూవథుః	బభూవ
	బభూవ	బభూవివ	బభూవిమ
౩॥లుటి	భవితా	భవితారౌ	భవితారః
	భవితాసి	భవితాస్థః	భవితాస్థ
	భవితాస్మి	భవితాస్వః	భవితాస్మః
౪॥లృటి	భవిష్యతి	భవిష్యతః	భవిష్యన్తి
	భవిష్యసి	భవిష్యథః	భవిష్యథ
	భవిష్యామి	భవిష్యావః	భవిష్యామః
౫॥లోటి	భవతు, భవతాత్	భవతామ్	భవన్తు
	భవ, భవతాత్	భవతమ్	భవత
	భవాని	భవావ	భవామ
౬॥లఙి	అభవత్	అభవతామ్	అభవన్
	అభవః	అభవతం	అభవత

	అభవమ్.	అభవావ	అభవామ
౭ విధిలిఙ్	భవేత్	భవేతామ్.	భవేయుః
	భవేః	భవేతమ్	భవేత
	భవేయమ్	భవేవ	భవేమ
౮ ఆశీర్లిఙ్	భూయాత్	భూయాస్తామ్	భూయాసుః
	భూయాః	భూయాస్తం	భూయాస్త
	భూయాసం.	భూయాస్వ.	భూయాస్మ
౯ లుఙ్	అభూత్	అభూతామ్	అభూవన్
	అభూః	అభూతం	అభూత
	అభూవం.	అభూవ	అభూమ
౧౦ లృఙ్	అభవిష్యత్	అభవిష్యతాం	అభవిష్యన్
	అభవిష్యః	అభవిష్యతం	అభవిష్యత
	అభవిష్యం.	అభవిష్యావ	అభవిష్యామ.

భావే॥ ౧ భూయతే॥ ౨ బభూవే. ॥ ౩ భావితా (భవితా) ౪ భావిష్యతే (భవిష్యతే) ౫ భూయతామ్ ॥ ౬ అభూయత ॥ ౭ భూయేత ॥ ౮ భావిషీష్ట (భవిషీష్ట) ౯ అభావి ॥ ౧౦ అభావిష్యత (అభవిష్యత)

అనుపూర్వాద్భువ లైకర్మణి.

౧	అనుభూయతే	అనుభూయేతే.	అనుభూయన్తే
	అనుభూయసే	అనుభూయేథే	అనుభూయధ్వే.
	అనుభూయే.	అనుభూయావహే.	అనుభూయామహే.
౨	అనుబభూవే	అనుబభూవాతే	అనుబభూవిరే
	అనుబభూవిషే.	అనుబభూవాథే.	అనుబభూవిధ్వే / అనుబభూవిఢ్వే
	అనుబభూవే.	అనుబభూవివహే	అనుబభూవిమహే.

లు	అనుభావితా	అనుభావితారౌ	అనుభావితారః
	అనుభావితాసే	అనుభావితాసాథే	అనుభావితాధ్వే
	అనుభావితాహే	అనుభావితాస్వహే	అనుభావితాస్మహే
పక్షే॥	అనుభవితా	అనుభవితారౌ	అనుభవితారః
	అనుభవితాసే	అనుభవితాసాథే	అనుభవితాధ్వే
	అనుభవితాహే	అనుభవితాస్వహే	అనుభవితాస్మహే
ఌ	అనుభావిష్యతే	అనుభావిష్యేతే	ఆనుభావిష్యన్తే
	అనుభావిష్యసే	అనుభావిష్యేథే	అనుభావిష్యధ్వే
	అనుభావిష్యే	అనుభావిష్యావహే	అనుభావిష్యామహే
పక్షే	అనుభవిష్యతే	అనుభవిష్యేతే	అనుభవిష్యన్తే
	అనుభవిష్యసే	అనుభవిష్యేథే	అనుభవిష్యధ్వే
	అనుభవిష్యే	అనుభవిష్యావహే	అనుభవిష్యామహే
లో	అనుభూయతాం	అనుభూయేతాం	అనుభూయన్తాం
	అనుభూయస్వ	అనుభూయేథామ్	అనుభూయధ్వం
	అనుభూయై	అనుభూయావహై	అనుభూయామహై
ల	అన్వభూయత	అన్వభూయేతాం	అన్వభూయన్త
	అన్వభూయథాః	అన్వభూయేథాం	అన్వభూయధ్వం
	అన్వభూయే	అన్వభూయావహి	అన్వభూయామహి
లి	అనుభూయేత	అనుభూయేయాతాం	అనుభూయేరన్
	అనుభూయేథాః	అనుభూయేయాథాం	అనుభూయేధ్వం
	అనుభూయేయ	అనుభూయేవహి	అనుభూయేమహి
ఆ	అనుభావిషీష్ట	ఆనుభావిషీయాస్తాం	అనుభావిషీరన్
	అనుభావిషీష్ఠాః	అనుభావిషీయాస్థాం	అనుభావిషీఢ్వం } అనుభావిషీధ్వం }
	అనుభావిషీయ	అనుభావిషీవహి	అనుభావిషీమహి

పక్షే	అనుభవిషీష్ట	అనుభవిషీయాస్తామ్	అనుభవిషీరన్
	అనుభవిషీష్ఠాః	అనుభవిషీయాస్థాం	అనుభవిషీఢ్వం / అనుభవిషీధ్వం
	అనుభవిషీయ	అనుభవిషీవహి	అనుభవిషీమహి
౯	అన్వభావి	అన్వభావిషాతాం	అన్వభావిషత
	అన్వభావిషాః	అన్వభావిషాథాం	అన్వభావిఢ్వం / అన్వభావిధ్వం
	అన్వభావిషి	అన్వభావిష్వహి	అన్వభావిష్మహి
పక్షే	అన్వభావి	అన్వభవిషాతాం	అన్వభవిషత
	అన్వభవిష్ఠాః	అన్వభవిషాథాం	అన్వభవిఢ్వం / అన్వభవిధ్వం
	అన్వభవిషి	అన్వభవిష్వహి	అన్వభవిష్మహి
౧౦	అన్వభావిష్యత	అన్వభావిష్యేతాం	అన్వభావిష్యన్త
	అన్వభావిష్యథాః	అన్వభావిష్యేథామ్	అన్వభావిష్యధ్వం
	అన్వభావిష్యే	అన్వభావిష్యావహి	అన్వభావిష్యామహి
పక్షే	అన్వభవిష్యత	అన్వభవిష్యేతాం	అన్వభవిష్యన్త
	అన్వభవిష్యథాః	అన్వభవిష్యేథాం	అన్వభవిష్యధ్వం
	అన్వభవిష్యే	అన్వభవిష్యావహి	అన్వభవిష్యామహి

వ్యతీత్యుపసర్గపూర్వకాద్భవతేః కర్మవ్యతీహారే కర్తర్యాత్మనేపదమ్

౧	వ్యతిభవతే	వ్యతిభవేతే	వ్యతిభవన్తే
	వ్యతిభవసే	వ్యతిభవేథే	వ్యతిభవధ్వే
	వ్యతిభవే	వ్యతిభవావహే	వ్యతిభవామహే
౨	వ్యతిబభూవే	వ్యతిబభూవాతే	వ్యతిబభూవిరే
	వ్యతిబభూవిషే	వ్యతిబభూవాథే	వ్యతిబభూవిఢ్వే / వ్యతిబభూవిధ్వే

	వ్యతిబభూవే	వ్యతిబభూవివహే	వ్యతిబభూవిమహే
౩	వ్యతిభవితా	వ్యతిభవితారౌ	వ్యతిభవితారః
	వ్యతిభవితాసే	వ్యతిభవితాసాథే	వ్యతిభవితాధ్వే
	వ్యతిభవితాహే	వ్యతిభవితాస్వహే	వ్యతిభవితాస్మహే
౪	వ్యతిభవిష్యతే	వ్యతిభవిష్యేతే	వ్యతిభవిష్యన్తే
	వ్యతిభవిష్యసే	వ్యతిభవిష్యేథే	వ్యతిభవిష్యధ్వే
	వ్యతిభవిష్యే	వ్యతిభవిష్యావహే	వ్యతిభవిష్యామహే
౫	వ్యతిభవతామ్	వ్యతిభవేతామ్	వ్యతిభవన్తామ్
	వ్యతిభవస్వ	వ్యతిభవేథామ్	వ్యతిభవధ్వమ్
	వ్యతిభవై	వ్యతిభవావహై	వ్యతిభవామహై
౬	వ్యత్యభవత	వ్యత్యభవేతామ్	వ్యత్యభవన్త
	వ్యత్యభవథాః	వ్యత్యభవేథామ్	వ్యత్యభవధ్వమ్
	వ్యత్యభవే	వ్యత్యభవావహి	వ్యత్యభవామహి
౭	వ్యతిభవేత	వ్యతిభవేయాతామ్	వ్యతిభవేరన్
	వ్యతిభవేథాః	వ్యతిభవేయాథామ్	వ్యతిభవేధ్వమ్
	వ్యతిభవేయ	వ్యతిభవేవహి	వ్యతిభవేమహి
౮	వ్యతిభవిషీష్ట	వ్యతిభవిషీయాస్తామ్	వ్యతిభవిషీరన్
	వ్యతిభవిషీష్ఠాః	వ్యతిభవిషీయాస్థామ్	వ్యతిభవిషీఢ్వమ్ } వ్యతిభవిషీధ్వమ్ }
	వ్యతిభవిషీయ	వ్యతిభవిషీవహి	వ్యతిభవిషీమహి
౯	వ్యత్యభవిష్ట	వ్యత్యభవిషాతామ్	వ్యత్యభవిషత
	వ్యత్యభవిష్ఠాః	వ్యత్యభవిషాథామ్	వ్యత్యభవిఢ్వం(ధ్వం)
	వ్యత్యభవిషి	వ్యత్యభవిష్వహి	వ్యత్యభవిష్మహి
౧౦	వ్యత్యభవిష్యత	వ్యత్యభవిష్యేతామ్	వ్యత్యభవిష్యన్త
	వ్యత్యభవిష్యథాః	వ్యత్యభవిష్యేథామ్	వ్యత్యభవిష్యధ్వం

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

వ్యత్యభవిష్యే వ్యత్యభవిష్యావహి వ్యత్యభవిష్యామహి

భవన్తం ప్రేరయతీత్యర్థే భవతేర్ణిచి

ణిచశ్చేతి ఆత్మనేపదపక్షే

౧ భావయతే భావయేతే భావయన్తే

భావయసే భావయేథే భావయధ్వే

భావయే భావయావహే భావయామహే

౨ భావయాఞ్చక్రే భవయాఞ్చక్రాతే భావయాఞ్చక్రిరే

భావయాఞ్చకృషే భావయాఞ్చక్రాథే భావయాఞ్చకృఢ్వే

భావయాఞ్చక్రే భావయాఞ్చకృవహే భావయాఞ్చకృమహే

పక్షే॥ భావయామ్బభూవ। భావయామ్బభూవతుః। భావయామ్బభూవుః

పక్షే॥ భావయామాస భావయామాసతుః భావయామాసుః

భావయామాసిథ భావయామాసథుః భావయామాస

భావయామాస భావయామాసివ భావయామాసిమ

౩ భావయితా భావయితారౌ భావయితారః

భావయితాసే భావయితాసాథే భావయితాధ్వే

భావయితాహే భావయితాస్వహే భావయితాస్మహే

౪ భావయిష్యతే భావయిష్యేతే భావయిష్యన్తే

భావయిష్యసే భావయిష్యేథే భావయిష్యధ్వే

భావయిష్యే భావయిష్యావహే భావయిష్యామహే

౫ భావయతామ్ భావయేతామ్ భావయన్తామ్

భావయస్వ భావయేథామ్ భావయధ్వమ్

భావయై భావయావహై భావయామహై

౬ అభావయత అభావయేతామ్ అభావయన్త

అభావయథాః అభావయేథామ్ అభావయధ్వం

అభావయే అభావయావహి అభావయామహి

౭	భావయేత	భావయేయాతాం	భావయేరన్
	భావయేథాః	భావయేయాథాం	భావయేధ్వం
	భావయేయ	భావయేవహి	భావయేమహి
౮	భావయిషీష్ట	భావయిషీయాస్తాం	భావయిషీరన్
	భావయిషీష్ఠాః	భావయిషీయాస్థాం	భావయిషీఢ్వం(ధ్వం)
	భావయిషీయ	భావయిషీవహి	భావయిషీమహి
౯	అబీభవత	అబీభవేతాం	అబీభవన్త
	అబీభవథాః	అబీభవేథాం	అబీభవధ్వం
	అబీభవే	అబీభవావహి	అబీభవామహి
౧౦	అభావయిష్యత	అభావయిష్యేతామ్	అభావయిష్యన్త
	అభావయిష్యథాః	అభావయిష్యేథాం	అభావయిష్యధ్వం
	అభావయిష్యే	అభావయిష్యావహి	అభావయిష్యామహి

పరస్మైపదపక్షే

౧	భావయతి	భావయతః	భావయన్తి॥
౨	భావయాఞ్చకార	భావయాఞ్చక్రతుః	భావయాఞ్చక్రుః
	భావయాఞ్చకర్థ	భావయాఞ్చక్రథుః	భావయాఞ్చక్ర
	భావయాఞ్చకార భావయాఞ్చకర }	భావయాఞ్చకృవ	భావయాఞ్చకృమ

పక్షే॥ భావయామ్బభూవ। భావయామ్బభూవతుః। భావయామ్బభూవుః

పక్షే॥ భావయామాస భావయామాసతుః భావయామాసుః॥

౩	భావయితా	భావయితారౌ	భావయితారః
	భావయితాసి	భావయితాస్థః	భావయితాస్థ
	భావయితాస్మి	భావయితాస్వః	భావయితాస్మః
౪	భావయిష్యతి	భావయిష్యతః	భావయిష్యన్తి

౫	భావయతు / భావయతాత్	భావయతాం	భావయన్తు॥౯
౬	అభావయత్	అభావయతాం	అభావయన్॥౯॥
౭	భావయేత్	భావయేతాం	భావయేయుః॥౯
౮	భావ్యాత్	భావ్యాస్తాం	భావ్యాసుః
	భావ్యాః	భావ్యాస్తం	భావ్యాస్త
	భావ్యాసం	భావ్యాస్వ	భావ్యాస్మ
౯	అబీభవత్	అబీభవతాం	అబీభవన్
	అబీభవః	అబీభవతం	అబీభవత
	అబీభవం	అబీభవావ	అబీభవామ
౧౦	అభావయిష్యత్	అభావయిష్యతాం	అభావయిష్యన్

ణ్యన్తాత్కర్మణి,

౧	భావ్యతే	భావ్యేతే	భావ్యన్తే॥౯।
౨	భావయాఞ్చక్రే	భావయాఞ్చక్రాతే	భావయాఞ్చక్రిరే॥౯
ష॥	భావయామ్బభూవే॥	భావయామ్బభూవాతే।	భావయామ్బభూవిరే
	భావయామాసే	భావయామాసాతే	భావయామాసిరే
	భావయామాసిషే	భావయామాసాథే	భావయామాసిధ్వే
	భావయామాసే	భావయామాసివహే	భావయామాసిమహే
౩	భావయితా	భావయితారౌ	భావయితారః
	భావయితాసే	భావయితాసాథే	భావయితాధ్వే
	భావయితాహే	భావయితాస్వహే	భావయితాస్మహే
పక్షే॥	భావితా	భావితారౌ	భావితారః
	భావితాసే	భావితాసాథే	భావితాధ్వే
	భావితాహే	భావితాస్వహే	భావితాస్మహే
౪	భావయిష్యతే	భావయిష్యేతే	భావయిష్యన్తే॥౯

పక్షే॥ భావిష్యతే భావిష్యేతే భావిష్యన్తే॥

౫ భావ్యతామ్ భావ్యేతామ్ భావ్యన్తామ్॥

౬ అభావ్యత అభావ్యేతామ్ అభావ్యన్త॥

౭ భావ్యేత భావ్యేయాతామ్ భావ్యేరన్॥

౮ భావయిషీష్ట। భావయిషీయాస్తామ్। భావయిషీరన్॥ (ఢ్వం। ధ్వమ్)

పక్షే॥ భావిషీష్ట భావిషీయాస్తామ్ భావిషీరన్॥ (ఢ్వమ్। ధ్వమ్)

౯ అభావి అభావిషాతామ్ అభావిషత

అభావిష్ఠాః అభావిషాథామ్ అభావిఢ్వం (ధ్వమ్)

అభావిషి అభావిష్వహి అభావిష్మహి

పక్షే॥ అభావి అభావయిషాతామ్ అభావయిషత

అభావయిష్ఠాః అభావయిషాథామ్ అభావయిఢ్వం (ధ్వమ్)

అభావయిషి అభావయిష్వహి అభావయిష్మహి

౧౦ అభావిష్యత అభావిష్యేతామ్ అభావిష్యన్త॥

పక్షే అభావయిష్యత అభావయిష్యేతామ్ అభావయిష్యన్త॥

అనుభావ్యతే సుఖం దేవదత్తాయ జ్ఞదత్తేనేత్యత్ర కర్తృవ్యాపారస్యావి వక్షాయాం॥ అనుభావయతే సుఖం దేవదత్తస్స్వయమేవ॥ యక్చిణోః ప్రతిషేధే హేతుమణ్ణిశ్రిబ్రూఞాముపసంఖ్యానమితి। యక్చిణోః ప్రతిషేధాచ్ఛప్ చ జా। అన్వబీభవత సుఖం దేవదత్తః॥ శేషం ణ్యన్తాత్మనేపదవత్.

భవితుమిచ్ఛతీత్యర్థే — భవతేస్సని

౧ బుభూషతి బుభూషతః బుభూషన్తి॥

౨ బుభూషాఞ్చకార బుభూషాఞ్చక్రతుః బుభూషాఞ్చక్రుః॥

పక్షే బుభూషాంబభూవ॥ బుభూషామాస॥

౩ బుభూషితా బుభూషితారౌ బుభూషితారః॥

౪ బుభూషిష్యతి బుభూషిష్యతః బుభూషిష్యన్తి॥

౫ బుభూషతు } బుభూషతామ్ బుభూషన్తు॥౯
బుభూషతాత్ }

౬ అబుభూషత్ అబుభూషతామ్ అబుభూషన్॥౯

౭ బుభూషేత్ బుభూషేతామ్ బుభూషేయుః॥౯

౮ బుభూష్యాత్ బుభూష్యాస్తాం బుభూష్యాసుః॥౯

౯ అబుభూషీత్ అబుభూషిష్టాం అబుభూషిషుః

అబుభూషీః అబుభూషిష్టం అబుభూషిష్ట

అబుభూషిషం అబుభూషిష్వ అబుభూషిష్మ

౧౦ అబుభూషిష్యత్ అబుభూషిష్యతాం అబుభూషిష్యన్॥౯

పునఃపునరతిశయేనవాభవతీత్యర్థే—భవతేర్యఙ్

౧ బోభూయతే బోభూయేతే బోభూయన్తే॥౯

౨ బోభూయాఞ్చక్రే।బోభూయాఞ్చక్రాతే।బోభూయాఞ్చక్రిరే॥౯

పక్షే॥ బోభూయాంబభూవ॥౯।బోభూయామాస॥౯

౩ బోభూయితా బోభూయితారౌ బోభూయితారః॥౯(సే(ట్)

౪ బోభూయిష్యతే బోభూయిష్యేతే బోభూయిష్యన్తే॥౯

౫ బోభూయతాం బోభూయేతాం బోభూయన్తాం

౬ అబోభూయత అబోభూయేతాం అబోభూయన్త॥౯

౭ బోభూయేత బోభూయేయాతాం బోభూయేరన్॥౯

౮ బోభూయిషీష్ట।బోభూయిషీయాస్తాం।బోభూయిషీరన్॥౯(ఢ్వం ధ్వం)

౯ అబోభూయిష్ట అబోభూయిషాతాం అబోభూయిషత॥౯ (ఢ్వం।ధ్వం)

౧౦ అబోభూయిష్యత।అబోభూయిష్యేతాం।అబోభూయిష్యన్త॥౯

యఙ్లుకి

౧ బోభవీతి } బోభూతః బోభువతి
బోభోతి }

బోభవీషి / బోభోషి } బోభూథః బోభూథ

బోభవీమి / బోభోమి } బోభూవః బోభూమః

౨ బోభవాఞ్చకార బోభవాఞ్చక్రతుః బోభవాఞ్చక్రుః॥

పక్షే॥ బోభవాంబభూవ। బోభవాంబభూవతుః। బోభవాంబభూవుః॥

బోభవామాస బోభవామాసతుః బోభవామాసుః॥

౩ బోభవితా బోభవితారౌ బోభవితారః॥

౪ బోభవిష్యతి బోభవిష్యతః బోభవిష్యన్తి

౫ బోభవీతు / బోభోతు / బోభూతాత్ } బోభూతాం బోభువతు

బోభూహి / బోభూతాత్ } బోభూతం బోభూత

బోభవాని బోభవావ బోభవామ

౬ అబోభవీత్ / అబోభోత్ } అబోభూతాం అబోభవుః

అబోభవీః / అబోభోః } అబోభూతం అబోభూత

అబోభవం అబోభూవ అబోభూమ

౭ బోభూయాత్ బోభూయాతాం బోభూయుః॥

౮ భోభూయాత్ బోభూయాస్తాం బోభూయాసుః॥

౯ అబోభూవీత్ / అబోభోత్ } అబోభూతాం అబోభూవుః

అబోభూవీః / అబోభోః	అబోభూతం	అబోభూత
అబోభూవం	అబోభూవ	అబోభూమ
౧౦ అబోభవిష్యత్	అబోభవిష్యతాం	అబోభవిష్యన్

అథకృత్ప్రత్యయాః

కృత్ప్రత్యయప్రదర్శనాస్థలే కేవలధాతుబోధనే ప్రథమాఙ్కః । ణ్యన్తబోధనే ద్వితీయాఙ్కః । సన్నన్తబోధనే తృతీయాఙ్కః । యఙన్తబోధనే చతుర్థాఙ్కః । యఙ్లుగన్తబోధనే పఞ్చమాఙ్కశ్చ విన్యస్యతే

౧। కేవలధాతోః । భవితవ్యం॥ భవనీయం॥ భవ్యం వా త్వయా॥ తవ్యత్తవ్యానీయర ఇతి తవ్యానీయౌ॥ వాసరూపవిధినా ఽచో యదితి యచ్చ॥ భావే ఔత్సర్గికమేకవచనం క్లీబత్వం చ॥ భవతీతి భవ్యః॥ భవ్యమనేన వా॥ భవ్యగేయేత్యాదినా కర్తరి వా యత్ప్రత్యయః । భూతమ్ ఘటేన ॥ భూతవాన్ఘటః॥ నిష్ఠేతి క్తక్తవతూ । తత్ర తయోరేవేతి నియమాద్భావే క్తః॥ కర్తరి కృదితి కర్తరి క్తవతుః॥ భూత ఇత్యధికారాద్భూతే॥ ఇదమేషాం భూతం॥ క్తోఽధికరణే చేత్యాదినా ధ్రౌవ్యార్థకత్వాదధికరణే భూతే క్తః॥ న లోకేత్యస్యాపవాదేనాధికరణవాచినశ్చేత్యనేన షష్ఠీ॥ ప్రభూతః ప్రభూతవాన్ దేవదత్తః॥ భవితుముపక్రాన్తవానిత్యర్థః॥ ఆదికర్మణి నిష్ఠా వక్తవ్యేతి ఆదిక్రియాయాం నిష్ఠా॥ ఆదికర్మణి క్తః కర్తరి చేత్యాది కర్మణి కర్తరి క్తః॥ సంభూతో ఘటః॥ అకర్మకత్వాద్గత్యర్థాకర్మకేత్యాదినా కర్తరి క్తః భవన్॥ లటశ్శతృశానచావితి వర్తమానే లటస్స్థానే శతా॥ భవన్తీ॥ (స్త్రీ)యాముగితశ్చేతి ఙీప్॥ భవిష్యన్॥ లృటస్సద్వేతి లృటస్స్థానే శతా॥ భవిష్యతీ॥ భవిష్యన్తీ॥ ఆచ్ఛీనద్యోరితి నుమ్వా॥ వ్యతిభవమానః॥ అన్యోన్యోచితభవనాశ్రయ ఇత్యర్థః॥ కర్మవ్యతిహారే వర్తమానే లటః స్థానే కర్తరి కర్మవ్యతీహార ఇత్యాత్మనేపదసంజ్ఞశ్శానచ్॥ వ్యతిభవిష్యమాణః॥ భవిష్యతి లృటః స్థానే శానచ్॥ ప్రతిభూర్భవి

తుంయతతె । ప్రతిభూర్భవితుం శక్నోతీత్యాది ॥ తుమున్ణ్వులౌక్రి
యాయామిత్యాదినా । శకధృషేత్యాదినాచతుమున్ । భూతమ్ । భవ
నమ్ । నపుంసకేభావే క్తః ల్యుట్చేతిక్లీబత్వవిశిష్టేభావే కాలసామా
న్యే క్తల్యుటౌ ॥ శ్ర్యుకఃకితీతీడ్నిషేధః ॥ అస్యకాలసామాన్య విష
యత్వాద్భూతేక్తేన నబాధః ॥ యువోరనాకావితి ల్యుటోయస్యానా
దేశః ॥ భవత్యనేనాత్రేతివాభవనమ్ । కరణాధికరణయోశ్చేతిల్యుట్
భవతీతి భవనః బాహుళకాత్కర్తరిల్యుట్ ॥ భావేల్యుడన్తస్యైవక్లీ
బత్వనియమాదస్యవిశేష్యనిఘ్నతా ॥ పరాభూయన్తేఽనయేతిపరాభ
వనీ ॥ రిపూణాంపరాభవనీ రిపుపరాభవనీన్నృకోదరస్యగదా । నభా
భూపూకమిత్యాదినా ణత్వనిషేధః । భవత్యస్యామితిభవనీ ॥ శుభస్య
భవనీ శుభభవనీ సుముహూర్తయాత్రా ॥ ప్రతిభూర్భూత్వాఖలు
ప్రతిభూర్భూత్వాఅలమ్ ॥ అలంఖల్వోరితిక్త్వా ॥ ప్రతిభూర్భూత్వా
వ్యవహరతి ॥ సమానకర్తృకయోఃపూర్వకాలఇతిక్త్వా ॥ సంభూయ।
పరిభూయేత్యాది ॥ సమాసేఽనఞ్ పూర్వఇత్యాదినాక్త్వోల్యప్ ॥ ఆ
ఢ్యోభావంభావమాద్రియతి ॥ భూత్వాభూత్వా ॥ ఆభీక్ష్ణ్యేణముల్చే
తిణముల్క్త్వాచ ॥ క్రియాసమభిహారేద్వేవాచ్యేఇతి ణములన్తస్య
క్త్వాన్తస్యచ ద్విర్భావః ॥—॥౨॥ ణ్యన్తాత్ ॥ భావయితవ్యః । భావ
నీయః । కర్మణితవ్యానీయరౌ। భావ్యః । ణ్యన్తాదచోయదితియత్
భావితః । భావితవాన్ । భావయన్ । భావయన్తీ । భావయమానః
భావయిష్యన్ । భావయిష్యతీ । భావయిష్యన్తీ ।భావయిష్యమాణః
భావయితుమ్ । భావితమ్ । పరిభావితమ్। భావనమ్ । పరిభావనమ్ ।
భావయిత్వా । పరిభావ్య । భావంభావమ్ । భావయిత్వాభావయిత్వా
॥3॥ సన్నన్తాత్ ॥ బుభూషితవ్యమ్। బుభూషణీయమ్। బుభూష్యమ్
అచోయదితియత్ । బుభూషితః । బుభూషితవాన్ । బుభూషన్ ।బు
భూషన్తీ । వ్యతిబుభూషమాణః । బుభూషిష్యన్ । బుభూషిష్యతీ।

బుభూషిష్యన్తీ । వ్యతిబుభూషిష్యమాణః । బుభూషితుమ్ । బుభూషితమ్ । బుభూషణమ్ । బుభూషిత్వా । పరాబుభూష్య । బుభూషంబుభూషమ్ । బుభూషిత్వా౨॥ ౮ ॥ యఙన్తాత్ ॥ బోభూయితవ్యమ్ బోభూయనీయమ్ । బోభూయ్యం । అచోయదితియత్ । బోభూయితం । బోభూయితవాన్ । బోభూయమానః । బోభూయిష్యమాణః । బోభూయితుమ్ । బోభూయితమ్ । బోభూయనమ్ । బోభూయిత్వా । పరిబోభూయ్య । బోభూయంబోభూయమ్ బోభూయిత్వా బోభూయిత్వా ॥౫॥ యఙ్లుగన్తాత్ ॥ బోభవితవ్యం బోభవనీయమ్ । బోభవ్యమ్ । బోభువితః । బోభువితవాన్ । ఏకాజ్గ్రహణోక్తత్వాన్నేడ్నిషేధః । బోభువద్బ్రాహ్మణః । నాభ్యస్తాచ్ఛతురితినుమ్నిషేధః । బోభువతౌ । బోభువతః । బోభువతీ ।బోభవిష్యన్ । బోభవిష్యతీ । బోభవిష్యన్తీ । బోభవితుమ్ । బోభువితమ్ । బోభవనమ్ । బోభవిత్వా । పరిబోభూయ । బోభావం బోభావమ్ । బోభవిత్వా బోభవిత్వా ॥

ఘ్రా—గన్ధోపాదానే । సక । అనిట్ । పర ॥

పాఘ్రాధ్మేత్యాదినా జిఘ్రాదేశః ॥ ౧ ॥ జిఘ్రతి । జిఘ్రతః । జిఘ్రన్తి ॥౯॥౨ జఘ్రౌ । జఘ్రతుః । జఘ్రుః । జఘ్రిథ (జఘ్రాథ) అజన్తత్వాత్థలి వేట్ । జఘ్రథుః । జఘ్ర । జఘ్రౌ । జఘ్రివ । జఘ్రిమ । క్రాదినియమాన్నిత్యమిట్ ॥3 ఘ్రాతా । ఘ్రాతారౌ । ఘ్రాతారః ॥౯॥సి॥౪। ఘ్రాస్యతి । ఘ్రాస్యతః । ఘ్రాస్యన్తి ॥౯॥౫॥జిఘ్రతు (జిఘ్రతాత్) జిఘ్రతామ్ । జిఘ్రన్తు ॥౯॥౬ అజిఘ్రత్ । అజిఘ్రతామ్ । అజిఘ్రన్ ॥౯॥౭॥ జిఘ్రేత్ । జిఘ్రేతామ్ । జిఘ్రేయుః। ౯॥ ౮ వాన్యస్యసంయోగాదేరిత్యేత్వం వా ॥ ఘ్రాయాత్। ఘ్రాయాస్తామ్ । ఘ్రాయాసుః॥౯॥ పక్షే—(ఘ్రేయాత్।ఘ్రేయాస్తామ్।ఘ్రేయాసుః ౯) ౯ విభాషాఘ్రాధేడితి సిచోలుగ్వా ॥ అఘ్రాత్ । అ

ఘ్రాతామ్ । అఘ్రుః । అఘ్రాః । అఘ్రాతం । అఘ్రాత । అఘ్రాం
అఘ్రావ । అఘ్రామ । లుగభావె । యమరమనమాతాం సక్చ । అఘ్రాసీత్ ।
అఘ్రాసిష్టాం । అఘ్రాసిషుః । అఘ్రాసీః । అఘ్రాసిష్టం । అఘ్రాసి
ష్ట । అఘ్రాసిషం । అఘ్రాసిష్వ । అఘ్రాసిష్మ ॥౧౦ అఘ్రాస్యత్ । అ
ఘ్రాస్యతాం । అఘ్రాస్యన్ ॥౯॥ కర్మవ్యతీహారె । ౧ ॥ వ్యతిజఘ్రి
తే,౯॥౨వ్యతిజఘ్రి ॥౯ ॥(వ్యతిజఘ్రిషె । వ్యతిజఘ్రిధ్వే।(ఢ్వే)వ్యతిజ
ఘ్రివహె । వ్యతిజఘ్రిమహే) 3 వ్యతిఘ్రాతా ॥౯॥(సే।హె) ౪ వ్య
తిఘ్రాస్యతె ॥౯॥౫ వ్యతిజఘ్రితామ్ ॥౯॥౬ వ్యత్యజఘ్రిత ॥౯॥౭ వ్య
తిజఘ్రిత ॥౯।౮ వ్యతిఘ్రాసీష్ట । వ్యతిఘ్రాసీయాస్తామ్। వ్యతిఘ్రా
సీరన్ । వ్యతిఘ్రాసీష్ఠాః । వ్యతిఘ్రాసీయాస్థాం । వ్యతిఘ్రాసీధ్వం।
వ్యతిఘ్రాసీయ। వ్యతిఘ్రాసీవహి । వ్యతిఘ్రాసీమహి ॥౯ ॥ వ్యత్య
ఘ్రాస్త । వ్యత్యఘ్రాసాతాం । వ్యత్యఘ్రాసత । వ్యత్యఘ్రాస్థాః।
వ్యత్యఘ్రాసాథాం । వ్యత్యఘ్రాధ్వం । వ్యత్యఘ్రాసి। వ్యత్యఘ్రాస్వ
హి.। వ్యత్యఘ్రాస్మహి ॥౧౦ వ్యత్యఘ్రాస్యత । వ్యత్యఘ్రాస్యేతాం ।
వ్యత్యఘ్రాస్యన్త ॥౯॥కర్మణి. ॥౧॥ ఘ్రాయతె ॥ ౯॥ ౨।జఘ్రె॥౯॥
వ్యతిజఘ్రిఇత్యాదివత్ ॥ 3 ఘ్రాతా । వ్యతిఘ్రాతేత్యాదివత్ ॥౯॥ ప
క్షే. (ఘ్రాయితా ౯॥సే।హె) ౪ ఘ్రాయిష్యతె ॥౯॥(ఘ్రాస్యతె॥ ౯)
౫ఘ్రాయతాం ॥ ౯ ॥౬ అఘ్రాయత ॥౯॥ ౭ ఘ్రాయేత । ఘ్రాయే
యాతాం । ఘ్రాయేరన్ ॥౯॥ ౮ఘ్రాయిషీష్ట । ఘ్రాయిషీయాస్తాం
ఘ్రాయిషీరన్ ॥౯॥ ఢ్వమ్ ॥ ధ్వమ్॥ (ఘ్రాసీష్ట। ఘ్రాసీయాస్తామ్ ।)
ఘ్రాసీరన్ ॥౯॥ధ్వమ్॥౯॥ అఘ్రాయి । అఘ్రాయిషాతామ్ । అఘ్రా
యిషత ॥౯॥ (ఢ్వమ్।ధ్వమ్ ॥) (అఘ్రాసాతామ్ । అఘ్రాసత ॥౯)౧౦
అఘ్రాయిష్యత ॥౯॥ (అఘ్రాస్యత ౯) ణ్యన్తాత్ ।౧ఘ్రాపయతి-౯
(తె-౯)॥౨।ఘ్రాపయాఞ్చకార౯॥(చక్రే-౯)(బభూవ,౯)ఆస-౯।3
ఘ్రాపయితా ॥౯॥(సి)సే)హే) ఘ్రాపయిష్యతి ॥౯॥(తే,౯)౫ ఘ్రా

పయతు॥౯॥(తాత్)తామ్-౯) ౬ అఘ్రాపయత్ ॥౯॥ (తం-౯) ౭ ఘ్రాప
యేత్ ॥౯॥ (తం-౯) ౮ ఘ్రాప్యాత్ ॥౯॥ (ఘ్రాపయిషీష్ట॥౯॥(ధ్వమ్।
ధ్వమ్) ౯ జిఘ్రతేర్వేతిచఙ్పరేణావుపధాయాఇత్వంవా । అజిఘ్రిప
త్ । అజిఘ్రిపతామ్ । అజిఘ్రిపన్ ॥౯॥ (అజిఘ్రిపత । అజిఘ్రిపే
తామ్ । అజిఘ్రిపన్త-౯) (అజిఘ్రపత్ । అజిఘ్రపతామ్ । అజిఘ్ర
పన్,౯) (అజిఘ్రపత । అజిఘ్రపేతామ్ । అజిఘ్రపన్త-౯) ౧౦ అ
ఘ్రాపయిష్యత్ ॥౯॥(తం-౯)కర్మణి ॥ ౧ఘ్రాప్యతే ॥౯॥౨॥ ఘ్రాప
యాఞ్చక్రే ॥౯॥(బభూవే-౯)ఆస్తే-౯)౩ఘ్రాపయితా (సేహ్, ౯)
(ఘ్రాపితా-౯) (సేహ-) ౪ ఘ్రాపయిష్యతే ॥౯॥ (ఘ్రాపిష్య
తే-౯)౫ఘ్రాప్యతామ్-౯ ॥ ౬ అఘ్రాప్యత॥౯॥౭ఘ్రాప్యేత॥౯ ॥ ౮
ఘ్రాపయిషీష్ట ॥౯॥ (ధ్వమ్।ధ్వమ్)(ఘ్రాపిషీష్ట ॥౯॥ (ధ్వమ్)౯అఘ్రా
పి॥౯॥(అఘ్రాపిషాతామ్। ధ్వమ్।ధ్వమ్) (అఘ్రాపయిషాతామ్। ధ్వమ్।
ధ్వమ్) ౧౦ అఘ్రాపయిష్యత॥౯॥ (అఘ్రాపిష్యత॥౯)అఘ్రాప్యతై-
హరిర్ఘ్రాణం దేవదత్తేనేత్యత్ర కర్తృవ్యాపారస్యావివక్షయామ్ ।అ
ఘ్రాపయతేహరిర్ఘ్రాణం స్వయమేవ ॥ అజిఘ్రిపత- అజిఘ్రపతవా
హరిర్ఘ్రాణం స్వయమేవ । యక్చిణోః ప్రతిషేధే హేతుమణ్ణిశ్రిత్యా
దినాయక్చిణోః ప్రతిషేధాచ్ఛప్చఙౌ ॥ శేషాణ్యాత్మనేపదవత్ ॥స
న్నన్తాత్ ॥౧॥జిఘ్రాసతి,౯॥౨॥జిఘ్రాసాఞ్చకార-౯॥ బభూవ ॥ ఆ
స॥౩జిఘ్రాసితా-౯॥౪జిఘ్రాసిష్యతి-౯॥౫-జిఘ్రాసతు-౯॥ (తాత్)
౬అజిఘ్రాసత్,౯॥౭జిఘ్రాసేత్॥౯॥౮జిఘ్రాస్యాత్ ।జిఘ్రాస్యాస్తాం౯
౯అజిఘ్రాసీత్ । అజిఘ్రాసిష్టామ్-౯॥౧౦అజిఘ్రాసిష్యత్-౯ ॥ ప్రి
యాముఖంజిఘ్రాసతి దేవదత్త ఇత్యత్ర కర్తృవ్యాపారస్యావివక్షా
యాం జిఘ్రాసతే ప్రియాముఖంస్వయమేవ । భూషాకర్మకిరాదిస
న్వాశ్చేన్యత్రాత్మనేపదాదితి యక్చిణ్చిణ్వదిటాం ప్రతిషేధా దా
త్మనేపదమ్ ॥౨॥జిఘ్రాసాఞ్చక్రే,౯॥(బభూవే-౯ ॥ ఆస్తే-౯) ౩ జి

ఘ్రాసితా-ఙ(సే।హే)౪ జిఘ్రాసిష్యతే ఙ॥౫జిఘ్రాసతామ్-ఙ॥ ౬అ
జిఘ్రాసత-ఙ॥౭ జిఘ్రాసేత॥ఙ॥ ౮జిఘ్రాసిషీష్ట-ఙ।(ధ్వమ్)ఙ అజిఘ్రా
సిష్ట॥ఙ॥(ఢ్వమ్)ష్వమ్)౧౦ అజిఘ్రాసిష్యత;ఙ॥యఙి॥ ఈఘ్రాధ్మోరితి
త్త్వమ్॥౧॥ జేఘ్రీయతే-ఙ॥౨జేఘ్రీయాఞ్చక్రే,ఙ॥౩జేఘ్రీయితా॥ఙ
౪ జేఘ్రీయిష్యతే-ఙ॥౫॥జేఘ్రీయతామ్ ఙ॥౬ అజేఘ్రీయత-ఙ॥౭ జే
ఘ్రీయేత-ఙ॥ ౮జేఘ్రీయిషీష్ట-ఙ॥(ఢ్వమ్।ధ్వమ్)ఙ అజేఘ్రీయిష్ట,ఙ।
(ఢ్వం।ధ్వం)౧౦-అజేఘ్రీయిష్యత-ఙ॥——॥యఙ్లుకి॥జాఘ్రేతి (జాఘ్రా
తి) జాఘ్రీతః। జాఘ్రతీత్యాది ॥ ౧ ఘ్రాతవ్యః। ఘ్రాణీయః॥ఘ్రే
యః। అచోయదితియతిఈద్యతీత్త్వం।ఘ్రాణః। ఘ్రాతః। ఘ్రాణ
వాన్। ఘ్రాతవాన్।నుదవిదోన్దత్రాఘ్రాహ్రీభ్యోఽన్యతరస్యామితి
నిష్ఠాతస్యనోవా ॥ జిఘ్రన్। జిఘ్రన్తీ। వ్యతిజిఘ్రమాణః। ఘ్రాస్యన్।
వ్యతిఘ్రాస్యమానః।ఘ్రాస్యన్తీ । ఘ్రాతుం। ఘ్రాతం।.ఘ్రాణం॥ క్త
స్యనల్వేల్ల్యుటిచతుల్యం రూపం॥ ఘ్రాత్వా। ఆఘ్రాయ। ఘ్రా
యం ఘ్రాయం। ఘ్రాత్వాఘ్రాత్వా॥౨। ఘ్రాపయితవ్యః। ఘ్రాపణీ
యః। ఘ్రాప్యః। ఘ్రాపితః। ఘ్రాపితవాన్। ఘ్రాపయన్। ఘ్రా
పయమాణః। ఘ్రాపయన్తీ। ఘ్రాపయిష్యన్। ఘ్రాపయిష్యమా
ణః। ఘ్రాపయిష్యతీ। ఘ్రాపయిష్యన్తీ। ఘ్రాపయితుం। ఘ్రాపి
తం। ఘ్రాపణం। ఘ్రాపయిత్వా। ఆఘ్రాప్య। ఘ్రాపంఘ్రాపం।
ఘ్రాపయిత్వా ఘ్రాపయిత్వా॥ ౩జిఘ్రాసితవ్యః। జిఘ్రాసనీయః। జి
ఘ్రాస్యః॥ జిఘ్రాసితః। జిఘ్రాసితవాన్। జిఘ్రాసన్। జిఘ్రాసన్తీ
జిఘ్రాసిష్యన్। జిఘ్రాసిష్యతీ। జిఘ్రాసిష్యన్తీ। జిఘ్రాసితుం।
జిఘ్రాసితం। జిఘ్రాసనం। జిఘ్రాసిత్వా। ఆజిఘ్రాస్య। జిఘ్రాసం
జిఘ్రాసం। జిఘ్రాసిత్వా జిఘ్రాసిత్వా॥ ౪జేఘ్రీయితవ్యః। జేఘ్రీయ
ణీయః। జేఘ్రీయ్యః। జేఘ్రీయితః। జేఘ్రీయితవాన్। జేఘ్రీయమా
ణః। జేఘ్రీయిష్యమాణః। జేఘ్రీయితుం। జేఘ్రీయితం। జేఘ్రీయనం

జేఘ్రీయిత్వా । ఆజేఘ్రీయ్య । జేఘ్రీయం జేఘ్రీయం । జేఘ్రీయిత్వా జేఘ్రీయిత్వా ॥—॥ ౫-జాఘ్రితన్యః । ఏకాజ్గ్రహణో క్త్వాఇడ్విషే. ధాత్రస్నృత్తైరిట్ ॥ ఆతోలోపఇటి చేత్యాకారలోపః। జాఘ్రాణీయః జాఘ్రియః। జాఘ్రితః । జాఘ్రితవాన్ । జాఘ్రాల్ । జాఘ్రాతా । జాఘ్రాతః। జాఘ్రాతీ । జాఘ్రిష్యన్ । జాఘ్రిష్యతీ । జాఘ్రిష్యన్తీ। జాఘ్రితుం । జాఘ్రితం । జాఘ్రాణం । జాఘ్రిత్వా । ఆజాఘ్రాయ । జాఘ్రాయంజాఘ్రాయం । జాఘ్రిత్వా జాఘ్రిత్వా ॥—॥

దాణ్-దానే-సక-అని-పర-పాఘ్రా,ధ్మేత్యాదినాశకారాదా ప్రత్యయేపరే యచ్ఛాదేశః ॥౧ యచ్ఛతి-౯॥౧ ప్రణియచ్ఛతి-౯ ॥ నేర్గద ఇత్యాదినా ఉపసర్గస్థాన్నిమిత్తాత్పరస్య నేర్ణస్యణత్వం ॥ ౨దదౌ దదతుః । దదుః । దదిథ । (దదాథ)దదథుః ॥ దద। దదౌ । దదివ। దదిమ ॥ ౩దాతా ౯॥(సి) ౪దాస్యతి-౯॥ ౫ యచ్ఛతు । (తాత్) ౯-౬।అయచ్ఛత్-౯ ॥ ౭ యచ్ఛేత్-౯॥ ౮దేయాత్ । దేయాస్తాం । దేయాసుః ౯॥ ఏర్లిఙీత్యేత్వం-౯॥ అదాత్ । అదాతాం। అదుః-౯ గాతిస్థాఘుపాభూభ్యః సిచఃపరస్మైపదేష్వితిసిచోలుక్ ।౧౦-అదాస్యత్ ౯ ॥ కర్మవ్యతీహారే ౧ వ్యతియచ్ఛతే ౯॥౨వ్యతిదదే ॥ వ్యతిదదాతె । వ్యతిదదిరే । వ్యతిదదిషే । వ్యతిదదాథె । వ్యతిదదిధ్వే । వ్యతిదదే । వ్యతిదదివహే । వ్యతిదదిమహే । ౩ వ్యతిదాతా-౯(సే। హే) ౪ వ్యతిదాస్యతే ౯ ॥౫ వ్యతియచ్ఛతాం ౯ ॥ ౬వ్యత్యయచ్ఛత ౯ ॥ ౭వ్యతియచ్ఛేత,౯॥౮॥వ్యతిదాసీష్ట ౯॥ (ధ్వం)౯ వ్యత్యదిత స్థాఘ్వోరిచ్చేతీత్త్వకిత్త్వే। వ్యత్యదిషాతాం। వ్యత్యదిషత । వ్యత్యదిథాః । వ్యత్యదిషాథాం । వ్యత్యదిఢ్వం (ధ్వం) । వ్యత్యదిషి । వ్యత్యదిష్వహి । వ్యత్యదిష్మహి । సమ్పూర్వాదస్మాద్దాణశ్చసాచేచ్చతుర్థ్యర్థ ఇత్యాత్మనేపదం । అశిష్టవ్యవహారే దాణః ప్రయోగే చతుర్థ్యర్థే తృతీయేతి తృతీయా । దాస్యా సంయచ్ఛతె కాముకః-౯॥౨॥సందదే-౯॥

(సందదిషే । సందదిధ్వే । సందదివహే । సందదిమహే) ॥౩ సందా
తా ౯॥(సే।హే) ౪ సందాస్యతే ౯ ॥౫సంయచ్ఛతాం ౯॥ ౬ సమ
యచ్ఛత౯॥౭సంయచ్ఛేత౯॥౮సందాసీష్ట౯॥(ధ్వం)౯ సమదిత।సమ
దిషాతాం । సమదిషత । సమదిథాః । సమదిషాథాం । సమదిధ్వం ॥
(ధ్వం) సమదిషి । సమదిష్వహి। సమదిష్మహి॥౧౦ సమదాస్యత౯॥
ధర్మ్యే౯తుభార్యాయైసంయచ్ఛతీతిపరస్మైపదమేవ । కర్మణా
యమభిప్రైతీతి సంప్రదానత్వాచ్చతుర్థీ౯ ॥ లిడాదిరూపాణి ప్రా
గ్వత్ ॥ తిఙతేభ్యః ప్రతియచ్ఛతి మాషా౯ । ప్రతిఃప్రతినిధిప్రతిదాన
యోరితి కర్మప్రవచనీయసంజ్ఞాయాం ప్రతినిధిప్రతిదానేచ యస్మాది
తిపఞ్చమీ ॥—॥కర్మణి ॥౧ దీయతే-౯ ॥సందీయతే-౯॥ ౧ ప్రతిదీ
యతే-౯। ఘుమాస్థేత్యాదినా ఈత్వమ్॥౨దదే౯॥౩దాయితా,౯(సే।
హే) (దాతా।సే।హే౯) ౪ దాయిష్యతే ౯॥ (దాస్యతే-౯) ౫ దీ
యతాం-౯ ॥౬॥ అదీయత-౯॥ ౭దీయేత ౯॥ ౮దాయిషీష్ట ౯(ధ్వం।
ధ్వం) దాసీష్ట-౯ ॥(ధ్వం)౯ అదాయి-౯।(అదాయిషాతాం) (ధ్వం।
ధ్వం)(అదిషాతాం)(ధ్వం।ధ్వం) ౧౦॥అదాయిష్యత-౯॥(అదాస్యత౯
ణ్యన్తాత్ ।౧ దాపయతి-౯(తే-౯) ౨దాపయాఞ్చకార-౯॥(చక్రే-౯)
౩ దాపయితా-౯॥(సి)సే)హే) ౪ దాపయిష్యతి-౯॥(తే-౯) ౫ దా
పయతు-౯॥(తాత్)(తాం౯) ౬అదాపయత్ ౯॥ (త-౯) ౭ దాపయే
త్ ౯(త-౯) ౮దాప్యాత్ -౯॥(దాపయిషీష్ట,౯(ధ్వం।ధ్వం) ౯ అదీద
పత్-౯॥(త-౯) ౧౦అదాపయిష్యత్ -౯॥(త-౯)॥— ॥ కర్మణి॥ ౧
దాప్యతే-౯॥౨ దాపయాఞ్చక్రే,౯॥(బభూవే-౯)(ఆసే-౯) ౩దాప
యితా-౯॥ (సే।హే) (దాపితా-౯॥ (సే।హే)౪॥దాపయిష్యతే,౯॥
దాపిష్యతే,౯॥౫।దాప్యతాం-౯ ॥ ౬అదాప్యత-౯॥౭దాప్యేత,౯॥
౮ దాపయిషీష్ట-౯॥ (ధ్వం।ధ్వం) దాపిషీష్ట,౯॥(ధ్వం)౯అదాపి,౯॥
(అదాపయిషాతాం । (ధ్వం।ధ్వం) (అదాపిషాతాం) (ధ్వం। ధ్వం)

౧౦అదాపయిష్యత్-ఽ॥(అదాపిష్యత్-ఽ——సన్యస్తాత్ ।సన్మిమీమా
ఘురభలభశకపతపదామచ ఇసితి ఇసాదేశే సస్యార్ధధాతుక ఇతిసస్య
తత్వం॥౧దిత్సతి-ఽ॥౨ దిత్సాఞ్చకార-ఽ ॥౩దిత్సితా-ఽ॥ ౪ దిత్సిష్య
తి-ఽ॥౫దిత్సతు-ఽ॥౬అదిత్సత్-ఽ॥౭దిత్సేత్-ఽ॥౮దిత్సాస్యాత్-ఽ॥౯అ
దిత్సీత్-ఽ॥౧౦అదిత్సిష్యత్-ఽ॥——వ్యతిపూర్వాత్సంపూర్వాచ్చాస్మా
త్కర్తరిపూర్వవత్సన ఇత్యాత్మనేపదం॥౧వ్యతిదిత్సతే-ఽ॥౧సందిత్సతే-ఽ
౨ వ్యతిదిత్సాఞ్చక్రే-ఽ॥(బభూవ-ఽ॥ఆస-ఽ) ౩వ్యతిదిత్సితా-ఽ॥(సే।
హే)౪వ్యతిదిత్సిష్యతే-ఽ॥౫వ్యతిదిత్సతాం-ఽ॥౬వ్యత్యదిత్సత-ఽ॥౭వ్యతి
దిత్సేత-ఽ॥౮వ్యతిదిత్సిషీష్ట-ఽ॥(ధ్వం)-ఽ౯వ్యత్యదిత్సిష్ట-ఽ॥(ధ్వం। ధ్వం)
౧౦॥వ్యత్యదిత్సిష్యత-ఽ॥——॥యఙన్తాత్ ।ఘుమాస్థేత్యాదినా ఈత్వే॥
౧దేదీయతే-ఽ॥౨దేదీయాఞ్చక్రే-ఽ॥ ౩ దేదీయితా-ఽ॥ ౪ దేదీయిష్య
తే-ఽ॥౫దేదీయతాం-ఽ॥౬అదేదీయత-ఽ॥౭దేదీయేత-ఽ॥౮దేదీయిషీ
ష్ట-ఽ(ధ్వం।ధ్వం)౯అదేదీయిష్ట-ఽ(ధ్వం।ధ్వం)౧౦అదేదీయిష్యత-ఽ॥——
యఙ్లుకి ॥ దాదేతి (దాదాతి) దాత్తః ॥ దాదతి । ఇత్యాది॥౧।దా
తవ్యః । దానీయః । దీయతేఽస్మై దానీయో విప్రః । కృత్యల్యుటో
బహుళమితి సంప్రదానేఽనీయర్ । దేయమ్।దత్తః । దత్తవాన్ ।
దోదద్ఘ్వోరితి దత్ । దథ్ । దద్। దధ్ । ఇతివాదేశః । ప్రత్తః । అ
వత్తః । అచ ఉపసర్గాత్త ఇతి ఖరిచ స్తాదేశే చర్త్వం॥ నీ
త్తం । సూత్తం । దాదేశతకారాదావుత్తరపదే దస్తీతి దీర్ఘత్వం॥
అవదత్తం విదత్తం చ ప్రదత్తం చాదికర్మణి । సుదత్తమనుదత్తం చ నిద
త్తమపి చేష్యతే ॥ చశబ్దాద్యథాప్రాప్తం । యచ్ఛన్ । యచ్ఛన్తీ ।
వ్యతియచ్ఛమానః । దాస్యాసం యచ్ఛమానః । దాస్యన్ । దాస్య
తీ । దాస్యన్తీ। వ్యతిదాస్యమానః । దాస్యాసం దాస్యమానః । దా
తుం । దత్తం । దానం । దత్వా । ప్రదాయ। నల్యపీతిత్వనిషేధః॥దా
యందాయం ॥ దత్వాదత్వా॥౨॥దాపయితవ్యః । దాపనీయః । దా

ప్యః । దాపితః । దాపితవాన్ । దాపయన్ । దాపయన్తీ । దా
పయమానః । దాపయిష్యన్ । దాపయిష్యతీ । దాపయిష్యన్తీ ।
దాపయిష్యమాణః । దాపయితుమ్ । దాపితమ్ । దాపనం । దాప
యిత్వా । ప్రదాప్య । దాపందాపమ్ । దాపయిత్వాదాపయిత్వా ॥
॥౩॥ దిత్సితవ్యః । దిత్సనీయః । దిత్స్యః । దిత్సితః । దిత్సితవాన్ । ది
త్సన్ । దిత్సిష్యన్ । దిత్సితుమ్ । దిత్సితమ్ । దిత్సనమ్ । దిత్సిత్వా ।
ప్రదిత్స్య । దిత్సందిత్సమ్ । దిత్సిత్వాదిత్సిత్వా ॥౪॥ దేదీయితవ్యః । దే
దీయనీయః । దేదీయ్యః । దేదీయితః । దేదీయితవాన్ । దేదీయమా
నః । దేదీయిష్యమాణః । దేదీయితుమ్ । దేదీయితమ్ । దేదీయనమ్ ।
దేదీయిత్వా । ప్రదేదీయ్య । దేదీయందేదీయమ్ । దేదీయిత్వాదేదీ
యిత్వా ॥—॥౫॥ దాదితవ్యః । దాదానీయః । దాదేయః । దాది
తః । దాదితవాన్ । దాదాత్ । దాదాతౌ । దాదాతః । స్త్రి
యాం । దాదాతీ । దాదాత్యౌ । దాదాత్యః । వ్యతియచ్ఛమానః ।
దాస్యాసంయచ్ఛమానః । ప్రకృతిగ్రహణే యఙ్లుగన్తస్యాపి గ్రహణ
మితి యచ్ఛాదేశః ॥ దాదాస్యన్ । దాదాస్యతీ । దాదాస్యన్తీ
వ్యతిదాదాస్యమానః । దాస్యాసందాదాస్యమానః । దాదితుమ్ ।
దాదితమ్ । దాదానమ్ । దాదిత్వా । ప్రదాదాయ । దాదాయం
దాదాయమ్ ॥ దాదిత్వాదాదిత్వా ॥

ధ్మా—శబ్దాగ్నిసంయోగయోః । ఇహాగ్నిసంయోగో
ముఖవాయునాగ్నేస్సంయోగః । సక । అని । పర ॥

పాఘ్రాధ్మేత్యాదినా శకారాదావప్రత్యయే పరే ధమాదేశః ॥ ౧ ॥ ధమ
తి-న ॥ ౨ దధ్మౌ । దధ్మతుః । దధ్ముః । దధ్మిథ । (దధ్మాథ) దధ్మథుః ।
దధ్మ । దధ్మౌ । దధ్మివ । దధ్మిమ ॥ ౩-ధ్మాతా-న । (సి) ౪ ధ్మాస్యతి-న
౫-ధమతు-న ॥ (తాత్) ౬-అధమత్-న ॥ ౭-ధమేత్-న ॥ ౮-ధ్మేయా
త్-న ॥ (ధ్మాయాత్) - న ॥ వాన్యస్యసంయోగాదేరిత్యేత్వం వా ॥

౯॥అధ్మాసీత్ । అధ్మాసిష్టామ్। అధ్మాసిషుః-౯॥ ౧౦-అధ్మాస్యత్-౯ ॥కర్మవ్యతీహారే ॥ ౧-వ్యతిధమతే-౯ । ౨-వ్యతిదధ్మే॥౯॥(వ్యతిదధ్మిషే) (వ్యతిదధ్మిధ్వే) (వ్యతిదధ్మివహే)(వ్యతిదధ్మిమహే)౩,వ్యతిధ్మాతా-౯ (సే।హే)౪- వ్యతిధ్మాస్యతే-౯ ॥ ౫, వ్యతిధమతామ్-౯ ॥ ౬, వ్యత్యధమత-౯ ॥ ౭,వ్యతిధమేత-౯ ॥ ౮, వ్యతిధ్మాసీష్ట-౯.(ధ్వమ్) ౯-వ్యత్యధ్మాస్త । వ్యత్యధ్మాసాతామ్ । వ్యత్యధ్మాసత-౯ ॥ ౧౦-వ్యత్యధ్మాస్యత-౯ ॥—॥ కర్మణి ॥ ౧,ధ్మాయతే-౯ ॥ ౨-దధ్మే-౯ ॥ ౩-ధ్మాయితా,౯ ॥ (సే।హే) (ధ్మాతా) ౯(సే।హే) ౪,ధ్మాయిష్యతే,౯॥(ధ్మాస్యతే-౯ ॥ ౫,ధ్మాయతాం-౯ ॥ ౬-అధ్మాయత-౯ ॥ ౭,ధ్మాయేత-౯ ॥ ౮,ధ్మాయిషీష్ట,౯ ॥(ఢ్వం।ధ్వం) (ధ్మాసీష్ట-౯॥ (ధ్వం)౯-అధ్మాయి-౯ (అధ్మాయిషాతామ్ । (ఢ్వం।ధ్వం) అధ్మాసాతామ్ । (ధ్వం)౧౦-అధ్మాయిష్యత,౯ (అధ్మాస్యత-౯॥) కర్మకర్తరి । ధ్మాయతేశ్జ్ఞస్స్వయమేవ । కర్మవత్కర్మణాతుల్యక్రియఇతి ।కర్మవత్త్వాతిదేశాద్యగాత్మనెపదే ॥ శేషంకర్మలకారవత్ ॥—॥ లుఙి ॥ అధ్మాయి । (అధ్మాయిష్ట) (అధ్మాస్త) అచగకర్మకర్తరీతితశబ్దే పరెచ్లెశ్చిణ్వా । చిణ్ణభావే సిచశ్చిణ్వద్భావవికల్పః । అధ్మాయిషాతామ్ । అధ్మాసాతామ్ । ఇత్యాదిద్వైరూప్యం ప్రాగ్వత్ ॥—॥

ణ్యన్తాత్ ॥ ౧, ధ్మాపయతి-౯ ॥ (తె)-౯ ॥ ౨,ధ్మాపయాఞ్చకార-౯ ॥ (చక్రే-౯) ౩-ధ్మాపయితా-౯ ॥ (సి।సే।హే) ॥ ౪,ధ్మాపయిష్యతి-౯ ॥ (తే)౯ ॥ ౫ధ్మాపయతు- ॥ (తాత్।౯।)తాం-౯ । ౬- అధ్మాపయత్-౯ । (త-౯) ౭;ధ్మాపయేత్-౯ ॥ (త-౯)౮,ధ్మాప్యాత్-౯ (ధ్మాపయిషీష్ట-౯ (ఢ్వం।ధ్వం) ౯అదిధ్మపత్,౯ ॥ (త-౯) కర్మణి॥ ౧,ధ్మాప్యతే-౯ ॥ ౨,ధ్మాపయాఞ్చక్రే-౯ ॥ (బభూవే-౯॥(ఆసే,౯) ౩,ధ్మాపయితా-౯ ॥ (సే।హే) (ధ్మాపితా-౯॥(సే।హే)౪,ధ్మాపయిష్యతే,౯ధ్మాపిష్యతే-౯॥ ౫ధ్మాప్యతాం-౯॥౬,అధ్మాప్యత,౯ ॥ ౭,ధ్మాప్యే

తే-౯॥౮,ధ్మాపయిషీష్ట౯ (ధ్వమ్।ధ్వమ్) (ధ్మాపషీష్ట౯॥(ధ్వమ్)౯,అ
ధ్మాపి౯ ॥ (అధ్మాపయిషాతామ్) (ధ్వమ్। ధ్వమ్) అధ్మాపిషాతామ్ ।
(ధ్వమ్।ధ్వమ్)౧౦,అధ్మాపయిష్యత-౯ ॥ (అధ్మాపిష్యత-౯) దేవద త్త
శ్శఙ్ఖంధ్మాస్యతే యజ్ఞదత్తేనేత్యత్ర కర్తృవ్యాపారస్యావివక్షాయాం దే
వద త్తశ్శఙ్ఖంధ్మాపయతే ॥ దేవద త్తశ్శఙ్ఖమదిధ్మపత॥ యక్చిణోఃప్రతి
షేధే హేతుమణ్ణిశ్రిబ్రూఞామితి వక్తవ్యమిత్యాదినా యక్చిణోఃప్రతిషేధాదచ్ఛప్చజా ॥ శే
షంణ్యన్తాత్మనేపదవత్ । సన్నన్తాత్ ॥ ౧-దిధ్మాసతి౯ ॥ ౨, దిధ్మా
సాఞ్చకార॥౩,దిధ్మాసితా ॥ ౪,దిధ్మాసిష్యతి౯ ॥ ౫,దిధ్మాసతు-౯ ॥
౬,అదిధ్మాసత్-౯॥౭,దిధ్మాసేత్౯ ॥ ౮,దిధ్మాస్యాత్౯ ॥ ౯,అది
ధ్మాసీత్౯ ॥ ౧౧, అదిధ్మాసిష్యత్-౯॥ దేవద త్తశ్శఙ్ఖందిధ్మాసతీత్య
త్రకర్తృవ్యాపారస్య వివక్షాయాం దిధ్మాసతేశఙ్ఖస్స్వయమేవ ॥
భూషాకర్మకిరాదిసనాం చాన్యత్రాత్మనేపదాదితి. యక్చిణోశ్చిణ్వది
టాం ప్రతిషేధాదాత్మనే పదమేవ ॥ ౨,దిధ్మాసాఞ్చక్రే-౯ ॥ ౩,ది
ధ్మాసితా౯ ॥ (సే।వే) ౪,దిధ్మాసిష్యతే౯ ॥౫-దిధ్మాసతామ్౯॥
౬,అదిధ్మాసత౯ ॥ ౭,దిధ్మాసేత౯॥౮,దిధ్మాసిషీష్ట౯॥౯-అదిధ్మా
సిష్ట౯ ॥ ౧౦,అదిధ్మాసిష్యత౯॥ యఙ్గన్తాత్ ॥ ఈఘ్రాధ్మోరితీత్వే
౧, దేధ్మీయతే౯ ॥ ౨, దేధ్మీయాఞ్చక్రే౯॥ ౩, దేధ్మీయితా౯॥౪, దే
ధ్మీయిష్యతే౯॥ ౫, దేధ్మీయతామ్౯॥౬,అదేధ్మీయత౯ ॥ ౭, దేధ్మీ
యేత-౯ ॥ ౮,దేధ్మీయిషీష్ట౯ ॥(ధ్వమ్।ధ్వమ్) ౯,అదేధ్మీయిష్ట౯॥
(ధ్వమ్।ధ్వం) ౧౧,అదేధ్మీయిష్యత౯ ॥—॥ యఙ్లుగన్తాత్ ॥ ౧,దా
ధ్మాతి (దాధ్మాతి) దాధ్మీతః। దాధ్మతీత్యాది॥—॥ధ్మాతవ్యః।ధ్మానీయః
ఆధ్మేయః । ఆధ్మాతః । ఆధ్మాతవాన్ ।ధమన్ । ధమన్తీ ॥ వ్యతిధమ
మానః । ధ్మాస్యన్ । ధ్మాస్యన్తీ। ధ్మాస్యన్తీ । వ్యతిధ్మాస్యమానః। ఆ
ధ్మాతుం।ఆధ్మాతం।ఆధ్మానం। ధ్మాత్వా।ఆధ్మాయ।ధ్మాయంధ్మాయం।
ధ్మాత్వాధ్మాత్వా ॥౨॥ ధ్మాపయితవ్యః । ధ్మాపనీయః ।ఆధ్మాప్యః।ఆ

ధ్మాపితః। ఆధ్మాపితవాన్। ఆధ్మాపయన్। ఆధ్మాపయన్తీ। ఆధ్మాపయమానః। ఆధ్మాపయిష్యన్। ఆధ్మాపయిష్యతీ। ఆధ్మాపయిష్యన్తీ। ఆధ్మాపయిష్యమాణః। ఆధ్మాపయితుం। ఆధ్మాపితమ్। ఆధ్మాపనం। ధ్మాపయిత్వా। ఆధ్మాప్య। ధ్మాపంధ్మాపం। ధ్మాపయిత్వా ధ్మాపయిత్వా॥౩॥ దిధ్మాసితవ్యః। దిధ్మాసనీయః। దిధ్మాస్యః। దిధ్మాసితః। దిధ్మాసితవాన్। దిధ్మాసన్। దిధ్మాసన్తీ। వ్యతిదిధ్మాసమానః। దిధ్మాసిష్యన్। దిధ్మాసిష్యతీ। దిధ్మాసిష్యన్తీ। వ్యతిదిధ్మాసిష్యమాణః। దిధ్మాసితుం। దిధ్మాసితం। దిధ్మాసనం। దిధ్మాసిత్వా। ఆదిధ్మాస్య। దిధ్మాసం దిధ్మాసం। దిధ్మాసిత్వా దిధ్మాసిత్వా॥౪॥ దేధ్మీయితవ్యం। దేధ్మీయనీయం। దేధ్మీయ్యః। దేధ్మీయితః। దేధ్మీయితవాన్। దేధ్మీయమానః। దేధ్మీయిష్యమాణః। దేధ్మీయితుం। దేధ్మీయితం। దేధ్మీయనం। దేధ్మీయిత్వా। ఆదేధ్మీయ్య। దేధ్మీయం దేధ్మీయం। దేధ్మీయిత్వా దేధ్మీయిత్వా॥౫॥ దాధ్మితవ్యః। దాధ్మానీయః। దాధ్మేయః। దాధ్మితః। దాధ్మితవాన్। దాధ్మత్। దాధ్మతా॥ దాధ్మతః। దాధ్మతీ। వ్యతిదాధ్మానః। దాధ్మిష్యన్॥ దాధ్మిష్యతీ। దాధ్మిష్యన్తీ। వ్యతిదాధ్మిష్యమాణః। దాధ్మితుం। దాధ్మితం। దాధ్మనం। దాధ్మిత్వా। ఆదాధ్మ్య। దాధ్మం దాధ్మం। దాధ్మిత్వా దాధ్మిత్వా॥—॥

పా—పానే-సక, అని- పర

శకారాదావిత్యుపరి పాఘ్రాధ్మేత్యాదినా పిబాదేశః। ౧-పిబతి-౯॥ ౨-పపౌ। పపతుః। పపుః। పపిథ। (పపాథ) పపథుః। పప। పపౌ। పపివ। పపిమ। ౩,పాతా-౯॥ (సె)॥ ౪,పాస్యతి-౯। ౫, పిబతు-౯॥ (తాత్) ౬।అపిబత్,౯॥ ౭,పిబేత్,౯॥ ౮-పేయాత్-౯॥ ఏర్లిఙి జీత్యేత్వమ్-౯, అపాత్।అపాతామ్। అపుః-౯। గాతిస్థేత్యాదినా సిచోలుక్॥ ౧౦। అపాస్యత్,౯॥—॥ కర్మవ్యతిహారే॥ ౧,వ్యతిపిబతే-౯॥ ౨-వ్యతిపపే-౯॥(వ్యతిపపిషే। వ్యతి

పపిధ్వే । వ్యతిపపివహే । వ్యతిపపిమహే ॥ ౩, వ్యతిపాతా౯ ॥ (సే। హే) ౪, వ్యతిపాస్యతే౯ ॥ ౫, వ్యతిపిబతామ్౯ ॥ ౬, వ్యత్యపిబత౯ ॥ ౭, వ్యతిపిబేత౯ ॥ ౮, వ్యతిపాసీష్ట౯ ॥ (ధ్వమ్) ౯, వ్యత్యపాస్త । వ్యత్యపాసాతాం । వ్యత్యపాసత౯ ॥ ౧౦ వ్యత్యపాస్యత౯ ॥ కర్మణి ॥ ౧ పీయతే౯ ॥ ఘుమాస్థేత్యాదినా ఈత్వం ॥ ౨, పపే౯ ॥ ౩, పాయితా౯ ॥ (పాతా౯) ౪-పాయిష్యతే౯ ॥ (పాస్యతే౯) ౫, పీయతామ్౯ ॥ ౬ అపీయత౯ ॥ ౭ పీయేత౯ ॥ ౮ పాయిషీష్ట౯ ॥ (ధ్వం।ధ్వం) (పాసీష్ట౯ ॥ (ధ్వమ్) ౯ అపాయి౯ ॥ (అపాయిషాతామ్) (ధ్వమ్।ధ్వమ్) (అపాసాతామ్) (ధ్వమ్) ౧౦ అపాయిష్యత౯ ॥ (అపాస్యత౯) అష్టాణిచి ॥—॥ శాచ్ఛాసాహ్వావ్యావేపాంయుగితియుక్ ॥—॥ నిగరణచలనార్థేభ్యశ్చేతి క్రియాఫలేకర్త్రభిప్రాయేఽపి ప్రాప్తస్య పరస్మైపదస్య నపాదమ్యాఙ్యమేతినిషేధః ॥ అకర్త్రభిప్రాయే శేషాత్కర్తరీతిపరస్మైపదంస్యాదేవ । ౧, పాయయతి౯ ॥ (తే౯) ౨ పాయయాఞ్చకార౯ ॥ (చక్రే)౯ ॥ (బభూవ౯)(ఆస౯) ౩పాయయితా౯ ॥ (స్యి।సే।హే) ౪ పాయయిష్యతి౯ ॥ (తే౯) ౫ పాయయతు౯ ॥ (తాత్) (తామ్౯) ౬ అపాయయత్౯ ॥(త)౯ ॥౭పాయయేత్౯ ॥ (త౯) ౮ పాయ్యాత్ । పాయ్యాస్తామ్ । పాయ్యాసుః । (పాయయిషీష్ట౯) (ధ్వం।ధ్వం) ౯ అపీప్యత్ । అపీప్యతాం అపీప్యన్ ॥౯ ॥ (అపీప్యత । అపీప్యేతాం । అపీప్యన్త॥౯ ॥ లోపఃపిబతేరీచ్చాభ్యాసస్యేతిచప్పరేణావుపధాలోపోఽభ్యాసస్య ఈకారాదేశశ్చ।౧౦। అపాయయిష్యత్౯ ॥ (త౯)కర్మణి ॥౧పాయ్యతే౯ ॥ ౨ పాయయాఞ్చక్రే౯ ॥ (బభూవే౯) (ఆసే౯)౩పాయయితా౯ (సే।హే) (పాయితా౯ ॥ సే।హే।) ౪ పాయయిష్యతే౯ ॥ (పాయిష్యతే౯)౫।పాయ్యతాం౯ ॥ ౬, అపాయ్యత౯ ॥౭, పాయ్యేత౯ ౮ పాయయిషీష్ట౯ ॥ (ధ్వం।ధ్వం) పాయిషీష్ట౯ ॥(ధ్వం।ధ్వం) ౯ అ

పాయిషీర్ౕ ॥ (అపాయిషాతామ్) (ఢ్వం।ధ్వం) (అపాయయిషాతామ్) (ఢ్వం।ధ్వమ్) ౧౦ అపాయయిష్యతౕ ॥ (అపాయిష్యతౕ ॥సని॥ ౧ పిపాసతిౕ ॥ ౨ పిపాసాఞ్చకారౕ ॥ ౩ పిపాసితాౕ ॥ ౪ పిపాసిష్యతిౕ ॥ ౫ పిపాసతుౕ ॥ (తాత్) ౬ అపిపాసత్ౕ ॥ ౭ పిపాసేత్ౕ ॥ ౮ పిపాస్యాత్ౕ ॥ ౯ అపిపాసీత్ౕ ॥ ౧౦ అపిపాసిష్యత్ౕ ॥ యఙి ॥ ఘుమాస్థేత్యాదినాఈత్వే ॥ ౧ పేపీయతేౕ ॥ పేపీయాఞ్చక్రేౕ ॥ (బభూవౕ) (ఆసౕ) ౩ పేపీయితాౕ ॥౪ పేపీయిష్యతేౕ ॥ ౫ పేపీయతాంౕ ॥ ౬ అపేపీయతౕ ॥ ౭ పేపీయేతౕ ॥ ౮ పేపీయిషీష్టౕ ॥ (ఢ్వమ్। ధ్వమ్) ౯ అపేపీయిష్టౕ ॥ (ఢ్వం।ధ్వమ్) ౧౦ అపేపీయిష్యతౕ ॥ యఙ్లుకి॥ పాపేతి(పాపాతి) పాపీతః । పాపతీత్యాది ॥ ౧ పాతవ్యం । పానీయం । పేయం । పీతం పీతవాన్ । పిబన్ । పిబన్తీ । వ్యతిపిబమానః । పాస్యన్ । పాస్యతీ । పాస్యన్తీ । వ్యతిపాస్యమానః । పాతుం । పీతమ్ । పానం । పీత్వా నిపాయ । నల్యపీతిత్వనిషేధః । నిపీయయస్యేత్యాదౌ పీజ్భానఇతి హ్రా వాదికాల్ల్యపిరూపమ్ ॥ పాయంపాయం । పీత్వాపీత్వా ॥౨॥ పాయయితవ్యః । పాయనీయః । పాయ్యః । పాయితః । పాయితవాన్ । పాయయన్ । పాయయన్తీ । పాయయమానః । పాయయిష్యన్ । పాయయిష్యతీ ॥ పాయయిష్యన్తీ । పాయయిష్యమాణః । పాయయితుం । పాయితమ్ । పాయనం । పాయయిత్వా । నిపాయ్య । పాయంపాయం । పాయయిత్వాపాయయిత్వా ॥౩॥ పిపాసితవ్యః । పిపాసనీయః ॥ పిపాస్యః । పిపాసితః । పిపాసితవాన్ । పిపాసన్ । పిపాసన్తీ । వ్యతిపిపాసమానః । పిపాసిష్యన్ । పిపాసిష్యతీ । పిపాసిష్యన్తీ । వ్యతిపిపాసిష్యమాణః । పిపాసితుం । పిపాసితమ్ । పిపాసనమ్ । పిపాసిత్వా । నిపిపాస్య । పిపాసంపిపాసం। పిపాసిత్వాపిపాసిత్వా ॥౪॥ పేపీయితవ్యః । పేపీయనీయః । పేపీయ్యః ॥ పేపీయితః॥

పెపీయితవాన్ । పెపీయమానః । పెపీయిష్యమాణః। పెపీయితుం ॥ పేపీయితం । పెపీయనం । పెపీయిత్వా । నిపెపీయ్య । పెపీయంపె పీయమ్ । పేపీయిత్వా పేపీయిత్వా ॥౫॥పాపితవ్యః । పాపానీయః। పాపెయః । పాఫితః । పాపితవాన్ । పాపాత్ । పాపాతా । పాపా తః । పాపాతీ । పాపాత్యౌ । పాపాత్యః । వ్యతిపాపానః । పాపా స్యన్ । పాపాస్యతీ । పాపాస్యన్తీ । వ్యతిపాపాస్యమానః ॥ పాపి తుమ్।పాపితమ్ । పాపానమ్ । పాపిత్వా । నిపాపాయ।నల్యపీతీత్వని షెధః ॥పాపాయంపాపాయమ్॥ పాపిత్వాపాపిత్వా॥

మ్నా—అభ్యాసే-సక-అని, పర

పాఘ్రాధ్మేత్యాదినా ఇత్సంజ్ఞికశకారాదాప్రత్యయాపరెమనాదేశః । ప్రాయేణాస్యాఙ్పూర్వకస్యైవ ప్రయోగోరూఢః ॥ ౧ఆమనతి । ఆ మనతః । ఆమనన్తి,౯ । ౨ అమమ్నౌ,౯ ॥ (ఆమమ్నిథ । ఆమ మ్నాథ । ఆమమ్నివ । ఆమమ్నిమ) ౩ ఆమ్నాతా,౯ ॥ (సి) ౪ ఆ మ్నాస్యతి-౯ ॥ ౫ ఆమనతు-౯ ॥ (తాత్) ౬ ఆమనత్ । ఆమన తాం । ఆమనన్,౯ ॥ ౭ ఆమనేత్ । ఆమనేతామ్ । ఆమనేయుః,౯॥ ౮ ఆమ్నాయాత్ । ఆమ్నాయాస్తామ్ । ఆమ్నాయాసుః । (ఆమ్నే యాత్ । ఆమ్నేయాస్తామ్ । ఆమ్నేయాసుః,౯ ॥ ౯ ఆమ్నాసీత్, ఆమ్నాసిష్టాం । ఆమ్నాసిషుః ॥౯॥౧౦ ఆమ్నాస్యత్-౯ ॥ కర్మవ్యతీ హారే ॥ ౧ వ్యత్యామనతే,౯ ॥ ౨ వ్యత్యామమ్నే-౯ ॥ వ్యత్యామ మ్నిషె) (వ్యత్యామమ్నిధ్వే । వ్యత్యామమ్నివహే । వ్యత్యామ మ్నిమహే ॥ ౩,వ్యత్యామ్నాతా,౯ ॥ (సే॥హే) ౪ వ్యత్యామ్నాస్య తే,౯ ॥ ౫ వ్యత్యామనతామ్। ౯॥౬ వ్యత్యామనత।౯॥ ౭ వ్యత్యామ నేత,౯ ॥ ౮ వ్యత్యామ్నాసీష్ట,౯ ॥ ౯ వ్యత్యామ్నాస్త-౯॥ ౧౦ వ్య త్యామ్నాస్యత,౯ ॥ కర్మణి ॥ ౧ ఆమ్నాయతే,౯॥౨ ఆమమ్నే,౯। ౩ ఆమ్నాయితా,౯ ॥ (సే।హే) (ఆమ్నాతా)-౯ ॥ (సే । హే)౪ ఆ

మ్నాయిష్యతే ॥ (ఆమ్నాస్యతే) ౫ ఆమ్నాయతాం ॥ ౬ ఆ
మ్నాయత ॥ ౭ ఆమ్నాయేత ॥ ౮ ఆమ్నాయిషీష్ట ॥ (ఢ్వం।
ధ్వమ్) (ఆమ్నాసీష్ట (ధ్వమ్) ౯ ఆమ్నాయిష్ట ॥ (ఆమ్నాయిషా
తామ్।) (ఢ్వం।ధ్వం) ఆమ్నాసాతాం (ధ్వం) ౧౦ ఆమ్నాయిష్యత ॥
(ఆమ్నాస్యత ॥ ఆమనతి ఛన్దస్యేవాయమేవ। అత్ర కర్మస్థ క్రియ
త్వాభావాన్న కర్మణి తద్భావః ॥ ణ్యన్తాత్ ॥ ౧ ఆమ్నాపయతి ॥
(తే) ౨ ఆమ్నాపయాఞ్చకార ॥ (చక్రే) బభూవ। ఆస ॥
౩ ఆమ్నాపయితా ॥ (సి।సే।హే) ౪ ఆమ్నాపయిష్యతి ॥ (తే।
౫ ఆమ్నాపయతు ॥ (తాత్) తాం ॥ ౬ ఆమ్నాపయత్ (త
౭ ఆమ్నాపయేత్ ॥ (త) ౮ ఆమ్నాప్యాత్। ఆమ్నాప్యాస్తాం
ఆమ్నాప్యాసుః ॥ ఆమ్నాపయిషీష్ట ॥ (ఢ్వం।ధ్వం) ౯ ఆమిమ్న
పత్। ఆమిమ్నపతాం। ఆమిమ్నపన్। ఆమిమ్నపత। ఆమిమ్న
పేతాం। ఆమిమ్నపన్త ॥ ౧౦ ఆమ్నాపయిష్యత్ ॥ (త।)
కర్మణి ॥ ౧ ఆమ్నాప్యతే ॥ ౨ ఆమ్నాపయాఞ్చక్రే ॥ (బభూ
వే ॥ (ఆసే) ౩ ఆమ్నాపయితా ॥ (ఆమ్నాపితా ॥ ౪ ఆమ్నా
పయిష్యతే ॥ ఆమ్నాపిష్యతే ॥ ౫ ఆమ్నాప్యతాం ॥ ౬ ఆ
మ్నాప్యత ॥ ౭ ఆమ్నాప్యేత ॥ ౮ ఆమ్నాపయిషీష్ట ॥ (ఢ్వం
ధ్వం)(ఆమ్నాపిషీష్ట ॥ (ధ్వం) ౯ ఆమ్నాపి ॥ (ఆమ్నాపిషాతాం ॥
(ఢ్వం।ధ్వం) (ఆమ్నాపయిషాతాం । (ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ ఆమ్నాపయి
ష్యత ॥ (ఆమ్నాపిష్యత ॥ ఆమ్నాప్యతే పుత్రః ఛన్దాంసి దేవద
త్తేనేత్యత్ర కర్తృవ్యాపారస్య వివక్షాయాం। ఆమ్నాపయతే పు
త్రః ఛన్దాంసి। ఆమిమ్నపత ॥ సన్నన్తాత్ ॥ ౧ ఆమిమ్నాసతి ॥
౨ ఆమిమ్నాసాఞ్చకార ॥ ౩ ఆమిమ్నాసితా ॥ ౪ ఆమిమ్నాసి
ష్యతి ॥ ౫ ఆమిమ్నాసతు ॥ ౬ ఆమిమ్నాసత్ ॥ ౭ ఆమిమ్నా
సేత్ ॥ ౮ ఆమిమ్నాస్యాత్ ॥ ౯ ఆమిమ్నాసీత్ ॥ ఆమిమ్నాసి

ష్ఠామ్ । ఆమిమ్నాసిషుః,,౯ ॥ ౧౦ ఆమిమ్నాసిష్యల్,,౯ ॥—॥యఙ్లు
న్తాల్ ॥—॥ ౧ ఆమామ్నాయితే,,౯॥ ౨ ఆమామ్నాయాఞ్చక్రే,,౯
బభూవ,,౯ ॥ ఆస, ౯ ॥ 3 ఆమామ్నాయితా,,౯ ॥ ౪ ఆమామ్నా
యిష్యతే । ౯ ॥ ౫ ఆమామ్నాయతామ్। ౯॥ ౬ ఆమామ్నాయత॥౯॥
౭ ఆమామ్నాయేత। ౯ ॥ ౮ ఆమామ్నాయిషీష్ట । ౯ ॥(ఢ్వమ్।ధ్వమ్)
౯ ఆమామ్నాయిష్ట । ౯ ॥ (ఢ్వమ్ । ధ్వమ్) ౧౦ ఆమామ్నాయి
ష్యత । ౯ ॥—॥ యఙ్లుగన్తాల్ ॥ ఆమామ్నేతి (ఆమామ్నాతి) ఆ
మామ్నీతః । ఆమామ్నతీత్యాది ॥ ౧ ఆమ్నాతవ్యః । ఆమ్నానీయః ।
ఆమ్నేయః । ఆమ్నాతః । ఆమ్నాతవాన్ । ఆమనన్ । ఆమనన్తీ ॥
వ్యత్యామనమానః । ఆమ్నాస్యన్ । ఆమ్నాస్యతీ । ఆమ్నాస్యన్తీ ।
వ్యత్యామ్నాస్యమానః ॥ ఆమ్నాతుమ్ । ఆమ్నాతమ్ । ఆమ్నానమ్॥
మ్నాత్వా । ఆమ్నాయ।ఆమ్నాయంఆమ్నాయమ్।ఆమ్నాయామ్నాయ
౨- ఆమ్నాపయితవ్యమ్ ।ఆమ్నాపనీయమ్। ఆమ్నాప్యమ్।ఆమ్నాపితః
ఆమ్నాపితవాన్ । ఆమ్నాపయన్ ।ఆమ్నాపయన్తీ।ఆమ్నాపయమా
నః । ఆమ్నాపయిష్యన్ । ఆమ్నాపయిష్యతీ । ఆమ్నాపయిష్యన్తీ ॥
ఆమ్నాపయిష్యమాణః । ఆమ్నాపయితుం । ఆమ్నాపితమ్ ।ఆమ్నా
పనం । మ్నాపయిత్వా ।ఆమ్నాప్య । ఆమ్నాపమామ్నాపం ।ఆమ్నా
ప్యామ్నాప్య ॥ 3, ఆమిమ్నాసితవ్యమ్ ।ఆమిమ్నాసనీయమ్ । ఆమి
మ్నాస్యం ॥ ఆమిమ్నాసితః । ఆమిమ్నాసితవాన్ । ఆమిమ్నాసన్।
ఆమిమ్నాసన్తీ । వ్యత్యామిమ్నాసమానః । ఆమిమ్నాసిష్యన్ ॥ ఆ
మిమ్నాసిష్యతీ । ఆమిమ్నాసిష్యన్తీ । వ్యత్యామిమ్నాసిష్యమాణః
ఆమిమ్నాసితుం।ఆమిమ్నాసితమ్। ఆమిమ్నాసనమ్ । మిమ్నాసిత్వా।
ఆమిమ్నాస్య । ఆమిమ్నాసమామిమ్నాసం। ఆమిమ్నాస్యామిమ్నా
స్య ॥ ౪- ఆమామ్నాయితవ్యః। ఆమామ్నాయనీయః॥ఆమామ్నాయ్యః
ఆమామ్నాయితః।ఆమామ్నాయితవాన్।ఆమామ్నాయమానః । ఆమా

మ్నాయిష్యమాణః । అమామ్నాయితుమ్ । ఆమామ్నాయితమ్ । ఆ
మామ్నాయనమ్ । మామ్నాయిత్వా । ఆమామ్నాయ్య।ఆమామ్నాయ
మామామ్నాయమ్ । ఆమామ్నాయ్యామామ్నాయ్య।౫ఆమామ్నితవ్యం
ఆమామ్ననీయమ్ । ఆమామ్నేయం । ఆమామ్నితః । ఆమామ్నిత
వాన్ । ఆమామ్నాత్ । ఆమామ్నాతా । ఆమామ్నాతః। ఆమామ్నా
తీ । ప్రత్యామామ్ననః । ఆమామ్నిష్యన్ । ఆమామ్నిష్యతీ । ఆ
మామ్నిష్యన్తీ । ప్రత్యామామ్నిష్యమాణః । ఆమామ్నితుమ్ । ఆ
మామ్నితమ్ । ఆమామ్ననమ్ । మామ్నిత్వా । అమామ్నాయి । ఆ
మామ్నాయమామామ్నాయమ్ । ఆమామ్నాయామామ్నాయ ॥

ష్ఠా।గతినివృత్తౌ-అక-అని-పర

పాఘ్రాధ్మేత్యాదినా శకారాదౌ ప్రత్యయేపరె తిష్ఠాదేశః

౧ తిష్ఠతి । ౯ ॥ ౨ తస్థౌ।౯ ॥(తస్థిథ । తస్థాథ । తస్థివ । తస్థిమ)
అధితష్ఠౌ । స్థాదిష్వభ్యాసేనచాభ్యాసస్యేతి షత్వమ్ ॥ ౩ స్థాతా।౯
అధిష్ఠాతా।౯ ॥ ఉపసర్గాత్సునోతీత్యాదినా షత్వమ్॥౪ స్థాస్యతి।౯॥
(అధిష్ఠాస్యతి।౯ ॥ ౫ తిష్ఠతు । ౯ ॥(తాత్) ౬ అతిష్ఠత్ । ౯ ॥ ౭ తి
ష్ఠేత్ । ౯ ॥౮ స్థేయాత్- స్థేయాస్తామ్ । స్థేయాసుః । ౯ ॥ ఏర్లిఙి
జేత్యేత్వమ్ । ౯ ॥ అస్థాత్ ।అస్థాతామ్ । అస్థుః । ౯ ॥ గాతిస్థేత్యా
దినా సిచోలుక్ ॥ ౧౦ అస్థాస్యత్ । ౯ ॥ ౧ సంతిష్ఠతే ।౯॥ సమవ
ప్రవిభ్యస్థ ఇత్యాత్మనే పదమ్ ॥ ౨ సంతస్థే ॥౯॥ (సంతస్థిషే- ।సంత
స్థిధ్వే । సంతస్థివహే । సంతస్థిమహే । ౩ సంస్థాతా-౯ ॥ (సే। హే)
౪ సంస్థాస్యతే-౯ ॥ ౫ సంతిష్ఠతామ్-౯ ॥ ౬ సమతిష్ఠత-౯ ॥౭ సం
తిష్ఠేత-౯ ॥ ౮ సంస్థాసీష్ట ।౯ ॥ సంస్థాసీయాస్తామ్ । సంస్థాసీరన్।
సంస్థాసీష్ఠాః । సంస్థాసీయాస్థామ్ । సంస్థాసీధ్వమ్ । సంస్థాసీయ ।
సంస్థాసీవహి । సంస్థాసీమహి । ౯ । సమస్థిత । స్థాఘ్వోరిచ్చేతీత్వం
సిచశ్చకిత్ర్వంద । సమస్థిషాతామ్ । సమస్థిషత । సమస్థిథాః । సమస్థి

షాథామ్ । సమస్థిఢ్వమ్ । ధ్వమ్ । సమస్థిషి । సమస్థిష్వహి । సమస్థి
ష్మహి ॥ ౧౦ సమస్థాస్యత । సమస్థాస్యేతామ్ । సమస్థాస్యన్త । ఏవంఅవతి
ష్ఠతే । ప్రతిష్ఠతే । వితిష్ఠతే । వ్యతితిష్ఠతే ఇత్యాదిషు దశలకారా ఊన్నేయాః
గోపీ స్మరాత్కృష్ణాయ తిష్ఠతే । ఆశయం ప్రకాశయతీత్యర్థః । శ్లా
ఘహ్నుఙ్ స్థాశపాం జ్ఞీప్స్యమాన ఇతి బోధయితుమిష్టస్య సంప్రదా
నత్వాచ్చతుర్థీ । సంశయ్య కర్ణాదిషు తిష్ఠతే యః । కర్ణాదీన్నిర్ణే
తృత్వేనాశ్రయతీత్యర్థః । ప్రకాశన స్థేయాఖ్యయోశ్చేత్యుభయత్రా
త్మనేపదమ్ । శబ్దం నిత్యమాతిష్ఠతే । నిత్యత్వేన ప్రతిజానీత ఇత్యర్థః
ఆఙః ప్రతిజ్ఞాయాముపసంఖ్యానమితి తఙ్ । ముక్తావుత్తిష్ఠతే । ఉద్య
తో భవతీత్యర్థః । ఉదోఽనూర్ధ్వకర్మణీత్యుక్తత్వాదాత్మనేప
దమ్ । అనూర్ధ్వకర్మణీత్యుక్త్యా పీఠాదుత్తిష్ఠతీత్యత్రోర్ధ్వదేశ సం
యోగానుకూలవ్యాపారార్థత్వాన్నాత్మనేపదమ్ ॥ ముక్తావుత్తిష్ఠత ఇ
త్యత్రాపి తద్విషయేహాయామేవేతి వివక్షణాద్గ్రామాచ్ఛతముత్తిష్ఠతీ
త్యత్రోత్పత్త్యర్థకత్వాన్నాత్మనేపదమ్ । అగ్నేయ్యాగ్నీధ్రముపతిష్ఠతే ।
సేవత ఇత్యర్థః । ఉపాన్మన్త్రకరణ ఇత్యాత్మనేపదమ్ । మన్త్రకరణ
ఇత్యస్య మన్త్రరూపసాధకతమ ఇతి వివక్షణాద్భర్తారముపతిష్ఠతి యౌ
వనేనేత్యత్ర నాత్మనేపదమ్ । ఆదిత్యముపతిష్ఠతే । సేవత ఇత్యర్థః । గ
ఙ్గాయమునాముపతిష్ఠతే । ఉపశ్లిష్యతీత్యర్థః । రథికానుపతిష్ఠతే ।
మిత్రీకరోతీత్యర్థః । పన్థాస్స్రుఘ్నముపతిష్ఠతే । ప్రాప్నోతీత్యర్థః ॥
ఉపాద్దేవపూజాసంగతికరణమిత్రీకరణపథిష్వితి వాచ్యమితి క్రమాచ్చ
తుర్ష్వర్థవిశేషేషు తఙ్ । కథం తర్హి స్తుత్యం స్తుతిభిరర్థ్యాభిరుప
తస్థే సరస్వతీతి । దేవతాత్వారోపాన్న్యాసస్య దేవతాంశత్వాద్వా । భి
క్షుకః ప్రభుముపతిష్ఠతే । ఉపతిష్ఠతి వా । లిప్సయోపగచ్ఛతీత్యర్థః
వా లిప్సాయామితి వాచ్యమితి తఙ్వా । భోజనకాల ఉపతిష్ఠతే । సన్ని
హితో భవతీత్యర్థః । అకర్మకాచ్చేత్యుపపూర్వాదాత్మనేపదమ్ ॥

ఛాప ॥ ౧ స్థీయతే । ౨ తస్థే । ౩ స్థాయితా (స్థాతా) ౪ స్థాయిష్య
తె (స్థాస్యతె) ౫ స్థీయతాం । ౬ అస్థీయత । ౭ స్థీయేత ॥ ౮ స్థాయి
షీష్ట(స్థాసీష్ట) ౯ అస్థాయి ॥ ౧౦ అస్థాయిష్యత । (అస్థాస్యత) క
ర్మణి । ఆదిత్యః । ౧ ఉపస్థీయతే౯ ॥ ౨ ఉపతస్థే౯ ॥ ౩ ఉపస్థా
యితా౯ ॥ (ఉపస్థాతా౯) ౪ ఉపస్థాయిష్యతే౯ ॥ (ఉపస్థాస్య
తె) ౫ ఉపస్థీయతామ్౯ ॥ ౬ ఉపాస్థీయత౯ ॥ ౭ ఉపస్థీయేత౯ ॥
౮ ఉపస్థాయిషీష్ట౯ ॥ (ఢ్వమ్।ధ్వమ్) (ఉపస్థాసీష్ట౯॥ ధ్వమ్॥౯ ఉపా
స్థాయి౯॥(ఉపాస్థాయిషాతామ్)ఢ్వమ్।ధ్వం)ఉపాస్థిషాతాం।ఢ్వం।ధ్వం
౧౦ఉపాస్థాయిష్యత౯॥(ఉపాస్థాస్యత౯॥ణ్యన్తాత్ ॥౧స్థాపయతి-౯॥
(తే-౯) ౨ స్థాపయాఞ్చకార-౯ ॥ (చక్రే-౯) (బభూవ-౯)ఆస-౯
౩ స్థాపయితా-౯ ॥ (సి।సే॥హే॥) ౪ స్థాపయిష్యతి-౯ ॥ (తే-౯)
౫ స్థాపయతు-౯ ॥ (తాత్)(తామ్-౯)౬అస్థాపయత్ -౯ ॥ (త-౯)
౭ స్థాపయేత్ -౯ (త-౯) ౮ స్థాప్యాత్ -౯ ॥ స్థాపయిషీష్ట౯(ఢ్వం)
ధ్వం) ౯ అతిష్ఠిపత్౯ ॥ (త-౯) తిష్ఠతేరిదితిచఙ్పరేణావుపధాయా
ఇత్వం ॥ ౧౦ అస్థాపయిష్యత్-౯ ॥(త౯)కర్మణి ॥ ౧ స్థాప్యతే౯
౨ స్థాపయాఞ్చక్రే-౯ ॥ బభూవే౯ ॥ (ఆసే౯)౩స్థాపయితా౯ ॥
(సే।హే) స్థాపితా౯ ॥ (సే।హే) ౪ స్థాపయిష్యతే౯ ॥ స్థాపిష్య
తే౯ ॥ ౫ (స్థాప్యతాం౯ ॥ ౬ అస్థాప్యత-౯ ॥ ౭ స్థాప్యేత౯ ॥
౮ స్థాపయిషీష్ట౯ (ఢ్వమ్। ధ్వం) (స్థాపిషీష్ట౯ ॥) (ధ్వం)౯ అ
స్థాపి౯ ॥ (అస్థాపయిషాతాం) (ఢ్వం।ధ్వం) (అస్థాపిషాతాం)(ఢ్వం।
ధ్వం) ౧౦ అస్థాపయిష్యత౯ ॥ (అస్థాపిష్యత౯) సన్నన్తాత్ ॥
౧ తిష్ఠాసతి౯ ॥౨ తిష్ఠాసాంచకార-౯ ॥ బభూవ-౯ ॥ ఆస-౯॥
౩ తిష్ఠాసితా-౯ ॥ ౪ తిష్ఠాసిష్యతి-౯ ॥ ౫ తిష్ఠాసతు౯॥౬ అతి
ష్ఠాసత్౯ ॥ ౭తిష్ఠాసేత్౯ ॥౮ తిష్ఠాస్యాత్౯ ॥౯ అతిష్ఠాసీ
త్ -౯ ॥ ౧౦ అతిష్ఠాసిష్యత్౯ ॥ ప్రతిష్ఠాసతఇత్యాద్యాత్మనేపదే

షూహ్యం । యఙన్తాత్ ॥ ౧ తేష్ఠీయతే ॥ ఘుమాస్థేతీత్వం॥ ౨
తేష్ఠీయాఞ్చక్రే ॥ (బభూవ) ఆస ॥ ౩ తేష్ఠీయితా ।
(సే।హా) ౪ తేష్ఠీయిష్యతే ॥ ౫ తేష్ఠీయతాం ॥ ౬ అతేష్ఠీయ
త ॥ ౭ తేష్ఠీయేత ॥ ౮ తేష్ఠీయిషీష్ట ॥ (ఢ్వం।ధ్వం) అ
తేష్ఠీయిష్ట ॥ (ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦। అతేష్ఠీయిష్యత॥ యఙ్లుగన్తా
త్ ॥ తాస్థేతి (తాస్థాతి) తాస్థీతః। తాస్థతీత్యాది । కృత్ప్రత్యయాః ॥
౧ స్థాతవ్యం । ప్రస్థాతవ్యం । స్థాతుంయోగ్యంస్థానీయం।ప్రస్థానీయం।
స్థేయం । ప్రతిష్ఠేయం । ఉపతిష్ఠత ఇత్యుపస్థానీయః । భవ్యగేయ
ప్రవచనీయోపస్థానీయజన్యాప్లావ్యాపాత్యా వేతికర్తరివానీయర్ ప్ర
త్యయాన్తో నిపాత్యతే । పక్షే భావకర్మణోః ॥ ఉపస్థానీయోఽనే
నాదిత్యః । భోజనకాలఉపస్థానీయ మనేన। స్థితః । స్థితవాన్ । ద్య
తిస్యతీత్యాదినా ఇకారోన్తాదేశః । తిష్ఠన్ । తిష్ఠన్తీ । ఉపతిష్ఠ
మానః । ఉత్తిష్ఠమానః । స్థాస్యన్ । స్థాస్యతీ । స్థాస్యన్తీ । ఉత్థా
స్యన్ । ఉపస్థాస్యమానః । ఉత్థాస్యమానః । స్థాతుం । ఉత్థాతుం ।
స్థితం । స్థానం । ఉత్థితం ॥ ఉత్థానం । స్థిత్వా ।ఉత్థాయ ।ప్రస్థాయ।
ఉపస్థాయ । స్థాయంస్థాయం । స్థిత్వాస్థిత్వా ॥ ౨ స్థాపయితవ్యః।
స్థాపనీయః । స్థాప్యః । స్థాపితః। స్థాపితవాన్ । స్థాపయన్ ॥
స్థాపయన్తీ । స్థాపయమానః । స్థాపయిష్యన్ । స్థాపయిష్యతీ।
స్థాపయిష్యన్తీ । స్థాపయిష్యమాణః । స్థాపయితుం । స్థాపితం।
స్థాపనం । స్థాపయిత్వా । ప్రస్థాప్య । స్థాపంస్థాపం । స్థాపయి
త్వాస్థాపయిత్వా । ౩ తిష్ఠాసితవ్యం। తిష్ఠాసనీయం । తిష్ఠాస్యం।
తిష్ఠాసితః । తిష్ఠాసితవాన్ । తిష్ఠాసన్ । ప్రతిష్ఠాసమానః । తి
ష్ఠాసిష్యన్ । తిష్ఠాసిష్యతీ । తిష్ఠాసిష్యన్తీ । ప్రతిష్ఠాసిష్యమా
ణః । తిష్ఠాసితుం । తిష్ఠాసితం । తిష్ఠాసనం । తిష్ఠాసిత్వా । ప్ర
తిష్ఠాస్య ॥ తిష్ఠాసంతిష్ఠాసం ।తిష్ఠాసిత్వాతిష్ఠాసిత్వా ॥ ౪ తేష్ఠీ

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

యితవ్యం । తేష్ఠీయనీయం । తేష్ఠీయ్యం । తేష్ఠీయితః ॥ తేష్ఠీయి
తవాన్ । తేష్ఠీయమానః ॥ తేష్ఠీయిష్యమాణః । తేష్ఠీయితుం ।
తేష్ఠీయితమ్ । తేష్ఠీయనం ॥ తేష్ఠీయిత్వా । ప్రతేష్ఠీయ్య । తే
ష్ఠీయం తేష్ఠీయం । తేష్ఠీయిత్వా తేష్ఠీయిత్వా ॥ ౫ తాస్థితవ్యం ।
తాస్థానీయం । తాస్థేయం । తాస్థితః । తాస్థితవాన్ । తాస్థాత్ ।
తాస్థాతా । తాస్థాతః । తాస్థాతి ॥ ప్రతాస్థానః । తాస్థాస్యన్ ॥
తాస్థాస్యతీ । తాస్థాస్యన్తీ । ప్రతాస్థాస్యమానః । తాస్థాతుం । తా
స్థితం । తాస్థానం తాస్థిత్వా । ప్రతాస్థాయ । తాస్థాయం తాస్థా
యం । తాస్థిత్వా తాస్థిత్వా ।

ఇతి శబ్వికరణపరస్మైపదిష్వాదన్తాః ॥

జి జయే-జయఉత్కర్షప్రాప్తిః ॥ అక ॥ అని ॥ పర ॥

౧ జయతి-న్ ॥ సన్లిటోర్జేః ఇతికుత్వం । ౨ జిగాయ । జిగ్యతుః ।
జిగ్యుః । జిగయిథ । జిగేథ । జిగ్యథుః । జిగ్య । జిగాయ । జిగయ ।
జిగ్యివ । జిగ్యిమ ॥ ౩ జేతా । జేతారౌ । జేతారః-న్ ॥ (సి) ౪ జేష్య
తి-న్ ॥ ౫ జయతు-న్ ॥ ౬ అజయత్-న్ ॥ ౭ జయేత్-న్ ॥ ౮ జీ
యాత్ । జీయాస్తాం-న్ ॥ ౯ అజైషీత్ । అజైష్టాం । అజైషుః । అజై
షీః । అజైష్టం । అజైష్ట । అజైషం । అజైష్వ । అజైష్మ ॥ ౧౦ ॥ అజే
ష్యత్ । అజేష్యతాం । అజేష్యన్-న్ ॥ కర్మవ్యతిహారే । ౧ వ్య
తిజయతే-న్ ॥ ౨ వ్యతిజిగ్యే-న్ ॥ (వ్యతిజిగ్యిషే । వ్యతిజిగ్యి
ఢ్వే ॥ ధ్వే ॥ వ్యతిజిగ్యివహే । వ్యతిజిగ్యిమహే ॥ ౩ వ్యతిజేతా (సే)
(హే) ౪ వ్యతిజేష్యతే-న్ ॥ ౫ వ్యతిజయతాం-న్ ॥ ౬ వ్యత్యజయత-న్
౭ వ్యతిజయేత-న్ ॥ ౮ వ్యతిజేషీష్ట-న్ ॥ (ధ్వం) న్ వ్యత్యజేష్ట ॥ వ్య
త్యజేషాతాం । వ్యత్యజేషత । వ్యత్యజేష్ఠాః । వ్యత్యజేషాథాం । వ్య
త్యజేఢ్వం । వ్యత్యజేషి । వ్యత్యజేష్వహి । వ్యత్యజేష్మహి ॥ ౧౦ వ్య
త్యజేష్యత-న్ ॥ విపరోపసృష్టాదస్మాద్విపరాభ్యాం జేరిత్యాత్మనేప

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చం ॥ ౧ విజయతే,౯ ॥ ౨ విజిగ్యే-౯॥ ౩ విజేతా,౯ ॥(సే॥హే) ౪వి
జేష్యతే,౯ ॥ ౫ విజయతాం-౯ ॥ ౬ వ్యజయత,౯ ॥ ౭ విజయేత,౯
౮ విజేషీష్ట-౯ ॥(ఢ్వం) ౯ వ్యజేష్ట,౯ (ఢ్వం) ౧౦ వ్యజేష్యత-౯॥ఏ
వం పరాజయత ఇత్యాది ॥ భావే ॥ ౧ జీయతే ॥ ౨ జిగ్యే । ౩జాయి
తా (జేతా)౪జాయిష్యతే॥(జేష్యతే) ౫ జీయతాం ॥౬ అజీయత। ౭జీ
యేత॥౮జాయిషీష్ట।జేషీష్ట॥౯అజాయి॥౧౦అజాయిష్యత।అజేష్యత।ణ్య
న్తాత్ । క్రీఙ్జీనాం ణావితిణావాత్వే పుగాగమః ॥ ౧ జాపయతి-౯ ॥
(తే-౯) ౨ జాపయాఞ్చకార-౯ ॥ (చక్రే-౯) (బభూవ-౯) (ఆ
స-౯) ౩ జాపయితా-౯ ॥ (సి।సే।హే) ౪ జాపయిష్యతి-౯ ॥(తే-౯)
౫ జాపయతు,౯ ॥ (తాం,౯) ౬ అజాపయత్-౯ ॥ (త-౯) ౭ జాప
యేత్,౯ ॥(త-౯) ౮ జాప్యాత్-౯ । జాపయిషీష్ట-౯ ॥(ఢ్వం।ధ్వం)
౯ అజీజపత్-౯ ॥ (త,౯) ౧౦ అజాపయిష్యత్-౯ ॥ (త-౯)కర్మ
ణి ॥ ౧ జాప్యతే-౯ ॥ ౨జాపయాఞ్చక్రే-౯॥(బభూవే-౯)(ఆసే-౯)
౩ జాపయితా-౯ (సే।హే)(జాపితా-౯) సే।హే॥౪ జాపయిష్యతే-౯
(జాపిష్యతే-౯)౫జాప్యతాం,౯॥౬అజాప్యత,౯॥౭జాప్యేత-౯౮జాప
యిషీష్ట,౯(ఢ్వం।ధ్వం)జాపిషీష్ట,౯।ధ్వం।౯అజాపి-౯(అజాపిషాతాం)
ఢ్వం।ధ్వం॥(అజాపయిషాతామ్)(ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ అజాపయిష్యత,౯ ॥
అజాపిష్యత,౯ ॥ సన్నన్తాత్ ॥ ౧ జిగీషతి ౯ ॥౨జిగీషాఞ్చకార-౯।
(బభూవ,౯) (ఆస,౯) ౩ జిగీషితా-౯ ॥ ౪ జిగీషిష్యతి-౯॥౫ జిగీష
తు,౯॥౬ అజిగీషత్-౯॥౭ జిగీషేత్-౯ ॥ ౮ జిగీష్యాత్-౯॥౯అజిగీషీ
త్-౯ ॥ ౧౦ అజిగీషిష్యత్,౯ । విప్రార్వాదస్మాద్విజిగీషత ఇత్యా
ద్యాత్మనేపదమూహ్యమ్। యఙ్గన్తాత్ ॥౧ జేజీయతే,౯ ॥ ౨ జేజీ
యాఞ్చక్రే-౯ ॥ (బభూవ-౯) (ఆస,౯) ౩ జేజీయితా-౯॥(సే।హే)
౪ జేజీయిష్యతే-౯ ॥ ౫ జేజీయతాం-౯ ॥౬ అజేజీయత-౯ ॥ ౭ జేజీ
యేత-౯ ॥ ౮ జేజీయిషీష్ట-౯॥(ఢ్వం।ధ్వం) ౯ అజేజీయిష్ట,౯॥ (ఢ్వం।

ధ్వం)౧౦ అజేజీయిష్యత్, ॥ యఙ్లుగన్తాత్ ॥ ౧ జేజయీతి(జేజేతి) జేజితః । జేజ్యతీత్యాది ॥ కృత్ప్రత్యయాః ॥౧ జేతవ్యం । జయనీయం। జేతుంశక్యమ్ । జయ్యం । క్షయ్యజయ్యౌ శక్యార్థ ఇత్యయాదేశో నిపాత్యతే । అన్యత్ర । జేతుంయోగ్యం । జేయం । జితమనేన । భావే క్తః । ఇదమేషాంజితమ్ । అధికరణే క్తః । ప్రజితం । జేతుంప్రక్రాన్తవానిత్యర్థః ॥ ఆదికర్మణికర్తరి క్తః । జితవాన్ । కర్తరి క్తవతుః జయన్ । జయన్తీ । విజయమానః । జేష్యన్ । జేష్యతీ । జేష్యన్తీ విజేష్యమాణః । జేతుం । జితం । జయనం । జిత్వా । విజిత్య । జాయంజాయం । జిత్వాజిత్వా ॥ ౨ జాపయితవ్యః । జాపనీయః । జాప్యః । జాపితః । జాపితవాన్ । జాపయన్ । జాపయమానః । జాపయిష్యన్ । జాపయిష్యమాణః । జాపయితుం । జాపితం ॥ జాపనం। జాపయిత్వా । విజాప్య । జాపంజాపం । జాపయిత్వాజాపయిత్వా ॥౩ జిగీషితవ్యః। జిగీషణీయం। జిగీష్యం । జిగీషితః । జిగీషితవాన్ । జిగీషన్ । జిగీషన్తీ । విజిగీషమాణః । జిగీషిష్యన్ ॥ జిగీషిష్యతీ । జిగీషిష్యన్తీ। విజిగీషిష్యమాణః । జిగీషితుం। జిగీషితం । జిగీషణం । జిగీషిత్వా । విజిగీష్య । జిగీషంజిగీషం ॥ జిగీషిత్వాజిగీషిత్వా । ౪ జేజీయితవ్యం । జేజీయనీయం । జేజీయ్యం । జేజీయితః । జేజీయితవాన్ (జేజీయమానః । జేజీయిష్యమాణః ॥ జేజీయితుం । జేజీయితమ్ । జేజీయనం । జేజీయిత్వా । విజేజీయ్య । జేజీయం జేజీయం । జేజీయిత్వా జేజీయిత్వా ॥ ౫ జేజయితవ్యం । జేజయనీయం। జేజేయం । జేజ్యితః జేజ్యితవాన్ । జేజ్యత్ । జేజ్యతౌ । జేజ్యతః । జేజ్యతీ। జేజయిష్యన్ జేజయిష్యతీ । జేజయిష్యన్తీ । జేజయితుం । జేజ్యితం । జేజయనం । జేజయిత్వా। విజేజిత్య । జేజాయం జేజాయమ్। జేజయిత్వా జేజయిత్వా॥

జి-జ్రి- అభిభవే । అభిభవో న్యూనీకరణం న్యూనీభవనంచ । అద్యేసకర్మకః । ద్వితీయేఽకర్మకః । శత్రూన్జయతి । అభిభవతీత్య

ర్థః ॥ అధ్యయనాత్పరాజయతె ॥ అధ్యేతుం గ్లాయతీత్యర్థః ॥ వి
పరాభ్యాంజేరిత్యాత్మనేపదమ్ ॥ అనిటా ॥ పరస్మైపదినా ॥ జయతీ
త్యాదిసర్వం (ప్రా)గ్వత్ ॥ న్యూనీకరణార్థేసకర్మకత్వాత్కర్మణి ॥
౧ జీయతే-౯ ॥ ౨ జిగ్యే-౯ ॥ ౩ జాయితా-౯ ॥ (జేతా-౯) ॥ ౪-
జాయిష్యతే-౯ ॥ (జేష్యతే-౯) ౫ జీయతామ్-౯ ॥ ౬ అజీయత-౯
౭ జీయేత-౯ ॥ ౮ జాయిషీష్ట-౯ ॥ (ధ్వమ్) (ధ్వమ్) (జేషీష్ట-౯) ॥
(ధ్వమ్) ౯ అజాయి-౯ ॥ (అజాయిషాతామ్) (ధ్వమ్) (ధ్వమ్)
(అజేషాతామ్) (ధ్వమ్) ॥ ౧౦ అజాయిష్యత-౯ ॥ అజేష్యత-౯ ॥ ఇ
తివిశేషః ।జ్రియతీత్యాది (ప్రా)గ్వత్ ॥లిటి ॥ జిజ్రాయ । జిజ్రియతుః।
జిజ్రియుః ॥ కర్మణిలటి ॥జ్రియతే ॥లిటి।జిజ్రియే । జిజ్రియాతె। జిజ్రి
యిరఇతీయజ్వశేషః ॥ ణిచి ॥ జ్రాయయతి । అజిజ్రియత్ ॥ స
ని ॥ జిజ్రీషతి ॥ యఙి ॥ జేజ్రీయతె। యఙ్లుకి ॥ జేజ్రయీతి । జె
జ్రేతి । జెజ్రితః । జెజ్రియతీత్యాది ॥

టు-ఓ-శ్వి-గతివృద్ధ్యోః ॥ అక ॥ సేట్ ॥ పర ॥

౧ శ్వయతి-౯ ॥ ౨ శుశావ । విభాషా శ్వేరితి లిటి సమ్ప్రసార
ణవికల్పః ॥ శుశువతుః । శుశువుః ॥ శుశవిథ । శుశువథుః । శుశువ॥
శుశావ-శుశవ । శుశువివ । శుశువిమ ॥ పక్షే । శిశ్వాయ ॥ శ్వయతె
ర్లిట్యభ్యాసలక్షణప్రతిషేధఇతిలిట్యభ్యాసస్యేతిసమ్ప్రసారణంన ॥ శి
శ్వియతుః । శిశ్వియుః ॥ శిశ్వయిథ । శిశ్వియథుః । శిశ్వియ ॥ శిశ్వా
య । శిశ్వయ । శిశ్వియివ । శిశ్వియిమ ॥ ౩ శ్వయితా-౯ ॥ (సి) ॥౪
శ్వయిష్యతి-౯ ॥ ౫ శ్వయతు-౯ ॥ ౬ అశ్వయత్-౯ ॥ ౭ శ్వయేత్
-౯ ॥ ౮ శూయాత్- వచిస్వపీత్యాదినాసమ్ప్రసారణమ్ ॥ అకృత్సా
ర్వధాతుకయోరితిదీర్ఘః ॥ శూయాస్తాం । శూయాసుః-౯ ॥ ౯ అశ్వ
త్ ॥ జౄస్తమ్భ్వత్యఙా ॥ శ్వయతెరఇతీకారస్యాకారః॥ అశ్వతాం॥
అశ్వన్ ॥ అశ్వః । అశ్వతమ్ । అశ్వత ॥ అశ్వమ్ । అశ్వావ । అశ్వా

మ ॥ అజభావే॥ విభాషాధేట్శ్వ్యోరితిచఙ్వా ॥ అశిశ్వియత్ । అశిశ్వియతామ్ । అశిశ్వియన్ ॥ అశిశ్వియః । అశిశ్వియతమ్ । అశిశ్వియత ॥ అశిశ్వియం । అశిశ్వియావ । అశిశ్వియామ ॥ చఙభావే ॥ హ్మ్యన్తేతినవృద్ధిః ॥ అశ్వయీత్ । అశ్వయిష్టామ్ । అశ్వయిషుః ॥ అశ్వయీః । అశ్వయిష్టమ్ । అశ్వయిష్ట ॥ అశ్వయిషమ్ । అశ్వయిష్వ । అశ్వయిష్మ ॥ ౧౦ అశ్వయిష్యత్-౯ ॥ వృద్ధ్యర్థే కర్మవ్యతీహారే ॥ ౧ వ్యతిశ్వయతే-౯ ॥ ౨ వ్యతిశుశువే । వ్యతిశుశువాతే । వ్యతిశుశువిరే ॥ వ్యతిశుశువిషే । వ్యతిశుశువాథే । వ్యతిశుశువిఢ్వే (ధ్వే) ॥వ్యతిశుశువే । వ్యతిశుశువివహే । వ్యతిశుశువిమహే ॥ పక్షే ॥ వ్యతిశిశ్వియే । వ్యతిశిశ్వియాతే । వ్యతిశిశ్వియిరే॥వ్యతిశిశ్వియిషే । వ్యతిశిశ్వియాథే । వ్యతిశిశ్వియిఢ్వే (ధ్వే) ॥ వ్యతిశిశ్వియే । వ్యతిశిశ్వియివహే। వ్యతిశిశ్వియిమహే ॥ ౩ వ్యతిశ్వయితా-౯॥ (సే)(హే) ॥ ౪ వ్యతిశ్వయిష్యతే-౯ ॥ ౫ వ్యతిశ్వయతామ్-౯ ॥౬ వ్యత్యశ్వయత-౯ ॥ ౭ వ్యతిశ్వయేత-౯ ॥ ౮ వ్యతిశ్వయిషీష్ట-౯ ॥ (ఢ్వమ్)(ధ్వమ్) ॥ ౯ వ్యత్యశ్వత । వ్యత్యశ్వేతామ్ । వ్యత్యశ్వన్త ॥ వ్యత్యశ్వథాః। వ్యత్యశ్వేథాం । వ్యత్యశ్వధ్వమ్ ॥ వ్యత్యశ్వే । వ్యత్యశ్వావహి । వ్యత్యశ్వామహి ॥ పక్షే ॥ వ్యత్యశిశ్వియత । వ్యత్యశిశ్వియేతామ్ । వ్యత్యశిశ్వియంత ॥వ్యత్యశిశ్వియథాః । వ్యత్యశిశ్వియేథామ్ । వ్యత్యశిశ్వియధ్వమ్ (ధ్వమ్) ॥ వ్యత్యశిశ్వియే । వ్యత్యశిశ్వియావహి । వ్యత్యశిశ్వియామహి ॥ చఙభావే ॥ సిచి ॥ వ్యత్యశ్వయిష్ట । వ్యత్యశ్వయిషాతామ్ । వ్యత్యశ్వయిషత ॥ వ్యత్యశ్వయిష్ఠాః । వ్యత్యశ్వయిషాథామ్ । వ్యత్యశ్వయిఢ్వమ్ (ధ్వమ్) వ్యత్యశ్వయిషి । వ్యత్యశ్వయిష్వహి । వ్యత్యశ్వయిష్మహి ॥ ౧౦ వ్యత్యశ్వయిష్యత-౯ ॥ భావే ॥ ౧ శూయతే ॥ ౨ శుశువే (శిశ్వియే)। ౩ శ్వాయితా (శ్వయితా) ॥ ౪ శ్వాయిష్యతే (శ్వయిష్యతే) ॥ ౫ శూయతామ్ ॥ ౬ అశూయత ॥ ౭ శూయేత ॥ ౮ శ్వాయిషీష్ట (శ్వయి

షీష్ట) ॥ ౯ అశ్వాయి ॥ ౧౦ అశ్వాయిష్యత (అశ్వాయిష్యత) ణ్యన్తా
త్ ॥ ౧ శ్వాయయతి-౯ ॥ (తే)-౯ ॥ ౨ శ్వాయయాంచకార-౯ ॥ (చ
క్రే)-౯ ॥ (బభూవ-౯) ॥ (ఆస-౯) ॥ ౩ శ్వాయయితా-౯ ॥ (సి)
(సే) (హే) ॥ ౪ శ్వాయయిష్యతి-౯ ॥ (తే-౯) ॥ ౫ శ్వాయయతు-౯
(తామ్-౯) ॥ ౬ అశ్వాయయత్-౯ ॥ (త-౯) ॥ ౭ శ్వాయయేత్-౯ ॥
(త-౯) ॥ ౮ శ్వాయ్యాత్ । శ్వాయ్యాస్తామ్-౯ ॥ ౮ శ్వాయయిషీష్ట-౯ ॥
(ఢ్వమ్)(ధ్వమ్) ॥ ౯ అశూశవత్-౯ ॥ (త-౯) ॥ అశిశ్వయత్-౯ ॥
(త-౯) ॥ ణౌ చ సంశ్చఙోరితి సమ్ప్రసారణం వా ॥ సమ్ప్రసారణం త
దాశ్రితంచ కార్యం బలవదితి వచనాదాదౌ సమ్ప్రసారణం పూర్వ
రూపమ్ ॥ ౧౦ అశ్వాయయిష్యత్-౯ ॥ (త-౯) ॥ కర్మణి ॥ ౧ శ్వా
య్యతే-౯ ॥ ౨ శ్వాయయాంచక్రే-౯ ॥ (బభూవే-౯ ॥ (ఆసే-౯) ॥
౩ శ్వాయయితా-౯ ॥ (సే) (హే) ॥ (శ్వాయితా-౯ ॥ (సే)(హే) ॥
౪ శ్వాయయిష్యతే-౯ ॥ (శ్వాయిష్యతే-౯) ॥ ౫ శ్వాయ్యతామ్-౯ ॥
౬ అశ్వాయ్యత-౯ ॥ ౭ శ్వాయ్యేత-౯ ॥ ౮ శ్వాయయిషీష్ట-౯ ॥
(ఢ్వమ్)(ధ్వమ్) ॥ శ్వాయిషీష్ట-౯ ॥ (ఢ్వమ్)(ధ్వమ్) ॥ ౯ అశ్వాయి-
౯ ॥ అశ్వాయిషాతామ్ ॥ (ఢ్వమ్) (ధ్వమ్) ॥ అశ్వాయయిషాతామ్ ॥
(ఢ్వమ్)(ధ్వమ్) ॥ ౧౦ అశ్వాయయిష్యత-౯ ॥ (అశ్వాయిష్యత-౯)
సని ॥ ౧ శిశ్వయిషతి-౯ ॥ శిశ్వయిషాంచకార-౯ ॥ (బభూవ-౯) ॥
(ఆస-౯) ౩ శిశ్వయిషితా-౯ ॥ (సి) ॥ ౫ శిశ్వయిషిష్యతి-౯ ॥ ౫ శి
శ్వయిషతు-౯ ॥ ౬ అశిశ్వయిషత్-౯ ॥ ౭ శిశ్వయిషేత్-౯ ॥ ౮ శి
శ్వయిష్యాత్-౯ ॥ ౯ అశిశ్వయిషీత్-౯ ॥ ౧౦ అశిశ్వయిషిష్యత్-౯ ॥
ణ్యంతాత్సని ణౌ చ సంశ్చఙోరితి సమ్ప్రసారణం వా ॥ ౧ శుశావయిష
తి-౯ ॥ (తే-౯) ॥ ౨ శుశావయిషాంచకార-౯ ॥ (చక్రే-౯) ॥ (బ
భూవ-౯) ॥ (ఆస-౯) ॥ ౩ శుశావయిషితా-౯ ॥ (సి)(సే) (హే) ॥
౪ శుశావయిషిష్యతి-౯ ॥ (తే-౯) ॥ ౫ శుశావయిషతు-౯ ॥ (తాం

-౯) ॥ ౬ అశుశావయిషత్-౯ ॥(త-౯) ॥ ౭ శుశావయిషేత్-౯ ॥
(త-౯ ॥ ౮ శుశావయిష్యాత్-౯ ॥ శుశావయిషీష్ట-౯ ॥ (ఢ్వమ్)
(ధ్వమ్) ॥ ౯ అశుశావయిషీత్-౯ ॥ అశుశావయిషిష్ట-౯ ॥ (ఢ్వమ్)
(ధ్వమ్) ॥ ౧౦ అశుశావయిషిష్యత్-౯ (త-౯) ॥ పక్షే॥ ౧ శిశ్వాయ
యిషతి-౯ ॥ (తే-౯) ॥ ౨ శిశ్వాయయిషాంచకార-౯ ॥ (చక్రే-౯)
(బభూవ-౯) ॥ (ఆస-౯) ॥ ౩ శిశ్వాయయిషితా-౯ ॥(సి)(సే)(హే)
౪ శిశ్వాయయిషిష్యతి-౯ ॥ (తే-౯) ॥ ౫ శిశ్వాయయిషతు-౯ ॥
(తామ్-౯)॥ ౬ అశిశ్వాయయిషత్-౯॥(త-౯) ॥ ౭ శిశ్వాయయిషేత్
-౯॥(త-౯)॥ ౮ శిశ్వాయయిష్యాత్-౯ ॥శిశ్వాయయిషీష్ట-౯॥ (ఢ్వమ్)
(ధ్వం)॥ ౯ అశిశ్వాయయిషీత్-౯॥అశిశ్వాయయిషిష్ట । (ఢ్వ-)(ధ్వ)
-౯ ॥ ౧౦ అశిశ్వాయయిషిష్యత్-౯॥ (త-౯)—యఙి-'విభాషా శ్వేః' ఇ
తి సమ్ప్రసారణం వా॥ ౧ శోశూయతే-౯॥ శేశ్వీయతే॥ ౨ శోశూయాం
చక్రే-౯॥(బభూవ-౯)॥(ఆస-౯)॥శేశ్వీయాంచక్రే-౯ ॥(బభూవ-౯)॥
(ఆస-౯)॥ ౩ శోశూయితా-౯ ॥(సే) (హే) ॥ శేశ్వీయితా-౯॥(సే)
(హే)॥ ౪ శోశూయిష్యతే-౯॥శేశ్వీయిష్యతే-౯ ॥ ౫ శోశూయతామ్
-౯ ॥ శేశ్వీయతాం-౯॥ ౬ అశోశూయత-౯ ॥అశేశ్వీయత-౯॥౭ శో
శూయేత-౯ శేశ్వీయేత-౯॥౮ శోశూయిషీష్ట-౯॥ (ఢ్వం) (ధ్వం)॥ శేశ్వీ
యిషీష్ట(ఢ్వం)(ధ్వం)॥౯ అశోశూయిష్ట-౯॥(ఢ్వం)(ధ్వం)॥అశేశ్వీయిష్ట
-౯ ॥(ఢ్వం)(ధ్వం)॥౧౦ అశోశూయిష్యత-౯॥అశేశ్వీయిష్యత-౯॥—
యఙ్లుకి— శేశ్వయీతి । శేశ్వేతి । శేశ్వితః । శేశ్వియతీత్యాది॥ శ్వ
యితవ్యం । శ్వయనీయం । శ్వేయం । శూనః । శూనవాన్ । ఉచ్ఛూ
నః । ఉచ్ఛూనవాన్ । శ్వీదితో నిష్ఠాయామితీడ్నిషేధః । ఓదితశ్చేతి
నిష్ఠానత్వమ్॥ శ్వయన్ । శ్వయంతీ । వ్యతిశ్వయమానః । శ్వయిష్యన్ ।
(శ్వయిష్యతీ । శ్వయిష్యంతీ) వ్యతిశ్వయిష్యమాణః । శ్వయితుం । శూ
నం । శ్వయనం । శ్వయిత్వా । (ఉచ్ఛూయ । యజాదిత్వాత్సమ్ప్రసా

రణమ్) శ్వాయం శ్వాయం । శ్వయిత్వా శ్వయిత్వా ॥ ౨ శ్వాయ
యితవ్యః । శ్వాయనీయః । శ్వాయ్యః । శ్వాయితః । శ్వాయిత
వాన్ । శ్వాయయన్ । శ్వాయయంతీ । శ్వాయయమానః । శ్వా
యయిష్యన్ (శ్వాయయిష్యతీ । శ్వాయయిష్యంతీ)శ్వాయయిష్య
మాణః । శ్వాయయితుం । శ్వాయితం। శ్వాయనం ।శ్వాయయిత్వా।
ఉచ్ఛ్వాయ్య । శ్వాయం శ్వాయం । శ్వాయయిత్వా శ్వాయయిత్వా॥
3 ॥ శిశ్వయిషితవ్యః । శిశ్వయిషణీయః । శిశ్వయిష్యః । శిశ్వయిషి
తః । శిశ్వయిషితవాన్ । శిశ్వయిషన్ । శిశ్వయిషంతీ । వ్యతిశిశ్వయి
షమాణః । శిశ్వయిషిష్యన్ (శిశ్వయిషిష్యతీ । శిశ్వయిషిష్యంతీ) ।
వ్యతిశిశ్వయిషిష్యమాణః । శిశ్వయిషితుం । శిశ్వయిషితం । శిశ్వయిష
ణం । శిశ్వయిషిత్వా । ఉచ్ఛిశ్వయిష్య । శిశ్వయిషం శిశ్వయిషం । శి
శ్వయిషిత్వా శిశ్వయిషిత్వా ॥ ౪ ॥ శోశూయితవ్యః । శేశ్వీయితవ్యః ।
(శోశూయనీయః । శేశ్వీయనీయః) (శోశూయ్యః । శేశ్వీయ్యః) (శో
శూయితః । శేశ్వీయితః) (శోశూయితవాన్ । శేశ్వీయితవాన్) (శో
శూయమానః । శేశ్వీయమానః) (శోశూయిష్యమాణః । శేశ్వీయిష్య
మాణః) (శోశూయితుం । శేశ్వీయితుం) (శోశూయితం । శేశ్వీయి
తం) శోశూయనం । శేశ్వీయనం । శోశూయిత్వా । శేశ్వీయిత్వా ॥
(ఉచ్ఛోశూయ్య । ఉచ్ఛేశ్వీయ్య)(శోశూయం శోశూయం । శో
శూయిత్వా శోశూయిత్వా ॥ శేశ్వీయం శేశ్వీయం । శేశ్వీయిత్వా శేశ్వీ
యిత్వా)॥ ౫ శేశ్వయితవ్యః । శేశ్వయనీయః । శేశ్వేయః । శేశ్వయి
తః । శేశ్వయితవాన్ (శేశ్వయత్ । శేశ్వయతా । శేశ్వయతః । శే
శ్వయతీ । శేశ్వయిష్యన్ । (శేశ్వయిష్యతీ । శేశ్వయిష్యంతీ) శేశ్వ
యితుం । శేశ్వయితం। శేశ్వయనం । శేశ్వయిత్వా । ఉచ్ఛేశ్వీయ ।శే
శ్వాయం శేశ్వాయం । శేశ్వయిత్వా శేశ్వయిత్వా ॥

క్షి, క్షయే ॥ అకర్మకః ॥ అంతర్భావితణ్యర్థస్తు
సకర్మకః । అనిట్ । పరస్మైపదీ ॥

౧ క్షయతి-౯ ॥ ౨ చిక్షాయ । చిక్షియతుః । చిక్షియుః ॥ చిక్షయిథ । చిక్షేథ । చిక్షియివ । చిక్షియిమ ॥ ౩ క్షేతా-౯ ॥ (సి) ॥ ౪ క్షేష్యతి-౯ ॥ ౫ క్షయతు-౯ ॥ ౬ అక్షయత్-౯ ॥ ౭ క్షయేత్-౯ ॥ ౮ క్షీయాత్-౯ ॥ ౯ అక్షైషీత్ । అక్షైష్టాం । అక్షైషుః ॥ అక్షైషీః । అక్షైష్టం । అక్షైష్ట ॥ అక్షైషం । అక్షైష్వ । అక్షైష్మ ॥ ౧౦ అక్షేష్యత్-౯ ॥ — కర్మవ్యతీహారే — ॥ ౧ వ్యతిక్షయతే-౯ ॥ ౨ వ్యతిచిక్షియే । వ్యతిచిక్షియిషే । వ్యతిచిక్షియిఢ్వే (ధ్వే) ॥ వ్యతిచిక్షియివహే । వ్యతిచిక్షియిమహే ॥ ౩ ॥ వ్యతిక్షేతా-౯ ॥ (సే) (హే) ॥ ౪ వ్యతిక్షేష్యతే-౯ ॥ ౫ వ్యతిక్షయతాం-౯ ॥ ౬ వ్యత్యక్షయత-౯ ॥ ౭ వ్యతిక్షయేత-౯ ॥ ౮ వ్యతిక్షేషీష్ట । (ఢ్వం) ॥ ౯ వ్యత్యక్షేష్ట । వ్యత్యక్షేషాతామ్ । వ్యత్యక్షేషత ॥ వ్యత్యక్షేష్ఠాః । వ్యత్యక్షేషాథాం ॥ వ్యత్యక్షేఢ్వమ్ ॥ వ్యత్యక్షైషి । వ్యత్యక్షేష్వహి । వ్యత్యక్షేష్మహి ॥ ౧౦ వ్యత్యక్షేష్యత-౯ ॥ భావే ॥ — క్షీయతే ॥ ౨ చిక్షియే-౯ ॥ ౩ క్షాయితా । క్షేతా ॥ ౪ క్షాయిష్యతే । క్షేష్యతే ॥ ౫ క్షీయతామ్ ॥ ౬ అక్షీయత ॥ ౭ క్షీయేత ॥ ౮ క్షాయిషీష్ట-క్షేషీష్ట ॥ ౯ అక్షాయి ॥ ౧౦ అక్షాయిష్యత । అక్షేష్యత ॥ ణ్యంతాత్ — ॥ ౧ క్షాయయతి-౯ ॥ (తే-౯) ॥ ౨ క్షాయయాంచకార-౯ ॥ (చక్రే-౯) ॥ (బభూవ-౯) ॥ (ఆస-౯ ॥ ౩ క్షాయయితా-౯ ॥ (సి)(సే)(హే) ॥ ౪ క్షాయయిష్యతి-౯ ॥ (తే-౯) ॥ ౫ క్షాయయతు-౯ ॥ (తాం-౯) ॥ ౬ అక్షాయయత్-౯ ॥ (త-౯) ॥ ౭ క్షాయయేత్-౯ ॥ (త-౯) ౮ క్షాయ్యాత్-౯ ॥ క్షాయయిషీష్ట-౯ ॥ (ఢ్వం) (ధ్వం) ॥ ౯ అచిక్షయత్-౯ ॥ (త-౯) ॥ ౧౦ అక్షాయయిష్యత్-౯ ॥ (త-౯) ॥ — కర్మణి — ॥ ౧ క్షాయ్యతే-౯ ॥ ౨ క్షాయయాంచక్రే-౯ ॥ (బభూవే-౯) ॥ (ఆసే-౯) ॥ ౩ క్షాయి

యితా-౯ ॥ క్షాయితా ॥ ౪ క్షాయయిష్యతే-౯ ॥ క్షాయిష్యతే-౯ ॥ ౫ క్షాయ్యతామ్-౯ ॥ ౬ అక్షాయ్యత-౯॥ ౭ క్షాయ్యేత-౯॥ ౮ క్షాయయిషీష్ట-౯॥ (ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ క్షాయిషీష్ట॥(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥౯ అక్షాయి। అక్షాయయిషాతాం ॥ (ఢ్వం) (ధ్వం) అక్షాయిషాతాం-౯ ॥ (ఢ్వం) (ధ్వం) ॥ ౧౦ అక్షాయయిష్యత-౯ ॥ అక్షాయిష్యత-౯ ॥ —॥సని॥ ౧ చికీషతి-౯ ॥ ౨ చికీషాంచకార-౯ ॥ (బభూవ-౯)॥ (ఆస-౯) ౩ చికీషితా-౯ ॥ ౪ చికీషిష్యతి-౯ ॥ ౫ చికీషతు-౯ ॥ ౬ అచికీషత్-౯ ॥ ౭ చికీషేత్-౯ ॥ ౮ చికీష్యాత్-౯ ॥౯ అచికీషీత్-౯ ॥ ౧౦ అచికీషిష్యత్-౯ ॥ —యఙి— ౧ చేక్షీయతే-౯ ॥ చేక్షీయాంచక్రే-౯ ॥ (బభూవ-౯) ॥ (ఆస-౯) ॥ ౩ చేక్షీయితా-౯ ॥ ౪ చేక్షీయిష్యతే-౯ ॥ ౫ చేక్షీయతామ్-౯ ॥ ౬ అచెక్షీయత-౯ ॥ ౭ చేక్షీయేత-౯ ॥ ౮ చెక్షీయిషీష్ట-౯ ॥ (ఢ్వమ్) (ధ్వమ్) ॥ ౯ అచెక్షీయిష్ట-౯ - (ఢ్వమ్)(ధ్వమ్) ॥ ౧౦ అచేక్షీయిష్యత-౯ ॥—యఙ్లుకి— ॥ ౧ చేక్షయీతి । చెక్షేతి । చెక్షితః । చేక్షియతీత్యాది ॥

౧ క్షేతవ్యమ్ । క్షయణీయం । క్షేతుంశక్యం క్షయ్యం । క్షయ్యజయ్యౌ శక్యార్థే ఇతి యతియాంతాదేశో నిపాతతః. అన్యత్ర క్షేతుం యోగ్యం క్షేయం పాపం ॥ క్షీణః । ప్రక్షీణస్సః । క్షీణవాన్ । ప్రక్షీణవాన్ । ఆదికర్మణి కర్తరి క్తః. నిష్ఠాయామణ్యదర్థే ఇతి దీర్ఘః. క్షియో దీర్ఘాదితి నత్వం. భావకర్మణోస్తు ॥ క్షితః కామో మయా । క్షీణాయుర్భవ క్షితాయుర్వా । క్షీణోయం తపస్వీ క్షితోవా । వాక్రోశదైన్యయోరితి దీర్ఘో వా ॥ క్షయన్ । క్షయంతీ । వ్యతిక్షయమాణః । క్షేష్యన్ (క్షేష్యతీ । క్షేష్యంతీ) ॥ వ్యతిక్షేష్యమాణః । క్షేతుం । క్షితం । క్షయణం । క్షిత్వా । ప్రక్షీయ । క్షియోల్యపి క్షియ ఇతి దీర్ఘః ॥ క్షాయంక్షాయం । క్షిత్వాక్షిత్వా ॥

౨ ॥ క్షాయయితవ్యః । క్షాయణీయః । క్షాయ్యః । క్షాయితః। క్షా

యితవాన్ । క్షాయయన్ । క్షాయయంతీ । క్షాయయమాణః । క్షా
యయిష్యన్ । (క్షాయయిష్యతీ । క్షాయయిష్యంతీ) । క్షాయయి
ష్యమాణః । క్షాయయితుం । క్షాయితం । క్షాయణమ్ । క్షాయయి
త్వా । ప్రక్షాయ్య । క్షాయంక్షాయమ్ । క్షాయయిత్వాక్షాయయిత్వా ॥

౩ ॥ చికీషితవ్యమ్ । చికీషణీయమ్ । చికీష్యమ్ । చికీషితః । చి
కీషితవాన్ । చికీషన్ । చికీషంతీ । వ్యతిచికీషమాణః । చికీషితుం
చికీషితం । చికీషణమ్ । చికీషిత్వా । ప్రచికీష్య । చికీషంచికీషం
చికీషిత్వాచికీషిత్వా ॥

౪ ॥ చేకీయితవ్యం । చేకీయణీయమ్ । చేకీయ్యం । చెకీయితః
చేకీయితవాన్ । చేకీయమాణః । చేకీయిష్యమాణః । చెకీయితుం ।
చెకీయితం । చేకీయణం । చేకీయిత్వా । ప్రచెకీయ్య । చేకీయం చె
కీయం । చేకీయిత్వాచేకీయిత్వా ॥

౫ ॥ చెక్షయితవ్యమ్ । చెక్షయణీయమ్ । చేక్షయ్యః । చేక్షేయః ।
చెక్షయితః । చెక్షయితవాన్ । చెక్షయన్ । చేక్షయతౌ । చేక్షయతః ॥
చేక్షయతీ । చెక్షయిష్యన్ । చేక్షయిష్యతీ । చెక్షయిష్యంతీ । చెక్ష
యితుం । చేక్షయితం । చెక్షయణం । చెక్షయిత్వా । ప్రచెకీయ । చే
క్షాయంచేక్షాయం । చెక్షయిత్వాచేక్షయిత్వా ॥

దుదుప్రగతౌ । అకర్మకౌ । అనిటౌ । పరస్మైపదినౌ ॥

౧ దవతి-న్ ॥ ౨ దుదావ । దుదువతుః । దుదువుః ॥ దుదవిథ
దుదోథ । దుదువథుః । దుదువ ॥ దుదావ-దుదవ । దుదువివ । దుదు
విమ ॥ ౩ దోతా-న్ -(సి) ॥ ౪ దోష్యతి-న్ ॥ ౫ దవతు-న్ ॥ ౬ అ
దవత్-న్ ॥ ౭ దవేత్-న్ ॥ ౮ దూయాత్-న్ ॥ ౯ అదౌషీత్-న్ ॥
౧౦ అదోష్యత్-న్ ॥

గత్యర్థత్వాత్కర్మణ్యపీహారేనాత్మనేపదమ్॥

భావే—౧ దూయతే ॥ ౨ దుదువే ॥ ౩ దావితా-దోతా ॥ ౪ దా

విష్యతే-ద్రోష్యతే॥ ౫ ద్రూయతామ్॥ ౬ అద్రూయత॥ ౭ ద్రూయేత॥ ౮ ద్రావిషీష్ట-ద్రోషీష్ట ॥ ౯ అద్రావి ॥ ౧౦ అద్రావిష్యత-అద్రోష్యత ॥ శేషం వక్ష్యమాణద్రవతివత్ ॥

౧ ద్రవతి-౯ ॥ ౨ దుద్రావ । దుద్రువతుః । దుద్రువుః ॥ దుద్రోథ । దుద్రువథుః । దుద్రువ ॥ దుద్రావ-దుద్రవ । దుద్రువ । దుద్రువిమ ॥ క్రాదిత్వాన్నేట్ ॥ ౩ ద్రోతా-౯ ॥ ౪ ద్రోష్యతి-౯ ॥ ౫ ద్రవతు-౯ ॥ ౬ అద్రవత్-౯ ॥ ౭ ద్రవేత్-౯ ॥ ౮ ద్రూయాత్-౯ ॥ ౯ ణిశ్రీతి చఙ్ ॥ అదుద్రువత్ । అదుద్రువతాం । అదుద్రువన్ ॥ అదుద్రువః । అదుద్రువతం । అదుద్రువత ॥ అదుద్రువం । అదుద్రువావ । అదుద్రువామ ॥ ౧౦ అద్రోష్యత్-౯ ॥ భావే— ౧ ద్రూయతే ॥ ౨ దుద్రువే ॥ ౩ ద్రావితా-ద్రోతా ॥ ౪ ద్రావిష్యతే-ద్రోష్యతే ॥ ౫ ద్రూయతామ్ ॥ ౬ అద్రూయత ॥ ౭ ద్రూయేత ॥ ౮ ద్రావిషీష్ట-(ఢ్వం)(ధ్వం) ద్రోషీష్ట ॥ (ఢ్వం) ౯ అద్రావి ॥ ౧౦ అద్రావిష్యత-అద్రోష్యత ॥

ణ్యన్తాత్— ౧ ద్రావయతి-౯ ॥ విలాపయతీత్యర్థః. ణిచశ్చేత్యస్యాపవాదేన బుధయుధనశజనేఙ్ప్రుద్రుస్రుభ్యో ణేరిత్యనేన పరస్మైపదమ్ ॥ ౨ ద్రావయాంచకార-౯ (బభూవ-౯) (ఆస-౯) ॥ ౩ ద్రావయితా-౯-(సి) ॥ ౪ ద్రావయిష్యతి-౯ ॥ ౫ ద్రావయతు-౯ ॥ ౬ అద్రావయత్ ॥ ౭ ద్రావయేత్ ॥ ౮ ద్రావ్యాత్ ॥ ౯ అదిద్రవత్-అదుద్రువత్ ॥ స్రవతి శృణోతి ద్రవతి ప్రవతి ప్లవతి చ్యవతీనాం వేత్యభ్యాసస్యేత్త్వం వా ॥ ౧౦ అద్రావయిష్యత్ ॥

సని— ౧ దుద్రూషతి ॥ ౨ దుద్రూషాంచకార (బభూవ)(ఆస) ౩ దుద్రూషితా ॥ ౪ దుద్రూషిష్యతి ॥ ౫ దుద్రూషతు ॥ ౬ అదుద్రూషత్ ॥ ౭ దుద్రూషేత్ ॥ ౮ దుద్రూష్యాత్ ॥ ౯ అదుద్రూషీత్ ॥ ౧౦ అదుద్రూషిష్యత్ ॥—॥ యఙి ॥—॥ ౧ కుటిలం ద్రవతి దోద్రూయతే ॥ ౨ దోద్రూయాంచక్రే ॥ (బభూవ) (ఆస) ॥ ౩ దో

దోద్రూయితా ॥ (సే)(హె)॥ ౪ దోద్రూయిష్యతే॥ ౫ దోద్రూయతాం ౬ అదోద్రూయత॥ ౭ దోద్రూయేత॥ ౮ దోద్రూయిషీష్ట(ఢ్వం)(ధ్వం)॥ ౯ అదోద్రూయిష్ట(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ ౧౦ అదోద్రూయిష్యత ॥—॥ యఙ్లుకి— ॥౧ దోద్రవీతి-దోద్రోతి ॥ దోద్రుతః । దోద్రువతీత్యాది ॥

౧ ॥ విద్రోతవ్యమ్ । విద్రవణీయమ్ ॥ (ద్రావ్యం । విద్రావ్యం ఓరావశ్యకఇతిణ్యత్) అనావశ్యకేతు యదేవ । ద్రవ్యంవిద్రవ్యం ॥ విద్రుతమనేన । ఇదమస్య విద్రుతమ్ । విద్రుతస్సః । ప్రద్రుతస్సః ।విద్రుతవాన్ । విద్రవన్ । విద్రవన్తీ । విద్రోష్యన్ ॥ (విద్రోష్యతీ। విద్రోష్యంతీ) విద్రోతుం । విద్రుతం । విద్రవణం । ద్రుత్వా । విద్రుత్య । ద్రావంద్రావం ॥ ద్రుత్వాద్రుత్వా ॥

౨ విద్రావయితవ్యః । విద్రావణీయః । విద్రావ్యః । విద్రావితః । విద్రావితవాన్ । విద్రావయన్ । విద్రావయంతీ। విద్రావయిష్యన్ ॥ (విద్రావయిష్యతీ । విద్రావయిష్యంతీ) ద్రావయితుం । విద్రావితం । విద్రావణమ్ । ద్రావయిత్వా । విద్రావ్య । ద్రావంద్రావం । ద్రావయిత్వా ద్రావయిత్వా ॥

౩ ॥ దుద్రూషితవ్యం । దుద్రూషణీయం । దుద్రూష్యం । దుద్రూషితః । దుద్రూషితవాన్ । దుద్రూషన్ । దుద్రూషంతీ । దుద్రూషిష్యన్ । (దుద్రూషిష్యతీ । దుద్రూషిష్యంతీ) ॥ దుద్రూషితుం । దుద్రూషితం । దుద్రూషణం। దుద్రూషిత్వా । విదుద్రూష్య। దుద్రూషందుద్రూషం । దుద్రూషిత్వా దుద్రూషిత్వా ॥

౪ ॥ దోద్రూయితవ్యం । దోద్రూయణీయం । దోద్రూయ్యం । దోద్రూయితః । దోద్రూయితవాన్ । దోద్రూయమాణః । దోద్రూయిష్యమాణః । దోద్రూయితుం । దోద్రూయితం । దోద్రూయణం । దోద్రూయిత్వా । విదోద్రూయ్య । దోద్రూయం దోద్రూయం । దోద్రూయిత్వా దోద్రూయిత్వా ॥

౫ ॥ దోద్రవితవ్యం । దోద్రవణీయం । దోద్రవ్యం । దోద్రువి
తః । దోద్రువితవాన్ । (దోద్రువత్ । దోద్రువతౌ । దోద్రువతః)
దోద్రువతీ । దోద్రవిష్యన్ । (దోద్రవిష్యతీ । దోద్రవిష్యంతీ) ॥
దోద్రవితుమ్ । దోద్రువితం । దోద్రవణమ్ । దోద్రవిత్వా । విదో
ద్రుత్య । దోద్రావందోద్రావమ్ । దోద్రవిత్వా దోద్రవిత్వా ॥

ధ్రు-స్థైర్యే-అకర్మకః-అనిట్-పరస్మైపదీ ॥

౧ ధ్రవతి ॥ ౨ దుధ్రావ । దుధ్రువతురిత్యాదిసర్వం ద్రవతివత్ ॥
దుధ్రవిథ-దుధ్రోథ ॥ దుధ్రువివ-దుధ్రువిమేతి రూపభేదః ॥ పునఃపు
నరతిశయేనవా ॥ ధ్రవతీతియఙ్విగ్రహశ్చవిశేషః ॥

శ్రు-శ్రవణే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ ॥

శ్రువశ్శృచేతికర్తరిసార్వధాతుకే పరేశ్నుప్రత్యయశ్శృఇత్యాదేశశ్చ
౧ శృణోతి । శృణుతః । శృణ్వంతి ॥ శృణోషి । శృణుథః । శృ
ణుథ ॥ శృణోమి । శృణువః - శృణ్వః । శృణుమః - శృణ్మః ॥ లో
పశ్చాస్యాన్యతరస్యాంమ్వోరితి మ్వోః పరయోః ప్రత్యయోకారస్య
వాలోపః ॥ ౨ శుశ్రావ । శుశ్రువతుః । శుశ్రువుః ॥ శుశ్రోథ । శు
శ్రువథుః । శుశ్రువ । శుశ్రావ-శుశ్రవ । శుశ్రువ । శుశ్రుమ ॥ క్రా
దిత్వాల్లిటినేట్ ॥ ౩ శ్రోతా-(సి) ॥ ౪ శ్రోష్యతి ॥ ౫ శృణోతు -
శృణుతాత్ । శృణుతాం । శృణ్వంతు ॥ శృణు ॥ ఉతశ్చప్రత్యయాదసంయో
గపూర్వాదితి హేర్లుక్ ॥ శృణుతాత్ । శృణుతమ్ । శృణుత ॥ శృ
ణవాని । శృణవావ । శృణవామ ॥ ౬ అశృణోత్ । అశృణుతాం ।
అశృణ్వన్ ॥ అశృణోః । అశృణుతం । అశృణుత ॥ అశృణవం । (అ
శృణువ-అశృణ్వ) (అశృణుమ-అశృణ్మ) ॥ ౭ శృణుయాత్ । శృణుయా
తామ్ । శృణుయుః ॥ శృణుయాః । శృణుయాతమ్ । శృణుయాత ॥
శృణుయామ్ । శృణుయావ । శృణుయామ ॥ ౮ శ్రూయాత్ । శ్రూ
యాస్తామ్ । శ్రూయాసుః ॥ ౯ అశ్రౌషీత్ । అశ్రౌష్టామ్ । అశ్రౌ

షుః ॥ అశ్రౌషీః । అశ్రౌష్టం । అశ్రౌష్ట ॥ అశ్రౌషం । అశ్రౌష్వ ।
అశ్రౌష్మ ॥ ౧౦ అశ్రోష్యత్ । అశ్రోష్యతాం । అశ్రోష్యన్ ॥—॥
కర్మవ్యతీహారే ॥—॥ ౧ వ్యతిశృణుతే । వ్యతిశృణ్వాతే । వ్యతిశృణ్వ
తే ॥ వ్యతిశృణుషే । వ్యతిశృణ్వాథే । వ్యతిశృణుధ్వే ॥ వ్యతిశృణ్వే ।
వ్యతిశృణ్వహే-వ్యతిశృణువహే । వ్యతిశృణ్మహే-వ్యతిశృణుమహే ॥
౨ వ్యతిశుశ్రువే । వ్యతిశుశ్రువాతే । వ్యతిశుశ్రువిరే ॥ వ్యతిశుశ్రుషే ।
వ్యతిశుశ్రువాథే । వ్యతిశుశ్రుఢ్వే ॥ వ్యతిశుశ్రువే । వ్యతిశుశ్రువహే । వ్య
తిశుశ్రుమహే ॥ ౩ వ్యతిశ్రోతా ॥ (సే)(హే) ॥ ౪ వ్యతిశ్రోష్యతే ॥
౫ వ్యతిశృణుతామ్ । వ్యతిశృణ్వాతాం । వ్యతిశృణ్వతామ్ ॥ వ్యతిశృ
ణుష్వ । వ్యతిశృణ్వాథాం । వ్యతిశృణుధ్వమ్ ॥ వ్యతిశృణవై । వ్యతి
శృణవావహై । వ్యతిశృణవామహై ॥ ౬ వ్యత్యశృణుత । వ్యత్యశృ
ణ్వాతామ్ । వ్యత్యశృణ్వత ॥ వ్యత్యశృణుథాః । వ్యత్యశృణ్వాథామ్ ।
వ్యత్యశృణుధ్వమ్ ॥ వ్యత్యశృణ్వి । (వ్యత్యశృణ్వహి-వ్యత్యశృణువహి)
(వ్యత్యశృణ్మహి-వ్యత్యశృణుమహి) ॥ ౭ వ్యతిశృణ్వీత । వ్యతిశృణ్వీ
యాతామ్ । వ్యతిశృణ్వీరన్ ॥ వ్యతిశృణ్వీథాః । వ్యతిశృణ్వీయా
థామ్ । వ్యతిశృణ్వీధ్వమ్ ॥ వ్యతిశృణ్వీయ । వ్యతిశృణ్వీవహి । వ్య
తిశృణ్వీమహి ॥ ౮ వ్యతిశ్రోషీష్ట । వ్యతిశ్రోషీయాస్తామ్ । వ్యతిశ్రో
షీరన్ ॥ వ్యతిశ్రోషీష్ఠాః । వ్యతిశ్రోషీయాస్థామ్ । వ్యతిశ్రోషీఢ్వం ॥
వ్యతిశ్రోషీయ । వ్యతిశ్రోషీవహి । వ్యతిశ్రోషీమహి ॥ ౯ వ్యత్యశ్రో
ష్ట । వ్యత్యశ్రోషాతామ్ । వ్యత్యశ్రోషత ॥ వ్యత్యశ్రోష్ఠాః । వ్యత్య
శ్రోషాథాం । వ్యత్యశ్రోఢ్వమ్ ॥ వ్యత్యశ్రోషి । వ్యత్యశ్రోష్వహి ।
వ్యత్యశ్రోష్మహి ॥ ౧౦ వ్యత్యశ్రోష్యత । వ్యత్యశ్రోష్యేతామ్ । వ్య
త్యశ్రోష్యంత ॥ సమ్పూర్వకాదస్మాదకర్మకాద ర్తిశ్రుదృశిభ్యశ్చేతి వ
క్తవ్యమిత్యాత్మనేపదమ్ ॥ సంశృణుతే । సంశృణ్వాతే । సంశృణ్వత
ఇత్యాదివ్యతిశృణుతఇత్యాదివత్ ॥ హితాన్నయస్సంశృణుతేసకిం ప్రభుః

రితి భారవిః ॥ అకర్మకాదితి వివక్షణాదేవ రక్షాంసీతి పురాపి సంశృణుమహ ఇతి మురారిప్రయోగః ప్రామాదిక ఇత్యాహుః. ఇతిశబ్దేన గమ్యమానస్యవా క్యార్థరూపకర్మణస్సత్త్వాచ్చ ॥ అధ్యాహారోవా ఇతి కథయద్భ్య ఇతి ॥

కర్మణి—౧ శ్రూయతే ॥ ౨ శుశ్రువే । శుశ్రుషే । శుశ్రుఢ్వే ॥ శుశ్రువహే । శుశ్రుమహే । ౩ (శ్రావితా-శ్రోతా)-(సే)(హే) ॥ ౪ (శ్రావిష్యతే-శ్రోష్యతే) ॥ ౫ శ్రూయతామ్ ॥ ౬ అశ్రూయత ॥ ౭ శ్రూయేత ॥ ౮ (శ్రావిషీష్ట-(ఢ్వం)(ధ్వం)॥శ్రోషీష్ట) -ఢ్వమ్ ॥ ౯ అశ్రావి-అశ్రావిషాతాం ॥ (ఢ్వమ్)(ధ్వమ్) ॥ (అశ్రోషాతామ్-ఢ్వమ్ । ధ్వమ్)। ౧౦ (అశ్రావిష్యత-అశ్రోష్యత) ॥ ణ్యంతాత్ ॥

౧ శ్రావయతి-తే ॥ ౨ శ్రావయాంచకార (చక్రే) (బభూవ) (ఆస) ॥ ౩ శ్రావయితా । (సి)(సే)(హే) ॥ ౪ శ్రావయిష్యతి-తే ॥ ౫ శ్రావయతు-తామ్ ॥ ౬ అశ్రావయత్-త ॥ ౭ శ్రావయేత్-త ॥ ౮ శ్రావ్యాత్-శ్రావయిషీష్ట-ఢ్వమ్-ధ్వమ్ ॥ ౯ (అశిశ్రవత్-త ॥ అశుశ్రువత్-త) స్రవతి శృణోతి ద్రవతీత్యాదినాభ్యాసస్యేత్త్వంవా॥ ౧౦ అశ్రావయిష్యత్-త ॥ —ణ్యంతాత్కర్మణి— ॥ ౧ శ్రావ్యతే ॥ ౨ శ్రావయాంచక్రే-బభూవే-ఆసే ॥ ౩ శ్రావితా-శ్రావయితా ॥ ౪ శ్రావిష్యతే-శ్రావయిష్యతే ॥ ౫ శ్రావ్యతామ్ ॥ ౬ అశ్రావ్యత ॥ ౭ శ్రావ్యేత ॥ ౮ (శ్రావిషీష్ట-ఢ్వమ్ । ధ్వమ్ ॥ శ్రావయిషీష్ట-ఢ్వమ్ । ధ్వమ్) ౯ అశ్రావి-అశ్రావిషాతాం ॥ (ఢ్వమ్)(ధ్వమ్) ॥ అశ్రావయిషాతాం ॥ (ఢ్వమ్)(ధ్వం) ౧౦ అశ్రావిష్యత-అశ్రావయిష్యత ॥ — ॥ సన్నంతాత్ ॥ — ॥ జ్ఞాశ్రుస్మృదృశాం సన ఇత్యాత్మనేపదమ్ ॥ ౧ శుశ్రూషతే ॥ ౨ శుశ్రూషాంచక్రే । (బభూవ) (ఆస) ॥ ౩ శుశ్రూషితా । (సే)(హే) ॥ ౪ శుశ్రూషిష్యతే ॥ ౫ శుశ్రూషతామ్ ॥ ౬ అశుశ్రూషత ॥ ౭ శుశ్రూషేత ॥ ౮ శుశ్రూషిషీష్ట । (ధ్వమ్) ॥ ౯ అశుశ్రూషిష్ట । (ఢ్వమ్)

(స్యామ్) ॥ ౧౦ అశుశ్రూషిష్యత ॥ ప్రత్యాఙ్భ్యాముపసర్గాభ్యాం పరాదస్మాత్సన్నన్తాత్ప్రత్యాఙ్భ్యాం శ్రువ ఇతి నాత్మనేపదమ్ ॥ ప్రతిశుశ్రూషతి । ఆశుశ్రూషతి ॥ కర్మప్రవచనీయాత్పూర్వస్మాదేవ । దేవదత్తం ప్రతిశుశ్రూషతే ॥ — యఙన్తాత్ — ॥ ౧ శోశ్రూయతే ॥ ౨ శోశ్రూయాంచక్రే । (బభూవ)(ఆస) ॥ ౩ శోశ్రూయితా ॥ ౪ శోశ్రూయిష్యతే ॥ ౫ శోశ్రూయతామ్ ॥ ౬ అశోశ్రూయత ॥ ౭ శోశ్రూయేత ॥ ౮ శోశ్రూయిషీష్ట ॥ ౯ అశోశ్రూయిష్ట ॥ ౧౦ అశోశ్రూయిష్యత ॥ — యఙ్లుగన్తాత్ — ॥ శోశ్రవీతి । శోశ్రోతి । శోశ్రుతః । శోశ్రవతీత్యాది ॥

౧ ॥ శ్రోతవ్యః । శ్రవణీయః । (శ్రావ్యః । ఓరావశ్యక ఇతి ణ్యత్) అనావశ్యకే తు (శ్రవ్యః । అచో యదితి యత్) శ్రుతః । శ్రుతవాన్ ॥ శృణ్వన్ । వ్యతిశృణ్వానః । శృణ్వతీ । శ్రోష్యన్ । (శ్రోష్యతీ శ్రోష్యన్తీ) వ్యతిశ్రోష్యమాణః । శ్రోతుం శ్రుతమ్ । శ్రవణమ్ । శ్రుత్వా । ప్రతిశ్రుత్య । శ్రావం శ్రావమ్ । శ్రుత్వా శ్రుత్వా ॥

౨ ॥ శ్రావయితవ్యః । శ్రావణీయః । శ్రావ్యః । శ్రావితః । శ్రావితవాన్ । శ్రావయన్ । శ్రావయన్తీ । శ్రావయమాణః । శ్రావయిష్యన్ । (శ్రావయిష్యతీ శ్రావయిష్యన్తీ) । శ్రావయిష్యమాణః । శ్రావయితుమ్ । శ్రావితమ్ । శ్రావణమ్ । శ్రావయిత్వా । విశ్రావ్య । శ్రావం శ్రావమ్ । శ్రావయిత్వా శ్రావయిత్వా ॥

౩ ॥ శుశ్రూషితవ్యః । శుశ్రూషణీయః । శుశ్రూష్యః । శుశ్రూషితః । శుశ్రూషితవాన్ । శుశ్రూషమాణః । ఆశుశ్రూషన్ । ప్రతిశుశ్రూషన్ । ఆశుశ్రూషన్తీ । ప్రతిశుశ్రూషన్తీ । శుశ్రూషిష్యమాణః । ఆశుశ్రూషిష్యన్ । ప్రతిశుశ్రూషిష్యన్ । (ఆశుశ్రూషిష్యన్తీ । ఆశుశ్రూషిష్యతీ) (ప్రతిశుశ్రూషిష్యతీ । ప్రతిశుశ్రూషిష్యన్తీ) । శుశ్రూషితుం । శుశ్రూషితమ్ । శుశ్రూషణమ్ । శుశ్రూషిత్వా । ఆశు

శూష్య | శుశూషం శుశూషమ్ | శుశూషిత్వా శుశూషిత్వా ॥

౪ ॥ శోశూయితవ్యమ్ | శోశూయనీయమ్ | శోశూయ్యమ్ | శోశూయితమ్ | శోశూయితవాన్ | శోశూయ్యమానః | శోశూయిష్యమాణః | శోశూయితుం | శోశూయితమ్ | శోశూయనః | శోశూయిత్వా | ఆశోశూయ్య | శోశూయం శోశూయమ్ | శోశూయిత్వా శోశూయిత్వా ॥

౫ ॥ శోశువితవ్యం | శోశవనీయం | శోశువ్యం | శోశువితః | శోశువితవాన్ | (శోశువత్ | శోశువతా | శోశువతః) ॥ శోశువతీ | శోశువిష్యన్ | (శోశువిష్యతీ | శోశువిష్యంతీ) శోశవితుం | శోశువితః | శోశువనమ్ | శోశవిత్వా | ఆశోశూయ్య | శోశావం శోశావమ్ | శోశువిత్వా శోశవిత్వా ॥

షు- ప్రసవైశ్వర్యయోః | ప్రసవోఽభ్యనుజ్ఞానం | ఆద్యే సకర్మకః | ద్వితీయేఽకర్మకః | అనిట్ | పరస్మైపదీ

౧ సవతి ॥ ౨ సుషావ | సుషువతుః | సుషువుః ॥ (సుషవిథ- సుషోథ) సుషువథుః | సుషువ ॥ (సుషావ-సుషవ) సుషువివ | సుషువిమ ॥ ౩ సోతా ॥ ౪ సోష్యతి ॥ ౫ సవతు ॥ ౬ అసవత్ ॥ ౭ సవేత్ - ౮ సూయాత్ ॥ ౯ అసావీత్ | అసావిష్టాం | అసావిషుః ॥ స్తుసుధూఞ్భ్యః పరస్మైపదేషు ఇతీడాగమః ॥ పూర్వోత్తరాభ్యాం స్తుధూఞ్భ్యాం సాహచర్యాత్సునోతేరేవ గ్రహణమితిపక్షే ॥ అసౌషీత్ అసౌష్టాం | అసౌషురిత్యాది ॥ ౧౦ అసోష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిసవతే ॥ ౨ వ్యతిసుషువే ॥ ౩ వ్యతిసోతా ॥ ౪ వ్యతిసోష్యతే ॥ ౫ వ్యతిసవతామ్ ॥ ౬ వ్యత్యసవత ॥ ౭ వ్యతిసవేత ॥ ౮ వ్యతిసోషీష్ట ॥ (ఢ్వమ్) ॥ ౯ వ్యత్యసోష్ట -వ్యత్యసోషాతాం | వ్యత్యసోషత ॥ వ్యత్యసోష్ఠాః | వ్యత్యసోషాథాం | వ్యత్యసోఢ్వం ॥ వ్యత్యసోషి | వ్యత్యసోష్వహి | వ్యత్యసోష్మహి ॥ ౧౦ వ్యత్యసోష్యత ॥

కర్మణి—౧ సూయతే ॥ ౨ సుషువే-(ఢ్వే)(ధ్వే) ॥ 3 సావితా-(సే)(హే)॥ సోతా-(సే)(హే) ॥ ४ సావిష్యతే-సోష్యతే ॥ ౫ సూయతాం ॥ ౬ అసూయత ॥ ౭ సూయేత ॥ ౮ సావిషీష్ట-(ఢ్వం)(ధ్వం)॥ సోషీష్ట-(ఢ్వం) ॥ ౯ అసావి । అసావిషాతాం । (ఢ్వం)(ధ్వం)॥ అసోషాతాం । (ఢ్వం) ॥ ౧౦ అసావిష్యత - అసోష్యత ॥ — ॥ భావేత్వస్యైకవచనాంతమున్నేయం ॥ — ణ్యంతాత్ — ॥౧ సావయతి - తే ॥ ౨ సావయాంచకార-చక్రే (బభూవ)(ఆస) ॥ 3 సావయితా - (సి)(సే)(హే) ॥ ४ సావయిష్యతి-తె ॥ ౫ సావయతు-తాం ॥ ౬ అసావయత్-త ॥ ౭ సావయేత్-త ॥ ౮ సావ్యాత్-సావయిషీష్ట । (ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ ౯ అసీషవత్-త ॥ ౧౦ అసావయిష్యత్-త ॥ —కర్మణి— ॥ ౧ సావ్యతే ॥ ౨ సావయాంచక్రే (బభూవే) (ఆసే) ॥ 3 సావయితా-సావితా ॥ ४ సావయిష్యతె-సావిష్యతె ॥ ౫ సావ్యతాం ॥ ౬ అసావ్యత ॥ ౭ సావ్యేత ॥ ౮సావయిషీష్ట ।(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ సావిషీష్ట । (ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ ౯ అసావి ।అసావిషాతాం। (ఢ్వం)(ధ్వం) అసావయిషాతాం । (ఢ్వం)(ధ్వం) ౧౦ అసావిష్యత । అసావయిష్యత॥ సని ॥ —౧ సుషూషతి ॥ ౨ సుషూషాంచకార (బభూవ)(ఆస) ॥ 3 సుషూషితా ॥ ४ సుషూషిష్యతి ॥ ౫ సుషూషతు ॥ ౬ అసుషూషత్॥ ౭ సుషూషేత్ ॥ ౮ సుషూష్యాత్ ॥౯ అసుషూషీత్ - ॥ ౧౦ అసుషూషిష్యత్ ॥ — యఙి — ॥ ౧ సోషూయతే ॥ ౨ సోషూయాంచక్రే (బభూవ)(ఆస) ॥ 3 సోషూయితా (సే) (హే)॥ ४ సోషూయిష్యతె ॥ ౫ సోషూయతాం ॥ ౬ అసోషూయత ॥ ౭ సోషూయేత ॥ ౮ సోషూయిషీష్ట (ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ ౯ అసోషూయిష్ట। (ఢ్వం) (ధ్వం) ॥ ౧౦ అసోషూయిష్యత ॥ —యఙ్లుకి— ॥ సోషవీతి । సోషోతి । సోషుతః । సోషువతీత్యాది ॥

౧ ॥ సోతవ్యం । సవనీయం । (సావ్యః । ఓరావశ్యక ఇతిణ్యత్)

అన్యత్ర (సవ్యః । అచో యదితియల్) సుతః । సుతవాన్ ॥ సవన్ । సవంతీ । వ్యతిసవమానః । సోష్యన్ । (సోష్యతీ । సోష్యంతీ) ॥ వ్యతిసోష్యమాణః । సోతుం । సుతం । సవనం । సుత్వా । అభిసుత్య । సావంసావం । సుత్వాసుత్వా ॥

౨ ॥ సావయితవ్యః । సావనీయః (సావ్యః । సావితః । సావితవాన్ । సావయన్ । సావయంతీ । సావయమానః । సావయిష్యన్ । (సావయిష్యతీ-సావయిష్యంతీ) సావయిష్యమాణః । సావయితుం । సావితం । సావనం । సావయిత్వా । అభిసావ్య । సావంసావం । సావయిత్వాసావయిత్వా ॥

3 ॥ సుషూషితవ్యః । సుషూషణీయః । సుషూష్యః । సుషూషితః । సుషూషితవాన్ । సుషూషన్ । సుషూషంతీ । సుషూషిష్యన్ । (సుషూషిష్యతీ-సుషూషిష్యంతీ) సుషూషితుం । సుషూషితం । సుషూషణమ్ । సుషూషిత్వా । అభిసుషూష్య । సుషూషంసుషూషం । సుషూషిత్వాసుషూషిత్వా ॥

౪ ॥ సోషూయితవ్యమ్ । సోషూయణీయమ్ । సోషూయ్యమ్ । సోషూయితః । సోషూయితవాన్ । సోషూయమాణః । సోషూయిష్యమాణః । సోషూయితుమ్ । సోషూయితమ్ । సోషూయణమ్ । సోషూయిత్వా । అభిసోషూయ్య । సోషూయంసోషూయం । సోషూయిత్వాసోషూయిత్వా ॥

౫ ॥ సోషవితవ్యమ్ । సోషవణీయం (సోషావ్యం । ణ్యత్ప్రకరణే ... ల్) అన్యత్ర సోషవ్యం । సోషువితః । సోషువితవాన్ (సోషువత్ । సోషువతౌ । సోషువతః) సోషువతీ । సోషవిష్యన్ । (సోషవిష్యతీ సోషవిష్యంతీ) సోషవితుం । సోషువితం । సోషవణం । సోషవిత్వా । అభిసోషుత్య । సోషావంసోషావం । సోషవిత్వాసోషవిత్వా ॥

సు-గతౌ ॥ అకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ ॥

౧ స్రవతి ॥ ౨ సుస్రావ । సుస్రువతుః । సుస్రువుః ॥ సుస్రోథ । సుస్రువథుః । సుస్రువ ॥ సుస్రావ-సుస్రవ । సుస్రువ । సుస్రుమ ॥ ౩ ॥ స్రోతా ॥ ౪ స్రోష్యతి ॥ ౫ స్రవతు ॥ ౬ అస్రవల్ ॥ ౭ స్రవేల్ ॥ ౮ స్రూయాత్ । స్రూయాస్తాం ॥ ౯ అసుస్రువల్ । అసుస్రువతాం । అసుస్రువన్ ॥ ణిశ్రిత్యాదినా చఙ్ ॥ ౧౦ అస్రోష్యల్

గత్యర్థత్వాత్కర్మవ్యతిహారే నతఙ్ — భావే — ౧ స్రూయతే ॥ ౨ ॥ సుస్రువే ॥ ౩ స్రావితా-స్రోతా ॥ ౪ స్రావిష్యతే-స్రోష్యతే ॥ ౫ స్రూయతామ్ ॥ ౬ అస్రూయత ॥ ౭ స్రూయేత ॥ ౮ స్రావిషీష్ట-స్రోషీష్ట ॥ ౯ అస్రావి ॥ ౧౦ అస్రావిష్యత-అస్రోష్యత ॥ ణ్యన్తాత్ — ౧ స్రావయతి ॥ ణిచశ్చేత్యస్యాపవాదేన బుధయుధేత్యనేన కర్త్రగేపి ఫలే పరస్మైపదమ్ ॥ ౨ స్రావయాఞ్చకార ॥ (బభూవ) (ఆస) ౩ స్రావయితా ॥ ౪ స్రావయిష్యతి ॥ ౫ స్రావయతు ॥ ౬ అస్రావయల్ ॥ ౭ స్రావయేల్ ॥ ౮ స్రావ్యాల్ ॥ ౯ అసిస్రవత్ । అసుస్రవల్ ॥ స్రవతి శృణోతీత్యాదినా చఙ్పరేణావభ్యాసోకారస్యేత్త్వం వా ॥ ౧౦ అస్రావయిష్యల్ ॥ అన్యత్సర్వం శృణోతిద్రవతివత్ ॥ సన్నన్తాచ్ఛృణోతేరివాస్మాన్నాత్మనేపదమ్ ॥

ఋ-గతిప్రాపణయోః ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ ॥

పాఘ్రాధ్మేత్యాదినా ఋచ్ఛాదేశః ॥ ౧ ఋచ్ఛతి ॥ ౨ ఆర । ఆరతుః । ఆరుః ॥ ఇడత్త్యర్తీతినిత్యమిట్ ॥ ఆరిథ । ఆరథుః । ఆర ॥ ఆర । ఆరివ । ఆరిమ ॥ ౩ అర్తా ॥ ౪ అరిష్యతి ॥ ఋద్ధనోస్స్యఇతీట్ ॥ ౫ ఋచ్ఛతు ॥ ౬ ఆర్ఛల్ ॥ ౭ ఋచ్ఛేత్ ॥ ౮ అర్యాల్-అర్యాస్తాం ॥ గుణోర్తిసంయోగాద్యోరితిగుణః ॥ ౯ ఆర్షీత్ । ఆర్ష్టాం । ఆర్షుః ॥ ఆర్షీః । ఆర్ష్టం । ఆర్ష్ట ॥ ఆర్షం । ఆర్ష్వ, ఆర్ష్మ ॥ ౧౦ ఆరిష్యల్ ॥ గత్యర్థత్వాత్కర్మవ్యతిహారేనాత్మనేపదం సంపూర్వాత్తస్మాత్సమోగమ్యృచ్ఛిభ్యామ్ ర్తిశ్రుదృశిభ్యశ్చేతి వక్తవ్యమితి

చాత్మనేపదం ॥ ౧ సమృచ్ఛతే । సమృచ్ఛేతే । సమృచ్ఛంతే ॥ ౨ సమారే । సమారాతే । సమారిరే ॥ సమారిషే । సమారాథే। సమారిఢ్వే-ధ్వే ॥ సమారే । సమారివహే । సమారిమహే ॥ ౩ సమర్తా। సమర్తారౌ । సమర్తారః ॥ (సే) (హే) ॥ ౪ సమరిష్యతే । సమరిష్యేతే । సమరిష్యంతే ॥ ౫ సమృచ్ఛతాం। సమృచ్ఛేతాం । సమృచ్ఛంతాం ॥ ౬ సమార్ఛత । సమార్ఛేతాం । సమార్ఛంత ॥ ౭ సమృచ్ఛేత । సమృచ్ఛేయాతాం । సమృచ్ఛేరన్ ॥ ౮ సమృషీష్ట । సమృషీయాస్తాం । సమృషీరన్ - (ఢ్వం) ॥ ౯ సమార్త । సమార్షాతాం । సమార్షత ॥ సమార్థాః । సమార్షాథాం । సమార్ఢ్వం ॥ సమార్షి । సమార్ష్వహి । సమార్ష్మహి ॥ పక్షే మాఙ్యోగాదాడభావే ॥ మాసమృత । మాసమృషాతాం । మాసమృషత ॥ మాసమృథాః మాసమృషాథాం । మాసమృఢ్వం ॥ మాసమృషి । మాసమృష్వహి మాసమృష్మహి॥ ౧౦సమారిష్యత । సమారిష్యేతాం। సమారిష్యంత॥

కర్మణి—౧ అర్యతే ॥ గుణోఽర్తిఁతిగుణః ॥ ౨ ఆరే। ఆరాతే। ఆరిరే ॥ ఆరిషే । ఆరాథే । ఆరిఢ్వే ॥ ఆరే । ఆరివహే । ఆరిమహే॥ ౩ ఆరితా-అర్తా ॥ ౪ ఆరిష్యతే । అరిష్యతే ॥ ౫ అర్యతాం ॥ ౬ ఆర్యత ॥ ౭ అర్యేత ॥ ౮ ఆరిషీష్ట-ఋషీష్ట ॥ ౯ ఆరి । ఆరిషాతాం । ఆరిషత ॥ ఆర్షాతాం । ఆర్షత ॥ ౧౦ ఆరిష్యత ॥ — ॥ ణావర్తి। హ్రీతిపుక్— ॥ ౧ అర్పయతి-తే॥౨ అర్పయాంచకార-చక్రే-(బభూవ)(ఆస) ॥ ౩ అర్పయితా-(సి) (సే) (హే) ॥ ౪ అర్పయిష్యతి-తే ॥ ౫ అర్పయతు-తాం ॥౬ ఆర్పయత్-త ॥౭ అర్పయేత్-త ॥౮ అర్ప్యాత్। అర్పయిషీష్ట-(ఢ్వ)(ధ్వం)॥ ౯ ఆర్పిపత్-త॥౧౦ఆర్పయిష్యత్-త ॥

కర్మణి ॥ — ॥ ౧ అర్ప్యతే ॥ ౨ అర్పయాంచక్రే - (బభూవే) (ఆసే) ॥ ౩ అర్పయితా-(సే) (హే) ॥ అర్పితా-(సే) (హే)॥ ౪అర్పయిష్యతే అర్పిష్యతే ॥ ౫ అర్ప్యతాం ॥ ౬ ఆర్ప్యత ॥ ౭ అ

ర్పేృత ॥ ౮ అర్పయిషీష్ట-(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ అర్పిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ ఆర్పి। ఆర్పిషాతాం-(ఢ్వం)(ధ్వం)॥ ఆర్పయిషాతాం-(ఢ్వం)(ధ్వం)॥ ౧౦ ఆర్ప యిష్యత-ఆర్పిష్యత ॥ — సని — ॥ స్మిపూజ్ రిఇఞ్జ్వశాంసనీతి ఇ టి. రిస్ శబ్దస్యద్విత్వే॥ ౧ అరిరిషతి ॥ ౨ అరిరిషాంచకార-(బభూవ) (ఆస) ॥ ౩ అరిరిషితా-సి॥౪ అరిరిషిష్యతి ॥ ౫ అరిరిషతు ॥ ౬ఆరిరిష త్ ॥ ౭ అరిరిషేత్ ॥ ౮ అరిరిష్యాత్॥౯ ఆరిరిషీత్ ॥౧౦ ఆరిరిషిష్యత్॥ సూచిసూత్రిమూత్ర్యట్యర్త్యశూర్ణోతిభ్యో యజ్వ్యక్తవ్య ఇతి యజి యిజి చేతిగుణః ॥ కుటిలమృచ్ఛతి ॥ — ॥ ౧ అరార్యతే ॥ ౨ అరా రాంచక్రే-(బభూవ)(ఆస) ॥ ౩ అరారితా-(సే)(హె) ॥ ౪ అరారిష్య తే ॥ ౫ అరార్యతాం ॥ ౬ ఆరార్యత ॥ ౭ అరార్యేత ॥ ౮ అరారిషీ ష్ట-(ఢ్వమ్) ॥ ౯ ఆరారిష్ట-(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ ౧౦ ఆరారిష్యత ॥ — యఙ్లుకి— ॥ అరరీతి-అరియరీతి-అరర్తి-అరియర్తి-అర్యృతః-అరియ్ర తః-అరతి-అరియ్రతీత్యాది ॥

౧ ॥ ఆర్తవ్యం । అరణీయం । అర్యః స్వామీ వైశ్యోవా । అర్య స్స్వామివైశ్యయోరితియత్ప్రత్యయాంతోనిపాత్యతే ॥ స్వామివైశ్యా భ్యామన్యత్ర ఆర్యోబ్రాహ్మణః ప్రాప్తవ్య ఇత్యర్థః॥ఋహలోర్ణ్యదితి ణ్యత్ ॥ ఋణం । ఋణమాధమర్ణ్య ఇతి క్తేత కారస్యనత్వంనిపాత్యతే ఋతమన్యత్ ॥ సత్యమిత్యర్థః ॥ ఋతస్సః - గతవానిత్యర్థః ॥గ త్యర్థాకర్మ కేత్యాదినాభూతేకర్తరిక్తః ॥ ఇదమేషామృతం॥ గత్యర్థ త్వాదధికరణేక్తః ॥ అధికరణవాచినశ్చేతిషష్ఠీ ॥ ఋతవాన్ । ఋ చ్ఛన్ । ఋచ్ఛంతీ । సమృచ్ఛమానః । అరిష్యన్ । అరిష్యతీ । అ రిష్యంతీ ॥ సమరిష్యమాణః। అర్తుం । ఋతం । అరణం । ఋత్వా । సమృత్య । ఆరం ఆరం । ఋత్వా ఋత్వా ॥

౨॥ అర్పయితవ్యం । అర్పణీయం । అర్ప్యం । అర్పితః । అర్పిత వాన్ । అర్పయన్ । అర్పయంతీ । అర్పయమానః । అర్పయిష్యన్।

అర్పయిష్యతీ । అర్పయిష్యంతీ । అర్పయిష్యమాణః । అర్పయితుం । అర్పితం । అర్పణం । అర్పయిత్వా । సమర్ప్య । అర్పంఅర్పం । అర్పయిత్వాఅర్పయిత్వా ॥

3 ॥ అరిరిషితవ్యం । అరిరిషణీయం । అరిరిష్యం । అరిరిషితః । అరిరిషితవాన్ । అరిరిషన్ । అరిరిషంతీ । అరిరిషిష్యన్ । అరిరిషిష్యతీ । అరిరిషిష్యంతీ । అరిరిషితుం । అరిరిషితం । అరిరిషణం । అరిరిషిత్వా । సమరిరిష్య । అరిరిషంఅరిరిషం । అరిరిషిత్వాఅరిరిషిత్వా ॥

౪ ॥ అరారితవ్యం । అరారణీయం । అరార్యం । అరారితః । అరారితవాన్ । అరార్యమాణః । అరారిష్యమాణః । అరారితుం । అరారితం । అరారణం । అరారిత్వా । సమరార్య । అరారంఅరారం । అరారిత్వాఅరారిత్వా ॥

౫ ॥ అరర్తవ్యం । అరియర్తవ్యం । అరరణీయం । అరియరణీయం । అరార్యం । అరియార్యం । అరితః । అరియ్రితం । అరితవాన్ । అరియ్రితవాన్ । అరత్ -అరతౌ -అరతః ॥ అరతీ । అరియ్రత్ - అరియ్రతౌ -అరియ్రతః ॥ అరియ్రతీ । అరిష్యన్ -అరిష్యతీ -అరిష్యంతీ । అరియ్రిష్యన్ -అరియ్రిష్యతీ -అరియ్రిష్యంతీ ॥ అరర్తుం । అరియర్తుం । అరితం । అరియ్రితం । అరరణం । అరియరణం । అరిత్వా । అరియ్రిత్వా । సమర్ర్యత్య । సమరియ్ర్యత్య । అరారంఅరారం । అరిత్వాఅరిత్వా ॥ అరియారంఅరియారం । అరియ్రిత్వాఅరియ్రిత్వా ॥

గృ-ఘృ-సేచనే ॥ సకర్మకాః ॥ అనిటౌ ॥ పరస్మైపదినౌ ॥

౧ గరతి ॥ ౨ జగార । జగ్రతుః ॥ 3 గర్తా ॥ ౪ గరిష్యతీత్యాది వక్ష్యమాణఘరతివత్ ॥ —— ॥ ౧ ఘరతి ॥ అభిపూర్వస్యైవాస్య ప్రచురః ప్రయోగః ॥ ౨ జఘార - జఘర్థ । జఘార- జఘర । జఘ్రివ । జఘ్రిమ ॥ 3 ఘర్తా । ఘర్తారౌ । ఘర్తారః ॥ ఘర్తాసి ॥ ౪ ఘరిష్యతి ॥ ౫ ఘరతు-ఘరాణి ॥ ౬ అఘరత్ ॥ ౭ ఘరేత్ ॥ ౮ ఘ్రి

యాత్ । ఘ్రియాస్తాం ॥ రిఙ్శయగ్లిఙ్క్ష్వితి రిఙాదేశః ॥ ౯ అఘార్షీత్ । అఘార్ష్టాం । అఘార్షుః ॥ ౧౦ అఘరిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే— ౧ వ్యతిఘురతే ॥ ౨ వ్యతిజఘ్రే । వ్యతిజఘ్రిషే । వ్యతిజఘ్రిఢ్వే ॥ వ్యతిజఘ్రివహే । వ్యతిజఘ్రిమహే ॥ ౩ వ్యతిఘర్తా-(సే)(హే) ॥ ౪ వ్యతిఘరిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిఘురతాం ॥ ౬ వ్యత్యఘురత ॥ ౭ వ్యతిఘురేత ॥ ౮ వ్యతిఘృషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ వ్యత్యఘృత । వ్యత్యఘృషాతాం । వ్యత్యఘృషత-ఢ్వం ॥ ౧౦ వ్యత్యఘరిష్యత ॥

కర్మణి— ౧ ఘ్రియతే ॥ ౨ జఘ్రే । జఘ్రిషే । జఘ్రిఢ్వే ॥ జఘ్రివహే । జఘ్రిమహే ॥ ౩ ఘారితా-ఘర్తా ॥ ౪ ఘారిష్యతే-ఘరిష్యతే ॥ ౫ ఘ్రియతాం ॥ ౬ అఘ్రియత ॥ ౭ ఘ్రియేత ॥ ౮ ఘారిషీష్ట-(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ ఘృషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అఘారి । అఘారిషాతాం-(ఢ్వమ్)(ధ్వమ్) ॥ అఘృషాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అఘారిష్యత-అఘరిష్యత ॥—

ణ్యన్తాత్ ॥ —౧ ఘారయతి-తే ॥ ౨ ఘారయాంచకార-చక్రే ॥ (బభూవ) (ఆస) ॥ ౩ ఘారయితా-(సి)(సే)(హే) ॥ ౪ ఘారయిష్యతి-తే ॥ ౫ ఘారయతు-తాం ॥ ౬ అఘారయత్-త ॥ ౭ ఘారయేత్-త ॥ ౮ ఘార్యాత్ । ఘారయిషీష్ట-(ఢ్వమ్)(ధ్వమ్) ॥ ౯ అజీఘరత్-త ॥ ౧౦ అఘారయిష్యత్-త ॥ — కర్మణి — ౧ ఘార్యతే ॥ ౨ ఘారయాంచక్రే (బభూవే)(ఆసే) ॥ ౩ ఘారయితా-(సే)(హే) ॥ ఘారితా ॥ సే-హే ॥ ౪ ఘారయిష్యతే-ఘారిష్యతే ॥ ౫ ఘార్యతాం ॥ ౬ అఘార్యత ॥ ౭ ఘార్యేత ॥ ౮ ఘారయిషీష్ట-(ఢ్వమ్)(ధ్వం) ॥ ఘారిషీష్ట-(ఢ్వం) (ధ్వం) ॥ ౯ అఘారి । అఘారయిషాతాం-(ఢ్వం) (ధ్వం) ॥ అఘారిషాతాం-(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ ౧౦ అఘారయిష్యత-అఘారిష్యత ॥ సని — ॥ ౧ జిఘీర్షతి ॥ ౨ జిఘీర్షాంచకార-(బభూవ) (ఆస) ॥ ౩ జిఘీర్షితా-సి ॥ ౪ జిఘీర్షిష్యతి ॥ ౫ జిఘీర్షతు ॥ ౬ అజిఘీర్షత్ ॥ ౭ జిఘీర్షేత్ ॥ ౮ జిఘీర్ష్యాత్ ॥ ౯ అజిఘీర్షీత్ ॥ ౧౦ అజిఘీర్షిష్యత్ ॥

యజి ॥ — రీజ్యృతఇతిరీఙాదేశః ॥ ౧ జెఘ్రీయతే ॥ ౨ జేఘ్రీయాం చక్రే-(బభూవ) (ఆస) ॥ ౩ జెఘ్రీయితా-(సే)(హే) ॥ ౪ జెఘ్రీయిష్యతే ॥ ౫ జేఘ్రీయతాం ॥ ౬ అజెఘ్రీయత ॥ ౭ జెఘ్రీయేత ॥ ౮ జెఘ్రీయిషీష్ట-(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ ౯ అజేఘ్రీయిష్ట-(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ ౧౦ అజేఘ్రీయిష్యత ॥ — యఙ్లుకి — ॥ జర్ఘరీతి- జరిఘరీతి । జరీఘరీతి । జర్ఘర్తి । జరిఘర్తి । జరీఘర్తి ॥ జర్ఘృతః । జరిఘృతః । జరీఘ్రువః ॥ జర్ఘ్రతి । జరిఘ్రతి । జరీఘ్రతీత్యాది ॥

౧ ॥ ఘర్తవ్యం । ఘరణీయం । ఘార్యం 'ఋహలోర్ణ్యదితిణ్యత్ ఘృతం । ఘృతవాన్ । ఘరన్ । ఘరన్తీ । ఘరిష్యన్ । ఘరిష్యతీ । ఘరిష్యంతీ । ఘర్తుం । ఘృతం । ఘరణం । ఘృత్వా । అభిఘృత్య । ఘారంఘారం । ఘృత్వాఘృత్వా ॥

౨ ॥ ఘారయితవ్యం। ఘారణీయం-(ఘార్యం-అచోయదితియత్) ఘారితః । ఘారితవాన్ । ఘారయన్ । ఘారయంతీ । ఘారయమాణః । ఘారయిష్యన్ । ఘారయిష్యతీ। ఘారయిష్యంతీ । ఘారయిష్యమాణః । ఘారయితుం । ఘారితం । ఘారణమ్ । ఘారయిత్వా । అభిఘార్య । ఘారంఘారం । ఘారయిత్వాఘారయిత్వా ॥

౩ జిఘీర్షితవ్యం । జిఘీర్షణీయం । జిఘీర్ష్యం । జిఘీర్షితం । జిఘీర్షితవాన్ । జిఘీర్షన్ । జిఘీర్షన్తీ । జిఘీర్షిష్యన్ । జిఘీర్షిష్యతీ । జిఘీర్షిష్యంతీ । జిఘీర్షితుమ్ । జిఘీర్షితమ్ । జిఘీర్షణమ్ । జిఘీర్షిత్వా । అభిజిఘీర్ష్య । జిఘీర్షం జిఘీర్షమ్ । జిఘీర్షిత్వాజిఘీర్షిత్వా ॥

౪ ॥ జేఘ్రీయితవ్యం । జెఘ్రీయణీయం । జెఘ్రీయితః । జెఘ్రీయితవాన్ । జేఘ్రీయమాణః । జెఘ్రీయిష్యమాణః । జెఘ్రీయితుం । జేఘ్రీయితమ్ । జేఘ్రీయణమ్ । జేఘ్రీయిత్వా । అభిజేఘ్రీయ్య । జేఘ్రీయం జెఘ్రీయమ్ ॥ జేఘ్రీయిత్వాజేఘ్రీయిత్వా ॥

౫ జర్ఘరితవ్యం । జర్ఘరణీయమ్ । జరిఘరితవ్యం । జరిఘరణీయం ।

జరీఘురితవ్యమ్ । జరీఘరణీయమ్ । జర్ఘూర్యమ్ । జరిఘూర్యమ్ । జరీఘూర్యమ్ । జర్ఘ్రీతమ్ । జరిఘ్రీతమ్ । జరీఘ్రీతమ్। జర్ఘ్రీతవాన్। జరిఘ్రీతవాన్ । జరీఘ్రీతవాన్ । జర్ఘ్రల్ । జర్ఘ్రతౌ । జర్ఘ్రతః ॥ జర్ఘ్రతీ । జరిఘ్రల్ । జరిఘ్రతౌ । జరిఘ్రతః ॥ జరిఘ్రతీ । జరీఘ్రల్ । జరీఘ్రతౌ । జరీఘ్రతః ॥ జరీఘ్రతీ । జర్ఘరిష్యన్ । జర్ఘరిష్యతీ । జర్ఘరిష్యంతీ । జరిఘరిష్యన్ । జరిఘరిష్యతీ । జరిఘరిష్యంతీ। జరీఘరిష్యన్ । జరీఘరిష్యతీ । జరీఘరిష్యంతీ । జర్ఘరితుమ్ । జరిఘరితుమ్ । జరీఘరితుమ్ । జర్ఘ్రీతమ్ । జరిఘ్రీతమ్ । జరీఘ్రీతమ్ । జర్ఘరణమ్ । జరిఘరణమ్ । జరీఘరణమ్ । జర్ఘ్రీత్వా । జరిఘ్రీత్వా। జరీఘ్రీత్వా । అభిజర్ఘృత్య । అభిజరిఘృత్య । అభిజరీఘృత్య । జర్ఘారం జర్ఘారం । జర్ఘ్రీత్వాజర్ఘ్రీత్వా। జరిఘారంజరిఘారమ్ । జరిఘ్రీత్వాజరిఘ్రీత్వా ॥ జరీఘారంజరీఘారం । జరీఘ్రీత్వాజరీఘ్రీత్వా

ధ్వృ-సంవరణే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ ॥

౧ ధ్వరతి ॥ ౨ దధ్వార-దధ్వరతురిత్యాదిసర్వం వక్ష్యమాణస్మరతివత్ ॥ సనిదీర్ఘఉదోష్ఠ్యపూర్వస్యేత్యుత్వే దుధ్వూర్షతీత్యాదిపరస్మైపదమేవ ॥

ధ్వృ-హూర్ఛనే ।హూర్ఛనంకౌటిల్యం॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ ॥

అస్యాపి ॥ ౧ ధ్వరతి ॥ దధ్వార । దధ్వరతురిత్యాదిసర్వం రూపం వక్ష్యమాణస్మరతివత్ । అత్రాపి సనిదీర్ఘఇత్వేరపరత్వే పునర్దీర్ఘే దుధ్వూర్షతీత్యాదిపరస్మైపదమేవ ॥

స్పృ-గతౌ ॥ అకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపది ॥

౧ ॥ సరతి ॥ ౨ ససార-సస్రతుః-సస్రుః ॥ క్రాదిత్వాన్నేట్ ॥ ససర్థ-సస్రథుః-సస్ర ॥ ససార-ససర-సస్రువ-సస్రుమ ॥ ౩ సర్తాసి ॥ ౪ సరిష్యతి ॥ ౫ సరతు ॥ ౬ అసరత్ ॥ ౭ సరేత్ ॥ ౮ స్రియాత్-స్రియాస్తాం॥ ౯ అసార్షీత్ ।అసార్ష్టాం॥ సర్తిశాస్త్యర్తిభ్యశ్చేత్యత్ర

లు_ప్తశపా, శాసినాసాహచర్యాత్స_ర్త్యర్త్యోర్జౌహోత్యాదికయోరేవ గ్రహణాన్నాఙ్ ॥ ౧౦ అసరిష్యత్ ॥ — శీఘ్రగతౌతు ॥ పాఘ్రాధ్మేతి శితిధౌరాదేశః ॥ ౧ ధావతి ॥ ౫ ధావతు ॥ ౬ అధావత్ ॥ ౭ ధావేత్ ॥ నగతిహింసార్థేభ్య ఇతికర్మవ్యతిహారేనాత్మనేపదమ్ ॥—భావే—॥ ౧ స్త్రియతే ॥ ౨ ససే్రే-పసస్రే । సాహాయకవ్యగ్రభుజంపసస్రే ఇతిమాఘః ॥ ౩ సర్తా-సారితా ॥ ౪ సరిష్యతే-సారిష్యతే ॥ ౫ స్రియతామ్ ॥ ౬ అస్రియత ॥ ౭ స్రియేత ॥ ౮ సారిషీష్ట-సృషీష్ట ॥ ౯ అసారి ॥ ౧౦ అసరిష్యత-అసారిష్యత॥—ణ్యంతాత్—॥ ౧ సారయతి-తే॥ ౨ సారయాంచకార-చక్రే - (బభూవ) (ఆస) ॥ ౩ సారయితా-(సి)(సే)(హే)॥ ౪ సారయిష్యతి-తే॥ ౫ సారయతు-తామ్ ॥ ౬ అసారయత్-త ॥ ౭ సారయేత్-త ॥ ౮ సార్యాత్-సార్యాస్తాం-సారయిషీష్ట-(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ ౯ అసీసరత్-త ॥౧౦ అసారయిష్యత్-త ॥—కర్మణి— ॥ ౧ సార్యతే ॥ ౨ సారయాంచక్రే-(బభూవే) (ఆసే)॥౩సారయితా-సారితా॥౪సారయిష్యతే-సారిష్యతే॥౫ సార్యతామ్॥౬ అసార్యత॥ ౭సార్యేత॥ ౮సారయిషీష్ట-(ఢ్వం)(ధ్వం)సారిషీష్ట-(ఢ్వం)(ధ్వం)॥౯ అసారి-అసారిషాతాం-(ఢ్వం)(ధ్వం)-అసారయిషాతాం-(ఢ్వం)(ధ్వం)॥౧౦అసారయిష్యత-అసారిష్యత ॥ —సని— ॥ ౧ సిసీర్షతి ॥ ౨ సిసీర్షాంచకార-(బభూవ)(ఆస) ॥ ౩ సిసీర్షితా ॥ ౪ సిసీర్షిష్యతి ॥ ౫ సిసీర్షతు ॥ ౬ అసిసీర్షత్ ॥ ౭ సిసీర్షేత్ ॥ ౮ సిసీర్ష్యాత్ ॥ ౯ అసిసీర్షీత్॥ ౧౦ అసిసీర్షిష్యత్ ॥ కుటిలంసరతీత్యర్థేయఙ్ ॥ — ౧ సేస్రీయతే ॥ ౨సేస్రీయాంచక్రే-(బభూవ)(ఆస) ॥ ౩ సేస్రీయితా-(సే)(హే) ॥ ౪ సేస్రీయిష్యతే ॥ ౫ సేస్రీయతాం ॥ ౬ అసేస్రీయత ॥ ౭ సేస్రీయేత ॥ ౮ సేస్రీయిషీష్ట-(ఢ్వం)(ధ్వం) ౯ అసేస్రీయిష్ట-(ఢ్వం) (ధ్వం) ॥ ౧౦ అసేస్రీయిష్యత ॥ —యఙ్లుకి— ॥ సర్స_ర్తి-సరిస_ర్తి-సరీస_ర్తి ॥స

ర్సృతః-సరిసృతః-సరీసృతః ॥ సర్స్రుతి-సరిస్రుతి-సరీస్రుతీత్యాది॥—

౧ ॥ సర్తవ్యమ్ । సరణీయమ్। సార్యమ్ । సృతమ్ । ఇదమస్యాః సృతమ్ అధికరణే క్తః ॥ ప్రసృతస్సః । ప్రసృతమనేన ॥ ఆదికర్మణి కర్తరిభావే క్తః ॥ సృతస్సః। గత్యర్థాకర్మ కేత్యాదినాకర్తరిభూతే క్తః సృతవాన్ । సరన్-సరంతీ ॥ శీఘ్రగతౌతు ॥ ధావన్-ధావంతీ ॥ సరిష్యన్-సరిష్యతీ-సరిష్యంతీ ॥ సర్తుం-సృతమ్॥ సరణం-సృత్వా। అభిసృత్య । సారంసారమ్ । సృత్వాసృత్వా ॥

౨ ॥ సారయితవ్యః । సారణీయః । సార్యః - సారితః ॥ సారితవాన్ । సారయన్ । సారయంతీ । సారయమాణః । సారయిష్యన్ । సారయిష్యతీ । సారయిష్యంతీ । సారయిష్యమాణః । సారయితుం। సారితమ్ । సారణమ్ । సారయిత్వా । అభిసార్య । సారంసారమ్ ।సారయిత్వాసారయిత్వా ॥

౩ ॥ సిసీర్షితవ్యః । సిసీర్షణీయః । సిసీర్ష్యః । సిసీర్షితః । సిసీర్షితవాన్ । సిసీర్షన్ । సిసీర్షంతీ । సిసీర్షిష్యన్ । సిసీర్షిష్యతీ । సిసీర్షిష్యంతీ । సిసీర్షితుమ్ । సిసీర్షితమ్ । సిసీర్షణమ్ । సిసీర్షిత్వా । అభిసిసీర్ష్య । సిసీర్షంసిసీర్షమ్ । సిసీర్షిత్వాసిసీర్షిత్వా ॥

౪ ॥ సేస్రీయితవ్యమ్ । సేస్రీయణీయమ్। సేస్రీయ్యః । సేస్రీయితః । సేస్రీయితవాన్ । సేస్రీయమాణః । సేస్రీయిష్యమాణః । సేస్రీయితుమ్ । సేస్రీయితమ్ । సేస్రీయణమ్ । సేస్రీయిత్వా । అభిసేస్రీయ్య । సేస్రీయంసేస్రీయమ్ । సేస్రీయిత్వాసేస్రీయిత్వా ॥

౫ ॥ సర్సర్తవ్యమ్-సరిసర్తవ్యమ్-సరీసర్తవ్యమ్ ॥ సర్సరణీయం-సరిసరణీయం-సరీసరణీయమ్ ॥ సర్సార్యః-సరిసార్యః-సరీసార్యః ॥సర్స్రితః-సరిస్రితః-సరీస్రితః ॥ సర్స్రితవాన్-సరిస్రితవాన్-సరీస్రితవాన్ ॥ సర్స్రిత్-సర్స్రితౌ-సర్స్రితః ॥ సర్స్రితి ॥ సరిస్రిత్-సరిస్రితౌ-సరిస్రితః॥ సరిస్రితి ॥ సరీస్రిత్-సరీస్రితౌ-సరీస్రితః ॥సరీస్రి

తి ॥ సర్సరిష్యన్ । సర్సరిష్యతీ-సర్సరిష్యంతీ ॥ సరిసరిష్యన్-సరిసరిష్యతీ - సరిసరిష్యంతీ ॥ సరీసరిష్యన్ - సరీసరిష్యతీ - సరీసరిష్యంతీ ॥ సర్స్రితుమ్ - సరిస్రితుమ్ - సరీస్రితుమ్ ॥ సర్స్రితమ్-సరిస్రితమ్-సరీస్రితమ్ ॥ సర్సరణమ్-సరిసరణమ్- సరీసరణమ్ ॥ సర్స్రిత్వా-సరిస్రిత్వా-సరీస్రిత్వా ॥ అభిసర్సృత్య-అభిసరిసృత్య-అభిసరీసృత్య ॥ సర్సారంసర్సారమ్ ॥ సర్స్రిత్వా సర్స్రిత్వా ॥ సరిసారంసరిసారమ్ ॥ సరిస్రిత్వాసరిస్రిత్వా ॥ సరీసారంసరీసారమ్ ॥ సరీస్రిత్వాసరీస్రిత్వా ॥

స్మృ-చింతాయామ్॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ॥

౧ స్మరతి ॥ ౨ సస్మార-ఋతశ్చసంయోగాదేర్గుణఇతిగుణః - సస్మరతుః-సస్మరుః ॥ సస్మర్థ-సస్మరథుః । సస్మర ॥ సస్మార-సస్మర । సస్మరివ । సస్మరిమ ॥ ౩ స్మర్తా-సి ॥ ఋద్ధనోస్స్యఇతీట్॥ ౪ స్మరిష్యతి ॥ ౫ స్మరతు ॥ ౬ అస్మరత్ ॥ ౭ స్మరేత్ ॥ గుణోర్తిసంయోగాద్యోరితిగుణః ॥ ౮ స్మర్యాత్-స్మర్యాస్తామ్ ॥ ౯ అస్మార్షీత్-అస్మార్ష్టాం-అస్మార్షుః ॥ ౧౦ అస్మరిష్యత్ ॥—కర్మవ్యతిహారే— ౧వ్యతిస్మరతే ॥ ౨ వ్యతిసస్మరే-వ్యతిసస్మరాతే-వ్యతిసస్మరిరే ॥వ్యతిసస్మరిషే-వ్యతిసస్మరిఢ్వే-ధ్వే॥ వ్యతిసస్మరివహే-వ్యతిసస్మరిమహే॥౩ వ్యతిస్మర్తా-(సే)(హే)౪ వ్యతిస్మరిష్యతే॥ ౫వ్యతిస్మరతామ్ ॥౬ వ్యత్యస్మరత॥ ౭వ్యతిస్మరేత॥౮వ్యతిస్మృషీష్ట-ఢ్వం॥౯ వ్యత్యస్మృత-వ్యత్యస్మృషాతామ్-వ్యత్యస్మృషత ॥ వ్యత్యస్మృథాః-వ్యత్యస్మృషాథాం-వ్యత్యస్మృఢ్వమ్ ॥ వ్యత్యస్మృషి-వ్యత్యస్మృష్వహి-వ్యత్యస్మృష్మహి ॥ ౧౦ వ్యత్యస్మరిష్యత ॥—కర్మణి—॥ గుణోర్తీతిగుణః ॥౧ స్మర్యతే॥ ఋతశ్చసంయోగాదేరితిగుణః॥ సస్మరే-సస్మరాతే-సస్మరిరే-సస్మరిషే॥౩ స్మార్తా-స్మర్తా ॥ ౪ స్మారిష్యతే-స్మరిష్యతే॥ ౫ స్మర్యతామ్ ॥ ౬అస్మర్యత ॥ ౭ స్మర్యేత ॥ ౮ స్మారిషీష్ట-స్మృషీష్ట ॥ ౯ అస్మారి-అస్మారిషాతాం

(ఢ్వం)(ధ్వమ్) ॥ అస్మృషాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అస్మారిష్యత-అస్మరిష్య
త ॥ —ణిచి— ॥ అభ్యాసార్థకస్యఘటాదిత్వాన్నిత్వే హ్రస్వః ॥ ౧
స్మరయతి-తే ॥ ౨ స్మరయాంచకార-చక్రే-(బభూవ) (ఆస) ॥ ౩ స్మర
యితా-(సి)(సే)(హే) ॥ ౪ స్మరయిష్యతి-తే ॥ ౫ స్మరయతు-తామ్ ॥
౬ అస్మరయత్-త ॥ ౭ స్మరయేత్-త ॥ ౮ స్మర్యాత్ - స్మరయిషీష్ట-
(ఢ్వం)(ధ్వం) అత్స్మృదృత్వరేత్యాదినాభ్యాసస్యాత్వమ్ ॥ ౯ అస
స్మరత్-త ॥ ౧౦ అస్మరయిష్యత్-త ॥ —కర్మణి— ౧ స్మర్యతే ॥
౨ స్మరయాంచక్రే-(బభూవే)(ఆసే) ౩ స్మారితా-(సే)(హే) స్మరితా-
(సే)(హే)॥ స్మరయితా(సే)(హే) ॥ చిణ్ణములోర్దీర్ఘోన్యతరస్యామితి
దీర్ఘవికల్పః॥౪ స్మారిష్యతే--స్మరిష్యతే-స్మరయిష్యతే॥ ౫ స్మర్యతామ్ ॥
౬ అస్మర్యత॥౭స్మర్యేత॥౮స్మారిషీష్ట-(ఢ్వం)(ధ్వం)స్మరిషీష్ట(ఢ్వం)(ధ్వం)
స్మరయిషీష్ట(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ ౯అస్మరి-అస్మారి । అస్మారిషాతాం (ఢ్వం)
(ఢ్వం) ॥ అస్మరిషాతాం(ఢ్వం)(ధ్వం)॥అస్మరయిషాతాం(ఢ్వం)(ధ్వం)॥
౧౦ అస్మరిష్యత । అస్మారిష్యత । అస్మరయిష్యత ॥—అభ్యాసాదన్య
త్ర ణౌ కర్తరి ॥ —౧ స్మారయతి-తే ॥ ౨ స్మారయాంచకార-చక్రే-(బ
భూవ)(ఆస) ॥ ౩ స్మారయితా(సి)(సే)(హే) ॥ ౪ స్మారయిష్యతి-తే॥
౫ స్మారయతు-తామ్ ॥ ౬ అస్మారయత్-త ॥ ౭ స్మారయేత్-త ॥ ౮ స్మా
ర్యాత్ । స్మారయిషీష్ట(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ ౯ అసస్మరత్-త ॥ ౧౦ అస్మా
రయిష్యత్-త ॥ —కర్మణి— ॥ ౧ స్మార్యతే॥ ౨ స్మారయాంచక్రే
(బభూవే)(ఆసే) ॥ ౩ స్మారయితా(సే)(హే) స్మారితా(సే)(హే) ॥ ౪
స్మారయిష్యతే । స్మారిష్యతే ॥ ౫ స్మార్యతాం ॥ ౬ అస్మార్యత ॥ ౭ స్మా
ర్యేత ॥ ౮ స్మారయిషీష్ట-(ఢ్వం)(ధ్వం) స్మారిషీష్ట(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥౯ అ
స్మారి-అస్మారిషాతామ్ (ఢ్వం)(ధ్వం)॥ అస్మారయిషాతాం(ఢ్వం)(ధ్వం)
౧౦ అస్మారిష్యత-అస్మారయిష్యత ॥ —సని— ॥ అజ్ఝనేతిదీర్ఘే । ఉ
దోష్ఠ్యపూర్వస్యేత్యుత్వేరపరత్వేహలిచేతిదీర్ఘే జ్ఞాశ్రుస్మృదృశాంసనఇ

త్యాత్మనేపదమ్ ॥ ౧ సుస్మూర్షతే ॥ ౨ సుస్మూర్షాంచక్రే(బభూవ)(ఆస) ॥ ౩ సుస్మూర్షితా(సే)(హే) ॥ ౪ సుస్మూర్షిష్యతే ॥ ౫ సుస్మూర్షతామ్ ॥ ౬ అసుస్మూర్షత ॥ ౭ సుస్మూర్షేత ॥ ౮ సుస్మూర్షిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అసుస్మూర్షిష్ట (ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ ౧౦ అసుస్మూర్షిష్యత ॥—యఙి—

యఙిచేతిసంయోగాదేర్గుణః దంతస్యయాదావార్ధధాతుకేగుణః ॥ ౧ సాస్మర్యతే ॥ ౨ సాస్మరాంచక్రే(బభూవ) (ఆస) ॥ ౩ సాస్మరితా ॥ ౪ సాస్మరిష్యతే ॥ ౫ సాస్మర్యతామ్ ॥ ౬ అసాస్మర్యత ॥ ౭ సాస్మర్యేత ॥ ౮ సాస్మరిషీష్ట(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ ౯ అసాస్మరిష్ట (ఢ్వం) (ధ్వం) ॥ ౧౦ అసాస్మరిష్యత ॥ —యఙ్లుకి— ॥ సర్స్మరీతి । సరిస్మరీతి । సరీస్మరీతి । సర్స్మర్తి । సరిస్మర్తి । సరీస్మర్తి ॥ సర్స్మృతః । సరిస్మృతః । సరీస్మృతః ॥ సర్స్మ్రతి । సరిస్మ్రతి । సరీస్మ్రతీత్యాది ॥

౧ ॥ స్మర్తవ్యః । స్మరణీయః । స్మార్యః । స్మృతః । స్మృతవాన్ । స్మరన్ । స్మరంతీ । వ్యతిస్మరమాణః । స్మరిష్యన్ । స్మరిష్యతీ । స్మరిష్యంతీ ॥ వ్యతిస్మరిష్యమాణః । స్మర్తుం । స్మృతం । స్మరణమ్ । స్మృత్వా । విస్మృత్య । స్మారంస్మారమ్ । స్మృత్వాస్మృత్వా ॥

౨ ॥ ఆధ్యానే ॥ స్మరయితవ్యః । స్మరణీయః । స్మర్యః । స్మరితః స్మరితవాన్ । స్మరయన్ । స్మరయంతీ । స్మరయమాణః । స్మరయిష్యన్ స్మరయిష్యతీ । స్మరయిష్యంతీ ॥ స్మరయిష్యమాణః । స్మరయితుం । స్మరితం । స్మరణమ్ । స్మరయిత్వా । సంస్మర్య । స్మరంస్మరమ్ । స్మారంస్మారమ్ । స్మరయిత్వాస్మరయిత్వా ॥

ఆధ్యానాదన్యత్ర ॥ స్మారయితవ్యః । స్మారణీయః । స్మార్యః । స్మారితః । స్మారితవాన్ । స్మారయన్ । స్మారయంతీ । స్మారయమాణః । స్మారయిష్యన్ । స్మారయిష్యతీ । స్మారయిష్యంతీ । స్మారయిష్యమాణః । స్మారయితుమ్ । స్మారితమ్ । స్మారణమ్ । స్మారయిత్వా । సంస్మార్య । స్మారంస్మారమ్ । స్మారయిత్వాస్మారయిత్వా ॥

౩ ॥ సుస్మూర్షితవ్యమ్ । సుస్మూర్షణీయం । సుస్మూర్ష్యమ్ । సుస్మూర్షితః । సుస్మూర్షితవాన్ । సుస్మూర్షమాణః । సుస్మూర్షిష్యమాణః ॥ సుస్మూర్షితుమ్ । సుస్మూర్షితం । సుస్మూర్షణం । సుస్మూర్షిత్వా । విసుస్మూర్ష్య । సుస్మూర్షంసుస్మూర్షం ॥ సుస్మూర్షిత్వాసుస్మూర్షిత్వా ॥

౪ ॥ సాస్మరితవ్యమ్ । సాస్మరణీయమ్ । సాస్మర్యమ్ । సాస్మరితః । సాస్మరితవాన్ । సాస్మర్యమాణః । సాస్మరిష్యమాణః । సాస్మరితుం । సాస్మరితమ్ । సాస్మరణమ్ । సాస్మరిత్వా । విసాస్మర్య । సాస్మరం సాస్మరం । అల్లోపస్యస్థానివత్త్వాన్నవృద్ధిః ॥ సాస్మరిత్వాసాస్మరిత్వా ॥

౫ ॥ సర్స్మరితవ్యః । సర్స్మరణీయః । సర్స్మార్యః । సరిస్మరితవ్యః । సరిస్మరణీయః । సరిస్మార్యః ॥ సరీస్మరితవ్యః । సరీస్మరణీయః । సరీస్మార్యః । సర్స్మృతః । సర్స్మృతవాన్ । సరిస్మృతః । సరిస్మృతవాన్ । సరీస్మృతః । సరీస్మృతవాన్ । సర్స్మృత్ । సర్స్మృతా । సర్స్మృతః ॥ సర్స్మృతి ॥ సరిస్మృత్ । సరిస్మృతా । సరిస్మృతః ॥ సరిస్మృతి ॥ సరీస్మృత్ । సరీస్మృతా । సరీస్మృతః ॥ సరీస్మృతి ॥ సర్స్మరిష్యన్ । సర్స్మరిష్యతీ । సర్స్మరిష్యంతీ ॥ సరిస్మరిష్యన్ । సరిస్మరిష్యతీ । సరిస్మరిష్యంతీ ॥ సరీస్మరిష్యన్ । సరీస్మరిష్యతీ । సరీస్మరిష్యంతీ ॥ సర్స్మరితుమ్ । సరిస్మరితుం । సరీస్మరితుం । సర్స్మృతం । సర్స్మరణం । సరిస్మృతం । సరిస్మరణం । సరీస్మృతం । సరీస్మరణం । సర్స్మరిత్వా । సరిస్మరిత్వా । సరీస్మరిత్వా । విసర్స్మృత్య । విసరిస్మృత్య । విసరీస్మృత్య ॥ సర్స్మారంసర్స్మారం । సర్స్మరిత్వాసర్స్మరిత్వా । సరిస్మారంసరిస్మారం । సరిస్మరిత్వాసరిస్మరిత్వా । సరీస్మారంసరీస్మారం । సరీస్మరిత్వాసరీస్మరిత్వా ॥

స్వృ-శబ్దోపతాపయోః ॥ అకర్మకః ॥ వేట్ ॥ పరస్మైపదీ ॥

[౧ స్వరతి ॥ ౨ సస్వార-సస్వరతుః-సస్వరుః ॥ స్వరతిసూతీత్యాది

నావేట్ ॥ సస్వరిథ-సస్వర్థ । సస్వరథుః । సస్వర । సస్వార-సస్వ
ర । పరమపి స్వరతీత్యాదివికల్పం బాధిత్వా శ్ర్యుకః కితీతి నిషేధే ప్రాప్తే
క్రాదినియమాన్నిత్యమిట్ ॥ సస్వరివ । సస్వరిమ ॥ ౩ స్వరితా-సి॥
స్వర్తా-సి ॥ ౪ పరత్వాదృద్ధనోరితి నిత్యమిట్ ॥ స్వరిష్యతి ॥ ౫ స్వ
రతు ॥ ౬ అస్వరత్ ॥ ౭ స్వరేత్ ॥ ౮ స్వర్యాత్ ॥ ౯ అస్వారీత్-
అస్వారిష్టాం-అస్వారిషుః ॥ అస్వార్షీత్-అస్వార్ష్టాం-అస్వార్షుః ॥
౧౦ అస్వరిష్యత్ ॥—కర్మవ్యతిహారే—॥ ౧ వ్యతిస్వరతే ॥ ౨ వ్యతిస
స్వరే । వ్యతిసస్వరిషే । వ్యతిసస్వర్షే-వ్యతిసస్వరిఢ్వే-ఢ్వే ॥ వ్యతిసస్వ
ర్ఢ్వే-వ్యతిసస్వరివహే-వ్యతిసస్వర్వహే-వ్యతిసస్వరిమహే ॥ వ్యతిసస్వ
ర్మహే ॥ ౩ వ్యతిస్వర్తా-సే-హే ॥ వ్యతిస్వరితా-సే-హే ॥ ౪ వ్యతిస్వరిష్య
తే ॥ ౫ వ్యతిస్వరతామ్ ॥ ౬ వ్యత్యస్వరత ॥ ౭ వ్యతిస్వరేత ॥ ౮ వ్యతిస్వరిషీ
ష్ట-ఢ్వం-ధ్వం । వ్యతిస్వృషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ వ్యత్యస్వరిష్ట- వ్యత్యస్వరిషా
తాం-వ్యత్యస్వరిషత-(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ వ్యత్యస్వృత-వ్యత్యస్వృషాతాం
-వ్యత్యస్వృషత-ఢ్వం ॥ ౧౦ వ్యత్యస్వరిష్యత ॥ —సంపూర్వాదస్మా
ద్విదిప్రచ్ఛిస్వరతీనాముపసంఖ్యానమిత్యాత్మనేపదే సంస్వరత ఇత్యా
ది ॥ వ్యతిస్వరత ఇత్యాదివత్ ॥ —భావే— ॥ ౧ స్వర్యతే ॥ ౨ స
స్వరే ॥ ౩ స్వారితా-స్వర్తా-స్వరితా ॥ ౪ స్వారిష్యతే-స్వరిష్యతే ॥
౫ స్వర్యతాం ॥ ౬ అస్వర్యత ॥ ౭ స్వర్యేత ॥ ౮ స్వారిషీష్ట-స్వరిషీ
ష్ట-స్వృషీష్ట ॥ ౯ అస్వారి ॥ ౧౦ అస్వరిష్యత-అస్వారిష్యత ॥—ణ్యన్తాత్
౧ స్వారయతి-తే ॥ ౨ స్వారయాంచకార-చక్రే-(బభూవ) (ఆస) ॥
౩ స్వారయితా-(సి) (సే) (హే) ॥ ౪ స్వారయిష్యతి-తే ॥ ౫ స్వారయ
తు-తామ్ ॥ ౬ అస్వారయత్-త ॥ ౭ స్వారయేత్-త ॥ ౩ స్వార్యాత్-
స్వారయిషీష్ట-(ఢ్వమ్)(ధ్వమ్) ॥ ౯ అసిస్వరత్-త ॥ ౧౦ అస్వారయి
ష్యత్-త ॥ —కర్మణి— ॥ ౧ స్వార్యతే ॥ ౨ స్వారయాంచక్రే-
(బభూవ)(ఆసే) ॥ ౩ స్వారయితా-(సే) (హే) స్వారితా-(సే)(హే)॥

౪ స్వారిష్యతే-స్వారయిష్యతె ॥ ౫ స్వార్యతాం ॥ ౬ అస్వార్యత ॥ ౭ స్వార్యేత ॥ ౮ స్వారయిషీష్ట-(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ స్వారిషీష్ట-(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ ౯ అస్వారి-అస్వారయిషాతాం-(ఢ్వమ్)(ధ్వం)॥ అస్వారిషాతాం-(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ ౧౦ అస్వారిష్యత-అస్వారయిష్యత ॥ —సని॥ సనిగ్రహగుహోశ్చేతినిషేధేప్రాప్తే సనీవంతర్ధభ్రస్జదమ్భుశ్రిస్వృయూర్ణుభరజ్ఞపిసనామితీడ్వికల్పః ॥ ౧ సిస్వరిషతి ॥ ౨ సిస్వరిషాంచకార-(బభూవ) (ఆస) ॥ ౩ సిస్వరిషితా ॥ ౪ సిస్వరిషిష్యతి ॥ ౫ సిస్వరిషతు ॥ ౬ అసిస్వరిషత్ ॥ ౭ సిస్వరిషేత్ ॥ ౮ సిస్వరిష్యాత్ ॥ ౯ అసిస్వరిషీత్ ॥ ౧౦ అసిస్వరిషిష్యత్ ॥ పక్షే ॥ ౧ సుస్వూర్షతి ॥ ౨ సుస్వూర్షాంచకార-(బభూవ)(ఆస) ॥ ౩ సుస్వూర్షితా-సి॥ ౪ సుస్వూర్షిష్యతి ॥ ౫ సుస్వూర్షతు ॥ ౬ అసుస్వూర్షత్ ॥ ౭ సుస్వూర్షేత్ ॥ ౮ సుస్వూర్ష్యాత్ ॥ ౯ అసుస్వూర్షీత్ ॥ ౧౦ అసుస్వూర్షిష్యత్ ॥ — యఙ్— ॥ యఙిచేతిగుణః॥ ౧ సాస్వర్యతె ॥ ౨ సాస్వరాంచక్రే-(బభూవ)(ఆస) ॥ ౩ సాస్వరితా-(సే)(హే) ॥ ౪ సాస్వరిష్యతే ॥ ౫ సాస్వర్యతాం ॥ ౬ అసాస్వర్యత ॥ ౭ సాస్వర్యేత ॥ ౮ సాస్వరిషీష్ట-(ఢ్వం)(ధ్వం)॥౯ అసాస్వరిష్ట-(ఢ్వం)(ధ్వం) ॥ ౧౦ అసాస్వరిష్యత ॥ —యఙ్లుకి— ॥ సర్స్వరీతి । సరిస్వరీతి । సరీస్వరీతి ॥ సర్స్వర్తి । సరిస్వర్తి । సరీస్వర్తి ॥ సర్స్వృతః । సరిస్వృతః । సరీస్వృతః॥ సర్స్వ్రతి । సరిస్వ్రతి । సరీస్వ్రతీత్యాది

౧ ॥ స్వర్తవ్యం । స్వరితవ్యం । స్వరణీయం ॥ స్వార్యం । స్వృతః। స్వృతవాన్ । స్వరన్ । స్వరంతీ । సంస్వరమాణః । స్వరిష్యన్ । స్వరిష్యతీ । స్వరిష్యంతీ ॥ సంస్వరిష్యమాణః । స్వరితుం । స్వర్తుం । స్వృతం । స్వరణం । స్వరిత్వా । స్వృత్వా । సంస్వృత్య । స్వారం స్వారం ! స్వరిత్వాస్వరిత్వా ॥ స్వృత్వాస్వృత్వా ॥

౨ ॥ స్వారయితవ్యః । స్వారణీయః । స్వార్యః । స్వారితః । స్వారితవాన్ । స్వారయన్ । స్వారయంతీ । స్వారయమాణః । స్వారయిష్యన్ -స్వారయిష్యతీ-స్వారయిష్యంతీ । స్వారయితుం । స్వారితం। స్వారణం । స్వారయిత్వా । ప్రస్వార్య । స్వారం స్వారం । స్వారయిత్వాస్వారయిత్వా ॥

౩ ॥ సిస్వరిషితవ్యం । సిస్వరిషణీయం । సిస్వరిష్యం । సిస్వరిషితః । సిస్వరిషితవాన్ । సిస్వరిషన్ । సిస్వరిషంతీ ।సిస్వరిషిష్యన్ । సిస్వరిషిష్యతీ । సిస్వరిషిష్యంతీ । సిస్వరిషితుం । సిస్వరిషితం । సిస్వరిషణం । సిస్వరిషిత్వా । ప్రసిస్వరిష్య । సిస్వరిషంసిస్వరిషం ।సిస్వరిషిత్వాసిస్వరిషిత్వా ॥

పక్షే—సుస్వూర్షితవ్యం । సుస్వూర్షణీయం । సుస్వూర్ష్యం సుస్వూర్షితః । సుస్వూర్షితవాన్ । సుస్వూర్షన్ । సుస్వూర్షన్తీ । సుస్వూర్షిష్యన్ । సుస్వూర్షిష్యతీ । సుస్వూర్షిష్యంతీ । సుస్వూర్షితుం । సుస్వూర్షితం । సుస్వూర్షణం। సుస్వూర్షిత్వా । సంసుస్వూర్ష్య । సుస్వూర్షంసుస్వూర్షం।సుస్వూర్షిత్వాసుస్వూర్షిత్వా ॥

౪ ॥ సాస్వరితవ్యం । సాస్వరణీయం । సాస్వర్యం । సాస్వరితః । సాస్వరితవాన్ । సాస్వర్యమాణః । సాస్వరిష్యమాణః । సాస్వరితుం సాస్వరితం । సాస్వరణం । సాస్వరిత్వా । సంసాస్వర్య । సాస్వరంసాస్వరం । సాస్వరిత్వాసాస్వరిత్వా ॥

౫ ॥ సర్స్వరితవ్యం । సరిస్వరితవ్యం । సరీస్వరితవ్యం ॥ సర్స్వరణీయం । సరిస్వరణీయం । సరీస్వరణీయం ॥ సర్స్వార్యం । సరిస్వార్యం । సరీస్వార్యం ॥ సర్స్వృతః । సరిస్వృతః । సరీస్వృతః ॥ సర్స్వృతవాన్ । సరిస్వృతవాన్ । సరీస్వృతవాన్ ॥ సర్స్వ్రత్-సర్స్వ్రతా-సర్స్వ్రతః ॥ సర్స్వ్రతి ॥ సరిస్వ్రత్-సరిస్వ్రతా-సరస్వ్ర

తః ॥ సరిస్వ్రతీ ॥ సరీస్వ్రాత్-సరీస్వ్రితా-సరీస్వ్రితః ॥ సరీస్వ్రతీ ॥ సర్స్వరిష్యత్-సర్స్వరిష్యతీ-సర్స్వరిష్యంతీ ॥ సరిస్వరిష్యత్-సరిస్వరిష్యతీ-సరిస్వరిష్యంతీ॥ సరీస్వరిష్యత్-సరీస్వరిష్యతీ-సరీస్వరిష్యంతీ ॥ సర్స్వరితుం । సరిస్వరితుం । సరీస్వరితుం ॥ సర్స్వ్రితం। సరిస్వ్రితం । సరీస్వ్రితం ॥ సర్స్వరణం । సరిస్వరణం । సరీస్వరణం సర్స్వరిత్వా । సరిస్వరిత్వా । సరీస్వరిత్వా ॥ సంసర్స్వృత్య । సంసరిస్వృత్య । సంసరీస్వృత్య ॥ సర్స్వారంసర్స్వారం॥ సర్స్వరిత్వా సర్స్వరిత్వా ॥ సరిస్వారంసరిస్వారం ॥ సరిస్వరిత్వాసరిస్వరిత్వా ॥ సరీస్వారంసరీస్వారం ॥ సరీస్వరిత్వాసరీస్వరిత్వా ॥

హ్వృ-కౌటిల్యే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ

౧ హ్వరతి ॥ ౨ జహ్వార-జహ్వరతురిత్యాదిసగ్వంస్మరతివత్ ॥ స నితు జుహ్వూర్షతీతిపరస్మై పదమేవ ॥

తౄ-ప్లవనతరణయోః ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ.

౧ తరతి ॥ ఋచ్ఛత్యౄతామితిగుణః ॥ తౄ ఫలభజత్రపశ్చే త్యేత్వాభ్యాసలోపౌ ॥ ౨ తతార-తెరతుః-తెరుః ॥ తేరిథ-తెరథుః-తెర ॥ తతార-తతర-తెరివ-తెరిమ ॥ వౄతో వేటో వాదీర్ఘః ॥ ౩ తరీతా-తరీతారౌ-తరీతారః ॥ పక్షే ॥—తరితా-తరితారౌ-తరితారః ॥ ౪ తరీష్యతి (తరిష్యతి) ॥ ౫ తరతు ॥ ౬ అతరత్ ॥ ౭ తరేత్ ॥ఋ తఇద్ధాతోరితీత్వం ॥ ౮ తీర్యాత్-తీర్యాస్తాం-తీర్యాసుః ॥ సిచిచపర స్మైపదేషువేటీటోదీర్ఘనిషేధః ॥ ౯ అతారీత్- అతారిష్టాం- అతారిషుః ॥ అతారీః-అతారిష్టం-అతారిష్ట ॥ అతారిషం-అతారిష్వ-అతారిష్మ ॥ ౧౦ అతరిష్యత్-అతరీష్యత్ ॥—కర్మవ్యతీహారే— ౧ వ్యతితరతె ॥ ౨ వ్యతితతరె-వ్యతితతరిషె-వ్యతితతరిఢ్వే(ధ్వే) ॥ వ్యతితతరివహె-వ్యతితతరిమహె ॥ ౩ వ్యతితరీతా-సే-హే॥(వ్యతితరితా-సే-హే) ౪ వ్యతితరీష్యతె ।(వ్యతితరిష్యతే) ॥ ౫ వ్యతితరతాం ॥ ౬ వ్యత్యతర

త ॥ ౭ వ్యతితరేత॥౮ వ్యతితీర్షీష్ట-ధ్వం ॥ లిఙ్సిచోరాత్మనేపదేషీ వృతి- ఙ్వికల్పః —ఇడభావే—ఉశ్చేతికిత్వాన్న గుణః ॥ ఇట్పక్షేనలిఙ్తి దీర్ఘనిషేధః॥౮వ్యతితరిషీష్ట-ధ్వం-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యతీర్ష్ట-వ్యత్యతీర్షా తాం-వ్యత్యతీర్షత-ధ్వం॥లిఙ్సిచోరాత్మనేపదేషీ వృతిఙ్వికల్పః ॥ ఇడభావే ॥ ఉశ్చేతికిత్వాన్న గుణః ఇట్పక్షే పాక్షికోదీర్ఘశ్చ ॥ వ్యత్యతరీష్ట-వ్యత్యతరీషాతాం-వ్యత్యతరీషత-ధ్వం-ధ్వం ॥ (వ్యత్యతరిష్ట- వ్యత్యతరిషాతాం- వ్యత్యతరిషత - ధ్వం-ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యతరిష్యత-వ్యత్యతరీష్యత॥.

కర్మణి—౧ తీర్యతే ॥ ౨ తేరే-ధ్వే-ధ్వే ॥ చిణ్వదిటో సదీర్ఘత్వం। ప్రకృతస్య వలాదిలక్షణస్యేటోన్యాతో నేతిదీర్ఘవిధానాల్ ॥ ౩ తారితా-సే-హే ॥ (తరీతా-సే-హే) (తరితా-సే-హే) ॥ ౪ తారిష్యతే (తరిష్యతే)(తరీష్యతే) ॥ ౫ తీర్యతాం ॥ ౬ అతీర్యత ॥ ౭ తీర్యేత ॥ ౮ తారిషీష్ట-ధ్వం-ధ్వం॥ (తరిషీష్ట-ధ్వం-ధ్వం) (తీర్షీష్ట-ధ్వం) ౯ ॥ అతారి-అతారిషాతాం-ధ్వం-ధ్వం॥ (అతరిషాతాం-ధ్వం-ధ్వం) ॥ (అతరీషాతాం- ధ్వం-ధ్వం) (అతీర్షాతాం । ధ్వం) ౧౦అతారిష్యత (అతరీష్యత)(అతరిష్యత).

ణ్యంతాల్ —౧ తారయతి-తే ॥ ౨తారయాంచకార-చక్రే-బభూవ-ఆస ॥ ౩ తారయితా-సి-సే-హే ॥ ౪ తారయిష్యతి-తే ॥ ౫ తారయతు,తాం ॥ ౬ అతారయత్-త ॥ ౭ తారయేత్-త ॥ ౮ తార్యాత్-తారయిషీష్ట-ధ్వం-ధ్వం ॥ ౯ అతీతరత్-త ॥ ౧౦ అతారయిష్యత్-త

కర్మణి—౧ తార్యతే ॥ ౨ తారయాంచక్రే- బభూవే-ఆసే ॥ ౩ తారయితా-సే-హే ॥ తారితా-సే-హే ॥ ౪ తారయిష్యతే-తారిష్యతే॥ ౫ తార్యతాం ॥ ౬ అతార్యత ॥ ౭ తార్యేత ॥ ౮ తారయిషీష్ట-ధ్వం-ధ్వం ॥ తారిషీష్ట-ధ్వం-ధ్వం ॥ ౯ అతారి-అతారిషాతాం-ధ్వం-ధ్వం॥అతారయిషాతాం-ధ్వం-ధ్వం॥ ౧౦ అతారిష్యత-అతారయిష్యత

సని—ఇట్సనివేతిడ్వికల్పః ॥ ౧ తితరిషతి (తితరీషతి)(తితీర్షతి) ౨ తితరిషాంచకార (తితరీషాంచకార) (తితీర్షాంచకార-బభూవ-ఆస-) ॥ ౩ తితరిషితా-సి (తితరీషితా-సి) (తితీర్షితా-సి) ॥ ౪ తితరిషిష్యతి (తితరీషిష్యతి) (తితీర్షిష్యతి) ॥ ౫ తితరిషతు (తితరీషతు)(తితీర్షతు) ॥ ౬ అతితరిషత్ (అతితరీషత్)(అతితీర్షత్ ॥ ౭ తితరిషేత్ (తితరీషేత్)(తితీర్షేత్) ॥ ౮ తితరిష్యాత్ (తితరీష్యాత్) (తితీర్ష్యాత్) ॥ ౯ అతితరిషీత్-అతితరిషిష్టాం- (అతితరీషీత్-అతితరీషిష్టాం) (అతితీర్షీత్-అతితీర్షిష్టాం) ॥ ౧౦ అతితరిషిష్యత్ (అతితరీషిష్యత్) (అతితీర్షిష్యత్) ॥

యఙి—౧ తేతీర్యతే ॥ ౨ తేతీరాంచక్రే-బభూవ-ఆస ॥ ౩ తేతీరితా-సే-హే ॥ ౪ తేతీరిష్యతే ॥ ౫ తేతీర్యతాం ॥ ౬ అతేతీర్యత ॥ ౭ తేతీర్యేత ॥ ౮ తేతీరిషీష్ట-ధ్వం-ఢ్వం ॥ ౯ అతేతీరిష్ట-అతేతీరిషాతాం-అతేతీరిషత-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ అతేతీరిష్యత ॥

యఙ్లుకి—తాతరీతి-తాతర్తి-తాతీర్తః-తాతిరతీత్యాది ॥

౧—తరితవ్యః । తరీతవ్యః । తరణీయః ॥ తార్యః ఋహలోర్ణ్యదితి ణ్యత్ప్రత్యయః ॥ తేధః । తీర్ణః । తీర్ణవాన్ । తరన్ । తరంతీ । వ్యతితరమాణః । తరిష్యన్-తరిష్యతీ-తరిష్యంతీ ॥ వ్యతితరిష్యమాణః । తరితుం । తరీతుం । తీర్ణం । తరణం । తీర్త్వా । వితీర్య । తారంతారం । తీర్త్వాతీర్త్వా ॥

౨—తారయితవ్యః । తారణీయః । తార్యః । తారితః । తారితవాన్ । తారయన్ । తారయంతీ । తారయమాణః । తారయిష్యన్-తారయిష్యతీ-తారయిష్యంతీ ॥ తారయిష్యమాణః । తారయితుం । తారితం । తారణం । తారయిత్వా । ఉత్తార్య । తారంతారం । తారయిత్వా తారయిత్వా ॥

౩—తితరిషితవ్యః । తితరీషితవ్యః । తితీర్షితవ్యః । తితరిషణీయః । తితరీషణీయః । తితీర్షణీయః । తితరిష్యః । తితరీష్యః । తితీ

ష్యః । తితరిషితః । తితరీషితః । తితీర్షితః । తితరిషితవాన్ । తిత
రీషితవాన్ । తితీర్షితవాన్ । తితరిషన్ । తితరిషంతీ । తితరీషన్ । తి
తరీషంతీ । తితీర్షన్ । తితీర్షంతీ । తితరిషిష్యన్-తితరిషిష్యతీ-తితరిషి
ష్యంతీ ॥ తితరీషిష్యన్-తితరీషిష్యతీ-తితరీషిష్యన్తీ ॥ తితీర్షిష్యన్ ।
తితీర్షిష్యతీ-తితీర్షిష్యంతీ ॥ తితరిషితుం । తితరీషితుం । తితీర్షితుం । తి
తరిషితం- తితరీషితం-తితీర్షితం । తితరిషణం । తితరీషణం । తితీర్ష
ణం । తితరిషిత్వా । తితరీషిత్వా । తితీర్షిత్వా । ఉత్తితరిష్య । ఉత్తితరీ
ష్య । ఉత్తితీర్ష్య । తితరిషం తితరిషం తితరిషిత్వా తితరిషిత్వా ॥ తిత
రీషం తితరీషం ॥ తితరీషిత్వా తితరీషిత్వా ॥ తితీర్షం తితీర్షం ॥ తితీర్షిత్వా
తితీర్షిత్వా ॥

౪—తైతిరితవ్యః । తైతీరణీయః । తైతీర్యః । తైతీరితః । తైతీరితవాన్ ।
తైతీర్యమాణః । తైతీరిష్యమాణః । తైతీరితుం । తైతీరితం । తైతీరణం ।
తైతీరిత్వా । ఉత్తైతీర్య । తైతీరం తైతీరం ॥ తైతీరిత్వా తైతీరిత్వా ॥

౫—తాతరితవ్యః । తాతరీతవ్యః । తాతరణీయః । తాతార్యః । తా
తరితః । తాతరీతః । తాతరితవాన్ । తాతరీతవాన్ । (తాతరత్-తా
తరతా-తాతరతః) ॥ తాతరతి । తాతరిష్యన్ । తాతరీష్యన్ । తాతరి
ష్యతీ-తాతరిష్యంతీ-తాతరీష్యతీ-తాతరీష్యంతీ ॥ తాతరితుం । తాతరీ
తుం । తాతరితం । తాతరీతం । తాతరణం । తాతరిత్వా-తాతరీత్వా । ఉ
త్తాతీర్య । తాతారం తాతారం ॥ తాతరిత్వా తాతరిత్వా ॥ తాతరీత్వా తాతరీత్వా

ధేట్-పానే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ

౧ ధయతి । ౨ దధౌ-దధతుః-దధుః ॥ దధిథ, దధాథ-దధథుః-దధ ॥
దధౌ-దధివ-దధిమ ॥ ౩ ధాతా-ధాతారౌ-ధాతారః-సి ॥ ౪ ధాస్యతి
౫ ధయతు ॥ ౬ అధయత్ ॥ ౭ ధయేత్ ॥ ఏర్లిఙీత్యేత్వమ్ ॥ ౮ ధే
యాత్-ధేయాస్తాం-ధేయాసుః ॥ విభాషాఘ్రాధేట్శాచ్ఛాస ఇతి చ్లేర్లుగ్వా ॥

౯ అదధత్-అదధతాం-అదధుః ॥ చఙభావే । విభాషాఘ్రాధేట్శా
చ్ఛాసఇతిసిచో లుగ్వా ॥ అధాత్-అధాతాం-అధుః ॥అధాః-అధాతం-
అధాత ॥ అధాం - అధావ-అధామ ॥ లుగభావే— యమరమనమా
తాంసక్చేతీట్సకౌ ॥ అధాసీత్-అధాసిష్టాం-అధాసిషుః ॥ అధాసీః-అ
ధాసిష్టం-అధాసిష్ట ॥ అధాసిషం-అధాసిష్వ-అధాసిష్మ ॥ ౧౦ అధా
స్యత్-అధాస్యతాం-అధాస్యన్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిధయతే ॥ ౨ వ్యతిదధే-వ్యతిదధిషే-వ్య
తిదధిధ్వే ॥ వ్యతిదధివహే-వ్యతిదధిమహే ॥ ౩ వ్యతిధాతా-సే-హే ॥
౪ వ్యతిధాస్యతే ॥ ౫ వ్యతిధయతాం ॥ ౬ వ్యత్యధయత ॥౭ వ్యతిధయే
త ॥ ౮ వ్యతిధాసీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యదధత-వ్యత్యదధేతాం-వ్యత్యదధం
త ॥ వ్యత్యదధథాః-వ్యత్యదధేథాం-వ్యత్యదధధ్వం ॥ వ్యత్యదధే-వ్యత్య
దధావహి-వ్యత్యదధామహి ॥ విభాషాధేట్శ్వ్యోరితి చ్లేశ్చఙ్వా —
చఙభావేసిచ్—స్థాఘ్వోరిత్త్రిసిచఃకిత్త్వే హ్రస్వాదంగాదితి సిచో లో
పః ॥ వ్యత్యధిత-వ్యత్యధిషాతాం-వ్యత్యధిషత ॥ వ్యత్యధిథాః-వ్యత్యధి
షాథాం-వ్యత్యధిఢ్వం,ధ్వం ॥ వ్యత్యధిషి-వ్యత్యధిష్వహి-వ్యత్యధిష్మ
హి ॥ ౧౦ వ్యత్యధాస్యత ॥

కర్మణి—౧ ధీయతే ॥ ౨ దధే-దధిషే-దధిఢ్వే-దధివహే-దధిమ
హే ॥ ౩ ధాయితా-సే-హే ॥ ధాతా-సే-హే ॥ ౪ ధాయిష్యతే-ధా
స్యతే ॥ ౫ ధీయతాం ॥ ౬ అధీయత ॥ ౭ ధీయేత ॥ ౮ ధాయిషీష్ట-
ఢ్వం-ధ్వం ॥ ధాసీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అధాయి-అధాయిషాతాం-ఢ్వం-ధ్వం
అధిషాతాం,ఢ్వం-ధ్వమ్ ॥ ౧౦ అధాయిష్యత-అధాస్యత ॥

ణౌ-నిగరణచలనార్థేభ్యశ్చేతి (ప్రా)ప్తస్యపరస్మైపదస్యనపాద
మీత్యాదిసూత్రస్థేన ధేటఉపసంఖ్యానమితివార్తికేననిషేధః ॥ అకర్త్రి
భిప్రాయే శేషాదితిపరస్మైపదంస్యాదేవ ॥ ఆదేచఉపదేశేఽశితీత్యా
త్త్వే అర్తిహ్రీత్యాదినా పుక్ ॥ ౧ ధాపయతి-తే ॥ ౨ ధాపయాంచ

కార-చక్రే-బభూవ-ఆస ॥ ౩ ధాపయితా-సి-సే-హే ॥ ౪ ధాపయిష్యతి-తే ॥ ౫ ధాపయతు-తాం ॥ ౬ అధాపయల్-త ॥ ౭ ధాపయేత్-త ౮ ధాప్యాల్-ధాప్యాస్తాం ॥ ధాపయిషీష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౯ అదీధపల్-త ॥ ౧౦ అధాపయిష్యల్-త ॥

కర్మణి—౧ ధాప్యతే ॥ ౨ ధాపయాంచక్రే-బభూవే, ఢ్వే-ధ్వే-ఆసే ॥ ౩ ధాపయితా-సే-హే ॥ ధాపితా-సే-హే ॥ ౪ ధాపయిష్యతే-ధాపిష్యతే ॥ ౫ ధాప్యతాం ॥ ౬ అధాప్యత ॥ ౭ ధాప్యేత ॥ ౮ ధాపయిషీష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ధాపిషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అధాపి, అధాపిషాతాం-ఢ్వం,ధ్వం ॥ అధాపయిషాతాం-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ అధాపిష్యత॥ అధాపయిష్యత ॥

సని ॥ సనిమీమాఘురభలభశకపతపదామచఇసితి ఇసాదేశః ॥ ౧ ధిత్సతి ॥ ౨ ధిత్సాంచకార-బభూవ-ఆస ॥ ౩ ధిత్సితా ॥ ౪ ధిత్సిష్యతి ॥ ౫ ధిత్సతు ॥ ౬ అధిత్సల్ ॥ ౭ ధిత్సేల్॥ ౮ ధిత్స్యాల్-ధిత్స్యాస్తాం ॥ ౯ అధిత్సీల్-అధిత్సిష్టాం ॥ ౧౦ అధిత్సిష్యల్ ॥

యఙీఘుమాస్థేతీత్వం ॥ ౧ దేధీయతే ॥ ౨ దేధీయాంచక్రే-బభూవ-ఆస ॥ ౩ దేధీయితా-సే-హే ॥ ౪ దేధీయిష్యతే ॥ ౫ దేధీయతాం ౬ అదేధీయత ॥ ౭ దేధీయేత ॥ ౮ దేధీయిషీష్ట,ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౯ అదేధీయిష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ అదేధీయిష్యత ॥

యఙ్లుకి—దాధేతి-దాధాతి-దాధీతః-దాధతీత్యాది॥

౧—ధాతవ్యం । ధానీయం । ధేయం । ధీతః । ధీతవాన్ । ధయన్-ధయంతీ । వ్యతిధయమానః । ధాస్యన్-ధాస్యతీ-ధాస్యంతీ । వ్యతిధాస్యమానః । ధాతుం । ధీతం । ధయనం । ధీత్వా । ప్రధాయ । నల్యపీతీత్వనిషేధః । ధాయంధాయం ॥ ధీత్వాధీత్వా॥

౨—ధాపయితవ్యః । ధాపనీయః । ధాప్యః । ధాపితః । ధాపితవాన్ । ధాపయన్-ధాపయంతీ । ధాపయమానః । ధాపయిష్యన్-ధా

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

షయిష్యతీ-ధాపయిష్యంతీ ॥ ధాసయిష్యమాణః । ధాసయితుం । ధా
పితం । ధాపనం । ధాపయిత్వా । ప్రధాప్య । ధాపంధాపం । ధాపయి
త్వా ధాపయిత్వా ॥

౩—ధిత్సితవ్యం । ధిత్సనీయం । ధిత్స్యం । ధిత్సితః । ధిత్సితవాన్ ॥
ధిత్సన్-ధిత్సంతీ । వ్యతిధిత్సమానః । ధిత్సిష్యన్-ధిత్సిష్యతీ-ధిత్సిష్యం
తీ । వ్యతిధిత్సిష్యమాణః । ధిత్సితుం । ధిత్సితం । ధిత్సనం । ధిత్సిత్వా
ప్రధిత్స్య । ధిత్సంధిత్సం । ధిత్సిత్వాధిత్సిత్వా ॥

౪—దేధీయితవ్యం । దేధీయనీయం । దేధీయ్యం । దేధీయితః । దే
ధీయితవాన్ । దేధీయమానః । దేధీయిష్యమాణః । దేధీయితుం । దే
ధీయితం । దేధీయనం । దేధీయిత్వా । ప్రదేధీయ్య । దేధీయం దేధీయం ।
దేధీయిత్వా దేధీయిత్వా ॥

౫—దాధితవ్యం । దాధానీయం । దాధేయం । దాధితః । దా
ధితవాన్ । దాధత్-దాధతౌ-దాధతః । దాధతీ । దాధిష్యన్-దాధి
ష్యతీ-దాధిష్యంతీ । దాధితుం । దాధితం । దాధానం । దాధిత్వా ।
ప్రదాధాయ । దాధాయం దాధాయమ్ । దాధిత్వా దాధిత్వా ॥

కై-శబ్దే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ

౧ కాయతి ॥ ౨ చకౌ ॥ ౩ కాతా ॥ ౪ కాస్యతీత్యాది ॥ సర్వం
ప్రాయేణ వక్ష్యమాణగాయతివత్ ॥ యఙ్నిష్ఠాక్త్వాసు ॥ చాకాయ
తే ॥ కితం । కితవాన్ । కిత్వేతి విశేషః ॥

క్షై-క్షయే ॥ అకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ

౧ క్షాయతి ॥ చక్షౌ-చక్షిథ-చక్షాథ-చక్షివ-చక్షిమ ॥ ౩ క్షాతా-సి
౪ క్షాస్యతి ॥ ౫ క్షాయతు-క్షాయాణి ॥ ౬ అక్షాయత్ ॥ ౭ క్షాయేత్ ।
౮ క్షాయాత్-క్షేయాత్ ॥ వాన్యస్య సంయోగాదేరిత్యేత్వం వా ॥ ౯ అ
క్షాసీత్-అక్షాసిష్టాం-అక్షాసిషుః ॥ ౧౦ అక్షాస్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిక్షాయతే॥ ౨ వ్యతిచక్షే-వ్యతిచక్షిషే-వ్యతిచక్షిధ్వే-వ్యతిచక్షివహే-వ్యతిచక్షిమహే ॥ 3 వ్యతిక్షాతా-సే-హే ౪ వ్యతిక్షాస్యతే ॥ ౫ వ్యతిక్షాయతాం ॥ ౬ వ్యత్యక్షాయత ॥ ౭ వ్యతిక్షాయేత ॥ ౮ వ్యతిక్షాసీష్ట-ధ్వమ్ ॥ ౯ వ్యత్యక్షాస్త - వ్యతక్షాసాతాం-వ్యత్యక్షాసత ॥ ౧౦ వ్యత్యక్షాస్యత ॥

భావే—౧ క్షాయతె ॥ ౨ చక్షే ॥ 3 క్షాయితా-క్షాతా ॥ ౪క్షాయిష్యతె-క్షాస్యతే ॥ ౫ క్షాయతాం ॥ ౬ అక్షాయత ॥ ౭క్షాయేత ॥ ౮ క్షాయిషీష్ట-క్షాసీష్ట॥ ౯ అక్షాయి॥ ౧౦ అక్షాయిష్యత-అక్షాస్యత

ఘటాదావస్యానువాదాణ్ణామిత్త్వేహ్రస్వః ॥ ౧ క్షపయతి-తే ॥ ౨ క్షపయాంచకార-చకేబభూవ-ఆస ॥ 3 క్షపయితా-సి-సే-హే ॥ ౪ క్షపయిష్యతి-తే ॥ క్షపయతు-తాం ॥ ౬ అక్షపయత్-త ॥ ౭ క్షపయేత్-త ॥ ౮ క్షప్యాత్-క్షపయిషీష్ట-(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౯ అచిక్షపత్-త ॥ ౧౦ అక్షపయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ క్షప్యతె ॥ ౨ క్షపయాంచక్రే (బభూవే-ఢ్వే-ధ్వే-ఆసే) ॥ 3 క్షాపితా(సే-హె) క్షపితా-(సేహే)-క్షపయితా-(సేహే)॥ ౪ క్షాపిష్యతె-క్షపిష్యతె-క్షపయిష్యతే॥ ౫క్షప్యతాం॥ ౬అక్షప్యత॥ ౭క్షప్యేత॥ ౮క్షాపిషీష్ట(ఢ్వం)క్షపిషీష్ట(ఢ్వం)క్షపయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)॥ ౯అక్షాపి-అక్షపి-అక్షాపిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అక్షపిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అక్షపయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం)॥ ౧౦ అక్షాపిష్యత-అక్షపిష్యత-అక్షపయిష్యత ॥

సని—౧ చిక్షాసతి ॥ చిక్షాసాంచకార(బభూవ-ఆస) 3 చిక్షాసితా ॥ ౪ చిక్షాసిష్యతి ॥ ౫ చిక్షాసతు ॥ ౬ అచిక్షాసత్ ॥ ౭ చిక్షాసేత్ ॥ ౮ చిక్షాస్యాత్ ॥ ౯ అచిక్షాసీత్ ॥ ౧౦ అచిక్షాసిష్యత్ ॥

యఙి—౧ చాక్షాయతె ॥ ౨ చాక్షాయాంచక్రే(బభూవ-ఆస) ॥ 3 చాక్షాయితా(సే-హె) ॥ ౪ చాక్షాయిష్యతే ॥ ౫ చాక్షాయతాం॥

౬ అచాక్షాయిత ॥ ౭ చాక్షాయేత ॥ ౮ చాక్షాయిషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ॥ ౯ అచాక్షాయిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అచాక్షాయిష్యత ॥

యఙ్లుకి—చాక్షేతి । చాక్షాతి । చాక్షీతః । చాక్షతీత్యాది ॥

౧—క్షాతవ్యం । క్షాణీయం । క్షేయం । క్షామః । క్షామవాన్ । క్షాయోమ ఇతి నిష్ఠాతస్య మః ॥ క్షాయన్ । క్షాయంతీ । వ్యతిక్షాయమాణః । క్షాస్యన్-క్షాస్యతీ-క్షాస్యంతీ ॥ వ్యతిక్షాస్యమానః । క్షాతుం । క్షామం । క్షాణం । క్షాత్వా । ప్రక్షాయ । క్షాయం క్షాయం । క్షాత్వాక్షాత్వా ॥

౨—క్షపయితవ్యః । క్షపణీయః । క్షప్యః । క్షపితః । క్షపితవాన్ క్షపయన్ । క్షపయంతీ । క్షపయమాణః । క్షపయిష్యన్-క్షపయిష్యతీ-క్షపయిష్యంతీ ॥ క్షపయిష్యమాణః । క్షపయితుం । క్షపితం । క్షపణం । క్షపయిత్వా । ప్రక్షప్య । క్షపంక్షపం ॥ క్షాపంక్షాపం ॥ క్షపయిత్వాక్షపయిత్వా ॥

౩—చిక్షాసితవ్యం । చిక్షాసనీయం । చిక్షాస్యం । చిక్షాసితః । చిక్షాసితవాన్ । చిక్షాసన్ । చిక్షాసంతీ । చిక్షాసిష్యన్-చిక్షాసిష్యతీ-చిక్షాసిష్యంతీ ॥ చిక్షాసితుం । చిక్షాసితం । చిక్షాసనం । చిక్షాసిత్వా ప్రచిక్షాస్య । చిక్షాసంచిక్షాసం ॥ చిక్షాసిత్వాచిక్షాసిత్వా ॥

౪—చాక్షాయితవ్యం । చాక్షాయణీయం । చాక్షయ్యం । చాక్షాయితః । చాక్షాయితవాన్ । చాక్షాయమాణః । చాక్షాయిష్యమాణః చాక్షాయితుం । చాక్షాయితం । చాక్షాయణం । చాక్షాయిత్వా । ప్రచాక్షాయ్య । చాక్షాయంచాక్షాయం ॥ చాక్షాయిత్వాచాక్షాయిత్వా

౫—చాక్షితవ్యం । చాక్షాణీయం । చాక్షేయం । చాక్షితః । చాక్షితవాన్ । చాక్షత్-చాక్షతా-చాక్షతః ॥ చాక్షతీ । చాక్షిష్యన్-చాక్షిష్యతీ-చాక్షిష్యంతీ ॥ చాక్షితుం । చాక్షితం । చాక్షాణం । చాక్షిత్వా । ప్రచాక్షాయ ॥ చాక్షాయంచాక్షాయం ॥ చాక్షిత్వాచాక్షిత్వా

ఖై-ఖదనే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ.

ఖాయతీత్యాదిసర్వం కాయతివత్ ॥

గై-శబ్దే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ.

౧ గాయతి ॥ ౨ జగౌ-జగతుః-జగుః ॥ జగిథ-జగాథ ॥ జగివ-జగిమ ॥ ౩ గాతా-సి ॥ ౪ గాస్యతి ॥ ౫ గాయతు ॥ ౬ అగాయత్ ॥ ౭ గాయేత్ ॥ ఏర్లిజీత్యేత్వే ॥ ౮ గేయాత్-గేయాస్తాం ॥ ౯ అగాసీత్-అగాసిష్టాం-అగాసిషుః ॥ ౧౦ అగాస్యత్ ॥ శబ్దవ్యాపారార్థత్వాత్ప్రతిషేధే హసాదీనాముపసంఖ్యానమితి కర్మవ్యతిహారే నతఙ్ ॥

కర్మణి—ఘుమాస్థేతీత్వం ॥ ౧ గీయతే ॥ ౨ జగే-జగిషే-జగిధ్వే ॥ జగివహే-జగిమహే ॥ ౩ గాయితా(సే-హే) గాతా(సే-హే) ॥ ౪ గాయిష్యతే-గాస్యతే ॥ ౫ గీయతాం ॥ ౬ అగీయత ॥ ౭ గీయేత ॥ ౮ గాయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) గాసీష్ట(ధ్వం) ౯ అగాయి-అగాయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం)అగాసాతాం(ధ్వం) ॥ ౧౦ అగాయిష్యత-అగాస్యత ॥

ణ్యంతాత్—౧ గాపయతి-తే ॥ ౨ గాపయాంచకార (చక్రే-బభూవ-ఆస) ॥ ౩ గాపయితా(సి-సే-హే) ౪ గాపయిష్యతి-తే ॥ ౫ గాపయతు-తాం ॥ ౬ అగాపయత్-త ॥ ౭ గాపయేత్-త ॥ ౮ గాప్యాత్-గాపయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౯ అజీగపత్-త ॥ ౧౦ అగాపయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ గాప్యతే ॥ ౨ గాపయాంచక్రే(బభూవే-ఢ్వే-ధ్వే-ఆసే) ॥ ౩ గాపయితా (సే-హే) ॥ గాపితా (సే,హే) ॥ ౪ గాపయిష్యతే,గాపిష్యతే ॥ ౫ గాప్యతాం ॥ ౬ అగాప్యత ॥ ౭ గాప్యేత ॥ ౮ గాపయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ॥ గాపిషీష్ట (ధ్వం) ॥ ౯ అగాపి, అగాపిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అగాపయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అగాపిష్యత,అగాపయిష్యత ॥

సని—౧ జిగాసతి ॥ ౨ జిగాసాంచకార(బభూవ,ఆస) ॥ ౩ జిగాసితా ॥ ౪ జిగాసిష్యతి ॥ ౫ జిగాసతు ॥ ౬ అజిగాసత్ ॥ ౭ జిగాసే

త్ ॥ ౮ జిగాస్యాత్ ॥ ౯ అజిగాసీత్-అజిగాసిష్టాం ॥౧౦అజిగాసిష్యత్

యఙి—౧ జేగీయతే ॥ ౨ జేగీయాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ॥ ౩ జేగీయితా(సే,హే) ॥ ౪ జేగీయిష్యతే ॥ ౫ జేగీయతాం ॥ ౬ అజేగీయత ॥ ౭ జేగీయేత ॥ ౮ జేగీయిషీష్ట(ధ్వం,ఢ్వం) ॥ ౯ అజేగీయిష్ట(ధ్వం ఢ్వం) ॥ ౧౦ అజేగీయిష్యత ॥

యఙ్లుకి—జాగేతి । జాగాతి । జాగీతః । జాగతీత్యాది ॥

౧— గాతవ్యం । గానీయం । గేయం । గీతం । గీతవాన్ । గాయన్ । గాయంతీ । గాస్యన్,గాస్యతీ,గాస్యంతీ । గాతుం । గీతం । గానం । గీత్వా । ప్రగాయ । నల్యపీతిత్వనిషేధః । గాయంగాయం । గీత్వాగీత్వా ॥

౨—గాపయితవ్యం । గాపనీయం । గాప్యం । గాపితః । గాపితవాన్ । గాపయన్ । గాపయంతీ । గాపయమానః । గాపయిష్యన్ గాపయిష్యతీ,గాపయిష్యంతీ ॥ గాపయిష్యమాణః । గాపయితుం । గాపితం । గాపనం । గాపయిత్వా । ప్రగాప్య । గాపంగాపం ॥ గాపయిత్వాగాపయిత్వా ॥

౩—జిగాసితవ్యం । జిగాసనీయం । జిగాస్యం । జిగాసితః । జిగాసితవాన్ । జిగాసన్ । జిగాసంతీ । జిగాసిష్యన్,జిగాసిష్యతీ, జిగాసిష్యంతీ ॥ జిగాసితుం । జిగాసితం । జిగాసనం । జిగాసిత్వా ।ప్రజిగాస్య । జిగాసంజిగాసం ॥జిగాసిత్వాజిగాసిత్వా ॥

౪—జేగీయితవ్యం । జేగీయనీయం । జేగీయ్యం । జేగీయితః ।జేగీయితవాన్ । జేగీయమానః । జేగీయిష్యమాణః । జేగీయితుం ।జేగీయితం । జేగీయనం । జేగీయిత్వా । ప్రజేగీయ్య॥ జేగీయంజేగీయం । జేగీయిత్వాజేగీయిత్వా ॥

౫—జాగితవ్యం । జాగానీయం । జాగేయం । జాగితః । జాగితవాన్ । జాగత్-జాగతా-జాగతః ॥ జాగతీ । జాగిష్యన్, జాగిష్యతీ,

జాగిష్యంతి ॥ జాగితుం । జాగితం । జాగానం । జాగిత్వా । ప్రజాగాయ । జాగాయంజాగాయం । జాగిత్వాజాగిత్వా ।

గ్లై — హర్షక్షయే- హర్షక్షయో ధాతుక్షయః ॥ అకర్మకః- అనిట్ పరస్మైపదీ ॥

౧ గ్లాయతి ॥ ౨ జగ్లౌ- జగ్లతుః । జగ్లిథ-జగ్లాథ । జగ్లివ - జగ్లిమ ॥ ౩ గ్లాతా - సి ॥ ౪ గ్లాస్యతి । ౫ గ్లాయతు । ౬ అగ్లాయత్ ॥ ౭ గ్లాయేత్ । ౮ గ్లాయాత్ । గ్లేయాత్ ॥ వాన్యస్యసంయోగాదేరిత్యేత్వంవా. ౯ అగ్లాసీత్ - అగ్లాసిష్టాం - అగ్లాసిషుః ॥ ౧౦ అగ్లాస్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే — ౧ వ్యతిగ్లాయతే ॥ ౨ వ్యతిజగ్లే । వ్యతిజగ్లిషే. వ్యతిజగ్లిధ్వే । వ్యతిజగ్లివహే- వ్యతిజగ్లిమహే ॥ ౩ వ్యతిగ్లాతా-(సే-హే) ౪ వ్యతిగ్లాస్యతే ॥ ౫ వ్యతిగ్లాయతాం । ౬ వ్యత్యగ్లాయత । ౭ వ్యతిగ్లాయేత ॥ ౮ వ్యతిగ్లాసీష్ట(ధ్వం) ౯ వ్యత్యగ్లాస్త -వ్యత్యగ్లాసాతాం- వ్యత్యగ్లాసత ॥ ౧౦ వ్యత్యగ్లాస్యత ॥

భావే — ౧ గ్లాయతే । ౨ జగ్లే ॥ ౩ గ్లాయితా- గ్లాతా ॥ ౪ గ్లాయిష్యతే- గ్లాస్యతే ॥ ౫ గ్లాయతాం ॥ ౬ అగ్లాయత ॥ ౭ గ్లాయేత ॥ ౮ గ్లాయిషీష్ట- గ్లాసీష్ట ॥ ౯ అగ్లాయి ॥ ౧౦ అగ్లాయిష్యత । అగ్లాస్యత ॥

ణిచి — గ్లాస్నావనువమాం చేత్యుపసర్గరహితస్యాస్య మిత్త్వవికల్పాత్ పక్షే హ్రస్వః । సోపసర్గస్య తు నిత్యమిత్త్వం । ౧ గ్లపయతి - తే ॥ గ్లపయాంచకార, చక్రే- బభూవ-ఆస ॥ ౩ గ్లపయితా(సి- సే) హే ॥ ౪ గ్లపయిష్యతి-తే ॥ ౫ గ్లపయతు- తాం ॥ ౬ అగ్లపయత్-త ॥ ౭ గ్లపయేత్ - త ॥ ౮ గ్లప్యాత్- గ్లపయిషీష్ట (ధ్వం-ఢ్వం) ౯ అజిగ్లపత్- త ॥ ౧౦ అగ్లపయిష్యత్-త ॥

పక్షే — ౧ గ్లాపయతి, తే ॥ ౨ గ్లాపయాంచకార-చక్రే, బభూవ-

ఆస ॥ ౩ గ్లాపయితా-సే-సే-హే ॥ ౪ గ్లాపయిష్యతి - తే ॥ ౫ గ్లాపయతు-తాం ॥ ౬ అగ్లాపయత్ - త ॥ ౭ గ్లాపయేత్ -త ॥ ౮ గ్లాప్యాత్ - గ్లాపయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అజిగ్లపత్ -త ॥ ౧౦ అగ్లాపయిష్యత్ -త ॥

సోపసర్గస్యతు—ప్రగ్లపయతి-ప్రగ్లపయత ఇత్యాద్యూహ్యం ॥

కర్మణి—అనుపసర్గస్య మిత్త్వపక్షే ౧ గ్లప్యతే ॥ ౨ గ్లపయాంచక్రే- బభూవే(ఢ్వే-ధ్వే) ఆసే ॥ ౩ గ్లాపితా-సే-హే ॥ గ్లపితా-సే-హే . గ్లపయితా-సే-హే ॥ ౪ గ్లాపిష్యతే। గ్లపిష్యతే-గ్లపయిష్యతే ॥ ౫ గ్లప్యతాం ॥ ౬ అగ్లప్యత । ౭ గ్లప్యేత ॥ ౮ గ్లాపిషీష్ట(ఢ్వం) గ్లపిషీష్ట (ఢ్వం) గ్లపయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అగ్లపి- అగ్లాపి - అగ్లపిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అగ్లాపిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అగ్లపయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అగ్లాపిష్యత,అగ్లపిష్యత,అగ్లపయిష్యత ॥

మిత్త్వాభావే—౧ గ్లాప్యతే ॥ ౨ గ్లాపయాంచక్రే- బభూవే- ఆసే ॥ ౩ గ్లాపితా -సే-హే । గ్లాపయితా - సే-హే ॥ ౪ గ్లాపిష్యతే గ్లాపయిష్యతే । ॥ ౫ గ్లాప్యతాం ॥ ౬ అగ్లాప్యత ॥ ౭ గ్లాప్యేత ॥ ౮ గ్లాపిషీష్ట (ఢ్వం) గ్లాపయిషీష్ట (ఢ్వం - ధ్వం) ౯ అగ్లాపి, అగ్లాపిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అగ్లాపయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అగ్లాపిష్యత । అగ్లాపయిష్యత

సోపసర్గస్య నిత్యమిత్త్వాత్ప్రగ్లపాదిరూపాణ్యున్నేయాని.

సని—౧ జిగ్లాసతి। ౨ జిగ్లాసాంచకార-బభూవ-ఆస ॥ ౩ జిగ్లాసితా-సి ॥ ౪ జిగ్లాసిష్యతి ॥ ౫ జిగ్లాసతు ॥ ౬ అజిగ్లాసత్ ॥ ౭ జిగ్లాసేత్ ॥ ౮ జిగ్లాస్యాత్ ॥ ౯ అజిగ్లాసీత్ ॥ ౧౦ అజిగ్లాసిష్యత్ ॥

యఙి—౧ జాగ్లాయతే ॥ ౨ జాగ్లాయాంచక్రే-బభూవ- ఆస ॥ ౩ జాగ్లాయితా-సే-హే ॥ ౪ జాగ్లాయిష్యతే ॥ ౫ జాగ్లాయతాం ॥ ౬ అజాగ్లాయత ॥ ౭ జాగ్లాయేత ॥ ౮ జాగ్లాయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అజాగ్లాయిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అజాగ్లాయిష్యత ॥

యఙ్లుకి—జాగ్లైతి-జాగ్లాతి- జాగ్లీతః। జాగ్లతీత్యాది ॥ ౧గ్లాతవ్యం గ్లానీయం-గ్లేయం (గ్లానః-గ్లానవాన్- సంయోగాదేరిత్యాదినా నిష్ఠాతస్యనత్వం) గ్లాయన్-గ్లాయన్తీ- వ్యతిగ్లాయమానః-గ్లాస్యన్ - గ్లాస్యతీ- గ్లాస్యన్తీ-గ్లాతుం- గ్లానం- క్తస్యనత్వే ల్యుటో యస్యా నాదేశేచ తుల్యం రూపం । గ్లాత్వా, ప్రగ్లాయ, గ్లాయంగ్లాయం-గ్లాత్వా గ్లాత్వా ॥

౨—గ్లపయితవ్యః । గ్లాపయితవ్యః । గ్లపనీయః । గ్లాపనీయః । గ్లప్యః।గ్లాప్యః।గ్లపితః। గ్లపితవాన్ ।గ్లాపితః।గ్లాపితవాన్।గ్లపయన్। గ్లపయన్తీ । గ్లాపయన్। గ్లాపయన్తీ । గ్లపయిష్యమాణః। గ్లాపయిష్యమాణః । గ్లపయితుం । గ్లాపయితుం । గ్లపితం । గ్లాపితం । గ్లపనం । గ్లాపనం ।గ్లపయిత్వా । గ్లాపయిత్వా । ప్రగ్లప్య । ప్రగ్లాప్య గ్లపంగ్లపం । గ్లపయిత్వాగ్లపయిత్వా। గ్లాపంగ్లాపం । గ్లాపయిత్వా గ్లాపయిత్వా ॥

౩—జిగ్లాసితవ్యం । జిగ్లాసనీయం । జిగ్లాస్యం । జిగ్లాసితః । జిగ్లాసితవాన్। జిగ్లాసన్ । జిగ్లాసన్తీ । జిగ్లాసిష్యన్ । జిగ్లాసిష్యతీ । జిగ్లాసిష్యన్తీ । జిగ్లాసితుం । జిగ్లాసితం । జిగ్లాసనం । జిగ్లాసిత్వా । ప్రజిగ్లాస్య । జిగ్లాసంజిగ్లాసం । జిగ్లాసిత్వాజిగ్లాసిత్వా ॥

౪—జాగ్లాయితవ్యం।జాగ్లాయనీయం ।జాగ్లాయ్యం । జాగ్లాయితః జాగ్లాయితవాన్ । జాగ్లాయమానః। జాగ్లాయిష్యమాణః । జాగ్లాయితుం। జాగ్లాయితం । జాగ్లాయనం । జాగ్లాయిత్వా । ప్రజాగ్లాయ్య ।జాగ్లాయంజాగ్లాయం । జాగ్లాయిత్వాజాగ్లాయిత్వా ॥

౫—జాగ్లితవ్యం। జాగ్లానీయం। జాగ్లేయం । జాగ్లితః । జాగ్లితవాన్ । జాగ్లత్ । జాగ్లతా । జాగ్లతః। జాగ్లతీ। జాగ్లిష్యన్ । జాగ్లిష్యతీ। జాగ్లిష్యన్తీ । జాగ్లితుం। జాగ్లితం। జాగ్లానం। జాగ్లిత్వా ।ప్రజాగ్లాయ। జాగ్లాయంజాగ్లాయం। జాగ్లిత్వాజాగ్లిత్వా

జైక్షయే అకర్మకః అనిట్ పరస్మైపదీ

౧—జాయతి । ౨జజౌ ॥ ౩ జాతా॥ ౪ జాస్యతీత్యాదిసర్వం శాయతిఖ్యాయతివత్ ॥

దైప్ । శోధనే । సకర్మకః । అనిట్ । పరస్మైపదీ ॥

౧ దాయతి ॥ ౨ దదౌ । దదిథ। దదాథ । దదివ। దదిమ ॥౩ దాతాసి ॥౪దాస్యతి । ౫ దాయతు । ౬ అదాయత్ । ౭ దాయేత్। ౮దాయాత్ । దాయాస్తాం । దాయాసుః । అఘుత్వాదేత్వసిజ్లకౌ్సర్౯అదాసీత్ । అదాసిష్టాం । అదాసిషుః । ౧౦అదాస్యత్॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిదాయతే। ౨ వ్యతిదదే । వ్యతిదదిషే వ్యతిదదిధ్వే। వ్యతిదదివహే । వ్యతిదదిమహే। ౩ వ్యతిదాతా(సే-హే) ౪ వ్యతిదాస్యతే। ౫ వ్యతిదాయతాం। ౬ వ్యత్యదాయత ॥ ౭ వ్యతిదాయేత ॥౮వ్యతిదాసీష్ట ।౯వ్యత్యదాస్త । వ్యత్యదాసాతాం । వ్యత్యదాసత । వ్యత్యదాస్థాః। వ్యత్యదాసాథాం । వ్యత్యదాధ్వం। వ్యత్యదాసి । వ్యత్యదాస్వహి । వ్యత్యదాస్మహి । ౧౦ వ్యత్యదాస్యత॥

కర్మణ్యఘుత్వాదీత్వంన ।౧దాయతే। ౨దదే । దదిషే।దదిధ్వే। దదివహే । దదిమహే॥ ౩ దాయితా । దాతా ॥ ౪ దాయిష్యతే । దాస్యతే । ౫దాయతాం।౬అదాయత ॥ ౭దాయేత ॥౮ దాయిషీష్ట । (ఢ్వం-ధ్వం) దాసీష్ట-ధ్వం॥౯ అదాయి। అదాయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అదాసాతాం (ధ్వం)౧౦ అదాయిష్యత। అదాస్యత॥

ణిచి—౧ దాపయతి-తే॥ ౨ దాపయాంచకార (చక్రే-బభూవ-ఆస) ౩ దాపయితా (సి-సే-హే) ౪ దాపయిష్యతి-తే ॥ ౫దాపయతు-తాం॥ ౬ అదాపయత్-త॥ ౭ దాపయేత్-త॥౮దాప్యాత్।దాపయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అదీదపత్-త ॥ ౧౦అదాపయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ దాప్యతే।౨ దాపయాంచక్రే-(బభూవే-ఢ్వే-ధ్వే-ఆసే) ౩దాపయితా(సే-హే) దాపితా(సే-హే) ౪ దాపిష్యతే।దాపయిష్యతే । ౫ దాప్యతాం। ౬అదాప్యత॥౭దాప్యేత॥౮దాపయిషీష్ట।

ఢ్వం-ధ్వం) దాపిషీష్ట । (ధ్వం) ౯ ఆదాపి । అదాపిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అదాపయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అదాపయిష్యత । అదాపిష్యత ॥

సని—అఘుత్వాన్నేసాదేశః । ౧ దిదాసతి ॥ ౨ దిదాసాంచకార । బభూవ । ఆస ॥ 3 దిదాసితా ॥౪ దిదాసిష్యతి । ౫ దిదాసతు । ౬ అదిదాసత్ । ౭ దిదాసేత్ ॥ ౮ దిదాస్యాత్ । ౯ అదిదాసీత్ ౧౦ అదిదాసిష్యత్ ॥

యఙి—అఘుత్వాదీత్వంన ॥ ౧ దాదాయతే । ౨ దాదాయాంచక్రే-బభూవ । ఆస ।3 దాదాయితాసే-హే॥౪ దాదాయిష్యతే॥౫ దాదాయతాం । ౬ అదాదాయత । ౭ దాదాయేత । ౮ దాదాయిషీష్ట-(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అదాదాయిష్ట ఢ్వం-ధ్వం)౧౦అదాదాయిష్యత॥

యఙ్లుకి—దాదేతి-దాదాతి-దాదీతః । అఘుత్వాదీహల్యఘోరితీత్వం ॥ దాదతీత్యాది॥

౧—దాతవ్యః । దానీయః। దేయః। దాతః । అవదాతః । దాతవాన్। అఘుత్వాద్దోదద్ఘోరితి నదథాదేశః। ప్రదాతః। అఘుత్వాదచ ఉపసర్గాత్తఇతి నాస్యాచస్తాదేశః । దాయన్। దాయన్తీ । వ్యతిదాయమానః । దాస్యన్ - దాస్యతీ- దాస్యన్తీ ॥ దాతుం-దాతం-దానం- దాత్వా। ప్రదాయ। దాయందాయం। దాత్వాదాత్వా॥

౨—దాపయితవ్యః । దాపనీయః । దాప్యః । దాపితః-దాపితవాన్- దాపయన్- దాపయన్తీ । దాపయమానః। దాపయిష్యన్ । దాపయిష్యతీ। దాపయిష్యన్తీ । దాపయిష్యమాణః । దాపయితుం దాపితం। దాపనం। దాపయిత్వా। అవదాప్య । దాపందాపం । దాపయిత్వాదాపయిత్వా॥

3—దిదాసితవ్యః।దిదాసనీయః। దిదాస్యః। దిదాసితః। దిదాసితవాన్। దిదాసన్। దిదాసన్తీ। దిదాసిష్యన్। దిదాసిష్యతీ। దిదాసి

ష్యన్తీ। దిదాసితుం। దిదాసితం। దిదాసనం। దిదాసిత్వా। ప్రదిదాస్య। దిదాసం దిదాసం। దిదాసిత్వా దిదాసిత్వా॥

౪—దాదాయితవ్యః। దాదాయనీయః। దాదాయ్యః। దాదాయితః। దాదాయితవాన్। దాదాయమానః। దాదాయిష్యమాణః। దాదాయితుం। దాదాయితం। దాదాయనం। దాదాయిత్వా। ప్రదాదాయ్య। దాదాయం దాదాయం। దాదాయిత్వా దాదాయిత్వా॥

౫—దాదితవ్యః। దాదానీయః। దాదేయః। దాదితః। దాదితవాన్। (దాదత్-దాదతౌ-దాదతః। దాదతీ। దాదిష్యన్। దాదిష్యతీ। దాదిష్యన్తీ। దాదితుం। దాదితం। దాదానం। దాదిత్వా। ప్రదాదాయ। దాదాయం దాదాయం। దాదిత్వా దాదిత్వా॥

ద్యై-న్యక్కరణే సకర్మకః-అనిట్ పరస్మైపదీ

౧—ద్యాయతి। ౨ దద్యౌ॥ ద్యాతేత్యాదిసర్వం వక్ష్యమాణ ధ్యాయతివత్॥

ద్రై- స్వప్నే - అకర్మకః-అనిట్ పరస్మైపదీ

ద్రాయతి। దద్రౌ। ద్రాతేత్యాది ప్రాగ్వత్

ధ్యై- చింతాయాం-సకర్మకః - అనిట్ పరస్మైపదీ

౧-ధ్యాయతి। ౨ దధ్యౌ। దధ్యతుః। దధ్యుః। దధ్యిథ। దధ్యాథ। దధ్యథుః। దధ్య। దధ్యౌ। దధ్యివ। దధ్యిమ। ౩ ధ్యాతా(సి) ౪ ధ్యాస్యతి ॥ ౫ ధ్యాయతు। ౬ అధ్యాయత్। ౭ ధ్యాయేత్। ౮ ధ్యేయాత్। ధ్యేయాస్తాం। ధ్యాయాత్। ధ్యాయాస్తాం। వాఽన్యస్యసంయోగాదేరిత్యేత్వం వా। ౯ అధ్యాసీత్। అధ్యాసిష్టాం। ౧౦ అధ్యాస్యత్॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిధ్యాయతే। ౨ వ్యతిదధ్యే। వ్యతిదధ్యిషే। వ్యతిదధ్యిఢ్వే। వ్యతిదధ్యిధ్వే। వ్యతిదధ్యివహే। వ్యతిదధ్యిమహే। ౩ వ్యతిధ్యాతా(సే-హే) ౪ వ్యతిధ్యాస్యతే। ౫ వ్యతిధ్యాయతాం। ౬ వ్యత్యధ్యాయత। ౭ వ్యతిధ్యాయేత। ౮ వ్యతిధ్యాసీష్ట। (ఢ్వం) ౯ వ్యత్య

ధ్యాస్త । ౧౦ అధ్యాస్యత॥

కర్మణి—౧ ధ్యాయతే। ౨ దధ్యే। దధ్యిషే। (దధ్యిధ్వే-ధ్వే) దధ్యివహే। దధ్యిమహే। ౩ ధ్యాతా (సే-హే) ధ్యాయితా (సే-హే) ౪ ధ్యాయిష్యతే- ధ్యాస్యతే॥ ౫ ధ్యాయతాం। ౬ అధ్యాయత । ౭ ధ్యాయేత ॥ ౮ ధ్యాయిషీష్ట(ధ్వం-ధ్వం), ధ్యాసీష్ట(ధ్వం) ౯ అధ్యాయి । అధ్యాయిషాతాం(ధ్వం-ధ్వం) అధ్యాసాతాం (ధ్వం) ॥ ౧౦ అధ్యాయిష్యత । అధ్యాస్యత ॥

ణిచి—౧ ధ్యాపయతి(తే) ౨ ధ్యాపయాంచకార(చక్రే) బభూవ ఆస। ౩ ధ్యాపయితా(సి-సే-హే) ౪ ధ్యాపయిష్యతి- (తే) ౫ ధ్యాపయతు (తాం) ౬ అధ్యాపయత్ (త) ౭ ధ్యాపయేత్-త । ౮ ధ్యాప్యాత్। ధ్యాపయిషీష్ట (ధ్వం-ధ్వం) ౯ అదిధ్యపత్-త ॥ ౧౦ అధ్యాపయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ ధ్యాప్యతే । ౨ ధ్యాపయాంచక్రే - బభూవే(ధ్వే-ధ్వే) ఆసే॥ ౩ ధ్యాపయితా(-సే-హే) ధ్యాపితా (సే-హే) ౪ ధ్యాపయిష్యతే। ధ్యాపిష్యతే। ౫ ధ్యాప్యతాం। ౬ అధ్యాప్యత । ౭ ధ్యాప్యేత। ౮ ధ్యాపయిషీష్ట (ధ్వం-ధ్వం) ధ్యాపిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అధ్యాపి। అధ్యాపిషాతాం(ధ్వం-ధ్వం) అధ్యాపయిషాతాం-(ధ్వం-ధ్వం)౧౦ అధ్యాపయిష్యత। అధ్యాపిష్యత॥

సని—౧ దిధ్యాసతి। ౨ దిధ్యాసాంచకార । బభూవ-ఆస ॥ ౩ దిధ్యాసితా । ౪ దిధ్యాసిష్యతి । ౫ దిధ్యాసతు।౬ అదిధ్యాసత్ । ౭ దిధ్యాసేత్। ౮ దిధ్యాస్యాత్ । ౯ అదిధ్యాసీత్ । ౧౦ అదిధ్యాసిష్యత్

యఙి—౧ దాధ్యాయతే॥ ౨ దాధ్యాయాంచక్రే। బభూవ-ఆస॥ ౩ దాధ్యాయితా। ౪ దాధ్యాయిష్యతే। ౫ దాధ్యాయతాం। ౬ అదాధ్యాయత। ౭ దాధ్యాయేత। ౮ దాధ్యాయిషీష్ట-(ధ్వం-ధ్వమ్) ౯ అదాధ్యాయిష్ట(ధ్వం-ధ్వం) ౧౦ అదాధ్యాయిష్యత॥

యఙ్లుకి—దాధ్యేతి-దాధ్యాతి-దాధ్యీతః-దాధ్యతీత్యాది॥

౧—ధ్యాతవ్యః। ధ్యానీయః। ధ్యేయః। ధ్యాతః। ధ్యాతవాన్। న ధ్యాఖ్యాపౄమూర్ఛిమదామితి నిష్ఠానత్వనిషేధః। ధ్యాయన్। ధ్యాయన్తీ। వ్యతిధ్యాయమానః। ధ్యాస్యన్। ధ్యాస్యతీ॥ ధ్యాస్యన్తీ। వ్యతిధ్యాస్యమానః। ధ్యాతుం। ధ్యాతః। ధ్యానం। ధ్యాత్వా। నిధ్యాయ। ధ్యాయంధ్యాయం। ధ్యాత్వాధ్యాత్వా॥

౨—ధ్యాపయితవ్యః। ధ్యాపనీయః। ధ్యాప్యః। ధ్యాపితః। ధ్యాపితవాన్। ధ్యాపయన్। ధ్యాపయన్తీ। ధ్యాపయమానః। ధ్యాపయిష్యన్। ధ్యాపయిష్యతీ। ధ్యాపయిష్యన్తీ। ధ్యాపయిష్యమాణః। ధ్యాపయితుం। ధ్యాపితః। ధ్యాపనం। ధ్యాపయిత్వా। నిధ్యాప్య। ధ్యాపంధ్యాపం। ధ్యాపయిత్వాధ్యాపయిత్వా॥

౩—దిధ్యాసితవ్యః। దిధ్యాసనీయః। దిధ్యాస్యః। దిధ్యాసితః। దిధ్యాసితవాన్। దిధ్యాసన్। దిధ్యాసన్తీ। వ్యతిదిధ్యాసమానః। దిధ్యాసిష్యన్। దిధ్యాసిష్యతీ। దిధ్యాసిష్యన్తీ। వ్యతిదిధ్యాసిష్యమాణః॥ దిధ్యాసితుం। దిధ్యాసితం। నిదిధ్యాసనం। దిధ్యాసిత్వా। నిదిధ్యాస్య। దిధ్యాసందిధ్యాసం। దిధ్యాసిత్వాదిధ్యాసిత్వా॥

౪—దాధ్యాయితవ్యః। దాధ్యాయనీయః। దాధ్యాయ్యః। దాధ్యాయితః। దాధ్యాయితవాన్। దాధ్యాయమానః। దాధ్యాయిష్యమాణః। దాధ్యాయితుం। దాధ్యాయితం। దాధ్యాయనం। దాధ్యాయిత్వా। నిదాధ్యాయ్య। దాధ్యాయందాధ్యాయం। దాధ్యాయిత్వాదాధ్యాయిత్వా॥

౫—దాధ్యీతవ్యః। దాధ్యానీయః। దాధ్యేయః। దాధ్యీతః। దాధ్యీతవాన్। దాధ్యత్। దాధ్యతా। దాధ్యతః। దాధ్యతీ। దాధ్యిష్యన్। దాధ్యిష్యతీ। దాధ్యిష్యన్తీ। దాధ్యితుం। దాధ్యితం। దాధ్యానం। దాధ్యిత్వా। నిదాధ్యాయ। దాధ్యాయందాధ్యాయం। దాధ్యిత్వాదాధ్యిత్వా॥

ధ్రై-తృప్తౌ-సకర్మకః- అనిట్ పరస్మైపదీ

ధ్రాయతి।దధ్రౌ। ధ్రాతా। ధ్రాస్యతీత్యాది. సర్వం ధ్యాయతివత్॥

పై శోషణే-సకర్మకః- అనిట్ పరస్మైపదీ

పాయతి। పపౌ। పాతా। పాస్యతీత్యాదిసర్వం కాయతిఖ్యాయతివత్। ఘుమాస్థేత్యత్ర ప్రతిపదోక్తస్య పా ఇత్యస్య గ్రహణాన్నాస్య ఈత్వం। పాతః।పాతవానిత్యాది॥

మ్లై-హర్షక్షయే-హర్షక్షయో ధాతుక్షయః -అకర్మ
కః అనిట్ పరస్మైపదీ

౧—మ్లాయతి। ౨ మమ్లౌ। మమ్లిథ। మమ్లాథ। మమ్లివ। మమ్లిమ। ౩ మ్లాతా। ౪ మ్లాస్యతి। ౫ మ్లాయతు। ౬ అమ్లాయత్। ౭ మ్లాయేత్। ౮ మ్లాయాత్। మ్లేయాత్। వాన్యస్యేత్యేవం వా ॥ ౯ అమ్లాసీత్ । అమ్లాసిష్టాం॥౧౦ అమ్లాస్యత్॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిమ్లాయతే। ౨ వ్యతిమమ్లే। వ్యతిమమ్లిషే వ్యతిమమ్లిఢ్వే-ధ్వే।వ్యతిమమ్లివహే।వ్యతిమమ్లిమహే। ౩ వ్యతిమ్లాతా (సే-హే)౪ వ్యతిమ్లాస్యతే। ౫ వ్యతిమ్లాయతాం।౬ వ్యత్యమ్లాయత।౭ వ్యతిమ్లాయేత। ౮ వ్యతిమ్లాసీష్ట।౯ వ్యత్యమ్లాస్త।౧౦ వ్యత్యమ్లాస్యత॥

భావే—౧ మ్లాయతే। ౨ మమ్లే। ౩ మ్లాయితా। మ్లాతా।౪ మ్లాయిష్యతే। మ్లాస్యతే।౫ మ్లాయతాం। ౬ అమ్లాయత।౭ మ్లాయేత। ౮ మ్లాయిషీష్ట। మ్లాసీష్ట। ౯ అమ్లాయి। ౧౦ అమ్లాయిష్యత। అమ్లాస్యత॥

ణ్యన్తాత్—౧ మ్లాపయతి(తే) ౨ మ్లాపయాంచకార।చక్రే।బభూవ-ఆస॥ ౩ మ్లాపయితా(సి-సే-హే) ౪ మ్లాపయిష్యతి(తే) ౫ మ్లాపయతు-తాం॥ ౬ అమ్లాపయత్-త॥ ౭ మ్లాపయేత్-త॥ ౮ మ్లాప్యాత్। మ్లాపయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అమిమ్లపత్-త॥౧౦ అమ్లాపయిష్యత్-త

కర్మణి—౧ మ్లాప్యతే॥ ౨ మ్లాపయాంచక్రే-బభూవే(ఢ్వే-ధ్వే) ఆసే॥ ౩ మ్లాపయితా(సే-హే) మ్లాపితా(సే-హే) ౪ మ్లాపయిష్యతే।

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

మ్లాపిష్యతే॥౫మ్లాప్యతాం॥౬అమ్లాప్యత॥౭మ్లాప్యేత॥౮మ్లాపయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం)మ్లాపిషీష్ట(ధ్వం)౯అమ్లాపి। అమ్లాపిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అమ్లాపయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అమ్లాపిష్యత। అమ్లాపయిష్యత॥

సని—౧ మిమ్లాసతి॥౨ మిమ్లాసాంచకార-బభూవ-ఆస ॥ ౩మిమ్లాసితా॥౪ మిమ్లాసిష్యతి॥ ౫ మిమ్లాసతు॥ ౬ అమిమ్లాసత్ । ౭ మిమ్లాసేత్॥ ౮ మిమ్లాస్యాత్॥౯ అమిమ్లాసీత్॥ ౧౦ అమిమ్లాసిష్యత్॥

యఙి—౧ మామ్లాయతే॥౨మామ్లాయాంచక్రే-బభూవ-ఆస॥౩మామ్లాయితా(సే-హే)౪మామ్లాయిష్యతే॥౫మామ్లాయతాం॥౬ అమామ్లాయత॥ ౭ మామ్లాయేత॥౮ మామ్లాయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯అమామ్లాయిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అమామ్లాయిష్యత॥

యఙ్లుకి—మామ్లైతి। మామ్లాతి। మామ్లితః। మామ్లతీత్యాది ॥

౧—మ్లాతవ్యః। మ్లానీయః। మ్లేయం। మ్లానః! మ్లానవాన్ ।సంయోగాదేరాతో ధాతోర్యణ్వత ఇతి నిష్ఠాతస్య నత్వం ॥మ్లాయన్ ।మ్లాయన్తీ। వ్యతిమ్లాయమానః। మ్లాస్యన్ । మ్లాస్యతీ। మ్లాస్యన్తీ। మ్లాతుం। మ్లానం। నిష్ఠాతస్య నత్వే ల్యుట్యాయస్యానాదేశే చ తుల్యం రూపం మ్లాత్వా।పరిమ్లాయ। మ్లాయం మ్లాయం। మ్లాత్వా మ్లాత్వా॥

౨— మ్లాపయితవ్యః। మ్లాపనీయః। మ్లాప్యః। మ్లాపితః॥ మ్లాపితవాన్॥ మ్లాపయన్॥ మ్లాపయన్తీ॥ మ్లాపయమానః ॥ మ్లాపయిష్యన్ ॥ మ్లాపయిష్యతీ। మ్లాపయిష్యన్తీ ॥ మ్లాపయిష్యమాణః ॥ మ్లాపయితుం॥ మ్లాపితం॥ మ్లాపనం॥ మ్లాపయిత్వా॥ పరిమ్లాప్య॥ మ్లాపం మ్లాపం॥ మ్లాపయిత్వా మ్లాపయిత్వా॥

౩—మిమ్లాసితవ్యః॥ మిమ్లాసనీయః ॥ మిమ్లాస్యః- మిమ్లాసితః॥ మిమ్లాసితవాన్- మిమ్లాసన్ ॥ మిమ్లాసన్తీ ॥ వ్యతిమిమ్లాసమానః॥ మిమ్లాసిష్యన్॥ మిమ్లాసిష్యతీ। మిమ్లాసిష్యన్తీ ॥ వ్యతిమిమ్లాసిష్యమాణః ॥ మిమ్లాసితుం ॥ మిమ్లాసితం । మిమ్లాసనం ॥

మిమ్లాసిత్వా॥ పరిమిమ్లాస్య॥మిమ్లాసం మిమ్లాసం ॥ మిమ్లాసిత్వా మిమ్లాసిత్వా॥

౪—మామ్లాయితవ్యం- మామ్లాయనీయం- మామ్లాయ్యం॥ మామ్లాయితః- మామ్లాయితవాన్ - మామ్లాయమానః ॥ మామ్లాయిష్యమాణః ॥ మామ్లాయితుం- మామ్లాయితం- మామ్లాయనం- మామ్లాయిత్వా- పరిమామ్లాయ్య- మామ్లాయం మామ్లాయం-మామ్లాయిత్వామామ్లాయిత్వా॥

౫—మామ్లితవ్యం- మామ్లానీయం- మామ్లేయం- మామ్లితః-మామ్లితవాన్- మామ్లత్- మామ్లతౌ - మామ్లతః - మామ్లతీ - మామ్లిష్యన్- మామ్లిష్యతీ- మామ్లిష్యన్తీ- మామ్లితుం - మామ్లితం - మామ్లానం- మామ్లిత్వా- పరిమామ్లాయ - మామ్లాయం మామ్లాయం- మామ్లిత్వామామ్లిత్వా॥

ఓవై శోషణే॥అకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

౧—౧ వాయతి॥ ౨ వవౌ- వవిథ- వవాథ- వవివ- వవిమ॥౩ వాతా(సి) ౪ వాస్యతి॥ ౫ వాయతు॥ ౬ అవాయత్॥ ౭ వాయేత్॥౮ వాయాత్- వాయాస్తాం వాయాసుః॥ ౯ అవాసీత్- అవాసిష్టాం- అవాసిషుః॥ ౧౦ అవాస్యత్॥

౨—కర్మవ్యతీహారే— ౧ వ్యతివాయతే॥ ౨ వ్యతివవే - వ్యతివవిషే- వ్యతివవిఢ్వే-ధ్వే ॥ వ్యతివవివహే- వ్యతివవిమహే ॥ ౩ వ్యతివాతా(సే-హే)౪ వ్యతివాస్యతే ॥ ౫ వ్యతివాయతాం ॥ ౬ వ్యత్యవాయత ॥ ౭ వ్యతివాయేత ॥ ౮ వ్యతివాసీష్ట ॥ ౯ వ్యత్యవాస్త ॥ ౧౦ వ్యత్యవాస్యత ॥

౩—భావే—౧ వాయతే॥ ౨ వవే॥ ౩ వాయితా-వాతా॥ ౪ వాయిష్యతే- వాస్యతే॥ ౫ వాయతాం॥ ౬ అవాయత॥ ౭ వాయేత॥ ౮ వాయిషీష్ట- వాసీష్ట ॥ ౯ అవాయి ॥ ౧౦ అవాయిష్యత - అవాస్యత॥

ణ్యన్తాత్ — ౧ వాపయతి-తే॥ ౨ వాపయాంచకార- చక్రే-బభూవ, ఆస॥ 3 వాపయితా(సి-సే-హే) ౪ వాపయిష్యతి (తే) ౫ వాపయతు(తాం) ౬ అవాపయత్ (త) ౭ వాపయేత్ (త) ౮ వాప్యాత్-వాపయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అవీవపత్ (త) ౧౦ అవాపయిష్యత్ (త) వా విధూననేఽజుగిత్యత్రప్రతిపదోక్తస్య వా తెగ్రహణాన్నాస్యణౌ జుక్॥

కర్మణి—౧ వాప్యతే॥ ౨ వాపయాంచక్రే- బభూవే(ఢ్వే, ధ్వే) ఆసే ॥ 3 వాపయితా (సే-హే- వాపితా(సే-హే) ౪ వాపిష్యతే-వాపయిష్యతే ॥ ౫ వాప్యతాం॥ ౬ అవాప్యత॥ ౭ వాప్యేత ॥ ౮ వాపయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) వాపిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అవాపి-అవాపిషాతాం-(ఢ్వం-ధ్వం) అవాపయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అవాపిష్యత - అవాపయిష్యత॥

సని—౧ వివాసతి ॥ ౨ వివాసాంచకార-బభూవ-ఆస॥ 3 వివాసితా(సి) ౪ వివాసిష్యతి॥ ౫ వివాసతు॥౬ అవివాసత్ ॥౭ వివాసేత్ ॥ ౮ వివాస్యాత్॥ ౯ అవివాసీత్ ॥ ౧౦ అవివాసిష్యత్॥

యఙి—౧ వావాయతే॥౨ వావాయాంచక్రే-బభూవ-ఆస॥3 వావాయితా(సే-హే) ౪ వావాయిష్యతే॥ ౫ వావాయతాం॥౬ అవావాయత॥ ౭ వావాయేత॥ ౮ వావాయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అవావాయిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అవావాయిష్యత॥

యఙ్లుకి—వావేతి-వావాతి- వావీతః- వావతీత్యాది

౧—వాతవ్యం-వానీయం- వేయం- వానం- వానవాన్॥ ఓదితశ్చేతి నిష్ఠానత్వం ॥ వాయన్, వాయన్తీ - వాస్యన్- వాస్యతీ- వాస్యన్తీ వాతుం- వానం- నిష్ఠానత్వేప్యుట్ప్రత్యయస్యానాదేశేచ తుల్యం రూపం। వాత్వా-ప్రవాయ-వాయంవాయం- వాత్వావాత్వా॥

౨—వాపయితవ్యః-వాపనీయః- వాప్యః-వాపితః- వాపితవాన్ వాపయన్-వాపయన్తీ-వాపయమానః-వాపయిష్యన్-వాపయిష్యతీ

వాపయిష్యంతీ ॥ వాపయితుం । వాపితం । వాపనం । వాపయిత్వా। పరివాప్య । వాపంవాపం । వాపయిత్వావాపయిత్వా ॥

౩——వివాసితవ్యః । వివాసనీయః । వివాస్యః । వివాసితః ।వివాసితవాన్ । వివాసన్-వివాసంతీ । వివాసిష్యన్-వివాసిష్యతీ-వివాసిష్యంతీ ॥ వివాసితుం । వివాసితం। వివాసనం । వివాసిత్వా । పరివివాస్య । వివాసంవివాసం ॥ వివాసిత్వావివాసిత్వా ॥

౪——వావాయితవ్యం । వావాయనీయం । వావాయ్యం । వావాయితః । వావాయితవాన్ । వావాయమానః । వావాయిష్యమాణః । వావాయితుం । వావాయితం । వావాయనం । వావాయిత్వా। పరివావాయ్య । వావాయంవావాయం । వావాయిత్వావావాయిత్వా ।

౫——వావితవ్యం । వావానీయం ॥ వావేయం । వావితః । వావితవాన్ । వావల్-వావతౌ-వావతః ॥ వావతీ । వావిష్యన్-వావిష్యతీ-వావిష్యంతీ ॥ వావితుం । వావితం । వావానం । వావిత్వా । పరివావాయ । వావాయంవావాయం ॥ వావిత్వావావిత్వా ॥

శై-పాకే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ

శాయతి-శశౌ-శాతా-శాస్యతీత్యాదిసర్వంవక్ష్యమాణశ్రాయతివత్ ఆశీర్లిఙి-శాయాత్-విభాషాఘ్రాధేడిత్యత్రశ్యతేరేవగ్రహణాన్నసిజ్లుక్ ॥ అశాసీత్-ణిచి-అమిత్త్వాత్-శాపయతీత్యాదిదీర్ఘః శ్రైతిర్విశేషః

శ్రై-పాకే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ.

౧ శ్రాయతి ॥ ౨ శశ్రౌ ॥ శశ్రిథ-శశ్రాథ ॥ శశ్రివ-శశ్రిమ ॥ ౩ శ్రాతా ॥ ౪ శ్రాస్యతి ॥ ౫ శ్రాయతు ॥ ౬ అశ్రాయత్ ॥ ౭ శ్రాయేత్ ॥ ౮ శ్రాయాత్-శ్రేయాత్ ॥ వాన్యస్యసంయోగాదేరిత్యేత్వంవా ౯ అశ్రాసీత్-అశ్రాసిష్టాం-అశ్రాసిషుః ॥ ౧౦ అశ్రాస్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే ॥ ౧ వ్యతిశ్రాయతే ॥ ౨ వ్యతిశశ్రే-వ్యతిశశ్రిషే-వ్యతిశశ్రిఢ్వే-ధ్వే ॥ వ్యతిశశ్రివహే-వ్యతిశశ్రిమహే ॥ ౩ వ్యతిశ్రాతా (సే-హే) ౪ వ్యతిశ్రాస్యతే ॥ ౫ వ్యతిశ్రాయతాం ॥ ౬ వ్యత్యశ్రాయత ॥ ౭ వ్యతిశ్రాయేత ॥ ౮ వ్యతిశ్రాసీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యశ్రాస్త ॥ ౧౦ వ్యత్యశ్రాస్యత ॥

కర్మణి—౧ శ్రాయతే ॥ ౨ శశ్రే-శశ్రిషే-శశ్రిఢ్వే-ధ్వే ॥ శశ్రివహే-శశ్రిమహే ॥ ౩ శ్రాయితా-సే-హే ॥ శ్రాతా-సే-హే ॥ ౪ శ్రాయిష్యతే-శ్రాస్యతే ॥ ౫ శ్రాయతాం ॥ ౬ అశ్రాయత ॥ ౭ శ్రాయేత ॥ ౮ శ్రాయిషీష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ శ్రాసీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అశ్రాయి-అశ్రాయిషాతాం-ఢ్వం-ధ్వం ॥ అశ్రాసాతాం-ధ్వం ॥ ౧౦ అశ్రాయిష్యత-అశ్రాస్యత ॥ ణిచి ॥ ఘటాదౌ శ్రాపాక ఇత్యస్య కృతాత్వస్యానుకరణాన్మిత్త్వాద్ధ్రస్వః

౧ శ్రపయతి-తే ॥ ౨ శ్రపయాంచకార-చక్రే-బభూవ-ఆస ॥ ౩ శ్రపయితా-సి-సే-హే ॥ ౩ శ్రపయిష్యతి-తే ॥ ౫ శ్రపయతు-తాం ॥ ౬ అశ్రపయత్-త ॥ ౭ శ్రపయేత్-త ॥ ౮ శ్రప్యాత్-శ్రపయిషీష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౯ అశిశ్రపత్-త ॥ ౧౦ అశ్రపయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ శ్రప్యతే ॥ ౨ శ్రపయాంచక్రే-బభూవే-ఢ్వే-ధ్వే, ఆసే ॥ ౩ శ్రాపితా-సే-హే ॥ శ్రపితా-సేహే ॥ శ్రపయితా-సేహే ॥ చిణ్ణములోరితిదీర్ఘవికల్పః ॥ ౪ శ్రాపిష్యతే-శ్రపిష్యతే-శ్రపయిష్యతే ॥ ౫ శ్రప్యతాం ॥ ౬ అశ్రప్యత ॥ ౭ శ్రప్యేత ॥ ౮ శ్రాపిషీష్ట-ధ్వం ॥ శ్రపిషీష్ట-ధ్వం ॥ శ్రపయిషీష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౯ అశ్రపి-అశ్రాపి-అశ్రాపిషాతాం-ఢ్వం-ధ్వం ॥ అశ్రపిషాతాం-ఢ్వం-ధ్వం ॥ అశ్రపయిషాతాం-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ అశ్రాపిష్యత-అశ్రపిష్యత-అశ్రపయిష్యత

సని—౧ శిశ్రాసతి ॥ ౨ శిశ్రాసాంచకార-బభూవ-ఆస ॥ ౩ శిశ్రాసితా ॥ ౪ శిశ్రాసిష్యతి ॥ ౫ శిశ్రాసతు ॥ ౬ అశిశ్రాసత్ ॥ ౭ శిశ్రాసేత్ ॥ ౮ శిశ్రాస్యాత్ ॥ ౯ అశిశ్రాసీత్ ॥ ౧౦ అశిశ్రాసిష్యత్,

యఙి—౧ శాశ్రాయతే ॥ శాశ్రాయాంచక్రే-బభూవ-ఆస ॥ ౩ శాశ్రాయితా-సే-హే ॥ ౪ శాశ్రాయిష్యతే ॥ ౫ శాశ్రాయతాం ॥ ౬ అశాశ్రాయత ॥ ౭ శాశ్రాయేత ॥ ౮ శాశ్రాయిషీష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౯ అశాశ్రాయిష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ అశాశ్రాయిష్యత ॥

యఙ్లుకి—శాశ్రేతి-శాశ్రాతి-శాశ్రితః-శాశ్రతీత్యాది ॥

౧—శ్రాతవ్యః । శ్రాణీయః । శ్రేయః । శ్రాణః । శ్రాతేరేవ క్తే శృభావనిపాతనాన్నిష్ఠానత్వం ॥ శ్రాణవాన్ । శ్రాయన్-శ్రాయంతీ ॥ వ్యతిశ్రాయమాణః । శ్రాస్యన్-శ్రాస్యతీ-శ్రాస్యంతీ ॥ వ్యతిశ్రాస్యమానః । శ్రాతుం । శ్రాణం । క్తల్యుటోస్తుల్యంరూపమ్ । శ్రాత్వా । పరిశ్రాయ । శ్రాయంశ్రాయం ॥ శ్రాత్వాశ్రాత్వా ॥

౨—శ్రపయితవ్యం । శ్రపణీయమ్ । శ్రప్యమ్ । శృతంక్షీరం స్వయమేవవిక్లిన్నం పక్వంవేత్యర్థః ॥ శృతః పాక ఇతి క్షీరహవిషోః పాకే వాచ్యే శ్రపయతేః క్తే శృభావో నిపాత్యతే క్షీరహవిర్భ్యామన్యత్తు ॥ శ్రపితం । శ్రపితవాన్ । శ్రపయన్-శ్రపయంతీ ॥ శ్రపయిష్యన్-శ్రపయిష్యతీ-శ్రపయిష్యంతీ ॥ శ్రపయిష్యమాణః । శ్రపయితుం । శ్రపితం । శ్రపణం । శ్రపయిత్వా । విశ్రప్య । శ్రపంశ్రపం । శ్రాపంశ్రాపం । శ్రపయిత్వాశ్రపయిత్వా ॥

౩—శిశ్రాసితవ్యః । శిశ్రాసనీయః । శిశ్రాస్యః । శిశ్రాసన్-శిశ్రాసంతీ । శిశ్రాసిష్యన్-శిశ్రాసిష్యతీ-శిశ్రాసిష్యంతీ ॥ శిశ్రాసితుం । శిశ్రాసితం । శిశ్రాసనం । శిశ్రాసిత్వా । విశిశ్రాస్య । శిశ్రాసంశిశ్రాసం ॥ శిశ్రాసిత్వాశిశ్రాసిత్వా ॥

౪—శాశ్రాయితవ్యః । శాశ్రాయణీయః । శాశ్రాయ్యః । శాశ్రాయితః । శాశ్రాయితవాన్ । శాశ్రాయమాణః । శాశ్రాయిష్యమాణః । శాశ్రాయితుం । శాశ్రాయితం । శాశ్రాయణం । శాశ్రాయిత్వా । విశాశ్రాయ్య । శాశ్రాయంశాశ్రాయం । శాశ్రాయిత్వాశాశ్రాయిత్వా ॥

౫—శాశ్రితవ్యః । శాశ్రాణీయః ॥ శాశ్రేయః । శాశ్రితః-శాశ్రితవాన్ । శాశ్రిల్ - శాశ్రితా - శాశ్రితః ॥ శాశ్రితి । శాశ్రిష్యన్-శాశ్రిష్యతీ-శాశ్రిష్యంతీ ॥ శాశ్రితుం। శాశ్రితమ్ । శాశ్రాణమ్ । శాశ్రిత్వా । విశాశ్రాయ । శాశ్రాయం శాశ్రాయమ్ । శాశ్రిత్వా శాశ్రిత్వా ॥

షై-క్షయే ॥ అకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ

సాయతి । ససౌ-సాతా-సాస్యతీత్యాది ॥ ఘుమాస్థేత్యత్ర విభాషా ఘ్రాధేడిత్యత్ర చ స్యాతేరేవ గ్రహణాదేత్వసిజ్లుకౌ న ॥ సాయాత్-అసాసీత్-అన్యత్సర్వంగాయతివత్ ॥

ష్ట్యై-వేష్టనే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ పరస్మైపదీ

స్త్యాయతి-తస్త్యౌ-స్త్యాతా-స్త్యాస్యతీత్యాదిసర్వంగ్లాయతివత్ ॥

ష్ణై-వేష్టనే॥శోభాయాంచేత్యేకే సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

స్నాయతీత్యాదిపూర్వవత్ ॥

స్త్యై-ష్ట్యైశబ్దసంఘాతయోః. అకర్మకౌ అనిటౌ-పరస్మైపదినౌ ౧స్త్యాయతి। ౨తస్త్యౌ-తస్త్యిథ-తస్త్యాథ-తస్త్యివ-తస్త్యిమ॥౩ స్త్యాతా(సి)౪ స్త్యాస్యతి॥ ౫ స్త్యాయతు ॥ ౬ అస్త్యాయత్ ॥ ౭ స్త్యాయేత్ ॥ ౮ స్త్యేయాత్ । స్త్యాయాత్ ॥ ౯ అస్త్యాసీత్ । ౧౦ స్త్యాస్యత్ ॥

సంఘాతే కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిస్త్యాయతే॥ ౨ వ్యతితస్త్యే-వ్యతితస్త్యిషే- వ్యతితస్త్యిఢ్వే-ధ్వే ॥ వ్యతితస్త్యివహే - వ్యతితస్త్యిమహే॥ ౩ వ్యతిస్త్యాతా(సే-హే) ౪ వ్యతిస్త్యాస్యతే॥ ౫ వ్యతిస్త్యాయతాం॥ ౬ వ్యత్యస్త్యాయత॥ ౭ వ్యతిస్త్యాయేత।౮ వ్యతిస్త్యాసీష్ట॥ ౯ వ్యత్యస్త్యాస్త। వ్యత్యస్త్యాసాతాం- వ్యత్యస్త్యాసత - వ్యత్యస్త్యాస్థాః- వ్య

త్యస్త్యాసాథాం- వ్యత్యస్త్యాధ్వం- వ్యత్యస్త్యాసి- వ్యత్యస్త్యాసవహి-వ్యత్యస్త్యాస్మహి॥ ౧౦ వ్యత్యస్త్యాస్యత-ప్రతిషేధే హసాదీనాముపసంఖ్యానమితి నిషేధాచ్ఛబ్దార్థార్థాన్నకర్మవ్యతిహారే తఙ్ ॥

భావే—౧ స్త్యాయతే॥ ౨ తస్త్యే- స్త్యాయితా- స్త్యాతా॥ ౪ స్త్యాయిష్యతే- స్త్యాస్యతే॥ ౫ స్త్యాయతాం॥ ౬ అస్త్యాయత॥ ౭ స్త్యాయేత ౮ స్త్యాయిషీష్ట! స్త్యాసీష్ట॥ ౯ అస్త్యాయి ॥ ౧౦ అస్త్యాయిష్యత - అస్త్యాస్యత ॥

ణ్యన్తాత్—౧ స్త్యాపయతి(తే) ౨ స్త్యాపయాంచకార(చక్రే) బభూవ (ఆస) ౩ స్త్యాపయితా(సి-సే-హే) ౪ స్త్యాపయిష్యతి (తే) ౫ స్త్యాపయితు(తాం) ౬ అస్త్యాపయత్ (త) ౭ స్త్యాపయేత్ (త) ౮ స్త్యాప్యాత్- స్త్యాపయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అతిస్త్యపత్ (త) ౧౦ అస్త్యాపయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ స్త్యాప్యతే॥ ౨ స్త్యాపయాంచక్రే- బభూవే(ఢ్వే-ధ్వే) ఆసే ॥ ౩ స్త్యాపయితా(సే-హే) స్త్యాపితా (సే,హే) ౪ స్త్యాపయిష్యతే- స్త్యాపిష్యతే॥ ౫ స్త్యాప్యతాం॥ ౬ అస్త్యాప్యత ॥ ౭ స్త్యాప్యేత॥ ౮ స్త్యాపయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) స్త్యాపిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అస్త్యాపి- అస్త్యాపిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అస్త్యాపయిషాతామ్- (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అస్త్యాపిష్యత- అస్త్యాపయిష్యత॥

సని—౧ తిస్త్యాసతి॥ ౨ తిస్త్యాసాంచకార -బభూవ(ఆస) ౩ తిస్త్యాసితా॥ ౪ తిస్త్యాసిష్యతి॥ ౫ తిస్త్యాసతు॥ ౬ అతిస్త్యాసత్॥ ౭ తిస్త్యాసేత్॥ ౮ తిస్త్యాస్యాత్॥ ౯ అతిస్త్యాసీత్ ॥ ౧౦ అతిస్త్యాసిష్యత్॥

యఙి—౧ తాస్త్యాయతే॥ ౨ తాస్త్యాయాంచక్రే, బభూవ(ఆస) ౩ తాస్త్యాయితా॥ ౪ తాస్త్యాయిష్యతే॥ ౫ తాస్త్యాయతాం॥ ౬ అతాస్త్యాయత। ౭ తాస్త్యాయేత। ౮ తాస్త్యాయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అతాస్త్యాయిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అతాస్త్యాయిష్యత ॥

యఙ్లుకి—తా స్త్యేతి-తాస్త్యాతి, తా స్త్రీత్యః। తా స్త్యతీత్యాది॥

౧—స్త్యాతవ్యం-స్త్యానీయం-స్త్యేయం- స్త్యానః- ప్రస్తీమః। ప్రస్తీతః- స్త్యః పూర్వస్యేతి, సంప్రసారణం. ప్రస్త్యాన్యతరస్యామితినిష్ఠాత స్యమోవా- స్త్యానవాన్- ప్రస్తీమవాన్- ప్రస్తీతవాన్ - స్త్యాయన్ స్త్యాయన్తీ- వ్యతిస్త్యాయమానః- స్త్యాస్యన్- స్త్యాస్యతీ- స్త్యాస్యన్తీ- వ్యతిస్త్యాస్యమానః- స్త్యాతుం- స్త్యానం- క్తల్యుటోస్తుల్యం రూపం - స్త్యాత్వా-ప్రస్త్యాయ - స్త్యాయంస్త్యాయం- స్త్యాత్వా స్త్యాత్వా॥

౨—స్త్యాపయితవ్యః-స్త్యాపనీయః, స్త్యాప్యః- స్త్యాపితః స్త్యాపితవాన్- స్త్యాపయన్ - స్త్యాపయన్తీ- స్త్యాపయమానః - స్త్యాపయిష్యన్ - స్త్యాపయిష్యతీ - స్త్యాపయిష్యన్తీ- స్త్యాపయిష్యమాణః- స్త్యాపయితుం - స్త్యాపితం - స్త్యాపనం- స్త్యాపయిత్వా-ప్రస్త్యాప్య- స్త్యాపంస్త్యాపం-స్త్యాపయిత్వా స్త్యాపయిత్వా ॥

3— తిస్త్యాసితవ్యః- తిస్త్యాసనీయః, తిస్త్యాస్యః,తిస్త్యాసితః, తిస్త్యాసితవాన్, తిస్త్యాసన్, తిస్త్యాసన్తీ - తిస్త్యాసిష్యన్-తిస్త్యాసిష్యతీ- తిస్త్యాసిష్యంతీ, తిస్త్యాసితుం-తిస్త్యాసితం, తిస్త్యాసనం, తిస్త్యాసిత్వా, ప్రతిస్త్యాస్య - తిస్త్యాసం తిస్త్యాసం- తిస్త్యాసిత్వాతిస్త్యాసిత్వా॥

౪—తాస్త్యాయితవ్యం, తాస్త్యాయనీయం, తాస్త్యాయ్యం-తాస్త్యాయితః- తాస్త్యాయితవాన్-తాస్త్యాయమానః - తాస్త్యాయిష్యమాణః-తాస్త్యాయితుం- తాస్త్యాయితం- తాస్త్యాయనం- తాస్త్యాయిత్వా- ప్రతాస్త్యాయ్య - తాస్త్యాయంతాస్త్యాయం - తాస్త్యాయిత్వాతాస్త్యాయిత్వా॥

౫—తాస్త్యితవ్యః-తాస్త్యనీయః- తాస్త్యేయః- తాస్త్యితః-తా

స్త్యైతవాః- తా స్త్యైల్- తా స్త్యైతా- తా స్త్యైతః - తా స్త్యైతీ- తా స్త్యై షయః, తా స్త్యైషయతీ, తా స్త్యైష్య:తి - తా స్త్యైతుం, తా స్త్యైతం। తా స్త్యానం, తా స్త్యైత్వా, ప్రతాస్త్యాయ- తాస్త్యాయం।తాస్త్యాయం, తా స్త్యైత్వా తా స్త్యైత్వా॥

షోపదేశస్యాపి సత్త్వేక్యరూపం తుల్యం, షోపదేశఫలంతు - తిష్ఠ్యాసతి అతిష్ఠ్యపదిత్యత్ర షత్వమ్ ॥

ఇతి ధ్వాదావజంతాః పరస్మైపదినః-అథహలంతపరస్మైపదినః

అక-కుటిలాయాంగతౌ-అకర్మకః-సేట్-పరస్మైపదీ

౧ అకతి॥ ౨ ఆక,ఆకతుః-ఆకుః॥౩ అకితా॥౪ అకిష్యతి॥౫ అకతు. ౬ ఆకత్॥౭ అకేత్॥ ౮ అక్యాత్-అక్యాస్తాం॥ ౯ మాభవానాకీత్ మాభవన్తావాకిష్టాం- మాభవన్తఆకిషుః- మాభవానకీత్। మాభవన్తా వకిష్టాం- మాభవన్తోకిషుః, అతోహలాదేర్లఘోరితి వోపధావృద్ధిః॥ ౧౦ ఆకిష్యత్॥

గత్యర్థత్వాన్నకర్మణ్యపీహా రేతఙ్

భావే—౧ అక్యతే॥౨ ఆకే ॥ ౩ అకితా॥ ౪ఆకిష్యతే ॥ ౫ అక్యతాం॥ ౬ ఆక్యత॥౭ అక్యేత॥౮ అకిషీష్ట॥ ౯ ఆకి॥౧౦ ఆకిష్యత॥

ణిచి—ఘటాదిత్వేనమిత్త్వాద్ధ్రస్వః—౧ అకయతి (తే) ౨ అకయాంచకార (చక్రే) బభూవ (ఆస) ౩ అకయితా(సి,సే-హే)౪ అకయిష్యతి(తే) ౫ అకయతు(తాం) ౬ ఆకయత్ (త) ౭ అకయేత్ (త) ౮ అక్యాత్-అకయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం)౯ ఆచికత్-ఆచికతాం,ఆచికన్ ఆచికత- ఆచికేతాం-ఆచికంత॥ ౧౦ ఆకయిష్యత్-(త)॥

కర్మణి—౧ అక్యతే॥౨అకయాంచక్రే-బభూవే(ఢ్వే-ధ్వే) ఆసే॥ ౩ ఆకితా(సే-హే) అకితా(సే-హే) అకయితా(సే-హే) ౪ ఆకిష్యతే అకిష్యతే,అకయిష్యతే॥ ౫ అక్యతాం॥౬ఆక్యత॥౭ అక్యేత॥ ౮ఆకిషీ

ష్ట (ఢ్వం) అకిషీష్ట (ఢ్వం) అకయిషీష్ట (ఢ్వంధ్వం) ౯ అకి-అకిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ఉపధాదీర్ఘాభావే ఆడాగమే సత్యపిదీర్ఘ సత్తా తుల్యంరూపమ్ ॥ తథాపి మాజ్యోగముదాహృత్యాడభావం సంపాద్య రూపవైలక్షణ్యం బోధ్యమ్ ॥ అకిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ఆకయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ ఆకిష్యత। దీర్ఘాభావే ఆడాగమే తుల్యం రూపం ॥ ఆకయిష్యత॥

సని—౧ అచికిషతి॥ ౨ అచికిషాంచకార. బభూవ(ఆస)3 అచికిషితా॥ ౪ అచికిషిష్యతి॥ ౫ అచికిషతు॥ ౬ ఆచికిషత్ ॥ ౭అచికిషేత్ ॥ ౮ అచికిష్యాత్ ॥ ౯ ఆచికిషీత్ ॥ ౧౦ ఆచికిషిష్యత్ ॥ అజాదిత్వాన్నాస్మాద్యఙ్ ॥

౧—అకితవ్యం-అకనీయం- ఆక్యం, అకితః, అకితవాన్- అకన్, అకంతీ- అకిష్యన్- అకిష్యతీ, అకిష్యంతీ. అకితుం, అకితం- అకనం, అకిత్వా, ప్రోదక్య, ఆకంఆకం, అకిత్వాఅకిత్వా॥

౨—అకయితవ్యం, అకనీయం, అక్యం, అకితః- అకితవాన్-అకయన్- అకయంతీ, అకయమానః, అకయిష్యన్, అకయిష్యతీ, అకయిష్యంతీ, అకయిష్యమాణః- అకయితుం, అకితం, అకనం, అకయిత్వా, అన్వక్య,అకమకం, ఆకమాకం, అకయిత్వాఅకయిత్వా॥

3—అచికిషితవ్యం,అచికిషణీయం, అచికిష్యం, అచికిషితః, అచికిషితవాన్, అచికిషన్, అచికిషంతీ, అచికిషిష్యన్, అచికిషిష్యతీ,అచికిషిష్యంతీ, అచికిషితుం, అచికిషితం,అచికిషణం, అచికిషిత్వా,ప్రత్యచికిష్య, ఆచికిషమచికిషం, అచికిషిత్వాచికిషిత్వా॥

అగకుటిలాయాంగతౌ అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ అగతి।ఆగ।అగితా। అగిష్యతీత్యాది సర్వమక ధాతువత్ ॥ అయమపి ఘటాదిత్వాన్మిత్ ॥

———

అగి, గతౌ,అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీఇదిత్త్వాన్నుమ్

౧అఙ్గతి॥౨ఆనఙ్గ,ఆనఙ్గతుః ॥ఆనంగిథ॥ ౩ అంగితా-సి౪అంగిష్యతి
౫అంగతు॥౬ఆంగత్॥౭అంగేత్॥౮అఙ్గ్యాత్॥౯ఆంగీత్ ॥౧౦ఆఙ్గిష్యత్॥

గత్యర్థత్వాన్న కర్మవ్యతీహారే తఙ్

భావే—౧ అంగ్యతే ॥ ౨ ఆనంగే ॥ ౩ అంగితా ॥ ౪ అంగిష్యతే
౫ అంగ్యతాం ॥ ౬ ఆంగ్యత ॥ ౭ అంగ్యేత ॥ ౮ అంగిషీష్ట ॥ ౯ ఆం
గి ॥ ౧౦ ఆంగిష్యత ॥

ణ్యంతాత్—౧ అంగయతి-తే ॥ ౨ అంగయాంచకార-చక్రే-బ
భూవ-ఆస ॥ ౩ అంగయితా-సి-సే-హే ॥ ౪ అంగయిష్యతి-తే ॥౫అం
గయతు-తాం ॥ ౬ ఆంగయత్-త ॥ ౭ అంగయేత్-త ॥ ౮ అంగ్యా
త్-అంగయిషీష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౯ ఆంజిగత్-త ॥౧౦ ఆంగయిష్యత్-త

కర్మణి—౧ అంగ్యతే ॥ ౨ అంగయాంచక్రే-బభూవే, ఢ్వే,ధ్వే-
ఆసే ॥ ౩ అంగయితా-సే-హే ॥ అంగితా-సే-హే ॥ ౪ అంగయిష్య
తే-అంగిష్యతే ॥ ౫ అంగ్యతాం ॥ ౬ ఆంగ్యత ॥ ౭ అంగ్యేత ॥ ౮ అ
ఙ్గయిషీష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ అంగిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ ఆంగి-ఆంగిషాతాం-ఢ్వం
ధ్వం ॥ ఆంగయిషాతాం-ఢ్వం,ధ్వం ॥ ౧౦ ఆంగయిష్యత-ఆంగిష్యత॥

సని—౧ అంజిగిషతి ॥ ౨ అంజిగిషాంచకార-బభూవ-ఆస ॥ ౩అ
ఞ్జిగిషితా ॥ ౪ అంజిగిషిష్యతి ॥ ౫ అంజిగిషతు ॥ ౬ ఆంజిగిషత్ ॥
౭ అంజిగిషేత్ ॥౮ అంజిగిష్యాత్ ॥౯ ఆంజిగిషీత్ ॥౧౦ఆంజిగిషిష్యత్

అజాదిత్వాన్న యఙ్యఙ్లుకౌ

౧—అంగితవ్యం । అంగనీయం ।అంగ్యం ।అంగితః । అంగితవాన్
అంగితస్సః । ప్రాంగితః । ఇదమేషామంగితం । అంగన్ - అంగంతీ ।
అంగిష్యన్-అంగిష్యతీ-అంగిష్యంతీ । అంగితుం । అంగితం । అంగనం
అంగిత్వా । ప్రాంగ్య । అంగమంగం । అంగిత్వాంగిత్వా ॥

౨—అంగయితవ్యః । అంగనీయః । అంగ్యః । అంగితః । అంగిత

వాన్ । అంగయన్-అంగయంతీ । అంగయమానః । అంగయిష్యన్-అ
ఙ్గయిష్యతీ-అంగయిష్యంతీ । అంగయిష్యమాణః । అంగయితుం।అం
గితం।అంగనం।అంగయిత్వా।ప్రాంగ్య।అంగమంగం। అంగయిత్వాంగయి
త్వా—౩—అంజిగిషితవ్యం ।అంజిగిషణీయం।అంజిగిష్యం । అంజిగిషి
తః । అంజిగిషితవాన్ । అంజిగిషన్-అంజిగిషంతీ । అంజిగిషిష్యన్
అంజిగిషిష్యతీ-అంజిగిషిష్యంతీ । అంజిగిషితుం । అంజిగిషితం । అం
జిగిషణం । అంజిగిషిత్వా । ప్రాంజిగిష్య । అంజిగిషమంజిగిషం । అం
జిగిషిత్వాంజిగిషిత్వా ॥

అఞ్చు-గతిపూజనయోః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ అఞ్చతి ॥ ౨ ఆనఞ్చ-ఆనఞ్చతుః-ఆనఞ్చుః॥ ఆనఞ్చిథ-ఆనఞ్చ
థుః-ఆనఞ్చ ॥ ఆనఞ్చ-ఆనఞ్చివ-ఆనఞ్చిమ ॥ ౩ అఞ్చితా-సి ॥ ౪
అఞ్చిష్యతి ॥ ౫ అఞ్చతు ॥ ౬ ఆఞ్చత్ ॥ ౭ అఞ్చేత్ ॥ ౮ గతౌ
నలోపః ॥ అచ్యాత్ , పూజాయాంతు-అఞ్చ్యాత్ ॥ ౯ ఆఞ్చీత్ ॥
౧౦ ఆఞ్చిష్యత్ ॥

పూజనార్థేకర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యత్యఞ్చతే ॥ ౨ వ్యత్యానం
చే ॥ ౩ వ్యత్యఞ్చితా-సే-హే ॥ ౪ వ్యత్యఞ్చిష్యతే ॥ ౫ వ్యత్యఞ్చ
తాం ॥ ౬ వ్యత్యాఞ్చత ॥ ౭ వ్యత్యఞ్చేత ॥ ౮ వ్యత్యఞ్చిషీష్ట ॥ ౯
వ్యత్యాఞ్చిష్ట ॥ ౧౦ వ్యత్యాఞ్చిష్యత ॥

పూజార్థాత్కర్మణి —౧ అఞ్చ్యతే ॥ ౨ ఆనఞ్చే ॥ ౩ అం
చితా-సే-హే॥౪అఞ్చిష్యతే॥౫అఞ్చ్యతాం॥౬ఆఞ్చ్యత॥౭అఞ్చ్యేత॥
౮అఞ్చిషీష్ట-ధ్వం॥౯ఆఞ్చి-ఆఞ్చిషాతాం-ఢ్వం-ధ్వం ॥౧౦ఆఞ్చిష్యత॥

గత్యర్థాత్కర్మణి—లట్-లోట్-లఙ్-లిఙ్షు-అచ్యతే- అ
చ్యతాం । ఆచ్యత । అచ్యేతేతివిశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్ ॥ సంయోగా
త్పరస్య లిటఃకిత్త్వాభావాద్గతావపి లిటినలోపః ॥

ణిచి—౧ అఞ్చయతి-తే ॥ ౨ అఞ్చయాంచకార-చక్రే-బభూవ

-ఆస ॥ ౩ అఞ్చయితా-సి-సే-హే ॥ ౪ అఞ్చయిష్యతి-తే ॥ ౫ అఞ్చయతు-తాం ॥ ౬ ఆఞ్చయత్-త ॥ ౭ అఞ్చయేత్-త ॥ ౮ అఞ్చ్యాత్ -అఞ్చయిషీష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౯ ఆఞ్చిచత్-త ॥ ౧౦ ఆఞ్చయిష్యత్-త

కర్మణి—౧ అఞ్చ్యతే ॥ ౨ అఞ్చయాంచక్రే-బభూవే-ఢ్వే-ధ్వే-ఆసే ॥ ౩ అఞ్చయితా-సే-హే ॥ అఞ్చితా-సే-హే ॥ ౪ అఞ్చయిష్యతే-అఞ్చిష్యతే ॥ ౫ అఞ్చ్యతాం ॥ ౬ ఆఞ్చ్యత ॥ ౭ అఞ్చ్యేత ౮ అఞ్చిషీష్ట-ఢ్వం ॥ అఞ్చయిషీష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౯ ఆఞ్చి-ఆఞ్చిషాతాం-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ఆఞ్చయిషాతాం-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ ఆఞ్చయిష్యత-ఆఞ్చిష్యత ॥

సని—౧ అఞ్చిచిషతి ॥ ౨ అఞ్చిచిషాంచకార-బభూవ-ఆస ॥ ౩ అఞ్చిచిషితా-సి ॥ ౪ అఞ్చిచిషిష్యతి ॥ ౫ అఞ్చిచిషతు ॥ ౬ ఆఞ్చిచిషత్ ॥ ౭ అఞ్చిచిషేత్ - ౮ అఞ్చిచిష్యాత్ ॥ ౯ ఆఞ్చిచిషీత్ ॥ ౧౦ ఆఞ్చిచిషిష్యత్ ॥

అజాదిత్వాన్న యఙ్లుకౌ

౧—అఞ్చితవ్యం । అఞ్చనీయం । అఙ్క్యం ణ్యతి జోరితి కుత్వమ్ ॥ నిష్ఠాయామనిటఇతివార్తికమతేకుత్వం సమక్నః । సమక్నవాన్ ।యస్యవిభాషేతీణ్నిషేధః॥అఞ్చోఽనపాదానఇతినిష్ఠాతస్యనత్వమ్। అపాదానేతుఉదక్తముదకంకూపాత్-ఉద్ధృతమిత్యర్థః-ఉదక్తవాన్ ఉద్ధృతవానిత్యర్థః॥పూజార్థేత్వఞ్చేః పూజాయామితీడాగమః॥అఞ్చితః।అఞ్చితవాన్।గతౌతుయస్యవిభాషేతినిషేధః॥అక్తః।అక్తవాన్॥ అంచన్-అఞ్చంతీ।అఞ్చిష్యన్-అఞ్చిష్యతీ-అఞ్చిష్యంతీ। అఞ్చితుం అఞ్చితం । అఞ్చనం । అఞ్చిత్వా । అఞ్చేః పూజాయామితి నిత్యమిట్ గతౌతు ఇట్పక్షే అఞ్చిత్వా॥ క్త్వాసేట్త్వేనాకిత్త్వాన్ననలోపః ॥ ఇడభావేకిత్త్వాన్నలోపః ॥ అక్త్వా । అన్వఞ్చ్య । అఞ్చమఞ్చం । అఞ్చిత్వాఞ్చిత్వా ॥ అక్త్వాక్త్వా॥

౨—అఞ్చయితవ్యః । అఞ్చనీయః । అఞ్చ్యః । అఞ్చితః ।అఞ్చితవాన్ । అఞ్చయన్ । అఞ్చయంతీ। అఞ్చయమానః। అఞ్చయిష్యన్ అఞ్చయిష్యతీ-అఞ్చయిష్యంతీ । అఞ్చయిష్యమాణః । అఞ్చయితుం। అఞ్చితం । అఞ్చనం । అఞ్చయిత్వా । సమఞ్చ్య । అఞ్చమఞ్చం । అఞ్చయిత్వాఞ్చయిత్వా ॥

3—అఞ్చిచిషితవ్యం । అఞ్చిచిషణీయం । అఞ్చిచిష్యం । అఞ్చిచిషితః। అఞ్చిచిషితవాన్। అఞ్చిచిషన్-అఞ్చిచిషంతీ।అఞ్చిచిషిష్యన్ అఞ్చిచిషిష్యతీ-అఞ్చిచిషిష్యంతీ।అఞ్చిచిషితుం। అఞ్చిచిషితం ।అఞ్చిచిషణం । అఞ్చిచిషిత్వా । సమఞ్చిచిష్య । అఞ్చిచిషమఞ్చిచిషం । అఞ్చిచిషిత్వాఞ్చిచిషిత్వా ॥

అర్చ-పూజాయాం॥సకర్మకః॥ సేట్ ॥పరస్మైపదీ

౧ అర్చతి ॥ ౨ ఆనర్చ-ఆనర్చతుః-ఆనర్చుః । 3 అర్చితా ॥ ౪ అర్చిష్యతి ॥ ౫ అర్చతు ॥ ౬ ఆర్చత్ ॥ ౭ అర్చేత్ ॥ ౮ అర్చ్యాత్ ౯ ఆర్చీత్ ॥ ౧౦ ఆర్చిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యత్యర్చతే॥ ౨ వ్యత్యానర్చే ॥ 3 వ్యత్యర్చితా-సే-హే ॥ ౪ వ్యత్యర్చిష్యతే ॥ ౫ వ్యత్యర్చతాం ॥ ౬ వ్యత్యార్చత ॥ ౭ వ్యత్యర్చేత ॥ ౮ వ్యత్యర్చిషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ వ్యత్యార్చిష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ వ్యత్యార్చిష్యత ॥

కర్మణి—౧ అర్చ్యతే ॥ ౨ ఆనర్చే ॥ 3 అర్చితా ॥ ౪ అర్చిష్యతే ॥ ౫ అర్చ్యతాం॥ ౬ ఆర్చ్యత ॥ ౭ అర్చ్యేత ॥ ౮ అర్చిషీష్ట॥ ౯ ఆర్చి-ఆర్చిషాతాం-ఆర్చిషత ॥ఢ్వం-ధ్వం- ౧౦ ఆర్చిష్యత ॥

ణ్యంతాత్—౧ అర్చయతి-తే ॥ ౨ అర్చయాంచకార-చక్రే-బభూవ-ఆస ॥ 3 అర్చయితా-సి-సే-హే ॥ ౪ అర్చయిష్యతి-తే ॥ ౫ అర్చయతు-తాం॥ ౬ ఆర్చయత్-త ॥ ౭ అర్చయేత్-త ॥ ౮ అర్చ్యాత్

ల్-అర్చయిషీష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౯ ఆర్చివల్-త ॥ ౧౦ ఆర్చయిష్యల్-త

కర్మణి——౧ అర్చ్యతే ॥ ౨ అర్చయాంచక్రే బభూవే-ఆసే ॥ ౩ అర్చయితా-సే-హే ॥ అర్చితా-సే-హె ॥ ౪ అర్చయిష్యతే- అర్చిష్యతే ॥ ౫ అర్చ్యతాం ॥ ౬ ఆర్చ్యత ॥ ౭ అర్చ్యేత ॥ ౮ అర్చయిషీష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ అర్చిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ ఆర్చి-ఆర్చిషాతాం-ఢ్వం-ధ్వం ఆర్చయిషాతాం-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ ఆర్చయిష్యత-ఆర్చిష్యత ॥

సని——౧ అర్చిచిషతి ॥ ౨ అర్చిచిషాంచకార-బభూవ-ఆస ॥ ౩ అర్చిచిషితా ॥ ౪ అర్చిచిషిష్యతి ॥ ౫ అర్చిచిషతు ॥ ౬ ఆర్చిచిషల్ ॥ ౭ అర్చిచిషేల్ ॥ ౮ అర్చిచిష్యాల్ ॥ ౯ ఆర్చిచిషీల్ ॥ ౧౦ ఆర్చిచిషిష్యల్ ॥

౧——అర్చితవ్యః । అర్చనీయః । అర్చ్యః । నిష్ఠాయాం సేట్కత్వాన్నుదత్త్వమ్ । అర్చితః । అర్చితవాన్ । అర్చన్-అర్చంతీ । వ్యత్యర్చమానః ! అర్చిష్యన్-అర్చిష్యతీ-అర్చిష్యంతీ । అర్చితుం । అర్చితం । అర్చనం । అర్చిత్వా । సమర్చ్య । అర్చమర్చం । అర్చిత్వార్చిత్వా ॥

౨——అర్చయితవ్యః । అర్చనీయః । అర్చ్యః । అర్చితః । అర్చితవాన్ । అర్చయన్-అర్చయంతీ । అర్చయమానః । అర్చయిష్యన్-అర్చయిష్యతీ-అర్చయిష్యంతీ । అర్చయితుం । అర్చితం । అర్చనం । అర్చయిత్వా । సమర్చ్య । అర్చమర్చం । అర్చయిత్వార్చయిత్వా ॥

౩——అర్చిచిషితవ్యం । అర్చిచిషణీయం । అర్చిచిష్యం । అర్చిచిషితః । అర్చిచిషితవాన్ । అర్చిచిషన్-అర్చిచిషంతీ । అర్చిచిషిష్యన్-అర్చిచిషిష్యతీ-అర్చిచిషిష్యంతీ । అర్చిచిషితుం । అర్చిచిషితం । అర్చిచిషణం । అర్చిచిషిత్వా । సమర్చిచిష్య । అర్చిచిషమర్చిచిషం ॥ అర్చిచిషిత్వార్చిచిషిత్వా ॥

అజ-గతిక్షేపణయోః ॥ గతావకర్మకః ॥ క్షేపణే సకర్మకః
సేట్ ॥ వ్యాదేశస్త్వనిట్ ॥ పరస్మైపదీ ॥

౧ అజతి ॥ ౨ అజేర్వ్యఘఞపోరిత్యార్ధధాతుకవిషయేవ్యాదేశః

వలాద్యార్ధధాతుకే వేష్యతఇత్యార్ధధాతుకెవలాదౌ వైకల్పికః ॥ వివాయ-వివ్యతుః-వివ్యుః ॥ వివయిథ-వివేథ-ఆజిథ-వివ్యథుః-వివ్య ॥ వివాయ-వివయి-వివ్యివ-ఆజివ-వివ్యిమ,ఆజిమ ॥ ౩ వెతా-వేతారౌ-వేతారః-సి ॥ అజితా-అజితారౌ-సి ॥ ౪ వేష్యతి- అజిష్యతి ॥ ౫ అజతు ॥ ౬ ఆజత్ ॥ ౭ అజేత్ ॥ ౮ వీయాత్-వీయాస్తాం-వీయాసుః ॥ ౯ అవైషీత్-అవైష్టాం-అవైషుః ॥ ఆజీత్-ఆజిష్టాం-ఆజిషుః ॥ ౧౦ అవేష్యత్-ఆజిష్యత్ ॥

క్షేపణార్థేకర్మవ్యతీహారె—౧ వ్యత్యజతే ॥ ౨ వ్యతివివ్యే-వ్యతివివ్యాతె-వ్యతివివ్యిరె ॥ వ్యతివివ్యిషె-థ్వే-ధ్వే ॥ వ్యతివివ్యివహే వ్యతివివ్యిమహే ॥ ౩ వ్యతివేతా-సే-హే ॥ వ్యత్యజితా-సే-హే ॥ ౪ వ్యతివెష్యతెవ్యత్యజిష్యతె॥౫వ్యత్యజతాం॥౬వ్యత్యాజత॥౭వ్యత్యజెత॥౮వ్యతివేషీష్ట।ధ్వం- ధ్వం -వ్యత్యజిషీష్ట - ధ్వం ॥ ౯వ్యత్యవెష్ట-వ్యత్యవేషాతాం-వ్యత్యవేషత-ధ్వం-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యాజిష్ట-వ్యత్యాజిషాతాం-వ్యత్యాజిషత-ధ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ వ్యత్యవేష్యత-వ్యత్యాజిష్యత ॥

కర్మణి—౧వీయతే ॥ ౨ వివ్యే-వివ్యాతే-వివ్యిరె ॥ వివ్యిషె-వివ్యాథె-వివ్యిధ్వే-ధ్వే ॥ వివ్యే-వివ్యివహే-వివ్యిమహే ॥ ౩ వాయితా-సే-హే । వేతా-సే,హే ॥ అజితా-సే-హే ॥ ౪ వాయిష్యతె-వేష్యతె ॥ అజిష్యతె ॥ ౫ వీయతాం ॥ ౬ అవీయత ॥ ౭ వీయేత ॥ ౮ వాయిషీష్ట-ధ్వం-ధ్వం ॥ వెషీష్ట-ధ్వం-ధ్వం ॥ అజిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అవాయి-అవాయిషాతాం-ధ్వం-ధ్వం॥ అవేషాతాం-ధ్వం-ధ్వం ॥ ఆజిషాతాం ధ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ అవాయిష్యత-అవేష్యత-ఆజిష్యత ॥

ణ్యంతాత్—౧ వాయయతి-తె ॥ ౨ వాయయాంచకార-చక్రే-బభూవ-ఆస ॥ ౩ వాయయితా-సి-సే-హే ॥ ౪ వాయయిష్యతి,తే ॥ ౫ వాయయతు-తాం॥౬ అవాయయత్-త॥౭ వాయయేత్-త॥ ౮వాయ్యాత్,వాయయిషీష్ట-ధ్వం-ధ్వం॥౯అవీవయత్-త॥౧౦అవాయయిష్యత్-త

కర్మణి—౧ వాయ్యతే ॥ ౨ వాయయాంచక్రే-బభూవే-ఢ్వే-ధ్వే-ఆసే ॥ ౩ వాయయితా-సే-హే ॥ వాయితా-సే-హే ॥ ౪ వాయయిష్యతే-వాయిష్యతే ॥ ౫ వాయ్యతాం ॥ ౬ అవాయ్యత ॥ ౭ వాయ్యేత ॥ ౮ వాయయిషీష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ వాయిషీష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౯ అవాయి-అవాయయిషాతాం-ఢ్వం-ధ్వం ॥ అవాయిషాతాం-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ ॥ అవాయయిష్యత-అవాయిష్యత ॥

సని—౧ వివీషతి ॥ అజిజిషతి ॥ ౨ వివీషాంచకార-బభూవ-అస ॥ అజిజిషాంచకార-బభూవ-ఆస ॥ ౩ వివీషితా-సి ॥ అజిజిషితా-సి ॥ ౪ వివీషిష్యతి । అజిజిషిష్యతి ॥ ౫ వివీషతు । అజిజిషతు ॥ ౬ అవివీషత్ ఆజిజిషత్ ॥ ౭ వివీషేత్ । అజిజిషేత్ ॥ ౮ వివీష్యాత్ । అజిజిష్యాత్ ॥ ౯ అవివీషీత్ । ఆజిజిషీత్ ॥ ౧౦ అవివీషిష్యత్-ఆజిజిషిష్యత్

యజి—కుటిలమజతి ॥ ౧ వేవీయతే । ఆర్ధధాతుక ఇతి విషయసప్తమీ । తేన యజివివక్షితే అజేర్వీభావః ॥ ౨ వేవీయాంచక్రే-బభూవ-ఆస ॥ ౩ వేవీయితా-సే-హే ॥ ౪ వేవీయిష్యతే ॥ ౫ వేవీయతాం ॥ ౬ అవేవీయత ॥ ౭ వేవీయేత ॥ ౮ వేవీయిషీష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౯ అవేవీయిష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ అవేవీయిష్యత ॥

అస్య యఙ్లుఙ్నాస్త్యేవ ॥ యఙో లుకా ఆర్ధధాతుకత్వేన వీభావస్యాప్రవృత్తేః ॥

౧—వేతవ్యం । అజితవ్యం । వయనీయః । వేయః । వీతః । అజితః । వీతవాన్ । అజితవాన్ । అజన్-అజంతీ । వేష్యన్ । అజిష్యన్ । వేష్యతీ-వేష్యంతీ । అజిష్యతీ-అజిష్యంతీ । వేతుం । అజితుం । వీతం । అజితం । వయనం । వీత్వా । అజిత్వా । ప్రవీయ । ప్రాజ్య । వాయం వాయం । వీత్వావీత్వా ॥ అజిత్వాజిత్వా ॥

౨ వాయయితవ్యః । వాయనీయః । వాయ్యః । వాయితః । వాయితవాన్ । వాయయన్-వాయయంతీ । వాయయమానః । వాయయి

ష్యత్-వాయయిష్యతీ-వాయయిష్యంతీ । వాయయిష్యమాణః । వా యయితుం । వాయితం । వాయనం । వాయయిత్వా । ప్రవాయ్య । వాయంవాయం । వాయయిత్వావాయయిత్వా ॥

౩—వివీషితవ్యః।అజిజిషితవ్యః।వివీషణీయః।అజిజిషణీయః।వివీష్యః-అ జిజిష్యః।వివీషితః।అజిజిషితః॥వివీషితవాన్।అజిజిషితవాన్।వివీషన్।అ జిజీషన్-వివీషంతీ-అజిజీషంతీ-వివీషిష్యన్-అజిజీషిష్యన్ ।వివీషిష్య తీ-వివీషిష్యంతీ। అజిజిషిష్యతీ-అజిజిషిష్యంతీ । వివీషితుం । అజిజి షితుం । వివీషితం । అజిజిషితం । వివీషణం। అజిజిషణం । వివీషిత్వా॥ అజిజిషిత్వా । ప్రవివీష్య । ప్రాజిజిష్య । వివీషంవివీషం । వివీషిత్వా వివీషిత్వా । అజిజిషమజిజిషం । అజిజిషిత్వాజిజిషిత్వా ॥

౪—వేవీయితవ్యం । వేవీయనీయం । వేవీయ్యం । వేవీయితః । వే వీయితవాన్ । వేవీయమానః । వేవీయిష్యమాణః । వేవీయితుం । వే వీయితం । వేవీయనం । వేవీయిత్వా । ప్రవేవీయ్య। వేవీయంవేవీయం వేవీయిత్వావేవీయిత్వా ॥

అజ్జ -అర్జనే॥సకర్మకః॥సేట్ పరస్మైపదీ

అర్జతి । ఆనర్జ । అర్జితేత్యాదిసర్వమర్చతివత్ ॥

అట-గతౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ అటతి ॥ ౨ ఆట-ఆటతుః-ఆటుః ॥ ౩ అటితా ॥ ౪ అటిష్యతి ॥ ౫ అటతు । ౬ ఆటత్॥ ౭ అటేత్ ॥ ౮ అట్యాత్ ॥ ౯ ఆటీత్-ఆటి ష్టాం-ఆటిషుః ॥ ౧౦ ఆటిష్యత్ ॥

గత్యర్థత్వాన్నకర్మణ్యతీహాలేతజ్

భావే—౧ అట్యతే । ౨ ఆటే ॥ ౩ అటితా ॥ ౪ అటిష్యతే ॥ ౫ అట్యతాం॥ ౬ఆట్యత ॥౭ అట్యేత॥౮అటిషీష్ట ॥౯ ఆటి॥ ౧౦ఆటిష్యత॥

ణ్యంతాత్—౧ ఆటయతి-తే ॥ ౨ఆటయాంచకార-చక్రే-బభూ వ-ఆస ॥ ౩ ఆటయితా-సి-స్మే ॥ ౪ ఆటయిష్యతి-తే ॥ ౫ ఆటయ

షు-తాం ॥ ౬ ఆటయల్-త ॥ ౭ ఆటయేల్-త ॥ ౮ ఆట్యాల్-ఆటయిషీష్ట-ధ్వం-ధ్వం ॥ ౯ ఆటిటల్-త ॥ ౧౦ ఆటయిష్యల్-త ॥

కర్మణి—౧ అట్యతే ॥ ౨ ఆటయాంచక్రే-బభూవే-ఆసే ॥ ౩ ॥ ఆటయితా, సే-హే ॥ ఆటితా-సే-హే ॥ ౪ ఆటయిష్యతే-ఆటిష్యతే ॥ ౫ ఆట్యతాం ॥ ౬. ఆట్యత ॥ ౭ ఆట్యేత ॥ ౮ ఆటయిషీష్ట-ధ్వం-ధ్వం ఆటిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ ఆటి-ఆటిషాతాం-ధ్వం-ధ్వం ॥ ఆటయిషాతాం-ధ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ ఆటయిష్యత-ఆటిష్యత ॥.

సని—౧ అటిటిషతి ॥ ౨ అటిటిషాంచకార-బభూవ-ఆస ॥ ౩ అటిటిషితా ॥ ౪ అటిటిషిష్యతి ॥ ౫ అటిటిషతు ॥ ౬ ఆటిటిషల్ ॥ ౭ ఆటిటిషేల్ ॥ ౮ అటటిష్యాల్ ॥ ౯ ఆటిటిషీల్ ॥ ౧౦ ఆటిటిషిష్యల్

కుటిలమటతీత్యర్థే సూచిసూత్రిమూత్ర్యట్యర్త్యశూర్ణోతిభ్యో యజ్వక్తవ్యఇతియజి ॥ ౧ అటాట్యతే ॥ ౨ అటాటాంచక్రే-బభూవ-అస ॥ ౩ అటాటితా ॥ ౪ అటాటిష్యతే ॥ ౫ అటాట్యతాం ॥ ౬ ఆటాట్యత ॥ ౭ అటాట్యేత ॥ ౮ అటాటిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ ఆటాటిష్ట-ధ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ ఆటాటిష్యత ॥

యజ్లుకి—సన్యజోరిత్యస్యప్రవృత్తత్వాద్యజపేక్షయా పూర్వస్య కార్యాభావాన్నలుమతేతి ప్రత్యయలక్షణనిషేధాభావాద్యజంతత్వాదట్శబ్దస్య ద్విర్వచనే హలాదిశేషే దీర్ఘోఽకిత ఇతి దీర్ఘే సవర్ణదీర్ఘే చ తిపస్తుత్వే అట్టి ఈట్పక్షే ఆటీతి అట్టః ఆటతీత్యాది ॥

౧—అటితవ్యం । అటనీయం । ఆట్యం । అటితః । అటితవాన్ । అటన్-అటంతీ । అటిష్యన్-అటిష్యతీ-అటిష్యంతీ ॥ అటితుం । అటితం । అటనం । అటిత్వా । సమట్య । ఆటమాటం । అటిత్వాటిత్వా ॥

౨—ఆటయితవ్యః । ఆటనీయః । ఆట్యః । ఆటితః । ఆటితవాన్ ఆటయన్-ఆటయంతీ । ఆటయమానః । ఆటయిష్యన్-ఆటయిష్యతీ-ఆటయిష్యంతీ । ఆటయిష్యమాణః । ఆటయితుం । ఆటితం । ఆటనం

ఆటయిత్వా । ఉపాట్య । ఆటమాటం । ఆటయిత్వాఆటయిత్వా॥

౩—అటిటిషితవ్యం । అటిటిషణీయం । అటిటిష్యం ।అటిటిషితః। అటిటిషితవాన్। అటిటిషన్ అటిటిషంతీ। అటిటిషిష్యన్ ।అటిటిషిష్యతీ అటిటిషిష్యంతీ । అటిటిషితుం । అటిటిషితం । అటిటిషణం । అటిటిషిత్వా । సమటిటిష్య । అటిటిషమటిటిషం ।అటిటిషిత్వాటిటిషిత్వా

౪—అటాటితవ్యం । అటాటనీయం । అటాట్యం । అటాటితం ।అటాటితవాన్ । అటాట్యమానః । అటాటిష్యమాణః । అటాటితుం । అటాటితం । అటాటనం । అటాటిత్వా । సమటాట్య । అటాటమటాటం । అటాటిత్వాటాటిత్వా ॥

౫—ఆటితవ్యం । ఆటనీయం । ఆట్యం । ఆటితః । ఆటితవాన్ । ఆటల్-ఆటతౌ-ఆటతః ॥ ఆటతీ । ఆటిష్యన్-ఆటిష్యతీ-ఆటిష్యంతీ । ఆటితుం । ఆటితం । ఆటనం । ఆటిత్వా । సమాట్య । ఆటమాటం । ఆటిత్వాటిత్వా ॥

అడ-ఉద్యమనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

అడతి । ఆడ! అడితేత్యాదిసర్వంయఙ్ యఙ్లుగ్వర్జమటధాతువత్॥ కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యత్యడతే ॥ ౨ వ్యత్యాడే ॥ ౩ వ్యత్యడితా-సీ-హే ॥ ౪ వ్యత్యడిష్యతే ॥ ౫ వ్యత్యడతాం ॥ ౬ వ్యత్యాడత ॥ ౭ వ్యత్యడేత ॥ ౮ వ్యత్యడిషీష్ట ॥ ౯ వ్యత్యాడిష్ట॥౧౦ వ్యత్యాడిష్యతేతివిశేషః

అడ్డ-అభియోగే॥సకర్మకః ॥సేట్॥పరస్మైపదీ

అడ్డతి । ఆనడ్డ । అడ్డితేత్యాదిసర్వమర్చతివత్ ॥

అణ-శబ్దార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

అణతి । ఆణ । అణితేత్యాదిసర్వమడధాతువత్ ॥

అత -సాతత్యగమనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

అతతి॥ఆత-ఆతతుః-ఆతుఃఅతితేత్యాదిసర్వంయఙ్ యఙ్లుగ్వర్జమటతివత్

అతి-బంధనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

అంతతి । ఆనంత । అంతితేత్యాదిసర్వమగిధాతువత్ ॥

అది-బంధనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

అందతి । ఆనంద । అందితేత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥

అత్యదీ నతిజ్విషయావితి కాశ్యపః । అన్యేతుతిజమపీచ్ఛంతి

అర్ద -గతౌయాచనేచ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

అర్దతి । ఆనర్ద । అర్దితేత్యాద్యర్చతివత్ ॥

గతౌనకర్మవ్యతీహారేతఙ్ ॥ సమర్ణః । సమర్ణవాన్ । న్యర్ణః న్యర్ణవాన్ । న్యర్ణః । న్యర్ణవాన్ । అర్దితః॥అర్దితవాంశ్చాన్యః॥ అర్దేస్సన్నివిభ్యఇతి,నిష్ఠాయామిడభావః,అభ్యర్ణం-నాతిదూరమాసన్నంవా, అభ్యర్దితమన్యత్, అభేశ్చావిదూర్యఇతినిష్ఠాయామిడభావః, అన్యత్రాప్రాగ్వత్ ॥

అర్బ-గతౌ, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

అర్బతి, ఆనర్బేత్యాదిసర్వమర్చతివత్ ॥

అభ్ర-గత్యర్థః, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

అభ్రతి, ఆనభ్ర, అభ్రితేత్యాదిప్రాగ్వత్॥

అమ-గత్యాదిషు; కనీ, దీప్తికాంతిగతిష్వత్యత్ర గతేః పరయోశ్శబ్ద
సంభక్త్యోరాదిశబ్దేన గ్రహః, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

అమతి, ఆమ, అమితేత్యాద్యకతివత్, శబ్దసంభక్త్యర్థే కర్మవ్యతీహారే తఙ్—౧ వ్యత్యమతే ॥ ౨ వ్యత్యామే ॥ ౩ వ్యత్యమితా-సే-హే ॥ ౪ వ్యత్యమిష్యతే ॥ ౫ వ్యత్యమతాం ॥ ౬ వ్యత్యామత॥ ౭వ్యత్యమేత॥౮వ్యత్యమిషీష్ట॥౯వ్యత్యామిష్ట॥౧౦వ్యత్యామిష్యతేతివిశేషః

సకమ్యమిచమామితి, మిత్త్వనిషేధాదామయతీత్యాది

అతఏవ ణ్యంతాత్కర్మణి, చిణ్ణములోరితి నప్రవర్తతే, నిష్ఠాయాం, ఆంతః, అమితః, ఆంతవాన్, అమితవాన్, రుష్యమత్వరసంఘుషాస్వనామితినిష్ఠాయామిడ్వికల్పః, అన్యత్ప్రాగ్వత్ ॥

అల-భూషణపర్యాప్తివారణేషు, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

అలతి । ఆల, ఆలితేత్యాద్యటతివత్, లుఙి—మాభవానాలీత్, అతోలాన్తస్యేత్యనేన నేటీతి నిషేధస్యాతో హలాదేరితి వికల్పస్యచాపవాదో వృద్ధిః ॥ కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యత్యలతే ॥ ౨ వ్యత్యాలే ॥౩వ్యత్యలితా-సే-హే ॥ ౪ వ్యత్యలిష్యతే ॥ ౫ వ్యత్యలతాం ॥ ౬ వ్యత్యాలత ॥ ౭ వ్యత్యలేత ॥ ౮ వ్యత్యలిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ౯ వ్యత్యాలిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం)॥ ౧౦వ్యత్యాలిష్యత॥అయంస్వరితేదిత్యేకే, తన్మతే,అలతే, ఆలేఇత్యాద్యపిప్రాగ్వత్ ॥

అవ-రక్షణగతికాంతిప్రీతితృప్త్యవగమప్రవేశశ్రవణస్వామ్యర్థ
యాచనక్రియేచ్ఛాదీప్త్యవాప్త్యాలింగనహింసాదానభా
గవృద్ధిషు, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

అవతి । ఆవ ।అవితేత్యాద్యటతివత్, గతేరన్యత్ర కర్మవ్యతీహారే తఙ్—౧ వ్యత్యవతే ॥ ౨వ్యత్యావే ॥ ౩ వ్యత్యవితా-సే-హే ॥ ౪వ్య

త్యవిష్యతే ॥ ౫ వ్యత్యవతాం ॥ ౬ వ్యత్యావత ॥౭ వ్యత్యవేత ॥౮ వ్యత్యవిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)॥ ౯ వ్యత్యావిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)॥౧౦వ్యత్యావిష్యత॥

అర్వ-హింసాయాం, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

అర్వతి । ఆనర్వ । అర్వితేత్యాద్యర్చతివత్ ।హింసార్థత్వాన్నకర్మవ్యతిహారేతఙ్ ॥

అక్షూ-వ్యాప్తౌ, సకర్మకః, వేట్, పరస్మైపదీ

అక్షోఽన్యతరస్యామితికర్త్రర్థే సార్వధాతుకేశ్నువా, పక్షే శప్—౧అక్ష్ణోతి-అక్ష్ణుతః-అక్ష్ణువంతి ॥ అక్ష్ణోషి-అక్ష్ణుథః-అక్ష్ణుథ అక్ష్ణోమి-అక్ష్ణువః-అక్ష్ణుమః ॥ పక్షే—అక్షతి-అక్షతః-అక్షంతీత్యాది. ౨ ఆనక్ష-ఆనక్షతుః-ఆనక్షుః ॥ స్వరతిసూతీత్యాదినావేట్ ॥ ఆనక్షిథ-ఆనష్ఠ-ఆనక్షథుః-ఆనక్ష ॥ ఆనక్ష-ఆనక్షివ-ఆనక్ష్వ-ఆనక్షిమ-ఆనక్ష్మ ౩ అక్షితా-అక్షితారౌ-అక్షితారః-సి ॥ పక్షే ॥ అష్టా-అష్టారౌ-అష్టారః - సి ॥ ౪ అక్షిష్యతి । అక్ష్యతి । ౫ అక్ష్ణోతు - అక్ష్ణుతాత్ - అక్ష్ణుతాం-అక్ష్ణువంతు ॥ అక్ష్ణుహి-అక్ష్ణుతాత్-అక్ష్ణుతం-అక్ష్ణుత ॥ అక్ష్ణవాని,అక్ష్ణవావ-అక్ష్ణవామ ॥ పక్షే — అక్షతు-అక్షతాత్- అక్షతాం-అక్షంతు ॥ అక్షాణి-అక్షావ-అక్షామ ॥ ౬ ఆక్ష్ణోత్-ఆక్ష్ణుతాం-ఆక్ష్ణువన్ ॥ ఆక్ష్ణోః-ఆక్ష్ణుతం-ఆక్ష్ణుత ॥ ఆక్ష్ణవం-ఆక్ష్ణువ-ఆక్ష్ణుమ॥ పక్షే—ఆక్షత్-ఆక్షతాం-ఆక్షన్ ॥ ౭ అక్ష్ణుయాత్-అక్ష్ణుయాతాం-అక్ష్ణుయుః ॥ అక్ష్ణుయాః-అక్ష్ణుయాతం-అక్ష్ణుయాత ॥ అక్ష్ణుయాం- అక్ష్ణుయావ-అక్ష్ణుయామ ॥పక్షే—అక్షేత్-అక్షేతాం-అక్షేయుః ॥ ౮ అక్ష్యాత్-అక్ష్యాస్తాం-అక్ష్యాసుః ॥౯ ఇటినేటీతివృద్ధిప్రతిషేధే మాభవానక్షీత్ ॥ అక్షిష్టాం-అక్షిషుః ॥ఇడభావే—మాభవానాక్షీత్, ఆష్టాం-ఆక్షుః ॥ ఆక్షీః-ఆష్టం-ఆష్ట ॥ ఆక్షం-ఆక్ష్వ-ఆక్ష్మ ॥ ౧౧ ఆక్షిష్యత్-

అక్షిష్యేతాం-అక్షిష్యేరన్ ॥ పక్షే ॥ అక్ష్యేత్-అక్ష్యేతాం-అక్ష్యేరన్ ॥
కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యత్యక్ష్ణుతే-వ్యత్యక్ష్ణువాతే-వ్యత్యక్ష్ణువతే॥ వ్యత్య
క్ష్ణుషే-వ్యత్యక్ష్ణువాథే-వ్యత్యక్ష్ణుధ్వే॥ వ్యత్యక్ష్ణువే-వ్యత్యక్ష్ణువహే-వ్య
త్యక్ష్ణుమహే॥ పక్షే—వ్యత్యక్షతే-వ్యత్యక్షేతే-వ్యత్యక్షంతే॥ ౨ వ్యత్యా
నక్షే వ్యత్యానక్షాతే-వ్యత్యానక్షిరే ॥ వ్యత్యానక్షిషే-వ్యత్యానక్షే-వ్య
త్యానక్షాథే-వ్యత్యానక్షిధ్వే-వ్యత్యానఢ్వే । వ్యత్యానక్షే-వ్యత్యానక్షివ
హే-వ్యత్యానక్ష్వహే-వ్యత్యానక్షిమహే ॥ వ్యత్యానక్ష్మహే ॥ ౩ వ్య
త్యక్షితా-సే-హే ॥ పక్షే—వ్యత్యష్టా-వ్యత్యష్టారౌ-వ్యత్యష్టారః-సే-
హే ॥ ౪ వ్యత్యక్షిష్యతే ॥ పక్షే—వ్యత్యక్ష్యతే ॥ ౫ వ్యత్యక్ష్ణుతాం-
వ్యత్యక్ష్ణువాతాం-వ్యత్యక్ష్ణువతాం ॥ వ్యత్యక్ష్ణుష్వ-వ్యత్యక్ష్ణువాథాం
వ్యత్యక్ష్ణుధ్వం ॥ వ్యత్యక్ష్ణవై-వ్యత్యక్ష్ణవావహై-వ్యత్యక్ష్ణవామహై ॥
పక్షే—వ్యత్యక్షతాం-వ్యత్యక్షేతాం-వ్యత్యక్షంతాం ॥ ౬ వ్యత్యాక్ష్ణుత
-వ్యత్యాక్ష్ణువాతాం-వ్యత్యాక్ష్ణువత । వ్యత్యాక్ష్ణుథాః-వ్యత్యాక్ష్ణువా
థాం-వ్యత్యాక్ష్ణుధ్వం ॥ వ్యత్యాక్ష్ణువి-వ్యత్యాక్ష్ణువహి-వ్యత్యాక్ష్ణుమ
హి ॥ పక్షే—వ్యత్యాక్షత-వ్యత్యాక్షేతాం-వ్యత్యాక్షంత ॥ ౭ వ్యత్యక్ష్ణు
వీత-వ్యత్యక్ష్ణువీయాతాం-వ్యత్యక్ష్ణువీరన్॥ వ్యత్యక్ష్ణువీథాః-వ్యత్యక్ష్ణు
వీయాథాం-వ్యత్యక్ష్ణువీధ్వం ॥ వ్యత్యక్ష్ణువీయ-వ్యత్యక్ష్ణువీవహి-వ్యత్య
క్ష్ణువీమహి ॥ పక్షే—వ్యత్యక్షేత-వ్యత్యక్షేయాతాం- వ్యత్యక్షేరన్ ॥
౮ వ్యత్యక్షీష్ట-వ్యత్యక్షీయాస్తాం-వ్యత్యక్షీరన్ ॥ వ్యత్యక్షీష్ఠాః-వ్యత్యక్షీ
యాస్థాం-వ్యత్యక్షీధ్వం ॥ వ్యత్యక్షీయ-వ్యత్యక్షీవహి-వ్యత్యక్షీమహి ॥
పక్షే — వ్యత్యక్షిషీష్ట - వ్యత్యక్షిషీయాస్తాం - వ్యత్యక్షిషీరన్-ధ్వం
౯ వ్యత్యాష్ట - వ్యత్యాక్షాతాం - వ్యత్యాక్షత ॥ వ్యత్యాష్ఠాః - వ్య
త్యాక్షాథాం-వ్యత్యాఢ్వం ॥ వ్యత్యాక్షి-వ్యత్యాక్ష్వహి-వ్యత్యాక్ష్మహి ॥
పక్షే—వ్యత్యాక్షిష్ట-వ్యత్యాక్షిషాతాం-వ్యత్యాక్షిషత-ఢ్వం,ధ్వం ॥ ౧౦
వ్యత్యాక్ష్యత-వ్యత్యాక్ష్యేతాం-వ్యత్యాక్ష్యంత ॥ పక్షే — వ్యత్యాక్షి

ష్యత-వ్యత్యాక్షిష్యేతాం-వ్యత్యాక్షిష్యంత ॥

కర్మణి—౧ అక్ష్యతే ॥ ఆనక్షే, ఆనక్షిషే-ఆనక్షే, ఆనక్షిఢ్వే-ఆనఢ్వే ॥ ఆనక్షివహే,ఆనక్ష్వహే,ఆనక్షిమహే, ఆనక్ష్మహే ॥ ౩ అక్షితా,సే,హే ॥ అష్టా,సే,హే ॥ ౪ అక్షిష్యతే, అక్ష్యతే ॥ ౫ అక్ష్యతాం ॥ ౬ ఆక్ష్యత ॥ ౭ అక్ష్యేత ॥ ౮ అక్షిషీష్ట,ధ్వం ॥ అక్షీష్ట,ధ్వం ౯ ఆక్షి,ఆక్షిషాతాం-ఆక్షిషత, ఢ్వం,ధ్వం ॥ పక్షే—ఆక్షాతాం,ఆక్షత, ఢ్వం ॥ ౧౦ ఆక్షిష్యత, ఆక్ష్యత ॥

ణ్యంతాల్—౧ అక్షయతి, తే ॥ ౨ అక్షయాంచకార, చక్రే, బభూవ, ఆస ॥ ౩ అక్షయితా, (సి, సే, హే) ॥ ౪ అక్షయిష్యతి,తే॥ ౫ అక్షయతు,తాం ॥ ౬ ఆక్షయల్,త ॥ ౭ అక్షయేల్,త ॥ ౮ అక్ష్యాల్, అక్షయిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౯ ఆచిక్షల్,త ॥ ౧౦ఆక్షయిష్యల్,త

కర్మణి—౧ అక్ష్యతే ॥ ౨ అక్షయాంచక్రే (బభూవే,ఆసే) ॥ ౩ అక్షయితా (సే,హే) ॥ అక్షితా (సే,హే) ॥౪ అక్షయిష్యతే, అక్షిష్యతే ॥ ౫ అక్ష్యతాం ॥ ౬ ఆక్ష్యత ॥ ౭ అక్ష్యేత ॥ ౮ అక్షయిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం)-అక్షిషీష్ట,ధ్వం ॥ ౯ ఆక్షి,ఆక్షిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ఆక్షయిషాతాం,(ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ౧౦ ఆక్షిష్యత,ఆక్షయిష్యత ॥

సని—ఇడభావే ॥ ౧ అచిక్షతి ॥ ౨ అచిక్షాంచకార (బభూవ,ఆస) ॥ ౩ అచిక్షితా,సి ॥ ౪ అచిక్షిష్యతి ॥ ౫ అచిక్షతు ॥ ౬ ఆచిక్షల్ ౭ అచిక్షేల్ ॥ అచిక్ష్యాల్ ॥ ౯ ఆచిక్షీల్ ॥ ౧౦ ఆచిక్షిష్యల్ ॥

ఇట్పక్షే—౧ అచిక్షిషతి ॥ ౨ అచిక్షిషాంచకార (బభూవ,ఆస)॥ ౩ అచిక్షిషితా ॥ ౪ అచిక్షిషిష్యతి ॥ ౫ అచిక్షిషతు ॥ ౬ ఆచిక్షిషల్॥ ౭ అచిక్షిషేల్ ॥ ౮ అచిక్షిష్యాల్॥ ౯ ఆచిక్షిషీల్ ॥ ౧౦ఆచిక్షిషిష్యల్

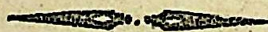
౧—అక్షితవ్యం । అష్టవ్యం । అక్షణీయం । అక్ష్యం । అష్టః । అష్టవాన్ । అక్ష్ణువన్ । అక్షన్ । అక్ష్ణువతీ । అక్షంతీ । వ్యత్యక్ష్ణువానః । వ్యత్యక్షమాణః। అక్షిష్యన్ । అక్షిష్యతీ । అక్షిష్యంతీ । అక్ష్యన్

అక్ష్యతీ । అక్ష్యంతీ ॥ అక్షితుం । అష్టుం । అష్టం । అక్షణం । అక్షిత్వా । అష్ట్వా ॥ సమక్ష్య । అక్షమక్షం । అక్షిత్వాఽక్షిత్వా । అష్ట్వాఽష్ట్వా

౨—అక్షయితవ్యః । అక్షణీయః । అక్ష్యః । అక్షితః । అక్షితవాన్ అక్షయన్ । అక్షయంతీ । అక్షయమాణః ॥ అక్షయిష్యన్ । అక్షయిష్యతీ । అక్షయిష్యంతీ । అక్షయిష్యమాణః । అక్షయితుం । అక్షితం అక్షణం । అక్షయిత్వా । సమక్ష్య । అక్షమక్షం । అక్షయిత్వాఽక్షయిత్వా ॥

౩—అచిక్షితవ్యం । అచిక్షణీయం । అచిక్ష్యం । అచిక్షితః । అచిక్షితవాన్ । అచిక్షన్ । అచిక్షన్తీ । అచిక్షిష్యన్ । అచిక్షిష్యతీ । అచిక్షిష్యంతీ । అచిక్షితుం । అచిక్షితం । అచిక్షణం । అచిక్షిత్వా ॥ సమచిక్ష్య । అచిక్షమచిక్షం । అచిక్షిత్వాచిక్షిత్వా ॥

ఇట్పక్షే—అచిక్షిషితవ్యం । అచిక్షిషణీయం । అచిక్షిష్యం ॥ అచిక్షిషితః । అచిక్షిషితవాన్ । అచిక్షిషన్ । అచిక్షిషంతీ ॥ అచిక్షిషిష్యన్ అచిక్షిషిష్యతీ । అచిక్షిషిష్యంతీ ॥ అచిక్షిషితుం । అచిక్షిషితం । అచిక్షిషణం । అచిక్షిషిత్వా । సమచిక్షిష్య । అచిక్షిషమచిక్షిషం । అచిక్షిషిత్వాచిక్షిషిత్వా ॥

అర్హ, పూజాయాం ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మై . పదీ

౧ అర్హతి ॥ ౨ ఆనర్హ ॥ ౩ అర్హితా,సి ॥ ౪ అర్హిష్యతి॥ అర్హతు ॥ ౬ అర్హత్ ॥ ౭ అర్హేత్ ॥ ౮ అర్హ్యాత్ । ౯ ఆర్హీత్ । ఆర్హిష్టాం ॥ ౧౦ ఆర్హిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యత్యర్హతే ॥ ౨ వ్యత్యానర్హే (ఢ్వే, ధ్వే) ॥ ౩ వ్యత్యర్హితా (సే, హే) ॥ ౪ వ్యత్యర్హిష్యతే ॥ ౫ వ్యత్యర్హతాం ॥ ౬ వ్యత్యార్హత ॥ ౭ వ్యత్యర్హేత ॥ ౮ వ్యత్యర్హిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ౯ వ్యత్యార్హిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యార్హిష్యత ॥

కర్మణి—౧ అర్హ్యతే ॥ ౨ ఆనర్హే ॥ ౩ అర్హితా ॥ ౪ అ

 అ

ర్హిష్యతే ॥ ౫ అర్హ్యతాం ౬ ఆర్హ్యత ॥ ౭ అర్హ్యేత ॥ ౮ ॥ అర్హిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ౯ ఆర్హి,ఆర్హిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ౧౦ ఆర్హిష్యత ॥

ణ్యంతాత్—౧ అర్హయతి-తే॥ ౨ అర్హయాంచకార (చక్రే),బభూవ, ఆస ॥ ౩ అర్హయితా (సి, సే, హే) ౪ అర్హయిష్యతి,తే ॥ ౫ అర్హయతు,తాం ॥ ౬ ఆర్హయత్,త॥ ౭ అర్హయేత్,త॥ ౮ అర్హ్యాత్,అర్హయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)॥ ౯ ఆర్జిహత్,త॥ ౧౦ ఆర్హయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ అర్హ్యతే ॥ ౨ అర్హయాంచక్రే (బభూవే-ఢ్వే-ధ్వే-ఆసే) ॥ ౩ అర్హయితా (సే-హే) అర్హితా (సే-హే) ॥ ౪ అర్హయిష్యతే-అర్హిష్యతే ॥ ౫ అర్హ్యతాం ॥ ౬ ఆర్హ్యత॥ ౭ అర్హ్యేత ॥ ౮ అర్హయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం)-అర్హిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౯ ఆర్హి-ఆర్హయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం)-ఆర్హిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ ఆర్హయిష్యత-ఆర్హిష్యత ॥

సని—౧ అర్జిహిషతి ॥ ౨ అర్జిహిషాంచకార(బభూవ-ఆస)॥ ౩ అర్జిహిషితా-సి ॥ ౪ అర్జిహిషిష్యతి ॥ ౫ అర్జిహిషతు ॥ ౬ ఆర్జిహిషత్ ॥ ౭ అర్జిహిషేత్ ॥ ౮ అర్జిహిష్యాత్ ॥ ౯ ఆర్జిహిషీత్ ॥ ౧౦ ఆర్జిహిషిష్యత్ ॥

౧—అర్హితవ్యః । అర్హణీయః । అర్హ్యః । అర్హితః । అర్హితవాన్ । ప్రశస్తమర్హతీత్యర్హన్ । అర్హః ప్రశంసాయామితి శతా । అర్హన్తీ । వ్యత్యర్హమాణః । అర్హిష్యన్-అర్హిష్యతీ-అర్హిష్యంతీ । అర్హితుం । అర్హితం । అర్హణం । అర్హిత్వా । సమర్హ్య । అర్హమర్హం । అర్హిత్వార్హిత్వా ॥

౨—అర్హయితవ్యః । అర్హణీయః । అర్హ్యః । అర్హితః । అర్హితవాన్ । అర్హయన్-అర్హయంతీ । అర్హయమాణః । అర్హయిష్యన్ అర్హయిష్యతీ-అర్హయిష్యంతీ । అర్హయితుం । అర్హితం । అర్హ

ణం। అర్హ్మయిత్వా।సమర్హ్య। అర్హమర్హం।అర్హ్మయిత్వార్హ్మయిత్వా॥

3—అర్జిహిషితవ్యః। అర్జిహిషణీయః। అర్జిహిష్యః। అర్జిహిషితః। అర్జిహిషితవాన్। అర్జిహిషన్। అర్జిహిషంతీ। అర్జిహిషిష్యన్ అర్జిహిషిష్యతీ-అర్జిహిషిష్యంతీ। అర్జిహిషితుం। అర్జిహిషితం। అర్జిహిషణం। అర్జిహిషిత్వా। సమర్జిహిష్య। అర్జిహిషమర్జిహిషం।అర్జిహిషిత్వార్జిహిషిత్వా॥

ఆఛి-ఆయామే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ ఆఞ్ఛతి॥ ౨ ఆనాఞ్ఛ॥ 3 ఆఞ్ఛితా॥ ౪ ఆఞ్ఛిష్యతి॥౫ఆఞ్ఛతు॥ ౬ఆఞ్ఛత్॥ ౭ ఆఞ్ఛేత్॥ ౮ ఆఞ్ఛ్యాత్॥ ౯ఆఞ్ఛీత్॥ ౧౦ ఆఞ్ఛిష్యత్॥—కర్మవ్యతిహారే—॥౧ వ్యత్యాఞ్ఛతే॥ ౨ వ్యత్యానాఞ్ఛే॥ 3 వ్యత్యాఞ్ఛితా(సే-హే)॥ ౪ వ్యత్యాఞ్ఛిష్యతే॥౫ వ్యత్యాఞ్ఛతాం॥ ౬ వ్యత్యాఞ్ఛత॥ ౭ వ్యత్యాఞ్ఛేత॥ ౮ వ్యత్యాఞ్ఛిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ వ్యత్యాఞ్ఛిష్ట-(ఢ్వం-ధ్వం)॥ ౧౦ వ్యత్యాఞ్ఛిష్యత॥

కర్మణి—౧ ఆఞ్ఛ్యతే॥ ౨ ఆనాఞ్ఛే॥ 3 ఆఞ్ఛితా(సే-హే) ౪ ఆఞ్ఛిష్యతే॥ ౫ ఆఞ్ఛ్యతాం॥ ౬ ఆఞ్ఛ్యత॥ ౭ ఆఞ్ఛ్యేత॥ ౮ఆఞ్ఛిషీష్ట-ధ్వం॥౯ఆఞ్ఛి-ఆఞ్ఛిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం)॥౧౦ఆఞ్ఛిష్యత॥

ణ్యంతాత్—౧ ఆఞ్ఛయతి-తే॥ ౨ ఆఞ్ఛయాంచకార(చక్రే)-బభూవ-ఆస)॥ 3 ఆఞ్ఛయితా(సి-సే-హే) ౪ ఆఞ్ఛయిష్యతి-తే॥౫ ఆఞ్ఛయతు-తాం॥ ౬ ఆఞ్ఛయత్-త॥ ౭ ఆఞ్ఛయేత్-త॥౮ఆఞ్ఛ్యాత్।ఆఞ్ఛయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ ఆఞ్చిఛత్-త॥౧౦ఆఞ్ఛయిష్యత్-త॥

కర్మణి—౧ ఆఞ్ఛ్యతే॥ ౨ ఆఞ్ఛయాంచక్రే(బభూవే-ఆసే)॥ 3 ఆఞ్ఛయితా-ఆఞ్ఛితా॥ ౪ ఆఞ్ఛయిష్యతే-ఆఞ్ఛిష్యతే॥ ౫ ఆఞ్ఛ్యతాం॥ ౬ ఆఞ్ఛ్యత॥ ౭ ఆఞ్ఛ్యేత॥ ౮ ఆఞ్ఛయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)-ఆఞ్ఛిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ ఆఞ్ఛి-ఆఞ్ఛిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం)॥ ఆఞ్ఛ

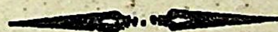
యిషాతాం-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ ఆఞ్ఛయిష్యత-ఆఞ్ఛిష్యత ॥

సని—౧ ఆఞ్చిఛిషతి ॥ ౨ ఆఞ్చిఛిషాంచకార(బభూవ-ఆస)॥ 3 ఆఞ్చిఛిషితా-సి ॥ ౪ ఆఞ్చిఛిషిష్యతి ॥ ౫ ఆఞ్చిఛిషతు ॥ ౬ ఆఞ్చిఛిషత్ ॥ ౭ ఆఞ్చిఛిషేత్ ॥ ౮ ఆఞ్చిఛిష్యాత్ ॥ ౯ ఆఞ్చిఛిషీత్ ॥ ౧౦ ఆఞ్చిచ్ఛిషిష్యత్॥

౧—ఆఞ్ఛితవ్యః । ఆఞ్ఛనీయః । ఆఞ్ఛ్యః । ఆఞ్ఛితః । ఆఞ్ఛితవాన్ । ఆఞ్ఛన్ । ఆఞ్ఛంతీ । వ్యత్యాఞ్ఛమానః । ఆఞ్ఛిష్యన్-ఆఞ్ఛిష్యతీ-ఆఞ్ఛిష్యంతీ । ఆఞ్ఛితుం । ఆఞ్ఛితం । ఆఞ్ఛనం । ఆఞ్ఛిత్వా । సమాఞ్ఛ్య । ఆఞ్ఛమాఞ్ఛం । ఆఞ్ఛిత్వాఞ్ఛిత్వా ॥

౨ ఆఞ్ఛయితవ్యః ।ఆఞ్ఛనీయః। ఆఞ్ఛ్యః । ఆఞ్ఛితః । ఆఞ్ఛితవాన్ । ఆఞ్ఛయన్-ఆఞ్ఛయంతీ । ఆఞ్ఛయమానః । ఆఞ్ఛయిష్యన్ ఆఞ్ఛయిష్యతీ-ఆఞ్ఛయిష్యంతీ । ఆఞ్ఛయితుం। ఆఞ్ఛితం।ఆఞ్ఛనం। ఆఞ్ఛయిత్వా।సమాఞ్ఛ్య।ఆఞ్ఛమాఞ్ఛం।ఆఞ్ఛయిత్వాఞ్ఛయిత్వా ॥

3—ఆఞ్చిఛిషితవ్యం । ఆఞ్చిఛిషణీయం । ఆఞ్చిఛిష్యం । ఆంచిఛిషితః । ఆఞ్చిఛిషితవాన్ । ఆఞ్చిఛిషన్ । ఆఞ్చిఛిషంతీ । ఆఞ్చిఛిషిష్యన్-ఆఞ్చిఛిషిష్యతీ-ఆఞ్చిఛిషిష్యంతీ। ఆఞ్చిఛిషితుం। ఆఞ్చిఛిషితం । ఆఞ్చిఛిషణం । ఆఞ్చిఛిషిత్వా । సమాఞ్చిఛిష్య। ఆఞ్చిఛిషమాఞ్చిఛిషం । ఆఞ్చిఛిషిత్వాఞ్చిఛిషిత్వా ॥

ఇఖ గతౌ సకర్మకః, సేట్ పరస్మైపదీ

౧ ఏఖతి। ౨ ఇయేఖ,ఈఖతుః-ఈఖుః । ఇయేఖిథ - ఈఖథుః ఈఖ । ఇయేఖ,ఈఖివ, ఈఖిమ । 3 ఏఖితా। ౪ ఏఖిష్యతి। ౫ ఏఖతు। ౬ ఐఖత్ । ౭ ఏఖేత్ ॥ ౮ ఇఖ్యాత్ - ఇఖ్యాస్తాం ॥ ౯ ఐఖీత్, ఐఖిష్టాం ॥౧౦ ఐఖిష్యత్ ॥

గత్యర్థత్వాన్నకర్మణ్యతీహా రేత జ్

కర్మణి—౧ ఇఖ్యతే। ౨ఈఖే। ౩ ఏఖితా ॥ ౪ ఏఖిష్యతే । ౫ ఇఖ్యతాం । ౬ ఐఖ్యత । ౭ ఇఖ్యేత ॥ ౮ ఏఖిషీష్ట-ధ్వం । ౯ ఐఖి-ఐఖిషాతాం-ఢ్వం-ధ్వం॥ ౧౦ ఐఖిష్యత ॥

ణ్యన్తాత్—౧ఏఖయతి-తే ॥ ౨ ఏఖయాంచకార, చక్రే—బభూవ । ఆస ॥ ౩ ఏఖయితా, (సి, సే, హే) ౪ ఏఖయిష్యతి-తే ॥ ౫-ఏఖయతు-తాం ॥ ౬ ఐఖయత్-త॥ ౭ ఏఖయేత్-త ॥ ౮ ఏఖ్యాత్- ఏఖ్యాస్తాం - ఏఖయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౯ ఐచిఖత్-త ॥ ౧౦ ఐఖయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ ఏఖ్యతే । ౨ ఏఖయాంచక్రే । బభూవే- ఆసే ॥ ౩ఏఖయితా-సే-హే ॥ ఏఖితా, సే, హే ॥ ౪ ఏఖయిష్యతే । ఏఖిష్యతే॥ ౫ ఏఖ్యతాం ॥ ౬ ఐఖ్యత ॥ ౭ఏఖ్యేత ॥ ౮ ఏఖయిషీష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ఏఖిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ ఐఖి-ఐఖిషా తాం- (ఢ్వం-ధ్వం) ఐఖయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ఐఖయిష్యత- ఐఖిష్యత ॥

సని—౧ ఏచిఖిషతి । ౨ ఏచిఖిషాంచకార - బభూవ, ఆస ।౩ఏచిఖిషితా ॥ ౪ ఏచిఖిషిష్యతి । ౫ ఏచిఖిషతు ॥ ౬ ఐచిఖిషత్ ॥౭॥ఏచిఖిషేత్ ॥ ౮ ఏచిఖిష్యాత్ ॥ ౯ ఐచిఖిషీత్ ॥ ౧౦ ఐచిఖిషిష్యత్ ॥

౧—ఏఖితవ్యం, ఏఖనీయం- ఏఖ్యం- ఇఖితః- ఇఖితవాన్, ఏఖన్ ఏఖన్తీ- ఏఖిష్యన్- ఏఖిష్యతీ, ఏఖిష్యంతీ - ఏఖితుం- ఇఖితం- ఏఖనం- ఏఖిత్వా- ప్రేఖ్య- ఏఖమేఖం- ఏఖిత్వైఖిత్వా ॥.

౨—ఏఖయితవ్యః- ఏఖనీయః, ఏఖ్యః- ఏఖితః- ఏఖితవాన్- ఏఖయన్- ఏఖయంతీ- ఏఖయిష్యన్- ఏఖయిష్యతీ- ఏఖయిష్యంతీ ॥ ఏఖయితుం- ఏఖితం- ఏఖనం- ఏఖయిత్వా- ప్రేఖ్య- ఏఖమేఖం - ఏఖయిత్వైఖయిత్వా ॥

౩—ఏచిఖిషితవ్యం-ఏచిఖిషణీయం - ఏచిఖిష్యం- ఏచిఖిషితః, ఏచిఖిషితవాన్- ఏచిఖిషన్- ఏచిఖిషంతీ, ఏచిఖిషిష్యన్ - ఏచిఖిషిష్య

తీ- ఏచిఖిషిష్యంతీ- ఏచిఖిషితుం- ఏచిఖిషితః- ఏచిఖిషణం- ఏచిఖిషిత్వా- ప్రేచిఖిష్య-ఏజేపరరూపమితిపరరూపం - ఏచిఖిష మేచిఖిషః- ఏచిఖిషిత్వైచిఖిషిత్వా ॥

ఇఖిగతౌ సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

౧ ఇఙ్ఖతి । ౨ ఇఙ్ఖాఞ్చకార । బభూవ-ఆస ॥ ౩ ఇఙ్ఖితా॥ ౪ ఇంఖిష్యతి । ౫ ఇంఖతు ॥ ౬ ఐంఖత్ ॥ ౭ ఇంఖేత్ ॥ ౮ ఇంఖ్యాత్॥ ౯ ఐంఖీత్ ॥ ౧౦ ఐంఖిష్యత్ ॥

కర్మణి—౧ ఇఙ్ఖ్యతే ॥ ౨ ఇంఖాంచక్రే—బభూవే-ఆసే ॥ ౩ఇంఖితా ॥ ౪ ఇంఖిష్యతే ॥ ౫ ఇంఖ్యతాం ॥ ౬ ఐంఖ్యత । ౭ ఇంఖ్యేత ॥ ౮ ఇంఖిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ ఐంఖి-ఢ్వం-ధ్వం॥౧౦ ఐంఖిష్యత॥

ణ్యంతాత్—౧ ఇఙ్ఖయతి-తే ॥ ౨ ఇంఖయాంచకార - చక్రే - బభూవ- ఆస ॥ ౩ ఇంఖయితా (సి-సే-హే) ౪ ఇంఖయిష్యతి, తే ॥ ౫ ఇంఖయతు-తాం ॥ ౬ ఐంఖయత్ - త ॥ ౭ ఇంఖయేత్-త ॥ ౮ఇంఖ్యాత్, ఇంఖయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౯ ఐంచిఖత్ త ॥ ౧౦ ఐంఖయిష్యత్—త ॥

కర్మణి—౧ ఇఙ్ఖ్యతే। ౨ ఇంఖయాంచక్రే-బభూవే (ఆసే) ౩ఇంఖయితా (సే-హే) ఇంఖితా(సే,హే) ౪ ఇంఖయిష్యతే-ఇంఖిష్యతే ౫ ఇంఖ్యతాం ॥ ౬ఐఙ్ఖ్యత ॥ ౭ ఇంఖ్యేత ॥ ౮ ఇఙ్ఖయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ఇఙ్ఖిషీష్ట (ధ్వం) ౯ ఐంఖి - ఐంఖిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ఐఙ్ఖయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ ఐఙ్ఖయిష్యత-ఐంఖిష్యత ॥

సని— ౧ ఇఞ్చిఖిషతి ॥ ౨ ఇంచిఖిషాఞ్చకార - బభూవ(ఆస) ౩ ఇంచిఖిషితా ॥ ౪ ఇంచిఖిషిష్యతి ॥ ౫ ఇంచిఖిషతు ॥ ౬ ఐంచిఖిషత్ ॥ ౭ ఇంచిఖిషేత్ ॥ ౮ ఇంచిఖిష్యాత్ ॥ ౯ ఐంచిఖిషీత్ ॥ ౧౦ ఐంచిఖిషిష్యత్ ॥

౧—ఇంఖితవ్యం, ఇఙ్ఖనీయం- ఇఙ్ఖ్యం, ఇంఖితః, ఇంఖితవాన్- ఇంఖన్, ఇఙ్ఖంతీ - ఇంఖిష్యన్, ఇంఖిష్యతీ, ఇఙ్ఖిష్యంతీ, ఇంఖితుం ఇంఖితం- ఇఙ్ఖనం- ఇంఖిత్వా, ప్రేఙ్ఖ్య-ఇఙ్ఖమిఙ్ఖం,ఇంఖిత్వేంఖిత్వా

౨—ఇఙ్ఖయితవ్యః- ఇఙ్ఖనీయః- ఇఙ్ఖ్యః, ఇంఖితః- ఇంఖితవాన్, ఇఙ్ఖయన్- ఇఙ్ఖయంతీ- ఇఙ్ఖయమానః - ఇఙ్ఖయిష్యన్- ఇఙ్ఖయిష్యతీ- ఇఙ్ఖయిష్యంతీ ఇంఖయిష్యమాణః- ఇంఖయితుం- ఇంఖితం- ఇంఖనం- ఇంఖయిత్వా- ప్రేంఖ్య- ఇంఖమింఖం -ఇంఖయిత్వేంఖయిత్వా॥

౩—ఇంచిఖిషితవ్యం- ఇంచిఖిషణీయం- ఇంచిఖిష్యం - ఇంచిఖిషితః ఇంచిఖిషితవాన్ - ఇంచిఖిషన్- ఇంచిఖిషంతీ- ఇంచిఖిషిష్యన్, ఇంచిఖిషిష్యతీ- ఇంచిఖిషిష్యంతీ, ఇంచిఖిషితుం, ఇంచిఖిషితం- ఇంచిఖిషణం, ఇంచిఖిషిత్వా, ప్రేంచిఖిష్య, ఇంచిఖిషమించిఖిషం-ఇంచిఖిషిత్వేంచిఖిషిత్వా ॥

ఇగి, గతౌ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ

౧ఇఙ్గతి ॥ ౨ ఇంగాంచకార, ఇంగితేత్యాదిసర్వమిఙ్ఖతివత్ సని, అభ్యాసస్యజకారో విశేషః

ఇట గతౌ ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ

ఏటతి, ఇయేట-ఏటితేత్యాదిసర్వమిఖధాతువత్ ॥

ఇది పరమైశ్వర్యే—అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

ఇన్దతి- ఇందాంచకార, ఇందితేత్యాదిసర్వమింఖతివత్ ॥ అయం నతిజీప్సయఇతి కాశ్యపః, అన్యేతు తిజమపీచ్ఛంతి ॥

ఇవి-వ్యాప్తౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ ఇన్వతి ॥ ౨ ఇన్వాంచకార(బభూవ-ఆస) ౩ ఇన్వితా ॥ ౪ ఇన్విష్యతి ॥ ౫ ఇన్వతు ॥ ౬ ఐన్వత్ ॥ ౭ ఇన్వేత్ ॥ ౮ ఇన్వ్యాత్-ఇన్వ్యాస్తాం ॥ ౯ ఐన్వీత్-ఐన్విష్టాం ॥ ౧౦ ఐన్విష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతీన్వతే ॥ ౨ వ్యతీన్వాఞ్చక్రే(బభూవ-ఆస) ౩ వ్యతీన్వితా(సే-హే) ౪ వ్యతీన్విష్యతే ॥ ౫ వ్యతీన్వతాం ॥ ౬ వ్యత్యైన్వత ॥ ౭ వ్యతీన్వేత ॥ ౮ వ్యతీన్విషీష్ట ॥ ౯ వ్యత్యైన్విష్ట ॥ ౧౦ వ్యత్యైన్విష్యత ॥

కర్మణి—౧ ఇన్వ్యతే ॥ ౨ ఇన్వాఞ్చక్రే(బభూవే-ఆసే) ॥ ౩ ఇన్వితా(సే-హే)౪ ఇన్విష్యతే॥౫ ఇన్వ్యతాం॥౬ ఐన్వ్యత ॥ ౭ ఇన్వ్యేత ॥ ౮ ఇన్విషీష్ట ॥ ౯ ఐన్వి-ఐన్విషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం)౧౦ఐన్విష్యత

ణ్యంతాత్—౧ ఇన్వయతి-తే ॥ ౨ ఇన్వయాంచకార (చక్రే-బభూవ-ఆస) ౩ ఇన్వయితా(సి-సే-హే) ౪ ఇన్వయిష్యతి-తే ॥ ౫ ఇన్వయతు-తాం ॥ ౬ ఐన్వయత్-త ॥ ౭ ఇన్వయేత్-త ॥ ౮ ఇన్వ్యాత్-ఇన్వయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ ఐన్వివత్-ఐన్వివతాం॥ఐన్వివత ॥ ఐన్వివేతాం ॥ ౧౦ ఐన్వయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ ఇన్వ్యతే ॥ ౨ ఇన్వయాంచక్రే(బభూవే-ఆసే) ౩ ఇన్వయితా(సే-హే)-ఇన్వితా(సే-హే) ౪ ఇన్వయిష్యతే-ఇన్విష్యతే ॥ ౫ ఇన్వ్యతాం ॥ ౬ ఐన్వ్యత ॥ ౭ ఇన్వ్యేత ॥ ౮ ఇన్వయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)-ఇన్విషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ ఐన్వి-ఐన్విషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ఐన్వయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ ఐన్వయిష్యత-ఐన్విష్యత ॥

సని—౧ ఇన్వివిషతి ॥ ౨ ఇన్వివిషాంచకార(బభూవ-ఆస) ౩ ఇన్వివిషితా ॥ ౪ ఇన్వివిషిష్యతి ॥ ౫ ఇన్వివిషతు ॥ ౬ ఐన్వివిషత్ ॥ ౭ ఇన్వివిషేత్ ॥ ౮ ఇన్వివిష్యాత్ ॥ ౯ ఐన్వివిషీత్ ॥ ౧౦ ఐన్వివిషిష్యత్

౧—ఇన్వితవ్యః । ఇన్వనీయః । ఇన్వ్యః। ఇన్వితః। ఇన్వితవాన్!

ఇన్వన్ । ఇన్వంతీ । వ్యతిన్వమానః । ఇన్విష్యన్-ఇన్విష్యతీ-ఇన్విష్యన్తీ । ఇన్వితుం । ఇన్వితం । ఇన్వనం । ఇన్విత్వా । ప్రేన్వ్య । క్షుభ్నాదిత్వాన్న ణత్వం । ఇన్వమిన్వం । ఇన్వి త్వేన్విత్వా ॥

౨—ఇన్వయితవ్యః । ఇన్వనీయః । ఇన్వ్యః । ఇన్వితః । ఇన్వితవాన్ । ఇన్వయన్-ఇన్వయంతీ । ఇన్వయమానః । ఇన్వయిష్యన్-ఇన్వయిష్యతీ-ఇన్వయిష్యంతీ । ఇన్వయిష్యమాణః । ఇన్వయితుం । ఇన్వితం । ఇన్వనం । ఇన్వయిత్వా । ప్రేన్వ్య । ఇన్వమిన్వం ।ఇన్వయిత్వేన్వయిత్వా ॥

3—ఇన్వివిషితవ్యః । ఇన్వివిషణీయం । ఇన్వివిష్యం । ఇన్వివిషితః । ఇన్వివిషితవాన్ । ఇన్వివిషన్-ఇన్వివిషంతీ । ఇన్వివిషిష్యన్-ఇన్వివిషిష్యతీ-ఇన్వివిషిష్యంతీ । ఇన్వివిషితుం । ఇన్వివిషితం । ఇన్వివిషణం । ఇన్వివిషిత్వా । ప్రేన్వివిష్య । ఇన్వివిషమిన్వివిషం ।ఇన్వివిషి త్వేన్వివిషిత్వా ॥

ఈఖి-గత్యర్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

ఈఙ్ఖతి-ఈఙ్ఖాంచకార-ఈఙ్ఖితేత్యాదిసర్వమిఙ్ఖతివత్ ॥

ఈష-ఉఞ్ఛే-ఉఞ్ఛః కణశ ఆదానం కణిశాద్యర్జనం సిలమితి యాదవః
సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ఈషతి-ఈషాంచకార-ఈషితేత్యాదిసర్వం వక్ష్యమాణేర్ష్యతివత్ ॥ చఙి సనిచ షిశబ్దస్య ద్విత్వం విశేషః ॥

ఈర్ష్య-ఈర్ష్యార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ ఈర్ష్యతి ॥ ౨ ఈర్ష్యాంచకార-బభూవ-ఆస ॥ 3 ఈర్ష్యితా ॥ ౪ ఈర్ష్యిష్యతి ॥ ౫ ఈర్ష్యతు ॥ ౬ ఐర్ష్యత్ ॥ ౭ ఈ

ర్ష్యేల్ ॥ ౮ ఈర్ష్యాల్-ఈర్ష్యాస్తాం ॥ ౯ ఐర్ష్యీత్-ఐర్ష్యిష్టాం-ఐర్ష్యిషుః ॥ ౧౦ ఐర్ష్యిష్యల్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతీర్ష్యతే ॥ ౨ వ్యతీర్ష్యాఞ్చక్రే(బభూవ-ఆస) ॥ ౩ వ్యతీర్ష్యితా-(సే-హే) ॥ ౪ వ్యతీర్ష్యిష్యతే ॥ ౫ వ్యతీర్ష్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యైర్ష్యత ॥ ౭ వ్యతీర్ష్యేత ॥ ౮ వ్యతీర్ష్యిషీష్ట-(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౯ వ్యత్యైర్ష్యిష్ట-వ్యత్యైర్ష్యిషాతాం-వ్యత్యైర్ష్యిషత(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యైర్ష్యిష్యత ॥

కర్మణి—౧ ఈర్ష్యతే ॥ ౨ ఈర్ష్యాఞ్చక్రే(బభూవే-ఆసే) ॥ ౩ ఈర్ష్యితా(సే,హే) ౪ ఈర్ష్యిష్యతే ॥ ౫ ఈర్ష్యతాం ॥ ౬ ఐర్ష్యత ॥ ౭ ఈర్ష్యేత ॥ ౮ ఈర్ష్యిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ ఐర్ష్యి(ఢ్వం,ధ్వం)॥౧౦ ఐర్ష్యిష్యత ॥

ణ్యంతాత్—౧ ఈర్ష్యయతి-తే ॥ ౨ ఈర్ష్యయాఞ్చకార(చక్రే,బభూవ,ఆస) ౩ ఈర్ష్యయితా(సి,సే,హే) ॥ ౪ ఈర్ష్యయిష్యతి-తే ॥ ౫ ఈర్ష్యయతు-తాం ॥ ౬ ఐర్ష్యయత్-త ॥ ౭ ఈర్ష్యయేల్-త ॥ ౮ ఈర్ష్యాల్-ఈర్ష్యయిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౯ ఐర్షిర్ష్యయల్-త ॥ ఐర్షిష్యల్-త ॥

ఈర్ష్యతేస్తృతీయస్యేతివక్తవ్యమితివార్తికే తృతీయవ్యంజనస్యేత్యర్థాంగీకారే యిశబ్దస్యద్విత్వం, తృతీయైకాచ ఇత్యర్థాంగీకారే తు చజిపరే తృతీయైకాచోఽభావాత్ప్రకృతవార్తికాప్రవృత్తేరజాదేర్ద్వితీయస్యేత్యస్యైవప్రవృత్త్యా ష్యిశబ్దస్య ద్విత్వేహలాదిశేషేణయకారస్యలోపే షకారఏవాభ్యాసే శ్రూయతే, తదా ప్రకృతవార్తికస్య సన్నంతఏవప్రవృత్తిః ॥ ౧౦ ఐర్ష్యయిష్యల్-త ॥

కర్మణి—౧ ఈర్ష్యతే ॥ ౨ ఈర్ష్యయాఞ్చక్రే(బభూవే, ఆసే) ౩ ఈర్ష్యితా(సే,హే) ॥ ఈర్ష్యయితా(సే,హే) ॥ ౪ ఈర్ష్యిష్యతే-ఈర్ష్యయిష్యతే ॥ ౫ ఈర్ష్యతాం ॥ ౬ ఐర్ష్యత ॥ ౭ ఈర్ష్యేత ॥

౮ ఈర్ష్యిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ఈర్ష్యయిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ౯ ఐర్ష్యి
-ఐర్ష్యిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ఐర్ష్యయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ॥౧౦ ఐర్ష్యి
ష్యత-ఐర్ష్యయిష్యత ॥

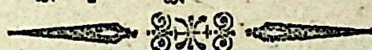
సని—ఈర్ష్యతేస్తృతీయస్యేతియిసనో ద్విర్వాత్వం ॥ ౧ ఈర్ష్యి
యిషతి । ఈర్ష్యిషిషతి ॥ ౨ ఈర్ష్యియిషాఞ్చకార-ఈర్ష్యిషిషాఞ్చ
కార (బభూవ,ఆస) ౩ ఈర్ష్యియిషితా-ఈర్ష్యిషిషితా॥ ౪ ఈర్ష్యియి
షిష్యతి-ఈర్ష్యిషిషిష్యతి ॥ ౫ ఈర్ష్యియిషతు-ఈర్ష్యిషిషతు ॥ ౬
ఐర్ష్యియిషత్-ఐర్ష్యిషిషత్ ॥ ౭ ఈర్ష్యియిషేత్-ఈర్ష్యిషిషేత్ ॥ ౮
ఈర్ష్యియిష్యాత్-ఈర్ష్యిషిష్యాత్ ॥ ౯ ఐర్ష్యియిషీత్-ఐర్ష్యిషిషీత్॥
౧౦ ఐర్ష్యియిషిష్యత్-ఐర్ష్యిషిషిష్యత్ ॥

౧—ఈర్ష్యితవ్యం । ఈర్ష్యణీయం । ఈర్ష్యం । ఈర్ష్యితః। ఈర్ష్యి
తవాన్ । ఈర్ష్యన్ । ఈర్ష్యంతీ । వ్యతీర్ష్యమాణః । ఈర్ష్యిష్యన్ ।
ఈర్ష్యిష్యతీ-ఈర్ష్యిష్యంతీ । ఈర్ష్యితుం । ఈర్ష్యితం । ఈర్ష్యణం ।
ఈర్ష్యిత్వా । సమీర్ష్య । ఈర్ష్యమీర్ష్యం । ఈర్ష్యిత్వేర్ష్యిత్వా ॥

౨—ఈర్ష్యయితవ్యః । ఈర్ష్యణీయః । ఈర్ష్యః । ఈర్ష్యితః ।
ఈర్ష్యితవాన్ । ఈర్ష్యయన్ । ఈర్ష్యయంతీ । ఈర్ష్యయమాణః । ఈ
ర్ష్యయిష్యన్-ఈర్ష్యయిష్యతీ-ఈర్ష్యయిష్యంతీ । ఈర్ష్యయితుం ।
ఈర్ష్యితం । ఈర్ష్యణం । ఈర్ష్యయిత్వా । సమీర్ష్య । ఈర్ష్యమీర్ష్యం
ఈర్ష్యయిత్వేర్ష్యయిత్వా ॥

౩—ఈర్ష్యియిషితవ్యః-ఈర్ష్యిషిషితవ్యః ।ఈర్ష్యియిషణీయః।ఈ
ర్ష్యిషిషణీయః । ఈర్ష్యియిష్యః । ఈర్ష్యిషిష్యః । ఈర్ష్యియిషితః ।
ఈర్ష్యిషిషితః । ఈర్ష్యియిషితవాన్ ।ఈర్ష్యిషిషితవాన్। ఈర్ష్యియి
షన్ । ఈర్ష్యిషిషన్ । ఈర్ష్యియిషంతీ ।ఈర్ష్యిషిషంతీ।ఈర్ష్యియిషి
ష్యన్ । ఈర్ష్యిషిషిష్యన్ ।ఈర్ష్యియిషిష్యతీ-ఈర్ష్యియిషిష్యంతీ।ఈ
ర్ష్యిషిషిష్యతీ । ఈర్ష్యిషిషిష్యంతీ।ఈర్ష్యియిషితుం। ఈర్ష్యిషిషితుం।

ఈర్ష్యియిషితం। ఈర్ష్యిషిషితం । ఈర్ష్యియిషణం । ఈర్ష్యిషిషణం। ఈర్ష్యియిషిత్వా । ఈర్ష్యిషిషిత్వా ।సమీర్ష్యియిషష్య । సమీర్ష్యిషిషష్య । ఈర్ష్యియిషమీర్ష్యియిషం । ఈర్ష్యియిషిత్వేర్ష్యియిషిత్వా । ఈర్ష్యిషిషమీర్ష్యిషిషం । ఈర్ష్యిషిషిత్వేర్ష్యిషిషిత్వా ॥

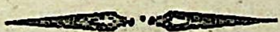
ఈక్ష్యర్ఘ-ఈర్ష్యార్థః ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ.

ఈక్ష్యర్ఘతి-ఈక్ష్యార్ఘఞ్చకార-ఈర్ష్యైత్యాదిసర్వమీర్ష్యతివత్ ॥ చజిసనిచద్విత్వేహలాదిశేషేణాభ్యాసే కకారస్యావశేషే కుహోశ్చురితిచుత్వే ఐచిక్ష్యత్-త ॥ ఈర్చిక్షిష్యతీతిరూపేవిశేషః ॥

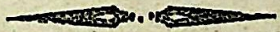
ఉఖ-గత్యర్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ఓఖతి ॥ ఉవోఖ-ఊఖతుః-ఊఖుః ॥ ఉవోఖిథ-ఊఖథుః-ఊఖ ॥ ఉవోఖ-ఊఖివ-ఊఖిమ ॥ ఓఖితేత్యాదిసర్వమిఖధాతువత్ ॥

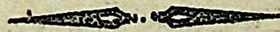
ఉఖి-గత్యర్థః॥సకర్మకః॥సేట్-పరస్మైపదీ.

ఉఙ్ఖతి-ఉంఖాఞ్చకార-ఉంఖితేత్యాది ఇఙ్ఖతివత్ ॥

ఉఛి-ఉఞ్ఛే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ఉఞ్ఛతి-ఉఞ్ఛాఞ్చకార-ఉఞ్ఛితేత్యాదిఇఙ్ఖతివత్ ॥

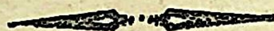
ఉఛీ-వివాసే॥ అకర్మకః॥సేట్ పరస్మైపదీ వివాసస్సమాప్తిః

ప్రాయేణాయంవిపూర్వః, ఛే చేతితుగాగమః ॥ వ్యుచ్ఛతి-వ్యుచ్ఛాఞ్చకార-వ్యుచ్ఛితేత్యాద్యుఞ్ఛతివత్ ॥ ఈదిత్వాచ్ఛ్వీదితోనిష్ఠాయామితీట్ప్రతిషేధేచ్ఛ్వోరితిఛస్యశః ॥ వ్యుష్టం-వ్యుష్టవానితివిశేషః ॥

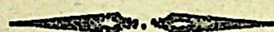
ఉర-ఉపఘాతే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

ఓరతి ॥ ఉవోర-ఊరతుః-ఊరుః ॥ ఉవోరిథ-ఉవోర- ఓరితేత్యా ద్యూహ్యమితివత్ ॥

ఉర్వీ-హింసార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ఉపధాయాశ్చేతిదీర్ఘః ॥ ఊర్వతి-ఊర్వాఞ్చకార-ఊర్వితా-ఊర్వీష్యతీత్యాద్యూహ్యమితివత్ ॥ హింసార్థత్వాన్నకర్మవ్యతీహారేతజ్ ఈదిత్వాచ్ఛ్విదిత్వాన్నిష్ఠాయామితి నేట్ ॥ రాల్లోప ఇతివకారలోపః, రదాభ్యామితినిష్ఠానత్వమ్ । ణత్వం, ఊర్ణః ఊర్ణవానితివిశేషః ॥

ఉష-దాహే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ఓషతి ॥ లిటి, ఉష విదజాగృభ్యోన్యతరస్యామిత్యామ్వా ॥ ఓషాఞ్చకార(బభూవ,ఆస) పక్షే ॥ ఉవోష-ఊషతుః-ఊషుః॥ ఉవోషిథ-ఊషథుః-ఊష॥ఉవోష-ఊషివ-ఊషిమ॥ఓషితేత్యాద్యూహ్యమితివత్.

ఉక్ష-సేచనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ ఉక్షతి ॥ ౨ ఉక్షాఞ్చకార (బభూవ,ఆస) 3 ఉక్షితా ॥ ౪ఉక్షిష్యతి ॥ ౫ ఉక్షతు ॥ ౬ ఔక్షత్ ॥ ౭ ఉక్షేత్ ॥ ౮ ఉక్ష్యాత్ ॥ ౯ ఔక్షీత్ ॥ ౧౦ ఔక్షిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యత్యుక్షతే ॥ ౨ వ్యత్యుక్షాఞ్చక్రే(బభూవ,ఆస) 3 వ్యత్యుక్షితా(సే,హె) ౪ వ్యత్యుక్షిష్యతే॥ ౫వ్యత్యుక్షతాం॥ ౬ వ్యత్యౌక్షత ॥ ౭ వ్యత్యుక్షేత ॥ ౮ వ్యత్యుక్షిషీష్ట ॥ ౯ వ్యత్యౌక్షిష్ట ॥ ౧౦ వ్యత్యౌక్షిష్యత ॥

కర్మణి—౧ ఉక్ష్యతే ॥ ౨ ఉక్షాఞ్చక్రే(బభూవే,ఆసే) 3 ఉక్షితా(సే-హె) ౪ ఉక్షిష్యతే ॥ ౫ ఉక్ష్యతాం ॥౬ ఔక్ష్యత ॥ ౭ ఉక్ష్యే

త ॥ ౮ ఉక్షిషీష్ట-ష్వం ॥ ౯ ఔక్షి-ఔక్షిషాతాం (ధ్వం, ఢ్వం) ౧౦ ఔక్షిష్యత ॥

ణ్యంతాత్—౧ ఉక్షయతి-తే ॥ ౨ ఉక్షయాఞ్చకార (చకే, బభూవ, ఆస) ౩ ఉక్షయితా-సి సే-హే ॥ ౪ ఉక్షయిష్యతి-తే ॥ ౫ ఉక్షయతు-తాం ॥ ౬ ఔక్షయత్-త ॥ ౭ ఉక్షయేత్-త ॥ ౮ ఉక్ష్యాత్-ఉక్షయిషీష్ట (ధ్వం, ఢ్వం) ౯ ఔచిక్షత్-త ॥ ౧౦ ఔక్షయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ లట్-లోట్-లఙ్-లిఙ్క్షు పాగ్వత్ ॥ ౨ ఉక్షయాఞ్చక్రే (బభూవె-ఆసే) ౩ ఉక్షయితా-సే-హే ॥ ఉక్షితా-సే-హే ౪ ఉక్షయిష్యతే-ఉక్షిష్యతె ॥ ౮ ఉక్షయిషీష్ట (ధ్వం, ఢ్వం) ఉక్షిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ ఔక్షి-ఔక్షిషాతాం (ధ్వం-ఢ్వం) ॥ ఔక్షయిషాతాం (ధ్వం-ఢ్వం) ॥ ౧౦ ఔక్షయిష్యత-ఔక్షిష్యత ॥

సని—౧ ఉచిక్షిషతి ॥ ౨ ఉచిక్షిషాఞ్చకార (బభూవ-ఆస) ॥ ౩ ఉచిక్షిషితా-సి ॥ ౪ ఉచిక్షిషిష్యతి ॥ ౫ ఉచిక్షిషతు ॥ ౬ ఔచిక్షిషత్ ॥ ౭ ఉచిక్షిషెత్ ॥ ౮ ఉచిక్షిష్యాత్ ॥ ౯ ఔచిక్షిషీత్ ॥ ౧౦ ఔచిక్షిషిష్యత్

౧ ఉక్షితవ్యం । ఉక్షణీయం । ఉక్ష్యం । ఉక్షితః । ఉక్షితవాన్ । ఉక్షన్ । ఉక్షంతీ । న్యుక్ష్యక్షమాణః । ఉక్షిష్యన్ । ఉక్షిష్యతీ । ఉక్షిష్యంతీ । ఉక్షితుం । ఉక్షితం । ఉక్షణం । ఉక్షిత్వా । ప్రోక్ష్య । ఉక్షముక్షం । ఉక్షిత్వోక్షిత్వా ॥

౨—ఉక్షయితవ్యః । ఉక్షణీయః । ఉక్ష్యః । ఉక్షితః । ఉక్షితవాన్ ఉక్షయన్ । ఉక్షయంతీ । ఉక్షయమాణః । ఉక్షయిష్యన్-ఉక్షయిష్యతీ-ఉక్షయిష్యంతీ । ఉక్షయితుం । ఉక్షితం । ఉక్షణం । ఉక్షయిత్వా । సంప్రోక్ష్య । ఉక్షముక్షం । ఉక్షయిత్వోక్షయిత్వా ॥

౩—ఉచిక్షిషితవ్యం । ఉచిక్షిషణీయం । ఉచిక్షిష్యం । ఉచిక్షిషితః । ఉచిక్షిషితవాన్ । ఉచిక్షిషన్ । ఉచిక్షిషంతీ । ఉచిక్షిషిష్యన్ । ఉచిక్షిషిష్యతీ । ఉచిక్షిషిష్యంతీ । ఉచిక్షిషితుం । ఉచిక్షిషితం । ఉచిక్షిషణం । ఉచిక్షిషిత్వా । ప్రోచిక్షిష్య । ఉచిక్షిషముచిక్షిషం । ఉచిక్షి

షిత్వాదిక్లిషిత్వా ॥

ఉహిర్-అర్దనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ఓహతి ॥ ఉవోహ-ఓహితేత్యాది లుజి ఇరిత్వాద్వేతిచ్లేరజ్ఞా, మా భవానుహత్ - మాభవానౌహీత్ అన్యత్సర్వముఖధాతువత్ ॥

ఊఠ-ఉపఘాతే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ఊఠతి-ఊఠాఞ్చకార-ఊఠితేత్యాదిసర్వమీషధాతువత్, చజి సనిచ ఔఠిఠత్-త ఊఠిఠిషతీతివిశేషః ॥

ఊష-రుజాయాం॥సంఘాతేచ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ఊషతి-ఊషాఞ్చకార-ఊషితేత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥

ఏజృ-కంపనే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ ఏజతి ॥ ౨ ఏజాఞ్చకార(బభూవ-ఆస) ౩ ఏజితా-సి ॥ ౪ ఏజిష్యతి ॥ ౫ ఏజతు ॥ ౬ ఐజత్ ॥ ౭ ఏజేత్ ॥ ౮ ఏజ్యాత్ ॥ ౯ ఐజీత్ ॥ ౧౦ ఐజిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యత్యేజతే ॥ ౨ వ్యత్యేజాఞ్చక్రే(బభూవ-ఆస) ౩ వ్యత్యేజితా(సే-హే) ౪ వ్యత్యేజిష్యతే ॥ ౫ వ్యత్యేజతాం ॥ ౬ వ్యత్యైజత ॥ ౭ వ్యత్యేజేత ॥ ౮ వ్యత్యేజిషీష్ట ॥ ౯ వ్యత్యైజిష్ట ౧౦ వ్యత్యైజిష్యత ॥

భావే—౧ ఏజ్యతే ॥ ౨ ఏజాఞ్చక్రే(బభూవే-ఆసే) ౩ ఏజితా ॥ ౪ ఏజిష్యతే ॥ ౫ ఏజ్యతాం ॥ ౬ ఐజ్యత ॥ ౭ ఏజ్యేత ॥ ౮ ఏజిషీష్ట ౯ ఏజి ॥ ౧౦ ఐజిష్యత ॥

ణ్యంతాత్—నిగరణచలనార్థేభ్యశ్చేతిపరస్మైపదమ్ ॥ ౧ ఏజ

యతి ॥ ౨ ఏజయాఞ్చకార(బభూవ-ఆస) ౩ ఏజయితా-సి ॥ ౪ ఏజయిష్యతి ॥ ౫ ఏజయతు ॥ ౬ ఐజయత్ ॥ ౭ ఏజయేత్ ॥ ౮ ఏజ్యాత్ ॥ నాగ్లోపీతిహ్రస్వనిషేధః ॥ ౯ మాభవానేజిజత్ ॥ ౧౦ ఐజయిష్యత్

కర్మణి—౧ ఏజ్యతే ॥ ౨ ఏజయాఞ్చక్రే(బభూవే-ఆసే) ౩ ఏజయితా(సే-హే) ఏజితా(సే-హే) ॥ ౪ ఏజయిష్యతే-ఏజిష్యతే ॥ ౫ ఏజ్యతాం ॥ ౬ ఐజ్యత ॥ ౭ ఏజ్యేత ॥ ౮ ఏజయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ఏజిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ ఏజి-ఐజిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ఐజయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ ఐజయిష్యత-ఐజిష్యత ॥

సని—౧ ఏజిజిషతి ॥ ౨ ఏజిజిషాఞ్చకార(బభూవ-ఆస) ౩ ఏజిజిషితా ॥ ౪ ఏజిజిషిష్యతి ॥ ౫ ఏజిజిషతు ॥ ౬ ఐజిజిషత్ ॥ ౭ ఏజిజిషేత్ ॥ ౮ ఏజిజిష్యాత్ ॥ ౯ ఐజిజిషీత్ ॥ ౧౦ ఐజిజిషిష్యత్ ॥

౧—ఏజితవ్యం ॥ ఏజనీయం । ఏజ్యం । ఏజితః । ఏజితవాన్ । ఏజన్-ఏజంతీ । వ్యత్యేజమానః । ఏజిష్యన్-ఏజిష్యతీ-ఏజిష్యంతీ । ఏజితుం। ఏజితం । ఏజనం। ఏజిత్వా। ఉదేజ్య । ఏజమేజం।ఏజిత్వైజిత్వా

౨—ఏజయితవ్యః । ఏజనీయః । ఏజ్యః । ఏజితః । ఏజితవాన్ । ఏజయన్-ఏజయంతీ । ఏజయమానః । ఏజయిష్యన్-ఏజయిష్యతీ-ఏజయిష్యంతీ । ఏజయిష్యమాణః । ఏజయితుం । ఏజితం । ఏజనం । ఏజయిత్వా । ఉదేజ్య । ఏజమేజం । ఏజయిత్వైజయిత్వా ॥

౩—ఏజిజిషితవ్యం । ఏజిజిషణీయం । ఏజిజిష్యం । ఏజిజిషితః । ఏజిజిషితవాన్ । ఏజిజిషన్-ఏజిజిషంతీ । ఏజిజిషిష్యన్-ఏజిజిషిష్యతీ-ఏజిజిషిష్యంతీ । ఏజిజిషితుం । ఏజిజిషితం । ఏజిజిషణం । ఏజిజిషిత్వా । ప్రేజిజిష్య । ఏజిజిషమేజిజిషం । ఏజిజిషిత్వైజిజిషిత్వా ॥

ఓఖృ-శోషణాలమర్థయోః॥అకర్మకః॥సేట్ పరస్మైపదీ

ఓఖతి-ఓఖాఞ్చకార-ఓఖితేత్యాదిసర్వమేజతివత్ । ణ్యంతాల్లుఙి

మాభవానాచిఖత్ ॥

ఓణృ-అపనయనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ఓణతి-ఓణాఞ్చకార-ఓణితేత్యాది ణ్యన్తాల్లుఙి మాభవానౌణిణత్

కఖే-హసనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ కఖతి ॥ ౨ చకాఖ-చకఖతుః ॥ ౩ కఖితా ॥ ౪ కఖిష్యతి ॥౫ కఖతు ॥ ౬ అకఖత్ ॥ ౭ కఖేత్ ॥ ౮ కఖ్యాత్-కఖ్యాస్తాం ॥ ౯ అకఖీత్,అకఖిష్టాం ఏదిత్వాన్నవృద్ధిః ॥ ౧౦ అకఖిష్యత్, ప్రతిషేధేహసాదీనాముపసంఖ్యానమితినిషేధాన్నాస్మాత్కర్మవ్యతీహారేతఙ్ ॥

కర్మణి—౧ కఖ్యతే ॥ ౨ చకఖె-చకఖాతే-చకఖిరే ॥ ౩ కఖితా (సే-హే) ౪ కఖిష్యతే ॥ ౫ కఖ్యతాం ॥ ౬ అకఖ్యత ॥ ౭ కఖ్యేత ॥ ౮ కఖిషీష్ట(ధ్వం) ॥ ౯ అకాఖి-అకఖిషాతాం ॥ ౧౦ అకఖిష్యత ॥

ణౌ-ఘటాదిత్వాన్మిత్త్వేహ్రస్వః ॥ ౧ కఖయతి-తే ॥ ౨ కఖయాఞ్చకార(చక్రే-బభూవ-ఆస) ౩ కఖయితా-(సి-సే-హే) ౪ కఖయిష్యతి,తే ॥ ౫ కఖయతు-తాం ॥ ౬ అకఖయత్-త ॥ ౭ కఖయేత్-త ॥౮ కఖ్యాత్-కఖయిషీష్ట(ధ్వం-ధ్వం)౯ అచీకఖత్-త॥౧౦అకఖయిష్యత్-త

కర్మణి—౧ కఖ్యతే ॥ ౨ కఖయాంచక్రే(బభూవే-ఆసే) చిణ్ణములోరితిదీర్ఘవికల్పః ॥ ౩ కాఖితా(సే-హే)కఖితా(సే-హే)కఖయితా (సే-హే) ౪ కాఖిష్యతే-కఖిష్యతే-కఖయిష్యతే ॥ ౫ కఖ్యతాం ॥౬ అకఖ్యత ॥ ౭ కఖ్యేత ॥ ౮ కాఖిషీష్ట-ధ్వం॥కఖిషీష్ట-ధ్వం ॥ కఖయిషీష్ట(ధ్వం-ధ్వం) ౯ అకఖి-అకాఖి-అకాఖిషాతాం(ధ్వం-ధ్వం) అకఖిషాతాం(ధ్వం-ధ్వం) అకఖయిషాతాం (ధ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అకాఖిష్యత-అకఖిష్యత-అకఖయిష్యత ॥

సని—౧ చికఖిషతి ॥ ౨ చికఖిషాంచకార (బభూవ-ఆస) ౩ చిక

ఖషితా ॥ ౪ చికఖషిష్యతి ॥ ౫ చికఖషతు ॥ ౬ అచికఖషత్ ॥౭చిక ఖషేత్ ॥ ౮ చికఖష్యాత్ ॥ ౯ అచికఖషీత్ ॥ ౧౦ అచికఖషిష్యత్ ॥

యఙి—౧ చాకఖ్యతే ॥ ౨ చాకఖాంచక్రే(బభూవ-ఆస) 3 చాకఖితా ॥ ౪ చాకఖిష్యతే ॥ ౫ చాకఖ్యతాం ॥౬అచాకఖ్యత॥౭చాకఖ్యేత॥౮చాకఖిషీష్ట-ధ్వం॥౯అచాకఖిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)౧౦ అచాకఖిష్యత.

యఙ్లుకి—౧ చాకఖతి-చాకక్తి-చాకక్తః-చాకఖతీత్యాది ॥

౧—కఖితవ్యం । కఖనీయం । కాఖ్యం । కఖితః । కఖితవాన్ ।కఖన్-కఖంతీ । కఖిష్యన్,కఖిష్యతీ-కఖిష్యంతీ । కఖితుం । కఖితం ।కఖనం । కఖిత్వా । ప్రకఖ్య । కాఖంకాఖం । కఖిత్వాకఖిత్వా ॥

౨—కఖయితవ్యం । కఖనీయం । కఖ్యం । కఖితః । కఖితవాన్। కఖయన్-కఖయంతీ । కఖయమానః । కఖయిష్యన్-కఖయిష్యతీ-కఖయిష్యంతీ । కఖయితుం । కఖితం । కఖనం । కఖయిత్వా । ప్రకఖ్య కఖంకఖం । కాఖంకాఖం । కఖయిత్వాకఖయిత్వా ॥

3—చికఖషితవ్యం । చికఖషణీయం । చికఖష్యం । చికఖషితః । చికఖషితవాన్ । చికఖషన్-చికఖషంతీ । చికఖషిష్యన్-చికఖషిష్యతీ-చికఖషిష్యంతీ । చికఖషితుం । చికఖషితం । చికఖషణం । చికఖషిత్వా । ప్రచికఖష్య । చికఖషంచికఖషం। చికఖషిత్వాచికఖషిత్వా

౪—చాకఖితవ్యం । చాకఖనీయం । చాకఖ్యం । చాకఖితః । చాకఖితవాన్ । చాకఖ్యమానః । చాకఖిష్యమాణః । చాకఖితుం ।చాకఖితం । చాకఖనం । చాకఖిత్వా । ప్రచాకఖ్య । చాకఖంచాకఖం । చాకఖిత్వాచాకఖిత్వా ॥

౫— చాకఖితవ్యం । చాకఖనీయం । చాకాఖ్యం । చాకఖితః । చాకఖితవాన్ । చాకఖత్-చాకఖతౌ-చాకఖతః । చాకఖతీ । చాకఖిష్యన్-చాకఖిష్యతీ-చాకఖిష్యంతీ। చాకఖితుం।చాకఖితం। చాకఖనం। చాకఖిత్వా।ప్రచాకఖ్య।చాకాఖంచాకాఖం। చాకఖిత్వాచాకఖిత్వా ॥

కక్ష-హసనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

కక్షతీత్యాదిపూర్వవల్ లుఙి-అకక్షల్- అయంనమిల్ ॥

కగ నోచ్యతే। అస్యాయమర్థఇతి విశిష్యనోచ్యతే, క్రియాసామాన్యార్థత్వాల్, అనేకార్థత్వాదిత్యన్యే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

కగతి-చకాగ-కగితేత్యాది, లుఙి- అకగీల్ ఏదిత్వాన్నవృద్ధిః, అస్యాపి ఘటాదిత్వేన మిత్వాత్సర్వంకఖధాతువల్ ॥

కర్జ-వ్యథనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ కర్జతి ॥ ౨ చకర్జ ॥ ౩ కర్జితా ॥ ౪ కర్జిష్యతి ॥ ౫ కర్జతు ॥౬ అకర్జల్ ॥ ౭కర్జేల్ ॥ ౮ కర్జ్యాల్ ॥ ౯ అకర్జీల్ ॥౧౦అకర్జిష్యల్

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతికర్జతే ॥ ౨ వ్యతిచకర్జే ॥ ౩ వ్యతికర్జితా-సే-హే౪ వ్యతికర్జిష్యతే॥౫ వ్యతికర్జతాం॥౬ వ్యత్యకర్జత ॥ ౭ వ్యతికర్జేత ॥ ౮ వ్యతికర్జిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యకర్జిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ॥౧౦ వ్యత్యకర్జిష్యత ॥

కర్మణి—౧ కర్జ్యతే ॥ ౨ చకర్జే ॥ ౩ కర్జితా (సే-హే) ౪ కర్జిష్యతే ॥ ౫ కర్జ్యతాం ॥ ౬ అకర్జ్యత ॥౭కర్జ్యేత॥౮కర్జిషీష్ట-ధ్వం ౯ అకర్జి(ఢ్వం-ధ్వం)॥ ౧౦ అకర్జిష్యత ॥

ణ్యంతాల్—౧ కర్జయతి-తే ॥ ౨ కర్జయాఞ్చకార (చక్రే-బభూవ-ఆస) ౩ కర్జయితా(సి-సే-హే) ॥ ౪ కర్జయిష్యతి-తే ॥ ౫ కర్జయతు-తాం ॥ ౬ అకర్జయల్-త ॥ ౭ కర్జయేల్-త ॥ ౮ కర్జ్యాల్-కర్జయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అచకర్జల్-త ॥ ౧౦ అకర్జయిష్యల్-త ॥

కర్మణి—౧ కర్జ్యతే ॥ ౨ కర్జయాంచక్రే(బభూవే-ఆసే) ౩ కర్జయితా(సే-హే) కర్జితా(సే-హే) ౪ కర్జయిష్యతే-కర్జిష్యతే ॥౫ కర్జ్యతాం ॥ ౬ అకర్జ్యత ॥ ౭ కర్జ్యేత ॥ ౮ కర్జయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)॥

కర్జిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అకర్జి-అకర్జిషాతాం(ధ్వం-ధ్వం) అకర్జయిషాతాం-(ధ్వం-ధ్వం) ౧౦ అకర్జిష్యత-అకర్జయిష్యత ॥

సని—౧ చికర్జిషతి ॥ ౨ చికర్జిషాంచకార (బభూవ-ఆస) ౩ చికర్జిషితా ॥ ౪ చికర్జిషిష్యతి ॥ ౫ చికర్జిషతు ॥ ౬ అచికర్జిషల్ ॥ ౭ చికర్జిషేల్ ॥ ౮ చికర్జిష్యాల్ ॥ ౯ అచికర్జిషీల్ ॥ ౧౦ అచికర్జిషిష్యల్

యఙి—౧ చాకర్జ్యతే ॥ ౨ చాకర్జాంచక్రే (బభూవ-ఆస) ౩ చాకర్జితా ॥ ౪ చాకర్జిష్యతే ॥ ౫ చాకర్జ్యతాం ॥ ౬ అచాకర్జ్యత ॥ ౭ చాకర్జ్యేత ॥ ౮ చాకర్జిషీష్ట ॥ ౯ అచాకర్జిష్ట॥ ౧౦అచాకర్జిష్యత॥

యఙ్లుకి—౧ చాకర్జీతి।చాకర్క్తి-చాకర్క్తః-చాకర్జతీత్యాది ॥

౧—కర్జితవ్యం । కర్జనీయం । కర్జ్యం । కర్జితః । కర్జితవాన్ । కర్జన్-కర్జంతీ । వ్యతికర్జమానః । కర్జిష్యన్-కర్జిష్యతీ-కర్జిష్యంతీ । కర్జితుం । కర్జితం।కర్జనం । కర్జిత్వా।ప్రకర్జ్య।కర్జంకర్జం।కర్జిత్వాకర్జిత్వా

౨—కర్జయితవ్యః । కర్జనీయః । కర్జ్యః । కర్జితః । కర్జితవాన్ । కర్జయన్-కర్జయంతీ । కర్జయమానః । కర్జయిష్యన్-కర్జయిష్యతీకర్జయిష్యంతీ । కర్జయితుం । కర్జితం । కర్జనం । కర్జయిత్వా । ప్రకర్జ్య। కర్జంకర్జం । కర్జయిత్వాకర్జయిత్వా ॥

౩—చికర్జిషితవ్యం। చికర్జిషణీయం ।చికర్జిష్యం । చికర్జిషితః। చికర్జిషితవాన్ । చికర్జిషన్-చికర్జిషంతీ । చికర్జిషిష్యన్-చికర్జిషిష్యతీ-చికర్జిషిష్యంతీ । చికర్జిషితుం। చికర్జిషితం । చికర్జిషణం । చికర్జిషిత్వా । ప్రచికర్జిష్య । చికర్జిషంచికర్జిషం । చికర్జిషిత్వాచికర్జిషిత్వా

౪—చాకర్జితవ్యం । చాకర్జనీయం । చాకర్జ్యం । చాకర్జితః। చాకర్జితవాన్ । చాకర్జ్యమానః । చాకర్జిష్యమాణః । చాకర్జితుం । చాకర్జితం । చాకర్జనం । చాకర్జిత్వా । ప్రచాకర్జ్య । చాకర్జంచాకర్జం । చాకర్జిత్వాచాకర్జిత్వా ॥

౫—యఙ్లుగంతాదప్యేవమేవరూపం, శతరి-చాకర్జల్-చాకర్జతా

చాకర్జతః।చాకర్జతీ।చాకర్జిష్యన్-చాకర్జిష్యతీ-చాకర్జిష్యన్తీ ఇతివిశేషః॥

కటె-వర్షావరణయోః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

కటతి-చకాటేత్యాదికఖతివత్ ॥ అస్యణామిత్త్వాభావో విశేషః॥

కటీ-గతౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

కటతి-చకాటేత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥ లుఙి-అకాటీత్ - అకటీదితిఈది
త్త్వాన్నిష్ఠాయాంశ్వీదితఇతీడ్నిషేధే । కట్టః । కట్టవానితిచ విశేషఃఅ
న్యేతుఅత్రఇ-ఈ,ఇతిధాతుద్వయంప్రశ్లిష్య,అయతి,ఇయాయ-ఏతా-ఏ
ష్యతి-అయతు-ఆయత్-అయేత్ -ఈయాత్-ఐషీత్-ఐష్యత్-దీర్ఘా
న్యేతు, అయతి-అయాంచకార-ఏతేత్యాదిరూపాణ్యాహుః ॥

కఠ-కృచ్ఛ్రజీవనే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

కఠతి-చకాఠేత్యాదిసర్వం కఖధాతువత్, అనేదిత్త్వాల్లుఙి నవృద్ధివి
కల్పనిషేధః, అమిత్త్వాన్నతత్కార్యం ॥

కడ-మదే, అకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

కడతి-చకాడేత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥

కడ్డ-కార్కశ్యే, అకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

కడ్డతి-చకడ్డేత్యాదికజతివత్ ॥

కడి-మదే, అకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

కండతి-చకండేత్యాదివక్ష్యమాణక్రందతివత్ ॥

కణ-శబ్దార్థః, అకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

కణతి-చకాణేత్యాదికఖతివత్ ॥ అనేదిత్వాన్నవృద్ధినిషేధః ॥ యఙ్లుకి-చంకణీతి-చంకణ్టి-చఙ్కణ్టః-చఙ్కణతీత్యాది ॥

కణ-శబ్దార్థః, అకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

క్వణతి-చక్వాణేత్యాదిప్రాగ్వత్, అనేదిత్వాన్నవృద్ధినిషేధః ॥ యఙ్లుకి-చఙ్క్వణీతి-చఙ్క్వణ్టి-చఙ్క్వణ్టః-చఙ్క్వణతీత్యాది ॥

కణ-గతౌ, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

కణతీత్యాదిప్రాగ్వత్, అస్యఘటాదిత్వేన మిత్త్వాణ్ణౌహ్రస్వే కణయతీత్యాదిమిత్త్వకార్యం కగధాతువదోధ్యం, ణ్యన్తాచ్చజికాణ్యాదీనాంవేతివక్తవ్యమిత్యుపధాహ్రస్వవికల్పః ॥ అచీకణత్-త ॥ అచకాణత్-త ॥ అన్యత్పూర్వంప్రాగ్వత్ ॥

క్రథ-హింసార్థః, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

క్రథతి-చక్రాథేత్యాది। అస్యాపిఘటాదిత్వాన్మిత్త్వకార్యంప్రాగ్వత్ యఙ్లుకి-చాక్రథీతి-చాక్రత్తి-చాక్రత్తః, చాక్రథతీత్యాది ॥

క్లథ-హింసార్థః, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

క్లథతి-చక్లాథేత్యాదిపూర్వవత్, అయమపిఘటాదిః ॥

క్వథే-నిష్పాకే, అకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

క్వథతి-చక్వాథేత్యాది ఏదిత్వాన్నవృద్ధిః, అక్వథీత్-అన్యత్సర్వం క్వణతివత్ ॥

కది-క్రిది-క్లది-అహ్వానే-రోదనేచ, ఆహ్వానే- సకర్మ
కాః, సేటః, పరస్మైపదినః

కందతి-చకందేత్యాదిసర్వం వక్ష్యమాణక్రిందతివత్ ॥

౧ క్రిందతి ॥ ౨ చక్రింద ॥ ౩ క్రిందితా ॥ ౪ క్రిందిష్యతి॥ ౫ క్రిందతు । ౬ అక్రిందత్ ॥ ౭ క్రిందేత్ ॥ ౮ క్రింద్యాత్ ॥ ౯ అక్రిందీత్ ॥ ౧౦ అక్రిందిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిక్రిందతే ॥ ౨ వ్యతిచక్రిందే ॥ ౩ వ్యతిక్రిందితా-(సేహే) ॥ ౪ వ్యతిక్రిందిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిక్రిందతాం ॥ ౬ వ్యత్యక్రిందత ॥ ౭ వ్యతిక్రిందేత॥ ౮ వ్యతిక్రిందిషీష్ట'ధ్వం॥ ౯ వ్యత్యక్రిన్దిష్ట।ధ్వం।ఢ్వం॥ ౧౦వ్యత్యక్రిందిష్యత॥

కర్మణి—౧ క్రింద్యతే ॥ ౨ చక్రిందే ॥ ౩ క్రిందితా (సే-హే)॥ ౪ క్రిందిష్యతే ॥ ౫ క్రింద్యతాం ॥ ౬ అక్రింద్యత ॥ ౭ క్రింద్యేత ॥ ౮ క్రిందిషీష్ట ॥ ౯ అక్రింది ॥ ౧౦ అక్రిందిష్యత ॥

ణ్యంతాత్ —౧ క్రిందయతి-తే ॥ ౨క్రిందయాంచకార(చకే-బభూవ-ఆస) ॥ ౩ క్రిందయితా(సి-సే-హే) ॥ ౪ క్రిందయిష్యతి-తే ॥ ౫ క్రిందయతు-తాం ॥ ౬ అక్రిందయత్-త॥౭క్రిందయేత్-త౮క్రింద్యాత్-క్రిందయిషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం)॥౯ అచక్రిందత్-త॥౧౦అక్రిన్దయిష్యత్-త

కర్మణి—౧ క్రింద్యతే ॥ ౨ క్రిందయాంచక్రే(బభూవే,ఆసే) ॥౩ క్రిందయితా(సే-హే) క్రిందితా(సే-హే) ౪ క్రిందయిష్యతే-క్రిన్దిష్యతే ॥ ౫ క్రింద్యతాం ॥ ౬ అక్రింద్యత ॥ ౭ క్రింద్యేత ॥ ౮ క్రిందయిషీష్ట (ధ్వం-ఢ్వం) క్రిందిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అక్రింది-అక్రిందయిషాతాం-ధ్వం-ఢ్వం॥అక్రిందిషాతాం ।ధ్వం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అక్రిందయిష్యత-అక్రిందిష్యత

సని—౧ చిక్రిందిషతి ॥ ౨ చిక్రిందిషాంచకార(బభూవ-ఆస) ౩చిక్రిందిషితా ॥ ౪ చిక్రిందిషిష్యతి ॥ ౫ చిక్రిందిషతు । ౬ అచిక్రింది

షత్ ॥ ౭ చిక్రందిషేత్ । ౮ చిక్రందిష్యాత్ । ౯ అచిక్రందిషీత్ ।౧౦ అచిక్రందిషిష్యత్.

యఙి—౧ చాక్రంద్యతే । ౨ చాక్రందాంచక్రే(బభూవ-ఆస) । ౩ చాక్రందితా(సే-షే) ౪ చాక్రందిష్యతే । ౫ చాక్రంద్యతాం । ౬ అచాక్రంద్యత । ౭ చాక్రంద్యేత । ౮ చాక్రందిషీష్ట । ౯ అచాక్రందిష్ట ౧౦ అచాక్రందిష్యత.

యఙ్లుకి—చాక్రన్దీతి-చాక్రన్తి-చాక్రన్తః-చాక్రన్దతీత్యాది ॥

౧—క్రందితవ్యః । క్రందనీయః । క్రంద్యః । క్రందితః । క్రందితవాన్ । క్రందన్-క్రందన్తీ । వ్యతిక్రందమానః । క్రందిష్యన్-క్రందిష్యతీ-క్రందిష్యన్తీ । క్రందితుం । క్రందితం । క్రందనం । క్రందిత్వా । ఆక్రంద్య । క్రందంక్రందం । క్రందిత్వాక్రందిత్వా.

౨—క్రందయితవ్యః । క్రందనీయః । క్రంద్యః । క్రందితః । క్రందితవాన్ । క్రందయన్-క్రందయన్తీ । క్రందయమానః । క్రందయిష్యన్-క్రందయిష్యతీ-క్రందయిష్యన్తీ । క్రందయితుం । క్రందితం । క్రందనం । క్రందయిత్వా । ఆక్రంద్య । క్రన్దంక్రన్దం । క్రన్దయిత్వాక్రన్దయిత్వా

౩—చిక్రందిషితవ్యః । చిక్రందిషణీయః । చిక్రందిష్యః । చిక్రందిషితః । చిక్రందిషితవాన్ । చిక్రందిషన్-చిక్రందిషన్తీ । చిక్రందిషిష్యన్-చిక్రందిషిష్యతీ-చిక్రందిషిష్యన్తీ । చిక్రందిషితుం । చిక్రందిషితం । చిక్రందిషణం । చిక్రందిషిత్వా । ఆచిక్రందిష్య । చిక్రందిషంచిక్రందిషం । చిక్రందిషిత్వాచిక్రందిషిత్వా.

౪—చాక్రందితవ్యః । చాక్రందనీయః । చాక్రంద్యః । చాక్రందితః । చాక్రందితవాన్ । చాక్రంద్యమానః । చాక్రందిష్యమాణః । చాక్రందితుం । చాక్రందితం । చాక్రందనం । చాక్రందిత్వా । ఆచాక్రంద్య । చాక్రందంచాక్రందం । చాక్రందిత్వాచాక్రందిత్వా.

౫—యఙ్లుకి శతరి- చాక్రందత్-చాక్రందతౌ-చాక్రందతః (ప్రి)

౧౯-౨ ధాతురూపప్రకాశికాయాం-కర్దాదిధాతవః

యాంచాక్రిందతీతివిశేషః, అన్యత్సర్వంయజంతవత్, క్లందతి-చక్లందె
త్యాదిక్రిందతివత్.

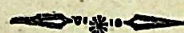

కర్ద-కుత్సితేశబ్దే, కుత్సితె-కాష్ఠే,అకర్మకః, సెట్,పరస్మైపదీ
కర్దతీత్యాది కర్జతివత్, యఙ్లుకి-చాకర్దీతి-చాకర్త్తి-చాకర్త్తః
చాకర్దతీత్యాది.

కనీ-దీప్తికాంతిగతిషు, దీప్తావకర్మకః, అన్యత్ర సకర్మకః,
సెట్- పరస్మైపదీ

కనతి-చకానేత్యాదికఖధాతువత్,అమిత్త్వాన్నతత్కార్యం,గతౌనకర్మ
వ్యతీహారేతఙ్,తథాగతౌకుటిలంకనతీత్యర్థియఙ్,చఙ్కన్యతఇత్యాది
యఙ్లుకి-చఙ్కనీతి-చఙ్కన్తి-చఙ్కన్తః- చఙ్కనతీత్యాది-ఈది
త్త్వాన్నిష్ఠాయామిణ్ణిషేధః, కాంతః-కాంతవాన్.

కర్బ-గతౌ, సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ
కర్బతి-చకర్బేత్యాదికర్దతివత్.
యఙ్లుకి-చాకర్బీతి-చాకర్ప్తి-చాకర్ప్తః- చాకర్బతీత్యాది.

క్రము-పాదవిక్షేపే,సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ
కర్త్రర్థకే సార్వధాతుకేపరేవాభ్రాశభ్లాశభ్రముక్రముక్లముత్రసిత్రు
టి లషఇతిశ్యన్వా. పత్వేశప్- పరస్మైపదపరేశితిక్రమః పరస్మైపదే
ష్వితిదీర్ఘః,

౧ క్రామ్యతి-క్రామతి । ౨ చక్రామ-చక్రమతుః-చక్రముః । ౩
క్రమితాసి । ౪ క్రమిష్యతి । ౫ క్రామ్యతు-క్రామతు । ౬ అక్రా
మ్యత్-అక్రామత్ । ౭ క్రామ్యేత్,క్రామేత్ । ౮ క్రమ్యాత్ । ౯ అ

క్రమీత్, అక్రమిష్టాం । హ్మ్యంతేతినవృద్ధిః, స్నుక్రమోరనాత్మనేపద
నిమిత్తఇతీట్, ౧౦ అక్రమిష్యత్, పక్షే అనుపసర్గాద్వేతివికల్పేనా
త్మనేపదేపరస్మైపదపరత్వాభావాన్నదీర్ఘః। ౧ క్రమ్యతే, క్రమతే। ౨ చ
క్రమే-చక్రమిషే-చక్రమిధ్వే-చక్రమివహే-చక్రమిమహే ॥ ౩ క్రం
తా-సే-హే ॥ స్నుక్రమోరనాత్మనేపదనిమిత్తఇత్యాత్మనేపదనిమిత్త
త్వాభావఏవ వలాద్యార్ధధాతుకఇడ్విధానాన్నేట్ ॥ ౪ క్రంస్యతే॥
౫ క్రమ్యతాం-క్రమతాం ॥ ౬ అక్రమ్యత-అక్రమత ॥ ౭ క్రమ్యేత -
క్రమేత ॥ ౮ క్రంసీష్ట-క్రంసీయాస్తాం ॥ ౯ అక్రంస్త-అక్రంసాతాం
-అక్రంసత ॥ ౧౦ అక్రంస్యత ॥

కర్మవ్యతీహారే—వ్యతిక్రమ్యతే-వ్యతిక్రమతఇత్యాది ప్రాగ్వత్ ॥
వృత్తిసర్గతాయనేషు క్రమఇతి వృత్త్యాదిష్వర్థేషు నిత్యమాత్మనేప
దం, వృత్తిరప్రతిబంధః, ఋచిక్రమతేబుద్ధిః, సప్రతిహన్యతఇత్యర్థః,
సర్గఉత్సాహః, అధ్యయనాయక్రమతే, ఉత్సహతఇత్యర్థః, తాయ
నంవృద్ధిః, క్రమంతేస్మిన్ శాస్త్రాణి, స్ఫీతానిభవంతీత్యర్థః, అయంచ
వృత్త్యాదివిషయస్తఙ్, ఉపపరాభ్యామితిసిద్ధేసత్యారంభాన్నియమాద
న్యోపసృష్టాన్నభవతి, ఉపక్రమతే పరాక్రమతే, నేహసంక్రామతి,
ఆక్రమతేసూర్యః, ఉదయతఇత్యర్థః, ఆఙఉద్గమనఇతినిత్యమాత్మనే
పదం, జ్యోతిరుద్గమనఇతివక్తవ్యమిత్యుక్తత్వాదాక్రామతిధూమోహ
ర్మ్యతలాదిత్యత్రనాత్మనేపదం, సాధువిక్రమతేవాజీ, సుష్ఠుపదానివి
క్షిపతీత్యర్థః, వేఃపాదవిహరణఇతినిత్యమాత్మనేపదం, అశ్వాదీనాం
గతిర్విక్రమఇతివృత్తిః, పాదవిహరణాదన్యత్ర విక్రామతిసంధిః, ద్వి
ధాభవతి, స్ఫుటతీత్యర్థః, ప్రక్రమతే ఉపక్రమతేవాభోక్తుం, ప్రో
పాభ్యాం సమర్థాభ్యామిత్యారంభార్థేనిత్యస్తఙ్, అన్యత్ర ప్రక్రా
మతి గచ్ఛతీత్యర్థః- ఉపక్రామతి-ఆగచ్ఛతీత్యర్థః.

కర్మణి—౧ క్రమ్యతే ॥ ౨ చక్రమే ॥ ౩ క్రంతా-సే-హే ॥ ౪

క్రంస్యతే ॥ ౫ క్రమ్యతాం ॥ ౬ అక్రమ్యత ॥ ౭ క్రమ్యేత ॥ ౮ క్రంసీష్ట ॥ ౯ అక్రమి ॥ నోదాత్తోపదేశస్యేతి న వృద్ధిః । అక్రంసాతాం-అక్రంసత ॥ ౧౦ అక్రంస్యత ॥

ణ్యన్తాత్—అమన్తత్వాన్మిత్త్వే హ్రస్వః ॥ ౧ క్రమయతి-తే ॥ ౨ క్రమయాంచకార(చక్రే-బభూవ-ఆస) ॥ ౩ క్రమయితా(సి-సే-హే) ॥ ౪ క్రమయిష్యతి-తే ॥ ౫ క్రమయతు-తాం ॥ ౬ అక్రమయత్-త ॥ ౭ క్రమయేత్-త ॥ ౮ క్రమ్యాత్-క్రమయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౯ అచిక్రమత్-త ॥ ౧౦ అక్రమయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ క్రమ్యతే ॥ ౨ క్రమయాంచక్రే (బభూవే-ఆసే) చిణ్ణములోరితి వా దీర్ఘః ॥ ౩ క్రామితా-క్రమితా-క్రమయితా ॥ ౪ క్రామిష్యతే-క్రమిష్యతే-క్రమయిష్యతే ॥ ౫ క్రమ్యతాం ॥ ౬ అక్రమ్యత ॥ ౭ క్రమ్యేత ॥ ౮ క్రామిషీష్ట-ఢ్వం ॥ క్రమిషీష్ట-ధ్వం ॥ క్రమయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౯ అక్రమి-అక్రామి-అక్రామిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ అక్రమిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ అక్రమయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అక్రామిష్యత-అక్రమిష్యత-అక్రమయిష్యత ॥

కథం సంక్రామయతీతి ॥ మితాం హ్రస్వ ఇతి సూత్రే వా చిత్తవిరాగ ఇత్యతో వేత్యనువర్త్య వ్యవస్థితవిభాషాశ్రయణాదితి వృత్తికృత్, ఏకేన సరజో విక్రామయన్ రాజ్ఞాం ధుర్యాన్ విక్రామయేతి స ఇత్యాది వ్యాఖ్యాతం

సని—౧ చిక్రమిషతి ॥ చిక్రమిషాంచకార(బభూవ-ఆస) ౩ చిక్రమిషితా ॥ ౪ చిక్రమిషిష్యతి ॥ ౫ చిక్రమిషతు ॥ ౬ అచిక్రమిషత్ ॥ ౭ చిక్రమిషేత్ ॥ ౮ చిక్రమిష్యాత్ ॥ ౯ అచిక్రమిషీత్ ॥ ౧౦ అచిక్రమిషిష్యత్ ॥ అనుపసర్గాద్వేత్యాత్మనేపదపక్షే.

౧ చిక్రంసతే ॥ ౨ చిక్రంసాంచక్రే(బభూవ-ఆస) ౩ చిక్రంసితా (సే-హే) ౪ చిక్రంసిష్యతే ॥ ౫ చిక్రంసతాం ॥ ౬ అచిక్రంసత ॥ ౭

చిక్రంసేత ॥ ౮ చిక్రంసిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అచిక్రంసిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అచిక్రంసిష్యత ॥

యఙన్తాత్—౧ చఙ్క్రమ్యతే ॥ ౨ చంక్రమాంచక్రే(బభూవ-ఆస) ౩ చఙ్క్రమితా(సే-హే) ॥ ౪ చఙ్క్రమిష్యతే ॥ ౫ చఙ్క్రమ్యతాం॥ ౬ అచఙ్క్రమ్యత । ౭ చఙ్క్రమ్యేత ॥ ౮ చఙ్క్రమిషీష్ట-ఢ్వం॥ ౯ అచఙ్క్రమిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అచఙ్క్రమిష్యత॥

యఙ్లుకి— చఙ్క్రమీతి-చఙ్క్రన్తి-చంక్రాంతః-చంక్రమతీత్యాది ॥

౧—క్రమితవ్యం । క్రమణీయం । క్రమ్యం । పోరదుపధాదితి యత్, క్రాంతః । క్రాంతవాన్ । ఉదిత్త్వేన క్త్వాయాం వేట్త్వాన్నేట్ ॥ అనునాసికస్య క్విఝలోరితి దీర్ఘః, క్రామ్యన్ । క్రామన్ । క్రామ్యన్తీ । క్రామన్తీ । క్రమ్యమాణః । క్రమమాణః । క్రమిష్యన్-క్రమిష్యతీ-క్రమిష్యన్తీ । క్రంస్యమానః । క్రమితుం । క్రాంతం । క్రమణం । క్రాంత్వా । క్రమిత్వా । ఉదితో వేతి వేట్ ॥ క్రామం క్రామం । క్రాంత్వా క్రాంత్వా । క్రమిత్వా క్రమిత్వా ॥

౨—క్రమయితవ్యః । క్రమణీయః । క్రమ్యః । అచో యదితి యత్ । క్రమితః । క్రమితవాన్ । క్రమయన్ । క్రమయన్తీ । క్రమయమాణః । క్రమయిష్యన్-క్రమయిష్యతీ-క్రమయిష్యన్తీ । క్రమయిష్యమాణః । క్రమయితుం । క్రమితం । క్రమణం । క్రమయిత్వా । పరిక్రమ్య । క్రమం-క్రమం । క్రామం క్రామం । క్రమయిత్వా క్రమయిత్వా ॥

౩—చిక్రమిషితవ్యం । చిక్రంసితవ్యం । చిక్రమిషణీయం । చిక్రంసనీయం । చిక్రమిష్యం । చిక్రంస్యం । చిక్రమిషితః । చిక్రంసితః । చిక్రమిషితవాన్ । చిక్రంసితవాన్ । చిక్రమిషన్-చిక్రమిషన్తీ । చిక్రంసమానః । చిక్రమిషిష్యన్-చిక్రమిషిష్యతీ-చిక్రమిషిష్యన్తీ । చిక్రంస్యమానః । చిక్రమిషితుం । చిక్రంసితుం । చిక్రమిషితం । చిక్రంసితం । చిక్రమిషిత్వా । చిక్రంసిత్వా । విచిక్రమిష్య । విచిక్రంస్య । చిక్రమి-

షంచిక్రమిషం । చిక్రమిషిత్వాచిక్రమిషిత్వా । చిక్రంసంచిక్రంసం ॥
చిక్రంసిత్వాచిక్రంసిత్వా ॥

౪—చఙ్క్రమితవ్యం। చఙ్క్రమణీయం । చఙ్క్రమ్యం । చఙ్క్రమితః । చఙ్క్రమితవాన్ । చఙ్క్రమ్యమాణః । చఙ్క్రమిష్యమాణః । చఙ్క్రమితుం। చఙ్క్రమితం । చఙ్క్రమణం । చఙ్క్రమిత్వా । విచఙ్క్రమ్య । చఙ్క్రమంచఙ్క్రమం । అల్లోపస్య స్థానివత్త్వాన్నోపధావృద్ధిః । చఙ్క్రమిత్వాచఙ్క్రమిత్వా ॥

౫—చఙ్క్రమితవ్యః । చఙ్క్రమణీయః । చఙ్క్రమ్యః । చంక్రమితః । చఙ్క్రమితవాన్ । చఙ్క్రమల్-చఙ్క్రమతౌ-చఙ్క్రమతః । చఙ్క్రమతీ । చఙ్క్రమిష్యన్-చఙ్క్రమిష్యతీ-చఙ్క్రమిష్యంతీ । చఙ్క్రమితుం । చఙ్క్రమితం । చఙ్క్రమణం । చఙ్క్రమిత్వా । విచఙ్క్రమ్య । చఙ్క్రమం చఙ్క్రమం । చఙ్క్రమిత్వాచఙ్క్రమిత్వా ॥

క్మర-హూర్ఛనే,హూర్ఛనం-కౌటిల్యం॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.
క్మరతి-చక్మారేత్యాదికఖధాతువత్, అమిత్వాన్మితత్వాభావః ॥
యఙ్లుకి—చాక్మరీతి-చాక్మర్తి-చాక్మర్తః-చాక్మరతీత్యాది ॥

క్షర-సంచలనే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.
క్షరతి-చక్షారేత్యాదిషాన్తవత్ ॥
యఙ్లుకి—చాక్షరీతి-చాక్షర్తి-చాక్షర్తః-చాక్షరతీత్యాది ॥

కర్వ-దర్పే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.
కర్వతి-చకర్వేత్యాదికర్జతివత్ ॥
యఙ్లుకి—చాకర్వీతి-చాకర్తి-చాకర్తః-చాకర్వతీత్యాది । లోప్తో

న్వోరితినలోపః ॥

కష-హింసార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

కషతి-చకాషేత్యాదికఖధాతువత్ ॥ అమిత్త్వాన్నతత్కార్యమ్ ॥

యఙ్లుకి—చాకషీతి-చాకష్టి-చాకష్టః-చాకషతీత్యాది ॥ హింసార్థత్వాన్నకర్మవ్యతీహారేతఙ్ ॥

కస-గతౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

కసతి-చకాసేత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥

యఙ్లుకి—చాకసీతి-చాకస్తి-చాకస్తః-చాకసతీత్యాది ॥

గత్యర్థత్వాన్నకర్మవ్యతీహారేతఙ్ ॥

కాఙ్క్షి-కాఙ్క్షాయాం॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ కాంక్షతి ॥ ౨ చకాంక్ష ॥ ౩ కాఙ్క్షితా ॥ కాంక్షిష్యతి॥౫కాంక్షతు ॥ ౬ అకాఙ్క్షత్ ॥ ౭ కాంక్షేత్ ॥౮ కాంక్ష్యాత్ ॥ ౯ అకాంక్షీత్ ॥ ౧౦ అకాఙ్క్షిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧వ్యతికాంక్షతే ॥ ౨ వ్యతిచకాంక్షే ॥ ౩ వ్యతికాఙ్క్షితా(సే-హే) ॥ ౪ వ్యతికాఙ్క్షిష్యతే ॥ ౫ వ్యతికాంక్షతాం ॥ ౬ వ్యత్యకాంక్షత ॥ ౭ వ్యతికాంక్షేత ॥౮వ్యతికాఙ్క్షిషీష్ట-ధ్వం॥౯వ్యత్యకాఙ్క్షిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ॥౧౦ వ్యత్యకాఙ్క్షిష్యత ॥

కర్మణి—౧ కాఙ్క్ష్యతే ॥ ౨ చకాంక్షే ॥ ౩ కాఙ్క్షితా(సే-హే) ౪ కాఙ్క్షిష్యతే ॥ ౫ కాంక్ష్యతాం ॥ ౬ అకాంక్ష్యత ॥ ౭ కాంక్ష్యేత ॥ ౮ కాంక్షిషీష్ట ॥ ౯ అకాంక్షి-అకాఙ్క్షిషాతాం॥౧౦అకాంక్షిష్యత.

ణ్యన్తాత్—౧ కాంక్షయతి-తే ॥ ౨ కాంక్షయాఞ్చకార(చకార-బభూవ-ఆస).౩ కాఙ్క్షయితా(-సి సే-హే) ॥ ౪ కాంక్షయిష్యతి-తే॥

౫ కాంక్షయతు-తాం ॥ ౬ అకాంక్షయత్-త ॥ ౭ కాంక్షయేల్-త ॥ ౮ కాంక్ష్యాల్-కాంక్షయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అచకాంక్షల్-త ॥ ౧౦ అకాంక్షయిష్యల్-త ॥

కర్మణి—౧ కాంక్ష్యతే ॥ ౨ కాంక్షయాఞ్చక్రే(బభూవే-ఆసే)॥ ౩ కాంక్షయితా-కాంక్షితా(సే-హే) ॥ ౪ కాంక్షయిష్యతే-కాంక్షిష్యతే ॥ ౫ కాంక్ష్యతాం ॥ ౬ అకాంక్ష్యత ॥ ౭ కాంక్ష్యేత ॥ ౮ కాంక్షయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) కాంక్షిషీష్ట(ధ్వం) ॥ ౯ అకాంక్షి-అకాంక్షిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) అకాంక్షయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అకాంక్షిష్యత-అకాంక్షయిష్యత ॥

సని—౧ చికాంక్షిషతి ॥ ౨ చికాంక్షిషాఞ్చకార(బభూవ-ఆస) ॥ ౩ చికాంక్షిషితా ॥ ౪ చికాంక్షిషిష్యతి ॥ ౫ చికాంక్షిషతు ॥ ౬ అచికాంక్షిషల్ ॥ ౭ చికాంక్షిషేల్ ॥ ౮ చికాంక్షిష్యాల్ ॥ ౯ అచికాంక్షిషీల్ ॥ ౧౦ అచికాంక్షిషిష్యల్ ॥

యఙి—౧ చాకాంక్ష్యతే ॥ ౨ చాకాంక్షాఞ్చక్రే(బభూవ-ఆస) ౩ చాకాంక్షితా(సే-హే) ॥ ౪ చాకాంక్షిష్యతే ॥ ౫ చాకాంక్ష్యతాం ॥ ౬ అచాకాంక్ష్యత ॥ ౭ చాకాంక్ష్యేత ॥ ౮ చాకాంక్షిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అచాకాంక్షిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అచాకాంక్షిష్యత ॥

యఙ్లుకి—చాకాంక్షీతి-చాకాంష్టి-చాకాంష్టః-చాకాంక్షతీత్యాది॥

౧—కాంక్షితవ్యః । కాంక్షణీయః । కాంక్ష్యః । కాంక్షితః । కాంక్షితవాన్ । కాంక్షన్ । కాంక్షన్తీ। కాంక్షిష్యన్-కాంక్షిష్యతీ-కాంక్షిష్యన్తీ । కాంక్షితుం । కాంక్షితం । కాంక్షణం । కాంక్షిత్వా । ఆకాంక్ష్య । కాంక్షం కాంక్షం । కాంక్షిత్వా కాంక్షిత్వా ॥

౨—కాంక్షయితవ్యః । కాంక్షణీయః । కాంక్ష్యః । కాంక్షితః । కాంక్షితవాన్ । కాంక్షయన్ । కాంక్షయన్తీ । కాంక్షయమాణః । కాంక్షయిష్యన్- కాంక్షయిష్యతీ- కాంక్షయిష్యన్తీ। కాంక్షయిష్య

మాణః । కాంక్షయితుం । కాంక్షితం । కాంక్షణం । కాంక్షయిత్వా
ఆకాంక్ష్య । కాంక్షంకాంక్షం । కాంక్షయిత్వాకాంక్షయిత్వా ॥

౩—చికాంక్షిషితవ్యః । చికాంక్షిషణీయః । చికాంక్షిష్యః । చికాంక్షిషితః । చికాంక్షిషితవాన్ । చికాంక్షిషన్ । చికాంక్షిషంతీ । చికాంక్షిషిష్యన్-చికాంక్షిషిష్యతీ-చికాంక్షిషిష్యంతీ । చికాంక్షిషితుం । చికాంక్షిషితం । చికాంక్షిషణం । చికాంక్షిషిత్వా । ఆచికాంక్షిష్య । చికాంక్షిషంచికాంక్షిషం । చికాంక్షిషిత్వాచికాంక్షిషిత్వా ॥

౪—చాకాంక్షితవ్యః । చాకాంక్షణీయః । చాకాంక్ష్యః । చాకాంక్షితః । చాకాంక్షితవాన్ । చాకాంక్ష్యమాణః । చాకాంక్షిష్యమాణః । చాకాంక్షితుం । చాకాంక్షితం । చాకాంక్షణం । చాకాంక్షిత్వా । ఆచాకాంక్ష్య । చాకాంక్షంచాకాంక్షం । చాకాంక్షిత్వాచాకాంక్షిత్వా ॥

౫—చాకాంక్షితవ్యః । చాకాంక్షణీయః । చాకాంక్ష్యః । చాకాంక్షితః । చాకాంక్షితవాన్ । చాకాంక్షల్-చాకాంక్షతౌ-చాకాంక్షతః । చాకాంక్షతీ । చాకాంక్షిష్యన్-చాకాంక్షిష్యతీ-చాకాంక్షిష్యంతీ । చాకాంక్షితుం । చాకాంక్షితం । చాకాంక్షణం । చాకాంక్షిత్వా ఆచాకాంక్ష్య । చాకాంక్షంచాకాంక్షం । చాకాంక్షిత్వాచాకాంక్షిత్వా

కిట-త్రాసే ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ

౧ కేటతి ॥ ౨ చికేట-చికిటతుః-చికిటుః । చికేటిథ-చికిటథుః ॥ ౩ కేటితా ॥ ౪ కేటిష్యతి ॥ ౫ కేటతు-కేటతాల్ ॥ ౬ అకేటల్ ॥ ౭ కేటేల్ ॥ ౮ కిట్యాల్ ॥ ౯ అకేటీల్ ॥ ౧౦ అకేటిష్యల్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతికేటతే ॥ ౨ వ్యతిచికిటే ॥ ౩ వ్యతికేటితా (సే-హా) ౪ వ్యతికేటిష్యతే ॥ ౫ వ్యతికేటతాం ॥ ౬ వ్యత్యకేటత ॥ ౭ వ్యతికేటేత ॥ ౮ వ్యతికేటిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యకేటిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ వ్యత్యకేటిష్యత ॥

భావే—౧ కిట్యతే ॥ ౨ చికిటే ॥ ౩ కేటితా ॥ ౪ కేటిష్యతే ॥ ౫ కిట్యతాం ॥ ౬ అకిట్యత ॥ ౭ కిట్యేత ॥ ౮ కేటిషీష్ట ॥ ౯ అకేటి ॥ ౧౦ అకేటిష్యత ॥

ణ్యంతాత్—౧ కేటయతి-తే ॥ ౨ కేటయాంచకార(చక్రే)-బభూవ-ఆస) ॥ ౩ కేటయితా(సి-సే-హే) ॥ ౪ కేటయిష్యతి-తే ॥ ౫ కేటయతు-తాం ॥ ౬ అకేటయత్-త ॥ ౭ కేటయేత్-త ॥ ౮ కేట్యాత్-కేటయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౯ అచీకిటత్-త ॥ ౧౦ అకేటయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ కేట్యతే ॥ ౨ కేటయాఞ్చక్రే(బభూవే-ఆసే ॥ ౩ కేటయితా(సే-హే) కేటితా(సే-హే) ॥ ౪ కేటయిష్యతే॥కేటిష్యతే ॥ ౫ కేట్యతాం ॥ ౬ అకేట్యత ॥ ౭ కేట్యేత ॥ ౮ కేటయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) కేటిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అకేటి-అకేటిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అకేటయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అకేటయిష్యత-అకేటిష్యత ॥

సని—రలోవ్యుపధాదితివాకిత్త్వమ్ ॥ ౧ చికిటిషతి -చికేటిషతి ॥ చికిటిషాంచకార-చికేటిషాంచకార(బభూవ-ఆస) ॥ ౩ చికిటిషితా-చికేటిషితా ॥ ౪ చికిటిషిష్యతి-చికేటిషిష్యతి ॥ ౫ చికిటిషతు-చికేటిషతు ౬ అచికిటిషత్-అచికేటిషత్ ॥ ౭ చికిటిషేత్-చికేటిషేత్ ॥ ౮ చికిటిష్యాత్-చికేటిష్యాత్ ॥ ౯ అచికిటిషీత్-అచికేటిషీత్ ॥ ౧౦ అచికిటిషిష్యత్. అచికేటిషిష్యత్ ॥

యఙి—౧ చేకిట్యతే ॥ ౨ చేకిటాఞ్చక్రే(బభూవ-ఆస) ౩ చేకిటితా(సే-హే) ॥ ౪ చేకిటిష్యతే ॥ ౫ చేకిట్యతాం ॥ ౬ అచేకిట్యత ॥ ౭ చేకిట్యేత ॥ ౮ చేకిటిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అచేకిటిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అచేకిటిష్యత

యఙ్లుకి—చేకిటీతి-చేకేట్టి-చేకిట్టః-చేకిటతీత్యాది.

౧ — కేటితవ్యం । కేటనీయం । కేట్యం । కిటితః । కిటితవాన్ । కేటన్-కేటన్తీ । కేటిష్యన్-కేటిష్యతీ-కేటిష్యన్తీ ॥ కేటితుం । కిటితం । కేటనం । కేటిత్వా । వికిట్య । కేటం కేటం । కిటిత్వా కిటిత్వా కేటిత్వా కేటిత్వా

౨—కెటయితవ్యః । కెటనీయః । కేట్యః । కెటితః । కెటితవాన్ । కెటయన్-కెటయంతీ । కేటయమానః । కెటయిష్యన్-కెటయిష్యతీ-కేటయిష్యంతీ । కెటయిష్యమాణః । కెటయితుం । కెటితం । కేటనం । కెటయిత్వా । వికెట్య । కెటంకేటం । కెటయిత్వాకెటయిత్వా ॥

3—చికిటిషితవ్యం-చికెటిషితవ్యం । చికిటిషణీయం-చికేటిషణీయం చికిటిష్యం-చికెటిష్యం । చికిటిషితః-చికెటిషితః । చికిటిషితవాన్-చికెటిషితవాన్ । చికిటిషన్-చికెటిషన్-చికిటిషంతీ-చికేటిషంతీ । చికిటిషిష్యన్-చికెటిషిష్యన్-చికిటిషిష్యతీ, చికేటిషిష్యతీ-చికిటిషిష్యంతీ, చికేటిషిష్యంతీ । చికిటిషితుం, చికెటిషితుం । చికిటిషితం-చికెటిషితం । చికిటిషణం-చికేటిషణం । చికిటిషిత్వా-చికేటిషిత్వా । విచికిటిష్య-విచికెటిష్య । చికిటిషంచికిటిషం । చికిటిషిత్వాచికిటిషిత్వా । చికెటిషంచికెటిషం । చికెటిషిత్వాచికేటిషిత్వా ॥

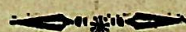
౪—చేకిటితవ్యం । చెకిటనీయం । చెకిట్యం । చేకిటితః । చేకిటితవాన్ । చేకిట్యమానః । చెకిటిష్యమాణః । చేకిటితుం । చెకిటితం । చేకిటనం । చేకిటిత్వా । విచెకిట్య । చేకిటంచేకిటం । చేకిటిత్వాచేకిటిత్వా ॥

౫—చెకెటితవ్యం । చేకెటనీయం । చేకేట్యం । చేకెటితః । చెకేటితవాన్ । చేకిటత్-చేకిటతా-చేకిటతః । చేకిటతీ । చేకెటిష్యన్-చేకెటిష్యతీ-చేకెటిష్యంతీ । చెకేటితుం । చేకిటితం । చేకెటనం । చెకెటిత్వా । విచేకిట్య । చేకెటంచేకేటం । చేకేటిత్వాచెకటిత్వా ॥

కిట-గతౌ ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ

కెటతీత్యాదిసర్వంప్రాగ్వత్ ॥

కిత-నివాసే ॥ రోగాపనయనేచ ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ

అస్మాద్వావృద్ధిప్రతీకారార్థే గుప్తిజ్కిద్భ్యస్సన్నితిసావకాశసని

సనాద్యంతాధాతవఇతిధాతుత్వాల్లడాదయః॥

౧చికిత్సతి ॥ ౨ చికిత్సాఞ్చకార(బభూవ-ఆస) ॥ 3 చికిత్సితా-సి ॥ చికిత్సిష్యతి ॥ ౫ చికిత్సతు ॥ ౬ అచికిత్సల్ ॥ ౭ చికిత్సేల్ ॥ ౮ చికిత్స్యాల్ ॥ ౯ అచికిత్సీల్ ॥ ౧౦ అచికిత్సిష్యల్ ॥

కర్మవ్యతిహారే— ౧ వ్యతిచికిత్సతె ॥ ౨ వ్యతిచికిత్సాంచక్రె (బభూవ-అస) ॥ 3 వ్యతిచికిత్సితా (సే-హే) ॥ ౪ వ్యతిచికిత్సిష్యతె ॥ ౫ వ్యతిచికిత్సతాం॥ ౬వ్యత్యచికిత్సత॥ ౭ వ్యతిచికిత్సేత॥ ౮వ్యతిచికిత్సిషీష్ట-ధ్వం॥౯వ్యత్యచికిత్సిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)॥౧౦వ్యత్యచికిత్సిష్యత॥

కర్మణి—౧ చికిత్స్యతె॥ ౨ చికిత్సాంచక్రె(బభూవే-ఆసే) ॥ 3 చికిత్సితా(సే-హే) ॥ ౪ చికిత్సిష్యతె ॥ ౫ చికిత్స్యతాం ॥ ౬ అచికిత్స్యత ॥ ౭ చికిత్స్యేత॥ ౮చికిత్సిషీష్ట-ధ్వం॥౯అచికిత్సి(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అచికిత్సిష్యత ॥

ణ్యంతాల్—౧ చికిత్సయతి-తె ॥ ౨ చికిత్సయాంచకార (చక్రే-బభూవ-ఆస) ॥ 3 చికిత్సయితా(సి-సే-హే) ॥ ౪ చికిత్సయిష్యతి-తె॥ ౫ చికిత్సయతు-తాం ॥ అచికిత్సయల్-త ॥ ౭ చికిత్సయేల్-త ॥ ౮ చికిత్స్యాల్-చికిత్సయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ॥౯అచికిత్సల్-త ॥ ౧౦ అచికిత్సయిష్యల్-త ॥

కర్మణి—౧ చికిత్స్యతె॥౨ చికిత్సయాంచక్రే(బభూవే-ఆసే)॥3చికిత్సయితా(సే-హే)చికిత్సితా(సే-హే)॥౪చికిత్సయిష్యతె-చికిత్సిష్యతె॥ ౫ చికిత్స్యతాం॥౬ అచికిత్స్యత॥౭చికిత్స్యేత॥౮ చికిత్సయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)చికిత్సిషీష్ట-ధ్వం౯అచికిత్సి-అచికిత్సిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం)-అచికిత్సయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అచికిత్సిష్యత-అచికిత్సయిష్యత ॥

సన్నంతాన్నసనిష్యతఇతినిషేధస్య సరూపసన్విషయత్వాత్సార్థసన్నంతాదిచ్ఛాసంస్తుస్యాదేవ ॥

౧ చికిత్సిషతి ॥ చికిత్సిషాంచకార(బభూవ-ఆస)॥3 చికిత్సిషితా ॥

౪ చికిత్సిషిష్యతి ॥ ౫ చికిత్సిషతు ॥ ౬ అచికిత్సిషత్ ॥ ౭ చికిత్సిషే త్ ॥ ౮ చికిత్సిష్యాత్ ॥ ౯ అచికిత్సిషీత్-అచికిత్సిషిష్టాం ॥ ౧౦ అ చికిత్సిషిష్యత్ ॥ అనేకాచ్త్వాన్నాస్యాద్యజ్యజ్ఞుకౌ ॥.

౧—చికిత్సితవ్యం । చికిత్సనీయం । చికిత్స్యం । చికిత్సితః । చికి త్సితవాన్ । చికిత్సన్-చికిత్సంతీ।చికిత్సిష్యన్-చికిత్సిష్యతీ-చికిత్సిష్యం తీ । చికిత్సితుం । చికిత్సితం । చికిత్సనం । చికిత్సిత్వా । విచికిత్స్య । చికిత్సంచికిత్సం । చికిత్సిత్వాచికిత్సిత్వా ॥

౨—చికిత్సయితవ్యః । చికిత్సనీయః । చికిత్స్యః । చికిత్సితః । చి కిత్సితవాన్ । చికిత్సయన్-చికిత్సయంతీ । చికిత్సయమానః । చికిత్స యిష్యన్-చికిత్సయిష్యతీ-చికిత్సయిష్యంతీ । చికిత్సయిష్యమాణః । చికిత్సయితుం । చికిత్సితం । చికిత్సనం । చికిత్సయిత్వా।విచికిత్స్య।చికి త్సంచికిత్సం । చికిత్సయిత్వాచికిత్సయిత్వా ॥

౩—చికిత్సిషితవ్యః । చికిత్సిషణీయః । చికిత్సిష్యః । చికిత్సిషితః చికిత్సిషితవాన్ । చికిత్సిషన్-చికిత్సిషంతీ। చికిత్సిషిష్యన్-చికిత్సిషి ష్యతీ-చికిత్సిషిష్యంతీ । చికిత్సిషితుం। చికిత్సిషితం ।చికిత్సిషణం।చికి త్సిషిత్వా।విచికిత్సిష్య।చికిత్సిషంచికిత్సిషం।చికిత్సిషిత్వాచికిత్సిషిత్వా

క్లిది- పరిదేవనే-సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

౧ క్లిందతి। ౨ చిక్లింద । ౩ క్లిందితా । ౪ క్లిందిష్యతి। ౫ క్లిందతు। ౬ అ క్లిందత్। ౭ క్లిందేత్ । ౮ క్లింద్యాత్ । ౯ అక్లిందీత్ । ౧౦ అక్లిందిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—వ్యతిక్లిందతే। ౨ వ్యతిచిక్లిందే । ౩ వ్యతిక్లిందితా; సే-హే । ౪ వ్యతిక్లిందిష్యతే । ౫ వ్యతిక్లిందతాం । ౬ వ్యత్యక్లిందత । ౭ వ్యతిక్లిందేత । ౮ వ్యతిక్లిందిషీష్ట ।ధ్వం। ౯ వ్యత్యక్లిందిష్ట । ఢ్వం।ధ్వం ॥ వ్యత్యక్లిందిష్యత ॥

కర్మణి—ఇదిత్త్వాన్ననలోపః ౧ క్లింద్యతే। ౨ చిక్లిందే । ౩ క్లిందితా

సే-హే ॥ ౪ క్లిన్దిష్యతే । ౫ క్లిన్ద్యతాం । ౬ అక్లిన్ద్యత । ౭ క్లిన్ద్యేత । ౮ క్లిన్దిషీష్ట ధ్వం । ౯ అక్లిన్ది-ధ్వం । ధ్వం । అక్లిన్దిష్యత ॥

ణ్యన్తాత్—౧ క్లిన్దయతి, తే । ౨ క్లిన్దయాంచకార-చక్రే-బభూవ, ఆస । ౩ క్లిన్దయితా, సి, సే-హే । ౪ క్లిన్దయిష్యతి-తే । ౫ క్లిన్దయతు- తాం । ౬ అక్లిన్దయత్, త । ౭ క్లిన్దయేత్, త । ౮ క్లిన్ద్యాత్, క్లిన్దయిషీష్ట, ధ్వం।ధ్వం । ౯ అచిక్లిన్దత్, త । ౧౦ అక్లిన్దయిష్యత్, త ॥

కర్మణి— ౧ క్లిన్ద్యతే । ౨ క్లిన్దయాంచక్రే, బభూవే, ఆసే । ౩ క్లిన్దయితా । సే; హే । క్లిన్దితా, సే-హే ॥ ౪ క్లిన్దయిష్యతే-క్లిన్దిష్యతే ॥ ౫ క్లిన్ద్యతాం । ౬ అక్లిన్ద్యత । ౭ క్లిన్ద్యేత । ౮ క్లిన్దయిషీష్ట (ధ్వం-ధ్వం) క్లిన్దిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అక్లిన్ది । అక్లిన్దయిషాతాం (ధ్వం-ధ్వం) అక్లిన్దిషాతాం(ధ్వం-ధ్వం)౧౦ అక్లిన్దయిష్యత-అక్లిన్దిష్యత ॥

సని—౧ చిక్లిన్దిషతి । ౨ చిక్లిన్దిషాంచకార- బభూవ, ఆస ॥ ౩ చిక్లిన్దిషితా । ౪ చిక్లిన్దిషిష్యతి । ౫ చిక్లిన్దిషతు । ౬ అచిక్లిన్దిషత్ । ౭ చిక్లిన్దిషేత్ । ౮ చిక్లిన్దిష్యాత్ । ౯ అచిక్లిన్దిషీత్ । ౧౦ అచిక్లిన్దిషిష్యత్ ॥

యఙి—౧ చేక్లిన్ద్యతే । ౨ చేక్లిన్దాంచక్రే, బభూవ- ఆస । ౩ చేక్లిన్దితా(సే-హే)౪ చేక్లిన్దిష్యతే।౫ చేక్లిన్ద్యతాం। ౬ అచేక్లిన్ద్యత। ౭ చేక్లిన్ద్యేత । ౮ చేక్లిన్దిషీష్ట-ధ్వం। ౯ అచేక్లిన్దిష్ట(ధ్వం-ధ్వం)౧౦ అచేక్లిన్దిష్యత॥

యఙ్లుకి—చేక్లిన్దీతి, చేక్లిన్తి-చేక్లిన్తః,చేక్లిన్దతీత్యాది ॥

౧. — క్లిన్దితవ్యః- క్లిన్దనీయః-క్లిన్ద్యః, క్లిన్దితః,క్లిన్దితవాన్, క్లిన్దన్, క్లిన్దంతీ- క్లిన్దిష్యన్, క్లిన్దిష్యతీ, క్లిన్దిష్యంతీ-క్లిన్దితుం। క్లిన్దితం-క్లిన్దనం, క్లిన్దిత్వా- విక్లిన్ద్య- క్లిన్దం క్లిన్దం- క్లిన్దిత్వా క్లిన్దిత్వా ॥

౨.— క్లిన్దయితవ్యః- క్లిన్దనీయః, క్లిన్ద్యః- క్లిన్దితః-క్లిన్దితవాన్ క్లిన్దయన్, క్లిన్దయంతీ – క్లిన్దయమానః, క్లిన్దయిష్యన్ - క్లిన్దయిష్యంతీ- క్లిన్దయిష్యన్తీ- క్లిన్దయితుం- క్లిన్దితం- క్లిన్దనం- క్లిన్దయిత్వా- వి

క్లిన్ద్య- క్లిన్దం క్లిన్దం- క్లిన్దయిత్వా క్లిన్దయిత్వా॥

౩—చిక్లిన్దిషితవ్యం- చిక్లిన్దిషణీయం, చిక్లిన్దిష్యం - చిక్లిన్దిషితః చిక్లిన్దిషితవాన్, చిక్లిన్దిషన్-చిక్లిన్దిషన్తీ-చిక్లిన్దిషిష్యన్-చిక్లిన్దిషిష్యతీ-చిక్లిన్దిషిష్యన్తీ, చిక్లిన్దిషితుం- చిక్లిన్దిషితం- చిక్లిన్దిషణం, చిక్లిన్దిషిత్వా- విచిక్లిన్దిష్య, చిక్లిన్దిషణ్ చిక్లిన్దిషం-చిక్లిన్దిషిత్వా చిక్లిన్దిషిత్వా

౪—చేక్లిన్దితవ్యః, చేక్లిన్దనీయః, చేక్లిన్ద్యః, చేక్లిన్దితః, చేక్లిన్దితవాన్, చేక్లిన్ద్యమానః, చేక్లిన్దిష్యమాణః, చేక్లిన్దితుం- చేక్లిన్దితం, చేక్లిన్దనం, చేక్లిన్దిత్వా-విచేక్లిన్ద్య, చేక్లిన్దణ్ చేక్లిన్దం, చేక్లిన్దిత్వా చేక్లిన్దిత్వా॥

౫—చేక్లిన్దితవ్యం- చేక్లిన్దనీయం- చేక్లిన్ద్యం, చేక్లిన్దితః- చేక్లిన్దితవాన్- చేక్లిన్దత్, చేక్లిన్దతా, చేక్లిన్దతః, చేక్లిన్దతీ- చేక్లిన్దిష్యన్ చేక్లిన్దిష్యతీ - చేక్లిన్దిష్యన్తీ, చేక్లిన్దితుం, చేక్లిన్దితం-చేక్లిన్దనం, చేక్లిన్దిత్వా, విచేక్లిన్ద్య, చేక్లిన్దణ్ చేక్లిన్దం, చేక్లిన్దిత్వా చేక్లిన్దిత్వా॥

క్షీజ అవ్యక్తేశబ్దే—అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

క్షీజతీత్యాదిసర్వంవక్ష్యమాణక్రీడతివత్॥ ణౌచఙి-అచిక్షీజత్-త॥

క్రీడృ విహారే- అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

౧. క్రీడతి। ౨. చిక్రీడ। ౩ క్రీడితా। ౪ క్రీడిష్యతి। ౫ క్రీడతు। ౬ అక్రీడత్। ౭. క్రీడేత్। ౮ క్రీడ్యాత్। ౯ అక్రీడీత్। ౧౦ అక్రీడిష్యత్॥

కర్తృవ్యతిహారే—౧. వ్యతిక్రీడతే। ౨. వ్యతిచిక్రీడే। ౩. వ్యతిక్రీడితా। సే, హే। ౪ వ్యతిక్రీడిష్యతే। ౫ వ్యతిక్రీడతాం। ౬ వ్యత్యక్రీడత॥ ౭ వ్యతిక్రీడేత। ౮ వ్యతిక్రీడిషీష్ట-ధ్వం। ౯ వ్యత్యక్రీడిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యక్రీడిష్యత॥

అను సమ్ పరి ఇత్యేభ్యః పరాదస్మాత్క్రీడోఽనుసంపరిభ్యశ్చేత్యా

త్మనేపదే అనుక్రీడతే- సంక్రీడతే పరిక్రీడత ఇత్యాది॥

సమోఽకూజన ఇతి వక్తవ్యమితి సంపూర్వాత్కూజనభిన్నార్థ ఏవా త్మనేపదం- కూజనేతు- సంక్రీడతి చక్రమితి పరస్మైపదమేవ॥

భావే—౧ క్రీడ్యతే । ౨ చిక్రీడే । ౩ క్రీడితా। ౪ క్రీడిష్యతే। ౫ క్రీడ్యతాం। ౬ అక్రీడ్యత। ౭ క్రీడ్యేత। ౮ క్రీడిషీష్ట। ౯ అక్రీడి । ౧౦. అక్రీడిష్యత ॥

ణ్యన్తాత్—౧ క్రీడయతి-తే । ౨ క్రీడయాంచకార।చక్రే-బభూవ. ఆస. । ౩ క్రీడయితా(సి-సే-హే) ౪ క్రీడయిష్యతి-తే।౫క్రీడయతు-తాం ౬అక్రీడయత్-త। ౭ క్రీడయేత్-త। ౮ క్రీడ్యాత్ - క్రీడయిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం)౯ అచిక్రీడత్-త।నాగ్లోపిశాస్వృదితాం ఇతి హ్రస్వనిషేధః॥౧౦అక్రీడయిష్యత్-త॥

కర్మణి—౧ క్రీడ్యతే। ౨క్రీడయాంచక్రే-బభూవే-ఆసే।౩ క్రీడయితా-సే,హే। క్రీడితా, సే హే। ౪ క్రీడయిష్యతే-క్రీడిష్యతే॥ ౫ క్రీడ్యతాం। ౬ అక్రీడ్యత। ౭ క్రీడ్యేత। ౮ క్రీడయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) క్రీడిషీష్ట(ధ్వం) ౯ అక్రీడి। అక్రీడిషాతాం - (ఢ్వం-ధ్వం) అక్రీడయిషాతాం, (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అక్రీడయిష్యత-అక్రీడిష్యత॥

సని—౧ చిక్రీడిషతి। ౨ చిక్రీడిషాఞ్చకార,బభూవ ఆస। ౩ చిక్రీడిషితా। ౪ చిక్రీడిషిష్యతి । ౫ చిక్రీడిషతు । ౬అచిక్రీడిషత్ ।౭ చిక్రీడిషేత్। ౮ చిక్రీడిషాత్। ౯ అచిక్రీడిషీత్। ౧౦ అచిక్రీడిషిష్యత్॥

యఙి—౧ చేక్రీడ్యతే। ౨ చేక్రీడాఞ్చక్రే-బభూవ- ఆస। ౩ చేక్రీడితా-సే-హే । ౪ చేక్రీడిష్యతే। ౫ చేక్రీడ్యతాం । ౬అచేక్రీడ్యత ౭. చేక్రీడ్యేత। ౮ చేక్రీడిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అచేక్రీడిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦అచేక్రీడిష్యత ॥

యఙ్లుకి—చేక్రీడీతి, చేక్రీట్టి- చేక్రీట్టః- చేక్రీడతీత్యాది॥

౧—క్రీడితవ్యం- క్రీడనీయం- క్రీడ్యం, క్రీడితః- క్రీడితవాన్,క్రీడన్- క్రీడన్తీ, అనుక్రీడమానః- క్రీడిష్యన్- క్రీడిష్యన్తీ,క్రీడిష్యంతీ,

అనుక్రీడిష్యమాణః, క్రీడితుం, క్రీడితం, క్రీడనం, క్రీడిత్వా, సంక్రీడ్య, క్రీడజ్క్రీడం, క్రీడిత్వాక్రీడిత్వా ॥

౨—క్రీడయితవ్యః, క్రీడనీయః, క్రీడ్యః, క్రీడితః, క్రీడితవాన్, క్రీడయన్, క్రీడయంతీ, క్రీడయమానః, క్రీడయిష్యన్, క్రీడయిష్యతీ క్రీడయిష్యంతీ, క్రీడయిష్యమాణః, క్రీడయితుం, క్రీడితం, క్రీడనం క్రీడయిత్వా, విక్రీడ్య, క్రీడజ్క్రీడం, క్రీడయిత్వాక్రీడయిత్వా ॥

౩—చిక్రీడిషితవ్యః, చిక్రీడిషణీయః, చిక్రీడిష్యః, చిక్రీడిషితః, చిక్రీడిషితవాన్, చిక్రీడిషన్, చిక్రీడిషన్తీ, చిక్రీడిషిష్యన్- చిక్రీడిషిష్యతీ, చిక్రీడిషిష్యంతీ, చిక్రీడిషితుం- చిక్రీడిషితం, చిక్రీడిషణం-చిక్రీడిషిత్వా- పరిచిక్రీడిష్య - చిక్రీడిషఞ్చిక్రీడిషం, చిక్రీడిషిత్వాచిక్రీడిషిత్వా ॥

౪—చెక్రీడితవ్యం, చేక్రీడనీయం, చెక్రీడ్యం, చేక్రీడితః, చెక్రీడితవాన్, చెక్రీడ్యమానః, చెక్రీడిష్యమాణః, చేక్రీడితుం-చేక్రీడితం చెక్రీడనం- చేక్రీడిత్వా విచేక్రీడ్య- చేక్రీడఞ్చేక్రీడం- చేక్రీడిత్వాచెక్రీడిత్వా ॥

౫—యఙ్లుగన్తాదప్యేవం—శతరి, చేక్రీడత్-చేక్రీడతౌ, చెక్రీడతః-స్త్రియాం చెక్రీడతీ-చెక్రీడిష్యన్-చేక్రీడిష్యతీ-చేక్రీడిష్యంతీతివిశేషః॥

కీల—బంధనే-సకర్మకః-సేట్ పరస్మైపదీ

కీలతి-చికీలేత్యాదిక్రీడతివత్ ॥ణౌచజి ॥ అచీకిలత్-త॥

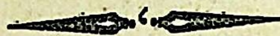
క్ష్మీల—నిమేషణే, సకర్మకః-సేట్-పరస్మైపదీ

క్ష్మీలతి- చిక్ష్మీలేత్యాదిపాగ్వత్ ॥ అచిక్ష్మీలత్-త ॥

క్షీవు—నిరసనే-సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

క్షీవతి- చిక్షీవేత్యాదిప్రాగ్వత్ —ఉదిత్వాత్క్త్వాయాం వేట్ -క్షీవిత్వా,క్ష్యూత్వా- అతఏవ నిష్ఠాయాం నేట్. క్ష్యూతః, క్ష్యూతవాన్- హాన్తత్వాన్నయజ్లుక్

కుచ—శబ్దేతారే అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

౧కోచతి। ౨చుకోచ- చుకుచతుః- చుకుచుః। చుకోచిథ, చుకుచథుః। ౩ కోచితా। ౪ కోచిష్యతి। ౫ కోచతు। ౬ అకోచత్। ౭కోచేత్। ౮ కుచ్యాత్। ౯ అకోచీత్। ౧౦ అకోచిష్యత్ ॥ శబ్దార్థత్వాన్నకర్మవ్యతిహారేతఙ్ ॥

భావే—౧ కుచ్యతే। ౨ చుకుచే। ౩ కోచితా। ౪ కోచిష్యతే। ౫ కుచ్యతాం। ౬ అకుచ్యత। ౭ కుచ్యేత। ౮ కోచిషీష్ట। ౯ అకోచి ౧౦ అకోచిష్యత॥

ణ్యన్తాత్—౧ కోచయతి,తే। ౨ కోచయాంచకార-చక్రే బభూవ-ఆస। ౩ కోచయితా(సి, సే-హే) ౪ కోచయిష్యతి,తే। ౫ కోచయతు,తాం। ౬ అకోచయత్,త। ౭ కోచయేత్-త ॥ ౮ కోచ్యాత్-కోచయిషీష్ట (ధ్వం,ఢ్వం) ౯ అచూకుచత్-త ॥ ౧౦ అకోచయిష్యత్-త

కర్మణి—౧ కోచ్యతే। ౨ కోచయాంచక్రే బభూవే -ఆసే॥ ౩ కోచయితా(సే-హే) కోచితా(సే-హే) ॥ ౪ కోచయిష్యతే-కోచిష్యతే ॥ ౫ కోచ్యతాం ॥ ౬ అకోచ్యత ॥ ౭ కోచ్యేత ॥ ౮ కోచయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) కోచిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అకోచి-అకోచయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) అకోచిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦అకోచయిష్యత-అకోచిష్యత

సని—రలోవ్యుపధాదితివాకిత్త్వమ్ ॥ ౧ చుకుచిషతి-చుకోచిషతి ॥ ౨ చుకుచిషాంచకార-చుకోచిషాంచకార(బభూవ-ఆస) ॥ ౩ చుకుచిషితా-చుకోచిషితా ॥ ౪ చుకుచిషిష్యతి-చుకోచిషిష్యతి ॥ ౫ చుకుచిషతు-చుకోచిషతు ॥ ౬ అచుకుచిషత్-అచుకోచిషత్ ॥ ౭ చుకు

చిషేత్-చుకోచిషేత్ ॥ ౮ చుకుచిష్యాత్-చుకోచిష్యాత్ ॥ ౯ అచుకుచిషీత్-అచుకోచిషీత్ ॥ ౧౦ అచుకుచిషిష్యత్-అచుకోచిషిష్యత్ ॥

యజి—౧ చోకుచ్యతే ॥ ౨ చోకుచాంచక్రే(బభూవ-ఆస) ॥ ౩ చోకుచితా(సే-హే) ॥ ౪ చోకుచిష్యతే ॥ ౫ చోకుచ్యతాం ॥ ౬ అచోకుచ్యత ॥ ౭ చోకుచ్యేత ॥ ౮ చోకుచిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అచోకుచిష్ట-(ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ అచోకుచిష్యత ॥

యఙ్లుకి—చోకుచీతి-చోకోచ్బి-చోకుచ్చః-చోకుచతీత్యాది ॥

౧—కోచితవ్యం ।కోచనీయం । కోచ్యం । నిష్ఠాయాం సేట్క—త్వాన్నకిత్త్వం । కుచితం కోచితం తేన -ప్రకుచితః । ప్రకోచితః । ప్రకుచితవాన్ । ప్రకోచితవాన్ ।ఉదుపధాద్భావాదికర్మణోరన్యతరస్యామితి కిత్త్వవికల్పః ॥ కోచన్-కోచంతీ । కోచిష్యన్-కోచిష్యతీ-కోచిష్యంతీ । కోచితుం । కోచితం । కుచితం । కోచనం । కుచిత్వా । కోచిత్వా । రలోవ్యుపధాదితి వా కిత్త్వం । సంకుచ్య । సంకోచ్య ॥ కోచంకోచం । కుచిత్వాకుచిత్వా । కోచిత్వాకోచిత్వా ॥

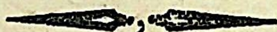
౨—కోచయితవ్యః । కోచనీయః । కోచ్యః । కోచితః । కోచితవాన్ । కోచయన్)కోచయంతీ । కోచయమానః । కోచయిష్యన్-కోచయిష్యతీ-కోచయిష్యంతీ । కోచయిష్యమాణః । కోచయితుం । కోచితం । కోచనం । కోచయిత్వా । సంకోచ్య । కోచంకోచం । కోచయిత్వాకోచయిత్వా ॥

౩—చుకుచిషితవ్యం-చుకోచిషితవ్యం । చుకుచిషణీయః-చుకోచిషణీయః । చుకుచిష్యం-చుకోచిష్యం । చుకుచిషితః-చుకోచిషితః । చుకుచిషితవాన్-చుకోచిషితవాన్ । చుకుచిషన్-చుకోచిషన్ । చుకుచిషంతీ-చుకోచిషంతీ । చుకుచిషిష్యన్-చుకోచిషిష్యన్ । చుకుచిషిష్యతీ-చుకోచిషిష్యతీ-చుకుచిషిష్యంతీ-చుకోచిషిష్యంతీ। చుకుచిషితుం । చుకోచిషితుం । చుకుచిషితం । చుకోచిషితం । చుకుచిషణం

చుకొంచిషణం । చుకుచిషిత్వా । చుకొంచిషిత్వా । సంచుకుచిష్య । సఞ్చుకోచిష్య । చుకుచిషంచుకుచిషం । చుకోచిషంచుకొంచిషం । చుకుచిషిత్వాచుకుచిషిత్వా । చుకొంచిషిత్వాచుకోంచిషిత్వా ॥

౪—చొకుచితవ్యం । చొకుచనీయం । చొకుచ్యం । చొకుచితః । చోకుచితవాన్ । చోకుచ్యమానః । చొకుచిష్యమాణః । చోకుచితుం । చొకుచితం । చోకుచనం । చొకుచిత్వా । సంచొకుచ్య । చొకుచం చొకుచం । చొకుచిత్వాచొకుచిత్వా ॥

౫—చొకొంచితవ్యం । చొకొంచనీయం । చొకొంచ్యం । చొకుచితః । చొకుచితవాన్ । చొకుచత్-చోకుచతౌ-చొకుచతః । చొకుచతి । చొకోచిష్యన్-చొకోచిష్యతీ-చొకోచిష్యంతీ । చొకోచితుం । చొకుచితం । చోకొంచితం । చొకొంచనం । చొకుచిత్వా । చొకొంచిత్వా । సంచొకుచ్య । సంచోకొంచ్య । చొకొంచంచోకొంచం । చోకుచిత్వాచొకుచిత్వా । చొకొంచిత్వాచొకొంచిత్వా ॥

కుచ - సంపర్చనకౌటిల్యప్రతిష్టంభవిలేఖనేషు ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥
పరస్మైపదీ ॥

కొచతీత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥

కుఞ్చ-క్రుఞ్చ కౌటిల్యాల్పీభావయోః ॥ సకర్మకౌ ॥ సేటౌ ॥ పరస్మైపదినౌ
౧ కుఞ్చతి ॥ ౨ చుకుఞ్చ ॥ ౩ కుఞ్చితా ॥ ౪ కుఞ్చిష్యతి ॥ ౫ కుఞ్చతు ॥ ౬ అకుఞ్చత్ ॥ ౭ కుఞ్చేత్ ॥ ౮ కుఞ్చ్యాత్ ॥ ౯ అకుఞ్చీత్ ॥ ౧౦ అకుఞ్చిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతికుఞ్చతే ॥ ౨ వ్యతిచుకుఞ్చే ॥ ౩ వ్యతికుఞ్చితా (సే-హే) ॥ ౪ వ్యతికుఞ్చిష్యతే ॥ ౫ వ్యతికుఞ్చతాం ౬ వ్యత్యకుఞ్చత ॥ ౭ వ్యతికుఞ్చేత ॥ ౮ వ్యతికుఞ్చిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యకుఞ్చిష్ట ॥ ఢ్వం । ధ్వం ॥ ౧౦ వ్యత్యకుఞ్చిష్యత ॥

కర్మణి—౧ కుచ్యతే ॥ ౨ చుకుఞ్చే ॥ ౩ కుఞ్చితా (సే-హే) ॥ ౪ కుఞ్చిష్యతే ॥ ౫ కుచ్యతాం ॥ ౬ అకుచ్యత ॥ ౭ కుచ్యేత ॥ ౮ కుఞ్చిషీష్ట ॥ ౯ అకుఞ్చి ॥ ౧౦ అకుఞ్చిష్యత ॥

ణ్యంతాత్—౧ కుఞ్చయతి-తే ॥ ౨ కుఞ్చయాంచకార (చక్రే-బభూవ-ఆస) ॥ ౩ కుఞ్చయితా (సి-సే-హే) ॥ ౪ కుఞ్చయిష్యతి-తే ॥ ౫ కుఞ్చయతు-తాం ॥ ౬ అకుఞ్చయత్-త ॥ ౭ కుఞ్చయేత్-త ॥ ౮ కుఞ్చ్యాత్-కుఞ్చయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౯ అచుకుఞ్చత్-త ॥ ౧౦ అకుఞ్చయిష్యత్-త ॥

ణ్యంతాత్కర్మణి—౧ కుఞ్చ్యతే ॥ ౨ కుఞ్చయాంచక్రే (బభూవే-ఆసే) ౩ కుఞ్చితా (సే-హే) కుఞ్చయితా (సే-హే) ॥ ౪ కుఞ్చయిష్యతే-కుఞ్చిష్యతే ॥ ౫ కుఞ్చ్యతాం ॥ ౬ అకుఞ్చ్యత ॥ ౭ కుఞ్చ్యేత ॥ ౮ కుఞ్చయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) కుఞ్చిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అకుఞ్చి-అకుఞ్చిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అకుఞ్చయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అకుఞ్చిష్యత-అకుఞ్చయిష్యత ॥

సని—౧ చుకుఞ్చిషతి ॥ ౨ చుకుఞ్చిషాంచకార (బభూవ-ఆస) ॥ ౩ చుకుఞ్చిషితా ॥ ౪ చుకుఞ్చిషిష్యతి ॥ ౫ చుకుఞ్చిషతు ॥ ౬ అచుకుఞ్చిషత్ ॥ ౭ చుకుఞ్చిషేత్ ॥ ౮ చుకుఞ్చిష్యాత్ ॥ ౯ అచుకుఞ్చిషీత్-అచుకుఞ్చిషిష్టాం-అచుకుఞ్చిషిషుః ॥ ౧౦ అచుకుఞ్చిషిష్యత్.

యఙి—౧ చోకుచ్యతే ॥ ౨ చోకుచాంచక్రే (బభూవ-ఆస) ౩ చోకుచితా (సే-హే) ॥ ౪ చోకుచిష్యతే ॥ ౫ చోకుచ్యతాం ॥ ౬ అచోకుచ్యత ॥ ౭ చోకుచ్యేత ॥ ౮ చోకుచిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అచోకుచిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ అచోకుచిష్యత ॥

యఙ్లుకి—చోకుఞ్చీతి-చోకుఙ్క్తి-చోకుఙ్క్తః-చోకుఞ్చీతీత్యాది ॥

౧—కుఞ్చితవ్యః । కుఞ్చనీయః । కుఞ్చ్యః । కుఞ్చితః । కుఞ్చితవాన్ । కుఞ్చన్-కుఞ్చన్తీ ॥ వ్యతికుఞ్చమానః । కుఞ్చిష్యన్-కు

ఞ్చిష్యతీ-కుఞ్చిష్యంతీ । కుఞ్చితుం । కుఞ్చితం । కుఞ్చనం । కుఞ్చిత్వా । ఆకుఞ్చ్య । కుఞ్చంకుఞ్చం । కుఞ్చిత్వాకుఞ్చిత్వా ॥

౨—కుఞ్చయితవ్యః । కుఞ్చనీయః । కుఞ్చ్యః । కుఞ్చితః । కుఞ్చితవాన్ । కుఞ్చయన్-కుఞ్చయంతీ । కుఞ్చయమానః । కుఞ్చయిష్యన్-కుఞ్చయిష్యతీకుఞ్చయిష్యంతీ । కుఞ్చయిష్యమాణః । కుఞ్చయితుం । కుఞ్చితం । కుఞ్చనం । కుఞ్చయిత్వా । ఆకుఞ్చ్య । కుఞ్చంకుఞ్చం । కుఞ్చయిత్వాకుఞ్చయిత్వా ॥

౩—చుకుఞ్చిషితవ్యః । చుకుఞ్చిషణీయః । చుకుఞ్చిష్యః । చుకుఞ్చిషితః । చుకుఞ్చిషితవాన్ । చుకుఞ్చిషన్-చుకుఞ్చిషంతీ । చుకుఞ్చిషిష్యన్-చుకుఞ్చిషిష్యతీ-చుకుఞ్చిషిష్యంతీ । చుకుఞ్చిషితుం చుకుఞ్చిషితం । చుకుఞ్చిషణం । చుకుఞ్చిషిత్వా । ఆచుకుఞ్చిష్య చుకుఞ్చిషంచుకుఞ్చిషం । చుకుఞ్చిషిత్వాచుకుఞ్చిషిత్వా ॥

౪—చోకుచితవ్యః । చోకుచనీయః । చోకుచ్యః । చోకుచితః చోకుచితవాన్ । చోకుచ్యమానః । చోకుచిష్యమాణః । చోకుచితుం చోకుచితం । చోకుచనం । చోకుచిత్వా । ఆచోకుచ్య । చోకుచం చోకుచం । చోకుచిత్వాచోకుచిత్వా ॥

౫—చోకుంచితవ్యః । చోకుంచనీయః । చోకుంచ్యః । చోకుంచితః । చోకుంచితవాన్ । చోకుంచన్-చోకుంచతీ-చోకుంచతః । చోకుంచతీ । చోకుంచిష్యన్-చోకుంచిష్యతీ-చోకుంచిష్యంతీ । చోకుంచితుం । చోకుంచితం । చోకుంచనం । చోకుంచిత్వా । ఆచోకుంచ్య । చోకుంచం । చోకుంచం । చోకుంచిత్వాచోకుంచిత్వా ॥

కుంచతీత్యాది ॥

కుజ-స్తేయకరణే ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ

కోజతీత్యాదికోచతివత్, ఉదిత్త్వాత్ క్త్వాయాం వేట్, కోజిత్వా, కుక్త్వా-అతఏవ నిష్ఠాయాం నేట్, కుక్తః-కుక్తవాన్ ॥

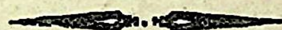
కుడి-దాహే-సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ
కుండతీత్యాదిక్లిందతివత్ ॥

కుబి-ఆచ్ఛాదనే-సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ
కుంబతీత్యాదిక్లిందతివత్ ॥

కుల-సంస్త్యానే బంధుషుచ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ
కోలతీత్యాదికోచతివత్ ॥

క్రుశ-ఆహ్వానే-రోదనేచ॥ఆద్యేసకర్మకః, ద్వితీయో౽కర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

౧ క్రోశతి ॥ ౨ చుక్రోశ-చుక్రోశిథ-చుక్రుశివ-చుక్రుశిమ ॥ ౩ క్రోష్టా-క్రోష్టారౌ-సి ॥ ౪ క్రోక్ష్యతి ॥ ౫ క్రోశతు ॥ ౬ అక్రోశత్ ॥ ౭ క్రోశేత్ ॥ ౮ క్రుశ్యాత్ ॥ ౯ అక్రుక్షత్-అక్రుక్షతాం-అక్రుక్షన్ ॥ శలఇగుపధాదనిటఃక్సఇతి చ్లేఃక్సాదేశః॥౧౦ అక్రోక్ష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిక్రోశ-తే ॥ ౨ వ్యతిచుక్రుశే ॥ ౩ వ్యతిక్రోష్టా(సే-హే) ॥ ౪ వ్యతిక్రోక్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతిక్రోశతాం ॥ ౬ వ్యత్యక్రోశత॥ ౭ వ్యతిక్రోశేత ॥ ౮ వ్యతిక్రుక్షీష్ట-వ్యతిక్రుక్షీయాస్తాం-వ్యతిక్రుక్షీరన్ ॥ లిఙ్సిచావాత్మనేపదేషీ వతికిత్త్వం ॥౯ వ్యత్యక్రుక్షత ॥ వ్యత్యక్రుక్షాతాం-వ్యత్యక్రుక్షంత ॥ వ్యత్యక్రుక్షథాః-వ్యత్యక్రుక్షాథాం వ్యత్యక్రుక్షధ్వం ॥ వ్యత్యక్రుక్షి-వ్యత్యక్రుక్షావహి-వ్యత్యక్రుక్షామహి॥ ౧౦ వ్యత్యక్రోక్ష్యత ॥

కర్మణి—౧ క్రుశ్యతే ॥ ౨ చుక్రుశే ॥ ౩ క్రోష్టా(సే-హే)॥౪ క్రోక్ష్యతే ॥ ౫ క్రుశ్యతాం ॥ ౬ అక్రుశ్యత ॥ ౭ క్రుశ్యేత ॥ ౮ క్రుక్షీష్ట క్రుక్షీయాస్తాం ॥ ౯ అక్రోశి-అక్రుక్షాతాం-అక్రుక్షంత ॥ అక్రుక్షథాః

-అక్రుక్షాథాం-అక్రుక్షధ్వం ॥ అక్రుక్షి-అక్రుక్షావహి-అక్రుక్షామహి ॥
౧౦ అక్రోక్ష్యత ॥

ణ్యంతాత్—౧ క్రోశయతి-తే ॥ ౨ క్రోశయాంచకార(చకృ-బభూవ-ఆస) ॥ ౩ క్రోశయితా(సి-సే-హే) ॥ ౪ క్రోశయిష్యతి-తే ॥ ౫ క్రోశయతు-తాం ॥ ౬ అక్రోశయత్-త ॥ ౭ క్రోశయేత్-త ॥ ౮ క్రోశ్యాత్-క్రోశయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అచుక్రుశత్-త ॥ ౧౦ అక్రోశయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ క్రోశ్యతే ॥ ౨ క్రోశయాంచక్రే(బభూవే-ఆసే) ॥ ౩ క్రోశయితా(సే-హే)క్రోశితా(సే-హే) ॥ ౪ క్రోశయిష్యతే-క్రోశిష్యతే ॥ ౫ క్రోశ్యతాం ॥ ౬ అక్రోశ్యత ॥ ౭ క్రోశ్యేత ॥ ౮ క్రోశయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) క్రోశిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అక్రోశి-అక్రోశయిషాతాం(ఢ్వం ధ్వం అక్రోశిషాతాం-(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అక్రోశిష్యత-అక్రోశయిష్యత

సని—హలంతాచ్చేతికిత్త్వాన్న గుణః ॥ ౧ చుక్రుక్షతి॥ ౨ చుక్రుక్షాంచకార(బభూవ-ఆస) ॥ ౩ చుక్రుక్షితా ॥ ౪ చుక్రుక్షిష్యతి ॥ ౫ చుక్రుక్షతు ॥ ౬ అచుక్రుక్షత్ ॥ ౭ చుక్రుక్షేత్ ॥ ౮ చుక్రుక్ష్యాత్ ॥ ౯ అచుక్రుక్షీత్ ॥ ౧౦ అచుక్రుక్షిష్యత్.

యఙి—౧ చోక్రుశ్యతే ॥ ౨ చోక్రుశాంచక్రే(బభూవ-ఆస) ౩ చోక్రుశితా ॥ ౪ చోక్రుశిష్యతే ॥ ౫ చోక్రుశ్యతాం ॥ ౬ అచోక్రుశ్యత ॥ ౭ చోక్రుశ్యేత ॥ ౮ చోక్రుశిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అచోక్రుశిష్ట-అచోక్రుశిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అచోక్రుశిష్యత ॥

యఙ్లుకి—చోక్రుశీతి-చోక్రోష్టి-చోక్రుష్టః-చోక్రుశతీత్యాది ॥

౧—క్రోష్టవ్యః । క్రోశనీయః । క్రోశ్యః । క్రుష్టః । క్రుష్టవాన్ । క్రోశన్ । క్రోశంతీ । వ్యతిక్రోశమానః । క్రోక్ష్యన్-క్రోక్ష్యతీ-క్రోక్ష్యంతీ । క్రోష్టుం । క్రుష్టం । క్రోశనం । క్రుష్ట్వా । ఆక్రుశ్య । క్రోశంక్రోశం । క్రుష్ట్వాక్రుష్ట్వా ॥

౨—కోశయితవ్యః। కోశనీయః। కోశ్యః। కోశితః। కోశితవాన్।కోశయన్-కోశయంతీ। కోశయమానః। కోశయిష్యన్ కోశయిష్యతీ-కోశయిష్యంతీ। కోశయిష్యమాణః। కోశయితుం కోశితం। కోశనం। కోశయిత్వా। ఆకోశ్య। కోశంకోశం కోశయిత్వా। కోశయిత్వా॥ 3

3—చుకుక్షితవ్యః। చుకుక్షణీయః। చుకుక్ష్యః। చుకుక్షితః చుకుక్షితవాన్। చుకుక్షన్-చుకుక్షంతీ। చుకుక్షిష్యన్-చుకుక్షిష్యతీ-చుకుక్షిష్యంతీ। చుకుక్షితుం। చుకుక్షితం। చుకుక్షణం।చుకుక్షిత్వా।ఆచుకుక్ష్య।చుకుక్షంచుకుక్షం।చుకుక్షిత్వాచుకుక్షిత్వా॥

౪—చోకుశితవ్యః। చోకుశనీయః। చోకుశ్యః। చోకుశితః చోకుశితవాన్। చోకుశ్యమానః। చోకుశిష్యమాణః। చోకుశితుం। చోకుశితం। చోకుశనం। చోకుశిత్వా। ఆచోకుశ్య।చోకుశంచోకుశం। చోకుశిత్వాచోకుశిత్వా॥

౫—చోక్రోశితవ్యః। చోక్రోశనీయః। చోక్రోశ్యః। చోకుశితః। చోకుశితవాన్। చోకుశత్-చోకుశతౌ-చోకుశతః।చోకుశతి। చోక్రోశిష్యన్-చోక్రోశిష్యతీ-చోక్రోశిష్యంతీ।చోక్రోశితుం। చోకుశితం। చోక్రోశనం। చోక్రోశిత్వా। నక్త్వాసేడితి కిత్త్వనిషేధాల్ గుణః। ఆచోకుశ్య। చోక్రోశంచోక్రోశం। చోక్రోశిత్వాచోక్రోశిత్వా॥

కూజ-అవ్యక్తేశబ్దే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

౧ కూజతి ॥ ౨ చుకూజ ॥ 3 కూజితా ॥ ౪ కూజిష్యతి ॥ ౫ కూజతు। ౬ అకూజల్ ॥ ౭ కూజెల్ ॥ ౮ కూజ్యాల్ ॥ ౯ అకూజీల్ ॥ ౧౦ అకూజిష్యల్ ॥

శబ్దక్రియత్వేనహసాదిత్వాన్నకర్మవ్యతీహారేతఙ్ ॥

భావే—౧ కూజ్యతే । ౨ చుకూజే । ౩ కూజితా । ౪ కూజిష్యతే । ౫ కూజ్యతాం ॥ ౬ అకూజ్యత । ౭ కూజ్యేత । ౮ కూజిషీష్ట । ౯ అకూజి । ౧౦ అకూజిష్యత ॥

ణ్యంతాత్—౧ కూజయతి-తే॥ ౨ కూజయాంచకార(చక్రే)-బభూవ-ఆస) ॥ ౩ కూజయితా(సి-సే-హే) ౪ కూజయిష్యతి-తే ॥ ౫ కూజయతు-తాం ॥ ౬ అకూజయత్-త ॥ ౭ కూజయేత్-త ॥ ౮ కూజ్యాత్-కూజయిషీష్ట-ధ్వం-ధ్వం॥ ౯ అచుకూజత్-త॥ ౧౦ అకూజయిష్యత్-త॥

కర్మణి—౧ కూజ్యతే ॥ ౨ కూజయాంచక్రే(బభూవే-ధ్వే-ధ్వే-ఆసే) ॥ ౩ కూజయితా(సే-హే)కూజితా(సే-హే) ॥ ౪ కూజయిష్యతే-కూజిష్యతే ॥ ౫ కూజ్యతాం ॥ ౬ అకూజ్యత ॥ ౭ కూజ్యేత॥ ౮ కూజయిషీష్ట (ధ్వం-ధ్వం)కూజిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అకూజి-అకూజయిషాతాం(ధ్వం-ధ్వం)అకూజిషాతాం(ధ్వం-ధ్వం)౧౦అకూజయిష్యత-అకూజిష్యత

సని—౧ చుకూజిషతి ॥ ౨ చుకూజిషాంచకార (బభూవ-ఆస) ౩ చుకూజిషితా ॥ ౪ చుకూజిషిష్యతి ॥ ౫ చుకూజిషతు ॥ ౬ అచుకూజిషత్ ॥ ౭ చుకూజిషేత్ ॥ ౮ చుకూజిష్యాత్ ॥ ౯ అచుకూజిషీత్ ॥ అచుకూజిషిష్టాం ॥ ౧౦ అచుకూజిషిష్యత్ ॥

యఙి—౧ చోకూజ్యతే ॥ ౨ చోకూజాంచక్రే(బభూవ-ఆస) ॥౩ చోకూజితా(సే-హే) ॥ ౪ చోకూజిష్యతే ॥ ౫ చోకూజ్యతాం॥ ౬ అచోకూజ్యత ॥ ౭ చోకూజ్యేత ॥ ౮ చోకూజిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అచోకూజిష్ట(ధ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అచోకూజిష్యత ॥

యఙ్లుకి—చోకూజీతి-చోకూక్తి-చోకూక్తః-చోకూజతీత్యాది ॥

౧—కూజితవ్యం । కూజనీయం । కూజ్యం । కూజితం । కూజితవాన్ । ప్రకూజితః । ప్రకూజితం తేన ఇదమస్య కూజితం। కూజితస్సః కూజన్-కూజంతీ । కూజిష్యన్-కూజిష్యతీ-కూజిష్యంతీ । కూజితుం కూజితం । కూజనం । కూజిత్వా । ఉత్కూజ్య । కూజంకూజం ॥కూ

జిత్వాకూజిత్వా ॥

౨—కూజయితవ్యః । కూజనీయః । కూజ్యః । కూజితః । కూజితవాన్ । కూజయన్-కూజయంతీ । కూజయమానః । కూజయిష్యన్-కూజయిష్యతీ-కూజయిష్యంతీ । కూజయితుం । కూజితం ।కూజనం। కూజయిత్వా।ఉత్కూజ్య। కూజంకూజం । కూజయిత్వాకూజయిత్వా॥

౩—చుకూజిషితవ్యః।చుకూజిషణీయః।చుకూజిష్యః।చుకూజిషితః చుకూజిషితవాన్।చుకూజిషన్-చుకూజిషంతీ।చుకూజిషిష్యన్-చుకూజిషిష్యతీ-చుకూజిషిష్యంతీ। చుకూజిషితుం । చుకూజిషితం। చుకూజిషణం । చుకూజిషిత్వా । ఉచ్చుకూజిష్య । చుకూజిషంచుకూజిషం। చుకూజిషిత్వాచుకూజిషిత్వా ॥

౪— చోకూజితవ్యం । చోకూజనీయం । చోకూజ్యం । చోకూజితః । చోకూజితవాన్ । చోకూజ్యమానః । చోకూజిష్యమాణః ।చోకూజితుం । చోకూజితం । చోకూజనం । చోకూజిత్వా। ఉచ్చోకూజ్య । చోకూజంచోకూజం । చోకూజిత్వాచోకూజిత్వా ॥

యఙ్లుకి సర్వంప్రాగ్వత్, శతరి ॥ చోకూజత్-చోకూజతౌ-చోకూజతః ॥ స్త్రియాంచోకూజతీతిచోకూజిష్యన్ । చోకూజిష్యతీ । చోకూజిష్యంతీతిచవిశేషః।

కృష-విలేఖనే విలేఖనమాకర్షణం సకర్మకః అనిట్-పరస్మైపదీ

౧—కర్షతి । ౨ చకర్ష । చకృషతుః । చకృషుః । చకర్షిథ। చకృషథుః । చకృష । చకర్ష। చకృషివ। చకృషిమ।౩ అనుదాత్తస్య చర్దుపధస్యాన్యతరస్యామిత్యమ్వా-క్రష్టా- క్రష్టారౌ- క్రష్టారః, పక్షే కర్ష్టా- కర్ష్టారౌ-కర్ష్టారః। ౪ క్రక్ష్యతి- కర్క్ష్యతి।౫ కర్షతు । ౬ అకర్షత్ । ౭ కర్షేత్ । ౮ కృష్యాత్ - కృష్యాస్తాం । ౯ స్పృశమృశకృషతృపదృపాం, చ్లేస్సిజ్వావాచ్య ఇతిసిజ్వా - సిచిశ్రీ

ష్వ । పక్షే శలఇగుపధేతి క్సః- అక్రాక్షీత్ - అక్రాష్టాం - అక్రాక్షుః । అక్రాక్షీః- అక్రాష్టం- అక్రాష్ట । అక్రాక్షం- అక్రాక్ష్వ - అక్రాక్ష్మ- పక్షే అకార్క్షీత్-అకార్ష్టాం- అకార్క్షుః-అకార్క్షీః,అకార్ష్టం- అకార్ష్ట । అకార్క్షం- అకార్క్ష్వ- అకార్క్ష్మ ॥ పక్షే- అకృక్షత్- అకృక్షతాం, అకృక్షన్ । అకృక్షః-అకృక్షతం, అకృక్షత । అకృక్షం- అకృక్షావ- అకృక్షామ ॥ ౧౦ అక్రక్ష్యత్ । అకర్క్ష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతికర్షతే । ౨ వ్యతిచకృషే ॥ వ్యతిచకృషిషే । వ్యతిచకృషిధ్వే । వ్యతిచకృషివహే-వ్యతిచకృషిమహే ॥౩ వ్యతిక్రష్టా-సే-హే ॥ వ్యతికర్ష్టా- సే।హే ॥ ౪ వ్యతిక్రక్ష్యతే । వ్యతికర్క్ష్యతే । ౫ వ్యతికర్షతాం । ౬ వ్యత్యకర్షత ॥౭ వ్యతికర్షేత ॥ ౮ వ్యతికృక్షీష్ట । లిఙ్సిచావితికిత్త్వాన్న గుణో నాప్యమ్ ॥ ౯ వ్యత్యకృష్ట వ్యత్యకృక్షాతాం- వ్యత్యకృక్షత । వ్యత్యకృష్ఠాః - వ్యత్యకృక్షాథాం- వ్యత్యకృఢ్వం । వ్యత్యకృక్షి-వ్యత్యకృక్ష్వహి- వ్యత్యకృక్ష్మహి । పక్షే, వ్యత్యకృక్షత, వ్యత్యకృక్షాతాం-వ్యత్యకృక్షన్త । వ్యత్యకృక్షథాః- వ్యత్యకృక్షాథాం, వ్యత్యకృక్షధ్వం । వ్యత్యకృక్షి-వ్యత్యకృక్షావహి- వ్యత్యకృక్షామహి ॥౧౦ వ్యత్యక్రక్ష్యత-వ్యత్యక్రక్ష్యేతాం-వ్యత్యక్రక్ష్యన్త । పక్షే, వ్యత్యకర్క్ష్యత । వ్యత్యకర్క్ష్యేతాం । వ్యత్యకర్క్ష్యన్త ॥

కర్మణి—౧ కృష్యతే । ౨ చకృషే, చకృషిషే, చకృషిధ్వే । చకృషివహే । చకృషిమహే । ౩ క్రష్టా, క్రష్టారౌ (సే, హే) కర్ష్టా-కర్ష్టారౌ (సే-హే) ౪ క్రక్ష్యతే-కర్క్ష్యతే । ౫ కృష్యతాం । ౬ అకృష్యత । ౭ కృష్యేత । ౮ కృక్షీష్ట-కృక్షీయాస్తాం । ౯ అకర్షి- అకృక్షాతాం-అకృక్షత । అకృష్ఠాః, అకృక్షాథాం, అకృఢ్వం । అకృక్షి, అకృక్ష్వహి - అకృక్ష్మహి ॥ పక్షే- అకృక్షాతాం-అకృక్షన్త, అకృక్షథాః, అకృక్షాథాం, అకృక్షధ్వం- అకృక్షి, అకృక్షావహి- అకృక్షామహి ॥ ౧౦ అక్రక్ష్యత । అకర్క్ష్యత ॥

ణ్యన్తాత్ — ౧ కర్షయతి, తే॥ ౨ కర్షయాంచకార (చక్రే) బభూవ(ఆస) ౩ కర్షయితా(సి, స్మి, స్మో) ౪ కర్షయిష్యతి-తే । ౫ కర్షయతు(తాం) ౬ అకర్షయత్ (త) ౭ కర్షయేత్(త) ౮ కర్ష్యాత్, కర్షయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అచీకృషత్-త।౧౦అచకర్షత్(త)అకర్షయిష్యత్(త)

కర్మణి — ౧ కర్ష్యతే । ౨ కర్షయాంచక్రే-బభూవే(ఢ్వే-ధ్వే) ఆసే ॥ ౩ కర్షయితా(సే-హే) కర్షితా (సే-హే) ౪ కర్షయిష్యతే, కర్షిష్యతే। ౫ కర్ష్యతాం । ౬ అకర్ష్యత । ౭ కర్ష్యేత । ౮ కర్షయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) కర్షిషీష్ట-ధ్వం । ౯ అకర్షి । అకర్షిషాతాం । ఢ్వం।ధ్వం। అకర్షయిషాతాం-ఢ్వం,ధ్వం ॥ ౧౦అకర్షిష్యత-అకర్షయిష్యత॥

సనిహలన్తాచ్చేతి కిత్త్వాన్న గుణః ౧ చికృక్షతి । ౨ చికృక్షాంచకార బభూవ(ఆస) ౩ చికృక్షితా-సి । ౪ చికృక్షిష్యతి ॥ ౫ చికృక్షతు। ౬ అచికృక్షత్ ।౭ చికృక్షేత్ । చికృక్ష్యాత్- చికృక్ష్యాస్తాం । ౯ అచికృక్షీత్, అచికృక్షిష్టాం ॥ ౧౦ అచికృక్షిష్యత్ ॥

యఙి — రీగృదుపధస్య చేత్యభ్యాసస్య రీగాగమః — ౧ చరీకృష్యతే। ౨ చరీకృషాంచక్రే బభూవ(ఆస)౩ చరీకృషితా(సే-హే)చరీకృషిష్యతే । ౫ చరీకృష్యతాం । ౬ అచరీకృష్యత । ౭ చరీకృష్యేత।౮చరీకృషిషీష్ట(ఢ్వం) ౯ అచరీకృషిష్ట । అచరీకృషిషాతాం । అచరీకృషిషత (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అచరీకృషిష్యత ॥

యఙ్లుకి — రుగ్రికౌ చ లుకీతి రుగ్రిగ్రీగాగమాః - చర్కృషీతి, చరికృషీతి, చరీకృషీతి చర్కర్ష్టి, చరికర్ష్టి చరీకర్ష్టి-చర్కృష్టః. చరికృష్టః,చరీకృష్టః, చర్కృషతి,చరికృషతి, చరీకృషతీత్యాది ॥

౧ — క్రష్టవ్యః, కర్ష్టవ్యః, కర్షణీయః, కృష్యః, ఋదుపధాచ్చాక్లృపిచృతేరితి క్యప్। కృష్టః,కృష్టవాన్ - కర్షన్,కర్షన్తీ-క్రక్ష్యన్

క్రక్ష్యతీ, క్రక్ష్యంతీ, కక్ష్యన్, కక్ష్యంతీ, కక్ష్యంతీ, క్రష్టుం, క
ర్ష్టుం, కృష్టం, కర్షణం, కృష్ట్వా- ఆకృష్య,కర్షంకర్షం,క్రష్ట్వా
కృష్ట్వా ॥

౨—కర్షయితవ్యః,కర్షణీయః, కర్ష్యః కర్షితః, కర్షితవాన్, క
ర్షయన్, కర్షయంతీ, కర్షయమాణః; కర్షయిష్యన్,కర్షయిష్యతీ,కర్ష
యిష్యంతీ, కర్షయిష్యమాణః, కర్షయితుం, కర్షితం, కర్షణం, క
ర్షయిత్వా, ఆకర్ష్య, కర్షంకర్షం, కర్షయిత్వాకర్షయిత్వా ॥

౩—చికృక్షితవ్యః, చికృక్షణీయః, చికృక్ష్యః, చికృక్షితః- చికృ
క్షితవాన్, చికృక్షన్, చికృక్షంతీ, చికృక్షిష్యన్, చికృక్షిష్యతీ, చికృ
క్షిష్యంతీ, చికృక్షితుం, చికృక్షితం, చికృక్షణం, చికృక్షిత్వా, ఆచికృ
క్ష్య, చికృక్షంచికృక్షం, చికృక్షిత్వాచికృక్షిత్వా ॥

౪—చరీకృషితవ్యః,చరీకృషణీయః, చరీకృష్యః, చరీకృషితః,చ
రీకృషితవాన్, చరీకృష్యమాణః,చరీకృషిష్యమాణః, చరీకృషితుం
చరీకృషితం, చరీకృషణం (చరీకృషిత్వా, అల్లోపస్యస్థానివద్భావా
న్న గుణః) ఆచరీకృష్య,చరీకృషంచరీకృషం,చరీకృషిత్వాచరీకృషిత్వా

౫—చర్కర్షితవ్యః-చరికర్షితవ్యః,చరీకర్షితవ్యః'చర్కర్షణీయః-చరి
కర్షణీయః,చరీకర్షణీయః,చర్కృష్యః-చరికృష్యః, చరీకృష్యః-చర్కృ
షితః-చరికృషితః,చరీకృషితః,చర్కృషితవాన్,చరికృషితవాన్,చరీ
కృషితవాన్, చర్కృషత్, చర్కృషతౌ, చర్కృషతః- చర్కృషతీ,చ
రికృషత్, చరికృషతౌ, చరికృషతః, చరికృషతీ, చరీకృషత్, చరీకృ
షతౌచరీకృషతః, చరీకృషతీ, చర్కర్షిష్యన్ చర్కర్షిష్యతీచర్కర్షిష్య
న్తీ, చరికర్షిష్యన్, చరికర్షిష్యతీ చరికర్షిష్యంతీ। చరీకర్షిష్యన్,
చరీకర్షిష్యతీ,చరీకర్షిష్యంతీ, చర్కర్షితుం, చరికర్షితుం,చరీకర్షితుం,
చర్కృషితం, చరికృషితం- చరీకృషితం- చర్కర్షణం- చరికర్షణం-చ
రీకర్షణం- చర్కర్షిత్వా,చరికర్షిత్వా- చరీకర్షిత్వా- ఆచర్కృష్య, ఆచ

రిక్రృషన్య, ఆచరీక్రృషన్య, చర్కృష్ణంచర్కృర్షం, చర్కృర్షిత్వాచర్కృషిత్వా చరికష్ణంచరికర్షిం, చరికర్షిత్వాచరికర్షిత్వా-చరీకర్షణంచరీకర్షణం, చరీకర్షిత్వాచరీకర్షిత్వా

కేలృ-క్షేల్లృ-చలనేఅకర్మకౌ సేటౌ-పరస్మైపదినౌ

కేలతిచికేల చికేలతురిత్యాది కర్జతివత్। క్ష్వేలతిచిక్ష్వేలచిక్ష్వేలతురిత్యాదిచ । ఋదిత్వాణ్ణౌచఙినోపధాహ్రస్వః। అచికేలత్ -అచిక్ష్వేలదిత్యాది ॥

క్షైవునిరసనే-సకర్మకః-సేట్ పరస్మైపదీ

క్షేవతి చిక్షేవ చిక్షేవతురిత్యాది, ఉదిత్వాన్నిష్ఠాయాంవేట్ ఇడభావచ్ఛ్వోరిత్యూఠ్। క్షైవిత్వాక్షయూత్వా - అతఏవనిష్ఠాయాంనేట్, క్షయూతః, క్షయూతవాన్, వాన్తత్వాన్నయజ్లుక్ ॥

॥ఇతి కాదయః॥

ఖజ-మన్థే,సకర్మకః, సేట్ పరస్మైపదీ

ఖజతి,చఖాజ,చఖజతురిత్యాది కఖధాతువత్, అనైదిత్వాల్లుఙి అఖాజీత్,అఖజీదిత్యాదిరూపద్వయం ణౌమిత్త్వాభావశ్చవిశేషః

ఖజి, గతివైకల్యే, అకర్మకః, సేట్ పరస్మైపదీ

ఖఞ్జతి,చఖంజేత్యాది సర్వ-కఞ్జతివత్

ఖర్జ-పూజనే, సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

ఖర్జతి,చఖర్జేత్యాది కర్జతివత్॥

ఖట-కాంక్షాయాం, సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

ఖటతి. చఖాటేత్యాదికఖధాతువత్ అనేదిత్వాల్లుఙి వృద్ధినిషేధా-

భావాదాకారాభావశ్చవిశేషః

ఖద స్థైర్యే, హింసాయాంచ, చాద్భక్షణే స్థైర్యేఅకర్మకః ॥

ఖదతి చఖాద- చఖదతురిత్యాది ఖటతివత్ హింసాయాం కర్మణ్యతీ-

హారేసతఙ్ ॥

ఖర్జ, దందశూకే దంశనహింసాదిరూపాయాం దందశూ-

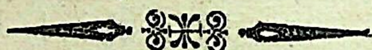
కక్రియాయామిత్యర్థః ॥ సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

ఖర్జతి చఖర్జేత్యాదికర్జతివత్ ॥

ఖర్బ,గతౌ అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

ఖర్బతి చఖర్బేత్యాదిప్రాగ్వత్

ఖర్వ-దర్పే, అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

ఖర్వతి,చఖర్వేత్యాది (ప్రా)గ్వత్ ॥

ఖల, సంచయే సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

ఖలతి చఖాలేత్యాది ఖజతివత్, లుఙి, అతోలాన్తస్యేతినిత్యంవృ-

ద్ధిః, అఖాలీత్ ॥

ఖష,హింసార్థః సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

ఖషతి చఖాషేత్యాది సర్వంఖజతివత్ హింసార్థత్వాత్క-

ర్మవ్యతీహారేసతఙ్ ।

ఖాదృభక్షణే సకర్మకః -సేట్ పరస్మైపదీ

౧—ఖాదతి। ౨చఖాద, చఖాదతుః।3 ఖాదితాసి। ౪ ఖాదిష్యతి।

౫ ఖాదతు। ౬ అఖాదత్ । ౭ ఖాదేత్ । ౮ ఖాద్యాత్,ఖాద్యాస్తాం.

౯ అఖాదీల్ । ౧౦ అఖాదిష్యల్ ॥

కర్మవ్యతీహారే— ౧ వ్యతిఖాదతే । ౨ వ్యతిచఖాదే । ౩ వ్యతిఖాదితా(సే, హే) ౪ వ్యతిఖాదిష్యతే । ౫ వ్యతిఖాదతాం । ౬ వ్యత్యఖాదత ౭ వ్యతిఖాదేత । ౮ వ్యతిఖాదిషీష్ట-ధ్వం । ౯ వ్యత్యఖాదిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) । ౧౦ వ్యత్యఖాదిష్యత ॥

కర్మణి—౧ ఖాద్యతే॥ ౨ చఖాదే । ౩ ఖాదితా (సే-హే) ౪ ఖాదిష్యతే। ౫ ఖాద్యతాం। ౬ అఖాద్యత। ౭ ఖాద్యేత। ౮ ఖాదిషీష్ట-ధ్వం ౯ అఖాది,అఖాదిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం)। ౧౦ అఖాదిష్యత ॥

ణ్యంతాల్—నిగరణచలనార్థేభ్యశ్చేతి క్రియాఫలేకర్తృగేపి పరస్మైపదమేవ । ౧ ఖాదయతి। ౨ ఖాదయాంచకార(బభూవ-ఆస) ౩ ఖాదయితా(సి) ౪ ఖాదయిష్యతి। ౫ ఖాదయతు॥ ౬ అఖాదయల్ ॥ ౭ ఖాదయేల్ ॥ ౮ ఖాద్యాల్, ఖాద్యాస్తాం ॥ ౯ ఋదిత్వాన్నాగ్లోపీతి హ్రస్వనిషేధే అచఖాదల్ ॥ ౧౦ అఖాదయిష్యల్ ॥

కర్మణి—౧ ఖాద్యతే॥ ౨ ఖాదయాంచక్రే బభూవే, ఢ్వే, ధ్వే (ఆసే) ౩ ఖాదయితా(సే, హే) ఖాదితా(సే-హే) ౪ ఖాదయిష్యతే, ఖాదిష్యతే॥ ౫ ఖాద్యతాం। ౬ అఖాద్యత॥ ౭ ఖాద్యేత॥ ౮ ఖాదయిషీష్ట, ఢ్వం, ధ్వం-ఖాదిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అఖాది. అఖాదయిషాతాం(ఢ్వం, ధ్వం) అఖాదిషాతాం, (ఢ్వం, ధ్వం)॥ ౧౦ అఖాదయిష్యత, అఖాదిష్యత ॥

సని—౧ చిఖాదిషతి॥ ౨ చిఖాదిషాంచకార, బభూవ (ఆస) ౩ చిఖాదిషితా-సి॥ ౪ చిఖాదిషిష్యతి॥ ౫ చిఖాదిషతు॥ ౬ అచిఖాదిషల్ ॥ ౭ చిఖాదిషేల్ ॥ ౮ చిఖాదిష్యాల్ ॥ ౯ అచిఖాదిషీల్, అచిఖాదిషిష్టాం॥ ౧౦ అచిఖాదిషిష్యల్॥

యఙి—౧ చాఖాద్యతే॥ ౨ చాఖాదాంచక్రే, బభూవ(ఆస) ౩ చాఖాదితా(సే-హే) ౪ చాఖాదిష్యతే॥ ౫ చాఖాద్యతాం॥ ౬ అచాఖాద్యత॥ ౭ చాఖాద్యేత॥ ౮ చాఖాదిషీష్ట - ధ్వం॥ ౯ అచాఖాదిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ॥

ణంఅచాఖాదిష్యత ॥

యఙ్లుకి—చాఖాదీతి,చాఖాత్తి,చాఖాత్తః, చాఖాదతీత్యాది॥

౧—ఖాదితవ్యః,ఖాదనీయః,ఖాద్యః ఖాదితః, ఖాదితవాన్, ఖాదన్, ఖాదంతీ, వ్యతిఖాదమానః, ఖాదిష్యన్,ఖాదిష్యతీ,ఖాదిష్యంతీ ఖాదితుం, ఖాదితం,ఖాదనం ఖాదిత్వా- ఆఖాద్య, ఖాదఙ్ఖాదం, ఖాదిత్వాఖాదిత్వా॥

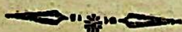
౨—ఖాదయితవ్యః, ఖాదనీయః- ఖాద్యః ఖాదితః;ఖాదితవాన్ ఖాదయన్, ఖాదయంతీ,ఖాదయిష్యన్-ఖాదయిష్యతీ, ఖాదయిష్యంతీ, ఖాదయితుం. ఖాదితం, ఖాదనం ఖాదయిత్వా ఆఖాద్య ,ఖాదఙ్ఖాదం, ఖాదయిత్వాఖాదయిత్వా॥

3—చిఖాదిషితవ్యః, చిఖాదిషణీయః, చిఖాదిష్యః, చిఖాదిషితః, చిఖాదిషితవాన్, చిఖాదిషన్, చిఖాదిషంతీ, చిఖాదిషిష్యన్ చిఖాదిషిష్యతీ- చిఖాదిషిష్యంతీ-చిఖాదిషితుం-చిఖాదిషితం-చిఖాదిషణం- చిఖాదిషిత్వా, ఆచిఖాదిష్య- చిఖాదిషం,చిఖాదిషం- చిఖాదిషిత్వాచిఖాదిషిత్వా॥

౪—చాఖాదితవ్యః, చాఖాదనీయః, చాఖాద్యః, చాఖాదితః, చాఖాదితవాన్- చాఖాద్యమానః, చాఖాదిష్యమాణః, చాఖాదితుం చాఖాదితం, చాఖాదనం, చాఖాదిత్వా; ఆచాఖాద్య,చాఖాదంచాఖాదం, చాఖాదిత్వాచాఖాదిత్వా॥

యఙ్లుకి—శతరి, చాఖాదత్, చాఖాదతౌ- చాఖాదతః,చాఖాదతీ, చాఖాదిష్యన్- చాఖాదిష్యతీ- చాఖాదిష్యంతీతి విశేషః ॥

అన్యత్సర్వంయజవత్

ఖట-త్రాసే-అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

ఖటతి। చిఖేట చిఖటతురిత్యాది కిటధాతువత్ ॥

ఖుజ-స్తేయకరణె సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

ఖోజతి-చుఖోజ-చుఖుజతురిత్యాది- ఉదిత్త్వాత్ క్త్వాయాంవేట్ ఖోజిత్వా- ఖుక్త్వా । అతఏవనిష్ఠాయాంనేట్ ఖుక్తః ఖుక్తవాన్ అన్యత్సర్వంకుచధాతువత్ ॥

ఖల్- చలనే అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

౧ ఖలతి॥ ౨ చిఖాల- చిఖలతుః ॥ ౩ ఖలితా॥ ౪ ఖలిష్యతి ॥ ౫ ఖలతు ॥ ౬ అఖేలత్ ॥ ౭ ఖేలేత్ ॥ ౮ ఖల్యాత్ ॥ ౯ అఖలీత్ ॥ ౧౦ అఖలిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారె—౧ వ్యతిఖలతే ॥ ౨ వ్యతిచిఖలే॥ ౩ వ్యతిఖలితా (సే-హే) ౪ వ్యతి ఖలిష్యతె ॥ ౫ వ్యతిఖలతాం ॥ ౬ వ్యత్యఖలత ॥ ౭ వ్యతిఖేలెత ॥ ౮ వ్యతిఖలిషీష్ట (ధ్వం-ధ్వం) ౯ వ్యత్యఖలిష్ట (ధ్వం-ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యఖలిష్యత॥

భావె—౧ ఖల్యతె॥ ౨ చిఖలె॥ ౩ ఖలితా ॥ ౪ ఖలిష్యతె ॥ ౫ ఖల్యతాం ॥ ౬ అఖల్యత ॥ ౭ ఖల్యేత ॥ ౮ ఖలిషీష్ట ॥ ౯ అఖాలి ॥ ౧౦ అఖలిష్యత ॥

ణ్యన్తాదస్మాన్నిగరణచలనార్థేభ్యశ్చేతికర్త్రభిప్రాయే పరస్మైపదమేవ

౧ ఖాలయతి ॥ ౨ ఖాలయాఞ్చకార - బభూవ (ఆస) ౩ ఖాలయితాసి ॥ ౪ ఖాలయిష్యతి ॥ ౫ ఖాలయతు ॥ ౬ అఖాలయత్ ॥ ౭ ఖాలయేత్ ౮ ఖాల్యాత్ ॥ (౯ అచిఖలత్ । ఋదిత్వాన్నాగ్లోపిశాస్వృదితామితిహ్రస్వనిషేధః) ౧౦ అఖాలయిష్యత్ ॥

కర్మణి—౧ ఖాల్యతె॥ ౨ ఖాలయాఞ్చక్రే-బభూవే(ధ్వే-ధ్వే) ఆసే॥ ౩ ఖాలయితా(సే-హే) ఖాలితా॥సే-హే॥ ౪ ఖాలయిష్యతె । ఖాలిష్యతె ౫ ఖాల్యతాం ॥ ౬ అఖాల్యత॥౭ ఖాల్యేత ॥ ౮ ఖాలయిషీష్ట (ధ్వం-ధ్వం) ఖాలిషీష్ట(ధ్వం-ధ్వం) ౯ అఖాలి - అఖాలిషాతాం (ధ్వం-ధ్వం) అఖాలయి

షాతాం (ధ్వం-ఢ్వం) ౧౦ అఖేలిష్యత - అఖేలయిష్యత ॥

సని—౧ చిఖేలిషతి ॥ ౨ చిఖేలిషాంచకార-బభూవ-ఆస ॥౩ చిఖేలిషితా। సి॥ ౪ చిఖేలిషిష్యతి ॥ ౫ చిఖేలిషతు ॥ ౬ అచిఖేలిషత్ । ౭ చిఖేలిషేత్ ॥౮ చిఖేలిష్యాత్ ॥ ౯ అచిఖేలిషీత్ ॥౧౦ అచిఖేలిషిష్యత్॥

యఙి—౧ చేఖేల్యతే ॥ ౨ చేఖేలాఞ్చక్రే,బభూవ(ఆస) ౩ చేఖేలితా(సే, హే)౪చేఖేలిష్యతే౫ చేఖేల్యతాం ।౬ అచేఖేల్యత॥౭ చేఖేల్యేత ౮ చేఖేలిషీష్ట (ధ్వం,ఢ్వం)౯ అచేఖేలిష్ట(ధ్వం,ఢ్వం) ౧౦ అచేఖేలిష్యత

యఙ్లుకి—౧ చేఖేలీతి, చేఖేల్తి। చేఖేలః। చేఖేలతీత్యాది ॥

౧—ఖేలితవ్యః।ఖేలనీయః।ఖేల్యః।ఖేలితః।ఖేలితవాన్।ప్రఖేలితః।ప్రఖేలితం తేన । ఇదమస్య ఖేలితం । ఖేలన్। ఖేలన్తీ । వ్యతిఖేలమానః । ఖేలిష్యన్। ఖేలిష్యన్తీ। ఖేలిష్యంతీ । ఖేలితుం । ఖలితః। ఖేలనం। ఖేలిత్వా ప్రఖేల్య। ఖేలఙ్ఖేలం । ఖేలిత్వాఖేలిత్వా॥

౨—ఖేలయితవ్యః। ఖేలనీయః। ఖేల్యః। ఖేలితః॥ఖేలితవాన్ । ఖేలయన్-ఖేలయన్తీ। ఖేలయిష్యన్। ఖేలయిష్యతీ ఖేలయిష్యంతీ। ఖేలయితుం। ఖేలితం । ఖేలనం । ఖేలయిత్వా। ప్రఖేల్య । ఖేలఙ్ఖేలం ఖేలయిత్వాఖేలయిత్వా ॥

౩—చిఖేలిషితవ్యః। చిఖేలిషణీయః। చిఖేలిష్యం । చిఖేలిషితః।చిఖేలిషితవాన్। చిఖేలిషన్। చిఖేలిషన్తీ। చిఖేలిషిష్యన్ । చిఖేలిషిష్యతీ। చిఖేలిషిష్యన్తీ। చిఖేలిషితుం। చిఖేలిషితం। చిఖేలిషణం। చిఖేలిషిత్వా। ఆచిఖేలిష్య। చిఖేలిషఞ్చిఖేలిషం। చిఖేలిషిత్వా చిఖేలిషిత్వా॥

౪—చేఖేలితవ్యం। చేఖేలనీయం । చేఖేల్యం। చేఖేలితః । చేఖేలితవాన్। చేఖేల్యమానః। చేఖేలిష్యమాణః। చేఖేలితుం। చేఖేలితం। చేఖేలనం । చేఖేలిత్వా। ఆచేఖేల్య। చేఖేలఞ్చేఖేలం। చేఖేలిత్వాచేఖేలిత్వా

౫—యఙ్లుకి,శతరి చేఖేలత్। చేఖేలతౌ। చేఖేలతః । స్త్రియాంచేఖేలతీతి చేఖేలిష్యన్-చేఖేలిష్యతీ-చేఖేలిష్యన్తీతిచవిశేషః । అన్యత్స

ర్వ్యంయజన్తవత్ ॥

ఖోౄ, గతిప్రతిఘాతే, అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

ఖోరతి। చుఖోరేత్యాదిఖోలతివత్ । ఋదిత్త్వాత్ణ్యాచఙినోపధా-
హ్రస్వః, అచుఖోరత్ ॥

ఖోౢ, గతిప్రతిఘాతే అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

ఖోలతి। చుఖోలేత్యాది ప్రాగ్వత్ (ఇతిఖాదయః)

గజ-శబ్దార్థః- అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

గజతీత్యాదివక్ష్యమాణగదతివత్ ॥

గజి శబ్దార్థః-అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

గఞ్జతీత్యాదిక్రన్దతివత్ ॥

గజ్ఞ; శబ్దే- అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

గజ్ఞతీత్యాది-కర్జతివత్ ॥

గడ-సేచనే-సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

గడతీత్యాదికఖతివత్ అస్యానేదిత్త్వాదిచాచా సిచివృద్ధినిషేధా-
భావాదతోహలాదేరితివావృద్ధిః అగాడీత్ - అగడీత్ ॥

ణౌ-గాడయతీత్యాది

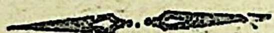
గడి-వదనైకదేశే- సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

గణ్డతీత్యాదిక్రన్దతివత్ టవర్గీయాన్తపరస్మైపది

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

శ్రీ. ధాతురూపప్రకాశికాయాం-గదధాతుః

మధ్యస్థస్యాప్యేవమేవరూపాణి బోధ్యాని.

గద-వ్యక్తాయాంవాచి-సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

౧ గదతి ॥ ౨ జగాద ॥ ౩ జగదతుః జగదుః గదితా ॥ ౪ గదిష్యతి ॥ ౫ గదతు ॥ ౬ అగదత్ ॥ ౭ గదేత్ ॥ ౮ గద్యాత్ ॥ ౯ అగాదీత్ । అగదీత్ ॥ ౧౦ అగదిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిగదతే ॥ ౨ వ్యతిజగదే ॥ ౩ వ్యతిగదితా-సే-హే, ౪ వ్యతిగదిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిగదతాం ॥ ౬ వ్యత్యగదత ॥ ౭ వ్యతిగదేత ॥ ౮ వ్యతిగదిషీష్ట (ధ్వం) ౯ వ్యత్యగదిష్ట ॥ (ఢ్వం। ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యగదిష్యత ॥

కర్మణి—౧ గద్యతే ॥ ౨ జగదే ॥ ౩ గదితా ॥ ౪ గదిష్యతే ॥ ౫ గద్యతాం ॥ ౬ అగద్యత ॥ ౭ గద్యేత ॥ ౮ గదిషీష్ట (ధ్వం) ॥ ౯ అగాది అగదిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అగదిష్యత ॥

ణ్యన్తాత్—౧ గాదయతి, తే ॥ ౨ గాదయాంచకార, చక్రే బభూవ (ఆస) ౩ గాదయితా-సి-సే-హే ॥ ౪ గాదయిష్యతి-తే ॥ ౫ గాదయతు-తాం ॥ ౬ అగాదయత్-త ॥ ౭ గాదయేత్-త ॥ ౮ గాద్యాత్-గాదయిషీష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౯ అజీగదత్-త ॥ ౧౦ అగాదయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ గాద్యతే ॥ ౨ గాదయాంచక్రే- బభూవే (ఢ్వే, ధ్వే) ఆసే ॥ ౩ గాదయితా-సే-హే- గాదితా (సే, హే) ౪ గాదయిష్యతే-గాదిష్యతే ॥ ౫ గాద్యతాం ॥ ౬ అగాద్యత ॥ ౭ గాద్యేత ॥ ౮ గాదయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) గాదిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అగాది-అగాదిషాతాం (ఢ్వం ధ్వం) అగాదయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అగాదిష్యత-అగాదయిష్యత

సని—౧ జిగదిషతి ॥ ౨ జిగదిషాంచకార- బభూవ (ఆస) ౩ జిగదిషితా ॥ ౪ జిగదిషిష్యతి । ౫ జిగదిషతు ॥ ౬ అజిగదిషత్ ॥ జిగదిషేత్ । ౮ జిగదిష్యాత్ ॥ ౯ అజిగదిషీత్ ॥ ౧౦ అజిగదిషిష్యత్ ॥

ణిజి—౧ జాగద్యతే॥౨ జాగదాంచక్రే బభూవ (ఆస)3 జాగదితా (సే-వా) ౪ జాగదిష్యతే ॥ ౫ జాగద్యతాం ॥ ౬ అజాగద్యత । ౭ జాగద్యేత ॥ ౮ జాగదిషీష్ట-ధ్వం ॥౯ అజాగదిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)॥౧౦ అజాగదిష్యత ॥

యఙ్లుకి—జాగదీతి జాగత్తి జాగత్తః జాగదతీత్యాది.

౧—గదితవ్యం। గదనీయం (గద్యం, గదమదచరయమశ్చానుపసర్గే ఇతియత్) ఉపసర్గేతు- ప్రగాద్యః । గదితః । గదితవాన్ । గదన్ । గదంతీ । వ్యతిగదమానః। గదిష్యన్ । గదిష్యతీ । గదిష్యంతీ । గదితుం । గదితం । గదనం। గదిత్వానిగద్య । గాదంగాదం । గదిత్వాగదిత్వా॥

౨—గాదయితవ్యః। గాదనీయః। గాద్యః। గాదితః। గాదితవాన్ గాదయన్। గాదయంతీ। గాదయమానః। గాదయిష్యన్। గాదయిష్యతీ । గాదయిష్యంతీ। గాదయితుం। గాదితం। గాదనం। గాదయిత్వా। నిగాద్య। గాదంగాదం। గాదయిత్వాగాదయిత్వా ॥

3—జిగదిషితవ్యం। జిగదిషణీయః। జిగదిష్యం । జిగదిషితః। జిగదిషితవాన్ । జిగదిషన్ । జిగదిషంతీ । జిగదిషిష్యన్। జిగదిషిష్యతీ, జిగదిషిష్యంతీ। జిగదిషితుం । జిగదిషితం । జిగదిషణం।జిగదిషిత్వా నిజిగదిష్య। జిగదిషంజిగదిషం। జిగదిషిత్వాజిగదిషిత్వా॥

౪—జాగదితవ్యః । జాగదనీయః। జాగద్యః । జాగదితః । జాగదితవాన్ । జాగద్యమానః । జాగదిష్యమాణః ।జాగదితుం।జాగదితం జాగదనం। జాగదిత్వా । నిజాగద్య । జాగదంజాగదం ।, జాగదిత్వాజాగదిత్వా॥

౫—యఙ్లుగన్తాదప్యేవం యతి-జాగద్యః । శతరిజాగదత్। జాగదతా। జాగదతః । తసంతాత్ (స్త్రీ)యాం జాగదతీ జాగదిష్యన్ । జాగదిష్యతీ । జాగదిష్యంతీ ణములిజాగాదంజాగాదమితివిశేషః॥

గర్ద, శబ్దే సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

గర్దతి । జగర్దేత్యాదికర్దతివత్ ॥

గర్బ గతౌ అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

గర్బతి। జగర్బేత్యాది ప్రాగ్వత్ ॥

గమ్లృ। గతౌ ।అకర్మకః అనిట్ పరస్మైపదీ

శిత్ప్రత్యయేపరే ఇషుగమియమాంఛ ఇతిఛాదేశః - తుగాది

౧ గచ్ఛతి॥ ౨ జగామ జగ్మతుః । గమహనజనఖనఘసామిత్యుపధాలోపః । జగ్ముః ॥ జగమిథ-జగన్థ- జగ్మథుః । జగ్మ । జగామ।జగమ । జగ్మివ। జగ్మిమ ॥ ౩ గంతా గంతారౌ-సి। ౪ గమేరిట్పరస్మైపదేష్వితీట్ । గమిష్యతి ॥ ౫ గచ్ఛతు ।౬ అగచ్ఛత్ ।౭ గచ్ఛేత్ ౮ గమ్యాత్।గమ్యాస్తాం॥ ౯ పుషాదిద్యుతాదీత్యాదనా చ్లేరఙ్ అగమత్- అగమతాం। అగమన్॥౧౦ అగమిష్యత్

గత్యర్థా శ్వాత్కర్మవ్యతీహారేనలెజ్ —సంపూర్వాదస్మాత్సమోగమ్యృచ్ఛిభ్యామిత్యాత్మనేపదం । ౧ సంగచ్ఛతే ॥౨ సంజగ్మే। సంజగ్మాతే। సంజగ్మిరే। ౩ సఙ్గన్తా-సంగంతారౌ । స్సే ॥ ౪సఙ్గంస్యతే। సంగంస్యతే। ౫సంగచ్ఛతాం ।౬ సమగచ్ఛత । ౭ సంగచ్ఛేత ॥౮ వా గమ ఇతి ఝలాదిలిఙ్సిచౌర్వా కిత్త్వం ॥ కిత్త్వపక్షే- అనుదాత్తోపదేశేత్యనునాసికలోపః ।సంగసీష్ట।సంగసీయాస్తాం। సంగసీరన్ ।పక్షే-సంగంసీష్ట । సంగంసీయాస్తాం।సంగంసీరన్ ।౯ సమగత ।సమగసాతాం। సమగసత । సమగథాః । సమగసాథాం। సమగధ్వం । సమగసి।సమగస్వహి। సమగస్మహి॥ సమగంస్త । సమగంసాతాం । సమగంసత।సమగంస్థాః। సమగంసాథాం । సమగంధ్వం। సమగంసి। సమగంస్వహి సమగంస్మహి। ౧౦ సమగంస్యత। సమగంస్యేతాం । సమగంస్యంత ॥

భావే—౧ గమ్యతే ॥ ౨ జగ్మే ॥ ౩ గంతా ॥ ౪ గంస్యతే ॥ ౫ గమ్యతాం ॥ ౬ అగమ్యత ॥ ౭ గమ్యేత ॥ ౮ గసీష్ట-గంసీష్ట ॥ ౯ అగామి, అనుదాత్తోపదేశత్వాన్నోదాత్తోపదేశస్యేతి నవృద్ధినిషేధః ॥ ౧౦ అగంస్యత ॥

అన్యప్రాప్త్యర్థత్వే కర్మణ్యపి లడాదిషు ద్వివచనాదికమప్యూహ్యమ్ ॥ ఆశీర్లిఙి—గసీష్ట-గసీయాస్తాం-గసీరన్ ॥ గంసీష్ట-గంసీయాస్తాం-గంసీరన్ ॥ లుఙి—అగామి-అగసాతాం-అగసత ॥ అగథాః-అగసాథాం-అగధ్వం ॥ అగసి-అగస్వహి-అగస్మహి ॥ పక్షే—అగంసాతాం-అగంసత ॥ అగంస్థాః-అగంసాథాం-అగంధ్వం ॥ అగంసి-అగంస్వహి-అగంస్మహి ॥

ణిచి—అమంతత్వేన మిత్త్వాదుపధాహ్రస్వః ॥ ౧ గమయతి-తే ॥ ౨ గమయాంచకార (చక్రే, బభూవ, ఆస) ॥ ౩ గమయితా (సి, సే, హే) ॥ ౪ గమయిష్యతి-తే ॥ ౫ గమయతు-తాం ॥ ౬ అగమయత్-త ॥ ౭ గమయేత్-త ॥ ౮ గమ్యాత్ గమ్యాస్తాం ॥ గమయిషీష్ట-గమయిషీయాస్తా (ఢ్వం, ధ్వం) ౯ అజీగమత్-త ॥ ౧౦ అగమయిష్యత్-త

కర్మణి—౧ గమ్యతే ॥ ౨ గమయాంచక్రే (బభూవే, ఢ్వే, ఢ్మే ఆసే) ౩ చిణ్ణములోరితి దీర్ఘవికల్పః ॥ గామితా(సే, హే) గమితా (సే, హే) గమయితా(సే, హే) ॥ ౪ గామిష్యతే-గమిష్యతే-గమయిష్యతే ॥ ౫ గమ్యతాం ॥ ౬ అగమ్యత ॥ ౭ గమ్యేత ॥ ౮ గామిషీష్ట-ధ్వం ॥ గమిషీష్ట-ధ్వం ॥ గమయిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ॥ ౯ అగామి-అగామిషాతా (ఢ్వం, ధ్వం) అగమిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అగమయిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అగామిష్యత-అగమిష్యత-అగమయిష్యత ॥

సని—౧ జిగమిషతి ॥ ౨ జిగమిషాంచకార(బభూవ, ఆస) ॥ ౩ జిగమిషితా ॥ ౪ జిగమిషిష్యతి ॥ ౫ జిగమిషతు ॥ ౬ అజిగమిషత్ ॥ ౭ జిగమిషేత్ ॥ ౮ జిగమిష్యాత్ ॥ ౯ అజిగమిషీత్ ॥ ౧౦ అజిగమిషిష్యత్

సంపూర్వాత్ — ౧ సంజిగంసతే ॥ ౨ సంజిగంసాంచక్రే (బభూవ ఆస) ౩ సంజిగంసితా ॥ ౪ సంజిగంసిష్యతే ॥ ౫ సంజిగంసతాం ॥ ౬ సమజిగంసత ॥ ౭ సంజిగంసేత ॥ ౮ సంజిగంసిషీష్ట ॥ ౯ సమజిగంసిష్ట ॥ ౧౦ సమజిగంసిష్యత ॥

యఙి — కుటిలంగచ్ఛతి ॥ ౧ జంగమ్యతే ॥ ౨ జంగమాంచక్రే (బభూవ,ఆస) ౩ జంగమితా (సే-హే) ॥ ౪ జంగమిష్యతే ॥ ౫ జంగమ్యతాం ॥ ౬ అజంగమ్యత ॥ ౭ జంగమ్యేత ॥ ౮ జంగమిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అజంగమిష్ట(ధ్వం,ఢ్వం) ॥ ౧౦ అజంగమిష్యత ॥

యఙ్లుకి — జంగమీతి, జంగంతి, జంగతః, జంగ్మతీత్యాది ॥

౧ — గంతవ్యం । గమనీయం । గమ్యం । పోరదుపధాదితియత్ గతంతేన ॥ గతవాన్ । గతస్సః । ప్రగతస్సః । ఇదమేషాంగతం ॥ గచ్ఛన్-గచ్ఛంతీ । సంగచ్ఛమానః । గమిష్యన్-గమిష్యతీ-గమిష్యంతీ । సంగంస్యమానః । గన్తుం । గతం । గమనం । గత్వా । ఆగత్య ఆగమ్య । వాల్యపీత్యనునాసికలోపోవా । గామంగామం । గత్వాగత్వా

౨ — గమయితవ్యః । గమనీయః । గమ్యః । గమితః । గమితవాన్ । గమయన్-గమయంతీ । గమయమానః । గమయిష్యన్-గమయిష్యతీ-గమయిష్యంతీ । గమయిష్యమాణః । గమయితుం । గమితం । గమనం । గమయిత్వా । ఆగమ్య । గామంగామం । గమంగమం । చిణ్ణములోర్దీర్ఘోఽన్యతరస్యామితి ఉపధదీర్ఘోవా । గమయిత్వాగమయిత్వా ॥

౩ — జిగమిషితవ్యం । జిగమిషణీయం । జిగమిష్యం । జిగమిషితః । జిగమిషితవాన్ । జిగమిషన్-జిగమిషంతీ । సంజిగంసమానః । జిగమిషిష్యన్-జిగమిషిష్యతీ-జిగమిషిష్యంతీ । సంజిగంసిష్యమాణః । జిగమిషితుం । జిగమిషితం । జిగమిషణం । జిగమిషిత్వా । ఆజిగమిష్య । సంజిగంస్య । జిగమిషంజిగమిషం । జిగమిషిత్వాజిగమిషిత్వా

సంజిగంసంసంజిగంసం । సంజిగంస్యసంజిగంస్య॥

౮—జంగమితవ్యం । జంగమనీయం । జంగమ్యం । జంగమితః । జంగమితవాన్ । జంగమ్యమానః । జంగమిష్యమాణః । జంగమితుం జంగమితం । జంగమనం । జంగమిత్వా । సంజంగమ్య । జంగమంజఙ్గమం । జంగమిత్వాజంగమిత్వా ॥

౯—యఙ్లుక్యప్యేవమున్నేయమ్, శతరి, జంగ్మత్-జంగ్మతౌ-జంగ్మతః । జంగ్మతీ, జంగమిష్యన్-జంగమిష్యతీ-జంగమిష్యంతీ, ణములి, జంగామంజంగామమితిచవిశేషః॥

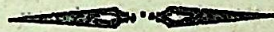
గళ-స్రవణే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

గళతి, జగాళేత్యాది గదతివత్, అగాళీత్, అతోలాన్తస్యేతి నిత్యంవృద్ధిః ॥

గర్వ-మానే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

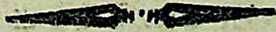
గర్వతి, జగర్వేత్యాదికర్జతివత్, యఙ్లుకి, జాగర్వీతి-జాగర్తి-జాగర్తః-జాగర్వతీత్యాది, ఈడభావే తసాదావలిలోపః ॥

గ్రుచు;గ్లుచు-స్తేయకరణే॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥ పరస్మైపదినౌ.

గ్రోచతి-జగ్రోచ,గ్లోచతి,జుగ్లోచేత్యాదికోచతివత్ ॥ లుఙి-జౄస్తన్భుమ్రుచుమ్లుచుగ్రుచుగ్లుచుగ్లుంచుశ్విభ్యశ్చేతి చ్లేరఙ్వా-పక్షేసిచ్, అగ్రుచత్-అగ్రోచీత్- అగ్లుచత్-అగ్లోచీత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—వ్యత్యగ్రోచిష్ట-వ్యత్యగ్లోచిష్టేత్యాదివిశేషః, ఆదికర్మణిగ్రుచితం,గ్రోచితం,గ్లుచితం, గ్లోచితమిత్యాదికంతుతుల్యమేవ.

ఘ్లుఞ్చు-గతౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

గ్లుఞ్చతి- చుగ్లుఞ్చేత్యాది కుఞ్చతివత్, లుఙి- జౄస్తన్భ్వాదినా చ్లేరఙ్వా, అగ్లుచత్-అగ్లుఞ్చీత్ ఇతివిశేషః॥

గత్యర్థత్వాన్నకర్మవ్యతిహారేతఙ్ ॥

గుజి-అవ్యక్తేశబ్దే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

గుఞ్జతి, జుగుఞ్జేత్యాదికుఞ్చతివత్॥ ఆశిషి గుఞ్జ్యాత్ ॥

గుపూ-రక్షణే॥సకర్మకః॥వేట్॥పరస్మైపదీ

గుపూధూపవిచ్ఛిపణిపనిభ్య ఆయ ఇత్యాయప్రత్యయస్స్వార్థే ॥ ౧ గోపాయతి । ఆయాదయ ఆర్ధధాతుకేవేత్యాయప్రత్యయవికల్పః। కాస్ప్రత్యయాదామమన్త్రే లిటీత్యామ్ ॥ ౨ గోపాయాఞ్చకార (బభూవ-ఆస) ॥ ఆయప్రత్యయాభావే- జుగోప-జుగుపతుః-జుగుపుః । జుగోపిథ-జుగోప్థ-జుగుపథుః-జుగుప । జుగోప-జుగుపివ-జుగుప్వ- జుగుపిమ । జుగుప్మ ॥ ౩ గోపాయితా-సి॥గోపితా-సి॥గోప్తా-సి ॥ ౪ గోపాయిష్యతి॥గోపిష్యతి॥గోప్స్యతి ॥ ౫ గోపాయతు ॥ ౬ అగోపాయత్ ॥ ౭ గోపాయేత్ ॥ ౮ గోపాయ్యాత్॥గుప్యాత్ ॥ ౯ అగోపాయీత్-అగోపీత్-అగౌప్సీత్ ॥ ౧౦ అగోపాయిష్యత్-అగోపిష్యత్ అగోప్స్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిగోపాయతే । ౨ వ్యతిగోపాయాఞ్చక్రే (బభూవ-ఆస) వ్యతిజుగుపే-వ్యతిజుగుపాతే-వ్యతిజుగుపిరే । వ్యతిజుగుపిషే-వ్యతిజుగుప్సే- వ్యతిజుగుపాథే- వ్యతిజుగుపిధ్వే- వ్యతిజుగుబ్ధ్వే । వ్యతిజుగుపే-వ్యతిజుగుపివహే-వ్యతిజుగుప్వహే-వ్యతిజుగుప్మహే వ్యతిజుగుపిమహే ॥ ౩ వ్యతిగోపాయితా(సే-హే) వ్యతిగోపితా(సే-హే) వ్యతిగోప్తా(సే-హే) ॥ ౪ వ్యతిగోపాయిష్యతే-వ్యతిగోపిష్యతే వ్యతిగోప్స్యతే ॥ ౫ వ్యతిగోపాయతాం ॥ ౬ వ్యత్యగోపాయత ॥ ౭

వ్యతిగోపాయేత ॥ ౮ వ్యతిగోపాయిషీష్ట(ధ్వం,ఢ్వం) వ్యతిగోపిషీష్ట(ధ్వం) వ్యతిగోప్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యగోపాయిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)వ్యత్యగోపిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ఇడభావే, లిఙ్సిచావితికిత్త్వాన్న గుణః, ఝలో ఝలీతిసిజ్లోపః, వ్యత్యగుప్త-వ్యత్యగుప్సాతాం-వ్యత్యగుప్సత । వ్యత్యగుప్థాః-వ్యత్యగుప్సాథాం-వ్యత్యగుబ్ధ్వం । వ్యత్యగుప్సి-వ్యత్యగుప్స్వహి-వ్యత్యగుప్స్మహి ॥ ౧౦ వ్యత్యగోపాయిష్యత-వ్యత్యగోపిష్యత-వ్యత్యగోప్స్యత ॥

కర్మణి—౧ గోపాయ్యతే,గుప్యతే ॥ ౨ గోపాయాంచక్రే(బభూవే,ఢ్వే,ధ్వే,ఆసే) జుగుపే-జుగుపిషే-జుగుప్సే । జుగుపిధ్వే-జుగుబ్ధ్వే-జుగుపివహే-జుగుప్వహే-జుగుపిమహే-జుగుప్మహే ॥ ౩ గోపాయితా(సే,హే)గోపితా(సే,హే)గోప్తా(సే,హే) ॥ ౪ గోపాయిష్యతే-గోపిష్యతే-గోప్స్యతే ॥ ౫ గోపాయ్యతాం-గుప్యతాం ॥ ౬ అగోపాయ్యత-అగుప్యత ॥ ౭ గోపాయ్యేత-గుప్యేత ॥ ౮ గోపాయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)గోపిషీష్ట-ధ్వం-గుప్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అగోపాయి-అగోపి-అగోపాయిషాతాం- (ఢ్వం,ధ్వం) అగోపిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) అగుప్సాతాం-ధ్వం ॥ ౧౦ అగోపాయిష్యత-అగోపిష్యత-అగోప్స్యత॥

ణ్యంతాత్—౧ గోపాయయతి-తే॥గోపయతి-తే ॥ ౨ గోపాయయాంచకార(చక్రే,బభూవ,ఆస)గోపయాఞ్చకార(చక్రే,బభూవ,ఆస ౩ గోపాయయితా(సి,సే,హే) గోపయితా (సి,సే,హే) ॥ ౪ గోపాయయిష్యతి-తే ॥ గోపయిష్యతి-తే ॥ ౫ గోపాయయతు-తాం॥గోపయతు-తాం ॥ ౬ అగోపాయయత్-త॥అగోపయత్-త ॥ ౭ గోపాయయేత్-త॥గోపయేత్-త॥౮గోపాయ్యాత్-గోప్యాత్-గోపాయయిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం)గోపయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ౯ అజుగోపాయత్-త॥ అజూగుపత్-త ॥ ౧౦ అగోపాయయిష్యత్-త ॥ అగోపయిష్యత్-త॥

కర్మణి—గోపాయ్యతే,గోప్యతే ॥ ౨ గోపాయయాంచక్రే (బ

భూవే,ఢ్వే,ధ్వే,ఆసే) గోపయాంచక్రే (బభూవే, ఢ్వే,ధ్వే,ఆసే) ॥ ౩ గోపాయయితా (సే,హే)గోపాయితా (సే,హే) ॥ గోపయితా (సే,హే)గోపితా (సే-హే) ॥ ౪ గోపాయయిష్యతే, గోపాయిష్యతే, గోపయిష్యతే,గోపిష్యతే ॥ ౫ గోపాయ్యతాం,గోప్యతాం ॥ ౬ అ. గోపాయ్యత, అగోప్యత ॥ ౭ గోపాయ్యేత, గోప్యేత ॥ ౮ గోపాయయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)గోపాయిషీష్ట (ఢ్వం।ధ్వం) గోపయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)గోపిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అగోపాయి-అగోపాయయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అగోపాయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వంఅగోపి-అగోపయిషాతాం(ఢ్వం, ధ్వం) అగోపిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం)॥౧౦అగోపాయయిష్యత- అగోపాయిష్యత-అగోపయిష్యత-అగోపిష్యత॥

సని—౧జుగోపాయిషతి-జుగోపిషతి,జుగుప్సతి॥౨ జుగోపాయిషాఞ్చకార(బభూవ,ఆస) జుగోపిషాఞ్చకార(బభూవ,ఆస) జుగుప్సాఞ్చకార(బభూవ,ఆస) ॥ ౩ జుగోపాయిషితా,జుగోపిషితా,జుగుప్సితా ॥ ౪ జుగోపాయిషిష్యతి-జుగోపిషిష్యతి-జుగుప్సిష్యతి ॥ ౫ జుగోపాయిషతు,జుగోపిషతు,జుగుప్సతు ॥ ౬ అజుగోపాయిషత్,అజుగోపిషత్,అజుగుప్సత్ ॥ ౭ జుగోపాయిషేత్,జుగోపిషేత్,జుగుప్సేత్ ॥ ౮ జుగోపాయిష్యాత్,జుగోపిష్యాత్,జుగుప్స్యాత్ ॥ ౯ అజుగోపాయిషీత్,అజుగోపిషీత్,అజుగుప్సీత్-అజుగుప్సిష్టాం ॥ ౧౦ అజుగోపాయిషిష్యత్,అజుగోపిషిష్యత్,అజుగుప్సిష్యత్॥

యఙి—వివక్షితే. అయప్రత్యయసంభావనాయాం ధాతోరనేకాచ్త్వబుద్ధ్యానముజ్, తదసంభావనాయాంతుస్యాదేవ, ౧ జోగుప్యతే ౨ జోగుపాఞ్చక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ జోగుపితా(సే,హే) ॥ ౪ జోగుపిష్యతే ॥ ౫ జోగుప్యతాం ॥ ౬ అజోగుప్యత ॥ ౭ జోగుప్యేత ॥ ౮ జోగుపిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అజోగుపిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)॥ ౧౦ అజోగుపిష్యత ॥

యఙ్లుకి—౧ జోగుపీతి,జోగోప్తి,జోగుప్తః,జోగుపతీత్యాది ॥

౧——గోపాయితవ్యః,గోపితవ్యః- గోప్తవ్యః । గోపాయనీయః, గోపనీయః, । గోపాయ్యః । గోప్యః । గోపాయితః । గుప్తః । గోపాయితవాన్ । గుప్తవాన్ । గోపాయన్,గోపాయంతీ । గోపాయిష్యన్-గోపాయిష్యతీ-గోపాయిష్యంతీ । గోపిష్యన్-గోపిష్యతీ-గోపిష్యంతీ । గోప్స్యన్-గోప్స్యతీ-గోప్స్యంతీ ॥ గోపాయితుం । గోపితుం । గోప్తుం । గోపాయితం । గుప్తం । గోపాయనం । గోపనం, గోపాయిత్వా,గోపిత్వా,గుప్త్వా । నిగోపాయ్య । నిగుప్య । గోపాయం గోపాయం । గోపాయిత్వాగోపాయిత్వా । గోపంగోపం । గోపిత్వా గోపిత్వా । గుప్త్వాగుప్త్వా ॥

౨——గోపాయయితవ్యః,గోపయితవ్యః । గోపాయనీయః,గోపనీయః । గోపాయ్యః,గోప్యః । కుప్యం సువర్ణరజతభిన్నంధనం, రాజసూయసూర్యేత్యాదినా గుపేరాదేశకత్వంచ సంజ్ఞాయామితిక్యప్, ధాత్వాదేశకత్వంచనిపాత్యతే,గోపాయితః,గోపితః ।గోపాయితవాన్ గోపితవాన్ । గోపాయయన్-గోపాయయంతీ। గోపయన్,గోపయంతీ ॥ గోపాయయమానః,గోపయమానః । గోపాయయిష్యన్-గోపాయయిష్యతీ - గోపాయయిష్యంతీ । గోపాయయిష్యమాణః । గోపయిష్యన్-గోపయిష్యతీ-గోపయిష్యంతీ ॥ గోపయిష్యమాణః । గోపాయయితుం-గోపయితుం । గోపాయితం,గోపితం । గోపాయనం । గోపనం । గోపాయయిత్వా,గోపయిత్వా । నిగోపాయ్య ॥ నిగోప్య । గోపాయంగోపాయం । గోపాయయిత్వాగోపాయయిత్వా। గోపంగోపం। గోపయిత్వాగోపయిత్వా ॥

౩——జుగోపాయిషితవ్యః- జుగోపిషితవ్యః- జుగుప్సితవ్యః- జుగోపాయిషణీయః- జుగోపిషణీయః - జుగుప్సనీయః. జుగోపాయిష్యః-జుగోపిష్యః- జుగుప్స్యః- జుగోపాయిషితః- జుగోపిషితః- జుగుప్సితః జుగోపాయిషితవాన్- జుగోపిషితవాన్- జుగుప్సితవాన్ - జుగోపా

ఖిషన్- జుగోపిషన్- జుగుప్సన్- జుగోపాయిషంతీ- జుగోపిషంతీ-జుగుప్సంతీ-జుగోపాయిషిష్యన్- జుగోపాయిషిష్యతీ-జుగోపాయిషిష్యంతీ- జుగోపిషిష్యన్- జుగోపిషిష్యతీ-జుగోపిషిష్యంతీ,జుగుప్సిష్యన్ జుగుప్సిష్యతీ- జుగుప్సిష్యంతీ- జుగోపాయిషితుం-జుగోపిషితుం-జుగుప్సితుం । జుగోపాయిషితం, జుగోపిషితం-జుగుప్సితం- జుగోపాయిషణం- జుగోపిషణం- జుగుప్సనం । జుగోపాయిషిత్వా- జుగోపిషిత్వా- జుగుప్సిత్వా । నిజుగోపాయిష్య, నిజుగోపిష్యనిజుగుప్స్య । జుగోపాయిషం జుగోపాయిషం । జుగోపాయిషిత్వాజుగోపాయిషిత్వా। జుగోపిషంజుగోపిషం- జుగోపిషిత్వాజుగోపిషిత్వా। జుగుప్సంజుగుప్సం-జుగుప్సిత్వాజుగుప్సిత్వా॥

౪—జోగుపితవ్యః- జోగుపనీయః- జోగుప్యః- జోగుపితః - జోగుపితవాన్- జోగుప్యమానః- జోగుపిష్యమాణః- జోగుపితుం- జోగుపితం- జోగుపనం। జోగుపిత్వా- నిజోగుప్య- జోగుపంజోగుపం-జోగుపిత్వాజోగుపిత్వా ॥

౫—జోగోపితవ్యః- జోగోపనీయః- జోగోప్యః - జోగుపితః- జోగుపితవాన్-(జోగుపత్-జోగుపతౌ-జోగుపతః) జోగుపతీ - జోగోపిష్యన్- జోగోపిష్యతీ- జోగోపిష్యంతీ । జోగోపితుం। జోగుపితం- జోగోపనం- జోగోపిత్వా- నిజోగుప్య-జోగోపంజోగోపం జోగోపిత్వాజోగోపిత్వా॥

గుర్వీ-ఉద్యమనే-సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

ఉపధాయాంచేతిదీర్ఘః—౧ గూర్వతి । ౨జుగూర్వ - జుగూర్వతుః । ౩ గూర్వితా । ౪ గూర్విష్యతి। ౫గూర్వతు। ౬ అగూర్వత్ ॥ ౭ గూర్వేత్! ౮ గూర్వ్యాత్ ॥ ౯ అగూర్వీత్। ౧౦ అగూర్విష్యత్॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిగూర్వతే। ౨. వ్యతిజుగూర్వే. । ౩వ్యతి

గూర్వితా (సే-హే) ౪ వ్యతిగూర్విష్యతే। ౫ వ్యతిగూర్వతాం॥ ౬ వ్యత్యగూర్వత। ౭ వ్యతిగూర్వేత । ౮ వ్యతిగూర్విషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ౯ వ్యత్యగూర్విష్ట (ధ్వం-ఢ్వం) ౧౦ వ్యత్యగూర్విష్యత॥

కర్మణి—౧ గూర్వ్యతే। ౨ జుగూర్వే । ౩ గూర్వితా(సే- హే) ౪ గూర్విష్యతే। ౫ గూర్వ్యతాం ॥ ౬ అగూర్వ్యత । ౭ గూర్వ్యేత ౮ గూర్విషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ౯ అగూర్వి అగూర్విషాతాం। ధ్వం।ఢ్వం। ౧౦ అగూర్విష్యత॥

ణ్యంతాత్—౧ గూర్వయతి-తే॥ ౨ గూర్వయాంచకార-చక్రే బభూవ (ఆస) ౩ గూర్వయితా,సి-సే-హే॥ ౪ గూర్వయిష్యతి-తే ॥ ౫ గూర్వయతు-తాం ॥ ౬ అగూర్వయత్-త॥ ౭ గూర్వయేత్,త॥ ౮ గూర్వ్యాత్- గూర్వయిషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ౯ అజుగూర్వత్-త॥ ౧౦ అగూర్వయిష్యత్-త॥

కర్మణి—౧ గూర్వ్యతే। ౨ గూర్వయాంచక్రే-బభూవే(ధ్వే-ఢ్వే ఆసే) ౩ గూర్వయితా(సే-హే) గూర్వితా(సే-హే) ౪ గూర్వయిష్యతే-గూర్విష్యతే। ౫ గూర్వ్యతాం । ౬ అగూర్వ్యత । ౭ గూర్వ్యేత ౮ గూర్వయిషీష్ట (ధ్వం-ఢ్వం) ౯ అగూర్వి అగూర్విషాతాం (ధ్వం-ఢ్వం) అగూర్వయిషాతాం (ధ్వం-ఢ్వం) ౧౦ అగూర్విష్యత అగూర్వయిష్యత॥

సని—౧ జుగూర్విషతి । జుగూర్విషాంచకార బభూవ(ఆస) ౩ జుగూర్విషితా । ౪ జుగూర్విషిష్యతి। ౫ జుగూర్విషతు । ౬ అజుగూర్విషత్ ॥ ౭ జుగూర్విషేత్ ॥ ౮ జుగూర్విష్యాత్ । ౯ అజుగూర్విషీత్ ॥ ౧౦ అజుగూర్విషిష్యత్॥

యఙి—౧ జోగూర్వ్యతే । ౨ జోగూర్వాంచక్రే బభూవ (ఆస) ౩ జోగూర్వితా । ౪ జోగూర్విష్యతే । ౫ జోగూర్వ్యతాం ॥ ౬ అజోగూర్వ్యత ॥ ౭ జోగూర్వ్యేత। ౮ జోగూర్విషీష్ట (ధ్వం-ఢ్వం)

౯ అజాగూర్విష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అజాగూర్విష్యత॥

అనూడ్భావివకారాంతత్వాదస్మాద్యఙ్లుకాన్యదేవ॥

జాగూర్వీత్తి। జాగూర్త్తః। జాగూర్త్రతః రాల్లోప ఇతి వలోపః జోగూర్వతీత్యాది ॥

౧—గూర్వితవ్యః। గూర్వణీయః। గూర్వ్యః। శ్వీదితో నిష్ఠాయామితీడ్నిషేధః। రాల్లోప ఇతి వలోపః। గూర్ణః। గూర్ణవాన్। గూర్వన్ గూర్వంతీ। గూర్విష్యన్। గూర్విష్యతీ। గూర్విష్యంతీ। గూర్వితుం గూర్వితం। గూర్వణం। గూర్విత్వా। నిగూర్వ్య। గూర్వంగూర్వం। గూర్విత్వాగూర్విత్వా॥

౨—గూర్వయితవ్యః। గూర్వణీయః। గూర్వ్యః। గూర్వితః। గూర్వితవాన్। గూర్వయన్। గూర్వయంతీ। గూర్వయమాణః। గూర్వయిష్యన్। గూర్వయిష్యతీ। గూర్వయిష్యంతీ। గూర్వయిష్యమాణః। గూర్వయితుం। గూర్వితః। గూర్వణం। గూర్వయిత్వా। నిగూర్వ్య। గూర్వంగూర్వం। గూర్వయిత్వాగూర్వయిత్వా॥

3—జుగూర్విషితవ్యం। జుగూర్విషణీయం। జుగూర్విష్యం। జుగూర్విషితః। జుగూర్విషితవాన్। జుగూర్విషన్। జుగూర్విషంతీ। జుగూర్విషిష్యన్। జుగూర్విషిష్యతీ। జుగూర్విషిష్యంతీ। జుగూర్విషితుం। జుగూర్విషితం। జుగూర్విషణం। జుగూర్విషిత్వా। నిజుగూర్విష్య। జుగూర్విషంజుగూర్విషం। జుగూర్విషిత్వాజుగూర్విషిత్వా॥

౪—జాగూర్వితవ్యం। జాగూర్వణీయం। జాగూర్వ్యం। జాగూర్వితః। జాగూర్వితవాన్। జాగూర్వ్యమాణః। జాగూర్విష్యమాణః। జాగూర్వితుం। జాగూర్వితం। జాగూర్వణం। జాగూర్విత్వా। నిజాగూర్వ్య। జాగూర్వంజాగూర్వం। జాగూర్విత్వాజాగూర్విత్వా।

యఙ్లుగంతాదప్యేవమేవ-(శతరి, జాగూర్వత్ - జాగూర్వతౌ జాగూర్వతః) జాగూర్వతీ। జాగూర్విష్యన్। జాగూర్విష్యతీ। జాగూ

ర్వ్యష్యంతీతి విశేషః।

గృజ-శబ్దార్థః॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ గర్జతి ॥ జగర్జ-జగృజతుః । జగర్జిథ-జగృజివ-జగృజిమ ॥ ౩ గర్జితా ॥ ౪ గర్జిష్యతి ॥ ౫ గర్జతు ॥ ౬ అగర్జత్ ॥ ౭ గర్జేత్ ॥ ౮ గృజ్యాత్-గృజ్యాస్తాం ॥ ౯ అగర్జీత్ ॥౧౦అగర్జిష్యత్ ప్రతిషేధే హసాదీనాముపసంఖ్యానాత్కర్మవ్యతిహారేనతఙ్॥

భావే—౧ గృజ్యతే ॥ ౨ జగృజే ॥ ౩ గర్జితా ॥ ౪ గర్జిష్యతే ॥ ౫ గృజ్యతాం ॥ ౬ అగృజ్యత ॥ ౭ గృజ్యేత ॥ ౮ గర్జిషీష్ట ॥ ౯ అగర్జి ॥ ౧౦ అగర్జిష్యత ॥

ణ్యంతాత్—౧ గర్జయతి-తే ॥ ౨ గర్జయాంచకార(చక్రే)-బభూవ-ఆస) ॥ ౩ గర్జయితా(సి, సే, హే) ౪ గర్జయిష్యతి-తే ॥ ౫ గర్జయతు-తాం ॥ ౬ అగర్జయత్-త ॥ ౭ గర్జయేత్-త ॥ ౮ గర్జ్యాత్-గర్జయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౯ అజీగృజత్-త ॥ అజగర్జత్-త ॥ ౧౦ అగర్జయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ గర్జ్యతే । ౨ గర్జయాంచక్రే(బభూవ,ఆసే) ॥౩ గర్జయితా(సే,హే) గర్జితా(సే,హే) ॥ ౪ గర్జయిష్యతే-గర్జిష్యతే ॥ ౫ గర్జ్యతాం ॥ ౬ అగర్జ్యత ॥ ౭ గర్జ్యేత ॥ ౮ గర్జయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) గర్జిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అగర్జి-అగర్జిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం)అగర్జయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం)॥౧౦అగర్జిష్యత-అగర్జయిష్యత

సని—౧ జిగర్జిషతి ॥ ౨ జిగర్జిషాంచకార(బభూవ,ఆస) ౩జిగర్జిషితా ॥ ౪ జిగర్జిషిష్యతి ॥ ౫ జిగర్జిషతు ॥ ౬ అజిగర్జిషత్ ౭ జిగర్జిషేత్॥౮ జిగర్జిష్యాత్॥౯ అజిగర్జిషీత్॥౧౦అజిగర్జిషిష్యత్॥

యఙి—౧ జరీగృజ్యతే ॥ ౨ జరీగృజాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ జరీగృజితా(సే,హే) ॥ ౪ జరీగృజిష్యతే ॥ ౫ జరీగృజ్యతాం ॥ ౬ అజ

శీగృజ్యత ॥ ౭ జరిగృజ్యేత ॥ ౮ జరిగృజిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అజరీగృజిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అజరీగృజిష్యత ॥

యఙ్లుకి—జర్గృజీతి, జరిగృజీతి, జరీగృజీతి, జగర్క్తి, జరిగర్క్తి, జరీగర్క్తి, జర్గృక్తః, జరిగృక్తః, జరీగృక్తః, జర్గృజతి, జరిగృజతి, జరీగృజతీత్యాది ॥

౧—గర్జితవ్యం, గర్జనీయం, గర్జ్యం, గృజితః, గృజితవాన్, గర్జన్-గర్జన్తీ, గర్జిష్యన్-గర్జిష్యతీ-గర్జిష్యన్తీ, గర్జితుం; గృజితం, గర్జనం, గర్జిత్వా, అనుగృజ్య, గర్జంగర్జం, గర్జిత్వాగర్జిత్వా.

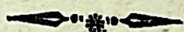
౨—గర్జయితవ్యః, గర్జనీయః, గర్జ్యః, గర్జితః, గర్జితవాన్, గర్జయన్-గర్జయన్తీ, గర్జయమానః, గర్జయిష్యన్-గర్జయిష్యతీ-గర్జయిష్యన్తీ, గర్జయితుం, గర్జితం; గర్జనం, గర్జయిత్వా, నిగర్జ్య. గర్జంగర్జం, గర్జయిత్వాగర్జయిత్వా ॥

౩—జిగర్జిషితవ్యం, జిగర్జిషణీయం, జిగర్జిష్యం, జిగర్జిషితః, జిగర్జిషితవాన్, జిగర్జిషన్-జిగర్జిషన్తీ, జిగర్జిషిష్యన్-జిగర్జిషిష్యతీ-జిగర్జిషిష్యన్తీ, జిగర్జిషితుం, జిగర్జిషితం, జిగర్జిషణం, జిగర్జిషిత్వా, నిజిగర్జిష్య, జిగర్జిషంజిగర్జిషం, జిగర్జిషిత్వాజిగర్జిషిత్వా ॥

౪—జరీగృజితవ్యః, జరీగృజనీయః, జరీగృజ్యః, జరీగృజితః, జరీగృజితవాన్, జరీగృజ్యమానః, జరీగృజిష్యమాణః, జరీగృజితుం, జరీగృజితం, జరీగృజనం, జరీగృజిత్వా, నిజరీగృజ్య, జరీగృజంజరీగృజం, జరీగృజిత్వాజరీగృజిత్వా ॥

౫—జర్గర్జితవ్యం, జరిగర్జితవ్యం, జరీగర్జితవ్యం, జర్గర్జనీయం, జరిగర్జనీయం, జరీగర్జనీయం, జర్గర్జ్యం, జరిగర్జ్యం, జరీగర్జ్యం, జర్గృజితః, జరిగృజితః, జరీగృజితః, జర్గృజితవాన్, జరిగృజితవాన్, జరీగృజితవాన్, జర్గృజత్-జర్గృజతీ-జర్గృజతః, జర్గృ

జతి; జరిగృజల్-జరిగృజతాం-జరిగృజతః, జరిగృజతి, జరీగృజల్-జరీగృజతాం-జరీగృజతః, జరీగృజతి; జర్గర్జిష్యల్-జర్గర్జిష్యతీ-జర్గర్జిష్యన్తీ, జరిగర్జిష్యల్-జరిగర్జిష్యతీ-జరిగర్జిష్యంతీ, జరీగర్జిష్యల్-జరీగర్జిష్యతీ-జరీగర్జిష్యంతీ, జర్గర్జితుం- జరిగర్జితుం, జరీగర్జితుం, జర్గృజితం, జరిగృజితం, జరీగృజితం, జర్గర్జనం, జరిగర్జనం, జరీగర్జనం, జర్గర్జిత్వా, జరిగర్జిత్వా, జరీగర్జిత్వా, నిజర్గృజ్య, నిజరిగృజ్య, నిజరీగృజ్య, జర్గర్జంజర్గర్జం, జర్గర్జిత్వాజర్గర్జిత్వా, జరిగర్జంజరిగర్జం, జరిగర్జిత్వాజరిగర్జిత్వా, జరీగర్జంజరీగర్జం, జరీగర్జిత్వాజరీగర్జిత్వా ॥

గృజి-శబ్దార్థః॥సకర్మకః॥సెట్॥పరస్మైపదీ

౧ గృంజతి ॥ ౨ జగృంజ ॥ ౩ గృంజితా ॥ ౪ గృంజిష్యతి ॥ ౫ గృంజతు ॥ ౬ అగృంజల్ ॥ ౭ గృంజేల్ ॥ ౮ గృంజ్యాల్ ॥ ౯ అగృంజీల్ ॥ ౧౦ అగృంజిష్యల్ ॥

హసాదిత్వాత్కర్మవ్యతీహారేణతఙ్ —

కర్మణి—౧ గృంజ్యతే ॥ ౨ జగృంజే ॥ ౩ గృంజితా(సే,హే)॥ గృంజిష్యతే ॥ ౫ గృంజ్యతాం ॥ ౬ అగృంజ్యత ॥ ౭ గృంజ్యేత ॥ ౮ గృంజిషీష్ట-ధ్వం॥౯ అగృంజి-అగృంజిషాతాం(ధ్వం,ధ్వం)॥౧౦ అగృంజిష్యత.

ణ్యంతాల్ —౧ గృంజయతి-తే ॥ ౨ గృంజయాంచకార(చక్రే, బభూవ,ఆస) ॥ ౩ గృంజయితా(సి,సే,హే) ॥ ౪ గృంజయిష్యతి-తే ॥ ౫ గృంజయతు-తాం ॥ ౬ అగృంజయత్-త ॥ ౭ గృంజయేల్-త ॥ ౮ గృంజ్యాల్, గృంజయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అజగృంజల్-త॥ ౧౦ అగృంజయిష్యల్-త ॥

కర్మణి—౧ గృంజ్యతే ॥ ౨ గృంజయాఞ్చక్రే (బభూవ-ఆసే ॥ ౩ గృంజయితా(సే-హే) ॥ గృంజితా(సే-హే)౪ గృంజయిష్యతే-గృం

జిష్యతే ॥ ౫ గృంజ్యతాం ॥ ౬ అగృంజ్యత ॥ ౭ గృంజ్యేత ॥ ౮ గృం-
జయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ౯ అగృంజి-అగృంజిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) అ-
గృంజయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ౧౦ అగృంజయిష్యత-అగృంజిష్యత ॥

సని—౧ జిగృంజిషతి ॥ ౨ జిగృంజిషాంచకార(బభూవ,ఆస) ౩ జి-
గృంజిషితా ॥ ౪ జిగృంజిషిష్యతి ॥ ౫ జిగృంజిషతు ॥ ౬ అజిగృంజిష-
త్ ॥ ౭ జిగృంజిషేత్ ॥ ౮ జిగృంజిష్యాత్ ॥ ౯ అజిగృంజిషీత్ ॥ ౧౦
అజిగృంజిషిష్యత్ ॥

యఙి—౧ జరీగృంజ్యతే ॥ ౨ జరీగృంజాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ జ-
రీగృంజితా(సే,హే) ॥ ౪ జరీగృంజిష్యతే ॥ ౫ జరీగృంజ్యతాం ॥ ౬ అ-
జరీగృంజ్యత ॥ ౭ జరీగృంజ్యేత ॥ ౮ జరీగృంజిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అజరీగృం-
జిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ౧౦ అజరీగృంజిష్యత ॥

యఙ్లుకి—జర్గృంజీతి, జరిగృంజీతి, జరీగృంజీతి, జర్గృంక్తే, జరి-
గృంక్తే, జరీగృంక్తే, జర్గృంక్తః, జరిగృంక్తః, జరీగృంక్తః, జర్గృం-
జతి, జరిగృంజతి, జరీగృంజతీత్యాది ॥

౧—గృంజితవ్యః, గృంజనీయః, గృంజ్యః, గృంజితః, గృంజిత-
వాన్, గృంజన్-గృంజంతీ, గృంజిష్యన్-గృంజిష్యతీ-గృంజిష్యంతీ,
గృంజితుం, గృంజితం, గృంజనం, గృంజిత్వా, ఉద్గృంజ్య, గృంజంగృం-
జం, గృంజిత్వాగృంజిత్వా ॥

౨—గృంజయితవ్యః, గృంజనీయః, గృంజ్యః, గృంజితః, గృంజి-
తవాన్, గృంజయన్-గృంజయంతీ, గృంజయమానః, గృంజయిష్యన్-
గృంజయిష్యతీ-గృంజయిష్యంతీ, గృంజయితుం, గృంజితం, గృంజనం,
గృంజయిత్వా, ఉద్గృంజ్య, గృంజంగృంజం, గృంజయిత్వాగృంజయిత్వా ॥

౩—జిగృంజిషితవ్యం, జిగృంజిషణీయం, జిగృంజిష్యం, జిగృంజిషి-
తః, జిగృంజిషితవాన్, జిగృంజిషన్, జిగృంజిషంతీ, జిగృంజిషిష్యన్-జి-
గృంజిషిష్యతీ-జిగృంజిషిష్యంతీ, జిగృంజిషితుం, జిగృంజిషితం, జిగృం-

జిషణం, తిగృంజిషిత్వా, ఉజ్జిగృంజిష్య, జిగృంజిషం జిగృంజిషం, జి గృంజిషిత్వాజిగృంజిషిత్వా ॥

౪—జరీగృంజితవ్యం, జరీగృంజనీయం, జరీగృంజ్యం, జరీగృంజితః, జరీగృంజితవాన్, జరీగృంజ్యమానః, జరీగృంజిష్యమాణః, జరీగృంజితుం, జరీగృంజితం జరీగృంజనం, జరీగృంజిత్వా, ఉజ్జరీగృంజ్య, జరీగృంజంజరీగృంజం; జరీగృంజిత్వాజరీగృంజిత్వా ॥

౫—జర్గృంజితవ్యం, జరిగృంజితవ్యం, జరీగృంజితవ్యం, జర్గృంజనీయం, జరిగృంజనీయమ్, జరీగృంజనీయం, జర్గృంజ్యం, జరిగృంజ్యం, జరీగృంజ్యం, జర్గృంజితః, జరిగృంజితః, జరీగృంజితః, జర్గృంజితవాన్ జరిగృంజితవాన్, జరీగృంజితవాన్, జర్గృంజత్-జర్గృంజతౌ-జర్గృంజతః, జర్గృంజతీ, జరిగృంజత్-జరిగృంజతౌ-జరిగృంజతః; జరిగృంజతీ, జరీగృంజత్-జరీగృంజతౌ-జరీగృంజతః, జరీగృంజతీ, జర్గృంజిష్యన్-జర్గృంజిష్యతీ-జర్గృంజిష్యంతీ, జరిగృంజిష్యన్-జరిగృంజిష్యతీ-జరిగృంజిష్యంతీ, జరీగృంజిష్యన్-జరీగృంజిష్యతీ, జరీగృంజిష్యంతీ, జర్గృంజితుం, జరిగృంజితుం, జరీగృంజితుం, జర్గృంజితం-జరిగృంజితం, జరీగృంజితం, జర్గృంజనం, జరిగృంజనం, జరీగృంజనం, జర్గృంజిత్వా-జరిగృంజిత్వా, జరీగృంజిత్వా, ఉజ్జర్గృంజ్య, ఉజ్జరిగృంజ్య, ఉజ్జరీగృంజ్య, జర్గృంజంజర్గృంజం, జర్గృంజిత్వాజర్గృంజిత్వా, జరిగృంజంజరిగృంజం, జరిగృంజిత్వాజరిగృంజిత్వా, జరీగృంజంజరీగృంజం, జరీగృంజిత్వాజరీగృంజిత్వా ॥ ॥ఇతిగాదయః॥

ఘుషు-హసనే॥ అకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ.

ఘుషతి, జఘూష, ఘుషితేత్యాదిసర్వం గదతివత్, హసాదిత్వాన్నకర్మ వ్యతీహారేతఙ్ ॥

ఘస్లృ- అదనే సకర్మకః - అనిట్ పరస్మైపదీ

అయం న సార్వత్రికః - లిట్యన్యతరస్యామ్ ఇత్యదేర్ఘస్లాదేశవిధానాత్ జ్ఞాపకాత్ తతశ్చ యత్ర లింగం వచనం చాస్తి తత్రైవాస్య ప్రయోగః అత్రైవ పాఠః శపి పరస్మైపదే లింగం-లృదిత్కరణమఙ్- అనిట్కారికాసు పాఠో వలాద్యార్ధధాతుకే క్సరచితు విశిష్యోపాదానం॥

౧ ఘసతి । ౨ జఘసిథ । జఘస్థ । జక్షివ । జక్షిమ । 3 ఘస్తా । ౪ ఘత్స్యతి । ౫ ఘసతు । అఘసత్ । ౭ ఘసేత్ లింగాద్యభావాదాశిష్యస్యాప్రయోగః॥ ౯ లృదిత్త్వాదఙ్ । అఘసత్ ॥౧౦ అఘత్స్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిఘసతే । ౨ వ్యతిజక్షిషే । వ్యతిజక్షిధ్వే । వ్యతిజక్షివహే । వ్యతిజక్షిమహే । 3వ్యతిఘస్తా(సే-హే)౪వ్యతిఘత్స్యతే । ౫ వ్యతిఘసతాం । ౬. వ్యత్యఘసత । ౭ వ్యతిఘసేత । ౮ వ్యతిఘత్సీష్ట । వ్యత్యఘస్త । వ్యత్యఘత్సాతాం । వ్యత్యఘత్సత। వ్యత్యఘస్థాః । వ్యత్యఘత్సాథాం।వ్యత్యఘధ్వం । వ్యత్యఘత్సి' వ్యత్యఘత్స్వహి । వ్యత్యఘత్స్మహి। ౧౦వ్యత్యఘత్స్యత- వ్యత్యఘత్స్యేతాం వ్యత్యఘత్స్యంత॥

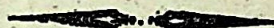
కర్మణి—౨ జక్షిషే । జక్షిధ్వే। జక్షివహే ।జక్షిమహే।3 ఘస్తా। సే। హే।౪ ఘత్స్యతే।౮ ఘత్సీష్ట(ధ్వం) ౯ అఘత్సాతాం- అఘత్సత । అఘస్థాః అఘత్సాథాం । అఘధ్వం। అఘత్సి। అఘత్స్వహి । అఘత్స్మహి। ౧౦ అఘత్స్యత ।

అవలాద్యార్ధధాతుకత్వాన్నాస్తి ణిచ్ । అత ఏవ న తదంతాత్కర్మణ్యపి లకారాః॥

సని—౧ ఘస్తుమిచ్ఛతి। జిఘత్సతి । ౨ జిఘత్సాంచకార । బభూవ(ఆస) 3-జిఘత్సితా। ౪ జిఘత్సిష్యతి । ౫ జిఘత్సతు ।౬అజిఘత్సత్ ౭ జిఘత్సేత్ । ౮జిఘత్స్యాత్ । ౯ అజిఘత్సీత్ ॥౧౦ అజిఘత్సిష్యత్ అనలాద్యార్ధధాతుకత్వాన్న యఙ్యఙ్లుకౌ॥

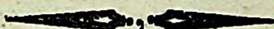
౫—ఘుస్తవ్యం। ఘుస్తం। ఘుస్తవాన్। ఘుసన్। ఘుసంతీ। ఘుత్స్యన్। ఘుత్స్యతీ। ఘుత్స్యంతీ। ఘుస్తుం। ఘుస్తం। ఘుస్త్వా। నిఘుస్య

౩—జిఘుత్సితవ్యం। జిఘుత్సనీయం। జిఘుత్స్యం। జిఘుత్సితః। జిఘుత్సితవాన్। జిఘుత్సన్। జిఘుత్సంతీ। జిఘుత్సిష్యన్। జిఘుత్సిష్యతీ। జిఘుత్సిష్యంతీ। జిఘుత్సితుం। జిఘుత్సితం। జిఘుత్సనం। జిఘుత్సిత్వా అభిజిఘుత్స్య, జిఘుత్సంజిఘుత్సం- జిఘుత్సిత్వాజిఘుత్సిత్వా॥

ఘుషిర్- విశబ్దనే విశబ్దనం ప్రతిజ్ఞానం తత్రాన్యస్మిన్నర్థ ఇత్యేకే శబ్ద ఇత్యన్యే పేఠుః సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

ఘోషతి। జుఘోష ఘోషితేత్యాదిసర్వంకోచతివత్॥ లుఙి, ఇరిత్త్వాదఙ్వా। అఘుషత్। అఘోషీత్ (ఘుష్టారజ్జుః ఘుషిరవిశబ్దన ఇతి విశబ్దనభిన్నార్థే నిష్ఠాయామనిట్త్వం నిపాత్యతే। విశబ్దనేతు ఘుషితంవాక్యం శబ్దేనప్రకటీకృతాభిప్రాయమిత్యర్థః సంపూర్వాదస్మాత్ రుష్యమత్వరసంఘుషాస్వనామితి నిష్ఠాయామిడ్వా। సంఘుష్టః సంఘుషితః। సంఘుష్టవాన్। సఙ్ఘుషితవాన్ అన్యత్సర్వంకోచతివత్॥

ఘృషు, సంఘర్షే సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

ఘర్షతి। జఘర్ష। ఘర్షితేత్యాదిసర్వంగృజధాతువత్ ఉదిత్త్వాత్ క్త్వాయాం వేట్, ఘర్షిత్వా। ఘృష్ట్వా అతఏవనిష్ఠాయాం నేట్ ఘృష్టః ఘృష్టవానితి విశేషః॥

ఇతిఘూదయః

చక- తృప్తౌ, అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

చకతీత్యాదిసర్వంగదతివత్ అస్మాణ్ణామితాం (హ్ర)స్వ ఇత్యుపధాహ్రస్వః। ౧ చకయతి-తే। అచకయాంచకార- చకయాంబభూవ-ఆ

స। ౩ చకయితా-సి-సే,హే। ౪ చకయిష్యతి-తే। ౫ చకయతు-తాం ౬ అచకయత్-త। ౭ చకయేత్-త। ౮ చక్యాత్, చకయిషీష్ట (ధ్వం ధ్వం) ౯ అచీచకత్-త ॥౧౦ అచకయిష్యత్-త ॥

ణ్యంతాత్కర్మణి—౧ చక్యతే। ౨ చకయాంచక్రే బభూవే (ఆసే)౩ చాకితా(సే,హే)చకితా(సే,హే) చకయితా(సే-హే) ౪ చకయిష్యతే, చాకిష్యతే। చకిష్యతే। ౫ చక్యతాం। ౬ అచక్యత। ౭ చక్యేత। ౮ చకయిషీష్ట(ధ్వం-ధ్వం) చాకిషీష్ట(ధ్వం) చకిషీష్ట(ధ్వం)౯ అచకి। అచాకి। అచాకిషాతాం, (ధ్వంధ్వం)అచకిషాతాం(ధ్వం-ధ్వం) అచకయిషాతాం (ధ్వం,ఢ్వం) ౧౦ అచాకిష్యత అచకిష్యత। అచకయిష్యత ॥

ణ్యంతాత్కృత్సు—చకయితవ్యం। చకనీయం। చక్యం। చకితః।చకితవాన్ చకయన్। చకయంతీ। చకయమానః। చకయిష్యన్। చకయిష్యతీ। చకయిష్యంతీ। చకయితుం। చకితం। చకనం। చకయిత్వా-విచక్య। చకంచకం। చాకంచాకం। చకయిత్వాచకయిత్వా ఇతివిశేషః।

చర్వ-పరిభాషణభర్త్సనయోః అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

చర్వతీత్యాదిసర్వంగర్జతివత్॥

చఞ్చు-గత్యర్థః-అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

చంచతీత్యాదిసర్వంచర్వతివత్ ఉదిత్త్వాత్క్త్వాయాం వేట్ - చంచిత్వా-చక్త్వా, అతఏవనిష్ఠాయాం నెట్ చక్తః చక్తవాన్॥

చట్, ఇత్యేకేవర్షావరణయోరిత్యర్థః సకర్మకః, సేట్ పరస్మైపదీ

చటతీత్యాదిసర్వం కటతివత్ ఏదిత్త్వాల్లుఙినవృద్ధిః। అచటీత్ అచటిష్టాం అచటిషుః॥

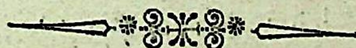

చణ- దానేచ॥చాద్గావపి సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

చణతీత్యాదిసర్వం గదతివత్ క్షామిత్యాదుపధాహ్రస్వః ॥ ౧ చణయతి-తే। ౨ చణయాంచకార (చక్రే-బభూవ-ఆస) ౩ చణయితా-(సి సే,హే) ౪ చణయిష్యతి- తే। ౫చణయతు-తాం। ౬ అచణయత్ త. ౭ చణయేత్-త। ౮ చణ్యాత్। చణయిషీష్ట(ధ్వం।ధ్వం) ౯ అచీచణత్-త।పక్షే— కాణ్యాదీనాంవేతివక్తవ్యమిత్యుపధాహ్రస్వవికల్పాత్ అచచాణత్-త। ౧౦ అచణయిష్యత్-త॥

ణ్యంతాత్కర్మణి—౧ చణ్యతే। ౨ చణయాంచక్రే-బభూవే (ఆసే) ౩ చాణితా(సే,హే) చణితా(సే.హే) చణయితా(సే,హే) ౪ చాణిష్యతే। చణిష్యతే॥ చణయిష్యతే। ౫ చణ్యతాం। ౬ అచణ్యత। ౭ చణ్యేత। ౮ చాణిషీష్ట(ధ్వం) చణిషీష్ట(ధ్వం) చణయిషీష్ట (ధ్వం-ధ్వం) ౯ అచణి-అచాణి-ఆచాణిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం)అచణిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) అచణయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అచాణిష్యత - అచణిష్యత। అచణయిష్యత ॥

ణ్యన్తాత్కృత్సు—చణయితవ్యః।చణనీయః చణ్యః। చణితః।చణితవాన్। చణయన్ ।చణయంతీ । చణయమానః । చణయిష్యన్। చణయిష్యతీ । చణయిష్యంతీ । చణయితుం। చణితం। చణనం । చణయిత్వా। విచణ్య। చాణంచాణం। చణఞ్చణం। చణయిత్వాచణయిత్వా ॥

చది-ఆహ్లాదనే సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

చందతీత్యాదిసర్వం క్రందతివత్ ॥

చప- సాంత్వనే సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

చపతీత్యాదిగదతివత్ ॥

చర్బ - గతౌ సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

చర్బతీత్యాదిగర్జతివత్॥

చము-భక్షణె సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

౧ చమతి॥ ౨ చచామ । చేమతుః । చేముః । చేమిథ। చేమథుః। చేమ। చచామ । చచమ। చేమిన। చేమిమ। ౩ చమితా-సి ॥ ౪ చమిష్యతి ॥ ౫ చమతు । ౬ అచమత్ । ౭ చమేత్ ౮ చమ్యాత్॥ ౯ అచమీత్-అచమిష్టాం। అచమిషుః । ౧౦ అచమిష్యత్ ॥

ఏవంవిచమతీత్యాది । అస్యాఙ్పూర్వత్వే దీర్ఘత్వమాఙిచమఇతి నక్తవ్యమితిదీక్షై॥

౧ ఆచామతి । ౨ ఆచచామ । ఆచేమతుః । ఆచెముః ॥ ౩ ఆచమితా । ౪ ఆచమిష్యతి । ౫ ఆచామతు । ౬ ఆచామత్ ॥ ౭ఆచామేత్ । ౮ ఆచమ్యాత్ ॥ ౯ ఆచమీత్ । ఆచమిష్టాం। ౧౦ఆచమిష్యత్

కర్మవ్యతీహారె—౧ వ్యతిచమతె । ౨ వ్యతిచెమె । ౩ వ్యతిచమితా । (సేహే) ౪ వ్యతిచమిష్యతె ॥౫ వ్యతిచమతాం । ౬వ్యత్యచమత ॥ ౭ వ్యతిచమేత । ౮ వ్యతిచమిషీష్ట (ఢ్వం) ౯ వ్యత్యచమిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యచమిష్యత ॥

౧ వ్యత్యాచామతె । ౨ వ్యత్యాచేమె।౩ వ్యత్యాచమితా(సేహే) ౪ వ్యత్యాచమిష్యతె । ౫ వ్యత్యాచామతాం । ౬ వ్యత్యాచామత। ౭ వ్యత్యాచామేత । ౮ వ్యత్యాచమిషీష్ట(ఢ్వం) ౯ వ్యత్యాచమిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యాచమిష్యత॥

కర్మణి—౧ చమ్యతే-। ౨ చేమే । ౩ చమితా(సేహే) ౪ చమిష్యతె । ౫ చమ్యతాం ॥ ౬ అచమ్యత । ౭ చమ్యేత ॥ ౮ చమిషీష్ట (ఢ్వం) ౯ అచమి । ఆఙ్పూర్వస్యత్వనాచమేరితి పర్యుదాసొన్నవృద్ధినిషేధః । ఆచామి । ఆచమిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ ఆచమి

ష్యత। ణౌనకమ్యమిదమామితిమి త్త్వనిషేధాదుపధావృద్ధిః॥

౧ చామయతి-తే॥ చామయాంచకార (చక్రే)బభూవ । ఆస । ౩ చామయితా । (సి।సే।హే) ౪ చామయిష్యతి- తే ॥ ౫ చామయతు-తాం॥౬ అచామయత్-త॥ ౭ చామయేత్ - త ॥ ౮ చామ్యాత్ । చామయిషీష్ట (ఢ్వం।ధ్వం) ౯ అచీచమత్- త॥ ౧౦ అచామయిష్యత్-త

కర్మణి—౧ చామ్యతే॥ ౨ చామయాంచక్రే।బభూవ(ఢ్వే-ధ్వే) ఆసే॥ ౩ చామయితా (సే।హే) చామితా (సే।హే) ౪ చామయిష్యతే । చామిష్యతే । ౫ చామ్యతాం । ౬ అచామ్యత ।౭ చామ్యేత॥౮ చామయిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) చామిషీష్ట (ఢ్వం) ౯ అచామి । అచామిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) అచామయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అచామిష్యత । అచామయిష్యత॥

సని—౧ చిచమిషతి । ౨ చిచమిషాంచకార । బభూవ ।ఆస । ౩ చిచమిషితా-సి ॥ ౪ చిచమిషిష్యతి । ౫ చిచమిషతు । ౬ అచిచమిషత్ । ౭ చిచమిషేత్ । ౮ చిచమిష్యాత్ । ౯ అచిచమిషీత్ ॥ ౧౦ అచిచమిషిష్యత్ ॥

యఙి—౧ చంచమ్యతే । ౨ చంచమాంచక్రే। బభూవ। ఆస ॥౩ చంచమితా(సే-హే) ౪ చంచమిష్యతే ॥ ౫ చంచమ్యతాం । ౬ అచంచమ్యత । ౭ చంచమ్యేత ॥ ౮ చంచమిషీష్ట । ఢ్వం । ౯ అచంచమిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అచంచమిష్యత ॥

యఙ్లుకి—చఞ్చమీతి । చంచంతి । చంచాంతః। చంచమతీత్యాది

౧— చమితవ్యం । చమనీయం । చామ్యం । ఆచామ్యం । ఆసుయువపిరపిలపి త్రపిచమశ్చేతి యతోఽపవాదోణ్యత్ । ఉదిత్త్వేన క్త్వాయాంనెట్వా వక్ష్నేట్ । చాంతః। చాంతవాన్ । చమన్-చమంతీ ఆచామన్ । ఆచామంతీ । చమిష్యన్ । చమిష్యతీ। చమిష్యంతీ । చమితుం । చాంతం । చమనం । చమిత్వా। చాంత్వా । ఆచమ్య

చామంచామం । చమిత్వాచమిత్వా । చాంత్వాచాంత్వా ॥

౨—చామయితవ్యః । చామనీయః । చామ్యః । చామితః । చామితవాన్ । చామయన్ । చామయంతీ । చామయిష్యన్ । చామయిష్యతీ । చామయిష్యంతీ । చామయితుం । చామితం । చామనం ॥ చామయిత్వా ।ఆచామ్య । చామంచామం । చామయిత్వాచామయిత్వా

3—చిచమిషితవ్యం । చిచమిషణీయం । చిచమిష్యం । చిచమిషితః । చిచమిషితవాన్ । చిచమిషన్ । చిచమిషంతీ।చిచమిషిష్యన్ చిచమిషిష్యతీ । చిచమిషిష్యంతీ । చిచమిషితుం।చిచమిషితం।చిచమిషణం । చిచమిషిత్వా । ఆచిచమిష్య । చిచమిషం చిచమిషం । చిచమిషిత్వాచిచమిషిత్వా॥

౪—చఞ్చమితవ్యం । చంచమనీయం । చఞ్చమ్యం । చఞ్చమితః చఞ్చమితవాన్ । చఞ్చమ్యమానః । చఞ్చమిష్యమాణః । చంచమితుం । చంచమితం । చంచమనమ్ । చంచమిత్వా । ఆచంచమ్య । చంచమంచంచమం । చంచమిత్వాచంచమిత్వా॥

౫—ణ్వతి । చంచామ్యం । శతరి । చంచమత్ । చంచమతౌ । చంచమతః । చఞ్చమతీ । చఞ్చమిష్యన్ । చఞ్చమిష్యతీ। చంచమిష్యంతీ॥ణముల్ -చంచామంచంచామమ్ ।ఇతివిశేషః। శేషంప్రాగ్వత్ ॥

చర-గత్యర్థః॥అయంభక్షణేపి॥గతావకర్మకః॥భక్షణే, సకర్మకః॥ సేట్ ॥పరస్మైపదీ.

౧ చరతి ॥ ౨ చచార-చేరతుః-చేరుః ॥ చేరిథ-చేరథుః-చేర । చచార-చచర-చేరివ-చేరిమ । 3 చరితా-సి । ౪ చరిష్యతి । ౫ చరతు ౬ అచరత్ । ౭ చరేత్ । ౮ చర్యాత్ । ౯ అచారీత్ । అతోలాన్తస్యేతివృద్ధిః ॥ ౧౦ అచరిష్యత్.

భక్షణార్థత్వేకర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిచరతే । ౨ వ్యతిచేరే

(ఢ్వే-ధ్వే) । ౩ వ్యతిచరితా(సే-హే) । ౪ వ్యతిచరిష్యతే । ౫ వ్యతిచరతాం । ౬ వ్యత్యచరత । ౭ వ్యతిచరేత । ౮ వ్యతిచరిషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ౯ వ్యత్యచరిష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) । ౧౦ వ్యత్యచరిష్యత.

ఉత్పూర్వాత్సకర్మకాదస్మాదుచ్చరస్సకర్మకాదిత్యాత్మనేపదమ్, ధర్మముచ్చరతే-ఉల్లఙ్ఘ్య గచ్ఛతీత్యర్థః, లిడాదిషూచ్చేర ఇత్యాది ప్రాగ్వత్ । సమ్పూర్వాత్తృతీయాన్తేన యుక్తాదస్మాత్సమస్తృతీయాయుక్తాదిత్యాత్మనేపదమ్, రథేన సఞ్చరతే । లిడాదిషు సఞ్చేర ఇత్యాది ప్రాగ్వత్

కర్మణి—౧ చర్యతే ॥ ౨ చేరే ॥ ౩ చరితా(సే-హే) ॥ ౪ చరిష్యతే ॥ ౫ చర్యతాం ॥ ౬ అచర్యత ॥ ౭ చర్యేత ॥ ౮ చరిషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ॥ ౯ అచారి-అచరిషాతాం-అచరిషత(ధ్వం-ఢ్వం) ౧౦ అచరిష్యత

ణ్యన్తాత్—౧ చారయతి-తే ॥ ౨ చారయాఞ్చకార (చక్రే-బభూవ-ఆస) ॥ ౩ చారయితా(సి-సే-హే) ॥ ౪ చారయిష్యతి-తే ॥ ౫ చారయతు-తాం । అచారయత్-త ॥ ౭ చారయేత్-త ॥ ౮ చార్యాత్-చారయిషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ౯ అచీచరత్-త ౧౦ అచారయిష్యత్-త॥

అస్మాత్కర్మణి—౧ చార్యతే ॥ ౨ చారయాఞ్చక్రే (బభూవే-ఆసే) ౩ చారయితా(సే-హే) చారితా(సే-హే) ॥ ౪ చారయిష్యతే-చారిష్యతే ॥ ౫ చార్యతాం ॥ ౬ అచార్యత ॥ ౭ చార్యేత ॥ ౮ చారయిషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) చారిషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ॥ ౯ అచారి-అచారిషాతాం-(ధ్వం-ఢ్వం) అచారయిషాతాం(ధ్వం-ఢ్వం) ॥ ౧౦ అచారయిష్యత-అచారిష్యత ॥

సని—౧ చిచరిషతి ॥ ౨ చిచరిషాఞ్చకార(బభూవ-ఆస) ౩ చిచరిషితా ॥ ౪ చిచరిషిష్యతి ॥ ౫ చిచరిషతు ॥ ౬ అచిచరిషత్ ॥ ౭ చిచరిషేత్ ॥ ౮ చిచరిష్యాత్ ॥ ౯ అచిచరిషీత్ ॥ ౧౦ అచిచరిషిష్యత్

అస్మాద్గర్హితం చరతీతి వివక్షాయాం లుపసదచరజపజభదహదశగృభ్యో భావగర్హాయామితి యఙ్- చరఫలోశ్చేత్యభ్యాసస్యానుక్, ఉత్పరస్యాత ఇత్యుత్త్వం దీర్ఘశ్చ ॥ ౧ చఞ్చూర్యతే ॥ ౨ చఞ్చూరాఞ్చక్రే

(బభూవ-ఆస) ॥ ౩ చంచురితా(సే-హే) ॥ ౪ చంచురిష్యతే ॥ ౫ చంచూర్యతాం ॥ ౬ అచంచూర్యత ॥ ౭ చంచూర్యేత ॥ ౮ చంచురిషీష్ట (ధ్వం-ఢ్వం) ౯ అచంచురిష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ౧౦ అచంచురిష్యత ॥

యఙ్లుకి—చంచురీతి, చంచూర్త్తి, చంచూర్త్తః, చంచురతీత్యాది॥

౧—చరితవ్యః, చరణీయః, చర్యం, గదమదచరయమశ్చానుపసర్గే ఇతియత్ ॥ ఆచరితుంయోగ్యః ఆచర్యో దేశః గంతవ్య ఇత్యర్థః, చరేరాఙిచాగురావితియత్ గురౌతు ఆచార్యోగురుః, ఋహలోర్ణ్యదితిణ్యత్, చరితః, చరితవాన్, చరన్, చరంతీ, రథేనసఞ్చరమాణః ఛరిష్యన్-చరిష్యతీ-చరిష్యంతీ, చరితుం, చరితం, చరణం, చరిత్వా, ప్రచర్య, చారంచారం, చరిత్వాచరిత్వా ॥

౨—చారయితవ్యః, చారణీయః, చార్యః, చారితః, చారితవాన్ చారయన్-చారయంతీ, చారయమాణః, చారయిష్యన్-చారయిష్యతీ-చారయిష్యంతీ, చారయితుం, చారితం, చారణం, చారయిత్వా, విచార్య, చారంచారం, చారయిత్వాచారయిత్వా ॥

౩—చిచరిషితవ్యం, చిచరిషణీయం, చిచరిష్యం, చిచరిషితః, చిచరిషితవాన్, చిచరిషన్, చిచరిషంతీ, చిచరిషిష్యన్-చిచరిషిష్యతీ-చిచరిషిష్యంతీ, చిచరిషితుం, చిచరిషితం, చిచరిషణం, చిచరిషిత్వా, విచిచరిష్య, చిచరిషంచిచరిషం, చిచరిషిత్వాచిచరిషిత్వా ॥

౪—చఞ్చురితవ్యం, చంచురణీయం, చంచూర్యం, చంచురితః, ఛంచురితవాన్, చంచూర్యమాణః, చంచురిష్యమాణః, చంచురితుం ఛంచురితం, చంచురణం, చంచురిత్వా, విచంచూర్య, చంచురంచంచురం, చంచురిత్వాచంచురిత్వా,

౫—చంచారితవ్యం, చంచారణీయం, చంచార్యం, చంచురితః ఛంచురితవాన్, చంచురత్-చంచురతౌ, చంచురతః, చంచురతీ, చంచారిష్యన్-చంచారిష్యతీ-చంచారిష్యంతీ, చంచారితుం, చంచా

రితం, చంచూరణం, చంచూరిత్వా, విచంచూర్య, చంచూరంచంచూరం, చంచూరిత్వాచంచూరిత్వా ॥

చల-కమ్పనే ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ.

చలతీత్యాదిసర్వంచరతివత్ ॥ కమ్పనార్థాదస్మాణ్ణిచికమ్పనే చలిరితిమిత్త్వాదుపధాహ్రస్వః ॥ ౧ చలయతి, శాఖాం । నిగరణచలనార్థేభ్యశ్చేతి, ణ్యన్తాత్పరస్మైపదమేవ ॥ ౨ చలయాఞ్చకార(బభూవ-ఆస) ౩ చలయితా-సి ॥ ౪ చలయిష్యతి ॥ ౫ చలయతు ॥ ౬ అచలయత్ ౭ చలయేత్ ॥ ౮ చల్యాత్ ॥ ౯ అచీచలత్ ॥ ౧౦ అచలయిష్యత్

అస్మాత్కర్మణి—౧ చల్యతే ॥ ౨ చలయాఞ్చక్రే(బభూవే-ఆసే) ౩ చాలితా(సే-హే) ॥ చలితా(సే-హే)చలయితా(సే-హే) ॥ ౪ చాలిష్యతే-చలిష్యతే-చలయిష్యతే ॥ ౫ చల్యతాం ॥ ౬ అచల్యత ॥ ౭ చల్యేత ॥ ౮ చాలిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) చలిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) చలయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౯ అచలి-అచాలి- చిణ్ణములోరితివాదీర్ఘః ॥ అచాలిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ అచలిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం)అచలయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అచాలిష్యత-అచలిష్యత-అచలయిష్యత ॥

కమ్పనాదన్యత్ర శీలంచాలయతి, అన్యథాకరోతీత్యర్థః, హ్రాలతీత్యర్థ ఇతిస్వామీ, సూత్రంచాలయతి-క్షిపతీత్యర్థః ॥ పక్షే- ౧ చాలయతి-తే ॥ ౨ చాలయాఞ్చకార(చక్రే-బభూవ-ఆస) ॥ ౩ చాలయితా(సి-సే-హే) ॥ ౪ చాలయిష్యతి-తే ॥ ౫ చాలయతు-తాం ॥ ౬ అచాలయత్-త ॥ ౭ చాలయేత్-త ॥ ౮ చాల్యాత్-చాలయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అచీచలత్-త ॥ ౧౦ అచాలయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ చాల్యతే ॥ ౨ చాలయాఞ్చక్రే (బభూవే-ఆసే) ౩ చాలితా(సే-హే)చాలయితా(సే-హే) ॥ ౪ చాలిష్యతే-చాలయిష్యతే ॥ ౫ చాల్యతాం ॥ ౬ అచాల్యత ॥ ౭ చాల్యేత ॥ ౮ చాలయిషీష్ట

(ఢ్వం-ధ్వం)చాలిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౯ అచాలి-అచాలిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) అచాలయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం)౧౦ అచాలిష్యత-అచాలయిష్యత
సని—౧ చిచలిషతి ॥ ౨ చిచలిషాఞ్చకార(బభూవ-ఆస) ౩ చిచలిషితా ॥ ౪ చిచలిషిష్యతి ॥ ౫ చిచలిషతు ॥ ౬ అచిచలిషత్ ॥ ౭ చిచలిషేత్ ॥ ౮ చిచలిష్యాత్ ॥ ౯ అచిచలిషీత్ ॥ ౧౦ అచిచలిషిష్యత్ ॥
యఙి—౧ చాచల్యతే ॥ ౨ చాచలాఞ్చక్రే(బభూవ-ఆస) ౩ చాచలితా(సే-హే) ॥ ౪ చాచలిష్యతే ॥ ౫ చాచల్యతాం ॥ ౬ అచాచల్యత ॥ ౭ చాచల్యేత ॥ ౮ చాచలిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అచాచలిష్ట-(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అచాచలిష్యత -
యఙ్లుకి—చాచలీతి, చాచల్తి, చాచల్తః, చాచలతీత్యాది.
౧—చలితవ్యం, చలనీయం, చాల్యం - చలితః, చలితవాన్ - చలన్-చలన్తీ, చలిష్యన్-చలిష్యతీ-చలిష్యన్తీ, చలితుం, చలితం, చలనం, చలిత్వా, ప్రచల్య, చాలంచాలం, చలిత్వాచలిత్వా ॥
౨—చలయితవ్యః, చలనీయః, చల్యః, చలితః, చలితవాన్, చలయన్-చలయన్తీ, చలయిష్యన్-చలయిష్యతీ-చలయిష్యంతీ, చలయితుం, చలితం, చలనం, చలయిత్వా, ప్రచల్య, చలంచలం,చాలంచాలం, చలయిత్వాచలయిత్వా.
కమ్పనాదన్యత్ర చాలయితవ్యః, చాలనీయః, చాల్యః, చాలితః, చాలితవాన్, చాలయన్-చాలయన్తీ, చాలయమానః, చాలయిష్యన్ చాలయిష్యతీ-చాలయిష్యన్తీ, చాలయితుం, చాలితం, చాలనం,చాలయిత్వా, ప్రచాల్య, చాలంచాలం, చాలయిత్వాచాలయిత్వా.
౩—చిచలిషితవ్యః, చిచలిషణీయః, చిచలిష్యః,చిచలిషితః;చిచలిషితవాన్,చిచలిషన్-చిచలిషన్తీ,చిచలిషిష్యన్-చిచలిషిష్యతీ-చిచలిషిష్యన్తీ, చిచలిషితుం, చిచలిషితం, చిచలిషణం, చిచలిషిత్వా, విచిచలిష్య, చిచలిషం చిచలిషం, చిచలిషిత్వాచిచలిషిత్వా.

ణ—చాచలితవ్యం, చాచలనీయం, చాచల్యం, చాచలితః, చాచలితవాన్, చాచల్యమానః, చాచలిష్యమాణః, చాచలితుం, చాచలితం, చాచలనం, చాచలిత్వా, విచాచల్య, చాచలంచాచలం, చాచలిత్వాచాచలిత్వా.

యఙ్లుకి—చాచలితవ్యం, చాచలనీయం, చాచాల్యం, చాచలితః, చాచలితవాన్, చాచలత్-చాచలతౌ-చాచలతః, చాచలతీ, చాచలిష్యన్ చాచలిష్యతీ-చాచలిష్యంతీ, చాచలితుం, చాచలితం, చాచలనం, చాచలిత్వా, విచాచల్య; చాచాలంచాచాలం, చాచలిత్వాచాచలిత్వా

చర్వ-అదనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

చర్వతి, చచర్వేత్యాదిగర్జతివత్, యఙ్లుకి - చాచర్తి, చాచర్త్తి, చాచర్తః, చాచర్వతీత్యాది. ఈడథాపే, లసాచాచసలిలాపః.

చహ-పరికల్కనే॥పరికల్కనం-దంభశ్శాఠ్యంచ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

చహతి-చచాహేత్యాదిగదతివత్, ఇడాచాసిచిహ్మ్యంతేతి నవృద్ధిః, అచహీత్.

చిట-పరప్రేష్యే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

చేటతి-చిచేటేత్యాదికిటధాతువత్.

చితీ-సంజ్ఞానే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

చేతతి-చిచేతేత్యాదికేటతివత్. ఈదిత్వాన్నిష్ఠాయాం శ్వీదితఇతి నేట్. చిత్తః-చిత్తవాన్.

చిల్ల-శైథిల్యే॥భావకరణేచ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

చిల్లతి-చిచిల్లేత్యాదిక్లిందతివత్.

చుడ్డ-భావకరణే॥భావకరణమభిప్రాయసూచనం॥

అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

చుడ్డతి-చుచుడ్డేత్యాదిక్లిందతివత్.

చుడి-అల్పీభావే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ।

చుండతి-చుచుండేత్యాదిక్లిందతివత్.

చ్యుతిర్-ఆసేచనే॥సేచనమార్ద్రీకరణం॥ఆఙీషదర్థే-ఽభివ్యాప్తౌచ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

౧ చ్యోతతి ॥ ౨ చుచ్యోత-చుచ్యుతతుః ॥ ౩ చ్యోతితా॥౪చ్యోతిష్యతి ॥ ౫ చ్యోతతు ॥ ౬ అచ్యోతత్ ॥ ౭ చ్యోతేత్ ॥ ౮ చ్యుత్యాత్ ॥ ౯ అచ్యుతత్ ॥ ఇరిత్త్వాదఙ్వా, అచ్యోతీత్-అచ్యోతిష్టాం ౧౦ అచ్యోతిష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిచ్యోతతే ॥ ౨వ్యతిచుచ్యుతే-వ్యతిచుచ్యుతాతే ॥ ౩ వ్యతిచ్యోతితా(సే-హే) ॥ ౪ వ్యతిచ్యోతిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిచ్యోతతాం ॥ ౬ వ్యత్యచ్యోతత ॥ ౭ వ్యతిచ్యోతేత ॥ ౮ వ్యతిచ్యోతిషీష్ట ॥ ౯ వ్యత్యచ్యోతిష్ట ॥ ౧౦ వ్యత్యచ్యోతిష్యత.

కర్మణి—౧ చ్యుత్యతే ॥ ౨ చుచ్యుతే ॥ ౩ చ్యోతితా(సే-హే) ౪ చ్యోతిష్యతే ॥ ౫ చ్యుత్యతాం ॥ ౬ అచ్యుత్యత ॥ ౭ చ్యుత్యేత॥ ౮ చ్యోతిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అచ్యోతి-అచ్యోతిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అచ్యోతిష్యత॥

ణ్యంతాత్—౧ చ్యోతయతి-తే ॥ ౨ చ్యోతయాంచకార(చకే)-

బభూవ-ఆస) 3 చ్యోతయితా(సి-సే-హే) ॥ ౪ చ్యోతయిష్యతి-తే ॥ ౫ చ్యోతయతు-తాం ॥ ౬ అచ్యోతయత్-త ॥ ౭ చ్యోతయేత్-త ॥ ౮ చ్యోత్యాత్-చ్యోతయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ అచుచ్యుతత్-త ॥ ౧౦ అచ్యోతయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ చ్యోత్యతే ॥ ౨ చ్యోతయాఞ్చక్రే (బభూవే-ఆసే) ॥ 3 చ్యోతయితా(సే-హే) చ్యోతితా(సే-హే) ॥ ౪ చ్యోతయిష్యతే-చ్యోతిష్యతే ॥ ౫ చ్యోత్యతాం ॥ ౬ అచ్యోత్యత ॥ ౭ చ్యోత్యేత ॥ ౮ చ్యోతిషీష్ట-ధ్వం ॥ చ్యోతయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ౯ అచ్యోతి-అచ్యోతిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) అచ్యోతయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అచ్యోతిష్యత-అచ్యోతయిష్యత ॥

సని—రలోవ్యుపధాదితివాకిత్త్వమ్ ॥ ౧ చుచ్యుతిషతి-చుచ్యోతిషతి । చుచ్యుతిషాఞ్చకార(బభూవ-ఆస) చుచ్యోతిషాఞ్చకార (బభూవ-ఆస) 3 చుచ్యుతిషితా-సి॥ చుచ్యోతిషితా-సి ॥ ౪ చుచ్యుతిషిష్యతి-చుచ్యోతిషిష్యతి । ౫ చుచ్యుతిషతు-చుచ్యోతిషతు । ౬ అచుచ్యుతిషత్-అచుచ్యోతిషత్ । ౭ చుచ్యుతిషేత్-చుచ్యోతిషేత్ । ౮ చుచ్యుతిష్యాత్-చుచ్యోతిష్యాత్ । ౯ అచుచ్యుతిషీత్-అచుచ్యోతిషీత్ । అచుచ్యుతిషిష్యత్-అచుచ్యోతిషిష్యత్.

యఙి—౧ చోచ్యుత్యతే । చోచ్యుతాఞ్చక్రే (బభూవ-ఆస) । 3 చోచ్యుతితా(సే-హే) ౪ చోచ్యుతిష్యతే । ౫ చోచ్యుత్యతాం ।౬ అచోచ్యుత్యత । ౭ చోచ్యుత్యేత । ౮ చోచ్యుతిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అచోచ్యుతిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం)। ౧౦ అచోచ్యుతిష్యత.

యఙ్లుకి—చోచ్యుతీతి-చోచ్యోత్తి-చోచ్యుత్తః-చోచ్యుతతీత్యాది

౧—చ్యోతితవ్యః, చ్యోతనీయః, చ్యోత్యః, చ్యుతితః, చ్యుతితవాన్, చ్యుతితం, చ్యోతితం, జలేన, ప్రచ్యుతితః, ప్రచ్యోతితః, ప్రచ్యుతితవాన్- ప్రచ్యోతితవాన్, ఉదుపధాద్భావాదికర్మణోరన్యత

తరస్యామితికిత్త్వవికల్పః, చ్యోతన్-చ్యోతంతీ. వ్యతిచ్యోతమానః, చ్యోతిష్యన్-చ్యోతిష్యతీ-చ్యోతిష్యన్తీ, చ్యోతితుం, చ్యుతితం, చ్యోతనం, చ్యోతిత్వా, విచ్యుత్య, చ్యోతంచ్యోతం, చ్యోతిత్వాచ్యోతిత్వా

౨—చ్యోతయితవ్యః, చ్యోతనీయః, చ్యోత్యః, చ్యోతితః, చ్యోతితవాన్, చ్యోతయన్-చ్యోతయంతీ, చ్యోతయమానః, చ్యోతయిష్యన్-చ్యోతయిష్యతీ-చ్యోతయిష్యంతీ, చ్యోతయితుం, చ్యోతితం చ్యోతనం, చ్యోతయిత్వా, విచ్యోత్య, చ్యోతంచ్యోతం, చ్యోతయిత్వాచ్యోతయిత్వా.

3—చుచ్యుతిషితవ్యః-చుచ్యోతిషితవ్యః, చుచ్యుతిషణీయః-చుచ్యోతిషణీయః, చుచ్యుతిష్యః-చుచ్యోతిష్యః, చుచ్యుతిషితః-చుచ్యోతిషితః, చుచ్యుతిషితవాన్-చుచ్యోతిషితవాన్, చుచ్యుతిషన్-చుచ్యుతిషంతీ-చుచ్యోతిషన్-చుచ్యోతిషంతీ, చుచ్యుతిషిష్యన్-చుచ్యుతిషిష్యతీ-చుచ్యుతిషిష్యంతీ, చుచ్యోతిషిష్యన్-చుచ్యోతిషిష్యతీ-చుచ్యోతిషిష్యంతీ, చుచ్యుతిషితుం-చుచ్యోతిషితుం, చుచ్యుతిషితం-చుచ్యోతిషితం, చుచ్యుతిషణం-చుచ్యోతిషణం, చుచ్యుతిషిత్వా, విచుచ్యుతిష్య, చుచ్యోతిషిత్వా, విచుచ్యోతిష్య, చుచ్యుతిషంచుచ్యుతిషం, చుచ్యుతిషిత్వాచుచ్యుతిషిత్వా, చుచ్యోతిషంచుచ్యోతిషం, చుచ్యోతిషిత్వాచుచ్యోతిషిత్వా.

౪—చోచ్యుతితవ్యః, చోచ్యుతనీయః, చోచ్యుత్యః, చోచ్యుతితః, చోచ్యుతితవాన్, చోచ్యుత్యమానః, చోచ్యుతిష్యమాణః, చోచ్యుతితుం, చోచ్యుతితం, చోచ్యుతనం, చోచ్యుతిత్వా, విచోచ్యుత్య, చోచ్యుతం-చోచ్యుతం, చోచ్యుతిత్వాచోచ్యుతిత్వా.

౫—చోచ్యోతితవ్యః, చోచ్యోతనీయః, చోచ్యోత్యః-చోచ్యుతితః, చోచ్యుతితవాన్, చోచ్యుతత్-చోచ్యుతతా. చోచ్యుతతః, చోచ్యుతతీ, చోచ్యోతిష్యన్-చోచ్యోతిష్యతీ-చోచ్యోతిష్యం

ణ్వి, చోచూప్యితుం, చోచుప్యితం, చోచూప్యతమ్-చోచూప్యిత్వా-వి
చోచుప్య్య-చోచూప్యతం చోచూప్యతం-చోచూప్యిత్వా చోచూప్యిత్వా

చుప-మందాయాం గతౌ।అకర్మకః। సేట్।పరస్మైపదీ
చోపతి-చుచోపేత్యాదికోచతివత్.

చుబి-వక్త్రసంయోగే।సకర్మకః। సేట్।పరస్మైపదీ
చుమ్బతి-చుచుమ్బేత్యాదికుజతివత్-

చుచ్య-ఇత్యేకే అభిషవ ఇత్యర్థః-అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ
చుచ్యతి- చుచుచ్యేత్యాదిచుడ్డతివత్.

చుల్ల-భావకరణే భావకరణమభిప్రాయావిష్కారః
అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ
చుల్లతి చుచుల్లేత్యాది ప్రాగ్వత్ ॥

చూష-పానే సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ
చూషతి- చుచూషేత్యాది కూజతివత్

చేలృ-చలనే అకర్మకః॥ సేట్ పరస్మైపదీ
చేలతి- చిచేలేత్యాది ఖేలతివత్ ॥

శ్రీ ఇతి చాదయః శ్రీ

ఛర్ద- వమనే- అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ
ఛర్దతి- చచ్ఛర్దేత్యాది ఖర్జతివత్

శ్రీ

ఛము-అదనే॥సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

ఛమతి- చచ్ఛామేత్యాదిసర్వం చమతివత్, కర్మణిలుఙ్- చిణినో దాత్తోపదేశస్యేతి వృద్ధినిషేధః- అఛమి। యఙ్లుకి- చంఛమీతి। చ ఞ్ఛన్ని, చఞ్ఛాన్తః- చఞ్ఛమతీత్యాది

శ్రీఇతిఛాదయఃశ్రీ

జజ- యుద్ధే- అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

జజతి- జజాజేత్యాదిగదతివత్

జర్జ,పరిభాషణభర్త్సనయోః సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ-

జర్జతి జజర్జేత్యాదికర్జతివత్

జజి- యుద్ధే సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

జంజతి- జజంజేత్యాది క్రిందతివత్

జట, సంఘాతెసకర్మకః, సేట్ పరస్మైపదీ

జటతి, జజాటేత్యాదిగదతివత్

శ్రీ

జప-వ్యక్తాయాంవాచి॥అయంమానసేచ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ-

౧ జపతి॥ ౨ జజాప- జేపతుః, జేపుః ॥ 3 జపితా-సి। ౪ జపిష్య తి। ౫ జపతు ॥ ౬ అజపత్ ॥ ౭ జపేత్ ॥ ౮ జప్యాత్ ॥ ౯ అజా పీత్, అజాపిష్టాం ॥అజపీత్-అజపిష్టాం ॥ ౧౦ అజపిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిజపతె। ౨ వ్యతిజేపే ॥ 3 వ్యతిజపితా (సే-హే)౪ వ్యతిజపిష్యతె। ౫ వ్యతిజపతాం। ౬ వ్యత్యజపత ॥ ౭ వ్యతిజపేత। ౮ వ్యతిజపిషీష్ట-ధ్వం। ౯ వ్యత్యజపిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ॥

౧౧ వ్యత్యజపిష్యత ॥

కర్మణి—౧ జప్యతే ॥ ౨ జేపే ॥ ౩ జపితా(సే,హే) ౪ జపిష్య తే ॥ ౫ జప్యతాం । ౬. అజప్యత । ౭ జప్యేత । ౮ జపిషీష్ట । ౯ అజాపి- అజపిషాతాం, ౧౦ అజపిష్యత

ణ్యన్తాత్—౧ జాపయతి,తే ॥ ౨ జాపయాంచకార, చక్రే। బభూవ - ఆస ॥ ౩ జాపయితా,సి-సేహే ॥ ౪ జాపయిష్యతి- తే॥ ౫ జాపయితు-తాం । ౬ అజాపయత్-త । ౭ జాపయేత్-త । ౮ జాప్యాత్-జాపయిషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ౯ అజీజపత్-త ॥ ౧౦ అజాపయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ జాప్యతే । ౨ జాపయాంచక్రే- బభూవ- ఆసే ॥ ౩ జాపయితా (సే-హే) జాపితా(సే-హే) ౪ జాపయిష్యతే । జాపిష్యతే ॥ ౫ జాప్యతాం । ౬ అజాప్యత । ౭ జాప్యేత । ౮ జాపయిషీష్ట ॥ (ధ్వం,ఢ్వం) జాపిషీష్ట(ఢ్వం) ౯ అజాపి- అజాపిషాతాం (ధ్వం-ఢ్వం) అజాపయిషాతాం (ధ్వం,ఢ్వం) ౧౦ అజాపిష్యత- అజాపయిష్యత

సన్నంతాత్—౧ జిజపిషతి । జిజపిషాంచకార- బభూవ- ఆస ॥ ౩ జిజపిషితా ॥ ౪ జిజపిషిష్యతి । ౫ జిజపిషతు । ౬ అజిజపిషత్ ॥ ౭ జిజపిషేత్ ॥ ౮ జిజపిష్యాత్ ॥ ౯ అజిజపిషీత్ ॥ ౧౦ అజిజపిషిష్యత్ ॥

అస్మాల్లుపసదచరజపజభేత్యాదినా గర్హితంజపతీతి వివక్షాయాం యజి- జపజభదహదశభంజిపసాంచేత్యభ్యాసస్య నుకి - ౧ జంజప్యతే। ౨ జంజపాంచక్రే బభూవ -ఆస ॥ ౩ జంజపితా । ౪ జంజపిష్యతే । ౫ జంజప్యతాం । ౬ అజంజప్యత । ౭ జంజప్యేత । ౮ జంజపిషీష్ట-ధ్వం ౯ అజంజపిష్ట (ధ్వం-ఢ్వం)॥ ౧౦ అజంజపిష్యత ॥

యఙ్లుకి—జంజపీతి, జంజప్తి, జంజప్తః - జంజపతీత్యాది—

౧—జపితవ్యః, జపనీయః, జప్యః- పోరదుపధాదితియత్, జపిత్రః, జపితవాన్- జపన్, జపంతీ- వ్యతిజపమానః- జపిష్యన్ -జపిష్యతీ, జపిష్యంతీ, జపితుం, జపితం, జపనం- జపిత్వా, ఉపజప్య,

జాపంజాపం జపిత్వాజపిత్వా

౨—జాపయితవ్యః-జాపనీయః,జాప్యః-జాపితః,జాపితవాన్-జాపయన్-జాపయంతీ, జాపయమానః.జాపయిష్యన్-జాపయిష్యంతీ, జాపయిష్యంతీ, జాపయితుం,జాపితం,జాపనం, జాపయిత్వా,ఉపజాప్య, జాపంజాపం, జాపయిత్వాజాపయిత్వా॥

౩ జిజపిషితవ్యః; జిజపిషణీయః, జిజపిష్యః, జిజపిషితః, జిజపిషితవాన్, జిజపిషన్ జిజపిషంతీ, జిజపిషిష్యన్, జిజపిషిష్యంతీ- జిజపిషిష్యంతీ, జిజపిషితుం । జిజపిషితం, జిజపిషణం, జిజపిషిత్వా, ఉపజిజపిష్య, జిజపిషంజిజపిషం, జిజపిషిత్వా జిజపిషిత్వా

౪—జంజపితవ్యః, జంజపనీయః జంజప్యః - జంజపితః, జంజపితవాన్,జంజప్యమానః,జంజపిష్యమాణః,జంజపితుం,జంజపితం,జంజపనం,జంజపిత్వా,ఉపజంజప్య, జంజపంజంజపం,జంజపిత్వాజంజపిత్వా

౫—యఙ్లుకి శతరి, జంజపత్। జంజపతా, జంజపతః, జంజపతీ, జంజపిష్యన్ జంజపిష్యంతీ, జంజపిష్యంతీ (ణముల్యేవ జాపంజాపమితి విశేషః)

జల్పు,వ్యక్తాయాంవాచి,సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ.

జల్పతి, జజల్పేత్యాదిపాఠ్యగ్వత్, హసాదిత్వాత్సర్వత్రాపి నతఙ్ యఙి యఙ్లుకిచాభ్యాసస్యనుగాగమాభావోవిశేషః

జము-అదనే సకర్మకః-సేట్ పరస్మైపదీ

జమతి, జజామ- జెమతురిత్యాది చలతివత్ ॥ లుఙి - అజమీత్ హ్మ్యన్తేతి నవృద్ధిః— కర్మణి- ౧ జమ్యతే । ౨ జేమే । ౩ జమితా,సే హే । ౪ జమిష్యతే ॥ ౫ జమ్యతాం । ౬ అజమ్యత । ౭ జమ్యేత ౮ జమిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అజమి । నోదాత్తోపదేశస్యేతి నవృద్ధిః ॥ అజమిషాతాం- అజమిషత (ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అజమిష్యత ॥

అన్యత్సర్వంగచ్ఛతివత్ ॥ యఙ్లుకి—జంజమీతి -జంజంతి, జం

జాంతః, జంజమతీత్యాది. ఉదిత్త్వాత్త్వాప్రత్యయాంవేట్ - జమిత్వా, జాంత్వా, అతఏవనిష్ఠాయాం నేట్, జాంతః-జాంతవాన్.

జష-హింసార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ,

జషతి, జజాష-జేషతురిత్యాదిజపతివత్, హింసార్థత్వాత్కర్మ వ్యతీహారేనతజ్, యఙి- జాజష్యతే. యఙ్లుకి- జాజషీతి- జాజష్టి- జాజష్టః, జాజపతీత్యాది.

జ్వర-రోగే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ. మిత్

౧ జ్వరతి ॥ ౨ జజ్వార ॥ ౩ జ్వరితా ॥ ౪ జ్వరిష్యతి ॥ ౫ జ్వరతు ॥ ౬ అజ్వరత్ ॥ ౭ జ్వరేత్ ॥ ౮ జ్వర్యాత్ ॥ ౯ అజ్వారీత్ ॥ అతోలాన్తస్యేతివృద్ధిః ॥ ౧౦ అజ్వరిష్యత్.

కర్మవ్యతీహారే— ౧ వ్యతిజ్వరతే ॥ ౨ వ్యతిజజ్వరే ॥ ౩ వ్యతిజ్వరితా(సే-హే) ॥ ౪ వ్యతిజ్వరిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిజ్వరతాం ॥ ౬ వ్యత్యజ్వరత ॥ ౭ వ్యతిజ్వరేత ॥ ౮ వ్యతిజ్వరిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౯ వ్యత్యజ్వరిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ వ్యత్యజ్వరిష్యత,

భావే—౧ జ్వర్యతే ॥ ౨ జజ్వరే ॥ ౩ జ్వరితా ॥ ౪ జ్వరిష్యతే ॥ ౫ జ్వర్యతాం ॥ ౬ అజ్వర్యత ॥ ౭ జ్వర్యేత ॥ ౮ జ్వరిషీష్ట ॥ ౯ అజ్వారి ॥ ౧౦ అజ్వరిష్యత.

ణౌ మితాంహ్రస్వఇతిహ్రస్వః—౧ జ్వరయతి-తే ॥ ౨ జ్వరయాఞ్చకార(చక్రే-బభూవ-ఆస) ॥ ౩ జ్వరయితా(సి-సే-హే) ॥ ౪ జ్వరయిష్యతి-తే ॥ ౫ జ్వరయతు-తాం ॥ ౬ అజ్వరయత్-త ॥ ౭ జ్వరయేత్-త ॥ ౮ జ్వర్యాత్-జ్వరయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అజిజ్వరత్-త ॥ ౧౦ అజ్వరయిష్యత్-త.

కర్మణి—౧ జ్వర్యతే ॥ ౨ జ్వరయాంచక్రే(బభూవే-ఆసే) ॥ ౩

జ్వారితా(సే-హే)జ్వరితా(సే-హే)జ్వరయితా(సే-హే) ॥ ౪జ్వారిష్యతే-జ్వరిష్యతే-జ్వరయిష్యతే ॥ ౫ జ్వర్యతాం ॥ ౬ అజ్వర్యత ॥ ౭జ్వార్యేత ॥ ౮ జ్వారిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) జ్వరిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)జ్వరయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౯ అజ్వరి-అజ్వారి, చిణ్ణములో రితిదీర్ఘవికల్పః ॥ అజ్వారిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం)అజ్వరిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం)॥అజ్వరయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ॥౧౦అజ్వారిష్యత-అజ్వరిష్యత-అజ్వరయిష్యత.

సని—౧ జిజ్వరిషతి॥౨జిజ్వరిషాంచకార (బభూవ-ఆస) 3 జిజ్వరిషితా ॥ ౪ జిజ్వరిషిష్యతి ॥ ౫ జిజ్వరిషతు ॥ ౬ అజిజ్వరిషత్ ॥ ౭ జిజ్వరిషేత్ ॥ ౮ జిజ్వరిష్యాత్ ॥ ౯ అజిజ్వరిషీత్ ॥౧౦అజిజ్వరిషిష్యత్

యఙి ౧ జాజ్వర్యతే ॥ ౨ జాజ్వరాంచక్రే(బభూవ-ఆస) ॥ 3జాజ్వరితా(సే-హే) ॥ ౪ జాజ్వరిష్యతే ॥ ౫ జాజ్వర్యతాం ॥ ౬ అజాజ్వర్యత ॥ ౭ జాజ్వర్యేత ॥ ౮ జాజ్వరిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అజాజ్వరిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అజాజ్వరిష్యత.

యఙ్లుకి—జాజ్వరీతి, జాజూర్తః, జాజూర్తః, జాజ్వరతీత్యాది. జ్వరత్వరేత్యాదినోపధావకారయోరూఠ్.

౧—జ్వరితవ్యం, జ్వరణీయం, జ్వార్యం, జ్వరితః, జ్వరితవాన్, జ్వరన్-జ్వరంతీ, జ్వరిష్యన్-జ్వరిష్యతీ-జ్వరిష్యంతీ, జ్వరితుం, జ్వరితం, జ్వరణం, జ్వరిత్వా, విజ్వర్య, జ్వారంజ్వారం, జ్వరిత్వాజ్వరిత్వా

౨—జ్వరయితవ్యః, జ్వరణీయః, జ్వర్యః, జ్వరితః, జ్వరితవాన్, జ్వరయన్-జ్వరయంతీ, జ్వరయమాణః, జ్వరయిష్యన్-జ్వరయిష్యతీ-జ్వరయిష్యంతీ, జ్వరయితుం, జ్వరితం, జ్వరణం, జ్వరయిత్వా, విజ్వర్య, జ్వరంజ్వరం, జ్వారంజ్వారం, జ్వరయిత్వాజ్వరయిత్వా,

3— జిజ్వరిషితవ్యం, జిజ్వరిషణీయం, జిజ్వరిష్యం, జిజ్వరిషితః, జిజ్వరిషితవాన్, జిజ్వరిషన్-జిజ్వరిషంతీ, జిజ్వరిషిష్యన్-జిజ్వరిషిష్యతీ-జిజ్వరిషిష్యంతీ, జిజ్వరిషితుం, జిజ్వరిషితం, జిజ్వరిషణం, జిజ్వ

రిషిత్వా,విజిజ్వరిష్య,జిజ్వరిషంజిజ్వరిషం,జిజ్వరిషిత్వాజిజ్వరిషిత్వా॥

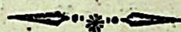
౪—జాజ్వరితవ్యం, జాజ్వరణీయం, జాజ్వర్యం, జాజ్వరితః, జాజ్వరితవాన్, జాజ్వర్యమాణః, జాజ్వరిష్యమాణః, జాజ్వరితుం, జాజ్వరితం, జాజ్వరణం, జాజ్వరిత్వా, విజాజ్వర్య,జాజ్వరంజాజ్వరం, జాజ్వరిత్వాజాజ్వరిత్వా.

౫—ణ్యతి-జాజ్వర్యం,శతరి-జాజ్వరత్-జాజ్వరతౌ-జాజ్వరతః స్త్రియాంజాజ్వరతీ,ణముళి-జాజ్వారంజాజ్వారం అన్యత్సర్వంయఙంతవత్.

జల-ఘాతనే॥ఘాతనం-తైక్ష్ణ్యం॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

జలతి, జజాల-జేలతురిత్యాదిజపతివత్.. లుఙి అతోలాంతస్యేతివృద్ధిః- అజాలీత్. యఙి-జాజల్యతే. యఙ్లుకి- జాజలీతి, జాజల్తి,జాజల్తః జాజలతీత్యాది..

జ్వల-దీప్తౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

జ్వలతి, జజ్వాల-జజ్వలతురిత్యాదిసర్వంజ్వరతివత్. సోపసర్గస్యాన్య నిత్యంమిత్త్వం.ప్రజ్వలయతి-తే,అనుపసృష్టస్యతు,జ్వలహ్వలహ్మలనమా మనుపసర్గాద్వేతివామిత్త్వం. జ్వలయతి-తే॥జ్వాలయతి-తేఇత్యాది.

జిమిం కేచిత్పఠంతి, అదనార్థః,అనిదిత్॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

జేమతి, జిజేమేత్యాదిసర్వంకిటధాతువత్,పుంర్గా.యఙ్లుకి-జేజిమీతి,జేజన్ని, జేజింతః, జేజమతీత్యాది,

జివి-ప్రీణనార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ జిన్వతి ॥ ౨ జిజిన్వ-జిజిన్వతుః ॥ 3 జిన్వితా ॥ ౪ జిన్విష్యతి ॥ ౫ జిన్వతు ॥ ౬ అజిన్వత్ ॥ ౭ జిన్వేత్ ॥ ౮ జిన్వ్యాత్ ॥ ౯ అజిన్వీత్ ॥ ౧౦ అజిన్విష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిజిన్వతే ॥ ౨ వ్యతిజిజిన్వే ॥ 3 వ్యతిజి

న్వితా(సే-హే) ॥ ౪. వ్యతిజిన్విష్యతే ॥ ౫ వ్యతిజిన్వతాం ॥ ౬ వ్యత్య జిన్వత ॥ ౭ వ్యతిజిన్వేత ॥ ౮ వ్యతిజిన్విషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ॥ ౯ వ్యత్య జిన్విష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ॥ ౧౦ వ్యత్యజిన్విష్యత.

కర్మణి—౧ జిన్వ్యతే ॥ ౨ జిజిన్వే ॥ ౩ జిన్వితా ॥ ౪ జిన్విష్యతే. ॥ ౫ జిన్వ్యతాం ॥ ౬ అజిన్వ్యత ॥ ౭ జిన్వ్యేత ॥ ౮ జిన్విషీష్ట ॥ (ధ్వం,ఢ్వం) ౯ అజిన్వి-అజిన్విషాతాం(ధ్వం,ఢ్వం) ॥ ౧౦ అజిన్విష్యత,

ణ్యంతాత్—౧. జిన్వయతి-తే ॥ ౨. జిన్వయాంచకార (చక్రే-బభూవ-ఆస) ౩ జిన్వయితా(సి-సే-హే) ౪ జిన్వయిష్యతి-తే ॥ ౫ జిన్వయతు-తాం ॥ ౬ అజిన్వయత్-త ॥ ౭ జిన్వయేత్-త ॥ ౮ జిన్వ్యాత్ జిన్వయిషీష్ట(ధ్వం,ఢ్వం) ౯ అజిజిన్వత్-త ౧౦. అజిన్వయిష్యత్-త,

కర్మణి—౧. జిన్వ్యతే ॥ ౨ జిన్వయాంచక్రే(బభూవె-ఆసే) ॥ ౩ జిన్వయితా(సే-హే)జిన్వితా(సే-హే) ౪ జిన్వయిష్యతే-జిన్విష్యతే ౫ జిన్వ్యతాం ॥ ౬ అజిజిన్వ్యత ॥ ౭ జిన్వ్యేత ॥ ౮ జిన్వయిషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం)జిన్విషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ౯ అజిన్వి-అజిన్విషాతాం(ధ్వం-ఢ్వం)అజిన్వయిషాతాం(ధ్వం-ఢ్వం) ౧౦ అజిన్విష్యత-అజిన్వయిష్యత.

సని—౧. జిజిన్విషతి ॥ ౨. జిజిన్విషాంచకార(బభూవ,ఆస) ౩ జిజిన్విషితా । ౪. జిజిన్విషిష్యతి । ౫ జిజిన్విషతు ॥ ౬ అజిజిన్విషత్ ॥ ౭ జిజిన్విషేత్ । ౮ జిజిన్విష్యాత్ ।౯ అజిజిన్విషీత్ ॥౧౦అజిజిన్విషిష్యత్

యఙి— జేజిన్వ్యతే । జేజిన్వాంచక్రే(బభూవ-ఆస) ౩ జేజిన్వితా ౪ జేజిన్విష్యతే ॥ ౫. జేజిన్వ్యతాం ॥ ౬ అజేజిన్వ్యత ॥ ౭. జేజిన్వ్యేత ॥ ౮ జేజిన్విషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ౯ అజేజిన్విష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ౧౦ అజేజిన్విష్యత

యఙ్లుకి—జేజిన్వీతి, జేజింతి, జేజింతః, జేజిన్వతీత్యాది.

౧—జిన్వితవ్యః, జిన్వనీయః । జిన్వ్యః । జిన్వితః । జిన్వితవాన్ ॥ జిన్వన్-జిన్వంతీ । వ్యతిజిన్వమానః । జిన్విష్యన్-జిన్విష్యతీ-జిన్విష్యంతీ । జిన్వితుం । జిన్వితం । జిన్వనం । జిన్విత్వా । ప్రజిన్వ్య । జిన్వంజిః

న్వం । జిన్విత్వాజిన్విత్వా.

౨—ణ్యంతాచ్ఛతరి- జిన్వయన్-జిన్వయంతీ । జిన్వయమానః । జిన్వయిష్యన్-జిన్వయిష్యతీ - జిన్వయిష్యంతీ । జిన్వయిష్యమాణః । క్త్వాయాం జిన్వయిత్వేతి విశేషః ॥ అన్యత్సర్వంప్రాగ్వత్.

౩—జిజిన్విషితవ్యః । జిజిన్విషణీయః । జిజిన్విష్యః । జిజిన్విషితః । జిజిన్విషితవాన్ । జిజిన్విషన్-జిజిన్విషంతీ । జిజిన్విషిష్యన్- జిజిన్విషిష్యతీ-జిజిన్విషిష్యంతీ । జిజిన్విషితుం । జిజిన్విషితం । జిజిన్విషణం జిజిన్విషిత్వా । ప్రజిజిన్విష్య । జిజిన్విషంజిజిన్విషం । జిజిన్విషిత్వా జిజిన్విషిత్వా.

౪—జేజిన్వితవ్యః । జేజిన్వనీయః । జేజిన్వ్యః । జేజిన్వితః । జేజిన్వితవాన్ । జేజిన్వ్యమానః । జేజిన్విష్యమాణః । జేజిన్వితుం । జేజిన్వితం । జేజిన్వనం । జేజిన్విత్వా । ప్రజేజిన్వ్య । జేజిన్వంజేజిన్వం । జేజిన్విత్వాజేజిన్విత్వా.

౫—శతరి- జేజిన్వత్-జేజిన్వతా-జేజిన్వతః ॥ స్త్రియాం జేజిన్వతీతి విశేషః ॥ అన్యత్సర్వంయజంతవత్.

—※—

జిషు-సేచనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

జేషతి- జిజేషేత్యాదికటతివత్ పూర్ణః.॥ఉదిత్త్వాత్తాల్వల్ క్త్వాయాం వేట్ ॥ జేషిత్వా-జిష్ట్వా, అతఏవ నిష్ఠాయాంనేట్, జిష్టః-జిష్టవాన్

—※—

జీవ-ప్రాణధారణే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ జీవతి ॥ ౨ జిజీవ-జిజీవతుః ॥ ౩ జీవితా । ౪ జీవిష్యతి ॥ ౫ జీవతు॥ ౬ అజీవత్ ॥ ౭ జీవేత్ ॥ ౮ జీవ్యాత్ ॥ ౯ అజీవీత్ ॥౧౦ అజీవిష్యత్

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిజీవతే ॥ ౨ వ్యతిజిజీవే ॥ ౩ వ్యతిజీవితా(సే-పా.) ౪ వ్యతిజీవిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిజీవతాం ॥ ౬ వ్యత్యజీవత ॥

౯ వ్యతిజీవేత ॥ ౮వ్యతిజీవిషీష్ట(ధ్వం-ధ్వం) ౯వ్యత్యజీవిష్ట(ధ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యజీవిష్యత,

భావే—౧ జీవ్యతే ॥ ౨ జిజీవే ॥ ౩ జీవితా ॥ ౪ జీవిష్యతే ॥ ౫ జీవ్యతాం॥ ౬అజీవ్యత ॥ ౭జీవ్యేత ॥ ౮జీవిషీష్ట॥౯అజీవి॥౧౦అజీవిష్యత

ణౌ—౧ జీవయతి-తే ॥ ౨ జీవయాంచకార(చక్రే-బభూవ-ఆస) ౩ జీవయితా(సి-సే-హే) ౪ జీవయిష్యతి-తే ॥ ౫ జీవయతు-తాం ॥ ౬ అజీవయత్-త ॥ ౭ జీవయేత్-త ॥ ౮ జీవ్యాత్-జీవయిషీష్ట (ధ్వం-ధ్వం) ౯ అజీజవత్-త।అజిజీవత్-త ॥ భ్రాజభాసభాషదీపజీవమీలపీడామన్యతరస్యామితిణౌ చజీవో పధాహ్రస్వః ॥ ౧౦ అజీవయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧జీవ్యతే ॥ ౨ జీవయాంచక్రే(బభూవే-ఆసే) ౩ జీవయితా(సే-హే)జీవితా(సే-హే) ౪ జీవయిష్యతే-జీవిష్యతే ॥ ౫ జీవ్యతాం ॥ ౬ అజీవ్యత ॥ ౭ జీవ్యేత ॥ ౮ జీవయిషీష్ట(ధ్వం-ధ్వం) జీవిషీష్ట(ధ్వం-ధ్వం) ౯ అజీవి-అజీవిషాతాం (ధ్వం-ధ్వం) అజీవయిషాతాం-(ధ్వం-ధ్వం) ౧౦ అజీవిష్యత-అజీవయిష్యత.

సని—౧ జిజీవిషతి ॥ ౨ జిజీవిషాంచకార(బభూవ-ఆస) ౩ జిజీవిషితా-సి॥౪ జిజీవిషిష్యతి ॥ ౫ జిజీవిషతు ॥ ౬ అజిజీవిషత్ ॥ ౭ జిజీవిషేత్ ॥ ౮ జిజీవిష్యాత్ ॥ ౯ అజిజీవిషీత్ ॥ ౧౦ అజిజీవిషిష్యత్.

యఙి—౧ జేజీవ్యతే ॥ ౨ జేజీవాంచక్రే (బభూవ-ఆస) ౩ జేజీవితా(సే-హే)౪ జేజీవిష్యతే ॥ ౫ జేజీవ్యతాం ॥ ౬ అజేజీవ్యత ॥ ౭ జేజీవ్యేత ॥ ౮ జేజీవిషీష్ట(ధ్వం-ధ్వం) ౯ అజేజీవిష్ట (ధ్వం-ధ్వం) ౧౦ అజేజీవిష్యత.

యఙ్లుకి—జేజీవీతి, జేజతి, జెజీతః, జేజీవతీత్యాది.

౧ — జీవితవ్యం । జీవనీయం । జీవ్యం । జీవితః । జీవితవాన్ । జీవన్-జీవంతీ । వ్యతిజీవమానః । జీవిష్యన్-జీవిష్యతీ-జీవిష్యంతీ । జీవితుం । జీవితం । జీవనం । జీవిత్వా। ఉపజీవ్య।జీవంజీవం।జీవిత్వాజీవిత్వా

౨—జీవయితవ్యః । జీవనీయః । జీవ్యః । జీవితః । జీవితవాన్ । జీవయన్-జీవయంతీ । జీవయమానః । జీవయిష్యన్-జీవయిష్యతీ-జీవయిష్యంతీ । జీవయిష్యమాణః । జీవయితుం । జీవితం । జీవనం । జీవయిత్వా । ఉపజీవ్య । జీవంజీవం । జీవయిత్వాజీవయిత్వా.

౩—జిజీవిషితవ్యం । జిజీవిషణీయం । జిజీవిష్యం । జిజీవిషితః । జిజీవిషితవాన్ । జిజీవిషన్ । జిజీవిషంతీ । జిజీవిషిష్యన్-జిజీవిషిష్యతీ-జిజీవిషిష్యంతీ । జిజీవిషితుం । జిజీవిషితం । జిజీవిషణం । జిజీవిషిత్వా । ఉపజిజీవిష్య । జిజీవిషంజిజీవిషం । జిజీవిషిత్వాజిజీవిషిత్వా.

౪—జేజీవితవ్యం । జేజీవనీయం । జేజీవ్యం । జేజీవితః । జేజీవితవాన్ । జేజీవ్యమానః । జేజీవిష్యమాణః । జేజీవితుం । జేజీవితం । జేజీవనం । జేజీవిత్వా । ఉపజేజీవ్య । జేజీవంజేజీవం । జేజీవిత్వాజేజీవిత్వా

౫—శతరి- జేజీవత్-జేజీవతౌ-జేజీవతః । స్త్రియాం జేజీవతీతివిశేషః । అన్యత్సర్వంప్రాగ్వత్.

జుగి-వర్జనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

జుంగతి-జుజుంగేత్యాదికుంచతివత్. పు ౨౧౦ఆశిషి- జుంగ్యాత్.

జూషచ-హింసాయామిత్యర్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

జూషతి-జుజూషేత్యాదికూజతివత్.పు,౨౧౫.

ఝర్ఝ-పరిభాషణభర్త్సనయోః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ఝర్ఝతి-జఝర్ఝేత్యాదికర్జతివత్-పు-౧౮౬.

ఝట-సంఘాతే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

ఝటతి-జఝాటేత్యాదిగదతివత్,పు-౩౨౨.

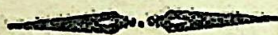
ఝము-అదనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ఝమతి-జఝామ-జఝమతురిత్యాదిసర్వంగచ్ఛతివల్-పు,౩౬౦ ఉదిత్త్వాత్క్త్వాయాంవేట్,ఝమిత్వా-ఝాంత్వా-అతఏవనిష్ఠాయాం నేట్,ఝాంతః-ఝాంతవాన్-

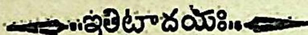
ఝష-హింసార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ఝషతి-జఝాష-జఝషతురిత్యాదిగదతివల్.పు, ౨౬౨.

టల-ట్వల-వైక్లవ్యే॥అకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ

టలతి-టటాల-టేలతుః,ట్వలతి-టట్వాల,టట్వలతుః ఇత్యాదిగదతివల్-పు.౨౬౨-అలుజి-అతోలాన్తస్యేతివృద్ధిః,అటాలీత్-అట్వాలీత్,

ఇతిటాదయః

ణఖ-గత్యర్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

నఖతి- ననాఖ-నేఖతురిత్యాది. అన్యత్సర్వంకఖతివల్.పు-౧౯౪,౮ఓ- అనాఖీల్-అనఖీల్.

ణఖి-గత్యర్థః॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

నంఖతి, ననంఖేత్యాదికన్దతివల్.పు,౧౯౦.

ణట-నృత్తౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ నటతి । ౨ ననాట-నేటతుః-నేటుః । ౩ నటితా-సి । ౪ నటిష్యతి । ౫ నటతు । ౬ అనటత్ । ౭ నటేత్ । ౮ నట్యాత్ । ౯ అనాటీత్-అనటీత్ । ౧౦ అనటిష్యత్.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతినటతే । ౨ వ్యతినేటే ॥ 3 వ్యతినటితా(సే-హే) ౪ వ్యతినటిష్యతే । ౫ వ్యతినటతాం । ౬ వ్యత్యనటత।

౭ వ్యతినటేత । ౮ వ్యతినటిషీష్ట-ధ్వం । ౯ వ్యత్యనటిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యనటిష్యత.

భావే—౧ నట్యతే ॥ ౨ నేటే ॥ ౩ నటితా ॥ ౪ నటిష్యతే ॥ ౫ నట్యతాం ॥ ౬ అనట్యత ॥ ౭ నట్యేత ॥ ౮ నటిషీష్ట ॥ ౯ అనాటి॥ ౧౦ అనటిష్యత.

ణౌ ఘటాదిత్వేనమిత్త్వాద్ధ్రస్వః, ౧ నటయతి-తే ॥ ౨ నటయాఞ్చకార(చక్రే-బభూవ-ఆస) ౩ నటయితా(సి-సే-హే) ౪ నటయిష్యతి-తే ॥ ౫ నటయతు-తాం ॥ ౬ అనటయత్-త ॥ ౭ నటయేత్-త ॥ ౮ నట్యాత్-నటయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అనీనటత్-త ॥ ౧౦ అనటయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ సట్యతే ॥ ౨ నటయాంచక్రే(బభూవే-ఆసే) ౩ నాటితా(సే-హే) నటితా(సే-హే) నటయితా(సే-హే) ౪ నాటిష్యతే, నటిష్యతే-నటయిష్యతే ॥ ౫ సట్యతాం ॥ ౬ అనట్యత ॥ ౭ నట్యేత ॥ ౮ నాటిషీష్ట-ధ్వం । నటిషీష్ట-ధ్వం । నటయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౯ అనటి-అనాటి-అనటిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) అనాటిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) అనటయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అనాటిష్యత-అనటిష్యత-అనటయిష్యత

సని—౧ నినటిషతి ॥ ౨ నినటిషాంచకార(బభూవ-ఆస) ౩ నినటిషితా ॥ ౪ నినటిషిష్యతి ॥ ౫ నినటిషతు ॥ ౬ అనినటిషత్ ॥ ౭ నినటిషేత్ ॥ ౮ నినటిష్యాత్ ॥ ౯ అనినటిషీత్ ॥ ౧౦ అనినటిషిష్యత్

యఙి—౧ నానట్యతే ॥ ౨ నానటాంచక్రే(బభూవ-ఆస) ౩ నానటితా(సే,హే) ॥ ౪ నానటిష్యతే ॥ ౫ నానట్యతాం ॥ ౬ అనానట్యత ॥ ౭ నానట్యేత ॥ ౮ నానటిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అనానటిష్ట ॥ (ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అనానటిష్యత.

యఙ్లుకి—నానటీతి-నానట్టి-నానట్టః-నానటతీత్యాది.

౧— నటితవ్యం, నటనీయం, నాట్యం, నటితః, నటితవాన్, నటన్-నటంతీ, వ్యతినటమానః, నటిష్యన్-నటిష్యతీ-నటిష్యంతీ, నటి

తుం,నటితం,నటనం,నటిత్వా,ప్రణట్య,నాటంనాటం;నటిత్వానటిత్వా

౨—నటయితవ్యః, నటనీయః, నట్యః, నటితః, నటితవాన్,నటయన్-నటయన్తీ, నటయమానః, నటయిష్యన్-నటయిష్యతీ-నటయిష్యన్తీ, నటయిష్యమాణః, నటయితుం, నటితం, నటనం, నటయిత్వా. ప్రణట్య, నటంనటం, నాటంనాటం- నటయిత్వానటయిత్వా.

౩—నినటిషితవ్యం, నినటిషణీయం, నినటిష్యం, నినటిషితః, నినటిషితవాన్, నినటిషన్-నినటిషన్తీ, నినటిషిష్యన్-నినటిషిష్యతీ నినటిషిష్యన్తీ, నినటిషితుం, నినటిషితం. నినటిషణం, నినటిషిత్వా, ప్రణినటిష్య, నినటిషంనినటిషం, నినటిషిత్వానినటిషిత్వా.

౪—నానటితవ్యం, నానటనీయం, నానట్యం, నానటితః, నానటితవాన్, నానట్యమానః, నానటిష్యమాణః, నానటితుం, నానటితం, నానటనం, నానటిత్వా, ప్రణానట్య, నానటంనానటం, నానటిత్వానానటిత్వా.

౫—ణ్యతి- నానాట్యం, శతరి- నానటత్-నానటతౌ-నానటతః, స్త్రియాం-నానటతీ; ణముని- నానాటంనానాటంఇతివిశేషః, శేషం యఙన్తవత్, ఘటాదేరన్యస్యనటతేర్ణౌ నాటయతీత్యాది దీర్ఘశ్రుతిర్విశేషః.

ణద-అవ్యక్తేశబ్దే॥అకర్మకః॥సేట్॥ పరస్మైపదీ

నదతి, ననాద-నేదతురిత్యాదిసర్వంజపతివత్.పు-౨౬౩.

యఙి-నానద్యతే, యఙ్లుకి-నానదీతి,నానత్తీత్యాదిర్విశేషః.

ణమ-ప్రహ్వత్వేశబ్దే॥అకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

౧ నమతి ॥ ౨ ననామ-నేమతుః-నేముః॥ నేమిథ-ననన్థ-నేమథుః నేమ ॥ ననామ-ననమ-నేమివ-నేమిమ ॥ ౩ నన్తా-నన్తారౌ-సి ॥

౪ నంస్యతి ॥ ౫ నమతు ॥ ౬ అనమత్ ॥ ౭ నమేత్ ॥ ౮ నమ్యాత్ ॥ ౯ అనంసీత్-అనంసిష్టాం-అనంసిషుః ॥ యమరమనమేతిసగాగమస్సిచ ఇట్చ ॥ ౧౧ అనంస్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతినమతే ॥ ౨ వ్యతినేమే-వ్యతినేమిషే-వ్యతినేమిధ్వే । వ్యతినేమివహే-వ్యతినేమిమహే ॥ ౩ వ్యతినంతా (సే-హే) ౪ వ్యతినంస్యతే ॥ ౫ వ్యతినమతాం ॥ ౬ వ్యత్యనమత ॥ ౭ వ్యతినమేత ॥ ౮ వ్యతినంసీష్ట ॥ ౯ వ్యత్యనంస్త ॥ ౧౦ వ్యత్యనంస్యత.

భావే—౧ నమ్యతే ॥ ౨ నేమే ॥ ౩ నంతా ॥ ౪ నంస్యతే ॥ ౫ నమ్యతాం ॥ ౬ అనమ్యత ॥ ౭ నమ్యేత ॥ ౮ నంసీష్ట ॥ ౯ అనామి ॥ ౧౦ అనంస్యత.

అంతర్భావితణ్యర్థస్యాస్య కర్మణః కర్తృత్వవివక్షాయాం కర్మవత్కర్మణాతుల్యక్రియ ఇతి కర్మవద్భావాతిదేశాత్ప్రాప్తయోర్యక్చిణోః నదుహస్నునమాంయక్చిణావితి నిషేధః.

౧ నమతే దండః అంతర్భావితణ్యర్థోఽత్ర నమిః ॥ ౨ నేమే ॥ ౩ నంతా(సే-హే) ౪ నంస్యతే ॥ ౫ నమతాం ॥ ౬ అనమత ॥ ౭ నమేత ౮ నంసీష్ట ॥ ౯ అనంస్త ॥ ౧౦ అనంస్యత.

అమంతత్వేనమిత్త్వాణ్ణౌ మితాం హ్రస్వః ॥ ౧ నమయతి-తే ॥ ౨ నమయాంచకార(చక్రే-బభూవ-ఆస) ౩ నమయితా(సి-సే-హే) ॥ ౪ నమయిష్యతి-తే ॥ ౫ నమయతు-తాం ॥ ౬ అనమయత్-త ॥ ౭ నమయేత్-త ॥ ౮ నమ్యాత్-నమయిషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ౯ అనీనమత్-త ॥ ౧౦ అనమయిష్యత్-త

కర్మణి—౧ నమ్యతే ॥ ౨ నమయాంచక్రే(బభూవే-ఆసే) ౩ నామితా(సే-హే) నమితా(సే-హే) నమయితా(సే-హే) ॥ ౪ నామిష్యతే-నమిష్యతే- నమయిష్యతే ॥ ౫ నమ్యతాం ॥ ౬ అనమ్యత ॥ ౭ నమ్యేత ॥ ౮ నామిషీష్ట-ధ్వం ॥ నమిషీష్ట-ధ్వం । నమయిషీష్ట (ధ్వం-

ధ్వం) ౯ అనమి-అనామి-అనామిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అనమిషాతాం-(ఢ్వం-ధ్వం) అనమయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అనమిష్యత-అనమిష్యత-అనమయిష్యత.

యజి—౧ నంనమ్యతే ॥ ౨ నంనమాంచక్రే (బభూవ-ఆస) ౩ నంనమితా (సే-హే) ! ౪ నంనమిష్యతే ॥ ౫ నంనమ్యతాం ॥ ౬ అనంనమ్యత ॥ నంనమ్యేత ॥ ౮ నంనమిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అనంనమిష్ట-ఢ్వం) ధ్వం) ౧౦ అనంనమిష్యత.

యఙ్లుకి—నంనమీతి-నంనంతి, నంనాంతః, నంనమతీత్యాది.

౧—నంతవ్యం, నమనీయం, నమ్యం, పోరదుపధాదితియత్. నతః, నతవాన్, నమన్-నమంతీ, వ్యతినమమానః, నంస్యన్-నంస్యతీ-నంస్యంతీ, నంతుం. నతం, నమనం, నత్వా, ప్రణమ్య, నామంనామం. నత్వానత్వా.

౨—నమయితవ్యః, నమనీయః, నమ్యః, నమితః, నమితవాన్, నమయన్-నమయంతీ, నమయమానః, నమయిష్యన్-నమయిష్యతీ-నమయిష్యంతీ, నమయిష్యమాణః, నమయితుం, నమితం, నమనం, నమయిత్వా, ప్రణమయ్య, నమంనమం, నామంనామం, నమయిత్వా-నమయిత్వా.

౩—నినంసితవ్యం, నినంసనీయం, నినంస్యం: నినంసితః, నినంసితవాన్, నినంసన్-నినంసంతీ, నినంసిష్యన్-నినంసిష్యతీ-నినంసిష్యంతీ, నినంసితుం, నినంసితం, నినంసనం, నినంసిత్వా, ఆనినంస్య, నినంసంనినంసం, నినంసిత్వానినంసిత్వా.

౪—నంనమితవ్యం, నంనమనీయం నంనమ్యం, నంనమితః, నంనమితవాన్, నంనమ్యమానః, నంనమిష్యమాణః, నంనమితుం, నంనమితం, నంనమనం, నంనమిత్వా, అనంనమ్య, నంనమంనంనమం, నంనమిత్వానంనమిత్వా.

౫—నన్నమితవ్యం, నన్నమనీయం, నన్నామ్యం, నన్నమితః, నన్నమితవాన్, నన్నమత్-నన్నమతౌ-నన్నమతః. నన్నమతీ, నన్నమిష్యన్-నన్నమిష్యతీ-నన్నమిష్యంతీ, నన్నమితుం, నన్నమితం, నన్నమనం, నన్నమిత్వా, ఆనన్నమ్య, నన్నామంనన్నామం, నన్నమిత్వానన్నమిత్వా,

ణల-గంధే॥అకర్మకః॥బంధనఇత్యేకే॥సేట్॥పరస్మైపదీ

నలతి, ననాల-నేలతురిత్యాదిజపతివత్. పు,౨౬౩.లుఙి-అనాలీత్.

ణక్ష-గతౌ.సంఘాతఇత్యేకే,అకర్మకః,సేట్,పరస్మైపదీ

నక్షతి, ననక్ష-ననక్షతురిత్యాదిగదతివత్.. పు,౭౨౭. లుఙి-అనక్షీత్-అనక్షిష్టామిత్యాది.

ణిది,కుత్సాయాం,సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

నిందతి- నినింద-నినిందతురిత్యాదిక్లిందతివత్.పు,౨౦౩.

ణివి-సేచనే,సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

నిన్వతి, నినిన్వ-నినిన్వతురిత్యాదిజిన్వతివత్.పు-౨౬౮.

ణిశ-సమాధౌ.అకర్మకః,సేట్,పరస్మైపదీ

నేశతి, నినేశ-నినిశతురిత్యాది కేటతివత్.పు,౯౯.

ణిక్ష-చుంబనే.సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

నిక్షతి, నినిక్ష-నినిక్షతురిత్యాదిక్లిందతివత్.పు ౨౦౩.

ణీవ-స్థౌల్యే,అకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

ణీవతి, నిణీవ-నిణీవతురిత్యాదిజీవతివత్. పు-౨౮౯. ణౌచఙి, అనీనివత్.

ఇతిణాదయః.

తక-హసనే,అకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

తకతి, తతాక- తేకతురిత్యాదిజపతివత్. పు-౨౮౩. హసాదిత్వాత్
కర్మణ్యభావే తనేకజ్. యజి- తాతక్యతే. యఙ్లుకి-తాతకీతి-తాతక్తి
త్యాదిర్విశేషః.

తకి-కృచ్ఛ్రజీవనే,అకర్మకః। సేట్;పరస్మైపదీ

తఙ్కతి, తతఙ్క-తతఙ్కతురిత్యాదికన్దతివత్.పు-౧౯౦

త్రిఖ-గత్యర్థః,అకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

త్రిఖతి, తత్రిఖ,తత్రిఖతురిత్యాదిజ్వరతివత్. పు,౨౬౬.లుజి- అ
త్రిఖత్-అత్రిఖీత్. ణౌ, త్రిఖయతి, అతిత్రిఖదిత్యాది.

త్రిఖి-గత్యర్థః,అకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ.

త్రింఖతి- తత్రింఖేత్యాదికన్దతివత్.పు-౧౯౦

తగి,త్వగి-గత్యర్థౌ,అకర్మకౌ, సేటౌ,పరస్మైపదినౌ

తంగతి, తతంగేత్యాది.త్వంగతి,తత్వంగేత్యాదికన్దతివత్.పు-౧౯౦

తంచు,త్వంచు-గత్యర్థౌ,సకర్మకౌ, సేటౌ, పరస్మైపదినౌ.

తఞ్చతి, తతఞ్చ. త్వఞ్చతి, తత్వంచేత్యాదికన్దతివత్.పు-౧౯౦
ఆశిషి, తచ్యాత్, త్వచ్యాత్, ఇతి నలోపోవిశేషః, ఉదిత్వాత్క్త్వా
యాం వేట్, తంచిత్వా, తక్త్వా, త్వంచిత్వా, త్వక్త్వా, అతఏవ నిష్ఠా

యాం-నేట్, తక్తః, తక్తవాన్-త్వక్తః- త్వక్తవాన్.

తర్జ-భర్త్సనే,సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ
తర్జతి-తతర్జేత్యాదికర్జతివత్.పు-౯౬.

త్యజ-హానౌ।సకర్మకః।అనిట్।పరస్మైపదీ

౧ త్యజతి ॥ ౨ తత్యాజ-తత్యజతుః । తత్యజిథ-తత్యక్థ-తత్యజవ-తత్యజిమ ॥ ౩ త్యక్తా-సి ॥ ౪ త్యక్ష్యతి ॥ ౫ త్యజతు ॥ ౬ అత్యజత్ ।
౭ త్యజేత్ ॥ ౮ త్యజ్యాత్ ॥ ౯ అత్యాక్షీత్-అత్యాక్తాం-అత్యాక్షుః ॥
౧౦ అత్యక్ష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిత్యజతే ॥ ౨ వ్యతితత్యజే । వ్యతితత్యజిషే-వ్యతితత్యజిధ్వే । వ్యతితత్యజివహే-వ్యతితత్యజిమహే ॥ ౩ వ్యతిత్యక్తా(సే-హే) ॥ ౪ వ్యతిత్యక్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతిత్యజతాం ॥ ౬ వ్యత్యత్యజత ॥ ౭ వ్యతిత్యజేత ॥ ౮ వ్యతిత్యక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యత్యక్త-వ్యత్యత్యక్షాతాం-వ్యత్యత్యక్షత-ధ్వం । ౧౦ వ్యత్యత్యక్ష్యత.

కర్మణి—౧ త్యజ్యతే । ౨ తత్యజే,తత్యజిషే । ౩ త్యక్తా (సే-హే) ॥ ౪ త్యక్ష్యతే । ౫ త్యజ్యతాం । ౬ అత్యజ్యత । ౭ త్యజ్యేత ।
౮ త్యక్షీష్ట-ధ్వం । ౯ అత్యాజి,అత్యక్షాతాం-అత్యక్షత ॥ అత్యక్థాః-అత్యక్షాథాం-అత్యగ్ధ్వం।అత్యక్షి-అత్యక్ష్వహి-అత్యక్ష్మహి।౧౦అత్యక్ష్యత

ణౌ-౧ త్యాజయతి-తే । ౨ త్యాజయాంచకార(చక్రే)-బభూవ-ఆస) ౩ త్యాజయితా(సి-సే-హే) ౪ త్యాజయిష్యతి-తే । ౫ త్యాజయతు-తాం । ౬ అత్యాజయత్-త । ౭ త్యాజయేత్-త । ౮ త్యాజ్యాత్ త్యాజయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అతిత్యజత్-త।౧౦ అత్యాజయిష్యత్-త.

కర్మణి—౧ త్యాజ్యతే । ౨ త్యాజయాంచక్రే(బభూవే-ఆసే)।
౩ త్యాజయితా(సే-హే)త్యాజితా(సే-హే) ౪ త్యాజయిష్యతే-త్యాజి

ష్యతే । ౫ త్యాజ్యతాం । ౬ అత్యాజ్యత । ౭ త్యాజ్యేత । ౮ త్యాజయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) త్యాజిషీష్ట-ధ్వం । ౯ అత్యాజి-అత్యాజయిషాతాం-(ఢ్వం-ధ్వం) అత్యాజిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అత్యాజయిష్యత-అత్యాజిష్యత.

సని—౧ తిత్యక్షతి । తిత్యక్షాంచకార(బభూవ,ఆస) ౩ తిత్యక్షితా-సి । ౪ తిత్యక్షిష్యతి । ౫ తిత్యక్షతు । ౬ అతిత్యక్షత్ । ౭ తిత్యక్షేత్ ౮ తిత్యక్ష్యాత్ । ౯ అతిత్యక్షీత్-అతిత్యక్షిష్టాం । ౧౦ అతిత్యక్షిష్యత్.

యజి—౧ తాత్యజ్యతే । ౨ తాత్యజాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ తాత్యజితా(సే,హే) ౪ తాత్యజిష్యతే । ౫ తాత్యజ్యతాం । ౬ అతాత్యజ్యత । ౭ తాత్యజ్యేత । ౮ తాత్యజిషీష్ట । ౯ అతాత్యజిష్ట ౧౦ అతాత్యజిష్యత

యఙ్లుకి—తాత్యజీతి, తాత్యక్తి, తాత్యక్తః, తాత్యజతీత్యాది.

౧—త్యక్తవ్యః, త్యజనీయః, త్యాజ్యః, త్యక్తః, త్యక్తవాన్, త్యజన్, త్యజన్తీ, వ్యతిత్యజమానః, త్యక్ష్యన్, త్యక్ష్యతీ, త్యక్ష్యన్తీ, త్యక్తుం, త్యక్తం, త్యజనం, త్యక్త్వా, పరిత్యజ్య, త్యాజంత్యాజం, త్యక్త్వాత్యక్త్వా.

౨—త్యాజయితవ్యః, త్యాజనీయః, త్యాజ్యః, త్యాజితః, త్యాజితవాన్, త్యాజయన్, త్యాజయన్తీ, త్యాజయమానః, త్యాజయిష్యన్, త్యాజయిష్యతీ, త్యాజయిష్యన్తీ, త్యాజయిష్యమాణః, త్యాజయితుం, త్యాజితం, త్యాజనం, త్యాజయిత్వా, పరిత్యాజ్య, త్యాజంత్యాజం, త్యాజయిత్వాత్యాజయిత్వా

౩—తిత్యక్షితవ్యః, తిత్యక్షణీయః, తిత్యక్ష్యః, తిత్యక్షితః, తిత్యక్షితవాన్, తిత్యక్షన్, తిత్యక్షన్తీ, తిత్యక్షిష్యన్, తిత్యక్షిష్యతీ, తిత్యక్షిష్యన్తీ, తిత్యక్షితుం, తిత్యక్షితం, తిత్యక్షణం, తిత్యక్షిత్వా, పరితిత్యక్ష్య, తిత్యక్షం తిత్యక్షం, తిత్యక్షిత్వాతిత్యక్షిత్వా.

౪—తాత్యజితవ్యః, తాత్యజనీయః, తాత్యజ్యః, తాత్యజితః, తాత్యజితవాన్, తాత్యజ్యమానః, తాత్యజిష్యమాణః, తాత్యజితుం, తాత్యజితం, తాత్యజనం, తాత్యజిత్వా, పరితాత్యజ్య- తాత్యజంతాత్యజం తాత్యజిత్వాతాత్యజిత్వా.

౫—తాత్యజితవ్యః, తాత్యజనీయః; తాత్యాజ్యః, తాత్యజితః; తాత్యజితవాన్, తాత్యజత్-తాత్యజతౌ, తాత్యజతః, తాత్యజతీ, తాత్యజిష్యన్-తాత్యజిష్యతీ-తాత్యజిష్యంతీ, తాత్యజితుం, తాత్యజితం, తాత్యజనం, తాత్యజిత్వా, పరితాత్యజ్య, తాత్యాజం తాత్యాజం, తాత్యజిత్వా తాత్యజిత్వా.

తట-ఉచ్ఛ్రాయే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.
తటతి, తతాట-తేటతురిత్యాది శేషం గదతివత్. పు-౨౨౭.

తర్ద-హింసాయాం॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.
తర్దతి-తతర్ద-తతర్దతురిత్యాదికర్జతివత్. పు-౧౭౬.
హింసార్థత్వాన్న కర్మవ్యతీహారే తఙ్.

త్రిది-చేష్టాయాం॥అకర్మకః॥సేట్॥ పరస్మైపదీ
త్రిందతి, తత్రిందేత్యాది క్రిందతివత్. పు-౧౯౦.

తప-సంతాపే॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ.

౧ తపతి ॥ ౨ తతాప-తేపతుః-తేపుః ॥ తేపిథ-తతప్థ, తేపివ-తేపిమ ॥ ౩ తప్తా-సి ॥ ౪ తప్స్యతి ॥ ౫ తపతు ॥ ౬ అతపత్ ॥ ౭ తపేత్ ॥ ౮ తప్యాత్ ॥ ౯ అతాప్సీత్-అతాప్తాం-అతాప్సుః ॥ ౧౦ అతప్స్యత్,

కర్మవ్యతీహారే— ౧ వ్యతితపతే ॥ ౨ వ్యతితేపే-వ్యతితేపిషే-వ్యతితేపిధ్వే । వ్యతితేపివహే-వ్యతితేపిమహే ॥ ౩ వ్యతితప్తా (సే-హే) ౪ వ్యతితప్స్యతే ॥ ౫ వ్యతితపతాం ॥ ౬ వ్యత్యతపత ॥ ౭ వ్యతితపేత ॥ ౮ వ్యతితప్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యతప్త-వ్యత్యతప్సాతాం ॥ ౧౦ వ్యత్యతప్స్యత

అకర్మకాదస్మాదుద్విభ్యాంతప ఇత్యాత్మనేపదమ్ ! ఉత్తపతే వితపతే । దీప్యత ఇత్యర్థః, అపారిభాషికస్వాంగకర్మకాదస్మాత్స్వాంగకర్మకాచ్చేతి వక్తవ్యమితి తఙ్. ఉత్తపతే-వితపతే పాణిం- లకారాంతరేయూపాణికర్మకస్యత్రీహారనదూహస్యని, అస్వాంగకర్మకాత్తునతఙ్, ఉత్తపతి సువర్ణం సువర్ణకారః । సంతాపయతి విలాపయతి వేత్యర్థః అన్యదీయస్వాంగకర్మకాదపినతఙ్, చైత్రో మైత్రస్య పాణిముత్తపతి-సంతాపయతీత్యర్థః.

కర్మణి—౧ తప్యతే ॥ ౨ తేపే-తేపాతే-తేపిరే ॥ 3 తప్తా(సే-హే) ౪ తప్స్యతే ॥ ౫ తప్యతాం, ౬ అతప్యత ॥ ౭ తప్యేత ॥ ౮ తప్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అతాపి-అతప్సాతాం ॥ ౧౦ అతప్స్యత.

అస్యానుతాపార్థత్వే తపోనుతాపే చేతి భావకర్మణోశ్చ్లేశ్చిణ్ణ భవతి, అనుతప్యతే పాపేన పురుషః, అభ్యూహస్యత ఇత్యర్థః, పాపంకర్తృపురుషః కర్మ, అన్వతప్త పాపేన-పాపంకృతేనాభ్యూహత ఇత్యర్థః

భావే—౧ పాపేన పుంసానుతప్యతే-శోచ్యత ఇత్యర్థః, పాపేన పుంసాన్వతప్త-అశోచీత్యర్థః, తప్యతే తపస్తాపసః-అర్జయతీత్యర్థః తపస్తపః కర్మకస్యైవేతి కర్తుః కర్మవత్త్వాతిదేశాద్యక్ ॥ అన్వతప్త తపస్తాపసః, ఆర్జిజదిత్యర్థః, తపోనుతాపే చేతి చిణ్ణిషేధాత్సిచ్,

ణౌ—౧ తాపయతి-తే ॥ ౨ తాపయాంచకార(చక్రే)-బభూవ-ఆస) ౩ తాపయితా(సి-సే-హే) ౪ తాపయిష్యతి-తే ॥ ౫ తాపయతు-తాం ॥ ౬ అతాపయత్-త ॥ ౭ తాపయేత్-త ॥ ౮ తాప్యాత్-తాపయిషీష్ట(ధ్వం-ధ్వం) ౯ అతీతపత్-త ॥ ౧౦ అతాపయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ తాప్యతే ॥ ౨ తాపయాంచక్రే (బభూవే-ఆసే) ౩ తాపయితా(సే-హే) తాపితా(సే-హే) ౪ తాపయిష్యతే-తాపిష్యతే ౫ తాప్యతాం । ౬ అతాప్యత ॥ ౭ తాప్యేత ॥ ౮ తాపయిషీష్ట (ధ్వం-ధ్వం) తాపిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అతాపి-అతాపిషాతాం(ధ్వం-ధ్వం) అతాపయి

షాతాం(ధ్వం-ధ్వా) ॥ ౧౦ అతాపయిష్యత-అతాపిష్యత.

సని—౧ తితప్సతి॥ ౨తితప్సాంచకార(బభూవ-ఆస) ౩తితప్సితా ౪ తితప్సిష్యతి ॥ ౫ తితప్సతు ॥ ౬ అతితప్సత్ ॥ ౭ తితప్సేత్ ॥ ౮ తితప్స్యాత్ ॥ ౯ అతితప్సీత్ ॥ ౧౦ అతితప్సిష్యత్.

యజి—౧ తాతప్యతే ॥ ౨ తాతప్యాంచక్రే(బభూవ-ఆస) ౩ తాతపితా(సే-హే)౪ తాతపిష్యతే ॥ ౫ తాతప్యతాం ॥ ౬ అతాతప్యత ॥ ౭ తాతప్యేత ॥ ౮ తాతపిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అతాతపిష్ట (ధ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అతాతపిష్యత,

యఙ్లుకి—తాతపీతి, తాతప్తి, తాతప్తః, తాతపతీత్యాది.

౧—తప్తవ్యం, తపనీయం, తప్యం, పోరదుపధాదితియత్,తప్తః తప్తవాన్, తపన్-తపంతీ, ,స్వతితపమానః, తప్స్యన్-తప్స్యతీ-తప్స్యంతీ, తపుః, తప్తః, తపనః,తప్త్వా,పరితప్య,తాపంతాపం,తప్త్వాతప్త్వా

౨—తాపయితవ్యః, తాపనీయః, తాప్యః, తాపితః,తాపితవాన్ తాపయన్, తాపయంతీ, తాపయమానః, తాపయిష్యన్-తాపయిష్యతీ-తాపయిష్యంతీ, తాపయితుం, తాపితం, తాపనం, తాపయిత్వా, పరితాప్య, తాపంతాపం, తాపయిత్వాతాపయిత్వా.

౩—తితప్సితవ్యం, తితప్సనీయం, తితప్స్యం, తితప్సితః, తితప్సితవాన్, తితప్సన్-తితప్సంతీ,తితప్సిష్యన్-తితప్సిష్యతీ-తితప్సిష్యంతీ, తితప్సితుం, తితప్సితః, తితప్సనం, తితప్సిత్వా, ఉత్తితప్స్య, తితప్సంతితప్సం, తితప్సిత్వాతితప్సిత్వా.

౪—తాతపితవ్యం, తాతపనీయం, తాతప్యం, తాతపితః, తాతపితవాన్, తాతప్యమానః, తాతపిష్యమాణః,తాతపితుం,తాతపితం,తాతపనం,తాతపిత్వా,ఉత్తాతప్య,తాతపంతాతపం,తాతపిత్వాతాతపిత్వా.

౫—ణ్యతి- తాతాప్యం, శతరి-తాతపత్-తాపతౌ-తాతపతః.స్త్రియాం. తాతపతీ, తాతపిష్యన్-తాతపిష్యతీ-తాతపపిష్యంతీ, ణముల్—

ధాతురూపవృత్తికాయాం-త్సరాదిధాతవః

త్రాతాపంతాత్రావమితివిశేషః, శేషంప్రాగ్వత్.

త్సర-ఛద్మగతౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

త్సరతి, తత్సార-తత్సరతురిత్యాదిజ్వరతివత్.పు-౨౬౫.

తక్ష-త్వచనే।త్వచనం-సంవరణం,త్వచోగ్రహణంచ॥

అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

తక్షతి. తతక్ష-తతక్షతురిత్యాదికజ్జతివత్.పు-౧౮౬.

తక్షూ-త్వక్షూ-తనూకరణే॥సకర్మకౌ॥వేటౌ॥. పరస్మైపదినౌ

తనూకరణే తక్షఇతి శబ్విషయేశ్నుర్వా,౧ తక్ష్ణోతి-తక్ష్ణుతః-తక్ష్ణు-

వంతి । తక్ష్ణోషి-తక్ష్ణుథః-తక్ష్ణుథ ॥ తక్ష్ణోమి-తక్ష్ణువః-తక్ష్ణుమః ॥

తక్షతి-తక్షతః-తక్షంతి ॥ ౨ తతక్ష-తతక్షతుః । తతక్షిథ-తతష్ఠ-తతక్షివ-

తతక్ష్వ । తతక్షిమ-తతక్ష్మ ॥ ౩ తక్షితా-సి॥తష్టా-సి ॥ ౪ తక్షిష్యతి-త-

క్ష్యతి ॥ ౫ తక్ష్ణోతు-తక్ష్ణుతాత్-తక్ష్ణుతాం-తక్ష్ణువంతు । తక్ష్ణుహి-

తక్ష్ణుతాత్-తక్ష్ణుతం-తక్ష్ణుత । తక్ష్ణవాని-తక్ష్ణవావ-తక్ష్ణవామ॥పక్షే

తక్షతు-తక్షతాత్,తక్షతాం-తక్షంతు ॥ ౬ అతక్ష్ణోత్-అతక్ష్ణుతాం-అ-

తక్ష్ణువన్ । అతక్ష్ణోః-అతక్ష్ణుతం-అతక్ష్ణుత । అతక్ష్ణవం-అతక్ష్ణువ-అ-

తక్ష్ణుమ ॥ పక్షే-అతక్షత్-అతక్షతాం,అతక్షన్ ॥ ౭ తక్ష్ణుయాత్-త-

క్ష్ణుయాతాం-తక్ష్ణుయుః । తక్ష్ణుయాః-తక్ష్ణుయాతం-తక్ష్ణుయాత। తక్ష్ణు

యాం-తక్ష్ణుయావ-తక్ష్ణుయామ ॥ పక్షే-తక్షేత్-తక్షేతాం-తక్షేయుః ।

౮-తక్ష్యాత్-తక్ష్యాస్తాం,తక్ష్యాసుః ॥ ౯ అతాక్షీత్,అతాష్టాం-అతా-

క్షుః ॥ అతాక్షీః,అతాష్టం;అతాష్ట ॥ అతాక్షం-అతాక్ష్వ-అతాక్ష్మ ॥ ప-

క్షే-అతక్షీత్-అతక్షిష్టాం-అతక్షిషుః ॥ ఇడభావే నేటీతినిషేధాభావాద్ధ-

లంతలక్షణవృద్ధిః ॥ ౧౦ అతక్షిష్యత్-అతక్ష్యత్,

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతితక్ష్ణుతే-వ్యతితక్ష్ణువాతే-వ్యతితక్ష్ణువతే। వ్యతితక్ష్ణుషే-వ్యతితక్ష్ణువాథే-వ్యతితక్ష్ణుధ్వే । వ్యతితక్ష్ణువే-వ్యతితక్ష్ణువహే-వ్యతితక్ష్ణుమహే ॥ వ్యతితక్షతే-వ్యతితక్షేతే-వ్యతితక్షంతే ॥ ౨ వ్యతితతక్షే,వ్యతితతక్షాతే-వ్యతితతక్షిరే। వ్యతితతక్షిషే-వ్యతితతక్షే-వ్యతితతక్షాథే,వ్యతితతక్షిధ్వే-వ్యతితతఢ్వే ॥ వ్యతితతక్షే,వ్యతితతక్షివహే-వ్యతితతక్షిమహే ॥ వ్యతితతక్ష్వహే - వ్యతితతక్ష్మహే ॥ ౩ వ్యతితక్షితా (సే-హే) వ్యతితష్టా (సే-హే) ॥ ౪ వ్యతితక్షిష్యతే- వ్యతితక్ష్యతే ౫ వ్యతితక్ష్ణుతాం-వ్యతితక్ష్ణువాతాం,వ్యతితక్ష్ణువతాం । వ్యతితక్ష్ణుష్వ-వ్యతితక్ష్ణువాథాం-వ్యతితక్ష్ణుధ్వం। వ్యతితక్ష్ణవై-వ్యతితక్ష్ణవావహై.వ్యతితక్ష్ణవామహై ॥ పక్షే- వ్యతితక్షతాం-వ్యతితక్షేతాం,వ్యతితక్షంతాం। ౬ వ్యత్యతక్ష్ణుత-వ్యత్యతక్ష్ణువాతాం-వ్యత్యతక్ష్ణువత । వ్యత్యతక్ష్ణుథాః -వ్యత్యతక్ష్ణువాథాం,వ్యత్యతక్ష్ణుధ్వం । వ్యత్యతక్ష్ణువి-వ్యత్యతక్ష్ణువహి,వ్యత్యతక్ష్ణుమహి । పక్షే-వ్యత్యతక్షత-వ్యత్యతక్షేతాం-వ్యత్యతక్షంత ॥ ౭ వ్యతితక్ష్ణువీత-వ్యతితక్ష్ణువీయాతాం-వ్యతితక్ష్ణువీరన్ । వ్యతితక్ష్ణువీథాః-వ్యతితక్ష్ణువీయాథాం-వ్యతితక్ష్ణువీధ్వం।వ్యతితక్ష్ణువీయ-వ్యతితక్ష్ణువీవహి-వ్యతితక్ష్ణువీమహి ॥ పక్షే- వ్యతితక్షేత,వ్యతితక్షేయాతాం- వ్యతితక్షేరన్ ॥ ౮ వ్యతితక్షిషీష్ట-వ్యతితక్షిషీయాస్తాం. వ్యతితక్షిషీరన్-ధ్వం ।పక్షే-వ్యతితక్షీష్ట-వ్యతితక్షీయాస్తాం,వ్యతితక్షీరన్-ధ్వం।౯ వ్యత్యతక్షిష్ట-వ్యత్యతక్షిషాతాం,వ్యత్యతక్షిషత ॥ పక్షే,వ్యత్యతష్ట,వ్యత్యతక్షాతాం,వ్యత్యతక్షత । వ్యత్యతష్ఠాః,వ్యత్యతక్షాథాం-వ్యత్యతడ్ఢ్వం । వ్యత్యతక్షి-వ్యత్యతక్ష్వహి-వ్యత్యతక్ష్మహి ॥ ౧౦ వ్యత్యతక్షిష్యత। పక్షే-వ్యత్యతక్ష్యత,వ్యత్యతక్షేతాం ॥

కర్మణి—౧ తక్ష్యతే ॥ ౨ తతక్షే,తతక్షిషే,తతక్షే,తతక్షిఢ్వే,తతఢ్వే, తతక్షివహే,తతక్ష్వహే,తతక్షిమహే,తతక్ష్మహే ॥ ౩ తక్షితా(స్సే,హే)తష్టా(స్సే,హే) ౪ తక్షిష్యతే,తక్ష్యతే ॥ ౫ తక్ష్యతాం ॥ ౬

అతక్ష్యత ॥ ౭ తక్షేృత,తక్షేృయాతాం ॥ ౮ తక్షిషీష్ట,ధ్వం । తక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అతక్షి-అతక్షిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అతక్షాతాం-ధ్వం ॥ ౧౦ అతక్షిష్యత-అతక్ష్యత.

ణౌ—౧ తక్షయతి-తే ॥ ౨ తక్షయాంచకార (చక్రే)-బభూవ-ఆస) ౩ తక్షయితా(సి-సే-హే) ॥ ౪ తక్షయిష్యతి-తే ॥ ౫ తక్షయతు-తాం ౬ అతక్షయత్-త ॥ ౭ తక్షయేత్-త ॥ ౮ తక్ష్యాత్-తక్షయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అతతక్షత్-త ॥ ౧౦ అతక్షయిష్యత్-త.

కర్మణి—౧ తక్ష్యతే ॥ ౨ తక్షయాంచక్రే(బభూవే-ఆసే) ౩ తక్షయితా (సే-హే) తక్షితా (సే-హే) ౪ తక్షయిష్యతే-తక్షిష్యతే ॥ ౫ తక్ష్యతాం ॥ ౬ అతక్ష్యత ॥ ౭ తక్షేృత ॥ ౮ తక్షయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) తక్షిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అతక్షి-అతక్షిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) అతక్షయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అతక్షిష్యత-అతక్షయిష్యత.

సని—౧ తితక్షిషతి-తితక్షతి ॥ ౨ తితక్షిషాంచకార(బభూవ-ఆస) తితక్షాంచకార(బభూవ-ఆస) ౩ తితక్షిషితా-సి ॥ తితక్షితా-సి ॥ ౪ తితక్షిషిష్యతి-తితక్షిష్యతి ॥ ౫ తితక్షిషతు-తితక్షతు ॥ ౬ అతితక్షిషత్ ॥ అతితక్షత్ ॥ ౭ తితక్షిషేత్-తితక్షేత్ ॥ ౮ తితక్షిష్యాత్-తితక్ష్యాత్-౯ అతితక్షిషీత్-అతితక్షీత్ ॥ ౧౦ అతితక్షిషిష్యత్-అతితక్ష్యత్.

యఙి—౧ తాతక్ష్యతే ॥ ౨ తాతక్షాంచక్రే(బభూవ-ఆస) ౩ తాతక్షితా ॥ ౪ తాతక్షిష్యతే ॥ ౫ తాతక్ష్యతాం ॥ ౬ అతాతక్ష్యత ॥ ౭ తాతక్షేృత ॥ ౮ తాతక్షిషీష్ట ॥ ౯ అతాతక్షిష్ట ॥ ౧౦ అతాతక్షిష్యత.

యఙ్లుకి—తాతక్షీతి. తాతష్టి, తాతష్టః, తాతక్షతీత్యాది.

౧—తక్షితవ్యః, తష్టవ్యః, తక్షణీయః, తక్ష్యః, తష్టః, తష్టవాన్ తక్ష్ణువన్-తక్ష్ణువతీ, తక్షన్-తక్షతీ, స్వతితక్షనానః, స్వతిక్ష్ణువానః, తక్షిష్యన్-తక్షిష్యతీ-తక్షిష్యంతీ, తక్ష్యన్-తక్ష్యతీ తక్ష్యంతీ, తక్షితుం-తష్టుం, తష్టుం-తక్షణం, తక్షిత్వా, తష్ట్వా, నిస్తక్ష్య, తక్షంతక్షం

తక్షిత్వాతక్షిత్వా, తష్ట్వాతష్ట్వా.

౨—తక్షయితవ్యః, తక్షణీయః, తక్ష్యః, తక్షితః, తక్షితవాన్, తక్షయన్-తక్షయంతీ, తక్షయమాణః, తక్షయిష్యన్-తక్షయిష్యతీ-తక్షయిష్యంతీ, తక్షయితుం, తక్షితం, తక్షణం, తక్షయిత్వా, సంతక్ష్య తక్షంతక్షం, తక్షయిత్వాతక్షయిత్వా.

౩—తితక్షిషితవ్యః, తితక్షితవ్యః, తితక్షిషణీయః, తితక్షణీయః; తితక్షిష్యః, తితక్ష్యః, తితక్షిషితః, తితక్షితః, తితక్షిషితవాన్-తితక్షితవాన్, తితక్షిషన్-తితక్షిషంతీ, తితక్షన్-తితక్షంతీ, తితక్షిషిష్యన్-తితక్షిషిష్యతీ-తితక్షిషిష్యంతీ, తితక్ష్యన్-తితక్ష్యతీ-తితక్ష్యంతీ,తితక్షిషితుం,తితక్షితుం,తితక్షిషితం-తితక్షితం,తితక్షిషణం, తితక్షణం, తితక్షిషిత్వా, తితక్షిత్వా, సంతితక్షిష్య, సంతితక్ష్య, తితక్షిషంతితక్షిషం, తితక్షిషిత్వాతితక్షిషిత్వా, తితక్షంతితక్షం, తితక్షిత్వాతితక్షిత్వా.

౪—తాతక్షితవ్యః, తాతక్షణీయః, తాతక్ష్యః, తాతక్షితః, తాతక్షితవాన్, తాతక్ష్యమాణః, తాతక్షిష్యమాణః తాతక్షితుం, తాతక్షితం, తాతక్షణం, తాతక్షిత్వా, సంతాతక్ష్య, తాతక్షంతాతక్షం, తాతక్షిత్వాతాతక్షిత్వా.

౫—శతరి- తాతక్షత్-తాతక్షతౌ-తాతక్షతః,స్త్రియాం తాతక్షతీ తాతక్షిష్యన్-తాతక్షిష్యతీ-తాతక్షిష్యంతీతి విశేషః,అన్యత్సర్వంయఙంతవత్॥ తనూకరణభిన్నే ర్థే నశ్నుప్రత్యయః, కింతుశబేవ । వాగ్భిస్సన్తక్షతి-భర్త్సయతీత్యర్థః, త్వక్షతీత్యాదిశ్నుప్రత్యయవర్జంసర్వంతక్షతివద్బోధ్యమ్.

తిల-గతౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ
తేలతి, తితేల-తితిలతురిత్యాది కేటతివత్. పు-౯౯౯.

తిల్ల-ఇత్యేకే॥ గతావిత్యర్థః॥ సకర్మకః॥ సేట్, పరస్మైపదీ.
తిల్లతి, తితిల్లేత్యాదిచిల్లతివత్. పు-౨౫౫

తివ-స్థౌల్యే॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ,
తేవతి, తితేవేత్యాదిజీవతివత్. పు-౨౬౧. యఙ్లుకి-తేతీవీతి, తేతేతి
తేతితః, తేతీవతీత్యాది.

తుజ-హింసాయాం॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ
తోజతి, తుతోజ-తోజతేత్యాదికోచతివత్. పు-౨౦౧. హింసా
ర్థత్వాన్నకర్మవ్యతిహారేతఙ్.

తుజి-పాలనే॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ
తుంజతి, తుతుంజేత్యాదికుంచతివత్. పు-౨౧౧. ఆశిషి-తుంజ్యా
త్-తుంజ్యాస్తాం,

తుడృ-తోడనే, తోడనం-దారణం॥ హింసనంచ
సకర్మకః॥ సేట్, పరస్మైపదీ
తోడతి, తుతోడేత్యాదికోచతివత్. పు-౨౦౭. ఋదిత్వాణ్ణౌచఙ్యు
పధాహ్రస్వః, అతుతోడత్.

తుబి-అర్దనే॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ
తుంబతి, తుతుంబేత్యాదికుంచతివత్. పు-౨౧౧. ఆశిషి, తుంబ్యా
త్, తుంబ్యాస్తాం,

తుర్వీ-హింసార్థః॥సకర్మకః॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ

తూర్వతి, తుతూర్వేత్యాది గుర్వీధాతువత్. పు-౩౩౮. హింసార్థత్వాన్నకర్మవ్యతీహారేతఙ్.

తుస-శబ్దే॥సకర్మకః॥ సేట్ ॥పరస్మైపదీ

తోసతి, తుతోసేత్యాదికుచధాతువత్. పు-౨౦౮.

తుహిర్-అర్దనే॥సకర్మకః॥ సేట్ ॥పరస్మైపదీ.

తోహతి, తుతోహేత్యాదికోచతివత్. పు-౨౦౮. ఇరిత్వాల్లుఙి, అజ్వా, అతుహత్, అతుహతాం, అతోహీత్, అతోహిష్టామిత్యాది.

తూల-నిష్కర్షే, నిష్కర్షో, నిష్కర్షణం, తచ్చాంతర్గతస్య బహిర్నిస్సారణం॥సకర్మకః॥ సేట్ ॥పరస్మైపదీ.

తూలతి, తుతూలేత్యాదికూజతివత్. పు, ౧౧౯.

తూష-తుష్టౌ॥అకర్మకః॥ సేట్ ॥పరస్మైపదీ

తూషతి, తుతూషేత్యాదికూజతివత్. పు- ౨౧౯

తృక్ష-గతౌ॥సకర్మకః॥ సేట్ ॥పరస్మైపదీ

తృక్షతి, తతృక్షేత్యాదికర్జతివత్, పు-౧౮౭ ణౌచఙి-అతతృక్షత్.

తేజ-పాలనే॥సకర్మకః॥ సేట్ ॥పరస్మైపదీ

తేజతి, తితేజేత్యాదిఖేలతివత్. పు-౨౨౯ ణౌచఙి-అతీతిజత్,

ఇతితాదయః

ధుర్వీ-హింసార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ధూర్వతి, తుధూర్వేత్యాదిగుర్వీధాతువత్. పు-౨౩౮

॥ ఇతిథాదయః ॥

ద్రమ-గతౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

ద్రమతి, దద్రామేత్యాదిగచ్ఛతివత్. పు-౨౩౦. లుఙి-హ్మ్యంతేతినవృద్ధిః, అద్రమీత్.

దళ-విశరణే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

దళతి, దదాళేత్యాదిచలతివత్ పు-౨౫౫. ణౌమిత్త్వాదుపధాహ్రస్వః, దళయతీత్యాదిసర్వం కమ్పనార్థకచలతివత్.

దంశ-దశనే॥దశనం దంష్ట్రావ్యాపారః॥పృషోదరాదిత్వాదనునాసికలోపః॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

శపి-దంశసంజస్వంజాంశపీతినలోపః ॥ ౧ దశతి ॥ ౨ దదంశ-దదంశతుః । దదంశిథ-దదంష్ఠ-దదంశివ-దదంశిమ ॥ ౩ దంష్టా-సి ॥ ౪ దంక్ష్యతి ॥ ౫ దశతు ॥ ౬ అదశత్ ॥ ౭ దశేత్ ॥ ౮ దశ్యాత్ - దశ్యాస్తాం ॥౯ అదాంక్షీత్-అదాంష్టాం-అదాంక్షుః ॥అదాంక్షీః-అదాంష్టం-అదాంష్ట ॥ అదాంక్షం-అదాంక్ష్వ-అదాంక్ష్మ ॥ ౧౦ అదంక్ష్యత్-అదంక్ష్యతాం ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిదశతే ॥ ౨ వ్యతిదదంశే ॥ ౩వ్యతిదంష్టా(సే,హే) ౪ వ్యతిదంక్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతిదశతాం ॥ ౬ వ్యత్యదశత॥ ౭ వ్యతిదశేత ॥ ౮ వ్యతిదంక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యదంష్ట-వ్యత్యదంక్షాతాం-వ్యత్యదంక్షత ॥ వ్యత్యదంష్ఠాః-వ్యత్యదంక్షాథాం-వ్యత్యదండ్ఢ్వం॥ వ్యత్యదంక్షి-వ్యత్యదంక్ష్వహి,వ్యత్యదంక్ష్మహి ॥ ౧౦ వ్యత్యదంక్ష్యత-వ్యత్యదంక్ష్యేతాం-వ్యత్యదంక్ష్యంత.

కర్మణి—౧ దశ్యతే ॥ ౨ దదంశే-దదంశిషే-దదంశిఢ్వే । దదంశివహే-దదంశిమహే ॥ ౩ దంష్టా-దంష్టారౌ(సే-హే) ౪ దంక్ష్యతే। ౫ దశ్యతాం ॥ ౬ అదశ్యత ॥ ౭ దశ్యేత ॥ ౮ దంక్షీష్ట ॥ ౯ అదంశి-అదంక్షాతాం-అదంక్షత ॥ అదంష్ఠాః-అదంక్షాథాం-అదండ్ఢ్వం । అదంక్షి-అదంక్ష్వహి-అదంక్ష్మహి ॥ ౧౦ అదంక్ష్యత.

ణౌ—౧ దంశయతి-తే ॥ ౨ దంశయాంచకార(చక్రే-బభూవ-ఆస) ౩ దంశయితా(సి,సే,హే) ౪ దంశయిష్యతి-తే ॥ ౫ దంశయతు-తాం ౬ అదంశయత్-త ॥ ౭ దంశయేత్-త ॥ ౮ దంశ్యాత్,దంశయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అదదంశత్-త ॥ ౧౧ అదంశయిష్యత్-త.

కర్మణి—౧ దంశ్యతే ॥ ౨ దంశయాంచక్రే (బభూవే,ఆసే) ౩ దంశయితా(సే,హే) దంశితా(సే,హే) ౪ దంశయిష్యతే,దంశిష్యతే ౫ దంశ్యతాం ॥ ౬ అదంశ్యత ॥ ౭ దంశ్యేత ॥ ౮ దంశయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)దంశిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అదంశి-అదంశిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అదంశయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అదంశిష్యత-అదంశయిష్యత.

సని—౧ దిదంక్షతి ॥ ౨ దిదంక్షాంచకార(బభూవ,ఆస) ౩ దిదంక్షితా-సి ॥ ౪ దిదంక్షిష్యతి ॥ ౫ దిదంక్షతు ॥ ౬ అదిదంక్షత్ ॥ ౭ దిదంక్షేత్ ॥ ౮ దిదంక్ష్యాత్ ॥ ౯ అదిదంక్షీత్-అదిదంక్షిష్టాం । ౧౦ అదిదంక్షిష్యత్

గర్హితందశతీత్యర్థే, లుపసదచరజపజభదహదశగౄభ్యోభావగర్హాయామితి యఙి జపజభదహదశభంజపశాంచేత్యభ్యాసస్యనుక్—
౧ దందశ్యతే ॥ ౨ దందశాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ దందశితా(సే,హే) ౪ దందశిష్యతే ॥ ౫ దందశ్యతాం ॥ ౬ అదందశ్యత ॥ ౭ దందశ్యేత॥ ౮ దందశిషీష్ట ॥ ౯ అదందశిష్ట ॥ ౧౦ అదందశిష్యత.

యఙ్లుకి—దందంశీతి, దందంష్టి, దందంష్టః,దందంశతీత్యాది.

కృ—దంష్టవ్యః । దంశనీయః । దంశ్యః । దష్టః । దష్టవాన్ । దశన్-దశతీ । వ్యతిదశమానః । దంక్ష్యన్-దంక్ష్యతీ-దంక్ష్యంతీ । దం

ష్టుం । దష్టం । దంశనం । దష్ట్వా । విదశ్య। దంశందంశం। దష్ట్వాదష్ట్వా

౨—దంశయితవ్యః । దంశనీయః । దంశ్యః । దంశితః । దంశితవాన్ । దంశయన్-దంశయన్తీ । దంశయమానః । దంశయిష్యన్-దంశయిష్యతీ-దంశయిష్యన్తీ । దంశయితుం । దంశితం । దంశనం । దంశయిత్వా । విదంశ్య । దంశందంశం । దంశయిత్వాదంశయిత్వా.

౩—దిదంక్షితవ్యః । దిదంక్షణీయః । దిదంక్ష్యః । దిదంక్షితః । దిదంక్షితవాన్ । దిదంక్షన్-దిదంక్షన్తీ । దిదంక్షిష్యన్-దిదంక్షిష్యతీ-దిదంక్షిష్యన్తీ । దిదంక్షితుం । దిదంక్షితం । దిదంక్షణం । దిదంక్షిత్వా । విదిదంక్ష్య । దిదంక్షందిదంక్షం । దిదంక్షిత్వాదిదంక్షిత్వా.

౪—దందశితవ్యః । దందశనీయః । దందశ్యః । దందశితః । దందశితవాన్ । దందశ్యమానః । దందశిష్యమాణః । దందశితుం । దందశితం । దందశనం । దందశిత్వా । విదందశ్య । దందశందందశం । దందశిత్వాదందశిత్వా.

౫—దందంశితవ్యః । దందంశనీయః । దందంశ్యః । దందంశితః । దందంశితవాన్ । దందశత్-దందశతౌ-దందశతః । దందశతీ । దందంశిష్యన్-దందంశిష్యతీ-దందంశిష్యన్తీ । దందంశితుం । దందంశితం । దందంశనం । దందంశిత్వా । విదందశ్య । దందంశందందంశం । దందంశిత్వాదందంశిత్వా.

దహ-భస్మీకరణే॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ.

౧ దహతి ॥ ౨ దదాహ-దేహతుః-దేహుః ॥ దేహిథ-దదగ్ధ-దేహివ-దేహిమ ॥ ౩ దగ్ధా-దగ్ధారౌ-సి ॥ ౪ ధక్ష్యతి ॥ ౫ దహతు ॥ ౬ అదహత్ ॥ ౭ దహేత్ ॥ ౮ దహ్యాత్ ॥ ౯ అధాక్షీత్-అదాగ్ధాం అధాక్షుః ॥ అధాక్షీః-అదాగ్ధం-అదాగ్ధ ॥ అధాక్షం-అధాక్ష్వ-అధాక్ష్మ ॥ ౧౦ అధక్ష్యత్.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిదహతే ॥ ౨ వ్యతిదేహే, వ్యతిదేహిషే, వ్యతిదేహిఢ్వే-ధ్వే । వ్యతిదేహివహే-వ్యతిదేహిమహే ॥ ౩ వ్యతిదగ్ధా (సే, హే) ౪ వ్యతిధక్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతిదహతాం । ౬ వ్యత్యదహత ॥ ౭ వ్యతిదహేత ॥ ౮ వ్యతిధక్షీష్ట ॥ ౯ వ్యత్యదగ్ధ-వ్యత్యధక్షాతాం వ్యత్యధక్షత ॥ వ్యత్యదగ్ధాః-వ్యత్యధక్షాథాం-వ్యత్యధగ్ధ్వం । వ్యత్యధక్షి-వ్యత్యధక్ష్వహి-వ్యత్యధక్ష్మహి ॥ ౧౦ వ్యత్యధక్ష్యత.

కర్మణి—౧ దహ్యతే ॥ ౨ దేహే, దేహిషే, దేహిఢ్వే-ధ్వే ॥ దేహివహే, దేహిమహే ॥ ౩ దగ్ధా (సే, హే) ౪ ధక్ష్యతే ॥ ౫ దహ్యతాం ॥ ౬ అదహ్యత ॥ ౭ దహ్యేత ॥ ౮ ధక్షీష్ట ॥ ౯ అదాహి, అధక్షాతాం, అధక్షత ॥ ౧౦ అధక్ష్యత.

ణౌ—౧ దాహయతి-తే ॥ ౨ దాహయాంచకార (చక్రే, బభూవ, ఆస) ౩ దాహయితా (సి, సే, హే) ౪ దాహయిష్యతి-తే ॥ ౫ దాహయతు-తాం ॥ ౬ అదాహయత్-త ॥ ౭ దాహయేత్-త ॥ ౮ దాహ్యాత్, దాహయిషీష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ౯ అదీదహత్, త ॥ ౧౦ అదాహయిష్యత్, త.

కర్మణి—౧ దాహ్యతే ॥ ౨ దాహయాంచక్రే (బభూవే, ఆసే) ౩ దాహయితా (సి, సే, హే) దాహితా (సే, హే) ౪ దాహిష్యతే, దాహయిష్యతే ॥ ౫ దాహ్యతాం ॥ ౬ అదాహ్యత ॥ ౭ దాహ్యేత ॥ ౮ దాహయిషీష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) దాహిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అదాహి-అదాహిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అదాహయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అదాహిష్యత-అదాహయిష్యత.

సని—౧ దిధక్షతి ॥ ౨ దిధక్షాంచకార (బభూవ-ఆస) ౩ దిధక్షితాసి ॥ ౪ దిధక్షిష్యతి ॥ ౫ దిధక్షతు ॥ ౬ అదిధక్షత్ ॥ ౭ దిధక్షేత్ ॥ ౮ దిధక్ష్యాత్ ॥ ౯ అదిధక్షీత్ ॥ ౧౦ అదిధక్షిష్యత్.

గర్హితం దహతీత్యర్థే లుపసదచరజపజభదహేత్యాదినా యఙి-

౧ దందహ్యతే ॥ ౨ దందహాంచక్రే (బభూవ-ఆస) ౩ దందహితా (సే-ట్) ౪ దందహిష్యతే ॥ ౫ దందహ్యతాం ॥ ౬ అదందహ్యత ॥ ౭ దందహ్యేత ॥ ౮ దందహిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అదందహిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అదందహిష్యత.

యఙ్లుకి—దందహీతి, దందగ్ధి, దందగ్ధః, దందహతీత్యాది.

౧—దగ్ధవ్యః, దహనీయః, దాహ్యః, దగ్ధః, దగ్ధవాన్, దహన్-దహంతీ, వ్యతిదహమానః, ధక్ష్యన్-ధక్ష్యతీ-ధక్ష్యంతీ, దగ్ధుం, దగ్ధః, దహనం, దగ్ధ్వా, విదహ్య, దాహందాహం, దగ్ధ్వాదగ్ధ్వా.

౨—దాహయితవ్యః, దాహనీయః, దాహ్యః, దాహితః, దాహితవాన్, దాహయన్-దాహయంతీ, దాహయమానః, దాహయిష్యన్-దాహయిష్యతీ-దాహయిష్యంతీ, దాహయితుం, దాహితం, దాహనం, దాహయిత్వా, విదాహ్య, దాహందాహం, దాహయిత్వాదాహయిత్వా.

౩—దిధక్షితవ్యః, దిధక్షణీయః, దిధక్ష్యః, దిధక్షితః, దిధక్షితవాన్, దిధక్షన్-దిధక్షంతీ, దిధక్షిష్యన్-దిధక్షిష్యతీ-దిధక్షిష్యంతీ, దిధక్షితుం, దిధక్షితం, దిధక్షణం, దిధక్షిత్వా, విదిధక్ష్య, దిధక్షందిధక్షం, దిధక్షిత్వాదిధక్షిత్వా.

౪—దందహితవ్యః, దందహనీయః, దందహ్యః, దందహితః, దందహితవాన్, దందహ్యమానః, దందహిష్యమాణః, దందహితుం, దందహితం, దందహనం, దందహిత్వా, విదందహ్య, దందహందందహం, దందహిత్వాదందహిత్వా.

౫—ణ్యతి-దందాహ్యః, శతరి-దందహత్-దందహతౌ-దందహతః, దందహతీ, దందహిష్యన్-దందహిష్యతీ-దందహిష్యంతీ, ణముళి-దందాహందందాహమితి విశేషః. అన్యత్పూర్వవత్.

ధ్రాఖృ-శోషణాలమర్థయోః॥శోషణాసకర్మకః॥ సెట్॥పరస్మైపదీ.
౧ ధ్రాఖతి ॥ ౨.దధ్రాఖ ॥ ౩ ధ్రాఖితా ॥ ౪ ధ్రాఖిష్యతి ॥ ౫ ధ్రాఖతు ॥ ౬. అధ్రాఖత్ ॥ ౭ ధ్రాఖేత్ ॥ ౮ ధ్రాఖ్యాత్ ॥ ౯ అధ్రాఖీత్ ॥ ౧౦ ఆధ్రాఖిష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిధ్రాఖతే ॥ ౨ వ్యతిదధ్రాఖే ॥ ౩ వ్యతిధ్రాఖితా(సే-హే)॥౪ వ్యతిధ్రాఖిష్యతే॥౫ వ్యతిధ్రాఖతాం ॥౬ వ్యత్యధ్రాఖత ॥ ౭ వ్యతిధ్రాఖేత ॥ ౮ వ్యతిధ్రాఖిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యధ్రాఖిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యధ్రాఖిష్యత.

కర్మణి—౧ ధ్రాఖ్యతే॥౨ దధ్రాఖే॥౩ ధ్రాఖితా(సే-హే)॥౪ ధ్రాఖిష్యతే ॥ ౫ ధ్రాఖ్యతాం ॥ ౬ అధ్రాఖ్యత ॥ ౭ ధ్రాఖ్యేత॥ ౮ ధ్రాఖిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అధ్రాఖి(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అధ్రాఖిష్యత.

ణౌ—౧ ధ్రాఖయతి-తే ॥ ౨ ధ్రాఖయాంచకార(చక్రే-బభూవ-ఆస) ॥ ౩ ధ్రాఖయితా (సి-సే-హే) ॥ ౪ ధ్రాఖయిష్యతి-తే ॥ ౫ ధ్రాఖయతు-తాం ॥ ౬ అధ్రాఖయత్-త ॥ ౭ ధ్రాఖయేత్-త ॥ ౮ ధ్రాఖ్యాత్-ధ్రాఖయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అదధ్రాఖత్-త॥ఋదిత్త్వాన్నోపధాహ్రస్వః ॥ ౧౦ అధ్రాఖయిష్యత్-త.

కర్మణి—౧ ధ్రాఖ్యతే ॥ ౨ ధ్రాఖయాంచక్రే(బభూవే,ఆసే) ౩ ధ్రాఖయితా(సే,హే)ధ్రాఖితా(సే,హే) ౪ ధ్రాఖయిష్యతే-ధ్రాఖిష్యతే ॥ ౫ ధ్రాఖ్యతాం । ౬ అధ్రాఖ్యత ॥ ౭ ధ్రాఖ్యేత ॥ ౮ ధ్రాఖిషీష్ట-ధ్వం । ధ్రాఖయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అధ్రాఖి-అధ్రాఖిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అధ్రాఖయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ॥ ౧౦ అధ్రాఖిష్యత-అధ్రాఖయిష్యత.

సని—౧ దిధ్రాఖిషతి ॥ ౨ దిధ్రాఖిషాంచకార(బభూవ.ఆస) ౩ దిధ్రాఖిషితా ॥ ౪ దిధ్రాఖిషిష్యతి ॥ ౫ దిధ్రాఖిషతు॥ ౬ అదిధ్రాఖిషత్ ॥ ౭ దిధ్రాఖిషేత్ ॥ ౮ దిధ్రాఖిష్యాత్ ॥ ౯ అదిధ్రాఖిషీ

ట్ ॥ ౧౦ అదిద్రాఖిషిష్యత్.

యఙి—౧ దాద్రాఖ్యతే ॥ ౨ దాద్రాఖాంచక్రే(బభూవ-ఆస) ౩ దాద్రాఖితా ॥ ౪ దాద్రాఖిష్యతే ॥ ౫ దాద్రాఖ్యతాం ॥ ౬ అదాద్రాఖ్యత ॥ ౭ దాద్రాఖ్యేత ॥ ౮ దాద్రాఖిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అదాద్రాఖిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అదాద్రాఖిష్యత.

యఙ్లుకి—దాద్రాఖీతి, దాద్రాక్తి, దాద్రాక్తః, దాద్రాఖతీత్యాది

౧—ద్రాఖితవ్యః, ద్రాఖణీయః, ద్రాఖ్యః, ద్రాఖితః, ద్రాఖితవాన్, ద్రాఖన్-ద్రాఖంతీ, ద్రాఖిష్యన్-ద్రాఖిష్యతీ-ద్రాఖిష్యంతీ, ద్రాఖితుం, ద్రాఖితం, ద్రాఖణం, ద్రాఖిత్వా, విద్రాఖ్య, ద్రాఖంద్రాఖం, ద్రాఖిత్వాద్రాఖిత్వా.

౨—ద్రాఖయితవ్యః, ద్రాఖణీయః, ద్రాఖ్యః, ద్రాఖితః, ద్రాఖితవాన్, ద్రాఖయన్-ద్రాఖయంతీ, ద్రాఖయిష్యన్-ద్రాఖయిష్యతీ-ద్రాఖయిష్యంతీ, ద్రాఖయితుం- ద్రాఖితం, ద్రాఖణం, ద్రాఖయిత్వా, విద్రాఖ్య, ద్రాఖంద్రాఖం, ద్రాఖయిత్వాద్రాఖయిత్వా.

౩—దిద్రాఖిషితవ్యః, దిద్రాఖిషణీయః, దిద్రాఖిష్యః, దిద్రాఖిషితః, దిద్రాఖిషితవాన్, దిద్రాఖిషన్-దిద్రాఖిషంతీ, దిద్రాఖిషిష్యన్-దిద్రాఖిషిష్యతీ-దిద్రాఖిషిష్యంతీ, దిద్రాఖిషితుం, దిద్రాఖిషితం, దిద్రాఖిషణం, దిద్రాఖిషిత్వా, విదిద్రాఖిష్య, దిద్రాఖిషందిద్రాఖిషం, దిద్రాఖిషిత్వాదిద్రాఖిషిత్వా.

౪—దాద్రాఖితవ్యః, దాద్రాఖణీయః, దాద్రాఖ్యః, దాద్రాఖితః, దాద్రాఖితవాన్, దాద్రాఖ్యమాణః, దాద్రాఖిష్యమాణః దాద్రాఖితుం, దాద్రాఖితం, దాద్రాఖణం, దాద్రాఖిత్వా, విదాద్రాఖ్య, దాద్రాఖందాద్రాఖం, దాద్రాఖిత్వాదాద్రాఖిత్వా

౫—శతరి-దాద్రాఖత్-దాద్రాఖతౌ-దాద్రాఖతః, దాద్రాఖతీ- దాద్రాఖిష్యన్-దాద్రాఖిష్యతీ-దాద్రాఖిష్యంతీ ఇతి విశేషః. శేషం ప్రాగ్వత్.

ధ్రాక్షి-ఘోరవాశితేచ॥చాత్కాంక్షాయాం॥
సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ధ్రాంక్షతి, దధ్రాంక్ష-ధ్రాంక్షితేత్యాదికాంక్షతివత్. పు-౧౯౭, ౯౯౮,౧౯౯.

దివి-ప్రీణనార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

దిన్వతి, దిదిన్వేత్యాదిజిన్వతివత్. పు-౩౬౭,౨౬౮,౨౬౯.

దుర్వీ-హింసార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

దూర్వతి, దుదూర్వేత్యాదిగుర్వీధాతువత్. పు-౩౨౮,౩౨౯,౨౩౦ హింసార్థత్వాన్నకర్మవ్యతీహారేతఙ్, ఈదిత్వాన్నిష్ఠాయాంనేట్॥దూర్ణః-దూర్ణవాన్.

దుహిర్-అర్దనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

దోహతి, దుదోహ,దోహితేత్యాదిచ్యుతిర్ధాతువత్. పు-౨౫౮ ౨౫౯-౨౬౦.

దృశిర్-ప్రేక్షణే,సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

పాఘ్రాధ్మేత్యాదినా శితిపశ్యాదేశః ॥ ౧ పశ్యతి ॥ ౨ దదర్శ-దదర్శిథ-దదష్ఠ ॥ విభాషాసృజిదృశోరితీడ్వా, దదృశివ-దదృశిమ ॥ ౩ ద్రష్టా-సి ॥ ౪ ద్రక్ష్యతి ॥ ౫ పశ్యతు ॥ ౬ అపశ్యత్ ॥ ౭ పశ్యేత్॥ ౮ దృశ్యాత్ ॥ ౯ అదర్శత్ ॥ ఛ్లేరఙ్ఋదృశోఙిగుణఇతిగుణః ॥ అద్రాక్షీత్-అద్రాష్టాం-అద్రాక్షుః॥సదృశఇతిక్లేర్గ్నాక్సః॥౧౦అద్రక్ష్యత్

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిపశ్యతే ॥ ౨ వ్యతిదదృశే ॥ ౩ వ్యతిద్రష్టా (సే-హే) ౩ వ్యతిద్రక్ష్యతే ॥ ౪ వ్యతిపశ్యతాం ॥ ౫ వ్యత్యపశ్యత ॥ ౬ వ్యతిపశ్యేత ॥ ౭ వ్యతిదృక్షీష్ట ॥ ౯ వ్యత్యదృష్ట- వ్యత్యదృక్షాతాం-వ్యత్యదృక్షత ॥ ౧౦ వ్యత్యద్రక్ష్యత ॥

సంపూర్వకాదకర్మకాదస్మాదర్తిశ్రుదృశిభ్యశ్చేతి వక్తవ్యమిత్యాత్మనేపదమ్ ॥ సంపశ్యతే, సందదృశే ఇత్యాదిప్రాగ్వత్.

కర్మణి—౧ దృశ్యతే ॥ ౨ దదృశే-దదృశిషే-దదృశిధ్వే ॥ దదృశివహే-దదృశిమహే ॥ 3 స్యసిచ్సీయుడిత్యాదినాచిణ్వద్భావవికల్పః॥ ౪ దర్శితా(సే,హే)ద్రష్టా (సే,హే) ౪ దర్శిష్యతే-ద్రక్ష్యతే ॥ ౫ దృశ్యతాం ॥ ౬ అదృశ్యత ॥ ౭ దృశ్యేత ॥ ౮ దర్శిషీష్ట-ధ్వం॥దృక్షీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అదర్శి-అదర్శిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అదృక్షాతాం-ధ్వం ॥ ౧౦ అదర్శిష్యత,అద్రక్ష్యత.

ణౌ—౧ దర్శయతి-తే ॥ ౨ దర్శయాంచకార (చక్రే),బభూవ,ఆస) 3 దర్శయితా (సి,సే,హే) ౪ దర్శయిష్యతి-తే ॥ ౫ దర్శయతు-తాం ॥ ౬ అదర్శయత్-త ॥ ౭ దర్శయేత్-త ॥౮దర్శ్యాత్-దర్శయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)౯ అదీదృశత్-త॥అదదర్శత్-త॥౧౦అదర్శయిష్యత్-త॥

కర్మణి—౧ దర్శ్యతే ॥ ౨దర్శయాంచక్రే(బభూవ,ఆసే)3 దర్శయితా(సే,హే) దర్శితా (సే,హే) ౪ దర్శిష్యతే-దర్శయిష్యతే ॥ ౫ దర్శ్యతాం॥౬అదర్శ్యత ॥ ౭ దర్శ్యేత॥౮ దర్శయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) దర్శిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అదర్శి-అదర్శిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) అదర్శయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం)౧౦ అదర్శిష్యత-అదర్శయిష్యత ॥

సని—జ్ఞాశ్రుస్మృదృశాంసన ఇత్యాత్మనేపదమ్ ॥ ౧ దిదృక్షతే॥౨ దిదృక్షాంచక్రే(బభూవ,ఆస) 3 దిదృక్షితా (సే,హే) ౪ దిదృక్షిష్యతే ౫ దిదృక్షతాం ॥ ౬ అదిదృక్షత ॥ ౭ దిదృక్షేత ॥ ౮ దిదృక్షిషీష్ట॥౯ అదిదృక్షిష్ట ॥ ౧౦ అదిదృక్షిష్యత.

యఙి—౧ దరీదృశ్యతే ॥ ౨ దరీదృశాంచక్రే(బభూవ,ఆస) 3 దరీదృశితా(సే,హే) ౪ దరీదృశిష్యతే ॥ ౫ దరీదృశ్యతాం ॥ ౬ అదరీదృశ్యత ॥ ౭ దరీదృశ్యేత ॥ ౮ దరీదృశిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అదరీదృశిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అదరీదృశిష్యత.

యఙ్లుకి— దర్దృశీతి, దరిదృశీతి, దరీదృశీతి, దర్దర్ష్టి, దరిదర్ష్టి, దరీదర్ష్టి, దర్దృష్టః, దరిదృష్టః, దరీదృష్టః; దర్దృశతి, దరిదృశతి, దరీదృశతీత్యాది.

౧—ద్రష్టవ్యః । దర్శనీయః । దృశ్యః । ఋదుపధాచ్చాక్లృపి చృతేరితి క్యప్ । దృష్టః । దృష్టవాన్ । పశ్యన్-పశ్యన్తీ । ప్రతిపశ్యమానః । సంపశ్యమానః । ద్రక్ష్యన్-ద్రక్ష్యతీ-ద్రక్ష్యన్తీ । ద్రష్టుం । దృష్టం । దర్శనం । దృష్ట్వా । సందృశ్య । దర్శందర్శం । దృష్ట్వాదృష్ట్వా.

౨—దర్శయితవ్యః । దర్శనీయః । దర్శ్యః । దర్శితః । దర్శితవాన్ । దర్శయన్-దర్శయన్తీ । దర్శయమానః । దర్శయిష్యన్-దర్శయిష్యతీ-దర్శయిష్యన్తీ । దర్శయిష్యమాణః । దర్శయితుం । దర్శితం । దర్శనం । దర్శయిత్వా । ప్రదర్శ్య । దర్శందర్శం । దర్శయిత్వాదర్శయిత్వా.

౩—దిదృక్షితవ్యః । దిదృక్షణీయః । దిదృక్ష్యః । దిదృక్షితః । దిదృక్షితవాన్ । దిదృక్షమాణః । దిదృక్షిష్యమాణః । దిదృక్షితుం । దిదృక్షితం । దిదృక్షణం । దిదృక్షిత్వా । సందిదృక్ష్య । దిదృక్షందిదృక్షం. దిదృక్షిత్వాదిదృక్షిత్వా.

౪—దరీదృశితవ్యః । దరీదృశనీయః । దరీదృశ్యః । దరీదృశితః । దరీదృశితవాన్ । దరీదృశ్యమానః । దరీదృశిష్యమాణః । దరీదృశితుం । దరీదృశితం । దరీదృశనం । దరీదృశిత్వా । ప్రదరీదృశ్య । దరీదృశందరీదృశం । దరీదృశిత్వాదరీదృశిత్వా.

౫—దర్దర్శితవ్యః । దర్దర్శనీయః । దర్దర్శ్యః । దరిదర్శితవ్యః । దరిదర్శనీయః । దరిదర్శ్యః । దరీదర్శితవ్యః । దరీదర్శనీయః । దరీదర్శ్యః । దర్దృశితః । దరిదృశితః । దరీదృశితః । దర్దృశితవాన్ । దరిదృశితవాన్ । దరీదృశితవాన్ । దర్దృశత్-దర్దృశతౌ-దర్దృశతః । దర్దృశతీ । దరిదృశత్-దరిదృశతౌ-దరిదృశతః ॥ దరిదృశతీ । దరీదృశత్-దరీదృశతౌ-దరీదృశతః ॥ దరీదృశతీ । దర్దర్శిష్యన్-దర్దర్శిష్యతీ-దర్దర్శిష్యం

తి । దరిదర్హిష్యతి - దరిదర్హిష్యతి - దరిదర్హిష్యంతి । దరీదర్హిష్యతి-దరీదర్హిష్యతి - దరీదర్హిష్యంతి । దర్దర్హితుం - దరిదర్హితుం - దరీదర్హితుం । దర్దృహితం-దరిదృహితం-దరీదృహితం । దర్దర్హనం-దరిదర్హనం-దరీదర్హనం । దర్దర్హిత్వా-దరిదర్హిత్వా,దరీదర్హిత్వా । ప్రదర్దృహ్య । ప్రదరిదృహ్య । ప్రదరీదృహ్య । దర్దర్హందర్దర్హం । దర్దర్హిత్వాదర్దర్హిత్వా । దరిదర్హందరిదర్హం । దరిదర్హిత్వాదరిదర్హిత్వా । దరీదర్హందరీదర్హం । దరీదర్హిత్వాదరీదర్హిత్వా.

దృహ-వృద్ధౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

దర్హతి, దదర్హేత్యాదిగృజధాతువత్. పు-౨౪౧

దృహి-వృద్ధౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

దృంహతి, దదృంహేత్యాదిగృంజతివత్. పు-౨౪౩. దృఢః, దృహదృహిభ్యాంస్థూలబలవతిచార్థే-దృఢః స్థూలబలయోరితి క్తే నిడభావస్తస్యఢత్వం హస్యలోపణ్ణదిత్వా నలోపశ్చనిపాత్యతే, దృహితో దృంహితో௨న్యః।దృహితవాన్-దృంహితవాన్ ..ఇతి దాదయః..

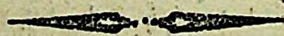
ధ్రజ,ధ్రజి,ధ్వజ,ధ్వజి-గతౌ॥సకర్మకాః॥సేటః॥పరస్మైపదినః

ధ్రజతి, దధ్రాజేత్యాదిగదతివత్. పు-౨౨౭.

ధ్రంజతి, దధ్రంజేత్యాదిక్రందతివత్. పు-౯౯౦

ధ్వజతి, దధ్వాజేత్యాదిగదతివత్. పు-౨౨౭

ధ్వంజతి, దధ్వంజేత్యాదిక్రందతివత్. పు-౯౯౦

ధణ ఇతి కైశ్చిత్పఠ్యతే-శబ్దార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ధణతి, దధాణ-దధణతురిత్యాదిగదతివత్. పు-౨౨౭

యఙ్లుకి—దాధణీతి, దంధణ్టి, దంధాణ్ణః, దంధణతీత్యాది

ధ్వణ-శబ్దార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ధ్వణతి, దధ్వాణ, దధ్వణతురిత్యాదిప్రాగ్వత్. పు; ౨౩౮

యఙ్లుకి—దంధ్వణీతి, దంధ్వంటి, దంధ్వాంటకి, దంధ్వణతీత్యాది.

ధ్రిణ-శబ్దార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ధ్రిణతి, దధ్రాణ, దధ్రిణతురిత్యాదిప్రాగ్వత్. పు-౨౩౮. ఉపదేశేనాన్తత్వాయం, రేఫాత్పరత్వాణ్ణత్వమ్, ణోపదేశఫలం యఙ్లుకి ణుడభావే దంధ్రింతి, దంధ్రణీతి, దంధ్రింతి, దంధ్రింతకి, దంధ్రిణతీత్యాది

ధ్వన-శబ్దే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

ధ్వనతీత్యాదిచలతివత్. పు, ౨౫౫. దధ్వాన, దధ్వనతురిత్యాది గదతివత్, పు-౨౨౮. లుఙి అధ్వనీత్, అధ్వానీత్, భావేణిటి, దధ్వనే॥ ణౌ-శబ్దార్థే, మిత్త్వాత్కంపనార్థకచలతివత్. పు, ౨౫౫. ధ్వనయతి ఘంటాం॥ లుఙి అదిధ్వనత్-త॥ శబ్దాదన్యత్ర ధ్వానయతి॥ అస్పష్టాక్షరముచ్చారయతీత్యర్థః, అన్యత్సర్వమన్యథాకరణార్థకచాలయతివత్. పు-౨౨౫. లుఙి, అదిధ్వనత్-త॥ యఙి-౧ దంధ్వన్యతే ౨ దంధ్వనాంచక్రే (బభూవ, ఆస) ౩ దంధ్వనితా(సే, హే) ౪ దంధ్వనిష్యతే॥ ౫ దంధ్వన్యతాం॥ ౬ అదంధ్వన్యత॥ ౭ దంధ్వన్యేత॥ ౮ దంధ్వనిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అదంధ్వనిష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అదంధ్వనిష్యత॥ యఙ్లుకి, దంధ్వనీతి, దంధ్వంతి, దంధ్వాంతకి, దంధ్వనతీత్యాది॥ ధ్వాంతం-తమః, క్షుబ్ధస్వాంతేత్యాదినా తమసి వాచ్యే క్తస్యేడభావో నిపాత్యతే, అన్యత్రధ్వనితం, ధ్వనితవానితివిశేషః.

ధవి-గత్యర్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ధన్వతి, దధన్వ, దధన్వతురిత్యాదికన్దతివత్. పు. ౧౯౦. గత్యర్థత్వా

త్వాన్న కర్మవ్యతీహారేతఙ్, యఙ్లుకి, దాధసీతి, దాధంతి, దాధాతః, దాధసన్నిత్యాది.

ధ్రాఖృ-శోషణాలమర్థయోః॥సకర్మకః॥ సేట్॥పరస్మైపదీ॥
ధ్రాఖతి, దధ్రాఖ-దధ్రాఖతురిత్యాది దాఖతివత్. పు-౭౯౫.

ధ్రాక్షి-ధ్వాక్షి, ఘోరవాశితేచ॥అకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ॥
ధ్రాంక్షతి; దధ్రాంక్ష॥ ధ్వాంక్షతి, దధ్వాంక్షేత్యాది కాంక్షతివత్. పు-౧౯౭.

ధివి-ప్రీణనార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥
ధిన్వతి, దిధిన్వ-దిధిన్వతురిత్యాది జిన్వతివత్. పు-౬౮౭. యఙ్లుకి దేధిన్వీతి, దేధింతి, దేధింతః, దేధిన్వతీత్యాది.

ధుర్వీ-హింసార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥
ధూర్వతి, దుధూర్వ-దుధూర్వతురిత్యాది గుర్వీధాతువత్. పు. ౬౫౮. హింసార్థత్వాన్న కర్మవ్యతీహారేతఙ్॥ ఈదిత్వాన్నిష్ఠాయాం నేట్॥ధూర్ణః-ధూర్ణవాన్.

ధూప-సంతాపే॥సకర్మకః॥సేట్॥ పరస్మైపదీ॥
గుపూధూపేత్యాదినా స్వార్థే ఆయప్రత్యయః ॥ ౧ ధూపాయతి॥ ఆయాదయ ఆర్ధధాతుకే వేత్యార్ధధాతుకే వాయప్రత్యయః ॥ ౨ధూపాయాంచకార(బభూవ,ఆస) దుధూప-దుధూపతుః ॥ 3 ధూపాయితా-ధూపితా ॥ ధూపితాసి ॥ ౪ ధూపాయిష్యతి;ధూపిష్యతి ॥ ౫ధూపాయతు॥ ౬ అధూపాయత్ ॥ ౭ ధూపాయేత్ ॥ ౮ ధూపాయ్యాత్-ధూప్యాత్

౯ అధూపాయీత్-అధూపాయిష్టాం ॥ అధూపీత్-అధూపిష్టాం ॥ ౧౦ అధూపాయిష్యత్-అధూపిష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిధూపాయతే ॥ ౨ వ్యతిధూపాయాం చక్రే (బభూవ, ఆస) వ్యతిదుధూపే ॥ ౩ వ్యతిధూపాయితా (సే, హే) వ్యతిధూపితా (సే, హే) ౪ వ్యతిధూపాయిష్యతే-వ్యతిధూపిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిధూపాయతాం ॥ ౬ వ్యత్యధూపాయత ॥ ౭ వ్యతిధూపాయేత ॥ ౮ వ్యతిధూపాయిషీష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) వ్యతిధూపిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యధూపాయిష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) వ్యత్యధూపిష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యధూపాయిష్యత వ్యత్యధూపిష్యత.

కర్మణి—౧ ధూపాయ్యతే-ధూప్యతే ॥ ౨ ధూపాయాం చక్రే (బభూవే, ఢ్వే, ధ్వే, ఆసే) దుధూపే ॥ ౩ ధూపాయితా (సే, హే) ధూపితా (సే, హే) ౪ ధూపాయిష్యతే-ధూపిష్యతే ॥ ౫ ధూపాయ్యతాం, ధూప్యతాం ॥ ౬ అధూపాయ్యత-అధూప్యత ॥ ౭ ధూపాయ్యేత, ధూప్యేత ౮ ధూపాయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ధూపిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అధూపాయి-అధూపాయిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) అధూపి-అధూపిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) ॥ ౧౦ అధూపాయిష్యత-అధూపిష్యత.

ణౌ—౧ ధూపాయయతి-తే ॥ ధూపయతి-తే ॥ ౨ ధూపాయయాం చకార (చక్రే, బభూవ, ఆస) ధూపయాం చకార (చక్రే, బభూవ, ఆస) ౩ ధూపాయయితా (సి, సే, హే) ధూపయితా (సి, సే, హే) ౪ ధూపాయయిష్యతి, తే ॥ ధూపయిష్యతి-తే ॥ ౫ ధూపాయయతు-తాం ॥ ధూపయతు-తాం ॥ ౬ అధూపాయయల్-త ॥ అధూపయల్-త ॥ ౭ ధూపాయయేల్, త ॥ ధూపయేల్-త ॥ ౮ ధూపాయ్యాల్-ధూపాయయిషీష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ధూప్యాత్-ధూపయిషీష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ౯ అదుధూపాయల్-త ॥ అదుధూపల్-త ॥ ౧౦ అధూపాయయిష్యల్-త ॥ అధూపయిష్యల్-త.

కర్మణి—౧ ధూపాయ్యతే-ధూప్యతే ॥ ౨ ధూపాయయాం చక్రే

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(బభూవే, ఢ్వే, ధ్వే, ఆసే) ధూపయాంచక్రే (బభూవే, ఢ్వే, ధ్వే, ఆసే) ౩ ధూపాయయితా (సే, హే) ధూపాయితా (సే, హే) ధూపయితా (సే, హే). ధూపితా (సే, హే) ॥ ౪ ధూపాయయిష్యతే-ధూపాయిష్యతే-ధూపయిష్యతే - ధూపిష్యతే ॥ ౫ ధూపాయ్యతాం. ధూప్యతాం ॥ ౬ అధూపాయ్యత-అధూప్యత ॥ ౭ ధూపాయ్యేత-ధూప్యేత ॥ ౮ ధూపాయయిషీష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ధూపాయిషీష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ధూపయిషీష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ధూపిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అధూపాయి-అధూపాయయిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) అధూపాయిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) అధూపి- అధూపయిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) అధూపిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అధూపాయయిష్యత-అధూపాయిష్యత-అధూపయిష్యత-అధూపిష్యత.

సని—౧ దుధూపాయిషతి-దుధూపిషతి ॥ ౨ దుధూపాయిషాంచకార (బభూవ, ఆస) దుధూపిషాంచకార (బభూవ, ఆస) ౩ దుధూపాయిషితా-సి ॥ దుధూపిషితా-సి ॥ ౪ దుధూపాయిషిష్యతి-దుధూపిషిష్యతి ॥ ౫ దుధూపాయిషతు-దుధూపిషతు ॥ ౬ అదుధూపాయిషత్ -అదుధూపిషత్ ॥ దుధూపాయిషేత్ -దుధూపిషేత్ ॥ ౮ దుధూపాయిషాత్ -దుధూపిషాత్ ॥ అదుధూపాయిషీత్ -అదుధూపిషీత్ ॥ ౧౦ అదుధూపాయిషిష్యత్ -అదుధూపిషిష్యత్.

అస్మాద్యఙివివక్షితే ఆయప్రత్యయసమ్భావనాయాం ధాతోరనేకాచ్త్వాన్నయఙ్ ॥ తదసమ్భావనాయాం తుస్యాదేవ ॥ ౧ దోధూప్యతే ౨ దోధూపాంచక్రే (బభూవ, ఆస) ౩ దోధూపితా (సే, హే) ౪ దోధూపిష్యతే ॥ ౫ దోధూప్యతాం ॥ ౬ అదోధూప్యత ॥ ౭ దోధూప్యేత ౮ దోధూపిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అదోధూపిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అదోధూపిష్యత.

యఙ్లుకి—దోధూపీతి, దోధూప్తి, దోధూప్తః, దోధూపతీత్యాది

౧—ధూపాయితవ్యః, ధూపితవ్యః, ధూపాయనీయః, ధూపనీయః, ధూపాయ్యః, ధూప్యః, ధూపాయితః, ధూపితః, ధూపాయితవాన్,

ధూపితవాన్, ధూపాయన్-ధూపాయంతీ, ధూపాయిష్యన్-ధూపాయిష్యతీ-ధూపాయిష్యంతీ । ధూపిష్యన్-ధూపిష్యతీ-ధూపిష్యంతీ ధూపాయితుం । ధూపితుం । ధూపాయితం । ధూపితం । ధూపాయనం । ధూపనం । ధూపాయిత్వా । ధూపిత్వా । ప్రధూపాయ్య । ప్రధూప్య । ధూపాయం ధూపాయం । ధూపాయిత్వా ధూపాయిత్వా । ధూపంధూపం । ధూపిత్వా ధూపిత్వా.

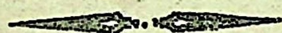
౨—ధూపాయయితవ్యః, ధూపయితవ్యః, ధూపాయనీయః, ధూపనీయః, ధూపాయ్యః, ధూప్యః, ధూపాయితః, ధూపితః, ధూపాయితవాన్; ధూపితవాన్, ధూపాయయన్-ధూపాయయంతీ, ధూపాయయమానః, ధూపయన్-ధూపయంతీ; ధూపయమానః, ధూపాయయిష్యన్-ధూపాయయిష్యతీ-ధూపాయయిష్యంతీ, ధూపాయయిష్యమాణః, ధూపయిష్యన్-ధూపయిష్యతీ-ధూపయిష్యంతీ, ధూపయిష్యమాణః, ధూపాయయితుం, ధూపయితుం, ధూపాయితం, ధూపితం, ధూపాయనం, ధూపనం, ధూపాయయిత్వా, ధూపయిత్వా, ప్రధూపాయ్య, ప్రధూప్య, ధూపాయంధూపాయం, ధూపాయయిత్వాధూపాయయిత్వా, ధూపంధూపం, ధూపయిత్వాధూపయిత్వా.

౩—దుధూపాయిషితవ్యః; దుధూపిషితవ్యః, దుధూపాయిషణీయః దుధూపిషణీయః, దుధూపాయిష్యః, దుధూపిష్యః, దుధూపాయిషితః, దుధూపాయిషితవాన్, దుధూపిషితః, దుధూపిషితవాన్, దుధూపాయిషన్-దుధూపాయిషంతీ, దుధూపిషన్-దుధూపిషంతీ, దుధూపాయిషిష్యన్-దుధూపాయిషిష్యతీ-దుధూపాయిషిష్యంతీ, దుధూపిషిష్యన్, దుధూపిషిష్యతీ-దుధూపిషిష్యంతీ, దుధూపాయిషితుం, దుధూపిషితుం, దుధూపాయిషితం, దుధూపిషితం, దుధూపాయిషణం, దుధూపిషణం, దుధూపాయిషిత్వా, దుధూపిషిత్వా, ప్రదుధూపాయిష్య, ప్రదుధూపిష్య, దుధూపాయిషందుధూపాయిషం,

దుధూపాయిషిత్వాదుధూపాయిషిత్వా, దుధూపిషందుధూపిషం; దు
ధూపిషిత్వాదుధూపిషిత్వా.

౪—దోధూపితవ్యః, దోధూపనీయః, దోధూప్యః, దోధూపితః, దోధూపితవాన్, దోధూప్యమానః, దోధూపిష్యమాణః, దోధూపితుం, దోధూపితం, దోధూపనం, దోధూపిత్వా, ప్రదోధూప్య, దోధూపందోధూపం, దోధూపిత్వాదోధూపిత్వా.

౫—శతరి-దోధూపత్-దోధూపతౌ-దోధూపతః, స్త్రియాందోధూపతీ, దోధూపిష్యన్-దోధూపిష్యతీ-దోధూపిష్యంతీతివిశేషః, శేషంప్రాగ్వత్.

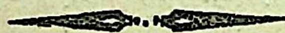
ధృజ-గతౌ,సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ.

ధర్జతి, దధర్జ-దధృజతురిత్యాదిగృజధాతువత్. పు-౨౪౧

ధృజి-గతౌ,సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

ధృంజది, దధృంజ-దధృంజతురిత్యాదిగృంజతివత్. పు-౨౪౩.

ధోర్వృ-గతిచాతుర్యే,అకర్మకః,సేట్,పరస్మైపదీ

౧ ధోరతి ॥ ౨ దుధోర ॥ ౩ ధోరితా-సి ॥ ౪ ధోరిష్యతి ॥౫ ధోరతు ॥ ౬ అధోరత్ ॥ ౭ ధోరేత్ ॥ ౮ ధోర్యాత్ ॥ ౯ అధోరీత్ ॥ ౧౦ అధోరిష్యత్.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిధోరతె ॥ ౨ వ్యతిదుధోరె ॥ ౩ వ్యతిధోరితా(సే-హే) ౪ వ్యతిధోరిష్యతె ॥ ౫ వ్యతిధోరతాం ॥ ౬ వ్యత్యధోరత । ౭ వ్యతిధోరెత ॥ ౮ వ్యతిధోరిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ వ్యత్యధోరిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)౧౦ వ్యత్యధోరిష్యత.

భావే—౧ ధోర్యతె ॥ ౨ దుధోరె ॥ ౩ధోరితా ౪ ధోరిష్యతే

౫ ధోర్యతాం ॥ ౬ అధోర్యత ॥ ౭ ధోర్యేత ॥ ౮ ధోరిషీష్ట ॥ ౯ అధోరి ॥ ౧౦ అధోరిష్యత.

ణౌ—౧ ధోరయతి-తే ॥ ౨ ధోరయాఞ్చకార(చక్రే) బభూవ, ఆస) ౩ ధోరయితా(సి, సే, హే) ౪ ధోరయిష్యతి-తే ॥ ౫ ధోరయతు-తాం ॥ ౬ అధోరయత్-త ॥ ౭ ధోరయేత్-త ॥ ౮ ధోర్యాత్-ధోరయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అదుధోరత్-త ॥ ౧౦ అధోరయిష్యత్-త.

కర్మణి—౧ ధోర్యతే । ౨ ధోరయాఞ్చక్రే (బభూవే, ఢ్వే, ధ్వే, ఆసే) ౩ ధోరయితా(సే, హే) ధోరితా (సే, హే) ౪ ధోరయిష్యతే-ధోరిష్యతే ॥ ౫ ధోర్యతాం ॥ ౬ అధోర్యత ॥ ౭ ధోర్యేత ॥ ౮ ధోరయిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ధోరిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అధోరి, అధోరిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) అధోరయిషాతాం(ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అధోరయిష్యత -అధోరిష్యత.

సని—౧ దుధోరిషతి - ౨ దుధోరిషాఞ్చకార (బభూవ, ఆస) ౩ దుధోరిషితా-సి ॥ ౪ దుధోరిషిష్యతి ॥ ౫ దుధోరిషతు । ౬ అదుధోరిషత్ ॥ ౭ దుధోరిషేత్ ॥ ౮ దుధోరిష్యాత్ ॥ ౯ అదుధోరిషీత్ ॥ ౧౦ అదుధోరిషిష్యత్.

యఙి—౧ దోధోర్యతే ॥ ౨ దోధోరాఞ్చక్రే(బభూవ, ఆస) ౩ దోధోరితా(సే, హే) ౪ దోధోరిష్యతే ॥ ౫ దోధోర్యతాం ॥ ౬ అదోధోర్యత ॥ ౭ దోధోర్యేత ॥ ౮ దోధోరిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అదోధోరిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అదోధోరిష్యత.

యఙ్లుకి—దోధోరీతి, దోధోర్తి, దోధోర్త్తః, దోధోరతీత్యాది.

౧—ధోరితవ్యం, ధోరణీయం, ధోర్యం, ధోరితః, ధోరితవాన్ ధోరన్-ధోరన్తీ, ధోరిష్యన్-ధోరిష్యతీ-ధోరిష్యన్తీ-ధోరితుం, ధోరితం, ధోరణం, ధోరిత్వా, విధోర్య ధోరం ధోరం, ధోరిత్వా ధోరిత్వా.

౨—ధోరయితవ్యః, ధోరణీయః, ధోర్యః, ధోరితః, ధోరితవాన్, ధోరయన్-ధోరయంతీ, ధోరయమాణః, ధోరయిష్యన్-ధోరయిష్యతీ-ధోరయిష్యంతీ, ధోరయిష్యమాణః, ధోరయితుం, ధోరితం, ధోరణం, ధోరయిత్వా, ఆధోర్య, ధోరంధోరం, ధోరయిత్వాధోరయిత్వా.

౩—దుధోరిషితవ్యం, దుధోరిషణీయం, దుధోరిష్యం, దుధోరిషితః, దుధోరిషితవాన్; దుధోరిషన్-దుధోరిషంతీ, దుధోరిష్యన్-దుధోరిష్యతీ-దుధోరిష్యంతీ, దుధోరిషితుం, దుధోరిషితం, దుధోరిషణం, దుధోరిషిత్వా, ఆదుధోరిష్య, దుధోరిషం దుధోరిషం, దుధోరిషిత్వాదుధోరిషిత్వా.

౪—దోధోరితవ్యం, దోధోరణీయం, దోధోర్యం, దోధోరితః, దోధోరితవాన్, దోధోర్యమాణః, దోధోరిష్యమాణః, దోధోరితుం; దోధోరితం, దోధోరణం, దోధోరిత్వా, ఆదోధోర్య, దోధోరందోధోరం, దోధోరిత్వాదోధోరిత్వా.

౫—శతరి, దోధోరత్-దోధోరతా-దోధోరతః, దోధోరతీ, దోధోరిష్యన్-దోధోరిష్యతీ-దోధోరిష్యంతీతివిశేషః, శేషం ప్రాగ్వత్

ఇతి ధాదయః

నట-నృత్తౌ, అకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

నటతి-ననాట-నేటతుః-నేటురిత్యాదిణటధాతువత్. పు-౨౭౨.

అస్య ఘటాదిత్వాభావాదమిత్త్వేనణౌ హ్రస్వోన ॥ ౧ నాటయతి-తే ౨ నాటయాఞ్చకార(చకే)-బభూవ-ఆస) ౩ నాటయితా (సి-సే-హే) ౪ నాటయిష్యతి-తే ॥ ౫ నాటయతు-తాం ॥ ౬ అనాటయత్-త ॥ ౭ నాటయేత్-త ॥ ౮ నాట్యాత్-నాటయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అనీనటత్-త ॥ ౧౦ అనాటయిష్యత్-త.

కర్మణి—౧ నాట్యతే ॥ ౨ నాటయాఞ్చక్రే (బభూవే-ఢ్వే-ధ్వే

ఆసే) ౩ నాటయితా(సే-హే) నాటితా(సే-హే) ౪ నాటయిష్యతే-నాటిష్యతే ॥ ౫ నాట్యతాం ॥ ౬ అనాట్యత ॥ ౭ నాట్యేత ॥ ౮ నాటయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)నాటిషీష్ట-ధ్వం ౯ అనాటి-అనాటిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) అనాటయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అనాటిష్యత-అనాటయిష్యత ॥ శేషంఘటాదినటతివత్. పు-౨౭౨.

నర్ద-శబ్దే,అకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

నర్దతి-ననర్దేత్యాదికర్జతివత్. పు-౧౯౬.

టునది-సమృద్ధౌ,అకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

నందతి-ననంద-నదందతురిత్యాదిక్రందతివత్. పు-౧౯౦.

నీల-వర్ణే,అకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

నీలతి- నినీలేత్యాదిక్రీడతివత్. పు-౨౦౫. ణౌచఙి-అనీనిలదిత్యాది

ఇతినాదయః.

పట-గతౌ. అకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

పటతి॥పపాట-పేటతురిత్యాది, శేషంగదతివత్. పు-౨౨౮.

పఠ-వ్యక్తాయాంవాచి,సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

పఠతి-పపాఠ-పేఠతురిత్యాదిప్రాగ్వత్. పు-౨౨౮.

పర్వ,పర్బ-గతౌ,సకర్మకౌ, సేటౌ,పరస్మైపదినౌ

పర్వతి-పపర్వేత్యాది, పర్బతి-పపర్బేత్యాదిచకర్జతివత్. పు-౧౯౬.

పత్లృ-గతౌ, అకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ.

౧ పతతి ॥ ౨ పపాత-పేతతుః-పేతుః ॥ ౩ పతితా-సి ॥ ౪ పతిష్యతి ॥ ౫ పతతు ॥ ౬ అపతత్ ॥ ౭ పతేత్ ॥ ౮ పత్యాత్ ॥ ల్పదిత్త్వాదఙ్, పతఃపుమితిపుమాగమః ॥ ౯ అపప్తత్-అపప్తతాం-అపప్తన్ ॥ అపప్తః-అపప్తతం-అపప్తత ॥ అపప్తం-అపప్తావ-అపప్తామ ॥ ౧౦ అపతిష్యత్.

గత్యర్థత్వాన్నకర్మవ్యతీహారే తఙ్, భావే—౧ పత్యతే ॥ ౨ పేతే ॥ ౩ పతితా ॥ ౪ పతిష్యతే ॥ ౫ పత్యతాం ॥ ౬ అపత్యత ॥ ౭ పత్యేత ॥ ౮ పతిషీష్ట ॥ ౯ అపాతి ॥ ౧౦ అపతిష్యత.

ణౌ—౧ పాతయతి-తే ॥ ౨ పాతయాఞ్చకార(చక్రే)-బభూవ-ఆస) ౩ పాతయితా(సి-సే-హే) ౪ పాతయిష్యతి-తే ॥ ౫ పాతయతు-తాం ॥ ౬ అపాతయత్-త ॥ ౭ పాతయేత్-త ॥ ౮ పాత్యాత్-పాతయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అపాతి-అపాతిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అపాతయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦అపాతిష్యత-అపాతయిష్యత.

కర్మణి—౧పాత్యతే॥ ౨పాతయాఞ్చక్రే(బభూవే-ఢ్వే-ధ్వే-ఆసే) ౩ పాతయితా(సే-హే) పాతితా(సే-హే) ౪పాతయిష్యతే-పాతిష్యతే ॥ ౫ పాత్యతాం ॥ ౬ అపాత్యత ॥ ౭ పాత్యేత ॥ ౮ పాతయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) పాతిషీష్ట;ఢ్వం,౯ అపాతి-అపాతిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అపాతయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦అపాతిష్యత-అపాతయిష్యత.

సని—తనిపతిదరిద్రాతిభ్యస్సనఇడ్వావాచ్యఇతిసెట్ ॥ ఇడభావే సనిమీమాఘురభలభశకపతపదామచఇసితీసాదేశః ॥ ౧ పిత్సతి-పిపతిషతి ॥ ౨ పిత్సాఞ్చకార-పిపతిషాఞ్చకార(బభూవ-ఆస) ౩ పిత్సితా-సి ॥ పిపతిషితా-సి ॥ ౪ పిత్సిష్యతి-పిపతిషిష్యతి॥ ౫పిత్సతు-పిపతిషతు ॥ ౬ అపిత్సత్-అపిపతిషత్ ॥ ౭ పిత్సేత్-పిపతిషేత్॥ ౮పిత్స్యాత్-పిపతిష్యాత్ ॥ ౯ అపిత్సీత్-అపిపతిషీత్ ॥ ౧౦ అపిత్సిష్యత్-అ

పిపతిషిష్యత్.

యజి—నీగ్వంచుస్రంసుధ్వంసుభ్రంసుకసపతపదస్కందామిత్య భ్యాసస్యనీగాగమః. 1 పనీపత్యతే ॥ 2 పనీపతాఞ్చక్రే(బభూవ ఆస) 3 పనీపతితా(సే,హే)4 పనీపతిష్యతే ॥ 5 పనీపత్యతాం ॥ 6 అపనీపత్యత ॥ 7 పనీపత్యేత ॥ 8 పనీపతిషీష్ట-ధ్వం ॥ 9 అపనీపతిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) 10 అపనీపతిష్యత.

యఙ్లుకి—పనీపతీతి-పనీపత్తి-పనీపత్తః,పనీపతతీత్యాది.

1—పతితవ్యం, పతనీయం, పాత్యం, పతితః, పతితవాన్,పతన్ పతంతీ, పతిష్యన్-పతిష్యతీ-పతిష్యంతీ, పతితుం, పతితం, పతనం, పతిత్వా, నిపత్య, పాతంపాతం, పతిత్వాపతిత్వా.

2—పాతయితవ్యః, పాతనీయః, పాత్యః,పాతితః, పాతితవాన్ పాతయన్-పాతయంతీ, పాతయమానః, పాతయిష్యన్-పాతయిష్య తీ-పాతయిష్యంతీ, పాతయిష్యమాణః, పాతయితుం, పాతితం, పా తనం, పాతయిత్వా, నిపాత్య,పాతంపాతం,పాతయిత్వాపాతయిత్వా.

3—పిత్సితవ్యం-పిపతిషితవ్యం, పిత్సనీయం.పిపతిషణీయం, పి త్స్యం-పిపతిష్యం, పిత్సితః-పిపతిషితః,పిత్సితవాన్-పిపతిషితవాన్ పిత్సన్,పిత్సంతీ-పిపతిషన్-పిపతిషంతీ పిత్సిష్యన్-పిత్సిష్యతీ-పిత్సి ష్యంతీ, పిపతిషిష్యన్,పిపతిషిష్యతీ-పిపతిషిష్యంతీ, పిత్సితుం-పిప తిషితుం, పిత్సితం-పిపతిషితం,పిత్సనం-పిపతిషణం,పిత్సిత్వా-పిపతిషి త్వా, నిపిత్స్య-నిపిపతిష్య, పిత్సంపిత్సం, పిత్సిత్వాపిత్సిత్వా, పిప తిషంపిపతిషం, పిపతిషిత్వాపిపతిషిత్వా.

4—పనీపతితవ్యం, పనీపతనీయం, పనీపత్యం, పనీపతితః, పనీప తితవాన్, పనీపత్యమానః, పనీపతిష్యమాణః, పనీపతితుం,పనీపతితం పనీపతనం, పనీపతిత్వా, నిపనీపత్య, పనీపతంపనీపతం, పనీపతిత్వా పనీపతిత్వా.

౫—న్యతి-పనీపాత్యం ॥ శతరి,పనీపతత్-పనీపతతౌ-పనీపతతః ॥ పనీపతతి-పనీపతిష్యత్,పనీపతిష్యతీ-పనీపతిష్యంతీ ॥ ణముఠి- పనీపాతంపనీపాతం, ఇతివిశేషః, శేషంయజంతవత్.

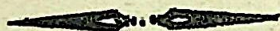
పథే-గతౌ,సకర్మకః,సేట్, పరస్మైపదీ

పథతి, పపాథ-పేథతురిత్యాది, శేషంగదతివత్. పు-౨౭౮, ఏదిత్త్వాన్నవృద్ధిః, అపథీత్-అపథిష్టామిత్యాది.

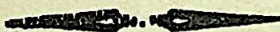
పర్వ-పూరణే,సకర్మకః, సేట్. పరస్మైపదీ

పర్వతి, పపర్వ-పపర్వతురిత్యాదికర్జతివత్. పు-౭౯౬.

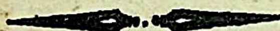
పల-గతౌ,సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

పలతి, పపాల-పెలతురిత్యాది, లుఙి-అతోలాన్తస్యేతివృద్ధిః, అపాలీత్,అపాలిష్టామిత్యాది, శేషంగదతివత్. పు,౨౭౮.

పక్ష-పరిగ్రహఇత్యేకే,సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

పక్షతి, పపక్ష-పపక్షతురిత్యాదికర్జతివత్. పు-౨౬౬.

పిట-శబ్దసంఘాతయోః॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

పిటతి- పిపేట,పిపిటతురిత్యాదికిటధాతువత్. పు-౧౯౯.

పిఠ-హింసాసంక్లేశనయోః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

పేఠతి, పిపేఠ-పిపిఠతురిత్యాదిప్రాగ్వత్. పు-౧౯౯.

పివి-సేచనే॥సేవనఇతితరంగిణ్యాం,సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

పిన్వతి- పిపిన్వేత్యాదిజిన్వతివత్, పు. ౨౬౭.

పిస్ఌ-గతౌ,సకర్మకః,సేట్, పరస్మైపదీ

పెసతి, పిపేస-పిపిసతురిత్యాదికిటధాతువత్. పు-౧౯౯. ఋదిత్త్వాణ్ణౌచజిన్నోపధాహ్రస్వః ॥ అపిపెసత్-అపిపేసతామిత్యాది.

పీల-ప్రతిష్టంభే,ప్రతిష్టంభో-రోధనం,సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

పీలతి,పిపీల-పిపీలతురిత్యాదిక్రీడతివత్.పు-౨౦౫. ణౌచజి-అపీపిలత్

పీవ-స్థౌల్యే,అకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

పీవతి, పిపీవ-పిపీవతురిత్యాదిప్రోగ్వత్. పు-౨౦౫.ణౌచజి-అపీపివత్

పుడ,పుడ-మర్దనే,సకర్మకౌ, సేటౌ,పరస్మైపదినౌ,

పోడతి,పుపోడేత్యాది;ప్రోడతి,పుప్రోడేత్యాదిచకోచతివత్.పు-౨౦౮

పుడిచ-సంఘాతఇత్యర్థః,అకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ.

పుండతి; పుపుండేత్యాదిఉఞ్ఛతివత్, పు-౨౧౦.ఆశిషిపుండ్యాత్.

పుథి-హింసాసంక్లేశనయోః,సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ.

పుంథతి, పుపుంథేత్యాదిఉఞ్ఛతివత్.పు-౨౧౦. ఆశిషి-పుంథ్యాత్

పుల-మహత్త్వే,అకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

పోలతి, పుపోల-పుపులతురిత్యాదికోచతివత్. పు-౨౦౮

పుర్వ-పూరణే,సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

పూర్వతి, పుపూర్వ-పుపూర్వతురిత్యాదిగుర్వీధాతువత్. పు-౨౩౭

నిష్ఠాయాంపూర్వితః-పూర్వితవాన్.

పుష-పుష్టౌ,సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ.

పోషతి, పుపోష-పుపుషతురిత్యాదికోచతివత్. పు.౨౦౬

ప్రిషు,ప్లుషు-దాహే,సకర్మకౌ, సేటౌ,పరస్మైపదినౌ

ప్రోషతి, పుప్రోషేత్యాది॥ ప్లోషతి, పుప్లోషేత్యాదికోచతివత్. పు.౨౦౮. ఉదిత్త్వాత్త్వాయాంవేట్, ప్రోషిత్వా, ప్రుష్ట్వా, ప్లోషిత్వా,ప్లుష్ట్వా అతఏవనిష్ఠాయాంనేట్, ప్రుష్టః, ప్లుష్టః, ప్రుష్టవాన్. ప్లుష్టవాన్.

పూల-సంఘాతే,అకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ.

పూలతి, పుపూలేత్యాదికూజతివత్. పు.౨౧౫

పూష-వృద్ధౌ,అకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

పూషతి, పుపూషేత్యాదిప్రాగ్వత్. పు.౨౧౫

పృషు-సేచనే,సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ.

పర్షతి,పపర్షేత్యాదిగృజధాతువత్.పు.౨౪౧- ఉదిత్త్వాత్త్వాయాం వేట్.పర్షిత్వా-పృష్ట్వా,అతఏవనిష్ఠాయాంనేట్,పృష్టఃపృష్టవాన్.

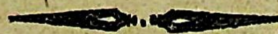
పేల్బృ-గతౌ,సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

పేలతి, పిపేలేత్యాదిక్రీడతివత్. పు.౨౦౫. ణౌచఙి-అపిపేలత్.

పేసృ-గతౌ,సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

పేసతి, పిపేసేత్యాదిప్రాగ్వత్. పు.౨౦౫. ణౌచఙి-అపిపేసత్.

ప్రైణృ, గతిప్రేరణశ్లేషణేషు, సకర్మకః, సేట్; పరస్మైపదీ
ప్రైణతి-పిప్రైణేత్యాదిప్రాగ్వత్. పు. ౨౧౫. ణౌచఙి-అపిప్రైణత్.

——ఇతిపాదయః——

——*——

ఫక్క-నీచైర్గతౌ, నీచైర్గతిర్మందగమనమసద్వ్యవహారశ్చ।
అకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ
ఫక్కతి-పఫక్క-పఫక్కతురిత్యాదికజతివత్. పు. ౧౮౬.

——*——

ఫణ-గతౌ, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

౧ ఫణతి । ఫణాంచసప్తానామిత్యేత్వాభ్యాసలోపవికల్పః॥ ౨ పఫాణ-ఫేణతుః-ఫేణుః ॥ పఫణతుః, పఫణుః ॥ ౩ ఫణితా ॥ ౪ ఫణిష్యతి ॥ ౫ ఫణతు ॥ ౬ అఫణత్ ॥ ౭ ఫణేత్ ॥ ౮ ఫణ్యాత్ ॥ ౯ అఫాణీత్-అఫణీత్ ॥ ౧౦ అఫణిష్యత్.

గత్యర్థత్వాన్నకర్మవ్యతిహారే తఙ్—కర్మణి ॥ ౧ ఫణ్యతే ॥ ౨ ఫేణే-ఫేణాతే-ఫేణిరే ॥ పఫణే-పఫణాతే-పఫణిరే ॥ ౩ ఫణితా (సే-హే) ౪ ఫణిష్యతే ॥ ౫ ఫణ్యతాం ॥ ౬ అఫణ్యత ॥ ౭ ఫణ్యేత ॥ ౮ ఫణిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అఫాణి ॥ ౧౦ అఫణిష్యత.

ణౌ—ఘటాదిత్వేనమిత్త్వాద్ధ్రస్వః ॥ ౧ ఫణయతి-తే ॥ ౨ ఫణయాంచకార (చక్రే, బభూవ, ఆస) ౩ ఫణయితా (సి, సే, హే) ౪ ఫణయిష్యతి-తే ॥ ౫ ఫణయతు-తాం ॥ ౬ అఫణయత్-త ॥ ౭ ఫణయేత్-త ॥ ౮ ఫణ్యాత్-ఫణయిషీష్ట (ధ్వం-ఢ్వం) ౯ అపీఫణత్-త ॥ ౧౦ అఫణయిష్యత్-త

కర్మణి—ఫణ్యతే ॥ ౨ ఫణయాంచక్రే (బభూవే, ధ్వే, ఢ్వే, ఆసే) ౩ ఫాణితా (సే-హే) ఫణితా (సే-హే) ఫణయితా (సే, హే) ౪ ఫాణిష్యతే, ఫణిష్యతే, ఫణయిష్యతే ॥ ౫ ఫణ్యతాం ॥ ౬ అఫణ్యత ॥ ౭ ఫణ్యేత ॥ ౮ ఫణయిషీష్ట (ధ్వం, ఢ్వం) ఫాణిషీష్ట-ధ్వం ॥ ఫణిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అఫాణి-

-అఫాణిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) అఫణిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అఫణయిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అఫాణిష్యత-అఫణిష్యత-అఫణయిష్యత ॥ ఫణః పాక్షిగే సన్యదిత్యేతే ॥ తస్మిన్ తేఽస్యఘటాదిత్వాభావాన్న హ్రస్వః ॥ ౧ ఫాణయతి-తే ॥ ౨ ఫాణయాంచకార(చక్రే,బభూవ,ఆస) ౩ ఫాణయితా(సి,సే,హే) ౪ ఫాణయిష్యతి-తే ॥ ౫ ఫాణయతు-తాం ॥ ౬ అఫాణయత్-త ॥ ౭ ఫాణయేత్-త ॥ ౮ ఫాణ్యాత్-ఫాణయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అపీఫణత్-త ॥ ౧౦ అఫాణయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ ఫాణ్యతే ॥ ౨ ఫాణయాంచక్రే(బభూవే,ఢ్వే, ధ్వే, ఆసే) ౪ ఫాణయితా(సే,హే)ఫాణితా(సే,హే)౪ ఫాణయిష్యతే,ఫాణిష్యతే ॥ ౫ ఫాణ్యతాం ॥ ౬ అఫాణ్యత ॥ ౭ ఫాణ్యేత ॥ ౮ ఫాణయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)ఫాణిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అఫాణి-అఫణిషాతాం(ఢ్వం, ధ్వం) అఫాణయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం)౧౦అఫాణిష్యత-అఫాణయిష్యత

సని—పిఫణిషతి॥౨ పిఫణిషాంచకార(బభూవ;ఆస) ౩ పిఫణిషితా-సి ॥పిఫణిషిష్యతి ॥ ౫ పిఫణిషతు ॥౬ అపిఫణిషత్ ॥ ౭ పిఫణిషేత్ ॥ ౮ పిఫణిష్యాత్ ॥ ౯ అపిఫణిషీత్ ॥౧౦ అపిఫణిషిష్యత్.

యఙి—౧ పంఫణ్యతే ॥ ౨ పంఫణాంచక్రే(బభూవ,ఆస)౩ పంఫణితా(సే,హే) ౪ పంఫణిష్యతే ॥ ౫ పంఫణ్యతాం ॥౬ అపంఫణ్యత॥ ౭ పంఫణ్యేత ॥ ౮ పంఫణిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అపంఫణిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అపంఫణిష్యత.

యఙ్లుకి—పంఫణీతి,పంఫణ్టి,పంఫాణ్టః,పంఫణతీత్యాది.

౧—ఫణితవ్యం, ఫణనీయం, ఫాణ్యం, ఫాంటం,అనాయాససాధ్యః కషాయవిశేషః ॥ మాధవస్తు నవనీతభావాత్ప్రాగవస్థాపన్నం ద్రవ్యం ఫాంటమితి వేదభాష్య ఆహ ॥ క్షుబ్ధస్వాంతేత్యాదినా ఫణేః క్తస్యేడభావో నిపాత్యతే ॥ అస్య క్త్వి, ఫణిత్వా, ఫణితవాన్, ఫణన్-ఫణంతీ, ఫణిష్యన్-ఫణిష్యతీ-ఫణిష్యంతీ,ఫణితుం,ఫణితం,ఫణనం, ఫణిత్వా, ప

రిఫణ్య, ఫాణంఫాణం, ఫణిత్వాఫణిత్వా.

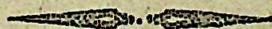
౨—ఫణయితవ్యం, ఫణనీయం, ఫణ్యం, ఫణితః, ఫణితవాన్, ఫణయన్-ఫణయంతీ, ఫణయమానః, ఫణయిష్యన్-ఫణయిష్యతీ-ఫణయిష్యంతీ, ఫణయిష్యమాణః, ఫణయితుం, ఫణితం, ఫణనం, ఫణయిత్వా, పరిఫణ్య, ఫణంఫణం, ఫాణంఫాణం, ఫణయిత్వాఫణయిత్వా.

పక్షే—ఫాణయితవ్యం । ఫాణనీయం । ఫాణ్యం । ఫాణితః । ఫాణితవాన్ । ఫాణయన్ । ఫాణయంతీ । ఫాణయమానః । ఫాణయిష్యన్ । ఫాణయిష్యతీ । ఫాణయిష్యంతీ । ఫాణయిష్యమాణః । ఫాణయితుం । ఫాణితం । ఫాణనం । ఫాణయిత్వా । పరిఫాణ్య । ఫాణంఫాణం । ఫాణయిత్వాఫాణయిత్వా ॥

౩—పిఫణిషితవ్యం । పిఫణిషణీయం । పిఫణిష్యం । పిఫణిషితః । పిఫణిషితవాన్ । పిఫణిషన్ । పిఫణిషంతీ । పిఫణిషిష్యన్ । పిఫణిషిష్యతీ । పిఫణిషిష్యంతీ । పిఫణిషితుం । పిఫణిషితం । పిఫణిషణం । పిఫణిషిత్వా । పరిపిఫణిష్య । పిఫణిషంపిఫణిషం । పిఫణిషిత్వాపిఫణిషిత్వా ॥

౪—పంఫణితవ్యం । పంఫణనీయం । పంఫణ్యం । పంఫణితః । పంఫణితవాన్ । పంఫణ్యమానః । పంఫణిష్యమాణః । పంఫణితుం । పంఫణితం । పంఫణనం । పంఫణిత్వా । పరిపంఫణ్య । పంఫణంపంఫణం, పంఫణిత్వాపంఫణిత్వా ॥—

౫—ణ్యతి । పంఫాణ్యం । శతరి । పంఫణత్ । పంఫణతా । పంఫణతః । పంఫణిష్యన్ । పంఫణిష్యతీ । పంఫణిష్యంతీ । ణముళి । పంఫాణంపంఫాణమితి విశేషః ॥ శేషంయఙన్తవత్ ॥

ఞిఫలా విశరణే। అకర్మకః । సేట్ పరస్మైపదీ

౧—ఫలతి । పఫాల । ఫేలతుః । ఫేలుః । తృఫలేత్యేత్వాభ్యా

పఫాల ॥ ౩ ఫలితా ॥ ౪ ఫలిష్యతి ॥ ౫ ఫలతు ॥ ౬ అఫలత్ ॥
౭ ఫలేత్ ॥ ౮ ఫల్యాత్ ॥ ౯ అఫాలీత్ ॥౧౦ అఫలిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే । ౧ వ్యతిఫలతే ॥ ౨ వ్యతిఫేలే । వ్యతిఫేలాతే ॥
౩ వ్యతిఫలితా(స్వ,హే) ౪ వ్యతిఫలిష్యతే ౫ వ్యతిఫలతాం ॥ ౬ వ్యత్య
ఫలత ॥ ౭ వ్యతిఫలేత ॥ ౮ వ్యతిఫలిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ వ్యత్యఫలిష్ట
(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యఫలిష్యత ॥

భావే—౧ ఫల్యతే ॥ ౨ ఫేలే ॥ ౩ఫలితా ॥ ౪ ఫలిష్యతే । ఫల్య
తాం ॥ ౬ అఫల్యత ॥ ౭ ఫల్యేత ॥ ౮ ఫలిషీష్ట ॥ ౯ అఫాలి । ౧౦ అఫ
లిష్యత ॥—

ణౌ—౧ఫాలయతి,తే ॥ ౨ ఫాలయాంచకార । చక్రే । బభూ
వ । ఆస ॥ ౩ఫాలయితా(సి-సే-హే) ౪ ఫాలయిష్యతి । తే ॥ ౫ ఫా
లయతు । తాం ॥ ౬ అఫాలయత్ । త । ౭ ఫాలయేత్ । త । ౮ ఫాల్యా
త్ । ఫాలయిషీష్ట । ఢ్వం।ధ్వం॥౯ అపీఫలత్ ।త।౧౦అఫాలయిష్యత్ ।త.

కర్మణి॥ ౧ఫాల్యతే। ౨ ఫాలయాంచక్రే । బభూవే। ఢ్వే-ధ్వే॥
ఆసే ॥ ౩ ఫాలయితా(సే।హే) ఫాలితా(స్వ,హే) ౪ఫాలయిష్యతే।ఫా
లిష్యతే। ౫ ఫాల్యతాం । ౬ అఫాల్యత ॥ ౭ ఫాల్యేత॥ ౮ ఫాలయిషీ
ష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ఫాలిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అఫాలి। అఫాలిషాతాం (ఢ్వం,
ధ్వం)అఫాలయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం)౧౦ అఫాలిష్యత । అఫాలయిష్యత॥

సని—౧ పిఫలిషతి॥ ౨ పిఫలిషాంచకార ॥బభూవ। ఆస ॥ ౩ పి
ఫలిషితా ।సి। ౪ పిఫలిషిష్యతి॥ ౫ పిఫలిషతు ॥౬ అపిఫలిషత్। ౭పిఫ
లిషేత్ ॥౮ పిఫలిష్యాత్ । ౯ అపిఫలిషీత్ । ౧౦ అపిఫలిషిష్యత్ ॥

యజిచరఫలోశ్చేత్యభ్యాసస్యనుక్ । ఉత్పరస్యాత ఇత్యభ్యాసాత్ప
రస్యాత ఉత్వం ॥ ౧ పంఫుల్యతే । ౨ పంఫులాంచక్రే । బభూవ । ఆ
స ॥ ౩ పంఫులితా । సే।హే॥ ౪ పంఫులిష్యతే ॥ ౫ పంఫుల్యతాం ।
౬ అపంఫుల్యత । ౭ పంఫుల్యేత । ౮ పంఫులిషీష్ట ॥ఢ్వం,ధ్వం॥ ౯ అ

పంఫులిష్ట (ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ అపంఫులిష్యత ॥

యఙ్లుకి—పంఫులీతి । పంఫోల్తి । పంఫుల్తః । పంఫులతీత్యాది ॥

౧—ఫలితవ్యం । ఫలనీయం । ఫాల్యం । ఫుల్లః । ఫుల్లవాన్ । అనుపసర్గాత్ఫుల్లక్షీబకృశోల్లాఘా ఇతి క్తవత్వోర్దేశస్యాపీదంలత్వనిపాతనమిష్యత ఇతి చతస్య లత్వం । సోపసర్గాత్తు। ప్రఫుల్తః । ప్రఫుల్తవాన్ । ఆదితశ్చేతీడ్నిషేధః । తిచేతితాదౌ కితి ఫలతేరతఉత్త్వం ॥ ఉత్ఫుల్లః । సంఫుల్లః ॥ ఉత్ఫుల్లసంఫుల్లయోరుపసంఖ్యానమితి నిష్ఠాతస్య లత్వం నిపాత్యతే । ఫలన్ । ఫలంతీ । ఫలిష్యన్ । ఫలిష్యతీ । ఫలిష్యంతీ ॥ ఫలితుం ॥ ఫలితం । ఫలనం॥ఫలిత్వా ॥ ప్రఫల్య। ఫాలంఫాలం ॥ ఫలిత్వాఫలిత్వా ॥

౨—ఫాలయితవ్యః ॥ ఫాలనీయః ॥ ఫాల్యః ॥ ఫాలితః । ఫాలితవాన్ । ఫాలయన్ ॥ ఫాలయంతీ ॥ ఫాలయమానః ॥ ఫాలయిష్యన్ ఫాలయిష్యతీ ॥ ఫాలయిష్యంతీ ॥ ఫాలయిష్యమాణః ॥ఫాలయితుం ఫాలితం । ఫాలనం ॥ ఫాలయిత్వా ॥ ప్రఫాల్య । ఫాలంఫాలం । ఫాలయిత్వాఫాలయిత్వా ॥

౩—పిఫలిషితవ్యం ॥ పిఫలిషణీయం । పిఫలిష్యం । పిఫలిషితః ॥ పిఫలిషితవాన్ । పిఫలిషన్ । పిఫలిషంతీ । పిఫలిషిష్యన్ । పిఫలిషిష్యతీ । పిఫలిషిష్యంతీ ॥ పిఫలిషితుం । పిఫలిషితం ॥ పిఫలిషణం ॥ పిఫలిషిత్వా । ప్రపిఫలిష్య । పిఫలిషం పిఫలిషం । పిఫలిషిత్వాపిఫలిషిత్వా ॥

౪—పంఫులితవ్యం ॥ పంఫులనీయం ॥ పంఫుల్యం ॥ పంఫులితః ॥ పంఫులితవాన్ ॥ పంఫుల్యమానః ॥ పంఫులిష్యమాణః । పంఫులితుం పంఫులితం ॥ పంఫులనం ॥ పంఫులిత్వా । ప్రపంఫుల్య । పంఫులం పంఫులం । పంఫులిత్వా । పంఫులిత్వా ॥

౫—పంఫోలితవ్యం ॥ పంఫోలనీయం ॥ పంఫోల్యం ॥ పంఫులితో

పంఫులితవాన్ ॥ పంఫులత్ । పంఫులతౌ ॥ పంఫులతః । పంఫులతి॥ పంఫోలిష్యన్ । పంఫోలిష్యతీ ॥ పంఫోలిష్యంతీ ॥ పంఫోలితుం ॥పంఫులితం । పంఫోలనం । పంఫోలిత్వా ॥ ప్రపంఫుల్య । పంఫోలంపంఫోలం ॥ పంఫోలిత్వాపంఫోలిత్వా ॥

ఫలనిష్పత్తౌ ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ పరస్మైపదీ

ఫలతి । పఫాల । ఫేలతుః । ఫేలురిత్యాది ॥ శేషంగదతివత్ ॥ పు (౨౨౮) లుఙి అతోలాన్తస్యేతివృద్ధిః ॥ అఫాలీత్ ॥ అఫాలిష్టాం ॥ అఫాలిషుః ॥

ఫుల్ల-వికసనే-అకర్మకః ।సేట్।పరస్మైపదీ

ఫుల్లతి ॥ పుఫుల్లేత్యాదికుఞ్చతివత్ ॥ పు (౨౧౦)

ఫేల్రుగతౌ ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ పరస్మైపదీ

ఫేలతి॥ పిఫేలేత్యాదిక్రీడతివత్ ॥పు(౨౧౪) ణౌచఙి । అపిఫేలత్॥ ఋదిత్త్వాన్నోపధాహ్రస్వః॥

ఇతిఫాదయః.

బణ శబ్దఇతికేచిత్ ॥ అకర్మకః ॥సేట్పరస్మైపదీ

బణతి॥ బబాణ ॥ బేణతురిత్యాది ॥ శేషంగదతివత్ (పు-౨౨౮) యఙి బంబణ్యతఇత్యాది ॥ యఙ్లుకి ॥ బంబణీతి ॥ బంబణ్టి । బంబణ్టః । బంబణతీత్యాది॥

బద స్థైర్యే ॥ అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

బదతి, బబాద-బేదతుః-బెదుః, శేషంగదతివత్. పు-౨౨౮:

బర్బ-గతౌ,సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ.

బర్బతి,బబర్బేత్యాదికర్జతివత్. పు-౫౬. సకర్మవ్యతీహారేతఙ్.

బల-ప్రాణనే,ధాన్యావరోధనేచ,సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

బలతి, బబాల-బేలతుః-బేలురిత్యాది, శేషంగదతివత్. పు-౨-౫౪ లుఙి-అతోలాన్తస్యేతివృద్ధిః, అబాలీత్.

బిట,ఆక్రోశే,పవర్గతృతీయాదిః, అకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

బేటతి, బిబేట-బిబిటతురిత్యాదికేటతివత్. పు-౯౯.

బిది-అవయవే,పవర్గతృతీయాదిః,అకర్మకః,సేట్,పరస్మైపదీ

బిన్దతి, బిబిందేత్యాదికన్దతివత్. పు-౯౦

బుక్క-భషణే,ఇహభషణంశ్వరవః,అకర్మకః,సేట్,పరస్మైపదీ

బుక్కతి, బుబుక్కేత్యాదికుఞ్చతివత్. పు-౫౧౦, ఆశిషి - బుక్క్యాత్-బుక్క్యాస్తాం.

బుగి-వర్జనే,సకర్మకః,సేట్,పరస్మైపదీ

బుంగతి, బుబుంగేత్యాదికుఞ్చతివత్. పు-౫౧౦. ఆశిషి బుంగ్యాత్-బుంగ్యాస్తాం.

బుధ-అవగమే,సకర్మకః.సేట్,పరస్మైపదీ

బోధతి, బుబోధేత్యాదికోచతివత్; పు-౫౦౭. అస్మాణ్ణౌ బుధయుధనశజనేఙ్ ప్రుద్రుస్రుభ్యోణేరితి కర్త్రగామిఫలే పరస్మైపదమేవ, బోధయతీత్యాది.

బృహ,బృహి-వృద్ధౌ అకర్మకౌ, సేటౌ, పరస్మైపదినౌ

బర్హతి,బబర్హ-బబృహతురిత్యాదిగృజధాతువత్. పు-౨౪౧. బృంహతి, బబృంహ-బబృంహతురిత్యాదిగృంజతివత్.పు-౨౪౩.పరిబృఢః ప్రభుః ప్రభౌ పరిబృఢ ఇతి క్తస్యేడభావస్తస్య ఢత్వం హస్య లోప ఇడిత్తో నలోపశ్చ నిపాత్యతే; పరిబృహితః,పరిబృంహితోఽన్యః, పరిబృహితవాన్-పరిబృంహితవాన్.

బృహిర్-ఇత్యేకే, వృద్ధావిత్యర్థః, అకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

బర్హతి-బబర్హ-బబృహతురిత్యాదిగృజధాతువత్, పు ౨౪౧. ఇరిత్త్వాదఙ్వా, అబృహత్.అబర్హీత్. ఇతిబాదయః

భట-భృతౌ, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

భటతి, బభాట-బభటతురిత్యాదిగదతివత్. పు ౧౦౮

భట-పరిభాషణే, పరిహాసస్సనిందోపాలంభశ్చ పరిభాషణం

సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

భటతీత్యాదిప్రాగ్వత్.పు-౧౦౮. ణౌ—మిత్త్వాద్ధ్రస్వే భటయతీత్యాదిగమయతివత్. పు-౧౩౧.

భణ-శబ్దే, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

భణతి, బభాణ-బభణతుః.బభణురిత్యాదిగదతివత్. పు-౧౦౮. ణౌ చఙి, అబీభణత్, అబభాణత్, కాణ్యాదీనాం వేతి వక్తవ్యమిత్యుపధాహ్రస్వవికల్పః, యఙి-బంభణ్యతే, బంభణాంచక్రే ఇత్యాది, యఙ్లుకి బంభణీతి, బంభణ్టి, బంభాణ్టః, బంభణీత్యాది.

భ్రణ-శబ్దార్థః, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

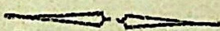
భ్రణతి, బభ్రాణ, బభ్రణతురిత్యాదిప్రాగ్వత్. పు ౨౨౭.

భ్రము-చలనే, అకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

వాభ్రాశేతిశ్యన్వా ॥ ౧ భ్రమ్యతి, భ్రమతి ॥ ౬ భ్రమ్యతు, భ్రమతు, ౭ అభ్రమ్యత్. అభ్రమత్, ౮ భ్రమ్యేత్, భ్రమేత్, లుఙి హ్మ్యంతేతి న వృద్ధిః, అభ్రమీత్, అభ్రమిష్టాం- శేషంగచ్ఛతివత్. పు ౨౩౧ । ౨౩౨ । ౨౩౩ ణౌ వమన్తత్వేన మిత్త్వాద్ధ్రస్వే భ్రమయతీత్యాదిగమయతివత్. పు ౨౩౧. నిగరణచలనార్థేభ్యశ్చేతి ణ్యంతాత్పరస్మైపదమేవ. యఙ్లుకి; బంభ్రమీతి, బంభ్రంతి, బంభ్రాంతః, బంభ్రమతీత్యాది.

ఉదిత్త్వాత్ క్త్వాయాంవేట్, భ్రమిత్వా, భ్రాంత్వా, అతఏవ నిష్ఠాయాం నేట్, భ్రాంతః, భ్రాంతవాన్, శేషంగచ్ఛతివత్. పు ౨౩౧ ౨౩౨ । ౨౩౩.

భర్వ-హింసాయాం, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ.

భర్వతి, బభర్వ-బభర్వతురిత్యాదికర్జతివత్. పు ౨౬౬

భష, భర్త్సనే ॥ ఇహ భర్త్సనం శ్వరవః ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ.

భషతి- బభాష, బభషతుః, బభషుః ॥ శేషంగదతివత్. పు ౨౨౭

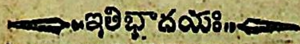
భిదీతి పాఠాంతరం ॥ అవయవ ఇత్యర్థః ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ.

భిందతి, బిభింద-బిభిందతురిత్యాదిక్లిందతివత్. పు ౨౦౩

భూష-అలంకారే ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ

భూషతి, బుభూష-బుభూషతురిత్యాదికూజతివత్. పు ౨౧౫

మఖ,మఖి-గత్యర్థా॥అకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ

మఖతి, మమాఖ-మెఖతుః-మేఖుః॥శేషంగదతివత్. పు-౨-౩౭

మంఖతి, మమంఖ-మమంఖతురిత్యాదికంగదతివత్. పు౯౫౦.

మగి-గత్యర్థః॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

మంగతి, మమంగ-మమంగతురిత్యాదిప్రాగ్వత్.. పు౯౫౦.

మఘి-మండనే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

మంఘతి, మమంఘ,మమంఘతురిత్యాదిప్రాగ్వత్. పు౯౫౦

మజ-శబ్దార్థః॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

మజతి, మమాజ-మెజతుః-మేజుః॥శేషంగదతివత్. పు-౨-౩౭

మఠ-మదనివాసయోః॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

మఠతి, మమాఠ-మెఠతుః-మేఠుః॥శేషంగదతివత్.పు-౨-౩౭

మడి-భూషాయాం॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

మండతి, మమండ-మమండతుః-మమండుః॥ఇత్యాదికంగదతివత్. పు౯౫౦.

మణ-శబ్దార్థః॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

మణతి, మమాణ-మెణతుః-మేణుః॥ శేషంగదతివత్. పు-౨-౩౭.

యఙి-మంమణ్యతె॥మంమణాంచక్రె ఇత్యాది॥యఙ్లుకి-మంమణీతి, మం

మణ్తి,మంమాణ్టి,మంమణితెత్యాది.

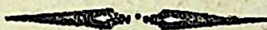
మథే-విలోడనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

మథతి,మమాథ-మేథతుః-మేథుః॥సిచి ఏదిత్త్వాన్న వృద్ధిః॥అమథీత్-అమథిష్టాం,అమథిషుః॥శేషంగదతివత్. పు౨౩౦.

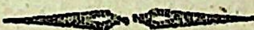

మథి-హింసాసంక్లేశనయోః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

మంథతి, మమంథ-మమంథతురిత్యాదిక్రందతివత్. పు౧౫౦.

మన్థ-విలోడనే॥విలోడనం-ప్రతిఘాతః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ
మంథతి,మమంథ-మమంథతురిత్యాదిక్రందతివత్ పు౧౫౦॥ఆశిషి,మథ్యాత్,మథ్యాస్తాం॥యఙి-మామథ్యతే॥మామథాంచక్రే ఇత్యాది॥అస్మాత్కృత్సు॥మామథితవ్యః॥మామథనీయ ఇత్యాది॥ణములి-మామథంమామథం॥మామథిత్వామామథిత్వా॥యఙ్లుకి-మామంథీతి,మామంత్తి॥మామంత్తః॥మామంథతీత్యాది॥అస్మాత్కృత్సు॥మామంథితవ్యః,మామంథనీయః,మామంథ్యః, మామథితః,మామథితవాన్,మామథత్-మామథతా-మామథతః, మామథతీ. మామథిష్యన్-మామథిష్యతీ-మామథిష్యంతీ॥మామంథితుం-మామథితం, మామంథనం, మామంథిత్వా,ప్రమామంథ్య॥మామంథంమామంథం, మామంథిత్వామామంథిత్వా.

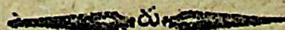
మర్బ-గతౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

మర్బతి,మమర్బ-మమర్బతురిత్యాదికర్జతివత్. పు౨౬౬.

మభ్ర-గత్యర్థః॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

మభ్రతి-మమభ్ర-మమభ్రతురిత్యాదిప్రాగ్వత్. పు౨౬౬. యఙ్లుకి-మామభ్రీతి,మామభ్ర్తి,మామభ్ర్తః, మామభ్రతీత్యాది.

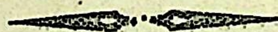
మవ్య-బంధనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

మవ్యతి, మమవ్య-మమవ్యతుః-మమవ్యురిత్యాది॥సిచి, అమవ్యీత్-అమవ్యిష్టాం॥యాంతత్వాన్న వృద్ధిః॥ఊడ్భావియాంతత్వాన్న యఙ్లుక్, శేషం కర్జతివత్. పు. ౨౬౬.

మన-బంధనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

మవతి ॥ మమావ॥ మేవతుః ॥ మేవుః ॥ మవితేత్యాది ॥ గడతివత్. పు. ౨౨౧. యఙ్లుకి ఝలాదౌ ప్రత్యయే పరఉపధావకారయోః జ్వరత్వరేత్యాదినా ఊఠాదేశః ॥ మామవీతి ॥ మామోతి ॥ మామూతః ॥ మామవతీత్యాది ॥

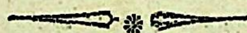

మర్వ, పూరణే సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ.

మర్వతి॥మమర్వ॥ మమర్వతుః॥మమర్వురిత్యాదికర్జతివత్. పు, ౨౬౬.

మశ-శబ్దే రోషకృతే చ॥చాద్బంధనే గతౌ చ॥సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

మశతి॥మమాశ॥మేశతుః॥మేశుః॥మశితేత్యాదిగదతివత్ ౨౨౧ పు॥

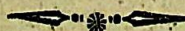
మష, హింసార్థః॥సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

మషతి॥మమాష॥మేషతుః॥మేషుః॥మషితేత్యాదిప్రాగ్వత్ ౨౨౧

మ్రక్ష-ఇత్యేకే॥సంఘాత ఇత్యర్థః ॥అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

మ్రక్షతి॥మమ్రక్ష॥మమ్రక్షతుః॥మమ్రక్షుః॥మ్రక్షితేత్యాదిప్రాగ్వత్ ౨౨౭, పు, లుఙి-అమ్రక్షీత్ ॥ యఙ్లుకి-మామ్రక్షీతి॥మామ్రష్టి॥ మామ్రష్టః॥ మామ్రక్షతీత్యాది॥

మహ, పూజాయాం సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ.

మహతి॥ మమాహ॥ మేహతుః॥ మెహుః ॥ మహితేత్యాది॥గడతివత్ ॥ పు, ౨౨౭ హ్మ్యంతేతినవృద్ధిః ॥ అమహీత్ ॥ అమహిష్టాం అమహిషుః ॥

మాక్షి,కాంక్షాయాం,సకర్మకః,సేట్,పరస్మైపదీ

మాఙ్క్షతి ॥ మమాఙ్క్షేత్యాదికాఙ్క్షతివత్॥ ౨౯౭ పు.

మివి-సేచనే; సేవనఇత్యేకే॥సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

మిన్వతి ॥ మిమిన్వ । మిమిన్వతురిత్యాది ॥ జిన్వతివత్ పు౩౬౭

మిశ-శబ్దేరోషకృతేచ-చాద్బంధనేగతౌచసకర్మకః సేట్,పరస్మైపదీ

మేశ॥మిమేశ ॥ మిమిశతురిత్యాది కేటతివత్ ॥ ౧౯౯ పు,

మిషు-సేచనే। సేవనఇత్యేకే॥సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

మెషతి ॥ మిమేష ॥ మిమిషతురిత్యాదికేటతివత్॥ ౧౯౯ పు, ఉదిత్త్వాత్క్త్వాయాంవేట్ ॥ మెషిత్వా ॥ మిష్ట్వా॥ అతఏవనిష్ఠాయాం నేట్॥ మిష్టః ॥ మిష్టవాన్ ॥

మిహ, సేచనే,సకర్మకః,అనిట్,పరస్మైపదీ

౧ మేహతి॥ ౨మిమేహ ॥ మిమిహతుః । మిమిహుః । మిమేహిథ ॥ మిమిహివ ॥ మిమిహిమ॥ ౩ మేఢా ॥ మేఢారౌ॥ ౪ మెక్ష్యతి ॥ ౫ మేహతు ॥ ౬ అమేహత్ ॥ ౭ మెహేత్ ॥ ౮ మిహ్యాత్ ॥ మిహ్యాస్తాం ॥ ౯ అమిక్షత్ ॥ అమిక్షతాం ॥ అమిక్షన్ ॥ శలఇగుపధేతితిక్సః ॥ ౧౦ అమేక్ష్యత్ ।

కర్మవ్యతీహారె—౧వ్యతిమెహతె॥ ౨వ్యతిమిమిహే । వ్యతిమిమి

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

హాతే ॥ వ్యతిమిమిహిరే ॥ వ్యతిమిమిహిషే ॥ వ్యతిమిమిహాథే । వ్యతిమిమిహిఢ్వే ॥ ఢ్వే॥ వ్యతిమిమిహే॥ వ్యతిమిమిహివహే॥ వ్యతిమిమిహిమహే ॥ 3 వ్యతిమేఢా ॥సే,హే॥ ౪ వ్యతిమెక్ష్యతె ॥ ౫ వ్యతిమేహతాం ॥ ౬ వ్యత్యమెహత ॥ ౭ వ్యతిమేహేత ॥ ౮ వ్యతిమిక్షీష్ట ౯ వ్యత్యమిక్షత । వ్యత్యమిక్షాతాం ॥ వ్యత్యమిక్షన్త ॥ వ్యత్యమిక్షథాః ॥ వ్యత్యమిక్షాథాం ॥ వ్యత్యమిక్షధ్వం ॥ వ్యత్యమిక్షి ॥ వ్యత్యమిక్షావహి । వ్యత్యమిక్షామహి ॥ ౧౦ వ్యత్యమేక్ష్యత । వ్యత్యమేక్ష్యేతాం ॥ వ్యత్యమెక్ష్యన్త॥

కర్మణి—౧ మిహ్యతె ॥ ౨ మిమిహే ॥ మిమిహిషే ॥ మిమిహిఢ్వే।ఢ్వే॥ మిమిహివహే ॥ మిమిహిమహే ॥ 3 మేఢా॥సే,హే॥ ౪ మెక్ష్యతే ॥ ౫ మిహ్యతాం ॥ ౬ అమిహ్యత ॥ ౭ మిహ్యేత ॥౮ మిక్షీష్ట ॥ ౯ అమేహి । అమిక్షాతాం ॥ అమిక్షన్త॥౧౦ అమేక్ష్యత॥

ణౌ: ౧మేహయతి ॥ తే॥ ౨ మేహయాంచకార ॥ చక్రే॥ బభూవ ॥ఆస ॥ 3 మేహయితా ॥ సి,సే,హే ॥ ౪ మేహయిష్యతి ॥ తే॥ ౫ మెహయతు ॥ తాం । ౬ అమేహయత్ ।త; ౭ మేహయెత్-త॥ ౮ మెహ్యాత్ ॥ మేహయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అమీమిహత్-త॥౧౦ అమెహయిష్యత్- త ॥

కర్మణి—౧ మెహ్యతె ॥ ౨మేహయాంచక్రే ॥ బభూవే(ఢ్వే-ధ్వే॥ఆసే) 3 మేహయితా (సే, హే) మేహితా (సే-హే) ౪ మేహయిష్యతె ॥ మేహిష్యతె ॥ ౫ మేహ్యతాం ॥ ౬ అమేహ్యత ॥ ౭ మేహ్యేత ॥ ౮ మెహయిషీష్ట (ఢ్వం.ధ్వం) మెహిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అమేహి ॥ అమేహిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) అమేయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అమెహయిష్యత । అమేహిష్యత ॥

సని—౧మిమిక్షతి ॥ ౨ మిమిక్షాంచకార ॥ బభూవ ॥ ఆస ॥ 3 మిమిక్షితా,సి ॥ ౪ మిమిక్షిష్యతి ॥ ౫ మిమిక్షతు ॥ ౬ అమిమిక్షత్

౭ మిమిక్షేత్ । ౮ మిమిక్ష్యాత్ ॥౯అమిమిక్షీత్ ॥౧౦అమిమిక్షిష్యత్

యజి—౧ మేమిహ్యతే । ౨ మేమిహాంచక్రే । ౯ బభూవ ॥ఆస ॥ ౩ మెమిహితా ॥సే-హే ॥ ౪ మెమిహిష్యతే ॥ ౫ మెమిహ్యతాం ॥ ౬ అమేమిహ్యత॥ ౭ మేమిహ్యేత ॥ ౮ మెమిహిషీష్ట ॥ధ్వం-ఢ్వం ॥ ౯ అమెమిహిష్ట(ధ్వం-ఢ్వం)౧౦ అమేమిహిష్యత॥—యఙ్లుకి ॥మెమిహీతి । మెమేఢి॥మెమీఢః మేమిహతీత్యాది॥

౧—మేఢవ్యం ॥ మెహనీయం, మేహ్యం, మీఢం- మీఢవాన్ - మెహన్- మెహంతీ, మేక్ష్యన్, మెక్ష్యతీ, మెక్ష్యన్తీ, మెఢుం-మీఢం, మేహనం, మీఢ్వా, అభిమిహ్య ॥ మేహంమేహం ॥ మీఢ్వా మీఢ్వా॥

౨—మెహయితవ్యః, మెహనీయః - మెహ్యః, మేహితః- మేహితవాన్- మేహయన్, మేహయంతీ, మెహయమానః, మెహయిష్యన్, మెహయిష్యతీ, మెహయిష్యంతీ, మెహయిష్యమాణః, మెహయితుం- మేహితం - మెహనం, మేహయిత్వా-ప్రమేహ్య, మేహంమేహం, మేహయిత్వామెహయిత్వా ॥

౩—మిమిక్షితవ్యః, మిమిక్షణీయః, మిమిక్ష్యః, మిమిక్షితః,మిమిక్షితవాన్, మిమిక్షన్, మిమిక్షంతీ, మిమిక్షిష్యన్, మిమిక్షిష్యతీ మిమిక్షిష్యంతీ, మిమిక్షితుం, మిమిక్షితం, మిమిక్షణం,మిమిక్షిత్వా అభిమిమిక్ష్య, మిమిక్షంమిమిక్షం, మిమిక్షిత్వామిమిక్షిత్వా॥

౪—మెమిహితవ్యః, మెమిహనీయః, మెమిహ్యః, మేమిహితః మెమిహితవాన్, మేమిహ్యమానః, మెమిహిష్యమాణ-, మెమిహితుం, మెమిహితం, మేమిహనం, మెమిహిత్వా, అభిమెమిహ్య, మెమిహంమేమిహం,మెమిహిత్వామేమిహిత్వా॥

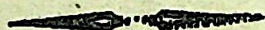
౫—మేమేహితవ్యః, మెమేహనీయః, మేమెహ్యః, మేమిహితః, మేమిహితవాన్, మేమిహత్, మెమిహతా, మేమిహతీ,

మెమిహతీ, మెమేహిష్యతే, మెమేహిష్యతీ, మెమేహిష్యంతీ, మె
మేహితుం, మేమిహితం, మెమేహనం, మెమిహిత్వా, మెమేహి
త్వా, రలోవ్యుపధాదితివాకిత్త్వం. అభిమెమిహ్య, మెమేహం మె
మేహం-మేమిహిత్వామేమిహిత్వా, మెమేహిత్వా, మెమేహిత్వా॥

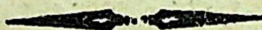
మీమృ, గతౌ, అయంశబ్దేచ ॥ గతానకర్మకః, సేట్ పరస్మైపదీ
మీమతి, మిమీమ, మిమీమతురిత్యాది॥ క్రీడతివత్॥ ౨౦౫ పుట ॥గ
త్యర్థత్వాత్కర్మవ్యతిహారేనతఙ్ । ఋదిత్త్వాణ్ణౌచఙ్యుపధాహ్ర
స్వః । అమిమీమత్, త॥

మీవ, స్థౌల్యే, అకర్మకః, సేట్ పరస్మైపదీ
మీవతీత్యాది, జీవతివత్ ౨౬౯ పుట ॥ ణౌచఙి ॥ అమీమివత్ ॥త॥

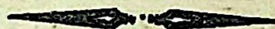
మీల, నిమేషణే, సకర్మకః, సేట్ పరస్మైపదీ
మీలతి- మిమీలేత్యాది- జీవతివత్ ౨౬౯ పు ॥ అమీమిలత్ -త॥ అమి
మీలత్ -త॥ భ్రాజభాసేత్యాదినావోపధాహ్రస్వః ॥

ముచు, మ్రుచు-మ్లుచు-గత్యర్థాః-సకర్మకాః॥ సేటః॥ పరస్మైపదినః
మోచతి- ముమోచ. ముముచతురిత్యాది- కోచతివత్ -౨౦౮ పు॥ ఉది
త్త్వాత్ క్త్వాయాంవేట్ । మోచిత్వా- ముక్త్వా, ముక్తః, ముక్తవాన్
మ్రోచతి- ముమ్రోచ, మ్లోచతి- ముమ్లోచేత్యాది కోచతివత్ ౨౦౮ పు
లుఙి-జౄస్తన్భ్విత్యాదినా చ్లేరఙ్వా- అమ్రుచత్ - అమ్రోచీత్ - అ
మ్లుచత్, అమ్లోచీత్, మ్రోచిత్వా-మ్రుక్త్వా-మ్లోచిత్వా-మ్లుక్త్వా-
మ్రుక్తః- మ్రుక్తవాన్- మ్లుక్తః- మ్లుక్తవాన్॥

ముర్ఛా-మోహసముచ్ఛ్రాయయోః, అకర్మకః- సేట్ పరస్మైపదీ
మూర్ఛతి- ముమూర్ఛ- ముమూర్ఛతురిత్యాది- గుర్వీధాతువత్ ౨౩౪.

పు॥ నిష్ఠాయామాదితశ్చేతీడ్నిషేధః- రాల్లోపఇతిఛస్యలోపః - మూర్తః- మూర్తవాన్ ॥

ముజి-శబ్దార్థః-అకర్మకః-సేట్‌పరస్మైపదీ

ముఞ్జతి; మముఞ్జేత్యాది కుఞ్చతివత్ ౨౧౦ పు॥ ఆశిషిముంజ్యాత్ ॥

ముడి-ఖండనే- సకర్మకః-సేట్ పరస్మైపదీ

ముండతి- మముండేత్యాదిప్రాగ్వత్ ౨౧౧ పు॥ ఆశిషిముండ్యాత్ ॥

ముర్వీ- బన్ధనే- సకర్మకః-సేట్‌పరస్మైపదీ

మూర్వతి- మమూర్వేత్యాదిగుర్వీధాతువత్ ౨౩౦ పు ॥

మూల,రోహణే-అకర్మకః-సేట్‌పరస్మైపదీ

మూలతి- మమూలేత్యాదికూజతివత్ ౨౧౪ పు॥

మూష-స్తేయే- సకర్మకః సేట్‌పరస్మైపదీ

మూషతి- మమూషేత్యాదిప్రాగ్వత్ ౨౧౪ పు॥

మృషు- సేచనే- సకర్మకః సేట్‌పరస్మైపదీ

మర్షతి, మమర్ష- మర్షితేత్యాదిగృజధాతువత్ ౨౪౯ పు

మృక్ష-సంఘాతే-అకర్మకః సేట్‌పరస్మైపదీ

మృక్షతి- మమృక్ష- మృక్షితేత్యాదికర్జతివత్ - ౧౯౬ పు ॥ ణౌచఙి,అమమృక్షత్,త యఙి,మామృక్ష్యతే, యఙ్లుకి-మామృక్షీతి, మామర్ష్టి, మామృష్టః, మామృక్షతీత్యాది॥

మ్లేచ్ఛ, అవ్యక్తే శబ్దే-అకర్మకః- సేట్ పరస్మైపదీ

మ్లేచ్ఛతి- మిమ్లేచ్ఛేత్యాదిక్రీడతివత్ ౨౦౫ పు ॥ మ్లిష్టం, అవిస్పష్టం - క్షుబ్ధస్వాంతేత్యాదినా-ఽవిస్పష్టార్థే క్తస్యేడభావ ఉపధాయా ఇత్వమపి నిపాత్యతే: అన్యత్ర మ్లేచ్ఛితం, మ్లేచ్ఛితవాన్ ॥

మ్రేటృ, మ్రేడృ, ఉన్మాదే, సకర్మకౌ-సేటౌ, పరస్మైపదినౌ

మ్రేటతి- మిమ్రేట, మ్రేడతీత్యాదిచప్రాగ్వత్ ౬౦౫ పు ॥ ణౌ చఙి: అమిమ్రేటత్,త॥ అమిమ్రేడత్,త॥

యభ, మైథునే, సకర్మకః అనిట్ పరస్మైపదీ

౧. యభతి॥ ౨ యయాభ, యేభతుః, యేభిథ. యయబ్ధ, యేభివ, యేభిమ॥ ౩ యబ్ధా-సి॥ ౪ యప్స్యతి॥ ౫ యభతు॥ ౬ అయభత్ ॥ ౭ యభేత్॥ ౮ యభ్యాత్ ॥ ౯ అయాప్సీత్, అయాబ్ధాం - అయాప్సుః, అయాప్సీః, అయాబ్ధం. అయాబ్ధ- అయాప్సం, అయాప్స్వ- అయాప్స్మ, ౧౦ అయప్స్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతియభతే ॥ ౨ వ్యతియేభే, వ్యతియేభిషే, వ్యతియేభిధ్వే- వ్యతియేభివహే- వ్యతియేభిమహే- ౩ వ్యతియబ్ధా-సే-హే॥ ౪ వ్యతియప్స్యతే॥ ౫ వ్యతియభతాం॥ ౬ వ్యత్యయభత ॥ ౭ వ్యతియభేత॥ ౮ వ్యతియప్సీష్ట. ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యయబ్ధ. వ్యత్యయప్సాతాం వ్యత్యయప్సత- వ్యత్యయబ్ధాః. వ్యత్యయప్సాథాం- వ్యత్యయబ్ధ్వం, వ్యత్యయప్సి- వ్యత్యయప్స్వహి- వ్యత్యయప్స్మహి॥ ౧౦ వ్యత్యయప్స్యత ॥

కర్మణి—౧ యభ్యతే॥ ౨ యేభే- యేభిషే- యేభిధ్వే- యేభివహే- యేభిమహే॥ ౩ యబ్ధా(సే-హే). ౪ యప్స్యతే॥ ౫ యభ్యతాం. ౬ అయభ్యత ॥ ౭ యభ్యేత ॥ ౮ యప్సీష్ట ॥ ౯ అయాభి - అయప్సాతాం- అయప్సత- అయబ్ధాః- అయప్సాథాం- అయబ్ధ్వం- అయప్సి- అ-

యుష్మస్వహి- అయప్స్మహి॥ ౧౦ అయప్స్యత॥

ణౌ—౧ యాభయతి-తే ॥ ౨ యాభయాంచకార(చక్రే) ౩యాభయితా(సి,సే,హే) ౪ యాభయిష్యతి-తే ॥ ౫ యాభయతు-తాం ॥ ౬ అయాభయత్-త ॥ ౭ యాభయేత్-త ॥ ౮ యాభ్యాత్-యాభయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అయీయభత్-త ॥ ౧౦ అయాభయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧యాభ్యతే॥ ౨యాభయాంచక్రే(బభూవే,ఆసే) ౩యాభయితా(సే,హే)యాభితా(సే,హే)౪ యాభయిష్యతే-యాభిష్యతే॥ ౫యాభ్యతాం ॥ ౬అయాభ్యత ॥ ౭ యాభ్యేత ॥ ౮యాభయిషీష్ట(ఢ్వం ధ్వం) యాభిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అయాభి-అయాభిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం ॥ అయాభయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం)౧౦ అయాభిష్యత-అయాభయిష్యత ॥

సని—౧ యియప్సతి ॥ ౨ యియప్సాంచకార(బభూవ,ఆస) ౩ యియప్సితా-సి ॥ ౪ యియప్సిష్యతి ॥ ౫ యియప్సతు ॥ ౬అయియప్సత్ ॥ ౭ యియప్సేత్ ॥ ౮ యియప్స్యాత్ ॥ ౯ అయియప్సీత్॥ ౧౧ అయియప్సిష్యత్ ॥

యఙి—౧ యాయభ్యతే ॥ ౨ యాయభాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ యాయభితా ॥ ౪ యాయభిష్యతే ॥ ౫ యాయభ్యతాం ॥ ౬అయాయభ్యత ॥ ౭ యాయభ్యేత ॥ యాయభిషీష్ట(ఢ్వం) ౯ అయాయభిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అయాయభిష్యత.

యఙ్లుకి—యాయబీఙి,యాయబ్ధి,యాయబ్ధః,యాయభతీత్యాది.

౧—యబ్ధవ్యం, యభనీయం, యభ్యం, పోరదుపధాదితియత్ ॥ యబ్ధః, యబ్ధవాన్, యభన్-యభంతీ, వ్యతియభమానః. యప్స్యన్-యప్స్యతీ-యప్స్యంతీ, యబ్ధుం, యబ్ధిః, యభనం, యబ్ధ్వా, నియభ్య, యాభంయాభం, యబ్ధ్వాయబ్ధ్వా.

౨—యాభయితవ్యః, యాభనీయః, యాభ్యః, యాభితః, యాభితవాన్,యాభయన్-యాభయంతీ,యాభయమానః, యాభయిష్యన్,

యాభయిష్యతీ-యాభయిష్యంతీ, యాభయితుం,యాభితం,యాభనం,
యాభయిత్వా,నియాభ్య,యాభంయాభం, యాభయిత్వాయాభయిత్వా

౩—యియప్సితవ్యః, యియప్సనీయం, యియప్స్యం, యియప్సి
తః, యియప్సితవాన్, యియప్సన్- యియప్సంతీ, యియప్సిష్యన్-
యియప్సిష్యతీ-యియప్సిష్యంతీ, యియప్సితుం. యియప్సితం, యి
యప్సనం, యియప్సిత్వా, నియియప్స్య, యియప్సంయియప్సం, యి
యప్సిత్వాయియప్సిత్వా.

౪—యాయభితవ్యః. యాయభనీయం, యాయభ్యం, యాయభి
తః, యాయభితవాన్, యాయభ్యమానః, యాయభిష్యమాణః,యా
యభితుం, యాయభితం, యాయభనం, యాయభిత్వా, నియాయ
భ్య, యాయభంయాయభం, యాయభిత్వాయాయభిత్వా.

౫—శతరి-యాయభత్-యాయభతౌ-యాయభతః, యాయభతీ,
యాయభిష్యన్,యాయభిష్యతీ-యాయభిష్యంతీ,ణములి-యాయా
భంయాయాభమితివిశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్.

యమ- ఉపరమే॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

ఇషగమీత్యాదినాఛః ॥ ౧ యచ్ఛతి ॥ ౨ యయామ-యేమతుః-
యేముః ॥ యెమిథ-యయంథ-యేమథుః-యేమ ॥ యయామ,యయ
మ,యెమివ-యేమిమ ॥ ౩ యంతాసి ॥ ౪ యంస్యతి ॥ ౫ యచ్ఛతు
౬ అయచ్ఛత్ ॥ ౭ యచ్ఛేత్ ॥ ౮ యమ్యాత్-యమ్యాస్తాం ॥ ౯
అయంసీత్-అయంసిష్టాం-అయంసిషుః ॥ యమరమేతీట్సకౌ ॥ ౧౦ అ
యంస్యత్-అయంస్యతాం.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతియచ్ఛతే ॥ ౨ వ్యతియెమె, వ్యతియెమి
షే; వ్యతియేమిధ్వే ॥ వ్యతియేమివహే,వ్యతియేమిమహే ॥ ౩ వ్యతి
యంతా(సే,హే)౪ వ్యతియంస్యతే ॥ ౫ వ్యతియచ్ఛతాం ॥ ౬ వ్యత్య

యచ్ఛత ॥ ౭ వ్యతియచ్ఛేత ॥ ౮ వ్యతియంసీష్ట ॥ ౯ వ్యత్యయంస్త, వ్యత్యయంసాతాం ॥ ౧౦ వ్యత్యయంస్యత.

అకర్మకాత్స్వాంగకర్మకాచ్చ ఆఙ్పూర్వాదస్మాదాఙో యమహన ఇతితఙ్ ॥ ౧ ఆయచ్ఛతే ॥ ౨ ఆయేమే ॥ ౩ ఆయంతా(సే-హే) ౪ ఆయంస్యతే ॥ ౫ ఆయచ్ఛతాం ॥ ౬ ఆయచ్ఛత ॥ ౭ ఆయచ్ఛేత ॥ ౮ ఆయంసీష్ట ॥ ౯ ఆయంస్త,ఆయంసాతాం,ఆయంసత ॥ ౧౦ఆయంస్యత ॥ పరదోషావిష్కరణరూపగంధనార్థాదుదాఙ్పూర్వాదస్మాద్యమో గంధన ఇతిసిచః కిత్త్వం ॥ అనుదాత్తోపదేశేత్యనునాసికలోపః ఉదాయత-ఉదాయసాతాం,ఉదాయసత ॥ ఉదాయథాః-ఉదాయసాథాం-ఉదాయధ్వం॥ ఉదాయసి-ఉదాయస్వహి-ఉదాయస్మహి గంధనాదన్యత్రనకిత్త్వం ॥ఉదాయంస్త పాదం ఆకృష్టవానిత్యర్థః ॥ఉదాయంసాతాం-ఉదాయంసత॥ఉదాయంస్థాః,ఉదాయంసాథాం-ఉదాయంధ్వం॥ ఉదాయంసి-ఉదాయంస్వహి-ఉదాయంస్మహి॥ ఉపపూర్వాద్వివాహార్థాదస్మాదుపాద్యమస్స్వకరణ ఇత్యాత్మనేపదం॥౧ఉపయచ్ఛతే౨ఉపయేమే-ఉపయేమిషే-ఉపయేమిధ్వే ॥ ఉపయేమివహే,ఉపయేమిమహే ॥ ౩ ఉపయంతా(సే,హే) ౪ ఉపయంస్యతే ॥ ఉపయచ్ఛతాం ॥ ౬ ఉపాయచ్ఛత ॥ ౭ ఉపయచ్ఛేత ॥ ౮ ఉపయంసీష్ట-ఉపయంసీయాస్తాం ౯ విభాషోపయమన ఇతిసిచః కిత్త్వంవా । కిత్త్వపక్షేఽనునాసికలోపః । రామస్సీతాముపాయత । ఉపాయసాతాం,ఉపాయసత ॥ ఉపాయథాః,ఉపాయసాథాం,ఉపాయధ్వం ॥ ఉపాయసి,ఉపాయస్వహి,ఉపాయస్మహి॥ కిత్త్వాభావే। ఉపాయంస్త-ఉపాయంసాతాం,ఉపాయంసత ॥ ఉపాయంస్థాః,ఉపాయంసాథాం.ఉపాయంధ్వం ॥ ఉపాయంసి,ఉపాయంస్వహి,ఉపాయంస్మహి ॥ గంధనాంగే ఉపయమనే తు పూర్వవిప్రతిషేధాన్నిత్యంకిత్త్వమ్ ॥ ఉదాయత, ఉదాయసాతామిత్యాది ॥ అగ్రంథార్థాత్సముదాఙ్పూర్వాదస్మాత్కర్త్రభిప్రాయే క్రి

యాఫలె సముదాఙ్భ్యోయమోఽగ్రంథఇతితఙ్ । వ్రీహీన్ సంయచ్ఛ-
తే । భారముద్యచ్ఛతే-వస్త్రమాయచ్ఛతే, సంయేమే, ఉద్యేమే, ఆ
యేమఇత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥ గ్రంథార్థేత్వేతునతఙ్ । ఉద్యచ్ఛతి వేదం
అధిగంతుముద్యమంకరోతీత్యర్థః । సముదాఙ్పూర్వస్యాస్యసమీపో
చ్చారితేనపదేన క్రియాఫలస్య కర్తృగామిత్వేద్యోత్యే విభాషోపప
దెన ప్రతీయమానఇతితఙ్వా । స్వంవ్రీహిం సంయచ్ఛతి సంయచ్ఛతే
వా ॥ స్వంభారముద్యచ్ఛతిఉద్యచ్ఛతేవా । స్వంవస్త్రమాచ్ఛయతి ఆ
యచ్ఛతేవా । ఏవంలకారాంతరరూపాణిప్రాగ్వదూహ్యాని.

కర్మణి—౧ యమ్యతే ॥ ౨ యేమే-యేమాతే ॥ ౩ యంతా ॥ ౪
యంస్యతె ॥ ౫ యమ్యతాం ॥ ౬ అయమ్యత ॥ ౭ యమ్యేత ॥ ౮ యం
సీష్ట ॥ ౯ అయామి, అయంసాతాం । అనుదాత్తోపదేశత్వాన్నోదా
త్తోపదేశస్యేత్యాదినానవృద్ధినిషేధః ॥ ౧౦ అయంస్యత.

అస్మాణ్ణిచియమోఽపరివేషణఇతిభోజనానుకూలవ్యాపారాదన్యత్ర
నమిత్త్వం । నపాదమ్యాఙ్యమాఙ్యసేత్యాదినా పరస్మైపదప్రతిషేధః

౧ ఆయామయతే । దీర్ఘయతివ్యాపారయతివేత్యర్థః । ౨ ఆయా
మయాంచక్రే । బభూవ ॥ ఆస ॥ ౩ ఆయామయితా ॥ సే, హే ॥ ౪ ఆయా
మయిష్యతె ॥ ౫ ఆయామయతాం ॥ ౬ ఆయామయత । ౭ ఆయా
మయేత । ౮ ఆయామయిషీష్ట(ధ్వం, ఢ్వం) ౯ ఆయీయమత ॥ ౧౦ ఆ
యామయిష్యత ॥

కర్మణి— ౧ ఆయామ్యతే । ౨ ఆయామయాంచక్రే, బభూవే (ఆ,
సే) ౩ ఆయామయితా, సే, హే, ఆయామితా; సే, హే, ౪ ఆయామ
యిష్యతె, ఆయామిష్యతే ॥ ౫ ఆయామ్యతాం ॥ ౬ ఆయామ్యత ॥ ౭ ఆ
యామ్యేత ॥ ౮ ఆయామయిషీష్ట (ధ్వం, ఢ్వం) ఆయామిషీష్ట (ధ్వం)
౯ ఆయామి ॥ ఆయామిషాతాం (ధ్వం, ఢ్వం) ఆయామయిషాతాం,
(ధ్వం, ఢ్వం) ౧౦ ఆయామిష్యత ॥ ఆయామయిష్యత ॥

పరివేషణేతు—౧యమయతిబ్రాహ్మణాన్, భోజయతీత్యర్థః ॥ ౨ యమయాంచకార,చక్రే, బభూవ, ఆస ॥ ౩ యమయితా (సి,సే, హే) ౪ యమయిష్యతి, తే ॥ ౫ యమయతు,తాం॥౬ అయమయత్, త॥ ౭ యమయేత్,త ॥ ౮ యమ్యాత్, యమయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)౯ అయీయమత్,త॥ ౧౦ అయమయిష్యత్,త॥

కర్మణి—౧ యమ్యతే॥ ౨యమయాంచక్రే,బభూవ॥ ఆసే॥ ౩ యామితా,సే,హే॥ యమితా,సే,హే॥ యమయితా,సే,హే॥ ౪యామిష్యతే,యమిష్యతే, యమయిష్యతే ॥ ౫యమ్యతాం ॥ ౬ అయమ్యత॥ ౭ యమ్యేత ॥ ౮ యామిషీష్ట(ధ్వం) యమిషీష్ట(ఢ్వం) యమయిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అయమి,అయామి, చిణ్ణములోరితిదీర్ఘవికల్పః ॥ అయామిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అయమిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అయమయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అయామిష్యత, అయమిష్యత। అయమయిష్యత॥ సత్యవసితంనియమయన్నిత్యాదితునియవచ్ఛబ్దాత్తత్కరోతీతిణౌబోధ్యం

సని—౧ యియంసతి॥ ౨ యియంసాంచకార॥ బభూవ। ఆస॥ ౩ యియంసితా,సి॥ ౪ యియంసిష్యతి ॥ ౫ యియంసతు ॥ ౬అయియంసత్॥ ౭ యియంసేత్॥ ౮ యియంస్యాత్॥ ౯ అయియంసీత్॥ ౧౦అయియంసిష్యత్॥

యఙి—౧ యంయమ్యతే॥ ౨ యంయమాంచక్రే- బభూవ,ఆస॥ ౩ యంయమితా-సే,హే॥ ౪ యంయమిష్యతే॥ ౫ యంయమ్యతాం ॥ ౬ అయంయమ్యత॥ ౭ యంయమ్యేత॥ ౮ యంయమిషీష్ట (ఢ్వం)౯ అయంయమిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అయంయమిష్యత॥

యఙ్లుకి—యంయమీతి,యంయంతి,యంయాన్తః, యంయమతీత్యాది,

౧—యంతవ్యః। యమనీయః। యమ్యః। గదమదచరయమశ్చానుపసర్గ ఇతియత్। పోరదుపధాదిత్యేవసిద్ధేయమగ్రహణస్య నియ

మార్థత్వాత్సోపసర్గాణ్ణ్యదేవ । ప్రయామ్యం । తేనరతనభవేద్వి నియమ్యమితివార్తిక ప్రయోగాన్నిపూర్వాద్యత్నాన్యదేవ । నియమ్యః । తేనానియమ్యస్యనాయుక్తిః। ఏతేనత్వయానియమ్యానను దివ్యచక్షుషేత్యాది వ్యాఖ్యాతం । నియమేసాధురితివా । యతః। నియతః ప్రయతః । యతవాన్ । సంయతవాన్ । యచ్ఛన్ । యచ్ఛంతీ॥ఆయచ్ఛమానః । యంస్యన్। యంస్యతీ । యంస్యంతీ। యంతుం । యతం । యమనం । యత్వా । సంయమ్య ॥ సంయత్య । వాల్యపీత్యనునాసికలోపోవా । యామంయామం ॥ యత్వాయత్వా ।

ణి—ఆయామయితవ్యః।ఆయామనీయః। ఆయామ్యః । ఆయామితః । ఆయామితవాన్ । ఆయామయన్ । ఆయామయంతీ। ఆయామయమానః । ఆయామయిష్యన్। ఆయామయిష్యతీ । ఆయామయిష్యంతీ । ఆయామయిష్యమాణః । ఆయామయితుం। ఆయామితం । ఆయామనం। యామయిత్వా। ఆయామ్య । ఆయామంఆయామం। ఆయామ్యయామ్య॥

పరివేషణే—ణి యమయితవ్యః । యమనీయః । యమ్యః । యమితః। యమితవాన్। యమయన్। యమయంతీ। యమయమానః ।యమయిష్యన్। యమయిష్యతీ । యమయిష్యంతీ । యమయిష్యమాణః । యమయితుం। యమితం । యమనం। యమయిత్వా। నియమ్య । యామంయామం । యమంయమం। యమయిత్వాయమయిత్వా॥

స—ఉపయియంసితవ్యః। ఉపయియంసనీయః। ఉపయియంస్యః। ఉపయియంసితః । ఉపయియంసితవతీ। ఉపయియంసన్ । ఉపయియంసంతీ । ఉపయియంసిష్యన్। ఉపయియంసిష్యతీ। ఉపయియంసిష్యంతీ । ఉపయియంసితుం । ఉపయియంసితం। ఉపయియంసనం। యియంసిత్వా । ఉపయియంస్య । యియంసంయియంసం । యియంసిత్వాయియంసిత్వా॥

కృ—యంయమితవ్యః। యంయమనీయః । యంయమ్యః । యంయమితః। యంయమితవాన్। యంయమ్యమానః । యంయమిష్యమాణః । యంయమితుం । యంయమితం। యంయమనం। యంయమిత్వా। నియంయమ్య ॥ యంయమంయంయమం । యంయమిత్వా యంయమిత్వా ॥

* శతరి—యంయమత్।యంయమతౌ।యంయమతః। యంయమతి॥ యంయమిష్యన్ । యంయమిష్యతీ॥ యంయమిష్యంతీ । ణముళి యంయామంయంయామమితివిశేషః, శేషంప్రాగ్వత్ ॥

యగి, వర్జనే, సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ.

యజ్గతి। యయజ్గేత్యాది॥ రఙ్గతివత్॥పు, ౨౧౦.

యూష, భూషాయాం, సకర్మకః, సేట్ పరస్మైపదీ

యూషతి। యయూషేత్యాదికూజతివత్॥ పు, ౨౧౪.

యాట్ఌ, బన్ధనే-సకర్మకః, సేట్ పరస్మైపదీ

యాటతి । యయాటేత్యాదిధోరతివత్ ॥ పు-౩౦౬, ౩౦౭, ౩౦౮, ఋదిత్త్వాన్ణ్యాచఙిన్నోపధాహ్రస్వః ॥ అయయాటత్-త॥.

ఇతియాదయః

రఖ-రఘి-గతౌ॥అకర్మకౌ॥ సేటౌ పరస్మైపదినౌ

రఖతి।రరాఖ॥ రేఖతుః । రేఖుః ॥ శేషంగదతివత్॥ పు. ౨౨౭.
రఙ్ఘతి। రరఙ్ఘ ॥ రరఙ్ఘతుః ॥ రరఙ్ఘుః ॥ ఇత్యాదికన్దతివత్ ॥పు. ౧౯౦

రగే- శంకాయాం సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

రగతి॥ రరాగ॥ రేగతుః-అరగీత్- ఏదిత్త్వాన్నవృద్ధిః ॥ శేషంగచ్ఛతివత్ ॥ పు-౨౨౭॥

రగి-గత్యర్థః- అకర్మకః, సేట్ పరస్మైపదీ
రఙ్గతి, రరఙ్గ- రరఙ్గతురిత్యాది కన్దతివత్ ॥ పు౧౯౦॥

రట-పరిభాషణే. అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ
రటతి. రరాట, రేటతుః, రేటుః- శేషంగదతివత్ ॥ పు౨౭ ॥

రఠ- ఇత్యేకే-పరిభాషణ ఇత్యర్థః, అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ
రఠతి, రరాఠ, రేఠతుః, రేఠుః, ఇత్యాదిపాగ్వత్ ॥ పు౨౭

రణ, శబ్దే, అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ
రణతి- రరాణ- రేణతుః- రేణుః- శేషంగదతివత్ ॥ ణౌచఙి ॥ అ
రీరణత్-త ॥ అరరాణత్-త ॥ కాణ్యాదీనాంచేతి వక్తవ్యమిత్యుపధా
హ్రస్వవికల్పః॥

రణ-గతౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥ఘటాదిర్మిత్
రణతీత్యాదిపాగ్వత్, పు౭౨. ణౌ-హ్రస్వే, రణయతీత్యాదిగ
మయతివత్, పు౨౩౧.

రద-విలేఖనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.
రదతి; రరాద- రేదతుః- రేదుః॥రదితేత్యాదిగదతివత్, పు౨౭.

రప-వ్యక్తాయాంవాచి, అకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ
రపతి, రరాప- రేపతుః- రేపుః॥ శేషంపాగ్వత్. పు౨౭ ॥ రా
ప్యః, ఆసుయువపిరపిలపిత్రపిచమశ్చేతియతౌ ఉపవాదోణ్యత్.

రఫ,రఫి-గతౌ,అకర్మకౌ,సేటౌ,పరస్మై పదినౌ

రఫతి, రరాఫ- రేఫతుః- రేఫుః, శేషంపాగ్రివత్, పు-౨-౨-,రమ్ఫ తి, రరమ్ఫ-రరమ్ఫతుః-రరమ్ఫుః, శేషంకృందతివత్, పుంగం.

రవి-గత్యర్థః;అకర్మకః,సేట్,పరస్మై పదీ

౧ రణ్వతి ॥ ౨ రరణ్వ-రరణ్వతుః-రరణ్వుః ॥ ౩ రణ్వితా ॥ ౪ రణ్విష్యతి ॥ ౫ రణ్వతు ॥ ౬ అరణ్వత్ ॥ ౭ రణ్వేత్ ॥ ౮ రణ్వ్యాత్ ॥ ౯ అరణ్వీత్-అరణ్విష్టాం ॥ ౧౦ అరణ్విష్యత్..

గత్యర్థత్వాత్కర్మవ్యతీహారేనతఙ్—భావే—౧ రణ్వ్యతే ॥ ౨ రరణ్వే ॥ ౩ రణ్వితా ॥ ౪ రణ్విష్యతే ॥ ౫ రణ్వ్యతాం ॥ ౬ అరణ్వ్యత ॥ ౭ రణ్వ్యేత ॥ ౮ రణ్విషీష్ట ॥ ౯ అరణ్వి ॥౧౦అరణ్విష్యత.

ణౌ—౧ రణ్వయతి-తె ॥ ౨ రణ్వయాంచకార(చక్రే), బభూవ,ఆస) ౩ రణ్వయితాసి(సే,హే)౪ రణ్వయిష్యతి-తె ॥ ౫ రణ్వయతు-తాం ॥ ౬ అరణ్వయత్-త॥౭ రణ్వయేత్-త॥౮ రణ్వ్యాత్-రణ్వయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)౯ అరరణ్వత్-త॥౧౦అరణ్వయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ రణ్వ్యతే ॥ ౨ రణ్వయాంచక్రే(బభూవే,ఆసే) ౩రణ్వయితా(సే,హే)రణ్వితా (సే,హే) ౪ రణ్వయిష్యతె-రణ్విష్యతె ॥ ౫ రణ్వ్యతాం ॥ ౬ అరణ్వ్యత ॥ ౭ రణ్వ్యేత ॥ ౮ రణ్వయిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) రణ్విషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అరణ్వి-అరణ్విషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అరణ్వయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం)౧౦అరణ్విష్యత-అరణ్వయిష్యత.

సని—౧ రిరణ్విషతి ॥ ౨ రిరణ్విషాంచకార(బభూవ-ఆస) ౩ రిరణ్విషితా,సి ॥ ౪ రిరణ్విషిష్యతి ॥ ౫ రిరణ్విషతు ॥ ౬ అరిరణ్విషత్ ౭రిరణ్విషేత్ ॥౮రిరణ్విష్యాత్ ॥౯ అరిరణ్విషీత్ ॥౧౦అరిరణ్విషిష్యత్

యఙి—౧ రారణ్వ్యతె ॥ ౨ రారణ్వాంచక్రే (బభూవ,ఆస) ౩ రారణ్వితా(సే,హే) ౪ రారణ్విష్యతె ॥ ౫ రారణ్వ్యతాం ॥ ౬ అ.

రారణ్వ్యేత ॥ ౭ రారణ్వ్యేత ॥ ౮ రారణ్విషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అరారణ్విష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అరారణ్విష్యత.

యఙ్లుకి—రారణ్వీతి, రారంటి, రారంటః, రారణ్వతీత్యాది

౧—రణ్వితవ్యం, రణ్వనీయం, రణ్వ్యం, రణ్వితః, రణ్వితవాన్, రణ్వన్-రణ్వంతీ, రణ్విష్యన్-రణ్విష్యతీ-రణ్విష్యంతీ, రణ్వితుం, రణ్వితం, రణ్వనం, రణ్విత్వా, విరణ్వ్య, రణ్వంరణ్వం, రణ్విత్వారణ్విత్వా

౨—రణ్వయితవ్యం, రణ్వనీయం, రణ్వ్యం, రణ్వితః, రణ్వితవాన్, రణ్వయన్-రణ్వయంతీ, రణ్వయమానః, రణ్వయిష్యన్-రణ్వయిష్యతీ-రణ్వయిష్యంతీ, రణ్వయిష్యమాణః, రణ్వయితుం, రణ్వితం రణ్వనం, రణ్వయిత్వా, విరణ్వ్య, రణ్వంరణ్వం, రణ్వయిత్వారణ్వయిత్వా

౩—రిరణ్విషితవ్యం, రిరణ్విషణీయం, రిరణ్విష్యం, రిరణ్విషితః, రిరణ్విషితవాన్, రిరణ్విషన్-రిరణ్విషంతీ, రిరణ్విషిష్యన్-రిరణ్విషిష్యతీ-రిరణ్విషిష్యంతీ, రిరణ్విషితుం, రిరణ్విషితం, రిరణ్విషణం, రిరణ్విషిత్వా, విరిరణ్విష్య, రిరణ్విషంరిరణ్విషం, రిరణ్విషిత్వారిరణ్విషిత్వా

౪—రారణ్వితవ్యం, రారణ్వనీయం, రారణ్వ్యం, రారణ్వితః, రారణ్వితవాన్, రారణ్వ్యమానః రారణ్విష్యమాణః, రారణ్వితుం రారణ్వితం, రారణ్వనం, రారణ్విత్వా, విరారణ్వ్య, రారణ్వంరారణ్వం, రారణ్విత్వారారణ్విత్వా.

౫—శతరి-రారణ్వత్-రారణ్వతౌ-రారణ్వతః, రారణ్వతీ, రారణ్విష్యన్-రారణ్విష్యతీ-రారణ్విష్యంతీతి విశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్

రక్ష-పాలనే, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ.

రక్షతి, రరక్ష-రరక్షతురిత్యాది కర్జతివత్. పు. ౧౮౬. యఙ్లుకి-రారక్షీతి, రారష్టి, రారష్టః, రారక్షతీత్యాది.

రస-శబ్దే,అకర్మకః,సేట్,పరస్మైపదీ

రసతి, రరాస-రేసతుః-రేసుః, రసితేత్యాదిగదతివత్. పు-౨-౩౮.

రహ-త్యాగే,సకర్మకః,సేట్,పరస్మైపదీ

రహతి; రరాహ-రేహతుః-రేహుః, స్యేం తేతి నవృద్ధిః, అరహీత్-అరహిష్టాం, శేషంగదతివత్. పు-౨-౩౮.

యఙ్లుకి- రారహీతి, రారాఢి, రారాఢః, రారహతీత్యాది.

రహి-గతౌ,సకర్మకః,సేట్,పరస్మైపదీ

రంహతి, రరంహ-రరంహతుః-రరంహుః, రంహితేత్యాదిక్రందతివత్.పు-౪౭౦.యఙ్లుకి,రారంహీతి,రారంఢి,రారంఢః,రారంహతీత్యాది.

రాఖృ శోషణాలమర్థయోః,సకర్మకః,సేట్,పరస్మైపదీ

రాఖతి,రరాఖ-రరాఖతుః-రరాఖుః,రాఖితేత్యాదిఖాదతివత్ ౨-౨-౨

రిఖ-ఇత్యపి కేచిత్పఠంతి,గత్యర్థః,సకర్మకః,సేట్,పరస్మైపదీ

రేఖతి, రిరేఖ-రిరిఖతుః-రిరిఖుః, రేఖితేత్యాదికిటధాతువత్.౪౭౯

రిగి-గత్యర్థాః,సకర్మకః,సేట్, పరస్మైపదీ

రింగతి, రిరింగ-రిరింగతుః-రిరింగుః, రింగితేత్యాదిక్రందతివత్.౪౭౦

రివి-గత్యర్థాః,సకర్మకః,సేట్, పరస్మైపదీ

రిణ్వతి, రిరిణ్వ-రిరిణ్వతురిత్యాదిజిన్వతివత్. పు-౭౬౭

రిష-హింసార్థాః,సకర్మకః,సేట్,పరస్మైపదీ

రేషతి, రిరేష-రిరిషతురిత్యాదికిటధాతువత్. పు ౪౭౯. తాదా

వార్ధధాతుకేఽస్యతీషసహ లుభరుషరిష ఇతి వేట్, రేషితా-సి॥ రే
ష్టా-సి॥ రేషితవ్యః-రేష్టవ్యః, రిష్టః, రిష్టవాన్, రేషితుం, రేష్టుం, రిష్టం,
రిషిత్వా, రేషిత్వా, రిష్ట్వేతి విశేషః రలోవ్యుపధాదితి వా కిత్త్వమ్.

రుటి-స్తేయే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

రుణ్టతి, రురుణ్ట-రురుణ్టతురిత్యాదికుఞ్చతివత్. పు-౨౧౦. ఆశిషి-రుణ్ట్యాత్

రుఠ-ఉపఘాతే, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

రోఠతి, రురోఠ-రురుఠతురిత్యాదికోచతివత్. పు-౨౦౮

రుఠి-స్తేయే, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ.

రుణ్ఠతి, రురుణ్ఠ-రురుణ్ఠతురిత్యాదికుఞ్చతివత్. పు-౨౧౦. ఆశిషి-రుణ్ఠ్యాత్

రుఠి-గతౌ, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

రుణ్ఠతీత్యాదిప్రాగ్వత్. పు-౨౧౦

రుడి-స్తేయ ఇత్యపరే, సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

రుణ్డతీత్యాదిప్రాగ్వత్. పు-౨౧౦

రుష-హింసార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

రోషతి, రురోష-రురుషతురిత్యాదికోచతివత్. పు-౨౦౮. తీషస
హేతి వేట్, రోషితా, రోష్టా, రోషితవ్యః, రోష్టవ్యః, రుష్టః, రుష్ట
వాన్, రోషితుం, రోష్టుం, రుష్టం, రుషిత్వా, రోషిత్వా, రుష్ట్వా,
రలోవ్యుపధాదితి వా కిత్త్వం, ఇతి విశేషః.

రుహ-బీజజన్మని ప్రాదుర్భావే చ॥ అకర్మకః॥ అనిట్॥ పరస్మైపదీ

౧ రోహతి ॥ ౨ రురోహ-రురుహతుః ॥ రురోహిథ-రురుహిన-రురుహిమ ॥ ౩ రోఢా ॥ ౪ రోక్ష్యతి ॥ ౫ రోహతు ॥ ౬ అరోహత్ ౭ రోహేత్ ॥ ౮ రుహ్యాత్ ॥ ౯ శల ఇగుపధాదితిక్సః ॥ అరుక్షత్-అరుక్షతాం-అరుక్షన్ ॥ ౧౦ అరోక్ష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిరోహతే ॥ ౨ వ్యతిరురుహే-వ్యతిరురుహిషే-వ్యతిరురుహిఢ్వే-ధ్వే ॥ వ్యతిరురుహివహే-వ్యతిరురుహిమహే ॥ ౩ వ్యతిరోఢా(సే, హే) ౪ వ్యతిరోక్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతిరోహతాం ॥ ౬ వ్యత్యరోహత ॥ ౭ వ్యతిరోహేత ॥ ౮ వ్యతిరుక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యరుక్షత-వ్యత్యరుక్షాతాం-వ్యత్యరుక్షంత ॥ ౧౦ వ్యత్యరోక్ష్యత.

భావే—౧ రుహ్యతే ॥ ౨ రురుహే ॥ ౩ రోఢా ॥ ౪ రోక్ష్యతే ॥ ౫ రుహ్యతాం ॥ ౬ అరుహ్యత ॥ ౭ రుహ్యేత ॥ ౮ రుక్షీష్ట ॥ ౯ అరోహి ॥ ౧౦ అరోక్ష్యత.

ణౌ—రుహః పోఽన్యతరస్యామితి వికల్పేన హస్య పః॥ ౧ రోపయతి-తే ॥ రోహయతి-తే ॥ ౨ రోపయాంచకార(చక్రే, బభూవ, ఆస) రోహయాంచకార (చక్రే, బభూవ, ఆస) ౩ రోపయితా (సి, సే, హే) రోహయితా (సి, సే, హే) ౪ రోపయిష్యతి-తే ॥ రోహయిష్యతి-తే ॥ ౫ రోపయతు-తాం ॥ రోహయతు-తాం ॥ ౬ అరోపయత్-త ॥ అరోహయత్-త ॥ ౭ రోపయేత్-త ॥ రోహయేత్-త ॥ ౮ రోప్యాత్-రోపయిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) రోహ్యాత్-రోహయిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ॥ ౯ అరూరుపత్-త॥ అరూరుహత్-త ॥ ౧౦ అరోపయిష్యత్-త ॥ అరోహయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ రోప్యతే-రోహ్యతే ॥ ౨ రోపయాంచక్రే (బభూవె, ఢ్వే, ధ్వే, ఆసే) రోహయాంచక్రే (బభూవే, ఢ్వే, ధ్వే, ఆసే) ౩ రోపయితా(సే, హే) రోపితా(సే, హే) రోహయితా(సే, హే) రోహితా (సే,

హే) ౪ రోపయిష్యతే-రోపిష్యతే ॥ రోహయిష్యతే-రోహిష్యతే ॥ ౫ రోప్యతాం-రోహ్యతాం ॥ ౬ అరోప్యత-అరోహ్యత ॥ ౭ రోప్యేత-రోహ్యేత ॥ ౮ రోపయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)రోపిషీష్ట-ధ్వం॥రోహయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)రోహిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అరోపి-అరోపిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం)అరోపయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అరోహి-అరోహిషాతాం) ఢ్వం-ధ్వం)అరోహయిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦అరోపిష్యత-అరోపయిష్యత ॥ అరోహిష్యత-అరోహయిష్యత ॥

సని—౧ రురుక్షతి ॥ ౨ రురుక్షాంచకార(బభూవ,ఆస) ౩ రురుక్షితా-సి ॥ ౪ రురుక్షిష్యతి ॥ ౫ రురుక్షతు ॥ ౬ అరురుక్షత్ ॥ ౭ రురుక్షేత్ ॥ ౮ రురుక్ష్యాత్ ॥ ౯ అరురుక్షీత్ ॥ ౧౦ అరురుక్షిష్యత్,

యఙి—౧రోరుహ్యతే॥౨ రోరుహాంచక్రే(బభూవ,ఆస)౩ రోరుహితా(సే,హే) ౪ రోరుహిష్యతె ॥ ౫ రోరుహ్యతాం ॥ ౬ అరోరుహ్యత ॥ ౭ రోరుహ్యేత ॥ ౮ రోరుహిషీష్ట (ఢ్వం;ధ్వం) ౯ అరోరుహిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అరోరుహిష్యత.

యఙ్లుకి—రోరుహీతి- రోరోఢి, రోరూఢః, రోరుహతీత్యాది.

౧—రోఢవ్యం, రోహణీయం, రోహ్యం, రూఢః, రూఢవాన్, రోహన్-రోహంతీ, వ్యతిరోహమాణః, రోక్ష్యన్-రోక్ష్యతీ-రోక్ష్యంతీ, రోఢుం, రూఢం, రోహణం, రూఢ్వా, ఆరుహ్య, రోహం రోహం, రూఢ్వారూఢ్వా.

౨—రోపయితవ్యః-రోహయితవ్యః, రోపణీయః-రోహణీయః, రోప్యః, రోహ్యః, రోపితః-రోహితః, రోపితవాన్-రోహితవాన్, రోపయన్-రోహయన్, రోపయంతీ-రోహయంతీ, రోపయమాణః-రోహయమాణః, రోపయిష్యన్-రోపయిష్యతీ-రోపయిష్యంతీ,రోపయిష్యమాణః, రోహయిష్యన్-రోహయిష్యతీ-రోహయిష్యంతీ, రోహయిష్యమాణః, రోపయితుం-రోహయితుం, రోపితం-రోప

ణం, రోహితం, రోహణం, రోపయిత్వా-రోహయిత్వా, ఆరోప్య-ఆరోహ్య; రోపంరోపం, రోపయిత్వారోపయిత్వా, రోహంరోహం, రోహయిత్వారోహయిత్వా.

౩—రురుక్షివ్యం, రురుక్షణీయం, రురుక్ష్యం, రురుక్షితః, రురుక్షితవాన్, రురుక్షన్-రురుక్షంతీ, రురుక్షిష్యన్-రురుక్షిష్యతీ-రురుక్షిష్యంతీ, రురుక్షితుం, రురుక్షితం, రురుక్షణం, రురుక్షిత్వా, ఆరురుక్ష్య, రురుక్షంరురుక్షం, రురుక్షిత్వారురుక్షిత్వా.

౪—రోరుహితవ్యం, రోరుహణీయం. రోరుహ్యం, రోరుహితః, రోరుహితవాన్, రోరువ్యమాణః, రోరుహిష్యమాణః, రోరుహితుం రోరుహితం, రోరుహణం, రోరుహిత్వా, ఆరోరుహ్య, రోరుహంరోరుహం, రోరుహిత్వారోరుహిత్వా.

౫—రోరోహితవ్యం, రోరోహణీయం, రోరోహ్యం, రోరుహితః, రోరుహితవాన్, రోరుహత్-రోరుహతౌ-రోరుహతః, రోరుహతీ, రోరోహిష్యన్-రోరోహిష్యతీ-రోరోహిష్యంతీ, రోరోహితుం, రోరుహితం, రోరోహణం, రోరోహిత్వా, ప్రరోరుహ్య, రోరోహం రోరోహం, రోరోహిత్వారోరోహిత్వా.

రూష-భూషాయాం॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

రూషతి, రురూష-రురూషతుః-రూషితేత్యాదికూజతివత్ పు-౨౧౫. నిష్ఠాయాం రూషితః. రూషితవాన్,

రోడృ-ఉన్మాదే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

రోడతి, రురోడేత్యాదిక్రీడతివత్, పు ౨౦౫. ణౌ చఙి-అరురోడత్-త

రాడృ-అనాదరే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

రాడతి,రరాడ-రాడితేత్యాదిప్రాగ్వత్.పు౩౦౫, ణౌచఙి-అరు
రాడత్-త.

ఇతి రాదయః

లఖ,లఖి-గత్యర్థౌ॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ

లఖతి, లలాఖ-లేఖతురిత్యాది॥శేషంగదతివత్. పు౨౨౮. లంఖతి, లలంఖేత్యాదిక్రందతివత్. పు౧౯౦.

లగే-సంగే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

లగతి, లలాగ-లేగతుః-లేగుః, ఇత్యాదికంపసార్థాచలతివత్ పు-౩౫౫. లగ్నం-సక్తం, క్షుబ్ధస్వాంతేత్యాదినా నక్తమిత్యర్థే క్తస్యేడభావో నిష్ఠానత్వమపి నిపాత్యతే, అన్యత్ర లగితం లగితవాన్.

లగి-గత్యర్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

లంగతి, లలంగ, లంగితేత్యాదిక్రందతివత్. పు౧౯౦.

లచ్ఛ-లక్షణే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

లచ్ఛతి, లలచ్ఛ-లలచ్ఛతుః, లచ్ఛితేత్యాదికర్జతివత్,పు౧౬౬.

లజ, లజి-భర్జనే॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ

లజతి, లలాజ-లేజతుః-లేజుః, లజితేత్యాదిగదతివత్, పు౨౨౮. లంజతి, లలంజ-లలంజతుః-లలంజుః,లంజితేత్యాదిక్రందతివత్,పు౧౯౦

లట-బాల్యే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

లటతి, లలాట-లేటతుః-లేటుః, లటితేత్యాదిగదతివత్, పు౨౨౮

లడ-విలాసే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

లడతి, లలాడ-లేడతుః-లేడుః, లడితేత్యాదిగదతివత్, పు ౨౨౮. అస్యార్థవిశేషమిత్త్వార్థం ఘటాదావనువాదాత్పక్షే. ణౌ కంపనార్థం చలతివద్రూపం, పు ౨౫౫, తథాహి, జిహ్వోన్మథనే లడిః, ఉన్మథనం జ్ఞాపనం, జిహ్వాశబ్దేన షష్ఠీతత్పురుషః, లడయతి జిహ్వాం, తృతీయాతత్పురుషో వా, లడయతి జిహ్వయా, అన్యే తు జిహ్వాశబ్దేన తద్వ్యాపారో లక్ష్యతే, సమాహారద్వన్ద్వోఽయం, లడయతి శత్రుం, లడయతి దధి, అన్యత్ర లాడయతి పుత్రం, మిత్త్వపక్షే కంపనార్థం చలతివత్, పు ౨౫౫, అన్యత్ర గదతివచ్చ, పు ౨౨౮. ణౌ సర్వాణి రూపాణి బోధ్యాని.

లప-వ్యక్తాయాం వాచి॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

లపతి, లలాప-లేపతుః-లేపుః, లపితేత్యాదిగదతివత్, పు ౨౨౮. లాప్యః, ఆసుయువపిరపిలపిత్రపిచమశ్చేతి యతోఽపవాదో ణ్యత్,

లర్బ-గతౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

లర్బతి, లలర్బ-లలర్బతుః-లలర్బుః, లర్బితేత్యాదికర్జతివత్, ౧౯౬.

లస-శ్లేషణక్రీడనయోః॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

లసతి, లలాస-లేసతుః-లేసుః, లసితేత్యాదిగదతివత్, పు ౨౨౮.

లాఖృ-శోషణాలమర్థయోః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

లాఖతి, లలాఖ-లలాఖతుః-లలాఖుః, లాఖితేత్యాదిఖాదతివత్, ౨౨౨.

లాఛి-లక్షణే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

లాఞ్ఛతి, లలాఞ్ఛ-లలాఞ్ఛతుః-లలాఞ్ఛుః, లాఞ్ఛితేత్యాదికాం

క్షతివత్. పుం౬.

లాజ,లాజి-భర్త్సనే చ॥చాద్భర్జనే॥సకర్మకా॥సేటా॥పరస్మైపదినౌ

లాజతి, లలాజ-లలాజతుః-లలాజుః, లాజితేత్యాదిఖాదతివత్, పు,

౨౨౨. ణౌచకి-అలీలజత్, లాంజతి, లలాంజ-లలాంజతుః-లలాంజుః

లాంజితేత్యాదికాంక్షతివత్, పుం౬.

లిగి-గత్యర్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

లింగతి, లిలింగ-లిలింగతుః-లిలింగుః, లింగితేత్యాదిక్రందతివత్ ౧౬౦.

లుఞ్ఛ-అపనయనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

లుఞ్ఛతి, లులుఞ్ఛ-లులుఞ్ఛతుః-లులుఞ్ఛుః,లుఞ్ఛితేత్యాదిమఞ్ఛ

తివత్. పు ౨౧౦,క్త్వాయాం-లుచిత్వా,లుఞ్ఛిత్వా,వఞ్చిలుఞ్చ్యృతశ్చేతి

వాకిత్త్వమ్.

లుట-విలోడనే॥డాంతో ఽయమిత్యేకే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

లోటతి, లులోట-లులుటతుః-లులుటుః, లోటితేత్యాదికోచతివ

త్, పు౨౦౫. అస్మాణ్ణౌచకి శాణ్యాదీనాంవేతివక్తవ్యమిత్యుపధాహ్ర

స్వవికల్పే, అలూలుటత్-త॥అలులోటత్-త.

లుటి-స్తేయే॥సకర్మకః॥సేట్॥ పరస్మైపదీ

లుంటతి, లులుంట-లులుంటతుః-లులుంటుః,లుంటితేత్యాది కుఞ్చ

తివత్, పు౨౧౦; ఆశిషి-లుంట్యాత్.

లుఠ-ఉపఘాతే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

లోఠతి, లులోఠ-లులుఠతురిత్యాదికోచతివత్, పు౨౧౫, ణౌచ

జి-కాణ్యాదీనాం వేతివక్తవ్యమిత్యుపధాహ్రస్వవికల్పః, అలూ ల్లి త్-త॥అలులోఠత్-త.

లుఠి-స్తేయఇత్యేకే॥లుఠి-గతౌ॥లుఠి-ఆలస్యే,ప్రతిఘాతేచ త్రయోఽపిసకర్మకాః॥అర్థవిశేషేఽకర్మకాః॥సేటః॥ పరస్మైపదినః

లుంఠతి, లులుంఠ-లులుంఠతుః-లులుంఠుః, లుంఠి తేత్యాదిప్రాగ్వత్, పు.౨౧౦.

లుడి, స్తేయఇత్యపరే॥సకర్మకః॥సేట్॥ పరస్మైపదీ

లుండతి, లులుండ-లులుండతుః-లులుండుః, లుండి తేత్యాది ప్రాగ్వత్. పు.౨౧౦,

లుథి-హింసాసంక్లేశనయోః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

లున్థతి, లులున్థ-లులున్థతుః-లులుంథుః,లున్థి తేత్యాది క్లిందతివత్ ౨౦౩

లుబి-అర్దనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

లుమ్బతి, లులుమ్బ-లులుమ్బతుః-లులుమ్బుః,లుంబి తేత్యాదిప్రాగ్వత్, పు ౨౦౩.

లూష-భూషాయాం॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

లూషతి. లులూష-లులూషతుః-లులూషుః, లూషితేత్యాది కాజతివత్, పు ౨౧౪

లోడృ-ఉన్మాదే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

లోడతి, లులోడ-లులోడతురిత్యాదిసర్వం క్రీడతివత్, పు.౨౦౪

ఇతిలాదయః

వఖ,వఖి,వల్గ,వగి-గత్యర్థాః॥సకర్మకాః॥సేటః॥పరస్మైపదినః

వఖతి, వవాఖ-వవఖతుః-వవఖుః,వఖేత్ఇత్యాదిగదతివత్,పు-౨-౨౮ వఙ్ఖతి, వవఙ్ఖ-వవఙ్ఖతుః-వవఙ్ఖుః, వఙ్ఖేత్ఇత్యాదినిన్దతివత్-పు-౯౯౦, వల్గతి, వవల్గ-వవల్గతుః-వవల్గుః,వల్గేత్ఇత్యాదికర్జతివత్,౯౯౬ వఙ్గతి, వవఙ్గ-వవఙ్గతుః-వవఙ్గుః,వఙ్గేత్ఇత్యాదినిన్దతివత్,౯౯౦.

వఞ్చు-గత్యర్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

వఞ్చతి, వవఞ్చ-వవఞ్చతుః-వవఞ్చుః, వఞ్చేత్ఇత్యాదికుఞ్చతివత్ పు-౨౧౦. అస్మాత్ప్రతారణే వాచ్యే గృధివఞ్చ్యోః ప్రలమ్భనఇత్యా త్మనేపదమ్. మాణవకం వఞ్చయతే, అవవఞ్చత, ప్రతారణాదన్యత్ర, అహిం వఞ్చయతి, వర్జయతీత్యర్థః, అవవఞ్చత్ ॥ యఙి- నీగ్వఞ్చు స్రంసుధ్వంసుభ్రంసుకసపతపదస్కన్దామిత్యభ్యాసస్య నీగాగమే, వ నీవచ్యతే, వనీవఞ్చాఞ్చక్రే, వనీవచిషీత్యాది, యఙ్లుకి-వనీవఞ్చీతి, వ నీవఙ్క్తి, వనీవక్తః, వనీవచతీత్యాది, యఙన్తాన్నిష్ఠాయాం, వనీవఞ్చి తః,వనీవఞ్చితవాన్, క్త్వాయాం, వనీవఞ్చిత్వా- యఙ్లుగన్తాత్ - వనీ వచితః,వనీవఞ్చితవాన్,క్త్వాయాం వనీవచిత్వా వనీవఞ్చిత్వా,గత్యర్థా దస్మాణ్ణ్యతి వఞ్చ్యం వఞ్చేర్గతావితి కుత్వనిషేధః, గతేరన్యత్ర చజోరితి కుత్వమ్, వఙ్క్యం కాష్ఠమ్, కుటిలీకృతమిత్యర్థః,ఉదిత్త్వాత్ క్త్వాయాం వేట్. ఇట్పక్షే వఞ్చిలుఞ్చ్యృతశ్చేతి కిత్త్వవికల్పః,వచిత్వా వఞ్చి త్వా,వక్త్వా,అతఏవ నిష్ఠాయాం నేట్, వక్తః, వక్తవాన్.

వజ,వ్రజ-గతౌ॥అకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ

వజతి, వవాజ-వవజతుః-వవజుః, వజేత్ఇత్యాదిగదతివత్, పు-౨-౨౮ వ్రజతి, వవ్రాజ-వవ్రజతురిత్యాదిచ, వదవ్రజేత్యాదినా వృద్ధిః, అవ్రాజీ త్, ణ్యతి వ్రాజ్యం, అజివ్రజ్యోశ్చేతి కుత్వనిషేధః,

వట-వెష్టనె॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

వటతి, వవాట-వవటతుః-వవటుః,ఇత్యాది, శేషంగదతివత్, పు-౨౭. అస్యైవపరిభాషణార్థె ఘటాదావనువాదాణ్ణామిత్త్వార్ధ్రత్వె కంపనార్థచలయతివత్, పు-౨౫. సర్వాణిరూపాణి, అన్యతాన్యథాకరణార్థకచలయతివత్, పు-౨౫.

వఠ-స్థౌల్యె॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

వఠతి-వవాఠ-వవఠతురిత్యాది శేషంగదతివత్, పు-౨౭.

వణ,వ్రణ,శబ్దార్థౌ॥ అకర్మకౌ। సేటౌ,పరస్మైపదినౌ

వణతి, వవాణ, వవణతుః-వవణురిత్యాది- వ్రణతి- వవ్రాణ । వవ్రణతుః, వవ్రణురిత్యాదిచగదతివత్ ౨౭ పు॥ యఙ్లుకి ॥ వంవణీతి, వంవంటి, వంవాణ్టాః, వంవణాతి, వంవ్రణీతి, వంవ్రంటి, వంవ్రాణ్టాః, వంవ్రణతీత్యాది॥

వద,వ్యక్తాయాంవాచి, సకర్మకః,సేట్-పరస్మైపదీ

౧. వదతి॥ ౨ ఉవాద, ఊదతుః, ఊదుః, ఉవదిథ, ఊదథుః।ఊద, ఉవాద, ఉవద, ఊదివ, ఊదిమ, లిట్యభ్యాసస్యోభయేషాం వచిస్వపియజాదీనాంకితీత్యాభ్యాం సంప్రసారణం॥ 3 వదితా,సి॥ ౪ వదిష్యతి॥ ౫ వదతు॥ ౬ అవదత్॥ ౭ వదేత్॥ ౮ ఉద్యాత్॥ ౯ అవాదీత్, వదవ్రజేతివృద్ధిః॥ ౧౦ అవదిష్యత్॥

కర్మవ్యతీహారె,—౧ వ్యతివదతె॥ ౨వ్యత్యూదె- వ్యత్యూదాతే వ్యత్యూదిరె- వ్యత్యూదిషే, వ్యత్యూదాథె, వ్యత్యూదిధ్వే,వ్యత్యూదే, వ్యత్యూదివహె, వ్యత్యూదిమహె- 3 వ్యతివదితా,(సే,హే)౪వ్యతివదిష్యతే॥౫ వ్యతివదతాం, ౬ వ్యత్యవదత, ౭ వ్యతివదేత॥౮ వ్యతివదిషీష్ట(ధ్వం) ౯ వ్యత్యవదిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యవదిష్యత ॥

అస్మాద్భాసనోపసంభాషాజ్ఞానయత్నవిమత్యుపమంత్రణేషు వద ఇతి భాసనాద్యర్థవిశేషేష్వాత్మనేపదం భవతి । అత్రోపసంభాషోపమంత్రణే ధాతోరర్థౌ వాచ్యౌ ॥ ఇతరే ప్రయోగోపాధయః । తథాహి । శాస్త్రే వదతే। భాసమానో బ్రవీతీత్యర్థః ॥ ఉపసంభాషోపసాంత్వనం । భృత్యానుపవదతే। సాంత్వయతీత్యర్థః । జ్ఞానే, శాస్త్రే వదతే, యత్నే క్షేత్రే వదతే, విమతౌ । క్షేత్రే వివదంతే। ఉపమంత్రణముపచ్ఛందనం ఉపవదతే । ప్రార్థయత ఇత్యర్థః । వ్యక్తవాచాం సముచ్చారణ ఇత్యనేన మనుష్యాదీనాం సంభూయోచ్చారణార్థే గమ్యేఽస్మాదాత్మనేపదం భవతి । సంప్రవదంతే బ్రాహ్మణాః । మనుష్యాదిభ్యోఽన్యత్ర సంప్రవదంతి ఖగాః । వ్యక్తవాగ్విషయాదనుపూర్వాదస్మాదకర్మకాదనోరకర్మకాదిత్యాత్మనేపదం । అనువదతే కఠః కలాపస్య। అకర్మకాదిత్యుక్తేరుక్తమనువదతీత్యత్ర నాత్మనేపదం, వ్యక్తవాగ్విషయాదిత్యేవ వివక్షణాదనువదతి వీణేత్యత్ర న తఙ్ । విరుద్ధోక్తిరూపవ్యక్తవాక్సముచ్చారణార్థేఽస్మాద్విభాషా విప్రలాప ఇతి తఙ్వా । విప్రవదంతే విప్రవదంతి వా వైద్యాః । అస్మాత్కర్త్రభిప్రాయే క్రియాఫలే అపాద్వద ఇతి తఙ్। న్యాసమపవదతే । అకర్త్రభిప్రాయే పరస్మైపదమేవ। అపవదతి । సమీపోచ్చారితేన పదేన క్రియాఫలస్య కర్తృగామిత్వే ద్యోత్యేఽస్మాద్విభాషోపపదేన ప్రతీయమాన ఇతి తఙ్వా । స్వం పుత్రమపవదతి అపవదతే వా॥

కర్మణి—౧ ఉద్యతే॥ ౨ ఊదే-ఊదాతే, ఊదిరే॥ ౩ వదితా (సే, హే) ౪ వదిష్యతే । ౫ ఉద్యతాం । ౬ ఔద్యత॥ ౭ ఉద్యేత॥ ౮ వదిషీష్ట(ధ్వం) ౯ అవాది, అవదిషాతాం। అవదిషత। ధ్వం। ధ్వం॥ ౧౦ అవదిష్యత॥

ణ్యంతాత్—న పాదమ్యాఙ్యమాఙ్యసేత్యాదినా పరస్మైపదప్రతిషేధః ౧ వాదయతే॥ ౨ వాదయాంచక్రే-బభూవ(ఆస) ౩ వాదయితా (సే, హే) ౪ వాదయిష్యతే॥ ౫ వాదయతాం॥ ౬ అవాదయత ॥ ౭

వాదయేత। ౮ వాదయిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అవీవదత ॥ ౧౦ అవాదయిష్యత ॥

కర్మణి—౧ వాద్యతే॥ ౨ వాదయాంచక్రే। బభూవే। ఆసే ౩ వాదయితా (సే-హే) వాదితా (సే-హే) ౪ వాదయిష్యతే,వాదిష్యతే। ౫ వాద్యతాం ॥ ౬ అవాద్యత। ౭ వాద్యేన ॥ ౮ వాదయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) వాదిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అవాది। అవాదిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) అవాదయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అవాదిష్యత। అవాదయిష్యత॥

సని—౧ వివదిషతి॥ ౨ వివదిషాంచకార। బభూవ। ఆస॥ 3 వివదిషితా (సి) ౪ వివదిషిష్యతి ॥ ౫ వివదిషతు॥ ౬ అవివదిషత్॥౭ వివదిషేత్॥ ౮ వివదిష్యాత్ ॥ ౯ అవివదిషీత్॥ ౧౦ అవివదిషిష్యత్॥

యఙి—౧ వావద్యతే॥ ౨ వావదాంచక్రే। బభూవ ॥ ఆస ॥ 3 వావదితా (సే,హే) ౪ వావదిష్యతే॥ ౫ వావద్యతాం ॥ ౬అవావద్యత॥ ౭ వావద్యేత ॥ ౮ వావదిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అవావదిష్ట (ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ అవావదిష్యత ॥

యఙ్లుకి—వావదీతి।వావత్తి। వావత్తః। వావదతీత్యాది ॥

౧—వదితవ్యం, వదనీయం, అనువాద్యం, అపవాద్యం, బ్రహ్మోద్యం, బ్రహ్మవద్యం, బ్రహ్మవేదః, తస్యవదనమిత్యర్థః। వదఃసుపిక్యప్చేతిభావేక్యబ్యతా। కర్మణిచప్రత్యయావిత్యేకే।అవద్యంపాపం,అవద్యపణ్యవర్యాగర్హ్యపణితవ్యానిరోధేష్వితిగర్హాయామేవయదేవనిపాత్యతే।అగర్హాయాంతు। అనుద్యంగురునామ। వదఃసుపిక్యప్చేతిక్యప్। తద్భిన్నగర్హ్యం। వదనానర్హంచ। ఆత్మనామగురోర్నామనామాతికృపణస్యచ। శ్రేయస్కామోనగృహ్ణీయాజ్జ్యేష్ఠాపత్యకళత్రయోరితి స్మృతేః। మృషోద్యతఇతి మృషోద్యం। రాజసూయసూర్యమృషోద్యేత్యాదినాకర్మణినిత్యంక్యబంతో నిపాత్యతే॥ఉదితః। ఉదితవాన్। వదన్। వదంతీ। వివదమానః। వదిష్యన్। వదిష్యన్.

తి ॥వదిష్యంతీ । వదితుం । ఉదితం । వదనం । ఉదిత్వా । మృడమృద గుధకుషెత్యాదినా సేటః క్త్వాకిత్త్వం । అనూద్య । వాదంవాదం । ఉదిత్వోదిత్వా ॥

౨—వాదయితవ్యం । వాదనీయం । వాద్యం । వాదితః । వాదితవాౕ । వాదయమానః । వాదయిష్యమాణః । వాదయితుం । వాదితం ॥ వాదనం । వాదయిత్వా । సంవాద్య । అనువాద్య । వాదంవాదం । వాదయిత్వావాదయిత్వా ॥

౩—వివదిషితవ్యం- వివదిషణీయం, వివదిష్యం, వివదిషితః, వివదిషితవాౕ, వివదిషౕ, వివదిషంతీ- వివదిషిష్యౕ, వివదిషిష్యతీ- వివదిషిష్యంతీ; వివదిషితుం, వివదిషితం, వివదిషణం, వివదిషిత్వా, అనువివదిష్య, వివదిషంవివదిషం, వివదిషిత్వావివదిషిత్వా ॥

౪ వావదితవ్యం, వావదనీయం, వావద్యం, వావదితః, వావదితవాౕ, వావద్యమానః, వావదిష్యమాణః, వావదితుం । వావదితం, వావదనం, వావదిత్వా, అనువావద్య, వావదంవావదం, వావదిత్వావావదిత్వా ॥

౫—వ్యతి, అనువావాద్యం, అపవావాద్యం, కృపిగణనిర్దిష్టత్వాదసంప్రసారణేయతిచతుల్యం రూపం, బహిష్ఠావావద్యం, శతరి, వావదత్, వావదతౌ, వావదతః, వావదతీ, వావదిష్యౕ – వావదిష్యతీ, వావదిష్యంతీ- ణముల్ । వావాదంవావాదం, ఇతివిశేషః ॥ శేషంయజన్నవత్

వన-శబ్దే, అకర్మకః । సేట్ పరస్మైపదీ ॥ వన, సంభక్తౌ, సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ వనేరర్థభేదాత్పునఃపాఠః

వనతి, వవాన, వవనతుః, వవనుః, వనితేత్యాదిగదతివత్ ౨౨౫ పు ॥

వనతు; ఘటాదిః, హింసాయామితి శేషః-సకర్మకః- సేట్ పరస్మైపదీ వనతీత్యాదిసర్వంగచ్ఛతివత్ ౨౩౦ పు ॥

వనుచ,నోచ్యతే,అయమపిఘటాదిః- సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ.

అస్యాయమర్థ ఇతి విశిష్య నోచ్యతే,క్రియాసామాన్యార్థకత్వాత్; అయమపూర్వ ఏవ ధాతుర్న్నతు తానాదికస్యానువాదః, ఉదిత్కరణసామర్థ్యాత్, తేనక్రియాసామాన్యే ॥ వనతి, వవాన-వవనతుః-వవనుః,వనితేత్యాదిగదతివత్,పు ౨ అ౫. సోపసర్గస్యాస్యణౌనిత్యంమిత్త్వమ్॥తథాగమయతివద్రూపమ్,పు ౩౫. ప్రవనయతీత్యాది,అనుపసృష్టస్యతు'గ్లాస్నావనువమాంచే'తివామిత్త్వమ్ ॥ తదా వనయతి।వానయతీత్యాదిచగడతివత్,పు ౨ అ౫,గమయతివచ్చ,౩౫.సర్వంబోధ్యం.

టు,వము-ఉద్గిరణే॥ఇహైవనిపాతనాద్వ్యాంత ఇత్వమితిసుధాకరః,
సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

౧ వమతి-వమతః-వమంతి ॥ వమసి-వమథః-వమథ ॥ వమామి-వమావః-వమామః ॥ ౨ వవామ-వవమతుః-వవముః ॥ వవమిథ-వవమథుః-వవమ ॥ వవామ,వవమ-వవమివ-వవమిమ ॥ ౩ వమితా ॥ ౪ వమిష్యతి ॥ ౫ వమతు ॥ ౬ అవమత్ ॥ ౭ వమేత్ ॥ ౮ వమ్యాత్ ॥ ౯ అవమీత్ ॥ హ్మ్యంతేతినవృద్ధిః ॥ ౧౦ అవమిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతివమతే ॥ ౨ వ్యతివవమే ॥ ౩ వ్యతివమితా(స్యే,హే) ౪ వ్యతివమిష్యతే ॥ ౫ వ్యతివమతాం ॥ ౬ వ్యత్యవమత ॥ ౭ వ్యతివమేత ॥ ౮ వ్యతివమిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యవమిష్ట - (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౧ వ్యత్యవమిష్యత ॥.

కర్మణి—౧ వమ్యతే ॥ ౨ వవమే ॥ ౩ వమితా(సే.హే) ౪ వమిష్యతే ॥ ౫ వమ్యతాం ॥ ౬ అవమ్యత ॥ ౭ వమ్యేత ॥ ౮ వమిషీష్ట,ధ్వం ॥ ౯ అవామి, అనాచమికమినమినామిత్యుక్తేరాదాత్తోపదేశస్యేతినవృద్ధిప్రతిషేధః॥అవమిషాతాం-అవమిషత ॥ అవమిష్ఠాః-అవమిషాథాం(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అవమిష్యత.

అమంతత్వాత్సోపసర్గస్యాప్యణౌనిత్యంమిత్త్వమ్ ॥ ఉద్వమయతీత్యాది ॥ అనుపసర్గస్య జ్వలాస్నానసువమాంచేతివా మిత్త్వమ్ ॥

౧ వమయతి-తే ॥ వామయతి-తే ॥ ౨ వమయాంచకార-చక్రే ॥ వామయాంచకార(చక్రే,బభూవ,ఆస) ౩ వమయితా(సి,సే,హే) వామయితా(సి,సే,హే) ౪ వమయిష్యతి-తే॥వామయిష్యతి-తే ॥ ౫ వమయతు-తాం,॥ వామయతు-తాం ॥ ౬ అవమయత్-త ॥ అవామయత్-త ॥ ౭ వమయేత్-త ॥ వామయేత్-త ॥ ౮ వమ్యాత్-వమయిషీష్ట(ధ్వం-ధ్వం) వామ్యాత్-వామయిషీష్ట(ధ్వం-ధ్వం) ౯ అవీవమత్-త ౧౦ అవమయిష్యత్-త ॥ అవామయిష్యత్-త.

కర్మణి—౧ వమ్యతే-వామ్యతే ॥ ౨ వమయాంచక్రే-వామయాఞ్చక్రే(బభూవె-ఆసే) ౩ వామితా(సే-హే) వమితా (సే-హే) వమయితా(సే,హే)వామితా(సే-హే)వామయితా(సే-హే) ౪ వామిష్యతే-వమిష్యతే-వమయిష్యతే-వామిష్యతే-వామయిష్యతే ॥ ౫ వమ్యతాం-వామ్యతాం ॥ ౬ అవమ్యత-అవామ్యత ॥ ౭ వమ్యేత-వామ్యేత ౮ వామిషీష్ట-ధ్వం॥వమిషీష్ట-ధ్వం॥వమయిషీష్ట (ధ్వం-ధ్వం) వామిషీష్ట-ధ్వం॥వామయిషీష్ట(ధ్వం-ధ్వం)౯ అవమి-అవామి-అవామిషాతాం (ధ్వం-ధ్వం) అవమిషాతాం(ధ్వం-ధ్వం)అవమయిషాతాం(ధ్వం-ధ్వం) మిత్త్వాభావె—అవామి-అవామిషాతాం(ధ్వం-ధ్వం) అవామయిషాతాం(ధ్వం-ధ్వం) ౧౦ అవమిష్యత-అవామిష్యత-అవమయిష్యత-అవామిష్యత-అవామయిష్యత.

సని—౧ వివమిషతి ॥ ౨ వివమిషాంచకార(బభూవ,ఆస) ౩ వివమిషితా-సి ॥ ౪ వివమిషిష్యతి ॥ ౫ వివమిషతు ॥ ౬ అవివమిషత్ ౭ వివమిషేత్ ॥౮వివమిష్యాత్ ॥౯అవివమిషీత్ ॥౧౦అవివమిషిష్యత్

యఙి—౧ వంవమ్యతే ॥ ౨ వంవమాంచక్రే(బభూవ-ఆస) ౩ వంవమితా(సే-హే)౪ వంవమిష్యతే ॥౫ వంవమ్యతాం ॥ ౬ అవంవమ్య

త ॥ ౭ వంవమ్యేత ॥ ౮ వంవమిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అవంవమిష్ట (ధ్వం-ఢ్వం) ౧౦ అవంవమిష్యత.

యఙ్లుకి—వంవమీతి, వంవంతి, వంవాంతః, వంవమతీత్యాది

౧—వమితవ్యః । వమనీయః । వమ్యః । పోరదుపధాదితి యత్ ॥ వాంతః । వాంతవాన్ । వమన్-వమంతీ ॥ వ్యతివమమానః । వమిష్యన్-వమిష్యతీ-వమిష్యంతీ । వమితుం । వాంతం । క్త్వాయామ్ వెట్త్వాన్నేట్ ॥ వమనం । వమిత్వా । వాంత్వా । వామంవామం । వమిత్వావమిత్వా । వాంత్వావాంత్వా.

౨—వమయితవ్యః-వామయితవ్యః । వమనీయః-వామనీయః । వమ్యః-వామ్యః । వమితః-వామితః । వమితవాన్-వామితవాన్ । వమయన్-వమయంతీ । వమయమానః । వామయన్-వామయంతీ వామయమానః । వమయిష్యన్-వమయిష్యతీ-వమయిష్యంతీ । వామయిష్యన్-వామయిష్యతీ-వామయిష్యంతీ । వమయితుం-వామయితుం ॥ వమితం-వామితం । వమయిత్వా-వామయిత్వా । ఉద్వమయ్య వమంవమం । వామంవామం । వమయిత్వావమయిత్వా । వామయిత్వావామయిత్వా.

౧—వివమిషితవ్యం । వివమిషణీయం । వివమిష్యం । వివమిషితః । వివమిషితవాన్ । వివమిషన్-వివమిషంతీ । వివమిషిష్యన్-వివమిషిష్యతీ-వివమిషిష్యంతీ । వివమిషితుం । వివమిషితం । వివమిషణం । వివమిషిత్వా । ఉద్వివమిష్య ॥ వివమిషంవివమిషం । వివమిషిత్వావివమిషిత్వా

౪—వంవమితవ్యః । వంవమనీయః । వంవమ్యః । వంవమితః । వంవమితవాన్ । వంవమ్యమానః । వంవమిష్యమాణః । వంవమితుం । వంవమితం । వంవమనం । వంవమిత్వా । ఉద్వంవమ్య । వంవమంవంవమం । వంవమిత్వావంవమిత్వా ॥

౫—శతరి-వంవమల్-వంవమతౌ-వంవమతః ః వంవమతీ । వంవ

మిష్యత్-వంవమిష్యతీ-వంవమిష్యంతి ॥ ణముల్-వంవాంవంవంవా మమితివిశేషః ॥ శేషం ప్రాగ్వత్.

వభ్ర-గత్యర్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

వభ్రతి, వవభ్రేత్యాదికజతివత్, పు౧౮౬.

వష-హింసార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

వషతి, వవాష-వవషతురిత్యాదిగదతివత్, పు౨౨౪.

వక్ష-రోషే॥సంఘాతఇత్యేకే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

వక్షతి, వవక్ష-వవక్షతురిత్యాదికజతివత్, పు౧౮౭

వస-నివాసే॥అకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

౧ వసతి ॥ ౨ ఉవాస-ఊషతుః-ఊషుః ॥ ఉవసిథ-ఉవస్థ - ఊషథుః,ఊష ॥ ఉవాస-ఉవస-ఊషివ-ఊషిమ ॥ ౩ వస్తా-వస్తారౌ-సి॥ ౪ వత్స్యతి ॥ ౫ వసతు ॥ ౬ అవసత్ ॥ ౭ వసేత్ ॥ ౮ ఉష్యాత్॥ ౯ అవాత్సీత్-అవాత్తాం-అవాత్సుః ॥ అవాత్సీః-అవాత్తం-అవాత్త ॥ అవాత్సం-అవాత్స్వ-అవాత్స్మ ॥ ౧౦ అవత్స్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతివసతే ॥ ౨ వ్యత్యూషే-వ్యత్యూషాతే -వ్యత్యూషిరే ॥ ౩ వ్యతివస్తా(సే; హే) ౪ వ్యతివత్స్యతే ॥ ౫ వ్యతివసతాం ॥ ౬ వ్యత్యవసత ॥ ౭ వ్యతివసేత ॥ ౮ వ్యతివత్సీష్ట ॥ ౯ వ్యత్యవస్త-వ్యత్యవత్సాతాం-వ్యత్యవత్సత ॥ ౧౧ వ్యత్యవత్స్యత॥

భావే—౧ ఉష్యతే ॥ ౨ ఊషే ॥ ౩ వస్తా ॥ ౪ వత్స్యతే ॥౫ఉష్యతాం ॥ ౬ ఔష్యత ॥౭ ఉష్యేత ॥ ౮ వత్సీష్ట ॥ ౯ అవాసి ॥ ౧౦ అవత్స్యత.

ణౌ-నపాదమ్యాజ్యమేత్యాదినా పరస్మైపదప్రతిషేధః ॥ ౧ వాసయతే ॥ ౨ వాసయాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ వాసయితా(సే,హే) ౪ వాసయిష్యతే ॥ ౫ వాసయతాం ॥౬ అవాసయత ॥ ౭ వాసయేత ౮వాసయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)౯అవీవసత ౧౦ఆవాసయిష్యత

కర్మణి—౧ వాస్యతే ॥౨వాసయాంచక్రే(బభూవే.ఆసే) ౩వాసయితా(సే,హే)వాసితా(సే,హే)౪ వాసయిష్యతే-వాసిష్యతే ॥ ౫ వాస్యతాం ॥ ౬ అవాస్యత ॥ ౭ వాస్యేత ॥ ౮ వాసయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)వాసిషీష్ట(ధ్వం) ౯ అవాసి- అవాసిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) అవాసయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అవాసిష్యత-అవాసయిష్యత.

సని—౧ వివత్సతి ॥ ౨ వివత్సాంచకార(బభూవ,ఆస) ౩ వివత్సితా ॥ ౪ వివత్సిష్యతి ॥ ౫ వివత్సతు ॥ ౬ అవివత్సత్ ॥ ౭ వివత్సేత్ ॥ ౮ వివత్స్యాత్ ॥ ౯ అవివత్సీత్ ॥ ౧౦ అవివత్సిష్యత్,

యఙి—౧వావస్యతే॥ ౨ వావసాంచక్రే, బభూవ ॥ఆస ॥ ౩వావసితా (సే,హే) ౪ వావసిష్యతే ॥ ౫వావస్యతాం ॥ ౬ అవావస్యత ౭ వావస్యేత । ౮ వావసిషీష్ట ॥ధ్వం ॥౯ అవావసిష్ట॥ ఢ్వం।ధ్వం ॥ ౧౦ అవావసిష్యత॥

యఙ్లుకి —వావసీతి । వావస్తి । వావస్తః । వావసతీత్యాది ॥

౧—వస్తవ్యం । వసనీయం, వాస్యం, అమాసహవసతోఽస్యాం చంద్రార్కావమావస్యాఽమావాస్యావా, అమావస్యదన్యతరస్యామిత్యధికరణేణ్యత్ప్రత్యయో హ్రస్వశ్చ నిపాత్యతే । ఉషితః, ఉషితవాన్, వసతిక్షుధోరిడితి క్త్వా నిష్ఠయోర్నిత్యమిట్ ॥ వసన్-వసంతీ వ్యతివసమానః, వత్స్యన్, వత్స్యతీ-వత్స్యంతీ, వస్తుం- ఉషితం- వసనం- ఉషిత్వా, మృడమృదగుధకుషక్లిశవదవసః క్త్వేతి సేటః క్త్వఃకిత్వం,న్యుష్య, వాసంవాసం, ఉషిత్వోషిత్వా॥

౨—వాసయితవ్యః, వాసనీయః-వాస్యః-వాసితః,వాసితవాన్,

వాసయన్- వాసయంతీ- వాసయమానః- వాసయిష్యన్ - వాసయిష్యన్, వాసయిష్యంతీ- వాసయితుం- వాసితః- వాసనం- వాసయిత్వా, నివాస్య- వాస వాసం- వాసయిత్వావాసయిత్వా ॥

३—వివత్సితవ్యం, వివత్సనీయం, వివత్స్యం- వివత్సితః - వివత్సితవాన్- వివత్సన్, వివత్సంతీ, వివత్సిష్యన్, వివత్సిష్యంతీ, వివత్సిష్యంతీ, వివత్సితుం, వివత్సితం, వివత్సనం, వివత్సిత్వా. నివివత్స్య.వివత్సంవివత్సం- వివత్సిత్వావివత్సిత్వా॥

४—వావసితవ్యం, వావసనీయం, వావస్యం, వావసితః, వావసితవాన్, వావస్యమానః, వావసిష్యమాణః, వావసితుం, వావసితం, వావసనం- వావసిత్వా- నివావస్య, వావసంవావసం, వావసిత్వావావసిత్వా॥

५—ణ్యతి। వావాస్యం, శతరి, వావసత్- వావసతౌ, వావసతః, వావసతీ. వావసిష్యన్, వావసిష్యతీ, వావసిష్యంతీ- ణములి। వావాస వావాసం॥ ఇతి విశేషః శేషంప్రాగ్వత్ ॥

వాఛి ఇచ్ఛాయాం। సకర్మకః । సేట్ పరస్మైపదీ

వాఞ్ఛతి, వవాఞ్ఛ, వవాఞ్ఛతురిత్యాది॥ కాంక్షతివత్ రూపాణి ॥

వాక్షి-కాంక్షాయాం। సకర్మకః॥ సేట్ పరస్మైపదీ

వాంక్షతి- వవాంక్ష, వవాంక్షతురిత్యాదిప్రాగ్వత్॥ రూపాణి ॥

విట, శబ్దే। అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

వేటతి, వివేట- వివిటతురిత్యాది కేటతివత్ రూపాణి॥

విషు, సేచనే। సకర్మకః, సేట్ పరస్మైపదీ

వేషతి, వివేష. వివిషతురిత్యాది ప్రాగ్వత్ రూపాణి। ఉదిత్త్వాత్

త్క్త్వాయాంవేట్ । వేషిత్వా- విష్ట్వా- అతఏవనిష్ఠాయాంనేట్ । వి
ష్టః, విష్టవాన్ ॥

వృషు-సేచనే సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

౧ వర్షతి॥ ౨ వవర్ష। వవృషతుః॥ ౩ వర్షితా ॥ ౪ వర్షిష్యతి
౫ వర్షతు॥ ౬ అవర్షత్॥ ౭ వర్షేత్॥ ౮ వృష్యాత్॥ ౯ అవర్షీత్ ॥
౧౦ అవర్షిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతివర్షతే॥ ౨ వ్యతివవృషే ॥ ౩ వ్యతివర్షి
తా ॥సే. హే॥ ౪ వ్యతివర్షిష్యతే॥ ౫ వ్యతివర్షతాం ॥ ౬ వ్యత్యవర్ష
త ॥ ౭ వ్యతివర్షేత॥ ౮ వ్యతివర్షిషీష్ట ॥ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యవర్షిష్ట ॥
ఢ్వం।ధ్వం॥ ౧౦వ్యత్యవర్షిష్యత ॥

కర్మణి—౧ వృష్యతే ॥ ౨ వవృషే ॥ ౩ వర్షితా॥సే, హే॥ ౪
వర్షిష్యతే ॥ ౫ వృష్యతాం ॥ ౬ అవృష్యత ॥ ౭వృష్యేత ॥ ౮ వర్షి
షీష్ట ॥ధ్వం॥౯ అవర్షి॥అవర్షిషాతాం।ఢ్వం।ధ్వం॥౧౦అవర్షిష్యత ॥

ణౌ—౧ వర్షయతి, తే। ౨ వర్షయాంచకార- చక్రే-బభూవ॥
ఆస॥ ౩ వర్షయితా-సి. సే, హే॥ ౪ వర్షయిష్యతి. తే। ౫ వర్షయతు-
తాం॥ ౬ అవర్షయత్।త॥ ౭ వర్షయేత్ -త ॥ ౮ వర్ష్యాత్॥ వర్ష
యిషీష్ట -ఢ్వం,ధ్వం ॥ ౯ అవీవృషత్-త ॥ అవవర్షత్ -త ॥ ౧౦ అవ
ర్షయిష్యత్ ॥త॥

కర్మణి—౧ వర్ష్యతే । ౨ వర్షయాంచక్రే ॥ బభూవే॥ఆసే
౩ వర్షయితా; సే, హే॥ వర్షితా॥సే: హే॥ ౪ వర్షయిష్యతే । వర్షి
ష్యతే॥ ౫ వర్ష్యతాం ॥ ౬ అవర్ష్యత ॥ ౭ వర్ష్యేత ॥ ౮ వర్ష
యిషీష్ట ।ఢ్వం,ధ్వం॥ వర్షిషీష్ట ॥ధ్వం-౯ అవర్షి। అవర్షిషాతాం।
ఢ్వం-ధ్వం । అవర్షయిషాతాం॥ ఢ్వం-ధ్వం॥ ౧౦ అవర్షిష్యత, అవ
ర్షయిష్యత ॥

సని—౧ వివర్షిషతి । ౨ వివర్షిషాంచకార, బభూవ, ఆస ॥ ౩ వివర్షిషితా ॥ సి ॥ ౪ వివర్షిషిష్యతి ॥ ౫ వివర్షిషతు ॥ ౬ అవివర్షిషత్ ॥ ౭ వివర్షిషేత్ ॥ ౮ వివర్షిష్యాత్ ॥ ౯ అవివర్షిషీత్ ॥ ౧౦ అవివర్షిషిష్యత్-

యజి—౧ వరీవృష్యతే ॥ ౨ వరీవృషాంచక్రే ॥ బభూవ ॥ ఆస ॥ ౩ వరీవృషితా ॥ సే-హా ॥ ౪ వరీవృషిష్యతే ॥ ౫ వరీవృష్యతాం ॥ ౬ అవరీవృష్యత ॥ ౭ వరీవృష్యేత ॥ ౮ వరీవృషిషీష్ట ।ఢ్వం ॥ ౯ అవరీవృషిష్ట ।ఢ్వం।ధ్వం ॥ ౧౦ అవరీవృషిష్యత ॥

యఙ్లుకి— వర్వృషీతి । వరివృషీతి । వరీవృషీతి । వర్వర్ష్టి । వరివర్ష్టి । వరీవర్ష్టి । వర్వృష్టః । వరివృష్టః । వరీవృష్టః । వర్వృషతి । వరివృషతి । వరీవృషతీత్యాది ॥

౧—వర్షితవ్యం । వర్షణీయం; వృష్యం, వర్ష్యం, విభాషాకృవృషోరితి క్యబ్వా ॥ వక్షేబిదువధాదిత్యాదినాయత్ । వృష్టః । వృష్టవాన్ । ఉదితోవేతిక్త్వాయాం వెట్త్వాదిహనేట్ ॥ వర్షన్-వర్షంతీ । వర్షిష్యన్-వర్షిష్యతీ-వర్షిష్యంతీ ॥ వర్షితుం । వృష్టం । వర్షణం । వర్షిత్వా । వృష్ట్వా । అభివృష్య వర్షంవర్షం । వర్షిత్వావర్షిత్వా । వృష్ట్వావృష్ట్వా

౨—వర్షయితవ్యం । వర్షణీయం । వర్ష్యం । వర్షితః । వర్షితవాన్ వర్షయన్-వర్షయంతీ । వర్షయమాణః । వర్షయిష్యన్-వర్షయిష్యతీ-వర్షయిష్యంతీ । వర్షయితుం । వర్షితం । వర్షణం । వర్షయిత్వా । అభివర్ష్య । వర్షంవర్షం । వర్షయిత్వావర్షయిత్వా.

౩—వివర్షిషితవ్యం । వివర్షిషణీయం । వివర్షిష్యం । వివర్షిషితః । వివర్షిషితవాన్ । వివర్షిషన్-వివర్షిషంతీ । వివర్షిషిష్యన్-వివర్షిషిష్యతీ-వివర్షిషిష్యంతీ ॥ వివర్షిషితుం । వివర్షిషితం । వివర్షిషణం । వివర్షిషిత్వా । అభివివర్షిష్య । వివర్షిషంవివర్షిషం । వివర్షిషిత్వావివర్షిషిత్వా

౪—వరీవృషితవ్యః । వరీవృషణీయః । వరీవృష్యః । వరీవృషితః

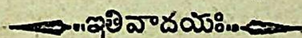
వరీవృషితవాన్ । వరీవృష్యమాణః । వరీవృషిష్యమాణః । వరీవృషితుం । వరీవృషితం । వరీవృషణం । వరీవృషిత్వా । అభివరీవృష్య । వరీవృషంవరీవృషం । వరీవృషిత్వావరీవృషిత్వా.

౫——వర్వర్షితవ్యం । వరివర్షితవ్యం । వరీవర్షితవ్యం । వర్వర్షణీయం-వరివర్షణీయం-వరీవర్షణీయం । వర్వర్ష్యం-వరివర్ష్యం-వరీవర్ష్యం । వర్వృష్యం-వరివృష్యం-వరీవృష్యం । వర్వృషితః-వరివృషితః-వరీవృషితః । వర్వృషితవాన్-వరివృషితవాన్-వరీవృషితవాన్ । వర్వృషత్ వర్వృషతౌ-వర్వృషతః । వర్వృషతీ । వరివృషత్-వరివృషతౌ-వరివృషతః । వరివృషతీ । వరీవృషత్-వరీవృషతౌ-వరీవృషతః । వరీవృషతీ । వర్వర్షిష్యన్-వర్వర్షిష్యతీ-వర్వర్షిష్యంతీ । వరివర్షిష్యన్-వరివర్షిష్యతీ-వరివర్షిష్యంతీ । వరీవర్షిష్యన్-వరీవర్షిష్యతీ-వరీవర్షిష్యంతీ । వర్వర్షితుం-వరివర్షితుం-వరీవర్షితుం । వర్వృషితం-వరివృషితం వరీవృషితం । వర్వర్షణం-వరివర్షణం-వరీవర్షణం । వర్వర్షిత్వా-వరివర్షిత్వా-వరీవర్షిత్వా । అభివర్వృష్య-అభివరివృష్య-అభివరీవృష్య । వర్వర్షంవర్వర్షం । వర్వర్షిత్వావర్వర్షిత్వా । వరివర్షంవరివర్షం । వరివర్షిత్వావరివర్షిత్వా । వరీవర్షంవరీవర్షం । వరీవర్షిత్వావరీవర్షిత్వా.

వెల్ఌ, వెల్ల-చలనే॥ అకర్మకౌ॥ సేటౌ॥ పరస్మైపదినౌ

వెలతి, వివేలేత్యాదిఖేలతివత్, పు.౨౫. వేల్లతి, వివేల్లేత్యాదిచ॥ చలనార్థత్వాణ్ణ్యంతాభ్యామాభ్యాం పరస్మైపదమేవ.

ఇతివాదయః

శ్రిగి, శ్లగి- గత్యర్థౌ॥ అకర్మకౌ॥ సేటౌ॥ పరస్మైపదినౌ

శ్రింగతి, శశ్రింగేత్యాది॥ శ్లంగతి, శశ్లంగేత్యాదిచ క్రందతివత్ ౧౯౦

శట-రుజావిశరణగత్యవసాదనేషు॥ అకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ

శటతి, శశాట-శేటతుః-శేటుః॥ శేటితేత్యాదిగదతివత్, పు.౨౨౮

శట-కైతవేచ॥చాద్ధింసాసంక్లేశనయోః॥హింసాయాం సకర్మకః॥అన్యత్రాకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

శటతి, శశాట-శేటతుః-శేటుః॥ శటితేత్యాది గడతివత్, పు.౨౨౪.

శణ,శ్రణ-దానేచ॥చాద్గతౌ।అకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ మితౌచ,

శణతి, శశాణ-శేణతుః-శేణుః॥ శణితేత్యాది॥ శ్రణతి, శశ్రాణ-శశ్రణతుః-శశ్రణుః॥ శ్రణితేత్యాదిచ సర్వం గదతివత్ ॥ పు.౨౩౦. అనయోర్ఘటాదిత్వేన మిత్త్వాద్ధ్రస్వే శణయతి, శ్రణయతీత్యాది సర్వం గమయతివద్బోధ్యమ్, పు.౭౩౧. ణ్యంతస్య శ్రణయతేర్ణౌ చఙి, శాణ్యాదీనాం వేతి వక్తవ్యమిత్యుపధాహ్రస్వవికల్పే॥అశిశ్రణత్-త।అ. శశ్రాణత్-త.

శ్రథ,శ్లథ-హింసార్థౌ॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ

శ్రథతి, శశ్రాథ-శశ్రథతుః॥ శ్రథితేత్యాది॥ శ్లథతి, శశ్లాథ-శశ్లథతుః॥ శ్లథితేత్యాదిచ సర్వం గదతివత్,పు.౨౨౪. అనయోరపి ఘటాదిత్వేన మిత్త్వాణ్ణౌ హ్రస్వే శ్రథయతి।శ్లథయతీత్యాదిచ గమయతివత్ ౭౩౧.

శద్లృ-శాతనే॥విశీర్ణతాయామయం శాతనంతు విషయతయా నిర్దిశ్యతే॥అకర్మకః॥సేట్॥ పరస్మైపదీ.

శిద్భావినోస్మాచ్ఛదేశ్శిత ఇత్యాత్మనేపదమ్, పాఘ్రాధ్మేత్యాదినా శితి శీయాదేశః॥ ౧ శీయతే-శీయేతే-శీయంతే॥ ౨ శశాద-శేదతుః-శేదుః। శేదిథ-శశత్థ-శేదథుః-శేద॥ శశాద-శశద-శేదివ-శేదిమ॥ ౩ శత్తా-శత్తారౌ-సి॥ ౪ శత్స్యతి॥ ౫ శీయతాం॥ ౬ అశీయత॥ ౭ శీయేత॥ ౮ శద్యాత్-శద్యాస్తాం॥ ౯ అశదత్-అశదతాం-అశదన్॥ ౧౦ అశత్స్యత్-అశత్స్యతాం.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిశీయతే ॥ ౨ వ్యతిశేదే-వ్యతిశేదాతే ౩ వ్యతిశత్తా(సే, హే) ౪ వ్యతిశత్స్యతే ॥ ౫ వ్యతిశీయతాం ॥ ౬ వ్యత్యశీయత ॥ ౭ వ్యతిశీయేత ॥ ౮ వ్యతిశత్సీష్ట ॥ ౯ వ్యత్యశత్త-వ్యత్యశత్సాతాం,వ్యత్యశత్సత ॥ వ్యత్యశత్థాః-వ్యత్యశత్సాథాం.వ్యత్యశద్ధ్వం॥ వ్యత్యశత్సి-వ్యత్యశత్స్వహి-వ్యత్యశత్స్మహి ॥ ౧౦ వ్యత్యశత్స్యత, వ్యత్యశత్స్యేతాం.

భావే—౧ శద్యతే ॥ ౨ శేదే ॥ ౩ శత్తా ॥ ౪ శత్స్యతే ॥ ౫ శద్యతాం॥ ౬ అశద్యత ॥ ౭ శద్యేత ॥ ౮ శత్సీష్ట ॥ ౯ అశాది॥ ౧౦ అశత్స్యత.

ణ్యంతస్యాస్యాగత్యర్థస్య, శదేరగతౌ తః ఇతి తాంతాదేశః ॥ ౧ శాతయతి-తే ॥ ౨ శాతయాంచకార(చక్రే,బభూవ-ఆస) ౩ శాతయితా(సి, సే, హే) ౪ శాతయిష్యతి-తే ॥ ౫ శాతయతు-తాం ॥ ౬ అశాతయల్-త ॥ ౭ శాతయేత్-త ॥ ౮ శాత్యాల్-శాతయిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౯ అశీశతల్-త ॥ ౧౦ అశాతయిష్యల్-త.

కర్మణి—౧ శాత్యతే ॥ ౨ శాతయాంచక్రే(బభూవే,ఆసే)౩ శాతితా(సే, హే)శాతయితా(సే, హే)౪ శాతిష్యతే-శాతయిష్యతే ॥ ౫ శాత్యతాం ॥ ౬ అశాత్యత ॥ ౭ శాత్యేత ॥ ౮ శాతిషీష్ట(ధ్వం) శాతయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అశాతి-అశాతిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) అశాతయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అశాతిష్యత-అశాతయిష్యత.

గత్యర్థస్యతు గాశ్శాదయతిగోవిందః ॥ గమయతీత్యర్థః ॥ శాదయాంచకారేత్యాద్యున్నేయమ్.

సని—౧ శిశత్సతి ॥ ౨ శిశత్సాంచకార (బభూవ,ఆస) ౩ శిశత్సితా-సి ॥ ౪ శిశత్సిష్యతి ॥ ౫ శిశత్సతు ॥ ౬ అశిశత్సల్ ॥ ౭ శిశత్సేల్ ॥ ౮ శిశత్స్యాత్ ॥ ౯ అశిశత్సీల్ ॥ ౧౦ అశిశత్సిష్యల్.

యఙి—౧ శాశద్యతే ॥ ౨ శాశదాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ శాశదితా(సే, హే) ౪ శాశదిష్యతే ॥ ౫ శాశద్యతాం ॥ ౬ అశాశద్యత ॥

౭ శాశద్యేత ॥ ౮ శాశదిషీష్ట,ధ్వం ॥ ౯ అశాశదిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అశాశదిష్యత.

యఙ్లుకి—శాశదీతి, శాశత్తి, శాశత్తః, శాశదతీత్యాది.

౧—శత్తవ్యం, శదనీయం, శాద్యం, శన్నః, శన్నవాన్, శీయమానః, శత్స్యమానః, శత్తుం; శన్నం, శదనం, శత్త్వా, విశద్య, శాదంశాదం, శత్త్వాశత్త్వా.

౨—శాతయితవ్యః, శాతనీయః, శాత్యః, శాతితః, శాతితవాన్ శాతయన్-శాతయంతీ, శాతయమానః, శాతయిష్యన్-శాతయిష్యతీ శాతయిష్యంతీ, శాతయితుం, శాతితం- శాతనం, శాతయిత్వా, విశాత్య, శాతంశాతం, శాతయిత్వాశాతయిత్వా.

గతౌతు-శాదయితవ్యః, శాదనీయఇత్యాది,

౩—శిశత్సితవ్యం, శిశత్సనీయం, శిశత్స్యం- శిశత్సితః, శిశత్సితవాన్, శిశత్సన్-శిశత్సంతీ, శిశత్సిష్యన్-శిశత్సిష్యతీ-శిశత్సిష్యంతీ, శిశత్సితుం, శిశత్సితం, శిశత్సనం, శిశత్సిత్వా, ప్రశిశత్స్య, శిశత్సంశిశత్సం, శిశత్సిత్వాశిశత్సిత్వా.

౪—శాశదితవ్యం, శాశదనీయం, శాశద్యం, శాశదితః, శాశదితవాన్, శాశద్యమానః, శాశదిష్యమాణః, శాశదితుం, శాశదితం, శాశదనం, శాశదిత్వా, విశాశద్య, శాశదంశాశదం, శాశదిత్వాశాశదిత్వా

౫—ణ్యతి, శాశాద్యం, శతరి- శాశదత్-శాశదతౌ-శాశదతః। శాశదతీ, శాశదిష్యన్-శాశదిష్యతీ, శాశదిష్యంతీ ॥ ణములి-శాశాదంశాశాదం ఇతివిశేషః, అన్యత్సర్వంయఙంతవత్,

శబ్ద గతౌ-అకర్మకః, సేట్ పరస్మైపదీ

శబ్దతి,శశబ్దేత్యాదికర్జతి ౧౬౬ పు॥ వత్

శల,గతౌ, అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

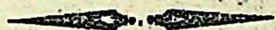
శలతి,శశాల, శేలతుః శలితేత్యాదిగదతి ౨౬౮ పు॥వత్

శ్వల-శ్వల్ల- ఆశుగమనే అకర్మకౌ సేటౌ పరస్మైపదినౌ

శ్వలతి-శశ్వాల,శశ్వలతుః శ్వలితేత్యాది గదతి ౨౬౮ పు॥వత్

శ్వల్లతి,శశ్వల్ల- శశ్వల్లతురిత్యాది కర్జతి ౧౭౬ పు॥ వత్

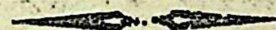
శవ,గతౌ అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

శవతి- శశావ, శేవతుః- శేవుః-శవితేత్యాదిగదతి ౨౬౮పు ॥ వత్ అనూడ్భావివకారాంతత్వాద్వ్యర్ఝుక్,శాశవీతి, శాశతి శాశతః, శాశవతీత్యాది ॥

శశ-ప్లుత,గతౌ॥అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

శశతి, శశాశ, శేశతుః-శేశుః శశితేత్యాదిగదతి ౨౬౮ పు॥వత్

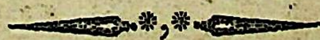
శష,హింసార్థః సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

శషతి- శశాష, శేషతుః-శేషుః శషితేత్యాది ప్రాగ్వత్ ౨౬౮ పు

శసు, హింసాయాం॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

శసతి, శశాస,శశసతుః,శశసుః, నశసదదేత్యాది నైత్వాభ్యాసలోపప్రతిషేధః; శసితేత్యాదిప్రాగ్వత్ ౨౬౮ పు ॥ ఉదిత్త్వాత్ క్త్వాయాంవేట్ శసిత్వాశస్త్వా, ధృషిశసీవైయాత్యఇతినిష్ఠాయా మవినయవిషాయమనిట్ విశస్తః విశస్తవాన్ అన్యత్రవిశసితః విశసితవాన్ ।

శంసు,స్తుతౌ సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ

౧ శంసతి॥ ౨ శశంస- శశంసతుః॥ ౩ శంసితాసి॥ ౪ శంసిష్యతి॥

౫శంసతు॥ ౬ అశంసత్॥ ౭ శంసేత్॥ ౮ శస్యాత్॥ ౯ అశంసీత్ అశంసిష్టాం ॥ ౧౦ అశంసిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧వ్యతిశంసతే॥ ౨ వ్యతిశశంసే॥ ౩ వ్యతిశంసితాసే-హే ॥౪ వ్యతిశంసిష్యతే॥ ౫ వ్యతిశంసతాం ॥ ౬ వ్యత్యశంసత॥ ౭ వ్యతిశంసేత ॥ ౮ వ్యతిశంసిషీష్ట ॥ ౯ వ్యత్యశంసిష్ట ॥ ౧౦ వ్యత్యశంసిష్యత ॥

కర్మణి—౧ శస్యతే॥ ౨శశంసే॥ ౩ శంసితా॥ ౪ శంసిష్యతే॥౫ శస్యతాం॥ ౬ అశస్యత॥౭ శస్యేత॥౮ శంసిషీష్ట॥ ౯ అశంసి,అశంసిషాతాం ॥ ౧౦ అశంసిష్యత॥

ణౌ—౧ శంసయతి,తే॥౨ శంసయాంచకార- చక్రే-బభూవ,ఆస॥ ౩శంసయితా-సి,సే-హే॥ ౪శంసయిష్యతి,తే॥౫ శంసయతు-తాం। ౬ అశంసయత్-త ॥ ౭ శంసయేత్-త ॥౮ శంస్యాత్ । శంసయిషీష్ట ధ్వం-ఢ్వం ॥ ౯ అశశంసత్-త। ౧౦ అశంసయిష్యత్-త॥

కర్మణి—౧ శంస్యతే॥ శంసయాంచక్రే,బభూవే-ఆసే ॥ ౩ శంసయితా-సే-హే॥ శంసితా-సే-హే॥ ౪ శంసయిష్యతే-శంసిష్యతే ॥౫ శంస్యతాం॥౬ అశంస్యత। ౭ శంస్యేత॥౮ శంసయిషీష్ట,ఢ్వం,ధ్వం॥ శంసిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అశంసి- అశంసిషాతాం,- ఢ్వం-ధ్వం ॥ అశంసయిషాతాం-ఢ్వం,ధ్వం॥ ౧౦ అశంసయిష్యత। అశంసిష్యత॥

సని—౧ శిశంసిషతి ॥ ౨ శిశంసిషాంచకార, బభూవ-ఆస ॥ ౩ శిశంసిషితా,సి॥౪ శిశంసిషిష్యతి ॥౫ శిశంసిషతు ॥ ౬ అశిశంసిషత్॥ ౭ శిశంసిషేత్॥ ౮ శిశంసిష్యాత్॥ ౯ అశిశంసిషీత్॥౧౦ అశిశంసిషిష్యత్

యఙి—౧శాశస్యతే॥ ౨ శాశసాంచక్రే;బభూవ,ఆస ॥ ౩ శాశసితా,సే-హే॥ ౪ శాశసిష్యతే ॥ ౫ శాశస్యతాం ॥ ౬ అశాశస్యత ॥ ౭ శాశస్యేత॥౮ శాశసిషీష్ట -ధ్వం ॥ ౯ అశాశసిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦అశాశసిష్యత ॥

యఙ్లుకి—శాశంసీతి, శాశంస్తి, శాశంస్తః- శాశంసతీత్యాది॥

౧—శంసితవ్యః- శంసనీయః- శస్యః, శంస్యః- శంసిదుహిగుహిభ్యోవేతి కాశికోక్తః క్యప్, ణ్యతౌ॥ శస్తః- శస్తవాన్ - ఉదిత్త్వాత్ క్త్వాయాం వేట్త్వాదిహ నేట్ ॥శంసన్-శంసంతీ, వ్యతిశంసమానః॥ శంసిష్యన్, శంసిష్యతీ- శంసిష్యంతీ, శంసితుం, శస్తం- శంసనం, శస్త్వా; శంసిత్వా, ప్రశస్య-శంసం శంసం, శంసిత్వా శంసిత్వా, శస్త్వా శస్త్వా

౨—శంసయితవ్యః, శంసనీయః, శంస్యః, శంసితః, శంసితవాన్ శంసయన్, శంసయంతీ- శంసయమానః, శంసయిష్యన్, శంసయిష్యతీ, శంసయిష్యంతీ- శంసయితుం, శంసితం- శంసనం, శంసయిత్వా- ప్రశంస్య, శంసంశంసం, శంసయిత్వా శంసయిత్వా ॥

3—శిశంసిషితవ్యః- శిశంసిషణీయః- శిశంసిష్యః, శిశంసిషితః- శిశంసిషితవాన్-శిశంసిషన్- శిశంసిషంతీ- శిశంసిషిష్యన్, శిశంసిషిష్యతీ, శిశంసిషిష్యంతీ- శిశంసిషితుం- శిశంసిషితం- శిశంసిషణం- శిశంసిషిత్వా- ప్రశిశంసిష్య, శిశంసిషం-శిశంసిషం, శిశంసిషిత్వా శిశంసిషిత్వా ॥

౪—శాశసితవ్యః- శాశసనీయః, శాశస్యః- శాశసితః - శాశసితవాన్- శాశస్యమానః, శాశసిష్యమాణః శాశసితుం, శాశసితం -శాశసనం- శాశసిత్వా, ప్రశాశస్య, శాశసంశాశసం-శాశసిత్వా శాశసిత్వా

౫—శాశంసితవ్యః, శాశంసనీయః, శాశస్యః, శాశంస్యః, శాశంసితః, శాశంసితవాన్, శాశసత్, శాశసతౌ, శాశసతః- శాశసతీ, శాశంసిష్యన్. శాశంసిష్యతీ, శాశంసిష్యంతీ, శాశంసితుం- శాశంసితం- శాశంసనం, శాశంసిత్వా, ప్రశాశస్య, శాశంసం శాశంసం. శాశంసిత్వా శాశంసిత్వా॥

శాఖృ- శ్లాఖృ- వ్యాప్తౌ సకర్మకౌ, సేటౌ పరస్మైపదినౌ.
శాఖతి, శశాఖ, శశాఖతుః, శాఖితేత్యాది శ్లాఖతి, శశ్లాఖ, శశ్లాఖతుః శ్లాఖితేత్యాదిచ ద్రాఖతి అర్గవు॥ వత్
ణౌచఙి, అశశాఖత్, త ॥ అశశ్లాఖత్, త ॥

మతాంతరే॥శిఖి-గత్యర్థః॥అకర్మకః॥ సేట్॥పరస్మైపదీ
శింఖతి । శిశింఖేత్యాదిక్రందతివత్, పూర్ణం.

శిఘి-ఆఘ్రాణే॥సకర్మకః॥ సేట్॥పరస్మైపదీ
శింఘతి । శిశింఘేత్యాదిప్రాగ్వత్, పూర్ణం.

శిట-అనాదరే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ
శేటతి ॥ శిశేట-శిశిటతుః-శిశిటుః ॥ ఇత్యాది కేటతివత్, పూర్ణం

శిష-హింసార్థః॥సకర్మకః॥ సేట్॥పరస్మైపదీ
శేషతి ॥ శిశేష-శిశిషతుః శిశిషుః ఇత్యాదిప్రాగ్వత్,పూర్ణం.

శ్రిషు, శ్లిషు-దాహే॥ సకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ
శ్రేషతి, శిశ్రేష-శిశ్రిషతుః-శిశ్రిషుఃఇత్యాది ॥ శ్లేషతి, శిశ్లేష,శిశ్లిషతురిత్యాదిపూర్వవత్, పూర్ణం.

శీల-సమాధౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ
శీలతి, శిశీల-శిశీలతురిత్యాదిక్రీడతివత్, పూర్ణం.
ణౌచఙి—అశీశిలత్. త ॥

శ్మీల-నిమేషణే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

శ్మీలతి. శిశ్మీలేత్యాదిపూర్వవత్, పు-౨౦౫ ణౌచఙి-అశిశ్మీలత్-త॥

శుచ-శోకే॥ అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

శోచతి, శుశోచ-శుశుచతుః॥శోచితేత్యాదికోచతివత్, పు-౨౦౮॥

శుఠ-ప్రతిఘాతే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

శోఠతి, శుశోఠ-శుశుఠతుః॥శోఠితేత్యాదికోచతివత్, పు-౨౦౮-

శుఠి,ప్రతిఘాత ఇతిస్వామీ॥శుఠి-శోషణే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

శుంఠతి, శుశుంఠ-శుశుంఠతుః॥శుంఠితేత్యాదికుఞ్చతివత్,పు-౨౧౦

శ్చ్యుతిర్-క్షరణే॥యకారరహితో ప్యయం॥శ్చుతిర్-క్షరణే॥

సకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ

శ్చ్యోతతి, చుశ్చ్యోత-చుశ్చ్యుతతుః॥శ్చ్యోతితేత్యాది॥ శ్చోతతి, చుశ్చోత-చుశ్చుతతుః॥శ్చోతితేత్యాదిచ్యోతతివత్, పు-౨౧౮,

శుంధ-శుద్ధౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

శుంధతి, శుశుంధ-శుశుంధతురిత్యాదికుఞ్చతివత్, పు-౨౧౦,

శుభ,శుంభ-భాషణే॥భాసనఇత్యేకే॥హింసాయామిత్యన్యే,

సకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ

శోభతి, శుశోభ-శుశుభతురిత్యాదికోచతివత్, పు-౨౦౮, శుంభతి, శుశుంభ-శుశుంభతురిత్యాదికుఞ్చతివత్, పు-౨౧౦

షుచ్య-అభిషవే॥అభిషవః-స్నపనం, పీడనం స్నానం, సురాసంధానం చ, తత్ర స్నానేఽకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.
షుచ్యతి, సుషుచ్యేత్యాదికుఞ్చతివత్, పు ౨౧౦

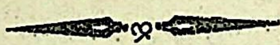
షూల-రుజాయాం॥సంఘాతేచ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.
షూలతి- సుషూలేత్యాదికూజతివత్, పు ౨౧౫,చజి,అసూషులత్,త.

షూష-ప్రసవే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.
షూషతి,సుషూషేత్యాదిప్రాగ్వత్, పు ౨౧౫,చజి,అసూషుషత్,త.

శైలృ-గతౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.
శైలతి, శిశైల-శిశైలతురిత్యాదిఖలతివత్, పు ౨౧౫.

శోణృ-వర్ణగత్యోః॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.
శోణతి,శుశోణ-శుశోణతురిత్యాదిధోరతివత్,పు౩౦౬,౩౦౭,౩౦౮-
యఙి—శోంశోణ్యతే, శోంశోణాంచక్రే ఇత్యాది, యఙ్లుకి- శోం
శోణీతి, శోంశోంటి, శోంశోంటః, శోంశోణతీత్యాది.
శ్రోణృ-సంఘాతే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.
శ్రోణతి, శుశ్రోణ-శుశ్రోణతురిత్యాదిప్రాగ్వత్, పు
శ్లోణృచ,సంఘాత ఇత్యర్థః॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ
శ్లోణతి,శుశ్లోణ-శుశ్లోణతురిత్యాదిప్రాగ్వత్, పు౩౦౬,౩౦౭,౩౦౮-

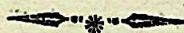
శౌటృ-గర్వే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.
శౌటతి,శుశౌట-శుశౌటతురిత్యాదిక్రీడతివత్,పు౨౧౫,చజి,అశుశౌటత్,త.

ఇతి శాదయః

ష్టక-ప్రతిఘాతే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥ఘటాదిర్మిత్ స్తకతి, తస్తాక త స్తకతురిత్యాదిగదతివత్, పు-౨-౭. ణౌ- మిత్త్వాద్ధ్రస్వే స్తకయతీత్యాదికమ్పనార్థచలయతివత్, పు-౨౫౫ చజీ,అతిష్టకత్,త ॥ సని,తి స్తకిషతీత్యాది ॥

షగె, ష్టగే-సంవరణే॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ ఘటాదీ,మితౌ॥సగతి,ససాగ-సేగతుః- సేగుః॥సగితేత్యాది॥ స్తగతి తస్తాగ-త స్తగతుః,త స్తగురిత్యాదిచగదతివత్,పు-౨-౭.అసగీత్॥అ స్తగీత్॥ణౌ.మిత్త్వాద్ధ్రస్వేసగయతి, స్తగయతీత్యాదిగమయతివత్,౨౩౧ అసీసగత్,త॥అతిష్టగత్,త॥సని,సిసగిషతి,తి స్తగిషతీత్యాది ॥

షస్జ-గతౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥ అయమాత్మనేపద్యపి ౧ సజ్జతి,తే ॥ ౨ ససజ్జ,ససజ్జే ॥ ౩ సజ్జితా(సి,సే,హే) ౪సజ్జిష్యతి,తే ॥ ౫ సజ్జతు-తాం ॥ ౬ అసజ్జత్;త ॥ ౭ సజ్జేత్,త ॥ ౮ సజ్జ్యాత్,సజ్జిషీష్ట,ధ్వం ॥ ౯ అసజ్జీత్,అసజ్జిష్ట(ధ్వం,ధ్వం)౧౦అసజ్జిష్యత్,త

గత్యర్థత్వాత్కర్మవ్యతీహారేనతఙ్—భావే— ౧ సజ్జ్యతే ॥ ౨ ససజ్జే ॥ ౩ సజ్జితా ॥ ౪ సజ్జిష్యతే ॥ ౫ సజ్జ్యతాం ॥ ౬ అసజ్జ్యత ౭ సజ్జ్యేత ॥ ౮ సజ్జిషీష్ట ॥ ౯ అసజ్జి ॥ ౧౦ అసజ్జిష్యత॥

ణౌ—సజ్జయతి-తే ॥ ౨ సజ్జయాంచకార(చక్రే,బభూవ,ఆస) ౩సజ్జయితా(సి-సే-హే) ౪ సజ్జయిష్యతి-తే ॥ ౫ సజ్జయతు,తాం ॥ ౬ అసజ్జయత్;త ॥ ౭ సజ్జయేత్-త॥ ౮ సజ్జ్యాత్,సజ్జయిషీష్ట(ధ్వం-ధ్వం) ౯ అససజ్జత్.త ॥ ౧౦ అసజ్జయిష్యత్-త॥

కర్మణి—౧ సజ్జ్యతే ॥ ౨ సజ్జయాంచక్రే(బభూవే,ఆసే) ౩సజ్జయితా(సే-హే)సజ్జితా(సే,హే) ౪ సజ్జయిష్యతే-సజ్జిష్యతే ॥ ౫సజ్జ్యతాం ॥ ౬ అసజ్జ్యత ॥ ౭ సజ్జ్యేత ॥ ౮ సజ్జయిషీష్ట(ధ్వం-ధ్వం) సజ్జి

షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అసజ్జి,అసజ్జిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అసజ్జయిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అసజ్జిష్యత,అసజ్జయిష్యత॥

సని—౧ సిసజ్జిషతి ॥ ౨ సిసజ్జిషాంచకార (బభూవ,ఆస) 3 సిసజ్జిషితా-సి ॥ ౪ సిసజ్జిషిష్యతి ॥ ౫ సిసజ్జిషతు ॥ ౬ అసిసజ్జిషత్ ॥ ౭ సిసజ్జిషేత్ ॥ ౮ సిసజ్జిష్యాత్ ॥ ౯ అసిసజ్జిషీత్-అసిసజ్జిషిష్టాం-అసిసజ్జిషిషుః ॥ అసిసజ్జిషీః,అసిసజ్జిషిష్టం-అసిసజ్జిషిష్ట॥అసిసజ్జిషిషం-అసిసజ్జిషిష్వ,అసిసజ్జిషిష్మ॥౧౦ అసిసజ్జిషిష్యత్ ॥పక్షే—౧సిసజ్జిషతే ॥ ౨ సిసజ్జిషాంచక్రే (బభూవ,ఆస)3సిసజ్జిషితా(సే. హే)౪ సిసజ్జిషిష్యతే॥ ౫సిసజ్జిషతాం ॥ ౬ అసిసజ్జిషత॥ ౭ సిసజ్జిషేత్ ॥ ౮ సిసజ్జిషిషీష్ట-సిసజ్జిషిషీయాస్తాం-సిసజ్జిషిషీ: ౯ సిసజ్జిషిషీష్ఠాః-సిసజ్జిషిషీయాస్థాం సిసజ్జిషిషీఢ్వం ॥ సిసజ్జిషిషీయ-సిసజ్జిషిషీవహి,సిసజ్జిషిషీమహి ॥ ౯ అసిసజ్జిషిష్ట-అసిసజ్జిషిషాతాం-అసిసజ్జిషిషత ॥ అసిసజ్జిషిష్ఠాః-అసిసజ్జిషిషాథాం-అసిసజ్జిషిఢ్వం-ధ్వ)అసిసజ్జిషిషి-అసిసజ్జిషిష్వహి,అసిసజ్జిషిష్మహి॥౧౦ అసిసజ్జిషిష్యత-అసిసజ్జిషిష్యేతాం,అసిసజ్జిషిష్యన్త

యజి—౧ సాసజ్జ్యతే ॥ ౨ సాసజ్జాంచక్రే (బభూవ.ఆస) 3 సాసజ్జి (సే. హే) ౪ సాసజ్జిష్యతే ॥ ౫ సాసజ్జ్యతాం ॥ ౬ అసాసజ్జ్యత ॥ ౭ సాసజ్జ్యేత ॥ ౮ సాసజ్జిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అసాసజ్జిష్ట-ఢ్వం-ధ్వం ౧౦ అసాసజ్జిష్యత॥

యఙ్లుకి—సాసజ్జీతి- సాసక్తి, సాసక్తః, సాసజ్జతీత్యాది॥

౧—సజ్జితవ్యం- సజ్జనీయం, సజ్జ్యం, నిష్ఠాయాంసేట్క్త్వాన్నిషత్వం, సజ్జితః, సజ్జితవాన్, సజ్జన్- సజ్జంతీ. సజ్జమానః,సజ్జిష్యన్ సజ్జిష్యంతీ, సజ్జిష్యంతీ, సజ్జిష్యమాణః- సజ్జితుం, సజ్జితం, సజ్జనం, సజ్జిత్వా-ప్రసజ్జ్య, సజ్జంసజ్జం, సజ్జిత్వాసజ్జిత్వా ॥

౨—సజ్జయితవ్యః, సజ్జనీయః, సజ్జ్యః- సజ్జితః, సజ్జితవాన్-సజ్జయన్, సజ్జయంతీ, సజ్జయమానః, సజ్జయిష్యన్, సజ్జయిష్యంతీ, స

జ్జయిష్యంతి, సజ్జయితుం- సజ్జితం, సజ్జనం, సజ్జయిత్వా, ప్రసజ్జ్య, సజ్జంసజ్జం, సజ్జయిత్వాసజ్జయిత్వా॥

౩—సిసజ్జిషితవ్యం, సిసజ్జిషణీయం- సిసజ్జిష్యం, సిసజ్జిషితః, సిసజ్జిషితవాన్, సిసజ్జిషన్, సిసజ్జిషంతీ, సిసజ్జిషమాణః, సిసజ్జిషిష్యన్ సిసజ్జిషిష్యతీ, సిసజ్జిషిష్యంతీ, సిసజ్జిషిష్యమాణః, సిసజ్జిషితుం, సిసజ్జిషితం, సిసజ్జిషణం- సిసజ్జిషిత్వా- ప్రసిసజ్జిష్య, సిసజ్జిషం సిసజ్జిషం, సిసజ్జిషిత్వాసిసజ్జిషిత్వా॥

౪—సాసజ్జితవ్యం, సాసజ్జనీయం, సాసజ్జ్యం, సాసజ్జితః, సాసజ్జితవాన్, సాసజ్జ్యమానః, సాసజ్జిష్యమాణః, సాసజ్జితుం, సాసజ్జితం సాసజ్జనం, సాసజ్జిత్వా, ప్రసాసజ్జ్య, సాసజ్జంసాసజ్జం, సాసజ్జిత్వా సాసజ్జిత్వా ॥

౫—శతరి-సాసజ్జత్, సాసజ్జతౌ, సాసజ్జతః, సాసజ్జతీ, సాసజ్జిష్యన్- సాసజ్జిష్యతీ, సాసజ్జిష్యంతీతివిశేషః॥ శేషంయఙ్వత్॥

షఞ్జ, సంగే॥ సకర్మకః॥ అనిట్ పరస్మైపదీ

దంశసంజస్వంజాంశపీతినలోపః॥ ౧ సజతి॥ ౨ ససఞ్జ॥ ససఞ్జతుః॥ ససంజిః, ససంజిథ, ససఙ్క్థ। ససఞ్జథుః॥ ౩ సఙ్క్తా,సి॥ ౪ సఙ్క్ష్యతి ౫ సజతు॥ ౬ అసజత్॥ ౭ సజేత్॥ ౮సజ్యాత్ । సజ్యాస్తాం ॥ ౯ అసాఙ్క్షీత్ । అసాఙ్క్తాం। అసాంక్షుః । అసాఙ్క్షీః । అసాఙ్క్తం । అసాఙ్క్త । అసాఙ్క్షం । అసాఙ్క్ష్వ । అసాఙ్క్ష్మ ॥ ౧౦ అసఙ్క్ష్యత్- అసఙ్క్ష్యతాం । అసఙ్క్ష్యన్॥

కర్మవ్యతీహారే — ౧ వ్యతిషజతే ॥ ౨ వ్యతిషసంజే । వ్యతిషసంజాతే- వ్యతిషసంజిరే । వ్యతిషసంజిషే ॥ వ్యతిషసంజాథే, వ్యతిషసంజిధ్వే ॥ వ్యతిషసంజే, వ్యతిషసంజివహే, వ్యతిషసంజిమహే ॥ ౩ వ్యతిషఙ్క్తా,సే॥హే॥ ౪ వ్యతిషఙ్క్ష్యతే। ౫ వ్యతిషజతాం ॥ ౬ వ్య

త్యషజత ॥ ౭ వ్యతిషజేత॥ ౮ వ్యతిషజ్‌క్షీష్ట,ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యషజ్క్త-
వ్యత్యషజ్‌క్షాతాం।వ్యత్యషజ్క్షత,వ్యత్యషజ్‌క్థాః-వ్యత్యషజ్‌క్షాథాం-వ్య
త్యషజ్గ్ధ్వం । వ్యత్యషజ్‌క్షి। వ్యత్యషజ్‌క్ష్వహి-వ్యత్యషజ్‌క్ష్మహి ॥ ౧౦
వ్యత్యషజ్క్ష్యత । వ్యత్యషజ్క్ష్యేతాం। వ్యత్యషజ్‌క్ష్యన్త॥

కర్మణి—౧ సజ్యతే॥౨ ససంజే, ససంజిషే॥ససంజిధ్వే । ససం
జివహే। ససంజిమహే ॥ ౩ సఙ్క్తా-సే-హే॥ ౪ సంక్ష్యతే॥ ౫సజ్య
తాం ॥ ౬ అసజ్యత ॥ ౭ సజ్యేత॥౮ సజ్‌క్షీష్ట,ధ్వం॥ ౯ అసంజి-అసం
క్షాతాం। అసంక్షత। అసఙ్థాః। అసంక్షాథాం-అసజ్గ్ధ్వం।అసంక్షి-అ
సంక్ష్వహి । అసంక్ష్మహి ॥ ౧౦ అసంక్ష్యత- అసంక్ష్యేతాం ॥

ణౌ—౧ సంజయతి। తే॥ ౨ సంజయాంచకార। చక్రే।బభూవ॥
ఆస। ౩సంజయితాసి,సే॥హే॥౪ సంజయిష్యతి॥తే॥ ౫ సంజయతు।
తాం॥ ౬ అసంజయల్,త॥ ౭.సంజయేల్.త। ౮ సంజ్యాల్।సంజయిషీ
ష్ట-ఢ్వంధ్వం॥ ౯ అససంజల్-త॥౧౦ అసంజయిష్యల్,త ॥

కర్మణి—౧సంజ్యతే॥౨ సంజయాంచక్రే,బభూవే।ఆసే॥౩ సంజ
యితా(సే।హే)సంజతా-సే।హే॥౪సంజయిష్యతే, సంజిష్యతే॥౫సం
జ్యతాం । ౬ అసంజ్యత । ౭ సంజ్యేత । ౮ సంజయిషీష్ట।ఢ్వం।ధ్వం ॥
సంజిషీష్ట ధ్వం॥౯ అసంజి। అసంజిషాతాం।ఢ్వం,ధ్వం ॥ అసంజయిషా
తాం॥ ఢ్వం,ధ్వం॥ ౧౦ అసంజయిష్యత। అసంజిష్యత ॥

సని—౧సిసంక్షతి । ౨ సిసంక్షాంచకార । బభూవ । ఆస ॥౩ సి
సంక్షితా-సి ॥ ౪ సిసంక్షిష్యతి ॥ ౫ సిసంక్షతు ॥ ౬ అసిసంక్షల్ ॥౭
సిసంక్షేల్ ॥ ౮ సిసంక్ష్యాత్ ॥ ౯అసిసంక్షీల్ ॥ ౧౦అసిసంక్షిష్యల్

యఙి—౧ సాసజ్యతే ॥ ౨ సాసజాంచక్రే (బభూవ,ఆస) ౩ సా
సజితా(సే,హే) ౪ సాసజిష్యతే ॥ ౫ సాసజ్యతాం ॥ ౬ అసాసజ్య
త ॥ ౭ సాసజ్యేత ॥ ౮ సాసజిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అసాసజిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)
౧౦ అసాసజిష్యత॥

యఙ్లుకి—సాసఙ్జీతి, సాసఙ్క్తః, సాసఙ్జతః, సాసఙ్జీతీత్యాది ॥

౧—సఙ్క్తవ్యం, సంజనీయం, సంజ్యం, సక్తః, సక్తవాన్, సజన్-సజన్తీ, వ్యతిషజమానః, సంక్ష్యన్-సంక్ష్యతీ-సంక్ష్యన్తీ, సఙ్క్తుం, సక్తం, సంజనం, సక్త్వా, సఙ్క్త్వా, జాన్తనశాంవిభాషేతి నలోపో వా॥ ఆసజ్య. సంజంసంజం, సక్త్వాసక్త్వా, సఙ్క్త్వాసఙ్క్త్వా.

౨—సంజయితవ్యః, సంజనీయః, సంజ్యః, సంజితః-సంజితవాన్ సంజయన్-సంజయన్తీ, సంజయమానః, సంజయిష్యన్-సంజయిష్యతీ-సంజయిష్యన్తీ, సంజయితుం, సంజితం, సంజనం, సంజయిత్వా, ఆసంజ్య, సంజంసంజం, సంజయిత్వాసంజయిత్వా॥

౩—సిసంక్షితవ్యం, సిసంక్షణీయం, సిసంక్ష్యం, సిసంక్షితః, సిసంక్షితవాన్, సిసంక్షన్-సిసంక్షన్తీ, సిసంక్షిష్యన్-సిసంక్షిష్యతీ-సిసంక్షిష్యన్తీ, సిసంక్షితుం, సిసంక్షితం, సిసంక్షణం, సిసంక్షిత్వా, ఆసిసంక్ష్య, సిసంక్షంసిసంక్షం, సిసంక్షిత్వాసిసంక్షిత్వా ॥

౪—సాసజితవ్యం, సాసజనీయం, సాసజ్యం, సాసజితః. సాసజితవాన్, సాసజ్యమానః, సాసజిష్యమాణః, సాసజితుం, సాసజితం, సాసజనం, సాసజిత్వా, ఆసాసజ్య, సాసజంసాసజం, సాసజిత్వాసాసజిత్వా ॥

౫—సాసంజితవ్యం, సాసంజనీయం, సాసంజ్యం, సాసజితః, సాసజితవాన్, సాసజత్, సాసజతౌ-సాసజతః, సాసంజతీ, సాసజిష్యన్-సాసంజిష్యతీ-సాసంజిష్యన్తీ, సాసంజితుం, సాసజితం, సాసంజనం, సాసంజిత్వా, ఆసాసజ్య, సాసంజంసాసంజం, సాసంజిత్వాసాసంజిత్వా

షర్జ-అర్జనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

సర్జతి, ససర్జ-ససర్జతురిత్యాది అర్జతివత్, పు.౨౮౯,

షట-అవయవే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

సటతి, ససాట-సేటతుః, సటితేత్యాది గదతివత్, పు.౨౨౦.

షద్లృ- విశరణగత్యవసాదనేషు॥గతౌ సకర్మకః॥అన్యత్రాఽక
ర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

పాఘ్రాధ్మేత్యాదినా శితిసీదాదేశః ॥ ౧ సీదతి ॥ ౨ ససాద-సేదతుః-సేదుః ॥ సేదిథ-ససత్థ-సేదథుః, సేద ॥ ససాద-ససద-సేదివ-సేదిమ ॥ ౩ సత్తా-సత్తారౌ-సత్తారః-సి ॥ ౪ సత్స్యతి ॥ ౫ సీదతు ॥ ౬ అసీదత్ ॥ ౭ సీదేత్ ॥ ౮ సద్యాత్-సద్యాస్తాం ॥ లృదిత్త్వాదఙ్ ॥ ౯ అసదత్-అసదతాం,అసదన్ ॥ ౧౦ అసత్స్యత్-అసత్స్యతాం ॥

గతేరన్యత్రకర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిషీదతే ॥ సదిరప్రతేరితిషత్వం ॥ ౨ వ్యతిషేదే-వ్యతిషేదిషే-వ్యతిషేదిధ్వే ॥ వ్యతిషేదివహే-వ్యతిషేదిమహే ॥ ౩ వ్యతిషత్తా(స్తే,హే) ౪ వ్యతిషత్స్యతే ॥ ౫ వ్యతిషీదతాం ॥ ౬ వ్యత్యషీదత ॥ ౭ వ్యతిషీదేత ॥ ౮ వ్యతిషత్సీష్ట ॥ ౯ వ్యత్యషత్త-వ్యత్యషత్సాతాం-వ్యత్యషత్సత ॥ వ్యత్యషత్థాః-వ్యత్యషత్సాథాం-వ్యత్యషద్ధ్వం ॥ వ్యత్యషత్సి-వ్యత్యషత్స్వహి-వ్యత్యషత్స్మహి ॥ ౧౦ వ్యత్యషత్స్యత॥

కర్మణి—౧ సద్యతే ॥ ౨ సేదే-ధ్వే ॥ ౩ సత్తా(స్తే,హే) ౪ సత్స్యతే ॥ ౫ సద్యతాం ॥ ౬ అసద్యత ॥ ౭ సద్యేత ॥ ౮ సత్సీష్ట ॥ ౯ అసాది-అసత్సాతాం-అసత్సత ॥ అసత్థాః-అసత్సాథాం-అసద్ధ్వం॥ అసత్సి-అసత్స్వహి-అసత్స్మహి ॥ ౧౦ అసత్స్యత-అసత్స్యేతాం॥

ణౌ—౧ సాదయతి-తే ॥ ౨ సాదయాంచకార(చక్రే),బభూవ,ఆస) ౩ సాదయితా(సి,సే,హే) ౪ సాదయిష్యతి-తే ॥ ౫ సాదయతు-తాం ॥ ౬ అసాదయత్-త ॥ ౭ సాదయేత్-త ॥ ౮ సాద్యాత్-సాదయిషీష్ట(ధ్వం,ఢ్వం) ౯ అసీషదత్-త ॥ ౧౦ అసాదయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ సాద్యతే ॥ ౨ సాదయాంచక్రే(బభూవ.ఆసే) ౩ సాదయితా(సే-హే)సాదితా(సే,హే) ౪ సాదయిష్యతే-సాదిష్యతే ॥ ౫ సాద్యతాం ॥ ౬ అసాద్యత ॥ ౭ సాద్యేత॥౮సాదయిషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం)

షాదిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అసాది-అసాదిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అసాదయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అసాదిష్యత-అసాదయిష్యత ॥

సని—౧ సిషత్సతి ॥ ౨ సిషత్సాంచకార (బభూవ,ఆస) ౩ సిషత్సితాసి ॥ ౪ సిషత్సిష్యతి ॥ ౫ సిషత్సతు ॥ ౬ అసిషత్సత్ ॥ ౭ సిషత్సేత్ ॥ ౮ సిషత్స్యాత్ ॥ ౯ అసిషత్సీత్ ॥ ౧౦ అసిషత్సిష్యత్ ॥

యఙ్—౧ సాసద్యతే ॥ ౨ సాసదాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ సాసదితా(సే,హే) ౪ సాసదిష్యతే ॥ ౫ సాసద్యతాం ॥ ౬ అసాసద్యత ౭ సాసద్యేత ॥ ౮ సాసదిషీష్ట(ఢ్వం) ౯ అసాసదిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అసాసదిష్యత॥

యఙ్లుకి—సాసదీతి; సాసత్తి, సాసత్తః, సాసదతీత్యాది ॥

౧—సత్తవ్యం । సదనీయం । సాద్యం । సన్నః । సన్నవాన్ ।సీదన్.సీదంతీ । సత్స్యన్-సత్స్యతీ-సత్స్యంతీ । సత్తుం । సన్నం । సదనం । సత్త్వా । నిషద్య । సాదంసాదం । సత్త్వాసత్త్వా ॥

౨—సాదయితవ్యః । సాదనీయః । సాద్యః । సాదితః । సాదితవాన్ । సాదయన్-సాదయంతీ । సాదయమానః । సాదయిష్యన్ -సాదయిష్యతీ-సాదయిష్యంతీ । సాదయితుం । సాదితం । సాదనం సాదయిత్వా । ఆసాద్య । సాదంసాదం । సాదయిత్వాసాదయిత్వా ॥

౩—సిషత్సితవ్యం । సిషత్సనీయం । సిషత్స్యం । సిషత్సితః ।సిషత్సితవాన్ । సిషత్సన్-సిషత్సంతీ । సిషత్సిష్యన్-సిషత్సిష్యతీ- సిషత్సిష్యంతీ । సిషత్సితుం । సిషత్సితం । సిషత్సనం । సిషత్సిత్వా । నిషిషత్స్య । సిషత్సంసిషత్సం । సిషత్సిత్వాసిషత్సిత్వా

౪—సాసదితవ్యం । సాసదనీయం । సాసద్యం । సాసదితః ।సాసదితవాన్ । సాసద్యమానః । సాసదిష్యమాణః । సాసదితుం । సాసదితం । సాసదనం । సాసదిత్వా । నిషాసద్య । సాసదంసాసదం । సాసదిత్వాసాసదిత్వా ॥

౫—ణ్యతి-సాసాద్యం, శతరి- సాసదత్-సాసదతౌ-సాసదతః సాసదతి । సాసదిష్యన్-సాసదిష్యతీ-సాసదిష్యంతీ । ణములి- సా సాదంసాసాదమితివిశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్ ॥

షణ-సంభక్తౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧సనతి ॥ ౨ ససాన-సేనతుః ॥ ౩సనితా-సి॥ ౪ సనిష్యతి ॥౫స నతు ॥ ౬ అసనత్ ॥ ౭ సనేత్ ॥ ౮ సాయాత్,సన్యాత్॥ యెవిభా షత్వాత్త్వంవా ॥ ౯ అసానీత్,అసనీత్ ॥ ౧౦ అసనిష్యత్॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిసనతె ॥ ౨ వ్యతిసేనే ॥ ౩ వ్యతిసని తా ॥ ౪ వ్యతిసనిష్యతె ॥ ౫ వ్యతిసనతాం ॥ ౬ వ్యత్యసనత ॥ ౭ వ్య తిసనేత ॥ ౮ వ్యతిసనిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యసనిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦వ్య త్యసనిష్యత ।

కర్మణి—౧ సాయతె,సన్యతె ॥ యెవిభాషత్వాత్త్వంవా ॥ ౨ సేనే,సేనాతె,సేనిరె ॥ ౩ సనితా(స్యే,హే) ౪ సనిష్యతే ॥ ౫ సాయ తాం-సన్యతాం ॥ ౬ అసాయత,అసన్యత ॥ ౭ సాయేత,సన్యేత ౮ స నిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అసాని,అసనిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అసనిష్యత॥

ణౌ—సానయతి,తే ॥ ౨సానయాంచకార(చకే,బభూవ.ఆస)౩ సానయితా(సి,సే,హే) ౪ సానయిష్యతి,తె ॥ ౫ సానయతు,తాం ॥ ౬ అసానయత్,త ॥ ౭ సానయేత్,త ॥ ౮ సాన్యాత్,సానయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అసీషణత్,త ॥ ౧౦ అసానయిష్యత్,త ॥

కర్మణి—౧ సాన్యతె ॥ ౨ సానయాంచక్రే(బభూవె,ఆసే)౩సా నయితా(స్యే,హే) సానితా(స్యే,హే) ౪ సానయిష్యతే,సానిష్యతె ॥౫ సాన్యతాం ॥ ౬ అసాన్యత ॥ ౭సాన్యేత॥ ౮ సానయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) సానిషీష్ట,ధ్వం ॥ ౯ అసాని,అసానిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అసానయిషా తాం,ఢ్వం,ధ్వం ॥ ౧౦ అసానిష్యత,అసానయిష్యత ॥

సని—సనీవంతర్ధభ్రస్జ దమ్భుశ్రిస్వృయూర్ణుభరజ్ఞపిసనామితి ద్వికల్పః । ఇడభావేజిసనసనఖనాం సన్ఝలోరిత్యాత్వమ్ । ౧ సిషాస తి, సిసనిషతి- స్తౌతిణ్యోరేవేతి నియమాన్నషః ॥ ౨ సిషాసాంచకా ర- బభూవ.అస- సిసనిషాంచకార- బభూవ, అస॥ ౩ సిషాసితా-సి। సిసనిషితాసి॥ ౪ సిషాసిష్యతి- సిసనిషిష్యతి॥ ౫ సిషాసతు. సిసనిష తు ॥ ౬ అసిషాసత్ । అసిసనిషత్ ॥ ౭ సిషాసేత్-సిసనిషేత్॥౮ సి షాస్యాత్। సిసనిష్యాత్ ॥౯ అసిషాసీత్ । అసిసనిషీత్ ॥ ౧౦ అసి షాసిష్యత్। అసిసనిషిష్యత్ ॥

యజి—౧ సాసాయతె- సంసన్యతే॥ ౨ సాసాయాంచక్రే-బభూవ అస। సంసనాంచక్రే-బభూవ॥ అస ॥ ౩ సాసాయితా- సే-హే॥ సంస నితా ॥సే-హే॥ ౪ సాసాయిష్యతె। సంసనిష్యతే॥ ౫ సాసాయతాం। సంసన్యతాం ॥౬ అసాసాయత। అసంసన్యత । ౭ సాసాయేత । సంస న్యేత॥ ౮ సాసాయిషీష్ట ॥ఢ్వం।ధ్వం ॥ సంసనిషీష్ట ॥ధ్వం ॥౯ అ సా సాయిష్ట। ఢ్వం।ధ్వం॥ అసంసనిష్ట,ఢ్వం.ధ్వం ॥ ౧౦ అసాసాయిష్యత । అసంసనిష్యత॥

యఙ్లుకి—సంసనీతి,సంసంతి- సంసాంతః। సంసనతీత్యాది ॥

౧సనితవ్యః,సననీయః- సాన్యః- సనితః- సనితవాన్- ససన్- స నంతీ- సనిష్యన్- సనిష్యతీ-సనిష్యంతీ- సనితుం - సనితం- సననం- సనిత్వా-విసాయ- విసన్య- సానంసానం- సనిత్వాసనిత్వా॥

౨—సానయితవ్యః- సాననీయః- సాన్యః- సానితః- సానితవాన్ సానయన్- సానయంతీ- సానయమానః, సానయిష్యన్- సానయిష్య తీ- సానయిష్యంతీ- సానయిష్యమాణః. సానయితుం-, సానితం - సా ననం- సానయిత్వా- విసాన్య- సానంసానం-సానయిత్వాసానయిత్వా।

౩—సిషాసితవ్యః,సిసనిషితవ్యః- సిషాసనీయః-సిసనిషణీయః, సి షాస్యః- సిసనిష్యః- సిషాసితః- సిసనిషితః- సిషాసితవాన్ - సిసని

షితవాన్, సిషాస । సిషాసంతి, సిసనిషన్ -సిసనిషంతీ,సిషాసిష్యన్ సిషాసిష్యతీ,సిషాసిష్యంతీ,సిసనిషిష్యన్,సిసనిషిష్యతీ,సిసనిషిష్యం తీ-సిషాసితుం,సిసనిషితుం-సిషాసితం,సిసనిషితం, సిషాసనం,సిసనిష ణం,సిషాసిత్వా-సిసనిషిత్వా,విసిషాస్య।విసిసనిష్య,సిషాసంసిషాసం సిషాసిత్వాసిషాసిత్వా; సిసనిషంసిసనిషం.సిసనిషిత్వాసిసనిషిత్వా॥

౪—సాసాయితవ్యః - సంసనితవ్యః సాసాయనీయః - సంసననీయః- సాసాయ్యః- సంసన్యః- సాసాయితః- సాసాయితవాన్ - సంసనితః- సంసనితవాన్- సాసాయమానః- సంసన్యమానః- సాసాయిష్యమాణః- సంసనిష్యమాణః- సాసాయితుం- సంసనితుం, సాసాయితం- సంసనితం- సాసాయిత్వా-సంసనిత్వా, విసాసాయ్య - విసంసన్య- సాసాయంసాసాయం, సాసాయిత్వాసాసాయిత్వా-సంసనంసంసనం- సంసనిత్వాసంసనిత్వా॥

౫—సంసనితవ్యం- సంసనీయం- సంసాన్యం- సంసనితః - సంసనితవాన్- సంసనన్ - సంసనతౌ-సంసనతః-సంసనతీ. సంసనిష్యన్ సంసనిష్యతీ- సంసనిష్యంతీ। సంసనితుం - సంసనితం - సంసననం, సంసనిత్వా- విసంసన్య, సంసానంసంసానం- సంసనిత్వాసంసనిత్వా

ష్టన-శబ్దే।అకర్మకః।సేట్ పరస్మైపదీ

స్తనతి। తస్తాన। తస్తనతుః॥ స్తనిలెత్యాదిసర్వమకృతా త్వసనతివ త్ । సని। తిస్తనిషతీత్యాది। యజి॥ తంస్తన్యతఇత్యాది ॥

షవ,సమవాయే।అకర్మకః।సేట్ పరస్మైపదీ

సపతి। ససాప।సేపతుః। సపిలెత్యాదిగదతివత్॥౨౨౦పు

షర్బ-గతౌ। అకర్మకః।సేట్ పరస్మైపదీ

సర్బతి।ససర్బ।ససర్బతుః। సర్బిలెత్యాదికర్జతివత్ ౧౮౬పు

షమ,ష్టమ-అవైక్లవ్యే॥అకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ

సమతి । ససామ-సేమతుః-సేముః ॥ సమితేత్యాది ॥ అసమీత్ ॥ హ్మ్యంతేతినవృద్ధిః ॥ స్తమతి । తస్తామ,తస్తమతుః-తస్తముః ॥ స్తమితేత్యాది ॥ అస్తమీత్ ॥ శేషంగదతివత్ ॥ పు౧౧౮ ॥ ణావమంతత్వేనమిత్త్వాద్ధ్రస్వః ॥ సమయతి ॥ స్తమయతీత్యాది ॥ అసీషమత్,త ॥ అతిష్టమత్-త ॥ శేషంగచ్ఛతివత్ ॥ పు౧౩ శ్లో౧౩౩ ॥

షర్వ-హింసాయాం॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

సర్వతి । ససర్వ-ససర్వతుః-సర్వితేత్యాదికర్జతివత్ ॥పు౧౯౬

షల, గతౌ।అకర్మకః-సేట్పరస్మైపదీ

సలతి।ససాల। సేలతుః। సలితేత్యాదిగదతివత్ ౧౧౮ పు॥ అతోల్రాంతస్యేతివృద్ధిః । అసాలీత్ ॥

షిట-అనాదరే-సకర్మకఃసేట్పరస్మైపదీ

సేటతి।సిషేట। సిషిటతుః। సేటితేత్యాదికేటతివత్ ౯౯౯ పు॥

షిభు-షింభు, ఇత్యేకె। హింసార్థావితిశేషః । సకర్మకౌ

సేటౌ । పరస్మైపదినౌ

సేభతి। సిషేభ। సిషిభతుః । సేభితేత్యాదికేటతివత్ ౯౯౯ పు ॥ సింభవతి। సిషింభ। సిషింభతుః । సింభితేత్యాదిక్లిందతివత్ ౧౦౩ ॥ ఉదిత్త్వాత్క్త్వాయాంవేట్ ॥సేభిత్వా। సిబ్ధ్వా । సింభిత్వా। సిబ్ధ్వా। అతఏవనిష్ఠాయాంనేట్ । సిబ్ధః। సిబ్ధవాన్ ॥

ఞి-ష్విదా। అవ్యక్తేశబ్దే। అకర్మకః। సేట్పరస్మైపదీ

స్వేదతి। సిష్వేద । సిషి్వదతుః। స్వేదితేత్యాది కేటతివత్ ౯౯౯

ఆదితశ్చేతి నిష్ఠాయాం నేట్ । రదాభ్యామితి తస్య నత్వం । స్విన్నః । అకర్మకత్వాత్కర్తరి క్తః । స్విన్నవాన్ । ప్రస్వేదితశ్చైత్రః ।ప్రస్వేదితం తేన । విభాషాభావాదికర్మణోరితి నిష్ఠాయా ఇడ్వా । నిష్ఠాశీఙ్ స్విదిమిదీత్యాదినా నిష్ఠాయాః కిత్త్వనిషేధః । ఇడభావే ప్రస్విన్నశ్చైత్రః । ప్రస్విన్నం తేన । ఆదికర్మణీడభావే రదాభ్యామిత్యాదినా నత్వం ॥

షిధ-గత్యాం। సకర్మకః। సేట్ పరస్మైపదీ

సేధతి। సిషేధ। సిషిధతుః। సేధితేత్యాది కేటతివల్ ర్గాపు॥

షిధూ-శాస్త్రే మాంగల్యే చ । సకర్మకః వేట్ పరస్మైపదీ

౧ సేధతి॥ ౨ సిషేధ॥ సిషిధతుః. సిషిధుః, సిషేధిథ, సిషేద్ధ- సిషిధివ- సిషిధ్వ, సిషిధిమ. సిషిధ్మ ॥ ౩ సేధితా. సేధితారౌ-సి॥ సేద్ధా। సేద్ధారౌ,సి ॥ ౪ సేధిష్యతి, సేత్స్యతి॥ ౫ సేధతు॥ ౬ అసేధల్ ॥ ౭ సేధేల్ ॥ ౮ సిధ్యాల్- సిధ్యాస్తాం ॥ ౯ అసేధీల్। అసేధిష్టాం । అసేధిషుః- పక్షే॥ అసైత్సీల్ । అసైద్ధాం । అసైత్సుః । అసైత్సీః । అసైద్ధం- అసైద్ధ । అసైత్సం। అసైత్స్వ । అసైత్స్మ ॥౧౦ అసేత్స్యల్ । అసేధిష్యల్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧వ్యతిషేధతే ॥ ౨ వ్యతిషిషిధే । వ్యతిషిషిధిషే। వ్యతిషిషిత్సే । వ్యతిషిషిధాథే । వ్యతిషిషిధిధ్వే । వ్యతిషిషిద్ధ్వే। వ్యతిషిషిధివహే । వ్యతిషిషిధ్వహే। వ్యతిషిషిధిమహే । వ్యతిషిషిధ్మహే॥౩వ్యతిషేద్ధా, సే- హే॥వ్యతిషేధితా, సే, హే ॥౪వ్యతిషేత్స్యతే।వ్యతిషేధిష్యతే॥౫వ్యతిషేధతాం॥౬వ్యత్యషేధత॥ప్రాక్సితాదడ్వ్యవాయేఽపీతి షత్వం॥౭వ్యతిషేధేత॥౮వ్యతిషేధిషీష్ట-ధ్వం॥వ్యతిషిత్సీష్ట.ధ్వం ౯వ్యత్యషిద్ధ । వ్యత్యషిత్సాతాం ।వ్యత్యషిత్సత।వ్యత్యషిద్ధాః ।వ్యత్యషిత్సాథాం । వ్యత్యషిద్ధ్వం । వ్యత్యషిత్సి। వ్యత్యషిత్స్వహి। వ్యత్యషి

త్స్మహి । పక్షే ॥ వ్యత్యషెధిష్ట । వ్యత్యషెధిషాతాం । వ్యత్యషెధిషత, ఢ్వం,ధ్వం ॥ ౧౦ వ్యత్యషెధిష్యత। వ్యత్యషేత్స్యత॥

కర్మణి—౧ సిధ్యతే॥ ౨ సిషిధే । సిషిధిషె । సిషిత్సే । సిషిధిఢ్వే । సిషిద్ధ్వె । సిషిధివహే । సిషిధ్వహే । సిషిధిమహే॥ సిషిధ్మహే ॥ 3 సేద్ధా-సే।హే॥ సేధితా॥సే।హే॥ ౪ సేధిష్యతె । సేత్స్యతే॥ ౫ సిధ్యతాం ॥ ౬ అసిధ్యత ॥ ౭ సిధ్యేత ॥౮ సేధిషీష్ట। ధ్వం॥సిత్సీష్ట- ధ్వం॥ ౯ అసేధి । అసేధిషాతాం (ఢ్వం।ధ్వం) అసిత్సాతాం. ధ్వం ॥ ౧౦ అసేధిష్యత । అసేత్స్యత॥

ణౌ—౧ సేధయతి। తె॥ ౨ సేధయాంచకార। చక్రె॥ బభూవ॥ఆస ॥ 3 సేధయితా । సి।సే।హే॥ ౪ సేధయిష్యతి।తే॥ ౫ సేధయతు । తాం ॥ ౬ అసేధయత్ ।త॥ ౭ సేధయేత్ । త॥ ౮ సేధ్యాత్ । సేధయిషీష్ట (ఢ్వం।ధ్వం) ౯ అసీషిధత్ ।త॥ ౧౦ అసేధయిష్యత్। త॥

కర్మణి—౧ సేధ్యతే ॥ ౨ సేధయాంచక్రె॥బభూవ॥ ఆసే॥3 సేధయితా ॥ సే।హే॥ సేధితా॥ ॥సే।హే॥౪ సేధయిష్యతె । సేధిష్యతే ॥ ౫ సేధ్యతాం ॥ ౬ అసేధ్యత ॥ ౭ సేధ్యేత ॥ ౮ సేధిషీష్ట-ధ్వం ॥ సేధయిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అసేధి-అసేధిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అసేధయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అసేధిష్యత-అసేధయిష్యత ॥

సని—౧ సిసేధిషతి-సిషిత్సతి ॥ ౨ సిసేధిషాంచకార-సిషిత్సాంచకార(బభూవ,ఆస) 3 సిసేధిషితా-సి ॥ సిషిత్సితా-సి ॥ ౪ సిసేధిషిష్యతి-సిషిత్సిష్యతి ॥ ౫ సిసేధిషతు-సిషిత్సతు ॥ ౬ అసిసేధిషత్-అసిషిత్సత్ ॥ ౭ సిసేధిషేత్ -సిషిత్సేత్ ॥ ౮ సిసేధిష్యాత్-సిషిత్స్యాత్ ॥౯ అసిసేధిషీత్-అసిషిత్సీత్ ॥౧౦అసిసేధిషిష్యత్-అసిషిత్సిష్యత్. ఇత్యు క్షేరలాఘ్యవధాదితికిత్త్వవికల్పాత్, సిసిధిషతి।సిసిధిషాంచకారేత్యాదీనిరూపాణ్యూహ్యాని.

ణ్యన్తే—౧ సేషిధ్యతే ॥ ౨ సేషిధాంచక్రె(బభూవ,ఆస) 3 సేషి

ధితా(సే,హా) ౪ సేషిధిష్యతే ॥ ౫ సేషిధ్యతాం ॥ ౬ అసేషిధ్యత॥ ౭ సేషిధ్యేత ॥ ౮ సేషిధిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అసేషిధిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౧ అసేషిధిష్యత ॥

యఙ్లుకి—సేషిధీతి, సేషెద్ధి, సేషిద్ధః, సేషిధతీత్యాది ॥

౧—సేధితవ్యః; సేద్ధవ్యః, సేధనీయః, సేధ్యః, సిద్ధః, సిద్ధవాన్ సేధన్-సేధంతీ, వ్యతిషేధమానః, సేధిష్యన్-సేధిష్యతీ-సేధిష్యంతీ, సేత్స్యన్-సేత్స్యతీ-సేత్స్యంతీ, సేధితుం, సేద్ధుం, సిద్ధ్వా, సేధనం, సిధిత్వా, సేధిత్వా, సిద్ధ్వా, నిషిధ్య, నిషేధ్య, ప్రతిషిధ్య, ప్రతిషేధ్య, సేధం సేధం, సేధిత్వా సేధిత్వా, సిధిత్వా సిధిత్వా,సిద్ధ్వా సిద్ధ్వా.

౨—సేధయితవ్యః, సేధనీయః, సేధ్యః, సేధితః. సేధితవాన్, సేధయన్-సేధయంతీ, సేధయమానః, సేధయిష్యన్-సేధయిష్యతీ-సేధయిష్యంతీ, సేనయితుం, సేధితం, సేధనం, సేధయిత్వా, ప్రతిషేధ్య, సేధం సేధం, సేధయిత్వా సేధయిత్వా.

౩—సిసేధిషితవ్యం-సిషిత్సితవ్యం, సిసేధిషణీయం-సిషిత్సనీయం, సిసేధిష్యః-సిషిత్స్యః, సిసేధిషితః-సిషిత్సితః, సిసేధిషితవాన్-సిషిత్సితవాన్, సిసేధిషన్ · సిసేధిషంతీ; సిషిత్సన్, సిషిత్సంతీ, సిసేధిషిష్యన్-సిసేధిషిష్యతీ-సిసేధిషిష్యంతీ, సిషిత్సిష్యన్-సిషిత్సిష్యతీ-సిషిత్సిష్యంతీ, సిసేధిషితుం,సిషిత్సితుం, సిసేధిషితం, సిషిత్సితం, సిసేధిషణం, సిషిత్సనం, సిసేధిషిత్వా, [సిషిత్సిత్వా, నిషిసేధిష్య, నిషిషిత్స్య, సిసేధిషంసిసేధిషం, సిసేధిషిత్వాసిసేధిషిత్వా సిషిత్సంసిషిత్సం, సిషిత్సిత్వాసిషిత్సిత్వా. సనఃకిత్త్వపక్షే సిసిధిషితవ్యమిత్యాద్యున్నేయమ్.

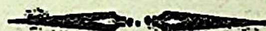
౪—సేషిధితవ్యః, సేషిధనీయః, సేషిధ్యః, సేషిధితః, సేషిధితవాన్, సేషిధ్యమానః- సేషిధిష్యమాణః; సేషిధితుం, సేషిధితం, సేషిధనం, సేషిధిత్వా,నిషేషిధ్య, సేషిధం సేషిధం, సేషిధిత్వా సేషిధిత్వా.

కృ—సేషెధితవ్యః, సేషెధనీయః, సేషెధ్యః, సేషిధితః-సేషిధితవాన్, సేషిధత్-సేషిధతౌ-సేషిధతః, సేషిధతీ, సేషెధిష్యన్-సేషెధిష్యతీ-సేషేధిష్యంతీ, సేషెధితుం, సేషిధితం, సేషెధనం, సేషెధిత్వా, సేషిధిత్వా, నిసేషెధ్య, నిషేషిధ్య, సేషెధంసేషెధం, సేషిధిత్వా సేషిధిత్వా, సేషేధిత్వా సేషెధిత్వా,

ష్ఠివు-నిరసనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

అస్యద్వితీయస్థకారష్ఠకారోఽపతివృత్తిః ॥ ష్ఠీవతి, టిష్ఠీవ-టిష్ఠీవతుః-టిష్ఠీవుః, తిష్ఠీవ-తిష్ఠీవతుః-తిష్ఠీవుః, ష్ఠీవితేత్యాదిజీవతివత్ ౪౬౯ ఉదిత్త్వాత్ క్త్వాయాం వేట్ ॥ ష్ఠీవిత్వా, ష్ఠ్యూత్వా, అతఏవనిష్ఠాయాం నేట్, ష్ఠ్యూతః, ష్ఠ్యూతవాన్, ఊఠ్ప్రాప్తివివక్షాయాంతత్వాన్నాస్యయజ్ఞుక్,

ష్ఠృక్ష-గతౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

స్తృక్షతి, తస్తృక్ష-తస్తృక్షతుః-తస్తృక్షుః, స్తృక్షితేత్యాది క్షర్జతివత్, పు౧౧౬. ణౌచఙి-అతస్తృక్షత్-త ॥

షృభు,షృమ్భు-హింసార్థౌ॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ

సర్భతి. ససర్భ-ససృభతుః-సర్భితేత్యాదిగృజధాతువత్. పు౪౪౧. ఉదిత్త్వాత్ క్త్వాయాం వేట్, సర్భిత్వా- సృబ్ధ్వా, అతఏవ నిష్ఠాయాం నేట్ ॥ సృబ్ధః-సృబ్ధవాన్ ॥ సృమ్భతి, ససృంభ-ససృంభతుః సృంభితేత్యాదిగృజిధాతువత్. పు౪౪౩ ॥ ఆశిషి-సృభ్యాత్, ఉదిత్త్వాత్ క్త్వాయాం వేట్ ॥ సృంభిత్వా-సృబ్ధ్వా ॥ అతఏవనిష్ఠాయాం నేట్॥ సృబ్ధః సృబ్ధవాన్.

షెల్ౠ-గతావిత్యేకే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

సేలతి, సిషెలేత్యాదిఖేలతివత్ పు౨౨౪. —ఇతిషాదయః—

స్కందిర్-గతిశోషణయోః॥సకర్మకః॥అనిట్॥ పరస్మైపదీ
౧ స్కందతి ॥ ౨ చస్కంద-చస్కందతుః ॥ చస్కందిథ-చస్కన్థ-చస్కందివ-చస్కందిమ ॥ ౩ స్కంతా-సి ॥ ౪ స్కంత్స్యతి ॥ ౫ స్కందతు ॥ ౬ అస్కందత్ ॥ ౭ స్కందేత్ ॥ ౮ స్కద్యాత్ ॥ ౯ అస్కాంత్సీత్-అస్కాన్తాం-అస్కాంత్సుః॥అస్కాంత్సీః-అస్కాంతం-అస్కాంత ॥ అస్కాంత్సం-అస్కాంత్స్వ-అస్కాంత్స్మ ॥ ౧౦ అస్కంత్స్యత్ ॥

శోషణేకర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిస్కందతే ॥ ౨ వ్యతిచస్కందే॥ వ్యతిచస్కందిషే-వ్యతిచస్కందిధ్వే ॥వ్యతిచస్కందివహే-వ్యతిచస్కందిమహే ॥ ౩ వ్యతిస్కన్తా(సే,హే) ౪ వ్యతిస్కంత్స్యతే ॥ ౫ వ్యతిస్కందతాం ॥ ౬ వ్యత్యస్కందత ॥ ౭ వ్యతిస్కందేత॥ ౮ వ్యతిస్కంత్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యస్కంత-వ్యత్యస్కంత్సాతాం-వ్యత్యస్కంత్సత॥వ్యత్యస్కంథాః-వ్యత్యస్కంత్సాథాం-వ్యత్యస్కంధ్వం॥వ్యత్యస్కంత్సి-వ్యత్యస్కంత్స్వహి-వ్యత్యస్కంత్స్మహి ॥౧౦వ్యత్యస్కంత్స్యత॥

కర్మణి—౧ స్కద్యతే ॥ ౨ చస్కందే-చస్కందిషే-చస్కందిధ్వే ॥ చస్కందివహే-చస్కందిమహే ॥ ౩ స్కన్తా(సే-హే) ౪ స్కంత్స్యతే ॥ ౫ స్కద్యతాం ॥ ౬ అస్కద్యత ॥ ౭ స్కద్యేత ॥ ౮ స్కంత్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అస్కంది-అస్కంత్సాతాం-అస్కంత్సత ॥ అస్కన్థాః-అస్కంత్సాథాం-అస్కంధ్వం॥అస్కంత్సి-అస్కంత్స్వహి-అస్కంత్స్మహి ॥౧౦ అస్కంత్స్యత ॥

ణౌ—౧ స్కందయతి-తే ॥ ౨ స్కందయాంచకార(చక్రే,బభూవ,ఆస) ౩ స్కందయితా(సి,సే,హే) ౪ స్కందయిష్యతి-తే॥ ౫ స్కందయతు-తాం॥ ౬ అస్కందయత్-త॥౭ స్కందయేత్-త॥౮ స్కన్ద్యాత్-స్కందయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)౯ అచస్కన్దత్-త॥౧౦ అస్కన్దయిష్యత్-త

కర్మణి—౧ స్కంద్యతే ॥ ౨ స్కందయాంచక్రే(బభూవే, ఆ

సే) ౩ స్కందయితా(సే, హే) స్కందితా(సే, హే) ౪ స్కందయిష్యతే-స్కందిష్యతే ॥ ౫ స్కంద్యతాం ॥ ౬ అస్కంద్యత ॥ ౭ స్కంద్యేత ॥ ౮ స్కందయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం ॥ స్కందిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అస్కంది-అస్కందిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం)అస్కందయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అస్కందయిష్యత-అస్కందిష్యత ॥

సని—౧ చిస్కన్త్సతి॥ ౨ చిస్కన్త్సాంచకార, బభూవ, ఆస ౩ చిస్కన్త్సితా,సి॥ ౪ చిస్కన్త్సిష్యతి॥ ౫ చిస్కన్త్సతు ॥౬ అచిస్కన్త్సత్, అచిత్కన్త్సతాం - అచిస్కన్త్సన్ ॥ ౭ చిస్కన్త్సేత్ ॥ ౮ చిస్కన్త్స్యాత్, చిస్కన్త్స్యాస్తాం॥ ౯ అచిస్కన్త్సీత్, అచిస్కన్త్సిష్టాం, అచిస్కన్త్సిషుః అచిస్కన్త్సీః అచిస్కన్త్సిష్టం, అచిస్కన్త్సిష్ట, అచిస్కన్త్సిషం, అచిస్కన్త్సిష్వ, అచిస్కన్త్సిష్మ ॥ ౧౦ అచిస్కన్త్సిష్యత్ ॥

యఙి—౧ చాస్కద్యతే॥ చాస్కదాంచక్రే,బభూవ-ఆస ॥ ౩ చాస్కదితా, సే, హే॥ ౪ చాస్కదిష్యతే ॥ ౫ చాస్కద్యతాం ॥ ౬ అచాస్కద్యత ॥ ౭ చాస్కద్యేత ॥ ౮ చాస్కదిషీష్ట,ధ్వం ॥ ౯ అచాస్కదిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అచాస్కదిష్యత ॥

యఙ్లుకి—చాస్కంతీతి,చాస్కంత్తి,చాస్కంత్తః,చాస్కందతీత్యాది

౧—స్కన్త్తవ్యః, స్కందనీయః,స్కంద్యః, స్కన్నః, స్కన్నవాన్, స్కందన్, స్కందంతీ,స్కన్త్స్యన్,స్కన్త్స్యంతీ,స్కన్త్స్యతీ, స్కన్త్తుం, స్కన్నం, స్కందనం, స్కన్త్త్వా, క్త్వాస్కంది స్యందోరితినలోపప్రతిషేధః, ప్రస్కంద్య స్కందంస్కందం స్కన్త్త్వాస్కన్త్త్వా॥

౨—స్కందయితవ్యః, స్కందనీయః, స్కంద్యః, స్కందితః, స్కందితవాన్- స్కందయన్, స్కందయంతీ, స్కందయమానః, స్కందయిష్యన్ స్కందయిష్యతీ, స్కందయిష్యంతీ, స్కందయి

తుం, స్కందితం, స్కందనం- స్కందయిత్వా- ప్రస్కంద్య - స్కం
దంస్కందం- స్కందయిత్వాస్కందయిత్వా ॥

౩—చిస్కంత్సితవ్యః చిస్కంత్సనీయః - చిస్కంత్స్యః- చి
స్కంత్సితః- చిస్కంత్సితవాన్- చిస్కంత్సన్ - చిస్కంత్సంతీ-
చిస్కంత్సిష్యన్- చిస్కంత్సిష్యతీ - చిస్కంత్సిష్యంతీ-చిస్కం
త్సితుం, చిస్కంత్సితం-చిస్కంత్సనం:చిస్కంత్సిత్వా- ప్రచిస్కం
త్స్య,చిస్కంత్సం చిస్కంత్సం. చిస్కంత్సిత్వాచిస్కంత్సిత్వా॥

౪—చాస్కందితవ్యం- చాస్కందనీయం - చాస్కంద్యం - చాస్కం
దితః- చాస్కందితవాన్- చాస్కంద్యమానః- చాస్కందిష్యమాణః-చా
స్కందితుం- చాస్కందితం- చాస్కందనం - చాస్కందిత్వా ప్రచాస్కం
ద్య, చాస్కందంచాస్కందం- చాస్కందిత్వాచాస్కందిత్వా.

౫—చాస్కందితవ్యః, చాస్కందనీయః- చాస్కంద్యః- చాస్కం
దితః, చాస్కందితవాన్: చాస్కందత్ - చాస్కందతౌ- చాస్కందతః,
చాస్కందతీ- చాస్కందిష్యన్- చాస్కందిష్యతీ- చాస్కందిష్యంతీ
చాస్కందితుం- చాస్కందితం- చాస్కందనం - చాస్కందిత్వా- ప్ర
చాస్కంద్య,చాస్కందంచాస్కందం॥చాస్కందిత్వాచాస్కందిత్వా.

స్వన, శబ్దే అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ.

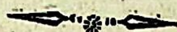
స్వనతి. సస్వాన, సస్వనతుః- సస్వనుః। స్వేనతుః-స్వేనుః॥ ఫణా
దిత్వాదేత్వాభ్యాసలోపౌ వా ॥ స్వనితేత్యాదిగదతివత్ ॥పు-౨౨౪ ॥

యఙి, సంస్వన్యతే-సంస్వనాంచక్రే ఇత్యాది॥

యఙ్లుకి, సంస్వనీతి, సంస్వంతి, సంస్వాన్తః సంస్వనీత్యాది ॥
అస్య స్వన, అవతంసన ఇతి, ఘటాదావనువాదాదవతంసనేమిత్త్వే
ణావుపధాహ్రస్వః, స్వనయతీత్యాది, గమయతివత్॥ పు-౩౦ ॥ అ
సిష్వణత్-త॥అన్యత్రస్వానయతీత్యాది॥ స్వాన్తం మనః॥క్షుబ్ధస్వాంతే

 ౩౯త్రి

త్యాదినా క్తస్యానిట్త్వం నిపాత్యతే । అన్యత్రస్వనితం । ఆఙ్పూర్వాద స్మాదుత్పృమత్వరసంఘుషాస్వనామితీడ్వా । ఆస్వాన్తః । ఆస్వనితః ॥

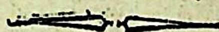
స్యము-శబ్దే అకర్మకః ॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

స్యమతి। సస్యామ। సస్యమతుః, సస్యముః- స్యేమతుః। స్యేముః। ఫణాంచసప్తానామిత్యేత్వాభ్యాసలోపౌవా ॥ స్యమితేత్యాది గదతివత్ పు ౨౨౮ ॥ లుఙ్,సిచి, హ్మ్యన్తేతినవృద్ధిః అస్యమీత్ । అమం తత్వేనమిత్త్వేస్యమయతీత్యాది.సర్వం గచ్ఛతివత్ ॥పు౨౩౩॥ఉదిత్త్వేన క్త్వాయాం వేట్.స్యమిత్వా-స్యన్త్వాఅతఏవనిష్ఠాయాం నేట్, స్యాన్తః స్యాన్తవాన్ అస్మాద్యఙి-స్వపిస్యమివ్యేఞాం యఙీతి సంప్రసారణం. త తోద్విత్వే సేసిమ్యతే- సేసిమాంచక్రే. సేసిమితా-సేసిమిష్యత ఇత్యాది

ష్ఖల సఞ్చలనే అకర్మకః ॥ సేట్ పరస్మైపదీ.

ష్ఖలతి, చష్ఖాల, చష్ఖలతురిత్యాది సర్వంకంపనార్థేచలతివత్ ॥ ౨౫౫పు। దళివలిష్ఖలీత్యాదినా మిత్త్వాత్తత్కార్యం- ష్ఖలయతీత్యాది॥

ష్ఠల- స్థానే అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ.

ష్ఠలతి- తష్ఠాలేత్యాది సర్వమకంపనార్థే చలతి ౨౫౫ పు॥వత్॥ ణౌ,ష్ఠాలయతి,అతిష్ఠలదిత్యాది.

స్మీల నిమేషణే. నిమేషణం సంకోచః। సకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ.

స్మీలతి, సిష్మీలేత్యాది క్రీడతి ౨౦౫పు॥వత్॥ణౌచఙి,అసిష్మిలత్-త.

స్ఫుర్ఛా- విస్తృతౌ సకర్మకః॥సేట్ పరస్మైపదీ.

స్ఫూర్ఛతి- పుస్ఫూర్ఛ, పుస్ఫూర్ఛితేత్యాదిగుర్వీధాతువత్ పు౨౩౮

యఙ్లుకి—పోస్ఫూర్ఛీతి- పోస్ఫూర్తి, పోస్ఫూర్తః, పోస్ఫూర్ఛతీత్యాది.

ఆదిత్త్వాన్నిష్ఠాయాం నేట్ స్ఫూర్ణః, స్ఫూర్ణవాన్.

౧ టు-ఓ, స్ఫూర్జా-వజ్రనిర్ఘోషే, అకర్మకః॥ సేట్ పరస్మైపదీ.

౧ స్ఫూర్జతి॥ ౨ పుస్ఫూర్జ, పుస్ఫూర్జతుః ॥ ౩ స్ఫూర్జితా, సి ॥ ౪ స్ఫూర్జిష్యతి ॥ ౫ స్ఫూర్జతు ॥ ౬ అస్ఫూర్జత్ ॥ ౭ స్ఫూర్జేత్ ॥ ౮ స్ఫూర్జ్యాత్॥ ౯ అస్ఫూర్జీత్ ॥౧౦ అస్ఫూర్జిష్యత్

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిస్ఫూర్జతే॥ ౨ వ్యతిపుస్ఫూర్జే ॥౩ వ్యతిస్ఫూర్జితా, సే, హే॥ ౪ వ్యతిస్ఫూర్జిష్యతే॥ ౫ వ్యతిస్ఫూర్జతాం॥ ౬ వ్యత్యస్ఫూర్జత॥ ౭ వ్యతిస్ఫూర్జేత॥ ౮ వ్యతిస్ఫూర్జిషీష్ట, ధ్వం ౯ వ్యత్యస్ఫూర్జిష్ట (ధ్వం-ఢ్వం) ౧౦ వ్యత్యస్ఫూర్జిష్యత॥

భావే—౧ స్ఫూర్జ్యతే ॥ ౨ పుస్ఫూర్జే॥ ౩ స్ఫూర్జితా ॥ ౪ స్ఫూర్జిష్యతే ॥ ౫ స్ఫూర్జ్యతాం ॥ ౬ అస్ఫూర్జ్యత ॥ ౭ స్ఫూర్జ్యేత ॥ ౮ స్ఫూర్జిషీష్ట ॥ ౯ అస్ఫూర్జి ॥ ౧౦ అస్ఫూర్జిష్యత॥

ణౌ—౧ స్ఫూర్జయతి-తే ॥ ౨ స్ఫూర్జయాంచకార, చక్రే, బభూవ॥ ఆస॥ ౩ స్ఫూర్జయితా, సి, సే, హే॥ ౪ స్ఫూర్జయిష్యతి, తే॥ ౫ స్ఫూర్జయతు, తాం ॥ ౬ అస్ఫూర్జయత్, త ॥ ౭ స్ఫూర్జయేత్-త॥ ౮ స్ఫూర్జ్యాత్॥ ౧౦ స్ఫూర్జయిషీష్ట (ధ్వం, ఢ్వం) ౯ అపుస్ఫూర్జత్, త ॥౧౦ అస్ఫూర్జయిష్యత్ ।త॥

కర్మణి—౧ స్ఫూర్జ్యతే ॥ ౨ స్ఫూర్జయాంచక్రే బభూవే, ఆసే ॥ ౩ స్ఫూర్జయితా-సే, హే॥ స్ఫూర్జితా, సే, హే॥ ౪ స్ఫూర్జయిష్యతే । స్ఫూర్జిష్యతే ॥ ౫ స్ఫూర్జ్యతాం ॥ ౬ అస్ఫూర్జ్యత। ౭ స్ఫూర్జ్యేత ॥ ౮ స్ఫూర్జిషీష్ట, ధ్వం॥ స్ఫూర్జయిషీష్ట (ధ్వం-ఢ్వం) ౯ అస్ఫూర్జి, అస్ఫూర్జిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) అస్ఫూర్జయిషా

ధ్వాం (ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అస్ఫూర్జయిష్యత అస్ఫూర్జిష్యత॥

సని—౧ పుస్ఫూర్జిషతి ॥ ౨ పుస్ఫూర్జిషాంచకార, బభూవ, ఆస ॥ 3 పుస్ఫూర్జిషితా, సి॥ ౪ పుస్ఫూర్జిషిష్యతి ॥ ౫ పుస్ఫూర్జిషతు ॥ ౬ అపుస్ఫూర్జిషత్ ॥ ౭ పుస్ఫూర్జిషేత్ ॥ ౮ పుస్ఫూర్జిష్యాత్ ॥ ౯ అపుస్ఫూర్జిషీత్ ॥ ౧౦ అపుస్ఫూర్జిషిష్యత్ ॥

యఙి—౧ పోస్ఫూర్జ్యతే ॥ ౨ పోస్ఫూర్జాంచక్రే. బభూవ, ఆస ॥ 3 పోస్ఫూర్జితా. సే. హే ॥ ౪ పోస్ఫూర్జిష్యతే ॥ ౫ పోస్ఫూర్జ్యతాం ॥ ౬ అపోస్ఫూర్జ్యత ॥ ౭ పోస్ఫూర్జ్యేత ॥ ౮ పోస్ఫూర్జిషీష్ట, (ఢ్వం) ౯ అపోస్ఫూర్జిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అపోస్ఫూర్జిష్యత ॥

యఙ్లుకి—పోస్ఫూర్జీతి- పోస్ఫూర్క్తి- పోస్ఫూర్క్తః పోస్ఫూర్జతీత్యాది ॥

౧—స్ఫూర్జితవ్యం, స్ఫూర్జనీయం. స్ఫూర్జ్యం, స్ఫూర్గ్ణః- స్ఫూర్గ్ణవాన్- స్ఫూర్జన్- స్ఫూర్జంతీ- స్ఫూర్జిష్యన్ - స్ఫూర్జిష్యతీ- స్ఫూర్జిష్యంతీ- స్ఫూర్జితుం, స్ఫూర్గ్ణః స్ఫూర్జనం- స్ఫూర్జిత్వా- విస్ఫూర్జ్య- స్ఫూర్జంస్ఫూర్జం-స్ఫూర్జిత్వాస్ఫూర్జిత్వా ॥

౨—స్ఫూర్జయితవ్యః- స్ఫూర్జనీయః- స్ఫూర్జ్యః, స్ఫూర్జితః, స్ఫూర్జితవాన్, స్ఫూర్జయన్, స్ఫూర్జయంతీ- స్ఫూర్జయమానః, స్ఫూర్జయిష్యన్, స్ఫూర్జయిష్యతీ, స్ఫూర్జయిష్యంతీ, స్ఫూర్జయితుం, స్ఫూర్జితం, స్ఫూర్జనం- స్ఫూర్జయిత్వా, విస్ఫూర్జ్య, స్ఫూర్జంస్ఫూర్జం, స్ఫూర్జయిత్వాస్ఫూర్జయిత్వా ॥

3—పుస్ఫూర్జిషితవ్యం- పుస్ఫూర్జిషణీయం; పుస్ఫూర్జిష్యం పుస్ఫూర్జిషితః, పుస్ఫూర్జిషితవాన్- పుస్ఫూర్జిషన్, పుస్ఫూర్జిషంతీ, పుస్ఫూర్జిషిష్యన్, పుస్ఫూర్జిషిష్యతీ, పుస్ఫూర్జిషిష్యం

తీ, పుస్ఫూర్జిషితుం, పుస్ఫూర్జిషితం, పుస్ఫూర్జిషణం, పుస్ఫూ ర్జిషిత్వా, విపుస్ఫూర్జిష్య- పుస్ఫూర్జిషమ్పుస్ఫూర్జిషం-పుస్ఫూ ర్జిషిత్వా పుస్ఫూర్జిషిత్వా

౮—పోస్ఫూర్జితవ్యం, పోస్ఫూర్జనీయం. పోస్ఫూర్జ్యం, పో స్ఫూర్జితః, పోస్ఫూర్జితవాన్, పోస్ఫూర్జ్యమానః, పోస్ఫూర్జి ష్యమాణః, పోస్ఫూర్జితుం, పోస్ఫూర్జితం, పోస్ఫూర్జనం- పో స్ఫూర్జిత్వా, విపోస్ఫూర్జ్య- పోస్ఫూర్జంపోస్ఫూర్జం,పోస్ఫూ ర్జిత్వాపోస్ఫూర్జిత్వా॥

౯—శతరిపోస్ఫూర్జత్, పోస్ఫూర్జతౌ, పోస్ఫూర్జతః, పో స్ఫూర్జతీ, పోస్ఫూర్జిష్యన్-పోస్ఫూర్జిష్యతీ- పోస్ఫూర్జిష్యం తీతివిశేషః ॥ అన్యత్సర్వంయజ_త్తతవత్ ॥

స్ఫుటిర్, విశరణే,అకర్మకః సేట్ పరస్మై.

స్ఫోటతి, పుస్ఫోట, పుస్ఫుటతుః, స్ఫోటితేత్యాది సర్వంచ్యోతతి ౨౫౦ పు॥ వత్.

స్ఫుటి,ఇత్యపి కేచిత్॥విశరణఇత్యర్థః॥ అకర్మకః సేట్ పరస్మైపదీ. స్ఫుంటతి.పుస్ఫుంట, పుస్ఫుంటతుః స్ఫుంటితేత్యాదికక్రిందతివత్ ౧౯౦.

స్మాక్ష॥ ఆదరే అకర్మకః సేట్ పరస్మై

అనాదరఇతి.క్వచిత్పాఠః.అవజ్ఞావహేళనమస్మార్క్షణమిత్యపరః స్మాక్షతి, సుస్మాక్షేత్యాదిసర్వం కూజతి ౨౬౫ పు॥వత్ ॥

స్మూక్ష్య,ఈర్ష్యార్థః అకర్మకః సేట్ పరస్మై.

స్మూక్ష్యతి, సుస్మూక్ష్య, సుస్మూక్ష్యతుః స్మూక్ష్యతేత్యాది శ్లాఘ్రివత్ ॥ పు౨౬౫॥

సృప్లృగతౌ, సకర్మకః అనిట్ పరస్మై.

౧. సర్పతి॥ ౨ ససర్ప, ససృపతుః, ససర్పిథ. సస్రిప్థ-ససృపివ, ససృపిమ. ౩. స్రిప్తా,సి॥ సర్ప్తా,సి॥ అనుదాత్తస్య చర్దుపధస్యాన్యతరస్యామ్ ॥ ౪. స్రిప్స్యతి, సర్ప్స్యతి ॥ ౫. సర్పతు ॥ ౬ అసర్పత్ ॥౭. సర్పేత్॥ ౮. సృప్యాత్ ॥ ౯ అసృపత్ । అసృపతాం। లృదిత్త్వాదఙ్ ॥౧౦ అస్రిప్స్యత్ అసర్ప్స్యత్ ॥ గత్యర్థత్వాత్కర్మవ్యతిహారే నతఙ్.

కర్మణి—౧. సృప్యతే॥ ౨ ససృపే ॥ ససృపిషే, ససృపిధ్వే, ససృపివహే, ససృపిమహే ॥ ౩ స్రిప్తా,సే-హే ॥ సర్ప్తా । సే-హే ॥ ౪ స్రిప్స్యతే ॥ సర్ప్స్యతే ॥ ౫ సృప్యతాం ॥ ౬ అసృప్యత॥ ౭ సృప్యేత ॥ ౮ స్రిప్సీష్ట-ధ్వం ॥ సృప్సీష్ట।ధ్వం॥౯ అసర్పి-అసృప్సాతాం-అసృప్సత॥అస్రిప్సాతాం- అస్రిప్సత ॥ ౧౦ అస్రిప్స్యత. అసర్ప్స్యత.

ణౌ—౧ సర్పయతి-తె ॥ ౨ సర్పయాంచకార- చక్రే, బభూవ-ఆస ॥ ౩. సర్పయితా-సి-సే-హే॥ ౪. సర్పయిష్యతి॥ తె ॥ ౫ సర్పయతు,తాం ॥ ౬ అసర్పయత్-త॥ ౭ సర్పయేత్-త ॥౮ సర్ప్యాత్- సర్పయిషీష్ట-ఢ్వం-ధ్వం. ॥ ౯ అసీసృపత్-త-॥ అససర్పత్-త॥ ౧౦ అసర్పయిష్యత్,త ॥

కర్మణి—౧ సర్ప్యతే॥ ౨ సర్పయాంచక్రే-బభూవ॥ ఆసే॥౩ సర్పయితా,సే-హే॥ సర్పితా-సే,హే॥ ౪ సర్పయిష్యతే- సర్పిష్యతే॥ ౫ సర్ప్యతాం ॥ ౬ అసర్ప్యత॥ ౭ సర్ప్యేత॥ ౮ సర్పయిషీష్ట-ఢ్వం ధ్వం॥ సర్పిషీష్ట ।ధ్వం ॥౯ అసర్పి, అసర్పిషాతాం,ఢ్వం,ధ్వం॥అసర్పయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అసర్పిష్యత।అసర్పయిష్యత.

సని—౧ సిసృప్సతి॥ ౨. సిసృప్సాంచకార।బభూవ॥ ఆస ॥౩ సిసృప్సితా,సి ॥ ౪ సిసృప్సిష్యతి. ॥ ౫ సిసృప్సతు॥ ౬ అసిసృప్సత్॥ ౭ సిసృప్సేత్ ॥౮ సిసృప్స్యాత్ ॥ ౯ అసిసృప్సీత్॥ ౧౦ అసిసృప్సిష్యత్

యఙి—౧ సరీసృప్యతే ॥ ౨ సరీసృపాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ష్ట.

రీసృపితా(స్సే,హే) ౪ సరీసృపిష్యతే ॥ ౫ సరీసృప్యతాం ॥ ౬ అస రీసృప్యత ॥ ౭ సరీసృప్యేత ॥ ౮ సరీసృపిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అసరీసృపిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అసరీసృపిష్యత ॥

యఙ్లుకి—సర్సృపీతి, సరిసృపీతి, సరీసృపీతి ॥ సర్సర్ప్తి, సరిసర్ప్తి, సరీసర్ప్తి ॥ సర్సృప్తః, సరిసృప్తః, సరీసృప్తః ॥ సర్సృపతి, సరిసృపతి, సరీసృపతీత్యాది ॥

౧—సర్ప్తవ్యః స్రప్తవ్యః । సర్పణీయః । సృప్యః । ఋదుపధాత్వాత్క్యప్ ॥ సృప్తః । సృప్తవాన్ । సర్పన్-సర్పంతీ । సర్ప్స్యన్-సర్ప్స్యతీ-సర్ప్స్యంతీ । స్రప్స్యన్-స్రప్స్యతీ-స్రప్స్యంతీ ॥ సర్ప్తుం । స్రప్తుం । సృప్తం । సర్పణం । సృప్త్వా । ఉపసృప్య । సర్పంసర్పం సృప్త్వాసృప్త్వా ॥

౨—సర్పయితవ్యః । సర్పణీయః । సర్ప్యః । సర్పితః । సర్పితవాన్ । సర్పయన్-సర్పయంతీ । సర్పయమాణః । సర్పయిష్యన్-సర్పయిష్యతీ-సర్పయిష్యంతీ । సర్పయితుం । సర్పితం । సర్పణం । సర్పయిత్వా । ఉపసర్ప్య । సర్పంసర్పం । సర్పయిత్వాసర్పయిత్వా ॥

౩ సిసృప్సితవ్యం । సిసృప్సనీయం । సిసృప్స్యః । సిసృప్సితః । సిసృప్సితవాన్ । సిసృప్సన్-సిసృప్సంతీ । సిసృప్సిష్యన్-సిసృప్సిష్యతీ, సిసృప్సిష్యంతీ । సిసృప్సితుం । సిసృప్సితం । సిసృప్సనం । సిసృప్సిత్వా । ఉపసిసృప్స్య । సిసృప్సంసిసృప్సం । సిసృప్సిత్వాసిసృప్సిత్వా.

౪—సరీసృపితవ్యం । సరీసృపణీయం । సరీసృప్యం । సరీసృపితః సరీసృపితవాన్ । సరీసృప్యమాణః । సరీసృపిష్యమాణః । సరీసృపితుం । సరీసృపితం । సరీసృపణం । సరీసృపిత్వా । ఉపసరీసృప్య । సరీసృపంసరీసృపం । సరీసృపిత్వాసరీసృపిత్వా ॥

౫—సర్సర్పితవ్యం-సరిసర్పితవ్యం-సరీసర్పితవ్యం । సర్సర్పణీయం-సరిసర్పణీయం-సరీసర్పణీయం । సర్సృప్యం-సరిసృప్యం-సరీసృ

ప్యం । సర్ సృపితః-సరిసృపితః-సరీసృపితః । సర్ సృపితవాన్-సరిసృపితవాన్-సరీసృపితవాన్ । సర్ సృవత్-సర్ సృపతౌ-సర్ సృవతః । సర్ సృపతీ ॥ సరిసృవత్-సరిసృవతౌ-సరిసృపతః । సరిసృవతీ । సరీసృవత్-సరీసృపతౌ-సరీసృవతః । సరీసృవతీ । సర్ సర్పిష్యన్-సర్ సర్పిష్యతీ-సర్ సర్పిష్యంతీ । సరిసర్పిష్యన్-సరిసర్పిష్యతీ-సరిసర్పిష్యంతీ । సరీసర్పిష్యన్-సరీసర్పిష్యతీ-సరీసర్పిష్యంతీ । సర్ సర్పితుం-సరిసర్పితుం-సరీసర్పితుం । సర్ సృపితం-సరిసృపితం-సరీసృపితం సర్ సర్పణం-సరిసర్పణం-సరీసర్పణం । సర్ సర్పిత్వా-సరిసర్పిత్వా-సరీసర్పిత్వా । ఉపసర్ సృప్య-ఉపసరిసృప్య-ఉపసరీసృప్య । సర్ సర్పంసర్ సర్పం । సర్ సర్పిత్వాసర్ సర్పిత్వా । సరిసర్పంసరిసర్పం । సరిసర్పిత్వాసరిసర్పిత్వా । సరీసర్పంసరీసర్పం । సరీసర్పిత్వాసరీసర్పిత్వా ॥

ఇతిసాదయః

✻

హ్రగే,హ్లగే-సంవరణే॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ

హ్రగతి,జహ్రాగ-జహ్రగతుః । హ్రగితేత్యాదిగదతివత్॥పు౨౨౮

హ్లగతి, జహ్లాగ-జహ్లగతుః । హ్లగితేత్యాదిచ, ఏదిత్త్వాన్నవృద్ధిః । అహ్రగీత్-అహ్లగీత్ ॥ అనయోర్ఘటాదిత్వేనమిత్త్వాణ్ణౌహ్రస్వేహ్రగయతి ॥ హ్లగయతీత్యాదిసర్వంగమయతివత్॥పు౨౩౧ ॥

✻

హట-దీప్తౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

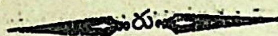
హటతి, జహాట-జహటతురిత్యాదిగదతివత్॥పు౨౨౮ ॥

హఠ,ప్లుతిశఠత్వయోః॥బలాత్కారఇత్యేకే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

హఠతి, జహాఠ-జహఠతుః । హఠితేత్యాదిప్రాగ్వత్॥పు౨౨౮ ॥

హ్మల-గతౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

హ్మలతి, జహ్మల-జహ్మలతుః॥హ్మిలితేత్యాదికజతివత్ ॥౧౫౬

హయ-గతౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

హయతి, జహాయ-జహయతుః॥హయితేత్యాదిగదతివత్॥పు౨౫౮ యాంతత్వాన్నవృద్ధిః॥అహయత్ ॥

హర్య-గతికాంత్యోః॥అకర్మకః॥సేట్॥ పరస్మైపదీ

హర్యతి, జహర్య-జహర్యతుః॥హర్యితేత్యాదికజతివత్॥పు౧౫౬

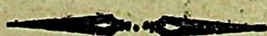
హల-విలేఖనే॥విలేఖనమాకర్షణం॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

హలతి, జహాల-జహలతుః॥హలితేత్యాదిగదతివత్॥పు౨౫౮ ॥ అహాలీత్ ॥ అతో ల్రాంతస్యేతివృద్ధిః ॥

హ్వల, హ్మల-చలనే॥అకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ

హ్వలతి, జహ్వాల-జహ్వలతుః॥హ్వలితేత్యాది॥ హ్మలతి, జహ్మాల-జహ్మలతుః॥హ్మలితేత్యాదిచగదతివత్॥పు౨౫౮ ॥ లుఙి-అతో ల్రాంతస్యేతివృద్ధిః, అహ్వాలీత్-అహ్మాలీత్ ॥ అనుపసర్గయోరనయోర్ఘటాదౌ జ్వల, హ్వల, హ్మల, నమామనుపసర్గాద్వేతిణౌ మిత్త్వస్యవికల్పితత్వాత్ ॥ హ్వలయతి, హ్మలయతీత్యాది ॥ మిత్త్వపక్షేసర్వంగమయతివత్॥పు౪౩౧ ॥ మిత్త్వాభావే ॥ హ్వాలయతి, హ్మాలయతీత్యాది ॥ సోపసర్గయోస్తునిత్యంమిత్త్వమ్ ॥

హసే-హసనే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

హసతి, జహాస-జహసతుః॥హసితేత్యాదిగదతివత్॥పు౨౫౮॥ ఏ

దిత్త్వాన్నవృద్ధిః ॥ అహసీత్ ॥ వ్రతిషేధేహసాదీనాముపసంఖ్యానమితి కర్మవ్యతీహారేనతఙ్ ॥

హ్రస, హ్లస॥శబ్దే॥అకర్మకౌ॥ సేటౌ ॥పరస్మైపదినౌ
హ్రసతి, జహ్రాస-జహ్రసతుః॥హ్రసితేత్యాది ॥ హ్లసతి, జహ్లాస-జహ్లసతుః॥హ్లసితేత్యాదిచగదతివత్ ॥ పు ౨౨౮ ॥

హేట-ఇత్యేకే॥ఆక్రోశఇత్యర్థః॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ
హేటతి, జిహేట-జిహేటతుః॥హేటితేత్యాదికేటతివత్ ॥పు౧౯౯

హివి-ప్రీణనార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ
హిన్వతి, జిహిన్వ, హిన్వితేత్యాదిజిన్వతివత్ ॥ పు ౧౬౭ ॥

హ్రీచ్ఛ-లజ్జాయాం॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ
హ్రీచ్ఛతి, జిహ్రీచ్ఛ-జిహ్రీచ్ఛతుః,హ్రీచ్ఛితేత్యాదిక్రీడతివత్ ॥
పు ౨౦౫

హుర్ఛా-కౌటిల్యే॥కౌటిల్యమపసర్పణమితిమైత్రేయః
అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥ఉపధాయాంచేతిదీర్ఘః
హూర్ఛతి, జుహూర్ఛ-జుహూర్ఛతుః॥హూర్ఛితేత్యాదిగుర్వీధాతువత్ ॥ పు ౨౩౮ ॥

హుడృ-గతౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ
హోడతి, జుహోడ, హోడితేత్యాదికోచతివత్॥పు ౨౦౮॥ణౌ చఙి-అజుహోడత్-త ॥

హుల-గతౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ
హోలతి,జుహోల-జుహులతుః॥హోలితేత్యాదికోచతివత్ పు ౨౦౮

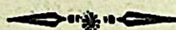
హ్వాడృ-గతౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥ పరస్మైపదీ

హ్వాడతి, జుహ్వాడ-జుహ్వాడతుః-జుహ్వాడుః॥హ్వాడితేత్యాదికూజి వత్ ॥ పు ౨౧౫ ॥ ణౌచఙి-అజుహ్వాడత్-త ॥

హృషు-అలీకే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

హర్షతి, జహర్ష,జహృషతుః, హర్షితేత్యాదిసర్వంగృజధాతువత్॥ పు ౨౪౧,౨౪౨,౨౪౩॥ఉదిత్త్వాత్ క్త్వాయాంవేట్॥ హర్షిత్వా,హృష్ట్వా, అతఏవనిష్ఠాయాంనేట్॥హృష్టః, హృష్టవాన్ ॥

హేడ-వేష్టనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

హేడతి, జహేడ-జిహేడతుః-జిహేడుః ॥ హేడితేత్యాది ఖేలతివత్॥పు ౨౨౫ ॥ అస్య ఘటాదిత్త్వేనమిత్త్వాణ్ణావుపధాహ్రస్వః ॥— ౧ హిడయతి-తే ॥ ౨ హిడయాంచకార(చక్రే,బభూవ,ఆస)౩ హిడయితా(సి,సే,హే) ౪ హిడయిష్యతి-తే ॥ ౫ హిడయతు-తాం ॥ ౬అహిడయత్-త ॥ ౭ హిడయేత్-త ॥ ౮ హిడ్యాత్-హిడయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అజీహిడత్-త॥ ౧౦ అహిడయిష్యత్-త ॥

ణ్యన్తాత్కర్మణి—౧ హిడ్యతే ॥ ౨ హిడయాంచక్రే(బభూవే,ఆసే) ౩ హీడితా(సే,హే)హిడితా(సే,హే) హిడయితా(సే,హే) ౪ హీడిష్యతే-హిడిష్యతే-హిడయిష్యతే ॥ ౫ హిడ్యతాం ॥ ౬ అహిడ్యత ॥ ౭ హిడ్యేత ॥ ౮ హీడిషీష్ట-ఢ్వం ॥ హిడిషీష్ట-ఢ్వం ॥హిడయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అహిడి, అహీడి ॥ చిణ్ణములోరితిదీర్ఘవికల్పః। అహిడిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అహీడిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం)అహిడయిషాతాం(ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అహిడిష్యత-అహీడిష్యత-అహిడయిష్యత ॥

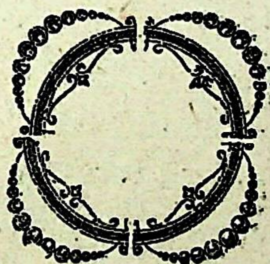
కృత్సుణ్యన్తాత్—హిడయితవ్యః । హిడనీయః । హిడ్యః । హిడితః । హిడితవాన్ । హిడయన్-హిడయన్తీ । హిడయమానః । హిడ

యిష్యత్-హేడయిష్యతీ-హేడయిష్యంతీ । హేడయిష్యమాణః । హేడయితుం । హేడితం । హేడనం । హేడయిత్వా । ప్రహేడ్య । హేడంహేడం।హేడంహేడం।హేడయిత్వా౽హేడయిత్వా॥అన్యత్సర్వం ఖేలతివత్ ౨౨౪

హోడృ-గతౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

హోడతి । జుహోడ-జుహోడతుః-జుహోడుః ॥ హోడితేత్యాదిధోరతివత్ ॥ పు౩౦౬,౩౦౭,౩౦౮॥ అస్యాపి ఋదిత్త్వాన్ణౌచఙి-నోపధాహ్రస్వః ॥అజుహోడత్-త॥ ఇతిహాదయః

ఇతి భ్వాది కాండపరస్మైపదినః

శ్రీరామాయనమః.

అథాత్మనేపదినః.

గాఙ్-గతౌ॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఆత్మనేపదీ

౧. గాతే-గాతే-గాతే ॥ గాసే-గాధే-గాధ్వే ॥ గై-గావహే-గామహే. ॥ ౨. జగే-జగాతే-జగిరే ॥ జగిషే-జగాధే-జగిధ్వే ॥ జగే-జగివహే-జగిమహే ॥ ౩. గాతా-గాతారౌ-గాతారః ॥ గాతాసే-గాతాసాధే-గాతాధ్వే ॥ గాతాహే-గాతాస్వహే-గాతాస్మహే ॥ ౪. గాస్యతే-గాస్యేతే-గాస్యంతే ॥ గాస్యసే-గాస్యేథే-గాస్యధ్వే ॥ గాస్యే-గాస్యావహే-గాస్యామహే ॥ ౫. గాతాం-గాతాం-గాతాం ॥ గాస్వ-గాథాం-గాధ్వం ॥ గై-గావహై-గామహై ॥ ౬. అగాత-అగాతాం-అగాత ॥ అగాథాః-అగాథాం-అగాధ్వం ॥ అగే-అగావహి-అగామహి ॥ ౭. గేత-గేయాతాం-గేరన్ ॥ గేథాః-గేయాథాం-గేధ్వం ॥ గేయ-గేవహి-గేమహి ॥ ౮. గాసీష్ట-గాసీయాస్తాం-గాసీరన్ ॥ గాసీష్ఠాః-గాసీయాస్థాం-గాసీధ్వం ॥ గాసీయ-గాసీవహి-గాసీమహి ॥ ౯. అగాస్త-అగాసాతాం-అగాసత ॥ అగాస్థాః-అగాసాథాం-అగాధ్వం ॥ అగాసి-అగాస్వహి-అగాస్మహి ॥ ౧౦. అగాస్యత-అగాస్యేతాం, అగాస్యంత ॥ అగాస్యథాః-అగాస్యేథాం-అగాస్యధ్వం ॥ అగాస్యే-అగాస్యావహి-అగాస్యామహి ॥

కర్మణి—ణ్యన్తాత్కర్తృకర్మణో ప్రదన్తాత్కృత్సుచ, యజ్ఞవిఘ్నకో స్త్రీకృతిచసర్వంగాయతీవత్, పు౹౩౧ ॥

సని—౧. జిగాసతే ॥ ౨. జిగాసాంచక్రే(బభూవ, ఆస) ౩. జిగాసితా(స్వే, హే) ౪. జిగాసిష్యతే ॥ ౫. జిగాసతాం ॥ ౬. అజిగాసత ॥ ౭. జిగాసేత ॥ ౮. జిగాసిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯. అజిగాసిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ॥ ౧౦. అజిగాసిష్యత ॥ కృత్సు—కేవలాచ్ఛానచి-గానః, గాస్యమానః, సన్ని

స్రాచ్ఛానది-జిగాసమానః, జిగాసిష్యమాణః, ఇతివిశేషః ॥ అన్యత్సర్వంప్రాగ్వత్, పు౧౩౦ ॥ ——ఇత్యాదంతః——

ష్మిఙ్-ఈషద్ధసనే॥అకర్మకః॥అనిట్॥ఆత్మనేపదీ

౧స్మయతే॥ ౨సిష్మియే-సిష్మియాతే-సిష్మియిరే॥సిష్మియిషే-సిష్మియిఢ్వే-ధ్వే ॥ సిష్మియివహే-సిష్మియిమహే ॥ ౩ స్మేతా(సే, హే) ౪ స్మేష్యతే॥ ౫ స్మయతాం ॥ ౬ అస్మయత ॥ ౭ స్మయేత ॥ ౮ స్మేషీష్ట ॥ ౯ అస్మేష్ట-అస్మేషాతాం-అస్మేషత-ఢ్వం ॥ అస్మేషి ॥ ౧౦ అస్మేష్యత ॥

భావే—౧ స్మీయతే ॥ ౨ సిష్మియే ॥ ౩ స్మాయితా-స్మేతా ॥ ౪స్మాయిష్యతే-స్మేష్యతే ॥ ౫ స్మీయతాం ॥ ౬ అస్మీయత ॥ ౭ స్మీయేత ॥ ౮ స్మాయిషీష్ట-స్మేషీష్ట ॥ ౯ అస్మాయి ॥ ౧౦ అస్మేష్యత ॥

అస్మాణ్ణ్యాప్రయోజకాత్ స్మయతేర్గమ్యేనిత్యంస్మయతెరిత్యాత్వేపుకి తస్మిన్నేవార్థే భీస్మ్యోర్హేతుభయ ఇత్యాత్మనేపదం ॥ ౧ జటిలోవిస్మాపయతే ॥ ౨ విస్మాపయాంచక్రే(బభూవ, ఆస) ౩ విస్మాపయితా (సే, హే)౪ విస్మాపయిష్యతే ॥ ౫ విస్మాపయతాం ॥ ౬ వ్యస్మాపయత ॥ ౭ విస్మాపయేత ॥ ౮ విస్మాపయిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౯ వ్యసిష్మపత-వ్యసిష్మపేతాం-వ్యసిష్మపంత ॥ ౧౦ వ్యస్మాపయిష్యత ॥ హేతోరన్యతస్సద్భావే నాత్వమాత్మనేపదంచ ॥

౧ కుంచికయైనం విస్మాయయతి ॥ ౨ విస్మాయయాంచకార(బభూవ, ఆస) ౩ విస్మాయయితా-సి ॥ ౪ విస్మాయయిష్యతి॥ ౫ విస్మాయయతు ॥ ౬ వ్యస్మాయయత్ ॥ ౭ విస్మాయయేత్ ॥ ౭ విస్మాయ్యాత్ ॥౯ వ్యసిష్మయత్ ॥ ౧౦ వ్యస్మాయయిష్యత్ ॥

కర్మణి—౧ విస్మాప్యతే, ౨ విస్మాపయాంచక్రే(బభూవే, ఆసే) ౩ విస్మాపయితా(సే, హే)విస్మాపితా(సే, హే)౪ విస్మాపయిష్యతే-విస్మాపిష్యతే ॥ ౫ విస్మాప్యతాం ॥ ౬ వ్యస్మాప్యత ॥ ౭ విస్మాప్యేత ॥ ౮ విస్మాపయిషీష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) విస్మాపిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యస్మాపి-వ్యస్మాపి

షాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) వ్యస్మాపయిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యస్మాపయిష్యత-వ్యస్మాపిష్యత ॥

హేతౌ రన్యతస్మన్మేయ్స్త్రాత్కర్మణి—౧ విస్మాయ్యతే ॥ ౨ విస్మాయయాంచక్రే(బభూవే,ఆసే) 3 విస్మాయయితా(సే,హే) ౪ విస్మాయయిష్యతె-విస్మాయిష్యతే ॥ ౫ విస్మాయ్యతాం ॥ ౬ వ్యస్మాయ్యత ౭ విస్మాయ్యేత ॥ ౮ విస్మాయయిషీష్ట(ఢ్వం;ధ్వం) విస్మాయిషీష్ట(ఢ్వం ధ్వం ॥ ౯ వ్యస్మాయి-వ్యస్మాయయిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) వ్యస్మాయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ౧౦ వ్యస్మాయయిష్యత-వ్యస్మాయిష్యత ॥

సని—౧ సిస్మయిషతే ॥స్మిపూఙ్ఞ్ రఞ్జ్వశాంసనీతిడాగమః, స్మాతి ణ్యో రేవేతినియమాన్నషః ॥ ౨ సిస్మయిషాంచక్రే (బభూవ,ఆస) 3 సిస్మయిషితా(సే,హే) ౪ సిస్మయిషిష్యతె ॥ ౫ సిస్మయిషతాం ॥ ౬ అసిస్మయిషత ॥ ౭ సిస్మయిషేత ॥ ౮ సిస్మయిషిషీష్ట ధ్వం ॥ ౯ అసిస్మయిషిష్ట(ఢ్వం.ధ్వం) ౧౦ అసిస్మయిషిష్యత ॥

యఙ్యఙ్లుకోః సర్వేభ్యః కృత్సుచ క్షయతివత్, పు ౫౧౬, కేవలాన్నిష్ఠాయాం స్మితః, స్మితవాన్, జిత్త్వాచ్ఛానచి- స్మయమానః, స్మేష్యమాణః, ణ్యంతస్యాత్వపక్షే కృదుపాణి గాపయతివదూహ్యాని॥ పు. ౧3౨, సన్నన్తాచ్ఛానచి-సిస్మయిషమాణః, సిస్మయిషిష్యమాణ ఇతివిశేషః ॥

డీఙ్ -విహాయసాంగతౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ డయతే ॥ ౨ డిడ్యే-డిడ్యిషే-డిడ్యిఢ్వే,ధ్వే॥డిడ్యివహే- డిడ్యిమహే ॥ 3 డయితా(సే,హే) ౪ డయిష్యతె ॥ ౫ డయతాం ॥ ౬ అడయత ॥ ౭ డయేత ॥ ౮ డయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అడయిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అడయిష్యత ॥

భావే—౧ డీయతే ॥ ౨ డిడ్యే ॥ 3 డాయితా-డయితా ॥ ౪ డాయిష్యతె-డయిష్యతే ॥ ౫ డీయతాం ॥ ౬ అడీయత ॥ ౭ డీయే

తే॥౮ డాయిషీష్ట-డయిషీష్ట॥౯ అడాయి॥౧౦అడాయిష్యత-అడయిష్యత

ణౌ—౧ డాయయతి-తే ॥ ౨ డాయయాంచకార(చక్రే),బభూవ,ఆస) ౩ డాయయితా(సి,సే.హే) ౪ డాయయిష్యతి-తే ॥ ౫ డాయయతు-తాం॥౬అడాయయత్-త॥౭డాయయేత్-త॥౮డాయ్యాత్ డాయయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)౯అడీడయత్-త॥౧౦అడాయయిష్యత్-త॥

కర్మణి—౧ డాయ్యతే ॥ ౨ డాయయాంచక్రే(బభూవే; ఆసే) ౩ డాయయితా(సే,హే) డాయితా(సే,హే) ౪ డాయయిష్యతే,డాయిష్యతే ॥ ౫ డాయ్యతాం ॥ ౬ అడాయ్యత ॥ ౭ డాయ్యేత ౮ డాయయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) డాయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అడాయి,అడాయయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అడాయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అడాయయిష్యత,అడాయిష్యత ॥

సని—౧ డిడయిషతే ॥ ౨ డిడయిషాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ డిడయిషితా(సే,హే) ౪ డిడయిషిష్యతే ॥ ౫ డిడయిషతాం ॥ ౬ అడిడయిషత ॥ ౭ డిడయిషేత ॥ ౮ డిడయిషిషీష్ట,ధ్వః॥ ౯ అడిడయిషిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అడిడయిషిష్యత.

యఙి—౧ డేడీయతే ॥ ౨ డేడీయాంచక్రే (బభూవ,ఆస)౩ డేడీయితా(సే,హే) ౪ డేడీయిష్యతే ॥ ౫ డేడీయతాం ॥ ౬అడేడీయత ॥ ౭ డేడీయేత ॥ ౮ డేడీయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అడేడీయిష్ట(ఢ్వం ధ్వం) ౧౦ అడేడీయిష్యత ॥

యఙ్లుకి—డేడయీతి, డాడేతి, డేడీతః, డేడ్యతీత్యాది ॥

౧—డయితవ్యం, డయనీయం, డేయం, డియితస్సః, డియితవాన్, డియితం తేన, తస్యేదండియితం, డయమానః, డయిష్యమాణః, డయితుం, డియితం, డయనం, డయిత్వా, ఉడ్డీయ, డాయం డాయం, డయిత్వాడయిత్వా.

౨—డాయయితవ్యః, డాయనీయః, డాయ్యః,డాయితః,డా

యితవాన్, డాయయన్, డాయయంతీ, డాయయమానః, డాయయిష్యన్, డాయయిష్యతీ, డాయయిష్యంతీ, డాయయిష్యమాణః, డాయయితుం, డాయితం, డాయనం, డాయయిత్వా, ఉడ్డాయ్య, డాయండాయం, డాయయిత్వాడాయయిత్వా.

౩—డిడయిషితవ్యః, డిడయిషణీయః, డిడయిష్యః, డిడయిషితః డిడయిషితవాన్, డిడయిషమాణః, డిడయిషిష్యమాణః, డిడయిషితుం డిడయిషితం, డిడయిషణం, డిడయిషిత్వా, ఉడ్డిడయిష్య, డిడయిషం డిడయిషం, డిడయిషిత్వాడిడయిషిత్వా.

౪—డేడీయితవ్యం, డేడీయనీయం, డేడీయ్యం, డేడీయితః- డేడీయితవాన్, డేడీయమానః, డేడీయిష్యమాణః, డేడీయితుం, డేడీయితం, డేడీయనం, డేడీయిత్వా, ఉడ్డేడీయ్య, డేడీయండేడీయం; డేడీయిత్వాడేడీయిత్వా.

౫—డేడయితవ్యం, డేడయనీయం, డేడయం, డేడ్యితః, డేడ్యితవాన్, డేడ్యత్, డేడ్యతా, డేడ్యతః, డేడ్యతీ, డేడయిష్యన్, డేడయిష్యతీ, డేడయిష్యంతీ, డేడయితుం, డేడ్యితం, డేడయనం, డేడయిత్వా, ఉడ్డేడీయ- డేడాయండేడాయం, డేడయిత్వాడేడయిత్వా.

ఇతి ఈదంతః

ఉఙ్, శబ్దే అకర్మకః ॥ అనిట్ ఆత్మనేపదీ.

౧ అవతే। ౨ ఊవే । ఊవిషే । ఊవిఢ్వే।ధ్వే ॥ ఊవివహే ॥ఊవిమహే ॥ ౩ ఓతా(సే-హే) ౪ ఓష్యతే ॥ ౫ అవతాం ॥ ౬ ఆవత। ౭ అవేత ॥ ౮ ఓషీష్ట(ఢ్వం) ౯ ఔష్ట,ఔషాతాం (ఢ్వం) ౧౦ ఔష్యత

భావే—౧ ఊయతే। ౨ ఊవే॥ ౩ ఆవితా । ఓతా ॥ ౪ ఆవిష్యతే। ఓష్యతే । ౫ ఊయతాం ॥ ౬ ఔయత॥ ౭ ఊయేత ॥ ౮ ఆవిషీష్ట । ఓషీష్ట ॥ ౯ ఆవి ॥ ౧౦ ఆవిష్యత । ఔష్యత

ణౌ—౧ ఆవయతి-తే॥ ౨ ఆవయాంచకార,చక్రే బభూవ ఆస॥ ౩ ఆవయితా-సి॥సే,హే॥ ౪ ఆవయిష్యతి-తే॥ ౫ ఆవయతు-తాం ॥ ౬ ఆవయత్,త ॥ ౭ ఆవయేత్,త॥ ౮ అవ్యాత్-ఆవయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ ఆవివత్-త॥ ౧౦ ఆవయిష్యత్,త.

కర్మణి—౧ ఆవ్యతే॥ ౨ ఆవయాంచక్రే,బభూవే-ఆసే॥ ౩ ఆవయితా-సే-హే॥ ఆవితా,సే-హే॥ ౪ ఆవయిష్యతే, ఆవిష్యతే ॥ ౫ ఆవ్యతాం ॥ ౬ ఆవ్యత ॥ ౭ ఆవ్యేత ॥ ౮ ఆవయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ఆవిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౯ ఆవి, ఆవిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ఆవయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ ఆవయిష్యత,ఆవిష్యత,

సని—౧ఊషిషతే॥౨ఊషిషాంచక్రే- బభూవ-ఆస॥ ౩ ఊషిషితా(సే॥హే) ౪ ఊషిషిష్యతే॥ ౫ ఊషిషతాం ॥౬ఔషిషత ॥ ౭ ఊషిషేత ॥ ౮ ఊషిషిషీష్ట(ఢ్వం) ౯ ఔషిషిష్ట । ఔషిషిషాతాం। ఔషిషిషత । ఔషిషిష్ఠాః । ఔషిషిషాథాం।ఔషిషి ఢ్వం-ధ్వం॥ ఔషిషిషి, ఔషిషిష్వహి । ఔషిషి ష్మహి ॥ ౧౦ ఔషిషిష్యత-

అజాదిత్వాన్నాస్యయఙ్ యఙ్లుకౌ

౧—ఓతవ్యం, అవనీయం. ఆవ్యం, ఓరావశ్యక ఇతిణ్యత్ ॥అవ్యం అచోయత్, ఉతం,ఉతవాన్, అవమానః- ఓష్యమాణః. ఓతుం, ఉతం, అవనం, ఉత్వా, ప్రోత్య, ఆవమావం, ఉత్వోత్వా

౨—ఆవయితవ్యః, ఆవనీయః. ఆవ్యః, ఆవితః, ఆవితవాన్,ఆవయన్, ఆవయంతీ- ఆవయమానః- ఆవయిష్యన్, ఆవయిష్యతీ, ఆవయిష్యంతీ, ఆవయిష్యమాణః,ఆవయితుం, ఆవితం- ఆవనం, ఆవయిత్వా, ప్రావ్య,ఆవమావం, ఆవయిత్వా౽వయిత్వా,

౩—ఊషిషితవ్యం, ఊషిషణీయం, ఊషిషవ్యం, ఊషిషితః,ఊషిషితవాన్, ఊషిషమాణః, ఊషిషిష్యమాణః-ఊషిషితుం, ఊషిషితం, ఊషిషణం- ఊషిషిత్వా. ప్రోషిష్య - ఊషిషమూష్షిషం,

ఊషిషిత్వా, ఉషిత్వా,

కుజ్-శబ్దే- అకర్మకః అనిట్ ఆత్మనేపదీ

౧ కవతే॥ ౨చుకువే॥ చుకువిషే, చుకువిఢ్వే-ధ్వే॥ చుకువివహే చుకువిమహే ॥ 3 కోతా-సే-హే॥ ४ కోష్యతే॥ ५ కవతాం ॥ ౬ అకవత ॥౭ కవేత ॥ ౮ కోషీష్ట(ఢ్వం) ౯ అకోష్ట-అకోషాతాం(ఢ్వం) ౧౦ అకోష్యత ॥

భావేణ్యంతాతృత్కర్మణోశ్చ సనతిన లే ౨౦४ పు॥

సని—౧చుకూషతే ॥ చుకూషాంచక్రే బభూవ। ఆస॥ 3 చుకూషితా సే,హే॥ ४ చుకూషిష్యతే ॥ ५ చుకూషతాం ॥ ౬ అచుకూషత ॥ ౭ చుకూషేత ॥ ౮ చుకూషిషీష్ట (ఢ్వం) ౯అచుకూషిష్ట(ఢ్వం ధ్వం) ౧౦ అచుకూషిష్యత,

యఙి—నకవతేర్యఙీత్యభ్యాసస్య కుత్వప్రతిషేధః.

౧ కోకూయతే ॥ ౨ కోకూయాంచక్రే బభూవ ఆస ॥ 3 కోకూయితా-సే-హే॥ ४ కోకూయిష్యతే ॥ ५ కోకూయతాం॥ ౬ అకోకూయత ॥ ౭ కోకూయేత ॥ ౮ కోకూయిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అకోకూయిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అకోకూయిష్యత॥

యఙ్లుకి—చోకవీతి - చోకోతి - చోకుతః, చోకువతీత్యాది.

సర్వేభ్యఃకృత్సుసర్వత్రసనతివల్ ౧౦४। ౧౧५ పు ॥ కేవలాత్సన్నంతాచ్చశానచి ॥ కవమానః।కోష్యమాణః।చుకూషమాణః।చుకూషిష్యమాణః। యఙంతాత్కృత్సుకోకవితవ్యమిత్యాది ॥ యఙ్లుగన్తాత్ । చోకవితవ్యమిత్యాది ॥

క్లుజ్ ఇత్యేకే గతావితి శేషః। అకర్మకః॥అనిట్ ఆత్మనేపదీ క్లవతే చుక్లువే॥ క్లోతేత్యాదిసర్వం ప్రాగ్వత్ ॥

యఙి—చోక్లూయతఇత్యాది—

ఖుఙ్, గుఙ్-ఘుఙ్, ఙుఙ్ శబ్దే గుఙ్ అవ్యక్తేశబ్ద ఇత్యపరః

అకర్మకాః. అనిటః ఆత్మనెపదినః-

ఖవతే- చుఖువె, ఖోతేత్యాది గవతె, జుగువే. గోతేత్యాదిద్వయోరూపం । ఘువతె- జుఘువె. ఘోతేత్యాది— ఙవతె, ఙుఙువె, ఙోతేత్యాదిచకవతివత్-

యఙి—చోఖూయతె, జోగూయతె, జోఘూయతె, ఙోఙూయత ఇత్యాది.

చ్యుఙ్ గతౌ అకర్మకః, అనిట్ ఆత్మనేపదీ

చ్యవతె- చుచ్యువే ఇత్యాదిసర్వంకవతివత్॥ ధావేణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సుయఙియఙ్లుకిచతిఙ్కృతోస్సర్వంద్రవతివత్ (౯౭౹౯౬౹౯౯ పు॥

సని—చుచ్యూషతె, చుచ్యూషాంచక్రే । చుచ్యూషితేత్యాద్యాత్మనెపదంవిశేషః॥ శేషంసమానం॥ చఙి॥అచిచ్యవత్, త॥అచుచ్యవత్ త

జ్యుఙ్, ప్రుఙ్, గతౌ అకర్మకౌ॥ అనిటౌ ఆత్మనెపదినౌ

జ్యవతె- జుజ్యువే- జ్యోతా- ప్రవతె. పుప్రువే - ప్రోతేత్యాదిచకవతివత్ । ప్రవతేణౌ బుధయుధనశేత్యాదినా కర్తృగేఽపిఫలెపరస్మైపదమేవ । ప్రావయతీత్యాది । ణౌచ ఙిస్రవతిశృణోతీత్యాదినా భ్యాసోకారస్యేత్త్వంవా । అపిప్రవత్। అపుప్రవత్॥

ప్లుఙ్-గతౌ- అకర్మకః। అనిట్।ఆత్మనెపదీ

ప్లవతె। పుప్లువఇత్యాదికవతివత్ । ణౌకర్తృగెఫలె ఆత్మనేపదం అన్యత్రపరస్మైపదం। చఙి ॥ స్రవతిశృణోతీత్యాదినా భ్యాసోకారస్యేత్త్వంవా । అపిప్లవత్ । త॥ అపుప్లవత్ । త ॥ కృత్సు । ప్లవ్యం । ప్లావ్యం । అప్లవతఇత్యాప్లావ్యః- భవ్యగేయేత్యాదినాకర్తరివాణ్యత్ప్రే

త్యయాంతో నిపాత్యతే ॥పక్షేభావేఽపిణ్యల్, ఆప్లావ్యం

రుజ్-గతి రేషణయోః। అకర్మకః।అనిట్ ఆత్మనేపదీ

గవతే। రురువే। రోతా। రోష్యతఇత్యాదికవతివత్ । సేట్సువ్వజం, తేషు. యాతిసాహచర్యాద్ధాతరేవ గ్రహణాదయమనిట్ । ణౌచ ణిటః పుయణ్జ్యపరఇత్యభ్యాసోకారస్యేత్వం । అరీరవత్।త॥

పూఙ్-పవనే సకర్మకః సేట్ ఆత్మనేపదీ

౧ పవతే। ౨ పుపువే ॥ ౩ పవితా ।సేహే॥౪ పవిష్యతే ॥ ౫ పవతాం ॥ ౬ అపవత॥ ౭ పవేత॥౮ పవిషీష్ట ॥ ఢ్వం ।ధ్వం ॥ ౯ అపవిష్ట, (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అపవిష్యత ॥

కర్మణి—౧ పూయతే ॥ ౨ పుపువే ॥ ౩ పవితా(సే-హే) పావితా।సే-హే॥ ౪ పవిష్యతే। పావిష్యతే ॥ ౫ పూయతాం॥ ౬ అపూయత ॥ ౭ పూయేత ॥ ౮ పావిషీష్ట (ఢ్వం।ధ్వం) పవిషీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) ౯ అపావి । అపావిషాతాం (ఢ్వం।ధ్వం) అపవిషాతాం(ఢ్వం।ధ్వం)౧౦ అపావిష్యత,అపవిష్యత॥

ణౌ—౧ పావయతి।తే॥ ౨ పావయాంచకార । చక్రే ॥ బభూవ॥ఆస॥ ౩ పావయితా-సి-సే, హే॥౪ పావయిష్యతి।తే ॥ ౫ పావయతు-తాం॥ ౬ అపావయత్ త॥ ౭ పావయేత్-త॥ ౮ పావ్యాత్॥ పావయిషీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) ౯ అపీపవత్-త । ఓః పుయణ్జ్యపరఇత్యభ్యాసోకారస్యేత్వం ॥ ౧౦అపావయిష్యత్-త॥

కర్మణి—౧ పావ్యతే॥ ౨ పావయాంచక్రే॥ బభూవ॥ఆస॥౩ పావయితా।సే।హే॥ పావితా॥సే।హే॥ ౪ పావయిష్యతే। పావిష్యతే॥ ౫ పావ్యతాం ॥ ౬ అపావ్యత ॥ ౭ పావ్యేత ॥ ౮ పావిషీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) పావయిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ౯ అపావి-అపావిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అ

పావయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అపావిష్యత-అపావయిష్యత ॥

సని—సనిగ్రహగుహోశ్చేతీట్ప్రతిషేధేప్రాప్తే స్మి పూఙ్ రంజ్వశాంసనీతీట్ ॥ ౧ పిపవిషతే ॥ ౨ పిపవిషాంచక్రే (బభూవ,ఆస) ౩ పిపవిషితా(సే,హే) ౪ పిపవిషిష్యతే ॥ ౫ పిపవిషతాం ॥ ౬ అపిపవిషత ॥ ౭ పిపవిషేత ॥ ౮ పిపవిషిషీష్ట,ఢ్వం ॥ ౯ అపిపవిషిష్ట(ఢ్వం ధ్వం) ౧౦ అపిపవిషిష్యత ॥

యఙి—౧ పోపూయతే ॥ ౨ పోపూయాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ పోపూయితా(సే,హే) ౪ పోపూయిష్యతే ॥ ౫ పోపూయతాం ॥ ౬ అపోపూయత ॥ ౭ పోపూయేత ॥ ౮ పోపూయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అపోపూయిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అపోపూయిష్యత ॥

యఙ్లుకి—పోపవీతి, పోపోతి, పోపూతః, పోపువతీత్యాది ॥

౧—పవితవ్యం । పవనీయం । విపూయతఇతి విపూయోముంజః । రజ్జ్వాదికరణాయ శోధయితవ్య ఇత్యర్థః । పావమితివా విపూయవినీయేత్యాదినాక్యబంతో నిపాత్యతే ॥ పావ్యః । ఓరావశ్యక ఇతిణ్యత్ ॥ అనావశ్యకేతు పవ్యః । అచోయదితియత్ । పవితః । పూతః । పవితవాన్ । పూతవాన్ । శ్ర్యుకఃకితీతీడ్నిషేధేప్రాప్తే పూఙశ్చేతీడ్వికల్పః । ఇట్పక్షే పూఙః క్త్వాచేతికిత్త్వనిషేధాద్గుణః । పవమానః । పూఙ్యజోశ్శానన్నితిశానన్ప్రత్యయః । పవిష్యమాణః । లృటస్సద్వేతిశానచ్ । పవితుం । పూతం । పవితం । పవనం । పవిత్వా । పూత్వా । పూఙశ్చేతికిత్త్వఇడ్వికల్పః । ఉత్పూయ । పావంపావం । పూత్వా పూత్వా । పవిత్వాపవిత్వా ॥

౨—పావయితవ్యః । పావనీయః । పావ్యః । పావితః । పావితవాన్ । పావయమానః । పావయన్-పావయంతీ । పావయిష్యమాణః పావయిష్యన్-పావయిష్యతీ-పావయిష్యంతీ । పావయితుం । పావితం । పావనం । పావయిత్వా । ఉత్పావ్య । పావంపావం । పావయి

త్వాపావయిత్వా ॥

౩—పిపవిషితవ్యః । పిపవిషణీయః । పిపవిష్యః । పిపవిషితః । పిపవిషితవాన్ । పిపవిషమాణః । పిపవిషిష్యమాణః। పిపవిషితుం। పిపవిషితం । పిపవిషణం । పిపవిషిత్వా । ఉత్పిపవిష్య । పిపవిషం పిపవిషం । పిపవిషిత్వాపిపవిషిత్వా ॥

౪—పోపూయితవ్యం । పోపూయనీయం । పోపూయ్యం । పోపూయితః । పోపూయితవాన్। పోపూయమానః । పోపూయిష్యమాణః । పోపూయితుం । పోపూయితం । పోపూయనం। పోపూయిత్వా ఉత్పోపూయ్య। పోపూయంపోపూయం। పోపూయిత్వాపోపూయిత్వా

౫—పోపవితవ్యం । పోపవనీయం । పోపావ్యం । అనావశ్యకేపోపవ్యః । పోపవితః । పోపవితవాన్ । పోపువత్-పోపువతా-పోపువతః । పోపువతీ । పోపవిష్యన్-పోపవిష్యతీ-పోపవిష్యంతీ । పోపవితుం । పోపవితం । పోపవనం । పోపవిత్వా । ఉత్పోపూయ। పోపావంపోపావం । పోపవిత్వాపోపవిత్వా ॥

మూఙ్-బంధనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

మవతే । ముమువే। మవితేత్యాదిపవతివత్॥ణౌ-మావయతి-తే॥అమీమవత్-త॥ ఓఃపుయణ్జ్యపర ఇత్యభ్యాసోకారస్యేత్త్వం॥సని-సనిగ్రహగుహోశ్చేతీట్ప్రతిషేధే । ముమూషతే । నిష్ఠాయాం శ్ర్యుకః కితీతీణ్ణిషేధః । మూతః । మూతవాన్ ఇతి విశేషః ॥ అన్యత్సమానమ్ ॥

ధృఙ్-అవస్థానే॥అకర్మకః॥అనిట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ ధరతే ॥ ౨ దధ్రే ॥ క్రాదినియమాదిట్ । దధ్రిషే-దధ్రిధ్వే-ఢ్వే ॥ దధ్రివహే-దధ్రిమహే ॥ ధర్తా(సే, హే)బుద్ధ్వాస్స్యఇతీట్॥ ౪ ధరిష్యతే ॥ ౫ ధరతాం ॥ ౬ అధరత ॥ ౭ ధరేత ॥ ౮ ధృషీష్ట-ఢ్వం

ఉశ్చేతికిత్త్వం ॥౯ అధృత-అధృషాతాం-అధృషత-ధ్వం॥౧౦ అధరిష్యత-

భావే—౧ ధ్రియతే ॥ ౨ దధ్రే ॥ ౩ ధారితా-ధర్తా॥ ౪ ధారిష్యతే-ధరిష్యతే ॥ ౫ ధ్రియతాం ॥ ౬ అధ్రియత ॥ ౭ ధ్రియేత ॥ ౮ ధారిషీష్ట-ధృషీష్ట ॥ ౯ అధారి ॥ ౧౦ అధారిష్యత-అధరిష్యత॥

ణ్యన్తాత్కర్తృగకర్మణో ధారయతి-తే॥ ఇత్యాదిణ్యంతఘురతిపల్ ౧౧౦

సని—౧ దిధీర్షతే । కిరాదా తాదాదికస్యైవ ధృఞో గ్రహణాదస్య కిరశ్చపంచభ్య ఇతి నేట్॥ అజ్ఝనేతి దీర్ఘః ॥ ఇత్వం । రపరత్వం॥ హలిచేతి దీర్ఘః ॥ ౨ దిధీర్షాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ దిధీర్షితా-(సే,హే) ౪ దిధీర్షిష్యతే ॥ ౫ దిధీర్షతాం ॥ ౬ అదిధీర్షత ॥ ౭ దిధీర్షేత ॥ ౮ దిధీర్షిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అదిధీర్షిష్ట (ధ్వ,ఢ్వం) ౧౦ అదిధీర్షిష్యత ॥

యిజ్యఙ్లుకోస్సర్వేభ్యః కృత్సుచఘురతివల్॥ పు౧౧౬ ॥ కేవలాచ్ఛానచి ధరమాణః । ధరిష్యమాణః ॥ సన్నన్తాచ్ఛానచి-దిధీర్షమాణః ।దిధీర్షిష్యమాణ ఇతి విశేషః ॥

దేఙ్-రక్షణే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ ఆత్మనేపదీ

౧ దయతే-దయేతే-దయంతే ॥ దయతేర్దిగిలిటీతి దిగ్యాదేశేన ద్విత్వబాధనమిష్యత ఇతి వృత్తిః ॥ ౨ దిగ్యే-దిగ్యాతే-దిగ్యిరే ॥ దిగ్యిషే-దిగ్యాథే-దిగ్యిధ్వే-ఢ్వే ॥ దిగ్యే-దిగ్యివహే-దిగ్యిమహే ॥ ఆదేచఉపదేశేఽశితీత్యాత్వం ॥ ౩ దాతా(సే,హే) ౪ దాస్యతే ॥ ౫ దయతాం ౬ అదయత ॥ ౭ దయేత ॥ ౮ దాసీష్ట ॥ ౯ అదిత-అదిషాతాం-అదిషత ॥ అదిథాః-అదిషాథాం-అదిఢ్వం ॥ అదిషి-అదిష్వహి-అదిష్మహి ॥ ౧౦ అదాస్యత ॥

కర్మణి—ఆత్వేఘుమాస్థేతీత్వం ॥ ౧ దీయతే ॥ ౨ దిగ్యే-దిగ్యాతే-దిగ్యిరే ॥ దిగ్యిషే-దిగ్యిధ్వే-ఢ్వే ॥ దిగ్యివహే-దిగ్యిమహే ॥ ఘుమాదిషు దాయితా దాతేత్యాదీని యచ్ఛతివల్ ॥ పు ౭౧ ॥ ణ్యన్తా

త్కర్తృకకర్మణోర్యజ్యఙ్లుకోస్సర్వాభ్యః కృత్సుచప్రాగ్వత్ ॥ పు౭౧-
-౭౩ ॥ సని సనిమీమేత్యాదినా ఘోరచ ఇసాదేశః ॥ అభ్యాసలోపః
౧ దిత్సతే ॥ ౨ దిత్సాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ దిత్సితా(సే,హే)౪ది
త్సిష్యతే ॥ ౫ దిత్సతాం ॥ ౬ అదిత్సత ॥ ౭ దిత్సేత ॥ ౮ దిత్సిషీష్ట-
ధ్వం ॥ ౯ అదిత్సిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అదిత్సిష్యత ॥ కేవలాచ్ఛానచి-
దయమానః-దాస్యమానః ॥ సన్నన్తాచ్ఛానచి-దిత్సమానః ॥ దిత్సిష్య
మాణ ఇతి విశేషః ॥

మేఙ్-ప్రణిదానే॥ప్రణిదానం వినిమయః ప్రత్యర్పణంచ
సకర్మకః॥అనిట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ మయతే । ప్రణిమయతే ॥ ౨ మమే-మమాతే ॥ మమిషే-మమిధ్వే ॥ మమివహే-మమిమహే ॥ ౩ మాతా (సే,హే) ౪ మాస్యతే ॥ ౫ మయతాం ॥ ౬ అమయత । ౭ మయేత ॥ ౮ మాసీష్ట-మాసీయాస్తాం-ధ్వం ॥ ౯ అమాస్త-అమాసాతాం-అమాసత ॥౧౦అమాస్యత

కర్మణి—ణ్యన్తాత్కర్తృకకర్మణోర్యజిచయచ్ఛతివత్ ॥పు౭౧,౭౩॥

సని—సనిమీమేత్యాదినాచ ఇసాదేశః ॥ అభ్యాసలోపః ॥ ౧ మిత్సతే ॥ ౨ మిత్సాంచక్రే ॥ ౩ మిత్సితా(సే,హే) ౪ మిత్సిష్యతే ॥ ౫ మిత్సతాం ॥ ౬ అమిత్సత ॥ ౭ మిత్సేత ॥ ౮ మిత్సిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అమిత్సిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అమిత్సిష్యత ॥

యఙ్లుకి—మామేతి। మామాతి। మామీతః। మామతీత్యాది

కేవలాత్కృత్సు । మాతవ్యః । మానీయః । మేయః । ద్యతిస్యతీత్యాదినేత్త్వం । మితః । మితవాన్ । మయమానః । మాస్యమానః । మాతుం । మితం । మానం । మిత్వా । అపమిత్యయాచతే । అపమాయ । అపూర్వకాలార్థేనోదీచాంమాఙోవ్యతీహారఇత్యనేనక్త్వా । తస్యల్యబాదేశే మయతేరిదన్యతరస్యామితిల్యపీత్త్వవికల్పః । ఏవంప్రమిత్య ప్రమాయేత్యాది । మాయంమాయం । మిత్వామిత్వా ॥

ణ్యన్తాత్కర్తృకర్మణోఽస్తదన్తాత్కృత్సు సన్నంతాద్యజంతాద్య జ్ఝుగన్తాచ్చ తిజ్కృతో ర్యచ్ఛతివత్ ౭౧॥౭౨ ॥ కేవలాత్కృత్సు శానచి మయమానః । మాస్యమానః । సన్నంతాచ్ఛానచి । మిత్సమానః ।మిత్సిష్యమాణ ఇతి విశేషః-

త్రైఙ్ -పాలనే॥సకర్మకః॥అనిట్ ఆత్మనేపదీ

౧ త్రాయతే॥ ౨ తత్రే । తత్రిషే। తత్రిఢ్వే (ధ్వే) తత్రివహే।తత్రిమహే ॥ ౩ త్రాతా॥ సే, హే ॥ ౪ త్రాస్యతే ॥ ౫ త్రాయతాం॥౬ అత్రాయత ॥ ౭ త్రాయేత ॥ ౮ త్రాసీష్ట. ధ్వం ॥ ౯ అత్రాస్త॥౧౦ అత్రాస్యత ॥

కర్మణిణ్యన్తాత్కర్తృకర్మణోఽస్తదం తాత్కృత్సు యజ్యజ్ఝ శోఽస్తిజికృతిచ ధ్యాయతివత్ పు౦౧౩౯-౧౪౦.

సని—౧ తిత్రాసతే ॥ ౨ తిత్రాసాంచక్రే । బభూవ । ఆస। ౩ తిత్రాసితా । సే।హే॥ ౪ తిత్రాసిష్యతే ॥ ౫ తిత్రాసతాం। ౬ అతిత్రాసత ॥ ౭ తిత్రాసేత ॥ ౮ తిత్రాసిషీష్ట। ధ్వం॥ ౯ అతిత్రాసిష్ట(ధ్వం ఢ్వం) ౧౦ అతిత్రాసిష్యత.

కృత్సుసర్వత్రధ్యాయతివత్। కేవలాన్నిష్ఠాయాంనుదవిదోందత్రాఘ్రాహ్రీభ్యోఽన్యతరస్యామితివానిష్ఠానత్వే ॥ త్రాణం । త్రాతం త్రాణవాన్ । త్రాతవాన్ । శానచి। త్రాయమాణః । త్రాస్యమానః । సన్నంతాచ్ఛానచి ॥ తిత్రాసమానః । తిత్రాసిష్యమాణః । నపుంసకే భావేక్తేత్రాణం । త్రాతం। ఇతివిశేషః ॥ శేషంసమానమ్

స్ప్యైఙ్, వృద్ధౌ ॥ అకర్మకః॥ అనిట్ । ఆత్మనేపదీ

౧ ప్యాయతే । ౨ పప్యే ॥ ౩ ప్యాతా। సే, హే॥ ౪ ప్యాస్యతే॥ ॥౫ ప్యాయతాం ॥ ౬ అప్యాయత ॥ ౭ ప్యాయేత ॥ ౮ ప్యాసీష్ట ॥ ౯ అప్యాస్త। అప్యాసాతాం । అప్యాసత॥ ౧౦ అప్యాస్యత.

భావే—౧ ప్యాయతే ॥ ౨ పప్యే ॥ ౩ ప్యాయితా । ప్యాతా ॥ ౪ ప్యాయిష్యతే । ప్యాస్యతే ॥ ౫ ప్యాయతాం ॥ ౬ అప్యాయత ॥ ౭ ప్యాయేత ॥ ౮ ప్యాయిషీష్ట । ప్యాసీష్ట । ౯ అప్యాయి ॥ ౧౦ అప్యాయిష్యత అప్యాస్యత ॥ ణ్యంతాదిషుసర్వత్రప్యాయతివత్ ॥ నిష్ఠాయాం । ప్యానః । ప్యానవాన్ । భావే క్తల్యుటోః ప్యానమితి విశేషః,

శ్యైఙ్ - గతౌ । అకర్మకః । అనిట్ । ఆత్మనేపదీ

శ్యాయతే । శశ్యే ఇత్యాది సర్వం ప్యాయతివత్ । కేవలాత్ప్రాత్స నిష్ఠాయాం । శీనం ఘృతం । ద్రవమూర్తిస్పర్శయోః శ్య ఇతి సంప్రసారణే శ్యోఽస్పర్శ ఇత్యస్పర్శార్థే నిష్ఠాతస్య నత్వే హల ఇతి దీర్ఘః । స్పర్శార్థే తు న నత్వం ॥ శీతం జలం । ద్రవమూర్తిస్పర్శభిన్నేఽర్థే న సంప్రసారణం । సంశ్యానో వృశ్చికః । శీతాత్స-ఙ్కుచిత ఇత్యర్థః । తథా ప్రతిపూర్వస్యాస్య ప్రతేశ్చేతి నిష్ఠాయాం సంప్రసారణం । ప్రతిశీనః । ప్రతిశీనవాన్ । అభ్యవపూర్వస్యాస్య విభాషాభ్యవపూర్వస్యేతి సంప్రసారణం వా । అభిశ్యానం ఘృతం । అభిశీనం । అవశ్యానోఽవశీనో వృశ్చికః । అస్యా విభాషాయా వ్యవస్థితత్వాత్సమవశ్యానః ఇత్యత్ర న సంప్రసారణం ॥ శ్యానవాన్ ॥ భావే క్తల్యుటోః । శ్యానమితి విశేషః ॥ అన్యత్సమానమ్ ॥ ——శ్రీ ఇత్యజన్తా ఆత్మనేపదినః శ్రీ——

అకి-లక్షణే । సకర్మకః ॥ సేట్ ఆత్మనేపదీ

౧ అఙ్కతే ॥ ౨ ఆనఙ్కే ॥ ౩ అఙ్కితా ॥ సేహా ॥ ౪ అఙ్కిష్యతే । ౫ అఙ్కతాం ౬ ఆఙ్కత ॥ ౭ అఙ్కేత ॥ ౮ అఙ్కిషీష్ట ధ్వం ౯ ఆఙ్కిష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ॥ ౧౦ ఆఙ్కిష్యత.

కర్మణి—౧ అఙ్క్యతే ॥ ౫ అఙ్క్యతాం ॥ ౬ ఆఙ్క్యత ॥ ౭ అఙ్క్యేత ॥ ౯ ఆఙ్కి ఇతి విశేషః ॥ శేషం కర్తృలకారవత్ ॥

ధాతురూపప్రకాశికాయాం, అఘ్యాదిధాతవః ౬౧౯

ణౌ—కర్తృకర్మణోస్సనిత్త్తదంతేభ్యః కృత్సుచఅగిధాతువత్ ౧౪౩ । ౧౪౪వు॥

సని—అఙ్చికిషతఇత్యాది ॥ ఆత్మనేపదంవిశేషః ॥

అఘి-గత్యాక్షేపే। ఆక్షేపోనిందా।గత్యాగత్యారమ్భేచేత్యన్యే అకర్మకః ॥ సేట్ ఆత్మనేపదీ

అఙ్ఘతె। ఆనఙ్ఘఇత్యాది, కర్తరిభావేచాఙ్ఘతివత్ ॥ ణ్యన్తాత్క-ర్తృకర్మణోస్సనిత్త్తదంతేభ్యఃకృత్సుచఅగిధాతువత్(౧౪౩॥౧౪౪వు) ॥ సని, అఙ్ఘిఘిషతఇత్యాది-

అట్ట-అతిక్రమహింసయోః । దోపధోయం । తోపధోయమిత్యేకే॥ సకర్మకః॥ సేట్ ॥ ఆత్మనేపదీ,

కర్తృకర్మణోరట్టతె ॥ ఆనట్టే, అట్ట్యత ఇత్యాద్యట్టతివత్ ॥ ణ్యన్తాత్క-ర్తృకర్మణోస్సనిత్త్తదంతేభ్యఃకృత్సుచఅంగతివత్ ౧౪౩ ౧౪౪ వు॥ సని ॥ అటిట్టిషతె ! అటిట్టిషాంచక్రఇత్యాది,

అఠి-గతౌ ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ఆత్మనేపదీ.

అణ్ఠతె। ఆనణ్ఠఇత్యాదికర్తృకర్మణోరఙ్కతివత్ । ణ్యన్తాత్క-ర్తృకర్మణోస్సనిత్త్తదంతేభ్యః కృత్సుచ అంగతివత్ ॥ సని - అంటిఠిషతఇత్యాది.

అభిశబ్దే॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ ఆత్మనేపదీ.

అమ్భతే ॥ ఆనమ్భఇత్యాది ప్రాగ్వత్॥ సని- అమ్బిభిషాంచక్రఇత్యాది.

అభి-ఇతికస్యచిత్పఠ్యతె ॥ శబ్దార్థః॥ అకర్మకః॥ సేట్॥ ఆత్మనేపదీ,

అమ్భతె ॥ ఆనంభఇత్యాదిప్రాగ్వత్ । సని- అమ్బిభిషతఇత్యాది

అయ-గతౌ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ఆత్మనేపదీ.

౧ అయతె ॥ ౨ అయాంచక్రే॥ దయాయాసశ్చైత్యాం ॥ బభూవ ॥ ఆస॥ ౩ అయితా॥సే. హే॥ ౪ అయిష్యతే ॥ ౫ అయతాం ॥౬ఆయత ॥ ౭ అయేత॥ ౮ అయిషీష్ట ।ధ్వం।ద్వం॥ ౯ ఐయిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ ఆయిష్యత ॥

ఉపసర్గస్యాయతావిత్యుపసర్గస్య స్మిన్పరెలత్వం॥ ప్లాయతే పలాయతె ॥ పల్యయతె ఇత్యాది । నిస్దుసొరుత్వస్యాసిద్ధత్వాన్నలత్వం । నిరయతె । దురయతే । నిర్దురోస్తు ॥ నిలయతె । దులయతే

భావె—౧ అయ్యతె॥ ౨ అయాంచక్రే ॥ బభూవే॥ ఆసే ॥ ౩ఆయితా ॥ ౪అయిష్యతే ॥ ౫ అయ్యతాం ॥౬ ఆయ్యత ॥ ౭ అయ్యేత ౮ అయిషీష్ట ॥ ౯ఆయి ॥ ౧౦ ఆయిష్యత॥

ణౌ—౧ ఆయయతి। తె॥ ౨ ఆయయాంచకార । చక్రే। బభూవ॥ ఆస॥ ౩ ఆయయితా।సి।సే।హే॥ ౪ ఆయయిష్యతి। తె॥౫ఆయయతు।తాం ౬ ఆయయత్-త ॥ ౭ ఆయయేత్-త ॥ ౮ ఆయ్యాత్-ఆయయిషీష్ట) ఢ్వం,ధ్వం) ౯ ఆయియత్-త ॥ ౧౦ ఆయయిష్యత్-త॥

కర్మణి—౧ ఆయ్యతె ॥ ౨ ఆయయాంచక్రే(బభూవే,ఆసే)౩ఆయయితా(సె,హే)ఆయితా(సే,హే) ౪ ఆయయిష్యతే-ఆయిష్యతే॥ ౫ ఆయ్యతాం ॥ ౬ ఆయ్యత ॥ ౭ ఆయ్యేత ॥ ౮ ఆయయిషీష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) అయిషీష్ట(ధ్వం,) ౯ఆయి-ఆయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం)ఆయయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ ఆయయిష్యత,ఆయిష్యత ॥

సని—౧ అయియిషతే ॥ ౨ ఆయియిషాంచక్రే (బభూవ,ఆస) ౩ అయియిషితా(సే,హే) ౪ అయియిషిష్యతె ॥ ౫ అయియిషతాం ॥౬ ఆయియిషత ॥ ౭ అయియిషేత ॥ ౮ అయియిషిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ ఆయియిషిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ఆయియిషిష్యత ॥

౧—అయితవ్యం, అయనీయం, ఆయ్యం, అయితః, అయితవాన్,

అయమానః, అయిష్యమాణః, అయితుం, అయితం, అయనం, అయిత్వా, పలాయ్య, ఆయమాయం, అయిత్వాఽయిత్వా ॥

౨—ఆయయితవ్యః, ఆయనీయః, ఆయ్యః, ఆయితః, ఆయితవాన్ ఆయయమానః, ఆయయన్-ఆయయంతీ, ఆయయిష్యమాణః; ఆయయిష్యన్-ఆయయిష్యతీ, ఆయయిష్యంతీ, ఆయయితుం, ఆయితం, ఆయనం, ఆయయిత్వా, పలాయ్య, ఆయమాయం, ఆయయిత్వాఽయయిత్వా ॥

౩—అయియిషితవ్యః, అయియిషణీయః, అయియిష్యః, అయియిషితః, అయియిషితవాన్, అయియిషమాణః, అయియిషిష్యమాణః, అయియిషితుం, అయియిషితం, అయియిషణం, అయియిషిత్వా, పలాయియిష్య, అయియిషమయియిషం, అయియిషిత్వాయియిషిత్వా.

అహి-గతౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

కర్తరిభావేచఅంహతే,ఆనంహే॰అంహ్యాతఇత్యాద్యజ్కంతివత్॥న్యాస్తాత్కర్తృకకర్మణోన్యనితత్తదంతేభ్యఃకృత్సుచఅంగతివత్,పుం॰౩౫౪, సని- అంజిహిషతఇత్యాది, కేవలాత్సన్నన్తాచ్ఛానచ్విశేషః॥

ఈజ-గతికుత్సనయోః॥సకర్మకః॥ సేట్॥ఆత్మనేపదీ

ఈజతే, ఈజాంచక్రేఇత్యాదివక్ష్యమాణాక్షతివత్॥ సని—ఈజిషతఇత్యాది ॥

ఈష-గతిహింసాదర్శనేషు॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

ఈషతే, ఈషాంచక్రేఇత్యాది ॥ అయమపీక్షతివత్ ॥సని—ఈషిషతఇత్యాది ॥

ఈక్ష-దర్శనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ ఈక్షతే ॥ ౨ ఈక్షాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ ఈక్షితా(సే,హే)

౪ ఈక్షిష్యతే ॥ ౫ ఈక్షతాం ॥ ఐక్షత ॥ ౭ ఈక్షేత ॥ ౮ ఈక్షిషీష్ట (ధ్వం)౯ ఐక్షిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ ఐక్షిష్యత ॥

కర్మణి—౧ ఈక్ష్యతే ॥ ౫ ఈక్ష్యతాం ॥ ౬ ఐక్ష్యత ॥ ౭ఈక్ష్యేత ॥ ౯ ఐక్షీతివిశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్ ॥

ణౌ—౧ ఈక్షయతి-తే ॥ ౨ ఈక్షయాంచకార(చక్రే,బభూవ, ఆస) ౩ ఈక్షయితా(సి,సే,హే) ౪ ఈక్షయిష్యతి-తె ॥ ౫ ఈక్షయతు-తాం ॥ ౬ ఐక్షయత్-త ॥ ౭ ఈక్షయేత్-త ॥ ౮ ఈక్ష్యాత్-ఈక్షయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ ఐచిక్షత్-త ॥ ౧౦ ఐక్షయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ ఈక్ష్యతే ॥ ౨ ఈక్షయాంచక్రే (బభూవే, ఆసే) ౩ ఈక్షయితా(సే,హే)ఈక్షితా(సే;హే)౪ ఈక్షయిష్యతె-ఈక్షిష్యతె ॥ ౫ ఈక్ష్యతాం ॥ ౬ ఐక్ష్యత ॥ ౭ ఈక్ష్యేత ॥ ౮ ఈక్షయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ఈక్షిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ ఐక్షి-ఐక్షిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం)ఐక్షయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం)౧౦ ఐక్షిష్యత-ఐక్షయిష్యత ॥

సని—౧ ఈచిక్షిషతే ॥ ౨ ఈచిక్షిషాంచక్రే(బభూవ;ఆస) ౩ఈచిక్షిషితా(సే,హే) ౪ ఈచిక్షిషిష్యతె ॥ ౫ ఈచిక్షిషతాం ॥ ౬ ఐచిక్షిషత ॥ ౭ ఈచిక్షిషేత ॥ ౮ ఈచిక్షిషిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ ఐచిక్షిషిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ ఐచిక్షిష్యత ॥

౧—ఈక్షితవ్యం, ఈక్షణీయం, ఈక్ష్యం,ఈక్షితః,ఈక్షితవాన్ ఈక్షమాణః, ఈక్షిష్యమాణః, ఈక్షితుం, ఈక్షితం, ఈక్షణం,ఈక్షిత్వా, సమీక్ష్య, ఈక్షమీక్షం, ఈక్షిత్వేక్షిత్వా ॥

౨—ఈక్షయితవ్యః, ఈక్షణీయః, ఈక్ష్యః, ఈక్షితః, ఈక్షితవాన్, ఈక్షయన్-ఈక్షయంతీ, ఈక్షయమాణః, ఈక్షయిష్యన్-ఈక్షయిష్యతీ-ఈక్షయిష్యంతీ, ఈక్షయిష్యమాణః, ఈక్షయితుం, ఈక్షితం, ఈక్షణం, ఈక్షయిత్వా, సమీక్ష్య, ఈక్షమీక్షం, ఈక్షయిత్వేక్షయిత్వా ॥

౩—ఈచిక్షిషితవ్యం, ఈచిక్షిషణీయం, ఈచిక్షిష్యం, ఈచిక్షిషితః, ఈచిక్షిషితవాన్, ఈచిక్షిషమాణః, ఈచిక్షిషిష్యమాణః, ఈచిక్షిషితుం, ఈచిక్షిషితం, ఈచిక్షిషణం, ఈచిక్షిషిత్వా, సమీచిక్షిష్య, ఈచిక్షిషమీచిక్షిషం, ఈచిక్షిషిత్వేచిక్షిషిత్వా ॥

ఈహ- చేష్టాయాం ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ ఆత్మనేపదీ

ఈహతే- ఈహాంచక్రే (బభూవ, ఆస) ఈహితేత్యాదీక్షతివత్ ॥ సని - ఈజిహిషతే ॥ ఈజిహిషాంచక్రే ఇత్యాది ॥

ఉర్ద-మానే క్రీడాయాంచ ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ ఆత్మనేపదీ

ఉపధాయాం చేతిదీర్ఘః ౧ ఊర్దతే ॥ ఊర్దాంచక్రే ॥ ఊర్దితేత్యాదీక్షతివత్ ॥ ణౌచఙి - నన్ద్రాః సంయోగాదయ ఇతి నిషేధాద్దిశబ్దస్య ద్విత్వే ॥ ఔర్దిదత్ - త ॥ సని - ఊర్దిదిషతే ॥ ఊర్దిదిషాంచక్రే ఇత్యాది ॥

ఊయీ తంతుసంతానే ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ ఆత్మనేపదీ

ఊయతే ॥ ఊయాంచక్రే ॥ ఊయితేత్యాదీక్షతివత్ ॥ ణౌచఙి ॥ ఔయియత్ - త ॥ సని ॥ ఊయియిషతే ॥ ఊయియిషాంచక్రే ఇత్యాది

*, *

ఊహ-వితర్కే ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ ఆత్మనేపదీ

ఊహతే ॥ ఊహాంచక్రే- ఊహితేత్యాదీక్షతివత్ ॥ ణౌచఙి ॥ ఔజిహత్ ॥ సని ॥ ఊజిహిషతే- ఊజిహిషాంచక్రే ఇత్యాది ॥ సోపసర్గాదస్మాదుపసర్గాదస్యత్యూహ్యోర్వేతి వాచ్యమిత్యాత్మనేపదవికల్పః సమూహత ఇత్యాదీక్షతివత్ ॥ ౧ సమూహతి ॥ ౨ సమూహాంచకార-బభూవ-ఆస ॥ ౩ సమూహితా-సి ॥ ౪ సమూహిష్యతి ॥ ౫ సమూహతు ॥ ౬ సమూహత్ ॥ ౭ సమూహేత్ ॥ ౮ ఆశిషి సమూహ్యాత్ ॥ సము

హ్యస్తాం॥ సమూహ్యసుః। యాదాక్షిత్యస్యోపగార్ధ్రిస్వఉహతేరితి హ్యస్వః। ఏనమగ్నింసమూహ్య। ౯ సమూహిల్ట। సమూహిష్టాం। సమూహిషుః॥ ౧౦ సమూహిష్యత్ ॥

కృత్సు —సమూహ్యతఇతి సమూహ్యః। "అగ్నిధారణార్థః స్థలవిశేషః॥ అగ్నౌపరిచాయ్యోపచాయ్యసమూహ్యఇతి ణ్యదంతోనిపాత్యతే ఇతివిశేషః। శేషంప్రాగ్వత్ ॥

భుజ-ప్రతిష్ఠానార్జనోపార్జనేషు,సకర్మకః। సేట్ ఆత్మనేపదీ

౧ అర్జతే- అర్జేతే ॥ ౨ ఆనృజే। ఆనృజాతే। ఆనృజిరే ॥ ౩ అర్జితా-సే-హే॥ ౪ అర్జిష్యతే॥ ౫ అర్జతాం॥ ౬ ఆర్జత॥ ౭ అర్జేత ॥ ౮ అర్జిషీష్ట (ధ్వం) ౯ ఆర్జిష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ ఆర్జిష్యత ॥

కర్మణి—౧ భుజ్యతే॥ ౫ భుజ్యతాం॥ ౬ ఆర్జ్యత॥ ౭ భుజ్యేత॥ ౯ ఆర్జితివిశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్ ॥

ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోస్సనిసర్వేభ్యః కృత్సుచ అర్చతివత్ ॥పు ౧౫౬॥౧౫౭॥ సని॥ ౧ అర్జిజిషతే ॥ ౨ అర్జిజిషాంచక్రే ॥ బభూవ ఆస॥ ౩ అర్జిజిషితా॥సే-హే॥ ౪ అర్జిజిషిష్యతే॥ ౫ అర్జిజిషతాం ౬ ఆర్జిజిషత ॥ ౭ అర్జిజిషేత ॥ ౮ అర్జిజిషిషీష్ట ॥ధ్వం॥ ౯ ఆర్జిజిషిష్ట ॥ఢ్వం-ధ్వం) ఆర్జిజిషిష్యత॥ కేవలాచ్ఛానచ్॥అర్జమానః। అర్జిష్యమాణః ॥ సన్నంతాచ్ఛానచ్ । ఆర్జిజిషమాణః । అర్జిజిషిష్యమాణఇతి విశేషః ॥

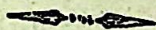

భుజి-భర్జనే। సకర్మకః। సేట్। ఆత్మనేపదీ

౧ భుంజతే ॥ ౨ బుభుంజాంచక్రే॥ బభూవ॥ఆస॥౩ భుంజితా॥సే-హే॥ ౪ భుంజిష్యతే ॥ ౫ భుంజతాం ॥ ౬ అభుఞ్జత। ౭ భుఞ్జేత ౮ భుఞ్జిషీష్ట ధ్వం॥ ౯ అభుఞ్జిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦అభుఞ్జిష్యత ॥

కర్మణి—౧ భుంజ్యతే॥ ౫ భుంజ్యతాం॥ ౬అభుఞ్జ్యత॥౭భుం

  ౮.ఆఙ్జి
జ్యత॥ ౯ ఆఙ్జీతివిశేషః ॥ శేషంకర్తృకాలకారవత్
సని—౧బుంజిజిషతే॥ ౨ బుంజిజిషాంచక్రే। బభూవ॥ఆస ॥ ౩
బుంజిజిషితా-సే॥ హే॥ ౪ బుంజిజిషిష్యతే ॥ ౫ బుంజిజిషతాం ॥
౬ ఆఙ్జిజిషత॥ ౭ బుంజిజిషేత ॥ ౮ బుంజిజిషిషీష్ట,ధ్వం॥౯ఆఙ్జి
జిషిష్ట (ధ్వం,ఢ్వం) ౧౦ అఙ్జిజిషిష్యత ॥
ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోస్సర్వేభ్యః కృత్సుచ ఇన్వతేరిన్వయతీ
త్యాదివత్ పు ౧౭౫।౧౭౬॥ కేవలాచ్ఛానచి । బుంజమానః । బుం
జిష్యమాణః । సన్నంతాచ్ఛానచి ॥ బుంజిజిషమాణః,బుంజిజిషిష్య
మాణఇతివిశేషః ॥

ఏజృ-కంపనే।ఏజృ-దీప్తౌ॥ అకర్మకా ॥ సేటౌ॥ ఆత్మనేపదినౌ
౧ ఏజతే॥౨ ఏజాంచక్రే॥ ౩ ఏజితా-సే-హే॥ ౪ ఏజిష్యతే॥౫ ఏ
జతాం ॥౬ ఐజత॥౭ ఏజేత॥౮ ఏజిషీష్ట, ధ్వం ॥ ౯ ఐజిష్ట,ధ్వం-ఢ్వం॥
౧౦ ఐజిష్యత-
భావే—౧ ఏజ్యతే॥ ౫ ఏజ్యతాం ॥ ౬ ఐజ్యత॥ ౭ ఏజ్యేత॥౯ఐ
జితివిశేషః ॥ శేషంకర్తృకాలకారవత్॥ణ్యన్తాదిషుసర్వంపరస్మైపద్యే
జతివత్ ॥ ౫౮౨॥౫౮౩ పు ॥ సని- ఏజిజిషతేఇత్యాద్యాత్మనేపదంవి
శేషః ॥ కేవలాత్సన్నంతాచ్చశానచి ॥ ఏజమానః । ఏజిష్యమాణః ।
ఏజిజిషమాణః । ఏజిజిషిష్యమాణః॥

ఏథ-చ॥ విబాధాయామిత్యర్థః। అకర్మకః।సేట్ ఆత్మనేపదీ
ఏథతే। ఏథాంచక్రే।ఇత్యాద్యేజతివత్ ॥ ణౌచజి॥మాధవానిటీకత్।త

ఏధ-వృద్ధౌ-అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ
౧ఏధతే॥ ౨ ఏధాంచక్రే॥బభూవ ॥ఆస॥ ౩ ఏధితా॥సే॥హే॥౪ ఏ
ధిష్యతే॥౫ ఏధతాం॥౬ ఐధత॥ ౭ఏధేత॥ ౮ ఏధిషీష్ట(ధ్వం) ౯ ఐధిష్ట

(ధ్వం,ధ్వం) ౧౦ ఐధిష్యత॥

భావే—౧ ఏధ్యతే॥౫ ఏధ్యతాం। ౬ ఐధ్యత ॥ ౭ ఏధ్యేత॥౯ ఐధీతిపూర్వస్మాద్విశేషః ॥

ణౌ—౧ ఏధయతి। తే॥ ౨ ఏధయాంచకార। చక్రే॥బభూవ॥ ఆస॥ ౩ ఏధయితా।సి।సే। హే॥ ౪ ఏధయిష్యతి,తే॥ ౫ ఏధయతు।తాం ॥ ౬॥ ఐధయల్। త॥౭ ఏధయెల్-త॥౮ ఏధ్యాల్-ఏధయిషీష్ట (ధ్వం,ధ్వం) ౯ ఐదిధల్-త॥౧౦ ఐధయిష్యల్,త॥

కర్మణి—౧ ఏధ్యతే॥౨ ఏధయాంచక్రే। బభూవే॥ ఆసే।౩ ఏధయితా,సే-హే॥ ఏధితా,సే.హే॥౪ ఏధయిష్యతే। ఏధిష్యతే॥ ౫ ఏధ్యతాం। ౬ ఐధ్యత।౭ ఏధ్యేత ॥ ౮ఏధయిషీష్ట (ధ్వం,ధ్వం) ఏధిషీష్ట(ధ్వం) ౯ ఐధి। ఐధిషాతాం(ధ్వం,ధ్వం)ఐధయిషాతాం(ధ్వం,ధ్వం) ౧౦ఐధిష్యత।ఐధయిష్యత ॥

సని—౧ ఏదిధిషతే॥ ౨ ఏదిధిషాంచక్రే। బభూవ॥ఆస॥౩ ఏదిధిషితా॥సే,హే ॥౪ఏదిధిషిష్యతే ॥ ౫ ఏదిధిషతాం॥ ౬ ఐదిధిషత॥౭ఏదిధిషేత ॥ ౮ ఏదిధిషిషీష్ట (ధ్వం) ౯ ఐదిధిషిష్ట(ధ్వం-ధ్వం) ౧౦ ఐదిధిషిష్యత ॥

౧—ఏధితవ్యం, ఏధనీయం- ఏధ్యం- ఏధితః. ఏధితవాన్, ఏధమానః- ఏధిష్యమాణః, ఏధితుం, ఏధితం- ఏధనం; ఏధిత్వా ॥ ప్రైధ్య, ఏధమేధం, ఏధిత్రై ఏధిత్వా

౨—ఏధయితవ్యః, ఏధనీయః, ఏధ్యః, ఏధితః- ఏధితవాన్. ఏధయన్,ఏధయంతీ, ఏధయమానః, ఏధయిష్యన్, ఏధయిష్యతీ, ఏధయిష్యంతీ,ఏధయిష్యమాణః-ఏధయితుం, ఏధితుం, ఏధితం, ఏధనం, ఏధయిత్వా ప్రైధ్య ఏధమేధం- ఏధయిత్వైధయిత్వా

౩—ఏదిధిషితవ్యం, ఏదిధిషణీయం, ఏదిధిష్యం, ఏదిధిషితః ఏదిధిషితవాన్- ఏదిధిషమాణః,ఏదిధిషిష్యమాణః-ఏదిధిషితుం-ఏదిధిషి

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

తం- ఏదిధిషణం- ఏదిధిషిత్వా. ప్రైదిధిష్య- ఎదిధిషమేదిధిషం- ఎదిధిషిత్వైదిధిషిత్వా॥

ఏష్ఱ- ప్రయత్నే॥ అకర్మకః॥ సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

ఏషతే, ఏషాంచక్రే, (బభూవ-ఆస) ఏషితేత్యాద్యేధతివత్॥ క్వాచజి - మాభవానేషిషత్-త॥

కక లౌల్యే॥ లౌల్యం గర్వశ్చాపల్యంచ॥ అకర్మకః॥ సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

౧ కకతే॥ ౨ చకకే-చకకాతే-చకకిరే॥ ౩ కకితా(సే, హే) ౪ కకిష్యతే॥ ౫ కకతాం॥ ౬ అకకత॥ ౭ కకేత॥ ౮ కకిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అకకిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అకకిష్యత॥

భావే—౧ కక్యతే॥ ౫ కక్యతాం॥ ౬ అకక్యత॥ ౭ కక్యేత॥ ౯ అకాకీతి విశేషః॥ శేషం కర్తృలకారవత్॥

ణౌ—౧ కాకయతి-తే॥ ౨ కాకయాంచకార (చక్రే, బభూవ, ఆస) ౩ కాకయితా(సి, సే, హే) ౪ కాకయిష్యతి-తే॥ ౫ కాకయతు-తాం ౬ అకాకయత్-త॥ ౭ కాకయేత్-త॥ ౮ కాక్యాత్-కాకయిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అచీకకత్-త॥ ౧౦ అకాకయిష్యత్-త॥

కర్మణి—౧ కాక్యతే॥ ౨ కాకయాంచక్రే (బభూవే,ఆసే) ౩ కాకయితా(సే, హే) కాకితా(సే, హే) ౪ కాకయిష్యతే-కాకిష్యతే॥ ౫ కాక్యతాం॥ ౬ అకాక్యత॥ ౭ కాక్యేత॥ ౮ కాకయిషీష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) కాకిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అకాకి-అకాకిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) అకాకయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అకాకిష్యత-అకాకయిష్యత॥

సని—౧ చికకిషతే॥ ౨ చికకిషాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ చికకిషితా (సే,హే) ౪ చికకిషిష్యతే॥ ౫ చికకిషతాం॥ ౬ అచికకిషత॥ ౭ చికకిషేత॥ ౮ చికకిషిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అచికకిషిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అచికకిషిష్యత॥

యఙి—౧ చాకక్యతే॥ ౨ చాకకాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ చా

కకితా(సే,హా) ౪ చాకకిష్యతే ॥ ౫ చాకక్యతాం ॥ ౬ అచాకక్యత ౭ చాకక్యేత ॥ ౮ చాకకిషీష్ట,ధ్వం ॥ ౯ అచాకకిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అచాకకిష్యత ॥

యఙ్లుకి—చాకకీతి, చాకక్తి, చాకక్తః, చాకకతీత్యాది ॥

౧—కకితవ్యం, కకనీయం, కాక్యం. కకితః, కకితవాన్,కకమానః, కకిష్యమాణః, కకితుం, కకితం, కకనం, కకిత్వా. ప్రకక్య, కాకంకాకం, కకిత్వాకకిత్వా ॥

౨—కాకయితవ్యః, కాకనీయః, కాక్యః, కాకితః, కాకితవాన్ కాకయన్, కాకయంతీ, కాకయమానః. కాకయిష్యన్-కాకయిష్యతీ; కాకయిష్యంతీ, కాకయిష్యమాణః, కాకయితుం, కాకితం, కాకనం. కాకయిత్వా, ప్రకాక్య,కాకంకాకం, కాకయిత్వాకాకయిత్వా

౩—చికకిషితవ్యం, చికకిషణీయం, చికకిష్యం, చికకిషితః, చికకిషితవాన్, చికకిషమాణః, చికకిషిష్యమాణః, చికకిషితుం, చికకిషితం- చికకిషణం, చికకిషిత్వా, ప్రచికకిష్య, చికకిషంచికకిషం, చికకిషిత్వాచికకిషిత్వా॥

౪—చాకకితవ్యం, చాకకనీయం, చాకక్యం, చాకకితః, చాకకితవాన్- చాకక్యమానః, చాకకిష్యమాణః, చాకకితుం- చాకకితం।చాకకనం। చాకకిత్వా।ప్రచాకక్య।చాకకంచాకకం।చాకకిత్వాచాకకిత్వా।

౫—ణ్యతి। చాకాక్యం। శతరి । చాకకత్ । చాకకతా।చాకకతః చాకకతి। చాకకిష్యన్। చాకకిష్యతీ। చాకకిష్యంతీ। ణముతి। చాకాకంచాకాకమితివిశేషః॥ శేషంయఙ్లుగ్వత్॥

కక్కి,గత్యర్థః॥ సకర్మకః॥ సేట్ ఆత్మనేపదీ

౧ కంకతే ॥ ౨ చకంకే । ౩ కంకితా,సే,హా॥ ౪ కంకిష్యతే ॥ ౫ కంక్యతాం ॥ ౬ అకంకత ॥ ౭ కంకేత॥ ౮ కంకిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అకం

కిష్ఠ (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అకంకిష్యత ॥

కర్మణి—౧ కంక్యతే॥ ౫ కంక్యతాం ॥ ౬ అకంక్యత ॥ ౭ కంక్యేత ॥ ౯ అకంకితి విశేషః ॥ శేషం కర్తృలకారవత్ ॥

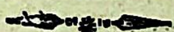
సని—౧ చికంకిషతే ॥ ౨ చికఙ్కిషాంచక్రే (బభూవ ఆస) ౩ చికఙ్కిషితా (సే.హే.) ౪ చికంకిషిష్యతే ॥ ౫ చికంకిషతాం ॥ ౬ అచికంకిషత ॥ ౭ చికంకిషేత । ౮ చికంకిషిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అచికంకిషిష్ట ॥ (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అచికంకిషిష్యత ॥

ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోర్యగ్ణ్యల్లుక్షు సర్వేభ్యః కృత్సు చక్రందతివత్ ౯౯౦।౯౯౧ పు॥ కేవలాత్సన్నంతాచ్చ శానచి । కఙ్కమానః। కంకిష్యమాణః। చికంకిషమాణః । చికంకిషిష్యమాణః ఇతి విశేషః ॥

కచ, బంధనే, సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ ఆత్మనేపదీ

కచతే । చకచే ॥ కచితేత్యాదికకతివత్ । ణౌచఙి॥ అచీకచత్ ।త। సని, చికచిషతే॥ చికచిషాంచక్రే ఇత్యాది ॥

కచి, దీప్తిబంధనయోః ॥ దీప్తావకర్మకః॥ బంధనే సకర్మకః

సేట్ ॥ ఆత్మనేపదీ.

కఞ్చతే। చకఞ్చే। కఞ్చితేత్యాదికఙ్కతివత్ ॥ ణౌచఙి ॥ అచకఞ్చత్ ।త॥ సని, చికఞ్చిషతే । చికఞ్చిషాంచక్రే ఇత్యాది॥

క్షజి—గతిదానయోః॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ ఆత్మనేపదీ

ఘటాదిః ॥ మిత్ ॥ క్షంజతే। చక్షంజే। క్షంజితేత్యాదికంకతివత్ ణ్యంతాత్కర్మణి లుఙ్చిణి తథా ణముఙ్చ-మిత్త్వసామర్థ్యాదనుపధాత్వేఽపి చిణ్ణముల్లోరితి దీర్ఘవికల్పః । క్షంజితా । సే।హే। ॥ క్షాంజితా ౩ సే।హే॥ క్షంజయితా ।సే।హే॥ క్షంజిష్యతే । క్షాంజిష్యతే । క్షంజ

యిష్యతే॥ క్షంజిషీష్ట । ధ్వం॥ క్షాంజిషీష్ట ధ్వం ॥ క్షంజయిషీష్ట(ఢ్వం ధ్వం) అక్షంజి॥ అక్షాంజి॥ అక్షంజిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) ॥ అక్షాంజిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) అక్షంజయిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) అక్షంజిష్యత ॥ అక్షాంజిష్యత । అక్షంజయిష్యత । క్షంజంక్షంజం । క్షాంజంక్షాంజం ॥ ఇతివిశేషః ॥

కఠ,కృచ్ఛ్రజీవనే, అకర్మకః, సేట్॥ఆత్మనేపదీ

కఠతే॥ చకఠఇత్యాదికకతివత్॥ ణౌచఙి॥ అచీకఠత్ త॥ సని-చికఠిషతే॥ చికఠిషాంచక్రే ఇత్యాది॥

కఠి,శోకఇషద్ధ్యానం । అకర్మకః । సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

కంఠతే । చకంఠఇత్యాదికజ్కతివత్॥ ఉత్పూర్వోప్యయముత్కంఠాయాం । ఉత్కంఠఇత్యాది ॥

కత్థ- శ్లాఘాయాం। సకర్మకః॥ సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ కత్థతే ॥ ౨ చకత్థే ॥ 3 కత్థితా సే।హే॥ ౪ కత్థిష్యతే ॥ ౫ కత్థతాం ॥ ౬ అకత్థత ॥ ౭ కత్థేత॥ ౮ కత్థిషీష్ట (ఢ్వం) ౯ అకత్థిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అకత్థిష్యత॥

కర్మణిణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోస్సన్యజ్యఙ్లుక్ ప్రసర్వేభ్యః కృత్సుచకజ్జతివత్ ॥౧౫౬।౧౫౭ వు ॥ సని ॥ చికత్థిషతఇత్యాదిచికత్థిషతఇత్యాది వదాత్మనేపదం । కేవలాత్సన్నంతాదపిశానజ్విశేషః ॥ కత్థమానః । కత్థిష్యమాణః ॥ చికత్థిషమాణః ॥ చికత్థిషిష్యమాణః ॥

కడి,మదే॥ అకర్మకః॥ సేట్॥ఆత్మనేపదీ

కండతే॥ చకండే॥ కండితేత్యాదికంఠతివత్ । ణౌచఙి । అచకండత్ ।త॥ సని॥ చికండిషతే । చికండిషాంచక్రే ఇత్యాది॥

ధాతురూపప్రకాశికాయాం, కది-కపి-ధాతూ

ఘటాదౌ, క్రిద- క్లద, హింసార్థావితి మైత్రేయః। సకర్మకౌ॥
సేటౌ॥ ఆత్మనేపదినౌ ॥ మితౌ॥

క్రిదతే। చక్రిదే। క్లదతే। చక్లదఇత్యాదికకతివత్ ॥ సని-చిక్రిదిషతే। చిక్లదిషతఇత్యాది ॥ ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోర్వ్యజ్యజ్ఞునోః సర్వేభ్యఃకృత్సుచకఖతివత్ ౧౮౪॥౧౮౫।౧౮౬ పు ॥ కేవలాత్సన్నంతాచ్చ శానజ్విశేషః ॥

కది-క్రిది-క్లది- వైక్లబ్యే ॥ వైకల్యఇత్యేకే త్రయోఽప్యనిదితఇతినందీ। ఇదితఇతిస్వామి। కదిక్రిదీఇదితౌ। క్లదేతిచానిదితిమైత్రేయః। కదిక్రిదిక్లదీనామాహ్వానరోదనయోఃపరస్మైపదిషూక్తానాం ఘటాదౌ పునఃపాఠోమిత్త్వార్థఆత్మనేపదార్థశ్చ। అకర్మకాః॥సేటః॥
ఆత్మనేపదినః.

కందతే। క్రిందతే। క్లందతఇత్యాదికఖటతివత్ ॥ ణౌచఙి ॥ అచకందత్ త॥ అచక్రిందత్-త॥ అచక్లందత్, త॥ మిత్త్వసామర్థ్యాదనుపధాత్వేఽపిచిణ్ణములోరితి దీర్ఘవికల్పఇత్యాది సర్వం ఖటతివద్బోధ్యమ్ ॥

కపి, చలనే అకర్మకః- సేట్-ఆత్మనేపదీ.

౧ కమ్పతే॥ ౨ చకమ్పే॥ ౩ కమ్పితా, సే॥హే॥ ౪ కమ్పిష్యతే॥ ౫ కమ్పతాం ॥ ౬ అకమ్పత॥ ౭ కమ్పేత। ౮ కమ్పిషీష్ట, ధ్వం ॥ ౯ అకమ్పిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అకమ్పిష్యత ॥

ణావి— ౧ కంప్యతే ॥ ౫ కంప్యతాం ॥ ౬ అకంప్యత। ౭ కంప్యేత। ౯ అకంపీతివిశేషః। శేషంకర్తృవలకారవత్ ॥

సని—చికంపిషతఇత్యాదిసన్నంతకంకతివత్ ॥ ణౌనిగరణ చలనార్థేభ్యశ్చేతి పరస్మైపదం ॥ ణ్యన్తాత్కర్తృకర్మణోర్వ్యజ్యజ్ఞునోస్సర్వేభ్యఃకృత్సుచక్రిందతివత్ ౧౯౦।౧౯౧।౧౯౨పు॥ కేవలాత్సన్నం

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

త్వాచ్ఛశానచికంపమానః కంపిష్యమాణః। చికంపిషమాణః। చికంపి షిష్యమాణఇతి విశేషః॥

కబృ-వర్ణే- అకర్మకః।సేట్॥ ఆత్మనేపదీ.

కబతే॥ చకబఇత్యాదికకతిపల్। చజే। అచకాబల్-త॥బుదిత్త్వా న్నోపధాహ్రస్వః ॥సని- చికబిషతే॥ చికబిషాంచక్రేఇత్యాది॥

కము-కాంతౌ।కాంతిరిచ్ఛా। సకర్మకః॥సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

కమేర్ణిఙితిస్వార్థేణిఙ్ప్రత్యయః। ఙిత్త్వాత్తఙ్ ॥ అమంతత్వా త్ప్రాప్తస్య మిత్త్వస్యనకమ్యమిచమామితినిషేధాన్నహ్రస్వః॥ ౧కా మయతే। అయామంతాల్వాయ్యేత్యాదినాణేరయాదేశః॥ ౨ కామ యాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ఆయాదయఆర్ధధాతుకేవేతి ణిజభావే॥ చకమే। చకమాతే। చకమిరే॥ ౩ కామయితా .సే।హే॥ కమితా। సే।హే॥ ౪ కామయిష్యతే॥ కమిష్యతే॥ ౫ కామయతాం॥ ౬ అ కామయత॥ ౭ కామయేత॥ ౮ కామయిషీష్ట(ధ్వ-ధ్వం) కమిషీ ష్ట,ధ్వం॥ ౯ అచీకమత। అచకమత॥౧౦అకామయిష్యత।అకమిష్యత

కర్మణి—౧ కామ్యతే। కమ్యతే।౨కామయాంచక్రే। బభూవే ఆసే॥ చకమే॥ ౩ కామయితా-సే।హే॥ కామితా-సే।హే॥ కమితా సే।హే॥ ౪ కామయిష్యతే। కామిష్యతే। కమిష్యతే॥ ౫ కామ్య తాం॥ కమ్యతాం।౬అకామ్యత।అకమ్యత॥౭ కామ్యేత।కమ్యేత॥౮కా మయిషీష్ట(ధ్వం-ధ్వం) కామిషీష్ట। ధ్వం॥ కమిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అ కామి। అకామయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం)అకామిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం)అ కమిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం)౧౦అకామయిష్యత అకామిష్యత।అకమిష్యత

ణౌ—కామయమానంప్రేరయతి॥ ౧ కామయతి-తే॥ ౨ కా మయాంచకార(చక్రే,బభూవ,ఆస) ౩ కామయితా(సి,సే.హే)౪,కా మయిష్యతి-తే॥ ౫ కామయతు-తాం॥ ౬ అకామయత్-త॥ ౭కా

మయేల్-త ॥ ౮ కామ్యాత్-కామయిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అచీకమత్-త ॥ ౧౦ అకామయిష్యత్-త ॥ ఆయాదయఇతి ణిజభావే కేవలణ్యన్తాదప్యేవమేవబోధ్యమ్ ॥ హేతుమణ్ణ్యన్తాత్-మణ్యపి స్వార్థణిజన్తాత్కర్మణిలకారవద్బోధ్యమ్ ॥

సని—౧ చికామయిషతే - ౨ చికామయిషాంచక్రే(బభూవ,ఆస) 3 చికామయిషితా(సే,హే)౪ చికామయిషిష్యతే ॥ ౫ చికామయిషతాం ॥ ౬ అచికామయిషత ॥౭చికామయిషేత॥౮చికామయిషిషీష్ట (ఢ్వం) ౯ అచికామయిషిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)॥౧౦అచికామయిషిష్యత॥

ణిజభావే—౧ చికమిషతే ॥ ౨ చికమిషాంచక్రే(బభూవ,ఆస)॥ 3 చికమిషితా(సే,హే) ౪ చికమిషిష్యతే ॥ ౫ చికమిషతాం ॥ ౬ అచికమిషత ॥ ౭ చికమిషేత ॥ ౮ చికమిషిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అచికమిషిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం ॥ ౧౦ అచికమిషిష్యత॥

యఙివివక్షితే ఆయాదయఇతిణిజభావే ఏకాచ్త్వాద్యఙ్ । ౧ చంకమ్యతే ॥ ౨ చంకమాంచక్రే (బభూవ,ఆస) 3 చంకమితా(సే,హే)॥ ౪ చంకమిష్యతే॥ ౫ చంకమ్యతాం ॥ ౬ అచంకమ్యత ॥ ౭చంకమ్యేత॥౮ చంకమిషీష్ట-ధ్వం॥౯అచంకమిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)౧౦అచంకమిష్యత॥

యఙ్లుకి—చంకమీతి, చంకంతి, చంకాంతః, చంకమతీత్యాది ॥

౧—కామయితవ్యః-కమితవ్యః । కామనీయః-కమనీయః । కామ్యః-కమ్యః । ణిజభావేపోరదుపధాదితియత్ ॥ కామితః । కాంతః ఇదిత్త్వేనక్త్వాయాంవేట్త్వాన్నేట్ ॥ కామితవాన్-కాంతవాన్ । కామయమానః । కామయిష్యమాణః-కమిష్యమాణః । కామయితుం-కమితుం । కామితం-కాంతం । కామనా-కామనం । కామయిత్వా-కమిత్వా । కాంత్వా । అభికామ్య-అభికమ్య । కామంకామం । కామయిత్వాకామయిత్వా । కమిత్వాకమిత్వా । కాన్త్వాకాన్త్వా ॥

౨—కామయితవ్యః । కామనీయః । కామ్యః । కామితః । కా

కామయన్—కామయంతీ । కామయి
మితవాన్ । కామయమానః । కామయిష్యన్-కామయిష్యతీ-కామయిష్యంతీ । కా
మయిష్యమాణః । కామయితుం । కామితం । కామనం । కామనా । కామయిత్వా । అభి
కామ్య । కామం కామం । కామయిత్వాకామయిత్వా ॥

3—చికామయిషితవ్యః-చికమిషితవ్యః । చికామయిషణీయః-చి
కమిషణీయః । చికామయిష్యః-చికమిష్యః । చికామయిషితః-చిక
మిషితః । చికామయిషితవాన్-చికమిషితవాన్ । చికామయిషమా
ణః-చికమిషమాణః । చికామయిషిష్యమాణః-చికమిషిష్యమాణః ।
చికామయిషితుం-చికమిషితుం । చికామయిషితం-చికమిషితం । చి
కామయిషణం-చికమిషణం । చికామయిషిత్వా-చికమిషిత్వా । అ
భిచికామయిష్య-అభిచికమిష్య । చికామయిషంచికామయిషం । చి
చికామయిషిత్వాచికామయిషిత్వా ॥ చికమిషంచికమిషం । చికమి
షిత్వా-చికమిషిత్వా ॥

౪—చంక్రమితవ్యం । చంక్రమణీయం । చంక్రమ్యః । చంక్రమితః ।
చంక్రమితవాన్ । చంక్రమ్యమాణః । చంక్రమిష్యమాణః । చంక్రమితుం
చంక్రమితం । చంక్రమణం । చంక్రమిత్వా । అభిచంక్రమ్య । చంక్రమం
చంక్రమం । చంక్రమిత్వాచంక్రమిత్వా ॥

౫—యతి-చంక్రమ్యః । శతరి ॥ చంక్రమత్-చంక్రమతౌ-చంక్రమ
తః । చంక్రమిష్యన్-చంక్రమిష్యతీ-చంక్రమిష్యంతీ ॥ ణముల్-చంక్రా
మంచంక్రామమితివిశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్ ॥

క్షమూష్-సహనే॥సకర్మకః॥వేట్॥అత్మనేపదీ

౧క్షమతే।౨చక్షమే-చక్షమిషే-చక్షంసే-చక్షమిధ్వే-చక్షంధ్వే।చ
క్షమివహే-చక్షణ్వహే-చక్షమిమహే-చక్షణ్మహే॥ వమయోఃపరయో
ర్మ్వోశ్చేతి ధాతోర్మకారస్య నకారః॥౩క్షమితా(సే,హే) క్షంతా(సే,హే)

౪ క్షమిష్యతే-క్షంస్యతే ॥ ౫ క్షమతాం ॥ ౬ అక్షమత ॥ ౭ క్షమేత ॥ ౮ క్షమిషీష్ట-ధ్వం ॥ క్షంసీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అక్షమిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) పక్షే- అక్షంస్త-అక్షంసాతాం-అక్షంసత ॥ అక్షంస్థాః-అక్షంసాథాం-అక్షంధ్వం అక్షంసి-అక్షంస్వహి-అక్షంస్మహి ॥ ౧౦ అక్షమిష్యత-అక్షంస్యత ॥

కర్మణి—౧ క్షమ్యతే ॥ ౫ క్షమ్యతాం ॥ ౬ అక్షమ్యత ॥ ౭ క్షమ్యేత ॥ ౯ అక్షమీతివిశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్ ॥

ణౌ—కర్తృకర్మణోః క్రామతివత్ ॥ పు ౧౯౪ ॥ సని—చిక్షమిషతే ॥ ౨ చిక్షమిషాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ చిక్షమిషితా(సే, హే) ౪ చిక్షమిషిష్యతే ॥ ౫ చిక్షమిషతాం ॥ ౬ అచిక్షమిషత ॥ ౭ చిక్షమిషేత ॥ ౮ చిక్షమిషిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అచిక్షమిషిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అచిక్షమిషిష్యత ॥ ఇడభావే-చిక్రంసత ఇత్యాదివత్ ॥ పు ౧౯౪,౧౯౫.

యఙ్యఙ్లుకోస్సన్నేభ్యః కృత్సు చ సర్వం క్రామతివత్ ॥ పు ౧౯౫, ౧౯౬ ॥ కేవలాత్సన్నన్తాచ్చ శానజ్విశేషః ॥ క్షమమాణః । క్షమిష్యమాణః । క్షంస్యమానః । చిక్షమిషమాణః । చిక్షమిషిష్యమాణః । చిక్షంసమానః । చిక్షంసిష్యమాణః ॥ కేవలాత్కృత్సు ॥ క్షమితవ్యం-క్షంతవ్యం-క్షమ్యం, క్షాంతం, క్షాంతవాన్, క్షమితుం. క్షంతుం. క్షమిత్వా. క్షాంత్వా, ఇతి విశేషః ॥ శేషం క్రామతివత్.

కల-శబ్దసంఖ్యానయోః ॥ శబ్దే-అకర్మకః ॥ సంఖ్యానే సకర్మకః సేట్ ॥ ఆత్మనేపదీ

కలతే ॥ చకలే । కలితేత్యాదికథతివత్ ॥ ణౌ చఙి-అచీకలత్-త ॥ సని ॥ చికలిషత ఇత్యాది ॥

కల్ల-అవ్యక్తే శబ్దే ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ ఆత్మనేపదీ

కల్లతే । చకల్లే । కల్లితేత్యాదికత్థతివత్ ॥ ణౌ చఙి-అచకల్లత్-త ॥ సని-చికల్లిషత ఇత్యాది ॥

కాచి-దీప్తిబంధనయోః॥దీప్తావకర్మకః॥బంధనేసకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనే.
కాంచతే । చకాంచే । కాఞ్చితేత్యాది వక్ష్యమాణకాశతివత్ ॥
ణౌచఙి-అచకాంచత్-త ॥ సని-చికాఞ్చిషతఇత్యాది ॥

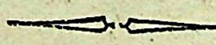

క్ష్మాయీ-విధూననే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ క్ష్మాయతే ॥ ౨ చక్ష్మాయే ॥ ౩ క్ష్మాయితా(సే,హే)౪ క్ష్మాయిష్యతే ॥ క్ష్మాయతాం ॥ ౬ అక్ష్మాయత ॥ ౭ క్ష్మాయేత ॥ ౮ క్ష్మాయిషీష్ట-(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అక్ష్మాయిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)౧౦ అక్ష్మాయిష్యత ॥

కర్మణి—౧ క్ష్మాయ్యతే ॥ ౫ క్ష్మాయ్యతాం ॥ ౬ అక్ష్మాయ్యత ॥ క్ష్మాయ్యేత ॥ ౯ అక్ష్మాయీతివిశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్ ॥

ణౌ—అర్తిహ్రీవ్లీరీక్నూయీక్ష్మాయ్యాతాంపుఙ్ణావితిపుకికర్తృకర్మణోః క్ష్మాపయతి । క్ష్మాప్యతఇత్యాదిచణ్యన్తధ్యాయతివత్ ॥ చఙి-అచిక్ష్మపత్-త ॥ పుగర్ణ ॥ చలనార్థత్వాత్కర్తరినతఙ్ ॥సన్యఙ్లోర్వక్ష్యమాణకాశతివత్ ॥చిక్ష్మాయిషతే ॥ చాక్ష్మాయ్యతఇత్యాది॥ యఙ్లుకి-చాక్ష్మాయీ, చాక్ష్మాతి, చాక్ష్మీతః, చాక్ష్మాయతీత్యాది సర్వేభ్యఃకృత్సువక్ష్యమాణకాశతివత్ ॥ కేవలాన్నిష్ఠాయాం శ్వీదితఇతీడ్నిషేధే యలోపే ॥ క్ష్మాతః । క్ష్మాతవాన్ ॥

కాశృ-దీప్తౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ కాశతే ॥ ౨ చకాశే ॥ ౩ కాశితా (సే,హే) ౪ కాశిష్యతే ॥ ౫ కాశతాం ॥ ౬ అకాశత ॥ ౭ కాశేత ॥ ౮ కాశిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అకాశిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అకాశిష్యత ॥

భావే—౧ కాశ్యతే ॥ ౫ కాశ్యతాం ॥ ౬ అకాశ్యత ॥ ౭ కాశ్యేత ॥ ౯ అకాశీతివిశేషః ॥ శేషం కర్తృలకారవత్ ॥

ణౌ—కర్తృకర్మణోస్తదన్తాత్కృత్సుచ ఖాదతివత్,పు.౨౩

సన్నన్తాచ్చికాశిషత ఇత్యాదివత్తఙ్ ॥ యఙ్యఙ్లుకోస్సర్వేభ్యః కృత్సు చ ఖాదతివత్, పు ౨౨౩, ౨౨౪ ॥ కేవలాత్సన్నన్తాచ్చ శానచి - కాశమానః, కాశిష్యమాణః ॥ చికాశిషమాణః । చికాశిషిష్యమాణ ఇతి విశేషః ॥

కాసృ-శబ్దకుత్సాయాం॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

కాసతే । కాసాంచక్రే (బభూవ,ఆస) కాస్ప్రత్యయాదామమంత్రే లిటీత్యామ్ ॥ కాసితేత్యాది కాశతివత్ ॥

క్లిది-పరిదేవనే॥శోక ఇత్యర్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ క్లిందతే చైత్రః ॥ ౨ జిక్లిందే ॥ ౩ క్లిందితా(స్సే,హే) ౪ క్లిందిష్యతే ॥ ౫ క్లిందతాం ॥ ౬ అక్లిందత ॥ ౭ క్లిందేత ॥ ౮ క్లిందిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అక్లిందిష్ట(ధ్వం,ఢ్వం)౧౦ అక్లిందిష్యత ॥

కర్మణి—౧ క్లింద్యతే ॥ ౫ క్లింద్యతాం ॥ ౬ అక్లింద్యత ॥ ౭ క్లింద్యేత ॥ ౯ అక్లిందీతి విశేషః ॥ శేషం కర్తృలకారవత్ ॥ ణౌ—కర్తృకర్మణోఽపరస్మైపది క్లిందతివత్ ॥ పు ౨౦౪, ౨౦౫ ॥ కేవలాత్సన్నన్తాచ్చ శానచి ॥ క్లిందమానః, క్లిందిష్యమాణః, చిక్లిందిషమాణః, చిక్లిందిషిష్యమాణ ఇతి విశేషః ॥

ఞి-క్ష్విదా చేత్యేకే॥స్నేహనమోచనయోరిత్యర్థః॥

సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ।

౧ క్ష్వేదతే ॥ ౨ చిక్ష్విదే ॥ ౩ క్ష్వేదితా(స్సే,హే) ౪ క్ష్వేదిష్యతే ॥ ౫ క్ష్వేదతాం ॥ ౬ అక్ష్వేదత ॥ ౭ క్ష్వేదేత ॥ ౮ క్ష్వేదిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అక్ష్విదత్-అక్ష్విదతాం-అక్ష్విదన్ ॥ అక్ష్వేదిష్ట-అక్ష్వేదిషాతాం-అక్ష్వేదిషత (ధ్వం,ఢ్వం) ద్యుద్భ్యో లుఙీతి పరస్మైపదపక్షే పుషాదీత్యాదినాచ్ఛ్లేరఙ్ ॥ ౧౦ అక్ష్వేదిష్యత ॥

కర్మణి—౧ క్ష్విద్యతే ॥ ౫ క్ష్విద్యతాం ॥ ౬ అక్ష్విద్యత ॥ ౭ క్ష్విద్యేత ॥ ౯ అక్ష్వేదీతి విశేషః॥ శేషం కర్తృలకారవత్ ॥

ణౌ—కర్తృకర్మణోః కేటతివత్ ॥పు ౪౦౦ ॥ సని-రలో వ్యుపధాదితి వా కిత్త్వే ॥ చిక్ష్విదిషతే ॥ చిక్ష్వేదిషత ఇత్యాది॥ సర్వత్ర రూపద్వయం ॥ యఙ్యఙ్లుకోః కేటతివత్ ॥పు ౪౦౦॥ కేవలాత్ (కృత్స) ॥ క్ష్వేదితవ్యం. క్ష్వేదనీయం, క్ష్వేద్యం, క్ష్విణ్ణం తేన ॥ క్ష్విణ్ణవాన్ ॥ విభాషాభావాదికర్మణోరితి నిష్ఠాయామిడ్వా ॥ ఇడభావే సంయోగాదేరాత ఇత్యాదినా నత్వమ్ ॥ ఇట్పక్షే॥ ప్రక్ష్వేదితశ్చైత్రః ॥ ప్రక్ష్వేదితం తేన ॥ నిష్ఠాశీఙ్స్విదిమిదీత్యాదినా సేడ్నిష్ఠాయా నకిత్త్వమ్ ॥ ప్రక్ష్విణ్ణః-ప్రక్ష్విణ్ణవాన్, ప్రక్ష్విణ్ణం తేనేత్యాది ॥ క్ష్వేదమానః, క్ష్వేదిష్యమాణః- క్ష్వేదితుం, క్ష్విణ్ణః, క్ష్వేదితం, క్ష్విదిత్వా-క్ష్వేదిత్వా, ప్రక్ష్విద్య, ప్రక్ష్వేద్య, క్ష్వేదం క్ష్వేదం॥ క్ష్విదిత్వా క్ష్విదిత్వా క్ష్వేదిత్వా క్ష్వేదిత్వా ॥

ణ్యన్తాత్సన్నన్తాద్యఙ్యఙ్లుగన్తాచ్చ కేటతివత్ ॥పు ౪౨౧॥ సన్నన్తాచ్ఛానచ్-చిక్ష్విదిషమాణః, చిక్ష్వేదిషమాణః, చిక్ష్విదిషిష్యమాణః. చిక్ష్వేదిషిష్యమాణ ఇతి విశేషః ॥

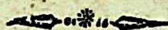
క్లీబృ-అధార్ష్ట్యే॥ అకర్మకః॥ సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

౧ క్లీబతే ॥ ౨ చిక్లీబే ॥ ౩ క్లీబితా(సే, హే) ౪ క్లీబిష్యతే ॥ ౫ క్లీబతాం ॥ ౬ అక్లీబత ॥ ౭ క్లీబేత ॥ ౮ క్లీబిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అక్లీబిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అక్లీబిష్యత ॥

భావే—౧ క్లీబ్యతే ॥ ౫ క్లీబ్యతాం ॥ ౬ అక్లీబ్యత ॥ ౭ క్లీబ్యేత ౯ అక్లీబీతి విశేషః ॥ శేషం ప్రాగ్వత్ ॥ ణౌ- కర్తృకర్మణోః క్రీడతివత్ ॥పు ౪౦౬॥ సన్నన్తాదాత్మనేపదం విశేషః॥ యఙ్యఙ్లుకోస్సర్వేభ్యః కృత్సు చ ప్రాగ్వత్ ॥ పు ౪౧౬, ౪౦౭॥ కేవలాత్సన్నన్తాచ్ఛానచ్॥ క్లీబమానః, క్లీబిష్యమాణః, చిక్లీబిషమాణః, చిక్లీబిషిష్యమాణః ॥

క్షీబృ-మదే॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

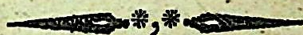
క్షీబతే, చిక్షీబఇత్యాదిసర్వం క్లీబతివత్॥ క్షీబో-మత్తః, అనుప
సర్గాత్ఫుల్లక్షీబకృశోల్లాఘా ఇతి క్తప్రత్యయస్యతలోపస్తస్యాసిద్ధత్వా
త్ప్రాప్తస్యేటోఽభావశ్చనిపాత్యతే॥క్షీబితవానిత్యాదిశేషఃప్రాగ్వత్

కుక-ఆదానే॥సకర్మకః॥సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

౧ కోకతే॥ ౨ చుకుకే ॥ ౩ కోకితా(సే,హా) ౪ కోకిష్యతే ॥
౫ కోకతాం ॥ ౬ అకోకత ॥ ౭ కోకేత ॥ ౮ కోకిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అ
కోకిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అకోకిష్యత ॥

కర్మణి—౧ కుక్యతే ॥ ౫ కుక్యతాం ॥ ౬ అకుక్యత ॥ ౭ కుక్యే
త ॥ ౯ అకోకితివిశేషః॥ణ్యన్తాత్కర్తృకర్మణోఽస్యన్యజ్యజ్ఞుక్ కు
తత్రదం తేభ్యఃకృత్సుచకోచతివత్॥పు ౨౧౮, ౨౯౯, ౨౧౦ ॥ అత్ర స
న్నన్తాదాత్మనేపదం కేవలాత్సన్నన్తాచ్చశానచ్చవిశేషః ॥

కుడి-దాహే॥సకర్మకః॥సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

కుండతే, చుకుండే, ఇత్యాదిసర్వంక్లిందతివత్ ॥

కుర్ద-క్రీడాయామేవ॥అకర్మకః॥సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

ఉపధాయాంచేతిదీర్ఘః॥౧ కూర్దతే ॥ ౨ చుకూర్దే ॥ ౩ కూర్ది
తా (సే,హా) ౪ కూర్దిష్యతే ॥ ౫ కూర్దతాం ॥ ౬ అకూర్దత ॥ ౭కూ
ర్దేత ॥ ౮ కూర్దిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అకూర్దిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)౧౦ అకూర్దిష్యత

భావే—౧ కూర్ద్యతే ॥ ౫ కూర్ద్యతాం ॥ ౬ అకూర్ద్యత ॥ ౭
కూర్ద్యేత ॥ ౯ అకూర్దితివిశేషః ॥ ణౌ-కర్తృకర్మణోఽస్యన్య
జ్యజ్ఞుక్ కుసర్వేభ్యఃకృత్సుచకుర్దధాతువత్॥పు ౩౩౯, ౨౪౦॥స
న్నన్తాదాత్మనేపదంవిశేషః॥చుకూర్దిషతఇత్యాది॥నిష్ఠాయాం కూర్దితః॥
కూర్దితవాన్, శానచి॥ కూర్దమానః, కూర్దిష్యమాణః, చుకూర్దిషమా

ణాః, చుకూర్దిషిష్యమాణాః॥

క్షుభ-సంచలనే॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ క్షోభతే ॥ ౨ చుక్షుభే ॥ ౩ క్షోభితా(సే, హే) ౪ క్షోభిష్యతే ॥ ౫ క్షోభతాం ॥ ౬ అక్షోభత ॥ క్షోభేత ॥ ౮ క్షోభిషీష్ట - ధ్వం ॥ ౯ అక్షుభత్ -అక్షుభతాం, అక్షుభన్ ॥ అక్షోభిష్ట-అక్షోభిషాతాం-అక్షోభిషత(ఢ్వం, ధ్వం) ద్యుద్భ్యో లుఙీతి పరస్మైపదపక్షే పుషాదీత్యాదినాచ్లేరఙ్ । ౧౦ అక్షోభిష్యత.

భావే—౧ క్షుభ్యతే । ౫ క్షుభ్యతాం । ౬ అక్షుభ్యత । ౭ క్షుభ్యేత । ౯ అక్షోభీతి విశేషః । ణ్యన్తాత్కర్తృకర్మణోఽసన్న్యజ్ఞ్లుక్షు సర్వేభ్యః కృత్సు చ కోచతివత్ । పు ౨౦౮, ౩౪౯, ౨౧౦ । ణ్యన్తాత్తూర్తరినిగరణచలనార్థేభ్యశ్చేతి పరస్మైపదమేవ । సన్నన్తాచ్చాత్మనేపదం । యఙ్లుకి-చోక్షుభీతి, చోక్షోబ్ధి, చోక్షుబ్ధః, చోక్షుభతీత్యాది । కేవలాత్కృత్సు - క్షోభితవ్యం, క్షోభణీయం, క్షోభ్యం, క్షుబ్ధో మన్థః, క్షుబ్ధస్వాన్తేత్యాదినా క్తస్యానిట్త్వం నిపాత్యతే । అన్యత్ర క్షుభితః, క్షుభితవాన్, క్షుభితం క్షోభితం వా తేన, ప్రక్షుభితః ప్రక్షోభితో వా చైత్రః ప్రక్షుభితవాన్, ప్రక్షోభితవాన్, ఉదుపధాద్భావాదికర్మణోరన్యతరస్యామితి వా కిత్త్వనిషేధః । క్షోభమాణః, క్షోభిష్యమాణః, క్షోభితుం, క్షుభితం, క్షోభణం, క్షుభిత్వా, క్షోభిత్వా. పరిక్షుభ్య పరిక్షోభ్య- క్షోభం క్షోభం- క్షోభిత్వా క్షోభిత్వా- క్షుభిత్వా క్షుభిత్వా । సన్నన్తాచ్ఛానచ్ । చుక్షుభిషమాణః । చుక్షోభిషమాణః । చుక్షుభిషిష్యమాణః। చుక్షోభిషిష్యమాణః॥ శేషంప్రాగ్వత్.

క్ష్మాయీ,శబ్దే ఉంద నేవ॥శబ్దే,అకర్మకః॥ఉందనేసకర్మకః
సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ క్ష్మాయతె॥ ౨చక్ష్మాయే॥ ౩ క్ష్మాయితా-సే-హే॥ ౪ క్ష్మా యిష్యతె॥ ౫ క్ష్మాయతాం॥ ౬. అక్ష్మాయత ॥౭ క్ష్మాయేత॥౮క్ష్మా యిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అక్ష్మాయిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦అక్ష్మాయిష్యత

భావకర్మణోః—౧ క్ష్మాయ్యతె॥౫ క్ష్మాయ్యతాం॥ ౬ అక్ష్మా య్యత॥౭ క్ష్మాయ్యేత॥ ౯ అక్ష్మాయీతివిశేషః । శేషంకర్తృలకార వత్ ॥

ణౌ—అర్తిహ్రీత్యాదినాపుకిపుగంతత్వాద్ధ్రస్వకర్తృకర్మణోః క్ష్మాపయతి॥తె॥ క్ష్మాప్యతె ఇత్యాది ॥ కూజతివత్ ౨౧౬ పు॥ చజి అ చుక్ష్మపత్ ।త ॥ సని॥ చుక్ష్మాయిషతఇత్యాద్యాత్మనేపదఃవిశేషః యజి । చాక్ష్మాయతఇత్యాది కూజతివత్ ॥ యఙ్లుకి॥ చాక్ష్మాయీ తి- చాక్ష్మాతి- చాక్ష్మాతః, చాక్ష్మాయతీత్యాది॥ సర్వేష్వప్యకృత్సు కూజతివత్ ౧౧౬ । ౧౧౭ ॥ కేవలాత్సన్నంతాచ్ఛానచి - క్ష్మాయ మానః. క్ష్మాయిష్యమాణః, చుక్ష్మాయిషమాణః - చుక్ష్మాయిషిష్య మాణః। ణ్యంతాణ్ణములి, చేలక్ష్మాపంవృష్టోదేవః। వస్త్రక్ష్మాపం। చే లార్థేఽ-మాపపదేము చేలక్ష్మో పేరితిణములంతరంచవిశేషః ॥

కృపూ- సామర్థ్యే॥ అకర్మకః॥వేట్ ॥ ఆత్మనేపదీ

కృపోరోలఇతిలత్వం—౧కల్పతె॥౨చక్లృపే॥చక్లృపిషె-చక్లృప్సే చక్లృపిధ్వే।చక్లృబ్ధ్వే- చక్లృపివహే- చక్లృప్వహే,చక్లృపిమహే- చక్లృప్మహే- లుటివక్లృపఇతిపరస్మైపదంవా । పరస్మైపదపక్షే తాసిచక్లృపఇతితాసేస్సకారాదెరార్ధధాతుకస్యచేణ్ణిషేధః । ఆత్మ నేపదపక్షఇడ్వికల్పః ॥ ౩కల్ప్తా- కల్ప్తారౌ ॥ కల్ప్తారః, కల్ప్తాసి- క ల్ప్తాస్థః-కల్ప్తాస్థ-కల్ప్తాస్మి-కల్ప్తాస్వః-కల్ప్తాస్మః-పక్షే-కల్ప్తాసే-కల్ప్తా

సాథే, కల్ప్తాధ్వే। కల్ప్తాహే, కల్ప్తాస్వహే, కల్ప్తాస్మహే- పక్షే ॥ కల్పితా । కల్పితారౌ। కల్పితారః। సే, హే॥ ౪ కల్ప్స్యతి, కల్ప్స్యతః। కల్ప్స్యంతి, పక్షే; కల్ప్స్యతే, కల్ప్స్యేతే, కల్ప్స్యంతే, కల్పిష్యతే, కల్పిష్యేతే॥ కల్పిష్యంతే॥ ౫ కల్పతాం॥ ౬ అకల్పత॥ ౭ కల్పేత॥ కల్పేయాతాం॥ ౮ కల్పిషీష్ట, కల్పిషీయాస్తాం। కల్పిషీరన్ (ధ్వం) క్లృప్సీష్ట, క్లృప్సీయాస్తాం, క్లృప్సీరన్, ధ్వం॥ ద్యుద్భ్యో లుఙీతి వా పరస్మైపదం॥ తదా పుషాదీత్యాదినా చ్లేరఙ్॥ ౯ అక్లృపత్, అక్లృపతాం, అక్లృపన్, అక్లృపః, అక్లృపతం, అక్లృపత, అక్లృపం, అక్లృపావ, అక్లృపామ, పక్షే॥ అకల్పిష్ట, అకల్పిషాతాం, అకల్పిషత (ఢ్వం।ధ్వం) పక్షే॥ అక్లృప్త, అక్లృప్సాతాం, అక్లృప్సత, అక్లృప్థాః, అక్లృప్సాథాం, అక్లృబ్ధ్వం, అక్లృప్సి-అక్లృప్స్వహి-అక్లృప్స్మహి॥ ౧౦ అకల్ప్స్యత్ -అకల్ప్స్యతాం॥అకల్ప్స్యన్॥అకల్పిష్యత॥అకల్పిష్యేతాం-అకల్పిష్యంత ॥ పక్షే ॥ అకల్ప్స్యత-అకల్ప్స్యేతాం-అకల్ప్స్యంత॥

భావే—౧ క్లృప్యతే ॥ ౨ చక్లృపే ॥ ౩ కల్ప్తా ॥ కల్పితా॥ ౪ కల్ప్స్యతే । కల్పిష్యతే । ౫ క్లృప్యతాం ॥ ౬ అక్లృప్యత ॥ ౭ క్లృప్యేత ॥ ౮ కల్పిషీష్ట । క్లృప్సీష్ట । ౯ అకల్పి ॥ ౧౦ అకల్పిష్యత ॥ అకల్ప్స్యత ॥

ణౌ—౧ కల్పయతి, తే॥ ౨ కల్పయాంచకార, చక్రే॥ బభూవ ॥ ఆస ॥ ౩ కల్పయితా, సి, సే, హే॥ ౪ కల్పయిష్యతి, తే ॥ ౫ కల్పయతు, తాం॥ ౬ అకల్పయత్, త॥ ౭ కల్పయేత్, త ॥ ౮ కల్ప్యాత్, కల్పయిషీష్ట, ఢ్వం ధ్వం॥ ౯ అచీక్లృపత్, త॥ అచకల్పత్, త ॥ ౧౦ అకల్పయిష్యత్, త॥

కర్మణి—౧ కల్ప్యతే ॥ ౨ కల్పయాంచక్రే (బభూవే, ఆసే)॥ ౩ కల్పయితా (సే, హే) కల్పితా (సే, హే)। ౪ కల్పయిష్యతే, కల్పిష్యతే ॥ ౫ కల్ప్యతాం॥ ౬ అకల్ప్యత ॥ ౭ కల్ప్యేత ॥ ౮ కల్పయిషీష్ట

(ధ్వం,ధ్వం)కల్పిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అకల్పి, అకల్పిషాతాం (ధ్వం,ధ్వం) అకల్పయిషాతాం (ధ్వం, ధ్వం) ౧౦ అకల్పయిష్యత ॥ అకల్పిష్యత ॥

సని—లుటిచక్లృపఇతిపరస్మై పదంవా। తాసిచక్లృపఇతిపరస్మై పదఇడ్నిషేధః । ఆత్మనేపదఇడ్వా॥

౧—చిక్లృప్సతి। చిక్లృప్సతే। చికల్పిషతే॥౨ చిక్లృప్సాంచకార బభూవ ।ఆస। చిక్లృప్సాంచక్రే। చికల్పిషాంచక్రే॥బభూవ.ఆస॥ 3 చిక్లృప్సితా । సి।సే।హే॥ చికల్పిషితా ॥సే।హే॥౪ చిక్లృప్సిష్యతి, తే॥చికల్పిషిష్యతే ॥ ౫ చిక్లృప్సతు । తాం ॥ చికల్పిషతాం ॥ ౬ అచిక్లృప్సత్ ।త॥ అచికల్పిషత ॥ ౭ చిక్లృప్సేత్, త॥ చికల్పిషేత॥ ౮ చిక్లృప్స్యాత్ । చిక్లృప్సిషీష్ట (ధ్వం) చికల్పిషీష్ట (ధ్వం) అచిక్లృప్సీత్ । అచిక్లృప్సిష్టాం । అచిక్లృప్సిష్ట । అచిక్లృప్సిషాతాం । (ధ్వం,ధ్వం) అచికల్పిషిష్ట। అచికల్పిషిషాతాం(ధ్వం,ధ్వం) ౧౦ అచిక్లృప్సిష్యత్। త ॥ అచికల్పిషిష్యత ॥

యఙి—ఉభయత్రాలత్వం । ౧ చలీక్లృప్యతే ॥౨చలీక్లృపాంచక్రే (బభూవ)ఆస॥ 3 చలీక్లృపితా।సే।హే॥ ౪ చలీక్లృపిష్యతే ॥ ౫ చలీక్లృప్యతాం ॥ ౬ అచలీక్లృప్యత ॥ ౭ చలీక్లృప్యేత । ౮ చలీక్లృపిషీష్ట। ధ్వం॥ ౯ అచలీక్లృపిష్ట(ధ్వం।ధ్వం) ౧౦ అచలీక్లృపిష్యత ॥

యఙ్లుకి—చల్క్లృపీతి । చలిక్లృపీతి ॥ చలీక్లృపీతి॥చల్కల్ప్తి। చలికల్ప్తి।చలీకల్ప్తి ।చల్క్లృప్తః । చలిక్లృప్తః । చలీక్లృప్తః । చల్క్లృపతి।చలిక్లృపతి । చలీక్లృపతీత్యాది ॥

౧—కల్పితవ్యం। కల్ప్తవ్యం । కల్పనీయం । కల్ప్యం ।ఋదుపధాచ్చాక్లృపిచృతేరితి నిషేధాన్నక్యప్ ॥ క్లృప్తః । క్లృప్తవాన్।కల్పమానః । కల్ప్స్యన్। కల్ప్స్యతీ । కల్ప్స్యంతీ । కల్ప్స్యమానః । కల్పిష్యమాణః। కల్పితుం । కల్ప్తుం । క్లృప్తం । కల్పనం । కల్పిత్వా।క్లృప్త్వా । ప్రక్లృప్య। కల్పంకల్పం। కల్పిత్వాకల్పిత్వా ।క్లృ

ప్తావాక్లృప్త్వా ॥

౨—కల్పయితవ్యః । కల్పనీయః । కల్ప్యః । కల్పితః । కల్పితవాన్ । కల్పయమానః । కల్పయన్ । కల్పయంతీ । కల్పయిష్యమాణః । కల్పయిష్యన్ । కల్పయిష్యతీ । కల్పయిష్యంతీ । కల్పయితుం । కల్పితం । కల్పనం । కల్పయిత్వా । పరికల్ప్య । కల్పంకల్పం । కల్పయిత్వా కల్పయిత్వా ॥

3—చిక్లృప్సితవ్యం- చికల్పిషితవ్యం- చిక్లృప్సనీయం, చికల్పిషణీయం- చిక్లృప్స్యం, చికల్పిష్యం- చిక్లృప్సితః । చికల్పిషితః , చిక్లృప్సితవాన్ । చికల్పిషితవాన్ । చిక్లృప్సన్ । చిక్లృప్సంతీ । చిక్లృప్సమానః । చికల్పిషమాణః । చిక్లృప్సిష్యన్ । చిక్లృప్సిష్యతీ । చిక్లృప్సిష్యంతీ । చిక్లృప్సిష్యమాణః । చికల్పిషిష్యమాణః । చిక్లృప్సితుం । చికల్పిషితుం । చిక్లృప్సితం । చికల్పిషితం । చిక్లృప్సనం । చికల్పిషణం । చిక్లృప్సిత్వా । చికల్పిషిత్వా ।.పరిచిక్లృప్స్య । పరిచికల్పిష్య । చిక్లృప్సంచిక్లృప్సం । చిక్లృప్సిత్వాచిక్లృప్సిత్వా ॥ చికల్పిషంచికల్పిషం । చికల్పిషిత్వాచికల్పిషిత్వా ॥

४—చలీక్లృపితవ్యం । చలీక్లృపనీయం । చలీక్లృప్యం । చలీక్లృపితః । చలీక్లృపితవాన్ । చలీక్లృప్యమానః ।చలీక్లృపిష్యమాణః । చలీక్లృపితుం । చలీక్లృపితం । చలీక్లృపనం । చలీక్లృపిత్వా । పరిచలీక్లృప్య ॥చలీక్లృపంచలీక్లృపం । చలీక్లృపిత్వాచలీక్లృపిత్వా ॥

५—చల్కల్పితవ్యం । చలికల్పితవ్యం । చలీకల్పితవ్యం । చల్కల్పనీయం । చలికల్పనీయం । చలీకల్పనీయం । చల్కల్ప్యం । చలికల్ప్యం । చలీకల్ప్యం । చల్క్లృపితః । చలిక్లృపితః । చలీక్లృపితః చల్క్లృపితవాన్ । చలిక్లృపితవాన్ ।చలీక్లృపితవాన్ । చల్క్లృపన్ । చల్క్లృపతౌ ।చల్క్లృపతః । చల్క్లృపతీ । చలిక్లృపన్ ।చలిక్లృపతౌ । చలిక్లృపతః ।చలిక్లృపతీ । చలీక్లృపన్ । చలీక్లృపతౌ - చలీ

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

క్లృపతః॥ చలీక్లృప్తి॥ చల్కల్పిష్యతే। చల్కల్పిష్యతి। చల్కల్పి
ష్యంతి। చలికల్పిష్యతే। చలికల్పిష్యతి। చలికల్పిష్యంతి। చలీకల్పి
ష్యతే। చలీకల్పిష్యతి। చలీకల్పిష్యంతి। చల్కల్పితుం। చలికల్పి
తుం। చలీకల్పితుం। చల్క్లృపితం। చలిక్లృపితం। చలీక్లృపితం॥ చ
ల్కల్పనం చలికల్పనం। చలీకల్పనం। చల్కల్పిత్వా। చలికల్పిత్వా। చలీక
ల్పిత్వా। పరిచల్క్లృప్య। పరిచలిక్లృప్య। పరిచలీక్లృప్య। చల్కల్పం
చల్కల్పం। చల్కల్పిత్వా చల్కల్పిత్వా॥ చలికల్పం చలికల్పం॥ చలి
కల్పిత్వా చలికల్పిత్వా॥ చలీకల్పం చలీకల్పం। చలీకల్పిత్వా చలీకల్పిత్వా

కేపృ-చ। చాతలంపనే గతౌ చ॥ అకర్మకః సేట్ ఆత్మనేపదీ

కేపతే, చికేపే, కేపితేత్యాది వక్ష్యమాణ క్లేశతివత్ ఙాచజి॥ అ
చికేపత్ ॥త॥

కెవృ-సేవన ఇత్యప్యేకే॥ సకర్మకః। సేట్ ఆత్మనేపదీ

కేవతే, చికేవే, కేవితేత్యాది క్లేశతివత్॥ ఙాచజి॥ అచికేవత్-త॥
క్వావభ్వోరిత్యూడ్భావిత్వాన్నాస్యేహ యఙ్లుక్॥

క్లేశ, అవ్యక్తాయాం వాచి, బాధన ఇత్యదుర్గః, సకర్మకః సేట్ ఆత్మనేపదీ

౧ క్లేశతే॥ ౨ చిక్లేశే॥ ౩ క్లేశితా।౪ క్లేశిష్యతే॥ ౫ క్లేశతాం॥ ౬ అ
క్లేశత। ౭ క్లేశేత॥ ౮ క్లేశిషీష్ట(ధ్వం) ౯ అక్లేశిష్ట(ధ్వం,ధ్వ)౧౦ అక్లే
శిష్యత॥

కర్మణి—౧ క్లిశ్యతే॥ ౫ క్లిశ్యతాం॥ ౬ అక్లిశ్యత॥ ౭ క్లిశ్యేత॥ ౯ అ
క్లేశీతి విశేషః॥ శేషం కర్తృలకారవత్। ణ్యన్తాత్తు కర్తృకర్మణోః
యఙ్యఙ్లుకోః సర్వేభ్యః కృత్సు చ ఖలతివత్॥ (పు. ౨-౫౯ । ౨-౬)
చజి॥ అచిక్లిశత్ ।త। సని చిక్లేశిషతే ఇత్యాద్యాత్మనేపదం। కృత్సు కే
వలాత్ సన్నన్తాచ్చ శానచ్॥ క్లేశమానః, క్లేశిష్యమాణః చిక్లేశిషమా
ణః। ౯ క్లేశిషిష్యమాణః॥ ॥ఇతి కాదయః॥

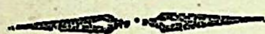
ఖడి-మంథే- సకర్మకః॥ సేట్, ఆత్మనేపదీ

ఖండతే, చఖండే, ఖండితేత్యాదికజ్యతివత్ పు, ౪౨౮-౪౨౯ ॥

ఖుర్ద, క్రీడాయామేవ, అకర్మకః, సేట్ ఆత్మనేపదీ.

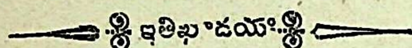
ఖూర్దతే, చుఖూర్దే- ఖూర్దితేత్యాదికూర్దతివత్ ॥ పు ౪౩౯, ౪౪౦ ॥

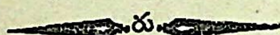

ఖేవృ. సేవన ఇత్యన్యేకే, సకర్మకః॥ సేట్ ఆత్మనేపదీ

ఖేవతే, చిఖేవ ఇత్యాదిక్లేవతివత్ ।పు, ౪౪౫॥ ణౌ చఙి, అచిఖేవత్, త॥

ఊడ్భావివకారాంతత్వాన్నయఙ్లుక్ ॥

గ్రథి-కౌటిల్యే, అకర్మకః ॥ సేట్ ఆత్మనేపదీ

గ్రంథతే, జగ్రంథే- గ్రంథితేత్యాదికంకతివత్ ॥ పు ౪౨౮, ౪౨౯ ॥

గల్భ-ధార్ష్ట్యే- అకర్మకః॥ సేట్ ఆత్మనేపదీ

గల్భతే। జగల్భ ఇత్యాదిసర్వంకత్థతివత్ ॥పు ౪౩౦ ॥

గ్రసు, గ్లసు-అదనే॥ సకర్మకౌ॥ సేటౌ। ఆత్మనేపదినౌ

౧ గ్రసతే॥ ౨ జగ్రసే॥ ౩ గ్రసితా॥ ౪ గ్రసిష్యతే॥ ౫ గ్రసతాం॥ ౬ అగ్రసత॥ ౭ గ్రసేత ॥ ౮ గ్రసిషీష్ట(ధ్వం) ౯ అగ్రసిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అగ్రసిష్యత॥

కర్మణి—౧ గ్రస్యతే॥ ౫ గ్రస్యతాం॥ ౬ అగ్రస్యత॥ ౭ గ్రస్యేత॥ ౯ అగ్రాసీతి విశేషః ॥ శేషం ప్రాగ్వత్ । ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు॥ సన్యఙ్యఙ్లుక్షు తిజిక్కృతివచ్చ సర్వం కకతివత్ ॥పు, ౪౨౭, ౪౨౮-౪౨౯ ॥ చఙి ॥ అజిగ్రసత్

నిగరణచలనార్థేభ్యశ్చేతి పరస్మైపదం ॥ కేవలాత్తు-కృత్సు । గ్రసితవ్యం। గ్రసనీయం, గ్రాస్యం, గ్రస్తః, గ్రస్తవాన్, గ్రసమానః-గ్రసిష్యమాణః, గ్రసితుం, గ్రస్తం, గ్రసనం, గ్రసిత్వా-గ్రస్త్వా, గ్రాసంగ్రాసం, గ్రసిత్వా గ్రసిత్వా, గ్రస్త్వా గ్రస్త్వా॥ ఏవం గ్లసత ఇత్యాద్యపి॥

గర్హ,గల్హ కుత్సాయాం॥ సకర్మకౌ।సేటౌ, ఆత్మనేపదినౌ
౧ గర్హతే॥ ౨ జగర్హే॥ ౩ గర్హితా॥ ౪ గర్హిష్యతే॥ ౫ గర్హతాం॥ ౬ అగర్హత॥ ౭ గర్హేత । ౮ గర్హిషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ౯ అగర్హిష్ట(ధ్వం,ఢ్వం) ౧౦ అగర్హిష్యత॥

కర్మణి—౧ గర్హ్యతే॥ ౫ గర్హ్యతాం॥ ౬ అగర్హ్యత॥ ౭ గర్హ్యేత॥ ౯ అగర్హీతి విశేషః । శేషం ప్రాగ్వత్ ॥ ణౌ—కర్తృకర్మణోర్యఙ్యఙ్లుకోః సర్వేభ్యః కృత్సు చ కర్జతివత్ ॥ పు ౧౮౬ ॥ ౧౮౭,౧౮౮ ॥ సని- జిగర్హిషత ఇత్యాద్యాత్మనేపదం కేవలాత్సన్నంతాచ్చ శానచ్చ విశేషః । గర్హమాణః, గర్హిష్యమాణః, జిగర్హిషమాణః- జిగర్హిషిష్యమాణః ॥ ఏవం గల్హతే- జగల్హే ఇత్యాది ॥

గ్లహ-చ।గర్హణ ఇతి శేషః । సకర్మకః సేట్ । ఆత్మనేపదీ
గ్లహతే,జగ్లహే ఇత్యాది గ్రసతివత్ । ణౌ చఙి। అజిగ్లహత్ । త కేవలాన్నిష్ఠాయాం గ్లహితః। గ్లహితవాన్ । క్త్వాయాం । గ్లహిత్వా॥

గాహూ-విలోడనే॥ సకర్మకః।వేట్।ఆత్మనేపదీ
౧ గాహతే॥ ౨ జగాహే- జగాహిషే-జఘాక్షే,జగాహిధ్వే(ఢ్వే) జఘాఢ్వే । జగాహివహే, జగాహ్వహే, జగాహిమహే,జగాహ్మహే
౩ గాహితా(సేట్) గాఢా(సె-ట్) ౪ గాహిష్యతే ! ఘాక్ష్యతే
౫ గాహతాం ॥౬ అగాహత॥ ౭ గాహేత॥ ౮ గాహిషీష్ట(ధ్వం,ఢ్వం)

ఘూక్షిష్ట(ఢ్వం) ౯ అగాహిష్ట, అగాహిషాతాం(ఢ్వం, ధ్వం) అగాఢ- అఘూక్షాతాం-అఘూక్షత - అగాఢాః, అఘూక్షాథాం, అఘాఢ్వం, అఘూక్షి, అఘూక్ష్వహి- అఘూక్ష్మహి॥ ౧౦ అగాహిష్యత-అఘూక్ష్యత

కర్మణి—౧ గాహ్యతే॥ ౫ గాహ్యతాం॥ ౬ అగాహ్యత ॥ ౭ గాహ్యేత॥ ౯ అగాహీతివిశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్, ణౌ- కర్త్రర్థకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచ కాశతివత్ ॥ పు, ౪౩౬, ౪౩౭

సని—౧ జిగాహిషతే, జిఘూక్షతే॥ ౨ జిగాహిషాంచక్రే, జిఘూక్షాంచక్రే, బభూవ॥ ఆస॥ ౩ జిగాహిషితా(సే. హే) జిఘూక్షితా(సేహే) ౪ జిగాహిషిష్యతే, జిఘూక్షిష్యతే॥ ౫ జిగాహిషతాం, జిఘూక్షతాం॥ ౬ అజిగాహిషత, అజిఘూక్షత॥ ౭ జిగాహిషేత, జిఘూక్షేత॥ ౮ జిగాహిషిషీష్ట(ఢ్వం) జిఘూక్షిషీష్ట(ఢ్వం) ౯ అజిగాహిషిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) అజిఘూక్షిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అజిగాహిషిష్యత, అజిఘూక్షిష్యత ॥ కృత్సు జిగాహిషితవ్యం, జిఘూక్షితవ్యమిత్యాది ॥ యఙి జాగాహ్యతఇత్యాది కాశతివత్ ॥ పు, ౪౩౭, ౪౩౮॥

యఙ్లుకి—జాగాహ్తి, జాగాఢి-జాగాఢః - జాగాహతీత్యాది॥ యజ్యఙ్లుగంతాత్కృత్సుచ కాశతివత్॥

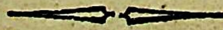
కేవలాత్కృత్సు। గాహితవ్యః, గాఢవ్యః, గాఢః, గాఢవాన్-గాఢుం, గాహితుం, గాఢం, గాహిత్వా, గాఢ్వేతి విశేషః, శేషంకాశతివత్॥

గుద, క్రీడాయామేవ॥ అకర్మకః॥ సేట్॥ ఆత్మనేపదీ
గోదతే, జుగుదఇత్యాదికోకతివత్ ॥ పు, ౪౩౯

గుర్ద-క్రీడాయామేవ॥ అకర్మకః॥ సేట్॥ ఆత్మనేపదీ
గూర్దతే-జుగూర్దఇత్యాదికూర్దతివత్ ॥ పు, ౪౩౯

గుప్, గోపనే। సకర్మకః॥నిత్యసనంతః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

అస్మాన్నిందార్థే నిత్యం గుప్తిజ్కిద్భ్యస్సన్నితిసన్ప్రత్యయే ॥ ౧ జుగుప్సతే ॥ ౨ జుగుప్సాంచక్రే (బభూవ,ఆస) ౩ జుగుప్సితా(సే,హే) ౪ జుగుప్సిష్యతే ॥ ౫ జుగుప్సతాం ॥ ౬ అజుగుప్సత। ౭ జుగుప్సేత ॥ ౮ జుగుప్సిషీష్ట- ధ్వం ॥ ౯ అజుగుప్సిష్ట (ధ్వం,ధ్వం) ౧౦ అజుగుప్సిష్యత ॥

కర్మణి—౧ జుగుప్స్యతే ॥ ౫ జుగుప్స్యతాం॥ ౬ అజుగుప్స్యత॥ ౭జుగుప్స్యేత॥౯అజుగుప్సితివిశేషః॥ శేషంప్రాగ్వత్॥

ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోశ్చికిత్సతివత్ ॥ పు-౨౦-౨,౨౦౩ సన్నంతాజ్జుగుప్సిషతఇత్యాత్మనేపదమ్ ॥ సర్వేభ్యఃకృత్సుచికిత్సతివత్ శానచి-జుగుప్సమానః-జుగుప్సిష్యమాణః-జుగుప్సిషమాణః- జుగుప్సిషిష్యమాణః ॥

గృహూ-గర్హణే॥సకర్మకః॥వేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ గర్హతే ॥ ౨ జగృహే-జగృహిషే-జఘృక్షే-జగృహిఢ్వే-ఢ్వే జఘృఢ్వే॥జగృహివహే-జగృహ్వహే-జగృహిమహే,జగృహ్మహే॥ ౩గర్హితా(సే,హే)గర్ఢా(సే,హే) ౪ గర్హిష్యతే-ఘర్క్ష్యతే॥ ౫ గర్హతాం ॥ ౬ అగర్హత ॥ ౭ గర్హేత ॥ ౮ గర్హిషీష్ట(ధ్వం,ధ్వం) ఘృక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అగర్హిష్ట (ధ్వం,ధ్వం) అఘృక్షత-అఘృక్షాతాం-అఘృక్షంత ॥ అఘృక్షథాః-అఘృక్షాథాం-అఘృక్షధ్వం ॥అఘృక్షి। అఘృక్షావహి। అఘృక్షామహి।౧౦అగర్హిష్యత-అఘర్క్ష్యత॥

కర్మణి—౧ గృహ్యతే ॥ ౫ గృహ్యతాం ॥ ౬ అగృహ్యత ॥ ౭ గృహ్యేత ॥ అగర్హితి విశేషః ॥ శేషంకర్తృలకారవత్ ॥

ణౌకర్తృకర్మణోఃకర్షతివత్ (పు ౨౮౯) సని జిగర్హిషతే । జిఘృక్షతఇత్యాది చిక్లృప్సతే చికల్పిషతఇత్యాదివదాత్మనేపదమాత్రం। యఙ్యఙ్లుకోఃసర్వేభ్యః కృత్సుచకర్షతివత్ (పు ౨౮౯।౨౨౦।౨౨౧)

కేవలాత్సన్నంతాచ్చ శానచ్। గర్హమాణః। గర్హిష్యమాణః। ఘర్క్ష్యమాణః। జిగర్హిషమాణః। జిఘృక్షమాణః। జిగర్హిషిష్యమాణః। జిఘృక్షిష్యమాణః

గ్లెపృ, దైన్యే- గెపృ- గ్లెపృ-చ। చాత్కంపనే గతౌచ । సూత్రవిభాగాదితిస్వామీ । మైత్రేయస్తుచకారమంతరేణ పఠిత్వాకంపనఇత్యపేక్షత ఇత్యాహ । గ్లేపేరర్థభేదాత్పునఃపాఠః। సకర్మకాః॥ సేటః ఆత్మనేపదినః।

గేపతే- జిగేపఇత్యాదిక్లేశతివత్. తత్ర ణ్యంతాత్కంపనేనిగరణచలనార్థేభ్యశ్చేతి కర్తృగేఽపిపరస్మైపదం । అన్యత్రోభయం। చఙి అజిగేపత్ - త। ఏవంగ్లేపతేరప్యూహ్యం।

గేషృ; అన్విచ్ఛాయాం గ్లేషృఇత్యేకే అన్విచ్ఛాన్వేషణం ।
సకర్మకౌసేటౌ । ఆత్మనేపదినౌ

గేషతే। జిగేషఇత్యాది- గ్లేషతే- జిగ్లేషఇత్యాదిచ క్లేశతివత్ । చఙి । అజిగేషత్।త। అజిగ్లేషత్।త

గ్లోష్ట- సంఘాతే।అకర్మకః। సేట్ ఆత్మనేపదీ
గ్లోష్టతే। జుగ్లోష్టఇత్యాది క్లీబతివత్ ।పు ౪౩౮.

ఇతిగాదయః

ఘట, చేష్టాయాం। అకర్మకః। సేట్ ఆత్మనేపదీ- మిత్

౧ ఘటతే। ౨ జఘటే। ౩ ఘటితా(సే-హే) ౪ ఘటిష్యతే । ౫ ఘటతాం । ౬ అఘటత। ౭ ఘటేత । ౮ ఘటిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అఘటిష్ట । (ధ్వం-ధ్వం) ౧౦ అఘటిష్యత

భావే—౧ ఘట్యతే। ౫ ఘట్యతాం। ౬ అఘట్యత। ౭ ఘట్యేత। ౯ అఘాటి-అఘటివిశేషః లీషంప్రాగ్వత్ ।ణ్యాకర్తృకర్మణోఃసన్యుజ్యల్లుఙు సర్వేభ్యః కృత్సుచకఖతివత్ (పు ౧౮౪- ౧౮౫) సన్నంతాదాత్మనేపదం- కేవలాత్సన్నంతాచ్చ శానచ్చవిశేషః ।

ఘట్ట, చలనే- అకర్మకః-సేట్ ఆత్మనేపదీ
ఘట్టతే-జఘట్టఇత్యాదికత్థతివత్ । పు ४३०

ఘష, ఇత్యదుపధం కేచిత్పఠంతి, కాంతికరణఇత్యర్థః, అకర్మకః
సేట్- ఆత్మనేపదీ
ఘషతే, జఘషఇత్యాదికకతివత్. పు ४-२८, ४-२७

ఘిణి, గ్రహణే । సకర్మకః సేట్-ఆత్మనేపదీ
ఘిణ్ణతే- జఘిణ్ణఇత్యాదిక్లిందతివత్ ॥ పు ४३८

ఘుట్, పరివర్తనే- సకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ
ఘోటతే, జఘుటఇత్యాదిక్షోభతివత్ (४४० పు) లుఙి। అఘుట
త్- అఘోటిష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ద్యుద్భ్యోలుఙీతి పరస్మైపదంవా-పర
స్మైపదెపుషాదీత్యాదినాఙ్లెరఙ్

ఘుణ-భ్రమణే అకర్మకః-సేట్ ఆత్మనేపదీ
ఘోణతే, జఘుణఇత్యాది. కోకతివత్ ॥ పు ४३६ ॥ యఙి జోఘు
ణ్యతే-యఙ్లుకి, జోఘుణీతి; జోఘోంటి, జోఘుంటః, జోఘుణతీత్యాది

ఘుణి, గ్రహణే సకర్మకః- సేట్ ఆత్మనేపదీ
ఘుణ్ణతే, జఘుణ్ణఇత్యాదిక్లిందతివత్ ४३८ ॥

ఘూర్ణ-భ్రమణే॥ అకర్మకః। సేట్ ఆత్మనేపదీ
१ ఘూర్ణతే॥ ౨జుఘూర్ణే ३ ఘూర్ణితా (స్యే, హే) ४ ఘూ
ర్ణిష్యతే॥ ५ఘూర్ణతాం॥ ६అఘూర్ణత॥७ ఘూర్ణేత ॥ ८ఘూ

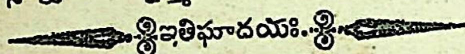
ర్ణిషీష్ట-ధ్వం॥౯ అఘూర్ణిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అఘూర్ణిష్యత ॥

భావే—౧ఘూర్ణ్యతే॥౫ ఘూర్ణ్యతాం॥ ౬ అఘూర్ణ్యత ॥

౭ ఘూర్ణ్యేత ॥ ౯ అఘూర్ణీతి పూర్వస్మాద్విశేషః ॥ ణౌ కర్తృ

కర్మణోః సన్యఙ్యఙ్లుకుసర్వేభ్యః కృత్సుచకూజతివత్- పు ౨౧౬।

౨౧౭ కేవలాత్సన్నంతాచ్చాత్మనేపదం విశేషః ॥

చక తృప్తౌ ప్రతిఘాతేచ । అకర్మకః॥సేట్ ఆత్మనేపదీ

౧ చకతే॥ ౨ చేకే, చకాతే॥ చేకిరే ॥ ౩ చకితా (సే;హే) ౪చ

కిష్యతే ॥ ౫ చకతాం॥ ౬ అచకత॥ ౭ చకేత॥ ౮ చకిషీష్ట (ధ్వం) ౯

అచకిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అచకిష్యత॥

ఘటాదౌ తృప్తిమాత్రేమిత్త్వార్థంపరస్మైపదిష్వనువాదాత్పర

స్మైపదమపి ॥ ౧చకతి॥౨చచాక॥ చేకతుః॥ చేకుః ॥ ౩చకితా,సి ॥౪

చకిష్యతి॥ ౫ చకతు॥ ౬ అచకత్॥ ౭ చకేత్ ॥౮ చక్యాత్ ॥ ౯ అ

చాకీత్। అచకీత్ ॥ ౧౦ అచకిష్యత్ ॥

భావే—౧ చక్యతే॥ ౫ చక్యతాం ॥ ౬ అచక్యత॥౭ చక్యేత ॥ ౯

అచాకీతివిశేషః ॥ శేషంకర్తృలకారస్యాత్మనేపదవత్ ॥ణౌతృప్తిమాత్రే

మిత్త్వాద్ధ్రస్వేకర్తృకర్మణోఃకఖతివత్ ॥ పు ౧౮౪।౧౮౫॥ తృప్తే

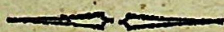
రన్యత్రకకతివత్ పు౪౭౪౨ ॥ సన్యఙ్యఙ్లుకుసర్వేభ్యః కృత్సుచ

కకతివత్ । సన్నంతాత్పరస్మైపదమాత్మనేపదంచ ॥

చడి కోపే ॥ అకర్మకః॥ సేట్ ఆత్మనేపదీ

చండతే-చచండఇత్యాదికంకతివత్ ॥

చయ-గతౌ॥అకర్మకః॥సేట్ ॥ ఆత్మనేపదీ.

చయతే, చేయే, చేయాతే, చేయిరే, చయితేత్యాదికకతివత్ ॥

౪-౭౬।౪-౩-౮౧॥ యఙ్లుకి ॥ చాచయీతి। చాచతి। చాచతః। చాచయతీత్యాది ॥

చేష్ట, చేష్టాయాం ॥ అకర్మకః, సేట్ ఆత్మనేపదీ

చేష్టతే। చిచేష్టఇత్యాది క్లైతివత్ ౪౪౫ ॥ ణౌచఙి అచచేష్టత్। అచిచేష్టత్,త। విభాషావేష్టిచేష్ట్యోరిత్యభ్యాసస్యాత్వం వా ॥

—ఇతి చాదయః—

జభీ గాత్రవినామే ॥ అకర్మకః సేట్ ఆత్మనేపదీ

రధిజభోరచీతినుమ్ ॥ ౧ జమ్భతే ॥ ౨ జజమ్భే ॥ ౩ జమ్భితా-సే-హే ॥ ౪ జమ్భిష్యతే ॥ ౫ జంభతాం ॥ ౬ అజంభత । ౭ జంభత ౮ జమ్భిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అజంభిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అజంభిష్యత ॥

భావే—౧ జభ్యతే ॥ ౫ జభ్యతాం॥ ౬ అజభ్యత॥ ౭ జభ్యేత॥ ౯ అజంభీతి విశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్ ॥ ణౌ కర్త్రకర్మణోః సనిచ కంకతివత్ ॥ ౪-౩-౮౦।౪-౩-౮౯ ॥ గర్హితంజంభతఇత్యర్థే లుపసదచర జపజభేత్యాదినా ॥

యఙి-జపజభదహదశేత్యాదినాభ్యాసస్యనుకి । ౧జంజభ్యతే। ౨ జంజభాంచక్రే (బభూవ ॥ ఆస)॥ ౩ జంజభితా।సే,హే। ౪ జంజభిష్యతే ॥ ౫ జంజభ్యతాం। ౬ అజంజభ్యత । ౭ జంజభ్యేత- జంజభిషీష్ట। (ధ్వం) ౯ అజంజభిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం)అజంజభిష్యత ॥

యఙ్లుకి—జంజమ్భీతి। జంజబ్ధి। జంజబ్ధః । జంజంభతీత్యాది।సర్వేభ్యః కృత్సుకంకతివత్ ॥ కేవలాత్కృత్సు। జంభితవ్యం। జంభనీయం। పోరదుపధాదితియత్ । జభ్యః । శ్వీదితఇతినేట్ । జబ్ధః। జబ్ధవాన్ జంభమానః। జంభిష్యమాణః। జంభితుం। జబ్ధిః జంభనం। జంభిత్వా ప్రజభ్య । జంభంజంభం। జంభిత్వాజంభిత్వా ॥ యఙంతాత్తవ్యదాదిషు జంజభితవ్యమిత్యాదిషునుమభావః । యఙ్లుగంతాచ్చాజాదౌ చాకంకితవ్యమిత్యాదివజ్జంజంభితవ్యమిత్యాదిషు నుమ్నవిశేషః॥

జత్రృ-భాసనే- అకర్మకః। సేట్ । ఆత్మనేపదీ

జోతతే। జజతఇత్యాదికోకతివత్ ౪౩౯ ॥ ణౌచఙి॥ అజజోతత్ త।

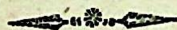

జృభి-గాత్రవినామే॥అకర్మకః ॥ సేట్।ఆత్మనేపదీ

౧ జృంభతే॥ ౨ జజృమ్భే॥ ౩ జృమ్భితా (సేహే) ౪ జృమ్భిష్యతే ॥ ౫ జృంభతాం।౬ అజృంభత ॥ ౭ జృమ్భేత॥ ౮ జృమ్భిషీష్ట(ధ్వం) ౯ అజృమ్భిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అజృమ్భిష్యత॥

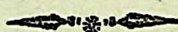
భావే—౧ జృంభ్యతే॥ ౫ జృంభ్యతాం॥ ౬ అజృంభ్యత॥ ౭ జృంభ్యేత ॥ ౯ అజృమ్భితి విశేషః । శేషంప్రాగ్వత్ ॥

ణౌకర్తృకర్మణోన్నన్యజ్యఙ్లుక్షు సర్వేభ్యఃకృత్సుచ గృంజతివత్ ॥ పు ౪౨౩ ॥ ౪౨౪॥ ౪౨౫ ॥ కేవలాత్ సన్నంతాచ్చాత్మనే పదం విశేషః॥

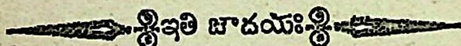
జేషృ-గతౌ- సకర్మకః సేట్ ఆత్మనేపదీ

జేషతే- జిజేషఇత్యాది క్లైనతివత్ ॥ ణౌచఙి॥ అజిజేషత్ త॥

జేహృ-ప్రయత్నే- అకర్మకః ॥ సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

జేహతే। జిజేహఇత్యాది క్లైకతివత్ ॥౪౪౫॥ ణౌచఙి॥అజిజేహత్ త

ఇతి జాదయః

టికృ-గత్యర్థః- అకర్మకః ॥ సేట్ ఆత్మనేపదీ

టేకతే ॥ టిటికఇత్యాదిక్ష్వేదతివత్ ॥ పు ౪౩౭,౪౩౮ ॥ లుఙితు సాత్మనేపదవికల్పః ॥ ణౌచఙి-అటిటేకత్-త॥నిష్ఠాయాం నేడ్విషేధకిత్త్వవికల్పౌ ॥ టికితః-టేకితవాన్ ॥

టీకృ-గత్యర్థః-అకర్మకః సేట్ । ఆత్మనేపదీ

౧ టీకతే॥ ౨ టిటీకే ॥ ౩ టీకితా (సే,హే) ౪ టీకిష్యతే ॥ ౫ టీక

తాం॥ ౬ అటీకత॥ ౭ టీకేత ॥ ౮ టీకిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అటీకిష్ట (ధ్వం ధ్వం) ౧౦ అటీకిష్యత ॥

భావే—౧ టీక్యతే॥౫ టీక్యతాం। ౬ అటీక్యత ॥౭ టీక్యేత ౯ అటీకీతి విశేషః॥ శేషంప్రాగ్వత్ ॥ ణౌ- కర్తృకర్మణోస్సన్యఙ్యఙ్లుక్షు సర్వేభ్యః కృత్సుచక్లీబతివత్ ॥౪౩౮ పు॥

ఢౌకృ గత్యర్థః॥ అకర్మకః సేట్ ఆత్మనేపదీ

౧ఢౌకతే। ౨ డుఢౌకే। ౩ ఢౌకితా(సేవా) ౪ ఢౌకిష్యతే॥౫ ఢౌకతాం ॥ ౬ అఢౌకత ॥ ౭ ఢౌకేత ॥ ౮ ఢౌకిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అఢౌకిష్ట(ధ్వం,ధ్వం) ౧౦ అఢౌకిష్యత ॥

భావే—౧ ఢౌక్యతే ॥ ౫ ఢౌక్యతాం ॥ ౬ అఢౌక్యత ॥ ౭ ఢౌక్యేత ॥ ౯ అఢౌకీతి విశేషః॥ణౌ-కర్తృకర్మణోస్సన్యఙ్యఙ్లుక్షు సర్వేభ్యః కృత్సుచ ధోరతివత్ ॥ పు, ౩౦౬,౩౦౭,౩౦౮ ॥ కేవలాత్సన్నంతాచ్చాత్మనేపదం విశేషః ॥

ణభ-హింసాయాం॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ నభతే ॥ ౨ నేభే-నేభాతే-నేభిరే ॥ నభితేత్యాది సర్వం కకతివత్॥ పు,౪౬౭,౪౬౮ ॥ లుఙి-ద్యుతాదిత్వాత్పరస్మైపదంవా॥ తదాపుషాదిత్యాదినా చ్లేరఙ్ ॥ అనభత్-అనభతాం-అనభన్ ॥ అనభిష్ట (ధ్వం, ధ్వం) ఇతివిశేషః ॥

ణయ-గతౌ,అకర్మకః॥సేట్,ఆత్మనేపదీ.

నయతే ॥ నేయే నేయాతే-నేయిరే ॥ నయితేత్యాది ॥ లుఙి- అనయిష్ట(ధ్వం,ధ్వం) శేషంకకతివత్॥ యఙి-నానయ్యతే ॥ యఙ్లుకి-నానయీతి-నానతి-నానతః-నానయతీత్యాది ॥

ణస-కౌటిల్యే,అకర్మకః,సేట్,ఆత్మనేపదీ

నసతే ॥ నేసే-నేసాతే-నేసిరే॥నసితేత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥

ణాసృ-శబ్దే॥ అకర్మకః॥ సేట్, ఆత్మనేపదీ

నాసతే ॥ ననాసే ॥ నాసితేత్యాదికాశతివత్ ॥ పు, ౪౯౬, ౪౯౭ ॥

ణౌచఙి-అననాసత్-త ॥

ణేషృ-గతౌ, అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

నేషతే ॥ నినేష ఇత్యాదిక్లేశతివత్ ॥ పు౪౪౫॥ ణౌచఙి-అనినేషత్-త ॥

ఇతిణాదయః

తకి-గత్యర్థః, అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

తంకతే ॥ తతంక ఇత్యాదికంకతివత్ ॥ పు ౪౨౮-౪౨౯ ॥

తడి-తాడనే, సకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

తండతే ॥ తతండ ఇత్యాదికంకతివత్॥

త్రపూష్-లజ్జాయాం, అకర్మకః, వేట్, ఆత్మనేపదీ

౧ త్రపతే ॥ తౄఫలభజత్రపశ్చేత్యేత్వాభ్యాసలోపౌ ॥ ౨. త్రేపే-త్రేపాతే, త్రేపిరే ॥ త్రేపిషే-త్రేప్సే-త్రేపిధ్వే-త్రేబ్ధ్వే ॥ త్రేపివహే-త్రేప్వహే-త్రేపిమహే-త్రేప్మహే ॥ ౩ త్రపితా (సే, హే) త్రప్తా (సే, హే) ౪ త్రపిష్యతే-త్రప్స్యతే ॥ ౫ త్రపతాం ॥ ౬ అత్రపత॥ ౭ త్రపేత ॥ ౮ త్రపిషీష్ట-ధ్వం ॥ త్రప్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అత్రపిష్ట (ఢ్వం ధ్వం) అత్రప్త-అత్రప్సాతాం-అత్రప్సత ॥ అత్రబ్ధాః-అత్రప్సాథాం-అత్రబ్ధ్వం ॥ అత్రప్సి-అత్రప్స్వహి-అత్రప్స్మహి ॥ ౧౦ అత్రపిష్యత-అత్రప్స్యత ॥

భావే—౧ త్రప్యతే ॥ ౫ త్రప్యతాం ॥ ౬ అత్రప్యత ॥ ౭ త్రప్యేత ॥ ౯ అత్రాపీతి విశేషః ॥ శేషం ప్రాగ్వత్ ॥ దళివలిస్ఖలిరణిధ్వని త్రపిక్షపయశ్చేతి ణౌ మిత్త్వాద్ధ్రస్వః కర్తృకర్మణోః క్షపయతివత్ ॥ పు౧౨౫

సని—౧ తిత్రపిషతే-తిత్రప్సతే ॥ ౨ తిత్రపిషాంచక్రే-తిత్రప్సాఞ్చక్రే (బభూవ, ఆస) ౩ తిత్రపిషితా (సే, హే) తిత్రప్సితా (సే, హే)

౪ తిత్రపిషిష్యతే-తిత్రప్సిష్యతే ॥ ౫ తిత్రపిషతాం-తిత్రప్సతాం॥ ౬ అతిత్రపిషత-అతిత్రప్సత ॥ ౭ తిత్రపిషేత-తిత్రప్సేత ॥ ౮ తిత్రపిషిషీష్ట-ధ్వం ॥ తిత్రప్సిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అతిత్రపిషిష్ట (ధ్వం,ఢ్వం) అతిత్రప్సిష్ట(ధ్వం,ఢ్వం) ౧౦ అతిత్రపిషిష్యత-అతిత్రప్సిష్యత ॥ యఙ్యఙ్లుకోః కఖితివత్ ॥ పు ౧౮౫

కేవలాత్కృత్సు ॥ త్రపితవ్యం-త్రప్తవ్యం, త్రపణీయం, త్రాప్యం ఆసుయువపిరపిలపిత్రపిచమశ్చేతిణ్యత్ ॥ త్రప్తః- త్రప్తవాన్, త్రపమాణః, త్రపిష్యమాణః, త్రప్స్యమానః, త్రపితుం,త్రప్తుం, త్రప్తిః, త్రపణం, త్రపిత్వా, త్రప్త్వా, పరిత్రప్య, త్రాపంత్రాపం; త్రపిత్వా త్రపిత్వా, త్రప్త్వాత్రప్త్వా ॥

ణ్యంతాత్ క్షపయతివత్, పు ౧౯౦ ॥ ప్రాగుక్తద్విరూపసన్నంతాత్ త్రిపిషితవ్యం తిత్రప్సితవ్యమిత్యాదికం కతివత్, పు ౨౭-౪౨౮, యఙం తాద్యఙ్లుగంతాచ్చ కఖితివత్, పు ౧౮౭.

తయ-గతౌ, అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

తయతే । తేయే-తేయాతే-తేయిరే । తయితేత్యాదికకతివత్ ॥ యఙ్లుకి- తాతయీతి, తాతతి, తాతతః, తాతయీతీత్యాది.

ఞి-త్వరా-సంభ్రమే, అకర్మకః. సేట్, ఆత్మనేపదీ

౧ త్వరతే । ౨ తత్వరే । ౩ త్వరితా(సే,హే) ౪ త్వరిష్యతే । ౫ త్వరతాం । ౬ అత్వరత । ౭ త్వరేత । ౮ త్వరిషీష్ట (ధ్వం,ఢ్వం) ౯ అత్వరిష్ట(ధ్వం;ఢ్వం)౧౦ అత్వరిష్యత.

భావే—౧ త్వర్యతే । ౫ త్వర్యతాం । ౬ అత్వర్యత । ౭ త్వర్యేత । ౯ అత్వారిః ఇతి విశేషః । శేషం ప్రాగ్వత్.

ణౌ-ఘటాదిత్వేన మిత్త్వాద్ధ్రస్వే కర్తృకర్మణోర్జ్వరతివత్ ।

పు ౨౬౫, ౨౬౬ । లుఙి-అత్ర స్మృదృత్వరప్రథమ్రదస్తౄస్పశామిత్యభ్యాసస్యాత్త్వం । అతత్వరత్-త । సని- తిత్వరిషతఇత్యాద్యాత్మనేపదమ్ । యఙి- తాత్వర్యతఇత్యాది జ్వరతివత్ । పు ౨౬౬, యఙ్లుకి- తాత్వరీతి, తాతూర్తి, తాతూర్తః, తాత్వరతీత్యాది । ఝలాదౌ ప్రత్యయే జ్వరత్వరేత్యాదినోపధావకారయోరూఠ్ । కృత్సు-త్వరితవ్యం, త్వరణీయం, త్వార్యం, ఆదితశ్చేతిణ్ణిషేధే ప్రాప్తే రుష్యమత్వరసంఘుషాస్వనామితీడ్వా । ఇడభావే - జ్వరత్వరేత్యాదినా ఊఠ్ । తూర్ణః, తూర్ణవాన్, త్వరితః, త్వరితవాన్, తూర్ణః, సః - క్షిప్రః క్త ఇతి వర్తమానే క్తః ॥ తూర్ణం త్వరితం వా తేన । ప్రతూర్ణః । ప్రత్వరితః । ప్రతూర్ణవాన్ । ప్రత్వరితవాన్ । త్వరితుం ప్రక్రాన్త ఇత్యర్థః । ఇదమస్య తూర్ణం త్వరితం వా । క్తోఽధికరణే చేత్యాదినాధికరణే క్తః । త్వరమాణః । త్వరిష్యమాణః । త్వరితుం । తూర్ణం । త్వరితం । త్వరణం । త్వరిత్వా । ప్రత్వర్య । త్వారంత్వారం । త్వరిత్వాత్వరిత్వా ॥

ణ్యన్తాత్సన్నన్తాద్యఙన్తాద్యఙ్లుగన్తాచ్చ జ్వరతివత్, పు ౨౬౬, ౨౬౭

తాయృ-సంతానపాలనయోః, సంతానః-ప్రబన్ధః, సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ ఆత్మ

తాయతే । తతాయే । తాయితేత్యాదిక్ష్మాయతివత్, పు ౪౩౬, లుఙి-అతాయి-అతాయిష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ఏకవచనే తశబ్దే పరే దీపజనబుధేత్యాదినా చ్లేశ్చిణ్వా ॥ ణౌచఙి-అతతాయత్-త ॥ యఙ్లుకి- తాతాయీతి । తాతాతి । తాతాతః । తాతాయతీత్యాది.

తికృ-గత్యర్థః ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ । ఆత్మనేదీ

తేకతే । తితికే । తేకితేత్యాదిశ్వేదతివత్ ॥ పు ౪౩౭, ౪౩౮ ॥ లుఙి తు సత్వవికల్పః ॥ అతేకిష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ణౌచఙి-అతితేకత్-త.

తిజ-నిశానే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ.
అస్మాత్క్షమార్థాద్గుప్తిజ్కిద్భ్యస్సనితినిత్యంస్వార్థేసన్ప్రత్యయః॥
తితిక్షతే । తితిక్షాంచక్రఇత్యాదిసర్వంజుగుప్సతివత్ ॥ పు ౪౪౯

తిపృ-క్షరణార్థః॥సకర్మకః॥అనిట్॥ ఆత్మనేపదీ
౧ తేపతే॥ ౨ తితిపే-తితిపిషే-తితిపిధ్వే॥తితిపివహే,తితిపిమహే॥
౩ తేప్తా(సే,హే) ౪ తేప్స్యతే ॥ ౫ తేపతాం ॥ ౬ అతేపత ॥ ౭ తేపేత॥
౮ తిప్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అతిప్త-అతిప్సాతాం-అతిప్సత॥ ౧౦ అతేప్స్యత
కర్మణి—౧ తిప్యతే ॥ ౫ తిప్యతాం ॥ ౬ అతిప్యత ॥ ౭ తిప్యేత॥
౯ అతేపీతి విశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్ ॥ ణౌ కర్తృకర్మణోస్తుదన్తా
త్ప్రత్యయశ్చ తేపయతివత్ ॥ పు ౪౫౭ ॥ సని తితిప్సతఇత్యాదితేపతే
రనిట్రూపవత్ ॥ యఙంతాద్యఙ్లుగంతాచ్చతేపతివత్ ॥

తిక్కృ-గత్యర్థః॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ
తిక్కతే । తితిక్కఇత్యాదిక్లీబతివత్ ॥ పు ౪౩౮ ॥

తుడి తోడనే॥తోడన-దారణంహింసనంచ॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేప
తుండతఇత్యాదిక్లిందతివత్ ॥ పు ౪౩౭.

తుభ-హింసాయాం॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ
తోభతే। తుతుభే । అతుభత్ । అతోభిష్ట (ధ్వం.ఢ్వం) ఇత్యాదితో
భతివత్ ॥ పు ౪౪౦.

తెపృ-క్షరణార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ
తెపతే । తితెపఇత్యాదిక్లేశతివత్॥పు ౪౪౫.ణౌచఙి-అతితెపత్-త

తేవృ-దేవనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

తేవతే। తితేవఇత్యాదిపాఙ్గ్వత్॥ ఊడ్భావివకారాంతత్వాన్నా
స్య యఙ్లుక్ ॥

త్రౌకృ-గత్యర్థః॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

త్రౌకతే। తుత్రౌకఇత్యాదిఢౌకతివత్॥ ఇతితాదయః॥

దద-దానే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ.

దదతే। దదదే-దదదాతే-దదదిరే॥ నశసదదవాదిగుణానామిత్యే
త్వాభ్యాసలోపప్రతిషేధః॥ దదితేత్యాదికకతివత్॥ పు ౪౭౭.౪౭౮

దధ-ధారణే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

దధతే। దేధే-దేధాతే-దేధిరే॥ దధితేత్యాదిపూర్వవత్॥

దయ-దానగతిరక్షణహింసాదానేషు॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

దయతే। దయాంచక్రే(బభూవ,ఆస) దయాయాస శ్చేత్యామ్॥ద
యితేత్యాదికకతివత్॥

దక్ష-వృద్ధౌ॥శీఘ్రార్థే చ॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

దక్షతే। దదక్షఇత్యాదికత్థతివత్॥ పు ౪౩౦॥ యఙ్లుకి- దాదక్షీ
తి॥ దాదష్టి। దాదష్టః। దాదక్షతీత్యాది। అస్యైవఘటాదావను
వాదేన గతిహింసనార్థేఽమిత్త్వసామర్థ్యాదనుపధాత్వేఽపి ణ్యన్తా
త్కర్మణికితాస్యాదాచిణ్ణములోరితిదీర్ఘవికల్పే దాక్షితా దక్షితా ద
క్షయితేత్యాదిక్షజివత్॥ పు ౪౭౫,౪౩౦.

ధ్రాఘృ-సామర్థ్యే॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

ధ్రాఘతే। దధ్రాఘఇత్యాదిసర్వంకాశతివత్॥

ద్రాహృ-నిద్రాక్షయే॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

ద్రాహతే । దద్రాహఇత్యాదికాశతివత్ ॥ పు ౪౩౬,౪౩౭.

ధ్రాడృ-విశరణే॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

ధ్రాడతే । దధ్రాడఇత్యాదికాశతివత్.

దీక్ష-మౌండ్యేజ్యోపనయననియమవ్రతాదేశేషు॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మ॥

దీక్షతే । దిదీక్షఇత్యాదిక్లీబతివత్ ॥పు ౪౩౮ ॥ యఙ్లుకి-దేదీక్షీతి ॥ దేదీష్టి । దేదీష్టః । దేదీక్షతీత్యాది ॥

ద్యుత-దీప్తౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ ద్యోతతే । దిద్యుతఇత్యాదిశ్వోభతివత్ ॥ ద్యుతిస్వాప్యోరిత్యుత్వం॥పు ౪౪౦ ॥ అద్యుతత్ । అద్యోతిష్ట(ష్వం,ధ్వం) ద్యుద్భ్యోలుఙీతిపరస్మైపదంవా॥ ణిచశ్చేత్యుపగ్రహః ॥ ణ్యంతాత్కర్తృగకర్మణో స్సనన్యఙ్యఙ్లుక్షు ణ్యంతాత్సన్నంతాద్యఙంతాద్యఙ్లుగంతాచ్చకృత్సుశ్వోభతివత్ ॥ ణ్యంతాల్లుఙి-అదిద్యుతత్-త॥సని-దిద్యుతిషతే-దిద్యోతిషతే యఙి-దేద్యుత్యతే॥యఙ్లుకి-దేద్యుతీతి-దేద్యోత్తి-దేద్యుత్తః,దేద్యుతతీత్యాది॥కేవలాత్కృత్సు॥ద్యోతితవ్యం, ద్యోతనీయం,ద్యోత్యం, ద్యుతితం,ద్యుతితవాన్, ద్యోతితం॥ద్యుతితం వా భావే॥ప్రద్యుతితః,ప్రద్యోతితః,ప్రద్యుతితవాన్, ప్రద్యోతితవాన్, ఇదమస్యద్యుతితం,ద్యోతమానః, ద్యోతిష్యమాణః, ద్యోతితుం, ద్యుతితం,ద్యోతనం, ద్యుతిత్వా, ద్యోతిత్వా, ప్రద్యుత్య, ప్రద్యోత్య, ద్యోతంద్యోతం, ద్యుతిత్వా ద్యుతిత్వా, ద్యోతిత్వాద్యోతిత్వా.

ద్రేకృ-శబ్దోత్సాహయోః॥ ఉత్సాహోవృద్ధిరౌన్నత్యంచ

అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

ద్రేకతే । దిద్రేకఇత్యాదిక్లోశతివత్ - పు౪౪౫-ణౌచఙి-అదిద్రేకత్-త.

దేవృ, దేవనే, అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

దేవతే। దిదేవ ఇత్యాది క్లేశతివత్, కాచజి-అది దేవత్ -త॥డోడ్బ్ర

వివకారాంతత్వాన్నాస్త్యయజ్లుక్॥ ——ఇతి వాదయః——

ధ్వంసు, అవస్రంసనే॥ గతౌచ, అవస్రంసనే-అకర్మకః

గతౌ సకర్మకః॥ సేట్, ఆత్మనేపదీ

౧ ధ్వంసతే॥ ౨ దధ్వంసే- ౩ ధ్వంసితా (సే, హే) ౪ ధ్వంసిష్యతే ౫ ధ్వంసతాం ॥ ౬ అధ్వంసత ॥ ౭ ధ్వంసేత ॥ ౮ ధ్వంసిషీష్ట ధ్వం ౯ అధ్వసత్ । అధ్వంసిష్ట (ధ్వం-ధ్వం) ద్యుద్భ్యోలుజీతి పరస్మైప దంవా । పరస్మైపదె పుషాదీత్యాదినా జీనలోపః ॥౧౦ అధ్వంసిష్యత

భావే—౧ ధ్వస్యతే ॥ ౫ధ్వస్యతాం ॥ ౬ అధ్వస్యత ॥ ౭ ధ్వస్యేత ॥ ౯ అధ్వంసీతి విశేషః । శేషంప్రాగ్వత్ ॥ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోః క్లిందతివత్ ॥ ౪౩౭॥ సని, క్లిందతివత్ ॥ యఙంతాద్యఙ్లుగంతాచ్చ పనీపత్యతఇత్యాదివద్దనీధ్వస్యతే ॥ దనీధ్వంసీతి, దనీధ్వంస్తి, దనీధ్వస్తః, దనీధ్వసతీత్యాది ॥ ౩౦౧ । ౩౧౧ ॥ కేవలాణ్ణ్యంతాత్సన్నంతాచ్చ కృత్సుక్లిందతివత్ । కెవలాన్నిష్ఠాయాం । ధ్వస్తః। ధ్వస్తవాన్ ధ్వస్త్వా। ధ్వంసిత్వా ॥ యఙంతాద్యఙ్లుగంతాచ్చదనీధ్వసితవ్యం॥ దనీధ్వసనీయం, దనీధ్వంసితవ్యం, దనీధ్వంసనీయమిత్యాది పతతివత్ యఙ్లుగంతాచ్ఛతరి। దనీధ్వసదిత్యాదౌ నలోపః-పు॥౬౧౧.

ధ్రిఘృ ఇతికేచిత్ ॥ సామర్థ్యఇత్యర్థః । అకర్మకః

సేట్ ఆత్మనేపదీ

ధ్రిఘతే । దధ్రిఘఇత్యాదికాశతివత్ ॥

ధ్రిదృ- విశరణే ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ఆత్మనేపదీ

ధ్రిదతే । దధ్రిదఇత్యాదికాశతివత్ ॥౪౩౮। ౪౩౭॥

ధిక్ష సందీపనక్లేశనజీవనేషు ॥ సకర్మకః సేట్ ఆత్మనేపదీ
౧ ధిక్షతే ॥ ౨ దిధిక్షే ॥ ౩ ధిక్షితా ॥ సే। షే॥ ౪ ధిక్షిష్యతే । ౫
ధిక్షతాం ॥ ౬ అధిక్షత ॥ ౭ ధిక్షేత ॥ ౮ ధిక్షిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అధిక్షి
ష్ట । ఢ్వం। ధ్వం ॥ ౧౦ అధిక్షిష్యత ॥

కర్మణి—౧ ధిక్ష్యతే ॥ ౫ ధిక్ష్యతాం । ౬ అధిక్ష్యత ॥ ౭ ధి
క్షేయత ॥ ౯ అధిక్షీతి విశేషః ॥ శేషం ప్రాగ్వత్ । ణ్యంతాత్ కర్తృ
కర్మణోస్సన్యజ్యఙ్లుకుసర్వేభ్యః కృత్సు దిక్షిదతివత్ ॥౪౩౭ ॥

ధుక్ష-సందీపనక్లేశనజీవనేషు ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ ఆత్మనేపదీ
ధుక్షతే । దుధుక్షఇత్యాది ప్రాగ్వత్ ॥
ధ్రీక్ష- శబ్దోత్సాహయోః ॥ ఉత్సాహోవృద్ధిరౌన్నత

అకర్మకః ॥ సేట్ ఆత్మనేపదీ
ధ్రీక్షతే ॥ దిధ్రీక్షఇత్యాది క్లేశతివత్ ॥ ౪౪౫ ఇతి ధాదయః

నాధృ - నాథృ, యాచ్ఞోపతాపైశ్వర్యాశీష్షు ॥ సకర్మకౌ ॥
సేటౌ ఆత్మనేపదినౌ
నాధతే, ననాధే, నాధితేత్యాది, అస్యాశిష్యేవ థ ఇతి వాచ్యమిత్యా
శిష్యేవాత్మనేపదం ॥ అన్యత్రపరస్మైపదే నాథతి ననాథేత్యాది, క
థం నాథసేకిముపతంసహానాథృతామితి ॥ నాథస ఇతిపాఠ్యః ॥ నాథతే ॥
ననాథే ॥ నాథితేత్యాది కాశతివత్ ౪౩౬ ॥ ౪౩౭ ॥ ణౌచఙి, అననాథ
త్, త, అననాథత్, త ఇతి నాదయః

పచి, విస్తారవచనే సకర్మకః ॥ సేట్ ఆత్మనేపదీ
పఞ్చతే, పపంచ ఇత్యాది కమ్పతివత్ ॥౪౩౧॥౪౩౨ ॥

పడి, గతౌ, అకర్మకః, సేట్ ఆత్మనేపదీ

పండతే, పపండఇత్యాదిచకంపతివత్ ॥

పణ, వ్యవహారేస్తుతౌచ, సకర్మకః॥ సేట్ ఆత్మనేపదీ

వక్ష్యమాణేనపనినాసాహచర్యాదస్యాపిస్తుతావేవగుపూధూపే త్యాదినాయప్రత్యయస్సాన్వర్థః, స్తుతావనుబంధస్యకేవలేచరితార్థత్వా దాయప్రత్యయాంతాన్నాత్మనేపదం ॥

౧ పణాయతి ॥ ౨ పణాయాంచకార (బభూవ) ఆస) పేణే । పేణాతే, పేణిరే, ౩ పణాయితా-సి॥ పణితా (సే, హే) ౪ పణాయిష్యతి పణిష్యతే ॥ ౫ పణాయతు॥ ౬ అపణాయత్ ॥ ౭ పణాయేత్॥ ౮ పణాయ్యాత్॥ పణిషీష్ట ॥ధ్వం॥ ౯ అపణాయీత్॥ అపణిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అపణాయిష్యత్, అపణిష్యత॥

వ్యవహారేతు॥ ౧ పణతే॥ ౨ పేణే ॥ పేణాతే ॥ ౩ పణితా (సే, హే) ౪ పణిష్యతే ॥ ౫ పణతాం ॥ ౬ అపణత ॥ ౭ పణేత ॥ ౮ పణిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అపణిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అపణిష్యత ॥

స్తుతౌ॥ కర్మణి॥ ౧ పణాయ్యతే, పణ్యతే॥ ౨ పణాయాంచక్రే బభూవే॥ ఆసే॥ పేణే ॥ ౪ పణాయితా (సే, హే) పణితా(సే, హే) పణాయిష్యతే- పణిష్యతే ॥ ౫ పణాయ్యతాం- పణ్యతాం ॥ ౬ అపణాయ్యత, అపణ్యత ॥ ౭ పణాయ్యేత, పణ్యేత ॥ ౮ పణాయిషీష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) పణిషీష్ట॥ధ్వం ॥ ౯ అపణాయి, అపణాయిషాతాం ॥ఢ్వం,ధ్వం॥ అపాణి. అపణిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అపణాయిష్యత, అపణిష్యత ॥

వ్యవహారేతు కర్మణీదమేవాయప్రత్యయరహితంరూపం బోధ్యం ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోః పణాయయతి- తే ॥ పాణయతి, తే ॥ పణాయ్యతే ॥ పణ్యతఇత్యాది ధూపాయతివత్ ॥ వ్యవహారేతుఆయప్రత్యయరహితధూపాయతివత్ ॥ పు ౩౦౩,౩౦౪

సని, పిపణాయిషతీత్యాదిదుధూపాయిషతీత్యాదివత్ ॥ ౩౦౩-౩౦౪-౩౦౫,౩౦౬ ॥ పక్షాంతరే వ్యవహారేపి పిపణిషతఇత్యాద్యాత్మనేపదమ్ ॥ యఙ్- పంపణ్యతఇత్యాదిదందహ్యతఇత్యాదివత్ ॥ ఆయప్రత్యయాంత ధాతోరనేకాచ్త్వాన్నయఙ్. ఆయప్రత్యయాభావేయఙ్- పంపణ్యతఇత్యాదిదందహ్యతఇత్యాదివత్ పు ౪౯౮. యఙ్లుకి- పంపణీతి, పంపంటి, పంపాంటః, పంపణతీత్యాది ॥ కేవలాత్పనన్తాద్వ్యఞ్జనాంతాద్యఙ్లుగన్తాచ్చ కృత్సుధూపాయతివత్ ॥ ఆయప్రత్యయరహితాత్తుస్తుత్యర్థాత్కేవలాత్ణ్యతిపాణ్యః । స్తుత్యర్హ ఇత్యర్థః । అన్యత్ర పణ్యాగాః । వ్యవహర్తవ్యేత్యర్థః । అవద్యపణ్యవర్యాగర్హ్యపణితవ్యానిరోధేష్వితియత్ । ఆయప్రత్యయరహితాత్కేవలాత్సనన్తాత్కేవలాచ్చ శానచ్- పణమానః, పణిష్యమాణః, పిపణిషమాణః, పిపణిషిష్యమాణఇతివిశేషః ॥

ప్రథ-ప్రఖ్యానే, అకర్మకః ॥ సేట్, ఆత్మనేపదీ

ప్రథతే, పప్రథఇత్యాదిఅనిడూర్ణుప్రవర్జం సర్వం త్రపతివత్ ॥ ౪౫౬, ౪౫౭ ణౌచఙ్-అపప్రథత్-త ॥ అత్సౄదౄత్వరప్రథమ్రదస్తౄస్పశామిత్యభ్యాసస్యాత్త్వమ్.

పర్ద; కుత్సితేశబ్దే, గుదరవఇత్యర్థః, అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

పర్దతే । పపర్దఇత్యాదికత్థతివత్ ॥ పు ౪౩౦.

పన-చ, స్తుతావిత్యేవసంబధ్యతే, పృథఙ్నిర్దేశాత్

సకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

ఆయప్రత్యయాంతాన్నాత్మనేపదమ్ ॥ పనాయతి, పనతే, పనాయాంచకార(బభూవ,ఆస) పేనఇత్యాదిసర్వంపణాయతివత్.

పయ-గతౌ, అకర్మకః; సేట్, ఆత్మనేపదీ

పయతే । పేయే-పేయాతే-పేయిరే । పయితేత్యాదికకతివత్,

పు ౪౭౨,౪౭౮.

ప్రస-విస్తారే,సకర్మకః, సేట్.ఆత్మనేపదీ

ప్రసతే । పప్రస ఇత్యాదిసర్వమనిడూప్రపరహితత్రపతివత్.౪౫౬,౪౫౭

ఓ-ప్యాయీ-వృద్ధౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ.

౧ ప్యాయతే ॥ లిడ్యఙోశ్చేతిపీభావః ॥ ౨ పిప్యే- పిప్యాతే- పిప్యిరే ॥ పిప్యిషే-పిప్యిఢ్వే-ధ్వే ॥ పిప్యివహే-పిప్యిమహే ॥ ౩ ప్యాయితా(సే,హే) ౪ ప్యాయిష్యతే ॥ ౫ ప్యాయతాం ॥ ౬ అప్యాయత ॥ ౭ ప్యాయేత ॥ ౮ ప్యాయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అప్యాయి-అప్యాయిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) దీపజనబుధపూరితాయిప్యాయిభ్యోఽన్యతరస్యామితిచ్లేశ్చిణ్వా ॥ ౧౦ అప్యాయిష్యత.

భావే—౧ ప్యాయ్యతే ॥ ౫ ప్యాయ్యతాం ॥ ౬ అప్యాయ్యత ॥ ౭ ప్యాయ్యేత ॥ ౯ అప్యాయీతివిశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్ ॥ ణౌ- కర్తృకర్మణోః ప్యాయయతి-తే॥ఇత్యాది ॥ సని- పిప్యాయిషత ఇత్యాది ॥ యఙిపీభావే పేపీయత ఇత్యాది స్ఫాయతివత్ ॥పు ౪౩౬ ॥ యఙ్లుకి- పాప్యాయీతి, పాప్యాతి, పాప్యాతః, పాప్యాయతీత్యాది ॥ కేవలాత్కృత్సు-ప్యాయితవ్యం, ప్యాయనీయం, ప్యాయ్యం, ప్యాయః పీనిష్ఠాయామితి పీభావస్యవ్యవస్థితవిభాషత్వాత్ప్రాఙ్గే వాచ్యేనిత్యంపీభావః ॥ పీనం । ముఖం । అన్యత్ర ప్యానః పీనః స్వేదః ॥ ప్రప్యానః । సోపసర్గస్య నేతి నపీభావః । ఓదితశ్చేతి నిష్ఠానత్వం ॥ ఆఙ్పూర్వస్యాంధూధసోస్స్యాదేవ ॥ ఆపీనోఽంధుః । అపీనమూధః । పీనవాన్ । ప్యాయమానః । ప్యాయిష్యమాణః । ప్యాయితుం। ప్యానం । పీనం । ప్యాయకం । ప్యాయిత్వా । ప్రప్యాయ్య ।ప్యాయంప్యాయం । ప్యాయిత్వాప్యాయిత్వా.

ణ్యంతాత్సన్నంతాద్యఙంతాద్యఙ్లుగంతాచ్చ స్ఫాయతివత్ ॥ చఙి

అపిప్యయత్-త ॥ యజంతాత్పేపీయితవ్యమిత్యాది॥యఙ్లుగంతాత్పా ప్యాయితవ్యమిత్యాది

పిడి-సంఘాతే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

పిండతే । పిపిండఇత్యాదికమ్పతివత్॥పు ४३౧,४३౨.

ప్లిహ-గతౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

ప్లేహతే । పిప్లిహఇత్యాదిక్ష్వేదతివత్ ॥ పు ४३२, ४३౭. లుఙితు సాత్మనేపదవికల్పః ॥ నిష్ఠాయాంనానిట్త్వంచ ॥

పూయీ-విశరణే॥దుర్గంధేచ॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ పూయతే ॥ ౨ పుపూయే ॥ 3 పూయితా(సే,హే) ४ పూయిష్యతే ॥ ५ పూయతాం ॥ ౬ అపూయత ॥ ౭ పూయేత ॥ ౮ పూయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అపూయిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)౧౦ అపూయిష్యత॥

భావే—౧ పూయ్యతే ॥ ५ పూయ్యతాం ॥ ౬ అపూయ్యత ॥ ౭ పూయ్యేత ॥ ౯ అపూయిత్తివిశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్ ॥ ణ్యంతాత్తు-ర్తృకర్మణోఽసన్నంతాచ్చప్యాయతివత్ ॥ చఙి-అపూపుయత్-త॥ యజంతాత్పోపూయతఇత్యాది॥ యఙ్లుకి-పోపూయీతి । పోపోతి । పోపూతః । పోపూయతీత్యాది ॥ సర్వేభ్యఃకృత్సుస్ఫాయతివత్ ॥ కేవలాన్నిష్ఠాయాంశ్వీదితఇతినేట్ ॥ యలోపే-పూతం । పూతవాన్ । భావేక్తే-పూతమ్ ॥

పెవృ-సేవనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

పెవతే । పిపెవఇత్యాదిక్లేశతివత్ ॥ పు ४४५ ॥ ణౌచఙి- అపిపెవత్-త ॥ ఊడ్భావినకారాంతత్వాన్నాస్యయఙ్లుక్ ॥

పెష్పృ,ప్రేష్పృ-గతౌ॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥ఆత్మనేపదినౌ

పేషతే । పిపెషే ॥ ప్రేషతే । పిప్రేషఇత్యాదిక్లేశతివత్ ॥ ణౌ

చజి-అపిపేషత్-త । అపిప్రేషత్-త ⸻ ఇతిపాదయః ⸻

బహి-వృద్ధౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

బంహతే । బబంహఇత్యాదికఘ్పతివత్ ॥ పు ౪౩౧,౪౩౨

బర్హ,బల్హ-ప్రాధాన్యే॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥ ఆత్మనేపదినౌ

బర్హతే । బబర్హే ॥ బల్హతే । బబల్హే ఇత్యాదిగర్హతివత్ ॥౪౪౭

బధ-బంధనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

అస్మాచ్చిత్తవికారార్థే మాన్బధదాన్శాన్భ్యోదీర్ఘశ్చాభ్యాసస్యేతిస్వార్థే సని అభ్యాసస్యదీర్ఘే బీభత్సతే । బీభత్సాంచక్రఇత్యాదిసర్వంజుగుప్సతివత్॥పు,౪౪౯॥

బాధృ-విలోడనే॥విలోడనంప్రతిఘాతః॥సకర్మకః॥సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

బాధతే । బబాధఇత్యాదిసర్వంకాశతివత్॥పు ౪౩౬,౪౩౭.

బాడృ-ఆప్లవ్యే॥ఆప్లవ్యమాప్లవః॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

బాడతే । బబాడఇత్యాదిప్రాగ్వత్॥

బాహృ-ప్రయత్నే॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

బాహతే । బబాహఇత్యాదికాశతివత్॥బాఢం భృశం । క్షుబ్ధస్వాన్తేత్యాదినాభృశార్థే క్తస్యానిట్త్వంనిపాత్యతే । అన్యత్రబాహితమ్॥

⸻ ఇతిబాదయః ⸻

భడి-పరిభాషణే॥పరిహాసస్సనిందోపాలంభశ్చ పరిభాషణం,

సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

భండతే । బభండఇత్యాదికమ్పతివత్ ॥ పు ౪౩౧,౪౩౨॥

భది,కల్యాణే,సుఖేచ॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

భందతే । బభందఇత్యాదిపాంగ్వత్ ॥

భల,భల్ల పరిభాషణహింసాతర్జనేషు॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥ఆత్మనేపదినౌ.

భలతే । బభలఇత్యాదికకతివత్ ॥ పు ౪౨౭,౪౨౮॥. భల్లతే । బభల్లఇత్యాదికత్థతివత్ ॥ పు ౪౩౦.

భ్రంశుఇత్యపి కేచి త్పఠుః॥అధఃపతనఇత్యర్థః॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మ॰

భ్రంశతే । బభ్రంశఇత్యాదిధ్వంసతివత్ ॥ లుఙి-అభ్రశత్ । అభ్రంశిష్ట(ధ్వం,ధ్వం) ద్యుద్భ్యోలుఙీతిపరస్మైపదంవా ॥ పరస్మైపదేప్లేరఙ్ । నలోపః ॥ యఙి-బాభ్రశ్యతఇత్యాది। యఙ్లుకి-బాభ్రంశీతి॥ బాభ్రంష్టి । బాభ్రష్టః । బాభ్రశతీత్యాది ॥

భ్యస-భయే॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

భ్యసతే । బభ్యసఇత్యాదికకతివత్ ॥ పు ౪౨౭,౪౨౮.

భ్రంసు-అవస్రంసనే॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

భ్రంసతే । బభ్రంసఇత్యాదిధ్వంసతివత్ ॥ యఙి-నీగ్వంచుస్రంసుధ్వంసుభ్రంస్విత్యాదినాఽభ్యాసస్యనీగాగమే ॥ బనీభ్రస్యతే । బనీభ్రసాంచక్రఇత్యాది ॥ యఙ్లుకి-బనీభ్రంసీతి । బనీభ్రంస్తి। బనీభ్రస్తః బనీభ్రసతీత్యాది ॥

భ్రాజృ-దీప్తౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥ ఆత్మనేపదీ.

భ్రాజతే । బభ్రాజఇత్యాదికాశతివత్ ॥పు౪౩౬,౪౩౭॥ణౌచఙి-భ్రాజభాసేత్యాదినావోపధాహ్రస్వః ॥ అబభ్రజత్-త ॥ అబభ్రాజత్-త యఙ్లుకి-బాభ్రాజీతి । బాభ్రాక్తి । బాభ్రాక్తః । బాభ్రాజతీత్యాది ॥

టు-భ్రాజృ-టుభ్రాశృ-టుభ్లాశృ-దీప్తౌ॥అకర్మకాః॥సేటః॥ఆత్మనేపదినః
భ్రాజతే । భ్రేజే-భ్రేజాతే-భ్రేజిరే ॥ బభ్రాజే-బభ్రాజాతే-బభ్రాజిర ఇత్యాదిచ ॥ ఫణాంచసప్తానామితి త్వేత్వాభ్యాసలోపౌవా ॥శేషంకాశతివత్ ॥ణౌచఙి-భ్రాజభాసేత్యాదినావోపధాహ్రస్వః ॥ అబభ్రాజత్-త ॥ అబభ్రాజత్-త ॥ యఙ్లుకి-బాభ్రాజీతి, బాభ్రాష్టి, బాభ్రాష్టః, బాభ్రాజతీత్యాది ॥ రాజసాచర్యాదష్టైవగ్రహణాద్వ్రశ్చేత్యాదినా షత్వం ॥ భ్రాశతేఃకర్తర్యర్థేసార్వధాతుకేపరేవా భ్రాశేతిశ్యనావ ॥ భ్రాశ్యతే । భ్రాశతే । ౫ భ్రాశ్యతాం-భ్రాశతాం ॥ ౬ అభ్రాశ్యత-అభ్రాశత ॥ ౭ భ్రాశ్యేత-భ్రాశేత । ౨ భ్రేశే॥భ్రేశాతే-భ్రేశిరే ॥బభ్రాశే-బభ్రాశాతే-బభ్రాశిరే శేషంకాశతివత్ ॥ భ్లాశతేరపి సర్వం భ్రాశతివత్ ॥

భామ-క్రోధే॥అకర్మకః॥సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

భామతే । బభామఇత్యాదికాశతివత్ ॥ యఙి-బంభామ్యతే । యఙ్లుకి॥బంభామీతి । బంభాంతి । బంభాంతః । బంభామతీత్యాది॥

భాష-వ్యక్తాయాంవాచి॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

భాషతే॥ బభాషఇత్యాదికాశతివత్ ॥ణౌచఙి-అబీభషత్-త॥ అబభాషత్-త॥భ్రాజభాసభాషేత్యాదినావోపధాహ్రస్వః ॥ అన్యత్సమానం॥

భాసృ-దీప్తౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

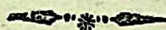
భాసతే । బభాసఇత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥ పు ౪౩౬,౪౩౭॥ణౌచఙి- అబీభసత్-త ॥ అబభాసత్-త ॥

భిక్ష-భిక్షాయామలాభేలాభేచ॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

భిక్షతే । బిభిక్షఇత్యాదిక్లిందతివత్ ॥ పు ౪౩౭

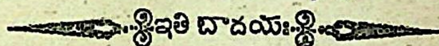
భృజీ-భర్జనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ భర్జతే ॥ ౨ బభృజే ॥ ౩ భర్జితా(సే,హే) ॥ ౪ భర్జిష్యతే ॥ ౫ భర్జతాం ॥ ౬ అభర్జత ॥ ౭ భర్జేత ॥ ౮ భర్జిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అభర్జిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అభర్జిష్యత ॥ శేషం పశ్యతివత్ ॥ పు ౩౬౩, ౩౬౪,౩౬౫ ॥ నిష్ఠాయాంశ్వీదిత ఇతీడ్నిషేధః॥భృక్తః,భృక్తవాన్ ॥

భ్రేజృ-దీప్తౌ,అకర్మకః, సేట్,ఆత్మనేపదీ

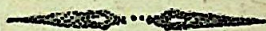
భ్రేజతే । బిభ్రేజ ఇత్యాదిక్లేశతివత్,పు ౪౪౫, ణౌచఙి-అబిభ్రేజత్-త ॥ యఙ్లుకి-బేభ్రేజీతి, బేభ్రేక్తి, బేభ్రేక్తః, బేభ్రేజతీత్యాది.

ఇతి దాదయః

మస్క-గత్యర్థః,సకర్మకః, సేట్,ఆత్మనేపదీ

మస్కతే । మమస్క ఇత్యాదికత్థతివత్, పు ౪౩౦, యఙ్లుకి- మామస్కీతి, మామస్క్తి, మామస్క్తః, మామస్కతీత్యాది

మకి-మండనే,సకర్మకః, సేట్,ఆత్మనేపదీ

మంకతే । మమంక ఇత్యాదికంకతివత్, పు ౪౨౮,౪౨౯.

మఘి-కైతవేచ,చాద్గత్యాక్షేపే,గతౌ గత్యారంభే చేత్యన్యే

సకర్మకః, సేట్,ఆత్మనేపదీ

మంఘతే । మమంఘ ఇత్యాదికంకతివత్

మచ-కల్కనే,కల్కనందంభశ్శాఠ్యంచ,అకర్మకః, సేట్,ఆత్మనేపదీ

మచతే । మేచే-మేచాతే-మేచిరే । మచితేత్యాది ॥ శేషం కకతివత్, పు ౪౨౭,౪౨౮.

మచి-ధారణోచ్ఛ్రాయపూజనేషు,సకర్మకః, సేట్;ఆత్మనేపదీ

మంచతే । మమంచ ఇత్యాదికంకతివత్, పు ౪౨౮,౪౨౯.

మఠి-శోకే,శోకఇహాధ్యానం,అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ
మంఠతే । మమంఠఇత్యాదికంకతివత్.

మ్రిద-మర్దనే,సకర్మకః, సేట్,ఆత్మనేపదీ
మ్రదతే। మమ్రదఇత్యాదిసర్వంత్రపతివత్ ॥చజీ-ఆత్మనేభ్యద్వాత్వ
రిత్యాదినాభ్యాసస్యాత్త్వమ్॥అమమ్రదత్-త.

మది-స్తుతిమోదమదస్వప్నకాంతిగతిషు,కాంతిగత్యోస్సకర్మకః ,
సేట్,ఆత్మనేపదీ.
మందతే। మమందఇత్యాదికజ్కతివత్

మయ-గతౌ,అకర్మకః, సేట్,ఆత్మనేపదీ
మయతే। మేయే-మేయాతే-మెయిరే । మయితేత్యాదికకతివత్

మల,మల్ల-ధారణే,సకర్మకౌ, సేటౌ,ఆత్మనేపదినౌ
మలతే । మెలె-మేలాతె-మెలిరే । మలితేత్యాదిప్రాగ్వత్॥మల్ల
తే। మమల్లఇత్యాదికత్థతివత్, పు ४३०
మహి-వృద్ధౌ,అకర్మకః, సేట్॥ఆత్మనేపదీ.
మంహతే । మమంహ ఇత్యాదికజ్కతివత్, పు ४-, ४
యఙ్లుకి-మామంహీతి, మామంఢి, మామంఢః, మామంహతీత్యాది

మాన-పూజాయామ్,సకర్మకః,నిత్యంసన్నంతః, సేట్,ఆత్మనేపదీ
అస్మాజ్జిజ్ఞాసార్థాత్స్వార్థే సనిమాన్బధదాన్శాన్భ్యోదీర్ఘశ్చా
భ్యాసస్యేత్యభ్యాసస్యదీర్ఘః । మిమాంసతె,మీమాంసాంచక్రఇత్యా
దిసర్వంజుగుప్సతివత్ పు४४

ఞి-మిదా-స్నేహనే,సకర్మకః, సేట్,ఆత్మనేపదీ

మెదతే । మిమిదఇత్యాదిక్ష్వేదతివత్, పు ౪౩౭, ౪౩౮, అమిదత్, అమేదిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)

ముచి-కల్కనే,కల్కనందమ్భశ్శాఠ్యంచ,అకర్మకః, సేట్,ఆత్మనేపదీ

ముంచతె । ముముంచఇత్యాదికఞ్చతివత్, పు ౪౨౭, ౪౨౮ యఙ్లుకి,మోముంచీతి, మోముక్తి, మోముక్తః, మోముంచతీత్యాది

ముఠి-పాలనే,సకర్మకః, సేట్,ఆత్మనేపదీ

ముంఠతె । ముముంఠఇత్యాదిప్రాగ్వత్,యఙ్లుకి-మోముంఠీతి,మోముణ్టి, మోముణ్టః, మోముంఠతీత్యాది

ముడి-ఖండనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

ముండతె । ముముండఇత్యాదికఞ్చతివత్.

ముద-హర్షే,అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ మోదతె ॥ ౨ ముముదె ॥ ౩ మోదితా(సే,హే) ౪ మోదిష్యతే ॥ ౫ మోదతాం ॥ ౬ అమోదత ॥ ౭ మోదేత ॥ ౮ మోదిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అమోదిష్ట(ధ్వం,ఢ్వం) ౧౦ అమోదిష్యత.

భావె—౧ ముద్యతే ॥ ౫ ముద్యతాం ॥ ౬ అముద్యత ॥ ౭ ముద్యేత ॥ ౯ అమోదీతివిశేషః॥శేషంప్రాగ్వత్ ॥ ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోస్సన్నంతాద్యఙంతాద్యఙ్లుగంతాచ్చసర్వేభ్యఃకృత్సుచ క్షోభతివత్. పు ౪౪౦.

మేపృ-గతౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

మేపతె । మిమెపఇత్యాదిక్లైశతివత్. పు ౪౪౫. ణౌచఙి-అమిమేపత్-త ॥

మెవృ-మ్లెవృ-సేవనే॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥ ఆత్మనేపదినౌ

మేవతే। మిమేవేఇత్యాదిక్లైశతివత్ । ణౌచఙి-అమిమేవత్-త ॥

ఏవంమ్లేవతఇత్యాది ॥ ఊడ్భావివకారాంతత్వాన్నానయోర్వృద్ధ్యుక్ ॥

॥ఇతి మాదయః॥

యతీ-ప్రయత్నే,అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ యతతె ॥ ౨ యెతె-యెతాతే-యేతిరే ॥ ౩ యతితా(సే,హే.)౪ యతిష్యతె ॥ ౫ యతతాం ॥ ౬ అయతత ॥ ౭ యతేత ॥ ౮ యతిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అయతిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)౧౦ అయతిష్యత.

భావే— ౧ యత్యతె ॥ ౫ యత్యతాం ॥ ౬ అయత్యత ॥ ౭ యత్యేత ॥ ౯ అయాతీతివిశేషః॥శేషంప్రాగ్వత్॥ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోస్సన్యఙ్యఙ్లుగన్తేభ్యః కర్తరిసర్వేభ్యఃక్తౌతుచకతివత్ ॥ ౪-౨౭, ౪-౨౮. కేవలాన్నిష్ఠాయాంశ్వీదితఇతినేట్॥యత్తః-యత్తవాన్.

యత్రు-భాసనే,అకర్మకః; సేట్,ఆత్మనేపదీ

యోత్రతె। యుయుత్రఇత్యాదికోకతివత్. ౪౩౯. ణౌచఙి- అయుయోత్రత్-త.

॥ఇతి యాదయః॥

రఘి-గత్యర్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

రంఘతె । రరంఘఇత్యాదికంకతివత్. పు ౪-౯౭,౪-౯౯.

రబి-శబ్దే,సకర్మకః, సేట్,ఆత్మనేపదీ

రమ్బతే । రరమ్బఇత్యాదికంకతివత్

శ్రీ

రభ-రాభస్యే,సకర్మకః,అనిట్,ఆత్మనేపదీ

అశబ్లిట్యౌరితినిషేధాన్ననుమ్ ॥ ౧ రభతె ॥ ౨ రెభే-రెభాతే-రేభిరే ॥ రెభిషే-రేభిధ్వే ॥ రెభివహే-రెభిమహే ॥ ౩ రబ్ధా ॥ ౪ ర

ప్స్యతే ॥ ౫ రభతాం ॥ ౬ అరభత ॥ ౭ రభేత ॥ ౮ రప్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అరబ్ధ-అరప్సాతాం-అరప్సత ॥ ౧౦ అరప్స్యత.

కర్మణి—౧ రభ్యతే ॥ ౫ రభ్యతాం ॥ ౬ అరభ్యత ॥ ౭ రభ్యేత ॥ ౯ అరంభీతి విశేషః॥ శేషంప్రాగ్వత్ ॥ రభేరశబ్లిటోరితి నుమ్.

ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోర్జంభయతివత్ ౪౫౩॥ సని-సనిమీమాఘురభలభశకపతపదామచఇస్ఇతిసాదేశే ॥ ౧ రిప్సతే ॥ ౨ రిప్సాంచక్రే (బభూవ-ఆస) ౩ రిప్సితా(సే, హే) ౪ రిప్సిష్యతే ॥ ౫ రిప్సతాం ॥ ౬ అరిప్సత ॥ ౭ రిప్సేత ॥ ౮ రిప్సిషీష్ట ॥ ౯ అరిప్సిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అరిప్సిష్యత.

యఙి—౧ రారభ్యతే ॥ ౨ రారభాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ రారభితా(సే, హే) ౪ రారభిష్యతే ॥ ౫ రారభ్యతాం ॥ ౬ అరారభ్యత ॥ ౭ రారభ్యేత ॥ ౮ రారభిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అరారభిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అరారభిష్యత.

యఙ్లుకి—రారమ్భీతి, రారబ్ధి, రారబ్ధః, రారంభతీత్యాది. కేవలాత్కృత్సు-రబ్ధవ్యం, రంభణీయం, రభ్యం, రబ్ధః, రబ్ధవాన్, రభమాణః, రప్స్యమానః, రబ్ధుం, రంభణం, రబ్ధ్వా, ప్రారభ్య, రంభంరంభం, రబ్ధ్వారబ్ధ్వా ॥ ణ్యంతాత్కృత్సు- జంభయతివత్ ॥ సన్నంతాద్రిప్సితవ్యమిత్యాది. ధయతేర్ధిత్సితవ్యమిత్యాదివత్. పు ౧౭౮. ప్రకృతిగ్రహణే యఙంతస్యాగ్రహణాన్నుమ్.

౪—రారభితవ్యం, రారభణీయం, రారభ్యం, రారభితః, రారభితవాన్; రారభ్యమాణః, రారభిష్యమాణః, రారభితుం, రారభితం, రారభణం, రారభిత్వా, ఆరారభ్య, రారభంరారభం, రారభిత్వారారభిత్వా

ప్రకృతిగ్రహణే యఙ్లుగంతస్యాపి గ్రహణాన్నుమ్ ॥ ౫— రారంభితవ్యం, రారంభణీయం, రారభ్యః, రారంభితః, రారమ్భితవాన్,

రారంభల్-రారంభతా-రారంభతః ॥ రారమ్భతీ-రారమ్భిష ర్-రా రమ్భిష్యతీ-రారమ్భిష్యంతి॥ రారమ్భితుం, రారమ్భితం, రారంభణం, రారంభిత్వా, ఆరారభ్య, రారంభంరారంభం, రారమ్భిత్వా రారమ్భిత్వా

రభి-శబ్ద ఇతికస్వచిత్పర్యతే॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

రమ్భతే । రరమ్భఇత్యాదికర్మతివల్, పు ర..., ర... ణౌ చఙి అరరంభల్-త

రమ-క్రీడాయాం, అకర్మకః, అనిట్, ఆత్మనేపదీ

౧ రమతే ॥ ౨ రేమే, రెమాతే-రేమిరె ॥ ౩ రంతా(సే, హే) ౪ రంస్యతే ॥ ౫ రమతాం ॥ ౬ అరమత ॥ ౭ రమేత ॥ ౮ రంసీష్ట-ధ్వం ౯ అరంస్త-అరంసాతాం-అరంసత ॥ ౧౦ అరంస్యత.

భావే—౧ రమ్యతే ॥ ౫ రమ్యతాం ॥ ౬ అరమ్యత ॥ ౭ రమ్యేత ౯ అరామితివిశేషః, శేషంప్రాగ్వల్.

వి-ఆఙ్-పరీత్యుపసర్గ-పూర్వాదస్మాద్వ్యాఙ్పరిభ్యోరమఇతి పరస్మైపదం ॥ ౧ విరమతి ॥ ౨ విరరామ-విరెమతుః-విరెముః ॥ విరెమిథ-విరరంథ-విరరామ-విరరమ-విరెమివ-విరేమిమ ॥ ౩ విరంతా-సి, ౪ విరంస్యతి ॥ ౫ విరమతు ॥ ౬ వ్యరమత్ ॥ ౭ విరమేత్ । ౮ విరమ్యాత్ ॥ ౯ వ్యరంసీత్ ॥ ౧౦ వ్యరంస్యత్ ॥ ఏవం ఆరమతి- పరిరమతీత్యాది ॥ ఉపపూర్వాత్సకర్మకాదుపాచ్చేతిపరస్మైపదం॥ యజ్ఞదత్తముపరమతి-ఉపరమయతీత్యర్థః, అంతర్భావితణ్యర్థోఽయం, అకర్మకాదుపపూర్వాదస్మాద్విభాషాకర్మకాదితివాపరస్మైపదం॥ఉపరమతి ఉపరమతేవా, నివర్తతఇత్యర్థః. ణౌ వమంతత్వేనమిత్త్వాద్ధ్రస్వే కర్తృకర్మణోః, రమయతి-తే, ఇత్యాదినమయతీత్యాదివల్. ౬౭౫

సని—౧ రిరంసతే ॥ రిరంసాంచక్రే (బభూవ, ఆస) ౩ రిరంసితా (సే, హే) ౪ రిరంసిష్యతే ॥ ౫ రిరంసతాం ॥ ౬ అరిరంసత ॥ ౭ రిరంసేత ॥ ౮ రిరంసిషీష్ట-ధ్వం॥౯ అరిరంసిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం)౧౦అరిరంసిష్యత

యఙంతాద్యఙ్లుగంతాచ్చ నమతివత్-పు ౨౭౬. తథా సర్వేభ్యః కృత్స్వపి, పు ౨౭౬, ౨౭౭. కేవలాత్సన్నంతాచ్చ శానచ్, కేవలాత్కృత్సు-రంతవ్యం, రమణీయం, రమ్యం, రతం, రతవాన్, రమమాణః, రంస్యమానః, రంతుం, రతం-రమణం, రత్వా, విరమ్య, రామంరామం, రత్వా రత్వా,

---

రయ-గతౌ, అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

రయతే। రెయె, రెయాతె-రేయిరె॥ రయితేత్యాదికకతివత్, పుః ౨౩౬-౨౭, యఙి-రారయ్యతె॥ యఙ్లుకి- రారయీతి-రారతి, రారతః- రారయతీత్యాది

రాఘృ-సామర్థ్యే, అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

రాఘతె। రరాఘఇత్యాది శాశతివత్, పు ౪౩౬. ణౌ చఙి-అరరాఘత్-త॥

రాసృ-శబ్దే, అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

రాసతే। రరాసఇత్యాది శాశతివత్, ణౌ చఙి-అరరాసత్-త.

రుచ-దీప్తావభిప్రీతౌ చ; అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

రోచతె। రురుచఇత్యాది శోభతివత్. పు ౪౪౦, లుఙి-అరుచత్, రోచిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ణౌ- నపాదమ్యాఙ్యమాఙ్యసేత్యాదినా పరస్మైపదప్రతిషేధః॥ రోచయతఇత్యాది॥ చఙి-అరూరుచత॥ రోచకోఽసారుచ్యః॥ రాజసూయసూర్యేత్యాదినా కర్తరిక్యబ్నిపాత్యతె॥ రోచ్యం యజయాచేత్యాదినాణ్యకుత్వమ్.

రుట-ప్రతిఘాతే, సకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

రోటతె। రురుటఇత్యాది రోచతివత్॥ ణౌ చఙి-అరూరుటత్-త.

రెకృ-శంకాయాం,సకర్మకః,సేట్,ఆత్మనేపదీ

రేకతే । రిరెకఇత్యాదిక్లైకతివత్ ॥ ణౌచఙి-అరిరెకత్-త.

రెపృ-గతౌ,అకర్మకః,సేట్, ఆత్మనేపదీ

రెపతె । రిరెపఇత్యాదిప్రాగ్వత్.

రెభృ-శబ్దే,అకర్మకః,సేట్,ఆత్మనేపదీ

రెభతె । రిరెభఇత్యాది॥ విరిబ్ధఃస్వరః,క్షుబ్ధస్వాంతేత్యాదినా క్త

స్యానిట్త్వముపధాయా ఇత్త్వంచనిపాత్యతె ॥ అన్యత్ర రేభితమ్.

రెవృ-ప్లవగతౌ,ప్లవగతిః ప్లుతగతిః,అకర్మకః,సేట్,ఆత్మనేపదీ

రెవతె । రిరెవఇత్యాదిక్లైకతివత్ ॥ పురళః, ఊడ్వాభావివకారాంత

త్వాన్నయజ్లుక్.

రేషృ-అవ్యక్తేశబ్దే,వృకశబ్ద ఇత్యర్థః.అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

రేషతె । రిరెషఇత్యాదిక్లైకతివత్॥ణౌచఙి-అరిరేషత్-త॥

ఇతిరాదయః

లఘి-గత్యర్థః;అయంభోజననివృత్తావపి,అకర్మకః,సేట్,ఆత్మనేపదీ

లంఘతె । లలంఘఇత్యాదికంకతివత్. పు ళ౫ౡ,ళ౨౯॥ణౌచఙి-

అలలంఘత్-త ॥

లబి-శబ్దే,అకర్మకః,సేట్,ఆత్మనేపదీ

లమ్బతె । లలమ్బఇత్యాదిప్రాగ్వత్॥ణౌచఙి-అలలమ్బత్-త

డు-లభష్-ప్రాప్తౌ,సకర్మకః,అనిట్,ఆత్మనేపదీ

౧ లభతె । ౨ లెభే-లెభాతె-లేభిరె ॥ లెభిషే-లెభిథ్వే । లేభి

షహే-లేభిమహే ॥ ౩ లబ్ధా(సే,హే) ౪ లప్స్యతె ॥ ౫ లభతాం ॥౬

అలభత ॥ ౭ లభేత ॥ ౮ లప్సీష్ట ॥ ౯ అలబ్ధ-అలప్సాతాం-అలప్సత॥ అలబ్ధాః-అలప్సాథాం-అలబ్ధ్వం॥ అలప్సి- అలప్స్వహి, అలప్స్మహి ॥ ౧౦ అలప్స్యత.

కర్మణి—౧ లభ్యతే ॥ ౫ లభ్యతాం ॥ ౬ అలభ్యత ॥ ౭ లభ్యేత ॥ ౯ విభాషాచిణ్ణములోరితి వానుమ్॥ అలమ్భి-అలాభీతి విశేషః॥ శప్కర్తృకలకారసత్॥ వ్యవస్థితవికల్పత్వాత్ప్రాదేర్నిత్యం నుమ్, ప్రాలంభి

ణౌ లభశ్చేతి నుమ్ ॥ ౧ లంభయతి-తే ॥ ౨ లంభయాంచకార (చక్రే, బభూవ, ఆస) ౩ లంభయితా(సి, సే, హే) ౪ లంభయిష్యతి-తే ౫ లంభయతు-తాం ॥ ౬ అలంభయత్-త ॥ ౭ లంభయేత్-త॥ ౮ లమ్భ్యాత్-లంభయిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౯ అలలంభత్-త॥ ౧౦ అలంభయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ లంభ్యతే ॥ ౨ లమ్భయాంచక్రే(బభూవే, ఆసే) ౩ లమ్భయితా(సే, హే) లమ్భితా(సే, హే) ౪ లంభయిష్యతే-లమ్భిష్యతే॥ ౫ లమ్భ్యతాం ॥ ౬ అలంభ్యత ॥ ౭ లంభ్యేత ॥ ౮ లంభయిషీష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) లమ్భిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అలమ్భి॥ అలంభిషాతాం(ఢ్వం, ధ్వం) అలంభయిషాతాం(ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అలంభయిష్యత-అలంభిష్యత

సని — సనిమీమాఘులభలభేత్యాదినా ఇసాదేశేఽభ్యాసలోపే లిప్సత ఇత్యాదిసన్నన్తరభవత్ ॥

యఙి—౧ లాలభ్యతే ॥ ౨ లాలభాంచక్రే(బభూవ, ఆస) ౩ లాలభితా(సే, హే) ౪ లాలభిష్యతే ॥ ౫ లాలభ్యతాం॥ ౬ అలాలభ్యత॥ ౭ లాలభ్యేత॥ ౮ లాలభిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అలాలభిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అలాలభిష్యత

౧—లబ్ధవ్యం, లంభనీయం, లభ్యం, పోరదుపధాదితి యత్ ఆలంభ్యా గౌః యాచ్ఛావ్రత్యయే వివక్షితే ఆఙో యీతి నుమ్ అదుపధత్వాభావాణ్ణ్యదేవ ॥ ఉపలంభ్యస్సాధుః, ఉపాత్ప్రశంసాయామితి నుమ్, ప్రశంసాయా అన్యత్ర ఉపలబ్ధుం శక్య ఉపలభ్యః, లబ్ధః, లబ్ధవాన్, లభమానః, లప్స్యమానః, లబ్ధుం, లబ్ధం, లంభనం, లబ్ధ్వా, ఉపలభ్య, లం

శబం ధాతురూపప్రకాశికాయాం-లాఘాదిధాతవః

భంలంభం,లాభంలాభంలబ్ధ్వాలబ్ధ్వా. వ్యవస్థితవికల్పాత్వా ద్విర్నిత్యం నుమ్వ ప్రలంభ ప్రలంభం.

౨—లంభయితవ్యః, లంభనీయః,లంభ్యః,లంభితః, లమ్భితవాన్ లంభయన్- లంభయంతీ, లంభయమానః. లంభయిష్యన్- లంభయిష్యతీ-లంభయిష్యంతీ, లంభయిష్యమాణః, లంభయితుం, లమ్భితం, లంభనం, లంభయిత్వా ప్రలంభ్య, లంభంలంభం, లంభయిత్వా లంభయిత్వా.

౩—లిప్సితవ్యం, లిప్సనీయః, లిప్స్యం, లిప్సితః, లిప్సితవాన్, లిప్సమానః, లిప్సిష్యమాణః, లిప్సితుం,లిప్సితం,లిప్సనం, లిప్సిత్వా, ఉపలప్స్య, లిప్సంలిప్సం, లిప్సిత్వాలిప్సిత్వా.

౪—లాలభితవ్యం, లాలభనీయం, లాలభ్యం, లాలభితః, లాలభితవాన్,లాలభ్యమానః,లాలభిష్యమాణః,లాలభితుం,లాలభితం,లాలభనం,లాలభిత్వా,ఉపలాలభ్య,లాలభంలాలభం,లాలభిత్వాలాలభిత్వా.

౫—లాలమ్భితవ్యం, లాలంభనీయం, లాలభ్యం; లాలమ్భితః, లాలమ్భితవాన్, లాలంభత్-లాలంభతౌ-లాలంభతః, లాలంభతీ, లాలమ్భిష్యన్-లాలమ్భిష్యతీ-లాలమ్భిష్యంతీ, లాలమ్భితుం, లాలమ్భితం లాలంభనం, లాలమ్భిత్వా, ఉపలాలభ్య, లాలంభంలాలంభం,లాలమ్భిత్వాలాలమ్భిత్వా.

లాఘృ-సామర్థ్యే॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

లాఘతే। లలాఘఇత్యాది కాశతివత్. పు ౪౩౬,౪౩౭. ణౌచఙి-అలలాఘత్-త ॥ ఉత్పూర్వాదస్మాత్ క్తప్రత్యయె ఉల్లాఘోనీరోగః,అనుపసర్గాత్ఫుల్లక్షీబకృశోల్లాఘాఇతితలోపోనిపాత్యతె ॥ సోపసర్గాత్తుప్రోల్లాఘితః, క్తవతుప్రత్యయేఉల్లాఘితవాన్,ప్రోల్లాఘితవానిత్యాది

లుట-లుఠ-ప్రతిఘాతె॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥ఆత్మనేపదినౌ

లోటతే । లులుటే ॥ అలుటత్ । అలోటిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) లోఠతే। లులుఠే । అలుఠత్ । అలోఠిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ఇత్యాదిసర్వం క్షోభతివత్ । పు ౪౪౦ ॥ ఆధ్యాం ణౌచఙి-కాణ్యాదీనాం వేతివక్తవ్యమిత్యుపధాహ్రస్వవికల్పే ॥ అలూలుటత్-త ॥ అలులోటత్-త ॥ అలూలుఠత్-త ॥ అలులోఠత్-త ॥

లేవృ-గతౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

లేవతే । లిలేవే ఇత్యాదిక్లేశతివత్ ।పు౪౪౫॥ణౌచఙి- అలిలేవత్-త॥

లోకృ-దర్శనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ లోకతే ॥ ౨ లులోకే ॥ ౩ లోకితా(సే,హే) ౪ లోకిష్యతే ౫ లోకతాం ॥ ౬ అలోకత ॥ ౭ లోకేత ॥ ౮ లోకిషీష్ట(ధ్వం) ౯ అలోకిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అలోకిష్యత.

కర్మణి—౧ లోక్యతే ॥ ౫ లోక్యతాం ॥ ౬ అలోక్యత ॥౭లోక్యేత ॥౯అలోకీతివిశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్ ॥ ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోఃయజియఙ్లుకి సర్వేభ్యఃకృత్సుచ ధోరతివత్ । పు ౩౦౭, ౩౦౮ ॥ సని-లులోకిషతే ఇత్యాద్యాత్మనేపదం ॥ కృత్సు కేవలాత్సన్నంతాచ్చ శానజ్విశేషః

లోష్ట-సంఘాతే॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

లోష్టతే । లులోష్టే ఇత్యాదిలోకతివత్ ॥ —ఇతిలాదయః—

వకి-కౌటిల్యే॥వకి-గత్యర్థః॥అకర్మకౌ॥సేటౌ॥ఆత్మనేపదినౌ

వఙ్కతే । వవఙ్కే ఇత్యాదికఙ్కతివత్ । పు ౪౭౭-౪౭౮॥

వస్క-గత్యర్థః॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

వస్కతే । వవస్క ఇత్యాదికత్థతివత్ । పు ౪౩౦

వఘి-గత్యాక్షేపే॥ఆక్షేపోనిందా॥గతౌగత్యారంభేచేత్యన్యే
సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

వంఘతే । వవంఘఇత్యాదికజ్కతివత్ । పు ౪౨౭-౪౨౮॥

వర్చ-దీప్తౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

వర్చతే । వవర్చఇత్యాదికత్థతివత్ । పు ౪౪౦

వఠి-ఏకచర్యాయాం॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

వంఠతే । వవంఠఇత్యాదికజ్కతివత్

వడి-విభాజనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

వండతే । వవండఇత్యాదికజ్కతివత్

వ్యథ-భయసంచలనయోః॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ వ్యథతే ॥ వ్యథోలిటీత్యభ్యాసస్యసంప్రసారణం॥ ౨ వివ్యథే-వివ్యథాతే-వివ్యథిరే ॥ ౩ వ్యథితేత్యాదిసర్వమనిడూత్రిపపర్జంతత్రపతివత్-పు౪౫౬-౪౫౭॥కేవలాత్కృత్సు నవ్యథతేర్వ్యథ్యః ॥ రాజసూయసూర్యేత్యాదినా కర్తరిక్యబ్నిపాత్యతే ॥ శేషంసమానమ్

వది-అభివాదనస్తుత్యోః॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

వన్దతే । వవన్దే । వన్దితేత్యాదిసర్వంకజ్కతివత్. పు౪౨౭-౪౨౮.

వల్భ-భోజనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

వల్భతే । వవల్భఇత్యాదికత్థతివత్. పు ౪౩౦

వల-వల్ల-సంవరణేసంచరణేచ॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥ఆత్మనేపదినౌ

౧ వలతే ॥ ౨ వవలే ॥ ౩ వలితా(సే-హే) ౪ వలిష్యతే ॥ ౫ వలతాం ॥ ౬. అవలత ॥ ౭ వలేత ॥ ౮ వలిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అవలిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అవలిష్యత.

కర్మణి—౧ వల్యతే ॥ ౫ వల్యతాం ॥ ౬ అవల్యత ॥ ౭ వల్యేత ॥ ౯ అవాలీతివిశేషః ॥ ణౌ-దళివలీత్యాదినామిత్త్వాద్ధ్రస్వే కర్తృకర్మణోః వలయతీత్యాదిరమయతివత్ ॥ సన్నన్తాద్యజన్తాద్యఙ్లుగన్తాచ్చసర్వేభ్యఃకృత్సుచకకతివత్. పు ౪౨౭,౪౨౮.

వల్లతే । వవల్లఇత్యాదికత్థతివత్, పు ౪౩౦

వష్ణ-స్నేహనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

వష్ణతే । వవష్ణఇత్యాదిగహ్ణతివత్ । పు ౪౪౩

వహ్ణ-వల్హ-ప్రాధాన్యే॥అకర్మకౌ॥సేటౌ॥ఆత్మనేపదినౌ

వహ్ణతే। వవహ్ణఇత్యాదిగహ్ణతేవత్॥వల్హతే।వవల్హఇత్యాదిచ,

విథృ-యాచనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

వేథతే । వివిథఇత్యాదిశ్వేడతివత్. పు ౪౩౭-౪౩౮. లుఙితునపరస్మైపదవికల్పః ॥ ణౌచఙి-అవివేథత్-త॥

వృక-ఆదానే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ వర్కతే ॥ ౨ వవృకే ॥ ౩ వర్కితా ॥ ౪ వర్కిష్యతే ॥ ౫ వర్కతాం ॥ ౬ అవర్కత ॥ ౭ వర్కేత ॥ ౮ వర్కిషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అ

వర్కి-ష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అవర్కి-ష్యత

కర్మణి—౧ వృక్యతే ॥ ౫ వృక్యతాం ॥ ౬ అవృక్యత ॥ ౭ వృక్యేత ॥ ౯ అవర్కి ఇతి విశేషః॥ శేషం ప్రాగ్వత్ ॥ ణౌ- కర్తృకర్మణోః గృజివత్ ॥ పు ౨౮౧॥ సని-వివర్కిషత ఇత్యాద్యాత్మనేపదమ్ ॥ యజి-యఙ్లుకిచ సర్వేభ్యః కృత్స్వపి గృజివత్ ॥ పు ౨౮౧,౨౮౨,౨౮౩॥ కేవ లాత్సన్నన్తాచ్చ శానచ్

వృతు-వర్తనే॥ అకర్మకః॥ సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

౧ వర్తతే ॥ ౨ వవృతే ॥ ౩ వర్తితా (సే-హే) స్యతాస్యసనోరితి పరస్మైపదం వా । పరస్మైపదే న వృద్భ్యశ్చతుర్భ్య ఇతీణ్నిషేధః ॥ ౪ వర్త్స్యతి ॥ వర్తిష్యతే ॥ ౫ వర్తతాం ॥ ౬ అవర్తత ॥ ౭ వర్తేత ౮ వర్తిషీష్ట-ధ్వం ॥ ద్యుద్భ్యో లుఙీతి పరస్మైపదం వా॥ పరస్మైపదే పుషాదీత్యాదినా చ్లేరఙ్ ॥ ౯ అవృతత్-అవర్తిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అ వర్త్స్యత్-అవర్తిష్యత॥

భావే—౧ వృత్యతే ॥ ౪ వర్తిష్యతే ॥ ౫ వృత్యతాం ॥ ౬ అవృత్యత ॥ ౭ వృత్యేత॥ ౯ అవర్తి॥ ౧౦ అవర్తిష్యతేతి విశేషః॥ శేషం ప్రాగ్వత్

ణౌ-కర్తృకర్మణోః గృజివత్ ॥ పు ౨౮౧

సని-పరస్మైపదే ॥ వివృత్సతి- వివర్తిషతే ॥ ౨ వివృత్సాంచకా ర-వివర్తిషాంచక్రే (బభూవ-ఆస) ౩ వివృత్సితా-సి॥ వివర్తిషితా (సే-హే) ౪ వివృత్సిష్యతి-వివర్తిషిష్యతే ॥ ౫ వివృత్సతు-వివర్తిషతాం॥ ౬ అవివృత్సత్-అవివర్తిషత ॥ ౭ వివృత్సేత్-వివర్తిషేత ॥ ౮ వివృ త్స్యాత్-వివర్తిషిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అవివృత్సీత్-అవివర్తిషిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అవివృత్సిష్యత్-అవివర్తిషిష్యత

యజన్తాద్యఙ్లుగన్తాత్ సర్వేభ్యః కృత్సు చ గృజివత్ ॥ పు ౨౮౧,౨౮౨ ౨౮౩ ॥ ఉదిత్త్వాత్ క్త్వాయాం వేట్ ॥ వర్తిత్వా-వృత్త్వా ॥ ణ్యన్తాదస్మా న్నిష్ఠాయామధీయమానార్థే వాచ్యే నిరర్థ్యయనే వృత్తమితి క్తస్యేడ

ఘానో ణిలుక్చనిపాత్యతె ॥ వృత్తంఛందశ్చాస్త్రేణ, సంపాదితవృ ధీంమితియావత్ ॥ అన్యత్ర వర్తితాఙ్గః ॥ హస్తవర్తంవర్తయతి ॥క రవర్తనం । హస్తేనగుళికాంకరోతీత్యర్థః ॥ హస్తార్థేకరణఉపపదే హస్తేనవర్తిఙ్గ్రహోరితిణముల్ ॥ కషాదిత్వాదనుప్రయోగః॥

వృధు-వృద్ధౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

వర్ధతే । వవృధఇత్యాదిసర్వంవర్తతివత్ ॥

వృషు-వరణె॥సకర్మకః, సేట్-ఆత్మనెపదీ

వృషతె, వవృషఇత్యాదిగర్హతివత్ పు,౪౪౭ ॥

వేష్ట,వెష్టనే, సకర్మకః-సేట్, ఆత్మనెపదీ

వేష్టతె- వివెష్టఇత్యాదిక్లెశతివత్ ॥ ణౌచఙి, అవవేష్టత్,త । అ, వివేష్టత్-త ॥ విభాషా వేష్టిచేష్టోరిత్యభ్యాసస్యాత్త్వంవా

వేథృ-యాచనె॥సకర్మకః॥సేట్-ఆత్మనెపదీ

వేథతె- వివెథఇత్యాదిక్లెశతివత్-పు,౪౪౫॥

టువెపృ,కంపనె ॥ అకర్మకః॥ సేట్ ఆత్మనేపదీ

వెపతె॥ వివెపఇత్యాది క్లెశతివత్ । ణ్యంతాన్నిగరణచలనార్థేభ్యశ్చేతి పరస్మైపదమేవ ॥

వేహృ-ప్రయత్నే॥ అకర్మకః॥సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

వేహతె॥ వివేహఇత్యాదిక్లెశతివత్, ——ఇతివాదయః——

శకి, శంకాయాం॥ అకర్మకః॥ సేట్, ఆత్మనేపదీ

శంకతే ॥ శశంక ఇత్యాదికం పతివత్ పు.౪౩౧,౪౩౨॥

శ్రకి, శ్లకి-శ్వకి, గత్యర్థాః। అకర్మకాః। సేటః। ఆత్మనేపదినః

శ్రంకతే, శశ్రంకే। శ్లంకతే। శశ్లంకే। శ్వంకతే। శశ్వంకే। ఇత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥

శచ, వ్యక్తాయాంవాచి। సకర్మకః। సేట్। ఆత్మనేపదీ

శచతే। శేచే, శేచాతే। శేచిరే। శచితేత్యాది కకతివత్ పు.౪౨౭॥

శ్వచ, శ్వచి, గతౌ॥ అకర్మకౌ॥ సేటౌ॥ ఆత్మనేపదినౌ

శ్వచతే। శశ్వచ ఇత్యాది కకతివత్। శ్వంచతే శశ్వంచ ఇత్యాదికం పతివత్ ॥

శడి-రుజాయాం సంఘాతేచ॥ అకర్మకః॥ సేట్ ఆత్మనేపదీ

శండతే, శశండ ఇత్యాదికం పతివత్ ॥

శ్రథి, శైథిల్యే। సకర్మకః॥ సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

శ్రంథతే। శశ్రంథ ఇత్యాదిప్రాగ్వత్॥

శల్భ, కత్థనే। సకర్మకః॥ సేట్, ఆత్మనేపదీ

శల్భతే, శశల్భ ఇత్యాదికత్థతివత్ పు,౪౩౦॥

శ్రంభు, ప్రమాదే॥ అకర్మకః॥ సేట్। ఆత్మనేపదీ

శ్రంభతే। శశ్రంభ ఇత్యాదికంపతివత్। ఉదిత్త్వాదిత్త్వాత్పరస్మై

పదపక్షే పుషాదీత్యాదినాఙి అనిదిత్త్వాన్నలోపః। అశ్రభత్, అశ్రం

భిష్ట(ధ్వం,ఢ్వం) యఙి॥ శాశ్రభ్యతే। యఙ్లుకి। శాశ్రంభీతి। శాశ్రంబ్ధి

శాశ్రబ్ధః। శాశ్రభతీత్యాది । తతః కృత్స్న ఏపి । శాశ్రభల్। శాశ్రభతా వాశ్రభతః । శాశ్రభతీ । ఇతివిశేషః ఉదిత్త్వాత్ క్త్వాయాం వేట్ । ఇట్పక్షే నోపధాత్ థఫాంతాద్వేతి కిత్త్వవికల్పః । శ్రభిత్వా । శ్రంభిత్వా। శ్రబ్ధ్వా । అతఏవనిష్ఠాయాం నేట్ ॥ శ్రబ్ధః । శ్రబ్ధవాన్ ॥ శేషంసమానం ॥

శల, చలనసంవరణయోః॥ చలనేఽకర్మకః। సంవరణే సకర్మకః। సేట్, ఆత్మనేపదీ

శలతే, శేలె, శేలాతే, శేలిరే। శలితేత్యాదికకతివత్ ॥

ఆఙ్శసి, ఇచ్ఛాయాం॥ సకర్మకః॥ నేట్॥ ఆత్మనేపదీ

ఆశంసతే- ఆశశంసఇత్యాదికమ్పతివత్ ॥

శ్లాఘృ, కత్థనే॥ సకర్మకః ॥ సేట్. ఆత్మనేపదీ

శ్లాఘతే। శశ్లాఘఇత్యాదికాశతివత్ -పు ౪౩౯, ౪౩౮॥

శాడృ, శ్లాఘాయాం, సకర్మకః॥ సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

శాడతే, శశాడఇత్యాది ప్రాగ్వత్ ॥

శ్వితా, వర్ణే॥ అకర్మకః॥ సేట్, ఆత్మనేపదీ

శ్వేతతే, శిశ్వితఇత్యాది శ్వేదతివత్ ॥ లుఙి । అశ్వితత్ । అశ్వేతిష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) నిష్ఠాయాం । శ్విత్తః, శ్విత్తవాన్ ॥

శ్విది, శ్వైత్యే। అకర్మకః॥ సేట్। ఆత్మనేపదీ

శ్విందతే। శిశ్విందఇత్యాదిక్లిందతివత్ ॥ పు ౪౬౪

శిక్షు, విద్యోపాదానే, సకర్మకః॥ సేట్, ఆత్మనేపదీ

శిక్షతే, శిశిక్షఇత్యాది క్లిదతివత్ । ధనుషిశిక్షతే । ధనుర్విషయే జ్ఞానేశక్తోభవితుమిచ్ఛతీత్యర్థః। శిక్షేర్జిజ్ఞాసాయామిత్యాత్మనేపదం

శీకృ, సేచనే। సకర్మకః॥సేట్,ఆత్మనేపదీ

శీకతే। శిశీకఇత్యాదటీకతివత్ పు౪౫౫॥ ణౌచఙి ॥ అశిశీకత్, త॥

శీభృ,కత్థనే,సకర్మకః।సేట్, ఆత్మనేపదీ

శీభతే। శిశీభఇత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥

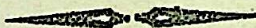
శుభ,దీప్తౌ॥ అకర్మకః॥సేట్,ఆత్మనేపదీ

శోభతే- శుశుభఇత్యాదిక్షోభతివత్॥ లుఙి, అశుభత్। అశోభిష్ట॥

శృధు,శబ్దకుత్సాయాం॥అకర్మకః॥సేట్, ఆత్మనేపదీ

శర్ధతే, శశృధఇత్యాదివర్ధతివత్

శేవృ, సేవనఇత్యేకే॥ సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

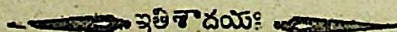
శేవతే। శిశేవఇత్యాదిక్లేశతివత్ ॥ ణౌచఙి॥ అశిశేవత్,త॥ నాస్య ఋజ్లుక్ పు౪౪౫॥

శ్లోకృ,సంఘాతే,సంఘాతోగ్రంథః। సచగ్రథ్యమానస్య వ్యాపారో గ్రథితుర్వా । ఆద్యేఽకర్మకో ద్వితీయేసకర్మకః ॥

సేట్॥ఆత్మనేపదీ

శ్లోకతే।శుశ్లోకఇత్యాదిక్లీబతివత్ పు౪౩౮। ణౌచఙి॥అశుశ్లోకత్॥త

ఇతిశాదయః

ష్వష్కృ,గత్యర్థః, అకర్మకః॥ సేట్-ఆత్మనేపదీ

సుబ్ధాతుష్ఠివుష్వష్కతీనాం సత్వప్రతిషేధో వక్తవ్యఇతి ససత్వం

ష్వక్తాతే । షష్వక్కే । ష్వక్కి లేత్యాదికత్థతివత్ పు ౪౩౦॥

షచ, సేచనే, సేవనేచ, ॥ సకర్మకః॥ సేట్, ఆత్మనేపదీ సచతే, సేచే, సేచాతే, సేచిరే, సచితేత్యాదికత్థతివత్ ॥ ణౌచ జి॥ అసీషచత్,త॥ సని। సిసచిషతే। స్తౌతిణ్యోరేవేతి నియమాన్నషః

ష్వఞ్జ-పరిష్వంగే॥ సకర్మకః॥ అనిట్॥ ఆత్మనేపదీ దంశసఞ్జస్వఞ్జాం శపీతి నలోపః ॥ ౧ స్వజతే-స్వజేతే-స్వజంతే ॥ శ్రన్థిగ్రన్థిదమ్భిస్వఞ్జీనాం లిటః కిత్త్వం వేతి వ్యాకరణాంతరస్యోపాశ్రయణాల్లిటః కిత్త్వవికల్పః ॥ ౨ సస్వజే-సస్వజాతే-సస్వజిరే ॥ సస్వంజే-సస్వంజాతే-సస్వంజిరే ॥ ౩ స్వఙ్క్తా-స్వఙ్క్తారౌ (సే-హే) ౪ స్వఙ్క్ష్యతే ॥ ౫ స్వజతాం ॥ ౬ అస్వజత ॥ ౭ స్వజేత ౮ స్వఙ్క్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అస్వఙ్క్త-అస్వఙ్క్షాతాం-అస్వఙ్క్షత ॥ అస్వఙ్క్థాః-అస్వఙ్క్షాథాం-అస్వఙ్గ్ధ్వం॥ అస్వఙ్క్షి-అస్వఙ్క్ష్వహి-అస్వఙ్క్ష్మహి ॥ ౧౦ అస్వఙ్క్ష్యత-అస్వఙ్క్ష్యేతాం-అస్వఙ్క్ష్యంత ॥

కర్మణి—౧ స్వజ్యతే ॥ ౫ స్వజ్యతాం ॥ ౬ అస్వజ్యత ॥ ౭ స్వజ్యేత ॥ ౯ అస్వంజిఇతి విశేషః ॥ శేషం పూర్వవత్ ॥

ణౌ-కర్తృకర్మణోస్సజతివత్ ॥ పు ౩౭౮-౩౭౯

సని—స్తౌతిణ్యోరేవేతి నియమాన్నషః ॥ ౧ సిస్వఙ్క్షతే ॥ ౨ సిస్వఙ్క్షాంచక్రే (బభూవ, ఆస) ౩ సిస్వఙ్క్షితా (సే-హే) ౪ సిస్వఙ్క్షిష్యతే ౫ సిస్వఙ్క్షతాం ॥ ౬ అసిస్వఙ్క్షత ॥ ౭ సిస్వఙ్క్షేత ॥ ౮ సిస్వఙ్క్షిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అసిస్వఙ్క్షిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అసిస్వఙ్క్షిష్యత ॥

యఙ్యఙ్లుకోస్సర్వేభ్యః కృత్సుచ సజతివత్ ॥ సాస్వంజీతి, సాస్వఙ్క్తి, సాస్వక్తః, సాస్వజతీత్యాది॥ కేవలాత్సన్నంతాద్వ్యత్యాసనవిశేషః ॥ కేవలాచ్చాభ్యనదీనలోపే ॥ స్వజమానః। పరిపూర్వస్యైవాస్యప్ర

షష్జ-గతౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

అయంవరస్మై పదిష్వాధాహృతః॥ పు ౩౭౫,౩౭౬,౩౭౭

ష్వద-ఆస్వాదనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

స్వదతే॥ సస్వదఇత్యాదిగ్రసతివత్॥ పు ౪౪౬,౪౪౭ ॥ చజి-అసిష్వదత్-త ॥-సని-సిస్వదిషతే ॥ స్తౌతిణ్యోరేవేతినియమాన్నషః॥ ణ్యంతాత్సని-సిస్వాదయిషతి-తే ॥ ఇత్యాది॥ సస్విదిస్వదిసహీనాంచేతిసత్వం ॥ క్త్వాయాంస్వదిశ్వేతివిశేషః॥

ష్టభి,స్ప్రతిబంధే॥ అకర్మకః- సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ స్తంభతే, ఉత్తంభతే, ఉదస్థాస్తమ్భోః వూర్వస్యేతిపూర్వసవర్ణః॥ ౨ తస్తమ్భే॥ ౩ స్తంభితా (సే,హె) ౪ స్తమ్భిష్యతే ॥ ౫ స్తంభతాం ॥౬ అస్తంభత ॥ ౭ స్తమ్భేత ॥ ౮ స్తంభిషీష్ట (ధ్వం) అస్తంభిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అస్తంభిష్యత ॥

భావే—౧ స్తంభ్యతే ॥ ౫ స్తంభ్యతాం ॥ ౬ అస్తంభ్యత ॥ ౭ స్తమ్భ్యేత ॥౯అస్తంభీతి విశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్ ॥ణౌ,కర్తృకర్మణోస్సన్యజ్యఙ్లుకుసర్వేభ్యః కృత్సుచ సజతివత్, పు ౩౭౮,౩౭౯ చజి, అతస్తంభత్, త॥ కెచిదస్యటకారఙ్గోపదేశిక ఇత్యాహుఃతన్మతే॥ ష్టంభతే, టష్టంభ ఇత్యాది ॥

షహ,మర్షణే ॥ సకర్మకః॥ సేట్, ఆత్మనేపదీ

౧ సహతే॥౨సేహే, సేహాతే, సేహిరే॥ తిషసహేత్యాదినావేట్ ౩ సహితా,సే-హె॥ సోఢా- సోఢారౌ(సే,హె)౪ సహిష్యతే ॥౫ సహతాం ॥ ౬ అసహత ॥ ౭ సహేత ॥ ౮ సహిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అసహిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అసహిష్యత ॥

కర్మణి—౧ సహ్యతే ॥ ౨ సహ్యతాం ॥ ౩ అసహ్యత ॥ ౪ సహ్యేత ॥ ౯ అసాహివిశేషః, శేషంప్రాగ్వత్ ॥ ణౌ, కర్తృకర్మణో౽స్సన్యజో౽శ్చకతివత్ పు ౪౭౭,౪౭౮ ॥ సని, సిసహిషతఇత్యాది । స్తౌతిణ్యోరేవేతినియమాన్నషః । ణ్యంతాత్సని; సస్విదిస్వదిసహీనాంచే షత్వమేవ । సిసాహయిషతి - తే । ఇత్యాది ॥

యఙ్లుకి—సాసహీతి, సాసోఢి, సాసోఢః, సాసహతీత్యాది ॥

కేవలాత్కృత్సు । సహితవ్యం, సోఢవ్యం, సహనీయం- సహ్యం । శకిసహోశ్చేతియత్ । సోఢః, సోఢవాన్ । సహమానః,సహిష్యమాణః- సోఢుం, సహితుం, సోఢం,। సహనం, సోఢ్వా,సహిత్వా, విషహ్య, సాహంసాహం. సహిత్వాసహిత్వా॥ సోఢ్వాసోఢ్వా ॥

ణ్యంతాత్సన్నంతాద్యఙంతాద్యఙ్లుగంతాచ్చకృత్సుసర్వంశకతివత్

౯,ష్విదా, స్నేహనమోచనయోః।సకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

స్వేదతే, సిష్విదఇత్యాదిక్ష్వేదతివత్ పు ౪౩౭,౪౩౮ ॥ అస్విదత్ ॥ అస్వేదిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) సని, సిస్విదిషతే, సిస్వేదిషతఇత్యాది । స్తౌతిణ్యోరేవేతినియమాన్నషః, ణ్యంతాత్సని- సిస్వేదయిషతి- తే ॥ సస్విదీత్యాదినాషత్వం॥

కేవలాత్కృత్సునిష్ఠాయాం । స్విన్నః । స్విన్నవాన్, ఆదితశ్చేతీణ్నిషేధః । ఆదికర్మణివిభాషాభావాదికర్మణోరితిడ్వికల్పే, నిష్ఠాశీఙ్ స్విదిమిదిక్ష్విదిధృషఇతిసేణ్నిష్ఠాయాః కిత్త్వవికల్పః । ప్రస్విదితఃప్రస్వేదితశ్చైత్రః । ప్రస్విదితవాన్ । ప్రస్వేదితవాన్ ॥ ప్రస్విదితంప్రస్వేదితంవాతేన- ఇడభావే- ప్రస్విన్నః, ప్రస్విన్నవాన్-ప్రస్విన్నం తేనేత్యాది అన్యత్సమానం॥

ష్టిపృ,క్షరణార్థః- అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

స్తేపతే. తిష్టిపఇత్యాదిక్ష్వేదతివత్ ॥ లుఙి। అస్తేపిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం.

౪౫౨ ధాతురూపప్రకాశికాయాం-ష్ఠుచాదిధాతవః

చఙ్,అతిష్ఠిపత్.త ॥ సని, తిష్ఠిపిషతే-తిస్తేపిషతఇత్యాది । స్థాలిణ్యో

రేపేతి నియమాన్నషః॥

ష్ఠుచ-ప్రసాదే॥ అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

స్తోచతే, తుష్టుచఇత్యాది శ్లోభతివత్ పు ౪౭౦ ॥ లుఙ్- అస్తోచి

ష్ట (ష్వం,ఢ్వం) సని- తుస్తుచిషతే, తుస్తోచిషతఇత్యాది ॥

మూద,క్షరణే॥ సకర్మకః॥సేట్- ఆత్మనేపదీ

సూదతే, సుషూదఇత్యాది క్లీబతివత్ ॥ పు ౪౩౦। ౪౩౯ ॥ ణౌచ

ఙి । అసూషుదత్,త॥సని॥ సుసూదిషతే॥ యఙ్॥ సోషూద్యతే॥యఙ్లు

కి॥ సోషూదీతి, సోషూత్తి- సోషూత్తః, సోషూదతీత్యాది ॥

ష్టిప్పృ, క్షరణార్థః॥ సకర్మకః॥ సేట్. ఆత్మనేపదీ

స్తేపతే,తిష్టిపఇత్యాదిక్లెశతివత్ పు ౪౪౫ ॥ చఙ్॥ అతిష్టిపత్,త

సని॥ తిస్తేపిషతఇత్యాది ॥యఙ్॥ తేష్టిప్యతే॥

షెవృ, సేవనే, సకర్మకః- సేట్,ఆత్మనేపదీ

సేవతె- సిషేవఇత్యాదిక్లెశతివత్ ॥చఙ్॥అసిషెవత్,త॥ సని॥ సిసేవి

షతే॥ యఙ్॥ సేషేవ్యతే ॥ ఉడ్భానివకారాంతత్వాన్నయఙ్లుక్॥

ఇతిషాదయః

స్రకి,గత్యర్థః,సకర్మకః, సేట్॥ఆత్మనేపదీ

స్రంకతే,సస్రంకఇత్యాదికంపతివత్ పు ౪౩౧,౪౩౭॥

ష్వష్కి. గత్యర్థ ఇత్యేకే॥సకర్మకః ॥సేట్-అత్మనేపదీ

ష్వంకతె,సష్వంకఇత్యాదిప్రాగ్వత్॥

ష్ఠద,ష్ఠదనె॥ష్ఠదనంవిదారణం। సకర్మకః॥ సేట్ ॥ఆత్మనెపదీ ఘటాదిర్మిత్॥ ష్ఠదతె। చష్ఠదఇత్యాదిపఠతివత్ ॥౯౬౫ చజి॥ అచిష్ఠదత్,త॥ ష్ఠదిగనపరిభ్యాం చేత్యపరిపూర్వస్యాస్య నమిత్త్వం॥ అపష్ఠాదయతి,తె॥ పరిష్ఠాదయతి॥తె॥న్యాసకారమతే అపష్ఠాదయతీత్యాద్యపి॥

స్వర్ద,ఆస్వాదనె - సకర్మకః, సేట్ ఆత్మనెపదీ

స్వదతె, సస్వర్దఇత్యాదిగర్హతివత్ పు ౭౪౭ ॥వజిఅసస్వ ర్దత్,త॥సని- సిస్వర్దిషతె॥

స్పది,కించిచ్చలనె, అకర్మకః ॥ సేట్-ఆత్మనేపదీ

స్పందతె. పస్పందఇత్యాది కంపతివత్ పు ౮౩౧-౮౩౨॥ ణౌ-నిగరణచలనార్థేభ్యశ్చేతి పరస్మైపదం। స్పందయతి.॥ అపస్పందత్ ॥

స్యందూ- ప్రస్రవణె॥ అకర్మకః॥వేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ స్యందతె॥ ౨ సస్యందే, సస్యందిషె- సస్యంత్సె - సస్యందిధ్వే సస్యంద్ధ్వె, సస్యందివహే, సస్యంద్వహే, సస్యందిమహే॥ సస్యంద్మహే ॥ ౩ స్యందితా(సే,హే) స్యంత్తా (సే,హే) వృద్భ్యఃస్యసనో రితి పరస్మైపదెకృతె ఊదిల్లక్షణమంతరంగమపీటం బాధిత్వాచతు గ్రహణసామర్థ్యాన్న వృద్భ్యశ్చతుర్భ్య ఇతినిషేధః ॥ ౪ స్యంత్స్యతి । స్యందిష్యతె। స్యంత్స్యతే ॥ ౫ స్యందతాం ॥ ౬ అస్యంద॥ ౭ స్యందెత ॥ ౮ స్యందిషీష్ట (ధ్వం) స్యంత్సీష్ట (ధ్వం) పక్షే ద్యుద్భ్యోలుజీతి పరస్మైపదె పుషాదిద్యుతాదీత్యాదినాజినలోపః॥ ౯ అస్యదత్ । అస్యదతాం, అస్యదన్, అస్యందిష్ట (ధ్వం,ఢ్వం)౧౦అ స్యంత్స్యత్, అస్యందిష్యత, అస్యంత్స్యత॥

భావె— ౧స్యద్యతె॥౫ స్యద్యతాం॥౬ అస్యద్యత॥౭ స్యద్యేత॥౮

అస్యందీతివిశేషః, వృద్భ్యస్స్యసనోరితిపాక్షికపరస్మైపదాభావశ్చ శేషంపూర్వవత్ ॥ ణౌ, కర్తృకర్మణోస్సన్యఙ్యఙ్లుక్షుచ సజతివత్, పు. ౩౬౭,౩౬౯॥ సని॥ సిస్యందిషతే। సిస్యన్త్సత ఇత్యాది ॥ కేవలాత్కృత్సు, స్యందితవ్యం, స్యన్తవ్యం, స్యన్దనీయం, స్యన్ద్యం స్యన్నః, స్యన్నవాన్- స్యందమానః, స్యన్త్స్యన్, స్యన్త్స్యన్తీ స్యన్త్స్యంతీ, స్యందిష్యమాణః, స్యన్త్స్యమానః, స్యందితుం, స్యన్తుం- స్యన్నం, స్యందనం, స్యందిత్వా, స్యన్త్వా, క్త్విస్కందిస్యందోరితినలోపనిషేధః, ప్రస్యంద్య, స్యందంస్యందం, స్యందిత్వాస్యందిత్వా, స్యన్త్వాస్యన్త్వా। ణ్యంతాత్సన్నంతాద్యఙంతాద్యఙ్లుగంతాచ్చ తిఙ్కృత్సు సర్వం సజతివత్॥

స్పర్ధ, సంఘర్షే। సంఘర్షః పరాభిభవేచ్ఛా। ధాత్వర్థోపసంగృహీతకర్మత్వాదకర్మకః, సేట్। ఆత్మనేపదీ

౧ స్పర్ధతే ॥ ౨ పస్పర్ధే ॥ ౩ స్పర్ధితా (సే, హే) ౪ స్పర్ధిష్యతే॥ ౫ స్పర్ధతాం॥ ౬ అస్పర్ధత॥ ౭ స్పర్ధేత ॥ ౮ స్పర్ధిషీష్ట(ధ్వం) ౯ అస్పర్ధిష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అస్పర్ధిష్యత

భావే—౧ స్పర్ధ్యతే॥ ౫ స్పర్ధ్యతాం, ౬ అస్పర్ధ్యత ॥ ౭ స్పర్ధ్యేత ॥ ౯ అస్పర్ధీతి విశేషః । శేషం ప్రాగ్వత్ । ణౌ కర్తృకర్మణోస్సన్యఙ్యఙ్లుక్షు ... ర్వేభ్యః కృత్సు చ కర్జతివత్ పు ౧౮౬,౧౮౭,౧౮౮, సన్నంతాదాత్మనేపదం విశేషః కృత్సు సన్నంతాత్కేవలాచ్చ ॥

స్కభి, ప్రతిబంధే॥ అకర్మకః॥ సేట్॥ ఆత్మనేపదీ.

స్కంభతే- చస్కంభ ఇత్యాదికంపతివత్ పు ౪౩౧,౪౩౨ ॥

స్రంభు, ప్రమాదే; అకర్మకః, సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

స్రంభతే, సస్రంభ ఇత్యాదిసర్వంధ్వంసతివత్ ॥ పు ౪౭౬, యఙ్యఙ్లు

స్రమ్భు-విశ్వాసే, అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ
స్రంభతే, ససృంభ ఇత్యాదిధ్వంసతివత్ ‌‌ లుఙి ॥ అస్రంభిష్టేతివిశే
షః । శేషంప్రాగ్వత్

స్రంసు- అవస్రంసనే॥ అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ
స్రంసతే, ససృంస ఇత్యాది సర్వంధ్వంసతివత్, యఙినీగాగమే స
నీ స్రస్యతఇత్యాది

స్ఫాయీ-వృద్ధౌ, అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ
స్ఫాయతే. పస్ఫాయఇత్యాది త్రాయతివత్ పు ౪౩౬ ॥ ణ్యే, క
ర్తృ-కర్మణోః స్ఫాయోవ ఇతి వకారాదేశే- స్ఫావయతి, తే॥ ఇత్యాది
ణ్యంతసవతివత్ పు ౧౦౪॥ చఙి- అపిస్ఫవత్, త - సన్యజ్ఝలుకుత్రా
యతివత్ । సర్వాభ్యఃకృత్సుప్రాయేణ త్రాయతివత్, కేవలాన్నిష్ఠా
యాం స్ఫాయస్స్ఫీనిష్ఠాయామితి స్ఫీభావేస్ఫీతః- స్ఫీతవాన్

స్కుది-ఆప్రవణే-అప్రవణముత్ప్లవనముద్ధరణంచ। అ
ద్యేఽకర్మకో ద్వితీయోసకర్మకః, సేట్-ఆత్మనేపదీ
స్కుందతే-చుస్కుందఇత్యాది క్లిందతివత్ పు ౪౩౭॥

స్ఫుట- వికసనే. అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ
స్ఫోటతే-పుస్ఫుటఇత్యాది శోభతివత్ పు ౪౪౦ ॥ లుఙి । అస్ఫోటి
ష్ట (ఢ్వం,ధ్వం)

సేకృ- సేకృగతౌ, అకర్మకౌ సేటౌ-ఆత్మనేపదినౌ
సేకతే, అషోపదేశత్వాన్నషః- సిసేకే ఇత్యాది శ్లాఘతివత్ పు ౪౪౫॥
చఙి॥ అసిసేకత్, తసని- సిసేకిషతే । యఙి- సేసేక్యతే । ఇత్యాది ।

స్నేకతే- సిస్నేక ఇత్యాదిపూర్వవత్ । ఇతిసాదయః

హద-పురీషోత్సర్గే॥ అకర్మకః। అనిట్-ఆత్మనేపదీ

౧ హదతే। ౨ జహదే। ౩ హత్తా। ౪ హత్స్యతే। ౫ హదతాం। ౬ అహదత ।౭ హదేత।౮ హత్సీష్ట (ధ్వం) ౯ అహత్త।౧౦ అహత్స్యత

భావే—౧ హద్యతే।౫హద్యతాం। ౬ అహద్యత। ౭హద్యేత।౯ అహాదీతివిశేషః । శేషంపూర్వవత్ ।

సని—జిహత్సతఇత్యాది ణౌ-కర్తృకర్మణోర్ద్వ్యఙ్ఞుకోస్సర్వేభ్యఃకృత్సుచగదతివత్ పు ౫౫౮-౫౫౯। సని।జిహత్సతఇత్యాది। దిదృక్షతఇత్యాదివత్ పు-౫౯౦ కేవలాత్కృత్సు। హత్తవ్యం- హదనీయం- హాద్యం-హన్నః, హన్నవాన్ । హదమానః। హత్స్యమానః,హత్తుం. హన్నం, హదనం-హత్త్వా, ఉపహద్య, హాదంహాదం-హత్త్వాహత్త్వా

హ్రాద-అవ్యక్తేశబ్దే, అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

హ్రాదతే।జహ్రాదఇత్యాది కాశతివత్, పు౪౩౬, ౪౩౭, చఙి-అజహ్రాదత్-త

హ్లాదీ-సుఖేచ, చాదవ్యక్తేశబ్దే, అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

హ్లాదతే । జహ్లాదఇత్యాది కాశతివత్॥ చఙి-అజిహ్లాదత్-త॥ కేవలాన్నిష్ఠాయాం హ్లాదో నిష్ఠాయామితి హ్రస్వః॥ శ్వీదితఇతి నేట్॥ ప్రహ్లన్నః-ప్రహ్లన్నవాన్॥

హిడి-గత్యనాదరయోః, అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

హిండతే ॥ జిహిండఇత్యాది క్లిందతివత్, పు ౪౩౭,

హుడి-సంఘాతే, అకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

హుడి, వరణే, సకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

హుండతే । జుహుండఇత్యాదిపూర్వవత్

హేఠ-విబాధాయాం, సకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

హేఠతే। జిహేఠ ఇత్యాది క్లేశతివత్, పు౭౭౫. ణౌచఙి-శాసాదీనాం వేతి వక్తవ్యమిత్యుపధాహ్రస్వవికల్పః॥ అజీహిఠత్-త॥ అజిహేఠత్-త

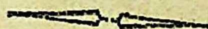
హేడృ-అనాదరే, సకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ

హేడతే। జిహేడ ఇత్యాది క్లేశతివత్॥ చఙి-అజిహేడత్-త

హేషృ-హ్రేషృ-అవ్యక్తే శబ్దే, అశ్వశబ్ద ఇత్యర్థః, అకర్మకౌ సేటౌ, ఆత్మనేపదినౌ

హేషతే। జిహేషే॥ హ్రేషతే। జిహ్రేష ఇత్యాది క్లేశతివత్॥ పు౭౭౫, ణౌచఙి-అజిహేషత్-త॥ అజిహ్రేషత్-త॥

హోడృ-అనాదరే, సకర్మకః, సేట్; ఆత్మనేపదీ

హోడతే। జుహోడ ఇత్యాది క్లిబతివత్, పు౭౩౦॥ చఙి-అజుహోడత్-త॥ ఇతి శబ్వికరణా ఆత్మనేపదినః

అథోభయపదినస్త్రయ[illegible]

శ్రిఞ్-సేవాయాం, సకర్మకః, సేట్, ఉభయపదీ

౧ శ్రయతి-తే॥ ౨ శిశ్రాయ-శిశ్రియతుః॥ శిశ్రయిథ-శిశ్రాయ-శిశ్రియ-శిశ్రియివ-శిశ్రియిమ। శిశ్రియే-శిశ్రియిషే-శిశ్రియిధ్వే-ఢ్వే॥ శిశ్రియివహే-శిశ్రియిమహే॥ 3 శ్రయితా(సి, సే, హే) ౪ శ్రయిష్యతి తే॥ ౫ శ్రయతు-తాం॥ ౬ అశ్రయత్-త॥ ౭ శ్రయేత్-త॥ ౮ శ్రీయాత్-శ్రయిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) శిశ్రితి చఙ్॥ ౯ అశిశ్రియత్-త॥ ౧౦ అశ్రయిష్యత్-త

కర్మణి—౧ శ్రీయతే ॥ ౨ శిశ్రియే ॥ ౩ శ్రాయితా (సే, హే) శ్రయితా(సే, హే) ౪ శ్రాయిష్యతే-శ్రయిష్యతే ॥ ౫ శ్రీయతాం ॥ ౬ అశ్రీయత ॥ ౭ శ్రీయేత ॥ ౮ శ్రాయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)శ్రయిషీష్ట-(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అశ్రాయి-అశ్రాయిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) అశ్రయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అశ్రాయిష్యత-అశ్రయిష్యత॥

అస్మాత్కర్మణః కర్తృత్వవివక్షాయాం కర్మవత్త్వాతిదేశాద్యగాదిషు ప్రాప్తేషు యక్చిణోః ప్రతిషేధే హేతుమణ్ణిశ్రిబ్రూఞాముపసంఖ్యానమితి యక్చిణోః ప్రతిషేధే ॥ ఉచ్ఛ్రియతే దండః, స్వయమేవ, ఉదశిశ్రియత, అత్ర యక్చిణభావాన, ఆత్మనేపదం తు స్యాదేవ, ఉదశిశ్రియేతాం-ఉదశిశ్రియంత, స్యాదిషు చిణ్వద్భావస్తు భవత్యేవ, ఉచ్ఛ్రాయితా(సే-హే) ఉచ్ఛ్రయితా(సే, హే)ఉచ్ఛ్రాయిష్యతే- ఉచ్ఛ్రయిష్యతే॥ ఉచ్ఛ్రాయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)ఉచ్ఛ్రయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ఉదశ్రాయిష్యత-ఉదశ్రయిష్యత॥ ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోః, శ్రాయయతి-తే ఇత్యాదిణ్యంతశ్వయతివత్-త ॥ పు ౯౧. ॥ చఙి-అశిశ్రియత్,త

సని-సనీవంతేత్యాదినేడ్వికల్పః ॥ ఇట్పక్షే పరస్మైపదే శిశ్రయిషతీత్యాదిశిశ్వయిషతీత్యాదివత్, పు౯౧॥ఆత్మనేపదే శిశ్రయిషత ఇత్యాదిసిస్మయిషతఇత్యాదిసన్నంతస్మయతివత్ । పు ౪౮౬ । ఇడభావే పరస్మైపదే శిశ్రీషతీత్యాదిసన్నంతక్షయతివత్, పు ౯౫ ॥ ఆత్మనేపదే ౧ శిశ్రీషతే ॥ ౨ శిశ్రీషాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ శిశ్రీషితా (సే, హే) ౪ శిశ్రీషిష్యతే ॥ ౫ శిశ్రీషతాం ॥ ౬ అశిశ్రీషత ॥ ౭ శిశ్రీషేత ॥ ౮ శిశ్రీషిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అశిశ్రీషిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అశిశ్రీషిష్యత

యఙ్యఙ్లుకోః క్షయతివత్, పు ౯౫, కేవలాత్కృత్సు శ్రయితవ్యః, శ్రయణీయః, శ్రేయః, శ్రాయకః కితితిడిన్నిషేధః ॥ శ్రితః, శ్రితవాన్, శ్రయన్-శ్రయంతీ, శ్రయమాణః, శ్రయిష్యన్-శ్రయిష్యతీ-శ్రయిష్యంతీ, శ్రయిష్యమాణః, శ్రయితుం; శ్రితం, శ్రయణం, శ్రయిత్వా, ఆ

*ధాతురూపప్రకాశికాయాం-శ్రీఞ్ధాతుః శ్రేణా
శ్రిత్వా, శ్రాయంశ్రాయం, శ్రయిత్వాశ్రయిత్వా.
ణ్యంతాత్సన్నన్తాద్యఙ్లుగంతాచ్చకృత్సునిర్దిష్ట శ్రాయతి స్మయతి క్షయతీత త్తత్కృదుప్రపదమూహ్యమ్.

ణీఞ్-ప్రాపణే, సకర్మకః, అనిట్, ఉభయపదీ

౧ నయతి-తే॥ ౨ నినాయ-నిన్యతుః।నినయిథ।నినేథ-నిన్యథుః।నినాయ-నినయ-నిన్యివ-నిన్యిమ । నిన్యే-నిన్యిషే-నిన్యిఢ్వే-ధ్వే॥ నిన్యివహే-నిన్యిమహే ॥ ౩ నేతా(సి, సే, హే) ౪ నేష్యతి- తే ॥ ౫ నయతు - తాం ॥ ౬ అనయత్-త ॥ ౭ నయేత్-త ॥ ౮ నీయాత్-నేషీష్ట-ఢ్వం॥ ౯ అనైషీత్-అనైష్టాం-అనైషుః ॥అనేష్ట-అనేషాతాం-అనేషత-ఢ్వం ౧౦ అనేష్యత్-త ॥

అస్మాత్సమ్మాననాదిష్వర్థేషు వాచ్యేషు సమ్మాననోత్సంజనాచార్యకరణజ్ఞానభృతివిగణనవ్యయేషు నియ ఇతి క్రియాఫలే పరగామిన్యప్యాత్మనేపదమ్ ॥ అత్రోత్సంజనజ్ఞానవిగణనవ్యయా నయతేర్వాచ్యాః ॥ ఇతరే ప్రయోగోపాధయః । తథాహి । శాస్త్రే నయతే, శాస్త్రస్థం సిద్ధాంతం శిష్యేభ్యః ప్రాపయతీత్యర్థః, తేన చ శిష్యసమ్మాననం ఫలితం ఉత్సంజనే, దండమున్నయతే, ఉత్క్షిపతీత్యర్థః, మాణవకముపనయతే, విధినాత్మసమీపం ప్రాపయతీత్యర్థః, ఉపనయనపూర్వకేణాధ్యాపనేన హ్యుపనేతర్యాచార్యత్వం క్రియతే, జ్ఞానే, తత్త్వం నయతే, నిశ్చినోతీత్యర్థః, కర్మకరానుపనయతే, భృతిదానేన స్వసమీపం ప్రాపయతీత్యర్థః, విగణనమృణాదేర్నిర్యాతనమ్, కరం వినయతే, రాజ్ఞే దేయం భాగం పరిశోధయతీత్యర్థః ॥ శతం వినయతే, ధర్మార్థం వినియుఙ్క్త ఇత్యర్థః ॥ అస్మాత్కర్తృస్థే కర్మణి యదాత్మనేపదం ప్రాప్తం తత్కర్తృస్థే చాశరీరే కర్మణీతి శరీరాన్యయనభిన్నార్థ ఏవ భవతి, అత్ర శరీరశబ్దేన తదవయవో లక్ష్యతే, క్రోధం వినయతే, అప

గమయతి, తత్ఫలస్య చిత్తప్రసాదస్య కర్తృగతత్వాత్స్వరితఞితః కర్త్ర ప్రసిద్ధౌనియమార్థమిదమ్, తేనేహ న, గడుం వినయతి, కథంతర్హి విగణయ్యనయంతిపౌరుషమితి, కర్తృగామిత్వావివక్షాయాంభవిష్యతి.

కర్మణి—౧ నీయతే ॥ ౨ నిన్యే ॥ ౩ నాయితా(సే, హే)నేతా(సే హే) ౪ నాయిష్యతే-నేష్యతే ॥ ౫ నీయతాం ॥ ౬ అనీయత ॥ ౭ నీయేత ॥ ౮ నాయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)నేషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అనాయి-అనాయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం)అనేషాతాం-ఢ్వం॥౧౦అనాయిష్యత-అనేష్యత

ణౌ-కర్తృకర్మణోర్నాయయతి-తే ॥ నాయ్యత ఇత్యాదీనిణ్యం తన్వయతివత్, పు ౯౧, చజీ అనీనయత్-త॥

సని—నినీషతి-తే ॥ఇత్యాదిసన్నంతప్రక్రియా తు నిద్రాప్రవత్ ॥౪౯౦ యఙ్యఙ్లుకోః క్షయతివత్, పు ౯౫; కేవలాత్కృత్యః-నేతవ్యః,నయనీయః, నేయః; సమ్పరిణీయతేహోమార్థమగ్నింప్రతీతిసాన్నాయ్యం హవిర్విశేషః । పాయ్యసాన్నాయ్యనికాయ్యేత్యాదినాణ్యదాయాదేశస్సమోదీర్ఘశ్చనిపాత్యతే । ఆఙ్పూర్వాదస్మాదానాయ్యోఽనిత్య ఇతి ణ్యదాయాదేశౌనిపాత్యేతే ॥ ఆనాయ్యః,దక్షిణాగ్నివిశేష ఏవాయం సహిగార్హపత్యాదానీయతేఽనిత్యశ్చ, సతతమప్రజ్వలనాత్, అనేయోఽన్యోఘటాదిః, వైశ్యకులాదేరానీతో దక్షిణాగ్నిశ్చ,పరిపూర్వాదస్మాత్ప్రణాయ్యోఽసమ్మతావిత్యసమ్మతావర్థే ణ్యదాయాదేశౌనిపాత్యేతే । ప్రణాయ్యశ్చోరః, ప్రీత్యనర్హ ఇత్యర్థః, ప్రణాయ్యోఽంతేవాసీ, విరక్త ఇత్యర్థః, సమ్మతిః ప్రీతివిషయీభవనం కర్మ వ్యాపారః, తథా భోగేష్వాదరోఽపి సమ్మతిః, వినీయః కల్కః, పిష్టఔషధవిశేష ఇత్యర్థః, పాపమితి వా, విపూర్వాదస్మాద్విపూయవినీయజిత్యాముంజకల్కహలిషు ఇతి క్యబ్వాచ్యే క్యబ్నిపాత్యతే ॥ నీతః, నీతవాన్, నయన్-నయంతీ, నయమానః, నేష్యన్- నేష్యతీ-నేష్యంతీ, నేష్యమాణః,

నేతుం । నీతం। నయనం । నీత్వా । ప్రణీయ । నాయంనాయం। నీత్వానీత్వా ॥

ణ్యంతాత్సనంతాద్యజంతాద్యఙ్లుగంతాచ్చ కృత్సునిర్దిష్టష్వయతి క్షయత్యాదివత్ప్రయోగపవత్ । యఙ్లుగంతాన్నిష్ఠాయాం । నేన్యితః ।నెన్యితవాన్ । శతరి । నేన్యత్ । నెన్యతా । నెన్యతః । నేన్యతి॥ క్త్వాయాం నెన్యిత్వేతివిశేషః ॥

ధృఞ్-ధారణే। సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ఉభయపదీ

౧ ధరతి-తె ॥ ౨ దధార- దధర్థ- దధ్రివ- దధ్రిమ- దధ్రే । దధ్రిషె - దధ్రిఢ్వే-ధ్వే । వధ్రివహే- దధ్రిమహే॥౩ధర్తా(సి-సే-హే) ౪ ధరిష్యతి- తె ॥ ౫ ధరతు,తాం॥ ౬. అధరత్- త॥౭ ధరేత్ -త॥౮ధ్రియాత్ । ధృషీష్ట (ఢ్వం) ౯ అధార్షీత్, అధార్ష్టాం- అధార్షుః అధృత, అధృషాతాం, అధృషత,ఢ్వం॥౧౦ అధరిష్యత్ -త ॥ కర్మణి ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోఽసన్యజ్యఙ్లుక్షు సర్వేభ్యః కృత్స్వపి ధృఞ్ధాతువత్ పు ౪౧౪-౪౧౫ ॥ సన్నంతాత్పక్షే పరస్మైపదేదిధీర్షతీత్యాదిసన్నంతఘురతివత్ పు౧౧౧ ॥ కృత్సు కేవలాత్సన్నంతాచ్చ శతాశానచ్చేతి విశేషః

భృఞ్-భరణే।సకర్మకః-అనిట్ - ఉభయపదీ

భరతి,తె॥ బభార॥ బభర్థ- బభృవ- బభృమ- బభ్రే- బభృషె-బభృఢ్వే-ధ్వే ॥ బభృవహే, బభృమహే ॥ ౩ భర్తా-సి।సే।హే ॥ ౪ భరిష్యతి ।తే ॥౫ భరతు।తాం । ౬ అభరత్,త । భరేత్ ,త ॥ ౮ భ్రియాత్ । భృషీష్ట,ఢ్వం । ౯ అభార్షీత్ ।అభృత ॥౧౦ అభరిష్యత్,త

కర్మణిణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోశ్చధరతివత్ ॥

సని—సనీవంతర్ధేత్యాదినావేట్ । ఇట్పక్షే ॥ ౧ బిభరిషతి, తె ౨బిభరిషాంచకార । చక్రె । బభూవ ।.ఆస ॥ ౩ బిభరిషితా (సి,సే

సే) ౪ బిభరిషిష్యతి, తే ॥ ౫ బిభరిషతు । తాం । ౬ అబిభరిషత్, త ॥ ౭ బిభరిషేత్, త ॥ ౮ బిభరిషిష్యాత్ । బిభరిషిషీష్ట । ధ్వం ॥ ౯ అబిభరిషీత్ । అబిభరిషిష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అబిభరిషిష్యత్, త ॥

ఇడభావే, ౧ బుభూర్షతి, తే ॥ ౨ బుభూర్షాంచకార-చక్రే ॥ బభూవ । ఆస । ౩ బుభూర్షితా (సి, సే, హే) ౪ బుభూర్షిష్యతి, తే ౫ బుభూర్షతు, తాం ॥ ౬ అబుభూర్షత్, త ॥ ౭ బుభూర్షేత్, త ॥ ౮ బుభూర్ష్యాత్, బుభూర్షిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అబుభూర్షీత్ । అబుభూర్షిష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) అబుభూర్షిష్యత్, త

యజంతాద్యఙ్లుగంతాచ్చ భరతివత్ । కేవలాత్కృత్సు- భర్తవ్యం భరణీయం, భృత్యాః కర్మకరాః, భర్తవ్యా ఇత్యర్థః, భృఞో౽సంజ్ఞాయామితి క్యప్, క్రియాశబ్దో౽యం నతు సంజ్ఞా । సంభృత్యాస్సంభార్యాః । సమశ్చ బహులమితి క్యబ్వా । సంజ్ఞాయాం తుణ్యదేవ । భార్యా నామ క్షత్రియాః । భృతః, భృతవాన్, భరన్, భరంతీ, భరమాణః భరిష్యన్, భరిష్యతీ- భరిష్యంతీ, భరిష్యమాణః. భర్తుం । భృతం । భరణం, భృత్వా । సంభృత్య- భారంభారం ॥ భృత్వాభృత్వా ॥

ణ్యంతాత్సన్నంతాద్యజంతాద్యఙ్లుగంతాచ్చ కృత్సు భరతివత్ ॥

హృఞ్, హరణే ॥ సకర్మకః । అనిట్ - ఉభయపదీ

హరతి- తే । జహార- జహర్థ, జహ్రివ- జహ్రిమ- జహ్రే- జహ్రిషే- జహ్రిఢ్వే-ధ్వే ॥ జహ్రివహే- జహ్రిమహే - హర్తేత్యాదిసర్వం ప్రాగ్వత్ । పైతృకమశ్వా అనుహరంతే, మాతృకం గావః । పితుర్మాతుశ్చ గతం ప్రకారం సతతం పరిశీలయంతీత్యర్థః- హరతేర్గతతాచ్ఛీల్య ఇత్యాత్మనేపదం ॥ కర్మవ్యతిహారే । సంప్రహరంతే రాజానః । హింసార్థత్వాన్న గతిహింసార్థేభ్య ఇతి ప్రతిషిద్ధమాత్మనేపదం హరతే ఈ ప్రతిషేధ ఇతి ప్రతిప్రసూయతే ॥

వేఞ్- తంతుసంతానే॥ సకర్మకః। అనిట్ ఉభయపదీ

౧ వయతి. తే ॥ ౨ ఉవాయ- వశ్చాస్యాన్యతరస్యాం కితీతి యస్య వా ఊయతుః। ఊవతుః। ఊయుః। ఊవుః। ఉవయిథ। సమేస్త్రాసాపథ వాత్థ లినిత్యమిట్ ॥ ఊయథుః। ఊవథుః। ఊయ। ఊవ। ఉవాయ। ఉవయ। ఊయివ। ఊయిమ। ఊవివ। ఊవిమ। పక్షే। ఊయే। ఊయాతే। ఊయిరే। ఊయిషే। ఊయాథే। ఊయిఢ్వే ధ్వే ॥ ఊయే। ఊయివహే। ఊయిమహే। పక్షే॥ ఊవే। ఊవాతే। ఊవిరే। ఊవిషే। ఊవాథే। ఊవిఢ్వే ధ్వే॥ ఊవే। ఊవివహే। ఊవిమహే॥ వయాదేశాభావే। వవౌ। వవతుః వవుః। వవిథ। వవాథ। వవథుః। వవ। వవౌ। వవివ। వవిమ। పక్షే। వవే। వవాతే। వవిరే। వవిషే। వవాథే। వవిఢ్వే-ధ్వే॥ వవే। వవివహే। వవిమహే ౩ వాతా। సి-సే-హే॥ ౪ వాస్యతి-తే॥ ౫ వయతు। తాం॥ ౬ అవయత్। త॥ ౭ వయేత్-త॥ ౮ ఊయాత్। ఊయాస్తాం। ఊయాసుః। వాసీష్ట। వాసీయాస్తాం। వాసీరన్। ధ్వం॥ ౯ అవాసీత్। అవాసిష్టాం। అవాస్త। అవాసాతాం। అవాసత। ౧౦ అవాస్యత్। త॥

కర్మణి—౧ ఊయతే॥ ౨ ఊవే। ఊవాతే। ఊయే। ఊయాతే। వవే। వవాతే। ౩ వాయితా, సే। హే॥ వాతా- సే హే॥ ౪ వాయిష్యతే। వాస్యతే-౫ ఊయతాం॥ ౬ ఔయత। ౭ ఊయేత ॥ ౮ వాయిషీష్ట-ధ్వం। ధ్వం వాసీష్ట-ధ్వం । ౯ అవాయి। అవాయిషాతాం-ఢ్వం। ధ్వం॥ అవాసాతాం ధ్వం। ౧౦ అవాయిష్యత। అవాస్యత।

ణౌ॥ శాచ్ఛాసాహ్వావ్యావేపాం యుగితి యుగాగమే కర్తృకర్మణోః వాయయతి, తే॥ ఇత్యాది। పాయయతి-తే। ఇత్యాదివత్ పు ౭౭ ॥ చజ్జి, ఆవివయిషతి-తే। సని। వివాసతీత్యాది పరస్మైపదేపి పాసతీత్యాదివత్॥ పు ౭౮ ॥ ఆత్మనేపదే వివాసత ఇత్యాది గాఙ్ ధాతోర్జిగాసత ఇత్యాది సన్నన్తరూపవత్ ॥ పు ౪౦౪ ॥ యఙ్యఙ్లుకోః వావాయత ఇత్యాది మన తే రామామ్నాయత ఇత్యాదిరూపవత్ పు౫౦౦॥

కేవలాత్కృత్సు। వాతవ్యం। వానీయం। వేయం। ఉతః। ఉతవాన్। వయన్। వయంతీ। వయమానః। వాస్యన్। వాస్యతీ। వాస్యంతీ। వాస్యమానః। వాతుం। ఉతిః। వయనం। ఉత్వా। ప్రవాయ। ల్యపిచేతి సంప్రసారణప్రతిషేధః। వాయంవాయం। ఉత్వోత్వా॥ ణ్యంతాత్సన్నంతాచ్చ కృత్సు ణ్యంతసన్నంతపిబతివత్। సన్నంతాత్పక్షే శానజ్విశేషః॥ పు ౭౮॥ యఙంతాద్యఙ్లుగంతాచ్చ వనతివత్॥ పు ౮౧౧-౨॥

వ్యేఞ్, సంవరణే॥ సకర్మకః॥ అనిట్. ఉభయపదీ

౧ వ్యయతి, తే। నవ్యోలిటీత్యాత్వప్రతిషేధే॥ ౨ వివ్యాయ। వివ్యయతుః। వివ్యయుః। ఇడత్యర్తీతి నిత్యమిట్। వివ్యయిథ। వివ్యయథుః। వివ్యయ। వివ్యాయ। వివ్యయ। వివ్యయివ। వివ్యయిమ। పక్షే॥ వివ్యయే। వివ్యయాతే। వివ్యయిరే। వివ్యయిషే। వివ్యయాథే। వివ్యయిఢ్వే।ధ్వే॥ వివ్యయే। వివ్యయివహే। వివ్యయిమహే। ౩ వ్యాతా। సి।సే హే॥౪ వ్యాస్యతి।తే॥౫ వ్యయతు।తాం। ౬ అవ్యయత్.త॥ ౭ వ్యయేత్ త॥ ౮ వీయాత్। వ్యాసీష్ట। ధ్వం ।౯ అవ్యాసీత్। అవ్యాసిష్టాం। అవ్యాసిషుః। అవ్యాస్త। అవ్యాసాతాం, అవ్యాసత॥౧౦ అవ్యాస్యత్,త

కర్మణి॥౧వ్యాయతే॥ ౨వివ్యయే॥ వివ్యయాతే- వివ్యయిరే- ౩ వ్యాయితా॥సే,హే॥ వ్యాతా(సే,హే)౪ వ్యాయిష్యతే॥ వ్యాస్యతే॥ ౫ వ్యాయతాం॥ ౬ అవ్యాయత॥ ౭ వ్యాయేత ౮ వ్యాయిషీష్ట ఢ్వం, ధ్వం॥ వ్యాసీష్ట ।ధ్వం॥ ౯ అవ్యాయి, అవ్యాయిషాతాం,ఢ్వం,ధ్వం॥ అవ్యాసాతాం ।ధ్వం॥ ౧౦ అవ్యాయిష్యత॥ అవ్యాస్యత

ణౌశాచ్ఛాసాహ్వావ్యావేపాం యుగితి యుగాగమే కర్తృకర్మణో వ్యాయయతి, తే॥ వ్యాయ్యత ఇత్యాదిణ్యంతవయతివత్॥ సని॥ వివ్యాసతి। తే॥ ఇత్యాదిసన్నంతవయతివత్॥ యఙి॥ స్వపిస్యమివ్యేఞాం యఙీతి సంప్రసారణే వేవీయత ఇత్యాది -పేపీయత ఇత్యాదివత్॥ పు ౭౮॥

యఙ్లుకి॥ వావ్యేతి, వావ్యాతి। వావీతః। వావ్యతీత్యాది॥

కేవలాత్కృత్సు, వ్యాతవ్యం,వ్యానీయం. వ్యేయః, యజాదిత్వా త్కితిసంప్రసారణే, వీతం, వీతవాన్, వ్యయన్, వ్యయంతీ, వ్యయమానః,వ్యాస్యన్, వ్యాస్యతీ- వ్యాస్యంతీ, వ్యాస్యమానః, వ్యాతుం వీతం, వ్యానః,వీత్వా॥ ఉపవ్యాయ, ల్యపిచేతిసంప్రసారణప్రతిషేధః॥ పరివీయ, పరివ్యాయ, విభాషాపరేరితిసంప్రసారణంవా। వ్యాయం వ్యాయం-వీత్వావీత్వా॥ ణ్యంతాత్సన్నంతాద్యఙంతాచ్చ కృత్సుసర్వం పిబతివత్ ॥ ౭౭,౭౮ ॥ యఙ్లుగంతాత్తు మనతివత్॥పు-౨ ॥ క్త్వానిష్ఠయో గ్రహణనిర్దిష్టత్వాన్నసంప్రసారణం॥ వావ్యితః, వావ్యితవాన్ । వావ్యిత్వా ॥

హ్వేఞ్-స్పర్ధాయాంశబ్దేచ॥సకర్మకః- అనిట్.ఉభయపదీ

౧ హ్వయతి-తే ॥ ౨-జుహావ-జుహువతుః ॥ జుహవిథ-జుహోథ-జుహావ-జుహవ।జుహువివ-జుహువిమ ॥ జుహువే జుహువాతే ॥ జుహువిషే-జుహువిఢ్వే-ధ్వే ॥ జుహువివహే-జుహువిమహే ॥ ౩ హ్వాతా-(సి,సే,హే) ౪ హ్వాస్యతి-తే ॥ ౫ హ్వయతు-తాం ॥ ౬ అహ్వయత్ -త ॥ ౭ హ్వయేత్-త ॥ ౮ హూయాత్-హ్వాసీష్ట-ధ్వం ॥ లిపిసిచిహ్వశ్చేత్యఙ్లెరజాత్మనేపదేష్వన్యతరస్యామిత్యాత్మనేపదేవికల్పః లె॥ ౯ అహ్వత్-అహ్వతాం-అహ్వన్ ॥ అహ్వత-అహ్వేతాం-అహ్వంత॥ అహ్వాస్త-అహ్వాసాతాం-అహ్వాసత ॥ ౧౦ అహ్వాస్యత్-త ॥

అస్మాదకర్త్రభిప్రాయేఽపి ఫలేనిసముపవిభ్యోహ్వఇత్యాత్మనేపదం ॥ నిహ్వయతే ॥ సంహ్వయతే ॥ ఉపహ్వయతే। కృష్ణశ్చాణూరమాహ్వయతే ॥ స్పర్ధాయామాఙఇత్యాత్మనేపదమ్ ॥

కర్మణి—హూయతఇత్యాదిశృణోతేః కర్మలకారవత్॥పు-౧౧ లుఙి-అహ్వాయి-అహ్వాయిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) అహ్వాసాతాం-ధ్వం ॥ ఆత్మనేపదేష్వన్యతరస్యామితి పక్షేఙ్లేఃచ్లే—అహ్వేతాం-అహ్వంతే

త్యాదిచ ॥ ణౌ—శాచ్ఛాసాహ్వావ్యావేపాంయుగితియుగాగమే కర్తృకర్మణోశ్చహ్వాయయతి-తే ॥ హ్వాయ్యత ఇత్యాదిణ్యన్తశృణోతివత్ ॥ పు ౧౦౧॥ చఙి-హ్వస్సంప్రసారణమితిసంప్రసారణం । శ్రాణ్యాదిష్వేనన్యాసేపరిగణనాద్ధ్వపధాహ్రస్వః । అజూహవత్-త ॥ అజుహావత్-త ॥ ఇతివిశేషః ॥ సని—అభ్యస్తస్యచేతిసంప్రసారణే ॥ ఆత్మనేపదేజుహూషత ఇత్యాదిశుశ్రూషతఇత్యాదివత్ ॥౧౦౧ పరస్మైపదేజుహూషతీత్యాదిసవతెస్సునూషతీత్యాదివత్ ॥పు ౧౦౪॥ యఙ్యఙ్లుకోస్సంప్రసారణేజోహూయతేజోహవీతీత్యాదిసవతివత్ ౧౦౪

కేవలాత్కృత్సు-హ్వాతవ్యః, హ్వానీయః, హ్వేయః, హూతః, హూతవాన్, హ్వయన్-హ్వయన్తీ, హ్వయమానః, హ్వాస్యన్ - హ్వాస్యతీ-హ్వాస్యన్తీ, హ్వాస్యమానః, హ్వాతుం, హూతం, హ్వానం, హూత్వా। ఆహూయ, హ్వాయంహ్వాయం, హూత్వాహూత్వా.

ణ్యన్తాత్సన్నన్తాద్యఙ్యఙ్లుగన్తాచ్చసర్వంసవతివత్ ॥పు౧౧౫

అఞ్చు-గతౌయాచనేచ, సకర్మకః, సేట్, ఉభయపదీ

పరస్మైపదేఅంచతీత్యాదిప్రాగుక్తాంచతివత్ ॥ పు ౧౩౪, ౧౫౫, ౧౫౬, ఆత్మనేపదేఅంకతివత్, పు ౪౧౭, శేషంగతిపూజనార్థకాంచతివత్

అచు-ఇత్యేకే, ఉక్తఏవార్థః, సకర్మకః, సేట్, ఉభయపదీ.

పరస్మైపదేఅచతీత్యాద్యటతివత్, పు౨౬౨, ౧౬౧.౧౬౩, ఆత్మనేపదేఅచతఇత్యాద్యయతివత్, పు౪౩౦, ౪౩౧ ॥లిటి॥ ఆచే-ఆచాతే-ఆచిరఇత్యాది ॥ క్త్వానిష్ఠయోరుదిత్కార్యంప్రాగ్వత్ ॥

అచి-ఇత్యపరే, ఉక్తోఽర్థః, సకర్మకః, సేట్, ఉభయపదీ

అంచతి । అంచత ఇత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥ ఆశిషి- పరస్మైపదేఅంచ్యా

ల్, నిష్ఠాయామంచితః, అంచితవాన్॥

అల-భూషణపర్యాప్తివారణేష్వేకే, వారణే సకర్మకః, అన్యత్రాకర్మకః, సేట్, ఉభయపదీ

అయం పరస్మైపదిషు ప్రాగుదాహృతః, పు౧౬౪॥ ఆత్మనేపదే౽లత ఇత్యాద్యయతివల్, పు౪౨౦,౪౨౧, లిటి-ఆలే-ఆలాతే-ఆలిరే ఇత్యాది॥

అస-గతిదీప్త్యాదానేషు, దీప్తావకర్మకః, అన్యత్ర సకర్మకః, సేట్, ఉభ, పరస్మైపదే౽సతీత్యాద్యటతివల్॥ పు౧౬౧,౧౬౧,౧౬౨, ఆత్మనేపదే౽సత ఇత్యాద్యయతివత్॥ లిటి-ఆసే-ఆసాతే-ఆసిరే ఇత్యాది॥

ఖను-అవదారణే, సకర్మకః॥ సేట్. ఉభయపదీ

౧ ఖనతి-తే , ౨ చఖాన-గమహనేత్యుపధాలోపః ॥ చఖ్నతుః-చఖ్నుః ॥ చఖనిథ-చఖ్నథుః-చఖ్న ॥ చఖాన-చఖన-చఖ్నివ-చఖ్నిమ చఖ్నే-చఖ్నాతే-చఖ్నిరే ॥ చఖ్నిషే-చఖ్నాథే-చఖ్నిధ్వే ॥ చఖ్నే-చఖ్నివహే-చఖ్నిమహే ॥ ౩ ఖనితా(సి, సే, హే) ౪ ఖనిష్యతి-తే ॥ ౫ ఖనతు-తాం ॥ ౬ అఖనత్-త ॥ ౭ ఖనేత్-త ॥ యేవిభాషేత్యాత్వం వా ॥ ౮ ఖాయాత్-ఖన్యాత్ ॥ ఖనిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అఖానీత్- అఖనీత్-అఖనిష్ట(ఢ్వం.ధ్వం) ౧౦ అఖనిష్యత్-త ॥

కర్మణి—ఖన్యతే కర్త్రుకర్మణోశ్చ సనతివల్॥ పు౩౮౨,౩౮౩ ॥

సని—౧ చిఖనిషతి-తే ॥ ౨ చిఖనిషాంచకార-చక్రే ॥ ౩ చిఖనిషితా(సి, సే, హే) ౪ చిఖనిషిష్యతి-తే ॥ ౫ చిఖనిషతు-తాం ॥ ౬ అచిఖనిషత్-త ॥ ౭ చిఖనిషేత్-త ॥ ౮ చిఖనిష్యాత్-చిఖనిషిషీష్ట-ధ్వం ౯ అచిఖనిషీత్-అచిఖనిషిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)౧౦ అచిఖనిషిష్యత్-త ॥

యఙ్యఙ్లుకోశ్చ ఖాయతే॥ చంఖన్యత ఇత్యాదిసనతివల్ ॥౭౮౩,౩౮౪ సన్నంతాత్సనతి సేట్సన్నాదివత్ ॥ పక్షే శానజ్విశేషః ॥ కేన

ಲಾಂತೇ(ಷ್ಯೃತ್ಸು ॥ ಖನಿತವ್ಯಂ, ಖನನೀಯಂ, ಖೇಯಂ, ಈಚಖನಇತಿಕ್ಯಪೀಕಾರಶ್ಚಾಂತಾದೇಶಃ॥ಉದಿತ್ತ್ವೇನಕ್ತ್ವಾಯಾಂ ವೇಟ್ತ್ವಾನ್ನಿಟ್ ॥ ಖಾತಃ, ಖಾತವಾನ್, ಖನನ್-ಖನಂತೀ, ಖನಮಾನಃ, ಖನಿಷ್ಯನ್-ಖನಿಷ್ಯತೀ- ಖನಿಷ್ಯಂತೀ, ಖನಿಷ್ಯಮಾಣಃ, ಖನಿತುಂ, ಖಾತಂ, ಖನನಂ, ಖನಿತ್ವಾ,ಖಾತ್ವಾ,ಉತ್ಖಾಯ, ಖಾನಂಖಾನಂ. ಖನಿತ್ವಾಖನಿತ್ವಾ, ಖಾತ್ವಾಖಾತ್ವಾ ॥

ಗುಹೂ-ಸಂವರಣೇ,ಸಕರ್ಮಕಃ,ವೇಟ್,ಉಭಯಪದೀ

ಗುಣಹೇತಾವಜಾದೌಪ್ರತ್ಯಯೇ ಪರತಃ ಉದುಪಧಾಯಾಗೋಹಃ ಇತ್ಯುಪಧಾಯಾಊತ್ವಮ್ ॥ ೧ ಗೂಹತಿ-ತೇ ॥ ೨ಜುಗೂಹ-ಜುಗುಹತುಃ-ಜುಗುಹುಃ ಜುಗೂಹಿಥ-ಜುಗೂಢ-ಜುಗುಹಥುಃ,ಜುಗುಹ॥ಜುಗೂಹ-ಜುಗುಹಿವ-ಜುಗುಹ್ವ ಜುಗುಹಿಮ-ಜುಗುಹ್ಮ ॥ ಪಕ್ಷೇ-ಜುಗುಹೇ-ಜುಗುಹಾತೇ-ಜುಗುಹಿರೇ ॥ಜುಗುಹಿಷೇ ಜುಘುಕ್ಷೇ-ಜುಗುಹಾಥೇ-ಜುಗುಹಿಢ್ವೇ-ಧ್ವೇ॥ ಜುಘೂಢ್ವೇ । ಜುಗುಹೇ-ಜುಗುಹಿವಹೇ-ಜುಗುಹ್ವಹೇ-ಜುಗುಹಿಮಹೇ-ಜುಗುಹ್ಮಹೇ ॥ ೩ ಗೂಹಿತಾ (ಸಿ, ಸೆ, ಹೇ) ಗೋಢಾ(ಸಿ, ಸೆ, ಹೇ) ೪ ಗೂಹಿಷ್ಯತಿ-ತೇ॥ ಘೋಕ್ಷ್ಯತಿ-ತೇ॥೫ಗೂಹತು-ತಾಂ॥ ೬ ಅಗೂಹತ್-ತ ॥ ೭ ಗೂಹೇತ್-ತ ॥ ೮ ಗುಹ್ಯಾತ್-ಗೂಹಿಷೀಷ್ಟ(ಢ್ವಂ,ಧ್ವಂ) ಘುಕ್ಷೀಷ್ಟ-ಧ್ವಂ ॥ ೯ ಅಗೂಹೀತ್-ಅಗೂಹಿಷ್ಟಾಂ ಅಗೂಹಿಷುಃ ॥ ಅಘುಕ್ಷತ್-ಅಘುಕ್ಷತಾಂ,ಅಘುಕ್ಷನ್॥ ಅಗೂಹಿಷ್ಟ-ಅಗೂಹಿಷಾತಾಂ-ಅಗೂಹಿಷತ(ಢ್ವಂ,ಧ್ವಂ) ಅಗೂಢ॥ ಅಘುಕ್ಷತ-ಅಘುಕ್ಷಾತಾಂ ಅಘುಕ್ಷಂತ ॥ ಅಗೂಢಾಃ,ಅಘುಕ್ಷಥಾಃ-ಅಘುಕ್ಷಾಥಾಂ,ಅಘೂಢ್ವಂ-ಅಘುಕ್ಷಧ್ವಂ ॥ ಅಘುಕ್ಷಿ ಅಘುಕ್ಷ್ವಹಿ,ಅಘುಕ್ಷಾವಹಿ,ಅಘುಕ್ಷ್ಮಹಿ-ಅಘುಕ್ಷಾಮಹಿ ॥ ಲುಗ್ವಾದುಹದಿಹಲಿಹಗುಹಾಮಾತ್ಮನೇಪದೇದಂತ್ಯೇ ಇತಿದಂತ್ಯೇತಙಿತ್ಸು ಕ್ಸಸ್ಯಲುಗ್ವಾ ॥ ೧೦ ಅಗೂಹಿಷ್ಯತ್-ತ॥ಅಘೋಕ್ಷ್ಯತ್-ತ ॥

ಕರ್ಮಣಿ—೧ ಗುಹ್ಯತೇ ॥ ೫ ಗುಹ್ಯತಾಂ ॥ ೬ ಅಗುಹ್ಯತ॥ ೭ಗುಹ್ಯೇತ॥೯ಅಗೂಹೀತಿವಿಶೇಷಃ॥ ಶೇಷಂಕರ್ತೃಲಕಾರಸ್ಯಾತ್ಮನೇಪದರೂಪಮೇವ ಣಿಚಿ-ಕರ್ತೃಕರ್ಮಣೋರ್ಗೂಹಯತಿ-ತೇಇತ್ಯಾದಿಕಾಜತಿವತ್ । ಪು. ೨೧೬.

సని—సనిగ్రహగుహోశ్చేతీణ్నిషేధే పరస్మైపదే జఘుక్షతీత్యాదివిధక్షతీత్యాదివత్ ॥ పు ౮౯౩॥ ఆత్మనేపదె జుఘుక్షతఇత్యాదిదిధృక్షతఇత్యాదివత్ పు ౮౯౭॥ యజి, జోగుహ్యతఇత్యాదిచోరుచ్యతఇత్యాదివత్ పు ౭౦౯॥ యఙ్లుకి-జోగుహీతి, జోగోఢి, జోగూఢః, జోగుహతీత్యాది

కేవలాత్కృత్సు, గూహితవ్యం, గోఢవ్యం, గూహనీయం, గుహ్యం గోహ్యం, కాశికాకారమతేణ్యంసిదుహిగుహిభ్యోవేతికృబ్వా॥ గూఢః, గూఢవాన్, గూహన్-గూహంతీ. గూహమానః, గూహిష్యన్, గూహిష్యతీ-గూహిష్యంతీ ॥ గూహిష్యమాణః, ఘోక్ష్యన్-ఘోక్ష్యతీ-ఘోక్ష్యంతీ ॥ ఘోక్ష్యమాణః । గూహితుం, గోఢుం, గూఢం, గూహనం, గుహిత్వా, రలోవ్యుపధాదితికిత్త్వపక్షేగుణహేతుత్వాభావాదూత్వంన । గూహిత్వా, గూఢ్వానిగుహ్య, నిగూహ్య, గూహంగూహం, గుహిత్వాగుహిత్వా, గూహిత్వాగూహిత్వా, గూఢ్వాగూఢ్వా॥

ణ్యంతాత్కూజయతికృదూప్రవత్ ॥ సన్నంతాద్దిధక్షతికృదూప్రవత్ ॥ పక్షేశానజ్వి శేషః ॥ యజంతాద్యఙ్లుగంతాచ్చతదంత కోచతికృదూప్రవత్ యఙ్లుకిగుణహేతుత్వాత్తత్రితత్రజాదాకృత్యూత్వమున్నేయమ్॥

చతె-చదే-యాచనే, సకర్మకా, సేటా, ఉభయపదినా

౧ చతతి, తే ॥ చచాత-చెతతుః, చేతుః ॥ ౨ చెతే, చెతాతె. చెతిరె॥ ౩ చతితా(సి, సే, హే) ౪ చతిష్యతి, తె ॥ ౫ చతతు, తాం ॥ ౬ అచతత్, త ॥ ౭ చతెత్, త ॥ ౮ చత్యాత్, చతిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అచతీత్, అచతిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అచతిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ చత్యతె ॥ ౫ చత్యతాం ॥ ౬ అచత్యత ॥ ౭ చత్యేత ౯ అచాతీతివిశేషః ॥ శేషంకర్తృలకారస్యాత్మనేపదరూపవత్ ॥ణ్యాకర్తృకకర్మణోస్సనిచఖనతివత్ ॥ యజి, చాచత్యతఇత్యాదిచాఖాయతఇత్యాదివత్ ॥ యఙ్లుకి- చాచతీతి, చాచత్తి, చాచత్తః, చాచతతి

త్యాది ॥ సర్వేభ్యః కృత్సుకకతివత్ । ౪_౭౭।౪_౭౮॥ ఏవంచడత్తి తే॥ఇ
త్యాద్యూహ్యం ॥

చష- భక్షణే। సకర్మకః॥ సేట్ । ఉభయపదీ

చషతి, చషతఇత్యాదిసర్వంచతతివత్। పరస్మైపదే ।లుఙి ॥ అచా
షీత్। అచషీత్ ॥ ఇతివిశేషః ॥

చాయృ। పూజానిశమనయోః । సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ

చాయతి,తే॥ చచాయ చచాయఇత్యాది సర్వంచతతివత్ । ణౌచ
ఙి। అచచాయత్।త॥ యఙి। చాయః కీతికీభావ చేకీయతఇత్యాదిజేగీయ
తఇత్యాదివత్ ॥ తదంతాత్కృత్స్వపి చేకీయితవ్యమిత్యాది జేగీయితవ్య
మిత్యాదివత్ పు।౧౩ ౫॥

యఙ్లుకి—చాచాయీతి। చాచాతి। చాచాతః। చాచాయతీత్యాది
తదన్తాత్కృత్స్వపి చాచాయితవ్యమిత్యాది చాఖాదితవ్యమిత్యాదివ
త్॥పు ౫౨౪॥ కేవలాత్కృత్సు-చాయితవ్యం। చాయనీయం।చాయ్యం
చాయితః।చాయితవాన్। క్తప్రత్యయె పరేఽపచిత శ్చేతిపక్షే చిభావో
నిపాత్యతె॥ అపచితః।అపచాయితః । చాయన్।చాయంతీ। చాయమా
నః। చాయిష్యన్ । చాయిష్యతీ।చాయిష్యంతీ। చాయిష్యమాణః । చా
యితుం । చాయితం । చాయనం ।చాయిత్వా । అపచాయ్య । చాయం
చాయం॥చాయిత్వాచాయిత్వా ॥

చీవృ,ఆదానసంవరణయోః। సకర్మకః।సేట్ ఉభయపదీ

చీవ:। చీవతఇత్యాది చాయతివత్॥ చఙి-అచిచీవత్ -త॥యఙంతాత్తి
జన్తాత్ శ్చేచీవ్యతే । చేచీవితవ్యమిత్యాది ఊడ్భావివశారాంతత్వా
న్న యఙ్లుక్.

ఛష-హింసాయాం।సకర్మకః॥సేట్ ఉభయపదీ

ఛషతి,తే। చచ్ఛాష-చచ్ఛషఇత్యాదిచపతివత్ ॥

ఝష,ఆదానసంవరణయోః।సకర్మకః।సేట్ ఉభయపదీ

ఝషతి,తే। జఝాష। జఝుషఇత్యాదిప్రాగ్వత్॥

ణిద్ృ,ణెదృ,కుత్సాసంనికర్షణయోః।సకర్మకౌ,సేటౌ।ఉభయపదినౌ

౧ నేదతి-తే।౨ నినేద। నినిదతుః। నినిదే।నినిదాతే ౩ నేదితా (సి।సే।హే) ౪ నేదిష్యతి,తే॥ ౫ నేదతు।తాం॥ ౬. అనేదత్।త॥ ౭ నేదేత్।త॥ ౮ నిద్యాత్॥ నేదిషీష్ట ధ్వం॥ ౯ అనేదీత్। అనేదిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అనేదిష్యత్,త॥

కర్మణి, ౧ నిద్యతే। ౫ నిద్యతాం॥ ౬ అనిద్యత।౭ నిద్యేత॥ ౯ అనేదీతివిశేషః।శేషంకర్తృలకారస్యాత్మనేపదరూపవత్।ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోః ప్సన్నజ్యజ్ఝకుస ర్వేభ్యః కృత్సుచ కెటతివత్ ।౪౫। ౫౦। ౫౦౧పు॥ పక్షే సన్నంతాదాత్మనెపదంతతః కృత్సుశాసచ్చ విశేషః। నేదతి,తే॥ నినేద॥ నినెదే। ఇత్యాదికర్తరిప్రాగ్వత్ । ఆశిషి నేద్యాత్॥

కర్మణి। నెద్యతఇత్యాదిసర్వత్రైకారమాత్రభిన్నంప్రాగ్వద్రూపం ॥ ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోః సర్వేభ్యః కృత్సుచ క్లోతివత్।౪౫

త్విష-దీప్తౌ,అకర్మకః,అనిట్,ఉభయపదీ

౧ త్వేషతి-తే॥ ౨తిత్వేష- తిత్విషిథ- తిత్విషివ- తిత్విషిమ- తిత్విషె- తిత్విషిధ్వే, తిత్విషివహే, తిత్విషిమహే, ॥౩ త్వేష్టా-సి,సే హే। ౪ త్వేక్ష్యతి-తే॥౫ త్వేషతు-తాం॥ ౬ అత్వేషత్, త॥ ౭ త్వేషేత్;త ॥౮ త్విష్యాత్, త్విక్షీష్ట ॥ ౯ అత్విక్షత్-త అత్విక్షాతాం, అత్విక్షంత ॥ ౧౦ అత్వేక్ష్యత్-త ॥

భావే—౧ త్విష్యతే॥ ౫ త్విష్యతాం॥ ౬ అత్విష్యత॥౭ త్విష్యేత॥ ౯ అత్వేషీతివిశేషః। శేషంప్రాగుక్తాత్మనేపదరూపవత్ ॥ణ్యకర్త్ర

కర్మణోర్యజ్వజ్ఞుకోశ్చ కేటతివత్ ॥ పుం౯౯-౧౨,౧౨౧॥ సని॥ తిత్విక్షతి- తిత్విక్షత ఇత్యాద్యుభయం, జుఘుక్షతి, తే॥ ఇత్యాదివత్ ॥

కేవలాత్కృత్ప్రత్యయాః- త్వేష్టవ్యం- త్వేషణీయం, త్వేష్యం, త్విష్టః, త్విష్టవాన్ । త్వేషకః, త్వేషంతీ, త్వేషమాణాః, త్వేక్ష్యన్, త్వేక్ష్యతీ, త్వేక్ష్యంతీ, త్వేక్ష్యమాణాః- త్వేష్టుం- త్విష్టం- త్వేషణం, త్విష్ట్వా- పరిత్విష్య, త్వేషం త్వేషం- త్విష్ట్వా త్విష్ట్వా॥

ణ్యంతాద్యజ్వజ్ఞుగంతాచ్చ కేటతివత్ । సన్నంతాత్తు తిత్విక్షిషవ్యమిత్యాది॥

దాన, ఖండనే॥ సకర్మకః- సేట్, ఉభయపదీ

అస్మాద్దానే రాజ్ఞ వ ఇత్యార్జవే స్వార్థే సని ॥౧ దీదాంసతి- తే॥౨ దీదాంసాం చకార, చక్రే ॥ బభూవ ।ఆస॥ ౪ దీదాంసితా(సి, సే, హే) ౪దీదాంసిష్యతి, తే॥ ౫ దీదాంసతు- తాం॥ ౬ అదీదాంసత్, త॥ ౭ దీదాంసేత్ -త॥ ౮ దీదాంస్యాత్, దీదాంసిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అదీదాంసీత్- అదీదాంసిష్ట(ధ్వం- ధ్వం) ౧౦ అదీదాంసిష్యత్, త॥

భావే— ౧ దీదాంస్యతే॥౫ దీదాంస్యతాం॥ ౬ అదీదాంస్యత॥ ౭ దీదాంస్యేత, అదీదాంసీతి విశేషః ॥ శేషం ప్రాగుక్తాత్మనేపదరూపవత్ ।

ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణో రిచ్ఛాసన్నంతాచ్చ చికిత్సతివత్ ।౧౦-౨౨౦౩॥ ఇచ్ఛాసన్నంతాత్పక్షే ఆత్మనేపదం విశేషః సర్వేభ్యః కృత్స్వపి చికిత్సతివత్ । కేవలాదిచ్ఛాసన్నంతాచ్చ పక్షే శానజ్విశేషః॥

ధావు, గతిశుద్ధ్యోః, గతావకర్మకః।శుద్ధౌ సకర్మకః। సేట్ ఉభయపదీ

౧ ధావతి- తే॥ ౨ దధావ, దధావే॥ 3 ధావితా(సి- సే, హే) ౪ ధావిష్యతి, తే ॥ ౫ ధావతు।తాం॥ ౬ అధావత్ -త॥ ౭ ధావేత్॥త ॥ ౮ ధావ్యాత్, ధావిషీష్ట(ధ్వం, ధ్వం) ౯ అధావీత్, అధావిష్ట(ధ్వం, ధ్వం ౧౦ అధావిష్యత్, త

కర్మణి— ౧ ధావ్యతే। ౫ ధావ్యతాం॥౬ అధావ్యత॥ ౭ ధావ్యే

త ॥ ౯ అధావీత్ విశేషః । శేషంకర్తృలకారస్యాత్మనేపదరూపవత్ ॥ ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోస్సస్యజ్జోళ్చకాశతివత్ । సన్నంతాత్పక్షేదిధావిషతీత్యాదిపరస్మైపదమపి । ఊడ్భావివకారాంతత్వాదస్మాన్నయఙ్లుక్ । సర్వేభ్యః కృత్సవికాశతివత్ ॥

కేవలాత్ – ఋత్సు। ధావితవ్యం, ధావనీయం, ధావ్యం- ధౌతః। ధౌతవాన్ ॥ యస్యవిభాషేత్యస్యానిత్యత్వాత్పక్షేఇట్ ॥ తేనధావితమిభరాజభియేత్యాదిసిద్ధం । ధావన్। ధావంతీ। ధావమానః ధావిష్యన్। ధావిష్యతీ। ధావిష్యంతీ। ధావిష్యమాణః । ధావితుం। ధౌతుం। ధావనః। ధావిత్వా। ధౌత్వా। అనుధావ్య॥ ధావంధావం, ధావిత్వాధావిత్వా। ధౌత్వాధౌత్వా॥ ణ్వౌచజి, అదీధవత్,త॥

దాశృ, దానె, దాస్ృదానే, సకర్మకౌ। సేటౌ। ఉభయపదినౌ

౧ దాశతి, తె ॥ ౨ దదాశ। దదాశే॥౩ దాశితా(సి। సే। హే)౪ దాశిష్యతి, తె॥ ౫ దాశతు, తాం॥ ౬ అదాశత్, త॥౭ దాశేత్, త॥౮ దాశ్యాత్, దాశిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అదాశీత్। అదాశిష్ట (ఢ్వం, ధ్వం)౧౦ అదాశిష్యత్, త॥

కర్మణి— ౧ దాశ్యతే॥౫ దాశ్యతాం ॥౬ అదాశ్యత॥౭ దాశ్యేత॥౯ అదాశితివిశేషః ॥ శేషంప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్ ॥ ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోస్సస్యజ్యఙ్లుక్షుచకాశతివత్ పు ౪౩౬। ౪౩౭ ॥ సన్నంతాత్పక్షేదిదాశిషతీత్యాది పరస్మైపదమపి । సర్వేభ్యః కృత్సవికాశతివత్। కేవలాత్సన్నంతాచ్చపక్షేశానత్ ॥ ఏవందాసతి, తే॥ దదాస దదాసఇత్యాద్యప్యూహ్యం॥

డు, పచష్, పాకె। సకర్మకః। అనిట్। ఉభయపది

౧ పచతి, తె ౧ పపాచ, పేచతుః, పేచిథ। పపక్థ। పేచిన, పేచి

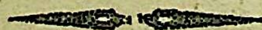
మ, పెచే, పేచాతే, పేచిషే, పేచిథే, పెచివహే।పెచిమహే॥ ౩
పక్తా (స్మి,స్మే,హే) ౪ పక్ష్యతి,తే॥ ౫ పచతు-తాం॥ ౬ అపచత్,త॥౭
పచేత్,త॥ ౮ పచ్యాత్,పక్షీష్ట ధ్వం ॥ ౯ అపాక్షీత్; అపాక్తాం। అ
పాక్షుః- అప క్త। అపక్షాతాం। అపక్షత । ౧౦ అపక్ష్యత్,త॥

కర్మణి—౧ పచ్యతే॥ ౫ పచ్యతాం॥ ౬ అపచ్యత॥౭ పచ్యేత॥౯ అ.
పాచీతివిశేషః। శేషంప్రాగుక్తాత్మనె పదరూపవత్ ॥

కర్మకర్తరి॥ పచ్యతె ఓదనః స్వయమేవ। అపాచి। సకర్మకానాం ప్రతిషేధోవక్తవ్యఇతి కర్మవద్భావనిషేధస్యదుహిపచ్యోర్బహుళం సకర్మకయోరితివాచ్యమితిదాహుళకాత్కర్మవద్భావః। ఉదుంబరఃఫలంపచ్యతె। అపాచి ॥

ణ్యాకర్తృకకర్మణోఃకాశకివత్ పు౪౩౬।౪౩౭। చజే।అపీపచత్-తసని, పిపక్షతి,తె॥ ఇత్యాదిగూహతెర్జఘుక్షతి,తే॥ ఇత్యాదివత్॥యఙ్యఙ్లుకోఃకకతివత్ పు ౪౨౭,౪౨౮॥

కేవలాత్కృత్సు । పక్తవ్యం । పచనీయం।పాక్యం । చజోఃకుఘిణ్యతోరితికుత్వం। అవశ్యపాచ్యం, ణ్యఅవశ్యక ఇతినకుత్వం కృష్టేస్స్వయమేవ పచ్యంతె కృష్టపచ్యాః । రాజసూయసూర్యేత్యాదినాకర్మకర్తరి క్యబ్నిపాత్యతె ॥ శుద్ధేతుకర్మణికృష్టపాక్యాఇతిణ్యదేవ ॥ పక్వః, పక్వవాన్, పచోవఇతినిష్ఠాతస్యవకారాదేశః। పచన్-పచంతీ పచమానః, పక్ష్యన్-పక్ష్యతీ-పక్ష్యంతీ ॥ పక్ష్యమాణః, పక్తుం, పక్వం, పచనం, పక్త్వా, విపచ్య, పాచంపాచం, పక్త్వాపక్త్వా, ణ్యన్తాద్యఙన్తాద్యఙ్లుగన్తాచ్చ ఖనతెస్తత్తద్రూపవత్ ॥సన్నంతాత్పిపక్షితేత్యాదిగూహతివత్ ॥

భ్రథు-పర్యాప్తౌ।అకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
౧ భ్రథతి-తే ॥ ౨ బుభ్రథ-బుభ్రథే॥ ౩భ్రథితా(స్మి,స్మే,హే)

౪ ప్రోథిష్యతి-తే ॥ ప్రోథతు-తాం ॥ ౬ అప్రోథత్-త ॥ ౭ ప్రోథేత్,త ॥ ౮ ప్రోథ్యాత్; ప్రోథిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అప్రోథీత్, అప్రోథిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అప్రోథిష్యత్,త॥

భావే—౧ ప్రోథ్యతే। ౫ ప్రోథ్యతాం॥ ౬ అప్రోథ్యత। ౭ ప్రోథ్యేత ॥ ౯ అప్రోథీతి విశేషః ॥ శేషమాత్మనేపదరూపవత్ ॥

ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోర్యఙ్యఙ్లుకోః స్థితికృతిచసర్వం బోధతివత్ పు ౩౦౭-౩౦౮॥ సన్నంతాత్పక్షే పుప్రోథిషత ఇత్యాత్మనేపదం విశేషః । చిక్లేశిషత ఇత్యాదివత్ ॥౪౪౫పు॥

ఉ,బుందిర్- నిశామనే।నిశామనం జ్ఞానం।సకర్మకః।సేట్-ఉభయపదీ.

౧ బుందతి-తే॥ ౨ బుబుంద । బుబుందే ఇత్యాది ॥ లుఙి, అబుదత్ అబుందీత్, అబుందిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) సన్నంతాత్తు క్రందతివత్ పు౯౯౦-౯౯౧ ॥ పక్షే ఆత్మనేపదం । ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోర్యఙ్యఙ్లుకోః స్థితికృతిచసర్వం సజతివత్ ౩౭౭-౩౭౯ పు॥

బుధిర్- బోధనే॥ సకర్మకః॥ సేట్,ఉభయపదీ

పరస్మైపదే బోధతీత్యాదికోచతివత్ ౫౦౭-౫౦౯, లుఙి-అబుధత్, అబోధీత్- అబోధిష్ట। దీపజనేతి చిణ్విభాష । ధైవాదికస్యైవ తత్ర గ్రహణాత్ ॥ ఆత్మనేపదే ప్యేతతివత్ ౪౬౧॥ కర్మణి ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోఽస్సని పరస్మైపదాత్మనేపదయోర్యఙ్యఙ్లుకోః స్థితికృతిచసర్వం కోచతివత్। ఆత్మనేపదంత్వస్య విశేషః ॥ ణావస్య బుధయుధేత్యాదినా కర్తృగామిఫలే పరస్మైపదమేవ,బోధయతి। అబూబుధత్॥

భజ,సేవాయాం-సకర్మకః-అనిట్ - ఉభయపదీ

౧ భజతి,తే ॥ తృఫలభజత్రపశ్చేత్యేత్వాభ్యాసలోపౌ - ౨ బభాజ- భేజతుః- భేజిథ, బభక్థ, భేజివ, భేజిమ ॥ ౩ భక్తా(సి-సే,హే) ౪ భక్ష్య

తి-తే॥౫ భజతు,తాం॥౬ అభజత్,త॥ ౭భజేత్-త॥ ౮ భజ్యాత్,భక్షీష్ట (ధ్వం) ౯అభాక్షీత్, అభాక్తాం- అభాక్షుః। అభక్త। అభక్షాతాం। అభక్షత ॥ ౧౦ అభక్ష్యత్,త॥

కర్మణి—౧ భజ్యతే॥౫ భజ్యతాం॥౬. అభజ్యత॥౭ భజ్యేత॥౯ అభాజీతివిశేషః ॥ శేషంప్రాగుక్తాత్మనెపదరూపవత్ ॥

ణౌకర్తృకర్మణోఃకానతివత్-చవి। అబీభజత్-త। సని। బిభక్షతి,తే ఇత్యాదిగూహతెర్జేఘుక్షతి,తే॥ఇత్యాదివత్ ౫౮౯॥యఙ్యఙ్లుకోఃకకతివత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు। భక్తవ్యం। భజనీయం॥భాగ్యం। చజోరితికుత్వం। భక్తః।భక్తవాన్। భజన్। భజంతీ। భజమానః। భక్ష్యన్। భక్ష్యతీ। భక్ష్యంతీ। భక్ష్యమాణః భక్తుం। భక్తిః। భజనః। భక్త్వా। విభజ్య। భాజంభాజం। భక్త్వా।భక్త్వా

ణ్యంతాదిషుసర్వంత్యజతివత్, ౨౭౯,౨౮౦,౨౮౧ పు, సన్నంతాత్మనెపదంవిశేషః

భ్రక్ష,భ్లక్ష, అదనే।సకర్మకౌ,సేటౌ-ఉభయపదినౌ

౧ భ్రక్షతి,తే॥౨ బభ్రక్ష।బభ్రక్షే॥ ౩ భ్రక్షితా-సి,స్వే,హే ॥ ౪ భ్రక్షిష్యతి,తే॥ ౫ భ్రక్షతు। ౬ అభ్రక్షత్,త॥౭ భ్రక్షేత్,త ॥ ౮ భ్రక్ష్యాత్, భ్రక్షిషీష్ట ధ్వం॥ ౯ అభ్రాక్షీత్। అభ్రక్షీత్। అభ్రక్షిష్ట (ధ్వం, ఢ్వం) ౧౦అభ్రక్షిష్యత్-త॥

కర్మణి—౧భ్రక్ష్యతే॥౫ భ్రక్ష్యతాం॥౬ అభ్రక్ష్యత॥౭భ్రక్ష్యేత ౯ అభ్రాక్షితివిశేషః-శేషంకర్తృలకారస్యాత్మనేపదవత్

ణ్యంతాదిషుసర్వంకర్జతివత్ ౧౮౬ పు. సన్నన్తాత్ప్రాక్షికహాత్మనేపదంవిశేషః

భక్ష,ఇతిమైత్రేయః।సకర్మకః।సేట్ ఉభయపదీ.

భక్షతి। భక్షతఇత్యాదిప్రాగ్వత్॥

భేష్బ, భయే। గతావిత్యేకే। అకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ
భేషతి, తే॥ ఇత్యాదినేదతివత్ ॥

భ్రేష్బ, భ్లేష్బ, గతౌ, అకర్మకౌ సేటౌ। ఉభయపదినౌ
భ్రేషతి, తే॥ భ్లేషతి-తే॥ ఇత్యాదిసర్వం నేదతివత్ ॥

మాహృ, మానే। సకర్మకః। సేట్, ఉభయపదీ
మాహతి, తే। మమాహ, మమాహే। ఇత్యాదిసర్వం చాయతివత్॥

మిదృ, మేదృ, మేధాహింసనయోః। హింసనే సకర్మకౌ
సేటౌ, ఉభయపదినౌ

ధాంతావిమావితి స్వామీ। ధాంతావితి న్యాసః। మేధృ సంగమే చ ॥
మేదతి, తే॥ ఇత్యాదిసర్వం నేదతివత్॥

మృధు, ఉందనే। ఉందనం క్లేదనం, సకర్మకః। సేట్, ఉభయపదీ

పరస్మైపదే। మర్ధతి; మమర్ధ, మమృధతురిత్యాది సర్వం గృజివత్ ౪౨౧, ౪౨౨॥ ఆత్మనేపదే। మర్ధతే। మమృధ ఇత్యాది వర్ధతివత్ ॥ ౪౨౪ పు। లృట్। మర్ధిష్యతే॥ లుఙ్। అమర్ధిష్ట (ధ్వం, ధ్వం లృఙ్॥ అమర్ధిష్యత। సన్। మిమర్ధిషతి। తే ॥ ఇత్యాది॥

యజ, దేవపూజాసంగతికరణదానేషు। సకర్మకః। అనిట్। ఉభయపదీ

౧ యజతి, తే॥ ౨ ఇయాజ। ఈజతుః। ఈజుః। ఇయజిథ। ఇయష్ఠ। ఈజథుః। ఈజ। ఇయాజ। ఇయజ। ఈజివ। ఈజిమ। ఈజే। ఈజాతే। ఈజిరే। ఈజిషే। ఈజాథే। ఈజిధ్వే। ఈజే। ఈజివహే। ఈజిమహే। ౩ యష్టా (సి, సే, హే) ౪ యక్ష్యతి-తే॥ ౫ యజతు। తాం॥ ౬ అయజత్-త

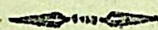
౭ యజేత్-త॥ ౮ ఇజ్యాత్। ఇజ్యాస్తాం, యక్షీష్ట ॥ యక్షీయాస్తాం। ధ్వం॥ ౯ అయాక్షీత్- అయాష్టాం- అయాక్షుః- అయష్ట। అయక్షాతాం॥ ౧౦ అయక్ష్యత్, అయక్ష్యత॥

కర్మణి—౧ ఇజ్యతే॥ ౫ ఇజ్యతాం। ౬ ఐజ్యత- ఇజ్యేత॥ ౯ అయాజీతి విశేషః॥ శేషంప్రాగుక్తాత్మనే పదరూపవత్ ॥

ణ్యంతకర్తృకర్మణో స్తదంతాత్ప్రత్యయ దకాజతివత్ ॥౪౩౬-౪౩౭॥

సని తదంతాత్ప్రత్యయే చయియక్షతి-తే॥ ఇత్యాదిగూహతేర్జుగుక్షతి తే- ఇత్యాదివత్। యజే॥ యాయజ్యతఇత్యాది చాకస్యతఇత్యాదివత్ ౪-౩౭౮। యఙ్లుకి॥ యాయజీతి। యాయష్టి।యాయష్టః। యాయక్షతీత్యాది॥ తదంతాత్ప్రత్యయే ఽపి లకతివత్॥

కేవలాత్ప్రత్యయే। యష్టవ్యం। యజనీయం।యాజ్యం। యాజ్యా।యజయాచరుచప్రవచర్చశ్చేతి న్యాకుత్వనిషేధః॥ ఇష్టః। ఇష్టవాన్। యజన్। యజంతీ।యజమానః।యక్ష్యన్।యక్ష్యతీ।యక్ష్యంతీ।యక్ష్యమాణః। యష్టా। ఇష్టం। యజనం। ఇష్ట్వా। అన్విజ్య। యాజంయాజం। ఇష్ట్వేష్ట్వా॥

టు-యాచృ-యాజ్ఞాయాం॥సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

౧యాచతి-తే॥ ౨ యయాచ। యయాచే॥ ౩యాచితా(సి-సే,హే) ౪ యాచిష్యతి-తే॥ ౫ యాచతు-తాం॥ ౬ అయాచత్।త॥౭ యాచేత్ త॥౮॥యాచ్యాత్। యాచిషీష్ట। ధ్వం॥౯ అయాచీత్। అయాచిష్టాం। అయాచిషుః। అయాచిష్ట। అయాచిషాతాం। అయాచిషత (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అయాచిష్యత్,త॥

కర్మణి—౧ యాచ్యతే॥౫ యాచ్యతాం॥ ౬ అయాచ్యత॥ ౭యాచ్యేత॥ ౯ అయాచీతివిశేషః। శేషముక్తాత్మనేపదవత్ ॥

ణ్యంతకర్తృకర్మణో స్తదంతాత్ప్రత్యయే ఽపి యాచతివత్॥సని॥ తదంతాత్ప్రత్యయే ఽపి యియాచిషతి, తే॥ఇత్యాదిచాయతిసన్నంతరూప

వత్। యజి॥ తదన్తాత్కృత్స్వపి యాయాచ్యత ఇత్యాది చాకాశ్యత ఇత్యాదివత్। యఙ్లుకి॥ యాయాచీతి। యాయాక్తి। యాయాక్తః। యాయాచతీత్యాది॥ యఙ్లుగన్తాత్కృత్స్వపి కాశతివత్॥

కేవలాత్కృత్సు। యాచితవ్యం। యాచనీయం। యాచ్యం। యజయాచరుచప్రవచర్చశ్చేతి ణ్యకుత్వనిషేధః॥ యాచితః। యాచితవాన్। యాచన్। యాచన్తీ। యాచమానః। యాచిష్యన్। యాచిష్యన్తీ। యాచిష్యన్తీ। యాచిష్యమాణః। యాచితుం। యాచితం। యాచనం। యాచిత్వా। ప్రయాచ్య। యాచంయాచం। యాచిత్వాయాచిత్వా॥

రఞ్జ-రాగే। అకర్మకః। అనిట్। ఉభయపదీ

రఞ్జేశ్చేతి శపి నలోపః ॥౧ రజతి-తే॥౨ రరఞ్జ। రరఞ్జథ। రరఙ్క్థ। రరఞ్జివ। రరఞ్జిమ। రరఞ్జే। రరఞ్జిషే- రరఞ్జిధ్వే- రరఞ్జివహే- రరఞ్జిమహే॥ ౩ రఙ్క్తా-(సి-సే-హే) ౪ రఙ్క్ష్యతి, తే॥ ౫ రజతు, తాం॥౬ అరజత్, త॥౭ రజేత్, త॥౮ రజ్యాత్, రఙ్క్షీష్ట(ధ్వం) ౯ అరాఙ్క్షీత్। అరాఙ్క్తాం, అరాఙ్క్షుః, అరఙ్క్త- అరఙ్క్షాతాం, అరఙ్క్షత॥౧౦ అరఙ్క్ష్యత్ త

భావే—౧ రజ్యతే॥ ౨ రరఞ్జే॥౩ రఙ్క్తా॥ ౪ రఙ్క్ష్యతే ॥ ౫ రజ్యతాం॥౬ అరజ్యత॥౭ రజ్యేత॥౮ రఙ్క్షీష్ట॥౯ అరఞ్జి॥౧౦ అరఙ్క్ష్యత॥

ణౌ వాఖేటార్థే వాచ్యః రఞ్జేర్ణౌ మృగరమణే నలోపో వక్తవ్య ఇతి నలోపః ॥ ౧ రజయతి మృగాన్ । కర్తృకర్మణోర్ణ్యన్తాత్కృత్సు చ గమయతివత్ ॥ అన్యరమణే మృగేష్వపి ‘రమణాదన్యస్మిన్నప్యర్థే న నలోపః । రఞ్జయతి పక్షిణః । రఞ్జయతి మృగాం స్తృణదానేన । కర్తృకర్మణోస్తదన్తాత్కృత్స్వపి ణ్యన్తసజతివత్

సని- తదన్తాత్కృత్స్వపి రిరఙ్క్షతీత్యాది సజతేస్సిసఙ్క్షతీత్యాదివత్ పక్షే జఘుక్షత ఇత్యాదివద్రిరఙ్క్షత ఇత్యాత్మనేపదమ్ । యఙ్యఙ్లుకోస్త్రిల్ కృతిచ సజతివత్ ॥ కేవలాత్కృత్సు- రఙ్క్తవ్యం, రఞ్జనీయం, రఙ్గ్యం

అవశ్యరంజ్యం, ణ్యఆవశ్యక ఇతిసకుత్వమ్ । రక్తః-రక్తవాన్- రజన్-రజంతీ । రజమానః । రఙ్క్ష్యన్-రఙ్క్ష్యతీ-రఙ్క్ష్యంతీ । రఙ్క్ష్యమాణః । రఙ్క్తుం రక్తం- రంజనం- రక్త్వా- రఙ్క్త్వా- జాంతనశాం విభాషేతి నలోపో వా అనురజ్య- రంజంరంజం, రక్త్వారక్త్వా, రఙ్క్త్వారఙ్క్త్వా ॥

రాజృ-దీప్తౌ । అకర్మకః । సేట్ । ఉభయపదీ

౧ రాజతి-తే ॥ ౨ రరాజ-ఫణాం చ సప్తానామిత్యేత్వాభ్యాసలోపౌ వా- రేజతుః రరాజతుః- రేజుః-రరాజుః । రేజిథ-రరాజిథ- రేజథుః- రరాజథుః- రేజ । రరాజ-రరాజ, రేజివ-రరాజివ- రేజిమ-రరాజిమ । రేజే-రేజాతే- రేజిరే। రరాజే-రరాజాతే-రరాజిరే॥ ౩ రాజితా (సి-సే-షే) ౪ రాజిష్యతి-తే ॥ ౫ రాజతు-తాం ॥ ౬ అరాజత్-త ॥ ౭ రాజేత్-త ॥ ౮ రాజ్యాత్-రాజిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అరాజీత్-అరాజిష్టాం- అరాజిష్ట ॥ అరాజిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అరాజిష్యత్-త

భావే— ౧ రాజ్యతే ॥ ౨ రాజ్యతాం ॥ ౩ అరాజ్యత॥ ౪ రాజ్యేత ॥ ౫ అరాజి ఇతి విశేషః ॥ శేషం ప్రాగుక్తాత్మనేపదరూపవత్ ॥ ణౌ-కర్తృకర్మణోస్తదన్తాత్ కృత్స్వపి శాసతివత్ ॥ సని-తదన్తాత్ కృత్స్వపి యాచతివత్ ॥ యఙ్యఙ్లుకోస్తదన్తాత్ కృత్స్వపి కాశతివత్

కేవలాత్ కృత్సు-రాజితవ్యం, రాజనీయం, రాజ్యం, రాజకః, రాజితవాన్, రాజన్-రాజంతీ, రాజమానః, రాజిష్యన్, రాజిష్యతీ-రాజిష్యంతీ, రాజిష్యమాణః; రాజితుం, రాజితం. రాజనం, రాజిత్వా నీరాజ్య, రాజంరాజం, రాజిత్వారాజిత్వా.

టేటృ-పరిభాషణే । పరిహాసస్నిగ్ధోపాలమ్భశ్చ పరిభాషణం ।

సకర్మకః । సేట్ । ఉభయపదీ

టేటతి-తే । ఇత్యాదిసర్వం నేటతివత్.

 ౫౨౧

లష-కాంతౌ।కాంతిరిచ్ఛా।సకర్మకః।సేట్.ఉభయపదీ

వాభ్రాశేతిశ్యన్వా ॥ ౧ లష్యతి,తే ॥ లషతి- తే ॥ ౨ లలాష।లేషతుః । లేషె,లేషాతే,లేషిరే ॥ ౩ లషితా(స్మి,స్మే,హే) ౪ లషిష్యతి,తే ॥ ౫ లష్యతు-తాం ॥ లషతు-తాం ॥ ౬ అలష్యత్-త। అలషత్-త ॥ ౭ లష్యేత్-త॥లషేత్-త ॥౮ లష్యాత్-లషిషీష్ట-ధ్వం ॥ అలాషీత్,అలషీత్-అలషిష్ట(ఢ్వ౧,ధ్వం) ౧౦అలషిష్యత్-త॥

కర్మణి—౧ లష్యతె ॥ ౫ లష్యతాం ॥ ౬ అలష్యత ॥ ౭ లష్యేత ॥ ౯ అలాషీతివిశేషః ॥ శేషమాత్మనేపదవత్.

ణౌ,కర్తృకర్మణో స్తదన్తాత్కృత్స్వపి కాశయతీత్యాదివత్॥ అలీలషత్-త ॥ సని- తదన్తాత్కృత్స్వపిఖగతివత్ ॥ యఙ్యఙ్లుకో స్తదన్తాత్కృత్స్వపి పాపచ్యతఇత్యాదివత్.

కేవలాత్కృత్సు,లషితవ్యం । లషణీయం । లాష్యం । లషితః ।లషితవాన్ । లషన్-లషంతీ । లషమాణః । లష్యన్-లష్యతీ-లష్యంతీ । లష్యమాణః । లషిష్యన్-లషిష్యతీ-లషిష్యంతీ ।లషిష్యమాణః లషితుం । లషితం । లషణం । లషిత్వా । అభిలష్య । లాషంలాషం। లషిత్వాలషిత్వా.

డు-వప-బీజసన్తానే।బీజసన్తానం క్షేత్రేపకిరణమ్।గర్భాధానంచ

అయంచ్ఛేదనేపి।కేశాన్వపతి।సకర్మకః।సేట్.ఉభయపదీ

౧వపతి,తే॥ ౨ ఉవాప- ఊపతుః। ఊపుః। ఉవపిథ। ఉవప్థ। ఊపథుః। ఊప। ఉవాప। ఉవప। ఊపివ। ఊపిమ। ఊపె।ఊపాతె। ఊపిరే ఊపిషె। ఊపిధ్వే। ఊపివహే। ఊపిమహే॥౩వప్తా(స్మి,స్మే,హే)వప్స్యతి,తె॥ ౫ వపతు,తాం॥ ౬ అవపత్।త॥౭ వపేత్,త॥౮ ఉప్యాత్,ఉప్యాస్తాం।వప్సీష్ట(ధ్వం) ౯ అవాప్సీత్, అవాప్తాం, అవాప్సుః। అవప్త।అవప్సాతాం- అవప్సత। అవప్థాః। అవప్సాథాం। అవబ్ధ్వం। అవప్సి। అవప్స్వహి- అవప్స్మహి॥ ౧౦ అవప్స్యత్,త॥

కర్మణి—౧ఉప్యతే॥ ౫ఉప్యతాం॥ ౬ ఔప్యత॥౭ ఉప్యేత ॥ ౯ అవాపీతి విశేషః। శేషంప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్ ॥

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్స్వపి జ్ఞాపయతివత్ ౨౬౩ ॥ సని తదంతాత్కృత్స్వపి వివప్సతీత్యాది యియప్సతీత్యాదివత్ ॥ పు 333 ॥ పక్షే, వివప్సతఇత్యాద్యాత్మనేపదం విశేషః। యఙితదంతాత్కృత్స్వపి వావప్యతఇత్యాది చాకశ్యతఇత్యాదివత్ । యఙ్లుకి, వావపీతి, । వావప్తి । వావప్తః, వావపతీత్యాది । తదంతాత్కృత్స్వపి కికతివత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు, వప్తవ్యం। వపనీయం। వాప్యం - అసుయవపిర పిలపితఃపి చపశ్చేతిణ్యత్ - ఉప్తః -ఉప్తవాన్ - వపక - వపంతీ - వపమానః,వప్స్యన్ - వప్స్యంతీ - వప్స్యంతీ - వప్స్యమానః-వప్తుం-ఉప్తం వపనం, ఉప్త్వా- న్యుప్య, వాపంవాపం- ఉప్త్వాఉప్త్వా ॥

వహ-ప్రాపణే।సకర్మకః- అనిట్ -ఉభయపదీ

౧ వహతి,తే॥ ౨ ఉవాహ- ఊహతుః-ఊహుః, ఉవహిథ-ఉవోఢ- ఊహథుః, ఊహ-ఉవాహ, ఉవహ, ఊహివ- ఊహిమ-ఊహే- ఊహాతే, ఊహిషే- ఊహాథే-ఢ్వే-ధ్వే॥ ఊహివహే-ఊహిమహే॥౩ వోఢా(సి,సే,హే) ౪ వక్ష్యతి-తే॥ ౫ వహతు,తాం॥౬ అవహత్,త॥ ౭ వహేత్-త॥ ౮ ఉహ్యాత్, ఉహ్యాస్తాం, వక్షీష్ట,వక్షీయాస్తాం,ఢ్వం॥౯ అవాక్షీత్, అవోఢాం- అవాక్షుః, అవాక్షీః, అవోఢం - అవోఢ, అవాక్షం, అవాక్ష్వ, అవాక్ష్మ, అవోఢ, అవక్షాతాం, అవక్షత, అవోఢాః, అవక్షాథాం- అవోఢ్వం, అవక్షి- అవక్ష్వహి, అవక్ష్మహి॥౧౦ అవక్ష్యత్,త ॥

ప్రాద్వహఇతి ప్రపూర్వాద్వహస్మాత్కర్తృగామిన్యపి ఫలే పరస్మైపదమేవ ॥ ౧ ప్రవహతి॥ ౨ ప్రోవాహ॥ ౩ ప్రవోఢా॥౪ ప్రవక్ష్యతి॥౫

ప్రవహాతు॥౬ ప్రావహాత్॥౭ ప్రవహేత్॥౮ ప్రోహ్యాత్। ౯ ప్రావాక్షీత్ ॥ ౧౦ ప్రావక్ష్యత్॥

కర్మణి—౧ ఉహ్యతే॥ ౫ ఉహ్యతాం॥౬ ఔహ్యత॥ ౭ ఉహ్యేత ॥ ౯ అవాహీతివిశేషః శేషంప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్ ॥ ణౌ కర్తృకర్మణో ర్వాహయతీత్యాది జాపయతీత్యాదివత్। తదంతాత్కర్తర్యపి తద్వత్॥ సని వివక్షతి, తే।ఇత్యాది।యజితదంతాత్కర్తర్యపి వావహ్యత ఇత్యాది చాకశ్యత ఇత్యాదివత్॥ యఙ్లుకి॥ వావహీతి, వావోఢి, వావోఢః, వావహతీత్యాది॥ తదంతాత్కర్తర్యపి కకతివత్

కేవలాత్కృత్సు, వోఢవ్యం, వహనీయం, వాహ్యం - వహత్యనేనేతి వహ్యంశకటం. వహ్యంకరణమితి కరణాయదంతో నిపాత్యతే, ఊఢః- ఊఢవాన్। వహన్, వహంతీ, వహమానః, వక్ష్యన్, వక్ష్యతీ, వక్ష్యంతీ, వక్ష్యమాణః, వోఢుం- ఊఢం, వహనం, ఊఢ్వా ॥ ఉదుహ్య! వాహంవాహం, ఊఢ్వోఢ్వా॥ పురుషవాహంవహతి । పురుషా వహతీత్యర్థః, కర్త్రోర్జీవపురుషయో ర్నశివహోరితి ణముల్। ఉపపదసమాసః, కషాదిత్వాదనువ్రయోగః॥

వేణ్ఱ్,గతిజ్ఞానచింతానిశమనవాదిత్రగ్రహణేషు ॥ సకర్మకః సేట్, ఉభయపదీ.

వేణతి,తే॥ ఇత్యాదనేదతివత్ ॥

శప,ఆక్రోశే- సకర్మకః-అనిట్, ఉభయపదీ.

౧ శపతి,తే॥ ౨ శశాప, శేపతుః, శేపుః, శేపిథ, శశప్థ, శేపిన, శేపిమ- శేపే, శేపాతే, శేపిషే, శేపిధ్వే, శేపినహే- శేపిమహే॥౩ శప్తా (సి-స్యే,హే) ౪ శప్స్యతి,తే॥౫ శపతు।తాం॥ ౬ అశపత్,త॥౭శపేత్,త॥౮ శప్యాత్, శప్సీష్ట,ధ్వం ॥ ౯ అశాప్సీత్, అ

శాప్తాం, అశాప్సుః. అశప్త, అశప్సాతాం, అశప్సత॥ ౧౦అశప్స్యత్,త ॥ కృష్ణాయశపతే, ॥ ఆక్రోశార్థాత్స్వరితేతః కర్తృగేఽపిఫలే శపథరూపేఽర్థే ఆత్మనేపదం వక్తవ్యమిత్యర్థః తేనశపఉపాలంభన ఇత్యనేనాత్మనేపదమ్ ॥

కర్మణి—౧శప్యతే॥౫ శప్యతాం॥౬ అశప్యత॥౭శప్యేత॥౯ అశాపీతి విశేషః; శేషంప్రాగుక్తాత్మనేపదరూపవత్ ॥

ణ్యాకర్తృకకర్మణో స్తదంతాత్కృత్స్వపి జాపయతివత్ । సని తదంతాత్కృత్స్వపి శిశప్సతి-తే॥ ఇత్యాదిజుఘుక్షతి-తే ॥ ఇత్యాదివత్ యఙ్యఙ్లుకో స్తదంతాత్కృత్స్వపి కకతివత్

కేవలాత్కృత్సు! శప్తవ్యం - శపనీయం- శప్యం -పౌరముపధాదితియత్॥ శప్తః- శప్తవాన్- శపన్-శపంతీ-శపమానః-శప్స్యన్-శప్స్యతీ-శప్స్యంతీ- శప్స్యమానః-శప్తుం-శప్తం-శపనం- శప్త్వా-ప్రశప్య-శాపం-శాపం-శప్త్వాశప్త్వా

శాన-తేజనే-సకర్మకః- అనిట్-ఉభయపదీ

అస్మాన్నిశానార్థె మాన్బధేత్యాదినా స్వార్థేసనిధాతోరిత్యవిహితత్వేన తస్యానార్ధధాతుకత్వాదిడభావః- శీశాంసతి-తే ॥ ఇత్యాదిదీధాంసతివత్ ణ్యంతాదిషు తిజీకృతిచసర్వత్రచికిత్సతివత్॥ ౧౦౨-౧౦౩ శృధు-ఉందనే-ఉందసంక్లెదనం-సకర్మకః- సేట్- ఉభయపదీ శర్ధతి-తే॥ ఇత్యాదిమర్ధతివత్

షచ-సేచనెసేవనేచ. సకర్మకః-సేట్, ఉభయపదీ సచతి-తే॥ ఇత్యాదిశ్వన్వజంసర్వంలషతివత్॥

హిక్క-అవ్యక్తెశబ్దే॥. అకర్మకః-సేట్- ఉభయపదీ

౧ హిక్కతి-తే॥౨ జహిక్క- జిహిక్కతుః- జహిక్క-జిహిక్క

తే॥౩ హిక్కితా(సి-సే-హే) ౪ హిక్కిష్యతి-తే॥౫ హిక్కతు-తాం॥౬ అహిక్కత్-త॥౭ హిక్కేత్-త॥౮ హిక్క్యాత్ - హిక్కిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అహిక్కీత్। అహిక్కిష్ట॥ (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అహిక్కిష్యత్-త॥

భావే—౧ హిక్క్యతే॥ ౨జిహిక్కే॥౩ హిక్కితా॥ ౪ హిక్కిష్యతే॥౫ హిక్క్యతాం॥ ౬॥ అహిక్క్యత॥౭ హిక్క్యేత॥౮ హిక్కిషీష్ట ౯ అహిక్కి॥ ౧౦అహిక్కిష్యత

ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణో స్తతఃకృత్సుచ క్లిందతివత్।౨౦౪,౨౦౫ సని తదంతాత్కృత్సుచజిహిక్కిషతి-తే॥ ఇత్యాదిజుఘుక్షతి-తే॥ఇత్యాదివత్॥ యఙ్యఙ్లుకో స్తిజికృతిచసర్వం క్లిందతివత్॥ ౨౦౪-౨౦౫ పు॥

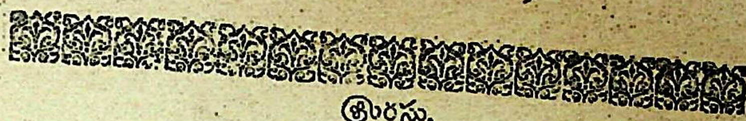
కేవలాత్కృత్సు! హిక్కితవ్యం-హిక్కనీయం-హిక్క్యం - హిక్కితః- హిక్కితవాన్, హిక్కన్-హిక్కంతీ,హిక్కమానః-హిక్కిష్యన్ హిక్కిష్యతీ- హిక్కిష్యంతీ, హిక్కిష్యమాణః- హిక్కితుం-హిక్కితం- హిక్కనం- హిక్కిత్వా- ప్రహిక్క్య - హిక్కంహిక్కం - హిక్కిత్వాహిక్కిత్వా॥

—ఇత్యుభయపదినః—

—శ్రీ ఇతి శబ్వికరణాభ్యుదయః శ్రీ—

శ్రీరస్తు.

అథ లుగ్వికరణాష్వజంతాః పరస్మైపదినః

ఖ్యా, ప్రకథనే॥ సకర్మకః॥ అనిట్॥ పరస్మైపదీ

కర్త్రర్థే సార్వధాతుకే వశేవిహితస్య శపోఽదిప్రభృతిభ్యశ్శప ఇతి లుక్ ॥ ౧ ఖ్యాతి, ఖ్యాతః, ఖ్యాంతి ॥ ఖ్యాసి. ఖ్యాథః. ఖ్యాథ॥ ఖ్యామి, ఖ్యావః, ఖ్యామః ॥ ౨ చఖ్యౌ, చఖ్యతుః. చఖ్యుః ॥ చఖ్యిథ, చఖ్యాథ చఖ్యథుః, చఖ్య ॥ చఖ్యౌ-చఖ్యివ, చఖ్యిమ ॥ ౩ ఖ్యాతా, సి ॥ ౪ ఖ్యాస్యతి ॥ ౫ ఖ్యాతు, ఖ్యాతాత్, ఖ్యాతాం, ఖ్యాంతు ॥ ఖ్యాహి, ఖ్యాతాత్, ఖ్యాతం. ఖ్యాత ॥ ఖ్యాని, ఖ్యావ, ఖ్యామ ॥ ౬ అఖ్యాత్, అఖ్యాతాం, అఖ్యుః, అఖ్యాన్ ॥ లఙశ్శాకటాయనస్యైవేతి ఝేర్జుస్వా ॥ అఖ్యాః, అఖ్యాతం, అఖ్యాత ॥ అఖ్యాం, అఖ్యావ, అఖ్యామ ॥ ౭ ఖ్యాయాత్, ఖ్యాయాతాం, ఖ్యాయుః ॥ ౮ ఖ్యాయాత్, ఖ్యాయాస్తాం ఖ్యాయాసుః ॥ ఖ్యేయాత్, ఖ్యేయాస్తాం, ఖ్యేయాసుః ॥ వాన్యస్యసంయోగాదేరితి ఖ్యేత్వంవా ॥ అస్యతివక్తిఖ్యఙ్ ॥ ౯ అఖ్యత్, అఖ్యతాం అఖ్యన్ ॥ అఖ్యః, అఖ్యతం, అఖ్యత ॥ అఖ్యం, అఖ్యావ-అఖ్యామ ॥ ౧౦ అఖ్యాస్యత్

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిఖ్యాతే, వ్యతిఖ్యాతే, వ్యతిఖ్యాతే ॥ వ్యతిఖ్యాసే, వ్యతిఖ్యాథే, వ్యతిఖ్యాధ్వే॥ వ్యతిఖ్యై, వ్యతిఖ్యావహే, వ్యతిఖ్యామహే ॥ ౨ వ్యతిచఖ్యే । వ్యతిచఖ్యిషే. వ్యతిచఖ్యిఢ్వే, ధ్వే ॥ వ్యతిచఖ్యివహే, వ్యతిచఖ్యిమహే ॥ ౩ వ్యతిఖ్యాతా (సే, హే) ౪ వ్యతిఖ్యాస్యతే ॥ ౫ వ్యతిఖ్యాతాం, వ్యతిఖ్యాతాం, వ్యతిఖ్యాతాం ॥ వ్యతిఖ్యాస్వ ॥ వ్యతిఖ్యై, వ్యతిఖ్యావహై, వ్యతిఖ్యామహై ॥ ౬ వ్యత్యఖ్యాత, వ్యత్యఖ్యాతాం । వ్యత్యఖ్యాత । వ్యత్యఖ్యాథాః, వ్యత్యఖ్యే ॥ ౭ వ్యతిఖ్యేత,

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

వ్యతిఖ్యాయాతాం ॥ ౮ వ్యతిఖ్యాసీష్ట, ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యఖ్యత, వ్యత్యఖ్యేతాం, వ్యత్యఖ్యంత ॥ ౧౦ వ్యత్యఖ్యాస్యత, వ్యత్యఖ్యాస్యేతాం, వ్యత్యఖ్యాస్యంత ॥

కర్మణి—ఖ్యాయత ఇత్యాది శ్రాయతేః కర్మలకారవత్ ॥ పు౧౪౩॥

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు చ ఖ్యాపయతి, తే ఇత్యాది గ్లాపయతి, తే॥ ఇత్యాదివత్ ॥ సన్యఙ్ఞ్లుక్షు చతిఙ్కృత్సు గ్లాయతివత్ ॥ పు౧౪౧, ౧౪౨, ౧౪౩.

కేవలాత్కృత్సు, ఖ్యాతవ్యం। ఖ్యానీయం, ఖ్యేయం, ఖ్యాతః, ఖ్యాతవాన్, న ధ్యాఖ్యాపృమూర్ఛిమదామితి నిష్ఠాయా నసత్వమ్ ॥ ఖ్యాన్ ఖ్యాతీ, ఖ్యాంతీ। ఖ్యాస్యన్, ఖ్యాస్యతీ, ఖ్యాస్యంతీ॥ ఖ్యాతుం, ఖ్యాతం, ఖ్యానం, ఖ్యాత్వా, ఆఖ్యాయ, ఖ్యాయం ఖ్యాయం, ఖ్యాత్వా ఖ్యాత్వా ॥

దరిద్రా-దుర్గతౌ॥ అకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ

౧ దరిద్రాతి, దరిద్రితః, దరిద్రతి, దరిద్రాసి, దరిద్రిథః, దరిద్రిథ ॥ దరిద్రామి, దరిద్రివః, దరిద్రిమః ॥ ఇద్దరిద్రస్యేతి హలాదౌ క్ఙితీత్వం ॥ అజాదౌ క్ఙితి శ్నాభ్యస్తయోరాత ఇత్యాలోపః ॥ జక్షిత్యాదయష్షడిత్యభ్యస్తత్వాత్ ॥ లిట్యనేకాచ్త్వాదామ్ ॥ ౨ దరిద్రాంచకార (బభూవ, ఆస) ఆత ఔ ణల ఇత్యత్ర ఓ ఇత్యేవ సిద్ధే దరిద్రాతే రాల్లోపేకృతే శ్రవణార్థేన ఔకారవిధానేనామో వైకల్పికత్వ జ్ఞాపనాత్ తదభావే ॥ దదరిద్రౌ, దదరిద్రతుః, దదరిద్రుః ॥ దదరిద్రిథ, దదరిద్రథుః, దదరిద్ర ॥ దదరిద్రౌ-దదరిద్రివ-దదరిద్రిమ ॥ లుఙాదిషు దరిద్రాతేరార్ధధాతుకే వివక్షితే ఆల్లోపో వాచ్య ఇత్యాకారలోపః ॥ ౩ దరిద్రితా-దరిద్రితారౌ-సి ॥ ౪ దరిద్రిష్యతి ॥ ౫ దరిద్రాతు, దరిద్రితాత్-దరిద్రితాం-దరిద్రతు-దరిద్రిహి-దరిద్రితాత్-దరిద్రితం. దరిద్రిత ॥ దరిద్రాణి-దరిద్రావ-దరిద్రామ ॥ ౬ అదరిద్రాత్, అదరిద్రితాం-అదరిద్రుః- అదరిద్రాః

అదరిద్రితం-అదరిద్రిత ॥ అదరిద్రాం-అదరిద్రిస-అదరిద్రిమ ॥ ౭ దరిద్రియాత్-దరిద్రియాతాం,దరిద్రియుః ॥ ౮ దరిద్ర్యాత్-దరిద్ర్యాస్తాం-దరిద్ర్యాసుః ॥ లుఙి వేత్యాల్లోపవికల్పః ॥ ౯ అదరిద్రీత్-అదరిద్రిష్టాం,అదరిద్రిషుః ॥ పక్షే అదరిద్రాసీత్-అదరిద్రాసిష్టాం,అదరిద్రాసిషుః ॥ లుఙి ఆల్లోపస్య వైకల్పికత్వవిధానసామర్థ్యాదాల్లోపాభావే నేట్ ॥ అన్యథాల్లోప ఇటి చేత్యాల్లోపేకిం తేన ॥ ౧౦ అదరిద్రిష్యత్

కర్మవ్యతీహారే— ౧ వ్యతిదరిద్రితే-వ్యతిదరిద్రాతే-వ్యతిదరిద్రతే-వ్యతిదరిద్రిషే-వ్యతిదరిద్రిధ్వే। వ్యతిదరిద్రివహే-వ్యతిదరిద్రిమహే ॥ ౨ వ్యతిదరిద్రాంచక్రే(బభూవ,ఆస) వ్యతిదదరిద్రే-వ్యతిదదరిద్రిషే-వ్యతిదదరిద్రిఢ్వే,ధ్వే ॥ వ్యతిదదరిద్రివహే,వ్యతిదదరిద్రిమహే ॥ ౩ వ్యతిదరిద్రితా(సే,హే) ౪ వ్యతిదరిద్రిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిదరిద్రితాం-వ్యతిదరిద్రాతాం-వ్యతిదరిద్రతామ్ ॥ వ్యతిదరిద్రిష్వ-వ్యతిదరిద్రిధ్వం-వ్యతిదరిద్రై ॥ ౬ వ్యత్యదరిద్రిత-వ్యత్యదరిద్రిథాః-వ్యత్యదరిద్రిధ్వం ॥ వ్యత్యదరిద్రి-వ్యత్యదరిద్రివహి-వ్యత్యదరిద్రిమహి ॥ ౭ వ్యతిదరిద్రీత-వ్యతిదరిద్రీయాతాం ॥ ౮ వ్యతిదరిద్రిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ వ్యత్యదరిద్రిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) వ్యత్యదరిద్రాస్త-వ్యత్యదరిద్రాసాతాం ॥ ౧౦ వ్యత్యదరిద్రిష్యత

భావే— ౧ దరిద్ర్యతే ॥ ౨ దరిద్రాంచక్రే(బభూవే,ఆసే) దదరిద్రే ॥ ౩ దరిద్రితా ॥ ౪ దరిద్రిష్యతే ॥ ౫ దరిద్ర్యతాం ॥ ౬ అదరిద్ర్యత ॥ ౭ దరిద్ర్యేత ॥ ౮ దరిద్రిషీష్ట ॥ ౯ అదరిద్రి-అదరిద్రాయి ౧౦ అదరిద్రిష్యత ॥

ణౌ—ఆల్లోపే కర్తృకర్మణోస్తృణంతాత్కృత్స్వపి దరిద్రయతీత్యాదిమ్లాపయతీత్యాదివత్ ॥ పు ౧౪౧,౧౪౨

సని—ఇదంతాత్కృత్స్వపి తనిపతిదరిద్రాతిభ్యస్సన ఇడ్వా వాచ్య ఇతీడ్వికల్పే ఇట్పక్షే ఆల్లోపే దిదరిద్రిషతీత్యాది పిపతిషతీత్యాదిపతతి సేమ్రాపవత్ ॥ పు ౩౧౧,౩౧౧ ॥ ఇడభావే సనినివ్ర్యలిట్యుటిచ నేత్యాల్లోపా

ప్రతిషేధే దిదరిద్రాసతీత్యాదిమిమ్లాసతీత్యాదివత్ ॥పు ౧౪౨ ॥

కేవలాత్కృత్సు-దరిద్రితవ్యం, దరిద్రణీయం, దరిద్ర్యం, యస్య విభాషేత్యత్ర ప్రకాచ ఇతి వివక్షణాన్నేడ్నిషేధః ॥ దరిద్రితః, దరిద్రితవాన్, శ్నాభ్యస్తయోరిత్యాల్లోపః ॥ దరిద్రత్-దరిద్రతౌ-దరిద్రతః ॥ దరిద్రతీ, దరిద్రిష్యన్-దరిద్రిష్యతీ-దరిద్రిష్యంతీ, దరిద్రితుం, దరిద్రితం, దరిద్రాణం, ల్యుటినాల్లోపః, దరిద్రిత్వా, నిదరిద్ర్య, దరిద్రం దరిద్రం, దరిద్రిత్వాదరిద్రిత్వా.

దాప్-లవనే॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

౧ దాతి-దాతః-దాంతి ॥ దాసి-దాథః-దాథ ॥ దామి-దావః-దామః ॥ ౫ దాతు-దాతాత్-దాతాం దాంతు ॥ దాహి-దాతాత్-దాతం-దాత ॥ దాని-దావ-దామ ॥ ౬ అదాత్-అదాతాం-అదుః॥ అదాః॥అదాః-అదాతం-అదాత ॥ అదాం- అదావ- అదామ ॥ ౭ దాయాత్-దాయాతాం-దాయుః ॥ శేషందాయతివత్॥పు౧౩౬॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిదాతే-వ్యతిదాతే-వ్యతిదాతే ॥ వ్యతిదాసే-వ్యతిదాథే-వ్యతిదాధ్వే ॥ వ్యతిదే- వ్యతిదావహే-వ్యతిదామహే ॥ ౫ వ్యతిదాతాం-వ్యతిదాతాం-వ్యతిదాతాం ॥ వ్యతిదాస్వ-వ్యతిదాథాం-వ్యతిదాధ్వం ॥ వ్యతిదై-వ్యతిదావహై-వ్యతిదామహై ॥ ౬ వ్యత్యదాత-వ్యత్యదాతాం-వ్యత్యదాత ॥ వ్యత్యదాథాః-వ్యత్యదాథాం-వ్యత్యదాధ్వం ॥ వ్యత్యదె-వ్యత్యదావహి-వ్యత్యదామహి॥ ౭ వ్యతిదేత-వ్యతిదేయాతాం-వ్యతిదేరన్ ॥ శేషందాయతివత్ ॥

ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోః కృత్స్వపి కెవలాత్కృత్సు-సన్నంతాద్యజంతాద్యజ్లుగంతాచ్చ తిజికృతిదసర్వత్ర దాయతివత్ ॥౧౩౬, ౧౩౭ ॥ ౧౩౮.

ద్రా-కుత్సాయాం గతౌ॥అకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

అస్యనిపూర్వస్యైవ ప్రాయెణప్రయోగః ॥ ౧ ద్రాతి- ద్రాతః-

ద్రాంతి ॥ ద్రాసి-ద్రాథః-ద్రాథ ॥ ద్రామి-ద్రావః-ద్రామః ॥ ౨ దద్రౌ-దద్రతుః ॥ దద్రిథ,దద్రాథ-దద్రివ-దద్రిమ ॥ ౩ ద్రాతా-సి॥ ౪ ద్రాస్యతి ॥ ౫ ద్రాతు-ద్రాతాత్ ॥ ద్రాహి,ద్రాతాత్-ద్రాణి॥ ౬ అద్రాత్-అద్రాతాం,అద్రుః,అద్రాః॥ ౭ ద్రాయాత్-ద్రాయాతాం ॥ ౮ ద్రాయాత్-ద్రాయాస్తాం ॥ ద్రేయాత్-ద్రేయాస్తాం ॥ ౯ అద్రాసీత్-అద్రాసిష్టాం ॥ ౧౦ అద్రాస్యత్॥ గత్యర్థత్వాత్కర్మవ్యతీహారేనతఙ్ ॥ శేషంసర్వంప్రాగ్వత్॥పు౧౩౬,౧౩౭,౧౩౮.

పా-రక్షణే॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

౧ పాతి-పాతః-పాంతి । ౨ పపౌ.పపిథ,పపాథ-పపివ-పపిమ ౩ పాతా-సి ॥ ౪ పాస్యతి ॥ ౫ పాతు-పాతాత్,పాహి,పాతాత్,పాని ॥ ౬ అపాత్-అపాతాం-అపుః,అపాః ॥ ౭ పాయాత్-పాయాతాం॥ ౮ పేయాత్-పేయాస్తాం ॥ ౯ అపాసీత్-అపాసిష్టాం ॥౧౦ అపాస్యత్

కర్మవ్యతీహారే—వ్యతిపాతఇత్యాదిసర్వందాతివత్.

కర్మణి—ఘుమాస్థేత్యత్ర స్థాగాసాహచర్యేణ పిబతేరేవ గ్రహణాన్నస్యేత్వమ్ ॥ ౧ పాయతే ॥ ౫ పాయతాం॥ ౬ అపాయత॥౭ పామేతేతివిశేషః । శేషంపిబతివత్॥ పు ౭౭. ణౌ పాతేర్ణౌలుగ్వక్తవ్యఇతిలుగాగమే కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్స్వపి పాలయతి-తే ఇత్యాది పిబతేఃపాయయతి-తెఇత్యాదివత్ ॥ చఙి,అపీపలత్-త॥పు౭౭,౭౭ ॥ సని-తదంతాత్కృత్స్వపిపిబతివత్॥పు ౭౮॥యఙ్యఙ్లుకోస్తదన్తాత్కృత్స్వపి పాపాయతఇత్యాదిమాప్లాయతఇత్యాదివత్॥౧౪౨,౧౪౩

కేవలాత్కృత్సు-పాతవ్యః, పానీయః, పేయః,పాతః,పాతవాన్-పాతా-పాతీ-పాంతీ, పాస్యన్-పాస్యతీ-పాస్యంతీ, పాతుం, పాతం, పానం, పాత్వా, పరిపాయ, పాయంపాయం, పాత్వాపాత్వా ॥

ప్రా-పూరణే॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

ప్రాతి-ప్రాతః-ప్రాంతీత్యాదిఖ్యాతివత్॥కర్మవ్యతిహారే వాతివత్

ప్సా-భక్షణే॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

ప్సాతి-ప్సాతః)ప్సాంతీత్యాదిపూర్వవత్॥

భా-దీప్తౌ॥అకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ.

భాతి,భాతః-భాంతీత్యాదిసర్వంపాతివత్ ॥ ణౌ,పుగాగమే భాప యతి,తే॥ ఇత్యాది ॥సని-బిభాసతి-ఇ.జీ॥ బాభాయతే- యఙ్లుకి,బాభే తి- బాభాతి- బాభీతః- బాభతీత్యాది- కృత్సుసర్వత్రపాతివత్॥

మా-మానే, సకర్మకః,అనిట్. పరస్మైపదీ

మాతి- మాతః- మాంతీత్యాదిపాతివత్ - కర్మవ్యతిహారే వాతివత్ కర్మణి- ఘుమాస్థేత్యాదినేత్వే-మీయతే-మామే- ఇత్యాదిపిబతివత్॥ ౭.౨ ॥ ణౌ పుకి- కర్తృకర్మణో ర్మాపయతి- తే ॥ ఇత్యాదికృత్స్వ పిమాపయితవ్యమిత్యాది ॥ యఙి - తదంతాత్కృత్స్వపి మేమీయతఇ త్యాది- యఙ్లుకి॥ తదంతాత్కృత్స్వపి మామేతి- మమాతి- మమీత మామతీత్యాదిసర్వం పిబతివత్॥ పు ౭౭-౭,౮-౭౯॥ సని మిమేత్యాదినే సాదేశేమిత్సతీత్యాదితదంతాత్కృత్స్వపి మిత్సితవ్యమిత్యాది యచ్ఛ లేర్దిత్సతీత్యాదివత్॥ ౭.౨౫౩॥

కేవలాత్కృత్సు ! మాతవ్యం, మానీయం, మేయం, మీయమానం, నేతిపాయ్యంమానం । పాయ్యసాంనాయ్యేత్యాదినామానేవాచ్యేణ్యద్గణ న్యర్ధాత్వాదేః పత్వంచనిపాత్యతే॥ మితః, మితవాన్, ద్యతిస్యతీ త్యాదినాతాదౌకితీత్యకారో౽ంతాదేశః,మాన్,మాతి, మాంతీ,మాస్యన్ మాస్యతీ, మాస్యంతీ, మాతుం, మితం, మానం, మిత్వా, ప్రమాయ

నల్యపీతి నేత్వం, మాయఃమాయౌ, మిత్వమిత్వౌ॥

యా, ప్రాపణే- ప్రాపణమిహ గతిః, అకర్మకః-అనిట్, పరస్మైపదీ

౧ యాతి, యాతః, యాంతి ॥ ౨ యయౌ, యయతుః, యయిథ, యయాథ, యయివ, యయిమ, ౩ యాతా(సి) ౪ యాస్యతి॥ ౫ యాతు యాతాత్, యాహి, యాతాత్, యాని॥ ౬ అయాత్, అయాతాం, అయుః, అయాన్॥ ౭ యాయాత్, యాయాతాం॥ ౮ యాయాత్, యాయాస్తాం॥ ౯ అయాసీత్, అయాసిష్టాం॥ ౧౦ అయాస్యత్ ॥ గత్యర్థత్వాత్కర్మణ్యపీహారేణలిజ్॥

భావే— ౧ యాయతే॥ ౨ యయే ॥ ౩ యాయితా, యాతా, ౪ యాయిష్యతే, యాస్యతే॥ ౫ యాయతాం॥ ౬ అయాయత॥ ౭ యాయేత॥ ౮ యాయిషీష్ట। యాసీష్ట॥ ౯ అయాయి॥ ౧౦ అయాయిష్యత, అయాస్యత

ణౌ తు కర్మణోఽస్తదత్తాతిఙ్క్షు చ సనంతాద్యఙంతాద్యఙ్లుగంతాచ్చ ప్రతిజ్ఞాకృతి చ సంప్రదాయతివత్॥ ౧౩౬॥ ౧౩౭॥ ౧౩౮ ॥

కేవలాత్కృత్సు। యాతవ్యం, యానీయం, యేయః। యాతః, యాతవాన్। యాన్, యాతీ। యాంతీ। యాస్యన్, యాస్యతీ, యాస్యంతీ, యా... । యా త , యానం, యాత్వా, ప్రయాయ, యాయంయాయం, యాత్వాయాత్వా॥

రా, దానే, సకర్మకః, అనిట్, పరస్మైపదీ

రాతి, రాతః। రాంతీత్యాదిసర్వం దాతివత్॥

లా, ఆదానే-సకర్మకః। అనిట్- పరస్మైపదీ

లాతి, లాతః, లాంతీత్యాదికం కర్తృకర్మణోర్దాతివత్॥

ణౌ-లీలోర్నుగ్లుకావన్యతరస్యాం స్నేహనిపాతన ఇతి వా లుగాగమే విలాలయతి- తే॥ విలాపయతి- తే॥ వాఘృతం, స్నేహద్రావాదన్యత్ర,

లోహంవిలాపయతే; తే॥ ఇత్యాదికర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్స్నవపి సన్నత్ర ద్వివిధమపి రూపం తథాసన్యఙ్యఙ్లుక్షు తదంతాత్కృత్స్నవపి సర్వంచాయతివత్॥ కేవలాత్కృత్స్న। లాతవ్యమిత్యాదియాతవ్యమిత్యాదివత్॥

వా-గతిగంధనయోః-అకర్మకః- అనిట్-పరస్మైపదీ

వాతి-వాతః- వాంతీత్యాది కర్తరిభావేచ యాతివత్॥ ణౌవావిధూననే జుగితివిధూననార్థే జుకికర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్స్నవపివాజయతీత్యాది, తథావిధూననాదన్యత్రవాపయతీత్యాది, తథాసన్నంతాత్రిజికృతిచ యఙ్యఙ్లుకోస్తదంతాత్కృత్స్నవపిసర్వంచాయతివత్ ॥ ౧౩౬-౧౩౭,౧౩౮ పు॥

కేవలాత్కృత్స్న ॥ వాతవ్యమిత్యాదియాతివత్ । నిష్ఠాయాం । నిర్వాణోఽగ్నిర్మునిర్వా॥ నిర్వాణోఽవాతఇతినిష్ఠాతస్యనత్వం నిపాత్యతే। వాతేతునిర్వాతోవాతః। శేషంసమానమ్॥

శ్రా-పాకే॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

శ్రాతి-శ్రాతః-శ్రాంతీత్యాదికర్తృకర్మణోస్తథాకర్మవ్యతీహారేచదాతివత్ ॥ ఘటాదౌశ్రాపాక ఇత్యనేనాస్యాప్యనువాదాన్మిత్త్వార్థేస్వకర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్స్నసన్యఙ్యఙ్లుక్షు తదంతాత్కృత్స్నవపిసర్వంశ్రాయతివత్ । పు౧౪౭,౧౪౮,౧౯ ॥

కేవలాత్కృత్స్న-శ్రాతవ్యం, శ్రాణీయం, శ్రేయః, శృతం క్షీరం, స్వయమేవ విక్లిన్నంపక్వంవేత్యర్థః ॥ శృతంపాకఇతి క్షీరహవిషోః పాకేక్తేశృభావోనిపాత్యతే ॥ క్షీరహవిర్భ్యామన్యత్తుశ్రాణం, శ్రాణవాన్, శ్రాన్-శ్రాతీ-శ్రాంతీ, శ్రాస్యన్-శ్రాస్యతీ-శ్రాస్యంతీ. శ్రాతుం శ్రాణం, శ్రాత్వా, విశ్రాయ, శ్రాయంశ్రాయం, శ్రాత్వాశ్రాత్వా ॥

ష్ణా-శౌచే॥అకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

౧ స్నాతి-స్నాతః-స్నాంతి ॥ ౨ సస్నౌ-సస్నతుః ॥ సస్నిథ-సస్నాథ-సస్నిన-సస్నిమ ॥ ౩ స్నాతా -సి॥ ౪ స్నాస్యతి ॥౫ స్నాతు॥ స్నాతాత్-స్నాహి,స్నాని ॥ అస్నాత్-అస్నాతాం ॥ ౭ స్నాయాత్ స్నాయాతాం ॥ ౮ స్నాయాత్-స్నాయాస్తాం॥ స్నేయాత్-స్నేయాస్తాం ॥ ౯ అస్నాసీత్-అస్నాసిష్టాం ॥ ౧౦ అస్నాస్యత్॥

భావే—౧ స్నాయతే ॥ ౨ సస్నే! ౩స్నాయితా-స్నాతా॥౪స్నాయిష్యతే-స్నాస్యతే ॥ ౫ స్నాయతాం ॥ ౬. అస్నాయత ॥ ౭స్నాయేత ॥ ౮ స్నాయిషీష్ట-స్నాసీష్ట ॥ ౯ అస్నాయి - ౧౦ అస్నాయిష్యత,అస్నాస్యత ॥ ణావనుపసర్గస్యాస్యగ్లాస్నావనువమాంచేతి మిత్త్వస్య వైకల్పికత్వాత్కర్తృకర్మణోఃస్నపయతి, స్నాపయతీత్యాది గ్లపయతి గ్లాపయతీత్యాదివత్॥సోపసర్గస్యనిత్యంమిత్త్వాత్ ప్రస్నపయతీత్యాది ॥ సని-తదంతాత్కృత్స్వపి యఙ్యఙ్లుకో స్తదంతాత్కృత్స్వపిగ్లాయతివత్॥పు౹౩౩,౧౩౪,౧౩౫॥

కేవలాత్కృత్సు-స్నాతవ్యం, స్నానీయం, స్నాంత్యనేనేతి స్నానీయంచూర్ణం । కృత్యల్యుటోబహుళమితికరణేఽనీయర్, స్నేయం స్నాతః, స్నాతవాన్, స్నాన్-స్నాతీ-స్నాంతీ, స్నాస్యన్-స్నాస్యతీ-స్నాస్యంతీ, స్నాతుం, స్నాతః, స్నానం, స్నాత్వా,అపస్నాయ, స్నాయంస్నాయం, స్నాత్వాస్నాత్వా॥

ఇణ్-గతౌ॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

౧ ఏతి-ఇతః-యంతి ॥ ఏషి-ఇథః-ఇథ ॥ ఏమి-ఇనః-ఇమః ॥ ౨ ఇయాయ-ఈయతుః-ఈయుః । ఇయయిథ-ఇయేథ-ఈయథుః-ఈయ ॥ ఇయాయ,ఇయయ-ఈయివ-ఈయిమ ॥ ౩ ఏతా,సి ॥ ౪ ఏష్యతి ॥౫ ఏతు,ఇతాత్,ఇతాం,యంతు ॥ ఇహి,ఇతాత్,ఇతం,ఇత ॥ అయాని,

అయాంబభూవ,-యామాస ॥ ఐత్,ఐతాం,ఆయన్ ॥ ఐః,ఐతం,ఐత ॥ ఆయం,
ఐవ,ఐమ ॥ ౭ ఇయాత్,ఇయాతాం,ఇయుః ॥ ౮ ఈయాత్,ఈయా
స్తాం,ఈయాసుః ॥ నిరియాత్,నిరియాస్తాం,నిరియాసుః ॥ ఏతేర్లిఙీ
త్యుపసర్గాత్పరస్య హ్రస్వః॥ అభీయాత్,అభీయాస్తాం,అభీయాసు
ఉభయత ఆశ్రయణే ఽన్తాదివద్భావాభావాన్న హ్రస్వః॥ అణ ఇత్యుక్తే
స్సమేయాదిత్యాదౌ న హ్రస్వః ॥ సమీయాదితి ప్రయోగస్తు భౌవాదిక
స్య ఇణో గా లుఙీతి గాదేశః ॥ గాతిస్థేతి సిచో లుక్ ॥ ౯ అగాత్,అ
గాతాం,అగుః ॥ ౧౦ ఐష్యత్,ఐష్యతాం,ఐష్యన్ ॥

గత్యర్థత్వాత్కర్మవ్యతీహారే నేజ్ ॥

కర్మణి—౧ ఈయతే॥ ౨ ఈయే॥ ౩ ఆయితా(సే,హే)ఏతా(సే,
హే) ౪ ఆయిష్యతే॥ ఏష్యతే ॥ ౫ ఈయతాం ॥ ౬ ఐయత। ఐయే
తాం। ఐయన్త॥ ౭ ఈయేత। ఈయేయాతాం ॥౮ ఆయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)
ఏషీష్ట (ధ్వం) ౯ అగాయి। అగాయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అగాసాతాం(
ధ్వం) ౧౦ ఆయిష్యత- ఐష్యత। లుఙి పరేణ చిణ్వదిటా బాధాత్సకృద్గతి
న్యాయేన గాదేశో న ప్రవర్తతే॥ తేన ఆయిషాతాం । ఆయిషతేత్యాది
రూపాన్తరాణీతి కేచిత్ ॥

ణిచి—ణౌ గమిరబోధన ఇతి గమ్యాదేశే తస్యామన్తత్వేన మిత్త్వా
ద్ధ్రస్వే నిగరణచలనార్థేభ్యశ్చేతి పరస్మైపదే గమయతీత్యాది । క
ర్మణి గమ్యత ఇత్యాది । తతః కృత్సు గమయితవ్యమిత్యాది చ ణ్యన్తే గచ్ఛతి
వత్ । ౩౧, ౩౨ పు ॥

బోధనార్థే తు॥ ౧ ప్రత్యాయయతి-తే॥ ప్రత్యాయయాంచకార।
చక్రే (బభూవ-ఆస) ౩ ప్రత్యాయయితా (సి-సే-హే) ౪ ప్రత్యాయ
యిష్యతి-తే॥ ౫ ప్రత్యాయయతు-తాం ॥ ౬ ప్రత్యాయయత్-త॥ ౭ ప్ర
త్యాయయేత్-త॥ ౮ ప్రత్యాయ్యాత్। ప్రత్యాయయిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం)
౯ ప్రత్యాయియత్। ప్రత్యాయియత । ప్రత్యాయయిష్యత్॥ ప్రత్యాయ

యత। ప్రత్యాయయేతాం। ప్రత్యాయయంత॥ ౧౦ ప్రత్యాయయిష్యత॥ కర్మణి- ప్రత్యాయ్యత ఇత్యాది పాయ్యత ఇత్యాదివత్ ॥ ణ్యంతాత్కృత్స్వపి తద్వత్॥ ౭౭,౭౮ పు॥

సని—సని చేత్యబోధనే గమ్యాదేశే- గమేరిట్పరస్మైపదేష్వితీడాగమే జిగమిషతీత్యాది తతః కృత్స్వపి జిగమిషితవ్యమిత్యాద్యపి సన్నంత గచ్ఛతివత్॥ ౧౩౧,౧౩౨ ॥ బోధనే తు ప్రతీషిషతీత్యాది తతః కృత్సు ప్రతీషిషితవ్యమిత్యాది చ ఏచిఖిషతి ॥ ఏచిఖిషితవ్యమిత్యాది సన్నం లేఖతివత్॥ పు ౧౭౨ । ౧౭౩ ॥ అజాదిత్వాన్నాన్యస్య యఙ్లుకౌ ॥ కేవలాత్కృత్సు। ఏతవ్యం । అయనీయం। ఏయం॥ ఇతః। ఇతవాన్। యన్ యతి। ఏష్యన్। ఏష్యతీ। ఏష్యంతీ । ఏతుం। ఇతం, అయనం। ఇత్వా-ప్రేత్య, ఆయమాయం। ఇత్వేత్వా

ఇక్, స్మరణే॥ సకర్మకః॥ అనిట్॥ పరస్మైపదీ

ఆత్మనేపదిషు వక్ష్యమాణాద్ధాతువదయమపి నిత్యమధిపూర్వః ॥

౧ అధ్యేతి, అధీతః, అధియంతి ॥ అధ్యేషి, అధీథః, అధీథ॥ అధ్యేమి అధీవః, అధీమః ॥ ఇణ్వదిక ఇతి వక్తవ్యమిత్యతిదేశాదిణో యణితి యణ్ కేచిదార్ధధాతుకాధికారోక్తస్యైవాతిదేశమాహుః। తన్మతే యణ్న అధీయంతి । అతఏవ ససీతయో రాఘవయోరధీయన్నితి భట్టిః॥ అధీయన్ స్మరన్నిత్యర్థః ॥ అధీయాయ, అధీయయథ, అధీయేథ; అధీయాయ, అధీయయ ॥ ౩ అధ్యేతా, సి ॥ ౪ అధ్యేష్యతి ॥ ౫ అధ్యేతు, అధీతాత్ । అధియంతు, అధీయంతు ॥ అధీహి, అధ్యయాని ॥ ౬ అధ్యైత్-అధ్యైతాం, అధ్యాయన్ । అధ్యైః, అధ్యాయం, అధ్యైవ ॥ ౭ అధీయాత్, అధీయాతాం ॥ ౮ అధీయాత్, అధీయాస్తాం ॥ ౯ అధ్యగాత్, అధ్యగాతాం ॥ ౧౦ అధ్యైష్యత్॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యత్యధీతే-వ్యత్యధీయాతే ॥ వ్యత్యధీయాతే,

వ్యత్యధియతె,వ్యత్యధీయతె ॥ వ్యత్యధీషే,వ్యత్యధీయాథే - వ్యత్యధీ
యాథే,వ్యత్యధీధ్వే ॥ వ్యత్యధియే,వ్యత్యధీయే,వ్యత్యధీవహే,వ్యత్యధీ
మహే ॥ ౨ వ్యత్యధీయే,వ్యత్యధీయాతే,వ్యత్యధీయిరే - వ్యత్యధీయి
షే.వ్యత్యధీయాథే.వ్యత్యధీయిఢ్వే,ధ్వే॥ వ్యత్యధీయే.వ్యత్యధీయివహే
వ్యత్యధీయిమహే ॥ ౩ వ్యత్యధ్యేతా(సే,హే)౪వ్యత్యధ్యేష్యతె॥౫వ్య
త్యధీతాం,వ్యత్యధీయాతాం,వ్యత్యధీయాతాం,వ్యత్యధీయతాం,వ్యత్యధీ
యతాం,వ్యత్యధీష్వ,వ్యత్యధీయాథాం,వ్యత్యధీయాథాం,వ్యత్యధీధ్వం
-వ్యత్యధ్యయై-వ్యత్యధ్యయావహై-వ్యత్యధ్యయామహై॥౬వ్యత్యధ్యైత
-వ్యత్యధ్యైయాతాం-వ్యత్యధ్యాయాతాం- వ్యత్యధ్యైయత- వ్యత్యధ్యా
యత, వ్యత్యధ్యైథాః -వ్యత్యధ్యైయాథాం-వ్యత్యధ్యాయాథాం-వ్యత్య
ధ్యైధ్వం। వ్యత్యధ్యైయి, వ్యత్యధ్యాయి-వ్యత్యధ్యైవహి- వ్యత్యధ్యై
మహి ॥ ౭ వ్యత్యధీయీత-వ్యత్యధీయీయాతాం-వ్యత్యధీయీరన్ ।వ్య
త్యధీథాః-వ్యత్యధీయీయాథాం-వ్యత్యధీయీధ్వం । వ్యత్యధీయీయ -
వ్యత్యధీయీవహి-వ్యత్యధీయీమహి వ్యత్యధీయీత-వ్యత్యధీయీయా
తాం- వ్యత్యధీయీరన్; వ్యత్యధీయీథాః, వ్యత్యధీయీయాథాం- వ్య
త్యధీయీధ్వం- వ్యత్యధీయీయ-వ్యత్యధీయీవహి, వ్యత్యధీయీమహి
॥౮ వ్యత్యధ్యేషీష్ట-వ్యత్యధ్యేషీయాస్తాం-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యధ్యగాస్త-
వ్యత్యధ్యగాసాతాం-వ్యత్యధ్యగాసత ॥ ౧౦ వ్యత్యధ్యగాస్యత॥

కర్మణి—౧ అధీయతె-అధీయేతే ॥ ౨ అధీయే-అధీయాతే-అధీ
యిరే ॥ అధీయిషే-అధీయిఢ్వే-ధ్వే॥ అధీయివహే-అధీయిమహే ॥౩ అ
ధ్యాయితా(సే-హే) అధ్యేతా(సే,హే) ౪ అధ్యాయిష్యతె-అధ్యేష్య
తే॥ ౫ అధీయతాం-అధీయస్వ-అధీయై॥౬అధ్యైయత-అధ్యైయేతాం
-అధ్యైయంతె॥ అధ్యైయథాః-అధ్యైయేథాం.అధ్యైయధ్వం ॥ అ
ధ్యైయే.అధ్యైయావహి-అధ్యైయామహి ॥ ౭అధీయేత-అధీయేయా
తాం-అధీయేరన్ । అధీయేథాః-అధీయేయాథాం-అధీయేధ్వం । అధీ

షీయ-అధీయీవహి-అధీయీమహి॥ ౮ అధ్యాయిషీష్ట-అధ్యాయిషీయా స్తాం-అధ్యాయిషీరన్ (ఢ్వం,ధ్వం) అధ్యేషీష్ట-అధ్యేషీయాస్తాం-అధ్యేషీరన్ (ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అధ్యగాయి-అధ్యగాయిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) అధ్యగాసాతాం-ధ్వం ॥ ౧౦ అధ్యాయిష్యత-అధ్యైష్యత ॥

ణావిణ్వద్భవతి దేశాణ్ణౌ గమిరబోధన ఇతి గమ్యాదేశే కర్తృకర్మణోరధిగమయతి-తే ॥ ఇత్యాది తదంతాత్కృత్సు అధిగమయితవ్య ఇత్యాదిచ ణ్యంతగచ్ఛతివత్ ॥ పు ౪౩౧, ౪౩౨ ॥ సని - సని చేతీణ్వద్గమ్యాదేశే గమేరిట్పరస్మైపదేష్వితీట్ ॥ అధిజిగమిషతీత్యాది తదంతాత్కృత్స్వపి అధిజిగమిషితవ్యమిత్యాదిచ సన్నంతగచ్ఛతివత్ ॥ పు ౧౩౧, ౧౩౪ ॥ అజాదిత్వాన్న యఙ్యఙ్లుకౌ॥ కేవలాత్కృత్సు ॥ అధ్యేతవ్యః, అధ్యయనీయః, అధ్యేయః, అధీతః, అధీతవాన్ అధీయన్-అధీయతీ । అధీయన్-అధీయతీ । అధ్యేష్యన్-అధ్యేష్యతీ-అధ్యేష్యంతీ । అధ్యేతుం, అధీతం, అధ్యయనం, అధీత్య, అధ్యాయం అధ్యాయం, అధీత్యాధీత్య

అనుపదం వక్ష్యమాణే వీ ధాతౌ ఈకారస్యాపి ప్రశ్లేషమభ్యుపగమ్య ఈ ఇతి ధాత్వంతరం కల్ప్యతే ॥ తస్య చ గతివ్యాప్త్యాదిర్వక్ష్యమాణ ఏవార్థః ॥ స చ తత్తదర్థానుసారేణ సకర్మకోఽకర్మకశ్చ

అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ

౧ ఏతి-ఈతః-ఇయంతి ॥ ఏషి-ఈథః-ఈథ ॥ ఏమి-ఈవః-ఈమః ఇజాదేరిత్యామి అయాంచకార (బభూవ, ఆస) ౩ ఏతా-సి ॥ ౪ ఏష్యతి ౫ ఏతు-ఈతాత్-ఈతాం-ఇయంతు ॥ ఈహి-ఈతాత్, ఈతం-ఈత ॥ అయాని, అయావ-అయామ ॥ ౬ ఐత్, ఐతామిత్యాద్యేతివత్ ॥ ౭ ఈయాత్-ఈయాతాం ॥ ౮ ఈయాత్, ఈయాస్తాం ॥ ౯ ఐషీత్. ఐష్టాం ఐషుః ॥ ౧౦ ఐష్యత్ ॥

ప్రజననాదౌ కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతీతే-వ్యతీయాతే-వ్యతీయతే

తే ॥ వ్యతీషే-వ్యతీయాథే-వ్యతీధ్వే ॥ వ్యతీయే-వ్యతీవహే-వ్యతీమహే ॥ ౨ వ్యత్యయాంచక్రే (బభూవ,ఆస) ౩ వ్యత్యేతా (సే,హే) ౪ వ్యత్యేష్యతే ॥ ౫ వ్యతీతాం-వ్యతీయాతాం-వ్యతీయతాం ॥ వ్యతీష్వ- వ్యతీయాథాం ॥ వ్యత్యయై,వ్యత్యయావహై-వ్యత్యయామహై ॥ ౬ వ్యత్యైత-వ్యత్యైయాతాం-వ్యత్యైయత ॥ వ్యత్యైథాః-వ్యత్యైయాథాం వ్యత్యైధ్వం ॥ వ్యత్యైయి-వ్యత్యైవహి-వ్యత్యైమహి ॥ ౭ వ్యతీయీత-వ్యతీయీయాతాం-వ్యతీయీరన్ ॥ వ్యతీయీథాః- వ్యతీయీయాథాం-వ్యతీయీధ్వం ॥ వ్యతీయీయ- వ్యతీయీవహి-వ్యతీయీమహి ॥ ౮ వ్యత్యేషీష్ట-వ్యత్యేషీయాస్తాం-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యైష్ట- వ్యత్యైషాతాం-ధ్వం ॥ ౧౦ వ్యత్యైష్యత ॥

కర్మణి—౨ అయాంచక్రే (బభూవే,ఆసే) ౯ ఆయి-ఆయిషాతాం (ధ్వం,ఢ్వం) ఐషాతాం (ఢ్వం,) ఇతి విశేషః ॥ శేషమేతివత్ ॥

ణౌ-కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సుచ ॥ ఆయయతి-తే ॥ ఇత్యాదిశాయయతీత్యాదివత్ ॥ పు ౯౪,౯౫,౯౬ ॥ సని-తదంతాత్కృత్సుచ ॥ ఈషిషతి, ఈషిషితవ్యమిత్యాదిచ జిగీషతి, జిగీషితవ్యమిత్యాదివత్ ॥ పు ౯౭,౯౮ ॥ కేవలాత్కృత్సు ॥ ఏతవ్యం, అయనీయం, ఏయం. ఈతః, ఈతవాన్, ఇయన్-ఇయతీ ॥ ఏష్యన్.ఏష్యతీ-ఏష్యంతీ ॥ ఏతుం. ఈతం. అయనం. ఈత్వా, ప్రేత్య, ఆయమాయం, ఈత్వేత్వా.

వీ-గతిప్రజనకాంత్యసనఖాదనేషు। ప్రజనో గర్భధారణం। అసనం క్షేపణం। యథాయథం సకర్మకో௨కర్మకశ్చ,అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ

౧ వేతి-వీతః,వియంతి ॥ వేషి-వీథః-వీథ ॥ వేమి-వీవః-వీమః ॥ ౨ వివాయ-వివ్యతుః ॥ వివయిథ-వివేథ,వివ్యివ-వివ్యిమ ॥ ౩ వేతా-సి ॥ ౪ వేష్యతి ॥ ౫ వేతు-వీతాత్-వియంతు ॥ వీహి,వీతాత్, వయాని ॥ ౬ అవేత్-అవీతాం,అవియన్ ॥ అడాగమేసత్యనేకాచ్త్వాద్యణితి కేచి

త్ ॥ అవ్యన్, అవేః, అవయం, అవీవ ॥ ౭ వీయాత్-వీయాతాం ॥ ౮ వీయాత్-వీయాస్తాం ॥ ౯ అవైషీత్-అవైష్టాం ॥ ౧౦ అవేష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతివీతే, వ్యతివియాతే, వ్యతివియతే ॥ ౨ వ్యతివివ్యే-వ్యతివివ్యాతే(ఢ్వే, ధ్వే) ౩ వ్యతివేతా(సే, హే) ౪ వ్యతివేష్యతే ॥ ౫ వ్యతివీతాం-వ్యతివియాతాం ॥ వ్యతివీష్వ-వ్యతివయై-వ్యతివయావహై-వ్యతివయామహై ॥ ౬ వ్యత్యవీత-వ్యత్యవియాతాం, వ్యత్యవియత ॥ వ్యత్యవ్యాతాం- వ్యత్యవ్యత. వ్యత్యవీథాః, వ్యత్యవియాథాం, వ్యత్యవ్యాథాం - వ్యత్యవీధ్వం ॥ వ్యత్యవియి, వ్యత్యవ్యి, వ్యత్యవీవహి, వ్యత్యవీమహి ॥ ౭ వ్యతివియీత, వ్యతివియీయాతాం వ్యతివియీరన్, వ్యతివియీథాః, వ్యతివియీయాథాం, వ్యతివియీధ్వం, వ్యతివియీయ, వ్యతివియీవహి, వ్యతివియీమహి ॥ ౮ వ్యతివేషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౯ వ్యత్యవేష్ట-వ్యత్యవేషాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ వ్యత్యవేష్యత

కర్మణి—౧ వీయతే ॥ ౨ వివ్యే (ఢ్వే, ధ్వే) ౩ వాయితా (సే, హే) వేతా(సే, హే) ౪ వాయిష్యతే-వేష్యతే ॥ ౫ వీయతాం ॥ ౬ అవీయత ॥ ౭ వీయేత ॥ ౮ వాయిషీష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) వేషీష్ట (ఢ్వం) ౯ అవాయి-అవాయిషాతాం(ఢ్వం, ధ్వం) అవేషాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అవాయిష్యత-అవేష్యత ॥

ణౌ-ప్రజనే వీయతేరిత్యస్య చోవా త్వే ఆత్వపక్షే పుకి వాపయతి. వాయయతి వాగాః పురోవాతః, గర్భం గ్రాహయతీత్యర్థః, వాపయతీత్యాదికర్తృకర్మణో ర్ణ్యన్తాత్కృత్సు చ గాపయతీత్యాదివత్ పు ౧౩౧, ౧౩౨ ॥ వాయయతీత్యాదితు కర్తృకర్మణోః కృత్స్వపి ణ్యన్తవయతివత్ ॥ పు ౫౦౩ ॥ చజి-అవీవయత్-త ।

సని తదన్తాత్కృత్స్వపి యజ్యజ్ఞుకో స్తదన్తాత్కృత్స్వపి సర్వం జయతివత్ ॥ పు ౭౭, ౮౮ ॥ కేవలాత్కృత్సు-వేతవ్యం, వయనీయం-వేయం, వీతం, వీతవాన్, వియన్-వియతీ, వెష్యన్-వేష్యతీ-వేష్య

స్రి, వెతుం, వీతః, వయనం, వీత్వా, నివీయ, వాయంవాయం, వీత్వావీత్వా

కు-శబ్దే॥ అకర్మకః॥ అనిట్॥ పరస్మైపదీ

ఉతోవృద్ధిర్లుకిహలీతిపితిహలాదౌసార్వధాతుకేపరేవృద్ధిః ॥౧ కౌతి-కుతః కువంతి ॥ కౌషి-కుథః-కుథ ॥ కౌమి-కువః-కుమః ॥ ౨ చుకావ-చుకువతుః ॥ చుకవిథ-చుకోథ-చుకావ-చుకవ-చుకువివ- చుకువిమ ॥ ౩ కోతా-సి ॥ ౪ కోష్యతి ॥ ౫ కౌతు-కుతాత్, కుతాం-కువంతు ॥ కుహి-కవాని ॥ ౬. అకౌత్- అకుతాం-అకువన్ ॥ అకౌః- అకవం-అకువ ॥ ౭ కుయాత్-కుయాతాం ॥ ౮ కూయాత్ - కూయాస్తాం॥ ౯ అకౌషీత్-అకౌష్టాం ॥ ౧౦ అకోష్యత్॥

శబ్దక్రియత్వాన్నకర్మవ్యతిహారేతఙ్ ॥

భావే—౧ కూయతే ॥ ౨ చుకువే॥ ౩ కావితా-కోతా ॥ ౪ కావిష్యతే-కోష్యతే ॥ ౫ కూయతాం ॥ ౬ అకూయత ॥ ౭ కూయేత । ౮ కావిషీష్ట-కోషీష్ట ॥ ౯ అకావి ॥ ౧౦ అకావిష్యత-అకోష్యత ॥

ణౌ-కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్స్నచ కావయతీత్యాదికావయితవ్యమిత్యాదిచ సావయతి సావయితవ్యమిత్యాదివత్ ॥ సని- చుకూషతి చుకూషితవ్యమిత్యాది సుసూషతి సుసూషితవ్యమిత్యాదివత్ ॥ యఙి - చోకూయతే, చోకూయితవ్యమిత్యాది, సోషూయతే సోషూయితవ్యమిత్యాదివత్ ॥ యఙ్లుకి - చోకవీతి, చోకోతి, చోకుతః, చోకువతీత్యాది ॥ తదంతాత్కృత్సు -చోకవితవ్యమిత్యాది సోషవితవ్యమిత్యాదివత్ ॥ పు ౧౦౪,౧౦౫ ॥ కేవలాత్కృత్సు-కోతవ్యం, కవనీయం, కవ్యం ఆవశ్యకేతు కావ్యం, కుతః, కుతవాన్, కువన్-కువతీ, కోష్యన్-కోష్యతీ-కోష్యంతీ, కోతుం, కుతం, కవనం, కుత్వా; ఉత్కుత్య, కావం కావం, కుత్వాకుత్వా॥

టు-క్షు-శబ్దే॥ అకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ

౧ క్షౌతి- క్షుతః-క్షువంతి ॥ క్షౌషి,క్షౌమి-క్షువః ॥ ౨చుక్షావ-చుక్షువతుః ॥ చుక్షవిథ- చుక్షావ- చుక్షవ-చుక్షువివ-చుక్షువిమ ॥ ౩ క్షవితా-సి ॥ ౪ క్షవిష్యతి ॥ ౫క్షౌతు-క్షుతాత్-క్షుహి-క్షవాణి॥ ౬ అక్షౌత్-అక్షుతాం-అక్షువన్ ॥ అక్షౌః-అక్షవం ॥ ౭ క్షుయాత్-క్షుయాతాం ॥ ౮ క్షూయాత్-క్షూయాస్తాం ॥ ౯ అక్షావీత్-అక్షావిష్టాం ॥ ౧౦ అక్షవిష్యత్ ॥ శబ్దక్రియత్వాన్నకర్మవ్యతీహారేతఙ్ ॥

భావే—క్షూయతఇత్యాదిక్షూయతఇత్యాదివత్ ॥ ణౌ-కర్తృకర్మణోః క్షావయతి-తే ॥ క్షావ్యతఇత్యాది॥ తదంతాత్కృత్సు క్షావయితవ్యమిత్యాదిదసావయతి-తే ॥ సావ్యతే ॥ సావయితవ్యఇత్యాదివత్ ॥

సని-చుక్షూషతి । చుక్షూషితవ్యమిత్యాదిసుసూషతి, సుసూషితవ్యమిత్యాదివత్ ॥ యఙి-చోక్షూయతె ॥ చోక్షూయితవ్యమిత్యాదిచ సోషూయతె, సోషూయితవ్యమిత్యాదివత్ ॥ యఙ్లుకి-చోక్షవీతి,చోక్షౌతి, చోక్షుతః, చోక్షువతీత్యాది ॥ తదంతాత్కృత్సు-చోక్షవితవ్యమిత్యాదిసోషవితవ్యమిత్యాదివత్ ॥పు ౧౦౪, ౧౦౫ ॥ కేవలాత్కృత్సు- క్షవితవ్యం, క్షవణీయం, క్షవ్యం, క్షావ్యం, శ్ర్యుకఃకితీతి నేట్॥ క్షుతః, క్షుతవాన్, క్షువన్-క్షువతీ,క్షవిష్యన్-క్షవిష్యతీ-క్షవిష్యన్తీ, క్షవితుం, క్షుతం, క్షవణం, క్షవిత్వా, ప్రక్షుత్య,క్షావం,క్షావం, క్షవిత్వాక్షవిత్వా.

క్ష్ణు-తేజనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

క్ష్ణౌతీత్యాద్యక్ష్ణవిష్యదిత్యంతం క్షౌతివత్ ॥ సంపూర్వాదస్మాత్సమః క్ష్ణువఇత్యాత్మనేపదం ॥ ౧ సంక్ష్ణుతే-సంక్ష్ణువాతే-సంక్ష్ణువతె ౨ సంచుక్ష్ణువె-సంచుక్ష్ణువాతె-సంచుక్ష్ణువిరె ॥ ౩ సంక్ష్ణవితా(సే,హే) ౪ సంక్ష్ణవిష్యతే ॥ ౫ సంక్ష్ణుతాం- సంక్ష్ణువాతాం- సంక్ష్ణువతాం॥ సంక్ష్ణుష్వ-సంక్ష్ణవై ॥ ౬ సమక్ష్ణుత-సమక్ష్ణువాతాం- సమక్ష్ణువత ॥ ౭ సంక్ష్ణువీత-సంక్ష్ణువీయాతాం ॥ ౮ సంక్ష్ణవిషీష్ట (ధ్వం,

ఢ్వం) ౯ సమక్ష్ణవిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ సమక్ష్ణవిష్యత ॥

కర్మవ్యతిహారేఽప్యేవమ్ ॥ కర్మణిణ్యంతాదపి సర్వత్ర్యక్షౌతివత్

ణు-స్తుతౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

నౌతి-నుతః-నువంతీత్యాదిసంపూర్వస్యాత్మనేపదవర్జంసర్వంక్ష్ణౌతివత్ ॥ ఆఙ్పూర్వాదస్మాదాజినుప్రచ్ఛ్యరిత్యాత్మనెపదమ్ ॥ ౧ ఆనుతె-ఆనువాతె-ఆనువతె ॥ ఆనుషే-ఆనువాథే-ఆనుధ్వే ॥ ఆనువె-ఆనువహే-ఆనుమహే ॥ ౨ ఆనునువె-ఆనునువిషే-ఆనునుఢ్వే-ధ్వే ॥ ఆనునువివహే-ఆనునువిమహే ॥ ౩ ఆనవితా (స్యే,హే) ౪ ఆనవిష్యతె ॥ ౫ ఆనుతాం-ఆనువాతాం-ఆనువతాం ॥ ఆనుష్వ-ఆనవై ॥ ౬ ఆనుత-ఆనువాతాం,ఆనువి ॥ ౭ ఆనువీత-ఆనువీయాతాం ॥ ౮ ఆనవిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ ఆనవిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ ఆనవిష్యత ॥

కర్మవ్యతిహారేఽపివ్యతినుతఇత్యాద్యేవమేవోన్నేయమ్ ॥

తు-ఇతిసౌత్రోధాతుః,గతివృద్ధిహింసాసు,హింసాయాంసకర్మకః,అనిట్,పరస్మైపదీ, అయంచ లుగ్వికరణఇతిస్మరంతి

తురుస్తుశమ్యమస్సార్వధాతుక ఇతి హలాదేస్సార్వధాతుకస్య తిఙ ఈడ్వా ॥ ౧ తవీతి । తౌతి,తువీతః,తుతః,తువంతి ॥ తవీషి,తౌషి, తువీథః,తుథః,తువీథ,తుథ ॥ తవీమి,తౌమి-తువీవః,తువః-తువీమః,తుమః ॥ ౫ తవీతు,తౌతు-తువీతాత్,తుతాత్-తువీతాం,తుతాం- తువంతు ॥ తువీహి,తుహి-తువీతాత్,తుతాత్-తువీతం,తుతం । తువీత,తుత తవాని-తవావ-తవామ ॥ ౬ అతవీత్,అతౌత్-అతువీతాం, అతుతాం, అతువన్ । అతవీః,అతౌః,అతువీతం,అతుతం,అతువీత, అతుత ॥ అతవం,అతువీవ,అతువ,అతువీమ,అతుమ ॥ ౭ తువీయాత్,తువీయాతాం, తువీయుః ॥ పక్షే తుయాత్,తుయాతాం.తుయుః ॥ అన్యత్సర్వం కౌతి

వత్ ॥వృద్ధ్యాకర్మవ్యతీహారే॥౧ వ్యతితువీతే, వ్యతితుతే, వ్యతితువాతే, వ్యతితుపీషే, వ్యతితుషే, వ్యతితువాథే, వ్యతితువీధ్వే॥ వ్యతితుధ్వే, వ్యతితువే, వ్యతితువీవహే, వ్యతితువహే, వ్యతితువీమహే, వ్యతితుమహే॥౨ వ్యతితుతువే, వ్యతితుతువిషే, వ్యతితుతువిఢ్వే-ధ్వే ॥ వ్యతితుతువివహే, వ్యతితుతువిమహే ॥ 3 వ్యతితోతా (సే, హే) ౪ వ్యతితోష్యతే ॥ ౫ వ్యతితువీతాం, వ్యతితుతాం, వ్యతితువీష్వ, వ్యతితుష్వ, వ్యతితువీధ్వం॥ వ్యతితుధ్వం, వ్యతితవై॥౬ వ్యత్యతువీత, వ్యత్యతుత, వ్యత్యతువీథాః వ్యత్యతుథాః, వ్యత్యతువీధ్వం, వ్యత్యతుధ్వం। వ్యత్యతువీవహి, వ్యత్యతువహి ॥ ౭ వ్యతితువీత ॥ ౮ వ్యతితోషీష్ట, ఢ్వం ॥౯ వ్యత్యతోష్ట, ఢ్వం॥ ౧౦ వ్యత్యతోష్యతేతి విశేషః ॥

ద్యు, అభిగమే, సకర్మకః, అనిట్, పరస్మైపదీ

ద్యౌతి-ద్యుతః-ద్యువంతీత్యాదికౌతివత్॥

యు-మిశ్రణే౭మిశ్రణేచ॥ సకర్మకః॥సేట్॥ పరస్మైపదీ

యాతి-యుతః-యువంతీత్యాదిసర్వం స్నౌతివత్ ॥ చజి-ఓఃపుయణ్జ్య పరఇత్యభ్యాసోవర్ణస్యేత్త్వే అయియావత్ - త ॥ సని—సనిగ్రహ గుహోశ్చేతీడ్విషేధేప్రాప్తే సనీవంతర్ధభ్రస్జదమ్భుశ్రిస్వృయూర్ణుభ రజ్ఞపిసనామితీడ్వికల్పే యియూషతి, యియవిషతి చేత్యాదియి యవిషతి, యియవిషతి చేత్యాదిచ, తతఃకృత్సుయియూషితవ్యం యియవిషితవ్యమిత్యాదిరూపద్వయం కేవలాత్కృత్సు ఆసుయవపి త్యాదినాయ్యతియావ్యమితిరూపమ్ ॥ తథా కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతి యుతే-వ్యతియువాతే-వ్యతియువతే ॥ వ్యతియుషే-వ్యతియువాథే-వ్యతియుధ్వే ॥ వ్యతియువే-వ్యతియువహే-వ్యతియుమహే ॥ ౨ వ్యతియుయువే. వ్యతియుయువాతే(ఢ్వే, ధ్వే) 3 వ్యతియవితా(సే, హే) ౪ వ్యతి

స్యవిష్యతే ॥ ౫ వ్యతియుతాం- వ్యతియువాతాం ॥ వ్యతియుష్వ-వ్యతియువై ॥ ౬ వ్యత్యయుత-వ్యత్యయువాతాం, వ్యత్యయుథాః - వ్యత్యయువి-వ్యత్యయువహి-వ్యత్యయుమహి ॥ ౭ వ్యతియువీత - వ్యతియువీయాతాం ॥ ౮ వ్యతియవిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)॥౯ వ్యత్యయవిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యయవిష్యతేతిచవిశేషః ॥

రు-శబ్దే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

తురుస్తుశమ్యమఇత్యాదినేట్ ॥ ౧ రవీతి-రౌతి- రువీతః-రుతః-రువంతి । రవీషి,రౌషి-రువీథః,రుథః-రుథ,రువీథ ॥ రౌమి-రువీవః,రువః రువీమః,రుమః ॥ ఇత్యాదిసార్వధాతుకతౌతివత్, ఆర్ధధాతుకే యౌతివత్ ॥ నాస్యకర్మవ్యతీహారేతఙ్-ణ్యంతాదిషుసర్వత్రయౌతివత్ ॥ చఙి-ఓఃపుయణ్జ్యపరఇత్యాభ్యాసస్యేత్వే అరీరవత్,త ॥ సని-రిరవిషతీతిచ విశేషః ॥

షు-ప్రసవైశ్వర్యయోః,సకర్మకః,అనిట్,పరస్మైపదీ

౧ సౌతి-సుతః-సువంతి ॥ ఇత్యాది ॥ లట్,లోట్,లఙ్,లిఙ్క్షు కౌతివత్ ॥ లిడాదిషు సర్వత్ర భౌవాదికసవతివత్ ॥ కేవలాచ్ఛతరి - సువన్-సువతీతివిశేషః ॥ పు ౧౦౩,౧౦౪,౧౦౫.

ష్ణు-ప్రస్రవణే-సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

౧ స్నౌతి-స్నుతః ॥ స్నౌషి,స్నౌమి ॥ ౨ సుష్ణావ- సుష్ణువతుః ॥ సుష్ణవిథ, సుష్ణావ,సుష్ణవ ॥ ౩ స్నవితా-సి॥ ౪ స్నవిష్యతి ॥ ౫స్నౌతు.స్నుతాత్-స్నుహి,స్నవాని॥ ౬ అస్నౌత్-అస్నుతాం-అస్నువన్ ౭ స్నుయాత్-స్నుయాతాం ॥ ౮ స్నూయాత్-స్నూయాస్తాం ॥౯ అస్నావీత్-అస్నావిష్టాం ॥ ౧౦ అస్నవిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిస్నుతే-వ్యతిస్నువాతే॥ వ్యతిస్నుషే-

వ్యతిస్నువే ॥ ౨ వ్యతిసుష్ణునే-వ్యతిసుష్ణువాతే ॥ వ్యతిసుష్ణుషే, స్నుక్రమోరనాత్మనేపదనిమిత్త ఇతి నియమాన్నేట్ ॥ వ్యతిసుష్ణుధ్వే। వ్యతిసుష్ణునహే-వ్యతిసుష్ణుమహే ॥ ౩ వ్యతిస్నోతా(స్నే,హే)౪ వ్యతిస్నాస్యతే ॥ ౫ వ్యతిస్నుతాం ॥ వ్యతిస్నుష్వ, వ్యతిస్నవై ॥ ౬ వ్యత్యస్నుత,వ్యత్యస్నువాతాం ॥ వ్యత్యస్నుథాః,వ్యత్యస్నువి ॥ ౭ వ్యతిస్నువీ ॥౮వ్యతిస్నుషీష్ట (ధ్వం,) ౯ వ్యత్యస్నోష్ట-ధ్వం ॥ ౧౦ వ్యత్యస్నోష్యత ॥ కర్మణి ష్ణౌతివత్ ॥ అస్మాత్కర్మణః కర్తృత్వవివక్షాయాం కర్మవత్త్వాతిదేశాద్యగాదయ ప్రాప్తేషు నదుహస్నునమాం యక్చిణౌ ఇతి యక్చిణోః ప్రతిషేధేన త్వాత్మనేపదచిణ్వదిటావేవ ॥ ప్రస్నుతే పయస్స్వయమేవ ॥ ప్రాస్నావిష్ట (ధ్వం,ఢ్వం) ప్రాస్నోష్ట (ఢ్వం,) అత్రిసచిణ్-ప్రాస్నావిషాతాం-ప్రాస్నుషాతామిత్యాది

ణౌ-కర్తృకర్మణోస్తత్కృత్సుచ స్నావయతి-తే ॥ స్నావయితవ్యమిత్యాదిచ ష్ణౌనయతీత్యాదివత్ ॥ సన్యఙ్యఙ్లుక్సు తిజీకృతిచ సర్వం ష్ణౌతివత్ ॥ కేవలాత్కృత్సు-స్నవితవ్యం, స్నవనీయం, స్నవ్యం, అవశ్యకేతు స్నావ్యం,స్నుతిం, స్నుతనాన్,స్నువన్-స్నువతీ, స్నవిష్యన్-స్నవిష్యతీ-స్నవిష్యంతీ, స్నవితుం; స్నుతం,స్నవనం, స్నవిత్వా, ప్రస్నుత్య, స్నావంస్నావం, స్నవిత్వాస్నవిత్వా.

జాగృ-నిద్రాక్షయే।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

౧ జాగర్తి-జాగృతః-జాగ్రతి । జాగర్షి-జాగృథః-జాగృథ । జాగర్మి-జాగృవః-జాగృమః ॥ ఉపవిదేత్యామ్వా ॥ ౨ జాగరాంచకార (బభూవ,ఆస) పక్షే-జజాగార,జాగ్రోఽవిచిణ్ణల్ఙిత్స్వితి గుణః ॥ జజాగరతుః-జజాగరుః ॥ జజాగరిథ,జజాగార-జజాగర-జజాగరివ ॥ ౩ జాగరితా-జాగరితారౌ-సి ॥ ౪ జాగరిష్యతి ॥ ౫ జాగర్తు,జాగృతాత్, జాగృతాం, జాగ్రతు,జాగృహి-జాగరాణి ॥ ౬ అజాగః,అజాగృతాం

అజాగరుః ॥ అభ్యస్తత్వాజ్జుస్ ॥ అజాగః,అజాగృతం,అజాగరం,అజాగృవ ॥ ౭ జాగృయాత్-జాగృయాతాం-జాగృయుః ॥ ౮ జాగర్యాత్ జాగర్యాస్తాం-జాగర్యాసుః ॥ ౯ అజాగరీత్-అజాగరిష్టాం-అజాగరిషుః ॥ అజాగరీః-అజాగరిష్టం-అజాగరిష్ట ॥ అజాగరిషం-అజాగరిష్వ అజాగరిష్మ ॥ ౧౦ అజాగరిష్యత్ ॥ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిజాగృతే-వ్యతిజాగ్రాతే-వ్యతిజాగ్రతే, వ్యతిజాగృషే,వ్యతిజాగ్రాథే,వ్యతిజాగృధ్వే ॥ వ్యతిజాగ్రే,వ్యతిజాగృవహే,వ్యతిజాగృమహే ॥ ౨ వ్యతిజాగరాంచక్రే(బభూవ,ఆస) పక్షే వ్యతిజజాగరే,వ్యతిజజాగరాతే,వ్యతిజజాగరిరే॥ వ్యతిజజాగరిషే(ధ్వే ఢ్వే ॥ ౩ వ్యతిజాగరితా(సే,హే) ౪ వ్యతిజాగరిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిజాగృతాం,వ్యతిజాగ్రాతాం-వ్యతిజాగ్రతాం ॥ వ్యతిజాగృష్వ, వ్యతిజాగరై ॥ ౬ వ్యత్యజాగృత,వ్యత్యజాగ్రాతాం,వ్యత్యజాగ్రత॥ వ్యత్యజాగృథాః,వ్యత్యజాగ్రి ॥ ౭ వ్యతిజాగ్రీత,వ్యతిజాగ్రీయాతాం,వ్యతిజాగ్రీరన్ ౮ వ్యతిజాగరిషీష్ట(ఢ్వం·ధ్వం) ॥ ౯ వ్యత్యజాగరిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యజాగరిష్యత ॥

భావే—౧ జాగర్యతే ॥ ౨ జాగరాంచక్రే(బభూవే,ఆసే) జజాగరే ॥ ౩ జాగారితా,జాగరితా ॥ ౪ జాగారిష్యతే.జాగరిష్యతే ॥ ౫ జాగర్యతాం । ౬ అజాగర్యత ॥ ౭ జాగర్యేత ॥ ౮ జాగారిషీష్ట,జాగరిషీష్ట ॥ ౯ అజాగారి ॥ ౧౦ అజాగారిష్యత,అజాగరిష్యత ॥

ణౌ—౧ జాగరయతి-తే ॥ ౨ జాగరయాంచకార(చక్రే,బభూవ ఆస) ౩ జాగరయితా(సి,సే,హే) ౪ జాగరయిష్యతి-తే ॥ ౫ జాగరయతు-తాం ॥ ౬ అజాగరయత్-త ॥ ౭ జాగరయేత్,త ॥ ౮ జాగర్యాత్-జాగరయిషీష్ట(ఢ్వంధ్వం) ౯ అజజాగరత్-త॥౧౦అజాగరయిష్యత్,త

కర్మణి—౧ జాగర్యతే ॥ ౨ జాగరయాంచక్రే(బభూవే,ఆసే) ౩ జాగరయితా-సే,హే)జాగరితా(సే,హే) ౪ జాగరయిష్యతే_జాగ

రిష్యతే ॥ ౫ జాగర్యతాం ॥ ౬ అజాగర్యత ॥ ౭ జాగర్యేత । ౮ జాగరయిషీష్ట(ధ్వం.ఢ్వం) జాగరిషీష్ట(ధ్వం,ఢ్వం) ౯ అజాగరి, అజాగరిషాతాం(ధ్వం,ఢ్వం) ౧౦ అజాగరిష్యత,అజాగరయిష్యత.

సని-౧ జిజాగరిషతి ॥ ౨ జిజాగరిషాంచకార(బభూవ,ఆస) ౩ జిజాగరిషితా-సి ॥ ౪ జిజాగరిషిష్యతి । ౫ జిజాగరిషతు ॥ ౬ అజిజాగరిషత్ ॥ ౭ జిజాగరిషేత్ । ౮ జిజాగరిష్యాత్ । ౯ అజిజాగరిషీత్ । ౧౦ అజిజాగరిషిష్యత్ । అనేకాచ్త్వాన్నాన్యయఙ్యఙ్లుకౌ.

౧—జాగరితవ్యం, జాగరణీయం, జాగర్యం, జాగరితః, జాగరితవాన్, జాగ్రత్-జాగ్రతీ, జాగరిష్యన్-జాగరిష్యతీ-జాగరిష్యంతీ । జాగరితుం, జాగరితం, జాగరణం, జాగరిత్వా- ప్రజాగర్య, జాగరం జాగరం. జాగరిత్వాజాగరిత్వా.

౨—జాగరయితవ్యః, జాగరణీయః, జాగర్యః, జాగరితః, జాగరితవాన్,జాగరయన్-జాగరయంతీ,జాగరయమాణః,జాగరయిష్యన్-జాగరయిష్యతీ,జాగరయిష్యంతీ, జాగరయిష్యమాణః, జాగరితుం, జాగరితం, జాగరణం, జాగరయిత్వా, ప్రజాగర్య, జాగరం జాగరం, జాగరయిత్వాజాగరయిత్వా,

౩—జిజాగరిషితవ్యం, జిజాగరిషణీయం, జిజాగరిష్యం, జిజాగరిషితః. జిజాగరిషితవాన్. జిజాగరిషన్-జిజాగరిషంతీ.జిజాగరిషిష్యన్ జిజాగరిషిష్యతీ,జిజాగరిషిష్యంతీ. జిజాగరిషితుం. జిజాగరిషితం. జిజాగరిషణం. జిజాగరిషిత్వా. ప్రజిజాగరిష్య. జిజాగరిషం జిజాగరిషం. జిజాగరిషిత్వాజిజాగరిషిత్వా. ****************

ఇత్యదాదావజన్తాః పరస్మైపదినః

—అథ హలన్తాఃపరస్మైపదినః—

అద-భక్షణే।సకర్మకః।అనిట్।పరస్మైపదీ

౧ అత్తి-అత్తః-అదంతి । అత్సి-అత్థః-అత్థ । అద్మి, అద్వః-అద్మః ॥ లిట్యన్యతరస్యామితి ఘస్లాదేశోవా ॥ ౨ జఘాస-జక్షతుః-జక్షుః ॥ జఘసిథ-జక్షథుః జక్ష ॥ జఘాస,జఘస-జక్షివ-జక్షిమ ॥ పక్షే-ఆద-ఆదతుః ॥ ఇడత్త్యర్తీతినిత్యమిట్ ॥ ఆదిథ-ఆదథుః ॥ ఆదివ-ఆదిమ ॥ ౩ అత్తా-సి ॥ ౪ అత్స్యతి ॥ ౫ అత్తు,అత్తాత్,అత్తాం । అద్ధి, అదాని ॥ ౬ అదస్సర్వేషామిత్యపృక్తస్యాడాగమః ॥ ౬ ఆదత్-ఆత్తాం, ఆదన్ । ఆదః;ఆత్తం-ఆదం ॥ ౭ అద్యాత్, అద్యాతాం ॥ ౮ అద్యాత్-అద్యాస్తాం ॥ లుఙ్సనోర్ఘస్లితిఘస్లాదేశఃఅఙ్ ॥ ౯ అఘసత్-అఘసతాం ॥ ౧౦ ఆత్స్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యత్యత్తే-వ్యత్యదాతే ॥ వ్యత్యత్సే- వ్యత్యదే ॥ ౨ వ్యతిజక్షే,వ్యతిజక్షాతే,వ్యతిజక్షిరే । క్రాదినియమాదిట్ ॥ వ్యతిజక్షిషే,వ్యతిజక్షిధ్వే । వ్యతిజక్షివహే,వ్యతిజక్షిమహే ॥ పక్షే-వ్యత్యాదే-వ్యత్యాదాతే । వ్యత్యాదిషే-వ్యత్యాదిధ్వే । వ్యత్యాదివహే - వ్యత్యాదిమహే ॥ ౩ వ్యత్యత్తా(సే,హే) ౪ వ్యత్యత్స్యతే ॥ ౫ వ్యత్యత్తాం-వ్యత్యదాతాం । వ్యత్యత్స్వ-వ్యత్యదై । వ్యత్యదావహై ॥ ౬ వ్యత్యాత్త-వ్యత్యాదాతాం । వ్యత్యాత్థాః-వ్యత్యాది । వ్యత్యాద్వహి ।౭ వ్యత్యదీత-వ్యత్యదీయాతాం ॥ ౮ వ్యత్యత్సీష్ట,ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యఘస్త-వ్యత్యఘత్సాతాం । వ్యత్యఘస్థాః,వ్యత్యఘత్సి ॥ ౧౦ వ్యత్యాత్స్యత.

కర్మణి—౧ అద్యతే ॥ ౨ ఆదే,ఆదాతే ॥ పక్షే-జక్షే,జక్షాతే। ౩ అత్తా(సే,హే) ౪ అత్స్యతే ॥ ౫ అద్యతాం । ౬ ఆద్యత । ౭ అద్యేత ॥ ౮ అత్సీష్ట,ధ్వం ॥ ౯ అఘాసి,అఘత్సాతాం । అఘస్థాః,అఘధ్వం । అఘత్సి ॥ ౧౦ ఆత్స్యత ।

క్తౌ — కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్క్యప్రత్యస్య చ అటమతీత్యాదివత్ నిగరణచలనార్థేభ్యశ్చేతి కర్తరి పరస్మైపదమేవ॥ పుం౧౬౦, ౧౬౧, ౧౬౨. సని-ఘస్లాదేశే జిఘత్సతీత్యాది॥ తతః క్విప్యపి జిఘత్సితవ్యమిత్యాది ॥ కేవలాత్క్యప్రత్యస్య, అత్తవ్యం, అదనీయం, ఆద్యం, జగ్ధం- జగ్ధవాన్ అదో జగ్ధిర్ల్యప్తి కితీతి జగ్ధ్యాదేశః॥ అన్నాణ్ణ ఇతి నిపాతనాజ్జ్ఞాపకాద్బహుళం జగ్ధ్యాదేశే అన్నం । అన్నవాన్ । అదన్, అదతీ । అత్స్యన్ అత్స్యంతీ, అత్స్యతీ । అత్తుం । జగ్ధం, అదనం । జగ్ధ్వా, ప్రజగ్ధ్య । అదమాదం । జగ్ధ్వాజగ్ధ్వా.

అన, ప్రాణనే। అకర్మకః॥ సేట్। పరస్మైపదీ

రుదాదిభ్యస్సార్వధాతుక ఇతి వలాదేస్సార్వధాతుకస్యేడాగమః ॥ ౧ అనితి, అనితః, అనంతి ॥ అనిషి, అనిథః, అనిథ । అనిమి, అనివః, అనిమః । ప్రపూర్వస్యాని శేరితి ణత్వే ప్రాణితీత్యాది । ౨ ఆన, ఆనతుః । ఆనిథ, ఆనివ, ఆనిమ ॥ ౩ అనితా-సి ॥ ౪ అనిష్యతి । ౫ అనితు, అనితాత్, అనితాం । అనిహి, అనితాత్, అనితం, అనిత ॥ అనాని । రుదశ్చ పంచభ్య ఇత్యపృక్తసార్వధాతుకస్యేడాగమః । అడ్గార్గ్యగాలవయోరితి పక్షేఽడాగమశ్చ ॥ ౬ ఆనీత్, ఆనత్, ఆనితాం, ఆనన్ । ఆనీః, ఆనః, ఆనితం, ఆనిత । ఆనం, ఆనివ, ఆనిమ ॥ ౭ అన్యాత్, అన్యాతాం॥ ప్రాణ్యాత్, ప్రాణ్యాతాం ॥ ౮ అన్యాత్, అన్యాస్తాం ॥ ౯ ఆనీత్, ఆనిష్టాం । ౧౦ ఆనిష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యత్యనితే-వ్యత్యనాతే । వ్యత్యనిషే-వ్యత్యనిధ్వే । వ్యత్యనివహే-వ్యత్యనిమహే ॥ ౩ వ్యత్యనితా(సే-హే) ౪ వ్యత్యనిష్యతే । ౫ వ్యత్యనితాం, వ్యత్యనిష్వ, వ్యత్యనిధ్వం । వ్యత్యనై, వ్యత్యనావహై-వ్యత్యనామహై ॥ ౬ వ్యత్యానిత-వ్యత్యానాతాం- వ్యత్యానత । వ్యత్యానిథాః, వ్యత్యానిధ్వం । వ్యత్యాని, వ్యత్యానివహి-వ్యత్యానిమహి । ౭ వ్యత్యనీత, వ్యత్యనీయాతాం- వ్యత్యనీరన్ । వ్యత్యనీ

ధ్వాః,వ్యత్యసీయాథా-వ్యత్యసీధ్వం । వ్యత్యసీయ-వ్యత్యసీవహి,వ్యత్యసీమహి । ౮ వ్యత్యాసిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యాసిష్ట. వ్యత్యాసిషాతాం, (ధ్వం,ఢ్వం) ౧౦ వ్యత్యాసిష్యత;

భావే—౧ అస్యతే ॥ ౨ ఆసే । ౩ అసితా । ౪ అసిష్యతే । ౫ అస్యతాం । ౬ ఆస్యత । ౭ అస్యేత । ౮ అసిషీష్ట । ౯ ఆసి।౧౦ ఆసిష్యత

ణౌ-కర్తృకకర్మణోస్తదంతాత్ప్రత్యయే తథా సనితదంతాత్ప్రత్యయేష్వపి సర్వమటతివల్ ।పు ౧౬౦,౧౬౧,౧౬౨॥ చజీ-ఆసిసల్ । పాణిణత్ । ఉభౌ సాభ్యాసస్యేతి ణత్వమ్ ॥ కేవలాత్ప్రత్యయేన-అసితవ్యం,అసనీయం, అస్యం,అసితః, అసితవాన్, అసన్,అసతీ । అసిష్యన్-అసిష్యతీ,అసిష్యంతీ । అసితుం, అసితః, అసనం, అసిత్వా, ప్రాస్య,అసమానం, అసిత్వాసిత్వా.

అస-భువి।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

౧ అస్తి, స్తః,సంతి ॥ అసి-స్థః-స్థ । అస్మి,స్వః,స్మః ॥ ఆర్ధధాతుకేఽస్తేర్భూరితిభూభావః । ౨ బభూవ । ౩ భవితా । ౪ భవిష్యతి। ౫ అస్తు,స్తాల్,స్తాం,సంతు । ఏధి,స్తాల్, స్తం, స్త । అసాని, అసావ, అసామ । ౬ ఆసీల్ । ఆస్తాం । ఆసన్ । ఆసీః । ఆస్తం । ఆస్త । ఆసం । ఆస్వ । ఆస్మ । ౭ స్యాల్ । స్యాతాం । స్యుః । స్యాః । స్యాతం స్యాత । స్యాం । స్యావ । స్యామ । ౮ భూయాత్ । భూయాస్తాం । ౯ ॥అభూల్ । అభూతాం । ౧౦ అభవిష్యల్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిస్తే। వ్యతిషాతే । వ్యతిషతే । ఉపసర్గప్రాదుర్భ్యామస్తిర్యచ్పరఇతిషత్వం । వ్యతిసే । తాసస్త్యోర్లోపఇతిసలోపః । వ్యతిషాథే। వ్యతిధ్వే । ధిచేతిసలోపః । వ్యతిహే ।హఏతీతిహత్వం । వ్యతిస్వహే । వ్యతిస్మహే । ౨ వ్యతిబభూవే । ౩ వ్యతిభవితా (సే-హే) ౪ వ్యతిభవిష్యతే । ౫ వ్యతిస్తాం । వ్యతిషాతాం । వ్యతిషతాం । వ్యతిస్వ । వ్యతిషాథాం । వ్యతిధ్వం । వ్యత్యసై । వ్యత్యసావ

హై । వ్యత్యసామహై । ౬ వ్యత్యాస్త । వ్యత్యాసాతాం। వ్యత్యాసత వ్యత్యాస్థాః, వ్యత్యాసాథాం- వ్యత్యాధ్వం, వ్యత్యాసి, వ్యత్యాస్వహి వ్యత్యాస్మహి ॥ ౭ వ్యతిషీత, వ్యతిషీయాతాం, వ్యతిషీరన్, వ్యతిషీ థాః, వ్యతిషీయాథాం, వ్యతిషీధ్వం, వ్యతిషీయ, వ్యతిషీవహి- వ్యతి షీమహి ॥ ౮ వ్యతిభవిషీష్ట, (ఢ్వం-ధ్వం) ౯ వ్యత్యభవిష్ట (ఢ్వం;ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యభవిష్యత ॥

భావే—ణౌకర్తృకర్మణోస్తదంతాత్ప్రత్యుసన్నంతాత్తిజంతాచ్చసర్వంభవతి వత్ ॥ భావే పు ౫౪ ॥ ణౌ, ౫౮,౫౯,౬౦,౬౧ ॥ సని, ౬౨,౬౩,౬౪,౬౫,౬౬,౬౭,౬౮ ॥ కెవలాత్ప్రత్యుసశకరి । సన్, సంతౌ, సంతః; సతీ, ఇతికర్మవ్యతీహారేశానదివ్యతిషాణఇతిచవిశేషః

చకాసృదీప్తౌ॥ అకర్మకః, సేట్ పరస్మైపదీ

౧ చకాస్తి, చకాస్తః, చకాసతి, చకాస్సి, చకాస్థః, చకాస్థ, చకాస్మి, చకాస్వః, చకాస్మః, అనేకాచ్చ్వాధామ్ ॥ ౨ చకాసాంచకార, బభూవ, ఆస ॥ ౩ చకాసితా,సి ॥ ౪ చకాసిష్యతి ॥ ౫ చకాస్తు, చకాస్తాత్, చకాస్తాం, చకాసతు- ధిచేతిసలోపస్సిచఏవేత్యేకే చకాద్ధి,చకాధీత్యేవభాష్యం, చకాస్తాత్, చకాస్తం, చకాస్త-చకాసాని- చకాసావ - చకాసామ ॥౬ తిప్యనస్తేరితి పదాంతస్య సస్యదత్వం । అచకాత్, అచకాద్, అచకాస్తాం, అచకాసుః- సిపిధాతోరుర్వేతి పదాంతస్య ధాతోస్సస్యవారుత్వం । పక్షేజశ్త్వేనదః । అచకాః, అచకాద్, అచకాస్తం, అచకాస్త, అచకాసం, అచకాస్వ అచకాస్మ ॥ ౭ చకాస్యాత్, చకాస్యాతాం, చకాస్యుః ॥ ౮ చకాస్యాత్, చకాస్యాస్తాం ॥ ౯ అచకాసీత్, అచకాసిష్టాం ॥ ౧౦ అచకాసిష్యత్ ॥

కర్తర్యవ్యతీహారే—౧ వ్యతిచకాస్తే, వ్యతిచకాస్సే, వ్యతిచకాసే ॥

౨ వ్యతిచకాసాంచక్రే- బభూవ(ఆస) 3 వ్యతిచకాసితా (సే, హే) ౪ వ్యతిచకాసిష్యతె ॥ ౫ వ్యతిచకాస్తాం, వ్యతిచకాస్స్వ, వ్యతిచకాసై ॥ ౬ వ్యత్యచకాస్త, వ్యత్యచకాస్థాః- వ్యత్యచకాసి॥ ౭ వ్యతిచకాసీత, వ్యతిచకాసీయాతాం, వ్యతిచకాసీథాః, వ్యతిచకాసీయ॥ ౮ వ్యతిచకాసిషీష్ట(ధ్వః) ౯ వ్యత్యచకాసిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యచకాసిష్యత॥

భావే—౧ చకాస్యతె ॥ ౨ చకాసాంచక్రే (బభూవే) ఆసే ॥3 చకాసితా ॥ ౪ చకాసిష్యతె ॥౫ చకాస్యతాం ॥ ౬ అచకాస్యత ॥ ౭ చకాస్యేత ॥ ౮ చకాసిషీష్ట ॥ ౯ అచకాసి ॥ ౧౦ అచకాసిష్యత ॥

ణౌకర్తృకర్మణో స్తదంతాత్ప్రత్యయేపి చకాసయతి,తె॥ ఇత్యాదిఖాదయతివత్ ఆత్మనేపదమప్యస్యాపి శేషః ॥ చఙి- అచీచకాసత్,త, మతాంతరె, అచచకాసత్ - త ॥ సని- తదంతాత్ప్రత్యయేపి చిచకాసిషతీత్యాది చిఖాదిషతీత్యాదివత్ వు ౨-౩॥౨-౪॥ అనేకాచ్త్వాన్న యఙ్యఙ్లుకౌ ॥

కేవలాత్ప్రత్యయే। చకాసితవ్యం- చకాసనీయం - చకాస్యం- చకాసితః - చకాసితవాన్, చకాసత్ - చకాసతా - చకాసతః - చకాసతీ, చకాసిష్యన్, చకాసిష్యతీ- చకాసిష్యంతీ, చకాసితుం, చకాసితం- చకాసనం- చకాసిత్వా - అభిచకాస్య - చకాసంచకాసం- కాసిత్వాచకాసిత్వా ॥

జక్ష-భక్షహసనయోః॥ భక్షణాసకర్మకః - సేట్-పరస్మైపదీ

రుదాదిభ్యస్సార్వధాతుకే ఇతీట్ ॥ ౧ జక్షితి- జక్షితః - జక్షతి-జక్షిషి- జక్షిథః- జక్షిథ- జక్షిమి- జక్షివః- జక్షిమః ॥ ౨ జజక్ష - జజక్షతుః॥ 3 జక్షితా(సి) ౪ జక్షిష్యతి ॥ ౫ జక్షితు । జక్షితాత్। జక్షితాం జక్షతు। జక్షిహి। జక్షితాత్। జక్షితం । జక్షిత । జక్షాణి॥ ౬ అజక్షీత్ ।

అజక్షత్।అజక్షితాం। అజక్షుః। సిజభ్యస్తేతి ఝేర్జుస్। అజక్షీః। అజక్షి అజక్షితం। అజక్షిత। అజక్షం। అజక్షివ। అజక్షిమ ॥ ౭ జక్ష్యాత్ ।జక్ష్యా తాం ॥ ౮ జక్ష్యాత్ । జక్ష్యాస్తాం ॥ ౯ అజక్షీత్ । అజక్షిష్టాం ॥౧౦ అజక్షిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧వ్యతిజక్షితే।వ్యతిజక్షిషే। వ్యతిజక్షిధ్వే। వ్యతిజక్షివహే । వ్యతిజక్షిమహే॥ ౨ వ్యతిజజక్షే ॥ ౩ వ్యతిజక్షితా (సే-హే ౪ వ్యతిజక్షిష్యతే। ౫ వ్యతిజక్షితాం । వ్యతిజక్షిష్వ । వ్యతిజక్షిధ్వం) వ్యతిజక్షై। ౬ వ్యత్యజక్షిత। వ్యత్యజక్షిథాః। వ్యత్యజక్షిధ్వం। వ్యత్య వహి, వ్యత్యజక్షిమహి॥ ౭ వ్యతిజక్షీత। వ్యతిజక్షీయాతాం।వ్యతిజక్షీ ౮ వ్యతిజక్షిషీష్ట(ధ్వం) ౯ వ్యత్యజక్షిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)౧౦వ్యత్యజక్షిష్య

కర్మణి—౧జక్ష్యతే॥౨జజక్షే॥౩ జక్షితా(సే-హే) ౪ జక్షిష్యతే ౫ జక్ష్యతాం ॥ ౬ అజక్ష్యత ॥ ౭ జక్ష్యేత ॥ ౮ జక్షిషీష్ట (ధ్వం) అజక్షిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అజక్షిష్యత॥

ణ్యాకర్తృకకర్మణో సదంతాత్ప్రత్యయ సన్యఙ్యఙ్లుకసు తదంత్యప్రత్యయపి సర్వంకర్మాతివత్॥ పు౧౮౬-౧౮౭-౧౮౮॥

కేవలాత్ప్రత్యయే । జక్షితవ్యం।జక్షణీయం। జక్ష్యం। జక్షితః। జ వాన్। జక్షత్। జక్షతీ। జక్షిష్యన్। టక్షిష్యతీ। జక్షిష్యంతీ। జక్షిషు క్షితం। జక్షణం। జక్షిత్వా। అనుజక్ష్య। జక్షం।జక్షం।జక్షిత్వాజక్షి

మృజూష్-శుద్ధౌ,సకర్మకః॥సెట్ పరస్మైపదీ

మృజేర్వృద్ధిరితివృద్ధిః। అజాద్యా క్డితిక్ఙిత్యజాద్యా వేష్యతఇతి

౧ మార్ష్టి । మృష్టః । మృజంతి।మార్జంతి।మార్క్షి।మృష్ఠః।మృష్ఠ మ్మి। మృజ్వః। మృజ్మః ॥ ౨ మమార్జ। మమృజతుః।మమార్జతుః మృజుః। మమార్జుః। మమార్జిథ। మమార్ష్ఠ। మమృజథుః । మమా థుః। మమృజ।మమార్జ। మమార్జ। మమృజివ। మమార్జివ।

జ్వ। మమృజిమ। మమార్జిమ। మమృజ్మ॥ ౩ మార్జితా-సి। మా
ర్ష్టా(సి) ౪ మార్జిష్యతి। మార్క్ష్యతి॥ ౫ మార్ష్టు। మృష్టాత్। మృ
ష్టాం। మృజంతు। మార్జంతు॥ మృడ్ఢి। మృష్టాత్। మృష్టం। మృష్ట। మా
ర్జాని। మార్జావ। మార్జామ। ౬ అమార్ట్। అమృష్టాం। అమృ
జన్। అమార్జన్। అమార్ట్। అమృష్టం। అమృష్ట। అమార్జం। అమృ
జ్వ। అమృజ్మ। ౭ మృజ్యాత్। మృజ్యాస్తాం॥ ౮ మృజ్యాత్। మృ
జ్యాస్తాం॥ ౯ అమార్జీత్। అమార్జిష్టాం। అమార్క్షీత్। అమార్ష్టాం
౧౦ అమార్క్ష్యత్। అమార్జిష్యత్॥

కర్మవ్యతిహారే — ౧ వ్యతిమృష్టే। వ్యతిమృజాతే। వ్యతిమార్జా
తే। వ్యతిమృజతే। వ్యతిమార్జతే। వ్యతిమృక్షే। వ్యతిమృజాథే॥ వ్యతి
మార్జాథే। వ్యతిమృడ్ఢ్వే। వ్యతిమృజే। వ్యతిమార్జే। వ్యతిమృజ్వహే
। వ్యతిమృజ్మహే॥ ౨ వ్యతిమమృజే। వ్యతిమమార్జే। వ్యతిమమృజాతే। వ్య
తిమమార్జాతే। వ్యతిమమృజిరే। వ్యతిమమార్జిరే। వ్యతిమమృజిషే।
వ్యతిమమార్జిషే। వ్యతిమమృక్షే। వ్యతిమమృజాథే। వ్యతిమమార్జాథే।
వ్యతిమమృజిఢ్వే॥ వ్యతిమమార్జిఢ్వే। వ్యతిమమృడ్ఢ్వే। వ్యతిమమృజే। వ్యతి
మమార్జే। వ్యతిమమృజివహే। వ్యతిమమార్జివహే। వ్యతిమమృజ్వహే
। వ్యతిమమృజిమహే। వ్యతిమమార్జిమహే। వ్యతిమమృజ్మహే॥ ౩ వ్యతిమా
ర్జితా। సే హే॥ వ్యతిమార్ష్టా॥ సే- హే॥ ౪ వ్యతిమార్జిష్యతే। వ్యతిమార్క్ష్య
తే॥ ౫ వ్యతిమృష్టాం। వ్యతిమృజాతాం। వ్యతిమార్జాతాం। వ్యతిమృజ
తాం। వ్యతిమార్జతాం। వ్యతిమృక్ష్వ। వ్యతిమృజాథాం। వ్యతిమార్జా
థాం। వ్యతిమృడ్ఢ్వం। వ్యతిమార్జై। వ్యతిమార్జావహై। వ్యతిమార్జా
మహై। ౬ వ్యత్యమృష్ట। వ్యత్యమృజాతాం। వ్యత్యమార్జాతాం। వ్యత్య
మృజత। వ్యత్యమార్జత। వ్యత్యమృష్ఠాః। వ్యత్యమృజాథాం। వ్యత్యమార్జా
థాం। వ్యత్యమృడ్ఢ్వం। వ్యత్యమృజి। వ్యత్యమార్జి। వ్యత్యమృజ్వహి। వ్య
త్యమృజ్మహి॥ ౭ వ్యతిమృజీత। వ్యతిమృజీయాతాం। వ్యతిమృజీరన్। వత్శే-

వ్యతిమార్జీత। వ్యతిమార్జీయాతాం। వ్యతిమార్జీరన్॥ ౭ వ్యతిమార్జిషీష్ట। వ్యతిమార్జిషీయాస్తాం। వ్యతిమార్జిషీరన్ (ధ్వ-) పక్షే। వ్యతిమృక్షీష్ట। వ్యతిమృక్షీయాస్తాం। వ్యతిమృక్షీరన్॥ ౮ వ్యత్యమార్జిష్ట। వ్యత్యమార్జిషాతాం। వ్యత్యమార్జిషత (ధ్వం-ధ్వం) పక్షే - వ్యత్యమృష్ట। వ్యత్యమృక్షాతాం। వ్యత్యమృక్షత (ఢ్వం) ౧౦. వ్యత్యమార్జిష్యత। వ్యత్యమార్క్ష్యత॥

కర్మణి—౧ మృజ్యతే॥ ౨ మమృజే। మమార్జే। మమృజాతే। మమార్జాతే। మమృజిరే। మమార్జిరే। మమృజిషే। మమార్జిషే। మమృక్షే। మమృజాథే। మమార్జాథే। మమృజిధ్వే। మమార్జిధ్వే। మమృఢ్వే॥ మమృజే। మమార్జే। మమృజివహే। మమార్జివహే। మమృజ్వహే। మమృజిమహే। మమార్జిమహే। మమృజ్మహే॥ ౩ మార్జితా॥ సే-హే॥ మార్ష్టా॥ సే-హే॥ ౪ మార్జిష్యతే। మార్క్ష్యతే॥ ౫ మృజ్యతాం॥ ౬ అమృజ్యత॥ ౭ మృజ్యేత॥ ౮ మార్జిషీష్ట (ధ్వం) మృక్షీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అమార్జి। అమార్జిషాతాం। అమృక్షాతాం। అమార్జిషత। అమృక్షత। అమార్జిష్ఠాః। అమృష్ఠాః॥ మార్జిషాథాం। అమృక్షాథాం। అమార్జిఢ్వం-ధ్వం॥ అమృఢ్వం। అమార్జిషి। అమృక్షి। అమార్జిష్వహి। అమృక్ష్వహి। అమార్జిష్మహి। అమృక్ష్మహి। ౧౦ అమార్జిష్యత। అమార్క్ష్యత॥

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు చ మార్జయతి. తే॥ ఇత్యాదివర్జయితవ్యమిత్యాది చ గృజధాతువత్॥ పు ౨౪౧। ౨౪౨। సని మిమార్జిషిమార్జిషితవ్యమిత్యాది చ। సని పక్షే మిమృక్షతి మిమృక్షితవ్యమిత్యాద్యుపరణక్షణే శ్చికృక్షతి చికృక్షితవ్యమిత్యాదివత్। పు ౨౪౯। ౨౫౦। యఙ్లు, ణౌ చకో స్తదంతాత్కృత్స్వపి గృజధాతువత్॥ ౨౪౧। ౨౪౨। ౨౪౩। షానర్త్రా. వగంతాత్కృత్సు॥ పక్షే। నిష్ఠాయాం మర్మార్జితః। పరిమార్జితః, పక్షే రిమార్జితః। మర్మార్జితవాన్। పరిమార్జితవాన్। మజ్ - వస్త్రేన ర్జితవాన్। శతరి పక్షే। మమార్జత్। మర్మార్జతా। ష,౦,అపచం జతః। మమార్జతీ। పరిమార్జత్। పరిమార్జతా। పరిమార్జ

మరిమార్జతీ। మరీమార్జతాత్ । మరిమార్జతౌ। మరీమార్జతః। మరీమార్జతి,ఇతి । లృటస్సతరి- మర్మార్జిష్యన్- మర్మార్జిష్యతీ - మర్మార్జిష్యంతీ- మరిమార్జిష్యన్- మరిమార్జిష్యతీ- మరిమార్జిష్యంతీ- మరీమార్జిష్యన్ మరీమార్జిష్యతీ - మరీమార్జిష్యంతీ- ఇతి - భావేక్తే ॥ క్తసత్ - క్త్వాయాం మర్మార్జిత్వా । మరిమార్జిత్వా - మరీమార్జిత్వా- ఇతిచ విశేషః॥

కేవలాత్కృత్సు- మార్జితవ్యం-మార్ష్టవ్యం - మార్జనీయం, మృజ్యః- మార్గ్యః- మృజేర్విభాషేతి క్యబ్వా। పక్షేణ్యతిచజోరితికుత్వం మృష్టః- మృష్టవాన్-మృజన్- మార్జన్. మృజతీ-మార్జతీ మార్జిష్యన్ మార్జిష్యతీ, మార్జిష్యంతీ- మార్క్ష్యన్- మార్క్ష్యతీ - మార్క్ష్యంతీ- మార్జితుం- మార్ష్టుం- మృష్టం- మార్జనం- మార్జిత్వా- మృష్ట్వా- పరిమృజ్య- మార్జం మార్జం- మార్జిత్వామార్జిత్వా- మృష్ట్వామృష్ట్వా॥

రుదిర్-అశ్రువిమోచనే,అకర్మకః-సేట్- పరస్మైపదీ

రుదాదిభ్యస్సార్వధాతుకే ఇతీట్—౧ రోదితి-రుదితః, రుదంతి-రోదిషి, రుదిథః-రుదిథ, రోదిమి- రుదివః- రుదిమః ॥ ౨ రురోద- రురుదతుః॥ 3 రోదితా॥ ౪ రోదిష్యతి ॥ ౫ రోదితు-రుదితాత్- రుదితాం- హి- రుదితాత్- రుదితం- రుదిత. రోదాని॥ ౬ అరోదీత్- అరోదత్- అరుదితాం, అరోదీః- అరోదః- అరుదితం-అరుదిత - అరోదం, అరుదివ- అరుదిమ- ॥౭ రుద్యాత్- రుద్యాతాం॥౮ రుద్యాత్- రుద్యాస్తాం ॥ ౯ అరుదత్ । అరుదతాం- అరోదీత్ - అరోదిష్టాం ॥ ౧౦ అరోదిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిరుదితే-వ్యతిరుదాతే- వ్యతిరుదిషే- వ్యతిరుదిధ్వే, వ్యతిరుదివహే- వ్యతిరుదిమహే॥ ౨ వ్యతిరురుదే- వ్యతిరురుదాతే॥ 3 వ్యతిరోదితా(సే-హే) ౪ వ్యతిరోదిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిరుది

తాం- వ్యతిరుదివ్వ- వ్యతిరుదిధ్వం- వ్యతిరోదై॥ ౬ వ్యత్యరుదిత - వ్యత్యరుదిథాః- వ్యత్యరుదిధ్వం- వ్యత్యరుదివహి- వ్యత్యరుదిమహి॥౭వ్యతిరుదీత- వ్యతిరుదీయాతాం॥ ౮ వ్యతిరోదిషీష్ట (ధ్వం) ౯ వ్యత్యరోదిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యరోదిష్యత॥

భావే—౧ రుద్యతే॥ ౨ రురుదే॥ ౩ రోదితా ॥౪ రోదిష్యతే॥౫ రుద్యతాం॥ ౬ అరుద్యత ॥ ౭ రుద్యేత ॥ ౮ రోదిషీష్ట॥ ౯ అరోది॥ ౧౦ అరోదిష్యత॥

ణౌ- కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సుచ సన్యఙ్యఙ్లుక్షుతదంతాత్కృత్సుచసర్వంకోచలేస్తత్తద్రూపవల్ప్యం॥ ౫౯౯ - ౫౧౦ సని కిత్త్వస్యరుదవిదేత్యాదినా ప్రతిపదోక్తత్వేననిత్యత్వాద్రురుదిషతి। రురుదిషితవ్యమిత్యాద్యేకవిధరూపంవిశేషః । తథాయఙ్లుక్ష్వాప్యామపి

కేవలాత్కృత్సు, రోదితవ్యం, రోదనీయం- రోద్యం. రుదితః-రుదితవాన్, ప్రరుదితః సః- ప్రరుదితం-తేన ॥ అశబ్దకరణత్వాదుమపధాదిత్యాదినా నకిత్త్వవికల్పః, ఇదమస్యరుదితం । ధ్రౌవ్యార్థకత్వాదధికరణేక్తః । రుదన్, రుదతీ, రోదిష్యన్, రోదిష్యతీ, రోదిష్యంతీ- రోదితుం, రుదితం, రోదనం; రుదిత్వా, రుదవిదేతి ప్రతిపదోక్తత్వేవ నిత్యంకిత్త్వం, ప్రరుద్య, రోదంరోదం, రుదిత్వారుదిత్వా॥

వచ, పరిభాషణే,సకర్మకః అనిట్॥ పరస్మైపదీ

అయమంతిపరోనప్రయుజ్యతే, బహువచనపరఇత్యన్యే- ఝిపరఇత్యపరే—౧వక్తి,వక్తః, వక్షి, వక్థః-వచ్మి, వచ్వః॥౨ ఉవాచ, ఊచతుః, ఉవచిథ, ఉవక్థ, ఊచథుః, ఉవాచ; ఉవచ, ఊచిమ॥౩ వక్తా. వక్తారౌ, వక్తాసి, వక్తాస్థః, వక్తాస్మి- వక్తాస్వః॥ ౪ వక్ష్యతి, వక్ష్యతః వక్ష్యసి, వక్ష్యథః, వక్ష్యామి- వక్ష్యావః॥ ౫ వక్తు, వక్తాత్- వగ్ధి,వక్తాత్, వచాని, వచావ, ౬ అవక్, అవక్తాం, అవక్-అవక్తం,అవచం

అవచవ॥ ౭ వచ్యాత్, వచ్యాస్తాం, వచ్యాసుః- వచ్యాస్తం, వచ్యాసం, వచ్యాస్వ॥ ౮ ఉచ్యాత్, ఉచ్యాస్తాం, ఉచ్యాసుః, ఉచ్యాస్తం, ఉచ్యాసం ఉచ్యాస్వ, అస్యతివక్తిఖ్యాజ్, వచఉమిత్యఙమ ॥ ౯ అవోచత్, అవోచతాం, అవోచన్ అవోచతం, అవోచం- వోఽచావ॥ ౧౦ అవక్ష్యత్- అవక్ష్యతాం, అవక్ష్యన్, అవక్ష్యతం॥ అవక్ష్యం, అవక్ష్యావ। హసాదిత్వాన్న కర్మణ్యతీహారేతజ్

కర్మణి—౧ ఉచ్యతే, ఉచ్యేతే, ఉచ్యసే, ఉచ్యేథే- ఉచ్యే, ఉచ్యావహే ॥ ౨ ఊచే, ఊచాతే- ఊచిషే - ఊచాథే, ఊచే- ఊచివహే ॥ ౩ వక్తా, వక్తారౌ- వక్తాసే, వక్తాసాథే, వక్తాహే, వక్తాస్వహే॥ ౪ వక్ష్యతే,వక్ష్యేతే, వక్ష్యసే, వక్ష్యేథే, వక్ష్యే, వక్ష్యావహే॥౫ ఉచ్యతాం, ఉచ్యేతాం, ఉచ్యస్వ, ఉచ్యేథాం, ఉచ్యై, ఉచ్యావహై ॥౬ ఔచ్యత, ఔచ్యేతాం। ఔచ్యథాః- ఔచ్యేథాం, ఔచ్యే,ఔచ్యావహి॥ ౭ ఉచ్యేత, ఉచ్యేయాతాం- ఉచ్యేథాః, ఉచ్యేయాథాం,ఉచ్యేయ, ఉచ్యేవహి॥ ౮ వక్షీష్ట, వక్షీయాస్తాం వక్షీష్ఠాః,వక్షీయాస్థాం వక్షీయ, వక్షీవహి ॥ ౯ అవాచి- అవక్షాతాం-అవక్థాః - అవక్షాథాం- అవక్షి- అవక్ష్వహి॥౧౦ అవక్ష్యత- అవక్ష్యేతాం॥ అవక్ష్యథాః। అవక్ష్యేథాం। అవక్ష్యే- అవక్ష్యావహి॥ ౩

ణౌకర్తృకర్మణో స్తదంతాత్ క్రుత్సుచ సన్యఙ్యఙ్లుక్సు తదంతాత్ క్రుత్సుచ సర్వంబహువచనవర్జంవహతివత్ ॥ పుంగ్॰ ౮౩౮ యఙ్లుకి వావచీతి, వావక్తి- వావక్తః- ఇత్యాది॥

కేవలాత్ క్రుత్సు। వక్తవ్యం- వచనీయం - ప్రవక్తిప్రవచనీయః, భవ్యగేయేత్యాదినా కర్తర్యనీయర్ప్రత్యయాంతో నిపాత్యతే - వాచ్యం- వచోఽశబ్దసంజ్ఞాయామితి నకుత్వం- శబ్దసంజ్ఞాయాంతు వాక్యం, ప్రవాచ్యంగ్రంథవిశేషః । యజయాచేత్యాదినా కుత్వనిషేధః ॥ ఉక్తః॥ఉక్తవాన్। వచన్- వచతీ- వక్ష్యన్- వక్ష్యతీ-వక్ష్యంతీ-వక్తుం

ఉక్త్వం, వచనం, ఉక్త్వా, ప్రోచ్య- వాచంవాచం, ఉక్త్వోక్త్వా ॥

వశ-కాన్తౌ. కాంతిరిచ్ఛా- అకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

ఛాందసోఽప్యయంలోకేఽపి ప్రయుజ్యతే. గ్రహిజ్యేతి సంప్రసారణం
౧ వష్టి ఉష్టః, ఉశంతి, వక్షి-ఉష్ఠః- ఉష్ఠ-వశ్మి-ఉశ్వః-ఉశ్మః॥ ౨ ఉవాశ
ఊశతుః- ఊశుః- ఉవశిథ- ఊశథుః, ఊశ- ఉవాశ, ఉవశ, ఊశివ-
ఊశిమ॥ 3 వశితా॥ ౪ వశిష్యతి॥ ౫ వష్టు, ఉష్టాత్, ఉష్టాం-ఉశంతు
ఉడ్ఢి- ఉష్టాత్- ఉష్టం,ఉష్ట- వశాని, వశావ, వశామ- ౬ అవట్-ఔ
ష్టాం- ఔశన్। అవట్- ఔష్టం, ఔష్ట, అవశం, ఔశ్వ- ఔశ్మ ॥ ౭ ఉ
శ్యాత్, ఉశ్యాతాం, ఉశ్యుః॥ ౮ ఉశ్యాత్- ఉశ్యాస్తాం॥ ౯ అవాశీత్
అవశీత్ ॥౧౦ అవశిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యత్యుష్టే, వ్యత్యుశాతే-వ్యత్యుశతే, వ్యత్యు
క్షే, వ్యత్యుశాథే, వ్యత్యుడ్ఢ్వే- వ్యత్యుశే, వ్యత్యుశ్వహే, వ్యత్యుశ్మ
హే॥ ౨ వ్యత్యూశే- వ్యత్యూశాతే- వ్యత్యూశిరే॥3 వ్యతివశితా (సే-
హే) ౪ వ్యతివశిష్యతే॥ ౫ వ్యత్యుష్టాం- వ్యత్యుశాతాం, వ్యత్యుక్ష్వ
వ్యత్యుశాథాం, వ్యత్యుడ్ఢ్వం, వ్యతివశై॥ ౬ వ్యత్యౌష్ట. వ్యత్యౌశా
తాం- వ్యత్యౌశత. వ్యత్యౌష్ఠాః, వ్యత్యౌడ్ఢ్వం-వ్యత్యౌశి॥ ౭ వ్యత్యుశీ
త. వ్యత్యుశీయాతాం, వ్యత్యుశీరన్॥ ౮ వ్యతివశిషీష్ట (ఢ్వం) ౯ వ్య
త్యవశిష్ట- వ్యత్యవశిషాతాం- వ్యత్యవశిషత(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యవ
శిష్యత ॥

కర్మణి—౧ఉశ్యతే॥౨ఊశే॥3 వశితా॥సే, హే॥ ౪ వశిష్యతే॥౫ఉ
శ్యతాం॥ ౬ ఔశ్యత॥ ౭ ఉశ్యేత॥౮ వశిషీష్ట (ఢ్వం) ౯ అవాశి। అవశి
షాతాం । ఢ్వం।ధ్వం॥ ౧౦ అవశిష్యత॥

ణ్యాకర్తృకకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు సన్యఙ్యఙ్లుక్షు తద్వదితాత్కృ
త్సుచ సర్వంవహతివత్ పు౫౭౩। యఙ్లుకి ।వావశీతి। వావష్టి। వావ

ష్టః। వాశలిత్యాది॥

కేవలాత్క్త్వాప్రత్యయః। వశితవ్యం। వశనీయం। వాశ్యం। ఉశితః। ఉశితవాన్। ఉశన్। ఉశతీ। వశిష్యన్। వశిష్యతీ। వశిష్యంతీ। వశితుం। ఉశితం। వశనం। వశిత్వా। సముశ్య। వాశం వాశం। వశిత్వా వశిత్వా॥

విద-జ్ఞానే, సకర్మకః, సేట్- పరస్మైపదీ

విదో లటో వేతి లటః పరస్మైపదానాం ణలాదయో వా నవ—౧ వేద। విదతుః। విదుః, వేత్థ, విదథుః- విద, వేద, విద్వ, విద్మ॥ పక్షే॥ వేత్తి, విత్తః, విదంతి। వేత్సి, విత్థః-విత్థ, వేద్మి- విద్వః, విద్మః॥ ౨ వివేద. వివిదతుః, వివిదుః, వివేదిథ, 3 వేదితాసి॥ ౪ వేదిష్యతి॥ ౫ వేత్తు। విత్తాత్। విత్తాం। విదంతు, విద్ధి। విత్తాత్। విత్తం, విత్త। వేదాని- వేదావ, వేదామ॥ పక్షే॥ విదాంకుర్వంత్విత్యన్యతరస్యామిత్యామి లోటో లుక్ లోడంతకరోత్యనుప్రయోగశ్చ వా నిపాత్యతే॥ పురుషవచనే న విశిష్టే॥ ఇతి శబ్దాత్। విదాంకరోతు। విదాంకురుతాత్। విదాంకురుతాం। విదాంకుర్వంతు। విదాంకురు। విదాంకురుతాత్। విదాంకురుతం। విదాంకురుత। విదాంకరవాణి। విదాంకరవావ। విదాంకరవామ॥ ౬ అవేత్। అవిత్తాం। అవిదుః। సిజభ్యస్తేతి ఝేర్జుస్। అవేః। అవిత్తం। అవిత్త। అవేదం। అవిద్వ। అవిద్మ॥ ౭ విద్యాత్ - విద్యాతాం। విద్యుః॥ ౮ విద్యాత్। విద్యాస్తాం। విద్యాసుః॥ ౯ అవేదీత్। ౧౦ అవేదిష్యత్॥ అకర్మకాత్ సంప్రాద్వదస్సాద్విద్విప్రచ్ఛిస్వరతీనాముపసంఖ్యానమిత్యాత్మనేపదమ్॥

౧ సంవిత్తే। సంవిదాతే। వేత్తేర్విభాషేతి ఝస్యాతో రుడ్వా. సంవిద్రతే। సంవిదతే। సంవిత్సే। సంవిదాథే। సంవిద్ధ్వే। సంవిదే। సంవిద్వహే। సంవిద్మహే॥ ౨ సంవివిదే। సంవివిదాతే॥ 3 సంవేదితా (సే। హే) ౪ సంవేదిష్యతే॥ ౫ సంవిత్తాం। సంవిదాతాం। సంవిద్రతాం। సంవిదతాం।

సంవిత్స్వ । సంవేద్మి ॥౬ సమవిత్త । సమవిదాతాం । సమవిద్రత । సమవిదత సమవిత్థాః, సమవిదాథాం । సమవిద్ధ్వమ్ । సమవిది । సమవిద్వహి । సమవిద్మహి ॥౭ సంవిదీత । సంవిదీయాతాం ॥౮ సంవేదిషీష్ట । సంవేదిషీయాస్తాం (ధ్వం) ౯ సమవేదిష్ట ॥ ఢ్వం, ధ్వం ॥ ౧౦ సమవేదిష్యత ॥ ఏవం కర్మవ్యతిహారే వ్యతివిత్తే ॥ వ్యతివిదాతే । వ్యతివిద్రతే । వ్యతివిదత ఇత్యాద్యూహ్యమ్ ॥

కర్మణి—౧ విద్యతే ॥ ౨ వివిదే ॥ ౩ వేదితా ॥ స్యే, షే ॥ ౪ వేదిష్యతే ॥ ౫ విద్యతాం ॥ ౬ అవిద్యత ॥ ౭ విద్యేత ॥ ౮ వేదిషీష్ట ధ్వం ॥ ౯ అవేది । అవేదిషాతాం ॥ ఢ్వం, ధ్వం ॥ ౧౦ అవేదిష్యత ॥

ణాకర్తృకకర్మణో స్తదంతాత్ప్రత్యయాశ్చ కేవలవత్ । తథాహ్యాస నారస్యర్థరుదవిదముషగ్రహిస్వపిప్రచ్ఛస్సంశ్చేతి కిత్త్వస్య నిత్యత్వా త్సగుణరూపవర్జం వివిదిషతి వివిదిషితవ్యమిత్యాదిసర్వం కేవలవ త్ । తథాయజ్యర్థజ్ఞకో స్త్రిజ్ప్రత్యయోరపి ॥ పు ౨౦౦।౨౬౧

కేవలాత్ప్రత్యయాః ॥ వేదితవ్యం । వేదనీయం । వేద్యం । విదితః । విదితవాన్ । విదేశ్శతుర్వసురితి శతుర్వసురాదేశో వా । విద్వాన్ । విదుషీ । విదన్ ॥ విదతీ । వేదిష్యన్ । వేదిష్యతీ । వేదిష్యన్తీ । వేదితుం । విదితః । వేదనం । రుదవిదేతి నిత్యంకిత్త్వం । విదిత్వా । సంవిద్య । వేదంవేదం । విదిత్వావిదిత్వా ॥ బ్రాహ్మణవేదంభోజయతి । యంయంబ్రాహ్మణం వేత్తితంసర్వం భోజయతీత్యర్థః । కర్మణిదృశివిదోస్సాకల్యేణముల్ ॥

శ్వస, ప్రాణనే ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ పరస్మైపదీ

రుదాదిభ్యస్సార్వధాతుక ఇతీట్—౧ శ్వసితి । శ్వసితః । శ్వసంతి । శ్వసిషి । శ్వసిథః । శ్వసిథ । శ్వసిమి । శ్వసివః, శ్వసిమః ॥ ౨ శశ్వాస । శశ్వసతుః ॥ ౩ శ్వసితా ॥ ౪ శ్వసిష్యతి ॥ ౫ శ్వసితు ॥ శ్వసితాత్ । శ్వసితాం । శ్వసిహి । శ్వ

సితాత్। శ్వసితం। శ్వసిత। శ్వసాని॥ ౬ రుదశ్చపంచభ్య ఇతీట్ ॥అగ్డా గ్యేగాలవయోరిత్యడ్వా। అశ్వసీత్। అశ్వసత్। అశ్వసితాం। అశ్వ సీః। అశ్వసః। అశ్వసితం। అశ్వసిత। అశ్వసం, అశ్వసివ, అశ్వసిమ॥ ౭ శ్వస్యాత్। శ్వస్యాతాం॥ ౮ శ్వస్యాత్। శ్వస్యాస్తాం। హ్మ్యంతేతి నవృ ద్ధిః॥ ౯ అశ్వసీత్। అశ్వసిష్టాం ॥౧౦ అశ్వసిష్యత్॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిశ్వసితే। వ్యతిశ్వసిషే। వ్యతిశ్వసిధ్వే। వ్య తిశ్వసివహే। వ్యతిశ్వసిమహే॥ ౨ వ్యతిశశ్వసే॥ ౩ వ్యతిశ్వసితా॥౪వ్య తిశ్వసిష్యతే॥ ౫ వ్యతిశ్వసితాం। వ్యతిశ్వసిష్వ। వ్యతిశ్వసై॥ ౬ వ్యత్య శ్వసిత।వ్యత్యశ్వసాతాం। వ్యత్యశ్వసిథాః। వ్యత్యశ్వసిధ్వం, వ్యత్యశ్వసి వహి। వ్యత్యశ్వసిమహి॥ ౭ వ్యతిశ్వసీత। వ్యతిశ్వసీయాతాం ॥ ౮ వ్య తిశ్వసిషీష్ట (ధ్వం) ౯ వ్యత్యశ్వసిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం)వ్యత్యశ్వసిష్యత॥

భావే—౧శ్వస్యతే॥ ౨శశ్వసే॥ ౩ శ్వసితా ॥ ౪ శ్వసిష్యతే॥౫శ్వ స్యతాం॥ ౬ అశ్వస్యత॥ ౭ శ్వస్యేత॥ ౮ శ్వసిషీష్ట॥ ౯ అశ్వాసి॥ ౧౦ అశ్వసిష్యత॥

ణౌ-కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్స్వపి గదతివత్।చజి॥అశిశ్వస త్,తథాసన్యఙ్యఙ్లుగంతాదపితిఙ్కృత్సుప్రక్రియావత్॥పు-౨-౧౮,-౨౧- కేవలాత్కృత్సు॥ శ్వసితవ్యం। శ్వసనీయం। శ్వాస్యం। శ్వసితః। శ్వసితవాన్॥ శ్వసన్, శ్వసతీ, శ్వసిష్యన్, శ్వసిష్యతీ। శ్వసి ష్యంతీ। శ్వసితుం, శ్వసితం॥ శ్వసనం, శ్వసిత్వా - నిశ్వస్య, శ్వాసం శ్వాసం। శ్వసిత్వాశ్వసిత్వా ॥

శాసు, అనుశిష్టౌ,సకర్మకః॥ సేట్, పరస్మైపదీ

శాసఇదఙ్హలోరితీత్వం—౧శాస్తి, శిష్టః। శాసతి, శాస్సి, శిష్ఠః, శిష్ఠ, శాస్మి, శిష్వః, శిష్మః॥ ౨ శశాస,శశాసతుః-శశాసుః॥ ౩ శాసి తా॥౪ శాసిష్యతి ॥౫ శాస్తు, శిష్టాత్, శిష్టాం, శాసతు,శాధి,శిష్టాత్

శిష్టం, శిష్ట, శాసాని॥ ౬ అశాత్, అశాద్, తిప్యనస్తేరితి దత్వం, అశిష్టాం। అశాసుః, అశాః, అశాత్, అశాద్, సిపి ధాతో రుర్వేతి వా రుత్వం, పక్షే। జశ్త్వేనదః, చర్త్వేనవాతః, అశిష్టం। అశిష్ట, అశాసం, అశిష్వ॥ అశిష్మ॥ ౭ శిష్యాత్। శిష్యాతాం, శిష్యుః, ౮ శిష్యాత్, శిష్యాస్తాం, శిష్యాసుః, సర్తిశాస్త్రీత్యఙ్ ॥ ౯ అశిషత్, అశిషతాం, అశిషన్, అశిషః, అశిషతం- అశిషత, అశిషం, అశిషావ- అశిషామ ॥ ౧౦ అశాసిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే— ౧ వ్యతిశిష్టే- వ్యతిశాసాతే- వ్యతిశిక్షే- వ్యతిశాసాథే- వ్యతిశిడ్ఢ్వే, వ్యతిశాసే, వ్యతిశిష్వహే- వ్యతిశిష్మహే॥ ౨ వ్యతిశశాసే- వ్యతిశశాసాతే॥ ౩ వ్యతిశాసితా(సే-హే) ౪ వ్యతిశాసిష్యతే ౫ వ్యతిశిష్టాం। వ్యతిశాసాతాం- వ్యతిశాసతాం- వ్యతిశిక్ష్వ; వ్యతిశాసాథాం- వ్యతిశిడ్ఢ్వం, వ్యతిశాసై - వ్యతిశాసావహై - వ్యతిశాసామహై॥ ౬ వ్యత్యశిష్ట- వ్యత్యశాసాతాం- వ్యత్యశాసత- వ్యత్యశిష్ఠాః। వ్యత్యశాసాథాం- వ్యత్యశిడ్ఢ్వం- వ్యత్యశాసి- వ్యత్యశిష్వహి- వ్యత్యశిష్మహి॥ ౭ వ్యతిశాసీత, వ్యతిశాసీయాతాం ॥ ౮ వ్యతిశాసిషీష్ట- వ్యతిశాసిషీయాస్తాం(ధ్వం) ౯ వ్యత్యశాసిష్ట- వ్యత్యశాసిషాతాం, వ్యత్యశాసిషత-ఢ్వం,ధ్వం॥ ౧౦ వ్యత్యశాసిష్యత॥

కర్మణి— ౧ శిష్యతే॥ ౨ శశాసే॥ ౩ శాసితా॥ ౪ శాసిష్యతే॥ ౫ శిష్యతాం ॥ ౬ అశిష్యత॥ ౭ శిష్యేత ॥ ౮ శాసిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అశాసి। అశాసిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అశాసిష్యత॥

ణ్వాకర్తృకర్మణోస్సన్యజ్యఙ్లుకుత్తదంతేభ్యఃకృత్సుచసర్వంఖ్యాదతివత్ ॥౨౨౩-౨.౪౫ పు ॥

కేవలాత్కృత్సు। శాసితవ్యం - శాసనీయః-శిష్యః. ఏతిస్తుశాస్వృదృజుషః క్యబితిక్యప్॥ శిష్టః- శిష్టవాన్, క్త్వాయాంవేట్త్వాన్నేట్॥ శాసత్॥ శాసతౌ, శాసతః, శాసతీ. శాసిష్యన్- శాసిష్యతీ- శాసిష్యం

త్రీ- శాసితుం, శిష్టుం, శాసనం, శిష్ట్వా శాసిత్వా-అనుశిష్య-శాసంశాసం- శాసిత్వాశాసిత్వా॥ శిష్ట్వాశిష్ట్వా॥

ఞి-ష్వప్,శయే, అకర్మకః- అనిట్- పరస్మైపదీ

౧ స్వపితి-స్వపితః- స్వపంతి, స్వపిషి,స్వపిథః - స్వపిథ, స్వపిమి- స్వపివః. స్వపిమః॥౨ సుష్వాప- సుషుపతుః- సుషుపుః-సుష్వపిథ- సుష్వప్థ- సుషుపథుః, సుషుప, సుష్వాప, సుష్వప, సుషుపివ, సుషుపిమ॥ ౩స్వప్తా॥ ౪ స్వప్స్యతి ॥ ౫ స్వపితు, స్వపితాత్, స్వపితాం।స్వపంతు, స్వపిహి, స్వపితాత్, స్వపితం, స్వపిత, స్వపాని.॥ ౬ అస్వపీత్, అస్వపత్- అస్వపితాం, అస్వపన్, అస్వపీః। అస్వపః, అస్వపితం, అస్వపిత, అస్వపం, అస్వపివ, అస్వపిమ ॥ ౭ స్వప్యాత్, స్వప్యాతాం, స్వప్యుః॥ ౮ సుప్యాత్,సుప్యాస్తాం, సుప్యాసుః॥ ౯ అస్వాప్సీత్, అస్వాప్తాం, అస్వాప్సుః॥ ౧౦అస్వప్స్యత్

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిస్వపితే, వ్యతిస్వపాతే, వ్యతిస్వపిషే వ్యతిస్వపిధ్వే, వ్యతిస్వపివహే, వ్యతిస్వపిమహే ॥ ౨ వ్యతిసుషుపే వ్యతిసుషుపాతె ॥ వ్యతిసుషుపిషె, వ్యతిసుషుపిధ్వే- వ్యతిసుషుపివహే, వ్యతిసుషుపిమహే॥ ౩ వ్యతిస్వప్తా (సే- హే) ౪ వ్యతిస్వప్స్యతె॥ ౫ వ్యతిస్వపితాం- వ్యతిస్వపాతాం, వ్యతిస్వపిష్వ, వ్యతిస్వపిధ్వం- వ్యతిస్వపై॥ ౬ వ్యత్యస్వపిత- వ్యత్యస్వపాతాం - వ్యత్యస్వపిథాః. వ్యత్యస్వపిధ్వం- వ్యత్యస్వపి- వ్యత్యస్వపివహి- వ్యత్యస్వపిమహి॥ ౭ వ్యతిస్వపీత- వ్యతిస్వపీయాతాం। ౮ వ్యతిస్వప్సీష్ట ॥౯ వ్యత్యస్వప్త। వ్యత్యస్వప్సాతాం- వ్యత్యస్వప్సత॥ ౧౦ వ్యత్యస్వప్స్యత॥

భావే—సుప్యతె॥౨సుషుపె। ౩ స్వప్తా॥౪ స్వప్స్యతె॥౫ సుప్యతాం॥ ౬ అసుప్యత॥౭ సుప్యేత॥స్వప్సీష్ట॥౯ అస్వాపి॥౧౦ అస్వప్స్యత

ణ్యంతకర్తృకర్మణోస్తదంతాత్ (ృ) సుపస్వాపయతి- తె ॥ స్వాప

యితవ్యమిత్యాదిచ ఖాదతివత్ ॥ ౨-౩, ౨-౨౮ పు॥ సని, రుద విదేత్యాదినా కిత్త్వాత్సంప్రసారణే సుషుప్సతి సుషుప్సితవ్యమిత్యాదిమిమిక్షతి- మిమిక్షితవ్యమిత్యాదిసన్నంతే మెహతివత్, పుటా-యజి స్వపిస్యమీత్యాదినా సంప్రసారణే సోషుప్యత ఇత్యాది మెమిహ్యత ఇత్యాదివత్॥

ఞష్టుకి, సాస్వపీతి- సాస్వప్తి। సాస్వప్తః- సాస్వపతీత్యాది- తదంతాత్ప్రత్యయే వపి సాస్వపితవ్యమిత్యాది మే మేహితవ్యమిత్యాదివత్

కెవలాత్ప్రత్యయః। స్వప్తవ్యః స్వపనీయం, స్వాప్యం- సుప్తః సుప్తవాన్- స్వపన్. స్వపతీ, స్వప్స్యన్। స్వప్స్యతీ, స్వప్స్యంతీ, స్వప్తుం- సుప్తిం- స్వపనం, సుప్త్వా, నిషుప్య-సువినిర్దుర్భ్యస్సుపిసూతిసమా ఇతి షత్వం-స్వాపంస్వాపం-సుప్త్వాసుప్త్వా॥

షస-సస్తి-స్వప్నే॥ ధాంతసావిమౌ। అకర్మకౌ సేటౌ। పరస్మైపదినౌ
సస్తి- సస్తః- ససంతి- సంస్తి- సంస్తః, సంస్తంతీత్యాది॥

హన, హింసాగత్యోః। సకర్మకః-అనిట్, పరస్మైపదీ

౧ హంతి, హతః, ఘ్నంతి, హంసి, హథః, హథ, హన్మి, హన్వః, హన్మః॥ ౨ జఘాన, జఘ్నతుః, జఘ్నుః, జఘనిథ. జఘంథ, జఘ్నథుః, జఘ్న జఘాన, జఘన, జఘ్నివ, జఘ్నిమ॥ ౩ హంతా। హంతారౌ॥ సి ౪ హనిష్యతి॥ ౫ హంతు, హతాత్, హతాం, ఘ్నంతు, జహి॥ హతాత్, హతం, హత, హనాని, హనావ, హనామ, ౬ అహన్, అహతాం, అఘ్నన్, అహన్, అహతం, అహత, అహనం, అహన్వ, అహన్మ॥ ౭ హన్యాత్, హన్యాతాం, హన్యుః. ౮ హనో వధలిఙీతి వధాదేశః। వధ్యాత్, వధ్యాస్తాం, వధ్యాసుః, లుఙిచేతి వధాదేశః ॥ ౯ అవధీత్, అవధిష్టాం, అవధిషుః॥ ౧౦ అహనిష్యత్॥

గతిహింసార్థః త్వాత్కర్మవ్యతీహారేనతఙ్ః

ఆఙ్పూర్వాద్దకర్మకాదాఙోయమహనఇత్యాత్మనేపదం

౧ ఆహతే, అఘ్నాతే, అఘ్నతే, ఆహసే, అఘ్నాథే, ఆహధ్వే, ఆఘ్నే, ఆహన్వహే, ఆహన్మహే॥ ౨ ఆజఘ్నే, ఆజఘ్నాతే, ఆజఘ్నిషే, ఆజఘ్నిధ్వే, ఆజఘ్నివహే; ఆజఘ్నిమహే॥ ౩ ఆహంతా(సే,హే)౪ ఆహనిష్యతే- ౫ ఆహతాం, అఘ్నాతాం, అఘ్నతాం, ఆహస్వ, ఆఘ్నాథాం, ఆహధ్వం, ఆహనై, ఆహనావహై । ఆహనామహై॥౬ ఆహత, అఘ్నాతాం, అఘ్నత, ఆహథాః, అఘ్నాథాం,ఆహధ్వం, అఘ్ని, ఆహన్వహి, ఆహన్మహి॥ ౭ ఆఘ్నీత । ఆఘ్నీయాతాం, ఆఘ్నీరన్, ఆఘ్నీథాః అఘ్నీయాథాం- ఆఘ్నీధ్వం- ఆఘ్నీయ, ఆఘ్నీవహి, ఆఘ్నీమహి॥ ౮ ఆవధిషీష్ట.ఆవధిషీయాస్తాం(ధ్వం) లుఙి, ఆత్మనేపదేష్వన్యతరస్యామితివధాదేశోవా॥ ౯ ఆవధిష్ట- ఆవధిషాతాం- ఆవధిషత- (ఢ్వం-ధ్వం) పక్షే హనస్సిజితి సిచఃకిత్త్వే, ఆహత- ఆహసాతాం, ఆహసత, ఆహథాః, ఆహసాథాం- ఆహధ్వం, ఆహసి- ఆహస్వహి, ఆహస్మహి॥ ౧౦ ఆహనిష్యత॥

కర్మణి—౧హన్యతే॥౨ జఘ్నే॥ ౩ ఘానితా, హంతా॥ ౪ఘానిష్యతే, హనిష్యతే॥ ౫ హన్యతాం॥ ౬ ఆహన్యత॥ ౭హన్యేత ॥ ౮ ఘానిషీష్ట (ధ్వం)వధిషీష్ట-ధ్వం౯అఘాని-అఘానిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అహసాతాం (ధ్వం) పక్షే-వధాదేశే-అవధి-అవధిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అఘానిష్యత- అహనిష్యత॥

ణౌ—౧ ఘాతయతి-తే॥ ౨ ఘాతయాంచకార॥చక్రే బభూవ॥ఆస॥ ౩ ఘాతయితా॥సి,సే,హే॥ ౪ ఘాతయిష్యతి-తే ॥ ౫ ఘాతయతు-తాం ॥ ౬ అఘాతయత్।త॥౭ ఘాతయేత్-త॥౮ ఘాత్యాత్।ఘాతయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)౯ అజీఘతత్-త॥ ౧౦అఘాతయిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ఘాత్యతే॥ ౨ ఘాతయాంచక్రే(బభూవే) ఆ.సే॥ ౩ ఘాతయితా-సే,హే॥ఘాతితా,సే-హే॥ ౪ ఘాతయిష్యతే-ఘాతిష్యతే॥ ౫ ఘాత్యతాం॥ ౬ అఘాత్యత॥ ౭ ఘాత్యేత ॥ ౮ ఘాతయిషీష్ట, (ఢ్వం-ధ్వం) ఘాతిషీష్ట-ధ్వం॥౯ అఘాతి,అఘాతిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అఘాతయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అఘాతిష్యత,అఘాతయిష్యత॥

సని॥ అజ్ఝనగమాంసనీ తిదీర్ఘః—౧జిఘాంసతి॥౨జిఘాంసాంచకార ॥ బభూవ॥ ఆస॥ ౩ జిఘాంసితా,సి ॥ ౪ జిఘాంసిష్యతి ॥ ౫ జిఘాంసతు॥ ౬ అజిఘాంసత్॥ ౭జిఘాంసేత్॥ ౮ జిఘాంస్యాత్॥ ౯అజిఘాంసీత్॥ ౧౦ అజిఘాంసిష్యత్॥

యఙి,హంతేర్హింసాయాం యఙిఘ్నీభావో వాచ్యఇతిఘ్నీభావః ౧ జేఘ్నీయతే॥ ౨జేఘ్నీయాంచక్రే,బభూవ.ఆస॥ ౩ జేఘ్నీయితా॥ సే,హే॥ ౪ జేఘ్నీయిష్యతే॥ ౫ జేఘ్నీయతాం॥ ౬ అజేఘ్నీయత॥ ౭ జేఘ్నీయేత॥ ౮ జేఘ్నీయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అజేఘ్నీయిష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అజేఘ్నీయిష్యత॥

హింసాయా అన్యత్ర॥ ౧ జంఘన్యతే॥ ౨ జంఘనాంచక్రే॥ బభూవ॥ఆస॥ ౩ జంఘనితా॥సే,హే॥౪జంఘనిష్యతే॥౫జంఘన్యతాం॥౬అజంఘన్యత॥ ౭ జంఘన్యేత ॥ ౮ జంఘనిషీష్ట(ఢ్వం) ౯ అజంఘనిష్ట!ఢ్వం ధ్వం॥ ౧౦ అజంఘనిష్యత॥

యఙ్లుకి, జంఘనీతి, జంఘంతి- జంఘతః, జంఘ్నతీత్యాది

౧ హంతవ్యః-హననీయః, హనో వాయద్వధశ్చవక్తవ్య ఇతి యద్వధాదేశౌవా। వధ్యః, వక్ష్యే, ణ్యతి, ఘాత్యః- హతః - హతవాన్- ఘ్నన్, ఘ్నతీ, హనిష్యన్, హనిష్యతీ, హనిష్యంతీ- హంతుం, హతం, హననం, హత్వా, నిహత్య - ఘాతంఘాతం, హత్వాహత్వా ॥

సమూలఘాతంహన్తి। సమూలంహంతీత్యర్థః । సమూలాకృతజీవేషు హన్కృఞ్గ్రహ ఇతి ణముల్ । కషాదిత్వాదనుప్రయో

గః । పాదఘాతంహంతి । పాదేనహంతీత్యర్థః॥కర్ణాహనఇతిణము
ల్ । అనుప్రయోగః ప్రాగ్వత్ । దండోపఘాతంగాః కాలయతి ।
దండేనోపఘాతం । హింసార్థానాంచ సమానకర్మకాణామితిణము
ల్, తృతీయాప్రభృతీన్యన్యతరస్యామితివా సమాసః॥

౨ ఘాతయితవ్యః- ఘాతనీయః, ఘాత్యః ఘాతితః, ఘాతితవాన్
ఘాతయన్, ఘాతయంతీ- ఘాతయిష్యన్ - ఘాతయిష్యతీ, ఘాత
యిష్యంతీ, ఘాతయితుం- ఘాతితం. ఘాతనం, ఘాతయిత్వా, నిఘా
త్య, ఘాతంఘాతం, ఘాతయిత్వాఘాతయిత్వా॥

౩ జిఘాంసితవ్యః, జిఘాంసనీయః - జిఘాంస్యః- జిఘాంసితః, జి
ఘాంసితవాన్-జిఘాంసన్-జిఘాంసంతీ-జిఘాంసిష్యన్,జిఘాంసిష్యతీ
జిఘాంసిష్యంతీ, జిఘాంసితుం,జిఘాంసితం,జిఘాంసనం,జిఘాంసిత్వా,
నిజిఘాంస్య, జిఘాంసంజిఘాంసం, జిఘాంసిత్వాజిఘాంసిత్వా ॥

౪ జేఘ్నీయితవ్యః, జేఘ్నీయనీయః జేఘ్నీయ్యః-జేఘ్నీయితః-
జేఘ్నీయితవాన్- జేఘ్నీయమానః, జేఘ్నీయిష్యమాణః, జేఘ్నీయి
తుం, జేఘ్నీయితం, జేఘ్నీయనం, జేఘ్నీయిత్వా, నిజేఘ్నీయ్య, జే
ఘ్నీయం జేఘ్నీయం, జేఘ్నీయిత్వా-జేఘ్నీయిత్వా ॥

పక్షే—జంఘనితవ్యః, జంఘననీయః, జంఘన్యః, జంఘనితః-జంఘ
నితవాన్, జంఘన్యమానః- జంఘనితుం- జంఘనితం, జంఘననం,జం
ఘనిత్వా- నిజంఘన్య, జంఘనంజంఘనం। జంఘనిత్వాజంఘనిత్వా॥

౫ జంఘనితవ్యః, జంఘననీయః, జంఘాత్యః- జంఘనితః, జంఘని
తవాన్, జంఘ్నన్- జంఘ్నతౌ,జంఘ్నతః - జంఘ్నతీ.జంఘనిష్యన్
జంఘనిష్యతీ, జంఘనిష్యంతీ- జంఘనితుం- జంఘనితం,-జంఘననం,
జంఘనిత్వా,నిజంఘత్య,అనుదాత్తోపదేశేత్యనునాసికలోపఃజంఘాతం
జంఘాతం,జంఘనిత్వాజంఘనిత్వా॥

ఇతిలుగ్వికరణాశ్పరస్మైపదినః

॥ అథాత్మనేపదినః ॥

ఇఙ్ - అధ్యయనే, నిత్యమధిపూర్వోఽయం, సకర్మకః - అనిట్ ఆత్మనేపదీ

౧ అధీతే, అధీయాతే - అధీయతే - అధీషే, అధీయాథే, అధీధ్వే - అధీయే - అధీవహే, అధీమహే, గాఙ్లిటీతి గాఙాదేశః॥ ౨ అధిజగే - అధిజగాతే, అధిజగిరే, అధిజగిషే, అధిజగిధ్వే - అధిజగివహే - అధిజగిమహే ॥ ౩ అధ్యేతా - సే, హే॥ ౪ అధ్యేష్యతే ॥ ౫ అధీతాం, అధీయాతాం - అధీయతాం - అధీష్వ, అధీయాథాం, అధీధ్వం - అధ్యయై, అధ్యయావహై॥ అధ్యయామహై ॥ ౬ అధ్యైత । అధ్యైయాతాం, అధ్యైయత, అధ్యైథాః॥ అధ్యైయాథాం - అధ్యైధ్వం, అధ్యైయి । అధ్యైవహి. అధ్యైమహి॥ ౭ అధీయీత, అధీయీయాతాం । అధీయీరన్, అధీయీథాః, అధీయీయాథాం - అధీయీధ్వం, అధీయీయ, అధీయీవహి - అధీయీమహి ॥ ౮ అధ్యేషీష్ట, అధ్యేషీయాస్తాం, అధ్యేషీరన్ (ఢ్వం-ధ్వం) విభాషా లుఙ్లృఙోరితి గాఙాదేశో వా। గాఙ్కుటాదిభ్యోఞ్ణిన్ఙిదితి ఙిత్త్వం ॥ ౯ అధ్యగీష్ట । అధ్యగీషాతాం, అధ్యగీషత । అధ్యగీష్ఠాః, అధ్యగీషాథాం - అధ్యగీఢ్వం, అధ్యగీషి, అధ్యగీష్వహి - అధ్యగీష్మహి, పక్షే, అధ్యైష్ట - అధ్యైషాతాం, అధ్యైషత, అధ్యైష్ఠాః, అధ్యైషాథాం - అధ్యైఢ్వం॥ అధ్యైషి, అధ్యైష్వహి॥ అధ్యైష్మహి।౧౦ అధ్యగీష్యత, అధ్యగీష్యేతాం, అధ్యగీష్యంత ॥ అధ్యైష్యత - అధ్యైష్యేతాం - అధ్యైష్యంత,

కర్మణి — ౧ అధీయతే।౨ అధిజగే॥ ౩ అధ్యాయితా॥ సే - హే॥ అధ్యేతా - సే॥ హే॥ ౪ అధ్యాయిష్యతే। అధ్యేష్యతే॥ ౫ అధీయతాం - అధీయస్వ - అధీయై। ౬ అధ్యైయత, అధ్యైయేతాం, అధ్యైయంత॥ ౭ అధీయేత, అధీయేయాతాం - అధీయేరన్॥ అధీయేథాః, అధీయేయాథాం అధీయేధ్వం, అధీయేయ - అధీయేవహి - అధీయేమహి॥ ౮ అధ్యాయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) అధ్యేషీష్ట, ఢ్వం-॥ ౯ అధ్యగాయి, అధ్యగాయిషాతాం

(ఢ్వం-ధ్వం) అధ్యగాసాతాం-ధ్వం॥పక్షే- అధ్యాయి- అధ్యాయిషా-తాం(ఢ్వం-ధ్వం) అధ్యైషాతాం(ఢ్వం)౧౧ అధ్యగాయిష్యత- అధ్యగాస్యత- అధ్యాయిష్యత- అధ్యైష్యత॥

ణౌ క్రీఙ్జీనాంణావితి ఆత్వే బుధయుధనశజనేఙ్జీత్యాదినా కర్తృగేఽపి ఫలే పరస్మైపదమేవ

౧ అధ్యాపయతి॥ ౨ అధ్యాపయాంచకార॥బభూవ॥ఆస॥ ౩ అధ్యాపయితా-సి॥ ౪ అధ్యాపయిష్యతి ॥ ౫ అధ్యాపయతు॥ ౬ అధ్యాపయత్-అధ్యాపయతాం॥ ౭ అధ్యాపయేత్॥ ౮ అధ్యాప్యాత్ ॥ ణౌ చ సంశ్చఙోరితి గాఙాదేశే॥౯ అధ్యజీగపత- అధ్యజీగపేతాం, అధ్యాపిపత్-అధ్యాపిపతాం॥ ౧౦ అధ్యాపయిష్యత్॥

కర్మణి—౧ అధ్యాప్యతే॥ ౨ అధ్యాపయాంచక్రే-బభూవ ॥ఆసే॥ ౩ అధ్యాపయితా-సే,హే॥ అధ్యాపితా, సే।హే॥ ౪ అధ్యాపయిష్యతే, అధ్యాపిష్యతే॥ ౫ అధ్యాప్యతాం॥౬ అధ్యాప్యత॥౭ అధ్యాప్యేత॥ ౮ అధ్యాపయిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) అధ్యాపిషీష్ట(ధ్వం)౯ అధ్యాపి। అధ్యాపిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అధ్యాపయిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) అధ్యగాపిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) అధ్యగాపయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అధ్యాపయిష్యత, అధ్యాపిష్యత॥

సని—ఇఙశ్చేతి గమ్యాదేశే అజ్ఝనగమాం సనీతి దీర్ఘః—౧ అధిజిగాంసతే। ౨ అధిజిగాంసాంచక్రే॥బభూవ॥ఆస॥ ౩ అధిజిగాంసితా సే-హే॥ ౪ అధిజిగాంసిష్యతే ॥ ౫ అధిజిగాంసతాం ॥ ౬ అధ్యజిగాంసత ॥ ౭ అధిజిగాంసేత ॥ ౮ అధిజిగాంసిషీష్ట (ఢ్వం) ౯ అధ్యజిగాంసిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అధ్యజిగాంసిష్యత॥ణ్యంతాత్సని ణౌ చ సంశ్చఙోరితి వా గాఙాదేశే అధిజిగాపయిష-తే॥ అధ్యాపిపయిషతే ॥

అఙాదిత్వాన్న యఙ్యఙ్లుకౌ ॥

౧ అధ్యేతవ్యం। అధ్యయనీయం। అధ్యేయం। అధీతః। అధీతవాన్। అధీయానః- అధీయన్। ఇఙ్ధార్యోశ్శత్రకృచ్ఛ్రిణీతి శతా॥ అధీయతీ। అధ్యేష్యమాణః। అధ్యేష్యన్॥ అధ్యేష్యతీ। అధ్యేష్యంతీ। అధ్యేతుం అధీతం। అధ్యయనం। అధీత్య। అధ్యాయమధ్యాయం। అధీత్యాధీత్య॥

౨ అధ్యాపయితవ్యః। అధ్యాపనీయః। అధ్యాప్యః। అధ్యాపితః। అధ్యాపితవాన్। అధ్యాపయన్। అధ్యాపయంతీ- అధ్యాపయిష్యన్-అధ్యాపయిష్యతీ। అధ్యాపయిష్యంతీ। అధ్యాపయితుం। అధ్యాపితం। అధ్యాపనం। అధ్యాప్య। అధ్యాపమధ్యాపం। అధ్యాప్యాధ్యాప్య॥

౩ అధిజిగాంసితవ్యం। అధిజిగాంసనీయం। అధిజిగాంస్యం। అధిజిగాంసితః। అధిజిగాంసితవాన్। అధిజిగాంసమానః। అధిజిగాంసిష్యమాణః। అధిజిగాంసితుం। అధిజుగాంసితం॥ అధిజిగాంసనం। అధిజిగాంస్య। అధిజిగాంసమధిజిగాంసం। అధిజిగాంస్యాధిజిగాంస్య॥

దీధీఙ్-దీప్తిదేవనయోః। వేవీఙ్- వీతినాతుల్యౌ। ఛాందసావిమౌ। యథా

యథంసకర్మకావకర్మకౌచ। సేటౌ। ఆత్మనేపదినౌ

దీధీతే। దీధ్యాతే। దీధ్యతే। దీధీషే। దీధ్యాథే। దీధీధ్వే। ఇటి యీవర్ణయోర్దీధీవేవ్యోరితి లోపంబాధిత్వా నిత్యత్వాట్టేరేత్వే దీధ్యే। దీధీవహే। దీధీమహే। అనేకాచ్త్వాదామ్। దీధీవేవీటామితి గుణనిషేధః॥ ౨ దీధ్యాంచక్రే। బభూవ।ఆస॥ ౩ అంత్యలోపః। దీధితా।దీధితారౌ। సే-హే॥ ౪ దీధిష్యతే॥ ౫ దీధీతాం। దీధ్యాతాం। దీధ్యతాం। దీధీష్వ। దీధ్యాథాం। దీధీధ్వం। దీధ్యై। దీధ్యావహై। దీధ్యామహై॥ ౬ అదీధీత। అదీధ్యాతాం। అదీధ్యత। అదీధీథాః। అదీధ్యాథాం। అదీధీధ్వం అదీధి। అదీధీవహి। అదీధీమహి॥ ౭ దీధీత। దీధీయాతాం। దీధీరన్। దీధీథాః। దీధీయాథాం। దీధీధ్వం। దీధీయ। దీధీవహి। దీధీమహి॥ ౮ దీధిషీష్ట। దీధిషీయాస్తాం। దీధిషీరన్। ౯ అదీధిష్ట। అదీధిషాతాం। అదీధిషత (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అదీధిష్యత॥

భావకర్మణోః॥ యీవర్ణయోరిత్యంతలోపే ॥ ౧దీధ్యతే । దీ
ధ్యేతే॥ ౫ దీధ్యతాం॥ ౬ అదీధ్యత॥ ౭ దీధ్యేత॥ ౯ అదీధీతివిశేషః॥ శే
షంకర్తృకాలకారవత్॥

ణౌకర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచ దీధయతి॥తే ॥ ఇత్యాది
క్రీడయతీత్యాదివత్ ॥౨౦౬-౨౦౭ పు॥

సని-యీవర్ణయోరిత్యంతలోపే దిదీధిషతఇత్యాత్మనేపద రూపా
ణ్యూహ్యాని॥ తథాతదంతాత్కృత్స్వపి।అనేజ్త్వాన్నాస్యయఙ్యఙ్లుకౌ

కేవలాత్కృత్సు। దీధితవ్యం। దీధనీయం।దీధ్యం।దీధితః। దీధితవాన్।
దీధ్యానః। దీధిష్యమాణః। దీధితుం। దీధితః। దీధ్యనం। దీధిత్వా। నిదీ
ధ్య। దీధాయం। దీధాయం।దీధిత్వాదీధిత్వా ॥ ఏవం।వేవీతే। వేవ్యాతే।
వేవ్యతఇత్యాదీన్యప్యూహ్యాని ।

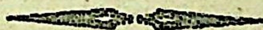
శీఙ్-స్వప్నే- అకర్మకః। సేట్॥ఆత్మనేపదీ

శీఙస్సార్వధాతుకేగుణఇతిగుణః ॥ ౧ శేతే। శయాతే। శీఙోరుడి
తిరుట్ । శేరతే- శేషే- శయాథే- శేధ్వే. శయే। శేవహే। శేమహే -
౨ శిశ్యే- శిశ్యాతే- శిశ్యిరే।శిశ్యిషే।శిశ్యిధ్వే-ఢ్వే॥శిశ్యే-శిశ్యివహే.శిశ్యి
మహే॥౩శయితా-సే-హే॥౪శయిష్యతే॥౫శేతాం।శయాతాం।శేశేరతాం
శేష్వ।శయాథాం। శేధ్వం, శయై । శయావహై । శయామహై ॥ ౬
అశేత। అశయాతాం- అశేరత। అశేథాః। అశయాథాం। అశేధ్వం। అశ
యి, అశేవహి। అశేమహి॥ ౭ శయీత। శయీయాతాం । శయీరన్
శయీథాః- శయీయాథాం। శయీధ్వం। శయీయ।శయీవహి। శయీ
మహి ౮ శయిషీష్ట। శయిషీయాస్తాం । ఢ్వం-ధ్వం॥౯ అశయిష్ట । ఢ్వం
ధ్వం॥ ౧౦ అశయిష్యత॥

భావేయకిఅయఙ్యిక్ఙితీత్యయఙ్ - ౧శయ్యతే॥ ౫ శయ్యతాం॥ ౬ అ
శయ్యత ॥ ౭శయ్యేత॥ ౯అశాయీతివిశేషః ॥ శేషంపూర్వవత్ ॥

ణౌకర్తృకకర్మణో స్తదంతాత్కృత్స్వపి శాయయతీత్యాదిశ్శాయ యతీత్యాదిర్ణ్యంతశ్శయతివత్॥ ౯-౧-౯౨ పు॥ చఙి- అశీశయత్ ॥ అణావక ర్తృకస్యాస్యణౌచిత్తవత్కర్తృకత్వేఽణావకర్మకాచ్చిత్తవత్కర్తృకాదితి పరస్మైపదం । శేతేకృష్ణః । తంగోపీశాయయతి । సని॥శిశయిషత ఇత్యాది । యఙి॥అయఙ్యక్ఙితీత్యయఙిశాశయ్యతే ॥ శాశయాంచక్రే ఇత్యాది శేశ్వీయతే। శేశ్వీయాంచక్రే ఇత్యాదిశ్వయత్యస్సంప్రసారణ యఙ్లుగ్రూపవత్ । కృత్స్వప్యేవం॥యఙ్లుకి॥ శేశయీతి, శేశేతి శిశీతః। శేశ్యతీత్యాది-శీఙ ఇత్యనుబంధనిర్దేశాన్నగుణః । కృత్స్వపి శ్వయతివత్ ॥నిష్ఠాయాం శేశ్యితః। శేశ్యితవాన్ ॥శతర్యప్యేవం॥

కేవలాత్కృత్సు । శయితవ్యం। శయనీయం। శేయం । శయితః। శయితవాన్- నిష్ఠాశీఙిత్యాదినాకిత్త్వనిషేధః ॥ శయానః - శయిష్యమాణః। శయితుం, శయితం, శయనం।శయిత్వా।ఉపశయ్య।శాయంశాయం శయిత్వాశయిత్వా॥

షూఙ్ - ప్రాణిగర్భవిమోచనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ సూతే- సువాతే- సువతే- సూషే- సువాథే- సూధ్వే, సువే సూవహే- సూమహే॥ ౨ సుషువే। సుషువాతే- సుషువిరే॥ స్వరతిసూతీత్యాది వికల్పంబాధిత్వాక్రుకః కితీతి నిషేధేప్రాప్తేక్రాదినియమాన్నిత్యమిట్। సుషువిషే- సుషువిఢ్వే-ధ్వే- సుషువే- సుషువివహే। సుషువిమహే॥ ౩ సవితా, సే, హే॥ సోతా-సే- హే ॥ ౪ సవిష్యతే। సోష్యతే॥ ౫ సూతాం- సువాతాం- సువతాం। సూష్వ, సువాథాం- సూధ్వం। భూసువోస్తిఙితిగుణనిషేధః । సువై - సువావహై। సువామహై॥ ౬ అసూత, అసువాతాం- అసువత, అసూథాః అసువాథాం। అసూధ్వం- అసువి। అసూవహి। అసూమహి॥ ౭ సువీత। సువీయాతాం, సువీరన్- ౮ సవిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) సోషీష్టాధ్వం॥

౯ అసవిష్ట- అసవిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం॥ అసోష్ట- అసోషాతాం,ఢ్వం ॥ ౧౦ అసవిష్యత- అసోష్యత॥

కర్మణి——౧ సూయతే॥ ౨ సుషువే- సుషువిషే- సుషువిఢ్వే-ధ్వే॥ సుషువివహే- సుషువిమహే॥ ౩ సావితా। సే-హే॥ సవితా-సే హే॥ సోతా॥ సే-హే॥ ౪ సావిష్యతే। సవిష్యతే। సోష్యతే॥ ౫ సూయతాం॥ ౬ అసూయత॥ ౭ సూయేత॥ ౮ సావిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) సవిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)సోషీష్ట॥ఢ్వం॥ ౯ అసావి। అసావిషాతాం॥ (ఢ్వం,ధ్వం) అసవిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అసోషాతాం ఢ్వం ॥ ౧౦ అసావిష్యత। అసవిష్యత ॥అసోష్యత ॥

ణ్యాకర్తృకకర్మణో స్తదంతాత్కృత్స్వపి చ సవతివత్॥ సని-సనిగ్రహగుహోశ్చేతీడ్నిషేధేస్తౌతి ణ్యోరేవేతి నియమాదషత్వే సుసూషత ఇత్యాద్యాత్మనేపదరూపాణ్యూహ్యాని।తదంతాత్కృత్స్వపి సవతివత్।యఙ్యఙ్లుకి చ తదంతాత్కృత్సు చ సవతివత్॥ ౧౦౪,౧౦౫॥

కేవలాత్కృత్సు। సోతవ్యం, సవితవ్యం- సవనీయం- సవ్యః- ఆవశ్యకే తు సావ్యః। సూతః- సూతవాన్। సువానః। సవిష్యమాణః। సోష్యమాణః। సవితుం। సోతుం। సూతం।సవనం। సవిత్వా। సూత్వా।ప్రసూయ। సావంసావం। సవిత్వా సవిత్వా॥ సూత్వా సూత్వా॥

హ్నుఙ్;అపనయనే-సకర్మకః,అనిట్- ఆత్మనేపదీ

౧ హ్నుతే- హ్నువాతే - హ్నువతే; హ్నుషే - హ్నువాథే-హ్నుధ్వే- హ్నువే। హ్నువహే। హ్నుమహే॥ ౨ జుహ్నువే। జుహ్నువాతే- జుహ్నువిరే- జుహ్నువిషే- జుహ్నువిఢ్వే,ధ్వే॥జుహ్నువివహే। జుహ్నువిమహే॥ ॥ ౩ హ్నోతా-సే-హే॥౪హ్నోష్యతే॥ ౫ హ్నుతాం।హ్నువాతాం॥ హ్నువతాం । హ్నుష్వ । హ్నువాథాం, హ్నుధ్వం- హ్నవై। హ్నవావహై। హ్నవామహై॥ ౬ అహ్నుత।

అహ్నువాతాం। అహ్నువత। అహ్నుథాః-అహ్నువాథాం। అహ్నుధ్వం। అహ్నువి। అహ్నువహి। అహ్నుమహి। ౭ హ్నువీత। హ్నువీయాతాం, హ్నువీరన్ ॥ ౮ హ్నోషీష్ట (ధ్వం,) ౯ అహ్నోష్ట, అహ్నోషాతాం, అహ్నోషత(ధ్వం) అహ్నోష్యత ॥

కర్మణి—౧హ్నూయతే॥ ౨జుహ్నువే ॥ ౩ హ్నవితా(సే,హే) హ్నోతా (సే,హే) ౪ హ్నవిష్యతే, హ్నోష్యతే ॥ ౫ హ్నూయతాం ॥ ౬ (అహ్నూయత ॥ ౭ హ్నూయేత ॥౮ హ్నవిషీష(ధ్వం,ఢ్వం) హ్నోషీష్ట (ధ్వం) ౯ అహ్నావి, అహ్నావిషాతాం (ధ్వం,ఢ్వం) అహ్నోషాతాం(ధ్వం) ౧౦ అహ్నవిష్యత, అహ్నోష్యత॥

ణౌకర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్స్నపిశ్యణోతిపత్ ॥హ్నేతి,అజుహ్నవత్,త ॥ సన్యఙ్యఙ్లుకసు తదంతాత్కృత్స్నపిశ్యణోతిపత్ ॥పు ౧౧౧,౧౧౨,౧౧౩॥ కేవలాత్కృత్సు॥ హ్నోతవ్యం।హ్నవనీయం। హ్నవ్యం। ఆవశ్యకేతుహ్నవ్యం- హ్నుతః- హ్నుతవాన్, హ్నువానః-హ్నోష్యమాణః, హ్నోతుం, హ్నుతం, హ్నవనం, హ్నుత్వా- నిహ్నుత్య, హ్నవంహ్నవం: హ్నుత్వాహ్నుత్వా ॥ ఇత్యదాదయః ॥

...అథ హలన్తాత్మనేపదినః...

ఈడ,స్తుతౌ॥ సకర్మకః॥సేట్- ఆత్మనేపదీ

౧ ఈట్టే, ఈడాతే, ఈడతే-ఈడజనోర్ధ్వేచేతి సేఢ్వశబ్దయోరిడాగమః, ఈడిషే, ఈడాథే, ఈడిధ్వే। ఈడే- ఈడ్వహే।ఈడ్మహే ౨ ఈడాంచక్రే, బభూవ। ఆస ॥ ౩ ఈడితా।సే,హే॥ ౪ ఈడిష్యతే ౫ ఈట్టాం- ఈడాతాం, ఈడిష్వ। ఈడాథాం, ఈడ్డ్వై॥౬ ఐట్ట- ఐడాతాం, ఐడత। ఐట్ఠాః, ఐడాథాం- ఐడ్ఢ్వం - ఐడి, ఐడ్వహి,ఐడ్మహి॥ ౭ ఈడీత, ఈడీయాతాం- ఈడీరన్ ॥ ౮ ఈడిషీష్ట (ధ్వం) ౯

ఐడిష్ట, ఐడిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ ఐడిష్యత ॥

కర్మణి—౧ ఈడ్యతే॥౫ ఈడ్యతాం॥౬ ఐడ్యత। ౭ ఈడ్యేత। ౯ ఐడీతివిశేషః। శేషఃకర్తృలకారవత్ ॥

ణౌకర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచేష్యతీతివత్॥ చఙి,ఐడిడత-త ॥ పు ౧౭౭,౧౭౮॥

సని- తదంతాత్కృత్స్వపి ఈడిడిషతఇత్యాది ఏజీఙషతి ఏజీఙషిత వ్యమిత్యాది వత్ ఆత్మనేపదమన్యవిశేషః పు ౧౭౨-౧౭౩ ॥

కేవలాత్కృత్సు। ఈడితవ్యం, ఈడనీయం, ఈడ్యం- ఈడితః- ఈడితవాన్- ఈడానః,ఈడిష్యమాణః-ఈడితుం,ఈడితం,ఈడనం, ఈడిత్వా-సమీడ్య,ఈడమీడం, ఈడిత్వేడిత్వా ॥

ఈర- గతౌకమ్పనేచ, సకర్మకః,సేట్-ఆత్మనేపదీ

౧ ఈర్తే- ఈరాతే: ఈరతే, ఈర్షే, ఈరాథే, ఈర్ధ్వే,ఈరే- ఈర్వహే, ఈర్మహే ॥ ౨ ఈరాంచక్రే, బభూవ, ఆస॥౩ ఈరితా,సే-హే॥ ౪ ఈరిష్యతే॥ ౫ ఈర్తాం ॥ ౬ ఐర్త, ఐరాతాం- ౭ ఈరీత, ఈరీయాతాం॥ ౮ ఈరిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౯ ఐరిష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ ఐరిష్యత ॥

కర్మణి—౧ ఈర్యతే॥ ౨ ఈరాఞ్చక్రే(బభూవే) ఆసే) ౫ ఈర్యతాం ॥ ౬ ఐర్యత ॥ ౭ ఈర్యేత॥ ౯ ఐరితివిశేషః ॥ శేషఃకర్తృలకారవత్ ॥

ణౌ-నిగరణచలనార్థేభ్యశ్చేతి పరస్మైపదే కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచ ఈక్షతివత్ ॥

చఙి,ఐరిరత్ ॥ సని, తదన్తాత్కృత్సు, ఈరిరిషతఇత్యాది ఈచిక్షిషత ఇత్యాదివత్ పు ౪౨,౪౩॥

కేవలాత్కృత్సు- ఈరితవ్యం- ఈరణీయం- ఈర్యం- ఈరితః- ఈ

రితవాన్- ఈరాణః- ఈరిష్యమాణః, ఈరితుం, ఈరితం- ఈరణమ్ ఈరిత్వా ఉదీర్య- ఈరమీరమ్, ఈరిత్వేరిత్వా॥

ఈశ, ఐశ్వర్యే, అకర్మకః- సేట్- ఆత్మనేపదీ

౧ ఈష్టె, ఈశాతే, ఈశతే। ఈశిషె- ఈశాథే - ఈశిధ్వే। ఈశే, ఈశ్వహే, ఈశ్మహే॥ ౨ ఈశాఞ్చక్రే, బభూవ, ఆస॥ 3 ఈశితా, సే- హే॥ ౪ ఈశిష్యతే- ౫ ఈష్టాం- ఈశాతాం, ఈశతాం। ఈశిష్వ ఈశాథాం. ఈశిధ్వం- ఈశై- ఈశావహై, ఈశామహై॥ ౬ ఐష్ట- ఐశాతాం, ఐశత, ఐష్ఠాః, ఐశాథాం ఐడ్ఢ్వం- ఐశి, ఐశ్వహి- ఐశ్మహి॥౭ ఈశీత, ఈశీయాతాం, ఈశీరన్॥ ౮ ఈశిషీష్ట(ధ్వం)౯ ఐశిష్ట, ధ్వం- ఢ్వం॥౧౦ ఐశిష్యత॥

భావే—౧ ఈశ్యతే॥ ౨ ఈశాంచక్రే- బభూవే, ఆసే॥ 3 ఈశితా॥ సే, హే॥ ౪ ఈశిష్యతే॥ ౫ ఈశ్యతాం॥ ౬ ఐశ్యత॥ ౭ ఈశ్యేత॥ ౮ ఈశిషీష్ట॥ ౯ ఐశి॥ ౧౦ ఐశిష్యత॥

నాకర్తృకకర్మణో స్తదన్తాత్కృత్సు చ॥ సని, తదంతాత్కృత్సు చ సర్వమీక్షతివత్ పు ౪ ౨ ౨- ౪ ౨౩॥

కేవలాత్కృత్సు ఈశితవ్యం, ఈశనీయం, ఈశ్యం, ఈశితః- ఈశితవాన్, ఈశానః, ఈశిష్యమాణః, ఈశితుం, ఈశితం - ఈశనం ఈశిత్వా- అధీశ్య- ఈశమీశం- ఈశిత్వేశిత్వా॥

కశ, గతిశాసనయోరితి కేచిత్ - సకర్మకస్సేట్ ఆత్మనే

కష్టే- కశాతే, కశతఇత్యాది సర్వంవక్ష్యమాణవసధాతువత్॥

కసి, గతిశాసనయోః. సకర్మకః, సేట్ ఆత్మనే

కంస్తే, కంసాతే కంసతఇత్యాది వక్ష్యమాణణిజిధాతువత్॥

అయమనిదిస్యైక తదాక సై కసాతె,కసతఇత్యాదివక్ష్యమాణవసథా తుపత్ ॥ అస్మాద్యఙి యఙ్లుకిచతిజ్ఞుల్యో స్సర్వత్రాభ్యాసస్య నీ గ్వంచుస్రం సుధ్వంస్విత్యాదినా నీగాగమేచనీకస్యతెచ నీకసాంచ త్రి ! చనీకసిత్యం। చనీకసనీయమిత్యాదివిశేషః॥

చక్షిఙ్ - వ్యక్తాయాంవాచి- సకర్మకస్సేట్ ఖ్యాఞా దేశస్త్వనిట్, ఆత్మనేపదీ

౧ చష్టే। చక్షాతే। చక్షతే। చక్షే। చక్షాథే। చడ్ఢ్వే। చక్షే। చక్ష్వ హే। చక్ష్మహే। ఆర్ధధాతుకే వివక్షితేచక్షిఙః ఖ్యాఞాదేశః॥ వాలిటీ తి లిట్యపమెవా, అతఃభాష్యేఖ్యాఞాదిరయమాదేశః అసిద్ధకాండేశస్య యోంపేతిస్థితం ఇత్యాస్తత్పదద్వయం ॥ ౨ చఖ్యౌ। చఖ్యతుః చఖ్యుః।చ ఖ్యథ। చఖ్యాథ। చఖ్యవ। చఖ్యమ। పక్షే చక్శ్నౌ చక్నతుః। చక్నిథ । చ క్నాథ। చక్నివ। చక్నిమ। చఖ్యే। చఖ్యాతే। చఖ్యషే। చఖ్య ధ్వే।ఢ్వే। చ ఖ్యవహే। చఖ్యమహే।। చక్నే- చక్నాతె ॥ చక్నిషె, చక్నిధ్వే ॥ చక్నివ హే। చక్నిమహే। చచక్షే। చచక్షాతే। చచక్షిషె, చచక్షిధ్వే। చచక్షివ హే। చచక్షిమహే। 3 ఖ్యాతా (సి, సే, హే) క్నాతా।సి, సే, హే॥ఖ్యా స్యతి,తె। క్నాస్యతి,తె ॥ ౫ చష్టాం। చక్షాతాం-చక్షతాం।చక్ష్వ।చక్షా థాం చడ్ఢ్వం। చక్షై। చక్షావహై। చక్షామహై ॥ ౬ అచష్ట। అచక్షా తాం। అచక్షత। అచష్ఠాః అచక్షాథాం। అచడ్ఢ్వం। అచక్షి।అచక్ష్వహి, అచక్ష్మహి॥౭ చక్షీత। చక్షీయాతాం॥ ౮ ఖ్యాయాత్। ఖ్యేయాత్॥ వా న్యస్య సంయోగాదేరిత్యేత్వంవా, క్నాయాత్॥। క్నేయాత్ । ఖ్యాసీష్ట ధ్వం॥ క్నాసీష్ట(ధ్వం) అస్యతివక్తీత్యాదినా ఙ్లైరఙ్॥ ౯ అఖ్యత్ అఖ్య తాం ॥ అఖ్యన్ అఖ్యత । అఖ్యేతాం- అఖ్యంత । అక్నాసీత్, అక్నా సిష్టాం, అక్నాసిషుః । అక్నాస్త । అక్నాసాతాం, అక్నాసత ॥ ౧౦ అఖ్యాస్యత్ । అఖ్యాస్యత- అక్నాస్యత్, అక్నాస్యత,వర్జనార్థ

స్యాస్యఖ్యాఞ్ నేష్టః ॥ ౨ సంచచక్షే ॥ 3 సంచక్షితా। సే। హే॥ ౪ సంచక్షిష్యతే ॥ ౮ సంచక్షిషీష్ట ॥ ధ్వం ॥ ౯ సమచక్షిష్ట॥ధ్వాం, ధ్వం ౧౦ సమచక్షిష్యత॥

కర్మణి—౧ ఖ్యాయతే, క్శాయతే॥ ౨ చఖ్యే, చఖ్యిషే, చఖ్యిఢ్వే-ధ్వే ॥ చఖ్యివహే, చఖ్యిమహే॥ ఏవంచక్శ్ఞ ఇత్యాది ॥ 3 ఖ్యాయితా, సే, హే, ఖ్యాతా-సే హే॥ క్శాయితా, సే, హే॥ క్శాతా॥ సే, హే ౪ ఖ్యాయిష్యతే, ఖ్యాస్యతే, క్శాయిష్యతే, క్శాస్యతే ॥ ౫ ఖ్యాయతాం, క్శాయతాం ॥ ౬ అఖ్యాయత, అక్శాయత॥ ౭ ఖ్యాయేత। క్శాయేత॥ ౮ ఖ్యాయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ఖ్యాసీష్ట (ధ్వం) క్శాయిషీష్ట ఢ్వం,ధ్వం॥ క్శాసీష్ట ధ్వం॥ ౯. అఖ్యాయి- అఖ్యాయిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) అఖ్యాసాతాం,ధ్వం ॥ అక్శాయి,అక్శాయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అక్శాసాతాం- ధ్వం॥ ౧౦ అఖ్యాయిష్యత, అఖ్యాస్యత।అక్శాయిష్యత । అక్శాస్యత॥

ణౌ కర్తృకర్మణోః తదంతాత్కృత్సు సన్నంతాత్తిఙ్కృతోః యఙన్తాత్తిఙ్కృతోః సర్వంధ్యాయతివత్ ॥ పు ౧౩౯,౧౪౦॥

యఙ్లుకి— లుకాపహారేప్రత్యయలక్షణాభావాన్న ఖ్యాఞాదేశః చాచక్షీతి, చాచష్టి, చాచష్టః- చాచక్షతీత్యాది ॥ కృత్సు - చాచక్షితవ్యం- చాచక్షణీయం, చాచక్ష్యం, చాచక్షితః- చాచక్షితవాన్- చాచక్షత్- చాచక్షతౌ- చాచక్షతః- చాచక్షతీ, చాచక్షిష్యన్, చాచక్షిష్యతీ- చాచక్షిష్యంతీ,చాచక్షితుం- చాచక్షితం. చాచక్షణం, చాచక్షిత్వా, ఆచాచక్ష్య, చాచక్షంచాచక్షం- చాచక్షిత్వాచాచక్షిత్వా ॥ ఇతి విశేషః ॥

కేవలాత్కృత్సు—ఖ్యాతవ్యః, క్శాతవ్యః- ఖ్యానీయః-క్శానీయః- ఖ్యేయః, క్శేయః- ఖ్యాతః - నధ్యాఖ్యాపౄమూర్ఛిమదామితి నిష్ఠానత్వ నిషేధః ॥ క్శాతః- ఖ్యాతవాన్. క్శాతవాన్ - చక్షాణః-ఖ్యా

స్యతే- ఖ్యాస్యతీ- ఖ్యాస్యంతీ। ఖ్యాస్యమానః । క్శాస్యతే - క్శాస్యతీ- క్శాస్యంతీ। క్శాస్యమానః। ఖ్యాతుం। క్శాతుం। ఖ్యాతం। క్శాతం। ఖ్యానం। క్శానం, ఖ్యాత్వా। క్శాత్వా। ప్రఖ్యాయ। ప్రక్శాయ। ఖ్యాయం ఖ్యాయం। ఖ్యాత్వాఖ్యాత్వా॥ క్శాయం క్శాయం। క్శాత్వా క్శాత్వా ॥

ణిజి-శుద్ధౌ, సకర్మకః॥ సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

౧ నింక్తే। నిఞ్జాతే। నింజతే। నిఙ్క్షే। నిఞ్జాథే। నిఙ్గ్ధ్వే। నింజే। నింజ్వహే। నింజ్మహే॥ ౨ నినింజే॥ ౩ నింజితా। సే-హే॥ ౪ నింజిష్యతే॥ ౫ నిఙ్క్తాం॥ నిఞ్జాతాం। నింజతాం। నిఙ్క్ష్వ। నిఞ్జాథాం। నిఙ్గ్ధ్వం। నిఞ్జై। నిఞ్జావహై। నిఞ్జామహై॥ ౬ అనిఙ్క్త। అనింజాతాం। అనింజత। అనిఙ్క్థాః, అనిఞ్జాథాం, అనిఙ్గ్ధ్వం, అనింజి, అనింజ్వహి, అనింజ్మహి ॥ ౭ నింజీత, నింజీయాతాం- నింజీరన్॥ ౮ నింజిషీష్ట॥ ధ్వం॥ ౯ అనింజిష్ట ఢ్వం, ధ్వం॥ ౧౦ అనింజిష్యత॥

కర్మణి—౧ నింజ్యతే॥ ౫ నింజ్యతాం॥ ౬ అనింజ్యత॥ ౭ నింజ్యేత॥ ౯ అనింజీతి విశేషః॥ శేషం కర్తృవల్లకారవత్॥

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు చ సన్ యఙ్ యఙ్లుక్షు తిజేకృతిచ, క్లిందతివత్ ॥ పు ౨౦౪, ౨౦౫॥ సన్నంతాన్నినింజిషత ఇత్యాద్యాత్మనేపదం విశేషః॥

కేవలాత్కృత్సు—నింజితవ్యం। నింజనీయం, నింజ్యం। నింజకః ॥ నింజితవ్యా, నిఞ్జానః। నింజిష్యమాణః, నింజితుం। నింజితం। నింజనం। నింజిత్వా। ఉపనింజ్య। నింజంనింజం। నింజిత్వానిఞ్జిత్వా ॥

ణిసి, చుమ్బనే॥ సకర్మకః- సేట్-, ఆత్మనేపదీ

ఆభరణశారస్తుతాలవ్యాన్తో ఽయమితి బధ్రిమః॥ ౧ నింస్తే। నింసాతే। నింసే। నింసాథే। నింధ్వే। నింసే। నింస్వహే। నింస్మహే॥ ౨ నినింసే॥

౩ నింసితా- సే-హే ॥ ౪ నింసిష్యతే ॥ ౫ నింస్తాం, నింసాతాం, నింసతాం- నింస్స్వ, నింసాథాం, నింధ్వం- నింసై, నింసావహై, నింసామహై॥ ౬ అనింస్త। అనింసాతాం, అనింసత ॥ ౭ నింసీత ॥ నింసీయాతాం ॥ ౮ నింసిషీష్ట ధ్వం ॥ ౯ అనింసిష్ట (ఢ్వం- ధ్వం) ౧౦ అనింసిష్యత॥

కర్మణి—౧ నింస్యతే॥ ౫ నింస్యతాం॥ ౬ అనింస్యత॥౭ నింస్యేత ॥ ౯ అనింసీతివిశేషః ॥ శేషంకర్తృలకారవత్ ణ్యంతాదిషు సర్వంప్రాగ్వత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు నింసితవ్యం। నింసనీయం। నింస్యం । నింసితః, నింసితవాన్- నింసానః- నింసిష్యమాణః, నింసితుం, నింసితం- నింసనం నింసిత్వా - ప్రణింస్య, ప్రనింస్య । వానింసనిక్షనిందామితివాణత్వం నింసంనింసం॥ నింసిత్వానింసిత్వా॥

పిజి- వర్ణే సంవర్చనఇత్యేకే ॥ ఉభయత్రేత్యన్యేఅవయవఇత్యపరే అవ్యక్తేశబ్దే ఇతీతరే

యథాయథంసకర్మకోఽకర్మకశ్చసేట్ ఆత్మనేపదీ
పింక్తే- పింజాతే- పింజతఇత్యాది సర్వం ణిజధాతువత్॥

పృచీ, సమ్పర్చనే సకర్మకస్సేట్ ఆత్మనెపదీ

౧ పృక్తే- పృచాతే- పృచతే- పృక్షే, పృచాథే- పృగ్ధ్వే। పృచే। పృచ్వహే, పృచ్మహే॥ ౨ పపృచె, పపృచాతె॥ ౩ పర్చితా-సే-హే॥ ౪ పర్చిష్యతె ॥ ౫ పృక్తాం పృచాతాం, పృచతాం। పృక్ష్వ॥ పృచాథాం, పృగ్ధ్వం। పర్చై పర్చావహై। పర్చామహై॥ ౬ అపృక్త అపృచాతాం, అపృచత- అపృక్థాః అపృచాథాం అపృగ్ధ్వం॥ అపృచి, అపృచ్వహి, అపృచ్మహి॥ ౭ పృచీత- పృచీయాతాం। పృచీరన్ ॥ ౮ ప

ర్పిపృషీష్ట ధ్వం॥ ౯ అపర్పిష్ట ఢ్వం।ధ్వం॥ ౧౦ అపర్పిష్యత ॥

కర్మణి—౧ పృచ్యతే॥ ౫ పృచ్యతాం॥ ౬ అపృచ్యత॥ ౭ పృచ్యే త॥ ౯ అపర్చితివిశేషః ॥ శేషంకర్తృవలకారవత్॥

ణౌకర్తృకకర్మణో స్త్రదంతాత్కృత్సు సఙ్యఙ్ యఙ్లుక్షు తి జుగ్భ్రాతోః, గృజధాతువత్ ॥పు ౬౪౧।౬౪౩

సన్నంతాత్పిపర్చిషతఇత్యాద్యాత్మనేపదం విశేషః ॥

కేవలాత్కృత్సు, పర్చితవ్యః- పర్చనీయః, పృచ్యః, ర్ధ్వదితఇతి। సేట్ పృక్తః, పృక్తవాన్, పృచానః, పర్చిష్యమాణః। పర్చితుం పృక్త్రం. పర్చనం, పర్చిత్వా సంపృచ్య, పర్చమ్పర్చమ్ । పర్చిత్వాప ర్చిత్వా॥

పృజి, ఇత్యేకే పిజెరుక్తోవర్ణాదిరేవార్థః

యథాయథం సకర్మకోఽకర్మకశ్చ సేట్ ఆత్మనేపదీ

పృఙ్క్తే, పృంజాతే। పృంజతఇత్యాది సర్వం ణిజీవత్ । యజిపరీ పృంజ్యత ఇత్యాదిషు రీగాగమోవిశేషః యఙ్లుక్యంతరం గత్వాన్నుమాగమోఽసతి ఋదుపధత్వాభావాన్నరుగాదయః, పాపృంజీతి, పాపృఙ్క్తి-పాపృఙ్క్తః పాపృంజతీత్యాద్యూహ్యమ్ ॥

వస- ఆచ్ఛాదనే సకర్మకః సేట్ ఆత్మనేపదీ

౧ వస్తే। వసాతే- వసతే- వస్సే- వసాథే, వధ్వే- వసే-వస్వహే వస్మహే ॥ ౨ వవసే, వవసిషే, వవసిధ్వే॥ ౩ వసితా(సే।హే) ౪ వసిష్యతే ॥ ౫ వస్తాం। వసాతాం। వసతాం, వస్స్వ, వసాథాం,వధ్వం వసై, వసావహై, వసామహై॥ ౬ అవస్త। అవసాతాం, అవసత, అవస్థాః- అవసాథాం, అవధ్వం- అవసి- అవస్వహి, అవస్మహి॥ ౭ వసీత, వసీయాతాం- వసీరన్ ॥ ౮ వసిషీష్ట।ధ్వం॥ ౯ అవసిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అవసిష్యత॥

కర్మణి—౧వస్యతే॥ ౫ వస్యతాం॥౬ అవస్యత॥ ౭ వస్యేత॥౯అ వాసీతివిశేషః। శేషంకర్తృలకారవత్॥

ణౌ, కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు సన్‌యఙ్‌యఙ్లుక్సుతి ఙ్కృతౌసర్వంవసతివత్ పు ౩౬౧,౩౬౮॥

సన్నంతాద్వివసిషత ఇత్యాద్యాత్మనేపదంవిశేషః తదంతాత్కృత్స్వపి వివసిషితవ్యమిత్యాద్యపి॥ కేవలాత్కృత్సు; వసితవ్యం। వసనీయం- వాస్యం- వసితః- వసితవాన్ వసానః వసిష్యమాణః, వసితుం, వసితం- వసనం, వసిత్వా- నివస్య- వాసంవాసం - వసిత్వావసిత్వా॥

వృజి,వర్జనఇత్యన్యేసకర్మకః స్సేట్ ఆత్మనేపదీ

వృక్తే, వృంజాతే, వృంజతఇత్యాది ణిజిధాతువత్॥

వృజీ, వర్జనే - సకర్మకః, సేట్, ఆత్మనె

వృక్తే, వృజాతే, వృజతఇత్యాది పృచివత్॥

ఆఙ శ్శాసు ఇచ్ఛాయాం సకర్మకః సేట్ ఆత్మనే

ఆశాస్తే- ఆశాసాతే, ఆశాసే, ఆశాసాథే- ఆశాధ్వే, ఆశాసే- ఆశాస్వహే- ఆశాస్మహే॥ ౨ ఆశశాసే- ఆశశాసాతే, ఆశశాసిరే॥౩ ఆశాసితా, సే-హే॥ ౪ ఆశాసిష్యతే॥ ౫ ఆశాస్తాం- ఆశాసాతాం,ఆశాసతాం, ఆశాస్స్వ, ఆశాసాథాం, ఆశాధ్వం, ఆశాసై-ఆశాసావహై, ఆశాసామహై॥ ౬ ఆశాస్త- ఆశాసాతాం,ఆశాసత, ౭ ఆశాసీత, ఆశాసీయాతాం- ఆశాసీరన్॥ ౮ ఆశాసిషీష్ట ధ్వం, ౯ ఆశాసిష్ట ఢ్వం-ధ్వం ॥౧౦ ఆశాసిష్యత॥ -

కర్మణి—౧ ఆశాస్యతే॥౫ ఆశాస్యతాం॥ ౬ ఆశాస్యత॥ ౭ ఆశాస్యేత॥ ౯ ఆశాసితి విశేషః॥ శేషంకర్తృలకారవత్॥

ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సన్ యఙ్ యఙ్లుక్షు తిఙ్కృతాః సర్వం ఖాదతివత్ పు ౨-౨౩, ౨-౨౪॥ సని, అశిశాసిషత ఇత్యాద్యాత్మనేపదం విశేషః॥

కేవలాత్కృత్సు—ఆశాసితవ్యం, ఆశాసనీయం- ఆశాస్యం। ఆశాసితః, ఆశాసితవాన్, ఆశాసానః. ఆశాసిష్యమాణః, ఆశాసితుం ఆశాసితం- ఆశాసనం, ఆశాస్య, ఆశాసమాశాసం-ఆశాస్యాశాస్య, ఆస్యాద్యుపూర్వత్వం ప్రాయికం. తేన నమోవాకం ప్రశాస్మహే ఇత్యాదిసిద్ధమ్

శిజి, అవ్యక్తే శబ్దే- అకర్మకః, సేట్ - ఆత్మనేపదీ

౧ శిఙ్క్తే, శింజాతే- శింజతే, శిఙ్క్షే- శింజాథే, శిఙ్గ్ధ్వే-శింజే- శింజ్వహే, శింజ్మహే॥ ౨ శిశింజే॥ ౩ శింజితా॥ సే. వా॥ ౪ శింజిష్యతే॥ ౫ శిఙ్క్తాం, శింజాతాం- శింజతాం, శిఙ్క్ష్వ, శింజాథాం శిఙ్గ్ధ్వం-శింజై శింజావహై, శింజామహై॥ ౬ అశిఙ్క్త- అశింజాతాం- అశింజత- అశిఙ్క్థాః- అశింజాథాం- అశిఙ్గ్ధ్వం- అశింజి- అశింజ్వహి- అశింజ్మహి ౭ శింజీత- శింజీయాతాం॥ ౮ శింజిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అశింజిష్ట,ఢ్వం-ధ్వం ౧౦ అశింజిష్యత॥

ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు సన్ యఙ్ యఙ్లుక్షు తిఙ్కృతాః సర్వం క్లిందతివత్॥ ౨౦౪—౨౦౫ పు॥

సని, శిశింజిషత ఇత్యాద్యాత్మనేపదం విశేషః

కేవలాత్కృత్సు శింజితవ్యం, శింజనీయం, శింజ్యం- శింజితః, శింజితవాన్, శింజానః, శింజిష్యమాణః- శింజితుం, శింజితం, శింజనం, శింజిత్వా- అశింజ్య, శింజంశింజం- శింజిత్వాశింజిత్వా...............

శ్రీ ఇతి హలంతాత్మనేపదినః శ్రీ

అథ వావాపుభయపదినః—తత్రాజంతాః

ఊర్ణుఞ్- ఆచ్ఛాదనే। సకర్మకః॥ సేట్, ఉభయపదీ

హలాదౌ పితి సార్వధాతుకే ఊర్ణోతేర్విభాషేతి వా వృద్ధిః—౧ ఊర్ణౌతి, ఊర్ణోతి-ఊర్ణుతః, ఊర్ణువంతి-ఊర్ణౌషి. ఊర్ణోషి-ఊర్ణుథః, ఊర్ణుథ-ఊర్ణౌమి-ఊర్ణోమి-ఊర్ణువః-ఊర్ణుమః-ఊర్ణుతే- ఊర్ణువాతే, ఊర్ణువతే- ఊర్ణుషే, ఊర్ణువాథే, ఊర్ణుధ్వే-ఊర్ణువే, ఊర్ణువహే- ఊర్ణుమహే- ఊర్ణోతే రామ్నేతి వాచ్యమితి నిషేధాన్నామ్ । నందరాస్సంయోగాదయ ఇతి నిషేధాన్నశబ్దస్య ద్విత్వం ౨ ఊర్ణునావ, ఊర్ణునవతుః, ఊర్ణునువుః, విభాషోర్ణోరితీడాదిప్రత్యయస్య వా ఙిత్త్వం॥ ఊర్ణునువిథ- ఊర్ణునవిథ- ఊర్ణునావ; ఊర్ణునవ, ఊర్ణునువివ, ఊర్ణునువిమ, ఊర్ణునువే- ఊర్ణునువాతే, ఊర్ణునువిషే, ఊర్ణునువిఢ్వే, ధ్వే- ఊర్ణునువివహే- ఊర్ణునువిమహే॥ ౩ ఊర్ణువితా(సి-సే, హే) ఊర్ణవితా- సి।సే।హే- ఊర్ణవిష్యతి-తే॥ ఊర్ణువిష్యతి-తే॥ ౪ ఊర్ణౌతు- ఊర్ణోతు- ఊర్ణుతాత్, ఊర్ణుహి- ఊర్ణవాని, ఊర్ణుతాం, ఊర్ణుష్వ-ఊర్ణవై, గుణోఽపృక్త ఇతి వృద్ధేరపవాదో గుణః॥ ౫ ఔర్ణోత్- ఔర్ణుతాం- ఔర్ణోః- ఔర్ణవం, ఔర్ణుత- ఔర్ణువాతాం, ఔర్ణువి, ఙిచ్చ పిన్నేతి భాష్యాన్న వృద్ధిః॥ ౬ ఊర్ణుయాత్, ఊర్ణువీత - ఊర్ణువీయాతాం॥ ౭ ఊర్ణూయాత్ - ఊర్ణూయాస్తాం- ఊర్ణువిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ఊర్ణవిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౮ ఇడాదిప్రత్యయస్య ఙిత్త్వపక్షే॥ ఔర్ణువీత్। ఔర్ణువిష్టాం। ఇడాదౌ సిజిపరస్మైపదే ఊర్ణోతేర్విభాషేతి వృద్ధిపక్షే॥ ఔర్ణావీత్। ఔర్ణావిష్టాం। వృద్ధ్యభావే గుణః। ఔర్ణవీత్। ఔర్ణవిష్టాం॥ ఔర్ణువిష్ట- ఔర్ణువిషాతాం॥ ఢ్వం, ధ్వం॥ ఔర్ణవిష్ట। ఔర్ణవిషాతాం ఢ్వం, ధ్వం, ౧౦ ఔర్ణువిష్యత్-త॥ ఔర్ణవిష్యత్।త॥

కర్మణి—౧ ఊర్ణూయతే॥ ౨ ఊర్ణునువే - ఊర్ణునువిషే। ఇత్యాది ॥ ౩ ఊర్ణావితా (సే- షే) ఊర్ణువితా (సే, షే) ఊర్ణవితా(సే-షే) ౪ ఊర్ణావిష్యతే। ఊర్ణవిష్యతే। ఊర్ణువిష్యతే॥ ౫ ఊర్ణూయతాం॥ ౬ ఔర్ణూయత॥ ౭ ఊర్ణూయేత॥ ౮ ఔర్ణావిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ఔర్ణువిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ఔర్ణవిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౯ ఔర్ణావి- ఔర్ణావిషాతాం, ఢ్వం,ధ్వం॥ ఔర్ణవిషాతాం (ఢ్వం,ధ్వం) ఔర్ణువిషాతాం(ఢ్వం.ధ్వం) ౧౦ ఔర్ణావిష్యత॥ ఔర్ణువిష్యత. ఔర్ణవిష్యత ॥

ణ్యన్తకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు చ ఊర్ణావయతి; తే ॥ చఙి॥ ఔర్ణునవత్, త ॥ ఊర్ణావ్యతఇత్యాదిఊర్ణావయితవ్యమిత్యాదిచసవతివత్॥ ౧౦౪-౧౦౫ పు ॥సని సనీవంతర్ధేత్యాదినా సనఇడ్వా ॥ ఊర్ణునూషతి,తే॥ ఊర్ణునువిషతి-తే॥ ఊర్ణునవిషతి,తే॥ ఇతి త్రైరూప్యం కృత్స్వపి సర్వత్రోన్నేయం॥ సూచిసూత్రిమూత్ర్యట్యర్త్యశూర్ణోతిభ్యోయఙ్వక్తవ్యఇతియఙి ॥ ఊర్ణోనూయతే, ఇత్యాదితదంతాత్కృత్స్వపి । ఊర్ణోనూయితవ్యమిత్యాది । యఙ్లుకి ॥ ఊర్ణోనవీతి। ఊర్ణోనోతి। ఊర్ణోనోతి। ఊర్ణోనుతః। ఊర్ణోనువతీత్యాది ॥ తదంతాత్కృత్స్వపి ఊర్ణోనవితవ్యమిత్యాది॥

కేవలాత్కృత్సు। ఊర్ణవితవ్యం, ఊర్ణువితవ్యం, ఊర్ణవనీయం, ఊర్ణవ్యం, ఊర్ణావ్యం, ఊర్ణుతః, ఊర్ణుతవాన్, ఊర్ణువన్, ఊర్ణువతీ, ఊర్ణువానః, ఊర్ణవిష్యన్, ఊర్ణవిష్యతీ, ఊర్ణవిష్యన్తీ। ఊర్ణావిష్యమాణః, ఊర్ణువిష్యన్, ఊర్ణువిష్యతీ, ఊర్ణువిష్యంతీ, ఊర్ణువిష్యమాణః, ఊర్ణువితుం, ఊర్ణవితుం, ఊర్ణుతం, ఊర్ణవనం, ఊర్ణువిత్వా, ఊర్ణవిత్వా, ప్రోర్ణుత్య, ఊర్ణావమూర్ణావం, ఊర్ణువిత్వోర్ణువిత్వా। ఊర్ణవిత్వోర్ణవిత్వా॥

ధాతురూపప్రకాశికాయాం ష్టుఞ్ ధాతుః

ష్టుఞ్॥ స్తుతౌ॥ సకర్మకః। అనిట్, ఉభయపదీ

తురుస్తుశమ్యమ ఇత్యాదినా హలాదెస్సార్వధాతుకస్య తిఙఈడ్వా ౧ స్తవీతి, స్తౌతి, స్తువీతః, స్తుతః, స్తువంతి, స్తవీషి, స్తౌషి, స్తువీథః। స్తుథః, స్తువీథ। స్తుథ। స్తవీమి। స్తౌమి। స్తువీవః। స్తువః। స్తువీమః। స్తుమః। స్తుతే। స్తువీతే, స్తువాతే, స్తువతే॥ స్తుషే। స్తువీషే। స్తువాథే। స్తుధ్వే। స్తువీధ్వే స్తువే। స్తువహే। స్తువీవహే। స్తుమహే। స్తువీమహే॥ ౨ తుష్టావ, తుష్టువతుః తుష్టోథ- క్రాదినియమాన్నేట్। తుష్టువథుః। తుష్టావ। తుష్టవ। తుష్టువ। తుష్టుమ। తుష్టువే, తుష్టువాతే॥ తుష్టుషే। తుష్టుఢ్వే। తుష్టువహే-తుష్టుమహే॥ ౩ స్తోతా(సి, సే-హే) ౪ స్తోష్యతి, తే॥ ౫ స్తవీతు। స్తౌతు। స్తువీతాత్ స్తుతాత్, స్తుతాం, స్తువీతాం, స్తువంతు। స్తుహి, స్తువీహి। స్తువీతాత్, స్తుతాత్। స్తువీతం। స్తుతం। స్తువీత। స్తుత। స్తవాని। స్తవావ। స్తవామ। స్తుతాం। స్తువీతాం। స్తువాతాం। స్తువతాం। స్తువీష్వ। స్తుష్వ। స్తువాథాం। స్తువీధ్వం। స్తుధ్వం। స్తవై। స్తవావహై। స్తవామహై॥ ౬ అస్తావీత్। అస్తౌత్। అస్తుతాం। అస్తువీతాం। అస్తువన్। అస్తావీః। అస్తౌః అస్తుతం, అస్తువీతం। అస్తుత। అస్తువీత। అస్తవం। అస్తువీవ। అస్తువ। అస్తువీమ। అస్తుమ। అస్తువీత। అస్తుత। అస్తువాతాం। అస్తువత। అస్తువీథాః। అస్తుథాః। అస్తువాథాం। అస్తువీధ్వం। అస్తుధ్వం। అస్తువి। అస్తువీవహి। అస్తువహి। అస్తువీమహి అస్తుమహి,॥ ౭ స్తువీయాత్। స్తువీయాతాం స్తువీయుః। స్తుయాత్। స్తుయాతాం। స్తుయుః। స్తువీత। స్తువీయాతాం। స్తువీరన్॥ ౮ స్తూయాత్। స్తూయాస్తాం। స్తోషీష్ట స్తోషీయాస్తాం (ఢ్వం. స్తుసుధూఞ్భ్య ఇతీట్॥ ౯ అస్తావీత్। అస్తావిష్టాం। అస్తావిషుః। అస్తోష్ట। అస్తోషాతాం (ఢ్వం) ౧౦ అస్తోష్యత్, త॥

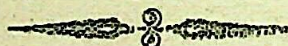
కర్మణి—౧. స్తూయతే॥ ౨ తుష్టువే। తుష్టుషే। తుష్టుఢ్వే। తుష్టువహే। తుష్టుమహే॥ ౩ స్తావితా॥ స్తోతా॥ ౪ స్తావిష్యతే॥ స్తోష్యతే॥ ౫ స్తూయతాం॥ ౬ అస్తూయత॥ ౭ స్తూయేత॥ ౮ స్తావిషీష్ట (ఢ్వం

ధ్వం) స్తోషీష్ట। ధ్వం ॥ ౯ అస్తావి॥ అస్తావిషాతాం ॥ ధ్వం। ధ్వం ॥ అ
స్తోషాతాం(ధ్వం) ౧౦ అస్తావిష్యత-అస్తోష్యత ॥

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్ప్రత్యయ్సుచసవతిసల్ ॥ ౧౦౪-౧౦౫॥చ
జి। అతుష్టవల్ -త॥

సని। స్తావిణ్యారేవేత్యకేష్టత్వా । తుష్టూషతి-తే॥ ఇత్యాది । కృ
త్స్వపి తుష్టూషితవ్యమిత్యాది । యఙి, తోష్టూయతే, తోష్టూయిత
వ్యమిత్యాది ॥ యఙ్లుకి। తోష్టవీతి- తోష్టోతి- తోష్టువీతః, తోష్టుతః
తోష్టువతీత్యాది । తోష్టవితవ్యమిత్యాదిచ। కేవలాత్కృత్సు ॥

స్తావ్యః- స్తవనీయః। స్తుత్యః। అవశ్యస్తుత్యః । ఏతిస్తుశాస్వృదృ
జుషః క్యబితిక్యప్ । పునఃక్యబుక్తిఃపరస్యాపి ణ్యతో బాధనార్థా ॥
వాసరూపవిధినాయడపి । స్తవ్యః । స్తుతః। స్తుతవాన్। స్తువన్। స్తు
వతీ। స్తువానః। స్తోష్యన్। స్తోష్యతీ। స్తోష్యంతీ। స్తోష్యమాణః । స్తో
తుం। స్తుతం। స్తవనం। స్తుత్వా। ప్రస్తుత్య। స్తావంస్తావం।స్తుత్వాస్తుత్వా

బ్రూఞ్ - వ్యక్తాయాంవాచి, సకర్మకః-సేట్, పచ్యాదేశ
స్త్వనిట్ ఉభయపదీ

బ్రువఃపంచానామాదితఆహోబ్రువఇత్యాదితః పఞ్చానాంణలాద
యః పంచవా । బ్రువశ్చాహాదేశః॥ ౧ ఆహ। ఆహతుః। ఆహుః। ఆ
త్థ। ఆహథుః। పక్షే॥ బ్రవీతి। బ్రూతః। బ్రువంతి । బ్రవీషి । బ్రూథః ।
బ్రూథ। బ్రవీమి। బ్రూవః। బ్రూమః। బ్రూతే। బ్రువాతే। బ్రువతే ॥
బ్రూషే- బ్రువాథే। బ్రూధ్వే। బ్రువే। బ్రూవహే।బ్రూమహే॥ఆర్ధ
ధాతుకే బ్రువో వచిరితి వచ్యాదేశః ॥ ౨ ఉవాచ। ఊచతుః। ఉవచిథ
ఉవక్థ। ఉవాచ। ఉవచ। ఊచివ। ఊచిమ। ఊచే। ఊచాతే। ఊచిషే।ఊ
చిధ్వే। ఊచివహే॥ ఊచిమహే॥ 3 వక్తా॥ సి-సే-హే॥౪ వక్ష్యతి,తే।
౫ బ్రవీతు। బ్రూతాత్। బ్రూహి। బ్రవాణి । బ్రూతాం। బ్రువాతాం ।

బ్రూష్వ| బ్రవై| బ్రవావహై||౬ అబ్రవీత్|| అబ్రూతాం| అబ్రూత అబ్రువాతాం| అబ్రువి| అబ్రూవహి|| ౭ బ్రూయాత్| బ్రూయాతాం| బ్రువీత- బ్రువీయాతాం|| ౮ ఉచ్యాత్| ఉచ్యాస్తాం| వక్షీష్ట| వక్షీయాస్తాం| వక్తా||౯ అస్యతివక్తిఖ్యాతిభ్యోఙ్| వచ ఉమిత్యుమ్| అవోచత్| అవోచతాం| అవోచత| అవోచేతాం || ౧౦ అవక్ష్యత్| త ||

కర్మణి—౧ ఉచ్యతే|| ఊచే| ఊచిషే| ౩. వక్తా| సే- హే|| ౪ వక్ష్యతే || ౫ ఉచ్యతాం|| ౬ ఔచ్యత|| ౭ ఉచ్యేత|| ౮ వక్షీష్ట(ష్వం)౯. అవాచి- అవక్షాతాం|| ౧౦ అవక్ష్యత| అస్యకర్మణః కర్తృత్వవివక్షాయాం ణిశ్రింథిగ్రంథిబ్రూఞాత్మనేపదాకర్మకాణాముపసంఖ్యానమితి యక్చిణోః ప్రతిషేధే | బ్రూఞ్కేవలస్యైవ| అవోచత||

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సుచవాచయతి|తే|| ఇత్యాదిగా దయతివత్ || ౨౨౯, ౨౩౯ పు||

సని- తదంతాత్కృత్సుచ వివక్షతి-తే|| ఇత్యాది-వివక్షితవ్యమిత్యాదిచ గదతివత్| యఙి-వావచ్యతఇత్యాది, యఙ్లుకాపహారేవిషయత్వాసంభవేన వచ్యాదేశాప్రవృత్తేర్యఙ్లుకి|| బోబ్రవీతి| బోబ్రోతి-బోబ్రూతః- బోబ్రువతీత్యాది |కృత్సుబోబ్రవితవ్యమిత్యాదిచ||

కేవలాత్కృత్సు- వక్తవ్యం|వదనీయం|ప్రబ్రూతఇతిప్రవచనీయః|భద్యగేయప్రవచనీయేత్యాదినా కర్తర్యనీయర్ ప్రత్యయాంతోనిపాత్యతే అశబ్దసంజ్ఞాయాం| వాచ్యం| శబ్దసంజ్ఞాయాంతువచోఽశబ్దసంజ్ఞాయామితి కుత్వేవాక్యం|| ఉక్తిః| ఉక్తవాన్| బ్రువన్| బ్రువతీ| బ్రువాణః వక్ష్యన్- వక్ష్యంతీ| వక్ష్యతీ| వక్ష్యమాణః| వక్తుం| ఉక్తం- వచనం|ఉక్త్వా| ప్రోచ్య| వాచంవాచం| ఉక్త్వోక్త్వా||..................

—ఇత్యజంతా ఉభయపదినః, అథహలంతాః—

దిహ, ఉపచయే। అకర్మకః। అనిట్। ఉభయపదీ

౧ దేగ్ధి- దిగ్ధః, దిహంతి। ధేక్షి- దిగ్ధః- దిగ్ధ। దేహ్మి।దిహ్వః।దిహ్మః దిగ్ధే। దిహాతే। దిహతే- ధక్షే, దిహాథే- ధిగ్ధ్వే। దిహే- దిహ్వహే। దిహ్మహే॥ ౨ దిదేహ। దిదిహతుః। దిదేహిథ। దిదిహివ। దిదిహే। దిదిహాతే। దిదిహిషే॥ దిదిహిఢ్వే॥ దిదిహిధ్వే। దిదిహివహే॥ ౩ దెగ్ధా (సి, సే, హే) ౪ ధేక్ష్యతి।తే ॥ ౫ దేగ్ధు- దిగ్ధాత్। దిగ్ధి। దిగ్ధాత్। దెహాని। దిగ్ధాం। దిహాతాం। దిహతాం। ధిక్ష్వ- దిహాథాం, ధిగ్ధ్వం, దేహై దేహావహై॥ ౬ అధేక్। అదిగ్ధాం। అదిహన్। అధేక్ - అదెహం, అదిగ్ధ। అదిహాతాం, అదిహత- అదిగ్ధాః- అధిగ్ధ్వం- అదిహి ॥ ౭ దిహ్యాత్- దిహ్యాతాం, దిహీత- దిహీయాతాం॥ ౮ దిహ్యాత్, దిహ్యాస్తాం ధిక్షీష్ట। ధిక్షీయాస్తాం - ౯ అధిక్షత్, అధిక్షతాం। అదిగ్ధ। అధిక్షత- అధిక్షాతాం-అధిక్షన్త, లుగ్వాదుహేత్యాదినావం క్సైతజేక్సస్యలుగ్వా అదిగ్ధాః; అధిక్షథాః, అధిక్షాథాం అధిగ్ధ్వం। అధిక్షధ్వం। అధిక్షి। అధిక్ష్వహి- అధిక్షావహి, అధిక్ష్మహి, అధిక్షామహి। ౧౦ అధేక్ష్యత్,త।

కర్మణి—౧దిహ్యతే॥ ౫ దిహ్యతాం॥ ౬ అదిహ్యత॥ ౭ దిహ్యేత ౯ అదేహీతి విశేషః। శేషంకర్తృలకారస్యాత్మనేపదరూపవత్॥

ణౌకర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్స యజేయఙ్లుకిచతిఙ్కృత్సు సర్వం మేహతివత్॥

సని- దిధిక్షతి,తే॥ ఇత్యాత్మనేపదిరూపమపి విశేషః శేషంప్రాగ్వత్ ॥ 3౨౮॥3౨౯ పు॥

కేవలాత్కృత్సు॥ దెగ్ధవ్యం, దేహనీయం, దేహ్యం. దిగ్ధః- దిగ్ధవాన్, దిహన్। దిహంతీ। దిహానః, ధేక్ష్యన్, ధక్ష్యతీ, ధెక్ష్యంతీ- ధక్ష్యమాణః। దెగ్ధుం। దిగ్ధం। దేహనం। దిగ్ధ్వా। ప్రదిహ్య - దేహం దేహం. దిగ్ధ్వాదిగ్ధ్వా

ద్విష్మః- ద్విట్టే- ద్విషాతే- ద్విషతే- ద్విక్షే। ద్విషాథే। ద్విడ్ఢ్వే॥ ద్విషే ద్విష్వహే, ద్విష్మహే ॥ ౨ దిద్వేష, దిద్విషతుః- దిద్వేషిథ- దిద్విషివ, దిద్విషే, దిద్విషాతే- దిద్విషిషే, దిద్విషిఢ్వే, దిద్విషివహే, ౩ ద్వేష్టా(సి, సే, హే) ౪ ద్వేక్ష్యతి, తే॥ ౫ ద్వేష్టు - ద్విష్టాత్, ద్విష్టాం- ద్విషంతు- ద్విడ్ఢి, ద్వేషాణి ॥ ౬ అద్వేట్, అద్విష్టాం, అద్విషుః- అద్విషన్- ద్విషశ్చేతి లఙో ఝేర్జుస్వా॥ అద్వేట్, అద్విష్టం, అద్వేషం, అద్విష్వ- అద్విష్ట- అద్విషాతాం- అద్విడ్ఢ్వం, అద్విషి ॥ ౭ ద్విష్యాత్- ద్విష్యాతాం- ద్విషీత- ద్విషీయాతాం ॥ ౮ ద్విష్యాత్ - ద్విష్యాస్తాం, ద్విక్షీష్ట, ద్విక్షీయాస్తాం(ధ్వం) ౯ అద్విక్షత్- అద్విక్షతాం- అద్విక్షత, అద్విక్షాతాం- అద్విక్షంత॥ ౧౦ అద్వేక్ష్యత్, త॥

కర్మణి—౧ ద్విష్యతే॥ ౫ ద్విష్యతాం॥ ౬ అద్విష్యత॥ ౭ ద్విక్షీష్ట॥ ౯ అద్వేషీతి విశేషః। శేషం ప్రాగుక్తాత్మనేపదరూపవత్॥ ణ్యంతాదిలిఙ్గ్యంతరూపాణి మేహతివదనుసంధేయాని ౩౬౭, ౩౭౯ పు ॥

సని పక్షే దిద్విక్షత ఇత్యాత్మనేపదం విశేషః ॥ కేవలాత్కృతః ॥ ద్వేష్టవ్యః, ద్వేషణీయః, ద్వేష్యః, ద్విష్టః- ద్విష్టవాన్ ॥ ద్విషన్, ద్విషతీ, ద్విషాణః- ద్వేక్ష్యన్- ద్వేక్ష్యతీ, ద్వేక్ష్యంతీ - ద్వేక్ష్యమాణా, ద్వేష్టుం- ద్విష్టం, ద్వేషణం- ద్విష్ట్వా- విద్విష్య, ద్వేషం ద్వేషం, ద్విష్ట్వా ద్విష్ట్వా ॥

దుహ, ప్రపూరణే, ప్రపూరణం దోహనం, సకర్మకః-
అనిట్, ఉభయపదీ.

౧ దోగ్ధి, దుగ్ధః, దుహంతి, ధోక్షి, దుగ్ధః - దుగ్ధ- దోహ్మి, దుహ్వః, దుహ్మః, దుగ్ధే, దుహాతే- దుహతే, ధుక్షే, దుహాథే, ధుగ్ధ్వే దుహే, దుహ్వహే, దుహ్మహే ॥ ౨ దుదోహ, దుదుహతుః, దుదోహిథ- దుదుహివ, దుదుహే- దుదుహిషే, దుదుహిఢ్వే (ధ్వే) దు

దుహానహే॥ ౩ దోగ్ధా (సి-సే-హే) ౪ ధోక్ష్యతి, తే॥ ౫ దోగ్ధు, దుగ్ధాత్-దుగ్ధి-దుగ్ధాత్ దోహాని॥ ౬ అధోక్- అదుగ్ధాం-అదుహన్, అధోక్ (గ్) అదుగ్ధం, అదోహం, అదుగ్ధ- అదుహాతాం, అదుగ్ధాః, అదుహి॥ ౭ దుహ్యాత్, దుహ్యాతాం- దుహీత- దుహీయాతాం॥ ౮ దుహ్యాత్। దుహ్యాస్తాం- ధుక్షీష్ట, ధుక్షీయాస్తాం ॥ ౯ అధుక్షత్, అధుక్షతాం, అదుగ్ధ, అధుక్షత- అధుక్షాతాం, అధుక్షంత- అదుగ్ధాః, అధుక్షథాః, అధుగ్ధ్వం, అధుక్షధ్వం- అధుక్ష్వహి, అధుక్షావహి-అధుక్ష్మహి, అధుక్షామహి లుగ్వాదుహేత్యాదినాక్సస్యలుగ్వా॥ ౧౦ అధోక్ష్యత్। త॥

కర్మణి—౧ దుహ్యతే॥ ౫ దుహ్యతాం॥ ౬ అదుహ్యత॥ ౭ దుహ్యేత ॥ ౯ అదోహీతి విశేషః । శేషం కర్తృలకారస్యాత్మనే పదవత్ అస్మాత్సకర్మకాత్కర్మకర్తరి నదుహస్నునమాం యక్చిణావితి నయక్ శప్ । లుక్ - గౌః పయోదుగ్ధే స్వయమేవ । దుహేరనేన యక ఏవ నిషేధః । చిణ్తుదుహశ్చేతి వికల్పిష్యతే । అదోహి, అదుగ్ధ- అధుక్షత॥

ణ్యంతాదిషు సర్వం మేహతివత్ ౩౭౭॥౩౭౯ పు ॥సని, పక్షేదుధుక్షత ఇత్యాద్యాత్మనేపదం విశేషః

కేవలాత్కృత్సు। దోగ్ధవ్యం, దోహనీయం, దుహ్యం, దోహ్యం శంసిదుహిగుహిభ్యో వేతి కాశికావచనాత్పక్షే క్యప్- దుగ్ధం. దుగ్ధవాన్ దుహన్, దుహతీ, దుహానః, ధోక్ష్యన్- ధోక్ష్యతీ - ధోక్ష్యంతీ- ధోక్ష్యమాణః- దోగ్ధుం, దుగ్ధం, దోహనం, దుగ్ధ్వా - ప్రదుహ్య- దోహం దోహం, దుగ్ధ్వా దుగ్ధ్వా॥

లిహ, ఆస్వాదనే। సకర్మకః। అనిట్॥ ఉభయపదీ

౧ లేఢి, లీఢః, లిహంతి, లేక్షి, లీఢః, లీఢ- లేహ్మి, లిహ్వః, లిహ్మః, లీఢే, లిహాతే, లిహతే, లిక్షే, లిహాథే, లీఢ్వే, లిహే, లిహ్వ

హే, లిహ్వహే॥ ౨ లిలేహ, లిలిహతుః, లిలేహిథ, లిలిహివ-లిలిహే లిలిహాతే, లిలిహిషే, లిలిహిఢ్వే।ధ్వే, లిలిహివహే॥ ౩ లేఢా (సి, సే, హే) ౪ లేక్ష్యతి, తే॥ ౫ లేఢు, లీఢాత్, లీఢాం, లిహంతు, లీఢి, లీఢాత్, లేహాని, లీఢాం- లిహాతాం, లిక్ష్వ, లిహాథాం, లీఢ్వం - లేహై॥ ౬ అలేట్, అలీఢాం, అలిహన్- అలేట్, అలీఢం, అలేహం, అలీఢ, అలిహాతాం- అలిహత, అలీఢాః, అలీఢ్వం, అలిహి ॥ ౭ లిహ్యాత్- లిహ్యాతాం, లిహేత, లిహీయాతాం- ౮ లిహ్యాత్, లిహ్యాస్తాం లిక్షీష్ట, లిక్షీయాస్తాం, (ఢ్వం) ౯ అలిక్షత్, అలిక్షతాం, అలీఢ- అలిక్షత, అలిక్షాతాం, అలిక్షంత, లుగ్వాదుహేతివాలుక్, అలీఢాః, అలిక్షథాః, అలిక్షాథాం, అలీఢ్వం, అలిక్షధ్వం, అలిక్షి। అలిక్ష్వహి, అలిక్షావహి, అలిక్ష్మహి, అలిక్షామహి॥ ౧౦ అలేక్ష్యత్, త ॥

కర్మణి—౧ లిహ్యతే॥ ౫ లిహ్యతాం॥ ౬ అలిహ్యత॥ ౭ లిహ్యేత॥ ౯ అలేహీతి విశేషః ॥ శేషం కర్తృలకారస్యాత్మనేపదవత్॥ ణ్యంతాదిషు సర్వం మోహతివత్॥ సన్యాత్మనేపదం విశేషః ॥

కేవలాత్కృత్సు, లేఢవ్యం, లేహనీయం, లేహ్యం, లీఢః, లీఢవాన్, లిహన్, లిహతీ, లిహానః, లేక్ష్యన్; లేక్ష్యతీ, లేక్ష్యంతీ॥ లేక్ష్యమాణః, లేఢుం, లీఢం, లేహనం, లీఢ్వా, ఆలిహ్య, లేహం లేహం, లీఢ్వాలీఢ్వా॥ ఇత్యుభయపదినః

ఇతి లుగ్వికరణా అదాదయః

అథ జుహోత్యాదౌ పరస్మైపదినస్తత్రాజంతేష్వాదంతాః

గా-స్తుతౌ, ఛాందసోఽయం, సకర్మకః। అనిట్, పరస్మైపదీ కర్తరివిహితస్య శపో జుహోత్యాదిభ్యః శ్లురితి శ్లుః, శ్లావితి ద్విత్వం జగాతి, జగీతః, జగతి, జగాసి- జగీథః, జగీథ, జగామి, జగీవః

జగిమః ॥ ౫ జిగాతు, జిగీతాత్, జిగీతాం, జిగతు, జిగీహి, జిగీతాత్, జిగీతం, జిగీత, జిగాని- జిగావ, జిగామ ॥ ౬ అజిగాత్, అజిగీతాం అజిగుః, అజిగాః, అజిగీతం, అజిగీత, అజిగాం, అజిగీవ, అజిగీమ ౭జిగీయాత్, జిగీయాతాం, జిగీయుః॥ శేషకర్తృలకారే కర్మణిణ్యం తాదిషుచ సర్వత్ర తజ్జహాతేర్గాయతివత్ ॥ ౧౩౦॥౧౩౭పు ॥

కేవలాత్కృత్సు శతరి, జిగత్ । జిగతౌ- జిగతః,జిగతీ।ఇతివిశేషః

ఓ,హాక్,త్యాగే, సకర్మకః॥ అనిట్,పరస్మైపదీ

జహాతేశ్చేతి హలాదౌక్ఙిత్యార్ధధాతుకే ఇత్వంవా । ఇత్వాభావఈహల్యఘోరితీత్వం॥

౧ జహాతి,-జహితః, జహీతః, జహతి, జహాసి- జహిథః - జహీథః- జహిథ- జహీథ, జహామి- జహివః- జహీవః, జహిమః॥ జహీమః ౨ జహౌ- జహతుః- జహిథ- జహాథ- జహివ ॥ ౩ హాతా(సి) ౪ హాస్యతి ॥ ౬ జహాతు- జహితాత్- జహీతాత్- జహితాం. జహీతాం - జహతు; ఆదహావిత్వాత్వం ॥ చాదిదీతౌచ ॥ జహాహి- జహిహి- జహీహి- జహితాత్- జహీతాత్- జహితం - జహీతం- జహిత - జహీత- జహాని- జహావ- జహామ ॥ ౬ అజహాత్- అజహితాం- అజహీతాం ॥ సిజభ్యస్తేతి ఝేర్జుస్ ॥ అజహుః- అజహాః- అజహితం. అజహీతం- అజహిత- అజహీత- అజహాం. అజహివ. అజహీవ- అజహిమ - అజహీమ-లోపోయిత్యాల్లోపః ॥ ౭ జహ్యాత్. జహ్యాతాం. జహ్యుః- ఏర్లిఙీత్యేత్వం ॥ ౮ హేయాత్- హేయాస్తాం ॥ ౯ అహాసీత్; అహాసిష్టాం ॥ ౧౦ అహాస్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిజహితే॥ వ్యతిజహీతే - వ్యతిజహాతే- వ్యతిజహతే- వ్యతిజహిషే- వ్యతిజహీషే- వ్యతిజహిధ్వే-వ్యతిజహీధ్వే వ్యతిజహివహే- వ్యతిజహీవహే- వ్యతిజహిమహే- వ్యతిజహీమహే-

౨ వ్యతిజహే, వ్యతిజహాతే - వ్యతిజహిషే, వ్యతిజహిఢ్వే(ధ్వే) వ్యతిజహి(హీ)వహే॥౩ వ్యతిహాతా(సే. హే)౪ వ్యతిహాస్యతే ॥ ౫ వ్యతిజహి-(హీ) తాం- వ్యతిజహాతాం- వ్యతిజహతాం॥ వ్యతిజహి(హీ)ష్వ. వ్యతిజహాథాం- వ్యతిజహి(హీ)ధ్వం- వ్యతిజహై॥ ౬ వ్యత్యజహి(హీ)త ॥ వ్యత్యజహాతాం, వ్యత్యజహత, వ్యత్యజహి(హీ)థాః॥ వ్యత్యజహాథాం వ్యత్యజహి(హీ)ధ్వం। వ్యత్యజహి- వ్యజహి(హీ)వహి। వ్యత్యజహి(హీ) మహి ॥ ౭ వ్యతిజహీత - వ్యతిజహీయాతాం । వ్యతిజహీరన్ ॥ ౮ వ్యతిహాసీష్ట (ధ్వం) ౯ వ్యత్యహాస్త - వ్యత్యహాసాతాం॥ ౧౦ వ్యత్యహాస్యత ॥

కర్మణి ॥ ఘుమాస్థేతీత్వే—౧ హీయతే॥ ౨ జహే।హాయితా।సే,హే ॥హాతా, సే,హే॥౪హాయిష్యతే॥హాస్యతే॥౫హీయతాం॥౬అహీయత॥ ౭ హీయేత॥ హాయిషీష్ట(ఢ్వంధ్వం) హాసీష్ట,ధ్వం॥ ౯ అహాయి।అహాయిషాతాం (ఢ్వం-ధ్వం) అహాసాతాం(ధ్వం) ౧౦ అహాయిష్యత।అహాస్యత ణ్యంతాదిషు సర్వంగాయతివత్ ॥ ౧౩౧-౧౩౨ పు ॥ యఙి॥ జహీయతే

కేవలాత్కృత్సు॥ హాతవ్యః। హానీయః। హేయః । ఓదితశ్చేతి నిష్ఠానత్వం- హీనః। హీనవాన్ ॥ జహత్, జహతౌ- జహతః-జహతీ- హాస్యన్- హాస్యతీ- హాస్యంతీ। హాతుం। హీనం- హానం-జహాతేశ్చ క్త్వితిహిభావః- హిత్వా- ప్రహాయ। విహాయ- హాయంహాయం- హిత్వాహిత్వా ॥

కి॥జ్ఞానే॥ ఛాందసోఽయం। సకర్మకః॥అనిట్॥ప-ది।

౧ చికేతి- చికితః- చిక్యతి । చికేషి- చికిథః- చికిథ- చికేమి- చికివః- చికిమః ॥ ౨ చికేతు, చికితాత్- చికితాం- చిక్యతు, చికిహి - చికితాత్- చికితం, చికిత- చికయాని॥ ౬ అచికేత్ - అచికితాం- అచికయుః; అచికేః- అచికితం। అచికిత। అచికయం- అచికివ। అచికిమ ॥౭ చికియాత్, చికియాతాం. చికియుః, లిడాద్యార్ధధాతుకే కర్మణి

ణ్యన్తాదిషు తిజికృతిచజయతినత్ ॥ ౭౪-౭౭౫॥

కేవలాచ్ఛతరి। చికృత్ ॥ చికృతౌ। చికృతః। చికృతి। ఇతి విశేషః॥

ఞిభీ॥ భయే॥ అకర్మకః॥ అనిట్॥ పరస్మైపదీ

హలాదౌక్ఙితిసార్వధాతుకేభియోఽన్యతరస్యామితీత్వం వా— ౧ బిభేతి। బిభితః। బిభీతః। బిభ్యతి, బిభేషి, బిభి(భీ)థః, బిభి (భీ) థ, బిభేమి - బిభి(భీ)వః - బిభి(భీ)మః ॥ ౨ భీహ్రీభృహువాం శ్లువచ్చేతి లిట్యామిబిభయాంచకార (బభూవ) ఆస ॥ బిభాయ- బిభ్యతుః, బిభయిథ, బిభేథ, బిభాయ - బిభయ- బిభ్యివ ॥ ౩ భేతాసి ॥ ౪ భేష్యతి ॥ ౫ బిభేతు, బిభి(భీ)తాత్। బిభి(భీ)తాం, బిభ్యతు, బిభి(భీ)హి - బిభి(భీ)తాత్, బిభి(భీ)తం, బిభి(భీ)త, బిభయాని ॥ ౬ అబిభేత్। అబిభి(భీ)తాం, అబిభయుః, అబిభేః, అబిభి(భీ)తం - అబిభి(భీ)త। అబిభయం - అబిభి(భీ)వ, అబిభి (భీ)మ ॥ ౭ బిభియాత్, బిభియాతాం - బిభియుః - బిభీయాత్-బిభీయాతాం। బిభీయుః॥ ౮ భీయాత్।భీయాస్తాం॥ ౯ అభైషీత్। అభైష్టాం॥ ౧౦ అభేష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే— ౧ వ్యతిబిభి(భీ)తే, వ్యతిబిభ్యాతే, వ్యతిబిభ్యతే- వ్యతిబిభి(భీ)షే, వ్యతిబిభ్యాథే,వ్యతిబిభి(భీ)ధ్వే, వ్యతిబిభ్యే। వ్యతిబిభి(భీ)వహే- వ్యతిబిభి(భీ)మహే ॥ ౨ వ్యతిబిభయాంచక్రే। బభూవ- ఆస॥ వ్యతిబిభ్యే। వ్యతిబిభ్యిషే। వ్యతిబిభ్యిఢ్వే।ధ్వే ॥ వ్యతిబిభ్యివహే, వ్యతిబిభ్యిమహే॥ ౩ వ్యతిభేతా॥సే,హే॥ ౪ వ్యతిభేష్యతే ౫ వ్యతిబిభి(భీ)తాం। వ్యతిబిభ్యాతాం, వ్యతిబిభ్యతాం-వ్యతిబిభి(భీ)ష్వ। వ్యతిబిభ్యాథాం, వ్యతిబిభి(భీ)ధ్వం, వ్యతిబిభయై। వ్యతిబిభయావహై ॥ ౬ వ్యత్యబిభి(భీ)త, వ్యత్యబిభ్యాతాం, వ్యత్యబిభ్యత - వ్యత్యబిభి(భీ)థాః- వ్యత్యబిభ్యాథాం, వ్యత్యబిభి(భీ)ధ్వం। వ్యత్యబిభ్యి।

వ్యత్యబిభి(భీ)వహి- వ్యత్యబిభి(భీ)మహి ॥ ౭ వ్యతిబభీత - వ్యతిబిభీయాతాం, వ్యత్యబిభీరన్ ॥ ౮ వ్యతిభేషీష్ట(ఢ్వం) ౯ వ్యత్యభేష్ట। వ్యత్యభేషాతాం(ఢ్వం) ౧౦ వ్యత్యభేష్యత॥

భావే—౧ భీయతే॥ ౨ బిభయాంచక్రే। బభూవే॥ ఆసే॥ బిభ్యే॥ ౩ భాయితా। భేతా॥ ౪ భాయిష్యతే, భేష్యతే ॥ ౫ భీయతాం॥ ౬ అభీయత॥ ౭ భీయేత॥ ౮ భాయిషీష్ట. భేషీష్ట ॥ ౯ అభాయి। ౧౦ అభాయిష్యత, అభేష్యత ॥

ణౌ ప్రయోజకాద్భయే గమ్యే బిభేతేర్హ్రౌ తుభయ ఇత్యాత్వం వా ॥ ఆత్వపక్షే పుగాగమః । భీస్మ్యోర్హేతుభయ ఇత్యాత్మనేపదం । ముండో భాపయతే । భాపయాంచక్రే ఇత్యాది ॥ చఙి, అబీభపత, భియో హేతుభయే షుగిత్యత్ర భీ ఈ ఇతి ఈకారప్రశ్లేషాదాత్వాభావపక్షే ప్రయోజకాద్భయే గమ్యే షుగాగమః, తదాపి భీస్మ్యోర్హేతుభయ ఇత్యాత్మనేపదం । భీషయతే। భీషయాంచక్రే॥ ఇత్యాది ॥ చఙి, అబీభిషత । ప్రయోజకాదన్యతో భయే గమ్యే నాత్వషుగాగమౌ । తదానీం ద్వైతి పదద్వయం, భాయయతి, తే॥ భాయయాంచకార ॥ చక్రే ఇత్యాది ॥ బిభ్యేః కర్మణి ణ్యాసిజాదిషు తథా కృత్స్వపి రూపభేదా జయత్యాదిషు బహుధోదాహృతదృష్టాంతేనోన్నేయాః । సని- బిభీషతి - బిభీషితవ్యమిత్యాది ॥ యఙి॥ బేభీయతే- బేభీయాంచక్రే ॥ కృత్సు బేభీయితవ్యమిత్యాది ॥ యఙ్లుకి॥ బేభయీతి, బేభేతి- బేభితః। బేభీతః బేభ్యతీత్యాదికృత్సు బేభయితవ్యమిత్యాది జయతివత్॥ ౮౭,౮౮ పు ॥

కేవలాత్కృత్సు, భేతవ్యం, భయనీయం, భేయం - భీతః - భీతవాన్, బిభ్యత్, బిభ్యతౌ- బిభ్యతః. బిభ్యతీ, భేష్యన్- భేష్యతీ, భేష్యంతీ, భేతుం- భీతం. భయనం, భీత్వా- విభీయ। భాయంభాయం భీత్వాభీత్వా ॥

హ్రీ, లజ్జాయాం॥ అకర్మకః॥అనిట్-పరస్మైపదీ

౧ జిహ్రేతి. జిహ్రీతః- జిహ్రియతి, జిహ్రేషి, జిహ్రీథః- జిహ్రీథ జిహ్రేమి, జిహ్రీవః- జిహ్రీమః, భీహ్రీభృహువాంశ్లువచ్చేత్యామ్వా ౨ జిహ్రయాంచకార॥ బభూవ॥ ఆస ॥ జిహ్రాయ - జిహ్రియతుః - జిహ్రియిథ- జిహ్రేథ, జిహ్రాయ(హ్రయ), జిహ్రియివ, జిహ్రియిమ ॥ ౩ హ్రేతా। సి॥ ౪ హ్రేష్యతి॥ ౫ జిహ్రేతు, జిహ్రీతాత్। జిహ్రీతాం॥ జిహ్రియతు- జిహ్రీహి- జిహ్రీతాత్, జిహ్రీతం। జిహ్రీత, జిహ్రయాణి। జిహ్రయావ- జిహ్రయామ ॥ ౬ అజిహ్రేత్, అజిహ్రీతాం। అజిహ్రయుః, అజహ్రేః, అజిహ్రీతం । అజిహ్రీత । అజిహ్రయం, అజిహ్రీవ ॥ అజిహ్రీమ ॥ ౭ జిహ్రీయాత్ ।జిహ్రీయాతాం, జిహ్రీయుః ౮ హ్రీయాత్-హ్రీయాస్తాం।హ్రీయాసుః ॥ ౯ అహ్రైషీత్ - అహ్రైష్టాం। అహ్రైషుః॥ ౧౦ అహ్రేష్యత్॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిజిహ్రీతే- వ్యతిజిహ్రియాతే - వ్యతిజిహ్రియతే- వ్యతిజిహ్రీషే। వ్యతిజిహ్రియాథే,వ్యతిజిహ్రీధ్వే- వ్యతిజిహ్రియే।వ్యతిజిహ్రీవహే, వ్యతిజిహ్రీమహే ॥ ౨ వ్యతిజిహ్రయాంచక్రే ॥ బభూవ ॥ ఆస॥ వ్యతిజిహ్రియే॥ వ్యతిజిహ్రియిషే।ధ్వే-ఢ్వే।వ్యతిజిహ్రియివహే ॥ ౩ వ్యతిహ్రేతా- సే, హే॥ ౪వ్యతిహ్రేష్యతే॥౫వ్యతిజిహ్రీతాం। వ్యతిజిహ్రియాతాం। వ్యతిజిహ్రియతాం।వ్యతిజిహ్రీష్వ। వ్యతిజిహ్రియాథాం-వ్యతిజిహ్రీధ్వం । వ్యతిజిహ్రయై। వ్యతిజిహ్రయావహై। వ్యతిజిహ్రయామహై ॥ ౬ వ్యత్యజిహ్రీత । వ్యత్యజిహ్రియాతాం। వ్యత్యజిహ్రియత।వ్యత్యజిహ్రీథాః। వ్యత్యజిహ్రియాథాం।వ్యత్యజిహ్రీధ్వం, వ్యత్యజిహ్రియి। వ్యత్యజిహ్రీవహి।వ్యత్యజిహ్రీమహి॥౭ వ్యతిజిహ్రీయీత, వ్యతిజిహ్రీయీయాతాం। వ్యతిజిహ్రీయీరన్, వ్యతిజిహ్రీయీథాః। వ్యతిజిహ్రీయీయాథాం।వ్యతిజిహ్రీయీధ్వం ॥ వ్యతిజిహ్రీయీయ। వ్యతిజిహ్రీయీవహి।వ్యతిహ్రీయీమహి॥ ౮ వ్యతి

హ్రేషీష్ట(ఢ్వం) ౯ వ్యత్యహ్రేష్ట (ఢ్వం) ౧౦ వ్యత్యహ్రేష్యత ॥

భావె—౧ హ్రీయతె ॥ ౨ జిహ్రియాంచక్రే । బభూవే॥ ఆసే జిహ్రియే ॥ 3 హ్రాయితా, హ్రేతా॥ ౪ హ్రాయిష్యతె, హ్రేష్యతె॥ ౫ హ్రీయతాం ॥ ౬ అహ్రీయత ॥ ౭ హ్రీయేత ॥ ౮ హ్రాయిషీష్ట హ్రేషీష్ట ॥ ౯ అహ్రాయి॥ ౧౦ అహ్రాయిష్యత, అహ్రేష్యత॥

ణావర్తిః హ్రీత్యాదినా పుకిపుగం తెతి గుణె హ్రేపయతి-తె॥ఇత్యాది ॥ చఙి, అజిహ్రిపత్-త ॥ కర్మణి ॥ హ్రేప్యత ఇత్యాది । కృత్సు హ్రేపయితవ్యమిత్యాదిచ॥ సని-జిహ్రీషతి,జిహ్రీషితవ్యమిత్యాది ॥యఙి॥ జేహ్రీయతె, జేహ్రీయితవ్యమిత్యాది॥ యఙ్లుకి ॥ జేహ్రయీతి-జేహ్రేతి । జెహ్రీతః, జెహ్రియతీత్యాది జెహ్రయితవ్యం- జేహ్రయణీయం- ఇత్యాదిచ జయతివత్ ౮౭-౮౮ పు ॥ యఙ్లుకి ॥ నిష్ఠాయాన్తు జెహ్రియితః- జెహ్రియితవాన్॥ జేహ్రియత్ - జెహ్రియతా- జెహ్రియతః జెహ్రియతీతి విశేషః ॥ కెవలాత్కృత్సు॥

హ్రేతవ్యం, హ్రయణీయం, హ్రేయం- హ్రాయః- హ్రీతః, నుదవిదోందత్రాఘ్రాహ్రీభ్యోఽన్యతరస్యామితి నిష్ఠాతస్యనో వా । హ్రీణవాన్, హ్రీతవాన్, జిహ్రియత్, జహ్రియతా, జిహ్రియత ః॥ జిహ్రియతీ, హ్రేష్యన్- హ్రేష్యతీ, హ్రేష్యంతీ, హ్రేతుం, హ్రీతిః, హ్రీణం, హ్రీత్వా, ప్రహ్రీయ-హ్రాయఃప్రహ్రాయం । హ్రీత్వాహ్రీత్వా

హు-దానాదనయోః, ఆదానేచేత్యేకే,ప్రీణనేఽపీతిభాష్యం। దానంచేహప్రక్షేపః- సచవైధే ఆధారే హవిషస్త్యేతి స్వభావాల్లభ్యతె ॥ సకర్మకః- అనిట్, పరస్మైపదీ

౧ జుహోతి, జుహుతః, జుహ్వతి, జుహోషి- జుహుథః, జుహుథ- జుహోమి- జుహువః- జుహుమః ॥ ౨ జుహవాంచకార- బభూవ॥ఆస జుహావ. జుహువతుః- జుహవిథ- జుహోథ, జుహ(హు)వ - జుహువిమ,

జుహువిమ॥ ౩ హోతా-సి॥ ౪ హోష్యతి ॥ ౫ జుహోతు- జుహుతాత్ జుహుతాం- జుహ్వతు, జుహుధి, జుహుతాత్, జుహుతం, జుహుత, జుహవాని- జుహవావ, జుహవామ॥ ౬ అజుహోత్, అజుహుతాం- అజుహవుః, అజుహోః, అజుహుతం, అజుహుత- అజుహవం, అజుహువ- అజుహుమ ॥ ౭ జుహుయాత్, జుహుయాతాం, జుహుయుః॥ ౮ హూయాత్, హూయాస్తాం॥ ౯ అహౌషీత్ ॥ ౧౦ అహోష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిజుహుతే, వ్యతిజుహ్వాతే, వ్యతిజుహ్వతే- వ్యతిజుహుషే, వ్యతిజుహ్వాథే, వ్యతిజుహుధ్వే, వ్యతిజుహ్వే- వ్యతిజుహువహే, వ్యతిజుహుమహే ॥ ౨ వ్యతిజుహవాంచక్రే, బభూవ॥ ఆస ॥ వ్యతిజుహువే, వ్యతిజుహువాతే- వ్యతిజుహువిషే- వ్యతిజుహువిధ్వే॥ ఢ్వే॥ వ్యతిజుహువే, వ్యతిజుహువివహే, వ్యతిజుహువిమహే ॥ ౩ వ్యతిహోతా॥ సే, హే॥ ౪ వ్యతిహోష్యతే ॥ ౫ వ్యతిజుహుతాం- వ్యతిజుహ్వాతాం, వ్యతిజుహుష్వ - వ్యతిజుహవై, ౬ వ్యత్యజుహుత- వ్యత్యజుహ్వాతాం, వ్యత్యజుహ్వత, వ్యత్యజుహుథాః, వ్యత్యజుహ్వాథాం, వ్యత్యజుహుధ్వం, వ్యత్యజుహ్వి. వ్యత్యజుహువహి, వ్యత్యజుహుమహి ॥ ౭ వ్యతిజుహ్వీత, వ్యతిజుహ్వీయాతాం, వ్యతిజుహ్వీరన్ ౮ వ్యతిహోషీష్ట, వ్యతిహోషీయాస్తాం ధ్వం,॥ ౯ వ్యత్యహోష్ట, వ్యత్యహోషాతాం, ఢ్వం- ౧౦ వ్యత్యహోష్యత॥

కర్మణి—౧ హూయతే॥ ౨ జుహవాంచక్రే ॥ బభూవే, ఆసే ॥ జుహువే॥ ౩ హావితా, సే, హే॥ హోతా॥ సే- హే॥ ౪ హావిష్యతే॥ హోష్యతే ॥ ౫ హూయతాం॥ ౬ అహూయత ॥ ౭ హూయేత ॥ ౮ హావిషీష్ట- ఢ్వం, ధ్వం॥ హోషీష్ట-ధ్వం,॥ అహావి - అహావిషాతాం॥(ఢ్వం, ధ్వం) అహోషాతాం(ఢ్వం) ౧౦ అహావిష్యత, అహోష్యత ॥

ణౌకర్తృకర్మణోస్తదంతాత్ప్రత్యన్న సన్యఙ్యఙ్లుక్షు తిఙ్ప్రత్యోశ్చ సర్వం సపటివత్ ౧౮౪.౧౮౫ పు ॥

కేవలాత్కృత్సు॥ హోతవ్యం, హవనీయం- హవ్యం-హావ్యం- హుతః- హుతవాన్, జుహ్వత్, జుహ్వతౌ, జుహ్వతః- జుహ్వతీ- హోష్యన్, హోష్యతీ, హోష్యన్తీ, హోతుం, హుతం, హవనం, హుత్వా, ఆహుత్య, హావం,హానం, హుత్వాహుత్వా॥

ఋ, గతౌ। సకర్మకః। అనిట్। పరస్మైపదీ

బహుళం ఛందసీతీత్వవిధానాదయం భాషాయామపి॥

౧ ఇయర్తి, ఇయృతః- ఇయ్రతి, ఇయర్షి, ఇయృథః, ఇయృథ ఇయర్మి, ఇయృవః- ఇయృమః॥ ౨ ఆర, ఆరతుః, ఆరుః, ఋచ్ఛత్యృతామితి గుణః। ఇడత్త్యర్తివ్యయతీనామితి నిత్యమిట్॥ ఆరిథ, ఆరివ, ఆరిమ॥ ౩ అర్తాసి॥ ౪ అరిష్యతి॥ ౫ ఇయర్తు - ఇయృతాత్- ఇయృతాం, ఇయ్రతు, ఇయృహి, ఇయృతాత్, ఇయృతం, ఇయృత-ఇయరాణి, ఇయరావ- ఇయరామ॥ ౬ ఐయః- ఐయృతాం-ఐయరుః ఐయః, ఐయృతం- ఐయృత- ఐయరం, ఐయృవ- ఐయృమ॥ ౭ ఇయృయాత్ - ఇయృయాతాం। ఇయృయుః। గుణోఽర్తీతి గుణః॥ ౮ అర్యాత్; అర్యాస్తాం, సర్తిశాస్త్యర్తిభ్యశ్చేత్యఙ్॥ ఋదృశోఽఙీతి గుణః। ఆరత్, ఆరతాం- ఆరన్॥ ౧౦ ఆరిష్యత్॥

గత్యర్థత్వాత్కర్మవ్యతిహారే నతఙ్॥ సంపూర్వాదస్మాదకర్మకాదర్తిశ్రుదృశిభ్యశ్చేతి వక్తవ్యమిత్యాత్మనేపదం॥ ౧ సమియృతే సమియ్రాతే, సమియ్రతే। సమియృషే। సమియ్రాథే। సమియృధ్వే। సమియ్రే। సమియృవహే। సమియృమహే। ౨ సమారే। సమారిషే। సమారిధ్వే। ఢ్వే॥ సమారివహే। సమారిమహే। సమర్తాసే, హే॥ ౪ సమరిష్యతే॥ ౫ సమియృతాం। సమియ్రాతాం। సమియ్రతాం। సమియృష్వ। సమియ్రాథాం। సమియృధ్వం। సమియరై, సమియరావహై, సమియరామహై॥ ౬. సమైయృత। సమై

యాతాం- సమైయ్రత, సమైయృథాః, సమైయాథాం, సమైయృధ్వం, సమైయి, సమైయృవహి, సమైయృమహి ॥ ౭ సమియీ్రత సమియీ్రయాతాం। సమియీ్రరన్, సిమియీ్రథాః। సమియీ్రయాథాః। సమియీ్రధ్వం। సమియీ్రయ। సమియీ్రవహి। సమియీ్రమహి ॥ ౮ సమృషీష్ట- సమృషీయాస్తాం- సమృషీరన్, ధ్వం ॥ ౯ సమారత; సమారేతాం, సమారంత, సమారథాః; సమారేథాం, సమారధ్వం, సమారే, సమారావహి, సమారామహి - మాఙ్యోగాదాడభావే ॥ ౧ మాసమరత, మాసమరేతాం, మాసమరంత, మాసమరథాః మాసమరేథాః। మాసమరధ్వం। మాసమరే। మాసరావహి। మాసమరామహి॥ ౧౦ సమరిష్యతే॥

కర్మణిణ్యంతాదిషు సర్వత్రభావాదికబుధాతువత్ ౧౦౭॥ ౧౦౮। ౧౦౯ ॥ కేవలాచ్ఛతరి। ఇయ్రత్- ఇయ్రతౌ। ఇయ్రతః। ఇయ్రతీ। ఇతివిశేషః ॥

ఘృ. క్షరణదీప్త్యోః। క్షరణేసకర్మకః। దీప్తావకర్మకః

అనిట్। పరస్మైపదీ- ఛాందసోఽయం

బహుళంఛందసీతీత్వం॥ ౧ జిఘర్తి। జిఘృతః। జిఘ్రతి। జిఘర్షి। జిఘృథః। జిఘృథ। జిఘర్మి। జిఘృవః। జిఘృమః। ౫ జిఘర్తు। జిఘృతాత్॥ జిఘృహి। జిఘరాణి। ౬ అజిఘః। అజిఘృతాం। అజిఘరుః। అజిఘరం॥ ౭ జిఘృయాత్। జిఘృయాతాం। శేషంభావాదికఘురతివత్ ॥ కర్మవ్యతీహారే ॥

౧ వ్యతిజిఘృతే। వ్యతిజిఘ్రాతే। ౫ వ్యతిజిఘృతాం। వ్యతిజిఘ్రాతాం వ్యతిజిఘృష్వ। వ్యతిజిఘరై ॥ ౬ వ్యత్యజిఘృత। వ్యత్యజిఘ్రాతాం। వ్యత్యజిఘ్రత। వ్యత్యజిఘ్రి॥ ౭ వ్యతిజిఘ్రీత। వ్యతిజిఘ్రీయాతాం। ఇతి విశేషః ॥ శేషంభావాదికఘురతివత్ ॥ కర్మణి। ణ్యంతాదిషు సర్వత్రాపిఘురతివత్ ౧౧౦।౧౧౧।౧౧౨ పు॥

కేవలాచ్ఛతరి। జిఘ్రత్। జిఘ్రతౌ। జిఘ్రతః। జిఘ్రతి। ఇతివిశేషః

పృ। ఇతిపాలనపూరణార్థకో హ్రస్వాంతోఽయమితి కేచిత్

సకర్మకః। అనిట్। పరస్మైపదీ

౧ పిపర్తి। పిపృతః। పిప్రతి। పిపర్షీత్యాదివక్ష్యమాణబిభర్తివత్సర్వం బోధ్యం ॥ ఆత్మనేపదాభావో విశేషః ॥ కర్మవ్యతిహారే జిఘర్తివత్॥

సృ। గతౌ। సకర్మకః అనిట్। పరస్మైపదీ॥ ఛాందసోఽయం

౧ ససర్తి। ససృతః। సస్రతి। ఇత్యాదిసార్వధాతుకే కేవలాచ్ఛతరి చ జిఘర్తివత్। అభ్యాసస్యేత్త్వాభావో విశేషః। అన్యత్ర భ్వాదికసరతివత్ పు ౧౧౩। ౧౧౪। ౧౧౫॥

హృ। ప్రసహ్యకరణే। సకర్మకః। అనిట్। పరస్మైపదీ॥ ఛాందసోఽయం

బహుళంఛందసీతీత్త్వం। జిహర్తి। జిహృతః। జిహ్రతీత్యాదిజిఘర్తివత్॥

పౄ-పాలనపూరణయోః॥ సకర్మకః। సేట్-పరస్మైపదీ

అర్తిపిపర్త్యోశ్చేత్యభ్యాసస్యేత్త్వం ॥ ౧ పిపర్తి। ఉదోష్ఠ్యపూర్వస్యేత్యుత్త్వం। పిపూర్తః। పిపురతి। పిపర్షి। పిపూర్థః। పిపూర్థ। పిపర్మి। పిపూర్వః। పిపూర్మః। కితిలిటిఋచ్ఛత్యౄతామితి గుణప్రాప్తే శౄదౄప్రాం హ్రస్వోవేతిహ్రస్వపక్షే యణ్। అన్యదాఋచ్ఛత్యౄతామితిగుణః॥ ౨ పపార। పప్రతుః। పపరతుః। పప్రుః। పపరుః। అలిటీత్యుక్తేర్న దీర్ఘః। పపరిథ। పప్రథుః। పపరథుః। పప్ర। పపర। పపార। పపర। పప్రివ। పపరివ। పప్రిమ। పపరిమ। వౄతో వేతీటో వా దీర్ఘః॥ ౩ పరితా, సి॥ పరీతా। సి॥ ౪ పరిష్యతి। పరీష్యతి॥ ౫ పిపర్తు। పిపూర్తాత్। పిపూర్తాం। పిపురతు। పిపూ

ర్షి। పిపూర్తాత్। పిపూర్తం। పిపూర్త। పిపరాణి। పిపరావ। పిపరామ। ౬ అపిపః। అపిపూర్తాం। అపిపరుః। అపిపః। అపిపూర్తం। అపిపూర్త। అపిపరం। అపిపూర్వ। అపిపూర్మ ॥ ౭ పిపూర్యాత్। పిపూర్యాస్తాం॥ ౮ పూర్యాత్। పూర్యాస్తాం ॥ ౯ అపారీత్। అపారిష్టాం॥ ౧౦ అపరిష్యత్, అపరీష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిపిపూర్తే। వ్యతిపిపురాతే। వ్యతిపిపురతే। వ్యతిపిపూర్షే। వ్యతిపిపురాథే। వ్యతిపిపూర్ధ్వే। వ్యతిపిపురే। వ్యతిపిపూర్వహే। వ్యతిపిపూర్మహే॥ ౨ వ్యతిపపరే। వ్యతిపపరాతే। వ్యతిపపరిరే। వ్యతిపపరిషే। వ్యతిపపరాథే। వ్యతిపపరిఢ్వే।ధ్వే॥ వ్యతిపపరే। వ్యతిపపరివహే। వ్యతిపపరిమహే॥ ౩ వ్యతిపరితా। సే-హే॥ వ్యతిపరీతా। సే। హే॥ ౪ వ్యతిపరిష్యతే। వ్యతిపరీష్యతే॥ ౫ వ్యతిపిపూర్తాం। వ్యతిపిపురాతాం। వ్యతిపిపురతాం। వ్యతిపిపూర్ష్వ। వ్యతిపిపురాథాం। వ్యతిపిపూర్ధ్వం। వ్యతిపిపరై। వ్యతిపిపరావహై। వ్యతిపిపరామహై॥ ౬ వ్యత్యపిపూర్త। వ్యత్యపిపురాతాం। వ్యత్యపిపురత। వ్యత్యపిపూర్థాః। వ్యత్యపిపురాథాం। వ్యత్యపిపూర్ధ్వం। వ్యత్యపిపురి। వ్యత్యపిపూర్వహి। వ్యత్యపిపూర్మహి॥ ౭ వ్యతిపిపురీత। వ్యతిపిపురీయాతాం। వ్యతిపిపురీరన్। వ్యతిపిపురీథాః। వ్యతిపిపురీయాథాం వ్యతిపిపురీధ్వం। వ్యతిపిపురీయ। వ్యతిపిపురీవహి। వ్యతిపిపురీమహి॥ ౮ వ్యతిపరిషీష్ట। వ్యతిపరిషీయాస్తాం (ధ్వం-ఢ్వం) నలిఙీతీటో దీర్ఘప్రతిషేధః। లిఙ్సిచోరాత్మనేపదేష్వితీటో వైకల్పికత్వాదిడభావే। ఉశ్చేతి కిత్త్వాన్న గుణః। వ్యతిపూర్షీష్ట। వ్యతిపూర్షీయాస్తాం వ్యతిపూర్షీరన్। ధ్వం। ౯ వ్యత్యపరిష్ట। వ్యత్యపరిషాతాం(ధ్వం-ఢ్వం) వ్యత్యపరీష్ట। వ్యత్యపరీషాతాం (ధ్వం॥ఢ్వం) వ్యత్యపూర్ష్ట। వ్యత్యపూర్షాతాం (ధ్వం) వ్యత్యపరిష్యత। వ్యత్యపరీష్యత॥

కర్మణి ॥ ౧ పూర్యతే॥ ౨ పపరే॥ పపరిషే, పపరిఢ్వే।ధ్వే॥ ప

పరివహే, పపరిమహే॥ ౩ పారితా ॥ సే, హే ॥ పరితా॥సే,హే॥ పరితా॥సే-హే॥ ౪ పారిష్యతే,పరిష్యతే, పరీష్యతే॥ పూరయితా, అపూర్యత ॥ ౭ పూర్యేత॥ ౮ పారిషీష్ట (ధ్వం-ధ్వం) పరిషీష్ట (ధ్వం) ధ్వం,పూర్షీష్ట(ధ్వం)॥౯ అపారి,అపారిషాతాం(ధ్వం,ధ్వం)అపరిషాతాం (ధ్వం-ధ్వం) అపరీషాతాం(ధ్వం-ధ్వం) అపూర్షాతాం (ధ్వం) ౧౦ అపారిష్యత- అపరిష్యత- అపరీష్యత ॥

ణౌకర్తృకకర్మణో స్తదంతాత్కర్తృకర్మణి న్యజ్ యక్ చ్లుక్ క్షుతి జీ కృతిచ సర్వాంతరతివతో । తత్రైత్త్వస్థానేఽత్వో త్త్వమున్నేయం॥౧-౩౩-౧-౨౮- ౧-౪౫ ॥ కేవలాత్కర్తృత్వ ॥

పరితవ్యం- పరీతవ్యం, పరణీయం, పార్యం, ఈష్యకః, కిత్కిత్సిద్ధిప్రషేధః- నధ్యాఖ్యాప్యామూర్ఛమదామితి నిష్ఠానత్వనిషేధః, పూర్తః। పూర్తవాన్, పిపురిషతి- పిపురతో - పిపురతః, పిపురతీ, పరిష్యన్ పరిష్యతీ, పరిష్యంతీ- పరీష్యన్- పరీష్యతీ। పరీష్యంతీ, పరితుం। పరీతుం, పూర్తుం, పరణం, పరిత్వా, పరీత్వా।ఆపూర్య, పారం-పారం పరిత్వా-పరిత్వా- పరీత్వా పరీత్వా॥

ఇతిజుహోత్యాదావజంతాః పరస్మైపదినః ॥

అథహలంతాః॥

జన, జననే- అకర్మకకః,సేట్,పరస్మైపదీ-ఛాందసోఽయం

౧ జజంతి, ఝులాదాక్షి తిజనసనఖనాం సఞ్ఝలోరిత్యాత్వం,అభ్యాదాక్షి తిగమహనేత్యాదినోపధాలోపః- జజాతః, జజ్ఞతి, జజంసి- జజాథః, జజాథ, జజన్మి- జజన్వః, జజన్మః॥ ౨ జజాన, జజ్ఞతురిత్యాదిగచ్ఛతీవత్, జజనిథ, జజ్ఞివ- జజ్ఞిమ ॥ ౩ జనితా-సి ॥ ౪ జనిష్యతి ౫ జజంతు- జజాతాత్, జజాతాం- జజ్ఞతు, జజాహి, జజాతాత్, జజాతం, జజాత- జజనాని, జజనావ, జజనామ॥ ౬ అజజన్ - అజజా

తాం, అజజ్ఞుః, అజజన- అజజాతం, అజజాత, అజజనం, అజజన్వ- అజజన్మ ॥ ౭ జజాయాత్. జజాయాతాం, జజాయుః-జజన్యాత్ । జజన్యాతాం- జజన్యుః॥ జాయాత్, జాయాస్తాం, జన్యాత్, జన్యాస్తాం- యేవిభాషేత్యాత్వంవా ॥ ౯ అజానీత్, అజానిష్టాం - అజనీత్, అజనిష్టాం॥ ౧౦ అజనిష్యత్॥

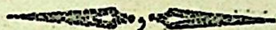
కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిజజాతే- వ్యతిజజ్ఞాతే, వ్యతిజజ్ఞతే, వ్యతిజజాసే- వ్యతిజజ్ఞాథే- వ్యతిజజాధ్వే- వ్యతిజజ్ఞే, వ్యతిజజన్వహే, వ్యతిజజన్మహే ॥ ౨ వ్యతిజజ్ఞే, వ్యతిజజ్ఞాతే- వ్యతిజజ్ఞిరే - ౩ వ్యతిజనితా, సే-హే॥ ౪ వ్యతిజనిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిజజాతాం- వ్యతిజజ్ఞాతాం । వ్యతిజజ్ఞతాం- వ్యతిజజాస్వ । వ్యతిజజ్ఞాథాం, వ్యతిజజాధ్వం - వ్యతిజజనై- వ్యతిజననావహై, వ్యతిజజనామహై॥ ౬ వ్యత్యజజాత- వ్యత్యజజ్ఞాతాం- వ్యత్యజజ్ఞత, వ్యత్యజజాథాః, వ్యత్యజజ్ఞాథాం - వ్యత్యజజాధ్వం, వ్యత్యజజ్ఞి, వ్యత్యజజన్వహి- వ్యత్యజజన్మహి॥ ౭ వ్యతిజజ్ఞీత, వ్యతిజజ్ఞీయాతాం, వ్యతిజజ్ఞీరన్॥ ౮ వ్యతిజనిషీష్ట (ధ్వం) ౯ వ్యత్యజనిః వ్యత్యజనిష్ట (ఢ్వం.ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యజనిష్యత॥

భావే—౧ జాయతే। జన్యతే॥ ౨ జజ్ఞే ॥ ౩ జనితా॥ ౪ జనిష్యతే ౫ జాయతాం- జన్యతాం। ౬ అజాయత। అజన్యత ॥ ౭ జాయేత-జన్యేత ॥ ౮ జనిషీష్ట ॥ ౯ అజని। జనివధ్యోశ్చేతి నవృద్ధిః॥ ౧౦అజనిష్యత

ణౌ ఘటాదౌ ఈదిన్ని దేశాన్మిత్వం । ఉపధావృద్ధిప్రతిషేధే జనయతి, తే॥ ఇత్యాది కర్తృకర్మణో స్తతఃకృత్స్వపినమతివత్ జనివధ్యోశ్చేతి నవృద్ధిః ణ్యంతాత్కర్మణితాస్యాదౌ జనితాజనయితేత్యాది రూపద్వయమేవ ॥ తతశ్చిణ్యప్యజనీత్యేవ । సని - జిజనిషతీత్యాది, యఙిజాజాయతే। జంజన్యతఇత్యాదిరూపద్వయం । యఙ్లుకి, జంజనీతి। జంజంతి। జంజాతః। జంజనతీత్యాది ౨౭౫-౨౭౬, ౨౭౭ పు ॥

కేవలాత్కర్తృత్తుః। జనితవ్యం।జననీయం।జన్యం। జనితః। జనితవాన్

జజ్ఞల్, జజ్ఞతౌ- జజ్ఞతః, జజ్ఞతీ- జనిష్యత్, జనిష్యతీ,జనిష్యంతీ, జనితుం;జనితుం - జననం, జనిత్వా, ప్రజన్య, జనంజనం- జనివధ్యోశ్చే తి నవృద్ధిః జనిత్వా‌జనిత్వా ॥

ధన,ధాన్యే, అకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ.ఛాందసోఽయం ౧దధంతి-దధంతః. దధనతి, దధంసి, దధంథః-దధంథ, దధన్మి, దధన్వః-దధన్మః॥౨ దధాన, దధనతుః| దధనిథ ॥ ౩ధనితా-సి ॥౪ ధనిష్య తి ॥ ౫ దధంతు- దనంతాత్- దధంతాం, దధనతు, దధంహి, దధంతాత్, దధనాని ॥ ౬. అదధన్, అదనంతాం, అదధనుః- అదధన్- అదధంతం,అదధంత॥అదధనం, అదధన్వ- అదధన్మ ॥ ౭ దధన్యాత్, దధన్యాతాం-దధన్యుః ॥ ౮ ధన్యాత్, ధన్యాస్తాం, ధన్యాసుః॥ ౯అధానీత్, అధనీత్॥ ౧౦ అధనిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిదధంతే, వ్యతిదధనాతే- వ్యతిదధంసే వ్యతిదధనాథే- వ్యతిదధన్ధ్వే, వ్యతిదధనే,వ్యతిదధన్వహే - వ్యతిదధన్మహే ॥ ౨ వ్యతిదధనే, వ్యతిదధనాతే ॥ ౩ వ్యతిధనితా-సే,హే॥ ౪ వ్యతిధనిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిదధంతాం- వ్యతిదధనాతాం - వ్యతిదధంస్వ, వ్యతిదధంధ్వం- వ్యతిదధనై ॥ ౬ వ్యత్యదధంత, వ్యత్యదధనాతాం- వ్యత్యదధనత, వ్యత్యదధంథాః- వ్యత్యదధంధ్వం - వ్యత్యదధని- వ్యత్యదధన్వహి॥ ౭ వ్యతిదధనీత, వ్యతిదధనీయాతాం ॥ ౮ వ్యతిధనిషీష్ట(ధ్వం) ౯ వ్యత్యధనిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యధనిష్యత ॥

ణౌకర్తృకర్మణోస్సంచతిజ్యాక్షోరన్యధాకరణార్థకచాలయతి వత్ ౨౨౫ యజిదంధన్యత ఇత్యాది- యఙ్లుకి ॥ దంధనీతి- దంధంతి, దంధాంతః- దంధనీత్యాది॥

కేవలాత్కృత్సు॥ ధనితవ్యం, ధననీయం, ధాన్యం, ధనితం - ధనితవాన్, దధనత్- దధనతౌ. దధనతః- దధనతీ - ధనిష్యన్, ధనిష్య

తి- ధనిష్యంతి, ధనితుం, ధనితం, ధనవం- ధనిత్వా, ప్రధన్య, న ధ్యా- ధానం- ధనిత్వాధనిత్వా ॥

భస. భర్త్సనదీప్త్యోః- భర్త్సనేనకర్మకః - సేట్,
పరస్మైపదీ ఛాందసోఽయం ॥

౧ బభస్తి, ఘసిభసోర్హలిచత్యజాదౌ హలాదౌ చక్ఙిత్యుపధాలోపః- ఝలోఝలీతిసలోపః॥ బబ్ధః- బప్సతి- బభస్సి-బబ్ధః, బబ్ధ బభస్మి-బప్స్వః, బప్స్మః ॥ ౨ బభాస, బభసతుః- బభసుః- బభసిథ, బభసథుః- బభస, బభాస, బభస, బభసివ-బభసిమ ॥ ౩ భసితా॥సి॥ ౪ భసిష్యతి ॥ ౫ బభస్తు- బబ్ధాల్, బబ్ధాం, బప్సతు, బబ్ధి, బబ్ధాల్, బబ్ధం, బబ్ధ- బభసాని- బభసావ, బభసామ ॥ ౬ అబభః, అబబ్ధాం- అబప్సుః, అబభః, అబబ్ధం, అబబ్ధ - అబభసం, అబభస్వ-అబభస్మ ౭ బప్స్యాల్, బప్స్యాతాం, బప్స్యుః ॥ ౮ భస్యాల్- భస్యాస్తాం భస్యాసుః ॥ ౯ అభాసీల్, అభాసిష్టాం - అభసీల్, అభసిష్టాం ॥ ౧౦ అభసిష్యల్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిబబ్ధే- వ్యతిబప్సాతే, వ్యతిబప్సతే, ఝలోఝలీతిసలోపః ॥ వ్యతిబప్సే- వ్యతిబప్సాథే. వ్యతిబబ్ధ్వే, వ్యతిబప్సే, వ్యతిబప్స్వహే- వ్యతిబప్స్మహే ॥ ౨ వ్యతిబప్సే, వ్యతిబప్సాతే, వ్యతిబప్సిరే- వ్యతిబప్సిషే - వ్యతిబప్సాథే - వ్యతిబప్సిధ్వే, వ్యతిబప్సే, వ్యతిబప్సివహే, వ్యతిబప్సిమహే॥ ౩ వ్యతిభసితా-సే సా ౪ వ్యతిభసిష్యతే॥ ౫ వ్యతిబబ్ధాం- వ్యతిబప్సాతాం, వ్యతిబప్సతాం, వ్యతిబప్స్వ- వ్యతిబప్సాథాం- వ్యతిబబ్ధ్వం, వ్యతిబభసై, వ్యతిబభసావహై, వ్యతిబభసామహై ॥ ౬ వ్యత్యబబ్ధ- వ్యత్యబప్సాతాం- వ్యత్యబప్సత, వ్యత్యబబ్ధాః- వ్యత్యబప్సాథాం, వ్యత్యబబ్ధ్వం, వ్యత్యబప్సి- వ్యత్యబప్స్వహి॥ వ్యత్యబప్స్మహి ॥ ౭ వ్యతిబప్సీత- వ్యతిబప్సీ

యాతాం, వ్యతిబప్సీరన్ ॥ ౮ వ్యతిభసిషీష్ట, ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యభసిష్ట- ధ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ వ్యత్యభసిష్యత ॥

కర్మణి—౧ ప్స్యతే- ప్స్యేతే- ప్స్యంతే, ప్స్యసే, ప్స్యేథే, ప్స్యధ్వే- ప్స్యే- ప్స్యావహే, ప్స్యామహే ॥ ౨ బప్సే, బప్సాతే, బప్సిరే- బప్సిషే బప్సాథే, బప్సిధ్వే బప్సే- బప్సివహే, బప్సిమహే ॥ ౩ భసితా, సే, హే ॥ ౪ భసిష్యతే- ౫ ప్స్యతాం, ప్స్యేతాం, ప్స్యంతాం, ప్స్యస్వ - ప్స్యేథాం, ప్స్యధ్వం, ప్స్యై, ప్స్యావహై, ప్స్యామహై ॥ ౬ అప్స్యత, అప్స్యేతాం, అప్స్యంత ॥ ౭ ప్స్యేత, ప్స్యేయాతాం- ప్స్యేరన్ ॥ ౮ భసిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అభాసి, అభసిషాతాం (ధ్వం-ధ్వం) ౧౦ అభసిష్యత ॥

ణ్యాకర్తృకకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచఖాదతివత్ ॥ ౨.౩ పు వని తదంతాత్కృత్సుదగదతివత్ ॥ ౨.౨౭ పు ॥

యఙి, తదంతాత్కృత్సుచ బాప్స్యతే బాప్సాంచక్రే । బాప్సితవ్యమిత్యాది ॥ యఙ్లుకి ॥ బాభసీతి, బాభస్తి- బాబ్ధః- బాప్సతీత్యాది తతఃకృత్సుచ బాప్సితవ్యమిత్యాది ॥

కేవలాత్కృత్సు, భసితవ్యం, భసనీయం- భాస్యం- ప్సాతః, ప్సాతవాన్- బప్సత్, బప్సతౌ, బప్సతః, బప్సతీ, భసిష్యన్- భసిష్యతీ భసిష్యంతీ, భసితుం, ప్సితం, భసనం, భసిత్వా, విభస్య, భాసం భాసం, భసిత్వా భసిత్వా ॥

ధిష, శబ్దే, అకర్మకః. సేట్, పరస్మైపదీ ఛాందసోఽయం

౧ దిధేష్టి, దిధిష్టః- దిధిషతి। దిధేక్షి। దిధిష్ఠః। దిధిష్ఠ। దిధేష్మి। దిధిష్వః, దిధిష్మః ॥ ౨ దిధేష। దిధిషతుః ॥ ౩ ధేషితా ॥ ౪ ధేషిష్యతి ॥ ౫ దిధేష్టు ॥ దిధిష్టాత్ । దిధిష్టాం। దిధిషతు। దిధిడ్ఢి। దిధిష్టాత్ దిధిష్టం- దిధిష్ట, దిధేషాణి, దిధేషావ- దిధేషామ ॥ ౬ అదిధేట్, అ

దిధిష్టాం, అదిధిషుః - అదిధేట్ - అదిధిష్టం, అదిధిష్ట. అదిధేషం - అదిధిష్వ॥ అదిధిష్మ ॥ ౭ దిధిష్యాత్। దిధిష్యాతాం ॥ ౮ ధిష్యాత్ - ధిష్యాస్తాం ॥ ౯ అధేషీత్ - అధేషిష్టాం ॥ ౧౦ అధేషిష్యత్ ॥

హసాదిత్వాన్నకర్మవ్యతీహారేతఙ్ । కర్మాదిషు సర్వం కేటతివత్ ॥ ౫౦౦, ౫౦౧ పు ॥

కేవలాత్ కృత్సు॥ ధిషితవ్యం, ధేషణీయం- ధేష్యం- ధిషితః- ధిషితవాన్- దిధిషత్- దిధిషతౌ- దిధిషతః, దిధిషతీ - ధేషిష్యన్, ధేషిష్యతీ- ధేషిష్యంతీ. ధేషితుం - ధిషితం, ధేషణం ధిషిత్వా- ధిషిత్వా, విధిష్య, ధేషం, ధేషం, ధిషిత్వా ధిషిత్వా. ధేషిత్వా ధేషిత్వా

తుర- త్వరణే—అకర్మకః- సేట్ - పరస్మైపదీ

ఛాందసోఽయం ॥

తుతోర్తి॥ తుతూర్తః। తుతురతి। తుతోర్షి, తుతూర్థః- తుతూర్థ, తుతోర్మి- తుతూర్వః- తుతూర్మః, ౨ తుతోర- తుతురతుః॥ ౩ తోరితా-సి॥ ౪ తోరిష్యతి॥ ౫ తుతోర్తు-తుతూర్తాత్,తుతూర్తాం,తుతురతు- తుతూర్హి. తుతూర్తాత్ - తుతూర్తం -తుతోరాణి॥ ౬ అతుతోః। అతుతూర్తాం। అతుతురుః। అతుతోః । అతుతూర్తం ॥ అతుతూర్త- అతుతోరం।అతుతూర్వ।అతుతూర్మ ॥౭తుతూర్యాత్,తుతూర్యాతాం॥౮ తూర్యాత్। తూర్యాస్తాం ॥ ౯ అతోరీత్॥అతోరిష్టాం ౧౦అతోరిష్యత్॥

కర్మవ్యతీహారే—౧వ్యతితుతూర్తే। వ్యతితుతురాతే । వ్యతితుతురతే। వ్యతితుతూర్షే। వ్యతితుతురాథే। వ్యతితుతూర్ధ్వే। వ్యతితుతురే। వ్యతితుతూర్వహే। వ్యతితుతూర్మహే ॥ వ్యతితుతురే-వ్యతితుతురాతే। వ్యతితుతురిరే।వ్యతితుతురిషే।ధ్వే।ధ్వే॥౩వ్యతితోరితా, సే।హే॥ ౪ వ్యతితోరిష్యతే। ౫ వ్యతితుతూర్తాం। వ్యతితుతురాతాం। వ్యతితు

తురతాం। వ్యతితుతూర్ష్వ। వ్యతితుతురాథాం। వ్యతితుతూర్ధ్వం, వ్యతితుతారై। వ్యతితుతారావహై॥ వ్యతితుతారామహై॥ ౬ వ్యత్యతుతూర్త। వ్యత్యతుతురాతాం। వ్యత్యతుతురత। వ్యత్యతుతూర్థాః। వ్యత్యతుతురాథాం- వ్యత్యతుతూర్ధ్వం॥ వ్యత్యతుతరి। వ్యత్యతుతూర్వహి, వ్యత్యతుతూర్మహి ॥ ౭ వ్యతితుతురీత ॥ వ్యతితుతురీయాతాం-వ్యతితుతురీరన్ ॥ ౮ వ్యతితారిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ వ్యత్యతారిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యతారిష్యత.

భావే—౧ తూర్యతే ॥ ౨ తుతురే ॥ ౩ తారితా ॥ ౪ తారిష్యతే ॥ ౫ తూర్యతాం ॥ ౬ అతూర్యత ॥ ౭ తూర్యేత ॥ ౮ తారిషీష్ట ॥ ౯ అతారి ॥ ౧౦ అతారిష్యత.

ణౌ-కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు సని. తిజ్కృత్సు తోర్ష్ణ కోచ తివల్॥ పు౨౦౮-౨౦౯-౨౧౦ ॥ యజి తిజ్కృత్సుః తాతూర్యతే। తాతురాంచక్రే। తాతురితవ్యమిత్యాది ॥ యఙ్లుకి-తాతురీతి, తాతార్తి, తాతర్త్తః, తాతురతీత్యాది॥ తదంతాత్కృత్సు-తాతారితవ్యమిత్యాదిచ ॥ కేవలాత్కృత్సు-తారితవ్యం, తారణీయం, తార్యం- తురితః తురితవాన్- తుతురత్, తుతురతౌ- తుతురతః ॥ తుతురతీ ॥ తారిష్యన్-తారిష్యతీ-తారిష్యంతీ ॥ తారితుం. తురితం, తారణం, తురిత్వా, తారిత్వా, ప్రతీర్య, తారంతారం, తురిత్వాతురిత్వా, తారిత్వాతారిత్వా ॥ ఇతి జౌహోత్యాదికాః పరస్మైపదినః

అథాత్మనేపదినః

మాఙ్ మానే శబ్దే చ॥ సకర్మకః॥ అనిట్॥ ఆత్మనేపదీ

౧ భృఞామిదిత్యభ్యాసస్యేత్త్వం ॥ మిమీతే-మిమాతే॥ మిమతే ॥ మిమీషే-మిమాథే-మిమీధ్వే । మిమే-మిమీవహే-మిమీమహే ॥ ౨ మమే-మమాతే । మమిషే-మమిధ్వే । మమివహే-మమిమహే ॥ ౩ మా

తా(సే-హే)౪ మాస్యతే ॥ ౫ మిమీతాం-మిమాతాం,మిమతాం ॥మిమీష్వ-మిమాథాం,మిమీధ్వం । మిమై మిమావహై,మిమామహై ॥ ౬ అమిమీత-అమిమాతాం-అమిమత ॥ అమిమీథాః-అమిమాథాం-అమిమీధ్వం ॥ అమిమి-అమిమీవహి-అమిమీమహి ॥ ౭ మిమీత,మిమీయాతాం-మిమీరన్ ॥ ౮ మాసీష్ట,ధ్వం ॥ ౯ అమాస్త- అమాసాతాం ౧౦ అమాస్యత.

కర్మాదిషు సర్వంమీయతివత్ ॥ వృ ౪౧౫॥ కేవలాత్కృత్సు-మాతవ్యం, మానీయం, మేయం, మీయతేऽనేనేతిపాయ్యం మానం, పాయ్యసాంనాయ్యేత్యాదినా ణ్యర్థాత్వాదేఃపత్వంచనిపాత్యతే । ఆతోయుగితియుక్॥ద్యతిస్యతీతీత్త్వం ॥ మితః,మితవాన్ మిమానః,మాస్యమానః, మాతుం, మితం, మానం మిత్వా- నల్యపీతీత్త్వనిషేధః, ప్రమాయ, మాయంమాయం, మిత్వామిత్వా.

ఓ.హాఙ్-గతౌ॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఆత్మనేపదీ

భృఞామిదిత్యభ్యాసస్యేత్త్వం । ఈహల్యఘోరితీత్త్వం ॥ ౧ జిహీతే-జిహాతే-జిహతే । జిహీషే-జిహాథే-జిహీధ్వే । జిహే- జిహీవహే-జిహీమహే ॥ ౨ జహే-జహాతే-జహిరే ॥ జహిష్వే-ధ్వే । జహివహే జహిమహే ॥ ౩ హాతా(సే,హే)౪ హాస్యతే ॥ ౫ జిహీతాం-జిహాతాం జిహతాం ॥ జిహీష్వ-జిహాథాం-జిహీధ్వం॥ జిహై-జిహావహై-జిహామహై ॥ ౬ అజిహీత-అజిహాతాం-అజిహత ॥ అజిహీథాః- అజిహాథాం-అజిహీధ్వం ॥ అజిహి-అజిహీవహి-అజిహీమహి॥ ౭ జిహీత-జిహీయాతాం-జిహీరన్ ॥ ౮ హాసీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అహాస్త-అహాసాతాం॥ ౧౦ అహాస్యత ॥ కర్మాదిషు సర్వంజహాతివత్ ॥ సన్నంతాత్రిజి జిహాసత ఇత్యాత్మనేపదం కృత్సుశానచి, జిహాసమానః, జిహాసిష్యమాణఇతిచ విశేషః ॥ యఙి-జాహాయతే ॥ కేవలాత్కృత్సు- హాతవ్యం,హానీయం,

హేయం, హానం, హానవాన్, ఓదితశ్చేతి నిష్ఠానత్వం ॥ జిహానః॥ ఉజ్జి హానః, హాస్యమానః, హాతుం, హానం, హాత్వా, ప్రహాయ, హాయం హాయం, హాత్వా హాత్వా ॥ ఇతిహా ద్వావేవాత్మనేపదినౌ.

శ్రీ అథోభయపదినః శ్రీ

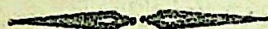
డు-దాఞ్-దానే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ ఉభయపదీ

౧ దదాతి-దత్తః-దదతి । దదాసి-దత్థః-దత్థ ॥ దదామి-దద్వః-దద్మః ॥ దత్తే-దదాతే-దదతే ॥ దత్సే-దదాథే-దద్ధ్వే ॥ దదే-దద్వహే-దద్మహే ॥ ౨ దదౌ-దదతుః ॥ దదిథ,దదాథ-దదివ,దదిమ ॥ దదే-దదాతే-దదిరే ॥ దదిషే,దదిధ్వే ॥ దదివహే-దదిమహే ॥ ౩ దాతా (సి,సే,హే) ౪ దాస్యతి;తే ॥ ౫ దదాతు,దత్తాత్, దత్తాం-దదతు ॥ దేహి-దత్తాత్,దత్తం-దత్త ॥ దదాని-దదావ-దదామ॥ దత్తాం-దదాతాం-దదతాం ॥ దత్స్వ-దదాథాం-దద్ధ్వం॥ దదై-దదావహై-దదామహై ॥ ౬ అదదాత్-అదత్తాం-అదదుః ॥ అదదాః- అదత్తం-అదత్త ॥ అదదాం,అదద్వ-అదద్మ ॥ అదత్త-అదదాతాం,అదదత ॥ అదత్థాః,అదదాథాం,అదద్ధ్వం ॥ అదది,అదద్వహి,అదద్మహి ॥ ౭ దద్యాత్,దద్యాతాం,దద్యుః ॥ దదీత,దదీయాతాం,దదీరన్ ॥ ౮ దేయాత్ దేయాస్తాం ॥ ఏర్లిఙీత్యేత్వం ॥ దాసీష్ట,ధ్వం ॥ ౯ అదాత్, అదాతాం,అదుః ॥ గాతిస్థేతిసిచో లుక్ ॥ అదిత,అదిషాతాం,అదిషత,ధ్వం స్థాఘ్వోరిచ్చేతీదాదేశః సిచః కిత్త్వంచ ॥ ౧౦ అదాస్యత్, త ॥ ముఖవికసనాదన్యత్రార్థే వర్తమానాదాఙ్పూర్వాదస్మాదాఙో దోఽనాస్యవిహరణ ఇత్యకర్తృగేఽపి ఫలఆత్మనేపదం । విద్యామాదత్తే ఆస్యవిహరణార్థే తు ముఖం వ్యాదదాతి ॥ అస్య గ్రహణమవివక్షితం॥ విపాదికాం వ్యాదదాతి । పాదస్ఫోటో విపాదికా ॥ నదీకూలం వ్యాదదాతి, పరాంగకర్మకాన్న నిషేధః। వ్యాదదతే పిపీలికాః పతంగస్య ముఖం ॥ కర్త్రాదిషు సర్వం యచ్ఛతివత్ ॥ ప్ర ౭౧,౭౨,౭౩॥సని, పక్షే ఇ

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

త్సతఇత్యాత్మనేపదంవిశేషః ॥

కేవల కృత్సు, దాతవ్యం, దానీయం, దీయతేఽస్మై దానీ యోవిప్రః ॥ కృత్యల్యుటోబహుళమితిబహుళగ్రహణాత్ జ్ఞాపకాత్సంప్రదానేప్యనీయర్ ॥ దేయం, శిక్షాయాం యచ్ఛతివత్ ॥ శతరి, దదత్, దదతౌ, దదతః ॥ దదతీ, శానచి, దదానః శేషం ప్రాగ్వత్ ॥

౯౩, ధాఞ్, ధారణపోషణయోః॥ దానేఽప్యేకే॥ సకర్మకః॥ అనిట్॥ ఉభ
౧ దధాతి, ధత్తః, దధతి॥ దధాసి, ధత్థః, ధత్థ॥ దధామి, దధ్వః, దధ్మః. ధత్తే దధాతే, దధతే॥ ధత్సే, దధాథే, ధద్ధ్వే॥ దధే, దధ్వహే, దధ్మహే॥ ౨ దధౌ, దధతుః॥ దధిథ, దధాథ, దధివ, దధిమ। దధే. దధాతే-దధిరే॥ ౩ ధాతా(సి, సే, హే) ౪ ధాస్యతి, తే॥ ౫ దధాతు, ధత్తాత్, ధత్తాం, దధతు॥ ధేహి, ధత్తాత్, ధత్తం, ధత్త॥ దధాని, దధావ-దధామ॥ ధత్తాం, దధాతాం, దధతాం॥ ధత్స్వ, దధాతాం, ధద్ధ్వం దధై, దధావహై. దధామహై ॥ ౬ అదధాత్, అదధాతాం, అదధుః ॥ అదధాః, అదధాతం, అదధాత ॥ అదధాం, అదధావ అదధామ ॥ అధత్త, అదధాతాం, అదధత ॥ అధత్థాః, అదధాథాం, అధద్ధ్వం ॥ అదధి, అదధ్వహి, అదధ్మహి ॥ ౭ దధ్యాత్, దధ్యాతాం, దధ్యుః॥ దధీత, దధీయాతాం, దధీరన్ ॥ ౮ ధేయాత్, ధేయాస్తాం ॥ ధాసీష్ట, ధాసీయాస్తాం, ధ్వం ॥ ౯ అధాత్, అధాతాం, అధుః ॥ అధిత, అధిషాతాం అధిషత, ధ్వం ॥ ౧౦ అధాస్యత్-త ॥ కర్త్రాదిషు సర్వం ధయతివత్॥ సనిపక్షే ధిత్సతఇత్యాద్యాత్మనేపదం విశేషః॥ పు ౧-౨౬।౧-౨౭।౧-౨౮ ॥

కేవలాత్కృత్సు॥ ధాతవ్యం। ధానీయం। ధేయం। ధీయతేఽనయా సమిదితి ధాయ్యాబుక్। పాయ్యసాంనాయ్యేత్యాదినా న్యాదంతో నిపాత్యతే। హితః। నిహితః। హితవాన్। నిహితవాన్। దధాతేర్హిరితి హిభావః। దధత్ దధతౌ-దధతః। దధతీ। దధానః। ధాస్యన్-ధాస్యతీ-ధాస్యంతీ। ధాస్యమానః। ధాతుం। హితం। ధానం। హిత్వా। జహాతేశ్చ క్త్వితి హిభావః। ప్రిధాయ। నల్యపీతిత్వనిషేధః। ధాయం ధాయం। హి

తాఽఽహితా౽ ॥ ఘృతనిధాయం నిహితంజలం । ఘృతమివ సురక్షితమిత్యర్థః । ఉపమానేకర్మణిచేతిణముల్, కషాదిత్వాద్యథావిధ్యనుప్రయోగః ॥

డు,భృఞ్, ధారణపోషణయోః॥ సకర్మకః।అనిట్।ఉభయపదీ

భృఞామిదిత్యభ్యాసస్య ఇత్వం—౧ బిభర్తి। బిభృతః। బిభ్రతి। బిభర్షి। బిభృథః। బిభృథ। బిభర్మి। బిభృవః। బిభృమః। బిభృతే । బిభ్రాతే। బిభ్రతే। బిభృషే। బిభ్రాథే। బిభృధ్వే। బిభ్రే। బిభృవహే॥ బిభృమహే ॥ ౨ బభార। బభ్రతుః । బభర్థ। బభృవ। బభృమ । బభ్రే బభ్రాతే॥ బభ్రిరే। బభృషే। బభృఢ్వే। బభృవహే। బభృమహే॥ ౩ భర్తాఽసి, సే, హే ॥ ౪ భరిష్యతి, తే ॥ ౫ బిభర్తు। బిభృతాల్। బిభృతాం బిభ్రతు। బిభృహి। భిభృతాల్; బిభరాణి। బిభృతాం। బిభ్రాతాం । బిభ్రతాం। బిభృష్వ। బిభరై ॥ ౬ అబిభః। అబిభృతాం। అబిభరుః। అబిభః। అబిభృతం। అబిభృత। అబిభరం। అబిభృవ। అబిభృమ॥ అబిభృత అబిభ్రాతాం। అబిభ్రత। అబిభృథాః। అబిభ్రాథాం। అబిభృధ్వం। అబిభ్రి।అబిభృవహి। అబిభృమహి ॥ ౭ బిభృయాల్। బిభృయాతాం । బిభృయుః। బిభ్రీత। బిభ్రీయాతాం। బిభ్రీరన్। ౮ భ్రియాల్ । భ్రియాస్తాం। భృషీష్ట। భృషీయాస్తాం।ధ్వం। ౯ అభార్షీల్। అభార్ష్టాం। అభృత। అభృషాతాం। ౧౦ అభరిష్యల్,త॥

కర్మాదిషు సర్వంహరతివత్ ౧౧౦,౧౧౧,౧౧౨ ॥ సని భరతేః షానిర్దేశాన్నాస్యేడ్వికల్పః। బుభూర్షతి। బుభూర్షతే ఇత్యాదిపదద్వయం విశేషః ॥

కేవలాత్కృత్సు। భర్తవ్యః। భరణీయః। భార్యావధూః। భృతః।భృతవాన్। బిభ్రల్। బిభ్రాణా। బిభ్రతః। బిభ్రతీ। బిభ్రాణః। భరిష్యన్। భరిష్యతీ। భరిష్యంతీ। భర్తుం। భృతం। భరణం। భృత్వా। సంభృత్య।భారంభారం ॥ భృత్వాభృత్వా ॥ —అథహలంతా ఉభయపదినః—

ణిజిర్, శౌచపోషణయోః, సకర్మకః। అనిట్। ఉభయపదీ

ణిజాంత్రయాణాం గుణశ్శ్లావిత్యభ్యాసస్య గుణః। ౧ నేనేక్తి। నేనిక్తః। నేనిజతి। నేనేక్షి। నేనిక్థః। నేనిక్థ। నేనేజ్మి। నేనిజ్వః। నేనిజ్మః। నేనిక్తే। నేనిజాతే। నేనిజతే। నేనిక్షే। నేనిజాథే। నేనిగ్ధ్వే। నేనిజే నేనిజ్వహే। నేనిజ్మహే॥ ౨ నినేజ। నినిజతుః। నినేజిథ। నినిజివ। నినిజిమ। నినిజే। నినిజాతే। నినిజిషే। నినిజిధ్వే। నినిజివహే। నినిజిమహే। 3 నేక్తా,సి,సే।హే॥ ౪ నేక్ష్యతి।తే॥ ౫ నేనేక్తు। నేనిక్తాత్। నేనిక్తాం నేనిజతు। నేనిగ్ధి। నేనిక్తాత్। నాభ్యస్తస్యాచిపితి సార్వధాతుక ఇతి లఘూపధగుణప్రతిషేధః। నేనిజాని। నేనిజావ। నేనిజామ। నేనిక్తాం। నేనిజాతాం। నేనిక్ష్వ। నేనిజై। నేనిజావహై। నేనిజామహై॥ ౬ అనేనేక్। అనేనిక్తాం। అనేనిజుః। అనేనేక్। అనేనిక్తం। అనేనిక్త। అనేనిజం అనేనిజ్వ। అనేనిజ్మ। అనేనిక్త। అనేనిజాతాం। అనేనిజత। అనేనిక్థాః। అనేనిజాథాం। అనేనిగ్ధ్వం। అనేనిజి। అనేనిజ్వహి। అనేనిజ్మహి॥ ౭ నేనిజ్యాత్। నేనిజ్యాతాం। నేనిజ్యుః। నేనిజీత। నేనిజీయాతాం। నేనిజీరన్॥ ౮ నిజ్యాత్। నిజ్యాస్తాం। నిక్షీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అనిజత్। అనిజతాం। అనైక్షీత్। అనైక్తాం। అనిక్త। అనిక్షాతాం। అనిక్షత। ౧౦ అనేక్ష్యత్,త॥

కర్మణి—౧ నిజ్యతే। ౫ నిజ్యతాం॥ ౬ అనిజ్యత॥ ౭ నిజ్యేత॥ ౯ అనేజితి విశేషః। శేషం కర్తృలకారస్యాత్మనేపదవత్॥ ణ్యాకర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు యఙ్యఙ్లుకోస్త్విక్కృతిచ సర్వం కేటతివత్ ౨౦౦ ౨౦౧। సని, నినిక్షతే। నినిక్షతీత్యాది పదద్వయం। కృత్సు నినిక్షితవ్యమిత్యాది॥

కేవలాత్కృత్సు। నేక్తవ్యం। నేజనీయం। నేజ్యం। నిక్తః। నిక్తవాన్। నేనిజత్। నేనిజతౌ। నేనిజతః। నేనిజతీ। నేనిజానః। నేక్ష్యన్। నేక్ష్యతీ। నేక్ష్యంతీ నే- క్ష్యమాణః। నేక్తుం। నిక్తం నేజనం। నిక్త్వా। నిర్ణిజ్య జనేః నేజం। నిక్త్వానిక్త్వా॥

విజిర్, పృథగ్భావే ॥ సకర్మకః॥అనిట్ ఉభయపదీ

వేవేక్తి। వేవిక్తః। వేవిజతి। వేవిక్తే। వేవిజాతే। వేవిజతఇత్యాది సర్వంనెనేక్తివత్॥

విష్ఌ, వ్యాప్తౌ॥ సకర్మకః। అనిట్ ॥ ఉభయపదీ

వేవేష్టి। వేవిష్టః। వేవిషతి। వేవేక్షి। వేవిష్ఠః। వేవిష్ఠ। వేవేష్మి। వేవిష్వః। వేవిష్మః। వేవిష్టే। వేవిషాతే। వేవిషతే। వేవిక్షే। వేవిషాథే। వేవిడ్ఢ్వే। వేవిషే। వేవిష్వహే। వేవిష్మహే॥ ౨ వివేష। వివిషతుః। వివిషిథ। వివిషివ। వివిషిమ। వివిషే। వివిషిషే। వివిషిఢ్వే। వివిషివహే। వివిషిమహే॥ 3 వేష్టా।సి,సే,హే॥ ४ వేక్ష్యతి, తే। ౫ వేవేష్టు। వేవిష్టాత్। వేవిడ్ఢి। వేవిష్టాత్। వేవిషాణి వేవిష్టాం। వేవిషాతాం। వేవిక్ష్వ। వేవిషై। వేవిషావహై। వేవిషామహై॥ ౬ అవేవేట్। అవేవిష్టాం। అవేవిషుః। అవేవేట్। అవేవిష్టం। అవేవిషం। అవేవిష్ట। అవేవిషాతాం। అవేవిషత॥ ౭ వేవిష్యాత్॥ వేవిష్యాతాం॥ వేవిష్యుః। వేవిషీత। వేవిషీయాతాం। వేవిషీరన్॥ ౮ విష్యాత్। విష్యాస్తాం। విక్షీష్ట। విక్షీయాస్తాం।ధ్వం॥ ౯ అవిషత్॥ అవిషతాం। అవిషన్। అవిక్షత॥ అవిక్షాతాం। అవిక్షంత॥ ౧౦ అవేక్ష్యత్,త ॥

కర్మాదిషు సర్వంనెనేక్తివత్॥

కేవలాత్కృత్సు॥వేష్టవ్యం।వేషణీయః। వేష్యం। విష్టః। విష్టవాన్। వేవిషత్।వేవిషతా। వేవిషతః। వేవిషతీ। వేవిషాణః।వేక్ష్యన్। వేక్ష్యతీ। వేక్ష్యంతీ।వేక్ష్యమాణః।వేష్టుం।విష్టం। వేషణం, విష్ట్వా। సంవిష్య, వేషంవేషం- విష్ట్వావిష్ట్వా

ఇత్యుభయపదినః॥ ఇతిజుహోత్యాదయః॥

॥ అథదివాదావజంతాః పరస్మైపదినః ॥

జ్యాష్, ఝ్యాష్, వయోహానౌ ॥ అకర్మకౌ॥
సేటౌ।పరస్మైపదినౌ

దివాదిభ్యశ్శ్యనితిశ్యన్। శపోఽపవాదః। ఋూతఇద్ధాతోరితీత్త్వం॥ హలి చేతిదీర్ఘః ॥ ౧ జీర్యతి। జీర్యతః।జీర్యంతి ।వాజ్యాంభ్రముత్రసాం మిత్యేత్త్వాభ్యాసలోపౌవా॥౨జజ్ఞార।జేరతుః। జజరతుః।జేరుః।జజరుః॥జేరిథ। జజరిథ। ఋలిటీతి నిషేధాన్నేటోదీర్ఘః ॥ వౄతోవేతిటోవాదీర్ఘః॥౩జరీతా, సి।జరితా, సి॥ ౪జరిష్యతి।జరీష్యతి॥౫జీర్యతు।జీర్యతాత్ । జీర్య,జీర్యతాత్ ।జీర్యాణి॥౬అజీర్యత్ ।అజీర్యతాం। ౭జీర్యేత్ ।జీర్యేతాం ! ౮జీర్యాత్ ।జీర్యాస్తాం।జృస్తంభ్వితి ఋజ్ఞాద్వా'ఋదృశోఽజీతి గుణః॥౯ అజరత్ ।అజరతాం। అజరన్। పక్షే॥ అజారీత్ ।సిచిచ పరస్మైపదేష్వితినదీర్ఘః। అజారిష్టాం। అజారిషుః॥ ౧౦ అజరిష్యత్ ।అజరీష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧వ్యతిజీర్యతే॥ ౨ వ్యతిజజ్రే॥ వ్యతిజేరాతే॥ వ్యతిజేరిరే॥ పక్షే॥ వ్యతిజజరే। వ్యతిజజరాతే। వ్యతిజజరిరే। వ్యతిజజరిషే(ధ్వే, ఢ్వే) ౩ వ్యతిజరితా।సే, హే॥ వ్యతిజరీతా॥ సే।హే॥౪ వ్యతిజరిష్యతే। వ్యతిజరీష్యతే॥ ౫ వ్యతిజీర్యతాం। వ్యతిజీర్యస్వ।వ్యతిజీర్యై ॥ ౬ వ్యత్యజీర్యత॥ ౭ వ్యతిజీర్యేత। లిఙ్సిచావాత్మనేపదేష్వితీడ్వా నలిజీతిటోనదీర్ఘః॥ ౮వ్యతిజరిషీష్ట। వ్యతిజరిషీయాస్తాం। వ్యతిజరిషీరన్(ధ్వం-ఢ్వం) ఇడభావేఉశ్చేతికిత్త్వాద్గుణ ఇత్త్వేరపరత్వం । వ్యతిజీర్షీష్ట। వ్యతిజీర్షీయాస్తాం। వ్యతిజీర్షీరన్ (ధ్వం) ౯ వ్యత్యజరిష్ట। వ్యత్యజరిషాతాం। వ్యత్యజరిషత(ఢ్వం।ధ్వం)వ్యత్యజరీష్ట । వ్యత్యజరీషాతాం। వ్యత్యజరీషత(ఢ్వం-ధ్వం) పక్షే, వ్యత్యజీర్ష్ట।వ్యత్యజీర్షాతాం వ్యత్యజీర్షత(ధ్వం)౧౦ వ్యత్యజరిష్యత।వ్యత్యజరీష్యత ॥

భావే—౧జీర్యతే॥ ౨జజ్రే॥ జజరే॥౩జారితా॥జరితా॥జరీతా॥౪జారి

ష్యతే,జరిష్యతే,జరీష్యతే ॥ ౫ జీర్యతాం ॥ ౬ అజీర్యత ॥ ౭ జీర్యే త ॥ ౮ జారిషీష్ట-జరిషీష్ట-జీర్షీష్ట ॥ ౯ అజారి ॥ ౧౦ అజరిష్యత-అ జరీష్యత॥ ణౌ-జనీజ్‌ౄష్‌క్నసురఞ్జో౽మన్తాశ్చేత్యాదినామిత్త్వాద్ధ్రస్వే కర్తృకర్మణోర్ణ్యన్తాత్ ప్రత్యేకం ప్రత్యయాః జరయతి-తే ॥ జర్యతే, జరయితవ్యమిత్యాదిగమయతివత్ ॥పు ౨౩౧,౨౩౨॥ సన్యఙ్యఙ్లుక్షు తదన్తాత్ప్రత్యయాః జిజరిషతి,జిజరీషతి,జిజీర్షతి, జేజీర్యత ఇత్యాదిసర్వం తరతివత్ ॥౨౨౪,౨౨౫॥

కేవలాత్ప్రత్యయాః-జరితవ్యం,జరీతవ్యం,జరణీయం, జార్యం, సజ్జీర్యతీత్యజర్యం సఙ్గతం,అజర్యం సఙ్గతమితికర్తరియదన్తో నిపాత్యతే॥భావతుసఙ్గతకర్తృకేఽపి ణ్యదేవ ॥ అజార్యం సఙ్గతేన॥ శ్వీదితో నిష్ఠాయామితి నిషేధే ఇడభావపక్షే త్వేన త్వణత్వం ॥ జీర్ణః, జీర్ణవాన్, జీర్యన్ - జీర్యన్తీ, జీర్యన్ కైరత్ర నిత్యతృన్ప్రత్యయః ॥ జరన్-జరతీ, జరిష్యన్- జరీష్యన్-జరిష్యతీ-జరిష్యన్తీ, జరీష్యతీ-జరీష్యన్తీ, జరితుం, జరీతుం, జీర్ణం, జరణం, జరిత్వా, జరీత్వా, శ్వీదితో నిష్ఠాయామితి నిషేధప్రాప్తేజ్ఞ్వశ్చ్యోః క్త్వీతీట్ ॥ నిజీర్య, జారంజారం,జరిత్వాజరిత్వా, జరీత్వాజరీత్వా ॥

ఝీర్యతి, జఝార-జఝరతుః-జఝరుః, ఝరితా, ఝరీతేత్యాది సర్వం జీర్యతివత్ ॥ లుఙి- అఝారీత్, ణౌ - ఝారయతీత్యాద్యమిత్త్వం విశేషః ॥ తదా తరతివదేవ సర్వంబోధ్యం ॥

కేవలాత్ప్రత్యయేష్వపి తృన్వర్జం సర్వం జీర్యతివత్ ॥

ఛో-ఛేదనే॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

ఓతః శ్యనీత్యోకారలోపః ॥ ౧ ఛ్యతి-ఛ్యతః-ఛ్యన్తి ॥ ఛ్యసి - ఛ్యథః-ఛ్యథ ॥ ఛ్యామి-ఛ్యావః-ఛ్యామః॥౨ చచ్ఛౌ-చచ్ఛతుః-చచ్ఛుః, చచ్ఛిథ,చచ్ఛాథ-చచ్ఛథుః-చచ్ఛ ॥ చచ్ఛౌ-చచ్ఛివ-చచ్ఛిమ ॥ ౩ ఛాతా-సి ॥ ౪ ఛాస్యతి ॥ ౫ ఛ్యతు,ఛ్యతాత్ -ఛ్యతాం-ఛ్యన్తు ॥ ఛ్య,

ఛ్యతాత్ -ఛ్యతం-ఛ్యత ॥ ఛ్యాని-ఛ్యావ-ఛ్యామ ॥ ౬ అచ్ఛ్యత్- అచ్ఛ్యతాం-అచ్ఛ్యన్ ॥ అచ్ఛ్యః-అచ్ఛ్యతం-అచ్ఛ్యత ॥ అచ్ఛ్యం అచ్ఛ్యావ-అచ్ఛ్యామ ॥ ౭ ఛ్యేత్, ఛ్యేతాం-ఛ్యేయుః ॥ ౮ ఛాయాత్.ఛాయాస్తాం-ఛాయాసుః ॥ ౯ అచ్ఛాత్ -అచ్ఛాతాం-అచ్ఛుః, విభాషాఘ్రాధేడితిసిచోలుగ్వా ॥ పక్షే-అచ్ఛాసీత్ -అచ్ఛాసిష్టాం- అచ్ఛాసిషుః ౧౦ అచ్ఛాస్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే— ౧ వ్యతిచ్ఛ్యతే-వ్యతిచ్ఛ్యేతే ॥ ౨ వ్యతిచచ్ఛే-వ్యతిచచ్ఛాతే ॥ వ్యతిచచ్ఛిషే-వ్యతిచచ్ఛిధ్వే ॥ వ్యతిచచ్ఛివహే వ్యతిచచ్ఛిమహే ॥ ౩ వ్యతిచ్ఛాతా(సే, హే) ౪ వ్యతిచ్ఛాస్యతే ॥౫ వ్యతిచ్ఛ్యతాం-వ్యతిచ్ఛ్యస్వ-వ్యతిచ్ఛ్యై ॥ ౬ వ్యత్యచ్ఛ్యత ॥ ౭ వ్యతిచ్ఛ్యేత-వ్యతిచ్ఛ్యేయాతాం ॥ ౮ వ్యతిచ్ఛాసీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యచ్ఛాస్త ॥ ౧౦ వ్యత్యచ్ఛాస్యత ॥

కర్మణి— ౧ ఛాయతే ॥ ౨ చచ్ఛే ॥ ౩ ఛాయితా(సే, హే) ఛాతా(సే, హే) ౪ ఛాయిష్యతే-ఛాస్యతే ॥ ౫ ఛాయతాం ॥ ౬ అచ్ఛాయత ॥ ౭ ఛాయేత ॥ ౮ ఛాయిషీష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ఛాసీష్ట-ధ్వం॥౯ అచ్ఛాయి-అచ్ఛాయిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) అచ్ఛాసాతాం-ధ్వం ॥ ౧౦ అచ్ఛాయిష్యత-అచ్ఛాస్యత ॥

ణౌ-శాచ్ఛాసాహ్వావ్యావేపాంయుగితియుకికర్తృకర్మణోః కృత్సుచ ఛాయయతి-తే ॥ ఛాయ్యతే, ఛాయయితవ్యమిత్యాదిపాయయతీత్యాదివత్ ॥పు ౭౭,౭౮॥ చఙి-అచిచ్ఛయత్-త ॥ సని-చిచ్ఛాసతి, చిచ్ఛాసితవ్యమిత్యాది ॥ యఙి-చాచ్ఛాయతే, చాచ్ఛాయితవ్యమిత్యాది ॥ యఙ్లుకి-తిఙ్కృతోః పిబతివత్ ॥పు ౭౮,౭౯ ॥

కేవలాత్కృత్సు-ఛాతవ్యం, ఛానీయం, ఛేయం, శాచ్ఛోరన్యతరస్యామితీత్వంవా । ఛితః, ఛితవాన్, ఛాతః-ఛాతవాన్, ఛ్యన్-ఛ్యంతీ, ఛాస్యన్-ఛాస్యతీ-ఛాస్యంతీ, ఛాతుం, ఛితం, ఛాతం, ఛానం, ఛి

ధాతురూపప్రకాశికాయాం- ధ్యా,ధా-ఖా,ధాతవః త్వా, ధాత్వా, ప్రిచ్ఛాయ, ధాయంధాయం, ధిత్వాధిత్వా, ధాత్వా ధాత్వా ॥

దో-అవఖండనే॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

ద్యతి,దదావిత్యాదిధ్యతివల్ ॥ ఆశీర్లిజి- ఏర్లిజీత్యేత్వం ॥ దెయాల్-దేయాస్తాం ॥ లుజి-గాతిస్థేతిసిచోలుకి ॥ అదాల్- అదాతాం-అదుః ॥ ఇతివిశేషః ॥ కర్మవ్యతీహారేఽపి లుకి - వ్యత్యదిత-వ్యత్యదిషాతాం(ధ్వం,ఢ్వం)ఇతి ॥ కర్మణి

ణ్యంతాదిషుచసర్వంయచ్ఛతివల్॥పు౬౧,౬౨,౬౩॥

కేవలాత్కృత్సు-దాతవ్యం, దానీయం, దేయం, ద్యతిస్యతీతిత్వే ॥ దితః, దితవాన్, ద్యన్-ద్యంతీ, దాస్యన్-దాస్యతీ-దాస్యంతీ, దాతుం, దితం, దానం, దిత్వా, ప్రిదాయ, నల్యపీతిత్వనిషేధః ॥ దాయందాయం, దిత్వాదిత్వా ॥

శో-తనూకరణే॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

శ్యతి, శశావిత్యాదిధ్యతివల్ ॥ అస్యాపిణౌయుకి- శాయతీత్యాది ॥

కేవలాత్కృత్సు-శాతవ్యః, శానీయః, శేయః,శాచ్ఛోరితీత్వంవా, శితః, శాతః, శితవాన్, శాతవాన్, శ్యన్-శ్యంతీ, శాస్యన్-శాస్యతీ శాస్యంతీ, శాతుం, శితం, శాతం, శానం, శిత్వా, శాత్వా, ప్రశాయ, శాయంశాయం, శిత్వాశిత్వా, శాత్వాశాత్వా ॥

షోఽం-తకర్మణి॥ అకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

స్యతి ససావిత్యాదిధ్యతివల్ ॥ ఆశీర్లిజి-ఏర్లిజీత్యేత్వే॥ సేయాల్-సేయాస్తాం ॥ ణౌ-శాఛేత్యాదినాయుకి సాయయతీత్యాది ॥ చజి-అసీషయల్-త॥సని-సిషాసతీత్యాది॥యజి-సేషీయతఇత్యాది ॥

కేవలాత్కృత్సు-సాతవ్యం, సానీయం, సేయం, ద్యతిస్యతీతిత్వే॥

సితః, సితవాన్, స్యన్-స్యంతీ,సాస్యన్-సాస్యతీ, సాస్యంతీ,సాతుం, సితం,సానం, సిత్వా, పర్యవసాయ, నల్యపీతిత్వనిషేధః, సాయంసాయం, సిత్వాసిత్వా ॥ —ఇత్యజంతాః—

—అథ హలంతాఃపరస్మైపదినః—

అసు-క్షేపణే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ అస్యతి ॥ ౨ ఆస-ఆసతుః ॥ ఆసిథ ॥ ౩ అసితా ॥ ౪ అసిష్యతి ॥ ౫ అస్యతు ॥ ౬ ఆస్యత్ ॥ ౭ అస్యేత్ ॥ ౮ అస్యాత్ ॥ పుషాదిత్వాదఙ్ ॥ అస్యతేస్థుగితిథుగాగమః ॥ ౯ ఆస్థత్-ఆస్థతాం-ఆస్థన్ ౧౦ ఆసిష్యత్ ॥ సకర్మకాదకర్మకాదప్యస్మాదుపసర్గాదస్యత్యూహ్యోర్వేతివాచ్యమితితఙ్ వా ॥ బంధంనిరస్యతి నిరస్యతేవా॥పరస్మైపదేప్రాగ్వత్ ॥ ఆత్మనేపదే ॥ ౧ నిరస్యతే ॥ ౨ నిరాసే-నిరాసిషే॥ ౩ నిరసితా(సే,హే) ౪ నిరసిష్యతే ॥ ౫ నిరస్యతాం ॥ ౬ నిరాస్యత॥ ౭ నిరాస్యేత ॥ ౮ నిరసిషీష్ట-ధ్వం ॥ అస్యతివక్తిఖ్యాతిభ్యోఙ్ ॥ అస్యతేస్థుగితిథుక్ ॥ ౯ నిరాస్థత-నిరాస్థేతాం-నిరాస్థంత ॥ ౧౦ నిరాసిష్యత ॥ ఏవం పర్యస్యతే । పర్యాస్థతేత్యాది॥కర్మవ్యతీహారే-వ్యత్యస్యతఇత్యాద్యప్యేవమేవోన్నేయమ్ ॥

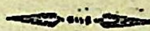
కర్మణి,ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోస్తతఃకృత్సుసనంతా త్రిజ్కృతోశ్చటతివత్ ॥ సని, అసిసిషతీత్యాది ॥ పు ౧౬౦,౧౬౧,౧౬౨ ॥

కేవలాత్కృత్సుఅ-సితవ్యం, అసనీయం, ఆస్యం, అస్తః, అస్తవాన్, ఉదిత్త్వేన క్త్వాయాంవేట్త్వాన్నేట్ । అస్యన్-అస్యంతీ ॥ అసిష్యన్-అసిష్యతీ-అసిష్యంతీ ॥ అసితుం, అస్తం, అసనం,అసిత్వా అస్త్వా, నిరస్య, ఆసమాసం, అసిత్వాసిత్వా,అస్త్వాస్త్వా ॥

ద్వ్యహాస్యాసంగాః పాయయతి, ద్వ్యహమత్యాసం, అత్యసనేనగవాంపానక్రియావ్యవధీయతే ॥ అద్యపాయయిత్వాద్వ్యహమతిక్రమ్య

 ధాతుర్ధాపప్రకాశికాయాం, ఇష-ఉచ ధాతూ ౬-౧౫

పునఃపాయయతీత్యర్థః ॥ అస్యతిత్యుషాంక్రియాంతరకాలేష్వితిణము
ల్ ॥ తృతీయాప్రభృతీన్యన్యతరస్యామితివాసమాసః ॥

ఇష-గతౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥ పరస్మైపదీ

౧ ఇష్యతి ॥ ౨ ఇయేష-ఈషతుః॥ఈషిథ ॥ ౩ఏషితా॥౪ఏషిష్యతి
౫ ఇష్యతు ॥ ౬ ఐష్యత్॥ ౭ ఇష్యేత్॥ ౮ ఇష్యాత్ ॥౯ఐషీత్॥
౧౦ ఐషిష్యత్ ॥ గత్యర్థత్వాత్కర్మవ్యతీహారేనతఙ్

కర్మణిశ్యంతాత్కర్తృకర్మణోస్తతః కృత్సు సని తిఙ్కృణో
శ్చ ఏఖతివత్ ॥ ౧౭ ౨॥౧౭౩ ॥సని-౧ఏషిషిషతి ॥౨ ఏషిషిషాంచకా
ర (బభూవ, ఆస) ౩ ఏషిషిషితా ॥ ౪ ఏషిషిషిష్యతి ॥ ౫ ఏషిషిష
తు ॥ ౬ ఐషిషిషత్ ॥ ౭ఏషిషిషేత్ ॥ ౮ ఏషిషిష్యాత్ ॥ ౯ ఐషి
షిషీత్-ఐషిషిషిష్టాం-ఐషిషిషిషుః ॥ ఐషిషిషీః-ఐషిషిషిష్టం,ఐషి
షిషిష్ట ॥ఐషిషిషిషం-ఐషిషిషిష్వ-ఐషిషిషిష్మ ॥ ౧౦ ఐషిషిషిష్య
త్ ॥ కృత్సు-ఏషిషిషితవ్యమిత్యాది ॥

కేవలాత్కృత్సు॥ఏషితవ్యః। ఏషణీయం। ఏష్యం। ఇషితః ॥ ఇషిత
వాన్। ఇష్యన్। ఇషయంతీ। ఏషిష్యన్। ఏషిష్యతీ॥ ఏషిష్యంతీ। ఏషి
తుం। ఇషితం।ఏషణం। ఏషిత్వా॥ ప్రేష్య। ఏషమేషం। ఏషిత్వైషిత్వా

ఉచ-సమవాయే॥అకర్మకః॥ సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ ఉచ్యతి॥౨ ఉవోచ। ఊచతుః। ఊచుః। ఉవోచిథ। ఉవోచ॥౩
ఓచితా॥సి॥ ౪ ఓచిష్యతి॥ ౫ ఉచ్యతు॥ ౬ ఔచ్యత్॥ ౭ ఉచ్యేత్॥౮ఉ
చ్యాత్॥ ౯ మాభవానుచత్। పుషాద్యఙ్ ॥౧౦ ఔచిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧వ్యత్యుచ్యతే॥౨ వ్యత్యూచే॥ ౩ వ్యత్యోచి
తా ॥ సే।హే॥ ౪ వ్యత్యోచిష్యతే ॥ ౫ వ్యత్యుచ్యతాం॥ ౬ వ్యత్యౌ
॥చ్యత ౭ వ్యత్యుచ్యేత॥ ౮ వ్యత్యోచిషీష్ట॥ధ్వం॥ ౯వ్యత్యౌచిష్ట(ఢ్వం

ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యాచిష్యత ॥

భావే ణ్యంతాదిషు చ సర్వమిష్యతివత్ ॥ చఙి-ఔచిచత్। త॥ సని-ఓచిచిషతీత్యాది ॥

కేవలాత్కృత్సు॥ ఓచితవ్యం। ఓచనీయః। ఓచ్యం। ఉచితః। ఉచితవాన్। ఉచ్యన్। ఉచ్యంతీ। ఓచిష్యన్। ఓచిష్యతీ। ఓచిష్యంతీ। ఓచితుం। ఉచితం। ఓచనం। ఓచిత్వా॥ ప్రోచ్య। ఓచమోదం।ఓచిత్వాచిత్వా

ఋధు వృద్ధౌ। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

౧ ఋధ్యతి॥ ౨ ఆనర్ధ। ఆనృధతుః। ఆనృధుః। ఆనర్ధిథ। ఆనృధథుః। ఆనృధ। ఆనర్ధ। ఆనృధివ। ఆనృధిమ॥ ౩ అర్ధితా॥ ౪ అర్ధిష్యతి ౫ ఋధ్యతు॥ ౬ ఆర్ధ్యత్॥ ౭ ఋధ్యేత్ ॥ ౮ ఋధ్యాత్।ఋధ్యాస్తాం పుషాద్యఙ్॥ ౯ ఆర్ధత్। ఆర్ధతాం॥ ౧౦ ఆర్ధిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యత్యృధ్యతే॥ ౨ వ్యత్యానృధే॥ ౩ వ్యత్యర్ధితా॥ సే-హే॥ ౪ వ్యత్యర్ధిష్యతే ॥ ౫ వ్యత్యృధ్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యార్ధ్యత॥ ౭ వ్యత్యృధ్యేత॥ ౮ వ్యత్యర్ధిషీష్ట(ధ్వం) ౯ వ్యత్యార్ధిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యార్ధిష్యత॥

భావే—౧ ఋధ్యతే। ౨ ఆనృధే। ౩ అర్ధితా॥ ౪ అర్ధిష్యతే॥ ౫ ఋధ్యతాం॥ ౬ ఆర్ధ్యత॥ ౭ ఋధ్యేత॥ ౮ అర్ధిషీష్ట॥ ౯ ఆర్ధి॥ ౧౦ ఆర్ధిష్యత ॥

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు చ అర్ధయతీత్యాది అర్చయతీత్యాదివత్ ౧౫౬।౧౫౭ పు॥

సని॥ సనీవంతర్ధేత్యాదినా వేట్॥ ఇడభావే ఆప్ జ్ఞప్యృధామీదితీత్వే అభ్యాసలోపః ॥ ౧ ఈర్త్సతి। ౨ ఈర్త్సాంచకార॥ బభూవ। ఆస॥ ౩ ఈర్త్సితా।సి॥ ౪ ఈర్త్సిష్యతి॥ ౫ ఈర్త్సతు॥ ౬ ఐర్త్సత్॥ ౭ ఈర్త్సేత్॥ ౮ ఈర్త్స్యాత్॥ ౯ ఐర్త్సీత్॥ ౧౦ ఐర్త్సిష్యత్॥

షష్ఠే—౧ అర్దిధిషతి॥ ౨ అర్ధిధిషాంచకార-బభూవ॥ అస॥ ౩ అర్దిధిషితా,సి॥ ౪ అర్దిధిషిష్యతి॥ ౫ అర్దిధిషతు॥ ౬ ఆర్దిధిషత్ ॥ ౭ అర్దిధిషేత్॥ ౮ అర్దిధిష్యాత్॥ ౯ ఆర్దిధిషీత్॥ ౧౦ ॥ ఆర్దిధిషిష్యత్ ॥

కృత్సు॥ ఈర్త్సితవ్యం । ఈర్త్సనీయమిత్యాది ఈప్సత్యర్థవత్ ॥ ౧౭౭ ॥ అర్దిధిషితవ్యం- అర్దిధిషణీయమిత్యాద్యగ్యబ్యవత్ ॥౧౫౭వు॥

కేవలాత్కృత్సు॥ అర్ధితవ్యం- అర్ధనీయం- ఋధ్యం, ఋదుపధాదితిక్యప్ ॥ ఋద్ధః-ఋద్ధవాన్ - క్త్వాయాంపేట్వాన్నేట్ ॥ ఋధ్యన్। ఋధ్యంతీ। అర్ధిష్యన్।అర్ధిష్యంతీ, అర్ధిష్యంతీ-అర్ధితుం ఋద్ధిఃఅర్ధనం। అర్ధిత్వా-ఋద్ధ్వా। సమృధ్య- అర్ధమర్ధం। ఋర్ధిత్వార్ధిత్వా - ఋధ్వధ్వా॥

క్నసు-హ్వరణదీప్త్యోః।హ్వరణంకౌటిల్యం।అకర్మకః
సేట్॥ పరస్మైపదీ

౧క్నస్యతి॥ ౨చక్నాస- చక్నసతుః॥౩ క్నసితా-సి॥ ౪ క్నసిష్యతి॥ ౫ క్నస్యతు॥ ౬ అక్నస్యత్॥౭ క్నస్యేత్ ॥౮క్నస్యాత్॥౯ అక్నసీత్॥అక్నాసీత్॥౧౦ అక్నసిష్యత్॥

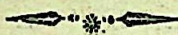
కర్మవ్యతీహారే—౧వ్యతిక్నస్యతే॥౨ వ్యతిచక్నసే॥౩ వ్యతిక్నసితా(సే,సా)౪ వ్యతిక్నసిష్యతే॥౫ వ్యతిక్నస్యతాం-వ్యత్యక్నస్యత ౭వ్యతిక్నస్యేత॥౮ వ్యతిక్నసిషీష్ట(ధ్వం)౯ వ్యత్యక్నసిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యక్నసిష్యత॥

భావే—క్నస్యతే॥ ౫ క్నస్యతాం॥౬ అక్నస్యత॥౭ క్నస్యేత॥ ౯ అక్నాసీతివిశేషః ॥ శేషంకర్మవ్యతీహారవత్॥

ణౌ।జనీజౄష్క్నసురంజో౽మంతాశ్చేతి మిత్త్వాద్ధ్రస్వేకర్త్రకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచక్నసయతీత్యాది క్నమయతీత్యాదివత్ ॥

ఛజి-అచిక్ష్ణసత్। తాసన్నంతా త్తిజ్ప్రత్యే శ్చిక్ష్ణసిషతీత్యాదిచికీర్షిష తీత్యాదిపరస్మైపదికార్యమ్యతివత్ ౧౯౪॥ ౧౯౫ ॥ యజి తిజ్ప్రత్యే శ్చాక్ష్ణస్యతే చాక్ష్ణసితవ్యమిత్యాది ॥ యఙ్లుకి చాక్ష్ణసీతి ॥ చాక్ష్ణస్తి చాక్ష్ణస్తః, చాక్ష్ణసతీత్యాది। కృత్స్వపి చాక్ష్ణసితవ్యమిత్యాది క్షుభితిసత్ ౧౭౫॥౧౭౬ ॥

కేవలాత్కృత్సు॥ క్ష్ణసితవ్యం- క్ష్ణసనీయం। క్ష్ణస్యం- క్ష్ణస్తః- క్ష్ణస్తవాన్। క్ష్ణస్యన్, క్ష్ణస్యంతీ- క్ష్ణసిష్యన్, క్ష్ణసిష్యతీ- క్ష్ణసిష్యంతీ- క్ష్ణసితుం। క్ష్ణస్తః- క్ష్ణసనం- క్ష్ణసిత్వా। క్ష్ణస్త్వా ॥ ప్రక్ష్ణస్య, క్ష్ణాసంక్ష్ణాసం- క్ష్ణసిత్వాక్ష్ణసిత్వా॥ క్ష్ణస్త్వాక్ష్ణస్త్వా॥

క్లము-గ్లానౌ॥ అకర్మకః సేట్॥ పరస్మైపదీ

వాభ్రాశభ్లాశేత్యాదినా శ్యన్వా । పక్షే శప్ ॥ ఉభయత్రాష్ఠివుక్లముచమాంశితీతి దీర్ఘః॥ ౧ క్లామ్యతి. క్లామతి ॥ ౨ చక్లామ ॥ చక్లమతుః॥ ౩ క్లమితా-సి ॥ ౪ క్లమిష్యతి ॥ ౫ క్లామ్యతు। క్లామతు॥౬ అక్లామ్యత్। అక్లామత్ ॥ ౭ క్లామ్యేత్। క్లామేత్॥ ౮ క్లమ్యాత్। క్లమ్యాస్తాం ॥ ౯ అక్లమత్। పుషాదిత్వాదఙ్॥ ౧౦ అక్లమిష్యత్ ॥

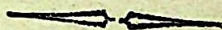
కర్మవ్యతీహారే—౧వ్యతిక్లామ్యతే। వ్యతిక్లామతే। ౨ వ్యతిచక్లమే ౩ వ్యతిక్లమితా। సే-హే॥ ౪ వ్యతిక్లమిష్యతే॥ ౫ వ్యతిక్లామ్యతాం। వ్యతిక్లామతాం। ౬ వ్యత్యక్లామ్యత। వ్యత్యక్లామత॥ ౭ వ్యతిక్లామ్యేత। వ్యతిక్లామేత॥ ౮ వ్యతిక్లమిషీష్ట(ధ్వం) ౯ వ్యత్యక్లమిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యక్లమిష్యత ॥

భావే—౧క్లమ్యతే॥ ౨ చక్లమే॥ ౩ క్లమితా ॥ ౪ క్లమిష్యతే॥ ౫ క్లమ్యతాం॥ ౬ అక్లమ్యత॥ ౭ క్లమ్యేత॥ ౮ క్లమిషీష్ట ॥ ౯ అక్లమి॥ నోదాత్తోపదేశస్యేతి నవృద్ధిః॥ ౧౦ అక్లమిష్యత॥

ణావమంతత్వేన మిత్త్వాద్ధ్రస్వే కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్ప్ర

త్సుచక్లమయతీత్యాది, సని-చిక్లమిషతీత్యాది॥యఙి,చంక్లమ్యతఇత్యాది ॥ యఙ్లుకి- చంక్లమీతి। చంక్లంతి- చంక్లాంతః- చంక్లమతీత్యాదిసర్వం క్రామ్యతివత్ ౧౯౪-౧౭౫॥

కేవలాత్కృత్సు॥ క్లమితవ్యం। క్లమనీయం। క్లమ్యం। పోరదుపధాదితియత్ ॥ క్లాంతః। క్లాంతవాన్ । క్తావయాంవేట్త్వాన్నేట్ । క్లామ్యన్ ॥ క్లామ్యంతీ। క్లామన్ । క్లామంతీ। క్లమిష్యన్ ।। క్లమిష్యతీ । క్లమిష్యంతీ । క్లమితుం ॥ క్లాంతం । క్లమనం। క్లమిత్వా ॥ క్లాన్త్వా ॥ ప్రక్లమ్య ॥ క్లామంక్లామం । క్లమిత్వాక్లమిత్వా ॥ క్లాంత్వాక్లాంత్వా॥

క్షమూ-సహనే॥సకర్మకః॥వేట్।పరస్మైపదీ॥శమామష్టానామితిదీర్ఘః
౧ క్షామ్యతి ॥ ౨ చక్షామ । చక్షమిథ-చక్షంథ । చక్షామ,చక్షమ,, చక్షమివ, చక్షణ్వ, చక్షమిమ, చక్షణ్మ ॥ ౩ క్షమితా-సి॥ క్షంతా-సి ॥ ౪ క్షమిష్యతి, క్షంస్యతి.॥ ౫ క్షామ్యతు ॥ ౬ అక్షామ్యత్॥ ౭ క్షామ్యేత్ ॥ ౮ క్షమ్యాత్ ॥ పుషాదిత్వాదఙ్ ॥ ౯ అక్షమత్ ॥ ౧౦ అక్షమిష్యత్,అక్షంస్యత్.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిక్షామ్యతె ॥ ౨ వ్యతిచక్షమె॥ వ్యతిచక్షమిషె-వ్యతిచక్షంసే-వ్యతిచక్షమిధ్వే-వ్యతిచక్షన్ధ్వే । వ్యతిచక్షమివహే-వ్యతిచక్షణ్వహే-వ్యతిచక్షమిమహే-వ్యతిచక్షణ్మహే॥౩వ్యతిక్షమితా(సే,హే) వ్యతిక్షంతా(సే,హే) ౪ వ్యతిక్షమిష్యతే । వ్యతిక్షంస్యతె ॥ ౫ వ్యతిక్షామ్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యక్షామ్యత ॥ ౭ వ్యతిక్షామ్యేత॥ ౮వ్యతిక్షమిషీష్ట-ధ్వం॥వ్యతిక్షంసీష్ట-ధ్వం॥౯ వ్యత్యక్షమిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) వ్యత్యక్షంస్త,వ్యత్యక్షంసాతాం॥౧౦వ్యత్యక్షమిష్యత-వ్యత్యక్షంస్యత ॥

కర్మణి—౧ క్షమ్యతే ॥ ౨ చక్షమె । చక్షమిషె ।చక్షంసే । చక్షమిధ్వే । చక్షన్ధ్వే । చక్షమివహే । చక్షణ్వహే । చక్షమిమహే చక్షణ్మహే ॥ ౩ క్షమితా(సే,హే)క్షంతా (సే,హే) ౪ క్షమిష్యతే।

క్షంస్యతే ॥ ౫ క్షమ్యతాం ॥ ౬ అక్షమ్యత ॥ ౭ క్షమ్యేత ॥ ౮ క్షమిషీష్ట-ధ్వం । క్షంసీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అక్షమి ॥ నోదాత్తోపదేశస్యేతి న వృద్ధిః ॥ అక్షమిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అక్షంసాతాం-ధ్వం ॥ ౧౦ అక్షమిష్యత-అక్షంస్యత. ణ్యన్తాదిషు సర్వం కామివత్ ॥ పు౯౪,౯౫

కేవలాత్కృత్సు-క్షమితవ్యం । క్షంతవ్యం । క్షమణీయం। క్షమ్యం క్షాన్తః । క్షాంతవాన్ । క్షామ్యన్-క్షామ్యంతీ । క్షమిష్యన్ । క్షంస్యన్ । క్షమిష్యతీ । క్షమిష్యంతీ ॥ క్షంస్యతీ । క్షంస్యంతీ ॥ క్షమితుం । క్షంతుం । క్షాంతం । క్షమిత్వా । క్షాంత్వా । క్షామం క్షామం। క్షమిత్వాక్షమిత్వా। క్షాంత్వాక్షాంత్వా.

క్షిప-ప్రేరణే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ,

౧ క్షిప్యతి ॥ ౨ చిక్షేప । చిక్షిపతుః । చిక్షేపిథ । చిక్షిపివ । చిక్షిపిమ ॥ ౩ క్షేప్తా-సి ॥ ౪ క్షేప్స్యతి । ౫ క్షిప్యతు ॥ ౬ అక్షిప్యత్ । ౭ క్షిప్యేత్ ॥ ౮ క్షిప్యాత్ ॥ ౯ అక్షైప్సీత్ ॥ ౧౦ అక్షేప్స్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిక్షిప్యతే ॥ ౨ వ్యతిచిక్షిపే ॥ ౩ వ్యతిక్షేప్తా(సే।హే) ౪ వ్యతిక్షేప్స్యతే ॥ ౫ వ్యతిక్షిప్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యక్షిప్యత ॥ ౭ వ్యతిక్షిప్యేత ॥ ౮ వ్యతిక్షిప్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యక్షిప్త ॥ ౧౦ వ్యత్యక్షేప్స్యత,

కర్మణి—౧ క్షిప్యతే ॥ ౨ చిక్షిపే ॥ ౩ క్షేప్తా (సే।హే) ౪ క్షేప్స్యతే ॥ ౫ క్షిప్యతాం । ౬ అక్షిప్యత ॥ ౭ క్షిప్యేత ॥ ౮ క్షిప్సీష్ట ॥ ౯ అక్షేపి-అక్షిప్సాతాం ॥ ౧౦ అక్షేప్స్యత.

ణౌ—కర్తృకర్మణోః స్వదంతాత్కృత్ప్రత్యయజీయజ్జుకిచతిజకృతోః కేటతివత్ ॥ పు౨౦౮। ౨౦౧॥ చజి-అచిక్షిపత్-త ॥ సని-తిజకృతోశ్చిక్షిపసతీత్యాదిమిమిక్షతీత్యాదివత్ ॥ పు౩౭౫౩౯.

కేవలాత్కృత్సు—క్షేప్తవ్యం । క్షేపణీయం । క్షేప్యః । క్షిప్తః ।

క్షిప్తవాన్ । క్షిప్యతే । క్షిప్యంతి । క్షేప్స్యన్ । క్షేప్స్యతీ । క్షేప్స్యంతీ । క్షేప్తుం । క్షిప్తం । క్షేపణం । క్షిప్త్వా । నిక్షిప్య । క్షేపంక్షేపం । క్షిప్త్వాక్షిప్త్వా. భ్రూవిక్షేపంకథయతి । భ్రువావిక్షేపం । స్వాంగేఽధ్రువ ఇతి ణముల్ । తృతీయాప్రభృతీన్యన్యతరస్యామితి సమాసో వా.

ఞిక్ష్విదా- స్నేహనమోచనయోః। సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

౧ క్ష్విద్యతి ॥ ౨ చిక్ష్వేద । చిక్ష్విదతుః । చిక్ష్వేదిథ ॥ ౩ క్ష్వేదితా-సి ॥ ౪ క్ష్వేదిష్యతి ॥ ౫ క్ష్విద్యతు ॥ ౬ అక్ష్విద్యత్ ॥ ౭ క్ష్విద్యేత్ ॥ ౮ క్ష్విద్యాత్ ॥ పుషాద్యఙ్ ॥ ౯ అక్ష్విదత్ ॥ ౧౦ అక్ష్వేదిష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే— ౧ వ్యతిక్ష్విద్యతే ॥ ౨ వ్యతిచిక్ష్విదే ॥ ౩ వ్యతిక్ష్వేదితా(సే।హే) ॥ ౪ వ్యతిక్ష్వేదిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిక్ష్విద్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యక్ష్విద్యత ॥ ౭ వ్యతిక్ష్విద్యేత ॥ ౮ వ్యతిక్ష్వేదిషీష్ట।ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యక్ష్వేదిష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యక్ష్వేదిష్యత.

కర్మణి— ౧ క్ష్విద్యతే ॥ ౨ చిక్ష్విదే ॥ ౩ క్ష్వేదితా(సే।హే) ౪ క్ష్వేదిష్యతే ॥ ౫ క్ష్విద్యతాం ॥ ౬ అక్ష్విద్యత । ౭ క్ష్విద్యేత ॥ ౮ క్ష్వేదిషీష్ట ॥ ౯ అక్ష్వేది । ౧౦ అక్ష్వేదిష్యత.

ణౌ—కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు తథా సని రలోవ్యుపధాదితి వాకిత్త్వే ఇజ్ఝల్యోశ్చిక్ష్విదిషతి । చిక్ష్వేదిషతి । చిక్ష్విదిషితవ్యం । చిక్ష్వేదిషితవ్యమిత్యాది సర్వత్ర రూపద్వయం । తథా యఙి చేక్ష్విద్యతే । చేక్ష్విదితవ్యమిత్యాది । యఙ్లుకి । చేక్ష్విదీతి । చేక్ష్వేత్తి । చేక్ష్విత్తః । చేక్ష్విదతీత్యాది । కృత్సు । చేక్ష్వేదితవ్యమిత్యాది చ సర్వం శకటివత్ । పు-౨౨౦।౨౨౧.

కేవలాత్కృత్సు । క్ష్వేదితవ్యం । క్ష్వేదనీయం । క్ష్వేద్యం । క్ష్విణ్ణః । క్ష్విణ్ణవాన్ । ఆదితశ్చేతీడ్నిషేధే ప్రాప్తే విభాషాభావాదికర్మణోరితీడ్వా । ఇడభావే సంయోగాదేరాతఇత్యాదినా నత్వం। ణత్వం,

ఇట్పక్షే ప్రక్ష్వేదితశ్చైత్రః । ప్రక్ష్వేదితం తేన । నిష్ఠాశీఙ్ స్విదిమిదీత్యాదినా సేణ్నిష్ఠాయా నకిత్త్వమ్ । ప్రక్ష్విణ్ణః । ప్రక్ష్విణ్ణవాన్ । ప్రక్ష్విణ్ణం తేనేత్యాది । క్ష్విద్యతే । క్ష్విద్యంతే । క్ష్వేదిష్యతే । క్ష్వేదిష్యతి । క్ష్వేదిష్యంతి ॥ క్ష్వేదితుం । క్ష్వేదితం । క్ష్విణ్ణం । క్ష్వేదనం । క్ష్వేదిత్వా । క్ష్విదిత్వా । ప్రక్ష్విద్య । క్ష్వేదం క్ష్వేదం। క్ష్వేదిత్వా క్ష్వేదిత్వా । క్ష్విదిత్వా క్ష్విదిత్వా.

క్లిదూ-ఆర్ద్రీభావే।అకర్మకః।వేట్।పరస్మైపదీ

౧ క్లిద్యతి । ౨ చిక్లేద । చిక్లిదతుః । చిక్లేదిథ । చిక్లేత్థ, చిక్లిదివ-చిక్లిద్వ। చిక్లిదిమ । చిక్లిద్మ । ౩ క్లేత్తా-సి । క్లేదితా,సి । ౪ క్లేత్స్యతి। క్లేదిష్యతి ॥ ౫ క్లిద్యతు ॥ ౬ అక్లిద్యత్ ॥ ౭ క్లిద్యేత్ ॥ ౮ క్లిద్యాత్ ॥౯ అక్లిదత్-అక్లిదతాం॥ పుషాద్యఙ్ ॥౧౦ అక్లేత్స్యత్-అక్లేదిష్యత్

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిక్లిద్యతే ॥ ౨ వ్యతిచిక్లిదే ॥ వ్యతిచిక్లిదిషే-వ్యతిచిక్లిత్సే,వ్యతిచిక్లిదిధ్వే-వ్యతిచిక్లిద్ధ్వే-వ్యతిచిక్లిదివహే-వ్యతిచిక్లిద్వహే-వ్యతిచిక్లిదిమహే-వ్యతిచిక్లిద్మహే ॥ ౩ వ్యతిక్లేదితా (సే, హే) వ్యతిక్లేత్తా(సే, హే)౪ వ్యతిక్లేదిష్యతే-వ్యతిక్లేత్స్యతే ॥ ౫ వ్యతిక్లిద్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యక్లిద్యత ॥ ౭ వ్యతిక్లిద్యేత ॥ ౮ వ్యతిక్లేదిషీష్ట-ధ్వం ॥ వ్యతిక్లిత్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యక్లేదిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) వ్యత్యక్లిత్త-వ్యత్యక్లిత్సాతాం ॥ ౧౦ వ్యత్యక్లేదిష్యత-వ్యత్యక్లేత్స్యత ॥

భావే—౧ క్లిద్యతే ॥ ౨ చిక్లిదే ॥ ౩ క్లేదితా-క్లేత్తా ॥ ౪ క్లేదిష్యతే-క్లేత్స్యతే ॥ ౫ క్లిద్యతాం ॥ ౬ అక్లిద్యత ॥ ౭ క్లిద్యేత ॥ ౮ క్లేదిషీష్ట-క్లిత్సీష్ట ॥ ౯ అక్లేది ॥ ౧౦ అక్లేదిష్యత-అక్లేత్స్యత ॥

ణ్యంతాదిషు సర్వం క్ష్విద్యతివత్ ॥ సనీట్పక్షే రలో వ్యుపధాదితి కిత్త్వవికల్పే చిక్లిదిషతి, చిక్లేదిషతి, ఇడభావే హలంతాచ్చేతి కిత్త్వే చిక్లిత్సతీతి ॥ ఏవమేవ సర్వత్ర త్రైరూప్యం విశేషః ॥

కేవలాత్కృత్సు-క్లేదితవ్యం, క్లేత్తవ్యం, క్లేదనీయం, క్లేద్యం, క్లిన్నః, క్లిన్నవాన్, క్లిద్యన్-క్లిద్యతీ-క్లిద్యంతీ, క్లేదిష్యన్-క్లేదిష్యతీ-క్లేదిష్యంతీ, క్లేత్స్యన్-క్లేత్స్యతీ, క్లేత్స్యంతీ, క్లేదితుం, క్లేత్తుం, క్లిన్నం, క్లేదనం, క్లిదిత్వా, క్లేదిత్వా-క్లిత్త్వా, ప్రక్లిద్య, క్లేదం-క్లేదం, క్లిదిత్వాక్లిదిత్వా, క్లేదిత్వాక్లేదిత్వా, క్లిత్త్వాక్లిత్త్వా

కుథ-పూతీభావే। పూతీభావో దౌర్గంధ్యం। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

౧ కుథ్యతి ॥ ౨ చుకోథ-చుకుథతుః ॥ ౩ కోథితా ॥ ౪ కోథిష్యతి ॥ ౫ కుథ్యతు ॥ ౬ అకుథ్యత్ ॥ ౭ కుథ్యేత్ ॥ ౮ కుథ్యాత్ ॥ ౯ అకోథీత్ ॥ ౧౦ అకోథిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతికుథ్యతే ॥ ౨ వ్యతిచుకుథే ॥ ౩ వ్యతికోథితా (సే, హే) ౪ వ్యతికోథిష్యతే ॥ ౫ వ్యతికుథ్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యకుథ్యత ॥ ౭ వ్యతికుథ్యేత ॥ ౮ వ్యతికోథిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యకోథిష్ట (ధ్వం, ఢ్వం) ౧౦ వ్యత్యకోథిష్యత,

భావే—౧ కుథ్యతే ॥ ౨ చుకుథే ॥ ౩ కోథితా ॥ ౪ కోథిష్యతే ॥ ౫ కుథ్యతాం ॥ ౬ అకుథ్యత ॥ ౭ కుథ్యేత ॥ ౮ కోథిషీష్ట ॥ ౯ అకోథి ॥ ౧౦ అకోథిష్యత.

ణౌ- కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్ప్రత్యయేచ సన్యఙ్ యఙ్లుక్షు తిజ్ప్రత్యయోస్సర్వం కోచతివత్.

కేవలాత్కృత్సు కోథితవ్యం, కోథనీయం, కోథ్యం, కుథితః, కుథితవాన్, కుథ్యన్-కుథ్యంతీ, కోథిష్యన్-కోథిష్యతీ-కోథిష్యంతీ, కోథితుం, కుథితం, కోథనం, కోథిత్వా, కుథిత్వా, ప్రకుథ్య, కోథంకోథం, కుథిత్వాకుథిత్వా, కోథిత్వాకోథిత్వా.

క్రుధ-క్రోధే। అకర్మకః। అనిట్। పరస్మైపదీ

౧ క్రుధ్యతి ॥ ౨ చుక్రోధ-చుక్రోద్ధ, చుక్రుధివ-చుక్రుధిమ ॥ ౩

క్రోద్ధా ॥ ౪ క్రోత్స్యతి ॥ ౫ క్రుధ్యతు ॥ ౬ అక్రుధ్యత్ ॥ ౭ క్రుధ్యేత్ ॥ ౮ క్రుధ్యాత్ ॥ ౯ అక్రుధత్ ॥ పుషాద్యఙ్ ॥ ౧౦ అక్రోత్స్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిక్రుధ్యతే ॥ ౨ వ్యతిచుక్రుధే ॥ ౩ వ్యతిక్రోద్ధా(సే, హే) ౪ వ్యతిక్రోత్స్యతే ॥ ౫ వ్యతిక్రుధ్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యక్రుధ్యత ॥ ౭ వ్యతిక్రుధ్యేత ॥ ౮ వ్యతిక్రుత్సీష్ట ॥ ౯ వ్యత్యక్రుద్ధ-వ్యత్యక్రుత్సాతాం ॥ ౧౦ వ్యత్యక్రోత్స్యత.

భావే—౧ క్రుధ్యతే ॥ ౨ చుక్రుధే ॥ ౩ క్రోద్ధా ॥ ౪ క్రోత్స్యతే ॥ ౫ క్రుధ్యతాం ॥ ౬ అక్రుధ్యత ॥ ౭ క్రుధ్యేత ॥ ౮ క్రుత్సీష్ట ॥ ౯ అక్రోధి ॥ ౧౦ అక్రోత్స్యత.

ణౌ-కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కర్తరి-యజి యఙ్లుకిచ తిఙ్రూపాణి తోకకోచతివత్ । పు ౨౦౭, ౨౦౯, ౨౧౦. సని-తదంతాత్కర్తరిచ చుక్రుత్సతీత్యాది చుక్రుక్షతీత్యాదివత్ । పు ౨౧౪, ౨౧౫.

కేవలాత్కృత్సు-క్రోద్ధవ్యం, క్రోధనీయం, క్రోధ్యం, క్రుద్ధః, క్రుద్ధవాన్, క్రుధ్యన్-క్రుధ్యంతీ, క్రోత్స్యన్-క్రోత్స్యతీ-క్రోత్స్యంతీ, క్రోద్ధుం, క్రుద్ధం, క్రోధనం, క్రుద్ధ్వా, పరిక్రుధ్య, క్రోధం క్రోధం, క్రుద్ధ్వాక్రుద్ధ్వా.

కుప-క్రోధే । అకర్మకః । సేట్ । పరస్మైపదీ

౧ కుప్యతి ॥ ౨ చుకోప-చుకుపతుః ॥ ౩ కోపితా- సి ॥ ౪ కోపిష్యతి ॥ ౫ కుప్యతు ॥ ౬ అకుప్యత్ ॥ ౭ కుప్యేత్ ॥ ౮ కుప్యాత్ ॥ ౯ అకుపత్ । పుషాద్యఙ్ ॥ ౧౦ అకోపిష్యత్.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతికుప్యతే ॥ ౨ వ్యతిచుకుపే ॥ ౩ వ్యతికోపితా(సే, హే) ॥ ౪ వ్యతికోపిష్యతే ॥ ౫ వ్యతికుప్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యకుప్యత ॥ ౭ వ్యతికుప్యేత ॥ ౮ వ్యతికోపిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యకోపిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యకోపిష్యత.

భావే—౧ కుప్యతే ॥ ౨ చుకుపే ॥ ౩ కోపితా ॥ ౪ కోపిష్య

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

తే ॥ ౫ కుప్యతాం ॥ ౬ అకుప్యత ॥ ౭ కుప్యేత ॥ ౮ కోపిషీష్ట ॥ ౯ అకోపి ॥ అకోపిష్యత.

ణ్యంతాదిషు సర్వం కోచతివత్ । పు-౨౦౮, ౨౦౯, ౨౧౦.

కేవలాత్కృత్సు-కోపితవ్యం, కోపనీయం, కోప్యం, కుపితః, కుపితవాన్, కుప్యన్-కుప్యంతీ, కోపిష్యన్-కోపిష్యతీ, కోపిష్యంతీ, కోపితుం, కుపితం, కోపనం, కుపిత్వా కోపిత్వా, ప్రకుప్య, కోపం కోపం, కుపిత్వాకుపిత్వా, కోపిత్వాకోపిత్వా.

క్షుభ-సంచలనే। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

క్షుభ్యతి, చుక్షోభేత్యాదిసర్వం కుప్యతివత్.

కుస-సంశ్లేషణే। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ.

కుస్యతి, చుకోసేత్యాదికుప్యతివత్ । పుషాద్యఙ్, అకుసత్

కృశ-తనూకరణే। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

౧ కృశ్యతి । ౨ చకర్శ-చకృశతుః । ౩ కర్శితా । ౪ కర్శిష్యతి । ౫ కృశ్యతు । ౬ అకృశ్యత్ । ౭ కృశ్యేత్ । ౮ కృశ్యాత్ । ౯ అకృశత్ । పుషాద్యఙ్ । ౧౦ అకర్శిష్యత్

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతికృశ్యతే । ౨ వ్యతిచకృశే ॥ ౩ వ్యతికర్శితా(సే, హే) ౪ వ్యతికర్శిష్యతే । ౫ వ్యతికృశ్యతాం । ౬ వ్యత్యకృశ్యత । ౭ వ్యతికృశ్యేత । ౮ వ్యతికర్శిషీష్ట-ధ్వం । ౯ వ్యత్యకర్శిష్ట(ఢ్వం ధ్వం)౧౦ వ్యత్యకర్శిష్యత

భావే—౧ కృశ్యతే । ౨ చకృశే । ౩ కర్శితా । ౪ కర్శిష్యతే । ౫ కృశ్యతాం ॥ ౬ అకృశ్యత । ౭ కృశ్యేత । ౮ కర్శిషీష్ట । ౯ అకర్శి । ౧౦ అకర్శిష్యత

ణ్యంతాదిషు సర్వం కర్షతివత్ । పు ౭-౨-౫౭, ౭-౨-౮, ౭-౨-౧

కేవలాత్కృత్సు-కర్శితవ్యం, కర్శనీయం, కృశ్యం, ఋదుపధా చ్చాక్లృపిచృతేరితి క్యప్ । కృశః । అనుపసర్గాత్ఫుల్లక్షీబకృశోల్లాఘా ఇతి క్తప్రత్యయస్య తలోపోనిపాత్యతే ॥ కృశితవాన్, సోపసర్గస్య తు ప్రకృశితః । ప్రకృశితవాన్, కృశ్యన్-కృశ్యంతీ, కర్శిష్యన్- కర్శిష్యతీ-కర్శిష్యంతీ, కర్శితుం, కృశః, కర్శనం, తృషిమృషికృశేః కాశ్యపస్యేతి క్త్వః కిత్త్వం వా । కృశిత్వా । కర్శిత్వా । పరికృశ్య, కర్శం, కర్శం, కృశిత్వా కృశిత్వా, కర్శిత్వా కర్శిత్వా,

---

గుధ-పరివేష్టనే ॥ సకర్మకః, సేట్-పరస్మైపదీ.

గుధ్యతి, జుగోధేత్యాది సర్వం కుప్యతివత్ ॥ కేవలాత్ క్త్వాయాం మృడమృదేత్యాదినా కిత్త్వాద్గుధిత్వేతి విశేషః ॥

గుప, వ్యాకులత్వే ॥ అకర్మకః ॥ సేట్, పరస్మైపదీ

గుప్యతి- జుగోపేత్యాది ప్రాగ్వత్ । క్త్వాయాం గోపిత్వా, గుపిత్వా

గృధు; అభికాంక్షాయాం, సకర్మకః ॥ సేట్, పరస్మైపదీ

గృధ్యతి, జగర్ధ, జగృధతురిత్యాది కృశ్యతివత్. అస్మాణ్ణౌ ప్రతారణార్థే గృధివంచ్యోః ప్రలంభన ఇత్యాత్మనేపదం । మాణవకం గర్ధయతే, ప్రతారయతీత్యర్థః, చఙి, అజీగృధత - అజగర్ధత, ప్రతారణాదన్యత్ర, శ్వానం గర్ధయతి- అభికాంక్షామస్యోత్పాదయతీత్యర్థః ॥ చఙి, అజీగృధత్- అజగర్ధత్ - ఉదిత్త్వాత్క్త్వాయాం వేట్ ॥ గృధిత్వా, గర్ధిత్వా, అతఏవ నిష్ఠాయాం నేట్ ॥ గృద్ధః-గృద్ధవాన్

జసు-తాడనే ॥ సకర్మకః ॥ సేట్; పరస్మైపదీ

జస్యతి- జజాస, జేసతుః, జేసురిత్యాది, శేషం కృశ్యతివత్ ॥

ణౌజాసయతీత్యాదిమిత్త్వాభావాన్నవిశేషః ॥ గ్యంతాత్ కర్మణిక్తాన్త్యాద్ధి, ష్యజాసయిత్వా జాసితేత్యాది॥

డిప. క్షేపే,సకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ.
డిప్యతి, డిడెపేత్యాదిక్షిప్యతివత్॥

ణభ,హింసాయాం,సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

నభ్యతి- ననాభ. నేభతుః- నేభుః,శేషంక్నస్యతివత్- ణౌమిత్త్వా భావాన్నాభయతీత్యుపధావృద్ధిర్విశేషః ॥ చజి- అనీనభత్,త॥ నభితః నభితవాన్, నభిత్వా ॥

ణశ-అదర్శనే- అకర్మకః॥ సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ నశ్యతి॥ ౨ ననాశ- నేశతుః, నేశుః- రధాదిభ్యశ్చేతివలాద్యా ర్ధధాతుకస్యవేట్ । నేశిథ- మస్జినశోర్ఝలీతినుమ్ । ననంష్ఠ, నేశి వ- నేశ్వ, నేశిమ- నేశ్మ॥ ౩ నశితా-సి॥ నంష్టా,సి॥ ౪ నశిష్యతి,నజ్ క్ష్యతి॥ ౫ నశ్యతు- ౬ అనశ్యత్ ॥ ౭ నశ్యేత్॥ ౮ నశ్యాత్॥ ౯ అనశ త్- పుషాద్యఙ్ ॥ ౧౦ అనశిష్యత్- అనజ్క్ష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧వ్యతినశ్యతే॥ ౨ వ్యతినేశే,వ్యతినేశిషే-వ్య తిననజ్క్షే, వ్యతినేశిధ్వే॥వ్యతిననజ్ధ్వే, వ్యతినేశివహే, వ్యతినేశ్వ హే, వ్యతినేశిమహే,వ్యతినేశ్మహే ॥౩ వ్యతినశితా, సే-హే॥వ్యతినం ష్టా-సే-హే॥ ౪ వ్యతినశిష్యతే, వ్యతినజ్క్ష్యతే॥ ౫వ్యతినశ్యతాం॥ ౬ వ్యత్యనశ్యత॥౭వ్యతినశ్యేత॥ ౮వ్యతినశిషీష్ట(ధ్వం)వ్యతినజ్క్షీష్ట(ధ్వం) ౯వ్యత్యనశిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) వ్యత్యనంష్ట, వ్యత్యనజ్క్షాతాం। వ్యత్యనజ్ క్షత, వ్యత్యనంష్ఠాః వ్యత్యనజ్క్షాథాం-వ్యత్యనజ్ఢ్వం, వ్యత్యనజ్క్షి, వ్యత్యనజ్క్ష్వహి,వ్యత్యనజ్క్ష్మహి॥౧౦వ్యత్యనశిష్యత-వ్యత్యనజ్క్ష్యత

భావే—౧నశ్యతే॥౨ నేశే॥ ౩ నశితా- నంష్టా॥ ౪ నశిష్యతే- న

ఙ్క్ష్యతే॥ ౫ నశ్యతాం॥ ౬ అనశ్యత॥ ౭ నశ్యేత॥ ౮ నశిషీష్ట, నఙ్క్షీష్ట॥ ౯ అనాశి। ౧౧ అనశిష్యత; అనఙ్క్ష్యత॥

ణౌకర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు చ యఙ్ఙ్యబ్లుకో స్త్రీకృతి చ గదతివత్ ॥ ణౌకర్తృకే గేఽపి ఫలే బుధయుధేత్యాదినా పరస్మైపదమేవ । నాశయతి, అనీనశత్ ॥ ౨-౨౮-౨౯౫ పు ॥ సని- ఇట్పక్షే నినశిషతీత్యాదిగదతివత్ ॥ ఇడభావే నినఙ్క్షతీత్యాది సినఙ్క్షతీత్యాదివత్ ॥ ౩౪౯,౨౫౦ పు॥

కేవలాత్కృత్సు॥ నశితవ్యం, నంష్టవ్యం, నశనీయం, నాశ్యం, నష్టః- నష్టవాన్, నశ్యన్, నశ్యంతీ, నశిష్యన్, నశిష్యతీ, నశిష్యంతీ, నఙ్క్ష్యన్ నఙ్క్ష్యతీ, నఙ్క్ష్యంతీ, నశితుం, నంష్టుం, నష్టం, నశనం, నశిత్వా, నష్ట్వా, నంష్ట్వా, జాంతనశాం విభాషేతి నలోపో వా, ప్రణశ్య, నాశం నాశం, నశిత్వా నశిత్వా, నష్ట్వా నష్ట్వా, నంష్ట్వా నంష్ట్వా॥ జీవనాశం నశ్యతి, జీవో నశ్యతీత్యర్థః, కర్త్రోర్జీవపురుషయోర్నశివహోరితి ణముల్ ॥ అజకనాశం నష్టః, అజక ఇవ నష్ట ఇత్యర్థః । ఉపమానే కర్మణి చేతి చాత్కర్తరి ణముల్ ॥ కషాదిత్వాద్యథావిధ్యనుప్రయోగః ॥

తము, కాంక్షాయాం, అకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ.

౧ తామ్యతి॥ ౨ తతామ, తేమతుః॥ ౩ తమితా॥ ౪ తమిష్యతి॥ ౫ తామ్యతు॥ ౬ అతామ్యత్॥ ౭ తామ్యేత్॥ ౮ తమ్యాత్॥ ౯ అతమత్॥ ౧౦ అతమిష్యత్॥

కర్తర్యపి హేతుభావే చ క్లామ్యతివత్। ణ్యంతాదిషు సర్వం క్రామతివత్ ॥ ౧౯౪।౧౯౭ ॥

కేవలాత్కృత్సు॥ తమితవ్యం, తమనీయం - తమ్యం; పోరదుపధాదితి యత్॥ తాంతః, తాంతవాన్, తామ్యన్, తామ్యంతీ, తమిష్యన్। తమిష్యతీ, తమిష్యంతీ, తమితుం, తాంతం, తమనం। తమిత్వా

తాంత్వా॥ ఉత్రస్య॥ తామం, తామం, తమిత్వా తమిత్వా॥ తాన్త్వా తాన్త్వా

తసు-ఉపక్షయే॥ అకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ

తస్యతి. తతాస; తేసతుః- తేసుః, తేసిథ- తతాస, తతస ॥ తేసివ- తేసిమ-తసి తేత్యాదిసర్వం శబ్యాపవర్జం వక్ష్యమాణత్రస్యతివత్- క్త్వాయాం- తసిత్వా- తస్త్వేతి విశేషః ॥

త్రసీ-ఉద్వేగే-అకర్మకః॥ సేట్-పరస్మైపదీ

వాభ్రాశేతిశ్యనో వా— ౧ త్రస్యతి-త్రసతి-వాజౄభ్రముత్రసామిత్యేత్వాభ్యాసలోపౌ వా॥ ౨ తత్రాస - త్రేసతుః - తత్రసతుః- త్రేసుః- తత్రసుః- త్రేసిథ- తత్రసిథ॥ ౩ త్రసితా॥ ౪ త్రసిష్యతి॥ ౫ త్రస్యతు- త్రసతు॥ ౬ అత్రస్యత్- అత్రసత్॥ ౭ త్రస్యేత్- త్రసేత్॥ ౮ త్రస్యాత్॥ ౯ అత్రాసీత్- అత్రసీత్॥ ౧౦ అత్రసిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే— ౧ వ్యతిత్రస్యతే- వ్యతిత్రసతే॥ ౨ వ్యతిత్రేసే॥ వ్యతితత్రసే। ౩ వ్యతిత్రసితా-సే-హే॥ ౪ వ్యతిత్రసిష్యతే॥ ౫ వ్యతిత్రస్యతాం- వ్యతిత్రసతాం- ౬ వ్యత్యత్రస్యత-వ్యత్యత్రసత॥ ౭ వ్యతిత్రస్యేత॥ వ్యతిత్రసేత॥ ౮ వ్యతిత్రసిషీష్ట (ధ్వం) ౯ వ్యత్యత్రసిష్ట(ధ్వం, ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యత్రసిష్యత॥

భావే— ౧ త్రస్యతే॥ ౨ త్రేసే। తత్రసే॥ ౩ త్రసితా ॥ ౪ త్రసిష్యతే ॥ ౫ త్రస్యతాం ॥ ౬ అత్రస్యత॥ ౭ త్రస్యేత॥ ౮ త్రసిషీష్ట॥ ౯ అత్రాసి॥ ౧౦ అత్రసిష్యత॥

ణౌకర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు సన్యఙ్యఙ్లుక్షు తదంతాత్కృత్సు చ గదతివత్ ౨౨౭॥ ౨౨౯ ॥

త్రసితవ్యం- త్రసనీయం- త్రాస్యం- శ్వీదిత ఇతి నేట్ ॥ త్రస్తః ॥ త్రస్తవాన్- త్రస్యన్ - త్రస్యంతీ - త్రసన్-త్రసంతీ. త్రసిష్యన్-

త్రసిష్యతి- త్రసిష్యంతి- త్రసితుం- త్రస్తం- త్రసనం- త్రసిత్వా- పరిత్రస్య॥ త్రాసంత్రాసం- త్రసిత్వాత్రసిత్వా ॥

తిమ-ఆర్ద్రీభావే॥ అకర్మకః ॥ సేట్-పరస్మైపదీ

తిమ్యతి- తితేమ- తితిమతురిత్యాదిసర్వం క్షివ్యతివత్ ॥ లుఙి-అతేమీత్- అతేమిష్టాం, ణ్యంతాల్లుఙి॥ అతీతిమత్,త॥ నిష్ఠాయాం తిమితః, తిమితవాన్- యఙి- తేతిమ్యతే, తేతిమాంచక్రే, తేతిమితష్యమిత్యాది ॥ యఙ్లుకి॥ తేతిమీతి, తేతింతి, తేతింతః, తేతిమతీత్యాది ॥

తుభ, హింసాయాం॥సకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

తుభ్యతి, తుతోభ, తుతుభతురిత్యాదిసర్వంతుష్యతివత్॥ ॥ హింసార్థత్వాన్నకర్మవ్యతీహారేతఙ్

తుష-తుష్టౌ॥ అకర్మకః, అనిట్ పరస్మైపదీ

౧ తుష్యతి॥ ౨ తుతోష- తుతుషతుః, తుతోషిథ- తుతుషివ,తుతుషిమ॥ ౩ తోష్టా-సి॥౪ తోక్ష్యతి॥ ౫ తుష్యతు॥ ౬ అతుష్యత్ ॥ ౭ తుష్యేత్॥౮ తుష్యాత్ ॥౯ అతుషత్॥ పుషాద్యఙ్ ॥౧౦ అతోక్ష్యత్.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతితుష్యతే ॥ ౨ వ్యతితుతుషే-వ్యతితుతుషిషే-వ్యతితుతుషిధ్వే॥వ్యతితుతుషివహే-వ్యతితుతుషిమహే । ౩ వ్యతితోష్టా(స్వే,హే)౪ వ్యతితోక్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతితుష్యతాం॥ ౬ వ్యత్యతుష్యత ॥ ౭ వ్యతితుష్యేత ॥ ౮ వ్యతితుక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యతుక్షత-వ్యత్యతుక్షాతాం-వ్యత్యతుక్షంత ॥ ౧౦ వ్యత్యతోక్ష్యత.

భావే—౧ తుష్యతే ॥ ౨ తుతుషే ॥ ౩ తోష్టా ॥ ౪ తోక్ష్యతే ॥ ౫ తుష్యతాం ॥ ౬ అతుష్యత ॥ ౭ తుష్యేత ॥ ౮ తుక్షీష్ట ॥ ౯ అతోషి ॥ ౧౦ అతోక్ష్యత.

ణౌ-కర్తృకకర్మణో స్తదంతాత్ప్రత్యయాశ్చ యజ్ఞాడ్లుకౌ సిజీకృతి చసర్వంకొచతివత్ ॥పు ౨౧౧, ౨౧౨ ॥ సని-తుతుక్షతి, తుతుక్షితవ్యమి త్యాది మిమిక్షతీత్యాదివత్ ॥పు ౩౭౮, ౩౭౯.

కేవలాత్ప్రత్యయాః- తోష్టవ్యం, తోషణీయం, తోష్యం, తుష్టః, తుష్టవాన్, తుష్యన్-తుష్యంతీ, తోక్ష్యన్-తోక్ష్యతీ-తోక్ష్యంతీ, తోష్టుం, తుష్టిః తోషణం, తుష్ట్వా, పరితుష్య, తోషం తోషం, తుష్ట్వాతుష్ట్వా.

తృప-ప్రీణనే॥ప్రీణనం తృప్తిస్తర్పణంచ॥ నాగ్నిస్తృప్యతి కాష్ఠానాం పితౄణాం తాపీనాం దిత్యుభయత్రదర్శనాత్ ॥ఆద్యేఽకర్మకో ద్వితీయే సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ:

౧ తృప్యతి ॥ తతర్ప-తతృపతుః-తతృపుః ॥ రధాదిభ్యశ్చేతి వలాద్యార్ధధాతుకస్యేడ్వా। ఇడభావేఽనుదాత్తస్యచర్దుపధస్యేత్యాదినామ్వా ।తతర్పిథ-తత్రప్థ-తతర్థ-తతృపథుః-తతృపివ-తతృప్వ-తతృపిమ-తతృప్మ ॥ ౩ తర్పితా-సి॥త్రప్తా-సి ॥ తర్ప్తా-సి ॥ ౪ తర్పిష్యతి త్రప్స్యతి-తర్ప్స్యతి ॥ ౫ తృప్యతు ॥ ౬ అతృప్యత్ ॥ ౭ తృప్యేత్ ౮ తృప్యాత్ ॥ స్పృశమృశకృషతృపదృపాంచ్లేస్సిజ్వా । సిచి అమ్వా। సిజభావేపుషాద్యఙ్ ॥ ౯ అత్రాప్సీత్-అత్రాప్తాం-అత్రాప్సుః॥ అతార్ప్సీత్-అతార్ప్తాం-అతార్ప్సుః ॥ అతర్పీత్-అతర్పిష్టాం-అతర్పిషుః అతృపత్-అతృపతాం-అతృపన్ ॥ ౧౦ అతర్పిష్యత్-అత్రప్స్యత్-అతర్ప్స్యత్:

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతితృప్యతే ॥ ౨ వ్యతితతృపే-వ్యతితతృపిషే-వ్యతితతృప్సే-వ్యతితతృపిధ్వే-వ్యతితతృబ్ధ్వే - వ్యతితతృపివహే-వ్యతితతృప్వహే-వ్యతితతృపిమహే-వ్యతితతృప్మహే ॥ ౩వ్యతితర్పితా (సే, హే)వ్యతిత్రప్తా(సే, హే)వ్యతితర్ప్తా (సే, హే) ౪ వ్యతితర్పిష్యతే-వ్యతిత్రప్స్యతే-వ్యతితర్ప్స్యతే ॥ ౫ వ్యతితృప్యతాం ॥ ౬ వ్యత్య

తృప్స్యత ॥ ౭ వ్యతితృప్సీత ॥ ౮ వ్యతితర్పిషీష్ట-ధ్వం ॥ వ్యతితృప్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యతర్పిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) వ్యత్యతృప్త-వ్యత్యతృప్సాతాం-వ్యత్యతృప్సత ॥ ౧౦ వ్యత్యతర్పిష్యత-వ్యత్యత్రప్స్యత-వ్యత్యతర్ప్స్యత

భావకర్మణోః——౧ తృప్యతే ॥ ౨ తతృపే-తతృపిషే-తతృప్సె తతృపిఢ్వే-తతృప్ధ్వే-తతృపివహే-తతృప్వహే-తతృపిమహే - తతృప్మహే ॥ ౩ తర్పితా(సే, హే)త్రప్తా(సే, హే)తర్ప్తా(సే, హే) ౪ తర్పిష్యతే-త్రప్స్యతే-తర్ప్స్యతే ॥ ౫ తృప్యతాం ॥ ౬ అతృప్యత ॥ ౭ తృప్సీత ॥ ౮ తర్పిషీష్ట-ఢ్వం ॥ తృప్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అతర్పి-అతర్పిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం)అతృప్సాతాం-ధ్వం ॥ ౧౦ అతర్పిష్యత-అత్రప్స్యత-అతర్ప్స్యత,

ణౌ-కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు యజి యఙ్లుక్సుత్తజ్కృల్లోస్సర్వంకర్షతివత్ ॥ పు ౨౮౯, ౨౨౦ ॥ సని-హలంతాచ్చేతి కిత్త్వాన్న గుణో నాప్యమ్ । రధాదిత్వాద్వేట్ । తితర్పిషతి, తితృప్సతీతిరూపద్వయం సర్వత్ర తిజ్కృల్లో రూహ్యమ్.

కేవలాత్కృత్సు-తర్పితవ్యం, త్రప్తవ్యం, తర్ప్తవ్యం, తర్పణీయం తర్ప్యం, తృప్తః, తృప్తవాన్, తృప్యన్-తృప్యంతీ, త్రప్స్యన్ - త్రప్స్యతీ-త్రప్స్యంతీ, తర్ప్స్యన్-తర్ప్స్యతీ-తర్ప్స్యంతీ, తర్పిష్యన్ తర్పిష్యతీ-తర్పిష్యంతీ, తర్పితుం, త్రప్తుం, తర్ప్తుం. తృప్తం, తర్పణం, తర్పిత్వా, తృప్త్వా, పరితృప్య, తర్పంతర్పం, తృప్త్వాతృప్త్వా, తర్పిత్వాతర్పిత్వా.

ఞితృష-పిపాసాయాం। అకర్మకః। సేట్ । పరస్మైపదీ

తృష్యతి, తతర్షేత్యాదిసర్వంకృశ్యతివత్ ॥ అస్యాపి క్త్వః కిత్త్వం వా, తృషిత్వా, తర్షిత్వా, ఞీతః క్తఇతివర్తమానే కర్తరి క్తప్రత్యయోవిశేషః, తృషితః ॥ ద్వ్యహతర్షంగాః పాయయతి, ద్వ్యహంతర్షం, తర్షణేనగవాంపానక్రియావ్యవధీయతే, అద్య పాయయిత్వా.

ద్వ్యహమతిక్రమ్య పునః పాయయతీత్యర్థః, అస్యతితృషోః క్రియాం
తరే కాలేష్వితి ణముల్ ॥ శేషం సమానమ్,

దము-ఉపశమే। ఉపశమ ఇతి ణ్యన్తస్య, తేన సకర్మకోఽయం
నతు శమివదకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

శమామష్టానామితి దీర్ఘః ॥ ౧ దామ్యతి ॥ ౨ దదామ - దేమతుః - దేముః ॥ దమితేత్యాదిశ్యన్వికల్పవర్జం సర్వం క్లామ్యతివత్ ॥ అస్మాణ్ణౌ న పాదమీత్యాదినా పరస్మైపదప్రతిషేధే దమయత ఇత్యాద్యాత్మనేపదమేవ ॥ ణ్యన్తాన్నిష్ఠాయాం ॥ దాన్తః, దాన్తవాన్, దమితః, దమితవాన్, వా దాన్తశాన్తేత్యాదినా పక్షే ఇడభావదీర్ఘౌ నిపాత్యేతే ॥.

దసు, చ, ఉపక్షయ ఇత్యర్థః। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

దస్యతి, దదాస - దేసతుః - దేసుః ॥ దసితేత్యాది సర్వం శబ్రూపవర్జం త్రస్యతివత్ ॥ క్త్వాయాం, దసిత్వా, దస్త్వా ॥ ణ్యన్తాన్నిష్ఠాయాం, దస్తః, దస్తవాన్ - దాసితః, దాసితవాన్, వా దాన్తశాన్తేత్యాదినా నిష్ఠాయామిడభావః ప్రకృతేర్వృద్ధ్యభావశ్చ నిపాత్యతే,

---

దివు-క్రీడావిజిగీషావ్యవహారద్యుతిస్తుతిమోదమదస్వప్నకాన్తిగతిషు
యథాయథం సకర్మకోఽకర్మకశ్చ। సేట్। పరస్మైపదీ

౧ దీవ్యతి ॥ ౨ దిదేవ-దిదివతుః-దిదివుః ॥ దిదేవిథ ౩ దేవితా-సి। ౪ దేవిష్యతి ॥ ౫ దీవ్యతు । ౬ అదీవ్యత్ । ౭ దీవ్యేత్ ॥ ౮ దీవ్యాత్ ॥ ౯ అదేవీత్-అదేవిష్టాం ॥ ౧౦ అదేవిష్యత్..

గతింవినాన్యత్ర కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిదీవ్యతే ॥ ౨ వ్యతిదిదివే ॥ ౩ వ్యతిదేవితా(సే, హే) ౪ వ్యతిదేవిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిదీవ్యతాం। ౬ వ్యత్యదీవ్యత ॥ ౭ వ్యతిదీవ్యేత ॥ ౮ వ్యతిదేవిషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ౯

వ్యత్యదేవిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యదేవిష్యత.

భావకర్మణోః-౧ దీవ్యతే ॥ ౨ దిదివే(ఢ్వే.ధ్వే) ౩ దేవితా(సే,హే) ౪ దేవిష్యతే ॥ ౫ దీవ్యతాం ॥ ౬ అదీవ్యత ॥ ౭ దీవ్యేత ॥ ౮ దేవిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అదేవి-అదేవిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అదేవిష్యత

ణౌ-కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సుచ యఙితిఙ్కృతోశ్చభస ఢ్వంకెటతివత్ ॥పు ౨౧౦, ౨౮౧-

యఙి-దేదీవ్యతఇత్యాదౌదీర్ఘః, పరంపశిష్యతే॥ కృత్సు-దేదీవితవ్యమిత్యాది॥ఊడ్భవిషకారాంతత్వాన్నాస్యయఙ్లుక్ ॥సని-సనీవంతర్ధేత్యాదినావేట్ ॥దుద్యూషతి-దిదేవిషతీత్యాదిరూపద్వయంతిఙ్కృతో స్సర్వత్రబోధ్యమ్.

కేవలాత్కృత్సు-దేవితవ్యం, దేవనీయం, దేవ్యం, ద్యూనః, ద్యూనవాన్, 'దివోఽవిజిగీషాయామితినిష్ఠాతస్యనత్వమ్ । విజిగీషాయాం తు । ద్యూతం, ద్యూతవాన్, దివ్యన్-దీవ్యంతీ, దేవిష్యన్-దేవిష్యతీ-దేవిష్యంతీ, దేవితుం, 'ద్యూతం, దేవనం, దేవిత్వా, ద్యూత్వా, ప్రదీవ్య, దేవందేవం, దేవిత్వాదేవిత్వా- ద్యూత్వాద్యూత్వా.

దుష-వైకృత్యే।అకర్మకః। అనిట్ ।పరస్మైపదీ

౧ దుష్యతి ॥ ౨ దుదోష-దుదుషతుః॥దుదోషిథ-దుదుషివ-దుదుషిమ ॥ ౩ దోష్టా-సి ॥ ౪ దోక్ష్యతి ॥ ౫ దుష్యతు ॥ ౬ అదుష్యత్ ॥ ౭ దుష్యేత్ ॥ ౮ దుష్యాత్ ॥ పుషాద్యఙ్ ॥ ౯ అదుషత్ ॥ ౧౦ అదోక్ష్యత్.

కర్మవ్యతీహారే-౧ వ్యతిదుష్యతే ॥ ౨ వ్యతిదుదుషే ॥ ౩ వ్యతిదోష్టా(సే,హే) ౪ వ్యతిదోక్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతిదుష్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యదుష్యత ॥ ౭ వ్యతిదుష్యేత ॥ ౮ వ్యతిదుక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యదుక్షత-వ్యత్యదుక్షాతాం వ్యత్యదుక్షంత ॥ ౧౦ వ్యత్యదోక్ష్యత

భావే—౧ దుష్యతే ॥ ౨ దుదుషే ॥ ౩ దోష్టా ॥ ౪ దోక్ష్యతే ॥ ౫ దుష్యతాం ॥ ౬ అదుష్యత ॥ ౭ దుష్యేత ॥ ౮ దుక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అదోషి ॥ ౧౦ అదోక్ష్యత.

ణౌ దోషోణావితిగుణవోతావజాదౌ వృత్యయేపరఉపధాయాఊత్వం ॥ చిత్తవిరాగార్థేవాచిత్తవిరాగఇతితద్వికల్పః ॥ దూషయతి, తే ॥ చిత్తందూషయతిదోషయతివాకామః ॥

ఊత్వపక్షే కర్తృకర్మణోణ్యన్తాత్కృత్సుచగూహతివత్ ॥ ఊత్వాభావేగుణకోచతివత్ ౨౦౦, ౨౦౯ పు ॥ సని- యజ్ఞ్యక్షుకోత్త ధంతాత్కృత్సుచదుదుక్షతీత్యాదిమిమిక్షతీత్యాదివత్ ౩౫౮,౩౫౯ ॥

కేవలాత్కృత్సు ॥ దోష్టవ్యం । దోషణీయః । దోష్యం । దుష్టః । దుష్టవాన్ । దుష్యన్ । దుష్యంతీ । దోక్ష్యన్ । దోక్ష్యతీ । దోక్ష్యంతీ । దోష్టుం । దుష్టం । దోషణం । దుష్ట్వా । ప్రదుష్య । దోషందోషం । దుష్ట్వాదుష్ట్వా

ద్రుహ, జిఘాంసాయాం ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ

౧ ద్రుహ్యతి ॥ ౨ దుద్రోహ, దుద్రుహతుః, రధాదిభ్యశ్చేతివేట్, ఇడభావేవాద్రుహేతిఢాఘః ॥ పక్షేఢః, దుద్రోహిథ, దుద్రోగ్ధ, దుద్రోఢ, దుద్రుహథుః, దుద్రుహిన; దుద్రుహ్వ, దుద్రుహిమ-దుద్రుహ్మ ॥ ౩ ద్రోహితా, సి । ద్రోగ్ధా, సి ॥ ద్రోఢా, సి ॥ ౪ ద్రోహిష్యతి ధ్రోక్ష్యతి, ఢత్వఘత్వయోస్తుల్యంరూపం ॥ ౫ ద్రుహ్యతు ॥ ౬ అద్రుహ్యత్ ॥ ౭ ద్రుహ్యేత్ ॥ ౮ ద్రుహ్యాత్, పుషాద్యఙ్ ॥ ౯ అద్రుహత్ ॥ ౧౦ అద్రోహిష్యత్, అధ్రోక్ష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిద్రుహ్యతే ॥ ౨ వ్యతిదుద్రుహే, వ్యతిదుద్రుహిషే, వ్యతిదుధ్రుక్షే, వ్యతిదుద్రుహిఢ్వే।ధ్వే ॥ వ్యతిదుధ్రుగ్ధ్వే వ్యతిదుధ్రూఢ్వే, వ్యతిదుద్రుహివహే, వ్యతిదుద్రుహ్వహే, వ్యతిదుద్రుహిమహే, వ్యతిదుద్రుహ్మహే ॥ ౩ వ్యతిద్రోహితా, సే ॥ హే ॥ వ్యతిద్రోగ్ధా, సే, హే ॥ వ్యతిద్రోఢా, సే, హే ॥ ౪ వ్యతిద్రోహిష్యతే, వ్యతి

ధోక్ష్యతే॥ ౫ వ్యతిదుహ్యతాం॥ ౬ వ్యత్యదుహ్యత॥ ౭ వ్యతిదుహ్యేత॥ ౮ వ్యతిదోహిషీష్ట(ధ్వం,ఢ్వం) వ్యతిధుక్షీష్ట (ధ్వం) వ్యత్యదోహిష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) వ్యత్యధుక్షత, వ్యత్యధుక్షాతాం, వ్యత్యధుక్షంత, వ్యత్యధుక్షథాః, వ్యత్యధుక్షాథాం, వ్యత్యధుక్షధ్వం, వ్యత్యధుక్షి, వ్యత్యధుక్షావహి, వ్యత్యధుక్షామహి ॥ ౧౦ వ్యత్యదోహిష్యత, వ్యత్యధోక్ష్యత॥

కర్మణి—౧ దుహ్యతే॥ ౨ దుదుహే- దుదుహాతే, దుధుక్షే, దుదుహాథే, దుధుగ్ధ్వే, దుధూఢ్వే, దుదుహివహే, దుదుహ్వహే, దుదుహిమహే, దుదుహ్మహే ॥ ౩ దోహితా, సే, హే॥ దోగ్ధా, సే-హే॥ దోఢా, సే, హే॥ ౪ దోహిష్యతే। ధోక్ష్యతే॥ ౫ దుహ్యతాం॥ ౬ అదుహ్యత॥ ౭ దుహ్యేత। ౮ దోహిషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ధుక్షీష్ట(ధ్వం) ౯ అదోహి, అదోహిషాతాం (ధ్వం,ఢ్వం) అధుక్షాతాం, అధుక్షంత। ధ్వం ॥ ౧౦ అదోహిష్యత। అధోక్ష్యత॥

ణ్యంతకర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సుచ యఙ్యఙ్లుకోస్సిజ్కృతిచ శోచతివత్ ౧౦౮,౧౧౯ ॥ చఙి, అదూదుహత్, త॥సని, ఇట్పక్షే రలోవ్యుపధాదితికిత్త్వవికల్పాత్ దుదుహిషతి దుదోహిషతి॥ ఇడభావే హలంతాచ్చేతి కిత్త్వాద్దుధుక్షతీత్యాదిత్రైరూప్యం తిఙ్కృత్సు సర్వత్ర బోధ్యం ॥ యఙ్లుకి ॥ దోదుహీతి, దోదోగ్ధి, దోదోఢి, దోదుగ్ధః, దోదూఢః, దోదుహతీత్యాది॥

కేవలాత్కృత్సు॥ దోహితవ్యం, దోగ్ధవ్యం, దోఢవ్యం, దోహనీయం, దోహ్యం, దుగ్ధః, దూఢః, దుగ్ధవాన్, దూఢవాన్ దుహ్యన్, దుహ్యంతీ- ధోక్ష్యన్, ధోక్ష్యతీ, ధోక్ష్యంతీ, దోహితుం- దోగ్ధుం, దోఢుం, దుగ్ధుం, దూఢుం। దోహిత్వా, దుహిత్వా, దుగ్ధ్వా, దూఢ్వా, అనుదుహ్య, దోహందోహం। దోహిత్వాదోహిత్వా, దుహిత్వాదుహిత్వా ॥ దుగ్ధ్వాదుగ్ధ్వా।

దూ్ర్ధావదూ్రధ్వా॥

దృప,హర్షమోహనయోః॥ మోహనంగర్వః॥అకర్మకః

అనిట్॥ పరస్మైపదీ

దృప్యతీత్యాదిసర్వం తృప్యతివత్॥

నృతీ-గాత్రవిక్షేపే॥అకర్మకః॥ సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ నృత్యతి॥ ౨ ననర్త, ననృతతుః, ననర్తిథ, ననృతివ - ననృతిమ॥ నర్తితా,సి, సేఽసిచీతివేట్॥ ౪ నర్తిష్యతి। నర్త్స్యతి॥ ౫ నృత్యతు ॥ ౬ అనృత్యత్। ౭ నృత్యేత్ ॥ ౮ నృత్యాత్ ॥ ౯ అనర్తీత్, అనర్తిష్టాం॥ ౧౦ అనర్తిష్యత్। అనర్త్స్యత్॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతినృత్యతే ॥ ౨ వ్యతిననృతే, వ్యతిననృతిషే, వ్యతిననృతిధ్వే॥ ౩ వ్యతినర్తితా, సే-హే ॥ ౪ వ్యతినర్తిష్యతే-వ్యతినర్త్స్యతే ॥ ౫ వ్యతినృత్యతాం॥ ౬ వ్యత్యనృత్యత ॥ ౭ వ్యతినృత్యేత॥౮ వ్యతినర్తిషీష్ట-ధ్వం॥ వ్యతినృత్సీష్ట ధ్వం॥౯వ్యత్యనర్తిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం)అసిచీతినిషేధాన్నేడ్వికల్పః॥౧౦వ్యత్యనర్తిష్యత,వ్యత్యనర్త్స్యత

భావే—౧ నృత్యతే॥ ౨ ననృతే॥ ౩ నర్తితా॥ ౪ నర్తిష్యతే॥నర్త్స్యతే॥ ౫ నృత్యతాం॥ ౬ అనృత్యత॥ ౭ నృత్యేత॥ ౮ నర్తిషీష్ట- నృత్సీష్ట ౯ అనర్తి ॥ ౧౦ అనర్తిష్యత, అనర్త్స్యత

ణౌవకర్తృగాఽపిఫలేనపాదమిత్యాదినా పరస్మైపదప్రతిషేధాత్తఙేవ। కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచ యఙ్యఙ్లుకో స్సిజీకృతీచ సర్వం కర్షతివత్ ౨౪౯॥ ౨౩౩।౨౫౧ పు॥

సని, నినర్తిషతి నినృత్సతీత్యాది రూపద్వయం తిఙ్కృత్సు సర్వత్రబోధ్యమ్ ॥

కేవలాత్కృత్సు। నర్తితవ్యః,,నర్తనీయం, నృత్యం - ఋదుపధాదిత్యాదినాక్యప్, నృత్తం। నృత్తవాన్ - శ్వీదితఇత్యాదినానేట్ ॥ నృ

త్యన్। నృత్యంతీ। న_ర్తిష్యన్- న_ర్తిష్యతీ॥ న_ర్తిష్యంతీ,నర్త్స్యన్, నర్త్స్యతీ, నర్త్స్యంతీ, న_ర్తితుం, నృత్తం। న_ర్తనం। న_ర్తిత్వా। పరినృత్య। న_ర్తంన_ర్తం। న_ర్తిత్వాన_ర్తిత్వా॥

పుథ,హింసాయాం। సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

పుథ్యతీత్యాదిసర్వంకుప్యతివత్।హింసార్థత్వాన్నకర్మవ్యతీహారేతఙ్

పుష్ప,వికసనే॥అకర్మకః,సేట్। పరస్మైపదీ

౧పుష్ప్యతి॥ ౨ పుపుష్ప, పుపుష్పిథ। ౩ పుష్పితా-సి॥౪పుష్పిష్యతి ॥ ౫ పుష్ప్యతు ॥ ౬ అపుష్ప్యత్ ॥ ౭ పుష్ప్యేత్ ॥ ౮ పుష్ప్యాత్॥ ౯ అపుష్పీత్॥ ౧౦ అపుష్పిష్యత్॥

కర్మవ్యతీహారే—౧వ్యతిపుష్ప్యతే॥౨ వ్యతిపుపుష్పే॥ వ్యతిపుపుష్పిషే ॥ ౩ వ్యతిపుష్పితా (సే,హే)౪ వ్యతిపుష్పిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిపుష్ప్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యపుష్ప్యత ॥ ౭ వ్యతిపుష్ప్యేత ॥ ౮వ్యతిపుష్పిషీష్ట-ధ్వం॥౯వ్యత్యపుష్పిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)౧౦వ్యత్యపుష్పిష్యత

భావే—౧ పుష్ప్యతే ॥ ౨ పుపుష్పే ॥ ౩ పుష్పితా ॥ ౪పుష్పిష్యతే ॥ ౫ పుష్ప్యతాం ॥ ౬ అపుష్ప్యత ॥ ౭ పుష్ప్యేత ॥ ౮ పుష్పిషీష్ట ॥ ౯ అపుష్పి ॥ ౧౦అపుష్పిష్యత ॥

ణౌ-కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృతు చ యఙ్యఙ్లుకోస్సజి కృతి చసర్వంకోచతివత్॥పుష్పయతి,తే॥చఙి॥అపుపుష్పత్-త॥సని- పుపుష్పిషతీత్యాదితిఙ్కృత్సు శ్చికర్జిషతిచికర్జిషితవ్యమిత్యాదివత్॥౧౬౭

కేవలాత్కృత్సు-పుష్పితవ్యం। పుష్పణీయం। పుష్ప్యం। పుష్పితః। పుష్పితవాన్। పుష్ప్యన్-పుష్ప్యంతీ। పుష్పిష్యన్ పుష్పిష్యతీ-పుష్పిష్యంతీ। పుష్పితుం। పుష్పితం। పుష్పణం పుష్పిత్వా। పరిపుష్ప్య। పుష్పంపుష్పం। పుష్పిత్వాపుష్పిత్వా

పుష-పుష్టౌ।సకర్మకః।అనిట్।పరస్మైపదీ

౧ పుష్యతి ॥ ౨ పుపోష-పుపుషతుః ॥ పుపోషిథ-పుపుషివ-పుపుషిమ ॥ ౩ పోష్టా-సి ॥ ౪ పోక్ష్యతి ॥ ౫ పుష్యతు ॥ ౬ అపుష్యత్ ॥ ౭ పుష్యేత్ ॥ ౮ పుష్యాత్ ॥ పుషాద్యఙ్। ౯ అపుషత్ ౧౦ అపోక్ష్యత్॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిపుష్యతే ॥ ౨ వ్యతిపుపుషే-వ్యతిపుపుషిషే-ధ్వే ॥ ౩ వ్యతిపోష్టా(సే,హే) ౪ వ్యతిపోక్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతిపుష్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యపుష్యత ॥ ౭ వ్యతిపుష్యేత ॥ ౮ వ్యతిపుక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యపుక్షత వ్యత్యపుక్షాతాం-వ్యత్యపుక్షంత ॥ ౧౦ వ్యత్యపోక్ష్యత ॥

కర్మణి—౧ పుష్యతే ॥ ౨ పుపుషే ఇత్యాది కర్మవ్యతీహారవత్ ॥లుఙి-అపోషి-అపుక్షాతామిత్యాది ॥

ణ్యంతాదిషు సర్వం కోచతివత్ ॥ ౨౧౭-౨౧౯ ॥

కేవలాత్కృత్సు-పోష్టవ్యం। పోషణీయం।పుష్యంత్యస్మిన్నర్థా ఇతి పుష్యానక్షత్రవిశేషః । పుష్యసిధ్యానక్షత్రఇత్యధికరణే క్యబ్నిపాత్యతే । అన్యత్ర పోష్యం । పుష్టః । పుష్టవాన్ । పుష్యన్-పుష్యంతీ। పోక్ష్యన్-పోక్ష్యతీ-పోక్ష్యంతీ । పోష్టుం । పుష్టిః । పోషణం । పుష్ట్వా । పరిపుష్య । పోషంపోషం । పుష్ట్వాపుష్ట్వా ॥

ప్లుషదాహ ఇత్యర్థః।సకర్మకః। సేట్।పరస్మైపదీ

౧ ప్లుష్యతి ॥ ౨ పుప్లోష ॥ ౩ ప్లోషితా- సి ॥ ౪ ప్లోషిష్యతి। ప్లుష్యతు ॥ ౬ అప్లుష్యత్ ॥ ౭ ప్లుష్యేత్ ॥ ౮ ప్లుష్యాత్ ॥ ౯ అప్లోషీత్ ॥ ౧౦ అప్లోషిష్యత్॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిప్లుష్యత ఇత్యాది వ్యతిపుష్యత ఇత్యాదివత్ ॥కర్మణి-ణ్యంతాదిషు-కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు సన్న

జ్యర్లుక్కులుతిజికృతిచస్వాంకోచతివత్ ॥పు-౨౦౮॥

కేవలాత్కృత్సు-ప్లోషితవ్యం । ప్లోషణీయం । ప్లోష్యం । ప్లుషితః । ప్లుషితవాన్ । ప్లుష్యన్-ప్లుష్యంతీ । ప్లోషిష్యన్- ప్లోషిష్యతీ-ప్లోషిష్యంతీ । ప్లోషితుం । ప్లుషితం । ప్లోషణం । ప్లోషిత్వా ।ప్లుషిత్వా।పరిప్లుష్య ।ప్లోషం ప్లోషం । ప్లోషిత్వా ప్లోషిత్వా ॥ ప్లుషిత్వా ప్లుషిత్వా ॥

ప్లుష-దాహే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ప్లుష్యతీత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥లుజి-అప్లుషదితివిశేషః ॥

వకారాదిషు స్తంభార్థేవక్ష్యమాణం వసుధాతుంబసు

ఇతి కేచిత్పఠంతి॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

బస్యతి బబాస-బెసతుః-బెసుః ॥ బసితేత్యాదిక్నస్యతివత్ ॥లుజి-అబసత్ ॥ ణావమిత్త్వాన్నహ్రస్వః ॥ బాసయతి-తే ॥ చజి- అబీబసత్-త ॥ ఇతివిశేషః॥

బిస-ప్రేరణే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

బిస్యతి ॥ బిబేస-బిబిసతుః ॥ బేసితేత్యాదిసర్వంక్షివ్యతివత్ ॥చజి-అబీబిసత్-త॥ కేవలాన్నిష్ఠాయాం బిసితః । బిసితవానితివిశేషః ॥

బుస-ఉత్సర్గే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

బుస్యతీత్యాదికుష్యతివత్ ॥

వకారాదిషు విభాగార్థేవక్ష్యమాణం వృషధాతుంకేచిద్దర్నాస్యంతోఽయంబ్యుసేత్యన్యేపఠంతి । తస్యాప్యేవమేవరూపాణిబోధ్యాని ॥

భ్రము-అనవస్థానే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

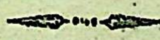
వాభ్రాశేతిశ్యనాం॥ పక్షేశప్ ॥ శ్యని శమామష్టానామితిదీర్ఘః

౧ భ్రామ్యతి-భ్రమతి ॥ వాజౄభ్రముత్రసామిత్యేత్వాభ్యాసలోపౌ వా ॥ ౨ బభ్రామ-భ్రేమతుః-బభ్రమతుః-భ్రేముః-బభ్రముః-భ్రేమిథ బభ్రమిథ-భ్రేమథుః, బభ్రమథుః-భ్రేమ-బభ్రమ-బభ్రామ-బభ్రమ-బభ్రమివ-భ్రేమివ-భ్రేమిమ-బభ్రమిమ ॥ ౩ భ్రమితా-సి ॥ ౪ భ్రమిష్యతి ॥ ౫ భ్రామ్యతు-భ్రమతు ॥ ౬ అభ్రామ్యత్-అభ్రమత్ ॥ ౭ భ్రామ్యేత్-భ్రమేత్ ॥ ౮ భ్రమ్యాత్ ॥ లుఙ్యఙ్-౯ అభ్రమత్ ॥ ౧౦ అభ్రమిష్యత్ ॥ చలనస్యాపి గతివిశేషత్వాత్కర్మవ్యతీహారే నతఙ్ ।

భావే—౧ భ్రమ్యతే ॥ ౨ భ్రేమే-బభ్రమే ॥ ౩ భ్రమితా ॥ ౪ భ్రమిష్యతే ॥ ౫ భ్రమ్యతాం ॥ ౬ అభ్రమ్యత ॥ ౭ భ్రమ్యేత ॥ ౮ భ్రమిషీష్ట ॥ ౯ అభ్రమి ॥ నోదాత్తోపదేశస్యేతి నవృద్ధిః । ౧౦ అభ్రమిష్యత ॥ భ్వాదికస్యాప్యేవమేవభావరూపాణ్యున్నేయాని ॥

ణ్యన్తాదిషు సర్వం భ్వాదికవత్ ॥ పుట ౬౩ ॥

కేవలాత్కృత్సు-భ్రమితవ్యం, భ్రమణీయం, భ్రమ్యం, భ్రాన్తః-భ్రాన్తవాన్, భ్రామ్యన్-భ్రామ్యన్తీ, భ్రమన్-భ్రమన్తీ, భ్రమిష్యన్-భ్రమిష్యతీ-భ్రమిష్యన్తీ, భ్రమితుం, భ్రాన్తం, భ్రమణం, భ్రమిత్వా, భ్రాన్త్వా, పరిభ్రమ్య, భ్రామంభ్రామం, భ్రమిత్వాభ్రమిత్వా, భ్రాన్త్వాభ్రాన్త్వా

భ్రశు-భ్రంశు-అధఃపతనే । అకర్మకౌ ॥ సేటౌ ॥ పరస్మైపదినౌ

భ్రశ్యతి, బభ్రాశ-బభ్రశతురిత్యాదిక్నస్యతివత్ ॥ ణావమిత్త్వాదుపధావృద్ధౌ భ్రాశయతి, తే ॥ అబిభ్రశత్-త ॥ ఇతి విశేషః ॥ నిష్ఠాయాం-భ్రష్టః, భ్రష్టవాన్ । భ్రశిత్వా-భ్రష్ట్వా ॥ ద్వితీయస్యతు శ్యని అని దితామితి నలోపే ॥ ౧ భ్రశ్యతి ॥ ౨ బభ్రంశ ॥ ౩ భ్రంశితా-సి ॥ ౪ భ్రంశిష్యతి ॥ ౫ భ్రశ్యతు ॥ ౬ అభ్రశ్యత్ ॥ ౭ భ్రశ్యేత్ ॥ ౮ భ్రశ్యాత్ అఙి నలోపః ॥ ౯ అభ్రశత్ ॥ ౧౦ అభ్రంశిష్యత్

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిభ్రశ్యతే ॥ ౨ వ్యతిబభ్రంశే ॥ ౩ వ్య

తిభ్రంశితా(సే-హే) ౪ వ్యతిభ్రంశిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిభ్రశ్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యభ్రశ్యత ॥ ౭ వ్యతిభ్రశ్యేత ॥ ౮ వ్యతిభ్రంశిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యభ్రంశిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)॥ ౧౦ వ్యత్యభ్రంశిష్యత ॥

భావే—భ్రశ్యత ఇత్యాదికర్మవ్యతీహారవత్ ॥ లుఙి-అభ్రంశితి విశేషః ॥ ణ్యంతా విమసర్వం క్రిందతివత్ ॥౯౯౦,౯౯౧॥ యఙి-బాభ్రశ్యతే ॥ బాభ్రశాంచక్రే ఇత్యాది ॥ కృత్సు బాభ్రశితవ్యమిత్యాది ॥ యఙ్లుకి- బాభ్రంశీతి, బాభ్రంష్టి, బాభ్రష్టః, బాభ్రశతీత్యాది ॥ కృత్సు-బాభ్రంశితవ్యమిత్యాది.

కేవలాత్కృత్సు-భ్రంశితవ్యం, భ్రంశనీయం, భ్రంశ్యం, భ్రష్టః- భ్రష్టవాన్, భ్రశ్యన్-భ్రశ్యంతీ, భ్రంశిష్యన్- భ్రంశిష్యతీ, భ్రంశిష్యంతీ, భ్రంశితుం, భ్రష్టం, భ్రంశనం, భ్రంశిత్వా, భ్రష్ట్వా, విభ్రశ్య, భ్రంశంభ్రంశం, భ్రంశిత్వాభ్రంశిత్వా, భ్రష్ట్వాభ్రష్ట్వా ॥

మదీ-హర్షే । అకర్మకః । సేట్ । పరస్మైపదీ

౧ మాద్యతి ॥ ౨ మమాద-మేదతుః ॥ మేదిథ ॥ ౩ మదితా ॥ ౪ మదిష్యతి ॥ ౫ మాద్యతు ॥ ౬ అమాద్యత్ ॥ ౭ మాద్యేత్ ॥ ౮ మద్యాత్-మద్యాస్తాం ॥ అఙ్ ॥ ౯ అమదత్-అమదతాం ॥ ౧౦ అమదిష్యత్

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిమాద్యతే ॥ ౨ వ్యతిమేదే ॥ ౩ వ్యతిమదితా-సే-హే ॥ ౪ వ్యతిమదిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిమాద్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యమాద్యత ॥ ౭ వ్యతిమాద్యేత ॥ ౮ వ్యతిమదిషీష్ట(ధ్వం) ౯ వ్యత్యమదిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యమదిష్యత ॥

భావే—౧ మద్యతే ॥ ౨ మేదే ॥ ౩ మదితా ॥ ౪ మదిష్యతే ॥ ౫ మద్యతాం ॥ ౬ అమద్యత ॥ ౭ మద్యేత ॥ ౮ మదిషీష్ట ॥ ౯ అమాది ॥ ౧౦ అమదిష్యత ॥

హర్షగ్లేపనార్థస్యాస్య ఘటాదావనునాదాణ్ణౌ మిత్త్వే కర్త్రకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు చ మదయతి, తే ॥ మద్యతే ॥ మదయితవ్యమి

త్యాదికంపనార్థణ్యంతచలతివత్ । అస్యత్రచిత్తవికారోత్పాదనార్థ
థ్రేమాదయతీత్యాది శిలాన్యథాకరణార్థకచాలయతివత్ ॥ సన్యఙ్జ్య
ఙ్లుక్షుతిఙ్కృత్సు సర్వంచలతివత్ ౨౨౫-౨౨౬-౨౨౭ పు॥

కేవలాత్కృత్సు ॥ మదితవ్యః, మదనీయం, గదమదేత్యాదినాఽను
పసర్గాద్యతి మద్యం- ఉపసర్గేతు ప్రమాద్యం- శ్వీదితఇతి నేట్ ॥ మ
త్తః। మత్తవాన్ నధ్యాఖ్యాపృమూర్ఛమదామితి నిష్ఠానత్వనిషేధః
మాద్యన్। మాద్యంతీ। మదిష్యన్। మదిష్యతీ। మదిష్యంతీ। మదితుం
మత్తం। మదనం। మదిత్వా। ఉన్మద్య। మాదంమాదం। మదిత్వామదిత్వా

మసీ-పరిణామే॥ పరిణామోవికారః॥ అకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ
మస్యతి। మమాస। మేసతుః। మేసుః। లుఙి॥ అమసత్। ణౌచఙి॥
అమీమసత్। త॥ శేషంత్రస్యతివత్ ॥

ఞి- మిదా, స్నేహనే॥ సకర్మకః। సేట్, పరస్మై
మిదేర్గుణఇతిగుణః- మేద్యతి॥ ౫ మెద్యతు॥ ౬ అమెద్యత్॥ ౭
మెద్యేత్ । ఇతివిశేషః ॥ శేషంక్షివ్యతివత్॥

ముస-ఖండనే॥ సకర్మకః॥ సేట్-పరస్మైపదీ
ముస్యతీత్యాదిసర్వంకుప్యతివత్॥

ముహ-వైచిత్త్యే॥ వైచిత్త్యమవివేకః॥ అకర్మకః-సేట్, పరస్మైపదీ
౧ ముహ్యతి॥ ౨ ముమోహ । ముముహతుః । రధాదిత్వాద్వేట్ ॥
ముమోహిథ। ముమోగ్ధ, ముమోఢ। ముముహిమ। ముముహ్వ। ముము
హిమ। ముముహ్మ॥ ౩ మోహితా, సి॥ మోగ్ధా-సి॥ మోఢా॥ సి। ౪ మోహి
ష్యతి। మోక్ష్యతి॥ ౫ ముహ్యతు॥ ౬ అముహ్యత్॥ ౭ ముహ్యేత్॥ ౮
ముహ్యాత్, అఙ్॥ ౯ అముహత్॥ ౧౦ అమోహిష్యత్॥ అమోక్ష్యత్॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిముహ్యతే। ౨ వ్యతిముముహే। వ్యతిము
ముహిషే। వ్యతిముముక్షే। వ్యతిముముహిఢ్వే। ధ్వే॥ వ్యతిముముగ్ధ్వే। వ్య
తిముమూఢ్వే। వ్యతిముముహివహే। వ్యతిముముహ్వహే। వ్యతిముముహి
మహే। వ్యతిముముహ్మహే॥ ౩ వ్యతిమోహితా॥ సే। హే॥ వ్యతిమోగ్ధా।
సే-హే॥ వ్యతిమోఢా। సే। హే॥ ౪ వ్యతిమోహిష్యతే। వ్యతిమోక్ష్యతే॥
౫ వ్యతిముహ్యతాం॥ ౬ వ్యత్యముహ్యత॥ ౭ వ్యతిముహ్యేత॥ ౮ వ్యతిమో
హిషీష్ట(ధ్వం, ఢ్వం) వ్యతిముక్షీష్ట ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యమోహిష్ట (ఢ్వం,
ధ్వం। వ్యత్యముక్షత। వ్యత్యముక్షాతాం। వ్యత్యముక్షంత॥ ౧౦ వ్యత్యమో
హిష్యత। వ్యత్యమోక్ష్యత॥

భావే—౧ ముహ్యతే॥ ౨ ముముహే। ౩ మోహితా, మోగ్ధా। మో
ఢా, ॥ ౪ మోహిష్యతే। మోక్ష్యతే। ౫ ముహ్యతాం॥ ౬ అముహ్య
త॥ ౭ ముహ్యేత ॥ ౮ మోహిషీష్ట ॥ ముక్షీష్ట ॥ ౯ అమోహి ॥ ౧౦ అమో
హిష్యత। అమోక్ష్యత॥

ణౌకర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచ మోహయతి-తే॥ పరిపూ
ర్వాదస్మాణ్ణ్యంతాన్నహాదమిత్యాదినా పరస్మైపదప్రతిషేధే పరిమోహ
యతఇత్యాద్యాత్మనేపదరూపాణ్యున్నేయాని। సన్యఙ్లుక్షు
చతిఙ్కృత్సు సర్వం మేహతివత్ ౩౭౮-౩౭౯-౩౩౦పు ॥ సనీట్పక్షేకి
త్త్వవికల్పాన్ముముహిషతి ముమోహిషతి । ముముహిషితవ్యం। ముమో
హిషితవ్యమిత్యాది ద్వైరూప్యమధికం సర్వత్రోన్నేయం॥

కేవలాత్కృత్సు। మోహితవ్యం। మోగ్ధవ్యం। మోఢవ్యం। మోహనీ
యం। మోహ్యం। ముగ్ధః। ముగ్ధవాన్ । మూఢః । మూఢవాన్ । ము
హ్యన్॥ ముహ్యంతీ। మోహిష్యన్। మోహిష్యతీ। మోహిష్యంతీ॥ మో
క్ష్యన్, మోక్ష్యతీ। మోక్ష్యంతీ। మోహితుం- మోగ్ధుం। మోఢుం ।
ముగ్ధం। మూఢం। మోహనం। ముహిత్వా। మోహిత్వా। ముగ్ధ్వా। మూ
ఢ్వా। పరిముహ్య। మోహంమోహం । ముహిత్వాముహిత్వా ॥ మో

హిత్వామోహిత్వా। ముగ్ధ్వాముగ్ధ్వా।మూఢ్వామూఢ్వా॥

యసు-ప్రయత్నే। అకర్మకః। సేట్।పరస్మైపదీ

యసోఽనుపసర్గాత్। సంయసశ్చేత్యాభ్యాంశ్యన్వా। పక్షేశప్॥ ౧ యస్యతి। యసతి। సంయస్యతి। సంయసతి॥ ౨ యయాస। యేసతుః ౩ యసితాసి ॥ ౪ యసిష్యతి ॥ ౫ యస్యతు॥ యసతు, సంయస్యతు సంయసతు॥ ౬ అయస్యత్, అయసత్, సమయస్యత్ । సమయసత్- ౭యస్యేత్, యసేత్, సంయస్యేత్। సంయసేత్॥ ౮ యస్యాత్ ॥ ౯ అయసత్ ॥ ౧౦ అయసిష్యత్॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతియస్యతే, ౨ వ్యతియేసే। వ్యతియేసా తే॥ ౩ వ్యతియసితా। సే, హే॥ ౪ వ్యతియసిష్యతే॥ ౫ వ్యతియస్యతాం ౬ వ్యత్యయస్యత॥ ౭ వ్యతియస్యేత ॥ ౮ వ్యతియసిషీష్ట (ఢ్వం) ౯ వ్యత్యయసిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) వ్యత్యయసిష్యత॥

భావే—౧యస్యతే॥ ౨ యేసే॥౩ యసితా॥ ౪ యసిష్యతే॥౫య స్యతాం॥ ౬ అయస్యత॥ ౭ యస్యేత॥ ౮ యసిషీష్ట॥ ౯ అయాసి॥౧౦ అయసిష్యత॥

కౌశల్యేకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సువ సన్యజ్ఞ్లుకు తిజన్తా త్సన్నిగ్వంగదతివత్ ౨.౨౭ వు ॥ అజ్ఞానార్థాజ్ఞానపాదమీత్యాది నా పరస్మైపదప్రతిషేధే అయాసయత ఇత్యాత్మనేపదమేవ॥

కేవలాత్కృత్సు। యసితవ్యం। యసనీయం। యాస్యం। యస్తః। అ యస్తః। యస్తవాన్। అయస్తవాన్। యస్యన్। యస్యంతీ, యసన్, యసంతీ, సంయస్యన్, సంయస్యంతీ, సంయసన్, సంయసంతీ । ప్ర యస్యన్। ప్రయస్యంతీ, యసిష్యన్, యసిష్యతీ, యసిష్యంతీ । య సితుం। యస్తుం। యసనం। యసిత్వా। యస్త్వా। సంయస్య,ప్రయస్య సయాంయాసం, యసిత్వాయసిత్వా, యస్త్వాయస్త్వా॥

యుపు, విమోహనే॥ సకర్మకః॥ సేట్, పరస్మైపదీ

యుప్యతి, యుయోపేత్యాది కుప్యతివత్। నిష్ఠాయాం, యుప్తః। యుప్తవాన్, క్త్వాయాం, యుపిత్వా। యోపిత్వా, యుప్త్వా॥

రధ, హింసాసంరాద్ధ్యోః॥ సంరాద్ధిర్నిష్పత్తిః। హింసాయాం సకర్మకః॥ సేట్, పరస్మైపదీ

౧ రధ్యతి॥ ౨ రరంధ। రరంధతుః। రరంధుః, రధాదిభ్యశ్చేతివలాద్యార్ధధాతుకస్యవేట్। రరంధిథ। రేధిథ। రరంధథుః। రరంధ। రరంధ-రరంధివ, రేధ్వ, రరంధిమ, రేధ్మ॥ నేట్యలిటిరధేరితినుమ్నిషేధః॥ ౩ రధితా॥ సి, రద్ధా,సి॥ ౪ రధిష్యతి। రత్స్యతి॥ ౫ రధ్యతు॥ ౬ అరధ్యత్॥ ౭ రధ్యేత్॥ ౮ రధ్యాత్, అజినలోపః॥ ౯ అరధత్॥ ౧౦ అరధిష్యత్ అరత్స్యత్ ॥

సంరాద్ధాకర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిరధ్యతే॥ ౨ వ్యతిరరంధే॥ వ్యతిరరంధిషే। వ్యతిరేత్సే, వ్యతిరరంధాథే, వ్యతిరరంధిధ్వే, వ్యతిరేద్ధ్వే, వ్యతిరరధ్నే, వ్యతిరరంధివహే, వ్యతిరేధ్వహే, వ్యతిరరంధిమహే, వ్యతిరేధ్మహే॥ ౩ వ్యతిరధితా॥ సే, హే॥ వ్యతిరద్ధా, సే, హే॥ ౪ వ్యతిరధిష్యతే, వ్యతిరత్స్యతే ॥ ౫ వ్యతిరధ్యతాం॥ ౬ వ్యత్యరధ్యత॥ ౭ వ్యతిరధ్యేత॥ ౮ వ్యతిరధిషీష్ట(ధ్వం)వ్యతిరత్సీష్ట(ధ్వం)౯ వ్యత్యరధిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)వ్యత్యరద్ధ। వ్యత్యరత్సాతాం, వ్యత్యరత్సత॥ ౧౦ వ్యత్యరధిష్యత॥ వ్యత్యరత్స్యత

కర్మణి—౧ రధ్యతే॥ ౨ రరధ్నే, రరంధాతే, రరంధిరే, రరంధిషే, రేత్సే, రరంధాథే। రరంధిధ్వే, రేద్ధ్వే। రరధ్నే। రరంధివహే। రేధ్వహే॥ రరంధిమహే। రేధ్మహే ॥ ౩ రధితా। రధితారౌ। రధితారః॥ సే। హే॥ రద్ధా॥ రద్ధారౌ। రద్ధారః। సే, హే। ౪ రధిష్యతే। రత్స్యతే ॥ ౫ రధ్యతాం॥ ౬ అరధ్యత, ౭ రధ్యేత॥ ౮ రధిషీష్ట ॥ ధ్వం॥ రత్సీష్ట (ధ్వం) ౯ అరంధి। అరధిషాతాం। ఢ్వం, ధ్వం॥ అరత్సాతాం(ధ్వం) అరధిషి। అర

త్సి। అరధిష్వహి। అరత్స్వహి। అరధిష్మహి। అరత్స్మహి॥ ౧౦ అరధిష్యత। అరత్స్యత॥

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచక్రిందతిపద్గారం, గర౧ సని, తిజ్కృతో స్సర్వత్ర రిరధిషతి, రిరత్సతి, రిరధిషితవ్యం, రిరత్సితవ్యమిత్యాది రూపద్వయం. యజి, రారధ్యతే- రారధాంచక్రే, రారధితవ్యమిత్యాది రూపమున్నేయం। యఙ్లుకి- రారంధీతి, రారద్ధి, రారద్ధః- రారంధతీత్యాది॥

తతః కృత్సు॥ రారధితవ్యం, రారంధనీయం. రారాధ్యం, రారధితః, రారధితవాన్, రారంధత్, రారంధతా- రారంధతః- రారంధతీ రారధిష్యన్, రారధిష్యతీ- రారధిష్యంతీ- రారధితుం. రారధితం- రారంధనం, రారధిత్వా, సంరారధ్య - రారంధం రారంధం - రారధిత్వా రారధిత్వా॥

కేవలాత్కృత్సు॥ రధితవ్యం- రద్ధవ్యం, రంధనీయం- రాధ్యం- రద్ధః- రద్ధవాన్- రధ్యన్- రధ్యంతీ, రధిష్యన్- రధిష్యతీ, రధిష్యంతీ రత్స్యన్- రత్స్యతీ- రత్స్యంతీ, రధితుం- రద్ధుం-రద్ధం, రంధనం, రధిత్వా- సంరధ్య- రంధం రంధం-రధిత్వా రధిత్వా ॥

రాధో ఒకర్మకాద్వృద్ధావేవ॥ ఏవకారో భిన్నక్రమః। రాధో ఒకర్మకాదేవశ్యన్। ఉదాహరణమూహం ॥ వృద్ధావితి, యస్మహ్యమపరాధ్యతి, ద్రుహ్యతీత్యర్థః. విరాధ్యంతం క్షమేతకః - ద్రుహ్యంతమిత్యర్థః॥ రాధ్యత్యోదనః। సిధ్యతీత్యర్థః। కృష్ణాయరాధ్యతి - దైవం పర్యాలోచయతీత్యర్థః। దైవస్యధాత్వర్థే అంతర్భావాజ్జీవత్యాదివదకర్మకత్వం। అనిట్। పరస్మైపదీ॥

౧ రాధ్యతి- రాధ్యతః, రాధ్యంతి - హింసార్థస్య సకర్మకతయా దైవాదికత్వాయోగాన్నైతద్వ్యాఖ్యానలోపా॥ ౨ రరాధ - రరాధతుః- రరాధిధ- రరాధివ, రరాధిమ॥ 3 రాద్ధా-సి॥ ౪ రాత్స్యతి॥

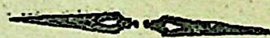
౫ రాధ్యతు ॥ ౬ అరాధ్యత్ ॥ ౭ రాధ్యేత్ ॥ ౮ రాధ్యాత్ ॥ ౯ అరాత్సీత్, అరాద్ధాం ॥ ౧౦ అరాత్స్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧వ్యతిరాధ్యతే ॥ ౨ వ్యతిరరాధే, వ్యతిరరాధిషే, వ్యతిరరాధిధ్వే. వ్యతిరరాధివహే- వ్యతిరరాధిమహే ॥ ౩ వ్యతిరాద్ధా-సే-హే ॥ ౪ వ్యతిరాత్స్యతే ॥ ౫ వ్యతిరాధ్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యరాధ్యత ॥ ౭ వ్యతిరాధ్యేత ॥ ౮ వ్యతిరాత్సీష్ట(ధ్వం) ౯ వ్యత్యరాద్ధ-వ్యత్యరాత్సాతాం- వ్యత్యరాత్సత ॥ ౧౦ ॥ వ్యత్యరాత్స్యత ॥

భావే—రాధ్యతే ॥ ౨ రరాధే ॥ ౩ రాద్ధా ॥ ౪ రాత్స్యతే ॥ ౫ రాధ్యతాం ॥ ౬ అరాధ్యత ॥ ౭ రాధ్యేత ॥ ౮ రాత్సీష్ట ॥ ౯ అరాధి ॥ ౧౦ అరాత్స్యత ॥

ణౌకర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సుచ రాధయతి, రాధయితవ్య ఇత్యాది, తథా-సని, రిరాత్సతి రిరాత్సితవ్యమిత్యాది- యఙి-రారాధ్యతే రారాధితవ్యమిత్యాది। యఙ్లుకి। రారాధీతి- రారాద్ధి, రారాద్ధః- రారాధతీత్యాది, కృత్సు రారాధితవ్యమిత్యాదచ సర్వంతపతివత్ ౨౮౨-౨౮౩॥

కేవలాత్కృత్సు॥ రాద్ధవ్యం- రాధనీయం, రాధ్యః, రాద్ధః- రాద్ధవాన్, రాధ్యన్- రాధ్యంతీ- రాత్స్యన్, రాత్స్యతీ, రాత్స్యంతీ, రాద్ధుం- రాద్ధా, రాధనం- రాద్ధ్వా- ఆరాధ్య, రాధంరాధం .. రాద్ధ్వారాద్ధ్వా

రిష- హింసాయాం। సకర్మకః॥ సేట్-పరస్మైపదీ

౧రిష్యతి॥ ౨ రిరేష, రిరిషతుః, రిరేషిథ, రిరేషివ- రిరేషిమ -తీషసహేతివేట్ ॥ ౩ రేషితా।సి। రేష్టా,సి ॥ ౪ రేషిష్యతి॥ ౫ రిష్యతు॥ ౬ అరిష్యత్॥ ౭ రిష్యేత్॥ ౮ రిష్యాత్ - పుషాద్యఙ్॥ ౯ అరిషత్ ॥ ౧౦ అరేషిష్యత్॥

కర్మణి—౧రిష్యతే॥ ౨ రిరిషే॥ ౩ రేషితా-సే-హే॥ ౪ రేషిష్యతే॥ ౫ రిష్యతాం॥ ౬ అరిష్యత ॥ ౭ రిష్యేత ॥ ౮ రేషిషీష్ట (ధ్వం)౯

అరేషి॥ ౧౦ అరేషిష్యత ॥.

ణౌకర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచ సన్యఙ్యఙ్లుక్షుతిఙ్కృత్స్వచ కటతివత్ ॥ ౨౦౦-౨౦౧.

కేవలాత్కృత్సు॥ రేషితవ్యం, రేష్టవ్యం, రేషణీయం । రేష్యం- రిష్టః, రిష్టవాన్, రిష్యన్, రిష్యంతీ, రేషిష్యన్, రేషిష్యతీ - రేషిష్యంతీ- రేషితుం; రేష్టుం-రిష్టం-రేషణం-రిషిత్వా, రేషిత్వా-రిష్ట్వా, ప్రరిష్య, రేషం రేషం-రిషిత్వారిషిత్వా- రేషిత్వారేషిత్వా,రిష్ట్వారిష్ట్వా.

రుపు, విమోహనే॥ సకర్మకః॥ సేట్,పరస్మైపదీ

రుప్యతి- రురోపేత్యాదిసర్వ కుప్యతివత్ । పు౬౩౪, ౬౩౫, క్త్వాయాం-రుపిత్వారోపిత్వా, రుప్త్వా, నిష్ఠాయాం- రుప్తః-రుప్తవాన్॥ఇతివిశేషః ॥

రుష,హింసాయాం ॥ సకర్మకః, సేట్,పరస్మైపదీ

౧ రుష్యతి॥ ౨ రురోష॥ ౩ రోషితా-సి॥ రోష్టాసి॥ ౪ రోషిష్యతి ॥ ౫ రుష్యతు ॥ ౬ అరుష్యత్ ॥ ౭ రుష్యేత్, ౮ రుష్యాత్॥ ౯ అరుషత్ ॥౧౦ అరోషిష్యత్ ॥హింసార్థత్వాణ్ణ్యమర్థన్యతీహారేనతఙ్.

కర్మణి—౧ రుష్యతే॥ ౨ రురుషే॥ ౩ రోషితా-సే, హే ॥ రోష్టా॥ సే,హే॥ ౪ రోషిష్యతే॥ ౫ రుష్యతాం ॥౬ అరుష్యత ॥ ౭ రుష్యేత॥ ౮ రోషిషీష్ట (ధ్వం) ౯ అరోషి, ౧౦ అరోషిష్యత॥.

ణ్యంతాదిషుసర్వత్రకోచతివత్ ౨౬౮-౨౮౯-౨౧౦ ॥

కేవలాత్కృత్సు॥ రోషితవ్యం- రోష్టవ్యం। రోష్యం, రుష్యమత్వర సంఘుషాస్వనామితి నిష్ఠాయాఇడ్వా । రుష్టః- రుషితః, రుష్టవాన్- రుషితవాన్- రుష్యన్, రుష్యంతీ- రోషిష్యన్, రోషిష్యతీ, రోషిష్యంతీ-రోషితుం, రోష్టుం- రుష్టం- రుషితం- రోషణం, రుషిత్వా-రోషిత్వా, రుష్ట్వా- ప్రరుష్య, రోషంరోషం. రుషిత్వారుషిత్వా, రో

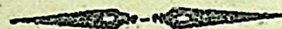
Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

షిత్వారోషిత్వా రుష్ట్వారుష్ట్వా ॥

లుట- విలోడనే, అకర్మకః॥ సేట్-పరస్మైపదీ

లుట్యతి,లులోటేత్యాదిసర్వంకుప్యతివత్॥ ౬౩౪,౬౩౫,ణౌచఙి,అలూ లుటత్,త॥అలులోటత్-త॥ కాణ్యాదీనాంచేతివాచ్యమిత్యుపధాహ్ర స్వవికల్పః॥

లుప-విమోహనే।అకర్మకః. సేట్,పరస్మైపదీ

౧లుప్యతి॥ ౨ లులోప। లులుపతుః॥ ౩ లోపితా।సి॥౪లోపిష్యతి ౫ లుప్యతు॥౬ అలుప్యత్॥ ౭ లుప్యేత్॥ ౮ లుప్యాత్॥ ౯అలుపత్। ౧౦అలోపిష్యత్॥

కర్మవ్యతీహారాదిషు సర్వంకుప్యతివత్। చఙి, అలూలుపత్,త॥ అలులోపత్,త॥. కాణ్యాదిత్వాదుపధాహ్రస్వవికల్పః॥ గర్హితంలుప్య తీత్యర్థేలుపస దేశ్యాదినాయఙ్॥ లోలుప్యత ఇత్యాది॥

కేవలాత్కృత్సు॥ లోపితవ్యం। లోపనీయం। లోప్యం। లుప్తః।లు ప్తవాన్। లుప్యన్। లుప్యంతీ। లోపిష్యన్। లోపిష్యతీ। లోపిష్యంతీ. లోపితుం। లుప్తుం। లోపనం। లుపిత్వా। లోపిత్వా। లుప్త్వా।విలుప్య. లోపంలోపం। లుపిత్వాలుపిత్వా।లోపిత్వాలోపిత్వా॥లుప్త్వాలుప్త్వా

లుభ, గార్ధ్యే। గార్ధ్యమాకాంక్షా।సకర్మకః॥సేట్।పరస్మైపదీ.

౧ లుభ్యతి ॥ ౨ లులోభ। లులుభతుః॥ ౩ లోభితా। లోబ్ధా । తీ షసహేతివేట్ ॥ ౪ లోభిష్యతి ॥ ౫ లుభ్యతు॥ ౬ అలుభ్యత్॥ ౭ లు భ్యేత్॥ ౮ లుభ్యాత్॥ ౯అలుభత్॥ ౧౦ అలోభిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారేకర్తరిణిచ కుప్యతివత్। వ్యతిలోభితా।సే।హే॥ వ్య తిలోబ్ధా।సే।హే॥ లోభితా।సే।హే॥ లోబ్ధా॥సే।హే॥ ఇతివిశేషః ॥

ణౌకర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుసన్యఙ్యఙ్లుకుటిఙ్కృత్తాస్స దృశోచతివత్ ॥౭౮,౭౦౯,౭౧౦.

కేవలాత్కృత్సు॥ లోభితవ్యం। లోబ్ధవ్యం। లోభనీయం।లోభ్యః। లుభోఽవిమోహనఇతి నిత్యమిట్। లుభితః। లుభితవాన్। గార్ధ్యే తు। లుబ్ధః। లుబ్ధవాన్। లుభ్యన్। లుభ్యంతీ। లోభిష్యన్। లోభిష్యతీ। లోభిష్యంతీ॥ లోభితుం। లోబ్ధుం। లుబ్ధం। లోభనం-లుభిత్వా। లోభిత్వా। లుభోఽవిమోహనఇతి నిత్యమిట్॥ గార్ధ్యేతు తీషసహేత్యాదినావేట్॥ ఇటిపక్షే రలోవ్యుపధాదితివాకిత్త్వం। లుభిత్వా। లోభిత్వా। లుబ్ధ్వా। ప్రలుభ్య। లోభంలోభం।లుభిత్వాలుభిత్వా,లోభిత్వాలోభిత్వా।లుబ్ధ్వాలుబ్ధ్వా॥

వసు-స్తంభే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ వస్యతి॥ నశసదదేత్యేత్వాభ్యాసలోపనిషేధః। ౨ వవాస-వవసతుః-వవసుః॥ వవసిథ- ఋశాదిరయమితిమతేతు వేసతుః॥ ౩వసితా-సి॥ ౪ వసిష్యతి॥ ౫ వస్యతు॥ ౬ అవస్యత్॥ ౭ వస్యేత్॥ ౮ వస్యాత్। పుషాద్యఙ్॥ ౯ అవసత్॥ ౧౦ అవసిష్యత్॥

కర్మవ్యతీహారే—వ్యతివస్యతే, వ్యతివవసే, శేషంప్రస్యతివత్॥

భావే—౧ వస్యతే॥ ౨ వవసే॥ ౩ వసితా॥ ౪ వసిష్యతే॥ ౫ వస్యతాం॥ ౬ అవస్యత॥ ౭ వస్యేత॥ ౮ వసిషీష్ట॥ ౯ అవాసి। ౧౦ అవసిష్యత.

ణౌ-కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు-యఙ్యఙ్లుకో సనికృతిచసర్వంశాంవాదికవసతివత్॥ పు ౩౬౧,౩౬౨॥సని-వివసిసతి, వివసిషితవ్యమిత్యాదిజిగదిషితవ్యమిత్యాదివత్॥పు౨౨౭,౨౨౮

కేవలాత్కృత్సు-వసితవ్యం,వసనీయం-వాస్యం, వస్తః, వస్తవాన్-వస్యన్-వస్యంతీ, వసిష్యన్-వసిష్యతీ-వసిష్యంతీ, వసితుం। వస్తం, వసనం, వసిత్వా, వస్త్వా, వివస్య, వాసంవాసం, వస్త్వావస్త్వా, వసిత్వావసిత్వా.

వ్యధ-తాడనే।సకర్మకః।అనిట్।పరస్మైపదీ

గ్రహిజ్యేతిసంప్రసారణం ॥ ౧ విధ్యతి ॥ ౨ వివ్యాధ-వివిధతుః-వివిధుః ॥ వివ్యధిథ,వివ్యద్ధ-వివిధథుః-వివిధ । వివ్యాధ,వివ్యధ-వివిధివ వివిధిమ ॥ 3 వ్యద్ధా-సి ॥ ౪ వ్యత్స్యతి ॥ ౫ విధ్యతు ॥ ౬ అవిధ్యత్ ॥ ౭ విధ్యేత్ ॥ ౮ విధ్యాత్ ॥ ౯ అవ్యాత్సీత్-అవ్యాద్ధాం-అవ్యాత్సుః అవ్యాత్సీః-అవ్యాద్ధం-అవ్యాద్ధ ॥ అవ్యాత్సం-అవ్యాత్స్వ-అవ్యాత్స్మ ॥ ౧౦ అవ్యత్స్యత్.

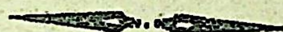
కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతివిధ్యతే ॥ ౨ వ్యతివివిధే- వ్యతివివిధిషే-వ్యతివివిధిధ్వే-వ్యతివివిధివహే-వ్యతివివిధిమహే ॥ 3 వ్యతివ్యద్ధా-(సే,హే)౪ వ్యతివ్యత్స్యతే ॥ ౫ వ్యతివిధ్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యవిధ్యత ॥ ౭ వ్యతివిధ్యేత ॥ ౮ వ్యతివ్యత్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యవ్యద్ధ-వ్యత్యవ్యత్సా। తాం-వ్యత్యవ్యత్సత ।వ్యత్యవ్యద్ధాః-వ్యత్యవ్యత్సాథాం-వ్యత్యవ్యద్ధ్వంత వ్యత్యవ్యత్సి-వ్యత్యవ్యత్స్వహి-వ్యత్యవ్యత్స్మహి ॥ ౧౦వ్యత్యవ్యత్స్యత

కర్మణి—౧ విధ్యతే ॥ ౨ వివిధే ॥ 3 వ్యద్ధా (సే, హే) ౪ వ్యత్స్యతే ॥ ౫ విధ్యతాం ॥ ౬ అవిధ్యత ॥ ౭ విధ్యేత ॥ ౮ వ్యత్సీష్ట -ధ్వం ॥ ౯ అవ్యాధి-అవ్యత్సాతాం-అవ్యత్సత ॥ ౧౦ అవ్యత్స్యత.

ణౌ,కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచవ్యాధయతీత్యాది గాదయతీత్యాదివత్ ॥పు ౨౨౨,౨౩౯॥చఙి-అవివ్యధత్-త ॥ సని-తదంతాత్కృత్సుచవివ్యత్సతీత్యాదివస తేర్వివత్సతీత్యాదివత్ ॥పు3౬౧,3౬౨ ॥, యఙి,తదంతాత్కృత్సుచ వేవిధ్యతే, వేవిధితవ్యమిత్యాది కటతేర్యఙంతరూపవత్ ॥పు౨౦౦,౨౦౨॥యఙ్లుకి-వావ్యధీతి, వావ్యద్ధి, వావిద్ధః, వావిధతీత్యాది॥కృత్సు-వావ్యధితవ్యం, వావ్యధనీయం, వావ్యాధ్యం, వావిధితః, వావిధితవాన్, వావిధత్-వావిధతా-వావిధతః ॥ వావిధతి ॥ వావ్యధిష్యన్-వావ్యధిష్యతీ- వావ్యధిష్యంతీ, వావ్యధితుం, వావిధితం; వావ్యధనం, వావ్యధిత్వా, నివావిధ్య,వావ్యాధంవావ్యా

థం, వావ్యధిత్వావావ్యధిత్వా

కేవలాత్ప్రత్యయే-వ్యద్ధవ్యం, వ్యధనీయం, వ్యాధ్యం, విద్ధః, విద్ధవాన్ విధ్యన్-విధ్యన్తీ, వ్యత్స్యన్-వ్యత్స్యతీ-వ్యత్స్యన్తీ, వ్యద్ధుం, విద్ధం, వ్యధనం, విద్ధ్వా, నివిధ్య, వ్యాధంవ్యాధం, విద్ధ్వావిద్ధ్వా.

వ్యుష-దాహే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

వ్యుష-విభాగే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

౧ వ్యుష్యతి ॥ ౨ వువ్యోష-వువ్యుషతుః ॥ ౩ వ్యోషితా-సి ॥ ౪ వ్యోషిష్యతి ॥ ౫ వ్యుష్యతు ॥ ౬. అవ్యుష్యత్ ॥ ౭ వ్యుష్యేత్ ॥ ౮ వ్యుష్యాత్ ॥ ౯ అవ్యోషీత్ । పుషాదిత్వాత్తు, అవ్యుషత్ ॥ ౧౦ అవ్యోషిష్యత్ ।

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతివ్యుష్యతే ॥ ౨ వ్యతివువ్యుషే ॥ ౩ వ్యతివ్యోషితా(సే, హే) ౪ వ్యతివ్యోషిష్యతే ॥ ౫ వ్యతివ్యుష్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యవ్యుష్యత ॥ ౭ వ్యతివ్యుష్యేత ॥ ౮ వ్యతివ్యోషిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యవ్యోషిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యవ్యోషిష్యత.

కర్మణి—౧ వ్యుష్యతే ॥ ౨ వువ్యుషే । ౩ వ్యోషితా(సే, హే) ౪ వ్యోషిష్యతే ॥ ౫ వ్యుష్యతాం ॥ ౬ అవ్యుష్యత ॥ ౭ వ్యుష్యేత ॥ ౮ వ్యోషిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అవ్యోషి-అవ్యోషిషాతాం ఢ్వం-ధ్వం ॥ ౧౦ అవ్యోషిష్యత.

ణౌ-కర్తృకర్మణోస్తదన్తాత్ప్రత్యయేచ సన్యఙ్యఙ్లుక్షు తిఙ్ప్రత్యయేష్వకోచతివత్ ॥ ౨౦౭, ౨౦౯, ౨౧౦ ॥ చఙి-అవువ్యుషత్, త.

కేవలాత్ప్రత్యయే-వ్యోషితవ్యం, వ్యోషణీయం, వ్యోష్యం, వ్యుషితః, వ్యుషితవాన్, అశబ్వికరణత్వాన్నాదుపధాదిత్యాదినా కిత్త్వనిషేధః వ్యుష్యన్-వ్యుష్యన్తీ, వ్యోషిష్యన్-వ్యోషిష్యతీ-వ్యోషిష్యన్తీ। వ్యోషితుం, వ్యుషితం, వ్యోషణం, వ్యోషిత్వా, వ్యుషిత్వా, ప్రవ్యుష్య,

వ్యోషంవ్యోషం,వ్యోషిత్వావ్యోషిత్వా.వ్యుషిత్వావ్యుషిత్వా

వృశ-వరణే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

౧ వృశ్యతి । ౨ వవర్శ,వవృశతుః ॥ ౩ వర్శితా-సి ॥ ౪ వర్శిష్యతి ౫ వృశ్యతు । ౬ అవృశ్యత్ । ౭ వృశ్యేత్ । ౮ వృశ్యాత్ । ౯ అవృశత్ ॥ ౧౦ అవర్శిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారాదిషు సర్వం కృశ్యతివత్ ॥ ౬౩౫,౬౩౬ నిష్ఠాయాం వృశితః, వృశితవాన్, క్త్వాయాం వర్శిత్వేతి చ విశేషః

శము-ఉపశమే।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

శ్యనిశమామష్టానామితి దీర్ఘః ॥ ౧ శామ్యతి ॥ ౨ శశామ, శేమతుః, శేముః; శేమిథ-శశామ,శశమ, శేమివ, శేమిమ ॥ ౩ శమితా-సి ॥ ౪ శమిష్యతి । ౫ శామ్యతు । ౬ అశామ్యత్ । ౭ శామ్యేత్ । ౮ శమ్యాత్ । ౯ అశమత్ । అఙ్ । ౧౦ అశమిష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—వ్యతిశామ్యత ఇత్యాది శ్యన్విషయే క్లామ్యతివత్

భావే—౧ శమ్యతే । ౨ శేమే । ౩ శమితా । ౪ శమిష్యతే । ౫ శమ్యతాం । ౬ అశమ్యత । ౭ శమ్యేత । ౮ శమిషీష్ట । నోదాత్తోపదేశస్యేతి న వృద్ధిః । ౯ అశమి । ౧౦ అశమిష్యత.

ణౌ-శమోఽదర్శనే ఇతి దర్శనభిన్నార్థే మిత్త్వాదుపధాహ్రస్వే కర్తృకర్మణో స్తత్కృత్స్వపి శమయతి,తే । ఇత్యాది ణ్యంతగచ్ఛతివత్ । పు ౭౩౧,౭౩౨ । చిణి, అశమి,అశామీత్యాది ।దర్శనార్థే ఽమిత్త్వాద్ధ్రస్వాభావే శామయతి,తే।ఇత్యాది కర్తృకర్మణో స్తదన్తాత్కృత్స్వపి చామయతివత్।పు ౭౫౧, ౭౫౨। శ్యన్తాన్నిష్ఠాయాం శాన్తః, శాన్తవాన్, శమితః,శమితవాన్, వాదాన్తశాన్తేత్యాదినా నిష్ఠాయాః పక్షే ఇడభావ ఉపధావృద్ధిశ్చ నిపాత్యతే । సన్యఙ్యఙ్లుకు తి

జిత్పృతిచచమితివత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు-శమితవ్యం, శమనీయం, శమ్యం, శాంతః, శాంతవాన్, శామ్యన్-శామ్యంతీ, శమిష్యన్-శమిష్యతీ-శమిష్యంతీ, శమితుం, శాంతం, శమనం-శమిత్వా, శాంత్వా, ప్రశమ్య, శామం శామం శమిత్వా శమిత్వా, శాంత్వా శాంత్వా.

శ్రము-తపసిఖేదెచ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ శ్రామ్యతి ॥ ౨ శశ్రామ-శశ్రమతుః-శశ్రముః ॥ ౩ శ్రమితా-సి॥౪ శ్రమిష్యతి ॥ ౫ శ్రామ్యతు ॥ ౬ అశ్రామ్యత్ ॥ ౭ శ్రామ్యేత్ ॥ ౮ శ్రమ్యాత్ ॥ ౯ అశ్రమత్॥అఙ్-౧౦ అశ్రమిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—వ్యతిశ్రామ్యతఇత్యాదిశ్యన్విషయశ్శామ్యతివత్ ॥ ణౌమిత్త్వాదదర్శనార్థకశామ్యతివత్ ॥ సన్యఙ్యఙ్లుక్షు తిఙ్కృత్సుగచ్ఛతివత్, పు ౨౨౮.

కేవలాత్కృత్సు-శ్రమితవ్యం, శ్రమణీయం, శ్రమ్యం, పోరదుపధాదితియత్ ॥ శ్రాంతః, శ్రాంతవాన్, శ్రామ్యన్-శ్రామ్యన్తీ । శ్రమిష్యన్-శ్రమిష్యతీ-శ్రమిష్యంతీ, శ్రమితుం, శ్రాంతం, శ్రమణం, శ్రమిత్వా, శ్రాంత్వా, విశ్రమ్య, శ్రామం శ్రామం, శ్రమిత్వా శ్రమిత్వా, శ్రాంత్వా శ్రాంత్వా.

శ్లిష-ఆలింగనే।సకర్మకః।అనిట్।పరస్మైపదీ

౧ శ్లిష్యతి ॥ ౨ శిశ్లేష-శిశ్లిషతుః॥శిశ్లేషిథ-శిశ్లిషివ-శిశ్లిషిమ ॥ ౩ శ్లేష్టా-సి॥౪ శ్లేక్ష్యతి ॥ ౫ శ్లిష్యతు ॥ ౬ అశ్లిష్యత్ ॥ ౭ శ్లిష్యేత్ ॥ ౮ శ్లిష్యాత్ -౯ అశ్లిక్షత్కన్యాందేవదత్తః॥ శ్లిషఆలింగనఇతి పుషాద్యఙోఽపవాదః క్సః ॥ సమశ్లిషజ్జతుకాష్ఠం । ఇహాశ్లిషేఃప్రత్యాసత్త్యర్థత్వాదజీవనత్వక్సః ॥ ౧౦ అశ్లేక్ష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిశ్లిష్యతే ॥ ౨ వ్యతిశిశ్లిషే-వ్యతిశిశ్లిషిషే ॥ ౩ వ్యతిశ్లేష్టా(సే, హే) ౪ వ్యతిశ్లేక్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతిశ్లిష్యతాం ౬ వ్యత్యశ్లిష్యత ॥ ౭ వ్యతిశ్లిష్యేత ॥ ౮ వ్యతిశ్లిక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యశ్లిక్షత-వ్యత్యశ్లిక్షాతాం-వ్యత్యశ్లిక్షంత ॥ ౧౦ వ్యత్యశ్లేక్ష్యత.

కర్మణి—౧ శ్లిష్యతే ॥ ౨ శిశ్లిషే ॥ ౩ శ్లేష్టా(సే, హే) ౪ శ్లేక్ష్యతే । ౫ శ్లిష్యతాం ॥ ౬ అశ్లిష్యత ॥ ౭ శ్లిష్యేత ॥ ౮ శ్లిక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అశ్లేషి-అశ్లిక్షాతాం-అశ్లిక్షంత ॥ అశ్లిక్షథాః- అశ్లిక్షాథాం-అశ్లిక్షధ్వం ॥ అశ్లిక్షి-అశ్లిక్షావహి-అశ్లిక్షామహి ॥ కర్మణ్యనాలింగనే సిజేవ నతుక్సః ॥ అశ్లేషి-అశ్లిక్షాతాం-అశ్లిక్షత । అశ్లిష్ఠాః-అశ్లిక్షాథాం-అశ్లిడ్ఢ్వం ॥ అశ్లిక్షి-అశ్లిష్వహి-శ్లిష్మహి ॥ ౧౦ అశ్లేక్ష్యత.

ణౌ-కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్ప్రత్యుస్సన్యఙ్యఙ్లుక్షు తిఙ్ప్రత్యయాశ్చ మేహాతినల్ ॥ పు ౩౭౭,౩౭౯ ॥

కృదంతాః-ప్రత్యుస్-శ్లేష్టవ్యం, శ్లేషణీయం, శ్లేష్యం, శ్లిష్టః, శ్లిష్టవాన్ । శ్లిష్యన్-శ్లిష్యంతీ, శ్లేక్ష్యన్-శ్లేక్ష్యతీ-శ్లేక్ష్యంతీ ॥ శ్లేష్టుం, శ్లిష్టిః, శ్లేషణం, శ్లిష్ట్వా, ఆశ్లిష్య, శ్లేషం శ్లేషం, శ్లిష్ట్వా శ్లిష్ట్వా.

శుధ-శౌచే।అకర్మకః।అనిట్।పరస్మైపదీ

౧ శుధ్యతి ॥ ౨ శుశోధ-శుశుధతుః ॥ శుశోధిథ-శుశుధిథ ॥ ౩ శోద్ధాసి ॥ ౪ శోత్స్యతి ॥ ౫ శుధ్యతు ॥ ౬ అశుధ్యత్ ॥ ౭ శుధ్యేత్ ॥ ౮ శుధ్యాత్ ॥ ౯ అశుధత్ ॥ ౧౦ అశోత్స్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిశుధ్యతే ॥ ౨ వ్యతిశుశుధే ॥ ౩ వ్యతిశోద్ధా-సే-హే ॥ ౪ వ్యతిశోత్స్యతే ॥ ౫ వ్యతిశుధ్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యశుధ్యత ॥ ౭ వ్యతిశుధ్యేత ॥ ౮ వ్యతిశుత్సీష్ట ॥ ౯ వ్యత్యశుద్ధ ॥ ౧౦ వ్యత్యశోత్స్యత.

భావే—౧ శుధ్యతే ॥ ౨ శుశుధే ॥ ౩ శోద్ధా ॥ ౪ శోత్స్యతే ॥ ౫ శుధ్యతాం ॥ ౬ అశుధ్యత ॥ ౭ శుధ్యేత ॥ ౮ శుత్సీష్ట ॥ ౯ అశో-

ధి ॥ ౧౦ అశోత్స్యత.

ణ్యంతాదిషు క్రోశతివత్ ॥ పు-౨౧౪, ౨౧౫ ॥ లుఙి-అశూశుధత్-త ॥

కేవలాత్కృత్సు-శోద్ధవ్యం, శోధనీయం, శోధ్యం, శుద్ధః, శుద్ధవాన్, శుధ్యన్-శుధ్యంతీ, శోత్స్యన్-శోత్స్యతీ-శోత్స్యంతీ, శోద్ధుం శుద్ధం, శోధనం, శుద్ధ్వా, పరిశుధ్య, శోధంశోధం, శుద్ధ్వాశుద్ధ్వా.

శుష-శోషణే। అకర్మకః। అనిట్। పరస్మైపదీ

౧ శుష్యతి ॥ ౨ శుశోష-శుశుషతుః ॥ శుశోషిథ-శుశుషిథ ॥ ౩ శోష్టా ॥ ౪ శోక్ష్యతి ॥ ౫ శుష్యతు ॥ ౬ అశుష్యత్ ॥ ౭ శుష్యేత్ ౮ శుష్యాత్ ॥ ౯ అశుషత్ ॥ ౧౦ అశోక్ష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—వ్యతిశుష్యత ఇత్యాది వ్యతిశుధ్యత ఇత్యాదివత్ ॥ లుఙి-వ్యత్యశుక్షత-వ్యత్యశుక్షాతాం-వ్యత్యశుక్షంత ॥ వ్యత్యశుక్షి-వ్యత్యశుక్షావహి ॥ ౧౦ వ్యత్యశోక్ష్యత.

ణ్యంతాదిషు చ సర్వం క్రోశతివత్ ॥ పు-౨౧౪, ౨౧౫.

కేవలాత్కృత్సు-శోష్టవ్యః, శోషణీయః, శోష్యః, శుష్కః, శుష్కవాన్, శుషః క ఇతి నిష్ఠాతస్య కః ॥ శుష్యన్-శుష్యంతీ, శోక్ష్యన్-శోక్ష్యతీ-శోక్ష్యంతీ, శోష్టుం, శుష్కం, శోషణం, శుష్ట్వా, పరిశుష్య, శోషంశోషం, శుష్ట్వాశుష్ట్వా. ఊర్ధ్వశోషం శుష్యతి। వృక్షాదిరూర్ధ్వ ఏవ తిష్ఠన్ శుష్యతీత్యర్థః। ఊర్ధ్వే శుషిపూరోరితి ణముల్. కషాదిత్వాద్యథావిధ్యనుప్రయోగః.

షహ-చక్యర్థే। చక్యర్థః తృప్తిః। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

౧ సహ్యతి ॥ ౨ ససాహ-సేహతుః । సేహిథ ॥ ౩ సహితా-సి ॥ సోఢా-సి ॥ తీషసహేతి వేట్ ॥ ౪ సహిష్యతి ॥ ౫ సహ్యతు ॥ ౬ అసహ్యత్ ॥ ౭ సహ్యేత్ ॥ ౮ సహ్యాత్ ॥ ౯ అసాహీత్-అసహీత్ ॥

౧౦ అసహిష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిసహ్యతే ॥ ౨ వ్యతిసేహే ॥ ౩ వ్యతిసహితా(సే,హే)వ్యతిసోఢా(సే,హే)౪వ్యతిసహిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిసహ్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యసహ్యత ॥ ౭ వ్యతిసహ్యేత ॥ ౮ వ్యతిసహిషీష్ట-ధ్వ, ౯ వ్యత్యసహిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యసహిష్యత.

భావే—౧ సహ్యతే ॥ ౨ సేహే ॥ ౩ సహితా-సోఢా ॥ ౪సహిష్యతే ॥ ౫ సహ్యతాం । ౬ అసహ్యత ॥ ౭ సహ్యేత ॥ ౮ సహిషీష్ట ॥ ౯ అసాహి ॥ ౧౦ అసహిష్యత.

ణ్యంతాదిషుసర్వంభౌవాదికవత్ । పు౪౯౦,౪౯౧।సని-సిసహిషతీత్యాదిపరస్మైపదమేవ। కేవలాత్కృత్సు-సహితవ్యం, సోఢవ్యం, సహనీయం, సహ్యం, శకిసహోశ్చేతియత్ ॥ సోఢః, సోఢవాన్, సహ్యన్-సహ్యంతీ, సహిష్యన్-సహిష్యతీ-సహిష్యంతీ,సహితుం,సోఢుం, సోఢం, సహనం, సహిత్వా, సోఢ్వా, విషహ్య, సాహం సాహం, సహిత్వాసహిత్వా, సోఢ్వాసోఢ్వా,

---

ష్ణసు-నిరసనే।సకర్మకః। సేట్।పరస్మైపదీ

స్నస్యతి । నస్నాసేత్యాదిసర్వంత్రస్యతివత్।లుజి-అస్నాసీత్-అస్నసీత్ । నాస్యైత్యాభ్యాసలోపవికల్పః । కేషాంచిన్మతే జనీజ్యాషిత్యాదిసూత్రేక్నసుస్థానేస్యపాఠాణ్ణామిత్యేవ స్నసయతీత్యాది స్నసుత్కవ్యమిత్యాదిచతత్తన్నిత్త్వకార్యంగమయతిపత్సర్వంబోధ్యం. ౨౪౧,-౨౩౨ । ఉదిత్త్వాత్ క్త్వాయాంవేట్ । స్నసిత్వా, స్నస్త్వా, అతఏవ నిష్ఠాయాంనేట్॥స్నస్తః, స్నస్తవాన్।

షివు-తంతుసంతానే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

౧ సీవ్యతి । సిషేవ-సిషివతుః-సిషివుః । ౩ సేవితా-సి । ౪ సేవి

ష్యతి । ౫ సీవ్యతు । ౬ అసీవ్యత్ । ౭ సీవ్యేత్ । ౮ సీవ్యాత్ । ౯ అసేవీత్ । అసేవిష్యత్ ।

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిసీవ్యతే॥ ౨ వ్యతిసిషివే॥ ౩ వ్యతిసేవితా, స్యే, హే॥ ౪ వ్యతిసేవిష్యతే॥ ౫ వ్యతిసీవ్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యసీవ్యత॥ ౭ వ్యతిసీవ్యేత ॥ ౮ వ్యతిసేవిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౯ వ్యత్యసేవిష్ట ॥ ఢ్వం-ధ్వం॥౧౦ వ్యత్యసేవిష్యత॥

కర్మణి—౧సీవ్యతే॥ ౨ సిషివే॥ ౩ సేవితా॥ స్యే,హే॥౪సేవిష్యతే ॥ ౫ సీవ్యతాం॥ ౬ అసీవ్యత॥ ౭ సీవ్యేత॥ ౮ సేవిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అసేవి- అసేవిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అసేవిష్యత ॥

ణౌకర్తృకర్మణో స్తదంతాత్సనంతాత్సు కేటతివత్ ౧౮౯ పు॥ సని. సనీవంతర్ధేత్యాదినేడ్వికల్పే ఇడభావేహలంతాచ్చేతికిత్త్వేసుస్యూషతి । సిసేవిషతీత్యాది ద్వైరూప్యమున్నేయం డుద్యూషతిదిదేవిషతీత్యాదివత్ । యఙి సేషీవ్యతఇత్యాది ॥ ఊఢ్ఛావివకారాంతత్వాన్నాస్త్యయఙ్లుక్ ॥

కేవలాత్కృత్సు ॥ సేవితవ్యం, సేవనీయం, సేవ్యం - స్యూతః, స్యూతవాన్, సీవ్యన్, సీవ్యంతీ, సేవిష్యన్- సేవిష్యతీ। సేవిష్యంతీ సేవితుం। స్యూతం, సేవనం. సేవిత్వా, స్యూత్వా, నిషీవ్య, సేవంసేవం, సేవిత్వాసేవిత్వా, స్యూత్వాస్యూత్వా॥

షిధు,సంరాద్ధౌ ॥సంరాద్ధిర్నిష్పత్తిః॥అకర్మకః॥అనిట్,పరస్మైపదీ.

౧సిధ్యతి ॥ ౨ సిషేధ॥ సిషిధతుః॥ సిషేధిథ॥ సిషిధివ॥ ౩ సేద్ధా॥ ౪ సేత్స్యతి॥ ౫ సిధ్యతు॥ ౬ అసిధ్యత్॥ ౭ సిధ్యేత్॥ ౮ సిధ్యాత్॥౯అసిధత్॥ ౧౦ అసేత్స్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే ॥ వ్యతిసిధ్యత ఇత్యాదివ్యతిశుధ్యత ఇత్యాదివత్

భావే—౧సిధ్యతే॥ ౨ సిషిధే॥ ౩ సేద్ధా॥ ౪ సేత్స్యతే॥ ౫సిధ్యతాం

౬. అసిధ్యన్॥ ౭. సిధ్యేత॥ ౮. సిషేధ॥ ౯. అసేధీ॥ ౧౦. అసేత్స్యత॥

ఇహలౌకికార్థే విద్యమానస్యాన్యత్రాసిధ్యతేః పారలౌకిక ఇత్యేవ చ తస్యైవ। అన్నం సాధయతి। నిష్పాదయతీత్యర్థః। తతః కర్తృకర్మణో స్సిద్ధికృతిచ సర్వం భ్వాదతివత్। ఆత్మనేపదమప్యస్యవిశేషః॥ చ షి॥ అసీషిధత్, త॥ ౨౩-౩౭, పారలౌకికార్థే విద్యమానస్యతు నాత్వం। తదాణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్ కృత్స్వపి। సేధయతి, తే॥ చజి, అసీషిధత్-త॥ సేధయితవ్యమిత్యాది మేహయతి। మేహయితవ్యమిత్యాదివత్। సని, సిషిత్సతి॥ సిషిత్సితవ్యమిత్యాది। యజి - సేషిధ్యతే, సేషిధితవ్యమిత్యాది। యఙ్లుకి॥ సేషిధీతి- సేషేద్ధి, సేషిద్ధః। సేషిధతీత్యాది। సేషేధితవ్యమిత్యాదివ సర్వం మేహతివత్। ౩౭౮,౩౭౯-౩౩౦ పు॥

కేవలాత్కృత్సు। సేద్ధవ్యం। సేధనీయం, సిధ్యేత్యస్మిన్నర్థాత్సిధ్యః నక్షత్రవిశేషః। పుష్యసిధ్యౌ నక్షత్రే ఇత్యధికరణాక్యప్నిపాత్యతే। అన్యత్ర సేధ్యం- సిద్ధః, సిద్ధవాన్, సిధ్యన్, సిధ్యంతీ, సేత్స్యన్, సేత్స్యంతీ, సేత్స్యతీ- సేద్ధుం, సిద్ధం- సేధనం - సిద్ధ్వా, నిషిద్ధ్య- సేధం సేధం, సిద్ధ్వా సిద్ధ్వా॥

ష్టిమ, ఆర్ద్రీభావే॥ అకర్మకః॥ సేట్- పరస్మైపదీ

స్తిమ్యతి- తిష్టేమ- స్తేమితేత్యాదికిత్వద్యతివత్॥ లుజి॥ అస్తేమీత్, నిష్ఠాయాం స్తిమితః, స్తిమితవాన్॥ చజి॥ అతిష్టిమత్-త॥ యజి తేష్టిమ్యతే॥ యఙ్లుకి॥ తేష్టిమీతి, తెష్టెన్తి। తేష్టింతః, తేష్టిమతీత్యాదిర్విశేషః॥

కేవలాత్కృత్సు। స్తేమితవ్యం, స్తేమనీయం, స్తేమ్యం, స్తిమితః, స్తిమితవాన్, స్తిమ్యన్, స్తిమ్యంతీ- స్తేమిష్యన్, స్తేమిష్యతీ, స్తేమిష్యంతీ, స్తేమితుం, స్తిమితం, స్తేమనం, స్తిమిత్వా, స్తేమిత్వా,

ప్రస్తిమ్య, స్తేమం స్తేమం- స్తేమిత్వా స్తేమిత్వా - స్తిమిత్వా స్తిమిత్వా

ష్ఠివు, నిరసనే॥ సకర్మకః॥ సేట్, పరస్మైపదీ

సుబ్ధాతుష్ఠివుష్వష్కతీనాం సత్వప్రతిషేధో వక్తవ్య ఇతి న సత్వం ॥ ౧ ష్ఠీవ్యతి॥ ౨ టిష్ఠేవ- టిష్ఠివతుః ॥ ౩ ష్ఠేవితా॥ ౪ ష్ఠేవిష్యతి ॥ ౫ ష్ఠీవ్యతు ॥ ౬ అష్ఠీవ్యత్ ॥ ౭ ష్ఠీవ్యేత్ ॥ ౮ ష్ఠీవ్యాత్ ॥ ౯ అష్ఠేవీత్ ॥ ౧౦ అష్ఠేవిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే ॥ వ్యతిష్ఠీవ్యత ఇత్యాది వ్యతిదీవ్యత ఇత్యాదివత్ ॥ భావే—ష్ఠీవ్యత ఇత్యాది సీవ్యతివత్ ॥

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్ప్రత్యయే చ కేటతివత్ ॥౧౯౯॥ చఙి అటిష్ఠివత్.త ॥ సని, సనీవంతర్ధేత్యాదినేడ్వికల్పే టిష్ఠ్యూషతి । టిష్ఠేవిషతీత్యాది ద్వైరూప్యం దీవ్యతివదుహ్యం, యఙి, టేష్ఠీవ్యత ఇత్యాది దేదీవ్యత ఇత్యాదివత్ । ఊఠ్ద్వాభావకారాంతత్వాన్నాస్య యఙ్లుక్ ॥

కేవలాత్ప్రత్యయే ష్ఠేవితవ్యం, ష్ఠేవనీయం - ష్ఠేవ్యం, ష్ఠ్యూతః, ష్ఠ్యూతవాన్, ష్ఠీవ్యన్, ష్ఠీవ్యంతీ, ష్ఠేవిష్యన్, ష్ఠేవిష్యంతీ, ష్ఠేవిష్యంతీ, ష్ఠేవితుం, ష్ఠ్యూతం, ష్ఠేవనం, ష్ఠేవిత్వా- ష్ఠ్యూత్వా ॥ నిష్ఠీవ్య, ష్ఠేవం ష్ఠేవం- ష్ఠేవిత్వా ష్ఠేవిత్వా, ష్ఠ్యూత్వా ష్ఠ్యూత్వా ॥

ష్ణిహ, ప్రీతౌ॥ అకర్మకః, సేట్, పరస్మైపదీ

౧ స్నిహ్యతి॥ ౨ సిష్ణేహ- సిష్ణిహతుః- సిష్ణేహిథ, సిష్ణేగ్ధ, సిష్ణేఢ రధాదిభ్యశ్చేతి వేట్ । వాద్రుహేతి వా ఘః । వ్యత్వే ఢః । సిష్ణిహివ, సిష్ణిహ్వ, సిష్ణిహిమ, సిష్ణిహ్మ ॥ ౩ స్నేహితా, స్నేగ్ధా, స్నేఢా, స్నేహిష్యతి, స్నేక్ష్యతి - ధత్వఘత్వయోస్తుల్యం రూపం । ౫ స్నిహ్యతు॥ ౬ అస్నిహ్యత్॥ ౭ స్నిహ్యేత్। ౮ స్నిహ్యాత్॥ ౯ అస్నిహత్॥ ౧౦ అస్నేహిష్యత్, అస్నేక్ష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిస్నిహ్యతే॥ ౨ వ్యతిసిష్ణిహే, వ్యతిసిష్ణిహిషే॥ వ్యతిసిష్ణిక్షే - వ్యతిసిష్ణిహిఢ్వే।ధ్వే ॥ వ్యతిసిష్ణిగ్ధ్వే ॥ వ్యతిసిష్ణిఢ్వే- వ్యతిసిష్ణిహివహే॥ వ్యతిసిష్ణిహ్వహే॥ వ్యతిసిష్ణిహిమహే॥ వ్యతిసిష్ణిహ్మహే॥ ౩ వ్యతిస్నేహితా, స్నే, హే॥ వ్యస్నేగ్ధా, స్నే, హే ॥ వ్యతిస్నేఢా॥ స్నే, హే॥ ౪ వ్యతిస్నేహిష్యతే, వ్యతిస్నేక్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతిస్నిహ్యతాం॥ ౬ వ్యత్యస్నిహ్యత॥ ౭ వ్యతిస్నిహ్యేత॥ ౮ వ్యతిస్నేహిషీష్ట, ధ్వం, ఢ్వం॥ వ్యతిస్నిక్షీష్ట-ధ్వం॥ ౯ వ్యత్యస్నేహిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) వ్యత్యస్నిక్షత, వ్యత్యస్నిక్షాతాం, వ్యత్యస్నిక్షంత॥ ౧౦ వ్యత్యస్నేహిష్యత॥ వ్యత్యస్నేక్ష్యత॥

భావే—౧ స్నిహ్యతే॥ ౨ సిష్ణిహే ॥ ౩ స్నేహితా, స్నేగ్ధా- స్నేఢా॥ ౪ స్నేహిష్యతే- స్నేక్ష్యతే॥ ౫ స్నిహ్యతాం॥ ౬ అస్నిహ్యత॥ ౭ స్నిహ్యేత॥ ౮-స్నేహిషీష్ట । స్నిక్షీష్ట ॥ ౯ అస్నేహి ॥ ౧౦ అస్నేహిష్యత । అస్నేక్ష్యత ॥

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్ప్రత్యుత్సుచ మెహతివత్॥ సనీడ్వికల్పాదిటికిత్త్వవికల్పాచ్చ సిస్నిహిషతి- సిస్నేహిషతి, సిస్నిక్షతీత్యాదిత్రైరూప్యం సర్వత్రానేయం॥ యఙి॥ సేష్ణిహ్యతే। సేష్ణిహితవ్యమిత్యాది ॥ యఙ్లుకి ॥ సేష్ణిహీతి, సేష్ణేగ్ధి- సేష్ణేఢి, సేష్ణిగ్ధః- సేష్ణిఢః । సేష్ణేహతీత్యాది ॥ ౩౨౭, ౩౨౯-౩౩౦ ॥

కేవలాత్కృత్సు॥ స్నేహితవ్యం; స్నేగ్ధవ్యం, స్నేఢవ్యం, స్నేహనీయం, స్నేహ్యం, స్నిగ్ధః, స్నిగ్ధవాన్, స్నీఢః, స్నీఢవాన్, స్నిహ్యన్, స్నిహ్యంతీ। స్నేహిష్యన్, స్నేహిష్యతీ, స్నేహిష్యంతీ, స్నేక్ష్యన్, స్నేక్ష్యతీ, స్నేక్ష్యంతీ, స్నేహితుం, స్నేగ్ధుం-స్నేఢుం. స్నిగ్ధం, స్నీఢం. స్నేహిత్వా - స్నిహిత్వా-స్నిగ్ధ్వా-స్నీఢ్వా, ప్రస్నిహ్య స్నేహంస్నేహం । స్నేహిత్వాస్నేహిత్వా, స్నిహిత్వాస్నిహిత్వా । స్నిగ్ధ్వాస్నిగ్ధ్వా। స్నీఢ్వాస్నీఢ్వా॥

ష్టిమ-ఆర్ద్రీభావే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ స్తీమ్యతి ॥ ౨ తిష్టీమ-తిష్టీమతుః॥ ౩ స్తీమితా-సి ॥ ౪ స్తీమిష్యతి ॥ ౫ స్తీమ్యతు ॥ ౬ అస్తీమ్యత్ ॥ ౭ స్తీమ్యేత్ ॥ ౮ స్తీమ్యాత్ ॥ ౯ అస్తీమీత్ ॥ ౧౦ అస్తీమిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిస్తీమ్యతే ॥ ౨ వ్యతితిష్టీమఇత్యాదిస్తిమ్యతివత్ ॥ లుఙి—వ్యత్యస్తీమిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) శేషం సర్వం క్రీడతివత్ ॥ పు,౨౦౫,౨౦౬,౨౦౭ ॥ చఙి-అతిష్టీమత్-త॥ సని-తిష్టీమిషతీత్యాది॥యఙి- తేష్టీమ్యతే॥ యఙ్లుకి- తేష్టీమీతి, తేష్టీంతి, తేష్టీంతః, తేష్టీమతీత్యాది ఏవమేవ తత్రత్య—ణ్యంతరూపాణ్యూహ్యాని॥ కేవలాత్కృత్సు-స్తీమితవ్యం, స్తీమనీయం, స్తీమ్యం, స్తీమితః, స్తీమితవాన్, స్తీమ్యన్, స్తీమ్యంతీ, స్తీమిష్యన్ - స్తీమిష్యతీ- స్తీమిష్యంతీ, స్తీమితుం స్తీమితం, స్తీమనం, స్తీమిత్వా, ప్రస్తీమ్య, స్తీమం స్తీమం, స్తీమిత్వా స్తీమిత్వా ॥

ష్ణుహ-చక్యర్థే॥చక్యర్థస్తృప్తిః॥అకర్మకః॥సేట్,పరస్మైపదీ

౧ స్నుహ్యతి ॥ సుష్ణోహ-సుష్ణుహతురిత్యాదిసర్వం లుభ్యతివత్ ॥ తాచావార్థధాతుకేనిత్యమిడ్విశేషః ॥

ష్ణుసు-అదనే॥ఆదానఇత్యేకే॥అదర్శనఇత్యపరే॥

సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

స్నుస్యతి । సుష్ణోస-సుష్ణుసతుః ॥ స్నోసితేత్యాదిలుభ్యతివత్ ॥ తాదావార్ధధాతుకేనిత్యమిడ్విశేషః ॥ ఉదిత్త్వాత్ క్త్వాయాంవేట్ ॥ స్నుసిత్వా,స్నోసిత్వా-స్నుస్త్వా,నిష్ఠాయాం స్నుస్తః,స్నుస్తవాన్॥

ష్ణుహ-ఉద్గిరణే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ స్నుహ్యతి ॥ ౨ సుష్ణోహ-సుష్ణుహతుః ॥ సుష్ణోహిథ-సుష్ణో

ఘ్ధ-సుష్ఠోఢఇత్యాదిసర్వం స్నిహ్యతివత్ ॥

సమీ-ఇత్యేకే॥పరిణామఇత్యర్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

సమ్యతి ॥ ససామ-సేమతురిత్యాదిసర్వంత్రస్యతివత్ ॥ఏత్వాభ్యాసలోపవికల్పస్తున లుఙి- అజ్, అసమత్ ॥ నిష్ఠాయాం శ్వీదిత ఇతి నేట్ ॥ సన్తః, సన్తవాన్ ॥ యఙి-సంసమ్యతె ॥ యఙ్లుకి-సంసమీతి, సంసన్తి, సంసాన్తః, సంసమతీత్యాదిర్విశేషస్తూహ్యః ॥

స్రివు-గతిశోషణయోః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

స్రీవ్యతి ॥ సిస్రేవ-సిస్రివతురిత్యాదిసర్వంష్ఠీవ్యతివత్॥ క్త్వాయాం స్రివిత్వా । స్రేవిత్వా । స్ర్యూత్వా । ష్ఠీవ్యతేరప్యేవమేవోన్నేయం

హృష-తుష్టౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

హృష్యతి ॥ జహర్ష-జహృషతురిత్యాదిసర్వం కృష్యతివత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు—హర్షితవ్యం, హర్షణీయం, హృష్యం,హృషితః, హృషితవాన్, హృష్టం, హృషితంలోమ, హృషేర్లోమస్వితినిష్ఠాయామిడ్వా ॥ హృష్టోహృషితోవాచైత్రః, విస్మితః ప్రతిహతోవేత్యర్థః । విస్మితప్రతిఘాతయోశ్చేతీడ్వా ॥ భ్వాదికస్యతూదిత్త్వాన్నేట్, హృష్టః, హృష్టవాన్ ॥ క్త్వాయాంహర్షిత్వేత్యేవ.

॥ఇతి పరస్మైపదినః॥

॥అథ దైవాదికాఆత్మనేపదినః॥

మాఙ్-మానే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఆత్మనేపదీ.

౧ మాయతె ॥ ౨మమే-మమిషె-మమిఢ్వే ॥ మమివహే, మమిమహే ॥ ౩ మాతా(సే,హే) ౪ మాస్యతె ॥ ౫ మాయతాం ॥ ౬ అ

మీయత ॥ ౭ మీయేత ॥ ౮ మాసీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అమాస్త-ధ్వం ॥ ౧౦ అమాస్యత ॥ కర్మణి ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణో స్సదంతాత్కృత్సు సన్యఙ్యఙ్లుక్సు తదంతాత్కృత్సు చ భావాదిక మయతివత్ ॥ పు,౪౧౬-॥

కేవలాత్కృత్సు—మాతవ్యః, మానీయః, మేయః, మితః, మితవాన్, మాయమానః, మాస్యమానః, మాతుం, మితం, మానం, మిత్వా, పరిమాయ, మాయంమాయం, మిత్వామిత్వా,

---

ఈఙ్-గతౌ॥అకర్మకః॥అనిట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ ఈయతే ॥ ౨ అయాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ ఏతా (సే,హే) ౪ ఏష్యతే ॥ ౫ ఈయతాం ॥ ౬ ఐయత ॥ ౭ ఈయేత ॥ ౮ ఏషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ ఐష్ట-ఐషాతాం ఢ్వం ॥ ౧౦ ఐష్యత ॥

భావే—౧ ఈయతే ॥ ౨ అయాంచక్రే(బభూవే,ఆసే) ౩ ఆయితా-ఏతా ॥ ౪ ఆయిష్యతే-ఏష్యతే ॥ ౫ ఈయతాం ॥ ౬ ఐయత ॥ ౭ ఈయేత ॥ ౮ ఆయిషీష్ట-ఏషీష్ట ॥ ౯ ఆయి॥౧౦ఆయిష్యత-ఐష్యత.

ణౌ-కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు చ అయయతి-తే॥ ఇత్యాద్యయతివత్ ॥ పు ౪౨౦ ॥ సని—౧ ఈషిషతే ॥ ౨ ఈషిషాంచక్రే (బభూవ,ఆస) ౩ ఈషిషితా(సే,హే) ౪ ఈషిషిష్యతే ॥ ౫ ఈషిషతాం ॥ ౬ ఐషిషత ॥ ౭ ఈషిషేత ॥ ౮ ఈషిషిషీష్ట-ధ్వం॥౯ ఐషిషిష్ట-ఐషిషిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ ఐషిషిష్యత ॥ కృత్సు—ఈషిషితవ్యమిత్యాది ॥ కేవలాత్కృత్సు—ఏతవ్యం, అయనీయం, ఏయం, ఈతః, ఈతవాన్, ఈయమానః, ఏష్యమాణః, ఏతుం, ఈతం, అయనం, ఈత్వా, ప్రేయ, అయమాయం, ఈత్వేత్వా ॥

డీఙ్-విహాయసాంగతౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ డీయతే ॥ ౨ డిడ్యే(ఢ్వే,ధ్వే) ౩ డయితా(సే,హే)౪ డయిష్య

తే ॥ ౫ డీయతాం ॥ ౬ అడీయత ॥ ౭ డీయేత ॥ ౮ డయిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౯ అడయిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అడయిష్యత ॥

భ్వాదిషు సర్వం భ్వాదికడయతివత్ ॥ పు ౪౦౬, ౪౦౭, ౪౦౮ ॥ కేవలాత్కృత్సు—నిష్ఠాయాం ఓదిన్మ ధ్యేడీఙః పాఠసామర్థ్యాన్నేట్ । డీనః, డీనవాన్, ప్రడీనః, ఉడ్డీనః- నపుంసకే భావే క్తే డీనం ఇతి విశేషః

దీఙ్-క్షయే॥అకర్మకః॥అనిట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ దీయతే ॥ ౨ దీఙో యుడచి క్ఙితి ఇతి యుడాగమః ॥ దిదీయే-దిదీయాతే-దిదీయిరే ॥ దిదీయిషే-దిదీయాథే-దిదీయిఢ్వే-ధ్వే ॥ దిదీయే-దిదీయివహే-దిదీయిమహే ॥ మీనాతిమినోత్యాదినా త్వే ॥ దాతా(సే, హే) ౪ దాస్యతే ॥ ౫ దీయతాం ॥ ౬ అదీయత ॥ ౭ దీయేత ॥ ౮ దాసీష్ట ॥ ౯ అదాస్త ॥ ౧౦ అదాస్యత ॥

భావే—౧ దీయతే ॥ ౨ దిదీయే ॥ ౩ దాయితా-దాతా ॥ ౪ దాయిష్యతే-దాస్యతే ॥ ౫ దీయతాం ॥ ౬ అదీయత ॥ ౭ దీయేత ॥ ౮ దాయిషీష్ట-దాసీష్ట ॥ ౯ అదాయి ॥ ౧౦ అదాయిష్యత-అదాస్యత

ణౌ-కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు చ యచ్ఛతివత్ ॥ పు ౭౧, ౭౨, ౭౩ ॥ సనీకోర్ఝలితి కిత్త్వాదేత్వషయత్వాభావాన్నాత్వం ॥ దిదీషాఞ్చక్రే దిదీషితవ్యమిత్యాది ॥ యఙి-దేదీయతే- దేదీయాంచక్రే దేదీయితవ్యమిత్యాది ॥ యఙ్లుకి- దేదయీతి, దేదేతి, దేదీతః, దేద్యతీత్యాది, దేదయితవ్యమిత్యాదిచ డయతివత్ ॥ ౪౦౭, ౪౦౮.

కేవలాత్కృత్సు—దాతవ్యం, దానీయం, దేయం, దీనం, దీనవాన్, స్వాదయ ఓదిత ఇత్యాదిత్వాన్నిష్ఠానత్వమ్ ॥ దీయమానః, దాస్యమానః, దాతుం, దీనం, దీత్వా, ఉపదాయ, ల్యప్యాత్త్వం, దాయం దాయం, దీత్వా దీత్వా ॥

ధీఙ్-ఆధారే॥అకర్మకః॥అనిట్॥ఆత్మనేపదీ.

౧ ధీయతే ॥ ౨ దిధ్యే-దిధ్యిషే (ఢ్వే,ధ్వే) దిధ్యివహే-దిధ్యిమహే ౩ ధేతా(సే,హే) ౪ ధేష్యతె ॥ ౫ ధీయతాం ॥ ౬ అధీయత ॥ ౭ ధీయేత ॥ ౮ ధేషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అధేష్ట-ఢ్వం ॥ అధేషి-అధేష్వహి ॥౧౦ అధేష్యత ॥ భావే—౧ ధీయతె ॥ ౨ దిధ్యే ॥ ౩ ధాయితా-ధేతా ॥ ౪ ధాయిష్యతె ధేష్యతె ॥ ౫ ధీయతాం ॥ ౬ అధీయత ॥ ౭ ధీయేత। ౮ ధాయిషీష్ట-ధేషీష్ట ॥ ౯ అధాయి ॥ ౧౦ అధాయిష్యత-అధేష్యత

ణౌ-కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్ప్రత్యేచధాయయతీత్యాది పాయయతీత్యాదివత్॥పు ౭౭,౭౮ ॥ సని- దిధీషతే, దిధీషాంచక్రే, దిధీషిత స్యమిత్యాది ॥ చఙి-అదీధయత్-త ॥ యఙి తిఙ్ప్రత్యేర్ధయతివత్ ॥ పు ౬౨౭-౧౨౮ । యఙ్లుకి-తిఙ్ప్రత్యేస్సర్వండయతివత్ । పు ౪౦౭-౪౦౮ । కెనలాత్ప్రత్యేసు- ధేతవ్యం, ధయనీయం, ధేయం, ధీనః, ధీనవాన్, ధీయమానః, ధేష్యమాణః, ధేతుం, ధీనం, ధయనం, ధీత్వా, నిధీయ, ధాయం ధాయం, ధీత్వాధీత్వా ॥

పీఙ్-పానే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ పీయతె ॥ ౨ పిప్యే ॥ ౩ పేతా ॥ ౪ పేష్యతె ॥ ౫ పీయతాం॥ ౬ అపీయత ॥ ౭ పీయేత ॥ ౮ పేషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అపేష్ట-ఢ్వం ॥౧౦ అపేష్యత ॥ కర్మణీ—పీయతె,పిప్యే, శేషం వక్ష్యమాణప్రీయతివత్ ॥ యఙ్లుకి—పెప్యతీతివిశేషః ॥

ప్రీఙ్-ప్రీతౌ॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఆత్మనెపదీ

౧ ప్రీయతె। ౨ పిప్రియే।పిప్రియిషె(ఢ్వే-ధ్వే) పిప్రియివహే॥ ౩ ప్రేతా(సే,హే) ౪ ప్రేష్యతే॥ ౫ ప్రీయతాం ॥౬ అప్రీయత॥ ౭ ప్రీయేత ॥౮ ప్రేషీష్ట (ఢ్వం) ౯ అప్రేష్ట॥ ఢ్వం ॥ ౧౦ అప్రేష్యత॥

కర్మణి—౧ ప్రీయతే॥ ౨ పిప్రియే॥ ౩ ప్రాయితా ॥ సే।హే॥ ప్రే
తా ॥ సే।హే॥ ౪ ప్రాయిష్యతే। ప్రేష్యతే ॥ ౫ ప్రీయతాం ॥ ౬ అ
ప్రీయత ॥ ౭ ప్రీయేత ॥ ౮ ప్రాయిషీష్ట॥ ఢ్వం।ధ్వం ॥ ప్రేషీష్ట।ఢ్వం
౯ అప్రాయి। అప్రాయిషాతాం।ఢ్వం।ధ్వం ॥ అప్రేషాతాం ॥ ఢ్వం।
ధ్వం ॥ ౧౦ అప్రాయిష్యత। అప్రేష్యత ॥

ణౌ ప్రాయయతి।తే ప్రాయ్యతే।ప్రాయయితవ్యమిత్యాది ణ్యంతపిబ
తివత్ ॥ ౭౭।౮౭పు ॥ అపిప్రియత్-త । సని, పిప్రీషతే । పిప్రీషితవ్య
మిత్యాది॥ యఙ్యఙ్లుకోర్ణయతివత్ ॥పు ౪౦౭-౪౦౮। పేప్రీయతీతి విశే
షః । కేవలాత్కృత్సు-ప్రేతవ్యః। ప్రయణీయః। ప్రేయః। ప్రీతః। ప్రీ
తవాన్। ప్రీయమాణః। ప్రేష్యమాణః । ప్రేతుం । ప్రీతం । ప్రయ
ణం । ప్రీత్వా । విప్రీయ । ప్రాయంప్రాయం । ప్రీత్వాప్రీత్వా॥

మీఙ్।హింసాయాం। హింసాత్ర ప్రాణవియోగః। అకర్మకః
అనిట్। ఆత్మనేపదీ.

౧ మీయతే॥ ౨ మిమ్యే। మిమ్యిషే । ఢ్వే।ధ్వే॥ మిమ్యివహే॥ ౩
మేతా ॥సే।హే॥ ౪ మేష్యతే ॥ ౫ మీయతాం ॥ ౬ అమీయత ॥ ౭ మీ
యేత ॥ ౮ మేషీష్ట ॥ఢ్వం ॥౯ అమేష్ట । ఢ్వం॥ ౧౦ అమేష్యత ॥

భా॥ ౧ మీయతే॥ ౨ మిమ్యే ॥ ౩ మాయితా । మేతా ॥ ౪ మా
యిష్యతే ॥ మేష్యతే ॥ ౫ మీయతాం ॥ ౬ అమీయత ॥౭ మీయేత ।
౮ మాయిషీష్ట । మేషీష్ట ॥ ౯ అమాయి ॥౧౦ అమాయిష్యత। అమే
ష్యత ॥ ణ్యంతాదిమనస్త్వత్ర ధీఙ్ ధాతువత్ ॥ సని మీ మేత్యత్ర మీనాతి
మినోత్యోర్ద్వయోరేవగ్రహణాదస్మాత్సనిమిమీషతే ఇత్యాది ॥

కేవలాత్కృత్సు । మేతవ్యం। మయనీయం । మేయం। మీనః।మీన
వాన్। మీయమానః। మేష్యమాణః । మేతుం।మీనం। మీత్వా । ప్ర
మీయ । మాయంమాయం। మీత్వామీత్వా ॥

రీఙ్-స్రవణే। అకర్మకః। అనిట్ । శ్రవణ ఇతి పాఠాంతరం॥ తదా సకర్మకః ॥

౧ రీయతే॥ ౨ రిర్యే। రిర్యాతే। రిర్యిరే । బహిరంగస్యాయణో ఽసిద్ధత్వాన్నాపధాయాం చేతి దీర్ఘః । రేతేత్యాది కర్తృకర్మణో ర్మీయతివత్ ॥

ణావర్తిహ్రీత్యాదినా పుకి పుగం తేతి గుణ రేపయతీత్యాది కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచ క్షలతివత్ ॥ ౨ ౭ ॥ ౬ ౬ ౬॥ సన్యఙ్ యఙ్లుక్సు తిఙ్కృత్సు సర్వత్ర ధీఙ్ ధాతువత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు ॥ రేతవ్యం । రయణీయం । రేయం । రీణః రీణవాన్ । రీయమాణః । రేష్యమాణః । రేతుం। రీణం। రీత్వా। ప్రరీయ। రాయంరాయం। రీత్వా రీత్వా ॥ అర్థనిర్దేశే స్రవణో త్రేగయం ప్రయోగ ఇతి కేచిత్ । తథాచ రీణ శబ్దః శ్రవణ పర్యాయః కథితో భట్టికావ్యే । నారీణామపనునుదుర్న దేహఖేదాన్నారీణామలసలిలా హిరణ్యవాప్య ఇతి । అత్ర అరీణం అశ్రుతం అమలం సలిలమితి శ్రవణాపూర్వేత్వాదిత్వ

వ్రీఙ్ - వృణోత్యర్థే॥ సకర్మకః। అనిట్ ఆత్మనేపదీ

వ్రీయతే। వివ్రియే। వ్రేతేత్యాది సర్వం ప్రీయతివత్ ॥ నిష్ఠాయాం వ్రీణః । వ్రీణవాన్ ॥

లీఙ్-శ్లేషణే। అకర్మకః । అనిట్ ॥ ఆత్మనేపదీ

౧ లీయతే॥ ౨ లిల్యే। విభాషాలీయతేరితి వ్యాఖ్యానేష య ఆత్వం వా । లేతా, లాతా, సే। వే। లేతా । సే। వే॥ ౪ లాస్యతే । లేష్యతే॥ ౫ లీయతాం ౬ అలీయత । లీయేత ॥ ౮ లేషీష్ట। ధ్వ॥ ధ్వం ॥ లాసీష్ట । ధ్వం।౯ అలేష్ట । ధ్వం।ధ్వం॥ అలాస్త ।ధ్వం॥ ౧౦ అలేష్యత । అలాస్యత॥

భావే—౧ లీయతే॥ ౨ లిల్యే॥ ౩ లాయితా॥ లేతా।లాతా।౪ లాయిష్యతే। లాస్యతే। లేష్యతే॥ ౫ లీయతాం ॥ ౬ అలీయత॥ ౭ లీయేత॥ ౯

లాయిషీష్ట । లేషీష్ట । లాసీష్ట । లు అలాయి ॥ ౧౦ అలాయిష్యత ।
అలేష్యత । అలాస్యత ॥

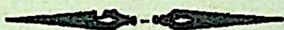
ణౌ లీలో నుగాగ్లు కౌ వన్యత్రస్యాం స్నేహవిపాతన ఇతి నుగ్లుకౌ ॥
తత్ర లా ఇతి లాక్షణికస్యాపి గ్రహణా ద్బాల్సప ఆలుక్పుకౌ । అసాల్వే
నుగవృద్ధ్యాయా దేశాః ॥ ౧ విలాలయతి-తే॥ విలాపయతి। తే॥ విలీన
యతి। తే॥ విలాయయతి। తే॥ వాఘృతం। లీ ఈ ఇతి ఈకారప్రశ్లేషాదాత్వ
పక్షే నుక్ ॥ ౨ విలాలయాంచకార । చక్రే । బభూవ । ఆసీత్యా
దిసర్వత్రోహ్యం ॥ చఙి । వ్యలీలలత్ । త॥ వ్యలీలపత్ । త ॥ వ్యలీలిన
త్ । త॥ వ్యలీలయత్ । త। స్నేహద్రవాదన్యత్ర నసుగ్లుకౌ । కింత్వాత్వ ప
క్షేపుక్ । తదభావే వృద్ధ్యాయాదేశౌ । లోహంవిలాపయతి। తే ॥ వి
లాయయతి। తే॥ ఇత్యాది । అన్యమిథ్యాఫలాఖ్యాసన్యక్కరణాహరణా
ర్థేషు వాచ్యేషు ప్రలంభనాభిభవపూజాసు లియో నిత్యమాత్వమితి వా
చ్యమితి నిత్యమాత్వే తేష్వేవార్థేషు కర్తృగేఽపిఫలె లియస్సం
మాననశాలీనీకరణయోశ్చేత్యాత్మనేపదం । జటాభిర్లాపయతే। పూ
జామధిగచ్ఛతీత్యర్థః । శ్యేనో వర్తికాముల్లాపయతే । అభిభవతీత్య
ర్థః । బాలముల్లాపయతె । వంచయతీత్యర్థః । లకారాంతరమూహ
న్యూహ్యాని ॥

కర్మణి। విలాల్యతే। విలాప్యతే। విలీన్యతే। విలాయ్యతే। లుటి। వి
లాలయితా। సే। హే॥ విలాలితా। సే। హే॥ విలాపయితా। సే। హే । విలాపి
తా (సే। హే) విలీనయితా (సే। హే) విలీనితా (సే। హే) విలాయయితా
(సే। హే) విలాయితా (సే। హే) ఏవంస్యసీయుట్ సిజ్ ఏతేషు రూపా
ష్టకమూహ్యం । చిణి। వ్యలాలి। వ్యలాపి। వ్యలీని । వ్యలాయి । స్నేహ
విపాతనాదన్యత్ర స్యాదిషు చాతూరూప్యం ప్రలంభనాద్యర్థేషు ద్వై
రూప్యంచ యథాయథమున్నేయమ్ ॥

ఏవంకృత్స్వపి । విలాలయితవ్యం। విలాపయితవ్యం। విలీనయితవ్యం

విలాయయితవ్యమిత్యాది ॥ సని॥ తిఙ్కృత్సు॥ లిలీషతే । లిలీషితవ్యమిత్యాది ॥యఙి॥ లేలీయతే। లేలీయితవ్యమిత్యాది ॥యఙ్లుకి॥ లేలయీతి। లేలేతి। లేలీతః। లేల్యతీత్యాది। కృత్సు। లేలయితవ్యం।లేలయనీయం। నిష్ఠాయాం। లేల్యితః।లేల్యితవాన్।శతరి।లేల్యత్।లేల్యతా। లేల్యతః। లేల్యతీత్యాదిచ ॥

కేవలాత్కృత్సు॥ లేతవ్యం । లాతవ్యం। లయనీయం। లానీయం । లేయం । ఆత్వపక్షఈద్యతీతి త్త్వేతుల్యంరూపమ్ ॥ లీనః। లీనవాన్। లీయమానః। లేష్యమాణః।లాస్యమానః। లేతుం॥లాతుం। లీనం।లయనం। లానం। లీత్వా॥ విలీయ।విలాయ।లాయం।లాయం। లీత్వాలీత్వా॥

దూఙ్ పరితాపే।అకర్మకః। సేట్।ఆత్మనేపదీ

౧ దూయతే॥ ౨దుదువే। దుదువిషే।ఢ్వే।ధ్వే॥ దుదువివహే॥౩ దవితా॥సే।హే॥ ౪ దవిష్యతే॥౫ దూయతాం॥ ౬ అదూయత॥ ౭ దూయేత ॥ ౮దవిషీష్ట ।ఢ్వం।ధ్వం। ౯అదవిష్ట। ఢ్వం।ధ్వం। ౧౦ అదవిష్యత

భావే—౧ దూయతే॥౨దుదువే। ౩ దావితా। దవితా । ౪ దావిష్యతే। దవిష్యతే। ౫ దూయతాం। ౬ అదూయత। ౭ దూయేత।౮ దావిషీష్ట । దవిషీష్ట ॥ ౯ అదావి।౧౦ అదావిష్యత। అదవిష్యత ॥

ణౌకర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు సన్యఙ్యఙ్లుక్ష్వపితిఙ్కృత్స్వపతివత్ ॥౧౦౪।౧౦౫పు॥

కేవలాత్కృత్సు । దవితవ్యం। దవనీయం। దవ్యం। దావ్యం।దూనః దూనవాన్। దూయమానః। దవిష్యమాణః । దవితుం। దూనం। దవనం । దవిత్వా। విదూయ। దావందావం।దవిత్వాదవిత్వా॥

షూఙ్ - ప్రాణిప్రసవే।సకర్మకః।వేట్॥ ఆత్మనేపదీ

౧ సూయతే॥౨ సుషువే॥ సుషువిషే। స్వరతిసూతీతి వికల్పాంథా

ధిత్వాన్నపూర్వకః కితితినిషేధే ప్రాప్తే క్రాదినియమాన్నిత్యమిట్ । సుషువిఢ్వే।ధ్వే। సుషువివహే। సుషువిమహే ॥ 3 సోతా (సే।హే) సవితా, (సే,హే) ౪ సోష్యతే-సవిష్యతే ॥ ౫ సూయతాం ॥ ౬ అసూయత ॥ ౭ సూయేత ॥ ౮ సవిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) సోషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అసవిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) అసోష్ట-ఢ్వం ॥ ౧౦ అసవిష్యత-అసోష్యత.

కర్మణి—౧ సూయతే ॥ ౨ సుషువే-సుషువిషే-సుషువిఢ్వే-ధ్వే । సుషువివహే,సుషువిమహే ॥ 3 సావితా(సే,హే) సవితా(సే, హే) సోతా(సే,హే) ౪ సావిష్యతే-సవిష్యతే-సోష్యతే ॥ ౫ సూయతాం ॥ ౬ అసూయత ॥ ౭ సూయేత ॥ ౮. సావిషీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) సవిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) సోషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అసావి-అసావిషాతాం(ఢ్వం ధ్వం) అసవిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అసోషాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౧అసావిష్యత-అసవిష్యత-అసోష్యత ॥

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్ప్రత్యయేష్వపి చ తథా సన్యఙ్యఙ్లుక్షు తిఙ్ప్రత్యయాశ్చ సర్వం స వతి వత్ ॥ పు ౧౦౪-౧౦౫ ॥ కేవలాత్ప్రత్యయాః ॥ సవితవ్యం, సోతవ్యం, సవనీయం, సవ్యం, సావ్యం, సూనః, సూనవాన్-సూయమానః, సవిష్యమాణః, సోష్యమాణః, సవితుం, సోతుం, సూనం, సవనం, సవిత్వా, సూత్వా, ప్రసూయ, సావంసావం, సవిత్వాసవిత్వా, సూత్వాసూత్వా.

అణ-ప్రాణనే॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ.

౧ అణ్యతే ॥ ౨ ఆణే ॥ 3 అణితా(సే,హే) ౪ అణిష్యతే ॥ ౫అణ్యతాం ॥ ౬ అణ్యత ॥ ౭ అణ్యేత ॥ ౮ అణిషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ ఆణిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ ఆణిష్యత ॥

భావే ప్యేవమేవైకవచనాంతమున్నేయమ్ ॥ చిణి-ఆణి ॥

ణ్యంతాదిషు సర్వత్రాదాదికాని తివత్ ॥ పు ౫౫-౨ ॥ చజి-ఆణిణత్-త.॥ కేవలాత్ప్రత్యయేషు శానచి-అణ్యమానః, అణిష్యమాణ ఇతి విశేషః.

అసౌ ఇతి దంత్యాంతో ఽయమిత్యేకే ॥ తస్యాపి సర్వత్ర ప్రాగ్వద్రూపమ్ ॥

కాశృ దీప్తౌ ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ ఆత్మనేపదీ

౧ కాశ్యతే ॥ ౫ కాశ్యతాం ॥ ౬ అకాశ్యత ॥ ౭ కాశ్యేతేతి కేవలాత్కృత్సు కాశ్యమాన ఇతి చ విశేషః ॥ శేషం భ్వాదివత్ । పు ౪౩౬, ౪౩౭.

క్లిశ-ఉపతాపే ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ ఆత్మనేపదీ

౧ క్లిశ్యతే ॥ ౨ చక్లిశే ॥ ౩ క్లేశితా ॥ ౪ క్లేశిష్యతే ॥ ౫ క్లిశ్యతాం ॥ ౬ అక్లిశ్యత ॥ ౭ క్లిశ్యేత ॥ ౮ క్లేశిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అక్లేశిష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అక్లేశిష్యత ॥

భావేప్యేవమేవైకవచనాంతమున్నేయమ్ ॥ చిణి-అక్లేశి,

ణౌ కర్తృకర్మణో స్సన్యఙ్ యఙ్లుక్షు తదంతాత్కృత్సు చ సర్వం కెటతివత్ ॥ పు ౨౦౦ ॥ చఙి- అచిక్లిశత్-త ॥ సన్నంతాచ్చిక్లిశిషతే, చిక్లేశిషతే, చిక్లిశిషాంచక్రే-చిక్లేశిషాంచక్రే, చిక్లిశిషితవ్యం, చిక్లేశిషితవ్యమిత్యాది ॥ ఆత్మనేపదం విశేషః ॥ కేవలాత్కృత్సు- క్లేశితవ్యం । క్లేశనీయం । క్లేశ్యం । క్లిశితః । క్లిష్టః । క్లిశః క్త్వానిష్ఠయోరితీడ్వికల్పః ॥ క్లిష్టవాన్ । క్లిశితవాన్ । క్లిశ్యమానః ! క్లేశిష్యమాణః । క్లేశితుం । క్లిష్టం । క్లిశితం । క్లేశనం । క్లిశః క్త్వానిష్ఠయోరితీడ్వికల్పే ఇట్పక్షే న క్త్వా సేడితి కిత్త్వనిషేధే ప్రాప్తే మృడమృదేత్యాదినా కిత్త్వం క్లిశిత్వా । క్లిష్ట్వా । పరిక్లిశ్య । క్లేశం క్లేశం । క్లిశిత్వా క్లిశిత్వా । క్లిష్ట్వా క్లిష్ట్వా ।

ఖిద-దైన్యే ॥ అకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ ఆత్మనేపదీ

౧ ఖిద్యతే ॥ ౨ చిఖిదే-చిఖిదిషే-చిఖిదిధ్వే ॥ చిఖిదివహే, చిఖిదిమహే ॥ 3 ఖేత్తా (సే, హే) ౪ ఖేత్స్యతే ॥ ౫ ఖిద్యతాం ॥ ౬ అఖిద్యత ॥ ౭ ఖిద్యేత ॥ ౮ ఖిత్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అఖిత్త-అఖిత్సాతాం-అఖిత్సత ॥ ౧౦ అఖేత్స్యత ॥ భావేప్యేవమేకవచనాంతమున్నేయం ॥ చిణి-అఖేది

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు తథాయజ్ యఙ్లుకో స్సిజీ కృతిచ కెటతివత్ ॥ పు ౨౦౦ ॥ సని-తపంతాత్కృత్సుచ చిఖిత్సత ఇత్యాది తెపతె స్తితిప్సతఇత్యాదివత్ ॥పు ౪౫౯. కెవలాత్కృత్సు - ఖెత్తవ్యం । ఖేదనీయం । ఖేద్యం । ఖిన్నః । ఖిన్నవాన్ । ఖిద్యమానః ।ఖేత్స్యమానః । ఖేత్తుం । ఖిన్నం । ఖెదనం । ఖిత్త్వా । నిఖిద్య । ఖేదంఖేదం । ఖిత్త్వాఖిత్త్వా॥

గూరీ-హింసాగత్యోః॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనెపదీ.

౧ గూర్యతె ॥ ౨ జుగూరే ॥ ౩ గూరితా(సే,హే) ౪ గూరిష్యతె ॥ ౫ గూర్యతాం ॥ ౬ అగూర్యత ॥ ౭ గూర్యేత ॥ ౮ గూరిషీష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౯ అగూరిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అగూరిష్యత ॥ కర్మణ్యప్యేవం ॥ లుఙి - అగూరితివిశేషః ॥ ణౌ, కర్తృకర్మణొస్తదంతాత్కృత్సు సన్యఙ్ యఙ్లుక్సు తిఙ్కృత్సుసర్వంకూజతివత్ ॥పు ౨౧౬ ౨౧౭ ॥ సని-జుగూరిషతఇత్యాద్యాత్మనేపదంవిశేషః ॥ కెవలాత్కృత్సు-గూరితవ్యం । గూరణీయం । గూర్యం । గూర్ణః । గూర్ణవాన్ గూర్యమాణః । గూరిష్యమాణః । గూరితుం । గూర్ణం । గూరణం, గూరిత్వా । ఆగూర్య । గూరంగూరం । గూరిత్వాగూరిత్వా ॥

ఘూరీ-హింసావయోహాన్యోః॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ,

ఘూర్యతె । జుఘూరఇత్యాదిసర్వంగూర్యతివత్ ॥

చూరీ-దాహే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనెపదీ

చూర్యతె ! చుచూరఇత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥

జనీ-ప్రాదుర్భావె॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

శితిప్రత్యయేపరె జ్ఞాజనోర్జాతిజాదేశః ॥ ౧జాయతె ॥ ౨జజ్ఞే ॥

జజ్ఞాతే,జజ్ఞిరే ॥ ౨ మహనేత్యుపధాలోపః ॥ ౩ జనితా (స్సే,హే) ౪ జనిష్యతే ॥ ౫ జాయతాం ॥ ౬ అజాయత ॥ ౭ జాయేత ॥ ౮ జనిషీష్ట-ధ్వం ॥ దీపజనేతివాచిణ్ ॥ ౯ అజని, జనివధ్యోశ్చేత్యుపధావృద్ధిప్రతిషేధః ॥ అజనిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అజనిష్యత.

భావేప్యేవమ్ ॥ లుజి-అజనీత్యేవవిశేషః॥ ణౌకర్తృగేశిఫలెబుధయుధేత్యాదినా పరస్మైపదమేవ ॥ జనీజ్రూష్ క్నసురంజోఽమన్తాశ్చేతిమిత్త్వాదుపధాహ్రస్వే జనయతి, అజీజనత్ ॥ తతఃకర్మణి- జన్యతే, జనయాంచక్రేఇత్యాది । తదంతాత్కృత్సుచ జనయితవ్యమిత్యాది గమయతివత్ ॥ ణావస్యజనివధ్యోశ్చేతి వృద్ధినిషేధేనైవ జనయతీత్యాదిసిద్ధౌ మిత్త్వవచనం ణ్యంతాత్కర్మణితాస్యాద్యౌపచిణ్ణములోరిత్యాదినాదీర్ఘవికల్పే జానితా, జనితా,జనయితేత్యాదిరూపసిద్ధ్యర్థం ॥ సని - తదంతాత్కృత్సుచ జిజనిషతే । జిజనిషితవ్యమిత్యాది ॥ యజి-యేవిభాషేత్యాత్త్వవికల్పేజాజాయతే । జంజన్యతే ।జఙ్జన్యతఇత్యాది ॥ కృత్సు-జాజనితవ్యం । జంజనితవ్యం । జఙ్జనితవ్యమిత్యాది॥ యఙ్లుకి,జంజనీతి । జంజన్తి । జంజాతః । జంజ్ఞీతీత్యాది ॥ తతఃకృత్సు, జంజనితవ్యం । జంజననీయమిత్యాదిసర్వం గచ్ఛతివత్ ॥ పు ౭౩౧,౭౩౨.౭౩౩ ॥ సన్యాత్మనేపదంవిశేషః ॥కేవలాత్కృత్సు-జనితవ్యం । జననీయం । జన్యమనేన । ణ్యతి,జనివధ్యోశ్చేతి న వృద్ధిః ॥ జాయతఇతిజన్యః ॥ భవ్యగేయేత్యాదినాకర్తరి ణ్యదంతో నిపాత్యతే ॥జాతః । జాతవాన్ । జనసన ఖనాంసఞ్ఝలోరిత్యాకారోఽన్తాదేశః ॥ జాయమానః । జనిష్యమాణః । జనితుం । జాతం । జననం । జనిత్వా । ప్రజన్య । జనంజనం । జనిత్వాజనిత్వా ॥

జూరీ-హింసావయోహాన్యోః॥సకర్మకః॥ సేట్ ॥ఆత్మనేపదీ జూర్యతే । జుజూరే ఇత్యాదిసర్వం గూర్యతివత్॥

తప-ఐశ్వర్యేవా ॥ అయంభాతురైశ్వర్యేవాతజ్ఞ్యనాలభతె ॥ అన్యదాతుశబ్వికరణఃపరస్మై పదీత్యర్థః॥అకర్మకః॥ సేట్ ॥ఆత్మనేపదీ. కేచిదాగ్రహణం వృతుధాతోరాద్యవయవమిచ్ఛంతి ॥ తప్యతె తెపె । తప్తా । తప్స్యతఇత్యాదిసర్వం వక్ష్యమాణపద్యతివత్ ॥ పతె తివ్యత్యాసేన పాఠాంతరం । ద్యుతివ్యామానియతిఃపత్యమానః సోఽప్యనిట్ । పత్యతె । పెతె । పత్తా । పత్స్యతఇత్యాదిపాగ్వత్ ॥

దీపీ-దీప్తౌ॥అకర్మకః॥ సేట్ ॥ఆత్మనేపదీ

౧ దీప్యతె ॥ ౨ దిదీపె ॥ ౩ దీపితా ॥ ౪ దీపిష్యతె ॥ ౫దీప్యతాం ౬ అదీప్యత ॥ ౭ దీపేత ॥ ౮ దీపిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అదీపి - అదీపిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) దీపజనేతివాదిణ్ ॥ ౧౦ అదీపిష్యత.

భావేప్యేవమేవైకవచనాంతంబోధ్యం । లుజిత్వాద్దీపీ త్యేవ.

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సుచ సన్యఙ్ యఙ్లుగంతాత్తి జృాతౌస్సర్వంజీవతివత్ ॥పు ౭౨౦,౭౨౧। సని-దిదీపిషతఇత్యాద్యాత్మనెపదంవిశేషః. కేవలాత్కృత్సు-దీపితవ్యం । దీపనీయం । దీప్యం । దీప్తః । శ్వీదితఇతి నేట్ । దీప్తవాన్ । దీప్యమానః । దీపిష్యమాణః। దీపితుం । దీప్తం । దీపనం । దీపిత్వా । ప్రదీప్య।దీపందీపం।దీపిత్వాదీపిత్వా.

ఘూరీ-హింసావయోహాన్యోః॥హింసాయాంసకర్మకః॥ సేట్ ॥ ఆత్మనేప ఘూర్యతె। దుఘూరఇత్యాదిసర్వంగూర్యతివత్ ॥

పద-గతౌ।సకర్మకః॥అనిట్ ॥ఆత్మనెపదీ.

౧ పద్యతె ॥ ౨ పెదే-పెదాతె-పెదిషే-పెదిధ్వే ॥ పెదివహే-పెదిమహే ॥ ౩ పత్తా(స్మహే) ౪ పత్స్యతె ॥ ౫ పద్యతాం ॥ ౬ అపద్యత ॥ ౭ పద్యేత ॥ ౮ పత్సీష్ట-ధ్వం ॥ చిణ్తేపదఇతిచ్లేశ్చిణ్ ॥ ౯ అ

పాది ॥ ౧౦ అపత్స్యత ॥ కర్మణ్యప్యేవమ్ ॥ ణౌ కర్మణ్యకర్మణో
స్సదంతాత్కృత్సు,యజ్యజ్ఞుకోస్సదంతాత్కృత్సుచ సర్వం గదతివత్ ॥
పు -౨-౨౬, ౨-౭౧ ॥ సని-సనిమీ మేత్యాదినేసాదేశే ఽభ్యాసలోపేచ
పిత్సతె । పిత్సాంచక్రే ఇత్యాద్యాత్మనేపదం । కృత్సు- పిత్సితవ్యమి
త్యాదిపతతివత్ ॥యజ్యజ్ఞుకోర్నిగచ్ఛంచ్వత్యాదినాభ్యాసస్యనీగాగమె
పనీపద్యతఇత్యాది । పనీపదీతి । పనీపత్తి । పనీపత్తః । పనీపదతి ।
కృత్సు-పనీపదితవ్యమిత్యాది॥పు౩౧౧,౩౧౨॥ కేవలాత్కృత్సు-పత్తవ్యం
పదనీయం । పాద్యం । పన్నః । పన్నవాన్ । పద్యమానః । పత్స్య
మానః । పత్తుం । పన్నం । పదనం । పత్త్వా । ప్రపద్య । పాదంపా
దం । పత్త్వాపత్త్వా ॥ గేహానుప్రపాదమాస్తే । గేహం గేహమనుప్రపా
దం గేహమనుప్రపాదమనుప్రపాదం । విశిపతిపదిత్యాదినాణముల్
తృతీయాప్రభృతీనీత్యాదినాసమాసోవా । అసమాసేతుగేహస్య ణము
లంతస్యచ పర్యాయేణద్విత్వమ్ ॥

పూరీ-ఆప్యాయనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

పూర్యతే । పుపూరఇత్యాదిసర్వం దీప్యతివత్ ॥ నిష్ఠాయాం, పూర్ణః, పూర్ణవాన్ ॥ ణౌ నిష్ఠాయాం పూర్ణః, పూర్ణవాన్, పూరితః-పూరితవాన్, వాదాంతశాంతేత్యాదినా పక్షేఇడభావోనిపాత్యతే ॥ చర్మపూరం స్తృణాతి, ఉదరపూరంభుఙ్క్తే, కర్మణోరనయోరుపపదయోశ్చర్మోదరయోఃపూరేరితిణముల్, గోష్పదప్రంవృష్టో దేవః, గోష్పదపూరం, మూషికాబిలప్రం-మూషికాబిలపూరం, వర్షప్రమాణఊలోపశ్చాస్యాన్యతరస్యామితి పూరేర్ణములి ఊకారలోపోవా ॥ ఊర్ధ్వపూరంపూర్యతే, ఊర్ధ్వముఖఏవఘటాదిర్వర్షోదకాదినా పూర్ణోభవతీత్యర్థః, ఊర్ధ్వేశుషిపూరోరితి ణముల్, కషాదిత్వాద్యథావిధ్యనుప్రయోగః.

బుధ-అవగమే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ బుధ్యతే ॥ ౨ బుబుధే-బుబుధిషే,బుబుధిధ్వే॥బుబుధివహే-బుబుధిమహే ॥ ౩ బోద్ధా(సే,హే) ౪ భోత్స్యతే ॥ ౫ బుధ్యతాం ॥ ౬ అబుధ్యత ॥ ౭ బుధ్యేత ॥ ౮ భుత్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అబోధి-అబుద్ధ దీపజనేతివాచిణ్, అభుత్సాతాం-అభుత్సత ॥ ౧౦ అభోత్స్యత.

కర్మణ్యప్యేవమ్ ॥ చిణిత్వబోధీత్యేవ ॥ ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు యజ్యజ్లుకో స్సిజీకృతిచసర్వం కోచతివత్ ॥ ణౌ కర్తృగేప ఫలేబుధ యుధేత్యాదినా పరస్మైపదమేవ । బోధయతి ।అబూబుధత్ । ౧౨౩౮ ॥ సని బుభుత్స ॥ బుభుత్సాంచక్రే । కృత్సు-బుభుత్సితమిత్యాదిచోన్నేయమ్ ॥ కేవలాత్కృత్సు-బోద్ధవ్యం, బోధనీయ , బోధ్యం, బుద్ధః, బుద్ధవాన్, బుధ్యమానః, భోత్స్యమానః, బోద్ధుం, బుద్ధం, బోధనం, బుద్ధ్వా, విబుధ్య, బోధం బోధం, బుద్ధ్వాబుద్ధ్వా.

మన-జ్ఞానే।సకర్మకః।అనిట్।ఆత్మనేపదీ.

౧ మన్యతే ॥ ౨ మేనే-మేనిషే-మేనిధ్వే । మేనివహే-మేనిమహే ॥ ౩ మంతా(సే,హే) ౪ మంస్యతే ॥ ౫ మన్యతాం ॥ ౬ అమన్యత ॥ ౭ మన్యేత ॥ ౮ మంసీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అమంస్త-ధ్వం ॥ ౧౦అమంస్యత ॥ కర్మణ్యప్యేవమ్ ॥ లుజిత్వమాని-అమంసాతామిత్యాది.

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచగదతివత్॥ పు ౨౨౭, ౨౨౮ ॥ యజ్యజ్లుకో స్సిజీకృతిచసర్వంనమతివత్ ॥ మంమనీతి, మంమంతి, మంమతః, మంమనతీత్యాది ॥ సని-మిమంసతే । మిమంసాంచక్రే । మిమంసితవ్యమిత్యాది । కేవలాత్కృత్సు- మంతవ్యం, మననీయం, మాన్యం, మతం, మతవాన్, మన్యమానః, మంస్యమానః, మంతుం, మతం, మననం, మత్వా,ప్రమత్య, వాల్యపీతివిభాషాయా వ్యవస్థితత్వాన్నాంతాని ల్యానిత్యమనునాసికలోపః । మానంమానం, మత్వామత్వా.

యుజ-సమాధౌ ।సమాధిశ్చిత్తవృత్తినిరోధః॥అకర్మకః॥అనిట్॥ఆత్మనే॥

౧ యుజ్యతే ॥ ౨ యుయుజే ॥ ౩ యోక్తా ॥ ౪ యోక్ష్యతే ॥ ౫ యుజ్యతాం ॥ ౬ అయుజ్యత ॥ ౭ యుజ్యేత ॥ ౮ యుక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అయుక్త-అయుక్షాతాం ॥ ౧౦ అయోక్ష్యత ॥ భావేలుఙి-అయోజీతివిశేషః ॥ శేషం ప్రాగుక్తైకవచనాంతవత్ ॥ సకర్మకస్యాస్యకర్తుః సృజియుజ్యోః శ్యంస్త్వితిబహులం కర్మవద్భావో యగపవాదశ్శ్యంశ్చ । యుజ్యతే బ్రహ్మచారీ యోగం । అయోజి, ణ్యంతాదిషు సర్వం రోచతివత్ ॥ పు ౨౦౮, ౨౦౯ ॥ సని-యుయుక్షతే, యుయుక్షితవ్యమిత్యాది ॥ కేవలాత్కృత్సు-యోక్తవ్యం, యోజనీయం, యుగ్యో గౌః । యుగ్యం చ పత్రే ఇతి క్యప్కుత్వం చ నిపాత్యతే ॥ అన్యత్ర యోగ్యః । ణ్యతి చజోరితి కుత్వం । యుక్తః, యుక్తవాన్, యుజ్యమానః, యోక్ష్యమాణః, యోక్తుం, యుక్తం, యోజనం, యుక్త్వా, నియుజ్య, యోజంయోజం, యుక్త్వాయుక్త్వా ॥

యుధ-సంప్రహారే॥అకర్మకః॥అనిట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ యుధ్యతే ॥ ౨ యుయుధే-యుయుధిషే-యుయుధిధ్వే। యుయుధివహే-యుయుధిమహే ॥ ౩ యోద్ధా(సే, హే) ౪ యోత్స్యతే ॥ ౫ యుధ్యతాం ॥ ౬ అయుధ్యత ॥ ౭ యుధ్యేత । ౮ యుత్సీష్ట ॥ ౯ అయుద్ధ-అయుత్సాతాం ॥ ౧౦ అయోత్స్యత ॥

భావేప్యస్యైకవచనాంతమున్నేయమ్ ॥ లుఙిత్వయోధీతి ॥ ణౌ-కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు చ యఙ్యఙ్లుకోస్సిజిక్కృతి చ సర్వం రోచతివత్ ॥ ణౌ కర్త్రగే పిఫలే బుధయుధేత్యాదినా పరస్మైపదమేవ యోధయతి । అయూయుధత్ ॥ పు ౨౦౮, ౨౦౯ ॥ సని- యుయుత్సతే । యుయుత్సాంచక్రే । యుయుత్సితవ్యమిత్యాది ॥

కేవలాత్కృత్సు - యోద్ధవ్యం, యోధనీయం, యోధ్యం, యుద్ధః, యుద్ధవాన్, యుధ్యమానః, యోత్స్యమానః, యోద్ధుం, యుద్ధం, యో

ధనం, యుద్ధ్వా, నియుధ్య. యోధంయోధం, యుద్ధ్వాయుద్ధ్వా.

అను-రుధ కామే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఆత్మనేపదీ.

అనురుధ్యతే, అనురురుధే, అనురోద్ధేత్యాదిసర్వమనుపూర్వకంబు ధ్యతివదో్బధ్యమ్.

లిశ-అల్పీభావే॥అకర్మకః॥అనిట్॥ఆత్మనేపదీ.

౧ లిశ్యతే॥ ౨ లిలిశే-లిలిశిషే-లిలిశిధ్వే। లిలిశివహే-లిలిశిమహే ౩ లేష్టా(సే,హే)॥ ౪ లేక్ష్యతే॥ ౫ లిశ్యతాం॥ ౬ అలిశ్యత॥ ౭ లిశ్యేత॥ ౮ లిక్షీష్ట॥ ౯ అలిక్షత-అలిక్షాతాం-అలిక్షంత॥౧౦ అలేక్ష్యత

భావేప్యేకవచనాంతమున్నేయమ్॥ లుజిత్వలేశితి. ణౌకర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు యజ్యఙ్లుకో స్తిజికృతిచసర్వంక్లిశ్యతినత్॥ చజి-అలీలిశత్-త॥ సని-లిలిక్షతే। లిలిక్షాంచక్రే। లిలిక్షితవ్యమిత్యాది

కేవలాత్కృత్సు-లేష్టవ్యం, లేశనీయం, లేశ్యం, లిష్టః, లిష్టవాన్, లిశ్యమానః, లేక్ష్యమాణః, లేష్టుం, లిష్టం, లేశనం, లిష్ట్వా, ప్రలిశ్య లేశంలేశం, లిష్ట్వాలిష్ట్వా.

వాశృ-శబ్దే॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ వాశ్యతే॥ ౨ వవాశే॥ ౩ వాశితా॥ ౪ వాశిష్యతే॥ ౫ వాశ్యతాం॥ ౬ అవాశ్యత॥ ౭ వాశ్యేత॥ ౮ వాశిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అవాశిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అవాశిష్యత.

భావేప్యేవమ్॥ లుజి-అవాశి॥ ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు యజ్యఙ్లుకో స్తిజికృతిచసర్వంఖాదతివత్॥ చజి-అవివాశత్-త॥ పు ౨-౨౩, ౨-౨౪॥ యఙ్లుకి-వావాశీతి, వావాష్టి, వావాష్టః-వావాశతీత్యాది॥ కేవలాత్కృత్సు-వాశితవ్యం, వాశనీయం, వాశ్యం, వాశితః, వాశితవాన్, వాశ్యమానః, వాశిష్యమాణః- వాశితుం, వాశితం, వాశనం, వాశిత్వా, వివాశ్య, వాశంవాశం, వాశిత్వావాశిత్వా.

విద-సత్తాయాం॥అకర్మకః॥అనిట్॥ ఆత్మనేపదీ

౧ విద్యతే ॥ ౨ వివిదే-వివిదిషే-వివిదిధ్వే । వివిదివహే-వివిదిమహే ॥ 3 వేత్తా(సే,హే) ౪ వేత్స్యతే ॥ ౫ విద్యతాం ॥ ౬ అవిద్యత । ౭ విద్యేత ॥ ౮ విత్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అవిత్త-అవిత్సాతాం-అవిత్సత ॥ ౧౦ అవేత్స్యత ॥ భావెలుజి-అవేదీతివిశేషః॥ శేషమేకవచనాంతం

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు చ యజ్యజ్లుకో స్త్రిజికృతిచ సర్వం లిఖ్యతివత్ ॥ సని-వివిత్సతే । వివిత్సాంచక్రే। వివిత్సితవ్యం, వివిత్సనీయమిత్యాది ॥ కెవలాత్కృత్సు-వేత్తవ్యం,వేదనీయం, వేద్యం విన్నం, విత్తం, విన్నవాన్. విత్తవాన్, నుదవిదేత్యాదినా నిష్ఠాతస్య నోవా ॥ విద్యమానః, వేత్స్యమానః, వేత్తుం, విన్నం, విత్తం, వేదనం. విత్త్వా, నివిద్య, వేదంవేదం, విత్త్వావిత్త్వా ॥

వృతు-వరణే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ వృత్యతే ॥ ౨ వవృతే ॥ 3 వర్తితా ॥ ౪ వర్తిష్యతే । ౫వృత్యతాం । ౬ అవృత్యత । ౭ వృత్యేత । ౮ వర్తిషీష్ట-ధ్వం । ౯ అవర్తిష్ట(ధ్వం,ఢ్వం) ౧౦ అవర్తిష్యత ॥ కర్మణ్యప్యేవమ్ । లుజి- అవర్తితి శేషః । ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు యజ్యజ్లుకో స్త్రిజికృతిచ సనితదంతాత్కృత్స్వపి వివర్తిషత ఇత్యాది సేడూ(?)పమాత్రంభ్వాదికవర్తతివత్ । ౪౮౮,౪౮౫. కెవలాత్కృత్సు-వర్తితవ్యం। వర్తనీయం । వృత్యం । వృత్తః । వృత్తవాన్ । వృత్యమానః । వర్తిష్యమాణః । వర్తితుం । వృత్తం । వర్తనం । వర్తిత్వా । వృత్త్వా। పరివృత్య । వర్తంవర్తం । వర్తిత్వావర్తిత్వా । వృత్త్వా । వృత్త్వా.

పక్షాంతరే॥ వావృత్యతే,తత్ర వావృత్యమానాసారామశాలాంన్యవిక్షతేతిభట్టిః ॥ వావృతాంచక్రే(బహూన,అప) వావర్తితేత్యాదిప్రాక్వత్ । అనేకాచ్త్వాన్నాస్య యజ్యజ్లుకౌ ॥

ఘూరీ-హింసా స్తంభనయోః॥హింసాయాంసకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ, ఘూర్యతే॥ జుఘూరేఇత్యాదిసర్వంగూర్యతివత్ ॥

సృజ-విసర్గే॥అకర్మకః॥సంసృజ్యతేసరసిజైరరుణాంశుభిన్నైః

అనిట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ సృజ్యతే। ౨ సస్సృజే-సస్సృజిషే-సస్సృజిధ్వే। సస్సృజివహే-సస్సృజిమహే। ౩ స్రష్టా(నే,హే) ౪ స్రక్ష్యతే। ౫ సృజ్యతాం। ౬ అసృజ్యత। ౭ సృజ్యేత। ౮ సృక్షీష్ట। ౯ అసృష్ట-అసృక్షాతాం-అసృక్షత॥ ౧౦ అస్రక్ష్యత॥ భావేలుఙి-అసర్జీతివిశేషః। శేషంప్రాగుక్తైకవచనాంతం॥ సకర్మకస్యాస్య సృజియుజ్యోశ్శ్యంస్తువేతి బహులం కర్మవద్భావో యగపవాదః శ్యంశ్చ। సచసృజేశ్శ్రద్ధోపపన్న ఇత్యాదినా శ్రద్ధోపపన్నేకర్తర్యేవ। సృజ్యతేస్రజంభక్తః। శ్రద్ధయానిష్పాదయతీత్యర్థః। అసర్జి-అసృక్షాతాం-అసృక్షతేత్యాది.

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు యజ్వజ్లుకోస్సిజికృతిచ సర్వం గృజిధాతువత్ ॥ పు ౨౪౧; ౨౪౨, ౨౪౩.

సని-సిసృక్షతే। సిసృక్షాంచక్రే। సిసృక్షితవ్యమిత్యాదిసన్నంతపత్యతివత్ ॥ పు ౯౯౭, ౯౯౯,

కేవలాత్కృత్సు-స్రష్టవ్యం, సర్జనీయం, సృజ్యం, సృష్టః, సృష్టవాన్, సృజ్యమానః, స్రక్ష్యమాణః, స్రష్టుం, సృష్టం, సర్జనం, సృష్ట్వా, సంసృజ్య, సర్జంసర్జం, సృష్ట్వాసృష్ట్వా.

...ఇత్యాత్మనేపదినః...

...అథోభయపదినః...

ణహ-బంధనే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఉభయపదీ

౧ నహ్యతి-తే। ౨ ననాహ-నేహతుః। నేహిథ-ననద్ధ-ననాహ-

ననహ-నేహివ-నేహిమ । నేహే-నేహిషే-నేహిఢ్వే-ధ్వే । నేహివహే నేహిమహే । ౩ నద్ధా(సి, సే, హే) ౪ నత్స్యతి-తే । ౫ నహ్యతు-తాం । ౬ అనహ్యత్-త । ౭ నహ్యేత్-త । ౮ నహ్యాత్-నత్సీష్ట-ధ్వం । ౯ అనాత్సీత్-అనాద్ధాం-అనద్ధ-అనత్సాతాం-అనత్సత । ౧౦ అనత్స్యత్-త

కర్మణ్యప్యస్యాత్మనేపదరూపాణ్యేవ । లుజి త్వనాహీతి విశేషః.

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్స్వపి తథా సని తదంతాత్కృత్స్వపి దహతివత్ । పు ౬౯౩, ౬౯౪ । సని పక్షే నినత్సత ఇత్యాత్మనేపదం విశేషః । యజి తిఙ్కృతోర్నానహ్యత ఇత్యాదిజాగద్యత ఇత్యాదివత్ ॥ యఙ్లుకి-నానహీతి, నానద్ధి; నానద్ధః, నానహతీత్యాది కృత్స్వపి నానహితవ్యమిత్యాది యఙ్లుగంతగదతివత్ ॥ పు ౨౨౯, ౨౬౯

కేవలాత్కృత్సు-నద్ధవ్యం, నహనీయం, నాహ్యం, నద్ధః, నద్ధవాన్ నహ్యన్-నహ్యంతీ, నహ్యమానః, నత్స్యన్-నత్స్యతీ-నత్స్యంతీ, నత్స్యమానః, నద్ధుం, నద్ధః, నహనం, నద్ధ్వా, సంనహ్య, నాహం నాహం, నద్ధ్వా నద్ధ్వా.

మృష-తితిక్షాయాం । సకర్మకః । సేట్ । ఉభయపదీ

౧ మృష్యతి-తే । ౨ మమర్ష-మమర్షిథ-మమృషివ-మమృషిమ । మమృషే-మమృషిషే-మమృషిధ్వే । మమృషివహే-మమృషిమహే । ౩ మర్షితా(సి, సే, హే) ౪ మర్షిష్యతి-తే । ౫ మృష్యతు-తాం । ౬ అమృష్యత్-త । ౭ మృష్యేత్-త । ౮ మృష్యాత్-మర్షిషీష్ట-ధ్వం । ౯ అమర్షీత్-అమర్షిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అమర్షిష్యత్-త । పరిపూర్వాదస్మాత్కర్తృగేపి ఫలే పరిమృష ఇతి పరస్మైపదమేవ । పరిమృష్యతి । పరిమమర్షేత్యాది । కర్మణ్యస్య సర్వత్ర ప్రాగుక్తాత్మనేపదరూపమేవ । లుజి-అమర్షీతి విశేషః । ణ్యంతాదిషు సర్వత్ర గృజధాతువత్ । పు ౨౪౧, ౨౪౨, ౨౪౩ । సని పక్షే మిమర్షిషత ఇత్యాద్యాత్మనేపదం విశేషః । కేవలాత్కృత్సు-మర్షితవ్యం, మర్షణీయం, మృ

ష్యం, మర్షితః, మర్షితవాన్, మృష స్తితిక్షాయామితి నేడ్విష్ఠా యాఃకిత్త్వంవా, తితిక్షాతోన్యత్ర అపమృషితంవాక్యం,అవిస్పష్టమి త్యర్థః । మృష్యన్-మృష్యంతీ, మృష్యమాణః, మర్షిష్యన్-మ ర్షిష్యతీ-మర్షిష్యంతీ, మర్షిష్యమాణః, మర్షితుం, మర్షి తం, అపమృషితం, మర్షణం, మర్షిత్వా, మృషిత్వా,తృషిమృషి కృశేఃకాశ్యపస్యేతి క్త్వః కిత్త్వంవా । ఆమృష్య, మర్షంమర్షం, మృషిత్వామృషిత్వా, మర్షిత్వామర్షిత్వా.

రంజ-రాగే॥అకర్మకః॥అనిట్॥ఉభయపదీ

అనిదితామితినలోపః । ౧ రజ్యతి-తె । ౫ రజ్యతు-తాం । ౬ అర జ్యత్,త । ౭ రజ్యేత్-త । శేషంసర్వంభ్వాదికరజతివత్ । పుంగ్ గా ౫౨౦ । కేవలాత్కృత్స్వపి-రజ్యన్-రజ్యంతీ, రజ్యమానఇతివిశేషః.

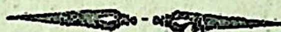
శక-విభాషితోమర్షణే॥అకర్మకః॥సేట్॥విభాషితఇత్యుభయపదీత్యర్థః,

౧ శక్యతి । శక్యతెవాహరిందృష్టుంభక్తః । ౨ శశాక-శేకతుః। శె కిథ-శేకథుః । శేకె-శేకిషే-శేకిధ్వే । ౩ శకితా(సి, సే, హే) ౪ శకిష్యతి -తె । ౫ శక్యతు-తాం । ౬ అశక్యత్-త । ౭ శక్యేత్-త । శక్యాత్- శకిషీష్ట-ధ్వం । ౯ అశాకీత్-అశకీత్,అశకిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అశకిష్య త్-త । భావేప్యాత్మనేపదైకవచనరూపం । అశాకీతివిశేషః.

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు సన్యఙ్ యఙ్లుకు తదంతా త్కృత్సుచసర్వంగదతివత్ । పు ౨౨౨,౨౨౫ । సన్నంతాత్వ త్తే శి శకిషతఇత్యాద్యాత్మనేపదం ॥ కేవలాత్కృత్సు-శకితవ్యం, శకనీయం, శ క్యం, శకితః, శకితవాన్, శక్యన్-శక్యంతీ, శక్యమానః, శకిష్యన్-శ కిష్యతీ-శకిష్యంతీ, శకిష్యమాణః, శకితుం, శకితం, శకనం, శకిత్వా, సుశక్య, శాకంశాకం, శకిత్వాశకిత్వా.

శప-ఆక్రోశే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఉభయపదీ

౧ శప్యతి-తే । ౫ శప్యతు-తాం ॥ ౬ అశప్యత్-త ॥ ౭ శప్యేత్-త । శేషం భౌవాదికవత్ ॥ పు౫౨౩, ౫౨౮. కేవలాత్కృత్సు-శతృశానచోః, శప్యన్-శప్యన్తీ, శప్యమానఇతి విశేషః.

శుచిర్-పూతీభావే పూతీభావః క్లేదః॥అకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ.

౧ శుచ్యతి-తే ॥ ౨ శుశోచ-శుశుచే ॥ ౩ శోచితా (సి, సే, హే) ౪ శోచిష్యతి-తే ॥ ౫ శుచ్యతు-తాం । ౬ అశుచ్యత్-త । ౭ శుచ్యేత్-త ౮ శుచ్యాత్-శోచిషీష్ట-ధ్వం ॥౯ అశుచత్-అశోచీత్-అశోచిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అశోచిష్యత్-త ॥ ణ్యాకర్తృకకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సుసన్యఙ్ యఙ్లుక్సుతిఙ్కృత్సుచసర్వంశోచతివత్ ॥ పు ౨౦౮, ౨౦౯, ౨౧౦, సనిపక్షే-శుశుచిషతే-శుశోచిషతఇత్యాద్యాత్మనేపదంవిశేషః.

కేవలాత్కృత్సు-శోచితవ్యం, శోచనీయం, శోచ్యం, నిష్ఠాయాం సేట్కత్వాన్నకుత్వమ్ । శుచితః, శుచితవాన్, శుచ్యన్, శుచ్యన్తీ, శుచ్యమానః, శోచిష్యన్-శోచిష్యతీ-శోచిష్యన్తీ, శోచిష్యమాణః, శోచితుం, శోచితం, శోచనం, శుచిత్వా, శోచిత్వా, పరిశుచ్య, శోచంశోచం, శుచిత్వాశుచిత్వా, శోచిత్వాశోచిత్వా.

ఇత్యుభయపదినః;

ఇతి దివాదయః.

అథ స్వాదావజంతాః పరస్మైపదినః.

ఋక్షి-ఇత్యేక ఏవాజాదిరిత్యన్యే। హింసాయామిత్యర్థః।సకర్మకః॥సేట్.

కర్త్రర్థే సార్వధాతుకే పరే శపోపవాదః శ్నుప్రత్యయః । ఛందసీత్యాగణాంతాదధికారాదయంఛాందసః ॥ ౧ ఋక్ష్ణోతి-ఋక్ష్ణుతః-ఋక్ష్ణువంతి । ఋక్ష్ణోషి-ఋక్ష్ణుథః-ఋక్ష్ణుథ । ఋక్ష్ణో

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

మి-బుక్షిణ్వః,బుక్షిణువః-బుక్షిణ్మః,బుక్షిణుమః । ౨ బుక్షయాం చకార(బభూవ,ఆసేత్యాది)

క్షి-హింసాయాం॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మై పదీ

ఛాందసః॥అయంభాషాయామపీత్యేకే, నతద్యుక్తః శస్త్రభృతాం క్షిణోతీతిప్రయోగదర్శనాత్ ॥ ౧ క్షిణోతి-క్షిణుతః-క్షిణ్వంతి । క్షిణోషి,క్షిణుథః-క్షిణుథ । క్షిణోమి-క్షిణువః,క్షిణ్వః-క్షిణుమః,క్షిణ్మః ॥ ౫ క్షిణోతు-క్షిణుతాత్,క్షిణుతాం-క్షిణ్వన్తు ॥ క్షిణు,క్షిణుతాత్-క్షిణుతం క్షిణుత ॥ క్షిణవాని-క్షిణవావ,క్షిణవామ ॥ ౬ అక్షిణోత్-అక్షిణుతాం అక్షిణ్వన్ ॥ అక్షిణోః-అక్షిణుతం-అక్షిణుత ॥ అక్షిణవం-అక్షిణ్వ-అక్షిణువ,అక్షిణ్మ-అక్షిణుమ ॥ ౭ క్షిణుయాత్-క్షిణుయాతాం-క్షిణుయురిత్యాది ॥ శేషంభావాదికక్షయతివత్॥పు ౯౪,౯౫,౯౬.

చిరి,జిరి-హింసాయాం॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మై పదినౌ॥ఛాన్దసావిమౌ॥ చిరిణోతి-చిరిణుతః-చిరిణ్వంతి ॥ చిరయాంచకార(బభూవ,ఆస) జిరిణోతి-జిరిణుతః-జిరిణ్వంతి ॥జిరయాంచకార(బభూవ,ఆసేత్యాది)బుక్షిధాతువత్ ॥

రి-హింసాయాం॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మై పదీ॥ఛాందసః

౧ రిణోతి-రిణుతః-రిణ్వంతి ॥ ౨ రిరాయ-రిర్యతుః-రిర్యుః ॥ రిరయిథ,రిరేథ-రిర్యివ-రిర్యిమ ॥ ౩ రేతా ॥ ౪ రేష్యతి ॥ ౫ రిణోతు-రిణుతాత్ ॥ ౬ అరిణోత్ ॥ ౭ రిణుయాత్ ॥ ౮ రియాత్ ॥ ౯ అరైషీత్ ॥ ౧౦ అరేష్యత్ ॥ శేషంక్షయతివత్ ॥ పు ౯౪,౯౫,౯౬ ॥

హి-గతౌవృద్ధౌచ॥అకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మై పదీ

౧ హినోతి-హినుతః-హిన్వంతి ॥ హినోషి-హినుథః-హినుథ ॥హినోమి-హిన్వః,హినుమః-హిన్మః,హినుమః ॥ హేరచజీతికుత్వం ॥ ౨

జిఘాయ-జిఘ్యతుః-జిఘ్యుః ॥ జిఘయిథ,జిఘేథ-జిఘ్యథుః-జిఘ్య । జిఘాయ,జిఘయ-జిఘ్యివ-జిఘ్యిమ ॥ ౩ హేతా,సి ॥ ౪ హేష్యతి ॥ ౫ హినోతు,హినుతాత్ । హిను,హినవాని॥ ౬ అహినోత్-అహినుతాం, అహినవం,అహిన్వ,అహినుమ ॥ ౭ హినుయాత్ ॥ ౮ హీయాత్-హీయాస్తాం॥ ౯ అహైషీత్-అహైష్టాం ॥ ౧౦ అహేష్యత్.

వృద్ధౌ కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిహినుతే-వ్యతిహిన్వాతే ॥ ౨ వ్యతిజిఘ్యే-వ్యతిజిఘ్యాతే । వ్యతిజిఘ్యిషే-వ్యతిజిఘ్యిఢ్వే-ధ్వే । వ్యతిజిఘ్యివహే ॥ ౩ వ్యతిహేతా(సే,హే) ౪ వ్యతిహేష్యతే ॥ ౫ వ్యతిహినుతాం ॥ వ్యతిహినుష్వ-వ్యతిహినవై ॥ ౬ వ్యత్యహినుత-వ్యత్యహినుహి-వ్యత్యహినువహి ॥ ౭ వ్యతిహిన్వీత-వ్యతిహిన్వీయాతాం- వ్యతిహిన్వీరన్ ॥ ౮ వ్యతిహేషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యహేష్ట-ఢ్వం ॥ ౧౦ వ్యత్యహేష్యత ॥ భావే—౧ హీయతే ॥ ౨ జిఘ్యే ॥ ౩ హాయితా-హేతా ౪ హాయిష్యతే-హేష్యతే ॥ ౫ హీయతాం ॥ ౬ అహీయత ॥ ౭ హీయేత ॥ ౮ హాయిషీష్ట-హేషీష్ట ॥ ౯ అహాయి॥ ౧౦ అహాయిష్యత-అహేష్యత ॥ ణ్యంతాదిషు సర్వత్రహాయయతి-తే ॥ ఇత్యాది సర్వం క్షయతివత్ ॥ చఙి-అచజీతిని షేధాన్నకుత్వమ్ ॥ అజీహయత్-త ॥ సని జిఘీషతి ॥ యఙి-జేఘీయతే ॥ యఙ్లుకి. జేఘయీతి, జేఘేతి, జేఘితః జేఘ్యతీత్యాది ॥ తత్రకృత్సు-జేఘయితవ్యం । జేఘ్యితః। జేఘ్యితవాన్। జేఘ్యత్-జేఘ్యతౌ-జేఘ్యతః । జేఘ్యతీ। జేఘయిష్యన్। జేఘయిష్యతీ। జేఘయిష్యంతీ । జేఘయితుం। జేఘ్యితం। జేఘయిత్వా। ఇతివిశేషః॥కేవలాత్కృత్సు-హేతవ్యః।హయనీయః । హేయః । హితః । హితవాన్। హిన్వన్-హిన్వతీ । హేష్యన్-హేష్యతీ-హేష్యంతీ । హేతుం ।హితం । హయనం । హిత్వా । ప్రహిత్య । హాయంహాయం । హిత్వాహిత్వా ॥ అస్యప్రపూర్వకస్యైవప్రచురః ప్రయోగః । ప్రహిణోతీత్యాది। హినుమీనేతిణత్వమ్ ॥

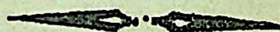
టుదు-ఉపతాపే॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

౧ దునోతి । దునుతః । దున్వంతి ॥ దున్వః।దునువః।దున్మః।దును మః ॥ ౨ దుదావ।దుదువతుః ॥ దుదవిథ।దుదోథ।దుదువిద।దుదువి మ ॥ ౩ దోతా ॥ ౪ దోష్యతి ॥ ౫ దునోతు।దునుతాత్।దును। దున వాని ॥ ౬ అదునోత్।అదున్వ।అదునువ।అదున్మ।అదునుమ ॥ ౭ దును యాత్ ॥ ౮ దూయాత్ ॥ ౯ అదౌషీత్ ॥ ౧౦ అదోష్యత్.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిదునుతే।వ్యతిదున్వాతే।వ్యతిదున్వతే ॥ వ్యతిదునువహే।వ్యతిదున్వహే।వ్యతిదునుమహే।వ్యతిదున్మహే ॥ ౩వ్య తిదోతా(స్తే,హే) ౪ వ్యతిదోష్యతే ॥ ౫వ్యతిదునుతాం।వ్యతిదునుష్వ వ్యతిదునవై ॥ ౬ వ్యత్యదునుత।వ్యత్యదున్వాతాం।వ్యత్యదున్వి।వ్యత్య దున్వహి।వ్యత్యదునువహి ॥ ౭ వ్యతిదున్వీత।వ్యతిదున్వీయాతాం ॥౮వ్య తిదోషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ వ్యత్యదోష్ట-ఢ్వం ॥ ౧౧ వ్యత్యదోష్యత.

భావే ణ్యంతాదిషుచ సర్వం భ్వాదికసపతివత్ ॥పు౧౦౪,౧౦౫

కేవలాత్కృత్సు—దోతవ్యం । దవనీయం । దవ్యం । అవశ్యదా వ్యం । దుతః । దుతవాన్ । దుగ్వోర్దీర్ఘశ్చేతినత్వం దీర్ఘశ్చ భ్వాదికస్యైవ । దున్వన్।దున్వతీ। దోష్యన్।దోష్యతీ।దోష్యంతీ దోతుం । దుతం।దవనం।దుత్వా।విదుత్య।దావందావం।దుత్వాదుత్వా.

దృ-హింసాయాం॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ॥ఛాందసోయం

౧ దృణోతి।దృణువః।దృణ్వః ॥ ౨ దదార।దదర్థ।దద్రివ।దద్రిమ॥ ౩ దర్తా ॥ ౪ దరిష్యతి ॥ ౫ దృణోతు।దృణు।దృణవాని॥ ౬ అదృణో త్ ॥ ౭ దృణుయాత్ ॥ ౮ ద్రియాత్ ॥ ౯ అదార్షీత్ ॥౧౦అదరిష్యత్

కర్మాదిషుసర్వత్రభ్వాదికసరతివత్॥ పు ౧౧౩,౧౧౪,౧౧౫.

కేవలాత్కృత్సు—దర్తవ్యం । దరణీయం । దార్యం । దృతః ।దృ తవాన్ । దృణ్వన్-దృణ్వతీ । దరిష్యన్।దరిష్యతీ।దరిష్యంతీ । దర్తుం

ధృతం । ధరణం । ధృత్వా । విధృత్య । ధారంధారం। ధృత్వాధృత్వా.

పృ-ప్రీతౌ॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

౧ పృణోతి।పృణుతః।పృణ్వంతి । పృణువః।పృణ్వః। ౨ పపార।ప ప్రతుః।పప్రుః । పపర్థ।పప్రివ।పప్రిమ । ౩ పర్తా ॥ ౪ పరిష్యతి ॥ ౫ పృణోతు।పృణు।పృణవాని । ౬ అపృణోత్।అపృణ్వ। అపృణువ ॥ ౭ పృణుయాత్ ॥ ౮ ప్రియాత్ । ౯ అపార్షీత్ । ౧౦ అపరిష్యత్,

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిపృణుతే।వ్యతిపృణ్వాతే।వ్యతిపృణ్వతే. ౨ వ్యతిపప్రే।వ్యతిపప్రిషే।వ్యతిపప్రిఢ్వే-ధ్వే ॥ వ్యతిపప్రివహే।వ్యతి పప్రిమహే ॥ ౩ వ్యతిపర్తా (సే,హే) ౪ వ్యతిపరిష్యతే । ౫ వ్యతి పృణుతాం ॥ ౬ వ్యత్యపృణుత।వ్యత్యపృణ్వి।వ్యత్యపృణ్వహి।వ్యత్యపృ ణువహి ॥ ౭ వ్యతిపృణ్వీత।వ్యతిపృణ్వీయాతాం ॥ ౮వ్యతిపృషీష్ట-ఢ్వం. ౯ వ్యత్యపృత।వ్యత్యపృషాతాం-ఢ్వం । ౧౦ వ్యత్యపరిష్యత.

కర్మాదిషుసర్వంసరతివత్॥ సని-అజ్ఝనేతిదీర్ఘేణత్వేరపరత్వం పుపూర్షతి।పుపూర్షితవ్యమిత్యాది. కేవలాత్కృత్సు-పర్తవ్యం ।ప రణీయం । పార్యం । పృతః । పృతవాన్ । పృణ్వన్ । పృణ్వతీ। పరి ష్యన్।పరిష్యతీ।పరిష్యంతీ । పర్తుం । పృతం । పరణం । పృత్వా ।ప రిపృత్య । పారంపారం । పృత్వాపృత్వా.

స్పృ-ప్రీతిపాలనయోః॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

౧ స్పృణోతి ॥ ౨ పస్పార । ఋతశ్చసంయోగాదేరితిగుణః ।ప స్పరతుః।పస్పరుః ౫ ॥ స్పృణోతు ॥ ౬ అస్పృణోత్ ॥ ౭ స్పృణు యాత్ । శేషంస్మరతివత్॥పు.౧౧౫,౧౧౬,౧౧౭,౧౧౮. శో సార్వ ధాతుకేప్యేవ। శేషంసమానమ్.

స్మృ-ఇత్యేకే॥ప్రీతిపాలనయోరిత్యర్థః॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైప
స్మృణోతీత్యాదిసర్వంస్పృణోతివత్ । పృణోత్యాదయస్త్రయోఽపిఛాందసా ఇత్యాహుః.

అహ-వ్యాప్తౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥ఛాందసోఽయం.

౧ అహ్నోతి।అహ్నుతః।అహ్నువంతి । ౫ అహ్నోతు।అహ్నుహి। అహ్నవాని । ౬ ఆహ్నోత్ । ౭ అహ్నుయాత్ ఇతివిశేషః ॥ శేషం భ్వాదికాటధాతువత్॥పు ౧౬౦,౧౬౧,౧౬౨.

ఋధు-వృద్ధౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ ఋధ్నోతి।ఋధ్నుతః।ఋధ్నువంతి। నుడ్విధౌ ఋకారైకదేశో రేఫో హల్త్వేనగృహ్యతే । తేనద్విహల్త్వాన్నుట్ ॥ ౨ ఆనర్ధ।ఆనృధతుః।ఆనృధుః।ఆనర్ధిథ । ౩ అర్ధితా । ౪ అర్ధిష్యతి । ౫ ఋధ్నోతు।ఋధ్నుహి।ఋధ్నవాని । ౬ ఆర్ధ్నోత్।ఆర్ధ్నుతాం।ఆర్ధ్నువన్ । ఆర్ధ్నవం।ఆర్ధ్నువ।ఆర్ధ్నుమ ॥ ౭ ఋధ్నుయాత్॥ ౮ ఋధ్యాత్।ఋధ్యాస్తాం ॥ ౯ ఆర్ధీత్।ఆర్ధిష్టాం ॥ ౧౦ ఆర్ధిష్యత్.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యత్యృధ్నుతే ॥ ౨ వ్యత్యానృధే ॥ ౩ వ్యత్యర్ధితా(సే,వే) ౪ వ్యత్యర్ధిష్యతే ॥ ౫ వ్యత్యృధ్నుతాం ॥ ౬ వ్యత్యార్ధ్నుత ॥ ౭ వ్యత్యృధ్నువీత ॥ ౮ వ్యత్యర్ధిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యర్ధిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యార్ధిష్యత ॥ భావే—౧ ఋధ్యతే ॥ ౨ ఆనృధే ॥ ౩ అర్ధితా ॥ ౪ అర్ధిష్యతే ॥ ౫ ఋధ్యతాం ॥ ౬ ఆర్ధ్యత ॥ ౭ ఋధ్యేత ॥ ౮ అర్ధిషీష్ట ॥ ౯ ఆర్ధి ॥ ౧౦ ఆర్ధిష్యత ॥

ణ్యంతాదిషు సర్వమృచ్ఛతివత్॥పు ౧౫౬,౧౫౭. సని-దైవాదికవత్ । పు ౬౭౬,౬౭౭ ॥ కేవలాత్కృత్సు—అర్ధితవ్యం । అర్ధనీయం ॥ ఋధ్యం । ఋద్ధః । ఋద్ధవాన్ । ఋధ్నువన్ । ఋధ్నువతీ । అర్ధిష్యన్।అర్ధిష్యంతీ।అర్ధిష్యతీ । అర్ధితుం । ఋద్ధిః । అర్ధనం ।

అర్థిత్వా । ఋద్ధ్వా । అర్ధమర్ధం । అర్ధిత్వార్ధిత్వా।ఋద్ధ్వర్ధ్వా.

చము-భక్షణే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥ ఛాందసోయం.

౧ చమ్నోతి-చమ్నుతః ॥ ౫ చమ్నోతు-చమ్నుహి ॥ ౬ అచమ్నోత్ ॥ ౭ చమ్నుయాత్ ॥ శేషంభ్వాదికచమతివత్ ॥ పు-౫౦, ౩౫౧ ౨౫-౨.

దధ-ఘాతనే॥పాలనేచ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥ఛాందసః.

దధ్నోతి-దధ్నుతః ఇత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥ యజి-దాదధ్యతె ॥యఙ్లుకి-దాదధీతి-దాదద్ధి-దాదద్ధః-దాదధతీత్యాది ॥ నిష్ఠాయాంధధితః, దధితవాన్, దధిత్వేతివిశేషః

దమ్భు-దమ్భనే॥దంభనందంభః॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥

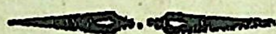
౧ దభ్నోతి ॥ ౨ దదంభ-దదంభతుః-దదంభుః ॥ దదంభిథ-దదంభథుః-దదంభ ॥ దదంభ-దదంభివ-దదంభిమ ॥ పక్షే-దేభతుః-దేభుః దెభిథ-దేభథుః-దెభ ॥ దేభివ-దెభిమ ॥ శ్రంథిగ్రంథీత్యాదినాకిత్వపక్షేఏత్వాభ్యాసలోపౌవక్తవ్యౌ ॥ సుధాకరాదిమతెపక్షే తిప్ సిప్ మిప్సు । దెభ-దేభిథ-దేభేతివిశేషః ॥ ౩ దంభితా ॥ ౪ దంభిష్యతి ॥ ౫ దభ్నోతు-దభ్నుహి ॥ ౬ అదభ్నోత్-అదభ్నువ ॥ ౭ దభ్నుయాత్ ॥ ౮ దభ్యాత్ ॥ ౯ అదంభీత్ ॥ ౧౦ అదంభిష్యత్.

కర్మవ్యతీహారె—౧ వ్యతిదభ్నుతే ॥ ౨ వ్యతిదేభె-వ్యతిదదంభే ౩ వ్యతిదంభితా(సే।హె) ౪ వ్యతిదంభిష్యతె ॥ ౫ వ్యతిదభ్నుతాం ॥ ౬ వ్యత్యదభ్నుత ॥ ౭ వ్యతిదభ్నువీత ॥ ౮ వ్యతిదంభిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యదంభిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యదంభిష్యత.

భావె—౧ దభ్యతె ॥ ౨ దదంభే-దేభే ॥ ౩ దంభితా ॥ ౪ దంభిష్యతె ॥ ౫ దభ్యతాం ॥ ౬ అదభ్యత ॥ ౭ దభ్యేత ॥ ౮ దంభిషీష్ట ॥ ౯ అదంభి ॥ ౧౦ అదంభిష్యత ॥ ణ్యంతాత్కర్మణొ క్తవంతాశ్చ

తుంచ క్రిందతివత్ ॥ సని-సనీవంతర్ధేత్యాదినావేట్ ॥ ఇట్పక్షే-దిదం భిషతీత్యాది ॥ ఇడభావే దంభ ఇచ్చేతీదిదీతౌ ॥ ధిప్సతీత్యాదిధీప్సతీత్యాదిచ ॥ తదంతాత్కృత్స్వపి తద్వత్త్రైరూప్యం ॥ యజ్యజ్ఞుకౌ స్తదన్తాత్కృత్సుచ క్రిందతివత్ - పు ౧౯౧, ౯౯౨ ॥

కేవలాత్కృత్సు-దంభితవ్యం, దంభనీయం, దంభ్యం, దబ్ధః, దబ్ధవాన్, దభ్నువన్-దభ్నువతీ, దంభిష్యన్-దంభిష్యతీ-దంభిష్యంతీ, దంభితుం, దబ్ధుం, దంభనం, దంభిత్వా, దబ్ధ్వా, విదభ్య, దంభందంభం, దంభిత్వాదంభిత్వా, దబ్ధ్వాదబ్ధ్వా.

శక్ల శక్తౌ॥అకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

౧ శక్నోతి-శక్నుతః ॥ ౨ శశాక-శేకతుః ॥ శేకిథ, శశక్థ-శేకివ-శేకిమ ॥ ౩ శక్తా-సి ॥ ౪ శక్ష్యతి ॥ ౫ శక్నోతు, శక్నుహి, శక్నవాని ॥ ౬ అశక్నోత్, అశక్నుతాం, అశక్నువ, అశక్నుమ ॥ ౭ శక్నుయాత్ ॥ ౮ శక్యాత్ ॥ ౯ అశకత్ ॥ ౧౦ అశక్ష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిశక్నుతే ॥ ౨ వ్యతిశేకే । వ్యతిశేకిషే వ్యతిశేకిధ్వే । వ్యతిశేకివహే ॥ ౩ వ్యతిశక్తా(సే, హే) ౪ వ్యతిశక్ష్యతే ౫ వ్యతిశక్నుతాం ॥ ౬ వ్యత్యశక్నుత ॥ ౭ వ్యతిశక్నువీత ॥ ౮ వ్యతిశక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యశక్త। వ్యత్యశక్షాతాం। వ్యత్యశక్షత॥ ౧౦ వ్యత్యశక్ష్యత

భావే—౧ శక్యతే ॥ ౨ శేకే ॥ ౩ శక్తా ॥ ౪ శక్ష్యతే ॥ ౫ శక్యతాం ॥ ౬ అశక్యత ॥ ౭ శక్యేత ॥ ౮ శక్షీష్ట ॥ ౯ అశాకి ॥ ౧౦ అశక్ష్యత ॥ ణ్యంతాదిషు సర్వం గదతివత్ ॥ పు ౨౩౭, ౨౩౯. సని-తి, కృత్స్వపి శిక్షతి, శిక్షితవ్యమిత్యాది ॥ కేవలాత్కృత్సు-శక్తవ్యం, శకనీయం, శక్యం, శకిసహోశ్చేతియత్, శక్తః, శక్తవాన్, శక్నువన్, శక్నువతీ, శక్ష్యన్।శక్ష్యతీ।శక్ష్యంతీ, శక్తుం, శక్తుం, శకనం, శక్త్వా, ప్రశక్య, శాకంశాకం, శక్త్వాశక్త్వా॥

షఘ-హింసాయాం॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ సఘ్నోతి ॥ ౨ ససాఘ।సేఘతుః ॥ ౩ సఘితా ॥ ౪ సఘిష్యతి ॥ ౫ సఘ్నోతు।సఘ్నుహి ॥ ౬ అసఘ్నోత్ ॥ ౭ సఘ్నుయాత్ ౮ సఘ్యాత్ ॥ ౯ అసాఘీత్।అసఘీత్ ॥ ౧౦ అసఘిష్యత్.

హింసార్థత్వాత్కర్మవ్యతీహారేనతఙ్.

కర్మణి—౧ సఘ్యతే ॥ ౨ సేఘే ॥ ౩ సఘితా ॥౪ సఘిష్యతే ౫ సఘ్యతాం ॥ ౬ అసఘ్యత ॥ ౭ సఘ్యేత ॥ ౮ సఘిషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అసాఘి(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అసఘిష్యత ॥ ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదన్తాత్కృత్సు సన్యఙ్యఙ్లుక్షు గదతివత్॥పు ౨౨౭,౨౩౯ ॥ చఙి-అసీషఘత్।త ॥ కేవలాత్కృత్సు-సఘితవ్యం, సఘనీయం, సాఘ్యః, సఘితః, సఘితవాన్, సఘ్నువన్।సఘ్నువతీ, సఘిష్యన్।సఘిష్యతీ।సఘిష్యంతీ, సఘితుం, సఘితం, సఘనం, సఘిత్వా, ప్రసఘ్య, సాఘంసాఘం, సఘిత్వా।సఘిత్వా.

ఆప్లృ-వ్యాప్తౌ॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

౧ ఆప్నోతి।ఆప్నుతః।ఆప్నువంతి ॥ ౨ ఆప।ఆపతుః॥ఆపిథ।ఆపివ।ఆపిమ ॥ ౩ ఆప్తాఽసి ॥ ౪ ఆప్స్యతి ॥ ౫ ఆప్నోతు।ఆప్నుహి।ఆప్నువాని ॥ ౬ ఆప్నోత్।ఆప్నవం।ఆప్నువ ॥ ౭ ఆప్నుయాత్ ॥ ౮ ఆప్యాత్ ౯ ఆపత్।ఆపతాం ॥ ౧౦ ఆప్స్యత్.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యత్యాప్నుతే।వ్యత్యాప్నువాతే ॥ ౨ వ్యత్యాపే ॥ ౩ వ్యత్యాప్తా(సే,హే) ౪ వ్యత్యాప్స్యతే ॥ ౫ వ్యత్యాప్నుతాం।వ్యత్యాప్నుష్వ।వ్యత్యాప్నవై ॥ ౬ వ్యత్యాప్నుత ॥ ౭ వ్యత్యాప్నువీత ॥ ౮ వ్యత్యాప్సీష్ట।ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యాప్త।వ్యత్యాప్సాతాం।వ్యత్యాప్సత ॥ ౧౦ వ్యత్యాప్స్యత.

కర్మణి—౧ ఆప్యతే ॥ ౨ ఆపే ॥ ౩ ఆప్తా ॥ ౪ ఆప్స్యతే ॥ ౫ ఆప్యతాం ॥ ౬ ఆప్యత ॥ ౭ ఆప్యేత ॥ ౮ ఆప్సీష్ట।ధ్వం ॥ ౯ ఆపి।ఆ

ప్సాతాం।ఆప్సత ॥ ఆప్థాః।ఆప్సాథాం।ఆప్సి ॥ ౧౦ ఆప్స్యత.

ణౌ కర్తృకర్మణో స్సదంతాత్కృత్యచాటతివత్ ॥పు౧౬౦,౧౬౧ నని ॥ ఆప్ జ్ఞప్యృధామీదితీత్వాఽభ్యాసలోపౌ ॥ ఈప్సతి। ఈప్సాంచకార। ఈప్సితేత్యాది॥ఈప్సితవ్యం।ఈప్సనీయమిత్యాదిచ ॥

కేవలాత్కృత్సు-ఆప్తవ్యం, ఆపనీయం, ఆప్యం, ఆప్తః,ఆప్తవాన్ ఆప్నువన్।ఆప్నువతీ, ఆప్స్యన్।ఆప్స్యతీ।ఆప్స్యంతీ, ఆప్తుం, ఆప్తిః, ఆపనం, ఆప్త్వా, ప్రాప్య, ఆపమాపం, ఆప్త్వాప్త్వా.

దాశృ-హింసాయాం॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥ఛాందసోఽయం

౧ దాశ్నోతి ॥ ౨ దదాశ-దదాశిథ ॥ ౩ దాశితా-సి ॥ ౪ దాశిష్యతి ॥ ౫ దాశ్నోతు-దాశ్నుహి-దాశ్నవాని ॥ ౬ అదాశ్నోత్ ౭ దాశ్నుయాత్ ॥ ౮ దాశ్యాత్ ॥ ౯ అదాశీత్ ॥౧౦అదాశిష్యత్.

కర్మణి—౧ దాశ్యతే ॥ ౨ దదాశే ॥ ౩ దాశితా (సే,హే) ౪ దాశిష్యతే ॥ ౫ దాశ్యతాం ॥ ౬ అదాశ్యత ॥ ౭ దాశ్యేత ॥ ౮ దాశిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అదాశి(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అదాశిష్యత.

ణ్యంతాదిషు సర్వం భ్వాదివత్ ॥పు ౨౨౩,౨౨౪.

కేవలాత్కృత్సు—దాశితవ్యం, దాశనీయం, దాశ్యం, దాశితః, దాశితవాన్, దాశ్నువన్-దాశ్నువతీ, దాశిష్యన్-దాశిష్యతీ-దాశిష్యంతీ, దాశితుం, దాశితం, దాశనం, దాశిత్వా, ప్రదాశ్య, దాశందాశం, దాశిత్వాదాశిత్వా.

రాధ-సంసిద్ధౌ॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ.

౧ రాధ్నోతి-రాధ్నుతః-రాధ్నువంతి॥ రాధోహింసాయామిత్యేత్వాభ్యాసలోపౌ ॥ ౨ రరాధ-రేధతుః-రేధుః ॥ రేదిథ-రేధథుః-అరేధుః ॥ ౩ రాద్ధా-సి ॥ ౪ రాత్స్యతి ॥ ౫ రాధ్నోతు ॥ రాధ్ను

హి । రాధ్నువాని ॥ ౬ అరాధ్నోత్ ॥ ౭ రాధ్నుయాత్॥ ౮ రా ధ్యాత్ ॥ ౯ అరాత్సీత్ ॥ ౧౦ అరాత్స్యత్.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిరాధ్నుతే ॥ అవ్యతిరరాధ-వ్యతిరరా ధాతే । హింసార్థత్వాభావాన్నైత్వాభ్యాసలోపౌ ॥ ౩ వ్యతిరా ద్ధా(సే,హే) ౪ వ్యతిరాత్స్యతే ॥ ౫ వ్యతిరాధ్నుతాం ॥ ౬ వ్యత్య రాధ్నుత-వ్యత్యరాధ్నుథాః-వ్యత్యరాధ్నువి॥౭వ్యతిరాధ్నువీత॥ ౮వ్య తిరాత్సీష్ట-ధ్వం॥౯వ్యత్యరాద్ధ-వ్యత్యరాత్సాతాం ॥౧౦వ్యత్యరాత్స్యత.

భావే—౧ రాధ్యతే ॥ ౨ రరాధే । హింసాయాంకర్మణిరేధే ॥ ౩ రాద్ధా ॥ ౪ రాత్స్యతే ॥ ౫ రాధ్యతాం ॥ ౬ అరాధ్యత ॥ ౭రా ధ్యేత ॥ ౮ రాత్సీష్ట ॥ ౯ ఆరాధి ॥ ౧౦ అరాత్స్యత.

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సుచఖాదతివత్ ॥ సని హిం సార్థేరాధోహింసాయాం సనీస్వాచ్యఇతీసాదేశేఽభ్యాసలోపే తి జ్కృతోః రిత్సతి, రిత్సాంచకార, రిత్సితవ్యం, రిత్సనీయమిత్యాది ॥ హింసాతోఽన్యత్ర ఆరిరాత్సతి, ఆరిరాత్సితవ్యమిత్యాది ॥ యజ్ఞా జ్లుకిచ తిజ్కృతోఃఖాదతివత్ ॥ పు ౨౨౩,౨౨౪.

కేవలాత్కృత్సు—రాద్ధవ్యం, రాధనీయం, రాధ్యం, రాద్ధః, రా ద్ధవాన్, రాధ్నువన్-రాధ్నువతీ, రాత్స్యన్-రాత్స్యతీ-రాత్స్యంతీ రాద్ధుం, రాద్ధం, రాధనం, రాద్ధ్వా, అపరాధ్య, రాధంరాధం, రా ద్ధ్వారాద్ధ్వా.

సాధ-సంసిద్ధౌ॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

సాధ్నోతి, ససాధ, ససాధతురిత్యాది ॥ శేషంసర్వంరాధ్నోతివ త్ ॥ సని-సిషాత్సతీత్యాదివిశేషః

తిక,తిగ-గతౌచ॥చాదాస్కందనే॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥ పరస్మైపదినౌ.

౧ తిక్నోతి ॥ ౨ తితేక-తితికతుః ॥ ౩ తేకితా ॥ ౪ తేకిష్యతి ॥ ౫ తిక్నోతు-తిక్నుహి,తిక్నువాని ॥ ౬ అతిక్నోత్ ॥ ౭ తిక్నుయాత్

౮ తిక్యాత్ ॥ ౯ అతేకీత్ ॥ ౧౦ అతేకిష్యత్.

ఆస్కందనే । కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతితిక్నుతే ॥ ౨ వ్యతితితికే ॥ ౩ వ్యతితేకితా(సే,హే) ౪ వ్యతితేకిష్యతే ॥ ౫ వ్యతితిక్నుతాం ౬ వ్యత్యతిక్నుత ॥ ౭ వ్యతితిక్నువీత ॥ ౮ వ్యతితేకిషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ వ్యత్యతేకిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యతేకిష్యత.

కర్మణి—౧ తిక్యతే ॥ ౨ తితికే ॥ ౩ తేకితా (సే,హే) ౪ తేకిష్యతే ॥ ౫ తిక్యతాం ॥ ౬ అతిక్యత ॥ ౭ తిక్యేత ॥ ౮ తేకిషీష్ట-ధ్వం ౯ అతేకి ॥ ౧౦ అతేకిష్యత.

ణ్యంతాదిషు సర్వత్ర కేటతివత్ । పు ౨౦౦,౨౦౧.

కేవలాత్కృత్సు—తేకితవ్యం, తేకనీయం, తేక్యం, తికితః, తికితవాన్, తిక్నువన్-తిక్నువతీ, తేకిష్యన్-తేకిష్యతీ-తేకిష్యంతీ, తేకితుం, తేకితః, తేకనం, తికిత్వా, తేకిత్వా, వితిక్య, తేకం తేకం, తికిత్వా తికిత్వా, తేతిత్వా తేకిత్వా ॥ ఏవం తిగ్నోతేః ప్యూహ్యమ్.

తృప-ప్రీణన ఇత్యేకే ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ

తృప్నోతి । తతర్ప । తర్పితేత్యాది వక్ష్యమాణ ధృష్ణోతివత్ ॥

ఞి ధృషా-ప్రాగల్భ్యే ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ

౧ ధృష్ణోతి ॥ ౨ దధర్ష-దధృషతుః । దధర్షిథ ॥ ౩ ధర్షితాసి ॥ ౪ ధర్షిష్యతి ॥ ౫ ధృష్ణోతు-ధృష్ణుహి-ధృష్ణవాని ॥ ౬ అధృష్ణోత్ ॥ ౭ ధృష్ణుయాత్ ॥ ౮ ధృష్యాత్ ॥ ౯ అధర్షీత్ ॥ ౧౦ అధర్షిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిధృష్ణుతే ॥ ౨ వ్యతిదధృషే ॥ ౩ వ్యతిధర్షితా(సే,హే) ౪ వ్యతిధర్షిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిధృష్ణుతాం ॥ ౬ వ్యత్యధృష్ణుత ॥ ౭ వ్యతిధృష్ణువీత ॥ ౮ వ్యతిధర్షిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యధర్షిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యధర్షిష్యత.

భావే—౧ ధృష్యతే ॥ ౨ దధృషే ॥ ౩ ధర్షితా ॥ ౪ ధర్షిష్యతే ॥ ౫ ధృష్యతాం ॥ ౬ అధృష్యత ॥ ౭ ధృష్యేత ॥ ౮ ధర్షిషీష్ట ॥ ౯ అధర్షి ॥ ౧౦ అధర్షిష్యత.

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు సన్యఙ్ యఙ్లుక్షు తిఙ్కృత్సు సర్వం గృజధాతువత్ ॥ పు. ౨౪౧,-౪౪౨-౨౪౩.

కేవలాత్కృత్సు—ధర్షితవ్యః, ధర్షణీయః, ధృష్యః, ఋదుపధాదితి క్యప్ ॥ ఆదితశ్చేతీడ్నిషేధే ప్రాప్తే ధృషిశసీ వైయాత్యఇత్యవినయేవానిట్త్వం నియమ్యతే ॥ ధృష్టః, ధృష్టవాన్; అవినీతశ్చేత్, అన్యత్ర ధర్షితః, ధర్షితవాన్, నిష్ఠాశీఙ్ స్విదిమిదిక్ష్విదిధృషఇతి క్త్వనిషేధః । ధృష్ణువన్ ।ధృష్ణువతీ, ధర్షిష్యన్ ।ధర్షిష్యతీ। ధర్షిష్యంతీ ॥ ధర్షితుం; ధృష్టం, ధర్షితం, ధర్షణం, ధర్షిత్వా, ప్రధృష్య ధర్షంధర్షం, ధర్షిత్వాధర్షిత్వా.

——ఇతిస్వాదౌ పరస్మైపదినః——

——అథ స్వాదావాత్మనేపదినః——

అశూ-వ్యాప్తౌ॥సకర్మకః॥వేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ అశ్నుతే।అశ్నువాతే।అశ్నువతే ॥ అశ్నుషే।అశ్నువాథే।అశ్నుధ్వే ॥ అశ్నువే।అశ్నువహే।అశ్నుమహే ॥ అభ్యాసాచ్చేతి దీర్ఘాదభ్యాసావర్ణాత్పరస్యనుట్ ॥ ౨ ఆనశే।ఆనశాతే।ఆనశిషే।ఆనక్షే।ఆనశిధ్వే-ఆనడ్ఢ్వే । ఆనశివహే।ఆనశ్వహే।ఆనశిమహే।ఆనశ్మహే ॥ ౩ అశితా(సే,హే) అష్టా(సే,హే)౪ అశిష్యతే।అక్ష్యతే ॥ ౫ అశ్నుతాం।అశ్నుష్వ। అశ్నవై ॥ ౬ ఆశ్నుత। ఆశ్నుథాః। ఆశ్నువి।ఆశ్నువహి ॥ ౭ అశ్నువీత । అశ్నువీయాతాం ॥ ౮ అశిషీష్ట-ధ్వం ॥ అక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ ఆశిష్ట।ఆశిషాతాం।ఆశిషత(ధ్వం,ఢ్వం) ఆష్ట।ఆక్షాతాం।ఆక్షత ॥ ఆష్ఠాః।ఆక్షాథాం।ఆడ్ఢ్వం ।ఆక్షి।ఆక్ష్వహి।ఆక్ష్మహి ॥ ౧౦ ఆశిష్యత।ఆక్ష్యత.

కర్మణి—౧ అశ్యతే ॥ ౫ అశ్యతాం ॥ ౬ ఆశ్యత ॥ ౭ అశ్యేత॥ ౯ అశిషి విశేషః ॥ శేషం కర్తృలకారవత్.

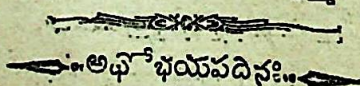
ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు చాశయతీత్యాద్యటయతీత్యాదివత్ ॥ పు ౧౬౦, ౧౬౧. సని స్మిపూఙ్రంజ్వశాం సనీతి నిత్యమిట్ ఇతి సూత్రాదశిశిషత ఇత్యాది అయియిషత ఇత్యాద్యయతివత్ । పు ౪౨౦, ౪౨౧. అజాదిత్వాన్న యఙ్యఙ్లుకౌ. కేవలాత్కృత్సు—అశితవ్యః। అష్టవ్యః, అశనీయః, ఆశ్యః, అష్టః, అష్టవాన్, అశ్నువానః, అశిష్యమాణః, అక్ష్యమాణః, అశితుం, అష్టుం, అష్టం, అశనం, అశిత్వా, అష్ట్వా, సమశ్య, ఆశమాశం, అశిత్వాశిత్వా, అష్ట్వాష్ట్వా.

ష్టిఘ-ఆస్కందనే। సకర్మకః॥ సేట్ ॥ ఆత్మనేపదీ

౧ స్తిఘ్నుతే ॥ తిష్టిఘే। తిష్టిఘాతే। తిష్టిఘిషే ॥ ౩ స్తేఘితా (సే, హే) ౪ స్తేఘిష్యతే ॥ ౫ స్తిఘ్నుతాం । ౬ అస్తిఘ్నుత। అస్తిఘ్నువాతాం। అస్తిఘ్నువత । ౭ స్తిఘ్నువీత । ౮ స్తేఘిషీష్ట-ధ్వం । ౯ అస్తేఘిష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అస్తేఘిష్యత. కర్మణి—ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోస్సన్యఙ్యఙ్లుక్షు తిష్ఠతో స్సర్వం కేటతివత్ । సన్నంతాదాత్మనేపదం విశేషః

కేవలాత్కృత్సు—స్తేఘితవ్యం, స్తేఘనీయం, స్తేఘ్యః, స్తిఘితః, స్తిఘితవాన్, స్తిఘ్నువానః, స్తేఘిష్యమాణః, స్తేఘితుం, స్తిఘితం, స్తేఘనం, స్తిఘిత్వా, స్తేఘిత్వా, పరిస్తిఘ్య, స్తేఘం స్తేఘం- స్తిఘిత్వా స్తిఘిత్వా- స్తేఘిత్వా స్తేఘిత్వా. ॥ఇత్యాత్మనేపదినః॥

॥అథోభయపదినః॥

చిఞ్-చయనే। సకర్మకః। అనిట్। ఉభయపదీ

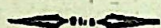
౧ చినోతి। చినుతః। చిన్వంతి । చినోషి। చినోమి। చిన్వః। చినువః। చినుతే। చిన్వాతే। చిన్వతే । చినుషే। చిన్వే। చిన్వహే। చినువహే । విభాషాచే

రితి వా కుత్వం । ౨ చికాయ। చిక్యతుః। చికయిథ। చికేథ। చికాయ। చికయ। చిక్యివ। చిక్యిమ ॥ పక్షే చిచాయ। చిచ్యతుః। చిచయిథ। చిచేథ। చిచాయ। చిచయ। చిచ్యివ। చిచ్యిమ । చిక్యే। చిక్యాతే । చిక్యిషే। చిక్యిఢ్వే-ధ్వే । చిక్యివహే। చిక్యిమహే । పక్షే చిచ్యే। చిచ్యాతే। చిచ్యిషే। చిచ్యిఢ్వే-ధ్వే । చిచ్యివహే । ౩ చేతా(సి-సే-హే) ౪ చేష్యతి-తే । ౫ చినోతు-చినుతాత్। చిను-చినుతాత్ । చినవాని । చినుతాం చిన్వాతాం । చినుష్వ। చినవై) ౬ అచినోత్-అచినుతాం ॥ అచినోః-అచినవం-అచిన్వ-అచినుమ-అచినుత-అచిన్వాతాం-అచినుథాః-అచిన్వి-అచిన్వహి-అచినువహి । ౭ చినుయాత్-చినుయాతాం। చిన్వీత-చిన్వీయాతాం । ౮ చీయాత్- చీయాస్తాం ॥ చేషీష్ట-చేషీయాస్తాం-ఢ్వం ॥ ౯ అచైషీత్-అచైష్టాం । అచేష్ట అచేషాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అచేష్యత్-త.

కర్మణి—౧ చీయతే ॥ ౨ చిక్యే, చిచ్యే ॥ ౩ చాయితా(సే, హే) చేతా(సే, హే) ౪ చాయిష్యతే-చేష్యతే ॥ ౫ చీయతాం ॥ ౬ అచీయత ॥ ౭ చీయేత ॥ ౮ చాయిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) చేషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అచాయి-అచాయిషాతాం(ఢ్వం, ధ్వం) అచేషాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అచాయిష్యత-అచేష్యత. ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు తథాయజన్య జ్లుకోస్సిజేకృతి చ సర్వం జయతేర్జాపయతీత్యాదివత్ ॥ పు ౮౭,౮౮ ॥ సని- తదంతాత్కృత్సు చ చికీషతి-తే ॥ చిచీషతి-తే॥ ఇత్యాది ద్వైరూప్యం శ్రియతివద్బోధ్యమ్ ॥ పు ౪౯౮.

కేవలాత్కృత్సు—చేతవ్యః । చయనీయః । చేయః । నిచీయతేఽస్మిన్ ధాన్యాదికమితి నికాయ్యో నివాసః॥ నివాసే వాచ్యే పాయ్యసాన్నాయ్యే త్యాదినా ణ్యతి కుత్వం నిపాత్యతే ॥ సంచీయతేఽసౌ సంచాయ్యః క్రతుః । క్రతౌ కుండపాయ్యసంచాయ్యావితి ణ్యదంతో నిపాత్యతే ॥ పరిచీయతేఽసౌ పరిచాయ్యః ॥ ఉపచీయతేఽసౌ ఉపచాయ్యః [illegible] ॥ అగ్నౌ పరిచాయ్యోపచాయ్యసమూహ్యా ఇతి ణ్యదంతో నిపాత్యతే ॥ చీయ

తె౽సాచిత్యోగ్నిః । అగ్నేశ్చయనమగ్నిచిత్యా । చిత్యాగ్నిచిత్యేచ తికర్మణిభావేచక్యబంతౌనిపాత్యేతే । చితః । చితవాన్ । చిన్వన్ చిన్వతీ । చిన్వానః ॥ చేష్యన్।చేష్యతీ।చేష్యంతీ । చేష్యమాణః।చేతుం । చితం । చయనం । చిత్వా । విచిత్య । చాయంచాయం । చిత్వాచిత్వా.

డుమిఞ్-ప్రక్షేపణే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఉభయపదీ

౧ మినోతి।మినోషి।మిన్వః।మినువః।మినుతే।మినుషే। మిన్వహే ॥ మినువహే । మీనాతి।మినోతీత్యాదినా౽శిత్యేజ్విషయఆత్వం ॥ ౨ మమౌ।మిమ్యతుః।మమిథ।మమాథ।మిమ్యథుః । మమౌ।మిమ్యివ।మిమ్యే మిమ్యాతే । మిమ్యిషే।మిమ్యిఢ్వే-ధ్వే ॥ మిమ్యివహే।మిమ్యిమహే । ౩ మాతా(సి।సే।హే) ౪ మాస్యతి-తే ॥ ౫ మినోతు।మిను।మినవాని ॥ ౬ అమినోత్।అమినోః । అమినవం।అమిన్వ।అమినువ।అమినుత।అమిన్వాతాం।అమినుథాః అమిన్వి।అమిన్వహి।అమినువహి ॥ ౭ మినుయాత్।మినుయాతాం । మిన్వీత।మిన్వీయాతాం ॥ ౮ మీయాత్ । మీయాస్తాం।మాసీష్ట।మాసీయాస్తాం-ధ్వం ॥ ౯ అమాసీత్।అమాసిష్టాం।అమాస్త।అమాసాతాం ॥ ౧౦ అమాస్యత్-త.

కర్మణి—౧ మీయతే ॥ ౨ మమే ॥ ౩ మాయితా(సే।హే) మాతా(సే।హే) ౪ మాయిష్యతే।మాస్యతే ॥ ౫ మీయతాం ॥ ౬ అమీయత ॥ ౭ మీయేత ॥ ౮ మాయిషీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) మాసీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అమాయి।అమాయిషాతాం(ఢ్వం।ధ్వం) అమాసాతాం(ఢ్వం) ౧౦ అమాయిష్యత।అమాస్యత. ణ్యంతాదిషుసర్వమాదాదికమాతివత్ ॥ పు ౫౩౨. సని- కృతదీర్ఘస్యాస్యమీరూపావిశేషాదిస్ ॥

కేవలాత్కృత్సు—మాతవ్యః। మానీయః । మీయతే౽నేనేతి పాయ్యం మానం । పాయ్యసాంనాయ్యేత్యాదినాణ్యదాత్వాదేశపత్వంచనిపాత్యతే।మేయః।మితః।మితవాన్।ద్యతిస్యతీత్త్వం।మిన్వన్।మిన్వానః

మిన్వతీ । మాస్యన్।మాస్యతీ।మాస్యంతీ॥మాస్యమానః । మాతుం । మి
తం । మానం । మిత్వా । ప్రమాయ । మీనాతిమినోతీత్యాత్వం । మా
యంమాయం । మిత్వామిత్వా

శిఞ్-నిశానే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఉభయపదీ

౧ శినోతి।శినుతే ॥ ౨ శిశాయ।శిశ్యే ॥ 3 శేతా (సి।సే।హే) ౪ శే
ష్యతి।తే ॥ ౫ శినోతు।శిను।శినవాని।శినుతాం ॥ ౬ అశినోత్।అశినుత।
౭ శినుయాత్।శిన్వీత । ౮ శీయాత్।శేషీష్ట-ఢ్వ ॥ ౯ అశైషీత్।అశేష్ట-
ఢ్వం ॥ ౧౦ అశేష్యత్-త ॥ కర్త్రాదిషుసర్వంచినోతివత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు—శేతవ్యం । శయనీయం । శేయం । శితః । శిత
వాన్ । శిన్వన్।శిన్వతీ । శిన్వానః । శేష్యన్।శేష్యతీ।శేష్యంతీ । శే
ష్యమాణః । శేతుం । శితం । శయనం । శిత్వా । నిశిత్య । శాయంశా
యం । శిత్వాశిత్వా ॥

షిఞ్-బంధనే॥సకర్మకః॥అనిట్।ఉభయపదీ

సినోతీత్యాదిసర్వంచినోతివత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు—సయనీయం । సేయం । సినోగ్రాసః । సినో
తేర్గ్రాసకర్మకర్తృకస్యేతినిష్ఠానత్వం । అన్యత్రసితాపాశేనసూక
రీ ॥ సితవాన్ । సిన్వన్।సిన్వతీ । సిన్వానః । సేష్యన్।సేష్యతీ।సేష్య
న్తీ । సేష్యమాణః । సేతుం । సితం । సయనం । సిత్వా । ప్రసిత్య
సాయంసాయం । సిత్వాసిత్వా॥

ధుఞ్-కంపనే॥సకర్మకః॥అనిట్।ఉభయపదీ

౧ ధునోతి, ధునోషి, ధునోమి, ధున్వః, ధునువః,ధునుతే, ధు
నుషే, ధున్వే, ధున్వహే-ధునువహే ॥ ౨ దుధావ-దుధువతుః ॥ దు
ధవిథ,దుధోథ,దుధువివ-దుధువిమ ॥ దుధువే-దుధువిషే-దుధువిఢ్వే
-ధ్వే ॥ దుధువివహే-దుధువిమహే ॥ 3 ధోతా (సి-సే-హే) ౪ ధో

ష్యతి-తే ॥ ధునోతు-ధునుతాత్ ॥ ధును-ధునుతాత్, ధునవాని-ధునుతాం-ధునుష్వ-ధునవై ॥ ౬ అధునోత్-అధునుతాం-అధున్వన్ ॥ అధునవం-అధున్వ-అధునువ- అధునుత-అధున్వాతాం-అధున్వి-అధున్వహి-అధునువహి ॥ ౭ ధునుయాత్-ధునుయాతాం । ధున్వీత-ధున్వీయాతాం ॥ ౮ ధూయాత్-ధూయాస్తాం। ధోషీష్ట-ధోషీయాస్తాం-ధ్వం అధౌషీత్-అధౌష్టాం॥ అధోష్ట-అధోషాతాం-ధ్వం॥౧౦అధోష్యత్-త

కర్మణి—౧ ధూయతే ॥ ౨ దుధువే(ఢ్వే,ధ్వే) దుధువివహే-దుధువిమహే ॥ ౩ ధావితా(సే,హే) ధోతా(సే,హే)౪ ధావిష్యతే। ధోష్యతే ॥ ౫ ధూయతాం ॥ ౬ అధూయత ॥ ౭ ధూయేత ॥ ౮ ధావిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ధోషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అధావి-అధావిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) అధోషాతాం-ధ్వం ॥ ౧౦ అధావిష్యత-అధోష్యత.

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్ప్రత్యయేచనవతివత్ ॥చఙి-అదూధవత్-త ॥ తథాయఙ్యఙ్లుకోస్సనికృతిచ ॥ పు ౧౧౪,౧౦౫ ॥

సని-దుధూషతి-తే ॥ ఇత్యాదిశిశీషతీ ఇత్యాదివత్ పదద్వయంబోధ్యమ్ ॥ కేవలాత్ప్రత్యయ-ధోతవ్యః, ధవనీయః, ధవ్యః, ధావ్యః, ధుతః, ధుతవాన్, ధున్వన్-ధున్వతీ, ధునానః, ధోష్యన్-ధోష్యతీ-ధోష్యంతీ, ధోతుం, ధుతం, ధవనం, ధుత్వా, విధూయ, ధావం ధావం, ధుత్వాధుత్వా.

షుఞ్-అభిషవే॥అభిషవఃస్నపనం పీడనంస్నానం సురాసంధానంచ॥

తత్రస్నానేఽకర్మకః॥అన్యత్రసకర్మకః॥అనిట్॥ఉభయపదీ

౧ సునోతి-సున్వః-సునువః॥సునుతే-సున్వహే-సునువహే॥ ౩సోతా(సి,సే,హే) ౪ సోష్యతి-తే ॥ ౫ సునోతు-సునుతాం ॥ ౬ అసునోత్-అసున్వ-అసునువ-అసునుత-అసున్వహి-అసునువహి ॥ ౭ సునుయాత్-సున్వీత ॥ ౮ సూయాత్-సోషీష్ట-ధ్వం ॥ స్తుసుధూఞ్భ్యఇతినిత్యమిట్ ॥ ౯ అసావీత్-అసావిష్టాం-అసోష్ట-అసోషాతాం-ధ్వం॥

౧౦ అసోష్యత్-త ॥ కర్మాదిషు సర్వం సవతివత్ ॥ పు ౧౦౪,౧౦౫.

కేవలాత్కృత్స్న-సోతవ్యం, సవనీయం, సవ్యః, సావ్యః, రాజ్ఞా సోతవ్యోఽభిషవద్వారా నిష్పాదయితవ్యో రాజసూయః॥ రాజసూయసూర్యేత్యాదినా క్యబ్దీర్ఘౌ నిపాత్యేతే ॥ యద్వా లతాత్మకః సోమో రాజా, స సూయతే ఖండ్యతేఽత్రేత్యధికరణే క్యప్ ॥ సుతః, సుతవాన్, సున్వన్, సున్వతీ, సున్వానః, సోష్యన్-సోష్యతీ-సోష్యన్తీ సోష్యమాణః, సోతుం, సుతం, సవనం, సుత్వా, అభిషూయ, సావంసావం, సుత్వాసుత్వా.

ధుఞ్-కంపనే॥దీర్ఘాన్తోఽప్యయం॥సకర్మకః॥వేట్॥ఉభయపదీ

౧ ధూనోతి-ధూనుతః-ధూన్వంతి ॥ ధూన్వః-ధూనువః-ధూనుతే-ధూన్వాతే-ధూన్వతే ॥ ధూన్వహే-ధూనువహే ॥ ౨ దుధావ-దుధువతుః । దుధవిథ దుధోథ ॥ కితిలిటి శ్ర్యుకః ఇతి నిషేధం బాధిత్వా క్రాదినియమాన్నిత్యమిట్ ॥ దుధువివ-దుధువిమ ॥ దుధువే-దుధువాతే॥ దుధువిషే-దుధువిఢ్వే-ధ్వే ॥ దుధువివహే-దుధువిమహే ॥ ౩ ధవితా (సి, సే, హే) ధోతా(సి, సే, హే) ౪ ధవిష్యతి-తే॥ధోష్యతి-తే॥ ౫ ధూనోతు-ధూనుతాత్ ॥ ధూను-ధూనుతాత్ ॥ ధూనవాని, ధూనుతాం ధూన్వాతాం-ధూన్వతాం ॥ ధూనుష్వ-ధూనవై ॥ ౬ అధూనోత్-అధూనుతాం-అధూన్వన్ ॥ అధూనవం-అధూన్వ-అధూనువ-అధూన్మ-అధూనుమ ॥ అధూనుత-అధూన్వాతాం-అధూన్వత ॥ అధూనుధ్వం ॥ అధూన్వి-అధూన్వహి,అధూనువహి ॥ ౭ ధూనుయాత్-ధూనుయాతాం-ధూనుయుః ॥ ధూన్వీత,ధూన్వీయాతాం-ధూన్వీరన్॥ ౮ ధూయాత్-ధూయాస్తాం-ధూయాసుః ॥ ధవిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ధోషీష్ట-ఢ్వం ॥స్తుసుధూఞ్భ్యః పరస్మైపదేష్వితి నిత్యమిట్ ॥ ౯ అధావీత్-అధావిష్టాం-అధావిషుః ॥ అధవిష్ట-అధవిషాతాం(ఢ్వం;ధ్వం) అధోష్ట-అధోషాతాం,ఢ్వం ॥ అధోషి ॥ ౧౦ అధవిష్యత్-త ॥ అధోష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ ధూయతే ॥ ౨ దుధువే-దుధువిషే (ఢ్వే, ధ్వే) దుధువివహే-దుధువిమహే ॥ ౩ ధావితా(సే, హే) ధవితా(సే, హే) ధోతా(సే, హే) ౪ ధావిష్యతే-ధవిష్యతే-ధోష్యతే ॥ ౫ ధూయతాం ॥ ౬ అధూయత ॥ ౭ ధూయేత ॥ ౮ ధావిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ధవిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ధోషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అధావి-అధావిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) అధవిషాతాం(ఢ్వం, ధ్వం) అధోషాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అధావిష్యత-అధవిష్యత-అధోష్యత ॥

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు యజ్యఙ్లుకౌ స్త్రీజికృతిచసర్వం ధునోతివత్ ॥ సని సనిగ్రహగుహోశ్చేతీడ్నిషేధాదికోఝలితికిత్త్వాదగుణే దుధూషతి-తే ఇత్యాదిపదద్వయరూపాణ్యూహ్యాని ॥ తదంతాత్కృత్స్వపి సవతివత్ ॥ పుం౧౦౪, ౧౦౫ ॥ శతృశానచౌ ॥ దుధూషన్ దుధూషంతీ, దుధూషమాణః, దుధూషిష్యన్-దుధూషిష్యతీ-దుధూషిష్యంతీ ॥ దుధూషిష్యమాణ ఇతి విశేషః ॥

కేవలాత్కృత్సు—ధవితవ్యం, ధోతవ్యం, ధవనీయం, ధవ్యం, ధావ్యం, ధూతః, ధూతవాన్, ధూన్వన్-ధూన్వతీ, ధూన్వానః, ధవిష్యన్-ధవిష్యతీ-ధవిష్యంతీ, ధవిష్యమాణః, ధోష్యన్-ధోష్యతీ-ధోష్యన్తీ, ధోష్యమాణః, ధవితుం, ధోతుం, ధూతం, ధవనం, ధవిత్వా, ధూత్వా, విధూయ, ధావంధావం, ధవిత్వాధవిత్వా, ధూత్వాధూత్వా

కృఞ్-హింసాయాం ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ ఉభయపదీ.

౧ కృణోతి-కృణ్వః-కృణువః-కృణుతే-కృణ్వాతే - కృణ్వహే-కృణువహే ॥ ౨ చకార, చకర్థ-చకృవ-చకృమ ॥ చక్రే-చకృషే-చకృఢ్వే । చకృవహే-చకృమహే ॥ ౩ కర్తా-(సి, సే, హే) ౪ కరిష్యతి-తే ॥ ౫ కృణోతు-కృణుతాం ॥ ౬ అకృణోత్-అకృణుత ॥ ౭ కృణుయాత్-కృణ్వీత ॥ ౮ క్రియాత్-కృషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అకార్షీత్-అకృ

త-అకృషాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అకరిష్యత్-త ॥

కర్మణి-ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోऽసన్నవ్యజ్యాల్లుఙుసర్వేభ్యః కృత్స్వపి భృజ్ ధాతువత్ ॥పు౭౧౪,౭౧౫ ॥ సన్నంతాత్పక్షేవరస్మైపదే చికీర్షతీత్యాదిసన్నంతఘురతివత్ ॥పు౧౧౧.

కేవలాత్కృత్సు—కర్తవ్యం, కరణీయం, కార్యం, కృతః, కృతవాన్, కృణ్వన్-కృణ్వతీ, కృణ్వానః, కరిష్యన్-కరిష్యతీ-కరిష్యంతీ, కరిష్యమాణః, కర్తుం, కృతం, కరణం, కృత్వా, ఉత్కృత్య, కారంకారం, కృత్వాకృత్వా.

వృఙ్-వరణే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ

౧ వృణోతి,వృణ్వః,వృణువః । వృణుతే।వృణ్వహే। వృణువహే॥ ౨ వవార।వవ్రతుః ॥ ధలికాదిత్వాన్నిషేధేప్రాప్తే బభూథాతతంథేత్యాదినావేదఇడభావనిపాతనాద్భాషాయాంథలీట్ ॥ వవరిథ । క్రాదిత్వాన్నేట్ । వవృవ।వవృమ ॥ వవ్రే।వవృషే।వవృఢ్వే ॥ వవృవహే। వవృమహే ॥ వృాతోऽవేటీటోవాదీర్ఘః ॥ ౩ వరితా(సి,సే,హే)వరీతా(సి,సే,హే) ౪ వరిష్యతి-తే ॥ వరీష్యతి-తే ॥ ౫ వృణోతు, వృణు, వృణవాని ॥ వృణుతాం, వృణుష్వ; వృణవై ॥ ౬ అవృణోత్ అవృణుతాం ॥ అవృణుత-అవృణ్వాతాం ॥ ౭ వృణుయాత్-వృణుయాతాం ॥ వృణ్వీత-వృణ్వీయాతాం ॥ వ్రియాత్-వ్రియాస్తాం ॥ లిఙ్సిచావాత్మనేపదేష్వితివేట్ ॥ ఇట్పక్షే నలిఙీతిటోదీర్ఘనిషేధః ॥ వరిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) వృషీష్ట-ఢ్వం ॥ సిచిచపరస్మైపదేష్వితిటో దీర్ఘనిషేధః ॥ ౯ అవారీత్-అవారిష్టాం-అవారిషుః ॥ ఆత్మనేపదేసిచీట్పక్షేవాదీర్ఘః । అవరిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) అవరీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ఇడభావే। అవృత-అవృషాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అవరి(రీ)ష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ వ్రియతే ॥ ౨ వవ్రే।వవృషే।వవృఢ్వే।వవృవహే।వవృమహే ॥ ౩ వారితా(స్సే,హే)వరి(రీ)తా(స్సే,హే) ౪ వారిష్యతే।వ

రి(రీ) ష్యతే ॥ ౫ వ్రియతాం ॥ ౬ అవ్రియత ॥ ౭ వ్రియేత ॥ ౮ వా
రిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) వరిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)వృషీష్ట ధ్వం ॥ ౯ అవారి-అ
వారిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అవరిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అవరీషాతాం(ఢ్వం,
ధ్వం)అవృషాతాం-ధ్వం ॥ ౧౦ అవారిష్యత-అవరిష్యత-అవరీష్యత

ణౌ కర్తృకర్మణోఃకృత్సుచయజ్వఙ్ఞుకో స్త్రిజీకృతిచసర్వాఃసరతి
వల్॥పు౧౧౩,౧౧౪,౧౧౫॥సని ఇట్సని వేతి క్వివికల్పే వివరిషతి-తే॥వివరీష
తి-తే॥వువూర్షతి-తే॥ఇతి త్రైరూప్యం సర్వత్ర తిజ్యన్తే రున్నేయమ్॥

కేవలాత్కృత్సు-వరితవ్యం, వరీతవ్యం, వరణీయం, శతేనవర్యా క
న్యా, అవద్యపణ్యవర్యాగర్హ్యపణితవ్యా నిరోధేష్వస్యప్రతిబంధా
ర్థేయదంతో నిపాత్యతే ॥ వృత్యాన్యా, ఏతిస్తుశాస్వృత్యాదినా క్యప్ ॥
వృతః, వృతవాన్, వృణ్వన్-వృణ్వతీ,వృణ్వానః, వరిష్యన్-వరిష్యతీ
వరిష్యంతీ, వరీష్యన్-వరీష్యతీ-వరీష్యంతీ, వరితుం,వరీతుం, వృతం
వరణం, వృత్వా, శ్ర్యుకః కితీతీడ్నిషేధః, వివృత్య, వారం వారం, వృ
త్వావృత్వా

స్తృఞ్-ఆచ్ఛాదనే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఉభయపదీ

౧ స్తృణోతి। స్తృణ్వః। స్తృణుమః। స్తృణుతే। స్తృణ్వహే। స్తృణు,
వహే ॥ ఋతశ్చసంయోగాదేర్గుణ ఇతి గుణః ॥ ౨ తస్తార। తస్తరతుః।
తస్తరుః ॥ తస్తర్థ। తస్తరథుః। తస్తర। తస్తరివ। తస్తరిమ ॥ తస్తరే। తస్తరాతే,
తస్తరిషే। తస్తరిఢ్వే-ధ్వే ॥ తస్తరివహే। తస్తరిమహే ॥ ౩ స్తర్తా (సి।
సే,హే) ౪ స్తరిష్యతి-తే ॥ ౫ స్తృణోతు। స్తృణు। స్తృణవాని॥ స్తృ
ణుతాం। స్తృణుష్వ। స్తృణవై ॥ ౬ అస్తృణోత్। అస్తృణ్వ। అస్తృ
ణువ। అస్తృణుత। అస్తృణ్వి। అస్తృణ్వహి। అస్తృణువహి ॥ ౭ స్తృణు
యాత్। స్తృణ్వీత। గుణోఽర్తీతి గుణః ॥ ౮ స్తర్యాత్-స్తర్యాస్తాం॥
ఋతశ్చ సంయోగాదేరితీడ్వా ॥ స్తరిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) స్తృషీష్ట-ధ్వం
౯ అస్తార్షీత్-అస్తార్ష్టాం-అస్తార్షుః ॥ ఋతశ్చేత్యాదినేడ్వా ॥

అస్తరిష్ఠ(ఢ్వం, ధ్వం) అస్తృత-అస్తృషాతాం-ఢ్వం ॥ అస్తృషి ॥ ౧౦ అస్తరిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ స్తర్యతే ॥ ౨ తస్తరే ॥ ౩ స్తారితా-స్తర్తా ॥ ౪ స్తారిష్యతే-స్తరిష్యతే ॥ ౫ స్తర్యతాం ॥ ౬ అస్తర్యత ॥ ౭ స్తర్యేత ॥ ౮ స్తారిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) స్తరిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) స్తృషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అస్తారి-అస్తారిషాతాం(ఢ్వం, ధ్వం) అస్తరిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) అస్తృషాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అస్తారిష్యత-అస్తరిష్యత.

ణ్యంతాత్కర్తరి కర్మణోస్సదంతాత్కృత్సు యజేయజ్ఞుకిచతిజ్ఞ్కృత్సు స్తారయతి-స్తరయతివత్ ॥ పు౧౯౯, ౧౭౦, ౧౮౧ ॥ సని అజ్ఝనేతి దీర్ఘః ఇత్త్వం పరత్వ ఉపధాదీర్ఘః తి స్తీర్షతి-తే ఇతి విశేషణ తిజ్ఞ్కృదూపాణ్యూహ్యాని ॥ కేవలాత్కృత్సు- స్తర్తవ్యం, స్తరణీయం, స్తార్యం స్తృతః, స్తృతవాన్, స్తృణ్వన్- స్తృణ్వతీ, స్తృణ్వానః, స్తరిష్యన్ స్తరిష్యతీ, స్తరిష్యంతీ, స్తారం, స్తృతిః, స్తరణం, ఆస్తృత్య స్తారంస్తారం, స్తృత్వా స్తృత్వా. ..ఇత్యుభయపదినః..

..ఇతి స్వాదయః..

..అథ తుదాదావజంతాః పరస్మైపదినః..

క్షి-నివాసగత్యోః ॥ అకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ

కర్తర్యర్థే సార్వధాతుకే పరే తుదాదిభ్యశ్శ ఇతి శపోఽపవాదశ్శప్రత్యయః ॥ ౧ క్షియతి । క్షియతః । క్షియంతి ॥ ౫ క్షియతు-క్షియతాత్-క్షియతాం । క్షియంతు ॥ క్షియ । క్షియతాత్ । క్షియాణి ౬ అక్షియత్ । అక్షియతాం । అక్షియన్ ॥ ౭ క్షియేత్ । క్షియేతాం । క్షియేయుః ॥ అన్యత్ర శబ్భావాదికం క్షయతివత్ ॥ పు ౯౪, ౯౫, ౯౬ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిక్షియతే ॥ ౫ వ్యతిక్షియతాం ॥ ౬ వ్యత్యక్షియత । ౭ వ్యతిక్షియేతేతి ॥ కేవలాత్కృత్సు-శతరి ॥ క్షియన్ । క్షి

ష్యఘ్నిణ్క్షియంతి ॥ ఇతిచవిశేషః,

ధి-ధారణె॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

౧ ధియతి ॥ ౨ దిధాయ।దిధ్యతుః।దిధ్యుః ॥ దిధయిథ, దిధేథ।దిధ్యివ।దిధ్యిమ ॥ ౩ ధేతా ॥ ౪ ధేష్యతి ॥ ౫ ధియతు ॥ ౬ అధియత్ ॥ ౭ ధియేత్ ॥ ౮ ధీయాత్ ॥ ౯ అధైషీత్ ॥ ౧౦ అధేష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారె—౧ వ్యతిధియతె ॥ ౨ వ్యతిదిధ్యే।వ్యతిదిధ్యిషె। వ్యతిదిధ్యిఢ్వే-ధ్వే ॥ వ్యతిదిధ్యివహె ॥ ౫ వ్యతిధియతాం ॥ ౬ వ్యత్యధియత ॥ ౭ వ్యతిధియేత ॥ శెషంక్షియతివత్ ॥

కర్మణి—౨ దిధ్యే।దిధ్యిషే(ఢ్వే, ధ్వే) దిధ్యివహే, దిధ్యిమహే ॥ ఇతివిశేషః, శెషంప్రాగ్వత్ ॥ ణ్యంతాదిషుసర్వం క్షయతివత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు—ధేతవ్యం, ధయనీయం, ధేయం, ధితః, ధితవాన్, ధియన్, ధియతీ, ధియంతీ, ధేష్యన్, ధేష్యతీ, ధేష్యంతీ, ధేతుం, ధితం, ధయనం, ధిత్వా, ప్రధిత్య, ధాయంధాయం, ధిత్వాధిత్వా.

రి, పి-గతౌ॥సకర్మకౌ॥అనిటౌ॥పరస్మైపదినౌ

రియతి । పియతీత్యాదిసర్వంధిధాతువత్ ॥ గత్యర్థత్వాత్కర్మవ్యతీహారెనతఙ్.

గు-పురీషోత్సర్గె, అకర్మకః, అనిట్, పరస్మైపదీ ॥కుటాదిః

౧ గువతి ॥ ౨ జుగావ-జుగువతుః ॥ గాఙ్కుటాదిభ్యఇత్యాదినా జిత్త్వాత్ ॥ జుగువిథ-జుగుథ-జుగువివ-జుగువిమ ॥ ౩ గుతా । గుతాసి ॥ ౪ గుష్యతి ॥ ౫ గువతు ॥ ౬ అగువత్ ॥ ౭ గువేత్ ॥ ౮ గూయాత్ ॥ ౯ అగుషీత్-అగుతాం । కుటాదిత్వేనజిత్త్వాద్గుణనిషేధెప్రాప్తావదంగాదితిసిజ్లోపః ॥ అగుషుః, అగుషీః, అగుతం, అగుత, అగుషం, అగుష్వ, అగుష్మ ॥ ౧౦ అగుష్యత్,

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిగువతే।వ్యతిగువేతే।వ్యతిగువంతే ॥ వ్యతిగువసే,వ్యతిగువేథే।వ్యతిగువధ్వే ॥ వ్యతిగువే।వ్యతిగువావహే।వ్యతిగువామహే ॥ ౨ వ్యతిజుగువే।వ్యతిజుగువిషే (ఢ్వే।ధ్వే) వ్యతిజుగువివహే।వ్యతిజుగువిమహే ॥ ౩ వ్యతిగుతా(సే,హే) ౪ వ్యతిగుష్యతే ॥౫ వ్యతిగువతాం ॥ ౬ వ్యత్యగువత ॥ ౭ వ్యతిగువేత ॥ ౮ వ్యతిగుషీష్ట,ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యగుత।వ్యత్యగుషాతాం।వ్యత్యగుషత ॥ వ్యత్యగుథాః । వ్యత్యగుషాథాం।వ్యత్యగుఢ్వం ॥ వ్యత్యగుషి।వ్యత్యగుష్వహి।వ్యత్యగుష్మహి ॥ ౧౦ వ్యత్యగుష్యత ॥

భావే—గూయతే।జుగువఇత్యాదిసవలేఽకర్మలకారవత్;

ణ్యంతాదిషుసర్వంసవతివత్ ॥పుట౧౦౪,౧౦౫॥యఙ్లుకి—జోగుపీతి। జోగుతి, జోగుతః, జోగువతీత్యాది ॥ కృత్సు ॥ జోగువితవ్యం,జోగువనీయం, జోగావ్యం, జోగుయం, జోగువిష్యన్।జోగువిష్యతీ । జోగువిష్యంతీ, జోగువితుం, జోగువనం, జోగువిత్వేతివిశేషః ॥ శేషం సవతివత్ ॥ కేవలాత్కృత్సు ॥ గువితవ్యం, గువనీయం, గుయం, ఆవశ్యకే-ఉగావ్యం, గూనః, గూనవాన్,దుగ్వాదిర్ఘకేశ్చేతినిష్ఠానత్వం దీర్ఘశ్చ, గువన్।గువతీ।గువంతీ, గుష్యన్ । గుష్యతీ । గుష్యంతీ ; గుతుం, గూనం। గువనం । గుత్వా । ప్రగుత్య । గావంగావం।గుత్వా గుత్వా.

ధ్రు,స్థైర్యే॥అకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ॥కుటాదిః

ధ్రువతీత్యాదిసర్వంగుసతివత్॥నిష్ఠాయాం ధ్రుతః, ధ్రుతవాన్.

ణు, స్తవనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥కుటాదిః

౧ నువతి ॥ ౨ నునావ।నునువతుః ॥ కుటాదిత్వాన్నిత్వం॥నునువిథ నునావ।నునువ ॥ ౩ నువితా-సి ॥ ౪ నువిష్యతి ॥ ౫ నువతు ॥ ౬ అనువత్ ॥ ౭ నువేత్ ॥ ౮ నూయాత్ ॥ ౯ అనువీత్।అనువిష్టాం ॥౧౦

అనువిష్యత్ ॥ కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతినువతే ॥ ౨ వ్యతినునువే ౩ వ్యతినువితా(సే, హే) ౪ వ్యతినువిష్యతే ॥ ౫ వ్యతినువతాం ॥ ౬ వ్యత్యనువత ॥ ౭ వ్యతినువీత ॥ ౮ వ్యతినువిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౯ వ్యత్యనువిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యనువిష్యత ॥

కర్మాదిషు సర్వం నవతివత్ ॥ పు౧౦౪,౧౦౫ ॥ యఙ్లుగాదివిశేషస్తు వక్ష్యమాణధువతివత్ ॥ కేవలాత్ కృత్సు—నువితవ్యం, నవనీయం, నావ్యం, అనావశ్యకే తు నూయం, శ్రుయుకః కితీతి నిషేధః ॥ నూతః, నూతవాన్, నువన్-నువతీ-నువన్తీ, నువిష్యన్-నువిష్యతీ నువిష్యన్తీ, నువితుం, నూతిం, నువనం, నూత్వా, ప్రణూయ, నావం నావం, నూత్వా నూత్వా.

ధూ-విధూననే ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ కుటాదిః

౧ ధువతి-దుధావ-దుధువతుః ॥ దుధువిథ-గాఙ్కుటాదిభ్య ఇతి ఙిత్త్వం ॥ దుధావ-దుధువ-దుధువిమ ॥ ౩ ధువితా ॥ ౪ ధువిష్యతి ॥ ౫ ధువతు ॥ ౬ అధువత్ ॥ ౭ ధువేత్ ॥ ౮ ధూయాత్ ॥ ౯ అధువీత్ ॥ ౧౦ అధువిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిధువతే ॥ ౨ వ్యతిదుధువే ॥ వ్యతిదుధువిషే(ఢ్వే, ధ్వే) ౩ వ్యతిధువితా(సే, హే) ౪ వ్యతిధువిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిధువతాం ॥ ౬ వ్యత్యధువత ॥ ౭ వ్యతిధువేత ॥ ౮ వ్యతిధువిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౯ వ్యత్యధువిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ॥ ౧౦ వ్యత్యధువిష్యత.

కర్మాదిషు సర్వం నవతివత్ ॥ పు౧౦౪,౧౦౬ ॥ నిగరణచలనార్థేభ్యశ్చేతి ణ్యన్తాత్ కర్తరి పరస్మైపదమేవ ॥

యఙ్లుకి-దోధువీతి, దోధూతి, దోధూతః, దోధువతీత్యాది ॥

కృత్సు—దోధువితవ్యం, దోధువనీయం, దోధావ్యం, దోధూయం, దోధువిష్యన్-దోధువిష్యతీ దోధువిష్యన్తీ, దోధువితుం, దోధువనం, దోధువిత్వేతి విశేషః ॥ శేషం నవతివత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు—షవితవ్యం, ధువనీయం, ధావ్యం, ధూయం, ధూతః, ధూతవాన్, ధువన్-ధువతీ-ధువంతీ, ధువిష్యన్-ధువిష్యతీ। ధువిష్యంతీ, ధువితుం, ధూతం, ధువనం, ధూత్వా, విధూయ, ధావం ధావం, ధూత్వాధూత్వా.

షూ-ప్రేరణే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ సువతి ॥ ౨ సుషావ-సుషువతుః ॥ సుషవిథ,సుషువివ ॥ ౩సవితా-సి ॥ ౪ సవిష్యతి ॥ ౫ సువతు ॥ ౬ అసువత్॥ ౭ సువేత్ ॥ ౮ సూయాత్ ॥ ౯ అసావీత్-అసావిష్టాం ॥ ౧౦ అసవిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిషువతే ॥ ౨ వ్యతిషుషువే-వ్యతిషుషువిషే (ధ్వే,ఢ్వే) వ్యతిషుషువివహే ॥ ఉపసర్గాత్సునోతీత్యాదినా షత్వమ్ ॥ ౩ వ్యతిషవితా(సే,హే) ౪ వ్యతిషవిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిషువతాం ॥ ౬ వ్యత్యషువత ॥ ప్రాక్సితాదడ్వ్యవాయేఽపీతిషత్వమ్ ॥౭వ్యతిషువేత ॥ ౮ వ్యతిషవిషీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) ౯ వ్యత్యషవిష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) ॥ ౧౦ వ్యత్యషవిష్యత. కర్మాదిషుసర్వం సవతివత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు— సవితవ్యం । సవనీయం । సావ్యం । అనావశ్యకేతు సవ్యం । సువతికర్మణిలోకంప్రేరయతీతిసూర్యః। రాజసూయసూర్యేత్యాదినాకర్తరిక్యప్తస్య రుట్చనిపాత్యతే । సూతః । సూతవాన్ । సువన్-సువతీ-సువంతీ । సవిష్యన్-సవిష్యతీ-సవిష్యంతీ సవితుం । సూతం । సవనం । సూత్వా । ప్రసూయ । సావంసావం। సూత్వాసూత్వా ॥

కౄ-విక్షేపే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ కిరతి ॥ ౨ చకార-చకరతుః ॥ చకరిథ-చకరివ-చకరిమ ॥ ౩కరితా-సి ॥ కరీతా-సి ॥ ౪ కరిష్యతి-కరీష్యతి ॥ ౫ కిరతు । కిర- కిరాణి ॥ ౬ అకిరత్ ॥ ౭ కిరేత్ ॥ ౮ కీర్యాత్ ॥ ౯ అకారీత్-అకారి

ష్టాం ॥ సిచిచపరస్మైపదేష్వితీటో దీర్ఘనిషేధః ॥ ౧౦ ఆకరిష్యత్ -అకరిష్యత్ ॥ ఉపేత్యుపసర్గాత్పూర్వాదస్మాచ్ఛేదనార్థేవాచ్యేకిరతౌ లవనఇతిసుడాగమే ॥ ౧ ఉపస్కిరతి ॥ అడభ్యాసవ్యవాయేపీతి సుట్కాత్పూర్వఇతివక్తవ్యమితి కాత్పూర్వంసుడాగమే ॥ ౨ ఉపచస్కార-ఉపచస్కరతుః ॥ ఉపచస్కరిథ-ఉపచస్కరివ ॥ ౩ ఉపస్కరితా-సి ॥ ఉపస్కరీతా-సి ॥ ౪ ఉపస్కరిష్యతి-ఉపస్కరీష్యతి ॥ ౫ ఉపస్కిరతు- ఉపస్కిర-ఉపస్కిరాణి ॥ ౬ ఉపాస్కిరత్ ॥ ౭ ఉపస్కిరేత్ ॥ ౮ ఉపస్కీర్యాత్ ॥ ౯ ఉపాస్కారీత్-ఉపాస్కారిష్టాం ॥ ౧౦ ఉపాస్కరి(రీ)ష్యత్ ॥ తథా హింసాయాం గమ్యమానాయాం ప్రతేః పూర్వాదస్మాద్ధింసాయాంప్రతేశ్చేతిసుడాగమః॥ ౧ ప్రతిస్కిరతి ॥ ౨ ప్రతిచస్కార ॥ ౩ ప్రతిస్కరి(రీ)తా-సి ॥ ౪ ప్రతిస్కరి(రీ)ష్యతి ॥ ౫ ప్రతిస్కిరతు ॥ ౬ ప్రత్యస్కిరత్ ॥ ౭ ప్రతిస్కిరేత్ ౮ ప్రతిస్కీర్యాత్ ॥ ౯ ప్రత్యస్కారీత్-ప్రత్యస్కారిష్టాం ॥ ౧౦ ప్రత్యస్కరి(రీ)ష్యత్ ॥

కిరతేర్హర్షజీవికాకులాయకరణేష్వితివాచ్యమితిహర్షాదిషు విషయభూతేష్వస్మాదాత్మనేపదం ॥ తథా ఉపపూర్వాదస్మాదపాచ్చ తుష్పాచ్ఛకునిష్వాలేఖనఇతిసుడాగమః। సోపిసుడపిహర్షాదిష్వేవ వక్తవ్యఇతి హర్షాదిషువిషయభూతేష్వేవభవతి ॥ అపస్కిరతేవృషోహృష్టః, కుక్కుటోభక్షార్థీశ్వాశ్రయార్థీచ॥ తదాస్యరూపాణి.

౧ అపస్కిరతే ॥ ౨ అపచస్కరే - అపచస్కరిషే- అపచస్కరి(ఢ్వే ధ్వే) ౩ అపస్కరి (రీ)తా-(సే।హే) ౪ అపస్కరి(రీ)ష్యతే॥ ౫ అపస్కిరతాం ॥ ౬ అపాస్కిరత ॥ ౭ అపస్కిరేత ॥ లిఙ్సిచోరాత్మనేపదేష్వితీడ్వికల్పః ॥ ౮ అపస్కరిషీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) అపస్కీర్షీష్టధ్వం ॥ ౯ అపాస్కరిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) అపాస్కరీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) అపాస్కీర్ష్ట-ఢ్వం ॥ ౧౦ అపాస్కరిష్యత-అపాస్కరీష్యత ॥ హర్షాదిష్వ

విషయేషు నసుడాత్మనేపదే ॥ అపకిరతికుసుమం । గజో౽పకిరతి ॥
దాక్షిణాత్యపుస్తకేషు అవాచ్చతుష్పాదితి పాఠో దృశ్యతే । తదా
పస్కిరతఇత్యాద్యప్యున్నేయం ॥

కర్మవ్యతీహారే—వ్యతికిరతఇత్యాద్యాత్మనేపదరూపం ప్రాగ్వత్.

అస్మాత్కర్మణః కర్తృత్వవివక్షాయాం కర్మవత్త్వాతిదేశాద్య
గాదిషు ప్రాప్తేషు భూషాకర్మకిరాదిసనాంచాన్యత్రాత్మనేపదాదితి
నయక్చిణౌచిణ్వదిట్చ ॥ ౧ అవకిరతేహస్తీ ॥ ౨ అవచకరే ॥ ౩ అ
వకరి(రీ)తా(సే।షే) ౪ అవకరి(రీ)ష్యతే ॥ ౫ అవకిరతాం ॥ ౬ అ
వాకిరత ॥ ౭ అవకిరేత ॥ ౮ అవకరిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)అవకీర్షీష్ట-ఢ్వం।
౯ అవాకీర్ష్ట-ఢ్వం ॥ అవాకరి(రీ)ష్ట(ఢ్వం।ధ్వం)౧౦ అవాకరి(రీ)ష్యత
కర్మణి తరతివత్ ॥ లిటి చకరే-చకరాతే ఇత్యాదిర్విశేషః ॥

ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు యజి యఙ్లుకి చ తి
ఙ్కృత్సు స్వం తరతివత్ ॥ పు ౨౩, ౧౨౪, ౧౨౫ ॥ సని-కిరశ్చపంచభ్య
ఇతిసన్నిపదోక్తత్వాన్నిత్యమేవేడాగమే చికరిషతి-చికరిషితవ్యమిత్యా
ది ॥ అత్ర వృతో వేతి దీర్ఘో నేష్టః ॥ కేవలాత్కృత్సు—కరితవ్యం-కరీతవ్యం,
కరణీయం। కార్యం, కీర్ణః, కీర్ణవాన్, శ్ర్యుకఃకితీతీణ్నిషేధః ॥ కిరన్
-కిరతీ-కిరంతీ, కరిష్యన్-కరీష్యన్-కరి(రీ)ష్యతీ।కరి(రీ)ష్యంతీ, కరి
(రీ)తుం, కీర్ణం, కరణం, కీర్త్వా, వికీర్య, కారంకారం, కీర్త్వాకీర్త్వా.

గౄ-నిగరణే ॥ సకర్మక ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ

అస్యాచివిభాషేతి రేఫస్య లత్వంవా ॥ ౧ గిరతి, గిలతి ॥ ౨ జగార,
జగరతుః ॥ జగాల-జగలతుః ॥ జగరిథ, జగలిథ-జగరివ, జగలివ ॥ ౩ గ
రితా, సి ॥ గరీతా-సి ॥ గలి(లీ)తా-సి ॥ ౪ గరి(రీ)ష్యతి । గలి(లీ)ష్యతి ॥ ౫ గిర
(ల)తు-గిర(ల)-గిరాణి, గిలాని ॥ ౬ అగిర(ల)త్ ॥ ౭ గిరే(లే)త్ ॥ ౮
(గీర్యాత్ ॥ ౯ అగారీత్, అగాలీత్ ॥ ౧౦ అగరి(రీ)ష్యత్, అగలి(లీ)ష్యత్

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిగిర(ల)తే ॥ ౨ వ్యతిజగ్రే(లే) ౩ వ్య
తిగరి(రీ)తా(సే।హే) వ్యతిగలి(లీ)తా(సే।హే) ౪ వ్యతిగరి(రీ)ష్యతే-
వ్యతిగలి(లీ)ష్యతే ॥ ౫ వ్యతిగిర(ల)తాం ॥ ౬ వ్యత్యగిర (ల) త ॥ ౭
వ్యతిగిరే(లే)త ॥ ౮ వ్యతిగరి(లి)షీష్ట(ధ్వ౦-ధ్వం) వ్యతిగీర్షీష్ట-ఢ్వం
౯ వ్యత్యగరి(రీ)ష్ట(ఢ్వం।ధ్వం)వ్యత్యగలి(లీ)ష్ట(ఢ్వం।ధ్వం)వ్యత్యగీర్ష్ట।
ఢ్వం ॥ ౧౦ వ్యత్యగరి(రీ)ష్యత-వ్యత్యగలి(లీ)ష్యత ॥

కర్మణి—౧ గీర్యతే ॥ ౨జగరే(లే)-జగరి(లి)షే-జగరి(లి)ఢ్వే-
ధ్వే ॥ జగరి(లి)వహే ॥ ౩ గారి(లి)తా(సే।హే) ప్రకృతస్య వలాదిల
క్షణస్యైవేటోవ్యాతో వేతిదీర్ఘవిధానాన్నాస్యేటోదీర్ఘః ॥ గ
రి(లి) తా (సే।హే)గరీ(లీ)తా(సే।హే) ౪ గారి(లి)ష్యతే-గరి(రీ)ష్య
తే ॥ గలి(లీ)ష్యతే ॥ ౫ గీర్యతాం ॥ ౬ అగీర్యత ॥ ౭ గీర్యేత ॥ ౮
గారి(లి)షీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం)గరిషీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) గలిషీష్ట (ఢ్వం।ధ్వం) ౯
అగారి(లి)-అగారి(లి)షాతాం (ఢ్వం।ధ్వం) అగరి(రీ) షాతాం (ఢ్వం।
ధ్వం) అగలి(లీ)షాతాం(ఢ్వం।ధ్వం) అగీర్షాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అగా
రి(లి)ష్యత, అగరి(రీ)ష్యత అగలి(లీ)ష్యత.

అవేత్యుపసర్గపూర్వాదస్మాదవాద్గ్ర ఇతితఙ్ ॥ అవగిర(ల)తే ॥
ప్రతిజ్ఞార్థే సంపూర్వాత్సమః ప్రతిజ్ఞాన ఇతితఙ్ ॥ సంగిర(ల)తే ॥ అ
న్యత్సర్వం వ్యతిగిరతివత్ ॥ కర్మణః కర్తృత్వవివక్షాయాం ॥ గిరతే।
గిలతే-అగీర్ష్టేత్యాదికిరతివత్ ॥

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్ప్రత్యుసచ గారయతి గాలయతీత్యా
ది ద్వైరూప్యంతరతివత్ ॥ పు ౧-౨౩,౧-౨౪,౧-౨౫ ॥ నిగరణచలనార్థే
భ్యశ్చేతిణ్యంతాత్పరస్మై పదమేవ ॥ సని-కిరశ్చపంచభ్య ఇతీటి ॥ జిగ
రిషతి-జిగలిషతీత్యాదిరూపద్వయం ॥ తథాకృత్స్వపిబోధ్యం అత్రవ్యా
త ఇతిదీర్ఘోనేష్టః ॥ గర్హితం గిర(ల)తీత్యర్థే లుపసదచరేత్యాది
నా యఙిగ్రో యఙితిలత్వే జేగిల్యతే ॥ కృత్స్వపి జేగిలితవ్యమిత్యాది।

యఙ్లుకి-జాగరీతి, జాగలీతి, జాగర్తి, జాగిర్తః, జాగిరతి- జాగిలతీ త్యాది ॥ కృత్సు-జాగరితవ్యం, జాగలితవ్యం, జాగరీ (లీ)తవ్యం, జాగరణీయం, జాగలనీయం, జాగార్యం, జాగిరి(లి)తః, జాగరీ(లీ)తః, జాగరి(లి)తవాన్, జాగరీ(లీ)తవాన్, జాగిర(ల)త్-జాగిర(ల)తా-జాగిర(ల)తః, జాగిర(ల)తీ, జాగరి(లి)ష్యన్-జాగరీ(లీ)ష్యన్-జాగరి (లి) ష్యతీ-జాగరీ(లీ)ష్యతీ-జాగరి(లి)ష్యంతీ-జాగరీ (లీ) ష్యంతీ, జాగరి (లి)తుం, జాగరీ(లీ)తుం, జాగిరి(లి)తం-జాగిరీ(లీ)తం, జాగరణం-జాగలనం, జాగరి(లి)త్వా, జాగరీ(లీ)త్వా, నిజాగీర్య, జాగారంజాగారం, జాగాలంజాగాలం, జాగరిత్వాజాగరిత్వా, జాగరీత్వాజాగరీత్వా, జాగలిత్వాజాగలిత్వా, జాగలీత్వాజాగలీత్వా.

కేవలాత్కృత్సు—గరి(లి)తవ్యం । గరీ(లీ)తవ్యం । గరణీయం- గలనీయం । గార్యం । గీర్ణం । గీర్ణవాన్ । గిర(ల)న్-గిర(ల)తీ-గిరం(లం)తీ ॥ గరి(లి)ష్యన్-గరి(లి)ష్యతీ-గరి(లి)ష్యంతీ । గరీ(లీ)ష్యన్ గరీ(లీ)ష్యతీ-గరీ(లీ)ష్యంతీ । గరి(రీ)తుం, గలి(లీ)తుం । గీర్ణం । గరణం । గలనం । గీర్త్వా । నిగీర్య । గారంగారం । గాలంగాలం । గీర్త్వాగీర్త్వా ॥

ఇత్యజంతాః పరస్మైపదినః

ఇష-ఇచ్ఛాయాం ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ.

ఇషగమీత్యాదినాఛః ॥ ౧ ఇచ్ఛతి ॥ ౨ ఇయేష-ఈషతుః- ఇయేషిథ ॥ ౪ తీషసహేతివెట్ ॥ ఏషితా-సి ॥ ఏష్టా-సి ॥ ౪ ఏషిష్యతి ॥ ౫ ఇచ్ఛతు ॥ ౬ ఐచ్ఛత్ ॥ ౭ ఇచ్ఛేత్ ॥ ౮ ఇష్యాత్ ॥ ౯ ఐషీత్ । ౧౦ ఐషిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతీచ్ఛతే ॥ ౨ వ్యతీషే-వ్యతీషిషే ॥ ౩ వ్యత్యేషితా(సే।హే) వ్యత్యేష్టా(సే।హే) ౪ వ్యత్యేషిష్యతే ॥ ౫ వ్యతీచ్ఛతాం ॥ ౬ వ్యత్యైచ్ఛత ॥ ౭ వ్యతీచ్ఛేత ॥ ౮ వ్యత్యేషిషీష్ట-ధ్వం ॥

౯ వ్యత్యైషిష్ట(ధ్వం।ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యైషిష్యత.

కర్మాదిమసర్వమేఖతివత్ ॥ పు ౧౨౬, ౧౭౩ ॥

కేవలాత్కృతు- ఏషితవ్యం । ఏష్టవ్యం । ఏషణీయం । ఏష్యం । ఇష్టః । ఇష్టవాన్ । ఇచ్ఛన్-ఇచ్ఛతీ-ఇచ్ఛంతీ । అచ్ఛినదోర్యరితి సుమ్నా । ఏష్యన్-ఏష్యతీ-ఏష్యంతీ । ఏషితుం । ఏష్టుం । ఇష్టం । ఏషణం । ఏషిత్వా । ఇష్ట్వా । సమిష్య । ఏషమేషం । ఏషిత్వైషిత్వా ఇష్ట్వేష్ట్వా ॥

ఇల-స్వప్నక్షేపణయోః॥స్వప్నే అకర్మకః॥క్షేపణే సకర్మకః॥ సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ ఇలతి ॥ ౫ ఇలతు ॥ ౬ ఐలత్ ॥ ౭ ఇలేత్ ఇతివిశేషః ॥శేషం ఖాదాదార్ధధాతుక ఇడ్వికల్పవర్జమిచ్ఛతివత్ ॥

ఉఛి-ఉంఛే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ఉంఛతి ॥ ఉంఛాంచకారేత్యాదింఖతివత్ ॥ పు ౧౨౩, ౧౭౪ ।

ఉఛీ-వివాసే॥వివాసస్సమాప్తిః॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ప్రాయేణాయంవిపూర్వః॥ వ్యుచ్ఛతీత్యాదిభావాదికవత్॥పు౧౦౬ లిటి- వ్యూచిచ్ఛ౯-త ॥ సని-వ్యుచిచ్ఛిషతి । తుకిచుత్వేపూర్వత్రాసిద్ధీ యమద్వివర్వచనఇతిచఛాభ్యాంసహితస్యేటో ద్విత్వం ॥

ఉజ్ఝ-ఉత్సర్గే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ ఉజ్ఝతి ॥ ౨ ఉజ్ఝాంచకార(బహూనామాస) ౩ ఉజ్ఝితా-సి ॥ ౪ ఉజ్ఝిష్యతి ॥ ౫ ఉజ్ఝతు ॥ ౬ ఔజ్ఝత్ ॥ ౭ ఉజ్ఝేత్ ॥ ౮ ఉజ్ఝ్యాత్ ౯ ఔజ్ఝీత్ ॥ ౧౦ ఔజ్ఝిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే— ౧ వ్యత్యుజ్ఝతే ॥ ౨ వ్యత్యుజ్ఝాంచక్రే (బభూవ।ఆస) ౩ వ్యత్యుజ్ఝితా(సే।హే) కమ్యత్యుజ్ఝిష్యతే ॥ ౫ వ్యత్య

ఝితాం ॥ ౩ వ్యత్యౌజ్ఝిత ॥ ౪ వ్యత్యుజ్ఝేత ॥ ౫ వ్యత్యుజ్ఝిషీష్ట-ఢ్వం ౯ వ్యత్యౌజ్ఝిష్ట(ఢ్వం/ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యౌజ్ఝిష్యత

కర్మణి—౧ ఉజ్ఝ్యతే ॥ ౨ ఉజ్ఝ్యతాం ॥ ౩ ఔజ్ఝ్యత ॥ ౪ ఉజ్ఝ్యేత ॥ ౯ ఔజ్ఝీతి విశేషః. శేషం కర్మవ్యతీహారవత్.

ణ్యంతాదిషు సర్వముక్షతివత్ ॥ సని-ఉజిజ్ఝిషతీత్యాది ॥ పు ౧౦౧॥

కేవలాత్కృత్సు-ఉజ్ఝితవ్యః । ఉజ్ఝనీయః । ఉజ్ఝిత్యుదకముధ్యః । భిద్యోధ్యౌనద ఇతి నదవిశేషవాచ్యో క్యప్ ఉజ్ఝేర్ధత్వం చ నిపాత్యతే ॥ అన్యత్ర ఉజ్ఝితా । ఉజ్ఝ్యః । ఉజ్ఝితః । ఉజ్ఝితవాన్ । ఉజ్ఝన్-ఉజ్ఝతీ ఉజ్ఝంతీ ॥ ఉజ్ఝిష్యన్-ఉజ్ఝిష్యతీ-ఉజ్ఝిష్యంతీ । ఉజ్ఝితుం । ఉజ్ఝితం । ఉజ్ఝనం । ఉజ్ఝిత్వా । సముజ్ఝ్య । ఉజ్ఝముజ్ఝం । ఉజ్ఝిత్వోజ్ఝిత్వా.

ఉబ్జ-ఆర్జవే ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ

౧ ఉబ్జతి ॥ ఉబ్జాంచకారేత్యాద్యుజ్ఝతివత్ ॥ చఙి-ఔబ్జిజత్ ॥ అయం ధాతురుపదేశే దకారోపధః । భుజన్యుబ్జౌ పాణ్యుపతాపయోరితి సూత్రే దకారస్య నిపాతనాద్బః । సచాంతరంగోఽపి ద్విత్వవిషయే న భవతి ఇతి నిషేధాద్జశబ్దస్య ద్విత్వే కృతే ప్రవర్తతే ॥ నతు తతః ప్రాక్ ॥ దకారోచ్చారణసామర్థ్యాత్ ॥ సని-ఉబ్జిజిషతీత్యాది ॥ కృత్సు-ఉబ్జితవ్యమిత్యాది ॥

ఉభ, ఉంభ-పూరణే ॥ సకర్మకౌ ॥ సేటౌ ॥ పరస్మైపదినౌ

౧ ఉభతి ॥ ౨ ఉభతు ॥ ౩ ఔభత్ ॥ ౪ ఉభేత్ ॥ కృత్సు-ఉభన్ ఉభతీ-ఉభంతీతి విశేషః ॥ శేషమేఖతివత్ ॥ పు ౧౦౨-౧౦౩. ఉంభతీత్యాది ॥ ఆశిషి-ఉభ్యాత్ ॥ శేషమింఖతివత్ ॥ పు ౧౦౩,౧౦౪.

ఋచ-స్తుతౌ ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ

౧ ఋచతి । ౨ ఆనర్చ-ఆనృచతుః-ఆనర్చిథ । ౩ అర్చితా-సి స్మ

అర్చిష్యతి । ౫ ఋచతు । ౬ ఆర్చత్ । ౭ ఋచేత్ । ౮ ఋచ్యాత్ । ౯ ఆర్చీత్ । ౧౦ ఆర్చిష్యత్ ।

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యత్యృచతే । ౨ వ్యత్యానృచే । ౩ వ్యత్యర్చితా (సే, హే) ౪ వ్యత్యర్చిష్యతే । ౫ వ్యత్యృచతాం । ౬ వ్యత్యార్చత । ౭ వ్యత్యృచేత । ౮ వ్యత్యర్చిషీష్ట-ధ్వం । ౯ వ్యత్యార్చిష్ట(ఢ్వం। ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యార్చిష్యత.

కర్మణి—౧ ఋచ్యతే । ౫ ఋచ్యతాం । ౬ ఆర్చ్యత । ౭ ఋచ్యేత । ౯ ఆర్చితి విశేషః । శేషం కర్మవ్యతిహారవత్ ॥

ణ్యంతాదిషు సర్వమర్చతివత్ । పు ౧౫౬,౧౫౭.

కేవలాత్కృత్సు—అర్చితవ్యం । అర్చనీయం । అర్చ్యం । యజయాచేత్యాదినా కుత్వనిషేధః । ఋదుపధత్వేఽప్యత ఏవ జ్ఞాపకాణ్ణ్యత్ । ఋచితః । ఋచితవాన్ । ఋచన్-ఋచతీ-ఋచంతీ । అర్చిష్యన్-అర్చిష్యతీ-అర్చిష్యంతీ । అర్చితుం । ఋచితం । అర్చనం అర్చిత్వా । ప్రార్చ్య । అగ్ర్యమర్చం । అర్చిత్వార్చిత్వా.

ఋచ్ఛ-గతీంద్రియప్రళయమూర్తిభావేషు। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైప

౧ ఋచ్ఛతి । అనృచ్ఛ ఇతి నిషేధాన్నామ । ఋచ్ఛత్యృతామితి గుణః । ద్విహల్గ్రహణస్యానేకహలుపలక్షణత్వాన్నుట్ । ౨ ఆనర్ఛ-ఆనర్ఛతుః-ఆనర్ఛుః । ఆనర్ఛిథ। ఆనర్ఛివ-ఆనర్ఛిమ । ౩ ఋచ్ఛితాసి । ౪ ఋచ్ఛిష్యతి । ౫ ఋచ్ఛతు । ౬ ఆర్చ్ఛత్ । ౭ ఋచ్ఛేత్ । ౮ ఋచ్ఛ్యాత్ । ౯ ఆర్చ్ఛీత్ ॥ ౧౦ ఆర్చ్ఛిష్యత్.

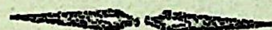
సంపూర్వాద్వదస్వార్త్సమో గమ్యృచ్ఛిభ్యామిత్యాత్మనేపదం । ౧ సమృచ్ఛతే । ౨ సమానర్ఛే । సమానర్ఛాతే-సమానర్ఛిరే । ౩ సమృచ్ఛితా (సే। హే) ౪ సమృచ్ఛిష్యతే । ౫ సమృచ్ఛతాం । ౬ సమార్ఛత। ౭ సమృచ్ఛేత । ౮ సమృచ్ఛిషీష్ట-ధ్వం । ౯ సమార్ఛిష్ట (ఢ్వం। ధ్వం) ౧౦ సమార్ఛిష్యత ।

ఇంద్రియపరిళయాదిషు కర్మవ్యతీహారే—౯ వ్యత్యృచ్ఛతే। ౨ వ్యత్యానర్ఛే-వ్యత్యానర్ఛాతే-వ్యత్యానర్ఛిరే। శేషంసమృచ్ఛతివత్.

భావకర్మణోః। ౧ ఋచ్ఛ్యతే। ౨ ఆనర్ఛే। ౫ ఋచ్ఛ్యతాం। ౬ ఆర్ఛ్యత। ౭ ఋచ్ఛ్యేత। ౯ ఆర్ఛితివిశేషః। శేషం సమృచ్ఛతివత్।

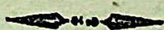
ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచ ఋచ్ఛతివత్ ॥ ఋచ్ఛాయాంచకారేత్యాద్యర్పతివత్ ॥ పు ౧౫౯,౧౫౭॥సని-ఋచిచ్ఛిషతీత్యాద్యర్చిచిషతీత్యాదివత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు-ఋచ్ఛితవ్యం। ఋచ్ఛనీయం। ఋచ్ఛ్యం।ఋచ్ఛితః। ఋచ్ఛితవాన్। ఋచ్ఛన్-ఋచ్ఛతీ-ఋచ్ఛంతీ। ఋచ్ఛిష్యన్-ఋచ్ఛిష్యతీ-ఋచ్ఛిష్యంతీ। ఋచ్ఛితుం। ఋచ్ఛితః।ఋచ్ఛనం। ఋచ్ఛిత్వా। సమృచ్ఛ్య। ఋచ్ఛమృచ్ఛం। ఋచ్ఛిత్వ చ్ఛిత్వా.

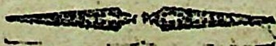
ఋఫ,ఋంఫ-హింసాయాం॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ

ఋఫతి। ఆనర్ఫ-ఆనృఫతుః-ఆనృఫుః। అర్ఫితేత్యార్ఛతివత్ ॥ కర్మవ్యతీహారేనతఙ్ ॥ ఋంఫతి ॥శస్యజిత్యాదనిదితామితినలోపేశే తృంఫాదీనాంనుమ్వాచ్య ఇతినుమ్ ॥ ఋంఫాంచకార ॥ ఋంఫితేత్యాదీంఖతివత్ ॥ పు ౯౭౩, ౧౭౪ ॥ ఆశిషి-ఋఫ్యాత్। శతరి ఋఫతీ. ఋంఫంతీ,నోపధాత్థఫాంతాద్వేతి క్త్వఃకిత్త్వస్యవికల్పనాత్పక్షేనలోపః ॥ఋఫిత్వా।ఋమ్ఫిత్వా ॥ చఙి-ఆర్పిఫత్-త ॥ ఆమ్పిఫత్-త ॥

ఋషీ-గతౌ॥సకర్మకః॥సేట్.పరస్మైపదీ

ఋషతి। ఆనర్ష-ఆనృషతుః। ఆనర్షిథ-అర్షితేత్యాది ఋచతివత్ ॥ నిష్ఠాయాం ఋష్టః-ఋష్టవాన్ ॥

కడ-మదే।అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

కడతి ॥ చకాడ । కడితేత్యాదిసర్వంగదతివత్ ॥ పు ౨౨౭.

కిల-శ్వైత్యక్రీడనయోః॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

కిలతి । చికేల-చికిలతుః । చికెలిథ । కెలితా । కిలతు । అకిలత్ । కిలేత్ ॥ కర్మవ్యతీహారే ౧ వ్యతికిలతే ॥ ౫ వ్యతికిలతాం॥ ౬ వ్యత్యకిలత ॥ ౭ వ్యతికిలేతేతివిశేషః॥ శేషంసర్వంకేటతివత్॥పుట౯౯,౨౦౦, ౨౦౧.

కుచ-సంకోచనే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ కుటాదిః

౧ కుచతి ॥ ౨చుకోచ-చుకుచతుః ॥ గాఙ్ కుటాదిభ్యఇతిఙిత్త్వం॥ చుకుచిథ-చుకోచ-చుకుచ ॥ ౩ కుచితా-సి ॥ ౪ కుచిష్యతి ॥ ౫ కుచతు ॥ ౬ అకుచత్ ॥ ౭ కుచేత్ ॥ ౮ కుచ్యాత్ ॥ ౯ అకుచీత్ ॥౧౦ అకుచిష్యత్ ॥ కర్మవ్యతీహారే—వ్యతికుచతే ॥ ౨ వ్యతిచుకుచే ॥ ౩ వ్యతికుచితా(సే।హే) ౪ వ్యతికుచిష్యతే ॥ ౫ వ్యతికుచతాం ॥ ౬ వ్యత్యకుచత ॥ ౭ వ్యతికుచేత ॥ ౮ వ్యతికుచిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యకుచిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యకుచిష్యత ॥

భావే—౧ కుచ్యతే ॥ ౨ చుకుచే ॥ ౩ కుచితా ॥ ౪ కుచిష్యతే ౫ కుచ్యతాం ॥ ౬ అకుచ్యత ॥ ౭ కుచ్యేత ॥ ౮ కుచిషీష్ట ॥ ౯ అకోచి ॥ ౧౦ అకుచిష్యత ॥ ణ్యంతాదిషుసర్వంభావాదికకోచతివత్ ॥ పు ౨౦౮।౨౦౯।౨౧౧॥ సని-ఙిత్త్వాచ్చుకుచిషతి ॥ యఙ్లుగంతాత్కృత్సు ప్రకృతివత్ ॥ కేవలాత్కృత్సు-కుచితవ్యం । కుచనీయం । ణ్యత్-కోచ్యః । కుచితః । కుచితవాన్ । కుచన్-కుచతీ-కుచంతీ । కుచిష్యన్-కుచిష్యతీ-కుచిష్యంతీ । కుచితుం । కుచితం । కుచనం । కుచిత్వా।సంకుచ్య । కోచంకోచం , కుచిత్వాకుచిత్వా ॥

కుట-కౌటిల్యే।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః

కుటతి । చుకోట-చుకుటిథ।చుకోట,చుకుట-కుటితా-సి॥ఇత్యాదికుచతివత్.

కుడ-బాల్యే।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః॥

కుడతి । చుకోడ-చుకుడిథ కుడితేత్యాదికుచతివత్ ॥

క్రుడ-నిమజ్జనఇత్యేకే।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః॥

క్రుడతి । చుక్రోడ-చుక్రుడిథ-క్రుడితేత్యాదికుచతివత్ ॥చజి-అచుక్రుడత్-త ॥

కుణ-శబ్దోపకరణయోః॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

కుణతి । చుకోణ-చుకోణిథ । కోణితా । కుణతు । అకుణత్ । కుణ్యాత్ ॥ శేషంకోచతివత్ ॥ పు ౨౦౮ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతికుణతే ॥ ౫ వ్యతికుణతాం ॥ ౬ వ్యత్యకుణత ॥ ౭ వ్యతికుణేత ॥ కుణతీ । కుణంతీతిచవిశేషః ॥

కుర-శబ్దే।అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

కురతి । చుకోరేత్యాదికుణతివత్ ॥ ఆశిషి-కూర్యాత్ । అత్రనభకుర్ఛురామితిదీర్ఘనిషేధోన ॥ కరోతేరేవతత్రగ్రహణాదిత్యాహుః।

క్షుర-విలేఖనే॥సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

క్షురతి । చుక్షోర-చుక్షోరిథ-క్షోరితేత్యాదికుణతివత్ ॥

కృడ-ఘనత్వే।ఘనత్వంసాంద్రతా।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః

౧ కృడతి ॥ ౨ చకర్డ-చకృడిథ ॥ ౩ కృడితా ॥ ౪ కృడిష్యతి ॥ ౫ కృడతు ॥ ౬ అకృడత్ ॥ ౭ కృడేత్ ॥ ౮ కృడ్యాత్ ॥ ౯ అకృడీత్ ॥ ౧౦ అకృడిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతికృడతే ॥ ౨ వ్యతిచకృడే ॥ ౩ వ్యతికృడితా(సే, హే) ౪ వ్యతికృడిష్యతే ॥ ౫ వ్యతికృడతాం ॥ ౬ వ్యత్యకృడత ॥ ౭ వ్యతికృడేత ॥ ౮ వ్యతికృడిషీష్ట-ధ్వం॥౯ వ్యత్యకృడిష్ట(ఢ్వం। ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యకృడిష్యత ॥

కర్మణి—౧ కృడ్యతే ॥ ౫ కృడ్యతాం ॥ ౬ అకృడ్యత । ౭ కృడ్యేత ॥ ౯ అకడీతివిశేషః॥ శేషం కర్మవ్యతీహారవత్ ॥

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృతుసచకర్షతివత్॥పు ౨౧౯। ౨౧౦।౨౨౧ ॥ సని-జిత్త్వాచ్చికృడిషతి । చికృడిషితవ్యమిత్యాది॥ యజి-కర్షతివత్ ॥ యఙ్లుకి-ఈడభావేకృత్సుచజిత్త్వాద్గుణాభావే చకృర్డి । చకృర్డితవ్యమిత్యాదిర్విశేషః ॥

కేవలాత్కృత్సు-కృడితవ్యం । కృడనీయం । కృడ్యం । కృడితః। కృడితవాన్ । కృడన్-కృడత్తీ,కృడంతీ । కృడిష్యన్-కృడిష్యతీ-కృడిష్యంతీ । కృడితుం । కృడితం । కృడనం । కృడిత్వా । ప్రకృడ్య। కడం కడం । కృడిత్వాకృడిత్వా.

కృతీ-చ్ఛేదనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

శేముచాదీనామితినుమ్ । ౧ కృంతతి ॥ ౨ చకర్త-చకృతతుః॥చకర్తిథ ॥ ౩ కర్తితా ॥ ౪ సేఽసిచేతివేట్॥కర్తిష్యతి-కర్త్స్యతి॥ ౫ కృంతతు ॥ ౬ అకృంతత్ ॥ ౭ కృంతేత్ ॥ ౮ కృత్యాత్ ॥ ౯ అకర్తీత్-అకర్తిష్టాం ॥ ౧౦ అకర్తిష్యత్-అకర్త్స్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతికృంతతే ॥ ౨ వ్యతిచకృతే ॥ ౩ వ్యతికర్తితా (సే।హే) ౪ వ్యతికర్తిష్యతే-వ్యతికర్త్స్యతే ॥ ౫ వ్యతికృంతతాం ॥ ౬ వ్యత్యకృంతత ॥ ౭ వ్యతికృంతేత ॥ ౮ వ్యతికర్తిషీష్ట-ధ్వం ॥ వ్యతికృత్సీష్ట(ధ్వం) ౯ వ్యత్యకర్తిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యకర్తిష్యత-వ్యత్యకర్త్స్యత ॥

కర్మణి—౧ కృత్యతే ॥ ౫ కృత్యతాం ॥ ౬ అకృత్యత ॥ ౭ కృ

ర్త్యేత ॥ ౯ అకర్తీతి విశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతీహారవత్ ॥

ణ్యంతాదిషు సర్వం కర్షతివత్ ॥ పు ౨౧౯,౨౨౦ ॥ సని-తదస్తాత్వ-త్సుచ చికర్తిషతి, చికృత్సతి, చికర్తిషితవ్యం, చికృత్సితవ్యమిత్యాది ద్వైరూప్యం విశేషః ॥

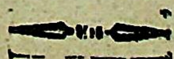
కేవలాత్కృత్సు-కర్తితవ్యం. కర్తనీయం, కృత్యం, కృత్తః, కృత్తవాన్, కృంతన్-కృంతతీ-కృంతంతీ, కర్తిష్యన్-కర్తిష్యతీ-కర్తిష్యంతీ, కర్త్స్యన్-కర్త్స్యతీ-కర్త్స్యంతీ, కర్తితుం, కృత్తం, కర్తనం, కర్తిత్వా, నికృత్య, కర్తంకర్తం, కర్తిత్వాకర్తిత్వా.

ఖద-పరిఘాతే॥ సకర్మకః॥ అనిట్॥ పరస్మైపదీ
అయం దైన్యే దివాదౌ రుధాదౌ చ

శేముచాదీనామితి నుమ్ ॥ ౧ ఖిందతి ॥ ౨ చిఖేద-చిఖిదతుః ॥ చిఖేదిథ-చిఖిదివ ॥ ౩ ఖేత్తా-సి ॥ ౪ ఖేత్స్యతి ॥ ౫ ఖిందతు ॥ ౬ అఖిందత్ ॥ ౭ ఖిందేత్ ॥ ౮ ఖిద్యాత్ ॥ ౯ అఖైత్సీత్-అఖైత్తాం ॥ ౧౦ అఖేత్స్యత్ ॥ కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిఖిందతే ॥ ౨ వ్యతిచిఖిదే ॥ ౩ వ్యతిఖేత్తా(సే-హే) ॥ ౪ వ్యతిఖేత్స్యతే ॥ ౫ వ్యతిఖిందతాం ॥ ౬ వ్యత్యఖిందత ॥ ౭ వ్యతిఖిందేత ॥ ౮ వ్యతిఖిత్సీష్ట ॥ ౯ వ్యత్యఖిత్త-వ్యత్యఖిత్సాతాం-వ్యత్యఖిత్సత ॥ ౧౦ వ్యత్యఖేత్స్యత ॥

కర్మణి—౧ ఖిద్యతే ॥ ౫ ఖిద్యతాం ॥ ౬ అఖిద్యత ॥ ౭ ఖిద్యేత ॥ ౯ అఖేదీతి విశేషః । శేషం కర్మవ్యతీహారవత్ ॥

ణ్యంతాదిషు సర్వం మోహతివత్ ॥ పు ౩౨౮,౩౨౯,౩౩౦ ॥ సని-చిఖిత్సతీత్యాది ॥ కేవలాత్కృత్సు-ఖేత్తవ్యం, ఖేదనీయం, ఖేద్యం, ఖిన్నః, ఖిన్నవాన్, ఖిందన్-ఖిందతీ-ఖిందంతీ, ఖేత్స్యన్-ఖేత్స్యతీ-ఖేత్స్యంతీ; ఖేత్తుం, ఖిన్నం, ఖేదనం, ఖిత్త్వా, పరిఖిద్య, ఖేదంఖేదం, ఖిత్త్వాఖిత్త్వా ॥

ఖుడ-ఇత్యేకః।సంవరణఇత్యర్థః॥ సకర్మకః। సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః॰
ఖుడతి ॥ చుఖోడ-చుఖుడతుః । చుఖుడిథ-ఖుడితేత్యాదికుచతివత్ ॥ క్త్వాసనాంఃకిత్త్వాభావేపి జిత్వాఖుడిత్వా చుఖుడిషతీత్యైకరూప్యం కుటాదేర్విశేషః ॥

ఖుర-చ్ఛేదనే॥సకర్మకః॥ సేట్॥పరస్మైపదీ
ఖురతీత్యాదికుణతివత్ ॥ ఆశిషి-ఖూర్యాత్.

గుజ-శబ్దే।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః
గుజతి । జుగోజ-జుగుజతుః । జుగుజిథ-గుజితేత్యాదికుచతివత్.

గుడ-రక్షాయాం।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః
గుడతి । జుగోడ-జుగుడతుః।జుగుడిథ । గుడితేత్యాదికుచతివత్.

గుఫ,గుంఫ-గ్రంథే।సకర్మకౌ।సేటౌ।పరస్మైపదినౌ
గుఫతి । జుగోఫ-జుగుఫతుః । జుగోఫిథ। గోఫితేత్యాదికుణతివత్
౧ గుంఫతి । ౨ జుగుంఫ । ౩ గుంఫితా ! ౪ గుంఫిష్యతి । ౫గుంఫతు ౬ అగుంఫత్ । ౭ గుంఫేత్ । ౮ గుఫ్యాత్ । ౯ అగుంఫీత్ । ౧౦అగుంఫిష్యత్ ॥ కర్మవ్యతీహారాదిమసర్వం కుంచతివత్ ॥ పు ౨౧౦, ౨౧౧,౨౨౨. క్త్వాయాం నోపధాదితికిత్త్వంవా । గుఫిత్వా, గుంఫిత్వా ॥ యఙ్లుకి-జోగుమ్ఫీతి, జోగుమ్ఫి, జోగుప్తః, జోగుఫతీత్యాది కేవలాచ్ఛతరినుమి-గుంఫత్-గుంఫతీ-గుంఫంతీ,

ఘుట-ప్రతిఘాతే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః.
ఘుటతి । జుఘోట,జుఘుటిథ । ఘుటితేత్యాదికుచతివత్.

ఘుణ-భ్రమణే।అకర్మకః। సేట్।పరస్మైపదీ

ఘుణతి । జుఘోణ, జుఘోణిథ । ఘోణితేత్యాదికణతివత్.

ఘుర-భీమార్థశబ్దయోః।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

ఘురతి । జుఘోర, జుఘోరిథ । ఘోరితేత్యాదికుణతివత్॥ ఆశిషి ఘూర్యాత్.

ఘూర్ణ-భ్రమణే।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

ఘూర్ణతి । జుఘూర్ణేత్యాదికూజతివత్॥పు ౨౧౬,౨౧౭. చఙి-అజుఘూర్ణత్,త। కర్మవ్యతిహారే-వ్యతిఘూర్ణతఇత్యాదిభావాదికవత్॥ కేవలాత్కృత్సు శతరిస్త్రియాం,ఘూర్ణతీ, ఘూర్ణన్తీతివిశేషః.

చర్బ-పరిభాషణభర్త్సనయోః।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

చర్బతీత్యాదికర్జతివత్ ॥ పు ౧౮౬,౧౮౭,౧౮౮.

చల-విలసనే।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

చలతి । చచాల,చేలతురిత్యాదిభావాదికవత్॥ ౨౪౪,౨౪౬,౨౪౭

చిల-వసనే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

చిలతి। చిచేలేత్యాదిసర్వంకిలతివత్.

చుట-ఛేదనే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః

చుటతీత్యాదికుచతివత్

చుడ-సంవరణే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

చుడతీత్యాదిపూర్వవత్

చృతీ-హింసాగ్రంథనయోః।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

౧ చృతతి । ౨ చచర్త,చచృతతుః । చచర్తిథ । ౩ చర్తితా । ౪ చర్తిష్యతి,చర్త్స్యతి । ౫ చృతతు । ౬ అచృతత్ । ౭ చృతేత్ ౮ చృత్యాత్ । ౯ అచర్తీత్ । ౧౦ అచర్తిష్యత్,అచర్త్స్యత్.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిచృతతే । ౫ వ్యతిచృతతాం। ౬ వ్యత్యచృతత । ౭ వ్యతిచృతేత । శేషం కృంతతివత్.

ఛుట-ఛేదనే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః

ఛుటతి । చుచ్ఛోటేత్యాది కుచతివత్.

ఛుడ-సంవరణ ఇత్యేకే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః

ఛుడతీత్యాది కుచతివత్,

ఛుప-స్పర్శే।సకర్మకః।అనిట్।పరస్మైపదీ

౧ ఛుపతి । ౨ చుచ్ఛోప,చుచ్ఛుపతుః । చుచ్ఛోపిథ । ౩ ఛోప్తా-సి । ౪ ఛోప్స్యతి । ౫ ఛుపతు । ౬ అచ్ఛుపత్ । ౭ ఛుపేత్ । ౮ ఛుప్యాత్ । ౯ అచ్ఛౌప్సీత్-అచ్ఛౌప్తాం । ౧౦ అచ్ఛోప్స్యత్

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిచ్ఛుపతే ॥ ౨ వ్యతిచుచ్ఛుపే ॥ వ్యతిచుచ్ఛుపిషే ॥ ౩ వ్యతిచ్ఛోప్తా(సే,హే) ౪ వ్యతిచ్ఛోప్స్యతే ॥ ౫ వ్యతిచ్ఛుపతాం ॥ ౬ వ్యత్యచ్ఛుపత ॥ ౭ వ్యతిచ్ఛుపేత ॥ ౮ వ్యతిచ్ఛుప్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యచ్ఛుప్త ॥ ౧౦ వ్యత్యచ్ఛోప్స్యత.

కర్మణి—౧ ఛుప్యతే ॥ ౫ ఛుప్యతాం ॥ ౬ అచ్ఛుప్యత ॥ ౭ ఛుప్యేత ॥ ౯ అచ్ఛోపీతి విశేషః॥ శేషం కర్మవ్యతీహారవత్ ॥ ణ్యంతాదిషు సర్వం కోచతివత్॥పు ౨౦౮,౨౦౯,౨౧౦.

కేవలాత్ కృత్సు-ఛోప్తవ్యం, ఛోపనీయం, ఛోప్యం, ఛుప్తః, ఛుప్తవాన్, ఛుపన్-ఛుపతీ-ఛుపంతీ, ఛోప్స్యన్-ఛోప్స్యతీ-ఛోప్స్యం

తీ, ఛోప్తుం, ఛుప్తం, ఛోపనం, ఛుప్త్వా, ప్రచ్ఛుప్య, ఛోపంఛోపం, ఛుప్త్వాఛుప్త్వా.

ఛుర-చ్ఛేదనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥కుటాదిః

ఛురతి। చుచ్ఛోర-చుచ్ఛురిథ, ఛురితేత్యాదికుచతివత్॥ఆశిషి-ఛుర్యాత్॥ నభకుర్ఛురామితినదీర్ఘః.

జర్జ-పరిభాషణభర్త్సనయోః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

జర్జతీత్యాదిసర్వంకర్జతివత్॥పుంగలకి,గర్జా,గర్జ

జట-బంధనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥కుటాదిః

జుటతీత్యాదికుచతివత్.

జడ-గతౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

తవర్గపంచమాంతత్వేక మతాంతరే జునంతి.

జుడతీత్యాదిసర్వంకుణతివత్.

ఝర్ఝ-పరిభాషణభర్త్సనయోః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

ఝర్ఝతి। జఝర్ఝేత్యాదికర్జతివత్॥పుంగలకి,గర్జా,గర్జ

డిప-క్షేపే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥కుటాదిః॥

డిపతి। డిడేప-డిడిపిథ-డిడేప-డిడిప-డిపితేత్యాదికుచతివత్॥

ణిల-గహనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

నిలతి। నినేల-నినిలతుః। నినేలిథ। నెలితేత్యాదిశిలతివత్॥

ణుద-ప్రేరణే॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ॥ స్వరితేత్త్వేప్య

శితత్వాదపి కర్త్రభిప్రాయేఽపిఫలేపరస్మైపదార్థః పుస్తకపాఠః॥

౧ నుదతి ॥ ౨ నునోద-నునుదతుః ॥ ౩ నోత్తా ॥ ౪ నోత్స్యతి ॥ ౫ నుదతు ॥ ౬ అనుదత్ ॥ ౭ నుదేత్ ॥ ౮ నుద్యాత్ ॥ ౯ అనౌత్సీత్-అనౌత్తాం-అనౌత్సుః ॥ ౧౦ అనోత్స్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతినుదతే ॥ ౨ వ్యతినునుదే ॥ ౩ వ్యతినోత్తా(స్సే,హే) ౪ వ్యతినోత్స్యతే ॥ ౫ వ్యతినుదతాం ॥ ౬ వ్యత్యనుదత ॥ ౭ వ్యతినుదేత ॥ ౮ వ్యతినుత్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యనుత్త ॥ ౧౦ వ్యత్యనోత్స్యత ॥

కర్మణి—౧ నుద్యతే ॥ ౫ నుద్యతాం ॥ ౬ అనుద్యత ॥ ౭ నుద్యేత ॥ ౯ అనోదీతి విశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతిహారవత్ ॥

ణ్యన్తాదిషు సర్వం శోచతివత్ ॥ పు ౨౦౮, ౨౦౯, ౨౧౦.

కేవలాత్కృత్సు—నోత్తవ్యం, నోదనీయం, నోద్యం, నున్నం, నుత్తం, నున్నవాన్, నుత్తవాన్, నుదవిదాం చేత్యాదినా నిష్ఠాతస్య నో వా, నుదన్-నుదతీ-నుదన్తీ, నోత్స్యన్-నోత్స్యతీ-నోత్స్యన్తీ నోత్తుం, నున్నం, నుత్తం, నోదనం, నుత్త్వా, ప్రణుద్య, నోదంనోదం, నుత్త్వానుత్త్వా.

త్వచ-సంవరణే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

త్వచతి । తత్వాచ-తత్వచతుః । త్వచితేత్యాది గదతివత్ ॥ ౨౨౪

తిల-స్నేహే।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

తిలతి ॥ తితేల-తితిలతుః । తెలితేత్యాది కిలతివత్ ॥

త్రుట-చ్ఛేదనే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ కుటాదిః

వాభ్రాశేతి శ్యన్వా ॥ ౧ త్రుట్యతి-త్రుటతి ॥ ౨ తుత్రోట-తుత్రుటతుః । తుత్రుటిథ, తుత్రోట-తుత్రుట ॥ ౩ త్రుటితా-సి ॥ ౪ త్రుటిష్యతి ॥ ౫ త్రుట్యతు-త్రుటతు ॥ ౬ అత్రుట్యత్, అత్రుటత్ ॥ ౭ త్రు

ధాతురూపప్రకాశికాయాంతుటాదిధాతవః — శక్తిన్

స్యైల్,తుత్రోటేత్ ॥ రాతుర్యాల్ ॥ ౯ అతుత్రుటీత్ ॥౧౦అతుత్రుటిష్యత్

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతితుత్ర్యతే,వ్యతితుత్రుటతే ॥ ౨ వ్యతితు

త్రుటే ॥ ౩ వ్యతితుత్రుటితా (సే,హే) ౪ వ్యతితుత్రుటిష్యతే ॥ ౫ వ్యతి

తుత్ర్యతాం,వ్యతితుత్రుటతాం ॥ ౬ వ్యత్యతుత్ర్యత,వ్యత్యత్రుటత॥ ౭వ్య

తితుత్రుట్యేత,వ్యతితుత్రుటేత ॥ ౮ వ్యతితుత్రుటిషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ వ్యత్యతు

టిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యతుత్రుటిష్యత.

కర్మణి—౧ త్రుట్యతే ॥ ౫ త్రుట్యతాం ॥ ౬ అత్రుట్యత ॥ ౭

త్రుట్యేత ॥ ౯ అత్రోటితివిశేషః॥ శేషంకర్మవ్యతిహారవత్ ॥

ణ్యంతాదిమసర్వంకుచతివత్.

కేవలాత్కృత్సు—త్రుటితవ్యం, త్రుటనీయం, త్రోట్యం - త్రుటి

తః, త్రుటితవాన్, త్రుట్యన్,త్రుటన్-త్రుట్యంతీ, త్రుటతీ-త్రుటం

తీ, త్రుటిష్యన్-త్రుటిష్యతీ-త్రుటిష్యంతీ, త్రుటితుం, త్రుటితం,

త్రుటనం, త్రుటిత్వా, విత్రుట్య, త్రోటంత్రోటం, త్రుటిత్వాత్రు

టిత్వా.

తుట-కలహకర్మణి।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।తుటాదిః

తుటతీత్యాదికుచతివత్

తుణ-కౌటిల్యే।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

తుణతి । తుతోణేత్యాదికుణతివత్ ॥

తుప-తుంప,తుఫ,తుంఫ-హింసాయాం।సకర్మకాస్సేటః।పరస్మైపదినః

తుపతి । తుతోపేత్యాదికుణతివత్ ॥ తుంపతి ! తుతుంపేత్యాది

కుంచతివత్ ॥ పు-౨౭౦. యఙ్లుకి-తోతుంపీతి, తోతుమ్పి,తోతుప్తః

తోతుపతీత్యాది ॥ కేవలాచ్ఛతరి - తుంపతీ-తుంపంతీ, ఏవం తుంఫ

తేరపి ॥ ఏవం తోఫతి । తుతోఫేత్యాదికుంఫతి । తుతుమ్ఫేత్యాదిచ॥

అత్ర తుంపతి తుంఫత్యోర్న్యస్యేత్త్వాదనిదితామితినలోపే శేత్సృంఫా

దీనాం నుమ్వాచ్య ఇతి నుమ్ ॥ హింసార్థత్వాభావాన్న కర్మవ్యతిహారే తఙ్ ॥

తృప-తృంఫ-తృప్తౌ ॥ సకర్మకౌ ॥ సేటౌ ॥ పరస్మైపదినౌ.

౧ తృపతి ॥ ౨ తతర్ప-తతృపతుః । తతర్పిథ ॥ ౩ తర్పితా-సి ॥ ౪ తర్పిష్యతి ॥ ౫ తృపతు ॥ ౬ అతృపత్ ॥ ౭ తృపేత్ ॥ ౮ తృప్యాత్ ॥ స్పృశమృశకృషతృపదృపాం సిజ్వా వక్తవ్యః పౌషాదికస్యైవ ॥ అజపవాదత్వాత్, తేనాత్ర నిత్యం సిచ్ ॥ ౯ అతర్పీత్ ॥ ౧౦ అతర్పిష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతితృపతే ॥ ౨ వ్యతితతృపే ॥ ౩ వ్యతితర్పితా(సే-హే) ౪ వ్యతితర్పిష్యతే ॥ ౫ వ్యతితృపతాం ॥ ౬ వ్యత్యతృపత ॥ ౭ వ్యతితృపేత ॥ ౮ వ్యతితర్పిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యతర్పిష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యతర్పిష్యత.

కర్మణి—౧ తృప్యతే ॥ ౫ తృప్యతాం ॥ ౬ అతృప్యత ॥ ౭ తృప్యేత ॥ ౯ అతర్పితి విశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతిహారవత్ ॥

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్ ప్రత్యయాశ్చ యఙ్యఙ్లుకోస్తిబాదికృతి చవర్షణతివత్ ॥ పు ౩౬౩,౩౬౪,౩౬౫.

సని-తితర్పిషతి । తితర్పిషితవ్యమిత్యాది

కేవలాత్ కృత్సు—తర్పితవ్యం, తర్పణీయం, తృప్యం, తృపితః, తృపితవాన్, తృపన్-తృపతీ, తృపంతీ, తర్పిష్యన్-తర్పిష్యతీ-తర్పిష్యంతీ, తర్పితుం, తృపితం, తర్పణం, తర్పిత్వా, పరితృప్య, తర్పంతర్పం, తర్పిత్వా తర్పిత్వా ॥ శస్యజిత్త్వాదనిదితామితి నలోపాభావే శేత్సుంభాదీనాం నుమ్వాచ్య ఇతి నుమ్ ॥ ౧ తృంఫతి ॥ ౨ తతృంఫ ॥ ౩ తృంఫితా-సి ॥ ౪ తృంఫిష్యతి ॥ ౫ తృంఫతు ॥ ౬ అతృంఫత్ ॥ ౭ తృంఫేత్ ॥ ౮ తృఫ్యాత్ ॥ ౯ అతృంఫీత్ ॥ ౧౦ అతృంఫిష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—వ్యతితృంఫత ఇత్యాది తృఫతివత్ ॥

కర్మణి—౧ తృఫ్యతే ॥ ౫ తృఫ్యతాం ॥ ౬ అతృఫ్యత ॥ ౭ తృ

ష్యేత ॥ ౯ అతృమ్ఫీతివిశేషః॥ శేషం కర్మవ్యతిహారవత్॥

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు చ గృంజతివత్ ॥ ౭౪౩, ౭౪౪ సన్నంతాదప్యేవం ॥ యజి నలోపే౽భ్యాసస్య రీగాగమః ॥ తరీతృష్యతే । తరీతృషితవ్యమిత్యాది ॥ యఙ్లుకి- తాతృంఫీతి, తాతృంప్తి, తాతృప్తః, తాతృఫతీత్యాది ॥ తతః కృత్సు తాతృంఫితవ్యమిత్యాది ॥

కేవలాత్కృత్సు—తృంఫితవ్యం, తృంఫణీయం, తృంఫ్యం, తృఫితః, తృఫితవాన్, తృంఫన్-తృంఫతీ-తృంఫంతీ, తృంఫిష్యన్-తృంఫిష్యతీ-తృంఫిష్యంతీ, తృంఫితుం, తృఫితం, తృంఫణం, తృఫిత్వా, తృమ్ఫిత్వా, నోపధాత్థఫాంతాద్వేతికిత్త్వాద్వా, పరితృఫ్య, తృంఫంతృంఫం, తృఫిత్వాతృఫిత్వా, తృంఫిత్వాతృంఫిత్వా.

తృహూ, తృంహూ-హింసార్థౌ।సకర్మకౌ।వేటౌ।పరస్మైపదినౌ

౧ తృహతి ॥ ౨ తతర్హ-తతృహతుః । తతర్హిథ-తతర్ఢ-తతృహివ-తతృహ్వ, తతృహిమ-తతృహ్మ ॥ ౩ తర్హితా-సి ॥ తర్ఢా-సి ॥ ౪ తర్హిష్యతి-తర్క్ష్యతి ॥ ౫ తృహతు ॥ ౬ అతృహత్ ॥ ౭ తృహేత్ ॥ ౮ తృహ్యాత్ ॥ ౯ అతర్హీత్-అతార్క్షీత్-అతార్ఢాం-అతార్క్షుః । అతార్క్షీః-అతార్ఢం-అతార్ఢ ॥ అతార్క్షం-అతార్క్ష్వ-అతార్క్ష్మ ॥ ౧౦ అతర్హిష్యత్-అతర్క్ష్యత్.

హింసార్థత్వాన్న కర్మవ్యతిహారే తఙ్,

కర్మణి — ౧ తృహ్యతే ॥ ౨ తతృహే ॥ ౩ తర్హితా(సే, హే) తర్ఢా(సే, హే) ౪ తర్హిష్యతే-తర్క్ష్యతే ॥ ౫ తృహ్యతాం ॥ ౬ అతృహ్యత ॥ ౭ తృహ్యేత ॥ ౮ తర్హిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) తృక్షీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అతర్హి-అతర్హిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) అతృక్షాతాం-అతృక్షంత-ఢ్వం ॥ ౧౦ అతర్హిష్యత-అతర్క్ష్యత.

ణ్యంతాదిషు సర్వం కర్షతివత్ ॥ పు ౨౧౯, ౨౨౦, ౨౨౧ ॥

సని-తితర్హిషతి, తితృక్షతీత్యాదిద్వైరూప్యం ॥

కేవలాత్కృత్సు-తర్హితవ్యం-తర్ఢవ్యం, తర్హణీయం, తృహ్యం తృఢః, తృఢవాన్, తృహన్-తృహతీ-తృహంతీ, తర్హిష్యన్-తర్హిష్యతీ-తర్హిష్యంతీ, తర్క్ష్యన్-తర్క్ష్యతీ-తర్క్ష్యంతీ, తర్హితుం, తర్ఢుం, తృఢం, తర్హణం, తర్హిత్వా, తృఢ్వా, పరితృహ్య, తర్హంతర్హం, తర్హిత్వాతర్హిత్వా, తృఢ్వాతృఢ్వా.

౧ తృంహతి ॥ ౨ తతృంహ-తతృంహతుః । తతృంహిథ-తతృణ్ఢ-తతృంహథుః-తతృంహివ-తతృంహ్వ-తతృంహిమ-తతృంహ్మ ॥ ౩ తృంహితా-సి ॥ తృణ్ఢా-తృణ్ఢాసి ॥ ౪ తృంహిష్యతి-తృఙ్క్ష్యతి ॥ ౫ తృంహతు ॥ ౬ అతృంహత్ ॥ ౭ తృంహేత్ ॥ ౮ తృహ్యాత్ ॥ ౯ అతృంహీత్-అతాఙ్క్షీత్-అతాణ్ఢాం-అతాఙ్క్షుః । అతాఙ్క్షీః-అతాణ్ఢం-అతాణ్ఢ ॥ అతాఙ్క్షం-అతాఙ్క్ష్వ-అతాఙ్క్ష్మ ॥ ౧౦ అతృంహిష్యత్-అతృఙ్క్ష్యత్ ॥

కర్మణి—౧ తృహ్యతే । సంయోగాత్పరస్యలిటః కిత్త్వాభావాద నిదితామితినలోపః ॥ ౨ తతృంహే-తతృంహాతే । తతృంహిషే-తతృఙ్క్షే-తతృంహిఢ్వే-ఢ్వే ॥ తతృణ్ఢ్వే-తతృంహివహే-తతృంహ్వహే-తతృంహిమహే-తతృంహ్మహే ॥ ౩ తృంహితా(సే।హే)తృణ్ఢా(సే।హే) ౪ తృంహిష్యతే-తృఙ్క్ష్యతే ॥ ౫ తృహ్యతాం ॥ ౬ అతృహ్యత ॥ ౭ తృహ్యేత ॥ ౮ తృంహిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) తృఙ్క్షీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అతృంహి-అతృంహిషాతాం(ఢ్వం।ధ్వం) అతృఙ్క్షాతాం-అతృఙ్క్షత ॥ అతృణ్ఢాః-అతృఙ్క్షాథాం-అతృణ్ఢ్వం ॥ అతృఙ్క్షి-అతృఙ్క్ష్వహి-అతృఙ్క్ష్మహి ॥ ౧౦ అతృంహిష్యత-అతృఙ్క్ష్యత.

ణౌ కర్తృకర్మణో ప్రదంశాత్కృత్సుచగృంజతివత్ ॥ పు ౭౪౩-౭౪౪ ॥ సని- హల్గ్రహణస్యజాతిపరత్వాద్ఢలంతాచ్చేతి కిత్త్వే నలోపే । తితృక్షతి । తితృంహిషతీత్యాది సర్వత్ర ద్వైరూప్యం । యజి న

లోపేసతి జిధుపధస్యాపదభ్యాసస్యరీగాగమె తరీతృహ్యాతఇత్యాది॥ యఙ్లుకి-తాతృంహీతి, తాతృణ్ఢి, తాతృఢః, తాతృహాతీత్యాది।కృత్స్వపి తాతృంహితవ్యమిత్యాది॥ కేవలాత్కృత్సు- తృంహితవ్యం, తృణ్ఢవ్యం, తృంహణీయం, తృంహ్యం, తృఢః, తృఢవాన్, తృంహన్-తృంహతీ-తృంహంతీ। తృంహిష్యన్-తృంహిష్యతీ-తృంహిష్యంతీ, తృఙ్క్ష్యన్-తృఙ్క్ష్యతీ-తృఙ్క్ష్యంతీ॥ తృంహితుం, తృణ్ఢుం, తృఢం,తృంహణం, తృంహిత్వా, తృఢ్వా, వితృహ్య, తృంహంతృంహం, తృంహిత్వాతృంహిత్వా, తృఢ్వాతృఢ్వా.

ధుడ-సంవరణే॥సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః

ధుడతి। తుధోడ-తుధుడిథ। ధుడితేత్యాదికుచతివత్॥

ధుణ-హింసాగతికౌటిల్యేషు।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

ధుణతి। దుధోణ। ధోణితేత్యాదికుణతివత్.

దృప,దృంఫ-ఉత్క్లేశే।సకర్మకౌ।సేటౌ।పరస్మైపదినౌ

దృపతి। దదర్ప। దర్పితా॥ దృంఫతి। దదృంఫ। దృంఫితేత్యాది తృపతితృంపతివత్॥

దృభీ-గ్రంథే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

దృభతి। దదర్భ। దర్భితేత్యాదితృపతివత్।నిష్ఠాయాం।దృబ్ధః,దృబ్ధవాన్॥

ధువ-ఇతిపాఠాంతరం।గతిస్థైర్యయోరిత్యర్థః। అకర్మకః సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః

ధువతి। దుధోవ-దుధువతుః। దుధువిథ। ధువితేత్యాది కుచతివత్॥ ఆశిషి-హలిచేతిదీర్ఘే ధూవ్యాత్। యఙి-దోధూవ్యతే

ఇత్యాది॥ ఊడ్ఛ్వపివకారాంతత్వాన్నాస్య యఙ్లుక్.

ప్రచ్ఛ-జ్ఞీప్సాయాం।సకర్మకః।అనిట్।పరస్మైపదీ

గ్రహిజ్యేతిసంప్రసారణం ॥ ౧ పృచ్ఛతి ॥ ౨ పప్రచ్ఛ-పప్రచ్ఛతుః । పప్రచ్ఛిథ-పప్రష్ఠ-పప్రచ్ఛివ పప్రచ్ఛిమ ॥ ౩ ప్రష్టా-సి ॥ ౪ ప్రక్ష్యతి ॥ ౫ పృచ్ఛతు ॥ ౬. అపృచ్ఛత్ ॥ ౭ పృచ్ఛేత్ ॥ ౮ పృచ్ఛ్యాత్ ॥ ౯ అప్రాక్షీత్-అప్రాష్టాం-అప్రాక్షుః ॥ ౧౦అప్రక్ష్యత్

ఆఙ్పూర్వాదస్మాదాఙినుప్రచ్ఛ్యోరిత్యాత్మనేపదం ॥ ౧ ఆపృచ్ఛతే ॥ ౨ ఆపప్రచ్ఛే-ఆపప్రచ్ఛిషే-ధ్వే ॥ ఆపప్రచ్ఛివహే ॥ ౩ ఆప్రష్టా (సే। హే) ౪ ఆప్రక్ష్యతే ॥ ౫ ఆపృచ్ఛతాం ॥ ౬ ఆపృచ్ఛత ॥ ౭ ఆపృచ్ఛేత ॥ ౮ ఆప్రక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ ఆప్రష్ట-ఆప్రక్షాతాం-ఆప్రక్షత ॥ ౧౦ ఆప్రక్ష్యత.

సంపూర్వాదకర్మకాద్విదిపృచ్ఛిస్వరతీముపసంఖ్యానమితితఙ్ ॥ సంపృచ్ఛతే । సంపప్రచ్ఛ ఇత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥ ఏవం కర్మవ్యతీహారె వ్యతిపృచ్ఛతే, వ్యతిపప్రచ్ఛ ఇత్యాది.

కర్మణి—౧ పృచ్ఛ్యతే ॥ ౫ పృచ్ఛ్యతాం ॥ ౬ అపృచ్ఛ్యత॥ ౭ పృచ్ఛ్యేత ॥ ౯ అప్రచ్ఛీతి విశేషః॥ శేషమాపృచ్ఛతివత్ ॥ కర్మకర్తరి భూషాకర్మేత్యాదినా యక్చిణ్ చిణ్వదిటాం ప్రతిషేధే ॥ పృచ్ఛతే ॥ అప్రష్ట । ప్రష్టా । ప్రక్ష్యత ఇత్యాది.

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచ ప్రచ్ఛయతి-తె ॥ అపప్రచ్ఛత్-త ॥ ప్రచ్ఛయితవ్యమిత్యాది ॥ సని-కిరశ్చ పంచభ్య ఇతీడాగమే రుదవిదముషేత్యాదినా కిత్త్వాత్సంప్రసారణె । పిపృచ్ఛిషతీత్యాది ॥ కృత్సు-పిపృచ్ఛిషితవ్యమిత్యాది ॥ యఙి-సంప్రసారణె రీగృత్వత ఇతివక్తవ్యమిత్యభ్యాసస్య రీగాగమె ॥ పరీపృచ్ఛ్యతె । పరీపృచ్ఛాఞ్చక్రే ఇత్యాది ॥ కృత్సు-పరీపృచ్ఛితవ్యమిత్యాది ॥ యఙ్లుకి-పాప్రచ్ఛి

తి, పాపృష్టి, పాపృష్టః, పాపృచ్ఛతీత్యాది ॥ శ్తిపానిర్దేశాన్న సం
ప్రసారణం ॥ కృత్సు-పాపృచ్ఛితవ్యమిత్యాది ॥ శతరి-పాపృచ్ఛత్-పా
పృచ్ఛతౌ-పాపృచ్ఛతః ॥ పాపృచ్ఛతి.

కేవలాత్కృత్సు-ప్రష్టవ్యం, పృచ్ఛనీయం, పృచ్ఛ్యః, పృష్టః, పృష్టవాన్, పృచ్ఛన్-పృచ్ఛతీ-పృచ్ఛంతీ, ప్రక్ష్యన్-ప్రక్ష్యతీ-ప్రక్ష్యంతీ, ప్రష్టుం, పృష్టం, పృచ్ఛనం, పృష్ట్వా, అపృచ్ఛ్య, పృచ్ఛంపృచ్ఛం, పృష్ట్వాపృష్ట్వా.

పిశ-అవయవే ॥ అకర్మకః ॥ అయం దీపనాయామపి ।
తదా సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ
పింశతి ॥ పిపేశ । పేశితేత్యాదిఖందతివత్ ॥ పు ౭౩౩

పుట-సంశ్లేషణే ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ ॥ కుటాదిః
పుటతి ॥ పుపోట । పుపుటిథ । పుటితేత్యాదికుచతివత్ ॥ పు-౭౩౦

పుడ-ఉత్సర్గే ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ-కుటాదిః
పుడతి ॥ పుపోడ । పుపుడిథ । పుడితేత్యాదికుచతివత్ ॥

పుణ-కర్మణిశుభే ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ
పుణతి ॥ పుపోణ । పోణితేత్యాదిఘుణతివత్ . పు ౭౩౧

పుర-అగ్రగమనే ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ
పురతి ॥ పుపోర ॥ పుపోరిథ ॥ పోరితేత్యాదిపాగ్వత్ ॥ ఆశిషి-పూర్యాత్

పృడ-చ, సుఖన ఇత్యర్థః ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ
పృడతి ॥ పపర్డ-పపర్డిథ-పర్డితేత్యాదితృపతివత్ ।

భ్వాదిషు స(ప్ర)కాశికాయాం పృణాదిధాతవః

పృణ-ప్రీణనే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

పృణతి । పపర్ణ । పపర్ణిథ । పర్ణితేత్యాదిప్రాగ్వత్

ఫుల-సంచలనే।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః

ఫులతి । పుఫోల । పుఫులిథ । ఫులితేత్యాదికుచతివత్. పు౭౩౦॥

ఖిల-భేదనే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

ఖిలతి । చిఖేల । చిఖెలిథ । ఖెలితేత్యాదికిలతివత్. పు౭౩౦

బ్రుడ-సంవరణే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః

బ్రుడతి । బుబ్రోడ । బుబ్రుడిథ । బ్రుడితేత్యాదికుచతివత్॥

బృహూ-ఉద్యమనే।సకర్మకః।వేట్।పరస్మైపదీ

౧ బృహతి ॥ ౨ బబర్హ-బబృహతుః । బబర్హిథ-బబర్ఢ -బబృహివ-బబృహ్వ-బబృహిమ-బబృహ్మ ॥ ౩ బర్హితా-బర్ఢా ॥ ౪ బర్హిష్యతి-భర్క్ష్యతీత్యాదితృహతివత్.

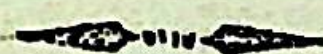
భుజో-కౌటిల్యే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

౧ భుజతి ॥ ౨ బుభోజ । బుభోజిథ । బుభుజివ ॥ ౩ భోక్తా ॥ ౪ భోక్ష్యతి ॥ ౫ భుజతు ॥ ౬ అభుజత్ ॥ ౭ భుజేత్ ॥ ౮ భుజ్యాత్ ॥ ౯ అభౌక్షీత్-అభౌక్తాం-అభౌక్షుః ॥ ౧౦ అభోక్ష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిభుజతే ॥ ౨ వ్యతిబుభుతె । వ్యతిబుభుజిషే-ధ్వే ॥ ౩ వ్యతిభోక్తా(సే।హే) ౪ వ్యతిభోక్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతిభుజతాం ॥ ౬ వ్యత్యభుజత ॥ ౭ వ్యతిభుజేత ॥ ౮ వ్యతిభుక్షీష్ట-ధ్వం ౯ వ్యత్యభుక్త-వ్యత్యభుక్షాతాం-వ్యత్యభుక్షత ॥ ౧౦ వ్యత్యభోక్ష్యత॥

భావే—౧ భుజ్యతే ॥ ౫ భుజ్యతాం ॥ ౬ అభుజ్యత ॥ ౭ భుజ్యేత ॥ ౯ అభోజితి విశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతీహారవత్ ॥

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు చ యజ్యఘ్ఞుకోస్త్విజికృతిచక్రాతతివత్ ॥ పు ౨౮ ॥ సని- బుభుక్షతీత్యాది మిమిక్షతీత్యాదివత్ ॥ పు ౩౪౭,౩౫౯ ॥ కేవలాత్కృత్సు-భోక్తవ్యం, భోజనీయం, భోజ్యం, ఓదితశ్చేతి నిష్ఠానత్వం ॥ భుగ్నః, భుగ్నవాన్, భుజన్-భుజతీ-భుజంతీ, భోక్ష్యన్-భోక్ష్యతీ, భోక్ష్యంతీ, భోక్తుం, భుగ్నం, భోజనం, భుక్త్వా, విభుజ్య, భోజంభోజం, భుక్త్వాభుక్త్వా.

భృడ-నిమజ్జన ఇత్యేకే ॥ సకర్మకః । సేట్ । పరస్మైపదీ । కుటాదిః

భృడతి । బభర్డ । బభృడిథ । బభృడివ । భృడితేత్యాది కృడతివత్ ॥ పు ౭౩౧,౭౩౨

టు, మస్జో-శుద్ధౌ । అకర్మకః ॥ అనిట్ । పరస్మైపదీ

౧ మజ్జతి ॥ మమజ్జ-మమజ్జతుః । మస్జినశోర్ఝలీతి నుమ్ ॥ మస్జేరంత్యాత్పూర్వో నుమ్వాచ్యః । సంయోగాదిలోపః । మమఙ్క్థ । మమజ్జిథ । మమజ్జివ-మమజ్జిమ ॥ ౩ మఙ్క్తాసి ॥ ౪ మఙ్క్ష్యతి ॥ ౫ మజ్జతు ॥ ౬ అమజ్జత్ ॥ ౭ మజ్జేత్ ॥ ౮ మజ్జ్యాత్ ॥ ౯ అమాఙ్క్షీత్-అమాఙ్క్తాం-అమాఙ్క్షుః ॥ ౧౦ అమఙ్క్ష్యత్.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిమజ్జతే ॥ ౨ వ్యతిమమజ్జే-వ్యతిమమజ్జిషే, ధ్వే ॥ ౩ వ్యతిమఙ్క్తా(సే।హే) ౪ వ్యతిమఙ్క్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతిమజ్జతాం ॥ ౬ వ్యత్యమజ్జత ॥ ౭ వ్యతిమజ్జేత ॥ ౮ వ్యతిమఙ్క్షీష్ట-ధ్వం ౯ వ్యత్యమఙ్క్త-వ్యత్యమఙ్క్షాతాం ॥ ౧౦ వ్యత్యమఙ్క్ష్యత.

భావే—౧ మజ్జ్యతే ॥ ౫ మజ్జ్యతాం ॥ ౬ అమజ్జ్యత ॥ ౭ మజ్జ్యేత ॥ ౯ అమజ్జీతి విశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతీహారవత్.

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు చ యజ్యఘ్ఞుకోస్త్విజికృతి

శకర్జతివత్ ॥ పు ౧౮౬,౧౮౭ ॥ సని తిజ్ కృతో మిమఙ్క్షతీత్యా దిమిమిక్షతీత్యాదివత్ ॥ పు ౨౭౮,౩౭౯.

కేవలాత్కృత్సు-మఙ్క్తవ్యం, మజ్జనీయం, మజ్జ్యం, ఓదితశ్చేతి నిష్ఠానత్వం, మగ్నః, మగ్నవాన్, మజ్జన్-మజ్జతీ-మజ్జన్తీ, మఙ్క్ష్యన్-మఙ్క్ష్యతీ-మఙ్క్ష్యన్తీ, మఙ్క్తుం, మగ్నం, మజ్జనం, మఙ్క్త్వా, నిమజ్జ్య, మజ్జంమజ్జం, మఙ్క్త్వామఙ్క్త్వా.

మిచ్ఛ-ఉత్క్లేశే॥ఉత్క్లేశః పీడా॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ మిచ్ఛతి ॥ ౨ మిమిచ్ఛ ॥ ౩ మిచ్ఛితా-సి ॥ ౪ మిచ్ఛిష్యతి ॥ ౫ మిచ్ఛతు ॥ ౬ అమిచ్ఛత్ ॥ ౭ మిచ్ఛేత్ ॥ ౮ మిచ్ఛ్యాత్ ॥ ౯ అమిచ్ఛీత్ ॥ అమిచ్ఛిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిమిచ్ఛతే ॥ ౨ వ్యతిమిమిచ్ఛే॥ ౩ వ్యతిమిచ్ఛితా(సే।హే) ౪ వ్యతిమిచ్ఛిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిమిచ్ఛతాం ॥ ౬ వ్యత్యమిచ్ఛత ॥ ౭ వ్యతిమిచ్ఛేత ॥ ౮ వ్యతిమిచ్ఛిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యమిచ్ఛిష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యమిచ్ఛిష్యత.

భావే—౧ మిచ్ఛ్యతే ॥ ౫ మిచ్ఛ్యతాం ॥ ౬ అమిచ్ఛ్యత ॥ ౭ మిచ్ఛ్యేత ॥ ౯ అమిచ్ఛీతి విశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతిహారవత్ ॥

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదన్తాత్కృత్సు యఙ్యఙ్లుకోస్సిజికృతి చ మేహతివత్ ॥ పు ౩౭౮,౩౭౯ ॥ చఙి-అమిమిచ్ఛత్-త ॥ సని- మిమిచ్ఛిషతీత్యాది చికర్జిషతీత్యాదివత్ ॥ పు ౧౮౭.

కేవలాత్కృత్సు-మిచ్ఛితవ్యం, మిచ్ఛనీయం, మిచ్ఛ్యం, మిచ్ఛితః, మిచ్ఛితవాన్, మిచ్ఛన్-మిచ్ఛతీ-మిచ్ఛన్తీ, మిచ్ఛిష్యన్-మిచ్ఛిష్యతీ-మిచ్ఛిష్యన్తీ, మిచ్ఛితుం, మిచ్ఛితం, మిచ్ఛనం, మిచ్ఛిత్వా, ప్రమిచ్ఛ్య, మిచ్ఛంమిచ్ఛం, మిచ్ఛిత్వామిచ్ఛిత్వా.

ధాతురూపప్రకాశికాయాం మిలాదిధాతవః

మిల-సంశ్లేషణే।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

మిలతి ॥ మిమేలేత్యాదికిలతివల్।పు౭౩౦

మిష-స్పర్ధాయాం।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

మిషతి ॥ మిమేష।మిమిషతుః।మిమేషిథ।మేషిత్యాదికిలతివల్.

ముట-ఆక్షేపప్రమర్దనయోః।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ।కుటాదిః

ముటతి ॥ ముమోట।ముముటిథ।ముటితేత్యాదికుచతివల్ ॥

ముణ-ప్రతిజ్ఞానే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

ముణతి ॥ ముమోణేత్యాదికుణతివల్ ॥ పు౭౩౧.

ముర-సంవేష్టనే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

మురతి ॥ ముమోర । మోరితేత్యాదిప్రోగ్వల్ ॥

మృడ-సుఖనే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

మృడతి । మమర్డ । మర్డితేత్యాదితృపతివల్ ॥

మృణ-హింసాయాం।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

మృణతి । మమర్ణ । మర్ణితేత్యాదిప్రోగ్వల్ ॥

మృశ-ఆమర్శనే।ఆమర్శనం-స్పర్శః।సకర్మకః।అనిట్।పరస్మైపదీ

౧ మృశతి ॥ ౨ మమర్శ-మమృశతుః ॥ మమర్శిథ।మమృశివ ॥ ౩

మ్రష్టా-సి।మర్ష్టా-సి ॥ అనుదాత్తస్యచర్దుపధస్యాన్యతరస్యామిత్య

మ్నా ॥ ౪ మ్రక్ష్యతి,మర్క్ష్యతి ॥ ౫ మృశతు ॥ ౬ అమృశత్ ॥ ౭

మృశేత్ ॥ ౮ మృశ్యాత్ ॥ ౯ అమ్రాక్షీత్-అమ్రాష్టాం।అమార్క్షీత్

అమార్ష్టామ్ ॥ అమృక్షత్-అమృక్షతామ్ ॥ స్పృశమృశకృషేతి సిజ్వా॥ సిచి-అమ్రాక్ష్వ ॥ ౧౦ అమ్రక్ష్యత్-అమర్క్ష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిమృశతే ॥ ౨ వ్యతిమమృశే, వ్యతిమమృశిషే, వ్యతిమమృశిధ్వే; వ్యతిమమృశివహే ॥ ౩ వ్యతిమ్రష్టా(సే। హే) వ్యతిమర్ష్టా(సే। హే) ౪ వ్యతిమ్రక్ష్యతే, వ్యతిమర్క్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతిమృశతామ్ ॥ ౬ వ్యత్యమృశత ॥ ౭ వ్యతిమృశేత ॥ ౮ వ్యతిమృక్షీష్ట-ధ్వమ్ ॥ ౯ వ్యత్యమృష్ట। వ్యత్యమృక్షాతామ్। వ్యత్యమృక్షత ॥ ౧౦ వ్యత్యమ్రక్ష్యత-వ్యత్యమర్క్ష్యత ॥ కర్మణి—౧ మృశ్యతే ॥ ౫ మృశ్యతామ్ ॥ ౬ అమృశ్యత ॥ ౭ మృశ్యేత ॥ ౯ అమర్శి ఇతి విశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతిహారవత్

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు సన్యఙ్యఙ్లుక్షు తిఙ్క్ష్వ-పి సర్వం కర్షతివత్ ॥ పు ౨౧౯। ౨౨౦। ౨౨౧.

కేవలాత్కృత్సు—మ్రష్టవ్య। మర్ష్టవ్యం, మర్శనీయం, మృశ్యః। ఋదుపధాదితి క్యప్ ॥ మృష్టః, మృష్టవాన్, మృశన్। మృశతీ। మృశన్తీ, మ్రక్ష్యన్। మ్రక్ష్యతీ। మ్రక్ష్యన్తీ, మర్క్ష్యన్। మర్క్ష్యతీ। మర్క్ష్యన్తీ, మ్రష్టుం, మర్ష్టుం, మృష్టం, మర్శనం, మృష్ట్వా, విమృశ్య, మర్శం మర్శం, మృష్ట్వా మృష్ట్వా

రిఫ-కత్థనయుద్ధనిందాహింసాదానేషు। సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ.
రిఫతి ॥ రిరేఫ। రిరేఫిథ। రేఫితేత్యాదికిలతివత్ ॥

రిహ-త్యేకే। కత్థనాదిరేవార్థః। సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ
రిహతి । రిరేహ । రిరేహిథ । రేహితేత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥ శిశుం న విప్రామతిభీ రిహంతీతి ఛాందసప్రయోగః ॥

రిశ-హింసాయాం। సకర్మకః। అనిట్। పరస్మైపదీ
౧ రిశతి ॥ ౨ రిరేశ। రిరేశిథ। రిరిశివ ॥ ౩ రేష్టా-సి ॥ ౪ రేక్ష్యతి।

రిశతు ॥౬ అరిశత్ ॥౭ రిశేత్ ॥౮ రిశ్యాత్ ॥౯ అరిక్షత్ ॥౧౦ అరేక్ష్యత్.

హింసార్థత్వాత్కర్మవ్యతిహారే నతఙ్.

కర్మణి — ౧ రిశ్యతే ॥ ౨ రిరిశే ॥ ౩ రేష్టా (సే। వే.) ౪ రేక్ష్యతే ॥ ౫ రిశ్యతాం ॥ ౬ అరిశ్యత ॥ ౭ రిశ్యేత ॥ ౮ రిక్షీష్ట ॥ ౯ అరిక్షి। అరిక్షాతాం। అరిక్షంత ॥ అరిక్షథాః ॥ ౧౦ అరేక్ష్యత.

ణ్యంతాదిషు సర్వం మేహతివత్ ॥ పు ౩౪౮, ౩౪౯.

కేవలాత్కృత్సు — రేష్టవ్యం, రేశనీయం, రేశ్యం, రిష్టః, రిష్టవాన్, రిశన్-రిశతీ-రిశంతీ, రేక్ష్యన్-రేక్ష్యతీ-రేక్ష్యంతీ, రేష్టుం, రిష్టం, రేశనం, రిష్ట్వా, ప్రరిశ్య, రేశం రేశం, రిష్ట్వా రిష్ట్వా.

రుజో-భంగే। సకర్మకః। అనిట్। పరస్మైపదీ

రుజతి ॥ రురోజ-రురుజతుః ॥ రురోజిథ-రురుజివ ॥ రోక్తా। సి। రోక్ష్యతీత్యాది తుజతివత్.

రుశ-హింసాయాం। సకర్మకః। అనిట్। పరస్మైపదీ

రుశతి ॥ రురోశేత్యాది సర్వం రిశతివత్ ॥

లిఖ-అక్షరవిన్యాసే। సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

లిఖతి । లిలేఖ । లిలెఖిథ । లెఖితేత్యాది కిలతివత్.

లిశ-అల్పీభావే। అకర్మకః। అనిట్। పరస్మైపదీ

లిశతి ॥ లిలేశ। లిలిశతుః ॥ లిలెశిథ। లేష్టేత్యాది రిశతివత్ ॥

లుట-సంశ్లేషణే। సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ। కుటాదిః

లుటతి ॥ లులోట। లులుటతుః ॥ లులుటిథ। లుటితేత్యాది కుచతివత్

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

లుభ-విమోహనే।స మోహనమాకులీకరణం।సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ,

౧ లుభతి ॥ ౨ లులోభ।లులుభతుః । లులోభిథ। తీషసహేతి వేట్ ॥ ౩ లోభితా-సి॥లోబ్ధా-సి ॥ ౪ లోభిష్యతి ॥ ౫ లుభతు ॥ ౬ అలుభత్ ॥ ౭ లుభేత్ ॥ ౮ లుభ్యాత్ ॥ ౯ అలోభీత్ ॥ ౧౦ అలోభిష్యత్

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిలుభతే ॥ ౨ వ్యతిలులుభే ॥ ౩ వ్యతిలోభితా-వ్యతిలోబ్ధా ॥ ౪ వ్యతిలోభిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిలుభతాం ॥ ౬ వ్యత్యలుభత ॥ ౭ వ్యతిలుభేత ॥ ౮ వ్యతిలోభిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యలోభిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యలోభిష్యత.

కర్మణి—౧ వ్యతిలుభ్యతే ॥ ౫ వ్యతిలుభ్యతాం ॥ ౬ వ్యత్యలుభ్యత ॥ ౭ వ్యతిలుభ్యేత ॥ ౯ వ్యత్యలోభి-ఇతి విశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతిహారవత్.

కేవలాత్కృత్సు—లోభితవ్యం।లోబ్ధవ్యం, లోభనీయం, లోభ్యం, లుబ్ధకః, లుబ్ధవాన్, లుభన్।లుభతీ।లుభన్తీ, లోభిష్యన్।లోభిష్యతీ।లోభిష్యన్తీ, లోభితుం, లోబ్ధుం, లుబ్ధః, లోభనం, లోభిత్వా లుభిత్వా, లుబ్ధ్వా, విలుభ్య, లోభంలోభం- లోభిత్వాలోభిత్వా లుభిత్వాలుభిత్వా, లుబ్ధ్వాలుబ్ధ్వా.

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు చ సన్యఙ్యఙ్లుక్షు తిఙ్కృత్సు సర్వం కోచతివత్ ॥ పు ౨౦౮।౬౦౯।౨౧౧.

వ్యచ-వ్యాజీకరణే।సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

గ్రహిజ్యేతి సంప్రసారణం ॥ ౧ విచతి ॥ ౨ వివ్యాచ।వివిచతుః।వివిచుః। వివ్యచిథ।వివ్యాచ।వివ్యచ ॥ ౩ వ్యచితా-సి ॥ ౪ వ్యచిష్యతి॥ ౫ విచతు ॥ ౬ అవిచత్ ॥ ౭ విచేత్ ॥ ౮ విచ్యాత్ ॥ వ్యచేస్కుటాదిత్వమనసీతి తు నేహ ప్రవర్తతే॥ అనసీతి పర్యుదాసేన కృన్మాత్రవిషయత్వాత్ ॥ ౯ అవ్యాచీత్।అవ్యచీత్ ॥ ౧౦ అవ్యచిష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతివిచతే ॥ ౨ వ్యతివివిచే ॥ ౩ వ్యతివ్య

చితా(సీ:పే:) ౪ వ్యతివ్యచిష్యతే ॥ ౫ వ్యతివిచతాం ॥ ౬ వ్యత్యవిచత ॥ ౭ వ్యతివిచేత ॥ ౮ వ్యతివ్యచిషీష్ట ఢ్వం ॥ ౯ వ్యత్యవ్యచిష్ట (ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యవ్యచిష్యత.

కర్మణి—౧ విచ్యతే ॥ ౫ విచ్యతాం ॥ ౬ అవిచ్యత ॥ ౭ విచ్యేత ॥ ౯ అవ్యాచీతివిశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతీహారవత్ ॥

ణౌ కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచ వ్యాచయతీత్యాది గాదయతీత్యాదివత్ ॥ చఙి-అవివ్యచత్-త ॥ సని-తదంతాత్కృత్సుచ వివ్యచిషతీత్యాది॥యఙి-తదంతాత్కృత్సుచ వేవిచ్యతే। వేవిచితవ్యమిత్యాదికేట తెర్యఙంతరూపవత్ ॥ పు ౨౦౦। ౨౦౧ ॥ యఙ్లుకి-వావ్యచీతి। వావ్యక్తి। వావ్యక్తః। వావ్యచతీత్యాది ॥ తతఃకృత్సు-కుటాదిత్వాతిదేశాణ్ణిత్త్వేపి జ్ఞిహానిర్దేశాన్నసంప్రసారణం। వావ్యచితవ్యం,వావ్యచనీయం, వావ్యాచ్యం, వావ్యచితః, వావ్యచితవాన్,వావ్యచత్। వావ్యచతౌ।వావ్యచతః, వావ్యచతీ, వావ్యచిష్యన్।వావ్యచిష్యతీ। వావ్యచిష్యంతీ, వావ్యచితుం, వావ్యచితం, వావ్యచనం, వావ్యచిత్వా వివావ్యచ్య, వావ్యాచంవావ్యాచం, వావ్యచిత్వావావ్యచిత్వా.

కేవలాత్కృత్సు—వ్యచేః కుటాదిత్వమనసీతివచనాన్ణిత్త్వే, విచితవ్యం, విచనీయం, వ్యాచ్యం, విచితః, విచితవాన్, విచన్।విచతీ।విచంతీ, విచిష్యన్।విచిష్యతీ।విచిష్యంతీ, విచితుం, విచితం, విచనం విచిత్వా, వివిచ్య, వ్యాచంవ్యాచం, విచిత్వావిచిత్వా.

ఓ,వ్రశ్చూ,ఛేదనే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

గ్రహిజ్యేతిసంప్రసారణం॥౧వృశ్చతి।౨వవ్రశ్చ।వవ్రశ్చతుః।వవ్రశ్చిథ।వవ్రష్ఠ।వవ్రశ్చివ।వవ్రశ్చ్వ।వవ్రశ్చిమ।వవ్రశ్మ॥౩వ్రశ్చితా-సి।వ్రష్టా-సి ॥ ౪ వ్రశ్చిష్యతి।వ్రక్ష్యతి ॥ ౫ వృశ్చతు ॥ ౬ అవృశ్చత్ ॥ ౭ వృశ్చేత్ ॥ ౮ వృశ్చ్యాత్ ॥ ౯ అవ్రశ్చీత్।అవ్రశ్చిష్టాం।అవ్రాక్షీత్।అ

వ్రాష్టాం।అవ్రాక్షుః ॥ ౧౧ అవ్రశ్చిష్యత్। అవ్రక్ష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతివృశ్చతే ॥ ౨ వ్యతివవ్రశ్చే । వ్యతివవ్రశ్చిషే। వ్యతివవ్రక్షే । వ్యతివవ్రశ్చిధ్వే । వ్యతివవ్రడ్ఢ్వే। వ్యతివవ్రశ్చివహే।వ్యతివవ్రశ్వహే।వ్యతివవ్రశ్చిమహే।వ్యతివవ్రశ్మహే । ౩ వ్యతివ్రశ్చితా(సే।హే)వ్యతివ్రష్టా(సే।హే) ౪ వ్యతివ్రశ్చిష్యతే-వ్యతివ్రక్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతివృశ్చతాం ॥ ౬ వ్యత్యవృశ్చత ॥ ౭ వ్యతివృశ్చేత ॥ ౮ వ్యతివ్రశ్చిషీష్ట-ధ్వం ॥ వ్యతివ్రక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యవ్రశ్చిష్ట(ఢ్వం।ధ్వం)వ్యత్యవ్రష్ట-వ్యత్యవ్రక్షాతాం-వ్యత్యవ్రక్షత-డ్ఢ్వం ॥ ౧౦ వ్యత్యవ్రశ్చిష్యత-వ్యత్యవ్రక్ష్యత.

కర్మణి—౧ వృశ్చ్యతే ॥ ౫ వృశ్చ్యతాం ॥ ౬ అవృశ్చ్యత ॥ ౭ వృశ్చ్యేత ॥ ౯ అవ్రశ్చితివిశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతీహారవత్ ॥

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సుచతక్షయతివత్ ॥పు ౨౦౬, ౨౦౭ ॥ సని- వివ్రశ్చిషతి, వివ్రక్షతీత్యాది.ఔకృతిచసర్వత్రాద్యైవరూప్యమ్ ॥ యఙి- రీగృత్వతఇతివక్తవ్యమిత్యభ్యాసస్య రీగాగమే పరీవృశ్చ్యతే, పరీవృశ్చితవ్యమిత్యాది ॥ యఙ్లుకి-వావ్రశ్చీతి, వావ్రష్టి,వావ్రష్టః, వావ్రశ్చతీత్యాది ॥ కృత్సు-వావ్రశ్చితవ్యమిత్యాది ॥

కేవలాత్కృత్సు-వ్రశ్చితవ్యం, వ్రష్టవ్యం, వ్రశ్చనీయం, వ్రశ్చ్యం, వృక్ణః, వృక్ణవాన్, వృశ్చన్-వృశ్చతీ-వృశ్చంతీ,వ్రశ్చిష్యన్, వ్రశ్చిష్యతీ-వ్రశ్చిష్యంతీ, వ్రక్ష్యన్-వ్రక్ష్యతీ-వ్రక్ష్యంతీ; వ్రశ్చితుం, వ్రష్టుం, వృక్ణం, వ్రశ్చనం, వ్రశ్చిత్వా, వృష్ట్వా, వివృశ్చ్య, వ్రశ్చంవ్రశ్చం, వ్రశ్చిత్వావ్రశ్చిత్వా, వృష్ట్వావృష్ట్వా.

విచ్ఛ-గతౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

గుపూధూపెఛ్యాయః ॥ ౧ విచ్ఛాయతి ॥ ఆర్ధధాతుకేవా॥ ౨ విచ్ఛాయాంచకార(బభూవ,ఆస) వివిచ్ఛేత్యాదిసర్వం ధూపాయతివత్

త్ ॥ పు ౩౦౨|౩౦౩|౩౦౪|౩౦౫|౩౦౬.

విధ-విధానే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

విధతి । వివేధ-వివిధతుః । వివధిథ । వేధితేత్యాదికిలతివత్. ౭౩౦

విల-సంవరణే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

విలతి । వివేల-వివేలిథ-వేలితేత్యాదికేలతివత్ ॥

విశ-ప్రవేశనే।సకర్మకః।అనిట్।పరస్మైపదీ.

౧ విశతి ॥ వివేశ।వివిశతుః । వివేశిథ।వివిశివ।వివిశిమ ॥ ౩ వేష్టా-సి ॥ ౪ వేక్ష్యతి ॥ ౫ విశతు ॥ ౬ అవిశత్ ॥ ౭ విశేత్ ॥ ౮ విశ్యాత్ ॥ ౯ అవిక్షత్ ॥ ౧౦ అవేక్ష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతివిశతే ॥ ౨ వ్యతివివిశే।వ్యతివివిశిఢ్వే ॥ వ్యతివివిశివహే ॥ ౩ వ్యతివేష్టా (సే।హే) ౪ వ్యతివెక్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతివిశతాం ॥ ౬ వ్యత్యవిశత ॥ ౭ వ్యతివిశేత ॥ ౮ వ్యతివిక్షీష్ట-ధ్వం ౯ వ్యత్యవిక్షత-వ్యత్యవిక్షాతాం-వ్యత్యవిక్షంత ॥ ౧౦ వ్యత్యవేక్ష్యత

నిపూర్వాదస్మాన్నేర్విశ ఇత్యాత్మనేపదే నివిశత ఇత్యాదివ్యతివిశత ఇత్యాదివత్ ॥ కర్మణి—౧ విశ్యతే ॥ ౫ విశ్యతాం ॥ ౬ అవిశ్యత ॥ ౭ విశ్యేత ॥ ౯ అవేశీతివిశేషః ॥ శేషంకర్మవ్యతిహారవత్ ॥

ణ్యంతాదిషుసర్వంమెహతివత్ ॥ పు ౩౭౮|౩౭౯.

కేవలాత్కృత్సు-వేష్టవ్యం, వేశనీయం, వేశ్యం, విష్టః, విష్టవాన్। విశన్।విశతీ।విశంతీ, వేక్ష్యన్।వెక్ష్యతీ।వెక్ష్యంతీ, వెష్టుం, విష్టం, వేశనం; విష్ట్వా, ప్రవిశ్య, వెశంవేశం, విష్ట్వావిష్ట్వా.

గేహానుప్రవేశమాస్తే ॥ గేహంగేహమనుప్రవేశం॥ గేహంమనుప్రవేశమనుప్రవేశం ॥ విశపతిపదిస్కందాంవ్యాప్యమానా సేవ్యమాన

రౌహరిత్రిణముల్ । తృతీయాప్రభృతీన్యన్యతరస్యామితిసమాసోవా । అసమాసేతు గేహస్యణములంతస్యచపర్యాయేణద్విత్వమ్ ॥

వృణ,చ-ప్రీణనఇత్యర్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

వృణతి ॥ వవర్ణ-వవర్ణిథ-వర్ణిత్యాదితృపతివత్ ॥ పు ౭౪౦.

వృహూ-ఉద్యమనే॥సకర్మకః॥వేట్॥పరస్మైపదీ

౧ వృహతి ॥ ౨ వవర్హ।వవర్హిథ।వవర్ఢ।వవృహివ।వవృహ్వ। వవృహిమ।వవృహ్మ ॥ ౩ వర్హితా-సి ॥ వర్ఢా-సి౪ వర్హిష్యతి । వర్క్ష్యతి ॥ ౫ వృహతు ॥ ౬ అవృహత్ ॥ ౭ వృహేత్ ॥ ౮ వృహ్యాత్ ॥ ౯ అవర్హీత్-అవార్క్షీత్-అవార్ఢాం-అవార్క్షుః ॥ ౧౦అవర్హిష్యత్-అవర్క్ష్యత్.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతివృహతే ॥ ౨వ్యతివవృహే।వ్యతివవృహిషే।వ్యతివవృక్షే।వ్యతివవృహిఢ్వే-ధ్వే ॥ వ్యతివవృఢ్వే।వ్యతివవృహివహే।వ్యతివవృహ్వహే।వ్యతివవృహిమహే।వ్యతివవృహ్మహే ॥ ౩ వ్యతివర్హితా(సే।హే)వ్యతివర్ఢా(సే।హే)౪వ్యతివర్హిష్యతే-వ్యతివర్క్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతివృహతాం ॥ ౬ వ్యత్యవృహత ॥ ౭ వ్యతివృహేత ॥ ౮ వ్యతివర్హిషీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) వ్యతివృక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యవర్హిష్ట(ఢ్వం ధ్వం)వ్యత్యవృక్షత-వ్యత్యవృక్షాతాం।వ్యత్యవృక్షంత॥వ్యత్యవృక్షథాః।వ్యత్యవృక్షాథాం।వ్యత్యవృక్షధ్వం ॥ వ్యత్యవృక్షి।వ్యత్యవృక్షావహి। వ్యత్యవృక్షామహి ॥ ౧౦ వ్యత్యవర్హిష్యత-వ్యత్యవర్క్ష్యత.

కర్మణి—౧ వృహ్యతే ॥ ౫ వృహ్యతాం ॥ ౬ అవృహ్యత ॥ ౭ వృహ్యేత ॥ ౯ అవర్హితివిశేషః॥శేషంకర్మవ్యతీహారవత్.

ణ్యంతాదిషు కౌసలాత్పూర్వస్స్వపిసర్వంతృహతివత్. పు౭౪౧.

శద్ల-శాతనే।సకర్మకః।అనిట్।పరస్మైపదీ

శీయతఇత్యాదిసర్వంభ్వాదికవత్॥ పు ౩౬౬।౩౬౭,౩౬౮ ॥ స్వరార్థః పునః పాఠః ॥

శిల-ఉంఛే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

శిలతి । శిశేల-శిశిలతుః । శిశేలిథ। శేలితేత్యాదికిలతివత్ ॥ ౭౩౦

శున-గతౌ।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

శునతి ॥ శుశోన-శుశునతుః।శుశోనిథ-శోని తేత్యాదితుణతివత్ ॥

శుభ,శుంభ-శోభార్థే॥అకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ

శుభతి ॥ శుశోభ-శుశుభతుః । శుశోభిథ । శోభితేత్యాదితుణతివత్ ॥ శుంభతి । శుశుంభ । శుంభితేత్యాదితుంపతివత్॥ పు౭౩౯

షద్ల-విశరణగత్యవసాదనేషు।విశరణేఽకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

సీదతీత్యాదిభ్వాదికవత్ ॥ స్వరార్థః పునః పాఠః ॥

షిల-ఉంఛే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

సిలతి । సిషేల।సిషిలతుః । సిషేలిథ।సేలితేత్యాదికిలతివత్.

షుర-ఐశ్వర్యదీప్త్యోః।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

సురతి । సుషోర-సుషురతుః । సుషోరిథ।సోరితేత్యాదితుణతివత్ ఆశిషి-సూర్యాత్.

స్ఫర-ఇత్యకారోపధం కేచిత్పఠంతి। సంచలన ఇత్యర్థః।

అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

స్ఫరతి ॥ పస్ఫార। స్ఫరితేత్యాదిగదతివత్ ॥ పు [illegible]

స్ఫుట-వికసనే। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ। కుటాదిః

స్ఫుటతి ॥ పుస్ఫోట-పుస్ఫుటతుః । పుస్ఫుటిథ । స్ఫుటితేత్యాదికు
టతివత్ ॥

స్ఫుడ-సంవరణే। సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ కుటాదిః

స్ఫుడతి ॥ పుస్ఫోడ-పుస్ఫుడతుః । పుస్ఫుడిథ । స్ఫుడితేత్యాదికు
టివత్ ॥

స్ఫుర-సంచలనే। స్ఫుర-స్ఫురణే॥ స్ఫుల-సంచలన ఇత్యేక
అకర్మకౌ। సేటౌ॥ పరస్మైపదినౌ-కుటాదీ

స్ఫురతి । పుస్ఫోర । పుస్ఫురతుః । పుస్ఫురిథ-స్ఫురితేత్యాది ॥
ణావస్య చిస్ఫురోర్ణావిత్యాత్వవికల్పాత్ స్ఫారయతి-తే॥ స్ఫోరయ
తి-తే ॥ చజి-అపుస్ఫరత్-త ॥ అపుస్ఫురత్-త ॥ కర్మణి-స్ఫార్యతే ॥
స్ఫోర్యత ఇత్యాది ॥ కృత్స్వపి స్ఫారయితవ్యః-స్ఫోరయితవ్య ఇత్యాదిరూ
పద్వయం ॥ శేషం ప్రాగ్వత్ ॥ స్ఫులతి ॥ పుస్ఫోల ।పుస్ఫులతుః । పు
స్ఫులిథ । స్ఫులితేత్యాదికుటతివత్.

సృజ-విసర్గే। సకర్మకః॥ అనిట్। పరస్మైపదీ

౧ సృజతి॥ ౨ ససర్జ। ససృజతుః। విభాషాసృజిదృశోరితి థల ఇడ్వా
ససర్జిథ। సస్రష్ఠ। ససృజివ॥ 3 స్రష్టాసి। ౪ స్రక్ష్యతి । సృజిదృశో
ర్ఝల్యమకితీత్యమాగమః ॥ ౫ సృజతు॥ ౬ అసృజత్॥ ౭ సృజేత్॥ ౮
సృజ్యాత్॥ ౯ అస్రాక్షీత్। అస్రాష్టాం। అస్రాక్షుః॥ ౧౦ అస్రక్ష్యత్
కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిసృజతే॥ ౨ వ్యతిససృజే। వ్యతిససృజిషే॥ ధ్వే
వ్యతిససృజివహే॥ ౩ వ్యతిస్రష్టా॥ సే, హే॥ ౪ వ్యతిస్రక్ష్యతే॥ ౫ వ్యతి
సృజతాం॥ ౬ వ్యత్యసృజత॥ ౭ వ్యతిసృజేత॥ ౮ వ్యతిసృక్షీష్ట- ధ్వం। ౯
వ్యత్యసృష్ట। వ్యత్యసృక్షాతాం। వ్యత్యసృక్షత। డ్ఢ్వం॥ ౧౦ వ్యత్యస్రక్ష్యత
కర్మణి—౧ సృజ్యతే॥ ౫ సృజ్యతాం। ౬ అసృజ్యత॥ ౭ సృజ్యేత ॥ ౯

అసర్జీతి విశేషః । శేషం కర్మవ్యతీహారవత్ ॥

ణ్యంతాదిషు సర్గం కర్షతివత్ ॥ ౭౯౮ ॥ ౨౨౦ । ౨౪౯ ॥

కేవలాత్కృత్సు ॥— స్రష్టవ్యం । సర్జనీయం । సృజ్యం । పాణిభ్యాం సృజ్యతే పాణిసర్గ్యా రజ్జుః । పాణౌ సృజేర్ణ్యద్వాచ్య ఇతి ఋదుపధలక్షణస్య క్యపోఽపవాదో ణ్యత్ । సమవసృజ్యత ఇతి సమవసర్గ్యః । సమవపూర్వాచ్చేతి ణ్యత్ । సృష్టః । సృష్టవాన్ । సృజన్ । సృజతీ । సృజంతీ । స్రక్ష్యన్ । స్రక్ష్యతీ । స్రక్ష్యంతీ । స్రష్టుం । సృష్టం । సర్జనం । సృష్ట్వా । విసృజ్య । సర్జం సర్జం । సృష్ట్వా సృష్ట్వా ॥

స్పృశ సంస్పర్శే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ పరస్మైపదీ

౧ స్పృశతి ॥ ౨ పస్పర్శ । పస్పృశతుః । పస్పర్శిథ । పస్పృశివ ॥ ౩ స్ప్రష్టాసి ॥ స్పర్ష్టాసి ॥ ౪ స్ప్రక్ష్యతి । స్పర్క్ష్యతి । ౫ స్పృశతు । ౬ అస్పృశత్ ॥ ౭ స్పృశేత్ ॥ ౮ స్పృశ్యాత్ ॥ ౯ అస్ప్రాక్షీత్ ॥ అస్పార్క్షీత్ । అస్పృక్షత్ । స్పృశమృశకృషేతి సిజ్వా ॥ సిజభావే ॥ ౧౦ అస్ప్రక్ష్యత్ । అస్పర్క్ష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారాదిషు సర్వం మృశతివత్ ॥ పు ౭౪౯

స్తృహ హింసార్థః ॥ సకర్మకః ॥ వేట్ పరస్మైపదీ

స్తృహతి । తస్తర్హేత్యాది సర్వం తృహతివత్ ॥

హిల భావకరణే ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ । పరస్మైపదీ

హిలతి । జిహేల । జిహిలతుః । జిహేలిథ । హేలితేత్యాది కిలతివత్ ॥

ఇతి పరస్మైపదినః

అథ తౌదాదికాఆత్మనేపదినః

కుఙ్ ,శబ్దే అకర్మకః। అనిట్। ఆత్మనేపదీ కుటాదిః

౧ కువతే॥ చుకువే। చుకువిషే। ౩ కుతా।సే,హే॥౪ కుష్యతే।౫కువతాం॥ ౬ అకువత॥౭ కువీత ॥ ౮ కుషీష్ట।ధ్వం। ౯ అకుత।అకుషాతాం ధ్వం॥౧౦॥ అకుష్యత॥

భావే—౧కూయతే।౫ కూయతాం॥౬ అకూయత॥౭కూయేత।అనా వీతి విశేషః శేషంప్రాగ్వత్॥

ణ్యంతాదిను సర్వంకవతివత్। యఙి। చోకూయతే॥ ౪౧౦॥ యఙ్లుకి గువతివత్॥

కేవలాత్కృత్సు॥ కువితవ్యం।కువనీయం।కూయం।ఆవశ్యకతుకావ్యం కుతః। కతవాన్।కువానః। కుష్యమాణః। కుతుం।కుతం। కువనం। కుత్వా।వికుత్య। కావం కావం।కుత్వాకుత్వా ॥

కూఙితిదీర్ఘాంత ఇతి కైయటాదయః।తదా।సేట్॥

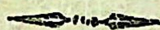
౩ కువితా,సే,హే॥ ౪ కువిష్యతే।౮ కువిషీష్ట,ఢ్వం।ధ్వం। ౯ అకువిష్ట॥ఢ్వం,ధ్వం॥ ౧౦ అకువిష్యత॥

యఙ్లుకి—చోకువీతి।చోకూతి।చోకూతః। కేవలాత్కృత్సు।కూతః కూతవాన్। కువిష్యమాణః। కువితుం। కూతం। కూత్వా। ఇతివిశేషః॥ శేషంప్రాగ్వత్॥

దృఙ్ ఆదరేసకర్మకః. అనిట్,ఆత్మనేపదీ

ప్రాయేణాయమాఙ్పూర్వః ॥ ౧ ఆద్రియతే॥౨ ఆదద్రే। ఆదద్రిషే,ఢ్వే. ధ్వే। ఆదద్రివహే। ౩ ఆదర్తా. సే,హే। ౪ ఆదరిష్యతే।౫ ఆద్రియతాం ॥౬ ఆద్రియత॥౭ ఆద్రియేత।౮ ఆదృషీష్ట, ధ్వం।౯ ఆదృత। ఆదృషాతాం. ఆదృఢ్వం। ౧౦ ఆదరిష్యత।

కర్మాదిషు ధరతివత్ ॥౪౧౫ కర్తృకర్తరిభూషాకర్మేత్యాదినాయి
ఙకృతేః చిణ్వదిటాంప్రతిషేధః । అద్రియతే। ఆదర్తా.ఆదరిష్యతే, ఆ
దృత-సని కిరశ్చపంచభ్య ఇతీడాగమేదిదరిషత ఇత్యాది॥ కేవలాత్కృత్సు
ఆదర్తవ్యం,ఆదరణీయః-ఆదృత్యః-ఏతిస్తుశాస్వృదృజుషఃక్యబితిక్యప్।
ఆదృతః-ఆదృతవాన్, ఆద్రియమాణః-ఆదరిష్యమాణః-ఆదర్తుం। ఆ
దృతం- ఆదరణం- దృత్వా-ఆదృత్య. ఆదారమాదారం।ఆదృత్యాదృత్య

ధృఞ్-అవస్థానే॥అకర్మకః॥అనిట్। ఆత్మనేపదీ

౧ ధ్రియతే॥ ౫ ధ్రియతాం॥౬ అధ్రియత॥౭ ధ్రియేతేతివిశేషః। శే
షంభ్వాదికవత్ ॥పు౪౧౪,౪౧౫.కర్తృకర్తరిఆద్రియతివత్॥ సని-కిరశ్చ
పంచభ్య ఇతీటివిధరిషత ఇత్యాదివిశేషః । కేవలాత్కృత్సు । ధర్తవ్యం-
ధరణీయం। ధార్యః. ధృతః.ధృతవాన్- ధ్రియమాణః-ధరిష్యమాణః-ధ
ర్తుం.ధృతం-ధరణం-ధృత్వా-అవధృత్య, ధారంధారం-ధృత్వా ధృత్వా

పృఞ్-వ్యాయామే। అకర్మకః॥అనిట్। ఆత్మనేపదీ

ప్రాయేణాయంవ్యాఙ్పూర్వః ॥ ౧ వ్యాప్రియతే। ౨ వ్యాపప్రే.
వ్యాపప్రిషే(ధ్వే-ఢ్వే) వ్యాపప్రివహే॥ 3 వ్యాపర్తా(సే-హే)వ్యాప
రిష్యతే॥౫వ్యాప్రియతాం॥౬వ్యాప్రియత॥౭వ్యాప్రియేత॥౮వ్యాపృషీ
ష్ట-ఢ్వం॥౯వ్యాపృత।వ్యాపృషాతాం।వ్యాపృషత-ఢ్వం।౧౦వ్యాపరిష్యత

భావాదిషు సర్వంధరతివత్ ॥౪౧౫॥

కేవలాత్కృత్సు ॥ వ్యాపర్తవ్యం। వ్యాపరణీయం- వ్యాపార్యం-
వ్యాపృతః-వ్యాపృతవాన్-వ్యాప్రియమాణః-వ్యాపరిష్యమాణః। వ్యా
పర్తుం,వ్యాపృతం, వ్యాపరణం - పృత్వా,వ్యాపృత్య - వ్యాపారం
వ్యాపారం।వ్యాపృత్యవ్యాపృత్య॥

మృఙ్ ప్రాణత్యాగే॥ అకర్మకః॥ అనిట్। ఆత్మనేపదీ

మ్రియతేర్లుఙ్లిఙోశ్చేత్యాత్మనేపదం॥ ౧ మ్రియతే॥ ౨ మమార మమర్థ-మమ్రివ-మమ్రిమ॥ 3 మర్తా-సి॥ ౪ మరిష్యతి॥ ౫ మ్రియతాం॥౬ అమ్రియత॥౭ మ్రియేత ॥ ౮ మృషీష్ట-ఢ్వం। ౯ అమృత అమృషాతాం-ఢ్వం॥ ౧౦ అమరిష్యత్॥

భావే—౧మ్రియతే॥౨ మమ్రే॥3 మర్తా॥౪ మరిష్యతే॥ ౫ మ్రియతాం॥౬ అమ్రియత॥౭ మ్రియేత॥౮ మృషీష్ట॥౯ అమారి॥ ౧౦ అమరిష్యత ॥ ణ్యంతాదిషుధరతివత్॥౪౧౫॥

కేవలాత్కృత్సు। మర్తవ్యం। మరణీయం। మార్యం। మృతః। మృతవాన్। మ్రియమాణః। మరిష్యమాణః । మర్తుం।మృతం। మరణం। మృత్వా- ఉన్మృత్య- దుర్మృత్య-మారంమారం-మృత్వామృత్వా॥

గుర్వీ,ఉద్యమనే।సకర్మకః।సేట్। ఆత్మనేపదీ॥కుటాదిః

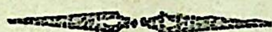
౧ గురతే॥౨ జుగురే॥3 గురితా(సే-హే) ౪ గురిష్యతే॥౫ గురతాం ౬. అగురత॥౭ గురేత॥౮ గురిషీష్ట ॥(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అగురిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అగురిష్యత॥

కర్మణి—౧గూర్యతే।౫ గూర్యతాం। ౬ అగూర్యత॥ ౭ గూర్యేత॥౯ అగోరీతివిశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్ ॥

ణౌకర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచగోరయతీత్యాది కుచతివత్ ॥ సని- జుగురిషత ఇత్యాది । యఙి॥ జోగూర్యత ఇత్యాది । తదంతాత్కృత్సు జోగూరితవ్యమిత్యాది । యఙ్లుకి ॥ జోగురీతి, జోగూర్తి జోగూర్తః,జోగురతీత్యాది । తదంతాత్కృత్సు జోగురితవ్యమిత్యాదిగుర్వీధాతువత్॥౭3౯॥౭౪౦॥

కేవలాత్కృత్సు, గురితవ్యం-గురణీయం,గోర్యం। శ్వీదిత ఇతి నేట్ గూర్ణః-గూర్ణవాన్ ।గురమాణః. గురిష్యమాణః-గురితుం । గూ

ఽకారం-గురణం। గురిత్వా- ఉద్గూర్య-గోరంగోరం।గురిత్వాగురిత్వా॥ అస్యపగారంయుధ్యంతే-అస్యపగోరం।అవగోరణమురీకృత్యచ ఆత్వంవా

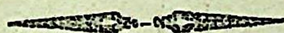

జుషీ,ప్రీతిసేవనయోః। సకర్మకః, సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

౧ జుషతే॥౨ జుజుషే॥౩ జోషితా ॥ ౪ జోషిష్యతే ॥ ౫ జుషతాం ౬ అజుషత॥ ౭ జుషేత॥ ౮ జోషిషీష్ట,ఢ్వం॥ ౯ అజోషిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అజోషిష్యత॥

కర్మణి—౧జుష్యతే॥౫ జుష్యతాం॥౬ అజుష్యత॥౭ జుష్యేత॥౯ అజోషీతివిశేషః। శేషంప్రాగ్వత్ ॥ ణ్యంతాదిషుసర్వంలోచతివత్ ॥ ౨౦౭॥ సని-జుజుషిషతే-జుజోషిషత ఇత్యాద్యాత్మనేపదం విశేషః॥

కేవలాత్కృత్సు। జోషితవ్యం- జోషణీయం,జుష్యః, ఏతిస్తుశాస్వృదృజుషఃక్యబితిక్యప్ ॥ శ్వీదితఇతినేట్। జుష్టః, జుష్టవాన్,జుషమాణః జోషిష్యమాణః,జోషితుం, జుష్టం,జోషణం, జోషిత్వాజుషిత్వా ఉపజుష్య, జోషంజోషం। జోషిత్వాజోషిత్వా॥జుషిత్వాజుషిత్వా॥

ఓ,లజీఓలస్జీ, వ్రీడనే.అకర్మకౌ, సేటౌ,ఆత్మనేపదినౌ

౧ లజతే॥ ౨ లేజే౩ లజితా(సే-హే) ౪ లజిష్యతే॥౫ లజతాం॥ ౬ అలజత॥ ౭ లజేత॥౮లజిషీష్ట-ధ్వం॥౯అలజిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) అలజిష్యత ॥

భావే—౧లజ్యతే॥ ౫లజ్యతాం। ౬ అలజ్యత ॥౭ లజ్యేత-అలాజీతి విశేషః । శేషంప్రాగ్వత్॥

ణ్యంతాదిషుసర్వంగదతివత్ ॥౨౨౭॥ సని. లిలజిషతఇత్యాది ॥

కేవలాత్కృత్సు॥ లజితవ్యం, లజనీయం లాజ్యం, లగ్నం। లగ్నవాన్। లజమానః,లజిష్యమాణః, లజితుం, లగ్నం, లజనం, లజిత్వా । విలజ్య, లాజంలాజం,లజిత్వాలజిత్వా॥

౧ లజ్జతే॥౨లలజ్జే ॥ ౩ లజ్జితా(సే,హే) ౪ లజ్జిష్యతే॥ ౫ లజ్జతాం

౬ అలజ్జత॥౭ లజ్జేత, ౮ లజ్జిషీష్ట,ధ్వం ॥ ౯ అలజ్జిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ అలజ్జిష్యత ॥

భావే—౧లజ్జ్యతే॥ ౨ లలజ్జే ౩ లజ్జితా।౪ లజ్జిష్యతే॥ ౫లజ్జ్యతాం ౬ అలజ్జ్యత। ౭ లజ్జ్యేత, ౮ లజ్జిషీష్ట।౯ అలజ్జి। ౧౦ అలజ్జిష్యత॥

ణ్యంతాదిషుసర్వంసజ్జతివత్। ౩౭౫,౩౭౬,౩౭౭ ॥ సని । లిలజ్జిషతే ఇత్యాది ॥

కేవలాత్కృత్సు।లజ్జితవ్యం, లజ్జనీయం, లజ్జ్యం, లగ్నః, లగ్నవాన్, లజ్జమానః, లజ్జిష్యమాణః-లజ్జితుం, లగ్నం, లజ్జనం। లజ్జిత్వా విలజ్జ్య। లజ్జంలజ్జం । లజ్జిత్వాలజ్జిత్వా।.

ఓ,విజీ,భయచలనయోః। అకర్మకః సేట్। ఆత్మనేపదీ

ప్రాయేణాయముత్పూర్వః ॥ ౧ఉద్విజతే।౨ఉద్వివిజే । విజఇడితి జిత్త్వం । ౩ ఉద్విజితా । ౪ ఉద్విజిష్యతే॥ ౫ ఉద్విజతాం । ౬ ఉదవిజత॥ ౭ ఉద్విజేత। ౯ ఉదవిజిష్టవిశేషః ।శేషంపూర్వవత్।

ణ్యంతాదిషు సర్వంకుటతివత్। ౨౦, ౨౧, సని, ఉద్వివిజిషతఇత్యాదిజిత్త్వమేవ।

కేవలాత్కృత్సు। ఉద్విజితవ్యం, ఉద్విజనీయం, ఉద్వేజ్యం । ఉద్విగ్నః, ఉద్విగ్నవాన్, ఉద్విజమానః । ఉద్విజిష్యమాణః. ఉద్విజితుం। ఉద్విగ్నం. ఉద్విజనం, విజిత్వా. ఉద్విజ్య, ఉద్వేజముద్వేజం ఉద్విజ్యోద్విజ్య ॥ ——ఇతి తౌదాదికా ఆత్మనేపదినః——

——అథ తౌదాదికా ఉభయపదినః——

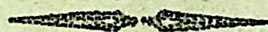
క్షిప-ప్రేరణే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఉభయపదీ

౧ క్షిపతి-తే ॥ ౨ చిక్షేప।చిక్షేపిథ।చిక్షిపివ । చిక్షిపే।చిక్షిపిషే ॥ ౩ క్షేప్తా(సి।సే।హే) ౪ క్షేప్స్యతి-తే ॥ ౫ క్షిపతు-తాం ॥ ౬ అక్షిప

త్-త ॥ ౭ క్షిపేత్-త ॥ ౮ క్షిప్యాత్-క్షిప్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అక్షైప్సీత్ అక్షైప్తాం-అక్షైప్సుః ॥ అక్షిప్త-అక్షిప్సాతాం-అక్షిప్సత-బ్ధ్వం ॥ ౧౦ అక్షేప్స్యత్-త ॥ అభి,ప్రతి,అతి,ఏభ్యః పరాదస్మాదభిప్రత్యతిభ్యః క్షిపః ఇతికర్తృగేఽపిఫలేపరస్మైపదమేవ। అభిక్షిపతి,ప్రతిక్షిపతి,అతిక్షిపతి

కర్మణి—౧ క్షిప్యతే ॥ ౫ క్షిప్యతాం ॥ ౬ అక్షిప్యత ॥ ౭ క్షిప్యేత ॥ ౯ అక్షేపీతివిశేషః॥ శేషంకర్తృలకారస్యాత్మనేపదవత్

ణ్యంతాదిషుసర్వం దైవాదికవత్ ॥ పు ౬౩౦॥ సని-చిక్షిప్సతి-తే॥ ఇత్యాద్యుభయంవిశేషః ॥ కేవలాత్కృత్స్వపి-శతరి-క్షిపన్-క్షిపతీ-క్షిపంతీ, క్షిపమాణః, క్షేప్స్యమానఇతిచవిశేషః.

కృష-విలేఖనే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఉభయపదీ

౧ కృషతి-తే ॥ ౨ చకర్ష-చకర్షిథ-చకృషే-చకృషిషే ॥ ౩ క్రష్టా(సి,సే,హే) కర్ష్టా(సి,సే,హే)౩ క్రక్ష్యతి-తే ॥ కర్క్ష్యతి-తే॥ ౫ కృషతు-తాం ॥ ౬ అకృషత్-త ॥ ౭ కృషేత్-త ॥ ౮ కృష్యాత్-కృక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అక్రాక్షీత్-అక్రాష్టాం।అకార్క్షీత్-అకార్ష్టాం।అకృక్షత్-అకృక్షతాం,తజ్ఝిలిజ్ఝ్చావితికిత్వాన్నామ్।అకృష్ట-అకృక్షాతాం-అకృక్షత।అకృక్షత-అకృక్షాతాం-అకృక్షంత౧౦అక్రక్ష్యత్-త॥అకర్క్ష్యత్-త ॥ కర్మాదిషుసర్వం భౌవాదికవత్॥ పు ౨౧౮,౨౧౯,౨౨౦,౨౨౧ ॥ సని - చికృక్షతఇత్యాద్యాత్మనేపదమపి కేవలాచ్ఛతరి- కృషన్।కృషతీ।కృషంతీ, కృషమాణః, క్రక్ష్యమాణః,కర్క్ష్యమాణఇతివిశేషః॥ శేషంసమానం ॥

ణుద-ప్రేరణే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఉభయపదీ

౧ నుదతి ॥ ౨ నునోద।నునోదిథ ॥ నునుదే।నునుదిషే ॥ ౩ నోత్తా(సి।సే।హే) ౪ నోత్స్యతి-తే ॥ ౫ నుదతు-తాం ॥ ౬ అనుదత్-త ౭ నుదేత్-త ॥ ౮ నుద్యాత్-నుత్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అనౌత్సీత్-అనౌ

త్రాం-అనోత్సుః॥అనుత్త-అనుత్తాసాం-అనుత్సత॥౧౦అనోత్స్యత్-త.

కర్మణి—౧ నుద్యతే ॥ ౫ నుద్యతాం ॥ ౬ అనుద్యత ॥ ౭ ను ద్యేత ॥ ౯ అనోదీతివిశేషః ॥ శేషంప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్ ॥

ణ్యంతాదిషుసర్వంకోచతివత్ ॥ పు ౨౦౭, ౨౦౯, ౨౧౦.

సని-నునుత్సతి-తే ॥ ఇత్యనిట్త్వమాత్మనేపదంచవిశేషః ॥

కేవలాత్కృత్సు-నోత్తవ్యం, నోదనీయం, నోద్యం, నున్నః, ను త్తః, నుదవిదేత్యాదినానిష్ఠాతస్యనోవా ॥ నున్నవాన్, నుత్తవాన్, నుదన్।నుదతీ।నుదంతీ, నుదమానః, నోత్స్యన్-నోత్స్యతీ।నోత్స్యం తీ, నోత్స్యమానః, నోత్తుం, నున్నం, నుత్తం, నోదనం, నుత్త్వా, ప్రణుద్య, నోదంనోదం, నుత్త్వానుత్త్వా.

తుద-వ్యథనే।సకర్మకః।అనిట్।ఉభయపదీ

తుదతి-తే ॥ ఇత్యాదిసర్వంనుదతివత్ ॥ నిష్ఠాయాం తున్నః, తు న్నవానితివిశేషః ॥

దిశ-అతిసర్జనే।అతిసర్జనందానం।సకర్మకః।అనిట్-ఉభయపదీ.

౧ దిశతి-తే ॥ ౨ దిదేశ-దిదేశిథ।దిదిశే।దిదిశిషే ॥ ౩ దేష్టా(సి, సే హే) ౪ దెక్ష్యతి-తే ॥ ౫ దిశతు-తాం ॥ ౬ అదిశత్-త ॥ ౭ దిశేత్ -త ॥ ౮ దిశ్యాత్-దిక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అదిక్షత్-అదిక్షతాం-అదిక్షన్ ॥ అదిక్షత-అదిక్షాతాం-అదిక్షంత ॥ ౧౦ అదెక్ష్యత్-త.

కర్మణి—౧ దిశ్యతే ॥ ౫ దిశ్యతాం ॥ ౬ అదిశ్యత ॥ ౭ దిశ్యే త ॥ ౯ అదేశితివిశేషః ॥ శేషం ప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్ ॥

ణ్యంతాదిషుసర్వంమేహతివత్ ॥ పు ౩౨౭, ౩౨౯, ౩౩౦ ॥

సని- పక్షే దిదిక్షతఇత్యాత్మనేపదమ్ ॥ కేవలాత్కృత్సు-దేష్టవ్యం దేశనీయం, దేశ్యం, దిష్టః, దిష్టవాన్, దిశన్।దిశతీ।దిశంతీ, దిశమానః దెక్ష్యన్-దెక్ష్యతీ।దేక్ష్యంతీ, దెక్ష్యమాణః, దేష్టుం, దిష్టం, దేశనం

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

దిష్ట్వా, నిర్దిశ్య, దేశం దేశం దిష్ట్వా దిష్ట్వా. నామాదేశమాచష్టే। నామోచ్చార్యాచష్ట ఇత్యర్థః, నామ్న్యాదిశిగ్రహోరితిణముల్। తృతీయాప్రభృతీన్యన్యతరస్యామితి వా సమాసః.

భ్రస్జ-పాకే। సకర్మకః। అనిట్। ఉభయపదీ

౧ భృజ్జతి-తే ॥ గ్రహిజ్యేతి సంప్రసారణం ॥ ౨ బభర్జ-బభర్జతుః-బభర్జుః। బభర్జిథ-బభర్ష్ఠ-బభర్జివ-బభర్జిమ ॥ బభర్జే-బభర్జాతే-బభర్జిరే। బభర్జిషే-ఢ్వే॥ భ్రస్జో రోపధయోరమన్యతరస్యామితి రోపధయోః స్థానే రమాగమో వా ॥ రమభావే-బభ్రజ్జ-బభ్రజ్జతుః-బభ్రజ్జుః ॥ బభ్రజ్జిథ-బభ్రష్ఠ ॥ బభ్రజ్జే-బభ్రజ్జాతే-బభ్రజ్జిరే ॥ బభ్రజ్జిషే-ఢ్వే ॥ ౩ భ్రష్టా(సి, సే, హే) భర్ష్టా (సి, సే, హే) ౪ భ్రక్ష్యతి-తే ॥ భర్క్ష్యతి-తే ॥ ౫ భృజ్జతు-తాం ॥ ౬ అభృజ్జత్-త ॥ ౭ భృజ్జేత్-త క్ఙితి రమాగమం బాధిత్వా సంప్రసారణం పూర్వవిప్రతిషేధేన ॥ ౮ భృజ్జ్యాత్-భృజ్జ్యాస్తాం ॥ భ్రక్షీష్ట-ధ్వం ॥ భర్క్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అభ్రాక్షీత్ అభ్రాష్టాం-అభ్రాక్షుః ॥ అభార్క్షీత్। అభార్ష్టాం। అభార్క్షుః ॥ అభ్రష్ట। అభ్రక్షాతాం। అభ్రక్షత-ఢ్వం ॥ అభర్ష్ట। అభర్క్షాతాం। అభర్క్షత-ఢ్వం ॥ ౧౦ అభ్రక్ష్యత్-త॥ అభర్క్ష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ భృజ్జ్యతే ॥ ౫ భృజ్జ్యతాం ॥ ౬ అభృజ్జ్యత ॥ ౭ భృజ్జ్యేత ॥ ౯ అభ్రజ్జి-అభర్జీతి విశేషః। శేషం ప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్ ॥

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సుచ భ్రజ్జయతి-తే॥ భర్జయతి-తే॥ ఇత్యాది సజ్జతివత్కర్జతివచ్చ రూపద్వయమ్॥ పు ౩౭౫,౩౪౬,౩౭౭ ౩౮౬,౩౮౭ ॥ సని-సనీవంతర్ధేత్యాదినేడ్వికల్పే। బిభ్రజ్జిషతి-తే। బిభర్జిషతి-తే। బిభ్రక్షతి-తే। బిభర్క్షతి-తే ॥ ఇత్యాద్యుభయత్ర ద్వైరూప్యం ॥ యఙి-సంప్రసారణే రీగృత్వత ఇతి రీగాగమే బరీభృజ్జ్యత ఇత్యాది। యఙ్లుకి-బాభ్రజ్జీతి, బాభ్రష్టి, బాభ్రష్టః, బాభ్రజ్జతీత్యాది ॥ కృత్సు-

బాభర్జితవ్యం, బాభృజ్జితవ్యమిత్యాది.

కేవలాత్కృత్సు- భ్రష్టవ్యం।భర్ష్టవ్యం, భృజ్జనీయం। భర్జనీయం, ణ్యతిచజోరితికుత్వే భృగ్యః, భర్గ్యః, భృష్టః, భృష్టవాన్, భృజ్జన్। భృజ్జతీ।భృజ్జంతీ, భృజ్జమానః, భ్రక్ష్యన్।భ్రక్ష్యతీ।భ్రక్ష్యంతీ, భర్క్ష్యన్ భర్క్ష్యతీ।భర్క్ష్యంతీ, భ్రక్ష్యమాణః, భర్క్ష్యమాణః, భ్రష్టుం, భర్ష్టుం, భృష్టం, భృజ్జనం, భర్జనం, భృష్ట్వా, విభృజ్జ్య భ్రజ్జంభ్రజ్జం, భర్జం భర్జం, భృష్ట్వాభృష్ట్వా.

మిల-సంగమే॥అకర్మకః॥సేట్।ఉభయపదీ

౧ మిలతి-తే ॥ మిలసంశ్లేషణ ఇతి పఠితస్య పునఃపాఠః కర్త్రభిప్రాయేతజార్థః ॥ ౨ మిమేల।మిమిలే ॥ ౩ మేలితా(సి।సే।హే) ౪ మెలిష్యతి-తే ॥ ౫ మిలతు-తాం ॥ ౬ అమిలత్-త ॥ ౭ మిలేత్।త ॥ ౮ మిల్యాత్।మేలిషీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) ౯ అమేలీత్,అమేలిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ॥ ౧౦ అమెలిష్యత్,త ॥ భావే-౧ మిల్యతే ॥ ౫ మిల్యతాం ॥ ౬ అమిల్యత ॥ ౭ మిల్యేత॥ ౯ అమెలీతి విశేషః॥ శేషం ప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్.

ణ్యంతాదిషు సర్వం కేటతివత్॥ పు ౨౦౦, ౨౦౧॥ సని-మిమిలిషతి, తే ॥ ఇత్యాది ॥ కేవలాత్కృత్సు- మెలితవ్యం, మేలనీయం మెల్యం, మిలితః, మిలితవాన్, మిలన్।మిలతీ।మిలంతీ, మిలమానః మేలిష్యన్। మెలిష్యతీ।మేలిష్యంతీ, మేలిష్యమాణః, మేలితుం, మిలితం, మెలనం, మెలిత్వా; మిలిత్వా, సమ్మిల్య, సమ్మేల్య, మెలంమేలం, మెలిత్వా మెలిత్వా, మిలిత్వామిలిత్వా.

ముచ్ఌ-మోక్షణే।సకర్మకః।అనిట్।ఉభయపదీ

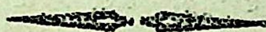
శేముచాదీనామితి నుమాగమః ॥ ౧ ముంచతి, తే ॥ ౨ ముమోచ, ముమోచిథ।ముముచే।ముముచిషే ॥ ౩ మోక్తా(సి।సే।హే) ౪ మోక్ష్యతి, తే ॥ ౫ ముంచతు,తాం ॥ ౬ అముంచత్,త ॥ ౭ ముంచేత్, త ॥

౮ ముచ్యాత్-ముక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అముచత్-అముచతాం-అముక్త-అముక్షాతాం-అముక్షత ॥ ౧౦ అమోక్ష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ ముచ్యతే ॥ ౫ ముచ్యతాం ॥ ౬ అముచ్యత ॥ ౭ ముచ్యేత ॥ ౯ అమోచీతివిశేషః ॥ శేషంప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్ ॥

ణ్యంతాదిషుసర్వంకోచతివత్ ॥ పు ౨౦౩, ౨౦౪, ౨౦౦, సనిముచోఽకర్మకస్యగుణోవేతి గుణవికల్పేఽభ్యాసలోపే మోక్షతే ముముక్షతేవావత్సః స్వయమేవ ॥ముముక్షతి-తే॥ఇత్యాదిసర్వత్రద్వైరూప్యం ॥ సకర్మకస్యతు ముముక్షతివత్సం కృష్ణఇత్యత్రనగుణః ॥

కెనలాత్కృత్సు-మోక్తవ్యః, మోచనీయః, మోచ్యః,ముక్తః,ముక్తవాన్, ముంచన్-ముంచతీ-ముంచంతీ, ముంచమానః, మోక్ష్యన్-మోక్ష్యతీ-మోక్ష్యంతీ, మోక్ష్యమాణః, మోక్తుం, ముక్తం, మోచనం, ముక్త్వా, విముచ్య, మోచంమోచం, ముక్త్వాముక్త్వా,

లిప-ఉపదేహే।సకర్మకః।అనిట్।ఉభయపదీ।ఉపదేహోలేపనం

౧ లింపతి-తే ॥ ౨ లిలేప।లిలిపతుః । లిలేపిథ।లిలిపే।లిలిపిషే ॥ ౩ లేప్తా(సి।సే।హే) ౪ లేప్స్యతి-తే ॥ ౫ లింపతు-తాం ॥ ౬ అలింపత్-త ॥ ౭ లింపేత్-త ॥ ౮ లిప్యాత్-లిప్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అలిపత్ । అలిపతాం।లిపిసిచిహ్వశ్చేతిఙ్లేరఙ్ ॥ అలిపత।అలిపేతాం।అలిపంత ॥ ఆత్మనేపదేష్వన్యతరస్యామితిఙ్లేరఙ్వా ॥ పక్షే అలిప్త।అలిప్సాతాం। అలిప్సత ॥ ౧౦ అలేప్స్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ లిప్యతే ॥ ౫ లిప్యతాం ॥ ౬ అలిప్యత ॥ ౭ లిప్యేత ॥ ౯ అలేపీతివిశేషః ॥ శేషంకర్తృలకారస్యాత్మనేపదవత్ ॥ అత్రాపి పక్షే లిపిసిచిహ్వశ్చేత్యఙి ॥ అలిపేతాం।అలిపంతేత్యాదిచ బోధ్యం॥ ణ్యంతాదిషుసర్వంమిలతివత్ ॥సని-లిలిప్సతి-తే॥ఇత్యాదివిశేషః,

కెనలాత్కృత్సు-లేప్తవ్యం, లేపనీయం, లేప్యం,లిప్తః,లిప్తవాన్। లింపన్।లింపతీ।లింపంతీ, లింపమానః, లేప్స్యన్,లెప్స్యతీ।లేప్స్యంతీ

లేప్స్యమానః, లేప్తుం, లిప్తం, లెపనం, లిప్త్వా, విలిప్య, లేపంలేపం లిప్త్వాలిప్త్వా.

లుప్ల-ఛేదనే।సకర్మకః।అనిట్।ఉభయపదీ

౧ లుంపతి-తె ॥ ౨ లులోప।లులోపిథ।లులుపె।లులుపిషె ॥ ౩ లోప్తా(సి।సే।హే) ౪ లోప్స్యతి-తె ॥ ౫ లుంపతు-తాం॥ ౬ అలుంపత్-త ॥ ౭ లుంపేత్-త ॥ ౮ లుప్యాత్-లుప్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అలుపత్।అలుపతాం। అలుప్త।అలుప్సాతాం।అలుప్సత॥౧౦అలోప్స్యత్-త

కర్మణి—౧ లుప్యతె ॥ ౫ లుప్యతాం ॥ ౬ అలుప్యత ॥ ౭ లుప్యేత ॥ ౯ అలోపీతివిశేషః ॥ శేషంప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్॥

ణ్యంతాదిషుసర్వంముంచతివత్॥సని-లులుప్సతి-తె॥ఇత్యాదివిశేషః

కేవలాత్కృత్సు-లోప్తవ్యం, లోపనీయం, లోప్యం, లుప్తః, లుప్తవాన్, లుంపన్।లుంపతీ।లుంపంతీ, లోప్స్యన్।లోప్స్యతీ।లోప్స్యంతీ, లోప్తుం, లుప్తం, లోపనం, విలుప్య, లోపంలోపం, లుప్త్వా లుప్త్వా.

విద్ల-లాభే।సకర్మకః।అనిట్।ఉభయపదీ

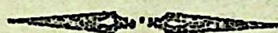
౧ విందతి-తె ॥ ౨ వివేద।వివెదిథ। వివిదే।వివిదిషె ॥ ౩ వెత్తా (సి।సే।హే) ౪ వెత్స్యతి-తె ॥ ౫ విందతు-తాం ॥ ౬ అవిందత్-త॥ ౭ విందేత్।త ॥ ౮ విద్యాత్-విత్సీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అవిదత్।అవిదతాం। అవిత్త।అవిత్సాతాం।అవిత్సత ॥ ౧౦ అవేత్స్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ విద్యతె ॥ ౫ విద్యతాం ॥ ౬ అవిద్యత ॥ ౭ విద్యేత ॥ ౯ అవేదీతి విశేషః ॥ శేషం ప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్॥

ణ్యంతాదిషుసర్వంలింపతివత్ । సని-వివిత్సతి-తె॥ఇత్యాదివిశేషః॥

కెవలాత్కృత్సు-వేత్తవ్యం, వేదనీయం, వేద్యం, విన్నః, విన్నవాన్, నుదవిదోందత్రాఘ్రాహ్రీభ్యోఽన్యతరస్యామితినిష్ఠానత్వవికల్పేన ॥ రాధాదికస్యైవ తత్రగ్రహణాత్ ॥ విత్తం; ధనం, విత్తః,

పురుషః, విత్తో భోగప్రత్యయయోరితి నిష్ఠాతత్వం నిపాత్యతే ॥ భోగప్రత్యయాభ్యామన్యత్ర విన్నః, వ్యాఘ్రభూత్యాదిమతేఽస్య సేట్కత్వాన్నిత్యమితి ప్రాప్తే విభాషా గమహనేతి క్వసావట్కత్వాన్నేట్ ॥ విందన్ । విందతీ । విందంతీ, విందమానః, వేత్స్యన్ । వేత్స్యతీ । వేత్స్యంతీ వేత్స్యమానః, వేత్తుం, విన్నం, వేదనం, విత్త్వా, నివిద్య, వేదం వేదం, విత్త్వావిత్త్వా ॥ బ్రాహ్మణవేదం భోజయతి । యంయం బ్రాహ్మణం లభతే తం సర్వం భోజయతీత్యర్థః, కర్మణి దృశివిదోస్సాకల్య ఇతి ణముల్, యావద్వేదం భుఙ్క్తే । యావల్లభతే తావదిత్యర్థః । యావతి విందజీవోరితి ణముల్ ॥

షిచ-క్షరణే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఉభయపదీ

౧ సించతి-తే ॥ ౨ సిషేచ। సిషేచిథ ॥ సిషిచే। సిషిచిషే ॥ ౩ సేక్తా (సి। సే। హే) ౪ సేక్ష్యతి-తే॥ ౫ సించతు-తాం ॥ ౬ అసించత్-త ॥ ౭ సించేత్-త ॥ ౮ సిచ్యాత్, సిక్షీష్ట-ధ్వం ॥ లిపిసిచిహ్వశ్చేత్యఙ్ ॥ ౯ అసిచత్। అసిచతాం। అసిచన్। ఆత్మనేపదేష్వన్యతరస్యామిత్యఙ్వా అసిచత। అసిచేతాం। అసిచంత ॥ అసిక్త। అసిక్షాతాం। అసిక్షత-ధ్వం ॥ ౧౦ అసేక్ష్యత్, త ॥ కర్మణి—౧ సిచ్యతే ॥ ౫ సిచ్యతాం ॥ ౬ అసిచ్యత ॥ ౭ సిచ్యేత ॥ ౯ అసేచీతి ॥ ఆత్మనేపదేష్వపక్షేఽజి ॥ అసిచేతాం। అసిచంతేత్యాదిచవిశేషః ॥ శేషం ప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్ ॥

ణ్యంతాదిషు సర్వం లింపతివత్ ॥ చఙి ॥ అసీషిచత్-త॥ సని॥ సిసిక్షతి-తే ॥ ఇత్యాది ॥ స్తౌతిణ్యంతత్వాభావాన్న షత్వం॥ యఙి॥ సేసిచ్యత ఇత్యాది ॥ సిచో యఙీతి న షత్వం ॥ యఙ్లుకి ॥ సేషిచీతి. సేషేక్తి, సేషిక్తః, సేషిచతీత్యాది ॥

కేవలాత్కృత్సు-సేక్తవ్యం, సేచనీయం, సేచ్యం; సిక్తః, సిక్తవాన్, సించన్, సించతీ, సించంతీ, సించమానః, సేక్ష్యన్ । సేక్ష్యతీస

సేక్ష్యంతీ, సేక్ష్యమాణః, సేక్తుం, సిక్తం, సేచనం, సిక్త్వా, నిషిచ్య, సే
చం సేచం, సిక్త్వాసిక్త్వా ॥

ఇతి తౌదాదికా ఉభయపదినస్తుదాదయశ్చ వృత్తాః

అథ రుధాదౌ పరస్మైపదినః

అంజూ - వ్యక్తిమ్రక్షణకాంతిగతిషు ॥ సకర్మకః । వేట్ ॥ పరస్మైపదీ
కర్త్రర్థే సార్వధాతుకే పరే రుధాదిభ్యః శ్నమితి శ్నమ్

౧ అనక్తి । అంక్తః । అంజంతి ॥ అనక్షి । అంక్థః । అంక్థ ॥ అనజ్మి । అం
జ్వః । అంజ్మః ॥ ౨ ఆనంజ । ఆనంజతుః । ఆనంజుః ॥ ఆనంజిథ । ఆనంక్థ ।
ఆనంజివ । ఆనంజ్వ । ఆనంజిమ । ఆనంజ్మ ॥ ౩ అంజితా - సి ॥ అంక్తా - సి ॥ ౪
అంజిష్యతి, అంక్ష్యతి ॥ ౫ అనక్తు, అంక్తాత్ । అంక్తాం । అంజంతు ॥
అంగ్ధి । అంక్తాత్ । అంక్తం । అంక్త ॥ అనజాని । అనజావ । అనజామ ॥ ౬
ఆనక్ । ఆంక్తాం । ఆంజన్ ॥ ఆనక్ । ఆంక్తం । ఆంక్త ॥ ఆనజం । ఆంజ్వ । ఆం
జ్మ ॥ ౭ అంజ్యాత్ । అంజ్యాతాం । అంజ్యుః ॥ ౮ అజ్యాత్ । అజ్యాస్తాం । అ
జ్యాసుః ॥ అంజేస్సిచీతి నిత్యమిట్ ॥ ౯ ఆంజీత్ । ఆంజిష్టాం । ఆంజిషుః ॥
ఆంజీః । ఆంజిష్టం । ఆంజిష్ట । ఆంజిషం । ఆంజిష్వ । ఆంజిష్మ ॥ ౧౦ ఆంజిష్య
త్, ఆంక్ష్యత్ ॥ గతేరన్యత్ర కర్మవ్యతీహారే — ౧ వ్యత్యంక్తే । వ్యత్యం
జాతే । వ్యత్యంజతే ॥ వ్యత్యంక్షే । వ్యత్యంజాథే । వ్యత్యంగ్ధ్వే ॥ వ్యత్యం
జే । వ్యత్యంజ్వహే । వ్యత్యంజ్మహే ॥ ౨ వ్యత్యానంజే । వ్యత్యానంజాతే ।
వ్యత్యానంజిరే ॥ వ్యత్యానంజిషే । వ్యత్యానంక్షే । వ్యత్యానంజిధ్వే, వ్య
త్యానంగ్ధ్వే ॥ వ్యత్యానంజివహే । వ్యత్యానంజ్వహే । వ్యత్యానంజిమహే ।
వ్యత్యానంజ్మహే ॥ ౩ వ్యత్యంజితా (సే, హే) వ్యత్యంక్తా (సే, హే) ౪
వ్యత్యంజిష్యతే, వ్యత్యంక్ష్యతే ॥ ౫ వ్యత్యంక్తాం । వ్యత్యంజాతాం । వ్య
త్యంజతాం ॥ వ్యత్యంక్ష్వ । వ్యత్యంజాథాం । వ్యత్యంగ్ధ్వం ॥ వ్య
త్యనజై । వ్యత్యనజావహై । వ్యత్యనజామహై ॥ ౬ వ్యత్యాంక్త । వ్యత్యాం

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

జాతాం।వ్యత్యాంజత॥వ్యత్యాఙ్క్థాః।వ్యత్యాంజాథాం।వ్యత్యాఙ్గ్ధ్వం॥ వ్యత్యాంజి।వ్యత్యాంజ్వహి।వ్యత్యాంజ్మహి॥౭ వ్యత్యంజీత।వ్యత్యంజీయాతాం।వ్యత్యంజీరన్ ॥ ౮ వ్యత్యంజిషీష్ట।వ్యత్యంజిషీయాస్తాం-ధ్వం ॥ వ్యత్యఙ్క్షీష్ట।వ్యత్యఙ్క్షీయాస్తాం-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యాంజిష్ట।వ్యత్యాంజిషాతాం।(ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యాంజిష్యత,వ్యత్యాఙ్క్ష్యత.

కర్మణి॥ ౧ అజ్యతే॥ ౫ అజ్యతాం। ౬ ఆజ్యత ॥ ౭ అజ్యేత॥౯ ఆంజివిశేషః । శేషంకర్మవ్యతీహారవత్ ॥

ణ్యంతకర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు సనితిఙ్క్రోశ్చాంచతివత్ ౧౫౪౨,౧౫౪౫,సని స్మిపూఙ్రంజ్వశాంసనీతినిత్యమిట॥అంజిజిషతీత్యాది

కేవలాత్కృత్సు - అంజితవ్యం । అఙ్క్తవ్యం । అంజనీయం । అంజ్యం। ఆంజంత్యనేనేత్యాజ్యం । ఆజ్యంపూర్వాదంజేస్సంజ్ఞాయాముపసంఖ్యానమితి బాహుళకాత్కరణేక్యప్ । అక్తః। అక్తవాన్ । అంజన్ అంజతీ। అంజిష్యన్। అంజిష్యతీ । అంజిష్యంతీ। అఙ్క్ష్యన్ । అఙ్క్ష్యతీ । అఙ్క్ష్యంతీ। అఙ్క్తుం। అంజితుం। అక్తం। అంజనం । అక్త్వా అఙ్క్త్వా-జాంతనశాంవిభాషేతి నలోపోవా । అంజిత్వా। ఆజ్య। అంజమంజం । అక్త్వాక్త్వా । అఙ్క్త్వాఙ్క్త్వా । అంజిత్వాంజిత్వా॥

ఉందీ, క్లేదనే ॥ సకర్మకః॥ సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ ఉనత్తి।ఉన్త్తః। ఉందంతి। ఉనత్సి। ఉన్త్థః।ఉన్త్థ। ఉనద్మి।ఉన్ద్వః। ఉన్ద్మః ॥ ౨ ఉందాంచకార। బభూవ। ఆస॥౩ఉందితా-సి॥ ౪ ఉందిష్యతి॥ ౫ ఉనత్తు। ఉన్తాత్। ఉన్త్తాం।ఉందంతు।ఉన్ద్ధి।ఉన్తాత్। ఉన్త్తం। ఉన్త్త। ఉనదాని। ఉనదావ। ఉనదామ।౬ఔనత్ ఔనద్ । ఔన్త్తాం।ఔందన్।ఔనః।ఔనత్ (ద్) ఔన్త్తం।ఔన్త్త ఔనదం। ఔన్ద్వ। ఔన్ద్మ ॥ ౭ ఉంద్యాత్ । ఉంద్యాతాం । ఉంద్యుః॥౮ ఉద్యాత్। ఉద్యాస్తాం। ఉద్యాసుః। ౯ఔందీత్।ఔందిష్టాం

ఔందిషుః । ౧౦ ఔందిష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧వ్యత్యున్తే। వ్యత్యుందాతే- వ్యత్యుందతే-వ్యత్యుత్సే- వ్యత్యుందాథే- వ్యత్యుద్ధ్వే। వ్యత్యుద్వహే। వ్యత్యుద్మహే॥ ౨వ్యత్యుందాంచక్రే॥ బభూవ । ఆస ॥ ౩ వ్యత్యుందితా (స్మే, హే) వ్యత్యుందిష్యతే॥ ౪ వ్యత్యుత్తాం। వ్యత్యుందాతాం. వ్యత్యున్తతాం। వ్యత్యుత్స్వ। వ్యత్యుందాథాం। వ్యత్యుద్ధ్వం । వ్యత్యునదై। వ్యత్యునదావహై । వ్యత్యునదామహై ॥ ౬వ్యత్యౌత్త । వ్యత్యౌందాతాం। వ్యత్యౌందత। వ్యత్యౌత్థాః। వ్యత్యౌందాథాం । వ్యత్యౌద్ధ్వం- వ్యత్యౌంది - వ్యత్యౌద్వహి - వ్యత్యౌంద్మహి॥ ౭ వ్యత్యుందీత। వ్యత్యుందీయాతాం। వ్యత్యుందీరన్॥ ౮ వ్యత్యుందిషీష్ట । వ్యత్యుందిషీయాస్తాం-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యౌందిష్ట। వ్యత్యౌందిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యౌందిష్యత॥

కర్మణి—౧ ఉద్యతే॥ ౫ ఉద్యతాం॥౬ ఔద్యత॥ ౭ ఉద్యేత॥ ౯ ఔందీతివిశేషః। శేషంకర్మవ్యతీహారవత్ ॥

ణౌకర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు చైఖ్ఛతినత్ ॥౧౨౩-౧౨౪॥చజి ఔందిదత్-త॥ నన్ద్రాఇతి నస్యనద్విత్వం॥ సని। ఉందిదిషతి ॥ ఉందిదిషితవ్యమిత్యాది ॥

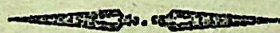
కేవలాత్కృత్సు ॥ ఉందితవ్యం। ఉందనీయం। ఉంద్యం-ఉన్నం। ఉత్తం. నుదవిదోందత్రాఘ్రాహ్రీభ్యోఽన్యతరస్యామితినిష్ఠాయానత్వం వా। ఉన్నవాన్-ఉత్తవాన్, ఉన్దన్, ఉందతీ- ఉందిష్యన్ - ఉందిష్యతీ- ఉందిష్యంతీ॥ ఉందితుం। ఉన్నం। ఉత్తం। ఉందనం।ఉందిత్వా। సముద్య- ఉందముందం। ఉందిత్వోందిత్వా॥

కృతీ- వేష్టనే। సకర్మకః। సేట్।పరస్మైపదీ

౧ కృణత్తి. కృన్తః-కృంతంతి-కృణత్సి-కృన్త్థః- కృన్త్థ,కృణత్మి

కృన్తత్వః-కృన్తథః ౫ కృణత్తు. కృన్తాత్. కృన్తతాం- కృన్తన్తు- కృన్ధి। కృన్తాత్। కృన్తతం-కృన్తత-కృణతాని-కృణతావ- కృణతామ॥ ౬ అకృణత్-అకృన్తాం- అకృన్తన్। అకృణత్। అకృంతం। అకృంత- అకృణతం।అకృన్త్వ,అకృన్త్మ॥ ౭ కృంత్యాత్ .కృన్త్యాతాం- కృంత్యుః ॥ఇతివిశేషః॥ శేషం తౌదాదికవత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧వ్యతికృంతే,వ్యతికృంతాతే,వ్యతికృంతతే,వ్యతికృన్తసే, వ్యతికృన్తాథే,వ్యతికృన్ధ్వే,వ్యతికృన్తే,వ్యతికృన్త్వహే॥వ్యతికృన్త్మహే॥ ౪ వ్యతికృంతాం, వ్యతికృన్తాతాం, వ్యతికృన్తతాం- వ్యతికృన్త్స్వ, వ్యతికృన్తాథాం,వ్యతికృన్ధ్వం, వ్యతికృణతై,వ్యతికృణతావహై, వ్యతికృణతామహై॥౬వ్యత్యకృంత।వ్యత్యకృంతాతాం। వ్యత్యకృంతత। వ్యత్యకృన్థాః।వ్యత్యకృన్తాథాం। వ్యత్యకృన్ధ్వం, వ్యత్యకృన్తి-వ్యత్యకృంత్వహి, వ్యత్యకృంత్మహి॥ ౭ వ్యతికృంతీత।వ్యతికృంతీయాతాం,వ్యతికృంతీరన్, వ్యతికృన్తీథాః, వ్యతికృంతీయాథాం, వ్యతికృంతీధ్వం- వ్యతికృంతీయ-వ్యతికృంతీవహి। వ్యతికృంతీమహి।శేషంసర్వంతౌదాదికవత్ ॥౮౩-౨౭౩॥

తంచూ-సఙ్కోచనే॥సకర్మకః॥ వేట్।పరస్మైపదీ

౧తనక్తి। తఙ్క్తః- తంచన్తి-తనక్షి, తఙ్క్థః, తఙ్క్థ. తనచ్మి. తంచ్వః- తంచ్మః॥ ౨ తతఞ్చ- తతఞ్చతుః-తతఞ్చిథ, తతఙ్క్థ- తతఞ్చథుః- తతఞ్చివ-తతఞ్చ్వ- తతఞ్చిమ-తతఞ్చ్మ ॥ ౩ తఞ్చితా-సి । తఙ్క్తా,సి॥ ౪ తఞ్చిష్యతి, తఙ్క్ష్యతి॥ ౫ తనక్తు । తఙ్క్తాత్।తఙ్క్తాం తఞ్చంతు-తఙ్గ్ధి-తఙ్క్తాత్- తఙ్క్తం-తఙ్క్త-తనచాని-తనచావ-తనచామ ॥ ౬ అతనక్। అతఙ్క్తాం। అతంచన్ । అతనక్। అతఙ్క్తం । అతఙ్క్త- అతనచం। అతంచ్వ, అతంచ్మ ॥ ౭ తంచ్యాత్, తంచ్యాతాం, తంచ్యుః॥౯తచ్యాత్,తచ్యాస్తాం,౯అతంచీత్,అతంచిష్టాం,అతంచిషుః,అతాఙ్క్షీత్,అతాఙ్క్తాం,అతాఙ్క్షుః॥౧౦అతంచిష్యత్ ॥అతఙ్క్ష్యత్॥

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతితఙ్క్తే, వ్యతితఞ్చాతే। వ్యతితఞ్చతే ॥ వ్యతితఙ్క్షే, వ్యతితఞ్చాథే। వ్యతితఙ్గ్ధ్వే- వ్యతితఞ్చే, వ్యతితఞ్చ్వహే॥ వ్యతితఞ్చ్మహే ॥ ౨ వ్యతితతఞ్చే, వ్యతితతఞ్చాతే॥ వ్యతితతఞ్చిరే॥ వ్యతితతఞ్చిషే, వ్యతితతఙ్క్షే- వ్యతితతఞ్చివహే। వ్యతితతఞ్చ్వహే। వ్యతితతఞ్చిమహే, వ్యతితతఞ్చ్మహే॥ ౩ వ్యతితఞ్చితా (సే-హే) వ్యతితఙ్క్తా (సే-హే) వ్యతితఞ్చిష్యతే। వ్యతితఙ్క్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతితఙ్క్తామ్- వ్యతితఞ్చాతామ్, వ్యతితఞ్చతామ్, వ్యతితఙ్క్ష్వ, వ్యతితఞ్చాథామ్, వ్యతితఙ్గ్ధ్వమ్, వ్యతితనచై। వ్యతితనచావహై- వ్యతితనచామహై ॥ ౬ వ్యత్యతఙ్క్త, వ్యత్యతఞ్చాతామ్, వ్యత్యతఞ్చత, వ్యత్యతఙ్థాః, వ్యత్యతఞ్చాథామ్, వ్యత్యతఙ్గ్ధ్వమ్, వ్యత్యతఞ్చి- వ్యత్యతఞ్చ్వహి, వ్యత్యతఞ్చ్మహి ౭ వ్యతితఞ్చీత, వ్యతితఞ్చీయాతామ్, వ్యతితఞ్చీరన్ ॥ ౮ వ్యతితఞ్చిషీష్ట-ధ్వమ్॥ వ్యతితఙ్క్షీష్ట-ధ్వమ్॥౯ వ్యత్యతఞ్చిష్ట (ఢ్వమ్-ధ్వమ్) వ్యత్యతఙ్క్త, వ్యత్యతఙ్క్షాతామ్, వ్యత్యతఙ్క్షత, వ్యత్యతఙ్థాః॥ వ్యత్యతఙ్క్షాథామ్- వ్యత్యతఙ్గ్ధ్వమ్, వ్యత్యతఙ్క్షి, వ్యత్యతఙ్క్ష్వహి, వ్యత్యతఙ్క్ష్మహి ॥ ౧౦ వ్యత్యతఞ్చిష్యత । వ్యత్యతఙ్క్ష్యత॥

కర్మణి—౧ తచ్యతే॥ ౫ తచ్యతామ్॥ ౬ అతచ్యత॥ ౭ తచ్యేత॥ ౯ అతఞ్చీతి విశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతిహారవత్॥

ణ్యన్తాదిషు సర్వం దశతివత్ ॥ సని॥ తితఞ్చిషతి- తితఙ్క్షతీతి ద్వైరూప్యమ్ ॥ యఙి॥ తాతచ్యతే, తాతచితస్యమిత్యాది॥ యఙ్లుకి । తాతఞ్చీతి, తాతఙ్క్తి, తాతక్తః, తాతచతీత్యాది, తాతఞ్చితవ్యమిత్యాది చ ॥౭౯౧-౭౯౨ పు ॥

కేవలాత్కృత్సు ॥ తఞ్చితవ్యమ్, తఙ్క్తవ్యమ్, తఞ్చనీయః, తఙ్క్యమ్ నిష్ఠాయామనిట్త్వాత్తక్తమ్, తక్తమ్, తక్తవాన్, తఞ్చన్- తఞ్చతీ, తఞ్చిష్యన్, తఞ్చిష్యతీ। తఞ్చిష్యన్తీ, తఙ్క్ష్యన్, తఙ్క్ష్యతీ॥ తఙ్క్ష్యన్తీ, తఞ్చితుమ్- తఙ్క్తుమ్- తక్తుమ్-తఞ్చనమ్-తఞ్చిత్వా-తక్త్వా, ఆతచ్య-తఞ్చమ్

తంచు. తంచిత్వాతంచిత్వా ॥ తక్త్వాతక్త్వా ॥

ఉ. తృదిర్-హింసానాదరయోః ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ

౧ తృణత్తి, తృన్తః- తృందంతి- తృణత్సి-తృన్థః. తృన్థ-తృణద్మి। తృన్ద్వః। తృన్ద్మః ॥ ౨ తతర్ద, తతృదతుః ॥ తతర్దిథ। తతృదివ ॥ ౩ తర్దితా-సి ॥ సేసిచీత్యాదినావేట్ ॥ ౪ తర్దిష్యతి, తర్త్స్యతి ॥ ౫ తృణత్తు। తృంతాత్। తృన్తాం। తృందంతు ॥ తృంధి। తృంతాత్। తృన్తం। తృన్త ॥ తృణదాని। తృణదావ। తృణదామ ॥ ౬ అతృణత్-ద్। అతృన్తాం। అతృన్దన్, అతృణః, అతృణత్,ద్ ॥ అతృన్తం, అతృన్త, అతృణదం, అతృన్ద్వ, అతృన్ద్మ ॥ ౭ తృన్ద్యాత్। తృంద్యాతాం। తృంద్యుః ॥ ౮ తృద్యాత్, తృద్యాస్తాం। ౯ అతృదత్। అతృదతాం, అతర్దీత్। అతర్దిష్టాం ॥ ౧౦ అతర్దిష్యత్ ॥ అతర్త్స్యత్

అనాదరే కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతితృన్తే। వ్యతితృందాతే। వ్యతితృందతే। వ్యతితృన్త్సే। వ్యతితృందాథే। వ్యతితృన్ద్ధ్వే। వ్యతితృన్దే। వ్యతితృంద్వహే। వ్యతితృంద్మహే ॥ ౨ వ్యతితతృదే। వ్యతితతృదాతే। వ్యతితతృదిషే। వ్యతితతృదివహే ॥ ౩ వ్యతితర్దితా (సే, హే) వ్యతితర్దిష్యతే, వ్యతితర్త్స్యతే ॥ ౫ వ్యతితృన్తాం। వ్యతితృందాతాం। వ్యతితృందతాం। వ్యతితృన్త్స్వ। వ్యతితృందాథాం। వ్యతితృన్ద్ధ్వం। వ్యతితృణదై। వ్యతితృణదావహై। వ్యతితృణదామహై ॥ ౬ వ్యత్యతృన్త। వ్యత్యతృందాతాం। వ్యత్యతృందత। వ్యత్యతృన్థాః। వ్యత్యతృందాథాం। వ్యత్యతృన్ద్ధ్వం। వ్యత్యతృన్ది। వ్యత్యతృన్ద్వహి। వ్యత్యతృన్ద్మహి ॥ ౭ వ్యతితృందీత। వ్యతితృందీయాతాం। వ్యతితృందీరన్ ॥ ౮ వ్యతితర్దిషీష్ట, ధ్వం ॥ వ్యతితృత్సీష్ట, ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యతర్దిష్ట (ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యతర్దిష్యత। వ్యత్యతర్త్స్యత ॥

కర్మణి—౧ తృద్యతే ॥ ౫ తృద్యతాం ॥ ౬ అతృద్యత ॥ ౭ తృద్యేత ॥

౯ అతర్దీతి విశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతీహారవత్ ॥

ణ్యంతాదిషు సర్వం కృంతతివత్ ॥ కేవలాత్కృత్సు ॥ తర్దితవ్యం। తర్దనీయం। తర్ద్యం। తృణ్ణః। తృణ్ణవాన్। తృన్దన్॥ తృన్దతీ। తర్దిష్యన్। తర్దిష్యతీ। తర్దిష్యంతీ। తత్సృద్వాన్। తత్సృద్వతీ। తత్సృద్వంతీ। తర్దితుం। తృణ్ణం। తర్దనం। తర్దిత్వా। ఆతృద్య। తర్దంతర్దం। తర్దిత్వాతర్దిత్వా ॥

తృహ, హింసాయాం। సకర్మకః। సేట్॥ పరస్మైపదీ

తృణహ ఇమితీమాగమః— ౧ తృణేఢి। తృణ్ఢః। తృంహంతి। తృణక్షి। తృణ్ఢః। తృణ్ఢ। తృణేహ్మి। తృంహ్వః। తృంహ్మః॥ ౨ తతర్హ। తతృహతుః। తతర్హిథ, తతృహివ॥ 3 తర్హితాస్మి॥ ౪ తర్హిష్యతి॥ ౫ తృణేఢు। తృణ్ఢాత్। తృణ్ఢాం। తృంహంతు। తృణ్ఢి। తృణ్ఢాత్। తృణ్ఢం। తృణ్ఢ। తృణహాని। తృణహావ। తృణహామ॥ ౬ అతృణేట్। అతృణ్ఢాం। అతృంహన్। అతృణేట్। అతృణ్ఢం। అతృణ్ఢ। అతృణహం। అతృంహ్వ। అతృంహ్మ॥ ౭ తృంహ్యాత్। తృంహ్యాతాం। తృంహ్యుః॥ ౮ తృహ్యాత్। తృహ్యాస్తాం॥ ౯ అతర్హీత్। అతర్హిష్టాం। అతర్హిషుః॥ ౧౦ అతర్హిష్యత్॥ హింసార్థత్వాత్కర్మవ్యతీహారే న తఙ్॥

కర్మణి— ౧ తృహ్యతే॥ ౨ తతృహే॥ ౩ తర్హితా (సే। వా) ౪ తర్హిష్యతే॥ ౫ తృహ్యతాం॥ ౬ అతృహ్యత॥ ౭ తృహ్యేత॥ ౮ తర్హిషీష్ట, (ఢ్వం, ధ్వం) ౯ అతర్హి। అతర్హిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) ౧౦ అతర్హిష్యత॥ ణ్యంతాదిషు సర్వం గృజివత్ ॥ ౨౪౧ ॥

కేవలాత్కృత్సు ॥ తర్హితవ్యం। తర్హణీయం। తర్హ్యం। తృహితః। తృహితవాన్। తృంహన్। తృంహతీ। తర్హిష్యన్। తర్హిష్యతీ। తర్హిష్యంతీ। తర్హితుం। తృహితం। తర్హణం। తర్హిత్వా। వితృహ్య। తర్హంతర్హం। తర్హిత్వాతర్హిత్వా ॥

పిష్ల్, సంచూర్ణనే॥ సకర్మకః॥ అనిట్। పరస్మైపదీ.

౧ పినష్టి। పింష్టః। పింషంతి, పినక్షి, పింష్ఠః, పింష్ఠ, పినష్మి, పింష్వః, పింష్మః॥ ౨ పిపేష, పిపిషతుః, పిపేషిథ, పిపిషిమ॥ ౩ పేష్టా,సి॥ ౪ పేక్ష్యతి॥ ౫ పినష్టు। పింష్టాత్। పింష్టాం, పింషంతు, పింఢి, పింష్టాత్, పింష్టం- పింష్ట, పినషాణి- పినషావ- పినషామ॥ ౬ అపినట్। అపింష్టాం- అపింషన్- అపినట్- అపింష్టం - అపింష్ట, అపినషం। అపింష్వ- అపింష్మ॥ ౭ పింష్యాత్- పింష్యాతాం। పింష్యాః ౮ పిష్యాత్। పిష్యాస్తాం। ౯ అపిషత్॥ అపిషతాం॥ అపిషన్ ॥౧౦ అపేక్ష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిపింష్టే। వ్యతిపింషాతే। వ్యతిపింషతే। వ్యతిపిక్షే। వ్యతిపింషాథే। వ్యతిపింఢ్వే। వ్యతిపింషే। వ్యతిపింష్వహే, వ్యతిపింష్మహే ॥ ౨ వ్యతిపిపిషే, వ్యతిపిపిషిషే, వ్యతిపిపిషివహే॥౩ వ్యతిపేష్టా(సే, హే) ౪ వ్యతిపేక్ష్యతే ॥ ౫ వ్యతిపింష్టాం, వ్యతిపింషాతాం, వ్యతిపింషతాం, వ్యతిపింక్ష్వ। వ్యతిపింషాథాం-వ్యతిపింఢ్వం- వ్యతిపినషై, వ్యతిపినషావహై-వ్యతిపినషామహై ॥ ౬ వ్యత్యపింష్ట- వ్యత్యపింషాతాం। వ్యత్యపింషత. వ్యత్యపింష్ఠాః । వ్యత్యపింషాథాం, వ్యత్యపింఢ్వం- వ్యత్యపింషి- వ్యత్యపింష్వహి । వ్యత్యపింష్మహి॥౭ వ్యతిపింషీత। వ్యతిపింషీయాతాం- వ్యతిపింషీరన్ ॥ ౮ వ్యతిపిక్షీష్ట- వ్యతిపిక్షీయాస్తాం-ఢ్వం॥ ౯ వ్యత్యపిక్షత । వ్యత్యపిక్షాతాం- వ్యత్యపిక్షన్త ౧౦ వ్యత్యపేక్ష్యత ॥

కర్మణి—౧ పిష్యతే॥ ౫ పిష్యతాం॥ ౬ అపిష్యత ॥ ౭ పిపేష్యత ॥ ౯ అపేషీతి విశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతీహారవత్ ॥ ణ్యంతాదిను సర్వం మేహతివత్ ॥ ౩_౭౮॥౩_౭౯॥౩౩౦ ॥

కేవలాత్కృత్సు । పేష్టవ్యం। పేషణీయం। పేష్యం । పిష్టః । పిష్టవాన్। పింషన్। పింషతీ ॥ పేక్ష్యన్ । పేక్ష్యతీ । పేక్ష్యంతీ। పేష్టుం

పిష్టం, పేషణం, పిష్ట్వా। సంపిష్య, పేషంపేషం; పిష్ట్వాపిష్ట్వా ॥

శుష్కపేషం పినష్టి-చూర్ణపేషం- రూక్షపేషం- శుష్కచూర్ణరూక్షేషు పిష ఇతి ణముల్, కషాదిత్వాదనుప్రయోగః ॥ ఉదపేషం పినష్టి. ఉదకేన పినష్టీత్యర్థః॥ స్నేహనే పిష ఇతి ణముల్। పేషం వాసవాహనధిషు చేత్యుదాదేశః। ఉరఃపేషం యుధ్యంతే। కృత్స్నముర ప్రపీడయంత ఇత్యర్థః, పరిక్లిశ్యమానే చేతి ణముల్ ॥

పృజీ సంపర్కే॥ సకర్మకః॥ పరస్మైపదీ

పృణక్తి, పృక్తః॥ పృఞ్చన్తి-ఇత్యాది వక్ష్యమాణవృజివత్॥

భంజో॥ ఆమర్దనే॥ సకర్మకః॥ అనిట్॥ పరస్మైపదీ

౧ భనక్తి॥ భఙ్క్తః, భంజన్తి॥ భనక్షి॥ భఙ్క్థః, భఙ్క్థ॥ భనజ్మి॥ భంజ్వః, భంజ్మః ॥ ౨ బభంజ॥ బభంజతుః, బభంజుః॥ బభంజిథ॥ బభఙ్క్థ బభంజథుః, బభంజ, బభంజ, బభంజివ- బభంజిమ ॥ ౩ భఙ్క్తా, సి॥ ౪ భఙ్క్ష్యతి॥ ౫ భనక్తు॥ భఙ్క్తాత్॥ భఙ్క్తాం, భంజన్తు। భఙ్గ్ధి, భఙ్క్తాత్॥ భఙ్క్తం॥ భఙ్క్త॥ భనజాని, భనజావ॥ భనజామ॥ ౬ అభనక్॥ అభఙ్క్తాం॥ అభంజన్॥ అభనక్॥ అభఙ్క్తం॥ అభఙ్క్త ॥ అభనజం- అభంజ్వ. అభంజ్మ॥ ౭ భంజ్యాత్॥ భంజ్యాతాం-భంజ్యుః ॥ ౮ భజ్యాత్॥ భజ్యాస్తాం॥ ౯ అభాఙ్క్షీత్॥ అభాఙ్క్తాం, అభాఙ్క్షుః ॥ అభాఙ్క్షీః అభాఙ్క్తం॥ అభాఙ్క్త ॥ అభాఙ్క్షం॥ అభాఙ్క్ష్వ ॥ అభాఙ్క్ష్మ॥ ౧౦ అభఙ్క్ష్యత్ ॥

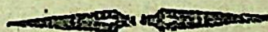
కర్మవ్యతీహారే— ౧ వ్యతిభఙ్క్తే॥ వ్యతిభంజాతే॥ వ్యతిభంజతే ॥ వ్యతిభఙ్క్షే- వ్యతిభంజాథే॥ వ్యతిభఙ్గ్ధ్వే- వ్యతిభంజే॥ వ్యతిభంజ్వహే వ్యతిభంజ్మహే। ౨ వ్యతిబభంజే॥ వ్యతిబభంజాతే ॥ వ్యతిబభంజిషే- వ్యతిబభంజిధ్వే॥ వ్యతిబభంజివహే॥ ౩ వ్యతిభఙ్క్తా (సే-హే) ౪ వ్యతిభ

జ్క్ష్యతే॥ ౫వ్యతిభజ్క్తాం॥ వ్యతిభఞ్జాతాం-వ్యతిభఞ్జతాం- వ్యతి భజ్క్ష్వ వ్యతిభఞ్జాథాం. వ్యతిభజ్గ్ధ్వం-వ్యతిభనజై- వ్యతిభనజావ హై- వ్యతిభనజామహై॥ ౬ వ్యత్యభజ్క్త-వ్యత్యభఞ్జాతాం- వ్యత్య భఞ్జత ॥ వ్యత్యభజ్క్థాః-వ్యత్యభఞ్జాథాం - వ్యత్యభజ్గ్ధ్వం- వ్య త్యభంజి- వ్యత్యభఞ్జ్వహి- వ్యత్యభఞ్జ్మహి ॥ ౭ వ్యతిభఞ్జీత- వ్య తిభఞ్జీయాతాం. వ్యతిభఞ్జీరన్॥ ౮ వ్యతిభజ్క్షీష్ట-వ్యతిభజ్క్షీయా స్తాం-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యభజ్క్త. వ్యత్యభజ్క్షాతాం । వ్యత్యభజ్క్షత। వ్యత్యభజ్క్థాః- వ్యత్యభజ్క్షాథాం॥వ్యత్యభజ్గ్ధ్వం, వ్యత్యభజ్క్షి.వ్య త్యభజ్క్ష్వహి, వ్యత్యభజ్క్ష్మహి॥౧౦ వ్యత్యభఙ్క్ష్యత ॥

కర్మణి౧భజ్యతే॥౫భజ్యతాం॥౬అభజ్యత॥౭భజ్యేత।భఞ్జేశ్చ చిణీ తి వానలోపే॥ ౯అభఞ్జి।అభాజీతిచవిశేషః॥ శేషంకర్మవ్యతీహారవత్॥

ణ్యంతాదిషుసర్వంసజతివత్ ॥ పు ౩౭౮,౩౭౯.

కేవలాత్కృత్సు-భజ్క్తవ్యం । భంజనీయం । భజ్గ్యం । భగ్నః । భగ్నవాన్ । భంజన్-భంజతీ- । భజ్క్ష్యన్- భజ్క్ష్యతీ - భజ్క్ష్యంతీ । భజ్క్తుం । భగ్నం । భఞ్జనం । భక్త్వా । భజ్క్త్వా।జాంతనశాంవిభాషేతినలోపోవా । విభజ్య । విభఞ్జ్య। భఞ్జంభఞ్జం భక్త్వాభక్త్వా । భజ్క్త్వాభజ్క్త్వా.

భుజ-పాలనాభ్యవహారయోః॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

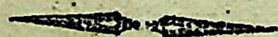
౧ భునక్తి-భుజ్క్తః-భుంజంతి ॥ భునక్షి-భుజ్క్థః-భుజ్క్థ॥భునజ్మి- భుఞ్జ్వః-భుఞ్జ్మః ॥ ౨ బుభోజ-బుభుజతుః ॥ బుభోజిథ-బుభుజివ ౩ భోక్తా-సి ॥ ౪ భోక్ష్యతి ॥ ౫ భునక్తు-భుజ్క్తాత్-భుజ్క్తాం-భుఞ్జంతు ॥ భుజ్గ్ధి-భుజ్క్తాత్ -భుజ్క్తం-భుజ్క్త ॥ భునజాని-భునజావ-భునజామ ॥ ౬ అభునక్-అభుజ్క్తాం-అభుఞ్జన్ ॥ అభునక్ - అభుజ్క్తం-అభుజ్క్త ॥ అభునజం-అభుఞ్జ్వ-అభుఞ్జ్మ ॥ ౭ భుఞ్జ్

జ్యాత్-భుఙ్జ్యాస్తాం-భుఙ్జ్యాసుః ॥ ౮ భుజ్యాత్-భుజ్యాస్తాం ॥ ౯ అభౌక్షీత్। అభౌక్తాం। అభౌక్షుః ॥ ౧౦ అభోక్ష్యత్ ॥

పాలనభిన్నే ఽర్థే ఽస్మాద్భుజో ఽనవన ఇత్యాత్మనేపదం ॥ ఒదనం భుఙ్క్తే । అభ్యవహరతీత్యర్థః ॥ ౧ భుఙ్క్తే-భుఞ్జాతే-భుఞ్జతే॥ భుఙ్క్షే-భుఞ్జాథే-భుఙ్గ్ధ్వే ॥ భుఞ్జే-భుఞ్జ్వహే-భుఞ్జ్మహే ॥ ౨ బుభుజే-బుభుజాతే ॥ బుభుజిషే-బుభుజిధ్వే ॥ బుభుజివహే ॥ ౩ భోక్తా(సే । వహే) ౪ భోక్ష్యతే ॥ ౫ భుఙ్క్తాం-భుఞ్జాతాం-భుఞ్జతాం । భుఙ్క్ష్వ-భుఞ్జాథాం-భుఙ్గ్ధ్వం॥ భునజై-భునజావహై-భునజామహై ॥ ౬ అభుఙ్క్త-అభుఞ్జాతాం-అభుఞ్జత ॥ అభుఙ్థాః । అభుఞ్జాథాం। అభుఙ్గ్ధ్వం ॥ అభుఞ్జి। అభుఞ్జ్వహి। అభుఞ్జ్మహి ॥ ౭ భుఞ్జీత। భుఞ్జీయాతాం। భుఞ్జీరన్ । ౮ భుక్షీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అభుక్త। అభుక్షాతాం। అభుక్షత-గ్ధ్వం ॥ ౧౦ అభోక్ష్యత ॥

కర్మవ్యతీహారే ప్యేవమేవబోధ్యం ॥ కర్మణి—౧ భుజ్యతే ॥ ౫ భుజ్యతాం ॥ ౬ అభుజ్యత ॥ ౭ భుజ్యేత ॥ ౯ అభోజీతి విశేషః ॥ శేషమాత్మనేపదవత్ ॥ ణ్యన్తాదిమసర్వం కోచతివత్॥ పు, ౨౦౮, ౨౧౯ ౨౧౧ సని-బుభుక్షతీత్యాది। పాలనభిన్నే ఽర్థే బుభుక్షత ఇత్యాదివిశేషః

కేవలాత్కృత్సు—భోక్తవ్యం । భోజనీయం । భోజ్యం । భోజ్యం భక్ష్య ఇతి తత్త్వాభావాన్నిపాత్యతే ॥ భోగ్యమన్యత్ ॥ భుక్తః । భుక్తవాన్ । భుఞ్జన్। భుఞ్జతీ । అనవనే భుఞ్జానః । భోక్ష్యన్ - భోక్ష్యతీ-భోక్ష్యన్తీ । భోక్ష్యమాణః । భోక్తుం । భుక్తం । భోజనం । భుక్త్వా । సమ్భుజ్య । భోజం భోజం । భుక్త్వాభుక్త్వా.

౦౨ విజీ-భయచలనయోః। అకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ.

౧ వినక్తి। విఙ్క్తః। విఞ్జన్తి ॥ వినక్షి। విఙ్క్థః। విఙ్క్థ ॥ వినజ్మి। విఞ్జ్వః। విఞ్జ్మః ॥ ౨ వివేజ। వివిజతుః । వివిజిథ । విజ ఇడితి జిత్త్వం ॥

౩ విజితా-సి ॥ ౪ విజిష్యతి ॥ ౫ వినక్తు।విఙ్క్తాత్।విఙ్క్తాం।విఞ్జన్తు ॥ విఙ్గ్ధి।విఙ్క్తాత్।విఙ్క్తం।విఙ్క్త। వినజాని।వినజావ।వినజామ ౬ అవినక్।అవిఙ్క్తాం।అవిఞ్జన్। అవినక్।అవిఙ్క్తం।అవిఙ్క్త ॥ అవినజం।అవిఞ్జ్వ।అవిఞ్జ్మ ॥ ౭ విఞ్జ్యాత్।విఞ్జ్యాతాం।విఞ్జ్యుః। విఞ్జ్యాః।విఞ్జ్యాతం ॥ ౮ విజ్యాత్ ॥ ౯ అవిజీత్।అవిజిష్టాం ॥ ౧౦ అవిజిష్యత్ ॥ కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతివిఙ్క్తే-వ్యతివిఞ్జాతే-వ్యతివిఞ్జతే ॥ వ్యతివిఙ్క్షే ॥ ౨ వ్యతివివిజే ॥ ౩ వ్యతివిజితా(సే।హే) ౪ వ్యతివిజిష్యతే ॥ ౫ వ్యతివిఙ్క్తాం।వ్యతివిఙ్క్ష్వ।వ్యతివినజై ॥ ౬ వ్యతివిఙ్క్త।వ్యతివిఞ్జాతాం।వ్యత్యవిఞ్జత ॥ ౭ వ్యతివిఞ్జీత। వ్యతివిఞ్జీయాతాం।వ్యతివిఞ్జీరన్ ॥ ౮ వ్యతివిజిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యవిజిష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యవిజిష్యత.

భావే—౧ విజ్యతే ॥ ౫ విజ్యతాం ॥ ౬ అవిజ్యత ॥ ౭ విజ్యేత ॥ ౯ అవెజీతి విశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతీహారవత్ ॥

ణ్యన్తాదిషు సర్వం కేటతివత్ ॥ పు. ౨౦౮।౨౦౧ ॥ సని-ఙిత్త్వేన కిత్త్వం బాధ్యతే ॥ వివిజిషతీత్యాది ॥

కేవలాత్కృత్సు—విజితవ్యం, వేజనీయం, వేజ్యం, ణ్యావశ్యక ఇతి న కుత్వమ్ ॥ అనావశ్యకే తు, వేగ్యం, విగ్నః, విగ్నవాన్, విఞ్జన్।విఞ్జతీ।విజిష్యన్।విజిష్యతీ,విజిష్యన్తీ, విజితుం, విగ్నం, వేజనం, విజిత్వా. ఉద్విజ్య, వేజంవేజం, విజిత్వావిజిత్వా.

వృజీ-వర్జనే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

వృణక్తి।వృఙ్క్తః।వృఞ్జన్తి ॥ వృణక్షి।వృఙ్క్థః।వృఙ్క్థ ॥ వృణజ్మి।వృఞ్జ్వః।వృఞ్జ్మః ॥ ౨ వవర్జ।వవృజతుః ॥ వవర్జిథ।వవృజివ ॥ ౩ వర్జితా-సి ॥ ౪ వర్జిష్యతి ॥ ౫ వృణక్తు।వృఙ్క్తాత్।వృఙ్క్తాం। వృఞ్జన్తు ॥ వృఙ్గ్ధి।వృఙ్క్తాత్।వృఙ్క్తం।వృఙ్క్త ॥ వృణజాని।వృణ

జాన'వృణజామ ॥ ౬ అవృణక్।అవృఙ్క్తాం।అవృఞ్జన్ ॥ అవృణక్।అవృఙ్క్తం।అవృఙ్క్త ॥ అవృణజం।అవృఞ్జ్వ। అవృఞ్జ్మ ॥ ౭ వృఞ్జ్యాత్।వృఞ్జ్యాతాం।వృఞ్జ్యుః ॥ ౮ వృజ్యాత్।వృజ్యాస్తాం ॥ ౯ అవర్జీత్।అవర్జిష్టాం ॥ ౧౦ అవర్జిష్యత్.

కర్మవ్యతీహారే—వ్యతివృఙ్క్తఇత్యాదిప్యతివిఙ్క్తఇత్యాదివత్ ॥ ణ్యంతాదిషు వర్జయతీత్యాదిసర్వంగృజధాతువత్ ॥పు ౨౪౧

కేవలాత్కృత్సు—వర్జితవ్యం, వర్జనీయం, వృజ్యం, ఋదుపధాదితిక్యప్, వృక్తః, వృక్తవాన్, వృఞ్జన్।వృఞ్జతీ। వర్జిష్యన్ వర్జిష్యతీ-వర్జిష్యంతీ, వర్జితుం, వృక్తం, వర్జనం, వర్జిత్వా, వివృజ్య, వర్జంవర్జం, వర్జిత్వావర్జిత్వా.

శిష్ల-విశేషణే॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

౧ శినష్టి।శింష్టః।శింషంతి॥ శినక్షి-శింష్ఠః-శింష్ఠ ॥ శినష్మి-శింష్వః-శింష్మః ॥ ౨ శిశేష-శిశిషతుః ॥ శిశేషిథ-శిశిషివ ॥ ౩ శేష్టా-సి ॥ ౪ శేక్ష్యతి ॥ ౫ శినష్టు-శింష్టాత్-శింష్టాం-శింషంతు॥ శింఢి-శింష్టాత్-శింష్టం శింష్ట ॥ శినషాణి,శినషావ-శినషామ ॥ ౬ అశినట్, అశింష్టాం-అశింషన్ ॥ అశినట్-అశింష్టం-అశింష్ట ॥ అశినషం-అశింష్వ,అశింష్మ ॥ ౭ శింష్యాత్,శింష్యాతాం,శింష్యుః ॥ ౮ శిష్యాత్-శిష్యాస్తాం ॥ ౯ అశిషత్.అశిషతాం-అశిషన్ ॥ ౧౦ అశేక్ష్యత్.

కర్మవ్యతీహారాదిషుసర్వంపిషివత్.

కేవలాత్కృత్సు—శేష్టవ్యం, శేషణీయం, శేష్యం, శిష్టః, శిష్టవాన్, శింషన్-శింషతీ, శేక్ష్యన్-శేక్ష్యతీ।శేక్ష్యంతీ, శేష్టుం, శిష్టం. శేషణం, శిష్ట్వా, విశిష్య, శేషంశేషం, శిష్ట్వాశిష్ట్వా ॥

హిసి.సింసాయాం॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ హినస్తి,హింస్తః-హింసంతి ॥ హినస్సి-హింస్థః, హింస్థ॥హినస్మి

హింస్వః-హింస్మః ॥ ౨ జిహింస-జిహింసతుః । జిహింసిథ ॥ ౩ హింసితా-స ॥ ౪ హింసిష్యతి ॥ ౫ హినస్తు-హింస్తాత్-హింస్తాం-హింసంతు ॥ హింధి-హింస్తాత్-హింస్తం-హింస్త ॥ హినసాని-హినసావ-హినసామ ॥ ౬. అహినత్-అహింస్తాం-అహింసన్ ॥ అహినః-అహింస్తం-అహింస్త ॥ అహినసం-అహింస్వ-అహింస్మ ॥ ౭ హింస్యాత్-హింస్యాతాం-హింస్యుః ॥ ౮ హింస్యాత్-హింస్యాస్తాం ౯ అహింసీత్-అహింసిష్టాం ॥ ౧౦ అహింసిష్యత్. హింసార్థత్వాత్కర్మవ్యతీహారేనతఙ్ ॥

కర్మణి—౧ హింస్యతే ॥ ౨ జిహింసే ॥ ౩ హింసితా (సే, హే) ౪ హింసిష్యతే ॥ ౫ హింస్యతాం ॥ ౬ అహింస్యత ॥ ౭ హింస్యేత ॥ ౮ హింసిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అహింసి-అహింసిషాతాం(ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ అహింసిష్యత ॥ ణ్యంతాదిషుసర్వంక్లిందతివత్ ॥పు ౨౦౪, ౨౦౫.

కేనలాత్కృత్సు—హింసితవ్యం, హింసనీయం, హింస్యం, హింసితః, హింసితవాన్, హింసన్-హింసతీ, హింసిష్యన్-హింసిష్యతీ-హింసిష్యంతీ, హింసితుం, హింసితం, హింసనం, హింసిత్వా, నిహింస్య, హింసంహింసం, హింసిత్వాహింసిత్వా.

ఇతి రుధాదౌ పరస్మైపదినః

అథాత్మనేపదినః

౯, ఇంధీదీప్తౌ॥అకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ.

౧ ఇంధే-ఇంధాతే-ఇంధతే ॥ ఇన్త్సే-ఇంధాథే-ఇంద్ధ్వే ॥ ఇంధే-ఇన్ధ్వహే-ఇన్ధ్మహే ॥ ౨ ఇన్ధాంచక్రే(బభూవ,ఆస) ౩ ఇన్ధితా(సే।హే)౪ఇన్ధిష్యతే॥౫ఇన్ద్ధాం-ఇన్ధాతాం-ఇన్ధతాం॥ఇన్త్స్వ-ఇన్ధాథాం-ఇన్ద్ధ్వం ॥ ఇనధై-ఇనధావహై-ఇనధామహై ॥ ౬ ఐన్ద్ధ-ఐన్ధాతాం-ఐన్ధత ॥ ఐన్ద్ధాః-ఐన్ధాథాం-ఐన్ద్ధ్వం॥ ఐన్ధి-ఐన్ధ్వహి-ఐన్ధ్మహి॥ ౭ ఇన్ధీత-ఇన్ధీయాతాం-ఇన్ధీరన్॥

౮ ఇన్ధిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ ఐన్ధిష్ట-ఐన్ధిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) ౧౦ ఐన్ధిష్యత ॥ భావే—౧ ఇన్ధ్యతె ॥ ౫ ఇన్ధ్యతాం ॥ ౬ ఐన్ధ్యత ॥ ౭ ఇన్ధ్యేత ॥ ౯ ఐంధీతివిశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్.

ణ్యంతాదిషు సర్వమున త్తివత్ పు౭౭౩।౭౭౪ సని-ఇన్దిధిషత ఇత్యాత్మనేపదం విశేషః ॥ కేవలాత్కృత్సు—ఇన్ధితవ్యం, ఇన్ధనీయం, ఇన్ధ్యం, ఇద్ధః ఇద్ధవాన్ ॥ ఇంధానః, ఇన్ధిష్యమాణః, ఇన్ధితుం, ఇన్ధనం, ఇన్ధిత్వా, సమిధ్య, ఇన్ధమిన్ధం, ఇన్ధిత్వేన్ధిత్వా.

ఖిద-దైన్యే ॥ అకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ ఆత్మనేపదీ

౧ ఖిన్తే-ఖిందాతే-ఖిందతే ॥ ఖిన్త్సే-ఖిందాథే-ఖిన్ద్ధ్వే ॥ ఖిందే-ఖింద్వహే-ఖింద్మహే ॥ ౨ చిఖిదె-చిఖిదిషె-చిఖిదిధ్వే ॥ చిఖిదివహే ॥ ౩ ఖేత్తా(సే।హే) ౪ ఖేత్స్యతె ॥ ౫ ఖిన్త్తాం-ఖిందాతాం-ఖిందతాం ॥ ఖిన్త్స్వ-ఖిందాథాం-ఖిన్ద్ధ్వం ॥ ఖినదై-ఖినదావహై-ఖినదామహై ॥ ౬ అఖింత-అఖిందాతాం-అఖిందత ॥ అఖింథాః-అఖిందాథాం-అఖిన్ద్ధ్వం ॥ అఖింది-అఖింద్వహి-అఖిన్ద్మహి ॥ ౭ ఖిందీత ఖిందీయాతాం-ఖిందీరన్ ॥ ౮ ఖిన్త్సీష్ట-ఖిన్త్సీయాస్తాం-ధ్వం ॥ ౯ అఖిత్త-అఖిత్సాతాం-అఖిత్సత-ద్ధ్వం ॥ ౧౦ అఖేత్స్యత.

భావే—౧ ఖిద్యతె ॥ ౫ ఖిద్యతాం ॥ ౬ అఖిద్యత ॥ ౭ ఖిద్యేత ॥ ౯ అఖేదీతి విశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్ ॥ ణ్యంతాదిషు సర్వంపి షివత్ పు౭౭౯।౭౮౦. సని-చిఖిత్సత ఇత్యాత్మనేపదం విశేషః ॥

కేవలాత్కృత్సు—ఖేత్తవ్యం, ఖేదనీయం, ఖెద్యం, ఖిన్నః, ఖిన్నవాన్, ఖిందానః, ఖేత్స్యమానః, ఖేత్తుం, ఖిన్నం, ఖెదనం, ఖిత్త్వా, పరిఖిద్య, ఖెదంఖెదం, ఖిత్త్వాఖిత్త్వా.

విద-విచారణే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ ఆత్మనేపదీ

విన్త్తె-విందాతె-విందత ఇత్యాది సర్వం ఖిదవత్ ॥ నిష్ఠాయాం, వి

స్నః,విత్తః,విన్నవాన్-విత్తవాన్,నుదవిదోందత్రేత్యాదినానత్వంవా బ్రాహ్మణవేదంభోజయతి, యంయంబ్రాహ్మణంవిచారయతి తంసర్వం భోజయతీత్యర్థః, కర్మణిదృశివిదోస్సాకల్యఇతిణముల్ ॥ శేషంస మానమ్ ॥

ఇత్యాత్మనేపదినః

అథ రుధాదావుభయపదినః

క్షుదిర్-సంపేషణే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఉభయపదీ

౧ క్షుణత్తి-క్షున్త్తః-క్షుందంతి ॥ క్షుణత్సి-క్షున్త్థః-క్షున్త్థ క్షుణద్మి-క్షున్ద్వః-క్షున్ద్మః ॥ ౨ క్షున్త్తే-క్షుందాతే,క్షుందతే ॥ క్షున్త్సే-క్షుందాథే-క్షున్ద్ధ్వే॥ క్షుందే-క్షుంద్వహే-క్షున్ద్మహే ॥ ౨ చుక్షోద-చుక్షుదతుః ॥ చుక్షోదిథ.చుక్షుదివ ॥ చుక్షుదే-చుక్షుదాతే-చుక్షుదిరే ॥ చుక్షుదిషే-చుక్షుదిధ్వే ॥ చుక్షుదివహే ॥ ౩ క్షోత్తా(సి।సే।హే) ౪ క్షోత్స్యతి-తే ॥ ౫ క్షుణత్తు-క్షున్త్తాత్-క్షున్త్తాం-క్షుందంతు ॥ క్షున్ద్ధి-క్షున్త్తాత్-క్షున్త్తం-క్షున్త్త ॥ క్షుణదాని-క్షుణదావ-క్షుణదామ ॥ క్షున్త్తాం,క్షుందాతాం-క్షుందతాం॥ క్షున్త్స్వ-క్షుందాథాం-క్షున్ద్ధ్వం ॥క్షుణదై-క్షుణదావహై-క్షుణదామహై ॥ ౬ అక్షుణత్(ద్) క్షున్త్తాం అక్షుందన్ ॥ అక్షుణః-అక్షుణత్(ద్)అక్షున్త్తం-అక్షున్త్త॥ అక్షుణదం-అక్షున్ద్వ-అక్షున్ద్మ ॥అక్షున్త్త-అక్షుందాతాం,అక్షుందత ॥అక్షున్త్థాః-అక్షుందాథాం.అక్షున్ద్ధ్వం॥ అక్షుంది-అక్షున్ద్వహి-అక్షున్ద్మహి॥౭క్షుంద్యాత్-క్షున్ద్యాతాం-క్షున్ద్యుః॥క్షున్దీత-క్షుందీయాతాం-క్షున్దీరన్ ॥ ౮ క్షుద్యాత్-క్షుద్యాస్తాం॥ క్షుత్సీష్ట-క్షుత్సీయాస్తాం-ధ్వం ॥ ౯ అక్షుదత్-అక్షుదతాం ॥ అక్షైత్సీత్-అక్షైత్తాం,అక్షుత్త-అక్షుత్సాతాం-అక్షుత్సత॥౧౦అక్షోత్స్యత్।త

కర్మణి—౧ క్షుద్యతే ॥ ౫ క్షుద్యతాం ॥ ౬ అక్షుద్యత ॥౭క్షు

ద్యేత ॥ ౯ అక్షోదీతి విశేషః ॥ శేషంప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్ ॥

ణ్యంతాదిషు సర్వం క్షోదతివత్ ॥ పు ౨౧౮,౨౧౯ ॥ సని-పక్షే ॥ చుక్షుత్సత ఇత్యాద్యాత్మనేపదం విశేషః ॥

కేవలాత్కృత్సు— క్షోత్తవ్యం, క్షోదనీయం, క్షోద్యం, క్షుణ్ణః, క్షుణ్ణవాన్, క్షుందన్, క్షుందతీ, క్షుందానః, క్షోత్స్యన్, క్షోత్స్యతీ క్షోత్స్యంతీ, క్షోత్స్యమానః, క్షోత్తుం, క్షుణ్ణం, క్షోదనం, క్షుత్త్వా సంక్షుద్య, క్షోదంక్షోదం, క్షుత్త్వాక్షుత్త్వా.

ఛిదిర్-ద్వైధీకరణే।సకర్మకః।అనిట్।ఉభయపదీ

౧ ఛినత్తి-ఛిన్త్తః,ఛిందంతి ॥ ఛినత్సి-ఛిన్త్థః,ఛిన్త్థ ॥ ఛినద్మి,ఛిన్ద్వః,ఛిన్ద్మః ॥ ఛిన్త్తే,ఛిందాతే.ఛిందతే ॥ ఛిన్త్సే,ఛిందాథే-ఛిన్ద్ధ్వే ॥ ఛిందే,ఛిన్ద్వహే,ఛిన్ద్మహే ॥ ౨ చిచ్ఛేద,చిచ్ఛిదతుః ॥ చిచ్ఛేదిథ,చిచ్ఛిదివ ॥ చిచ్ఛిదే,చిచ్ఛిదాతే । చిచ్ఛిదిషే,చిచ్ఛిదిధ్వే ॥ చిచ్ఛిదివహే,చిచ్ఛిదిమహే ॥ ౩ ఛేత్తా(సి।సే।హే) ౪ ఛేత్స్యతి,తే ॥ ౫ ఛినత్తు,ఛిన్తాత్,ఛిన్తాం,ఛిందంతు ॥ ఛింద్ధి,ఛిన్తాత్,ఛిన్త్తం,ఛిన్త్త ॥ ఛినదాని,ఛినదావ,ఛినదామ ॥ ఛిన్త్తాం, ఛిందాతాం, ఛిందతాం ॥ ఛిన్త్స్వ,ఛిందాథాం,ఛిన్ద్ధ్వం ॥ ఛినదై,ఛినదావహై,ఛినదామహై ॥ ౬ అచ్ఛినత్(ద్),అచ్ఛిన్తాం,అచ్ఛిందన్ ॥ అచ్ఛినః,అచ్ఛినత్(న్)అచ్ఛిన్త్తం,అచ్ఛిన్త్త॥అచ్ఛినదం,అచ్ఛిన్ద్వ,అచ్ఛిన్ద్మ అచ్ఛిన్త్త,అచ్ఛిందాతాం,అచ్ఛిందత॥ అచ్ఛిన్థాః,అచ్ఛిందాథాం అచ్ఛిన్ద్ధ్వం ॥ అచ్ఛిన్ది,అచ్ఛిన్ద్వహి,అచ్ఛిన్ద్మహి ;॥ ఛింద్యాత్; ఛింద్యాతాం,ఛింద్యుః ॥ ఛిందీత,ఛిందీయాతాం,ఛిందీరన్ ॥ ౮ ఛిద్యాత్,ఛిద్యాస్తాం॥ ఛిత్సీష్ట,ఛిత్సీయాస్తాం॥౯ అచ్ఛిదత్,అచ్ఛిదతాం. అచ్ఛిదన్ ॥ అచ్ఛైత్సీత్,అచ్ఛైత్తాం,అచ్ఛైత్సుః ॥ అచ్ఛిత్త,అచ్ఛిత్సాతాం,అచ్ఛిత్సత ॥ ౧౦ అచ్ఛేత్స్యత్,త.

కర్మణి—౧ ఛిద్యతే ॥ ౫ ఛిద్యతాం ॥ అచ్ఛిద్యత ॥ ౭ ఛిద్యేత ౯ అచ్ఛేదీతివిశేషః ॥ శేషంపార్శ్వగుక్తాత్మనేపదవత్ ॥

ణ్యంతాదిమసర్వంతుసుణ్తివత్.

కేవలాత్కృత్సు—ఛేత్తవ్యం, ఛేదనీయం, ఛేద్యం, ఛిన్నః,ఛిన్న వాన్, ఛిందన్ ఛిందతీ, ఛిందానః, ఛేత్స్యన్, ఛేత్స్యతీ ఛేత్స్యంతీ, ఛేత్స్యమానః, ఛేత్తుం, ఛిన్నం, ఛేదనం, ఛిత్త్వా, ఉచ్ఛిద్య ఛేదంఛేదం। ఛిత్త్వాఛిత్త్వా.

ఉ-ఛృదిర్-దీప్తిదేవనయోః।సకర్మకః।దీప్తావకర్మకః।సేట్। ఉభయపదీ.

౧ ఛృణత్తి।ఛృన్త్తః ॥ ఛృన్తే।ఛృన్దాతే।ఛృందతే ॥ ౨ చచ్ఛర్ద।చచ్ఛృదతుః। చచ్ఛర్దిథ।చచ్ఛృదే।చచ్ఛృదాతే ॥ చచ్ఛృదిషే।చచ్ఛృత్సే। సేऽసిచీత్యాదినా వేట్। చచ్ఛృదిధ్వే ॥ ౩ ఛర్దితా(సి।సే।హే) ౪ ఛర్దిష్యతి।తే ॥ ఛర్త్స్యతి।తే ॥ ౫ఛృణత్తు।ఛృన్త్తాత్।ఛృన్త్తాం।ఛృన్ద్ధి।ఛృణదాని। ఛృన్త్తాం।ఛృందాతాం।ఛృన్త్స్వ।ఛృణదై।ఛృణదావహై ॥ ౬ అచ్ఛృణత్(ద్) అచ్ఛృన్త్తాం।అచ్ఛృణః(త్)(ద్) అచ్ఛృణదం।అచ్ఛృన్త్త।అచ్ఛృందాతాం ॥ ౭ ఛృంద్యాత్।ఛృంద్యాతాం। ఛృందీత।ఛృందీయాతాం। ౮ఛృద్యాత్ ఛృద్యాస్తాం। ఛర్దిషీష్ట।ఛర్దిషీయాస్తాం।ఛృత్సీ। ౯ అచ్ఛృదత్।అచ్ఛృదతాం। అచ్ఛర్దీత్।అచ్ఛర్దిష్టాం। అచ్ఛృత అచ్ఛృత్సాతాం।అచ్ఛృత్సత। ౧౦ అచ్ఛర్దిష్యత్।తే। అచ్ఛర్త్స్యత్।తే.

కర్మణి—౧ఛృద్యతే। ౫ఛృద్యతాం॥ ౬ అచ్ఛృద్యత-ఛృద్యేత ॥ ౯ అచ్ఛర్దితివిశేషః। శేషంపార్శ్వగుక్తాత్మనేపదవత్ ॥

ణ్యన్తాదిమసర్వంక్నుణ్తివత్ ॥ సని।పక్షే-చిచ్ఛర్దిషతే,చిచ్ఛృత్సతఇత్యాత్మనేపదంవిశేషః ॥ కేవలాత్కృత్సు ॥ ఛర్దితవ్యం। ఛర్దనీయం। ఛృద్యః। ఛృదితః। ఛృదితవాన్। ఛృందన్। ఛృందతీ॥ ఛృందానః। ఛర్దిష్యన్। ఛర్దిష్యతీ। ఛర్దిష్యంతీ। ఛర్దిష్యమాణః। ఛ

త్స్యన్। ఛర్త్స్యతీ। ఛర్త్స్యంతీ। ఛర్త్స్యమానః। ఛర్దితుం। ఛృ
దితం। ఛర్దనం। ఛర్దిత్వా। ఉచ్ఛృద్య। ఛర్దంఛర్దం॥ ఛర్ది
త్వా ఛర్దిత్వా॥

ఉ-తృదిర్॥ హింసానాదరయోః॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ ఉభయపదీ
తృణత్తీత్యాది సర్వం ఛృణత్తివత్॥

భిదిర్, విదారణే, సకర్మకః॥ అనిట్॥ ఉభయపదీ॥

౧ భినత్తి। భిన్త్తః। భిన్త్తే॥ భిందాతే॥ ౨ బిభేద। బిభేదిథ। బి
భిదివ। బిభిదే। బిభిదిషే-ఢ్వే॥ బిభిదిషహే॥ ౩ భేత్తా(సి-సే-హే) ౪
భేత్స్యతి-తే॥ ౫ భినత్తు। భిన్త్తాత్। భిన్త్తాం। భిన్ద్ధి। భినదాని
భిన్త్తాం। భిందాతాం। భిన్త్స్వ। భినదై॥ ౬ అభినత్(ద్)అభిన్
త్తాం॥ అభినః(త్-ద్) అభినదం। అభిన్త్త। అభిందాతాం। అభిన్
ద్ధాః, అభిన్ది॥ ౭ భింద్యాత్, భింద్యాతాం। భిందీత। భిందీయాతాం
౮ భిద్యాత్। భిద్యాస్తాం, భిత్సీష్ట। భిత్సీయాస్తాం-ధ్వం॥ ౯ అభి
దత్, అభిదతాం, అభైత్సీత్। అభైత్తాం, అభిత్త, అభిత్సాతాం॥
౧౦ అభేత్స్యత్, త॥

కర్మణి—౧భిద్యతే॥ ౫ భిద్యతాం॥ ౬ అభిద్యత॥ ౭ భిద్యే
త। ౮ అభేదీతివిశేషః॥ శేషంప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్॥

ణ్యంతాదిషుసర్వంక్షుణత్తివత్॥

కేవలాత్కృత్సు॥ భేత్తవ్యం, భేదనీయం। భేద్యం। భిన్నః। భిన్న
వాన్। భిందన్॥ భిందతీ। భిందానః। భేత్స్యన్। భేత్స్యతీ॥ భేత్స్య
న్తీ। భేత్స్యమానః॥ భేత్తుం। భిన్నం। భేదనం। భిత్త్వా। విభిద్య। భేదం
భేదం। భిత్త్వా భిత్త్వా॥

యుజిర్, యోగే, సకర్మకః॥ అనిట్॥ ఉభయపదీ

౧ యునక్తి, యుఙ్క్తః। యుంజంతి। యునక్షి, యునజ్మి, యుఙ్

క్తే, యుంజాతే॥ ౨ యుయోజ, యుయోజిథ, యుయుజివ, యుయుజే, యుయుజిషే, ధ్వే॥ యుయుజివహే॥ ౩ యోక్తా(సి, సే, హే)॥ ౪ యోక్ష్యతి, తే॥ ౫ యునక్తు। యుఙ్క్తాత్, యుఙ్గ్ధి, యునజాని, యుఙ్క్తాం, యుంజాతాం, యుఙ్క్ష్వ, యునజై॥ ౬ అయునక్(గ్) అయుఙ్క్తాం, అయునక్(గ్) అయుఙ్క్తం, అయునజం, అయుఙ్క్త, అయుంజాతాం, ౭ యుంజ్యాత్, యుంజ్యాతాం, యుంజీత, యుంజీయాతాం॥ ౮ యుజ్యాత్, యుజ్యాస్తాం, యుక్షీష్ట, యుక్షీయాస్తాం, ధ్వం॥ ౯ అయుజత్, అయుజతాం। అయౌక్షీత్, అయౌక్తాం, అయుక్త, అయుక్షాతాం ౧౦ అయోక్ష్యత్, త॥

అస్మాత్ప్రోపసృష్టాత్ప్రోపాభ్యాం యుజేరయజ్ఞపాత్రేష్వితి తఙ్। ప్రయుఙ్క్తే। ఉపయుఙ్క్తే॥ స్వరాద్యంతోపసర్గాదితి వక్తవ్యమితి వచనాత్॥ ఉద్యుఙ్క్తే। అయజ్ఞపాత్రేష్వితి వచనాత్। ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి॥

కర్మణి—౧ యుజ్యతే॥ ౫ యుజ్యతాం॥ ౬ అయుజ్యత॥ ౭ యుజ్యేత॥ ౯ అయోజీతి విశేషః॥ శేషం ప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్॥

ణ్యంతాదిషు క్షుణత్తిపత్॥ చఙి॥ అయూయుజత్, త॥ సని॥ పక్షే॥ యుయుక్షత ఇత్యాత్మనేపదం॥ కేవలాత్కృత్సు॥ యోక్తవ్యం॥ యోజనీయం॥ యుగ్యో గౌః॥ యుగ్యం చ పత్ర ఇతి క్యప్కుత్వం చ నిపాత్యతే॥ పత్రం వాహనం, ప్రయోక్తుం శక్యః ప్రయోజ్యః, ॥ నియోజ్యో భృత్యః॥ ప్రయోజ్యనియోజ్యౌ శక్యార్థ ఇతి కుత్వాభావో నిపాత్యతే॥ అవశ్యయోజ్యః॥ ణ్య ఆవశ్యక ఇతి సహత్వం॥ యోక్తుమర్హో యోగ్యః-అర్హే కృత్యతృచశ్చేతి ణ్యత్॥ చజోరితి కత్వం, యుక్తః॥ యుక్తవాన్॥ యుంజన్! యుంజతీ। యుంజానః, ప్రయుంజానః॥ యోక్ష్యన్॥ యోక్ష్యతీ॥ యోక్ష్యంతీ। యోక్ష్యమాణః॥ ప్రయోక్ష్యమాణః॥ యోక్తా॥ యుక్తం॥ యోజనం॥ యుక్త్వా। ప్రయుజ్య॥ యోజం యోజం॥ యుక్త్వా యుక్త్వా

 ధాతురూపప్రకాశికాయాం, రిచిర్, విచిర్ ధాతూ

రిచిర్, విరేచనే॥ సకర్మకః॥ అనిట్॥ ఉభయపదీ

౧. రిణక్తి॥ రిఙ్క్తః, రిఞ్చన్తి, రిణక్షి, రిఙ్క్థః, రిఙ్క్థ॥ రిణచ్మి, రిఞ్చ్వః, రిఞ్చ్మః, రిఙ్క్తే॥ రిఞ్చాతే॥ రిఞ్చతే॥ రిఙ్క్షే రిఞ్చాథే। రిఙ్గ్ధ్వే॥ రిఞ్చే॥ రిఞ్చ్వహే॥ రిఞ్చ్మహే॥ ౨ రిరేచ రిరిచతుః, రిరేచిథ- రిరివివ- రిరిచే॥ రిరివిషే, ధ్వే॥ రిరిచివహే॥ ౩ రేక్తా (సి-సే-హే) ౪ రేక్ష్యతి-తే॥ ౫ రిణక్తు॥ రిఙ్క్తాత్॥ రిఙ్క్తాం॥ రిఙ్గ్ధి। రిణచాని- రిఙ్క్తాం- రిఞ్చాతాం- రిఙ్క్ష్వ। రిణచై॥ ౬ అరిణక్, గ్) అరిఙ్క్తాం॥ అరిణక్-గ్॥ అరిఙ్క్తం. అరిణచం॥ అరిఞ్చ్వ॥ అరిఙ్క్త- అరిఞ్చాతాం- అరిఙ్క్తాః- అరిఞ్చి॥ ౭ రిఞ్చ్యాత్-రిఞ్చ్యాతాం- రిఞ్చీత- రిఞ్చీయాతాం॥ ౮ రిచ్యాత్, రిచ్యాస్తాం- రిక్షీష్ట॥ రిక్షీయాస్తాం॥ ౯ అరిచత్॥ అరిచతాం॥ అరైక్షీత్-అరైక్తాం-అరిక్త, అరిక్షాతాం- అరిగ్ధ్వం- అరిక్షాథాం- అరిక్షి॥ ౧౦ అరేక్ష్యత్-త॥

కర్మణి—౧రిచ్యతే॥ ౪ రిచ్యతాం॥ ౬ అరిచ్యత॥౭ రిచ్యేత॥ ౯ అరేచీతి విశేషః॥ శేషం ప్రాగుక్తాత్తనేపదవత్॥

ణ్యన్తాదిషు సర్వం మేహతివత్॥ ౩౨౯, ౩౮౯-౩౩౩౦॥ సని॥ పక్షే రిరిక్షత ఇత్యాత్మనేపదం విశేషః॥ కేవలాత్కృత్సు — రేక్తవ్యం- రేచనీయం- రేక్యం - అనవ్యాకేతు ణ్యత్ ఆవశ్యక ఇతి నిషేధాద్రేచ్యం- రిక్తః- రిక్తవాన్- రిఞ్చన్- రిఞ్చతీ, రిఞ్చానః- రేక్ష్యన్ - రేక్ష్యతీ। రేక్ష్యన్తీ- రేక్ష్యమాణః- రేక్తుం। రిక్తం- రేచనం। రిక్త్వా విరిచ్య- రేచం రేచం- రిక్త్వా రిక్త్వా॥

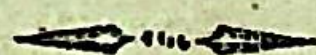
విచిర్-పృథగ్భావే। సకర్మకః-అనిట్ - ఉభయపదీ

౧ వినక్తి. విఙ్క్తః- విఞ్చన్తి॥ వినక్షి, విఙ్క్థః, విఙ్క్థ- వినచ్మి, విఞ్చ్వః, విఞ్చ్మః, విఙ్క్తే, విఞ్చాతే, విఙ్క్షే- విఙ్గ్ధ్వే॥ ౨ వివేచ, వివిచతుః, వివేచిథ, వివిచివ। వివిచే, వివిచిషే, ధ్వే। వివిచివహే

౩ వేక్తా(సి, సే-హే) ౪ వేక్ష్యతి-తే। ౫ వినక్తు। విఙ్క్తాత్, విఙ్గ్ధి। వినచాని, విఙ్క్తాం- విఙ్క్ష్వ- వినచై। ౬ అవినక్(గ్) అవిఙ్క్తాం- అవినక్(గ్) అవిఙ్క్తం, అవినచం, అవిఙ్క్త। అవిఞ్చాతాం॥ ౭ విఞ్చ్యాత్॥ విఞ్చ్యాతాం, విఞ్జీత। విఞ్చీయాతాం॥ ౮ విచ్యాత్ - విచ్యాస్తాం, విక్షీష్ట, ధ్వం॥ ౯ అవిచత్। అవిచతాం, అవైక్షీత్। అవైక్తాం, అవిక్త। అవిక్షాతాం ॥ ౧౦ అవేక్ష్యత్, త॥

కర్మణి—౧ విచ్యతే॥ ౫ విచ్యతాం॥ ౬ అవిచ్యత॥ ౭ విచ్యేత॥ ౯ అవేచి ఇతి విశేషః॥ శేషం పూర్వోక్తాత్మనేపదవత్ ॥

ణ్యన్తాదిషు మోహతివత్॥ సని, పక్షే వివిక్షత ఇత్యాద్యాత్మనేపదం విశేషః ॥ కేవలాత్కృత్సు। వేక్తవ్యం, వేచనీయం, వేక్యం, ఆవశ్యకే తు ణ్యత్ ఆవశ్యక ఇతి నిషేధాద్వేచ్యం॥ విక్తః, విక్తవాన్, విఞ్చన్। విఞ్చతీ, విఞ్చానః వేక్ష్యన్। వేక్ష్యతీ। వేక్ష్యన్తీ॥ వేక్ష్యమాణః వేక్తుం॥ విక్తం। వేచనం। వివిచ్య। వేచం వేచం, విక్త్వా విక్త్వా ॥

రుధిర్, ఆవరణే, సకర్మకః, అనిట్, ఉభయపదీ

౧ రుణద్ధి, రున్ద్ధః। రున్ధన్తి। రుణత్సి। రున్ద్ధః। రున్ద్ధ। రుణధ్మి, రున్ధ్వః, రున్ధ్మః, రున్ద్ధే, రున్ధాతే, రున్ధతే, రున్త్సే, రున్ధాథే, రున్ద్ధ్వే, రున్ధే। రున్ధ్వహే। రున్ధ్మహే। ౨ రురోధ, రురుధతుః రురోధిథ। రురుధివ। రురుధే। రురుధిషే, రురుధిధ్వే, రురుధివహే॥ ౩ రోద్ధా(సి, స్మి, హే) ౪ రోత్స్యతి-తే॥ ౫ రుణద్ధు। రున్ధాత్॥ రున్ద్ధి। రుణధాని, రున్ద్ధాం, రున్ధాతాం। రున్త్స్వ, రున్ద్ధ్వం, రుణధై॥ ౬ అరుణత్(ద్) అరున్ద్ధాం। అరుణ(ద్, త్) అరున్ద్ధం, అరుణధం, అరున్ద్ధ-అరున్ధాతాం। అరున్ధాః-అరున్ధి ॥ ౭ రున్ధ్యాత్ - రున్ధ్యాతాం ॥ రున్ధీత-రున్ధీయాతాం ॥ ౮ రుధ్యాత్-రుధ్యాస్తాం ॥ రుత్సీష్ట-రుత్సీయాస్తాం-ధ్వం ॥ ౯ అరుధత్-అరుధతాం ॥ అరౌత్సీత్-అ

రాద్ధాం ॥ అరుద్ధ-అరుత్సాతాం ॥ ౧౦ అరోత్స్యత్-త.

కర్మణి—౧ రుధ్యతే ॥ ౫ రుధ్యతాం ॥ ౬ అరుధ్యత ॥ ౭ రుధ్యేత ॥ ౯ అరోధీతి విశేషః ॥ శేషం ప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్ ॥ కర్మకర్తరి-అవరుధ్యతే గౌః స్వయమేవ, అవారుద్ధ, నరుధ ఇతి కర్మకర్తరి చ్లేశ్చిణ్నిషేధః ॥ తద్ధేతుకర్మణి, అవారోధి గౌర్గోపేన ॥

ణ్యంతాదిషు సర్వం క్షుభ్నాతివత్ ॥ చఙి-అరూరుధత్-త ॥ సని పక్షే రురుత్సత ఇత్యాత్మనేపదం విశేషః ॥

కేవలాత్కృత్సు—రోద్ధవ్యం; రోధనీయం, రోధ్యం, రుద్ధః, రుద్ధవాన్, రుంధన్-రుంధతీ, రుంధానః, రోత్స్యన్-రోత్స్యతీ- రోత్స్యంతీ, రోత్స్యమానః, రోద్ధుం, రుద్ధా, రోధనం, రుద్ధ్వా, నిరుధ్య, రోధం రోధం, రుద్ధ్వా రుద్ధ్వా. పార్శ్వోపరోధం శేతే, పార్శ్వయోరుపరోధం. పార్శ్వాభ్యాముపరోధం, సప్తమ్యాం చోపపీడరుధకర్షః ఇతి తృతీయాసప్తమ్యోరుపపదయోర్ణముల్, తృతీయాప్రభృతీన్యన్యతరస్యామితి వా సమాసః ॥ ఇతి రాధాదికా ఉభయపదినః.

ఇతి రుధాదయః

అథ తనాదయః

వను-యాచనే । సకర్మకః । సేట్ । చాంద్రమతే ఽయం పరస్మైపదీ

తనాదికృఞ్భ్య ఉః ఇతి శపో ఽపవాద ఉప్రత్యయః ॥ ౧ వనోతి-వనుతః-వన్వంతి ॥ వనోషి । వనుథః । వనుథ ॥ వనోమి । వన్వః । వనువః । వన్మః । వనుమః ॥ ౨ వవాన । వవనతుః ॥ వవనిథ । వవాన । వవన ॥ ౩ వనితా-సి ॥ ౪ వనిష్యతి ॥ ౫ వనోతు-వనుతాత్ ॥ వను, వనుతాత్, వనవాని ॥ ౬ అవనోత్, అవనుతాం, అవనోః, అవనవం, అవన్వ, అవనువ, అవన్మ, అవనుమ ॥ ౭ వనుయాత్, వనుయాతాం ॥ ౮ వన్యాత్-వన్యాస్తాం ॥ ౯ అవానీత్-అవనీత్- ౧౦ అవనిష్యత్ ॥ కర్మవ్యతీహారే వక్ష్యమాణాత్మనే

పచవత్ ॥ కర్మణి ౧ వన్యతే। ౨ వవనే। ౩ వనితా(సే-హే) ౪ వనిష్యతే। ౫ వన్యతాం॥ ౬ అవన్యత॥ ౭ వన్యేత॥ ౮ వనిషీష్ట-ఢ్వం॥ ౯ అవాని అవనిషాతాం(ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ అవనిష్యత.

ణ్యంతాదిషు సర్వమక్కృతాత్వసనతివత్ ॥ పు ౩౮-౨, ౩౮-౩, ౩౮-౪ ॥ యఙ్లుకి-వంవనీతి, వంవంతి, వంవతః, వంవసతీత్యాది ॥ మిత్త్వాదికార్యం ఘౌవాదికస్యైవ. కేవలాత్కృత్సు-వనితవ్యం, వననీయం, వాన్యం క్త్వాయామవెట్త్వాన్నేట్ । వతః, వతవాన్, వన్వన్-వన్వతీ, వనిష్యన్-వనిష్యతీ-వనిష్యంతీ, వనితుం, వతం, వననం, వనిత్వా, వత్వా, వాల్యపీతి విభాషాయా వ్యవస్థితత్వాదత్ర నిత్యమనునాసికలోపః ॥ ప్రవత్య, వానంవానం, వనిత్వావనిత్వా, వత్వావత్వా.

ఇతి పరస్మైపదీ ॥ అథ ద్వావాత్మనేపదినౌ

వను-యాచనే॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ ఆత్మనేపదీ

౧ వనుతే। వన్వాతే। వన్వతే ॥ వనుషే। వన్వాథే। వనుధ్వే ॥ వన్వే। వన్వహే। వనువహే। వన్మహే। వనుమహే ॥ ౨ వవనే ॥ ౩ వనితా(సే।హే) ౪ వనిష్యతే ॥ ౫ వనుతాం। వన్వాతాం ॥ వనుష్వ। వనవై। వనవావహై ౬ అవనుత। అవన్వాతాం। అవనుథాః। అవన్వి। అవన్వహి। అవనువహి॥ ౭ వన్వీత। వన్వీయాతాం। వన్వీరన్ ॥ ౮ వనిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అవత। అవనిష్ట॥ తనాదిభ్యస్తథాసోరితి సిచో వాలుక్॥ అవనిషాతాం। అవథాః। అవనిష్ఠాః (ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ అవనిష్యత.

కర్మణి—౧ వన్యతే ॥ ౫ వన్యతాం ॥ ౬ అవన్యత ॥ ౭ వన్యేత ॥ ౯ అవానీతి విశేషః ॥ శేషం సర్వం పూర్వవత్ ॥

కృత్సు-వన్వానః । వనిష్యమాణ ఇతి విశేషః.

మను-అవబోధనే॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ ఆత్మనేపదీ.

౧ మనుతే। మన్వాతే। మన్వతే ॥ మనుషే। మన్వే। మన్వహే। మనువ

హే ॥ ౨ మేనే।మేనాతే।మేనిరే । ౩ మనితా(సే।హే) ౪ మనిష్యతే। ౫ మనుతాం।మన్వాతాం ॥ మనుష్వ।మనవై ॥ ౬ అమనుత।అమన్వాతాం।అమన్వ।అమన్వహి।అమనువహి।౭ మన్వీత।మన్వీయాతాం॥౮ మనిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అమత।అమనిష్ట।అమనిషాతాం।అమథాః।అమనిష్ఠాః(ఢ్వం ధ్వం) ౧౦ అమనిష్యత. కర్మణి—౧ మన్యతే ॥ ౫ మన్యతాం ॥ ౬ అమన్యత ॥ ౭ మన్యేత ॥ ౯ అమానీతి విశేషః ॥ శేషంప్రాగ్వత్.

ణ్యంతాదిషు వనతివత్ ॥ యఙ్లుకి-మంమనీతి, మంమంతి, మంమతః, మంమనతీత్యాది.

కేవలాత్కృత్సు—మనితవ్యం, మననీయం, మాన్యం, మనితం, యస్యవిభాషేతినిషేధస్యానిత్యత్వాదిట్, బుద్ధంబుధితం మనితమిత్యపరః ॥ మనితవాన్, మన్వానః, మనిష్యమాణః, మనితుం, మనితం మననం, మనిత్వా, మత్వా, ప్రమత్య, మానంమానం, మనిత్వామనిత్వా. మత్వామత్వా, —ఇత్యాత్మనేపదినః—

—అథోభయపదినః—

డు, కృఞ్-కరణే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఉభయపదీ

౧ కరోతి-కురుతః-కుర్వంతి ॥ కరోషి-కురుథః-కురుథ ॥ కరోమి-కుర్వః-కుర్మః ॥ కురుతే-కుర్వాతే-కుర్వతే ॥ కురుషే-కుర్వాథే-కురుధ్వే ॥ కుర్వే-కుర్వహే-కుర్మహే ॥ ౨ చకార-చక్రతుః-చక్రుః ॥ చకర్థ-చక్రథుః-చక్ర ॥ చకార,చకర-చకృవ,చకృమ ॥ చక్రే-చక్రాతే-చక్రిరే ॥ చకృషే-చక్రాథే-చకృఢ్వే॥ చక్రే-చకృవహే-చకృమహే ॥ ౩ కర్తా(సి।సే।హే) ౪ కరిష్యతి-తే ॥ ౫ కరోతు,కురుతాత్-కురుతాం-కుర్వంతు ॥ కురు-కురుతాత్-కురుతం-కురుత ॥ కరవాణి కరవావ-కరవామ ॥ కురుతాం-కుర్వాతాం-కుర్వతాం ॥ కురుష్వ-కుర్వాథాం-కురుధ్వం ॥ కరవై-కరవావహై-కరవామహై ॥ ౬ అకరోత్,అకురుతాం,అకుర్వన్ ॥ అకరోః,అకురుతం,అకురుత । అకరవం,

అకుర్వ, అకుర్మ ॥ అకురుత, అకుర్వాతాం, అకుర్వత ॥ అకురుథాః, అకుర్వాథాం, అకురుధ్వం ॥ అకుర్వి, అకుర్వహి, అకుర్మహి ॥ ౭ కుర్యాత్, కుర్యాతాం, కుర్యుః । కుర్వీత, కుర్వీయాతాం, కుర్వీరన్ ॥ ౮ క్రియాత్, క్రియాస్తాం, క్రియాసుః ॥ కృషీష్ట, కృషీయాస్తాం, కృషీరన్, ధ్వం ॥ ౯ అకార్షీత్ । అకార్ష్టాం । అకార్షుః । అకృత । అకృషాతాం । అకృషత । ధ్వం । ౧౦ అకరిష్యత్ । త.

అస్మాద్గంధనావక్షేపణసేవనసాహసిక్యప్రతియత్నప్రకథనోపయోగేషు కృఞ ఇతి గంధనాద్యర్థేషు వాచ్యేష్వకర్త్రగేఽపి ఫలే ఆత్మనేపదం । గంధనం హింసా । ఉత్కురుతే । సూచయతీత్యర్థః । సూచనం హి ప్రాణవియోగానుకూలత్వాద్ధింసైవ । అవక్షేపణం భర్త్సనం । శ్యేనో వర్తికాముదాకురుతే । భర్త్సయతీత్యర్థః । హరిముపకురుతే సేవత ఇత్యర్థః । పరదారాన్ప్రకురుతే । తేషు సహసా ప్రవర్తత ఇత్యర్థః । ఏధోదకస్యోపస్కురుతే । గుణమాధత్తే । గాథాః ప్రకురుతే । ప్రకథయతీత్యర్థః । శతం ప్రకురుతే । ధర్మార్థం వినియుఙ్క్తే ॥ ఏభ్యోఽభిన్నేఽర్థేఽకర్త్రభిప్రాయే నాత్మనేపదం । కటం కరోతి ॥ అధిపూర్వాదస్మాద్ధేః ప్రసహన ఇత్యకర్త్రభిప్రాయేఽప్యాత్మనేపదం । ప్రసహనం క్షమాభిభవశ్చ । షహ మర్షణేఽభిభవే చేతి పాఠాత్ । శత్రుమధికురుతే । క్షమత ఇత్యర్థః । అభిభవతీతి వా, విపూర్వాచ్ఛబ్దకర్మణోఽస్మాద్ధాతోః శబ్దకర్మణ ఇత్యాత్మనేపదం । స్వరాన్వికురుతే । వికృతముచ్చారయతీత్యర్థః । అశబ్దకర్మకత్వే న తఙ్ । చిత్తం వికరోతి కామః ॥ విపూర్వాదకర్మకాదస్మాదకర్మకాచ్చేతి తఙ్ । ఛాత్రా వికుర్వతే । వికారం లభంత ఇత్యర్థః ॥ సమీపోచ్చారితేన పదేన క్రియాఫలస్య కర్తృగామిత్వే ద్యోత్యేఽస్మాద్విభాషోపపదేన ప్రతీయమాన ఇత్యాత్మనేపదం వా । స్వం కటం కరోతి కురుతే వా ॥ అనుపరేత్యుపసర్గపూర్వాదస్మాదనుపరాభ్యాం కృఞ ఇతి న తఙ్ । అ

ముకరోతి । పరాకరోతి । సమ్, పరీత్యుపసర్గపూర్వాదస్మాద్భూ
షణే సంఘే చార్థే గమ్యే సంపరిభ్యాం కరోతౌ భూషణే సమవాయే చే
త్యాభ్యాం సుడాగమః । సంస్కరోతి । అలంకరోతీత్యర్థః । సం
స్కుర్వంతి । సంఘీభవంతీత్యర్థః ।సంస్కృతం భక్షా ఇతి జ్ఞాపకాత్సం
పూర్వస్య క్వచిదభూషణేఽపి సుడాగమః । ఆజ్యం సంస్కరోతి। పు
నాతీత్యర్థః । పరిష్కరోతి । అలంకరోతీత్యర్థః । సివాదీనాం వా
ఙ్వ్యవాయేఽపీతి షత్వం వా ॥ పర్యషాకార్షీత్ । పర్యస్కార్షీత్ ।
ఉపపూర్వాదస్మాద్గుణాధానవికారాకాంక్షితైకదేశపూరణభూషణసం
ఘార్థేషు వాచ్యేషు ప్రతియత్నవైకృతవాక్యాధ్యాహారేషు చేతి
సుడాగమః । ఉపస్కృతా కన్యా । అలంకృతేత్యర్థః ॥ ఉపస్కృ
తా బ్రాహ్మణాః । సముదితా ఇత్యర్థః । ఏధోదకస్యోపస్కురుతే ।
గుణాధానం కరోతీత్యర్థః । ఉపస్కృతం భుంక్తే । వికృతమిత్యర్థః।ఉ
పస్కృతం బ్రూతే । వాక్యాధ్యాహారేణ బ్రూత ఇత్యర్థః॥ తఙ్॥ సంస్కు
రుతే। లిట్॥ అడభ్యాసవ్యవాయేఽపి సుట్కాత్పూర్వ ఇతి వక్తవ్యమి
త్యుక్తత్వాత్కాత్పూర్వం సుడాగమే । సంచస్కార । కాత్పూర్వ
ఇత్యాదిభాష్యే ప్రత్యాఖ్యాతం । తథాహి । పూర్వం ధాతురుపసర్గేణ
యుజ్యతే । తతస్సాధనేన । అంతరంగత్వాత్సుట్ । తతో ద్విత్వం॥
ఏవంచ ఋతశ్చ సంయోగాదేర్గుణః । సంచస్కరతుః । సంచస్క
రుః । కృసృభృ ఇతి సూత్రే ఋతో భారద్వాజస్యేతి సూత్రే చ కృఞో
ఽసుట ఇతి వక్తవ్యం ।సంచస్కరిథ । సంచస్కరథుః। సంచస్కర ।
సంచస్కార । సంచస్కర । సంచస్కరివ । సంచస్కరిమ । సంచ
స్కరే ।సంచస్కరాతే । సంచస్కరిరే। సంచస్కరిషే- ఢ్వే ॥ సం
చస్కరివహే । సంచస్కరిమహే॥ ౩ సంస్కర్తా (సి. సే-హే) ౪ సం
స్కరిష్యతి- తే॥ సంస్కరోతు। సంస్కురుతాం ॥ ౬ సమస్కరోత్
సమస్కురుత ॥ ౭ సంస్కుర్యాత్ సంస్కుర్వీత। ౮ సంస్క్రియా

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

 శీర్ణా

ల్। గుణోఽర్తీతి సూత్రాన్నిత్యం ఛందసీతిసూత్రాన్నిత్యగ్రహణ మను వర్త్యనిత్యంయస్సంయోగాదిస్తస్యేత్యర్థాత్సంటిగుణోన। కింతురిజే వ। ఏకాచఉపదేశఇతి సూత్రాదుపదేశగ్రహణ మనువర్త్యఉపదే శేయస్సంయోగాదిస్తస్యేతివ్యాఖ్యానాదృతశ్చసంయోగాదేరితి లిఙ్సి చోరిడ్వికల్పేన।సంస్కృషీష్ట-ధ్వం॥౯ సమస్కార్షీత్। సమస్కా ర్ష్టాం। సమస్కృత। సమస్కృషాతాం ॥ ౧౦ సమస్కరిష్యత్। త॥ ॥ ఏవం। పరిచస్కార। పరిచస్కరఇత్యాది॥

కర్మణి—౧ క్రియతే॥ ౨ చక్రే। చకృషే। చకృఢ్వే। చకృవహే చకృమహే॥3 కారితా(సే-హే)కర్తా(సే-హే)౪కారిష్యతే,కరిష్యతే ౫క్రియతాం॥ ౬ అక్రియత॥ ౭ క్రియేత॥ ౮కారిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) కృషీ ష్ట(ఢ్వం) ౯ అకారి- అకారిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) అకృషాతాం।ఢ్వం। ౧ అకారిష్యత। అకరిష్యత॥ — ఏవంసంస్క్రియతే॥ సంచస్కరఇ త్యాది॥— అస్యోత్పాదనార్థత్వాదుత్పత్తేశ్చకర్మస్థత్వేన కర్మ ణః కర్తృత్వవివక్షాయాం కర్మవత్త్వాతిదేశాద్యగాదయః। ౧ క్రి యతేఘటస్స్వయమేవ। ఏవంచక్రఇత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥ లుఙి ॥ అచః కర్మకర్తరీతిచ్లేర్వా, ఙిణి। అకారి। అకృతేతివిశేషః॥

ణౌ—౧ కారయతి-తే॥ ౨ కారయాంచకార। చక్రే। బభూవ। ఆస॥ 3 కారయితా(సి-సే,హే) ౪ కారయిష్యతి-తే॥ ౫ కారయతు తాం ॥ ౬ అకారయత్,త ॥ ౭ కారయేత్,త॥ ౮ కార్యాత్ ॥ కార యిషీష్ట (ఢ్వం।ధ్వం) ౯ అచీకరత్-త॥ ౧౦ అకారయిష్యత్-త ॥

అసకృదావృత్తౌ గమ్యాయాం ॥ మిథ్యాశబ్దోపపదాదస్మాణ్ణ్యం తాన్మిథ్యోపపదాత్కృఞోఽభ్యాసఇత్యకర్తృగేఽపిఫలేతఙ్। పదం మిథ్యాకారయతే। అనభ్యాసేతుసకృత్పదంమిథ్యాకారయతి॥

ణ్యంతాత్కర్మణి—౧కార్యతే॥ ౨ కారయాంచక్రే (బభూవే) ఆసే॥ 3 కారయితా (సే-హే) కారితా (సే-హే) ౪ కారయిష్యతే

కారిష్యతే॥ ౫ కార్యతాం॥ ౬ అకార్యత॥ ౭ కార్యేత ॥ ౮ కారయిషీష్ట(ధ్వః,ఢ్వం) కారిషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ౯ అకారి-అకారిషాతాం(ధ్వం ఢ్వం)అకారయిషాతాం ॥ ధ్వం-ఢ్వం॥౧౦ అకారిష్యత॥అకారయిష్యత॥ అస్య ణ్యంతస్య కర్మణః కర్తృత్వవివక్షాయాం యక్చిణోః ప్రతిషేధే హేతుమణ్ణిశ్రిబ్రూఞాముపసంఖ్యానమితి యక్చిణోః ప్రతిషేధాచ్ఛప్చజౌ । చిణ్వదిట్తుస్యాదేవ । కారయతే కటః స్వయమేవ। కారయితా। కారితా। కారయిష్యతే॥ కారిష్యతే। కారయిషీష్ట। కారిషీష్ట ।అచీకరత। అకారయిష్యత। అకారిష్యత । వికుర్వతే సైంధవాః । యక్చిణోః ప్రతిషేధే ణిశ్రిగ్రంథిబ్రూఞాత్మనేపదాకర్మకాణా ముపసంఖ్యానమితి భారద్వాజీయపాఠేన యక్చిణోః ప్రతిషేధాదుప్రత్యయస్తజ్చ । జిణ్వదిట్తు ప్రాగ్వత్ । వ్యకారిష్ట। వ్యకారిషాతాం। వ్యకారిషత । వ్యకృత। వ్యకృషాతాం। వ్యకృషత। శేషం ప్రాగ్వత్ ॥

అలంకురుతే కన్యా। అలమకృత । భూషాకర్మకిరాత్రాది సనాంచాన్యత్రాత్మనేపదాదితి యక్చిణ్ జిణ్వదిట్ప్రతిషేధః ॥

సని—౧ చికీర్షతి-తే॥ ౨ చికీర్షాంచకార। చక్రే॥ బభూవ॥ ఆస॥ ౩ చికీర్షితా(సి-సే-హే) ౪ చికీర్షిష్యతి-తే ॥ ౫ చికీర్షతు-తాం॥ ౬ అచికీర్షత్-త॥ ౭ చికీర్షేత్-త॥ ౮ చికీర్ష్యాత్ - చికీర్షిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అచికీర్షీత్॥ అచికీర్షిష్ట-ధ్వం-ఢ్వం। ౧౦ అచికీర్షిష్యత్-త॥ అస్మాత్కర్మణః కర్తృత్వవివక్షాయాం భూషాకర్మకిరాది సనాంచాన్యత్రాత్మనేపదాదితి యక్చిణాదీనాం ప్రతిషేధే ఆత్మనేపదమాత్రం। చికీర్షతే కటః అచికీర్షిష్ట। ఇచ్ఛాయాః కర్తృస్థత్వేపి కరోతిక్రియాపేక్షమిహ కర్మస్థక్రియాత్వం ॥

యజీ—రిజ్యత ఇతి రిజాదేశే। చెక్రీయత ఇత్యాది ఘురతేర్జెఘ్రీయత ఇత్యాదివత్॥ యఙ్లుకి చర్కరీతీత్యాది చ ॥ ణ్యంతాత్సనంతాద్యఙ్యఙ్లుగంతాచ్చ కృత్సు ఘురతివత్ ॥౧౧౧।౧౫౨॥

కేవలాత్కృఞస్తు— కర్తవ్యం। కరణీయం। కార్యం। విభాషాకృ
వృషోరితి వాక్యపి। కృత్యం॥ కృతః। కృతవాన్॥ ప్రకృతః కటం సః। ప్రకృతః
కటస్తేన। అధికర్మణి క్తః కర్తరి చేతి ఆదికర్మణి కర్తృకర్మణోః
క్తః। కుర్వన్। కుర్వతీ। కుర్వాణః। కరిష్యన్। కరిష్యతీ। కరిష్యంతీ।
కరిష్యమాణః। కర్తుం। కృతం। కరణం। అలంకృత్వా। ఖలుకృ
త్వా। అలంఖల్వోః ప్రతిషేధయోః ప్రాచాం క్త్వేతి క్త్వా। కృత్వాగతః
సమానకర్తృకయోః పూర్వకాల ఇతి క్త్వా। విప్రసాత్కృత్వా। విప్రత్రా
కృత్వా। గతిసంజ్ఞాభావాన్న సమాసః। ప్రకృత్య। ఉపసర్గాః క్రియా
యోగే గతిశ్చేతి గతిసంజ్ఞాయాం కుగతిప్రాదయ ఇతి సమాసే। సమా
సేఽనఞ్పూర్వే క్త్వో ల్యబితి ల్యబాదేశః। ఊర్యాదిచ్విడాచశ్చేతి గతి
సంజ్ఞాయాం సమాసే। ఊరీకృత్య। ఉరరీకృత్య। వౌషట్కృత్య। వ
షట్కృత్య। శ్రౌషట్కృత్య। స్వాహాకృత్య। స్వధాకృత్య। ప్రాదు
ష్కృత్య। శ్రత్కృత్య। ఆవిష్కృత్య। శుక్లీకృత్య। పటపటాకృత్య
కారికాశబ్దస్యోపసంఖ్యానమితి గతిసంజ్ఞా। కారికాకృత్య। కారికా
క్రియా। అనుకరణంచానితిపరమితి గతిసంజ్ఞా। ఖాట్కృత్య। ఆదరా
నాదరయోస్సదసతీ ఇతి గతిసంజ్ఞా। సత్కృత్య। అసత్కృత్య। భూ
షణేఽలమితి గతిసంజ్ఞా। అలంకృత్య। పురోఽవ్యయమితి గతిసంజ్ఞా।
పురస్కృత్య। అదోఽనుపదేశ ఇతి గతిసంజ్ఞా। అదఃకృత్య అదఃకృ
తం। విభాషాకృఞీతి తిరశ్శబ్దస్య వా గతిసంజ్ఞా। తిరఃకృత్య। తిరస్కృ
త్య। తిరఃకృత్వా॥ తిరస్కృత్వా। ఉపాజేఽన్వాజ ఇతి వా గతిసంజ్ఞా,
ఉపాజేకృత్య। ఉపాజేకృత్వా। అన్వాజేకృత్య। అన్వాజేకృత్వా। దు
ర్బలస్య బలమాధాయేత్యర్థః। సాక్షాత్ప్రభృతీని చేతి కృఞి వా గ
తిసంజ్ఞా। అసాక్షాత్సాక్షాత్కృత్వా। సాక్షాత్కృత్య। సాక్షాత్కృ
త్వా। అలవణం లవణం కృత్వా లవణంకృత్య। లవణంకృత్వా। ఉష్ణంకృ
త్య। ఉష్ణంకృత్వా। శీతంకృత్య। శీతంకృత్వా। ఉదకంకృత్య, ఉదకం

కృత్వా। ఆదర్శంకృత్య। ఆదర్శంకృత్వా। లవణాదీనాం పంచానాం మాంతత్వంనిపాత్యతే। అనత్యాధానఉరసిమనసీతివాగతిసంజ్ఞా। ఉరసికృత్య। ఉరసికృత్వా। అభ్యుపగమ్యేత్యర్థః। మనసికృత్య। మనసికృత్వా। నిశ్చిత్యేత్యర్థః। అత్యాధానముపశ్లేష స్తత్రన। ఉరసికృత్వాపాణింశేతే। మధ్యేపదేనివచనేచేతి వాగతిసంజ్ఞా. మధ్యేకృత్య। మధ్యేకృత్వా। పదేకృత్య। పదేకృత్వా। నివచనేకృత్య। నివచనేకృత్వా। వాచంనియమ్యేత్యర్థః॥నిత్యంహస్తేపాణావుపయమనఇతినిత్యం గతిసంజ్ఞా। ఉపయమనంవివాహః। స్వీకారమాత్రమిత్యన్యే। హస్తేకృత్య। పాణౌకృత్య। ప్రాధ్వంబంధనఇతి గతిసంజ్ఞా। ప్రాధ్వమిత్యవ్యయం। ప్రాధ్వంకృత్య। బంధనేనానుకూలం కృత్వేత్యర్థః॥ ప్రార్థనాదినాత్వానుకూల్యకరణే। ప్రాధ్వంకృత్వా॥ జీవికోపనిషదావౌపమ్యేఇతిగతి సంజ్ఞా। జీవికామివకృత్వాజీవికాకృత్య। ఉపనిషదమివకృత్వాఉపనిషత్కృత్య॥ స్తోత్రంకారంకారంనమతిశివం। కృత్వాకృత్వా। అభీక్ష్ణ్యేణముల్చేతిణముల్ క్త్వాచ। విభాషాగ్రేప్రథమపూర్వేష్వితి సమానకర్తృకయోఃపూర్వకాలేక్త్వాణములౌవా। అగ్రేకారం అగ్రేకృత్వా। ప్రథమంకారం। ప్రథమంకృత్వా। పూర్వంకారం। పూర్వంకృత్వా। పక్షేలడాదయః। అగ్రేకురుతేతతోవ్రజతి। అభీక్ష్ణ్యేతు పూర్వవిప్రతిషేధేననిత్యమేవవిధిః। అగ్రేకారంకారంవ్రజతి। కృత్వాకృత్వా॥ కర్మణ్యాక్రోశేకృఞఃఖముఞితిఖముఞ్। చోరంకారమాక్రోశతి। కరోతిరుచ్చారణే। చోరశబ్దముచ్చార్యేత్యర్థః। అమైవావ్యయేనేతిసమాసేసమాసత్వాత్సుపోలుకిఅరుద్విషదిత్యాదినాముమ్॥ అస్వాదుంస్వాదుంకృత్వాభుంక్తే। స్వాదుంకారంభుంక్తే। సంపన్నంకారం। లవణంకారం। సంపన్నలవణశబ్దౌస్వాదుపర్యాయౌ। స్వాదుపర్యాయేషూపపదేషుసమానకర్తృకయోఃపూర్వకాలేస్వాదుమిణముల్తిణముల్పూర్వపదస్య మాంతత్వం నిపాత్యతే। వానడూప్తే

ణ క్త్వాపి । స్వాదుంకృత్వా భుఙ్క్తే । ఇత్యాది । కృఞో వ్యర్థత్వాదసు
ప్రయోగానర్హత్వేఽన్యథా॥ ఏవం-కథం-ఇత్థం- ష్వేషూపపదేషు ణ
ముల్। అన్యథాకారం । ఏవంకారం। కథంకారం। ఇత్థంకారం। భుఙ్క్తే
ఇత్థంభుఙ్క్తే ఇత్యర్థః॥ కృఞస్సిద్ధాప్రయోగే యథాతథయోరసూయా
ప్రతివచన ఇతి పూర్వకాలే ణముల్॥ యథాకారమహంభోక్ష్యే తథా
కారంభోక్ష్యే కింతవానేన । అకృతకారంకరోతి। అకృతంకరోతీత్యర్థః
సమూలాకృతజీవేషు హన్కృఞ్గ్రహ ఇత్యపూర్వకాలే ణముల్ ॥ క
షాదిషు యథావిధ్యనుప్రయోగ ఇతి ణముల్ప్రకృతేరనుప్రయోగః। రా
జకారంకరోతి । రాజేవ కరోతీత్యర్థః॥ హస్తికారంకరోతి చారు॥ హ
స్తినమివ కరోతీత్యర్థః॥ ఉపమానే కర్మణి చేతి ణముల్ - క్షురోత్కారం
ఘుక్కుజంపచతి॥ క్షురేణోత్కారం। తృతీయాంత ఉపపదే హింసార్థా
నాంచ సమానకర్మకాణామితి ణముల్॥ హస్తకారం జుహోతి తండు
లాన్ । హస్తేకృత్వా॥ కరానుకారం నృత్యతి। కరేణానుకృత్య॥ తృతీ
యాసప్తమ్యోరుపపదయోస్సంనికర్షే గమ్యమానే సమాసత్తావితి ణ
ముల్ ॥ శైశవాత్ప్రకృత్య శైశవప్రకారం శాస్త్రమధీతే । శైశవాత్ప్ర
కారం । ఏవం శైశవాధికారం ॥ శైశవాదధికారం । ప్రకారాధికారశ
బ్దావారంభపర్యాయౌ॥ ప్రకృతః కటం స ఇత్యత్ర ప్రారబ్ధవానిత్యర్థాత్
బ్రహ్మవిద్యాయా అనధికార్యత్వాదిత్యత్ర నారంభణీయత్వాదిత్యర్థా
చ్చ। అపాదానే పరీప్సాయామితి ణముల్॥ మనాగ్వక్లిన్నకారం పచతి
ఈషత్పక్వం కృత్వేత్యర్థః ॥ పరీప్సాయాంగమ్యమానాయాం ద్వితీ
యాయాంచేతి ణముల్॥ మనాగ్వక్లిన్నంకారం॥ తృతీయాప్రభృతీన్యన్యత
రస్యామితి వా సమాసః ॥ భ్రూవికారంకథయతి ॥ భ్రువావికారం ॥
స్వాంగేఽధ్రువ ఇతి ణముల్॥ గ్రీవోత్కారం హంతి । గ్రీవాముత్కా
రం । పరిక్లిశ్యమానే చేతి ణముల్ ॥ ఉచ్చైఃకృత్య॥ ఉచ్చైకృత్వా॥ ఉ
చ్చైఃకారమప్రియంబ్రూతే ॥ నీచైఃకృత్య ॥ నీచైఃకృత్వా॥ నీచైఃకా

రంప్రియంబ్రూతే ॥ అవ్యయేఽయథాభిప్రేతాఖ్యానే కృఞః క్త్వాణములావితి క్త్వాణములౌ , తృతీయాప్రభృతీన్యన్యతరస్యామితి వా సమాసవక్షేక్త్వోల్యప్ ॥ తిర్యక్ఛబ్ద ఉపపదే సమాప్తౌ గమ్యాయాం తిర్యచ్యపవర్గ ఇతి క్త్వాణములౌ ॥ తిర్యక్కృత్య- తిర్యక్కృత్వా ॥ గతః। తిర్యక్కారం- సమాప్య గత ఇత్యర్థః ॥ ముఖతఃకృత్య- ముఖతఃకృత్వా ముఖతఃకారం- స్వాంగే తస్ప్రత్యయే కృభ్వోరితి క్త్వాణములౌ ॥ అనానానానాకృత్వా ॥ నానాకృత్య, నానాకృత్వా ॥ నానాకారం- అవినావినాకృత్వా॥ వినాకృత్య, వినాకృత్వా- వినాకారం-అనేకం ద్రవ్యమేకధాకృత్వా॥ ఏకధాకృత్య॥ ఏకధాకృత్వా॥ ఏకధాకారం ॥ నాధార్థప్రత్యయే చ్వ్యర్థ ఇతి క్త్వాణములౌ ॥

ఋణు-గతౌ॥ అకర్మకః॥ సేట్॥ ఉభయపదీ

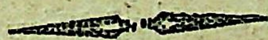
ఉప్రత్యయనిమిత్తో లఘూపధగుణస్సంజ్ఞాపూర్వకో విధిరనిత్య ఇతిన భవతీత్యాత్రేయాదయః॥ భవత్యేవేత్యన్యే ॥ ౧ ఋణోతి। అర్ణోతి ఋణుతః- అర్ణుతః, ఋణ్వంతి॥ అర్ణువంతి-ఋణోషి॥అర్ణోషి ఋణుథః, అర్ణుథః॥ ఋణుథ-అర్ణుథ॥ ఋణోమి- అర్ణోమి- ఋణువః, ఋణ్వః॥ అర్ణువః॥ ఋణుమః - ఋణ్మః- అర్ణుమః- ఋణుతే-ఋణ్వాతే- ఋణ్వతే- ఋణ్వహే- ఋణువహే- అర్ణుతే ॥ అర్ణువాతే- అర్ణువతే॥ అర్ణువహే॥ ౨ ఆనర్ణ, ఆనృణతుః- ఆనర్ణిథ- ఆనృణివ। ఆనృణ్మ॥ఆనృణాతే॥ 3 అర్ణితా॥సి-స్మే-హే॥ ౪అర్ణిష్యతి-తే॥ ౫ ఋణోతు। అర్ణోతు-ఋణుతాత్॥ అర్ణుతాత్॥ఋణ్వంతు- అర్ణువంతు॥ ఋణుహి, అర్ణుహి- ఋణవాని॥ అర్ణవాని ॥ ఋణుతాం॥ అర్ణుతాం- ఋణ్వాతాం॥ అర్ణువాతాం॥ఋణుష్వ॥ అర్ణుష్వ॥ ఋణవై॥ అర్ణవై॥ ౬ ఆర్ణోత్॥ఆర్ణుతాం ఆర్ణువన్। మాభవానృణోత్॥ మాభవానర్ణోత్॥ ఆర్ణుత॥ ఆర్ణువా

తాం॥ అర్ణువత॥ మాభవాన్నర్ణుత- మాభవాన్మర్ణుత॥ ౭ ఋణుయాత్ అర్ణుయాత్॥ ఋణ్వీత॥ ఋణ్వీయాతాం॥ అర్ణ్వీత॥అర్ణ్వీయాతాం ౮ ఋణ్యాత్॥ ఋణ్యాస్తాం- అర్ణిషీష్ట, అర్ణిషీయాస్తాం-ధ్వం॥౯ ఆర్ణీత్॥ ఆర్ణిష్టాం-ఆర్త-ఆర్ణిష్ఠ॥ ఆర్ణిషాతాం॥ఆర్థాః-ఆర్ణిష్ఠాః॥ఢ్వం-ధ్వం॥తనాదిభ్యస్తథాసోరితిసిచోలుగ్వా౧౦ఆర్ణిష్యత్-త

భావే—౧ఋణ్యతే॥౨ ఆనృణే॥ ౩ అర్ణితా॥ ౪ అర్ణిష్యతే॥ ౫ ఋణ్యతాం॥ ౬ ఆర్ణ్యత॥ ౭ ఋణ్యేత॥ ౮ అర్ణిషీష్ట॥ ౯ ఆర్ణి ౧౦ ఆర్ణిష్యత॥

ణౌ—అర్ణయతి॥ చఙి॥ ఆర్ణినత్-త॥ ఉభౌసాభ్యాసస్యేతి లింగేన పూర్వత్రాసిద్ధీయమద్విర్వచనఇత్యస్యానిత్యత్వాన్నిశబ్దస్యద్విత్వం॥ కృత్సు॥ అర్ణయితవ్యమిత్యాది॥ సని॥ అర్ణినిషతీత్యాదిసర్వమర్ఛతివత్॥ ౧౫౬॥౧౫౭॥

కేవలాత్కృత్సు॥ అర్ణితవ్యం॥ అర్ణనీయం- అర్ణ్యం॥ఉదిత్త్వేన క్త్వాయాంవేట్త్వాదిడభావేఽనుదాత్తోపదేశేత్యనునాసికలోపః॥ ఋతః॥ ఋతవాన్॥ ఋణ్వన్॥ ఋణ్వతీ॥ ఋణ్వానః॥ అర్ణువన్ అర్ణువతీ॥ అర్ణువానః॥ అర్ణిష్యన్॥ అర్ణిష్యతీ॥ అర్ణిష్యంతీ॥ అర్ణిష్యమాణః॥ అర్ణితుం॥ ఋతం॥ అర్ణనం॥అర్ణిత్వా॥ ఋత్వా ప్రార్త్య॥ప్రార్ణ్య॥ వాల్యపీత్యనునాసికలోపోవా॥ అర్ణమర్ణం॥ అర్ణిత్వార్ణిత్వా॥

క్షణు హింసాయాం॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ

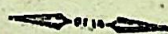
౧ క్షణోతి॥క్షణుతః॥క్షణ్వః॥క్షణువః। క్షణుతే॥క్షణ్వాతే। క్షణ్వాహే॥క్షణువహే॥ ౨ చక్షాణ॥చక్షణిథ॥చక్షాణ॥చక్షణ॥చక్షణివ। చక్షణ్వ॥చక్షణిష॥చక్షణిధ్వే॥ చక్షణివహే॥ ౩ క్షణితా(సి।సే।హే) ౪ క్షణిష్యతి-తే॥ ౫ క్షణోతు॥క్షణుహి॥క్షణవాని॥ క్షణుతాం॥క్షణుష్వ

క్షణావై ॥ అక్షణోత్ । అక్షణ్వ । అక్షణువ । అక్షణుత । అక్షణ్వాతాం । అక్షణ్వి । అక్షణ్వహి । అక్షణువహి ॥ ౭ క్షణుయాత్ । క్షణ్వీత । క్షణ్వీయాతాం ॥ ౮ క్షణ్యాత్ । క్షణిషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అక్షాణీత్ । అక్షాణిష్టాం । అక్షణీత్ । అక్షణిష్టాం । అక్షత । అక్షణిష్ట । అక్షణిషాతాం । అక్షథాః । అక్షణిష్ఠాః । అక్షణిషాథాం (ఢ్వం । ధ్వం) ౧౦ అక్షణిష్యత్-త ॥

కర్మణి—౧ క్షణ్యతే ॥ ౫ క్షణ్యతాం ॥ ౬ అక్షణ్యత ॥ ౭ క్షణ్యేత ॥ ౯ అక్షాణీతి విశేషః ॥ శేషం ప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్ కృత్సు చ కఖతినత్ ॥ పు ౧౩౫ ॥ అమిత్త్వాన్న హ్రస్వః । చజి-అచిక్షణత్-త ॥ సని-చిక్షణిషతి-తే ॥ ఇత్యాది ॥ యఙ్లుకి-చంక్షణీతి, చంక్షణ్టి, చంక్షతః, చంక్షణతీత్యాది.

కృత్సు-చంక్షణితవ్యమిత్యాది ॥ కేవలాత్ కృత్సు-క్షణితవ్యం, క్షణనీయం, క్షాణ్యం, క్త్వాయాం వేట్కత్వాన్నేట్ ॥ క్షతః, క్షతవాన్, క్షణ్వన్, క్షణ్వతీ, క్షణ్వానః, క్షణిష్యన్ । క్షణిష్యతీ । క్షణిష్యంతి, క్షణిష్యమాణః, క్షణితుం, క్షతం, క్షణనం, క్షత్వా, విక్షత్య, విక్షణ్య, క్షాణంక్షాణం, క్షణిత్వా క్షణిత్వా, క్షత్వా క్షత్వా.

క్షిణు, చ-హింసాయామితి శేషః ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ ఉభయపదీ

౧ క్షిణోతి । క్షిణుతః । క్షిణోషి । క్షిణ్వః । క్షిణువః ॥ క్షేణోతి । క్షేణుతః । క్షేణోషి । క్షేణ్వః । క్షేణువః ॥ క్షిణుతే । క్షిణ్వాతే । క్షిణుషే । క్షిణ్వాథే । క్షిణ్వహే । క్షిణువహే ॥ క్షేణుతే । క్షేణ్వాతే । క్షేణుషే । క్షేణ్వహే । క్షేణువహే ॥ చిక్షేణ । చిక్షిణతుః ॥ చిక్షేణిథ । చిక్షిణివ । చిక్షిణే । చిక్షిణిషే ॥ చిక్షిణివహే ॥ ౩ క్షేణితా (సి । సే । హే) ౪ క్షేణిష్యతి-తే ॥ ౫ క్షిణోతు-క్షిణు । క్షిణవాని ॥ క్షేణోతు । క్షేణు । క్షేణవాని ॥ క్షిణుతాం । క్షేణుతాం । క్షిణవై । క్షేణవై ॥ ౬ అక్షిణోత్ । అక్షిణ్వ । అక్షిణువ । అక్షేణోత్ । అక్షేణ్వ । అక్షేణువ । అక్షిణుత । అక్షిణ్వాతాం । అక్షిణ్వి । అక్షిణ్వహి । అక్షి

ణువహి ॥ అక్షేణుత।అక్షేణ్వాతాం।అక్షేణ్వహి।అక్షేణుమహి ॥ క్షి౭
ణుయాత్।క్షేణుయాత్ । క్షిణ్వీత।క్షేణ్వీత ॥ ౮ క్షిణ్యాత్।క్షేణిషీష్ట-
ధ్వం ॥ ౯ అక్షేణీత్।అక్షిత।అక్షేణిష్ట।అక్షేణిషాతాం।అక్షిథాః అక్షేణి
ష్ఠాః(ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ అక్షేణిష్యత్-త.

కర్మణి—౧ క్షిణ్యతే ॥ ౫ క్షిణ్యతాం ॥ ౬ అక్షిణ్యత ॥ ౭ క్షిణ్యే
త ॥ ౯ అక్షేణీతివిశేషః శేషంప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్.

ణౌ కర్తృకర్మణోఃకృత్సుచకేటతివత్ ॥ పు-౨౦౦, ౨౦౧ ॥ చ
జి-అచిక్షిణత్-త ॥ సని-తిఙ్కృత్సుచిక్షణిషతి-తే ॥ చిక్షణిషితవ్యమి
త్యాది ॥ యఙ్లుకి-చేక్షిణీతి, చేక్షేణ్, చెక్షితః, చెక్షిణతీత్యాది.

కేవలాత్కృత్సు॥క్షేణితవ్యం, క్షేణనీయః, క్షేణ్యం, క్షితః, క్షితవాన్,
క్షిణ్వన్, క్షేణ్వన్-క్షిణ్వతీ-క్షేణ్వతీ, క్షిణ్వానః, క్షేణ్వానః, క్షేణిష్యన్
క్షేణిష్యతీ।క్షేణిష్యంతీ, క్షేణితుం, క్షితం, క్షేణనం, క్షేణిత్వా, క్షిత్వా
ప్రక్షిత్య, ప్రక్షిణ్య, క్షేణంక్షేణం, క్షేణిత్వాక్షేణిత్వా, క్షిత్వాక్షిత్వా.

ఘృణు-దీప్తౌ ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ ఉభయపదీ

౧ఘర్ణోతి।ఘర్ణుతః।ఘర్ణువంతి॥ ఘర్ణోషి।ఘర్ణుథః। ఘ
ర్ణుమః ॥ పక్షే ఘృణోతి।ఘృణుతః।ఘృణ్వంతి॥ ఘృణోషి।ఘృణ్వః
ఘృణువః।ఘృణ్మః।ఘృణుమః ॥ ఘృణుతే।ఘృణ్వాతే।ఘృణ్వతే ॥ ఘృ
ణ్వహే।ఘృణువహే । పక్షే-ఘర్ణుతే।ఘర్ణువాతే।ఘర్ణువతే॥ ఘ
ర్ణువహే।ఘర్ణుమహే ॥ ౨ జఘర్ణ।జఘృణతుః।జఘర్ణిథ । జ
ఘృణే।జఘృణాతే ॥ ౩ ఘర్ణితా(సి।సే।హే) ౪ఘర్ణిష్యతి-తే॥౫ ఘ
ర్ణోతు।ఘర్ణుతాత్ ।ఘర్ణుహి।ఘర్ణవాని॥పక్షే-ఘృణోతు।ఘృణు
తాత్ ।ఘృణు।ఘృణవాని ॥ఘర్ణుతాం।ఘర్ణువాతాం।ఘర్ణువతాం
ఘర్ణుష్వ।ఘర్ణవై । ఘృణుతాం।ఘృణ్వాతాం।ఘృణ్వతాం॥ ఘృణు
ష్వ।ఘృణవై ॥ ౬ అఘృణోత్-అఘృణుతాం।అఘృణ్వన్॥ అఘృణ్వ

అఘృణుత। అఘర్ణోత్।అఘర్ణుతాం।అఘర్ణువన్॥ అఘర్ణవం
అఘర్ణువ।అఘర్ణుమ ॥ అఘృణుత।అఘృణ్వాతాం।అఘృణ్వత ॥అ
ఘృణ్వహి।అఘృణుహి । అఘర్ణుత। అఘర్ణువాతాం।అఘర్ణువత
అఘర్ణువి।అఘర్ణువహి।అఘర్ణుమహి ॥ ౭ ఘృణుయాత్।ఘృణు
యాతాం।ఘర్ణుయాత్।ఘర్ణుయాతాం । ఘృణ్వీత।ఘృణ్వీయాతాం॥
ఘర్ణ్వీత।ఘర్ణ్వీయాతాం।ఘర్ణ్వీరన్ ॥ ౮ ఘృణ్యాత్।ఘృణ్యాస్తాం
ఘర్ణిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అఘర్ణీత్।అఘర్ణిష్టాం ॥ అఘర్త।అఘర్ణి
ష్ట।అఘర్ణిషాతాం । అఘర్థాః।అఘర్ణిష్ఠాః (ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ అఘ
ర్ణిష్యత్-త ॥ భావే— ౧ ఘృణ్యతే ॥ ౫ ఘృణ్యతాం ॥ ౬ అఘృ
ణ్యత ॥ ౭ ఘృణ్యేత॥౯ అఘర్ణీతి విశేషః॥శేషం ప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్॥
ణ్యంతాదిషు సర్వం గృజతివత్॥పు ౨౮౧।౨౮౧।౨౮౩ ॥ యఙ్లుకి-జ
ర్ఘృణీతి।జరిఘృణీతి।జరీఘృణీతి।జర్ఘర్ణోటి।జరిఘర్ణోటి।జరీఘర్ణోటి।
జర్ఘృతః।జరిఘృతః।జరీఘృతః।జర్ఘృణతి।జరిఘృణతి।జరీఘృణతీత్యాది॥
కేవలాత్కృత్సు-ఘర్ణితవ్యం, ఘర్ణనీయం, ఘృణ్యం, ఘృతః,
ఘృతవాన్, ఘృణ్వన్,ఘృణ్వతీ,ఘర్ణువన్।ఘర్ణువతీ, ఘృణ్వా
నః, ఘర్ణువానః, ఘర్ణిష్యన్।ఘర్ణిష్యతీ।ఘర్ణిష్యంతీ,ఘర్ణి
ష్యమాణః, ఘర్ణితుం, ఘృతం, ఘర్ణనం, ఘర్ణిత్వా, ఘృత్వా
పరిఘృత్య, పరిఘృణ్య, వాల్యపీత్యనునాసికలోపో వా ॥ ఘర్ణంఘ
ర్ణం, ఘర్ణిత్వాఘర్ణిత్వా, ఘృత్వాఘృత్వా.

తను-విస్తారే॥సకర్మకః॥ సేట్॥ఉభయపదీ

౧ తనోతి।తనుతః।తన్వంతి।తన్వః।తనువః।తన్మః।తనుమః।తనుతే।త
న్వాతే,తన్వతే ॥ తనువహే-తన్వహే,తనుమహే॥౨ తతాన-తేనతుః॥
తేనిథ,తతాన-తతన-తేనివ,తేనిమ ॥ తేనే. తేనాతే ॥ ౩ తనితా (సి-
సే,హే) ౪ తనిష్యతి-తే ॥ తనోతు-తనుతాత్ ॥ తను-తనవాని ॥ త

౧౦.౨ ధాతురూపప్రకాశికాయాం-తసు-తృణుధాతూ ౨౧౫
సుతాం-తనుషవ-తనవై ॥ ౬ అతనోత్.అతనుతాం ॥ అతనోః-అత
నుతం-అతనవ-అతనువ-అతనుత-అతనుమ ॥ ౭ తనుయాత్-జన్విత ॥ ౮
తన్యాత్.తన్యాస్తాం-తనిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ అతానీత్-అతానిష్టాం-అతనీ
త్-అతనిష్టాం॥ అతత.అతనిష్ట-అతనిషాతాం-అతథాః-అతనిష్ఠాః(ఢ్వం
ధ్వం) ౧౦ అతనిష్యత్-త.

కర్మణి—తనోతేర్యకీత్యాత్వంవా ॥ ౧ తాయతే । తన్యతే ॥౫
తాయేతాం-తన్యతాం ॥ ౬ అతాయత-అతన్యత ॥ ౭ తాయేత-తన్యేత
౯ అతానీతివిశేషః ॥ శేషంప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్.

ణౌ కర్తృకర్మణోఃకృత్సుచ తానయతి-తే ॥ ఇత్యాదిగదతివత్
పు ౨౨౫,౨౨౯. సని-తనిపతిదరిద్రాతిభ్యస్సనఇడ్వావాచ్యఇతి స
నఇడ్వా ॥ ఇడభావే తనోతేర్విభాషేతిదీర్ఘోవా ॥ తితాంసతి,తే
తితంసతి-తే ॥ తితనిషతి-తే ॥ ఇత్యాదిత్రైరూప్యం తిజ్వృలోస్స
ర్వత్రాన్వేయం ॥ యజి-తంతన్యతే, తంతనితన్యమిత్యాది ॥ యఙ్లుకి
తంతనీతి, తంతంతి, తంతతః, తంతనతీత్యాది ॥

కేవలాత్కృత్సు—తనితవ్యం, తననీయం,తాన్యం,తతః, తతవాన్
తన్వన్-తన్వతీ-తన్వానః, తనిష్యన్-తనిష్యతీ-తనిష్యంతీ, తనిష్య
మాణః, తనితుం, తతం, తననం, తనిత్వా, తత్వా, వితత్య, వాల్యపి
త్యనునాసికలోపవికల్పస్యవ్యవస్థితత్వాన్నాంతానిత్యే నాస్యనిత్యమ
నునాసికలోపః ॥ తానంతానం, తనిత్వాతనిత్వా, తత్వాతత్వా.

తృణు-అదనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ

తృణోతి, తర్ణోతి-తృణుతే, తర్ణుతఇత్యాదిసర్వం ఘృణోతివత్.
యఙ్లుకి-తర్తృణోతి, తరితృణోతి, తరీతృణోతి, తర్తృణ్టి, తరితృణ్టి, తరీతృ
ణ్టి, తర్తృతః, తరితృతః, తరీతృతః, తర్తృణతి- తరితృణతి, తరీతృణ
తీత్యాది.

షణు-దానే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ

౧ సనోతి-సనుతః-సన్వః-సనునః ॥ సనుతే- సన్వాతే-సన్వతే ॥ సన్వే.సనువహే-సన్వహే ॥ ససాన-సేనతుః ॥ సేనే-సేనాతే-సేనిరే॥ ౩ సనితా(సి॥సే।హే) ౪ సనిష్యతి-తే ॥ ౫ సనోతు।సను-సనవాని ॥ సనుతాం।సనుష్వ।సనవై ॥ ౬ అసనోత్-అసనుతాం ॥ అసన్వ-అసనువ ॥ అసనుత-అసన్వాతాం- సనన్వి-అసన్వహి-అసనువహి ॥ ౭ సనుయాత్-సనుయాతాం ॥ సన్వీత-సన్వీయాతాం ॥ ౮ సాయాత్ - సన్యాత్ ॥ యేవిభాషేత్యాత్వంవా ॥ సనిషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అసానీత్-అసనీత్ ॥ అసత-అసనిష్ట-అసనిషాతాం।అసథాః-అసనిష్ఠాః(ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ అసనిష్యత్-త. కర్మణి—యేవిభాషేతివాత్వ ॥ ౧ సాయతే. సన్యతే ॥ ౫ సాయతాం।సన్యతాం ॥ ౬ అసాయత।అసన్యత ॥ ౭సాయేత।సన్యేత ॥ ౯ అసానీతివిశేషః॥శేషంప్రాగుక్తాత్తనేపదవత్.

ణౌ కర్తృకర్మణోఃకృత్సుచగదతివత్॥పు ౭ ౨౭॥చజి. అసీషణత్-త ॥ సని-సనీసంతేత్యాదినేడ్వికల్పే ॥ ఇడభావే జనసనఖనాంసఞ్ఝలోరిత్యాత్వే ॥ సిషాసతి।తే॥నిసనిష-తి,తే,ఇత్యాదిద్విరూప్యంతిఙ్కృతోస్సర్వత్రోన్నేయం ॥ యఙి। తిఙ్కృతోస్సర్వత్రాత్వవికల్పాత్॥సాసాయతే ॥ సంసన్యతఇత్యాదిద్వైరూప్యమున్నేయం॥ యఙ్లుకి సంసనీతి । సంసంతి । సంసాతః । సంసనతీత్యాది.

కేవలాత్కృత్సు॥ సనితవ్యం॥ సననీయం॥ సాన్యం॥ సాతం ॥ సాతవాన్॥ సన్వన్॥ సన్వతీ ॥ సన్వానః॥ సనిష్యన్॥ సనిష్యతీ॥సనిష్యంతీ॥ సనిష్యమాణః॥ సనితుం। సాతం ॥ సననం । సనిత్వా ॥ సాత్వా ॥ ప్రసత్య॥ వాల్యపీతివికల్పస్య వ్యవస్థితత్వాన్నిత్యమనునాసికలోపః॥ సానంసానం॥ సనిత్వాసనిత్వా॥ సాత్వాసాత్వా ॥ ఇత్యుభయపదినః ॥

॥ఇతితనాదయః॥

అథ క్ర్యాదయః

తత్రాదావజంతాః పరస్మైపదినః

ౠ, గతౌ॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ

క్ర్యాదిభ్యః శ్నేతి శపోఽపవాదః శ్నాప్రత్యయః। ప్వాదీనాం హ్రస్వ ఇతి హ్రస్వః॥ ఋణాతి- ఋణీతః- ఋణంతి- ఋణాసి - ఋణీథః-ఋణీథ- ఋణామి ఋణీవః- ఋణీమః॥ ౨ అరాంచకార। బభూవ। ఆస॥ ౩ అరితా-సి। వృతో వేతి టాదీర్ఘో వా॥ అరీతా-సి॥ ౪ అరిష్యతి। అరీష్యతి॥ ౫ ఋణాతు। ఋణీతాత్। ఋణీతాం। ఋణంతు॥ ఋణీహి॥ ఋణీతాత్॥ ఋణీతం॥ ఋణీత। ఋణాని॥ ఋణావ। ఋణామ॥ ౬ ఆర్ణాత్॥ ఆర్ణీతాం। ఆర్ణన్। ఆర్ణాః॥ ఆర్ణీతం॥ ఆర్ణీత॥ ఆర్ణాం॥ ఆర్ణీవ॥ ఆర్ణీమ॥ ౭ ఋణీయాత్, ఋణీయాతాం॥ ఋణీయుః॥ ౮ ఈర్యాత్॥ ఈర్యాస్తాం॥ ౯ ఆరీత్॥ ఆరిష్టాం ఆరిషుః॥ సిచి చ పరస్మైపదేష్వితి న దీర్ఘః॥ ౧౦ ఆరిష్యత్॥ ఆరీష్యత్॥

గత్యర్థత్వాత్కర్మవ్యతిహారేణ తఙ్ ॥

కర్మణి ౧ ఈర్యతే॥ ౨ అరాంచక్రే॥ బభూవే॥ ఆసే॥ ౩ అరితా॥ సే। హే। అరితా॥ సే-హే॥ అరీతా॥ సే-హే॥ ౪ అరిష్యతే॥ ఆరిష్యతే॥ అరీష్యతే, ౫ ఈర్యతాం॥ ౬ ఐర్యత॥ ౭ ఈర్యేత॥ ౮ అరిషీష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) అరీషీష్ట-ఢ్వం-ధ్వం॥ లిఙ్సిచోరితి వా॥ ఇట్పక్షే న లిఙీటో దీర్ఘనిషేధః॥ ఈర్షీష్ట ధ్వం॥ ౯ ఆరి-ఆరిషాతాం॥ ధ్వం-ఢ్వం॥ ఆరీషాతాం॥ ధ్వం-ఢ్వం॥ ఐర్షాతాం-ఢ్వం॥ ౧౦ ఆరిష్యత॥ ఆరీష్యత॥

ణ్యాకర్తృకకర్మణోస్తి జిఘృక్షుశ్చ స్వకతివత్॥ చఙి॥ ఆరిరత్-త॥ ౧౧-౨౦॥ సని-ఇడ్దీర్ఘవికల్పాత్ అరిరిషతి - అరిరీషతీత్యాదిరూపద్వయం తిఙ్-కృత్-తాస్వతత్ర బోధ్యం॥ — ॥ అజాదిత్వాన్న యఙ్ యఙ్లుకౌ॥

కేవలాత్కృత్యః॥ అరితవ్యం- అరీతవ్యం-అరణీయం- ఆర్యం-శ్ర్య్ర కః కిత్యేతిచ్నిషేధః॥ ఈర్ణాః॥ ఈర్ణవాన్ । ఋణన్ - ఋణతీ- అరిష్యన్, అరిష్యతీ, అరిష్యంతీ, అరీష్యన్- అరీష్యతీ॥ అరీష్యంతీ॥అరితుం-అరీతుం॥ ఈర్ణ్వా- అరణం- అరిత్వా-అరీత్వా, ప్రార్య. అరణం- అరిత్వారిత్వా- అరీత్వారీత్వా॥

జ్యా-వయోహానౌ॥ అకర్మకః॥ అనిట్॥ పరస్మైపదీ

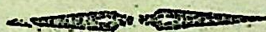
గ్రహిజ్యేతిసంప్రసారణం—౧జినాతి, జినీతః, జినంతి, జినాసి,జినీథః, జినీథ, జినామి, జినీవః, జినీమః, లిట్యభ్యాసస్యేతి సంప్రసారణం॥ ౨ జజ్యౌ, జిజ్యతుః,జజ్యుః, జజ్యిథ,జజ్యౌ,జిజ్యాథ,జిజ్యవ, జిజ్యిమ ॥ ౩ జ్యాతా,సి। ౪ జ్యాస్యతి। ౫ జినాతు । జినీతాత్, జినీతాం, జినంతు॥ జినీహి- జినాని, జినావ॥ ౬ అజినాత్, అజినీతాం, అజినన్ అజినాం, అజినీవ॥ ౭ జినీయాత్, జినీయాతాం। జినీయుః ॥ గ్రహిజ్యేతిసంప్రసారణం॥ ౮ జీయాత్,జీయాస్తాం॥౯ అజ్యాసీత్ ॥౧౦ అజ్యాస్యత్

కర్మవ్యతీహారే—౧వ్యతిజినీతే, వ్యతిజినాతే, వ్యతిజినతే, వ్యతిజినీషే, వ్యతిజినాథే, వ్యతిజినీధ్వే, వ్యతిజినే, వ్యతిజినీవహే, వ్యతిజినీమహే ॥ ౨ వ్యతిజజ్యే, వ్యతిజజ్యాతే॥ వ్యతిజజ్యిషే, వ్యతిజజ్యిధ్వే ,ఢ్వే, వ్యతిజిజ్యవహే॥ ౩ వ్యతిజ్యాతా, సే, హే॥ ౪ వ్యతిజ్యాస్యతే- ౫ వ్యతిజినీతాం॥ వ్యతిజినాతాం, వ్యతిజనతాం, వ్యతిజినీష్వ, వ్యతిజినాథాం, వ్యతిజినీధ్వం; వ్యతిజనై, వ్యతిజినావహై, వ్యతిజినామహై॥౬ వ్యత్యజినీత, వ్యత్యజినాతాం। వ్యత్యజినత, వ్యత్యజినీథాః, వ్యత్యజినాథాం, వ్యత్యజినీధ్వం- వ్యత్యజిని, వ్యత్యజినీవహి, వ్యత్యజినీమహి॥ ౭ వ్యతిజినీత, వ్యతిజినీయాతాం, వ్యతిజినీరన్॥ ౮ వ్యతిజ్యాసీష్ట॥వ్యతిజ్యాసీయాస్తాం,ధ్వం ॥౯ వ్యత్యజ్యాస్త, వ్యత్యజ్యాసాతాం ॥ ౧౦ వ్యత్యజ్యాస్యత ॥

భావే—౧జీయతే॥ ౨ జిజ్యే॥ ౩ జ్యాయితా, జ్యాతా। ౪ జ్యాయిష్యతే॥ జ్యాస్యతే॥ ౫ జీయతాం॥ ౬ అజీయత॥ ౭ జీయేత ॥ ౮ జ్యాయిషీష్ట, జ్యాసీష్ట ॥ ౯ అజ్యాయి ॥ ౧౦ అజ్యాయిష్యత,అజ్యాస్యత

ణ్యంతాదిషుసర్వంమ్లాపయతివత్ ॥ ౮౦,౮౧,౮౨ ॥ యఙిగ్రహిజ్యేతిసంప్రసారణే, జేజీయతే, యఙ్లుకి ॥ జాజ్యేతి, జాజ్యాతి॥జాజీతః, జాజ్యతీత్యాది॥

కేవలాత్కృత్సు—జ్యాతవ్యం, జ్యానీయం, జ్యేయం, ల్వాదిత్వాన్నిష్ఠానత్వం॥ జీనః, జీనవాన్, జినన్, జినతీ, జ్యాస్యన్- జ్యాస్యతీ జ్యాస్యంతీ, జ్యాతుం, జీనం, జ్యానం, జ్యాత్వా॥ప్రజ్యాయ, జ్యశ్చేతి సంప్రసారణనిషేధః, జ్యాయంజ్యాయం॥జ్యాత్వాజ్యాత్వా ॥

జ్ఞా, అవబోధనే॥ సకర్మకః॥ అనిట్॥పరస్మైపదీ.

జ్ఞాజనోర్జేతిజాదేశః—౧ జానాతి, జానీతః, జానన్తి- జానాసి జానీథః, జానీథ, జానామి, జానీవః, జానీమః ॥ ౨ జజ్ఞౌ, జజ్ఞతుః, జజ్ఞిథ, జజ్ఞాథ, జజ్ఞివ, జజ్ఞిమ॥ ౩ జ్ఞాతా,॥ ౪ జ్ఞాస్యతి, ౫జానాతు, జానీతాత్, జానీతాం, జానంతు, జానీహి, జానాని, జానావ॥ ౬ అజానాత్, అజానీతాం, అజానన్, అజానాః, అజానీతం, అజానాం, అజానీవ॥ ౭ జానీయాత్, జానీయాతాం ॥ ౮ జ్ఞాయాత్, జ్ఞేయాత్, వాన్యస్యసంయోగాదేరిత్యేత్వంవా ॥ ౯ అజ్ఞాసీత్ ॥ ౧౦ అజ్ఞాస్యత్

అపలాపెగమ్యేఽస్మాదపహ్నవేజ్ఞఇత్యాత్మనేపదం। శతమపజానీతే,అపలపతీత్యర్థః ॥ అకర్మకాదస్మాదకర్మకాచ్చేతితఙ్॥ సర్పిషోజానీతే, సర్పిషోపాయేన ప్రవర్తతఇత్యర్థః, అథ్యాసభిన్నార్థాదస్మాత్సంప్రతి భ్యాంసమనాభ్యానఇతితఙ్॥ శతంసంజానీతే, అవేక్షతఇత్యర్థః॥ శతంప్రతిజానీతే. అంగీకరోతీత్యర్థః, అనాధ్యానఇతియోగవిభాగసామర్థ్యాదకర్మకాచ్చేతి ప్రాప్తిరపినాశ్యతే। మాతుః మాతుర్వాసంజానాతి - కర్మకాచ్చేతి

ర్మణః శేషత్వవివక్షాయాంషష్ఠీ- గాంజానీతె- అనుపగాద్ జ్ఞఇత్యాత్మ నేపదం॥ సోపసర్గాత్తుస్వర్గంలోకంనప్రజానాతి॥ స్వాంగాంజానా తిజానీతేవా- విభాషావపదేన ప్రతీయమానఇతితజ్జ్ఞాః॥

౧ జానీతే- జానాతే, జానతే, జానీషే- జానాథే - జానీధ్వే- జానే- జానీవహే- జానీమహే- ౨ జజ్ఞే, జజ్ఞాతె - జజ్ఞిరె-జజ్ఞిషె- జజ్ఞిధ్వే- జజ్ఞివహే॥ జజ్ఞిమహే ॥ ౩ జ్ఞాతా, సే-హే॥ ౪ జ్ఞాస్యతే॥ ౫ జానీతాం॥ జానాతాం- జానీష్వ- జానాథాం- జానీధ్వం- జానై- జానావహై- జానామహై॥ ౬ అజానీత, అజానాతాం- అజానత ॥ అజానీథాః, అజాని- అజానీవహి- ౭ జానీత- జానీయాతాం- జానీరన్॥ ౮ జ్ఞాసీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అజ్ఞాస్త- అజ్ఞాసాతాం- ౧౦ అజ్ఞాస్యత॥

కర్మవ్యతీహారేవ్యతిజానీతఇత్యాదిప్రాగ్వత్॥

కర్మణి—౧జ్ఞాయతె॥ ౨ జజ్ఞె॥ ౩ జ్ఞాయితా- సే-హే॥ జ్ఞాతా- సే-హే॥ ౪ జ్ఞాయిష్యతె- జ్ఞాస్యతె॥ ౫ జ్ఞాయతాం॥ ౬ అజ్ఞాయత ॥ ౭ జ్ఞాయేత॥ ౮ జ్ఞాయిషీష్ట-ధ్వం.ఢ్వం ॥ జ్ఞాసీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అజ్ఞాయి - అజ్ఞాయిషాతాం(ధ్వం-ఢ్వం) అజ్ఞాసాతాం-ధ్వం॥౧౦అజ్ఞాయిష్యత-అజ్ఞాస్యత

ణౌ మారణాద్యర్థేషు గమ్యేష్వస్మాన్మారణతోషణనిశామనేషు జ్ఞాఇతిమిత్త్వహ్రస్వః. నిశామనంచాక్షుషజ్ఞానమితిమాధవః॥ జ్ఞానమాత్రమిత్యన్యే. నిశానేష్వితిపాఠాంతరం॥ నిశానంతీక్ష్ణీకరణం- ఏష్వేవార్థేషుజానాతిర్మిత్ - జ్ఞపమిచ్చేతిచురాదౌ - జ్ఞాపనంమారణాదికం చ తస్యార్థః- జ్ఞపయతి-తే॥ ఇత్యాదికర్తృకర్మణోస్తదంశాత్కృత్సుచ జ్ఞపయతినత్॥ ౧౪౬-౧౪౭ ॥ సని. జ్ఞాశ్రుస్మృదృశాంసనఇత్యాత్మనేపదం- జిజ్ఞాసతఇత్యాది తిఙ్కృత్సర్వం శుశ్రూషతఇత్యాదివత్-

౧౦౧. ౧౦౨- అనుపూర్వాదస్మాత్సన్నంతాన్నానోర్జ్ఞఇతినాత్మనేపదం - పుత్రమనుజిజ్ఞాసతి- పూర్వసూత్రస్యైవాయంనిషేధః- అనంతరస్యేతిన్యాయాత్- తెనేహస- సర్పిషోనుజిజ్ఞాసతే - సర్పిషాప్రవృత్తి

తుమిచ్ఛతీత్యర్థః. పూర్వవత్సనఇతితఙ్-అకర్మకాచ్చేతికేవలాద్విధానా
త్, యజ్యజ్ఞుకోర్జ్ఞాయతఇత్యాదిమనతెర్జ్ఞామ్నాయతఇత్యాదిష్వల్
౮౧-౮౨, —కేవలాత్కృత్సు- జ్ఞాతవ్యః- జ్ఞానీయః- జ్ఞేయః-జ్ఞాతః-
జ్ఞాతవాన్, జానన్-జానతీ, జ్ఞాస్యన్-జ్ఞాస్యతీ-జ్ఞాస్యన్తీ, జానానః,
జ్ఞాస్యమానః, జ్ఞాతుం, జ్ఞాతం, జ్ఞానం, జ్ఞాత్వా, విజ్ఞాయ, జ్ఞాయం
జ్ఞాయం, జ్ఞాత్వాజ్ఞాత్వా.

క్షిష్-హింసాయాం॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

అస్యప్వాదీనాం హ్రస్వఇతిప్రాప్తహ్రస్వః కేషాంచిన్మతేన । ౧
క్షిణాతి-క్షిణీతః ॥ ౨ చిక్షాయ।చిక్షియతుః।చిక్షయిథ।చిక్షేథ।చిక్షియివ।
చిక్షియిమ । ౩ క్షేతా-సి ॥ ౪ క్షేష్యతి । ౫ క్షిణాతు।క్షిణీతాత్ । క్షి
ణీహి।క్షిణాని।క్షిణావ । ౬ అక్షిణాత్ ।అక్షిణీతాం । ౭ క్షిణీయాత్।క్షిణీ
యాతాం ॥ ౮ క్షీయాత్ ॥ ౯ అక్షైషీత్-అక్షైష్టాం॥౧౦ అక్షేష్యత్
కేషాంచిన్మతే శితినాస్యహ్రస్వః ॥ క్షీణాతి।క్షీణీతఇత్యాది.

హింసార్థత్వాత్కర్మస్యక్షీపాఠేసతఙ్ ॥ కర్మణి-౧ క్షీయతే॥
౨ చిక్షియే।చిక్షియిషే।చిక్షియిఢ్వే-ధ్వే ॥ చిక్షియిమహే ॥ ౩ క్షాయితా
(సే।హే) క్షేతా(సే।హే) ౪ క్షాయిష్యతే।క్షేష్యతే ॥ ౫ క్షీయతాం ॥
౬ అక్షీయత ॥ ౭ క్షీయేత ॥ ౮ క్షాయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) క్షేషీష్ట-ధ్వం
౯ అక్షాయి।అక్షాయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం)అక్షేషాతాం।ధ్వం౧౦అక్షాయి
ష్యత।అక్షేష్యత. ణ్యన్తాదిషుసర్వం క్షయతివత్ ॥పుట ౪।౯౫।౯౬.

కేవలాత్కృత్సు-క్షేతవ్యం । క్షయణీయం । క్షేయం । క్షియోదీర్ఘా
దితినిష్ఠానత్వం । క్షీణః । క్షీణవాన్ । క్షిణన్।క్షిణతీ । క్షేష్యన్। క్షే
ష్యతీ।క్షేష్యన్తీ । క్షేతుం । క్షీణం । క్షయణం । క్షిత్వా । ప్రక్షీయ ।
క్షాయంక్షాయం । క్షిత్వాక్షిత్వా.

రీ-గతిరేషణయోః॥ రేషణంవృకశబ్దః॥అకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

ప్వాదీనాంహ్రస్వఇతిహ్రస్వః ॥ ౧ రిణాతి-రిణీతః-రిణన్తి॥ రిణా

సి-రిణామి ॥ ౨ రిరాయ-రిర్యతుః ॥ రిరయిథ-రిరేథ ॥ రిరాయ, రిర్య, రిర్యివ ॥ 3 రేతా-సి ॥ ౪ రేష్యతి ॥ ౫ రిణాతు,రిణీతాత్, రిణీహి,రిణాని,రిణావ,రిణామ ॥ ౬ అరిణాత్,అరిణీతాం ॥ అరిణన్,అరిణాం,అరిణీవ ॥ ౭ రిణీయాత్,రిణీయాతాం,రిణీయుః ॥ ౮ రీయాత్, రీయాస్తాం ॥ ౯ అరైషీత్ ॥ ౧౦ అరేష్యత్.

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిరిణీతే।వ్యతిరిణాతే।వ్యతిరిణతే ॥ ౨ వ్యతిరిర్యే।వ్యతిరిర్యిషే(ఢ్వే,ధ్వే) వ్యతిరిర్యివహే ॥ 3 వ్యతిరేతా(సే,హే) ౪ వ్యతిరేష్యతే ॥ ౫ వ్యతిరిణీతాం।వ్యతిరిణాతాం।వ్యతిరిణీష్వ। వ్యతిరిణై ॥ ౬ వ్యత్యరిణీత।వ్యత్యరిణాతాం।వ్యత్యరిణత ॥ వ్యత్యరిణి।వ్యత్యరిణీవహి ॥ ౭ వ్యతిరిణీత।వ్యతిరిణీయాతాం।వ్యతిరిణీరన్ ॥ వ్యతిరిణీయ। వ్యతిరిణీవహి ॥ ౮ వ్యతిరేషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) ౯ వ్యత్యరేష్ట-ఢ్వం ॥౧౦ వ్యత్యరేష్యత ॥ భావే—౧ రీయతే ॥ ౨ రిర్యే ॥ 3 రాయితా, రేతా ॥ ౪ రాయిష్యతే,రేష్యతే ॥ ౫ రీయతాం ॥ ౬ అరీయత ॥ ౭ రీయేత ॥ ౮ రాయిషీష్ట,రేషీష్ట ॥ ౯ అరాయి ॥ ౧౦ అరాయిష్యత, అరేష్యత ॥ ణౌ-అర్తిహ్రీత్యాదినాపుకి ॥ రేపయతి-తే ॥ కర్మణి-రేప్యతఇత్యాది ॥ తదంతాత్కృత్స్వపి హ్రేపయితవ్యమిత్యాదివత్ ॥ పు ౬౦౧. సని- రిరీషతి । రిరీషితవ్యమిత్యాది ॥ యఙి-రేరీయతే ॥ తతఃకృత్సు-రేరీయితవ్యమిత్యాది ॥ యఙ్లుకి-రేరయీతి, రేరేతి, రరీతః, రేర్యతీత్యాది ॥ కృత్సు-రేరయితవ్యమిత్యాది.

కేవలాత్కృత్సు—రేతవ్యం, రయణీయం, రేయం, ల్వాదిభ్యశ్చేతినిష్ఠానత్వం ॥ రీణః, రీణవాన్, రిణన్-రిణతీ, రేష్యన్।రేష్యతీ।రేష్యంతీ, రేతుం, రయణం, రీణం, రీత్వా, ప్రరీయ, రాయంరాయం, రీత్వారీత్వా.

లీ-శ్లేషణే॥అకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

ప్వాదీనాంహ్రస్వఇతిహ్రస్వః ॥ ౧ లినాతి।లినీతః ॥ ౨ విభాషాలీ

యతేరిత్యేజ్విషయఆత్వంవా ॥ లలౌ।లిలాయ।లిల్యతుః।లిల్యుః ॥ లలి
థ।లలాథ।లిలయిథ।లిలేథ।లిల్యథుః।లిల్య।లలౌ।లిలాయ।లిలయ।లిల్యివ। లి
ల్యిమ ॥ ౩ లాతా-సి ॥ లేతా-సి ॥ ౪ లేష్యతి,లాస్యతి ॥ ౫ లినాతు
లినీతాత్।లినీతాం।లినంతు ॥ లినీహి।లినాని।లినావ ॥ ౬ అలినాత్।అలి
నీతాం।అలినన్ ॥ ౭ లినీయాత్।లినీయాతాం॥ ౮ లీయాత్।లీయాస్తాం
౯ అలాసీత్।అలాసిష్టాం।అలైషీత్।అలైష్టాం॥౧౦అలాస్యత్,అలేష్యత్

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిలినీతే।వ్యతిలినాతే।వ్యతిలినతే ॥ ౨వ్య
తిలిల్యే।వ్యతిలిల్యిషే।వ్యతిలిల్యిఢ్వే-ధ్వే।వ్యతిలిల్యివహే ॥ ౩ వ్యతిలాతా
(సే,హే)వ్యతిలేతా(సే,హే) ౪ వ్యతిలాస్యతే,వ్యతిలేష్యతే ॥ ౫ వ్య
లినీతాం,వ్యతిలినాతాం;వ్యతిలినతాం ॥ ౬ వ్యత్యలినీత,వ్యత్యలినాతాం
వ్యత్యలినత ॥ వ్యత్యలినీథాః,వ్యత్యలిని,వ్యత్యలినీవహి ॥ ౭ వ్యతిలినీత
వ్యతిలినీయాతాం ॥ ౮ వ్యతిలాసీష్ట-ఢ్వం ॥ వ్యతిలేషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ వ్య
త్యలాస్త-వ్యత్యలేష్ట-ఢ్వం ॥ ౧౦ వ్యత్యలాస్యత,వ్యత్యలేష్యత.

భావే—ణ్యంతాదిషు తిఙ్కృత్సుసర్వత్రదైవాదికలీయతివత్ ॥
కేవలాత్కృత్స్వపి శతరి లినన్,లినతీ,ఇతివిశేషః॥శేషంసమానం॥
పు ౬౭౯,౬౮౦,౬౮౧.

ప్లీ-గతౌ॥అకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

ప్వాదీనాంహ్రస్వఇతిహ్రస్వః ॥ ౧ ప్లినాతి।ప్లినీతః।ప్లినంతి ॥ ౨పి
ప్లాయ।పిప్లియతుః।పిప్లియుః ॥ పిప్లయిథ,పిప్లేథ।పిప్లాయ,పిప్లయ,పిప్లి
యువ।పిప్లియిమ ॥ ఇత్యాదిసర్వంక్షిణాతివత్ ॥ గత్యర్థత్వాత్కర్మ
వ్యతీహారేనతఙ్ ॥ కేవలాన్నిష్ఠాయాం॥ప్లీనః, ప్లీనవాన్, ల్వాదిభ్యశ్చే
తినత్వం ॥

భీఞ్-భయే॥భరఇత్యేకే॥అకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ
భ్రీణాతీత్యాదిప్లినాతివత్ ॥ కేషాంచిన్మతే శితినాస్యహ్రస్వః ॥
కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిభ్రీణీతే॥ ౨ వ్యతిబిభ్రియే।వ్యతిబిభి

యిషే। వ్యతిబిభ్రియిఢ్వే। ఢ్వే ॥ వ్యతిబిభ్రియివహే ॥ ౩ వ్యతిభ్రేతా(సే
హే) ౪ వ్యతిభ్రేష్యతే ॥ ౫ వ్యతిభ్రీణీతాం ॥ ౬ వ్యత్యభ్రీణీత। వ్యత్య
భ్రీణాతాం। వ్యత్యభ్రీణత ॥ ౭ వ్యతిభ్రీణీత, వ్యతిభ్రీణీయాతాం ॥ ౮
వ్యతిభ్రేషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ వ్యత్యభ్రేష్ట-ఢ్వం ॥ ౧౦ వ్యత్యభ్రేష్యత.
భా వె—భ్రీయత ఇత్యాదిక్షయతివత్ ॥ ణ్యంతాదిషుభ్రాయయతీత్యాది ॥
ల్వాదిత్వాభావేపి సంయోగాదేరిత్యాదినానిష్ఠానత్వం॥ భ్రీణః, భ్రీ
ణవాన్.

వ్రీ-వరణే॥సకర్మకః॥అనిట్॥పరస్మైపదీ

వ్రీణాతీత్యాదిసర్వం ప్లినాతివత్ ॥ కేషాంచిన్మతేశితి నాస్యహ్రస్వః
కర్మవ్యతీహారే భ్రీణాతివత్ ॥ సంయోగాదేరిత్యాదినానిష్ఠానత్వం ॥
వ్రీణః, వ్రీణవాన్.

ప్లీ-వరణే॥సకర్మకః॥అనిట్।పరస్మైపదీ

ప్లినాతీత్యాదిప్లినాతివత్ ॥ ణౌ వర్ణ హ్రీత్యాదినా పుకి ప్లేపయతి।
తే ॥ ఇత్యాది ॥ కర్మవ్యతీహారేభ్రీణాతివత్ ॥ నిష్ఠాయాం। ప్లీనః, ప్లీ
నవాన్.

కౄ-హింసాయాం।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

ప్వాదీనాంహ్రస్వఇతిహ్రస్వః ॥ ౧ కృణాతి।కృణీతః ॥ ౨ కృణా
తు,కృణీతాత్ ॥ ౬ అకృణాత్,అకృణీతాం ॥ ౭ కృణీయాత్ ॥లిటి-చ
కార,చకరతురిత్యాది ॥ ఋచ్ఛత్యౄతామితిగుణః ॥ చకరిథ, చకరి
వ,చకరిమ ॥ లుఙాద్యార్ధధాతుకేషుకర్మణి ణ్యంతాదిషుచ సర్వం
తరతివత్ ॥ పు ౧-౨౨,౧-౨౩,౧-౨౪,౧-౨౫, హింసార్థత్వాత్కర్మ
వ్యతీహారేసతఙ్ । కేవలాచ్ఛతరి-కృణన్, కృణతీతివిశేషః.

గౄ-శబ్దే।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

గృణాతి।గృణీత ఇత్యాదిసర్వంకృణాతివత్. లిటి-జగార, జగరతురి

త్యాది । కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిగృణీతె । ౫ వ్యతిగృణీతాం । ౬ వ్యత్యగృణీత, ౭ వ్యతిగృణీతేతివిశేషః । శేషంతరతివత్.

జౄ-వయోహానౌ।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

జృణాతీత్యాదిసర్వంగృణాతివత్ । లిటి-వాజౄభ్రముత్రసామిత్యేత్వాభ్యాసలోపౌవా । జజార,జజరతుః,జజరుః । జేరతుః,జేరుః । లుఙి-జౄస్తన్భ్విత్యఙ్వా, అజరత్,అజరతాం, అజారీత్, అజారిష్టాం ।

కర్మవ్యతీహారె—వ్యతిజెరే,వ్యతిజెరాతే,వ్యతిజజరే । వ్యతిజజరాతె । భావేపి-జెరె, జజరఇతివిశేషః । శేషంసమానమ్.

దౄ-విదారణే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

దృణాతి । దదార । శౄదౄప్రాంహ్రస్వోవేతిహ్రస్వపక్షే యణ్ । అన్యథా ఋచ్ఛత్యౄతామితిగుణః । దద్రతుః, దదరతుః, దద్రుః,దదరుః । దదరిథ,దద్రథుః,దదరథుః,దద్ర,దదర, దదార,దదర, దద్రివ,దదరివ,దద్రిమ,దదరిమ । కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిదృణీతే । ౫ వ్యతిదృణీతాం । ౬ వ్యత్యదృణీత । ౭ వ్యతిదృణీత । శేషంతరతివత్ భయార్థస్యాస్య ఘటాదావనువాదాన్మిత్త్వాద్ధ్రస్వే కర్తృకర్మణోఃదృణంతంప్రేరయతి దరయతి-తే । దర్యతఇత్యాదిణిజి కృతిచ సర్వం కఖతివత్ । చఙి-అత్స్మృదౄత్వరేత్యాదినాభ్యాసస్యాత్త్వే। అదదరత్-త । భయాదన్యత్రదారయతీత్యాది । శేషంకృణాతివత్.

ధౄ-ఇత్యన్యే।వయోహానావిత్యర్థః।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ.

ధృణాతి । దధార,దధరతుః,దధరురిత్యాది । శేషందృణాతివత్.

 ధాతురూపప్రకాశికాయాం నౄ-పౄధాతూ

నౄ-నయే।సకర్మకః।సేట్ పరస్మైపదీ

నృణాతి ॥ ననార-ననరతురిత్యాదిగృణాతివత్ ॥ అస్యఘటాదావ పఠాదాన్నయార్థేణౌమిత్త్వాద్ధ్రస్వేనృణంతంప్రేరయతి నరయతి-తే ॥ ఇత్యాదిదరయతివత్ ॥ చజి-అనీనరత్-త ॥ నయాదస్యత్వే నారయతీత్యాది ॥ శేషంకృణాతివత్.

పౄ-పాలనపూరణయోః॥ సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ పృణాతి। పృణీతః। పృణంతి। శౄంద్రౄంప్రాంహ్రస్వోవేతిహ్రస్వపక్షేయణ్। అన్యథాఋచ్ఛత్యౄతామితిగుణః॥ ౨ పపార। పప్రతుః। పపరతుః। పప్రుః। పపరుః। పపరిథేత్యాదిదృణాతివత్ । ఆశిషిపూర్యాత్ । కర్మవ్యతిహారే—౧వ్యతిపృణీతే॥ ౨ వ్యతిపప్రే। వ్యతిపప్రాతే। వ్యతిపప్రిరే। వ్యతిపపరే। వ్యతిపపరాతే। వ్యతిపపరిరే ॥ ౩ వ్యతిపరి(రీ)తా-సే-హే॥ ౪ వ్యతిపరి(రీ)ష్యతే ॥ ౫ వ్యతిపృణీతాం ॥ ౬ వ్యత్యపృణీత ॥ ౭ వ్యతిపృణీత। వ్యతిపృణీయాతాం॥ ౮ వ్యతిపరిషీష్ట (ధ్వం-ఢ్వం) వ్యతిపూర్షీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ వ్యత్యపరిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) వ్యత్యపరీష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) వ్యత్యపూర్ష్ట-ఢ్వం ॥ ౧౧ వ్యత్యపరి(రీ)ష్యత॥

కర్మణి—౧ పూర్యతే॥ ౨ పప్రే।పప్రాతే। పపరే। పపరాతే॥ ౩ పారితా(సే-హే) పరి(రీ)తా॥సే।హే॥ ౪ పారిష్యతే। పరి(రీ)ష్యతే॥ ౫ పూర్యతాం॥ ౬ అపూర్యత॥ ౭ పూర్యేత॥ ౮ పారిషీష్ట(ఢ్వం.ధ్వం) పరిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) పూర్షీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అపారి-అపారిషాతాం(ఢ్వం.ధ్వం) అపరిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అపరీషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అపూర్షాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అపారిష్యత-అపరి(రీ)ష్యత.

ణౌ పారయతి-తే ॥ ఇత్యాది ॥ చజి-అపీపరత్-త ॥ తతఃకర్మణి కృత్సుచతరతివత్ ॥ సని-తిజ్భ్రూతోః ॥ పిపరి(రీ)షతి ॥ పుపూర్షతి పిపరి(రీ)షితవ్యం॥ పుపూర్షితవ్యమిత్యాదిచ॥యఙి-పోపూర్యతఇత్యాది యఙ్లుకి-పాపరీతి, పాపర్తి, పాపూర్తః, పాపురతీత్యాది.

కేవలాత్కృత్సు—పరితవ్యం-పరీతవ్యం, పరణీయం, పార్యం, పూర్ణః, పూర్ణవాన్, పృణన్-పృణతీ, పరిష్యన్।పరిష్యతీ।పరిష్యంతీ పరీష్యన్।పరీష్యతీ।పరీష్యంతీ, పరితుం, పరీతుం, పూర్ణం, పరణం, పరిత్వా, పరీత్వా, పరిపూర్య, పారంపారం, పరిత్వాపరిత్వా, పరీత్వాపరీత్వా.

భృౙ్-భర్త్సనే।భరణేఽప్యేకే।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

౧ భృణాతి ॥ ౫ భృణాతు ॥ ౬ అభృణాత్ ॥ ౭ భృణీయాత్ ॥ ౮ భూర్యాత్ ॥ ఇత్యాదిపృణాతివత్ ॥ ణౌ భారయతి-తే ॥ అబీభరత్-త ॥ సని-బిభరిషతి, బిభరీషతి, బుభూర్షతీత్యాది ॥ యఙి-బోభూర్యతే ।బోభూరాంచక్రేఇత్యాది ॥ యఙ్లుకి-బాభరీతి, బాభర్తి, బాభూర్తః, బాభురతీత్యాది ॥ శేషంపృణాతివత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు—భరితవ్యం-భరీతవ్యం, భరణీయం, భార్యః,భూర్ణః, భూర్ణవాన్, భృణన్।భృణతీ, భరిష్యన్।భరిష్యతీ।భరిష్యంతీ, భరీష్యన్।భరీష్యతీ।భరీష్యంతీ, భరితుం।భరీతుం, భూర్ణం, భరణం, భరిత్వా, భరీత్వా, పరిభూర్య, భారంభారం, భరిత్వాభరిత్వా, భరీత్వాభరీత్వా.

భృౙ్-ఇత్యేకే।వయోహానావిత్యర్థః।అకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ.

భృణాతీత్యాదిప్రాగ్వత్

మృౙ్-హింసాయాం।సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

మృణాతి ॥ మమార-మమరతుః ॥ మమరిథ,మమార, మమర-మమరివ ॥ శేషంపృణాతివత్ ॥ ఆశిషి-మూర్యాత్ ॥ యఙి-మోమూర్యతె,మోమూరాంచక్రేఇత్యాది ॥ యఙ్లుకి-మామరీతి । మామర్తి। మామూర్తః।మామురతీత్యాది। కేవలాత్కృత్సు—మరితవ్యం।మరీతవ్యం మరణీయం, మార్యం, మూర్ణం, మూర్ణవాన్, మృణన్-మృణతీ, మరి(రీ)ష్యన్.మరి(రీ)ష్యతీ-మరి (రీ) ష్యంతీ, మరితుం; మరీతుం

మూర్ణాం, మరణం, మరిత్వా,మరీత్వా, ప్రమూర్య, మారంమారం, మరిత్వామరిత్వా, మరీత్వామరీత్వా.

వృ-వరణే॥భరణఇత్యేకే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

౧ వృణాతి।వృణీతః।వృణంతి ॥ ౨ వవార।వవరతుః ॥ ౩ వరితా-సి। వరీతా-సి ॥ ౪ వరిష్యతి-వరీష్యతి ॥ ౫ వృణాతు। వృణీహి।వృణాని ॥ ౬ అవృణాత్-అవృణీతాం ॥ ౭ వృణీయాత్ ॥ ౮ వూర్యాత్ ॥ ౯ అవారీత్-అవారిష్టాం ॥ ౧౦ అవరిష్యత్-అవరీష్యత్ ॥

కర్మవ్యతీహారే వ్యతివృణాతివత్ ॥ కర్మణి— ౧ వూర్యతే ॥ ౨ వవరే ॥ ౩ వారితా(సే।హే)వరి(రీ)తా(సే।హే) ౪ వారిష్యతే-వరి(రీ)ష్యతే ॥ ౫ వూర్యతాం ॥ ౬ అవూర్యత ॥ ౭ వూర్యేత ॥ ౮ వారిషీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) వరిషీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) వూర్షీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అవారి। అవారిషాతాం(ఢ్వం।ధ్వం)అవరిషాతాం(ఢ్వం।ధ్వం)అవరీషాతాం(ఢ్వం। ధ్వం) అవూర్షాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అవరి(రీ)ష్యత.

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సుచ వారయతి-తే ॥ ఇత్యాది తారయతివత్ ॥ పు ౧౨౩।౧౨౪ ॥ సని-తదంతాత్కృత్స్వపి వివరిషతి।వివరీషతి ॥ వువూర్షతీత్యాది ॥ యఙి-వోవూర్యతే। వోవూరాంచక్రే।ఇత్యాదితరతివత్ ॥యఙ్లుకి-వావరీతి।వావర్తి।వావూర్తః।వావురతీత్యాది ॥తతఃకృత్స్వపితరతివత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు—వరి(రీ)తవ్యః, వరణీయః, వార్యః, వూర్ణః, వూర్ణవాన్, వృణన్,వృణతీ, వరి(రీ)ష్యన్- వరి(రీ)ష్యతీ-వరి(రీ)ష్యంతీ, వరి(రీ)తుం, వూర్త్వా. వరణం, వరి(రీ)త్వా, సంవూర్య, వారంవారం, వరిత్వావరిత్వా, వరీత్వావరీత్వా.

శ్వా-హింసాయాం॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

శ్వృణాతీత్యాదిసర్వందృణాతివత్ ॥హింసార్థత్వాన్నకర్మవ్యతీహారేతఙ్॥ ణౌవస్యామిత్త్వాత్।శారయతి।అశీశరదిత్యాది —॥ఇత్యజన్తాః॥—

అథ క్ర్యాదిహలంతాః పరస్మైపదినః

అశ-భోజనే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ అశ్నాతి।అశ్నీతః।అశ్నంతి ॥ అశ్నాసి।అశ్నీథః ॥ అశ్నామి।అ
శ్నీవః ॥ ౨ ఆశ।ఆశతుః ॥ ఆశిథ।ఆశివ ॥ ౩ అశితా-సి ॥ ౪ అశిష్య
తి ॥ ౫ అశ్నాతు।అశ్నీతాత్।అశాన-అశ్నీతాత్ ॥ అశ్నాని।అశ్నావ
౬ ఆశ్నాత్।ఆశ్నీతాం।ఆశ్నన్ ॥ ఆశ్నాః।ఆశ్నీతం ॥ ఆశ్నాం।ఆశ్నీ
వ ॥ ౭ అశ్నీయాత్ । అశ్నీయాతాం ॥ ౮ అశ్యాత్ ॥ ౯ ఆశీత్ ॥
౧౦ ఆశిష్యత్ ॥ కర్మవ్యతీహారే— ౧ వ్యత్యశ్నీతే।వ్యత్యశ్నాతే।వ్య
త్యశ్నీషే।వ్యత్యశ్నీధ్వే।వ్యత్యశ్నీవహే ॥ ౨ వ్యత్యాశే వ్యత్యాశిషే॥ ౩
వ్యత్యశితా (సే।హే) ౪ వ్యత్యశిష్యతే ॥ ౫ వ్యత్యశ్నీతాం। వ్యత్యశ్నీ
ష్వ।వ్యత్యశ్నై।వ్యత్యశ్నావహై ॥ ౬ వ్యత్యాశ్నీత।వ్యత్యాశ్నాతాం।
వ్యత్యాశ్ని ॥ ౭ వ్యత్యశ్నీత।వ్యత్యశ్నీయాతాం ॥ ౮ వ్యత్యశిషీష్ట-ధ్వం
౯ వ్యత్యాశిష్ట।వ్యత్యాశిషాతాం(ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యాశిష్యత.

కర్మణి— ౧ అశ్యతే ॥ ౨ ఆశే ॥ ౩ అశితా(సే।హే) ౪ అశిష్యతే
౫ అశ్యతాం ॥ ౬ ఆశ్యత ॥ ౭ అశ్యేత ॥ ౮ అశిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ ఆ
శి।ఆశిషాతాం(ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ ఆశిష్యత.

ణౌ కర్తృకర్మణోస్సనియఙ్జ్యఙ్లుక్ చ తిఙ్కృత్స్వనువర్తవ్యాఉతి
వత్ ॥ పు ౧౬౦,౧౬౧,౧౬౨.

కేవలాత్కృత్సు—అశితవ్యం, అశనీయం, ఆశ్యం, అశితః, అశిత
వాన్, అశ్నన్।అశ్నతీ ॥ అశిష్యన్।అశిష్యతీ।అశిష్యంతీ, అశితుం,
అశితం, అశనం, అశిత్వా, ప్రాశ్య, ఆశమాశం, అశిత్వాశిత్వా.

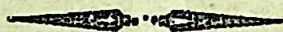
ఇష-ఆభీక్ష్ణ్యే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ ఇష్ణాతి।ఇష్ణీతః ॥ ౫ ఇష్ణాతు।ఇషాణ।ఇష్ణాని ॥ ౬ ఐష్ణాత్।ఐ

ష్ణీత॥ ౭ ఇష్షీయాత్ ॥ శేషమిష్యతివత్ ॥ ౬-౨౫ ॥

కర్మవ్యతీహారే — ౧ వ్యతీష్ణీతే॥ వ్యతీష్ణాతే॥ ౨ వ్యతీషే। వ్యతీషాతే। వ్యతీషిరే। వ్యతీషిషే। ౩ వ్యత్యేషితా(సే-హే) వ్యత్యేష్టా॥ సే।హే॥ ౪ వ్యత్యేషిష్యతే॥ ౫ వ్యతీష్ణీతాం॥ వ్యతీష్ణీష్వ। వ్యతీష్ణై॥ ౬ వ్యత్యైష్ణీత। వ్యత్యైష్ణాతాం॥ ౭ వ్యతీష్ణీత। వ్యతీష్ణీయాతాం॥ ౮ వ్యతీషిషీష్ట। ధ్వం॥ ౯ వ్యత్యైషిష్ట॥ ఢ్వం, ధ్వం॥ ౧౦ వ్యత్యైషిష్యత॥

ణ్యాకర్తృకకర్మణో స్తిజికృతిచసనిచతిజ్కృత్సు సర్వమేఖతివత్ ౧౭-౨.౧౯౩॥ కేవలాత్కృత్సు॥ ఏషితవ్యం। ఏష్టవ్యం। ఏషణీయం। ఏష్యం ఇష్ట। ఇష్టవాన్। ఇష్యన్। ఇష్ణతీ। ఏషిష్యన్। ఏషిష్యతీ। ఏషిష్యంతీ ఏషితుం। ఏష్టుం। ఇష్టం। ఏషణం। ఏషిత్వా। ఇష్ట్వా। ప్రేష్య। ఏషమేషం। ఏషిత్వైషిత్వా। ఇష్ట్వేష్ట్వా॥

ఉధ్రస, ఉఞ్ఛే। ఉకారో ధాత్వవయవ ఇత్యేకే। నేత్యన్యే
సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

౧ ఉధ్రస్నాతి॥ ౨ ఉధ్రసాంచకార। బభూవ। ఆస॥ ౩ ఉధ్రసితా -సి॥ ౪ ఉధ్రసిష్యతి। ౫ ఉధ్రస్నాతు। ఉధ్రసాన। ఉధ్రస్నీతాత్। ఉధ్రస్నాని॥ ౬ ఔధ్రస్నాత్। ఔధ్రస్నీతాం। ఉధ్రస్నీయాత్॥ ౮ ఉధ్రస్యాత్। ౯ ఔధ్రసీత్॥ ౧౦ ఔధ్రసిష్యత్॥

కర్మణి — ౧ ఉధ్రస్యతే॥ ౨ ఉధ్రసాంచక్రే। బభూవే। ఆసే॥ ౩ ఉధ్రసితా। సే।హే॥ ౪ ఉధ్రసిష్యతే॥ ౫ ఉధ్రస్యతాం॥ ౬ ఔధ్రస్యత ॥ ౭. ఉధ్రస్యేత॥ ౮ ఉధ్రసిషీష్ట॥ ౯ ఔధ్రసి। ఔధ్రసిషాతాం॥ ౧౦ ఔధ్రసిష్యత ॥ ణ్యాకర్తృకకర్మణో స్తిజేణ్యంతాత్కృతిచగ్రసతివత్ ॥ ౪౪౬ ॥ సని॥ ఉదిధ్రసిషతి। ఉదిధ్రసిషాంచకార। ఉదిధ్రసిషితవ్యమిత్యాది॥ కేవలాత్కృత్సు గ్రసతివత్॥ నిష్ఠాయాం। ఉధ్రసితః। ఉధ్రసితవాన్। శతరి। ఉధ్రస్నన్। ఉధ్రస్నతీతి విశేషః ॥ పక్షాంతరే॥

౧ధ్రిస్నోతి॥ ౨ దధ్రాస॥దధ్రిసతుః॥౩ ధ్రసితాసి॥౪। ధ్రసిష్యతి॥ ౫ ధ్రిస్నోతు. ధ్రిసాన॥ ౬ అధ్రిస్నోత్ ॥ ౭ ధ్రిస్నీయాత్ ॥ ౮ ధ్రిస్యాత్ ॥ ౯ అధ్రాసీత్- అధ్రిసీత్॥ ౧౦ అధ్రిసిష్యత్॥

కర్మవ్యతీహారే—౧వ్యతిధ్రిస్నుతే॥ ౨ వ్యతిదధ్రసే॥ ౩ వ్యతిధ్రిసితా(సే-హే) ౪ వ్యతిధ్రిసిష్యతే। ౫ వ్యతిధ్రిస్నుతాం ॥ ౬ వ్యత్యధ్రిస్నుత॥ ౭ వ్యతిధ్రిస్నీత॥ ౮ వ్యతిధ్రిసిషీష్ట-ధ్వం॥ వ్యత్యధ్రిసిష్ట-ధ్వం-ధ్వం॥ ౧౦ వ్యత్యధ్రిసిష్యత॥

కర్మణి—౧ధ్రిస్యతే॥ ౨ దధ్రిసే॥ ౩ ధ్రిసితా(సే-హే) ౪ ధ్రిసిష్యతే ॥ ౫ ధ్రిస్యతాం ॥ ౬ అధ్రిస్యత ॥ ౭ ధ్రిస్యేత । ౮ ధ్రిసిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అధ్రాసి। ౧౦ అధ్రిసిష్యత॥

ణ్యకర్తృకకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచగదతివత్॥ చజి॥ అదిధ్రిసత్-త॥ తథాసన్యఙ్లుక్షుచగదతివత్॥ ౨౨౮॥

కేవలాత్కృత్సు—ధ్రిసితవ్యం। ధ్రిసనీయం। ధ్రాస్యం। ధ్రిసితః। ధ్రిసితవాన్। ధ్రిస్నన్। ధ్రిస్నతీ। ధ్రిసిష్యన్। ధ్రిసిష్యతీ। ధ్రిసిష్యంతీ ధ్రిసితుం। ధ్రిసితం। ధ్రిసనం। ధ్రిసిత్వా. విధ్రిస్య। ధ్రాసంధ్రాసం।ధ్రిసిత్వాధ్రిసిత్వా॥

క్లిశూ- విబాధనే। సకర్మకః।వేట్। సర్వస్వేపదీ

౧క్లిశ్నాతి॥ ౨ చిక్లేశ। చిక్లేశిథ। చిక్లేష్ఠ- చిక్లిశివ. చిక్లిశ్వ। చిక్లిశిమ। చిక్లిశ్మ॥ ౩ క్లేశితా.సి॥ క్లేష్టా-సి॥ ౪ క్లేశిష్యతి। క్లేక్ష్యతి। ౫ క్లిశ్నాతు। క్లిశాన। క్లిశ్నాని। క్లిశ్నావ। ౬ అక్లిశ్నాత్। అక్లిశ్నీతాం। ౭ క్లిశ్నీయాత్॥ ౮ క్లిశ్యాత్॥ ౯ అక్లేశీత్। అక్లిక్షత్॥ ౧౦ అక్లేశిష్యత్। అక్లేక్ష్యత్ ॥ హింసార్థత్వాన్నకర్మవ్యతీహారేతఙ్ ॥

కర్మణి—౧ క్లిశ్యతే। ౨ చిక్లిశే। చిక్లిశిషే। చిక్లిక్షే। చిక్లిశిధ్వే। చిక్లిడ్ఢ్వే। చిక్లిశివహే। చిక్లిశ్వహే। చిక్లిశిమహే॥ చిక్లిశ్మహే॥ ౩ క్లేశితాసే,హే॥ క్లేష్టా,సే।హే॥ ౪ క్లేశిష్యతే। క్లేక్ష్యతే॥ ౫ క్లిశ్యతాం। ౬ అ

క్లిశ్యేత॥ ౭ క్లిశ్యేత॥ ౮ క్లేశిషీష్ట-ధ్వం॥ క్లిక్షీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అక్లేశి అక్లేశిషాతాం।ధ్వం,ధ్వం।అక్లిక్షాతాం॥ ౧౦ అక్లేశిష్యత। అక్లేక్ష్యత॥

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు చ సర్వం కేటతివత్ ॥ చఙి॥ అచిక్లిశత్-త॥ సనీట్పక్షే కేటతివత్ । ఇడభావే। చిక్లిక్షతీత్యాది॥ మిమిక్షతీత్యాదివత్ ॥ ౩-౨౬-౩-౨౯॥ కృత్సు॥ చిక్లిశితవ్యం। చిక్లేశితవ్యం చిక్లిక్షితవ్యమిత్యాది త్రైరూప్యం । యఙియఙ్లుకి చ తిఙ్కృత్సు సర్వం కేటతివత్॥ ౨౧౦॥

కేవలాత్కృత్సు॥ క్లేశితవ్యః। క్లేష్టవ్యః। క్లేశనీయః। క్లేశ్యః। క్లేశకః క్లేష్టః । క్లిశితవాన్। క్లిష్టవాన్ । క్లిశః క్త్వానిష్ఠయోరితీడ్వికల్పః । క్లిశ్నన్। క్లిశ్నతీ। క్లేశిష్యన్। క్లేశిష్యతీ। క్లేశిష్యంతీ। క్లేక్ష్యన్ । క్లేక్ష్యతీ క్లేక్ష్యంతీ । క్లేశితుం । క్లేష్టుం । క్లిశితం । క్లిష్టం । క్లిశిత్వా । క్లిష్ట్వా ॥ ఇట్పక్షే। మృడమృదేత్యాదినా కిత్త్వం। పరిక్లిశ్య। క్లేశంక్లేశం ॥ క్లిశిత్వా క్లిశిత్వా। క్లిష్ట్వాక్లిష్ట్వా॥

కుథతిదుర్గంధః॥సంశ్లేషణే॥ఇత్యర్థః॥ సంక్లేశనఇత్యేకే॥ సకర్మకః।సేట్।పరస్మైపదీ

౧కుథ్నాతి॥ ౨ చుకోథ। ౩ కోథితా॥ ౪ కోథిష్యతి॥ ౫ కుథ్నాతు కుథాన। కుథ్నాని॥ ౬ అకుథ్నాత్॥ ౭కుథ్నీయాత్। కుథ్యాత్॥ ౯ అకోథీత్॥ ౧౦ అకోథిష్యత్॥

కర్మవ్యతీహారే—౧వ్యతికుథ్నీతే॥ ౨వ్యతిచుకుథే । ౩ వ్యతికోథితా-సే,హే ॥ ౪ వ్యతికోథిష్యతే। ౫ వ్యతికుథ్నీతాం । వ్యతికుథ్నీష్వ॥ వ్యతికుథ్నై ॥౬వ్యత్యకుథ్నీత॥౭ వ్యతికుథ్నీత॥ ౮ వ్యతికోథిషీష్ట-ధ్వం। ౯ వ్యత్యకోథిష్ట(ధ్వం-ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యకోథిష్యత॥

కర్మణి—౧కుథ్యతే। ౫ కుథ్యతాం। ౬ అకుథ్యత। ౭ కుథ్యేత।౯ అకోథీతి విశేషః। శేషం కర్మవ్యతీహారవత్॥

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సు సన్యఙ్యఙ్లుక్షు తిఙ్కృత్సు చ

సర్వం కోచతివత్ ॥ ౨౦౮। ౨౦౯॥ ౨౧౦॥ కేవలాత్ కృత్సు। కోథితవ్యం। కోథనీయం। కోథ్యం। కుథితః। కుథితవాన్। కుథ్నన్। కుథ్నతీ కోథిష్యన్। కోథిష్యతీ। కోథిష్యంతీ। కోథితుం। కుథితః। కోథనం। కుథిత్వా। కోథిత్వా। ప్రకుథ్య। ప్రకోథ్య। కోథంకోథం। కుథిత్వాకుథిత్వా కోథిత్వాకోథిత్వా॥

కున్థ-సంశ్లేషణే। సంక్లేశన ఇత్యేకే॥ సకర్మకః। సేట్। ప-దీ॥

అనిదితామితి నలోపః। ౧ కుథ్నాతి। ౨ చుకుంథ। చుకుంథతుః। సంయోగాత్పరస్య లిటః కిత్త్వాభావాన్న నలోపః॥ ౩ కుంథితా-సి॥ ౪ కుంథిష్యతి॥ ౫ కుథ్నాతు। కుథాన। కుథ్నాని। ౬ అకుథ్నాత్॥ ౭ కుథ్నీయాత్। ౮ కుథ్యాత్। ౯ అకుంథీత్। ౧౦ అకుంథిష్యత్॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతికుథ్నీతే॥ ౨ వ్యతిచుకుంథే॥ ౩ వ్యతికుంథితా-సే-హే॥ ౪ వ్యతికుంథిష్యతే॥ ౫ వ్యతికుథ్నీతాం॥ ౬ వ్యత్యకుథ్నీత। ౭ వ్యతికుథ్నీత। ౮ వ్యతికుంథిషీష్ట-ధ్వం॥ ౯ వ్యత్యకుంథిష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యకుంథిష్యత॥

కర్మణి॥ ౧ కుథ్యతే॥ ౫ కుథ్యతాం। ౬ అకుథ్యత। ౭ కుథ్యేత। ౯ అకుంథీతి విశేషః॥ శేషం కర్మవ్యతీహారవత్॥ ణౌ కర్తృకర్మణోః కృత్సు చ సన్యఙ్యఙ్లుక్సు తిఙ్కృతి చ సర్వం కుంచతివత్॥ పు ౨౧౧, ౨౧౨. యఙ్లుకి-చోకుంథీతి, చోకుంత్తి, చోకుత్తః, చోకుథతీత్యాది

కేవలాత్ కృత్సు—కుంథితవ్యం, కుంథనీయం, కుంథ్యం, కుథితః, కుథితవాన్, కుథ్నన్-కుథ్నతీ, కుంథిష్యన్-కుంథిష్యతీ-కుంథిష్యంతీ కుంథితుం, కుథితం, కుంథనం, కుథిత్వా, కుంథిత్వా, నోపధాదిత్యాదినా కిత్త్వపక్షే నలోపః॥ ప్రకుథ్య, ప్రకుంథ్య, కుంథంకుంథం, కుథిత్వాకుథిత్వా, కుంథిత్వాకుంథిత్వా.

క్షుభ-సంచలనే॥ అకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ

క్షుభ్నాదిషుచేతిణత్వనిషేధః ॥ ౧ క్షుభ్నాతి ॥ ౨ చుక్షోభ-చుక్షుభతుః ॥ ౩ క్షోభితా-సి ॥ ౪ క్షోభిష్యతి ॥ ౫ క్షుభ్నాతు-క్షుభాన-క్షుభ్నాని ॥ ౬. అక్షుభ్నాత్ ॥ ౭ క్షుభ్నీయాత్ ॥ ౮ క్షుభ్యాత్ ॥ ౯ అక్షోభీత్ ॥ ౧౦ అక్షోభిష్యత్

కర్మవ్యతీహారే—క్షుభ్నాతివత్-

భావే—౧ క్షుభ్యతే ॥ ౨ చుక్షుభే ॥ ౩ క్షోభితా ॥ ౪ క్షోభిష్యతే ॥ ౫ క్షుభ్యతాం ॥ ౬ అక్షుభ్యత ॥ ౭ క్షుభ్యేత ॥ ౮ క్షోభిషీష్ట ॥ ౯ అక్షోభి ॥ ౧౦ అక్షోభిష్యత.

ణ్యంతాదిషుసర్వంకోచతివత్ ॥ చలనార్థత్వాణ్ణౌ పరస్మైపదమేవ॥ పు ౨౦౮, ౨౦౯, ౨౧౦.

కేవలాత్కృత్సు-శతరి-క్షుభ్నన్-క్షుభ్నతీ, ఇతివిశేషః ॥ శేషం క్షోభతివత్ ॥ పు ౪౪౦.

కుష-నిష్కర్షే॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ

కుష్ణాతీత్యాద్యన్యాపదక్షుభ్నాతివత్ ॥ నిరిత్యుపసర్గపూర్వాదస్మాన్నిరఃకుషఇతివలాద్యార్ధధాతుకస్యేడ్వికల్పే ॥ ౩ నిష్కోషితా - నిష్కోష్టా ॥ ౪ నిష్కోషిష్యతి-నిష్కోక్ష్యతి ॥ ౯ నిరకోషీత్-నిరకుక్షత్ ॥ ౧౦ నిరకోషిష్యత్-నిరకోక్ష్యత్ ॥ సని-నిశ్చుకుషిషతి, నిశ్చుకుక్షతీత్యాది ॥ కేవలాత్ క్త్వాయాం మృడమృదేత్యాదినా కిత్త్వే, కుషిత్వా, నిష్కుష్య,

ఖచ-భూతప్రాదుర్భావే॥ భూతప్రాదుర్భావోఽతిక్రాంతోత్పత్తిః
అకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ.

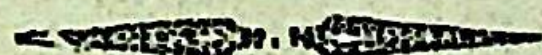
౧ ఖచ్ఞాతి-ఖచ్ఞీతః-ఖచ్ఞంతి ॥ ౨ చఖాచ-చఖచతుః ॥ ౩ ఖచితా-సి ॥ ౪ ఖచిష్యతి ॥ ౫ ఖచ్ఞాతు ॥ ఖచాన-ఖచ్ఞీతాత్, ఖచ్ఞాని, ఖచ్ఞావ ఖచ్ఞామ ॥ ౬ అఖచ్ఞాత్ ॥ ౭ ఖచ్ఞీయాత్ ॥ ౮ ఖచ్యాత్ ॥ ౯ అఖా

ఖచీత్-అఖచీత్ ॥ ౧౦ అఖచిష్యత్.

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిఖచ్ఞీతే ॥ ౨ వ్యతిచఖచే ॥ ౩ వ్యతిఖచితా(సే, హే) ౪ వ్యతిఖచిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిఖచ్ఞీతాం ॥ ౬ వ్యత్యఖచ్ఞీత ౭ వ్యతిఖచ్ఞీత ॥ ౮ వ్యతిఖచిషీష్ట-ధ్వం ॥ ౯ వ్యత్యఖచిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)॥ ౧౦ వ్యత్యఖచిష్యత ॥ భావే—౧ ఖచ్యతే ॥ ౫ ఖచ్యతాం ॥ ౬ అఖచ్యత ॥ ౭ ఖచ్యేత ॥ ౯ అఖాచీతివిశేషః॥ శేషంకర్మవ్యతీహారవత్ ॥

ణ్యంతాదిషుసర్వంగదతివత్ ॥ పు ౨౨౮.

కేవలాత్కృత్సు—ఖచితవ్యం, ఖచనీయం, ఖాచ్యం, ఖచితః, ఖచితవాన్, ఖచన్-ఖచ్ఞతీ, ఖచిష్యన్-ఖచిష్యతీ-ఖచిష్యంతీ, ఖచితుం ఖచితం, ఖచనం. ఖచిత్వా, నిఖచ్య, ఖాచంఖాచం, ఖచిత్వాఖచిత్వా.

ఖవేతిణాంతోఽయమిత్యేకే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ.

ఛ్వోశ్శూడనునాసికేచేతిశ్నాప్రత్యయేపరే వస్యోఠాదేశేవృద్ధిః ॥ ౧ ఖౌనాతి ఖౌనీతః ॥ ౨ చఖావ-చఖవతుః ॥ ౩ ఖవితా-సి ॥ ౪ ఖవిష్యతి ॥ ౫ ఖౌనాతు-ఖౌనీతాత్ ॥ శానచఃపరత్వాద్హలిక్రతేహలస్తత్వాభావాన్నశానచ్ ॥ ఖౌనీహి-ఖౌనాని-ఖౌనాన ॥ ౬ అఖౌనాత్ ॥ ౭ ఖౌనీయాత్ ॥ ౮ ఖవ్యాత్ ॥ ౯ అఖావీత్-అఖవీత్ ॥ ౧౦ అఖవిష్యత్ ॥ కర్మవ్యతీహారే— ౧ వ్యతిఖౌనీతే ॥ ౨ వ్యతిచఖవే ॥ ౩ వ్యతిఖవితా(సే, హే) ౪ వ్యతిఖవిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిఖౌనీతాం॥ వ్యతిఖౌనీష్వ-వ్యతిఖౌనై-వ్యతిఖౌనావహై ॥ ౬ వ్యత్యఖౌనీత ॥ ౭ వ్యతిఖౌనీత ॥ ౮ వ్యతిఖవిషీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) ౯ వ్యత్యఖవిష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ వ్యత్యఖవిష్యత. భావే—౧ ఖవ్యతే ॥ ౫ ఖవ్యతాం ॥ ౬ అఖవ్యత ॥ ౭ ఖవ్యేత ॥ ౯ అఖావీతివిశేషః ॥. శేషంకర్మవ్యతీహారవత్

ణ్యంతాదిషుఖచ్ఛాతివత్ ॥ఊఠ్యాదివకారాంతత్వాన్నాస్యయఙ్లుక్

కేవలాత్కృత్సు—ఖవితవ్యం, ఖవనీయం, ఖావ్యం, ఖాతః, ఖా

తవాన్, ఖానన్-ఖానన్తీ, ఖనిష్యన్-ఖనిష్యన్తీ-ఖనిష్యన్తీ, ఖనితుం, ఖాతం, ఖననం, ఖనిత్వా, ప్రఖన్య, ఖానంఖానం, ఖనిత్వాఖనిత్వా.

గ్రంథ-సందర్భే ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ పరస్మైపదీ

౧ గ్రథ్నాతి ॥ జగ్రంథ-జగ్రథతుః-జగ్రంథతుః ॥ శ్రంథిగ్రంథీత్యాదినా కిత్త్వవికల్పాత్పాక్షికో నలోపః ॥ ౩ గ్రంథితా-సి ॥ ౪ గ్రంథిష్యతి ॥ ౫ గ్రథ్నాతు-గ్రథాన-గ్రథ్నాని ॥ ౬ అగ్రథ్నాత్ ॥ ౭ గ్రథ్నీయాత్ ॥ ౮ గ్రథ్యాత్ ॥ ౯ అగ్రంథీత్ ॥ ౧౦ అగ్రంథిష్యత్.

కర్మవ్యతీహారే— ౧ వ్యతిగ్రథ్నీతే ॥ ౨ వ్యతిజగ్రథే-వ్యతిజగ్రంథే ॥ ౩ వ్యతిగ్రంథితా(సే।హే) ౪ వ్యతిగ్రంథిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిగ్రథ్నీతాం ॥ ౬ వ్యత్యగ్రథ్నీత ॥ ౭ వ్యతిగ్రథ్నీత ॥ ౮ వ్యతిగ్రంథిషీష్ట-ధ్వం ౯ వ్యత్యగ్రంథిష్ట(ధ్వం-ఢ్వం) ౧౦ వ్యత్యగ్రంథిష్యత.

కర్మణి— ౧ గ్రథ్యతే ॥ ౫ గ్రథ్యతాం ॥ ౬ అగ్రథ్యత ॥ ౭ గ్రథ్యేత ॥ ౯ అగ్రంథీతి విశేషః ॥ శేషం కర్మవ్యతీహారవత్.

అస్మాత్కర్మణః కర్తృత్వవివక్షాయాం యగాదిషు ప్రాప్తేషు ణిశ్రంథిగ్రంథిబ్రూఞాత్మనేపదాకర్మకాణాముపసంఖ్యానమితి యక్చిణోః ప్రతిషేధః ॥ గ్రథ్నీతే గ్రంథస్స్వయమేవ ॥ అన్యత్కర్మలకారవత్ ॥ లుఙి చిణః ప్రతిషేధాత్సిచ్ ॥ అగ్రంథిష్ట.

ణ్యంతాదిషు సర్వం కుంథతివత్ ॥ పు. ౧౯౦, ౧౯౧, ౧౬౭. యఙి-జాగ్రథ్యత ఇత్యాదౌ నలోపో విశేషః ॥ యఙ్లుకి-జాగ్రంథీతి, జాగ్రంత్తి, జాగ్రత్తః, జాగ్రథతీత్యాది.

కేవలాత్కృత్సు— గ్రంథితవ్యం, గ్రంథనీయం, గ్రంథ్యః, గ్రథితః గ్రథితవాన్, గ్రథ్నన్-గ్రథ్నతీ, గ్రంథిష్యన్-గ్రంథిష్యతీ-గ్రంథిష్యంతీ, గ్రంథితుం, గ్రథితం, గ్రంథనం, నోపధాదితి కిత్త్వం వా ॥ గ్రథిత్వా, గ్రంథిత్వా, సంగ్రంథ్య, సంగ్రథ్య, గ్రంథంగ్రంథం, గ్రథిత్వా

గ్రథిత్వా, గ్రంథిత్వా గ్రంథిత్వా.

ణభ-హింసాయాం॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ నభ్నాతి ॥ ౨ ననాభ-నేభతుః ॥ ౩ నభితా ॥ ౪ నభిష్యతి॥ ౫ నభ్నాతు.నభాన,నభ్నాని ॥ ౬ అనభ్నాత్-అనభ్నీతాం ॥ నభ్నీయాత్-నభ్నీయాతాం ॥ ౮ నభ్యాత్ ॥ ౯ అనాభీత్-అనభీత్ ॥ ౧౦. అనభిష్యత్. హింసార్థత్వాత్కర్మవ్యతీహారే నతఙ్.

కర్మణి—౧ నభ్యతే ॥ ౨ నేభే ॥ ౩ నభితా(సేః వా)౪నభిష్యతే ॥ ౫ నభ్యతాం ॥ ౬ అనభ్యత ॥ ౭ నభ్యేత ॥ ౮ నభిషీష్ట- ధ్వం ॥ ౯ అనాభి ॥ ౧౦ అనభిష్యత. ణ్యంతాదిషు సర్వాంయభతివత్ ॥పు౩౩౩ ౩౩౪ ॥ సని-తిజగృతోగదతివత్ ॥పు ౨౨౮,౨౪౯.

కేవలాత్కృత్సు—నభితవ్యం, నభనీయం, నాభ్యం, నభితః, నభితవాన్, నభ్నన్-నభ్నతీ, నభిష్యన్- నభిష్యతీ- నభిష్యంతీ, నభితుం, నభితం, నభనం, నభిత్వా, ప్రణభ్య, నాభంనాభం, నభిత్వా నభిత్వా.

బన్ధ, బన్ధనే।సకర్మకః।అనిట్।పరస్మైపదీ

౧ బధ్నాతి। బధ్నీతః। ౨ బబన్ధ, బబంధిథ, బబంధివ। ౩ బంద్ధా బంద్ధారౌ-సి॥ ౪ భన్త్స్యతి। భన్త్స్యతః। భంత్స్యంతి । ౫ బధ్నాతు। బధ్నీతాత్। బధాన। బధ్నాని। బధ్నావ । ౬ అబధ్నాత్ । అబధ్నీతాం। ౭ బధ్నీయాత్। ౮ బధ్యాత్। ౯అభాన్త్సీత్। అబాంద్ధాం ఆభాన్త్సుః। అభాన్త్సీః।అబాన్ద్ధం। అబాన్ద్ధ। అభాన్త్సం । అభాన్త్స్వ। అభాన్త్స్మ॥

కర్మవ్యతీహారే—౧వ్యతిబధ్నీతే। ౨ వ్యతిబబంధే। వ్యతిబబంధిషే। వ్యతిబబంధివహే। ౩ వ్యతిబంద్ధా। వ్యతిబంద్ధారౌ।సే।హే।౪వ్యతిభన్త్స్యతే। ౫ వ్యతిబధ్నీతాం। ౬వ్యత్యబధ్నీత। ౭ వ్యతిబధ్నీత। ౮వ్య

తి భన్త్సీష్ట-ధ్వం । ౯ వ్యత్యబన్ధ । వ్యత్యభన్త్సాతాం । వ్యత్యభన్త్సత । వ్యత్యబన్ధాః । వ్యత్యభన్త్సాథాం । వ్యత్యభన్ద్ధ్వం । వ్యత్యభన్త్సి । వ్యత్యభన్త్స్వహి । వ్యత్యభన్త్స్మహి । ౧౦ వ్యత్యభన్త్స్యత ।

కర్మణి—౧ బధ్యతే । ౨ బబన్ధే । బబన్ధిషే । బబన్ధివహే । ౩ బన్ధా-సే-హే । ౪ భన్త్స్యతే । ౫ బధ్యతాం । ౬ అబధ్యత । ౭ బధ్యేత । ౮ భన్త్సీష్ట । ౯ అబన్ధి । అభన్త్సాతాం । ౧౦ అభన్త్స్యత ।

ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సుచ సంజయతివత్ । సన్నంతాత్ బిభన్త్సతీత్యాది సిసఙ్క్షతివత్ । యఙితిఙ్కృతోర్బాబధ్యతే బాబధితవ్యమిత్యాది సజతివత్ । ౩౭౮-౩౭౯ । యఙ్లుకి ॥ బాబన్ధీతి । బాబద్ధి । బాబద్ధః ॥ బాబధతీత్యాది । తతః కృత్సు బాబంధితవ్యమిత్యాద్యపి ప్రాగ్వత్ ॥

కేవలాత్కృత్సు ॥ బన్ద్ధవ్యం । బన్ధనీయం । బన్ధ్యం-బద్ధః । బద్ధవాన్ । బధ్నన్ । బధ్నతీ । భన్త్స్యన్ । భన్త్స్యన్తీ । భన్త్స్యంతీ । బన్ద్ధుం । బద్ధుం । బన్ధనం-బద్ధ్వా । ఉద్బధ్య, బంధం బంధం । బద్ధ్వా బద్ధ్వా । చక్రబంధం బధ్నాతి చక్రేబధ్నాతీత్యర్థః । అధికరణే బంధ ఇతి ణముల్ । క్రౌంచబంధం బద్ధః మయూరికాబంధం । అట్టాలికాబంధం । బంధవిశేషాణాం సంజ్ఞా ఏతాః సంజ్ఞాయామితి ణముల్ ।

మన్థ-విలోడనే-సకర్మకః, సేట్-పరస్మైపదీ

౧ మథ్నాతి । ౨ మమన్థ । మమన్థతుః । ౩ మన్థితా-సి । ౪ మన్థిష్యతి । ౫ మథ్నాతు । మథాన । మథ్నాని । ౬ అమథ్నాత్ । ౭ మథ్నీయాత్ । ౮ మథ్యాత్ । ౯ అమన్థీత్ । ౧౦ అమన్థిష్యత్ ।

కర్మవ్యతిహారే—౧ వ్యతిమథ్నీతే । ౨ వ్యతిమమన్థే । ౩ వ్యతిమన్థితా-సే, హే । ౪ వ్యతిమన్థిష్యతే । ౫ వ్యతిమథ్నీతాం । ౬ వ్యత్యమథ్నీత । ౭ వ్యతిమథ్నీత । ౮ వ్యతిమన్థిషీష్ట-ధ్వం । ౯ వ్యత్యమన్థిష్ట ఢ్వం । ధ్వం । ౧౦ వ్యత్యమన్థిష్యత ॥

కర్మణి—౧మథ్యతే। ౨మథ్యతాం। ౩ అమథ్యత। ౪ మథ్యేత। ౫ అమంథీతివిశేషః। శేషంకర్మవ్యతీహారవత్।

ణ్యన్తాదిషుసర్వంబధ్నాతివత్ । సని మిమంథిషతి .మిమంథిషితవ్యమిత్యాది। యఙ్లుకి. మామంథీతి। మామన్త్తి। మామత్తః। మామథీత్యాది। కృత్సుసజతివత్।

కేవలాత్కృత్సు। మంథితవ్యం। మంథనీయం। మంథ్యం।మథితః। మథితవాన్। మథ్నన్। మథ్నతీ। మంథిష్యన్। మంథిష్యతీ। మంథిష్యంతీ మంథితుం। మథితం। మంథనం। మథిత్వా,మంథిత్వా। నోపధాదితివాకిత్త్వం । ప్రమథ్య। ప్రమన్థ్య। మంథంమంథం। మథిత్వామథిత్వా । మంథిత్వామన్థిత్వా।

శ్రన్థ- విమోచనప్రతిహర్షయోః । శ్రన్థ-సందర్భే । అర్థభే
దాచ్ఛ్రన్థేఃపునఃపాఠః। సకర్మకః। సేట్।ప-దీ॥

౧ శ్రథ్నాతి। ౨ శశ్రన్థ- శ్రన్థిగ్రంథీత్యాదినా కిత్త్వపక్షే। ఏత్వాభ్యాసలోపావప్యత్రప్రసక్తవ్యావిత్యేత్వాభ్యాసలోపౌ । శ్రేథతుః- కిత్త్వాభావే, శశ్రన్థతుః- శ్రేథుః, శశ్రన్థుః. ఇదంకిత్త్వంపితామపీతి సుధాకరమతే, శ్రేథిథ- మతాంతరేశశ్రన్థిథ - కిత్త్వపక్షేపి ణలిశశ్రాన్థ, శ్రేథివ, శశ్రన్థివ- శ్రేథిమ- శశ్రన్థిమ- శ్రన్థితేత్యాదిసర్వంమథ్నాతివత్, కర్మణః, కర్తృత్వవివక్షాయాం యగాదిషు ప్రాప్తేషు శ్రన్థిగ్రన్థిబ్రూఞాత్మనేపదాకర్మకాణాముపసంఖ్యానమితియక్చిణోః ప్రతిషేధః, శ్రథ్నీతే గ్రన్థస్స్వయమేవ। శేషంకర్మలకారవత్,లుఙి- అశ్రన్థిష్ట ।

స్కన్భు,అయంసౌత్రః - రోధనార్థ ఇత్యేకే - మాధవస్తుస్త
మ్భార్థ ఇత్యాహ. సకర్మకః-సేట్-పరస్మైపదీ

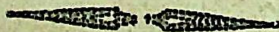
స్తన్భుస్తున్భుస్కన్భుస్కున్భుస్కున్భు-ఇభ్యశ్శ్నుశ్చేతిశ్నుప్రత్యయః చాచ్ఛా౧ స్కభ్నోతి।స్కభ్నుతః।స్కభ్నువన్తి।స్కభ్నాతి।స్కభ్నీతః

స్కభ్నంతి ॥ ౨ చస్కంభ। చస్కంభతుః॥ ౩ స్కంభితా-సి॥ ౪ స్కమ్భిష్యతి॥ స్కభ్నోతు। స్కభ్నుహి। స్కభ్నవాని। స్కభ్నాతు। స్కభాన। స్కభ్నాని॥ ౬ అస్కభ్నోత్। అస్కభ్నాత్ ॥ ౭ స్కభ్నుయాత్। స్కభ్నీయాత్॥ ౮ నలోపః స్కభ్యాత్ ॥ ౯ అస్కమ్భీత్॥ ౧౦ అస్కమ్భిష్యత్ ॥ విపూర్వాదస్మాద్వేఃస్కభ్నాతేర్నిత్యమితి నిత్యంషత్వం। విష్కభ్నోతి। విష్కభ్నాతీత్యాది॥

కర్మవ్యతీహారే—౧ వ్యతిస్కభ్నుతే। వ్యతిస్కభ్నీతే ॥ ౨ వ్యతిచస్కమ్భే॥ ౩ వ్యతిస్కంభితా।సే।హే॥ ౪ వ్యతిస్కమ్భిష్యతే ॥ ౫ వ్యతిస్కభ్నుతాం। ౭ వ్యతిస్కభ్నీతాం॥ ౬ వ్యత్యస్కభ్నుత। వ్యత్యస్కభ్నీత॥ వ్యతిస్కభ్నువీత। వ్యతిస్కభ్నీత॥ ౮ వ్యతిస్కంభిషీష్ట।ధ్వం।౯ వ్యత్యస్కంభిష్ట (ఢ్వం-ధ్వం) వ్యత్యస్కమ్భిష్యత ॥

కర్మణి—౧ స్కభ్యతే॥౫ స్కభ్యతాం॥౬ అస్కభ్యత ॥ ౭ స్కభ్యేత- ౯ అస్కంభీతి విశేషః॥ శేషః కర్మవ్యతీహారవత్ ॥

ణ్యంతాదిషుసర్వం శ్రథ్నాతివత్॥ యఙ్లుకి ॥ చాస్కంభీతి। చాస్కబ్ధి। చాస్కబ్ధః॥ చాస్కభతీత్యాది। కేవలాత్కృత్సు ॥ స్కంభితవ్యం। స్కంభనీయం। స్కభ్యం। స్కబ్ధః। స్కబ్ధవాన్। స్కభ్నన్। స్కభ్నువతీ। స్కభ్నన్। స్కభ్నతీ। స్కంభిష్యన్ । స్కంభిష్యతీ స్కంభిష్యంతీ। స్కంభితుం। స్కబ్ధం। స్కంభనం। స్కంభిత్వా। స్కబ్ధ్వా। విస్కభ్య। స్కంభంస్కంభం॥ స్కంభిత్వాస్కంభిత్వా॥ స్కబ్ధ్వాస్కబ్ధ్వా॥

స్తన్భు- అయమపిసౌత్రః॥ రోధనార్థ ఇత్యేకే। మాధవస్తుస్తంభార్థ ఇత్యాహ। సకర్మకః। సేట్। పరస్మైపదీ

స్తన్భుస్తున్భుస్కన్భుస్కున్భుస్కుఞ్భుశ్చ ఇ శ్నుశ్చేతి శ్నుప్రత్యయః చాఙ్ఛా॥ స్తభ్నోతి స్తభ్నాతీత్యాదిసర్వంస్కభ్నాతివత్॥ విష్టభ్నోతి।

విష్టభ్నాతి।స్తంభేరితిషత్వం। అవష్టభ్నాతి॥అవష్టభ్నాతి। అవాచ్చాలంబనావిదూర్యయోరితిషత్వం॥

విష, విప్రయోగే॥అకర్మకః॥అనిట్॥ పరస్మైపదీ

౧ విష్ణాతి॥౨ వివేష-వివిషతుః,వివేషిథ, వివిషివ॥౩ వేష్టా-సి॥౪ వేక్ష్యతి॥ ౫ విష్ణాతు। విషాణ। విష్ణాని॥ ౬ అవిష్ణాత్ ॥ ౭ విష్ణీయాత్॥ ౮ విష్యాత్॥ ౯ అవిక్షత్౧౦ అవేక్ష్యత్॥

కర్మవ్యతీహారే—౧వ్యతివిష్ణీతే॥ ౨ వ్యతివివిషే॥ వ్యతివివిషిషే-వ్యతివివిషిధ్వే॥ వ్యతివివిషివహే॥ ౩ వ్యతివేష్టా॥ సే।హే॥ ౪ వ్యతివేక్ష్యతే॥ ౫ వ్యతివిష్ణీతాం॥ ౬ వ్యత్యవిష్ణీత॥ ౭ వ్యతివిష్ణీత ॥ ౮ వ్యతివిక్షీష్ట-ధ్వం॥ ౯ వ్యత్యవిక్షత॥ వ్యత్యవిక్షాతాం, వ్యత్యవిక్షంత॥ ౧౦ వ్యత్యవేక్ష్యత ॥

భావే—౧విష్యతే॥ ౨ వివిషే॥ ౩ వేష్టా॥ ౪ వేక్ష్యతే॥ ౫ విష్యతాం॥ ౬ అవిష్యత॥ ౭ విష్యేత॥ ౮ విక్షీష్ట॥ ౯ అవేషి।౧౦అవేక్ష్యత

ణ్యంతాదిషుసర్వంకెటతివత్। ౨౦౦॥సని॥ వివిక్షతీత్యాది మిమిక్షతీత్యాదివత్॥ ౩౨౮॥౩౨౯॥

కేవలాత్కృత్సు—వేష్టవ్యం-వేషణీయం- వేష్యం-విష్టః,విష్టవాన్ విష్ణన్- విష్ణతీ॥ వేక్ష్యన్. వేక్ష్యతీ, వేక్ష్యంతీ, వేష్టుం- విష్టః, వేషణం॥ విష్ట్వా॥ వివిష్య॥ వేషంవేషం॥ విష్ట్వావిష్ట్వా ॥

హిశ,చ-భూతప్రాదుర్భావఇత్యర్థః॥అకర్మకః॥సేట్॥ప-దీ

ష్టుత్వం॥ హిష్ణాతీత్యాదిసర్వంక్లిశ్నాతిసేమ్రావత్॥ చజి॥ అహీహిశత్-త ॥

గుధ-రోషే॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

గుధ్నాతీత్యాదిసర్వంముష్ణాతివత్ ॥ అస్యాపిమృడమృదేత్యాదినాక్త్వాకిత్త్వం॥ గుధిత్వా॥

 ధాతురూపప్రకాశికాయాం తుభ,పుష,ముషధాతవః

తుభ,హింసాయాం॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

తుభ్నాతీత్యాది సర్వంకుష్ణాతివల్॥ రల్యోవ్యుపధాదితి క్త్వః కిత్త్వం, వా॥ తుభిత్వా॥తోభిత్వా॥

పుష-పుష్టౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ పుష్ణాతి ॥ ౨ పుపోష-పుపుషతుః ॥ ౩ పోషితా-సి ॥ ౪ పోషిష్యతి ॥ ౫ పుష్ణాతు-పుషాణ-పుష్ణాని ॥ ౬ అపుష్ణాత్ ॥ ౭ పుష్ణీయాత్ ॥ ౮ పుష్యాత్ ॥ ౯ అపోషీత్ ॥ ౧౦ అపోషిష్యత్.

కర్మవ్యతిహారేకర్మణిణ్యంతాదిషుచసర్వంకుథ్నాతివత్.

కేవలాత్కృత్సు—పోషితవ్యం, పోషణీయం, పోష్యం, పుషితః పుషితవాన్, పుష్ణన్-పుష్ణతీ, పోషిష్యన్-పోషిష్యతీ-పోషిష్యంతీ, పోషితుం, పుషితం, పోషణం, పుషిత్వా, పోషిత్వా, పరిపుష్య, పరిపోష్య, పోషంపోషం, పుషిత్వాపుషిత్వా, పోషిత్వాపోషిత్వా, స్వపోషంపుష్ణాతి, ధనపోషం, గోపోషం, కర్తరీ స్వనర్థాద్ధ ఉపపదే స్వేపుషఇతిణముల్.

పుష,ప్లుష-దాహే॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥పరస్మైపదినౌ

పుష్ణాతి, ప్లుష్ణాతీత్యాదిపుష్ణాతివత్॥

ముష-స్తేయే॥సకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ

౧ ముష్ణాతి ॥ ౨ ముమోష-ముముషతుః ॥ ౩ మోషితా- సి ॥ ౪ మోషిష్యతి ॥ ౫ ముష్ణాతు ॥ ముషాణ,ముష్ణాని ॥ ౬ అముష్ణాత్ ॥ ౭ ముష్ణీయాత్ ॥ ౮ ముష్యాత్ ॥ ౯ అమోషీత్ ॥౧౦అమోషిష్యత్-కర్మవ్యతీహారేణ్యంతాదిషుచసర్వంకుథ్నాతివత్॥

కేవలాత్కృత్సు—మోషితవ్యం, మోషణీయం, మోష్యం, ముషితః, ముషితవాన్, ముష్ణన్-ముష్ణతీ, మోషిష్యన్-మోషిష్యతీ-మోషిష్యంతీ, మోషితుం, ముషితం, మోషణం, ముషిత్వా, మో-

షిత్వా, పరిముష్య, పరిమోష్య। మోషంమోషం, మోషిత్వామోషిత్వా, ముషిత్వాముషిత్వా॥

మృద-క్షోదే॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ

౧ మృద్నాతి ॥ ౨ మమర్ద ॥ ౩ మర్దితా-సి ॥ ౪ మర్దిష్యతి ॥ ౫ మృద్నాతు-మృదాన-మృద్నాని ॥ ౬ అమృద్నాత్ ॥ ౭ మృద్నీయాల్ ॥ ౮ మృద్యాల్ ॥ ౯ అమర్దీల్ ॥ ౧౦ అమర్దిష్యల్,

కర్మవ్యతీహారే కుథ్నాతివల్.

కర్మణి—౧ మృద్యతే ॥ ౨ మమృదే ॥ ౩ మర్దితా(సే॰హే॰) ౪ మర్దిష్యతే ॥ ౫ మృద్యతాం ॥ ౬ అమృద్యత ॥ ౭ మృద్యేత ॥ ౮ మర్దిషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అమర్ది(ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ అమర్దిష్యత.

ణ్యంతాదిషు సర్వం వర్షతివల్॥ పు౩౬౩.౩౬౪,౩౬౫.

కేవలాత్కృత్సు—మర్దితవ్యం, మర్దనీయం, మృద్యం, మృదితః, మృదితవాన్, మృద్నన్-మృద్నతీ, మర్దిష్యన్-మర్దిష్యతీ-మర్దిష్యంతీ, మర్దితుం, మృదితం, మర్దనం, మృదిత్వా, పరిమృద్య, మర్దంమర్దం, మృదిత్వామృదిత్వా.

మృడ-చ-క్షోదఇత్యర్థః॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ పరస్మైపదీ అయంసుఖేపి మృడ్ణాతీత్యాదిమృద్నాతివల్॥ మృడమృడేత్యాదినా క్త్వః కిత్త్వం. మృడిత్వా.

స్కన్భు-స్తున్భు-ఏతౌసౌత్రౌ॥ రోధనార్థావిత్యేకే॥ మాధవస్తు ద్వితీయః స్తంభార్థః॥ ప్రథమోఽవధారణార్థఇత్యాహ ॥

సకర్మకౌ॥ సేటౌ॥ పరస్మైపదినౌ

స్తన్భు స్తున్భ్విత్యాదినా శ్నుశ్నాప్రత్యయౌ.

స్కభ్నోతి। స్కభ్నాతీత్యాదిస్కభ్నాతివల్॥ స్తుభ్నోతిస్తుభ్నాతీత్యాదిచ.

ఇతిపరస్మైపదినః

అథాత్మనేపదినః

వృఙ్-సంభక్తౌ॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ

౧ వృణీతే-వృణాతే-వృణతే ॥ ౨వవ్రే-వవ్రసె॥ క్ర్యాదిత్వాన్నేట్ ॥ వవృఢ్వే-వవృవహే-వవృమహే ॥ ౩ వరితా(సే।హే)వరీతా(సే।హే)వృతోవేతీడ్దీర్ఘవికల్పః॥౪ వరిష్యతే-వరీష్యతే ॥ ౫ వృణీతాం ౬ అవృణీత ॥ ౭ వృణీత ॥ ౮ వరిషీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) వృషీష్ట-ఢ్వం ॥ లిఙ్సిచోరాత్మనేపదేష్వితీడ్వికల్పః ॥ ఇట్పక్షే నలిఙీతి నేటోదీర్ఘః॥ ౯ అవరిష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) అవరీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) అవృత-అవృషాతాం-ఢ్వం అనిట్పక్షే వృతో వేతిదీర్ఘః ॥ ౧౦ అవరిష్యత-అవరీష్యత.

కర్మణి—౧ వ్రియతే ॥ ౫ వ్రియతాం ॥ ౬ అవ్రియత ॥ ౭వ్రియేత ॥ ౯ అవారిశివిశేషః ॥ శేషం కర్తృలకారవత్.

ణౌ కర్తృకర్మణోఽకృత్సు చయఙ్యఙ్లుక్ సన్సింజికృతిచసర్వం సరతివత్ ॥ పు. ౧౧౩,౧౧౪,౧౧౫. సని-ఇట్సనిపతీడ్వికల్పే వివరిషతే-వివరీషతే॥వువూర్షత ఇత్యాది త్రైరూప్యం సర్వత్ర జ్ఞేయం॥ తౌరున్నేయం

కేవలాత్కృత్సు-వరితవ్యం,వరీతవ్యం।వరణీయం,వార్యా ఋత్విజః॥ ఏతిస్తుశాస్వృదృజుష ఇతి వృఞ ఏవ గ్రహణాన్న క్యప్॥ వృతః, వృతవాన్, వృణానః, వరిష్యమాణః, వరీష్యమాణః, వరితుం-వరీతుం, వృతం, వరణం, వరిత్వా, వరీత్వా, పరావృత్య, వారంవారం, వరిత్వావరిత్వా, వరీత్వావరీత్వా.——ఇత్యాత్మనేపదినః——

——

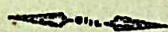
——అథోభయపదినః——

షిఞ్-బంధనే॥సకర్మకః॥అనిట్॥ఉభయపదీ

౧ సినాతి-సినీతః-సినంతి ॥ సినీతే-సినాతే-సినతే ॥ ౨ సిషాయ-సిష్యతుః-సిషయిథ-సిషేథ ॥ సిషాయ,సిషయ, సిషివ-సిషిమ ॥ సిష్యే-సిష్యాతే। సిషిషే-సిషిఢ్వే-ధ్వే ॥ సిషివహే-సిషిమహే ॥ ౩ సేతా(సి।సే।హే) ౪ సేష్యతి-తే ॥ ౫ సినాతు-సినీహి-సినా.

ని ॥ సినీతాం-సినీష్వ-సినై ॥ ౬ అసినాత్-అసినీత ॥ ౭ సినీయాత్ సినీత ॥ ౮ సీయాత్-సేషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అసైషీత్-అసేష్ట-ఢ్వం ॥ ౧౦ అసేష్యత్-త. కర్మణి-౧ సీయతే ॥ ౨ సిష్యే ॥ ౩ సాయితా(సే। హే) సేతా(సే।హే) ౪ సాయిష్యతే-సేష్యతే ॥ ౫ సీయతాం ॥ ౬ అసీయత । ౭ సీయేత ॥ ౮ సాయిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)సేషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అసాయి-అసాయిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అసేషాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అసాయిష్యత-అసేష్యత. ణౌ కర్తృకర్మణోఃకృత్స్నచక్షయతివత్ ॥ చఙి-అసీషయత్-త ॥ సనిపక్షేసిసీషతఇత్యాత్మనేపదంవిశేషః॥ యఙియఙ్లుకిచతిజ్ఞృతో౽క్షయాతివత్ ॥ పు ౯౫,౯౬.

కేవలాత్కృత్సు—సేతవ్యః, సయనీయః, సేయః,సితః, సితవాన్ సిన్వన్-సిన్వతీ, సినానః, సేష్యన్-సేష్యతీ-సేష్యంతీ, సేష్యమాణః సేతుం, సితం,సయనం, సిత్వా,ప్రసిత్య,సాయంసాయం,సిత్వాసిత్వా

డు,క్రీఞ్-ద్రవ్యవినిమయే॥సకర్మకః।అనిట్।ఉభయపదీ

౧ క్రీణాతి-క్రీణీతః-క్రీణంతి ॥ క్రీణీతే-క్రీణాతే-క్రీణతే॥ ౨ చిక్రాయ-చిక్రియతుః ॥ చిక్రయిథ-చిక్రేథ-చిక్రాయ-చిక్రయ-చిక్రియివ ॥ చిక్రియే-చిక్రియాతే ॥ చిక్రియిషే,చిక్రియిఢ్వే-ధ్వే ॥ చిక్రియివహే ॥ ౩ క్రేతా(సి।సే।హే) ౪ క్రేష్యతి-తే ॥ ౫ క్రీణాతు-క్రీణీహి-క్రీణాని-క్రీణావ ॥ క్రీణీతాం-క్రీణీష్వ-క్రీణై ॥ ౬ అక్రీణాత్-అక్రీణీతాం-అక్రీణీత-అక్రీణాతాం-అక్రీణత ॥ ౭ క్రీణీయాత్- క్రీణీత-క్రీణీయాతాం-క్రీణీరన్ ॥ ౮ క్రీయాత్-క్రేషీష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అక్రైషీత్ ॥ అక్రేష్ట-అక్రేషాతాం-ఢ్వం ॥ ౧౦ అక్రేష్యత్-త ॥ పరివ్యవపూర్వాదస్మాదకర్తృగాపిఫలె పరివ్యవేభ్యఃక్రియఇత్యాత్మనేపదం ॥ పరిక్రీణీతే । విక్రీణీతే॥ అవక్రీణీతే ॥ కర్మణి-క్రీయతఇత్యాదిసినాతివత్ ॥

ణౌక్రీఙ్జీనాంణావిత్యాత్వేకర్తృకర్మణోః [illegible]

ణౌ యజిచ తిజన్తాత్ క్రాపయతి-తే ॥ ఇత్యాదిఘ్రాపయతీత్యాదివత్ ॥పు-౭, ౬౫, ౬౯, ౭౦ ॥చఙి।అచిక్రపత్,త।సని-చిక్రీషతి-తే॥ చిక్రీషితవ్యమిత్యాదిజయతివత్ ॥ పు ౯౭, ౯౮. యఙ్లుకి చేక్రియీతి, చెక్రేతి, చెక్రీతః చెక్రియతీత్యాది ॥ కృత్సు-చేక్రియితవ్యమిత్యాదిజయతివత్

కేవలాత్కృత్సు—క్రేతవ్యం, క్రయణీయం, క్రేతుంశక్యఃక్రయ్యః క్రయ్యస్తదర్థఇతియాన్తాదేశోనిపాత్యతె ॥ క్రేయమన్యత్, క్రయణార్హమిత్యర్థః ॥ క్రీతః, క్రీతవాన్, క్రీణన్-క్రీణతీ,క్రీణానః, క్రేష్యన్-క్రేష్యతీ-క్రేష్యన్తీ, క్రేష్యమాణః, క్రేతుం, క్రీతం, క్రయణం, క్రీత్వా, విక్రీయ, క్రాయంక్రాయం, క్రీత్వాక్రీత్వా.

ప్రీఞ్-తర్పణే॥ కాన్తౌచ॥సకర్మకః॥అనిట్।ఉభయపదీ

ప్రీణాతి-ప్రీణీతె ॥ ఇత్యాదిక్రీణాతివత్ ॥ ణౌ ప్రాయయతీత్యాది చఙి-అపిప్రియత్-త.

మీఞ్-హింసాయాం॥సకర్మకః॥అనిట్।ఉభయపదీ

౧ మీనాతి- మీనీతః- మీనన్తి- మీనీతె- మీనాతె - మీనతె॥ మీనాతిమినాతీత్యేజ్విషయఆత్వం॥ ౨ మమౌ। మిమ్యతుః। మిమ్యుః ॥ మమిథ- మమాథ- మిమ్యథుః॥ మిమ్య॥ మమౌ. మిమ్యివ-మిమ్యిమ మిమ్యె- మిమ్యాతె-మిమ్యిరే- మిమ్యిషె- మిమ్యిఢ్వే-ధ్వే ॥ మిమ్యివహె॥మిమ్యిమహె॥ ౩ మాతా॥సి-సే-హే ॥ ౪ మాస్యతి-తే॥ ౫ మీనాతు॥మీనీహి॥మీనాని॥మీనావ॥ మీనీతాం॥ మీనాతాం॥ మీనతాం ॥ మీనీష్వ॥ మీనై॥౬ అమీనాత్॥ అమీనీత॥ అమీనాతాం॥౭మీనీయాత్ మీనీత॥ ౮ మీయాత్॥ మాసీష్ట-ధ్వం॥ ౯ అమాసీత్॥అమాసిష్టాం॥ అమాస్త॥ అమాసాతాం॥ ౧౦ అమాస్యత్-త॥

కర్మణి—౧మీయతె॥౫ మీయతాం॥ ౬ అమీయత॥ ౭ మీయేత॥ ౯ అమాయీతివిశేషః॥ శేషంప్రాగుక్తాత్మనేపదవత్॥స్యసిచ్ సీయుట్తాసిషుమాయితా॥ మాతేత్యాది॥

౧౦౬. ధాతురూపప్రకాశికాయాం-శ్రీఙ్, స్కుఞ్ ధాతూ చాలిఁ
ణౌ ఆత్వేపుకి కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సు చ మాపయతి-
తే ॥ ఇత్యాది సర్వం క్రీణాతివత్ ॥ సని-సనిమీమేత్యాదినేసాదేశేమి
త్సతి-తే ॥ ఇత్యాదికృత్సుమిత్సితవ్యమిత్యాదిచోన్నేయం । యఙి య
ఙ్లుకి చ తిజుర్మాతొర్మినాతివత్ ॥ పు ౭౧౦,౭౧౧.

కేవలాత్కృత్సు—మాతవ్యః, మానీయః, మేయః, మితః, ప్రమి
తః, మితవాన్, ప్రమితవాన్, మినన్-మినతీ, మినానః, మాస్యన్
మాస్యతీ-మాస్యంతీ, మాస్యమానః, మాతుం, మితం, మానం, మి
త్వా, ప్రమీయ, మాయం మాయం, మిత్వా మిత్వా.

శ్రీఙ్-పాకే ॥ సకర్మకః ॥ సేట్ ॥ ఉభయపదీ

శ్రీణాతి-శ్రీణీతే ॥ ఇత్యాదిక్రీణాతివత్ ॥

స్కుఞ్-ఆప్రవణే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ ఉభయపదీ

స్తన్భుస్తున్భు ఇత్యాదినా శ్నుశ్నా ప్రత్యయౌ ॥ ౧ స్కునోతి-స్కు
నుతే ॥ స్కునాతి-స్కునీతే ॥ చుస్కావ-చుస్కువిథ-చుస్కోథ । చు
స్కువివ ॥ చుస్కువే-చుస్కువిషే-చుస్కువిఢ్వే-ధ్వే ॥ చుస్కువివ
హే ॥ 3 స్కోతా (సి. సే. హే.) ౪ స్కోష్యతి-తే ॥ ౫ స్కునోతు-స్కు
నుహి-స్కునవాని ॥ స్కునుతాం । స్కునుష్వ । స్కునవై ॥ స్కునాతు ॥
స్కునీహి । స్కునాని ॥ స్కునీతాం । స్కునీష్వ । స్కునై ॥ ౬ అస్కు
నోత్ । అస్కునుత । అస్కునాత్ । అస్కునీత ॥ ౭ స్కునుయాత్ ।
స్కున్వీతే । స్కునీయాత్ । స్కునీత ॥ ౮ స్కూయాత్-స్కోషీ
ష్ట-ఢ్వం ॥ ౯ అస్కౌషీత్-అస్కోష్ట-ఢ్వం ॥ ౧౦ అస్కోష్యత్-త ॥

కర్మణి—స్కూయత ఇత్యాదిసినాతివత్ ॥

ణ్యంతాదిషు సర్వం శృణోతివత్ ॥ చఙి-అచుస్కవత్-త ॥ సని-
చుస్కూషతీత్యాదిసార్వత్రికపరస్మైపదం శేషః ॥

కేవలాత్కృత్సు—సర్వం శృణోతివత్ । శతృశానచోః । స్కున్వన్ సుృన్వతీ । స్కున్వానః । స్కున్ । సునతీ । స్కునాన ఇతి విశేషః ॥ శేషం సమానం ॥ పు ౧౦౧, ౧౮౯, ౧౦౩.

యుఞ్-బంధనే ॥ సకర్మకః ॥ అనిట్ ॥ ఉభయపదీ

యునాతి । యునీత ఇత్యాదిక్నుప్రత్యయవర్జం సర్వం స్కునాతివత్ ॥ చజి-అయియావత్-త । ఓః పుయణ్జ్యపర ఇత్యభ్యాసోకారస్యేత్వం ॥ సని-సనీవంతేత్యాది నేడ్వా ॥ యుయూషతి-తే ॥ యియవిషతి-తే ఇత్యాది.

క్నూఞ్-శబ్దే ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ॥ ఉభయపదీ

౧ క్నూనాతి । క్నూనీతే ॥ ౨ చుక్నావ । చుక్నవిథ । చుక్నువివ । చుక్నువే ॥ ౩ క్నవితా (సి । సే । హే) ౪ క్నవిష్యతి-తే ॥ ౫ క్నూనాతు । క్నూనీహి । క్నూనాని । క్నూనీతాం । క్నూనీష్వ । క్నూనై ॥ ౬ అక్నూనాత్ । అక్నూనీత ॥ ౭ క్నూనీయాత్ । క్నూనీత ॥ ౮ క్నూయాత్ । క్నవిషీష్ట-(ఢ్వం । ధ్వం) ౯ అక్నావీత్-అక్నవిష్ట (ఢ్వం । ధ్వం) ౧౦ అక్నవిష్యత్ । త

భావె—౧ క్నూయతె ॥ ౨ చుక్నువె ॥ ౩ క్నావితా-క్నవితా ॥ ౪ క్నావిష్యతె-క్నవిష్యతె ॥ ౫ క్నూయతాం ॥ ౬ అక్నూయత ॥ ౭ క్నూయేత ॥ ౮ క్నావిషీష్ట-క్నవిషీష్ట ॥ ౯ అక్నావి ॥ ౧౦ అక్నావిష్యత-అక్నవిష్యత ॥ ణ్యంతాదిము సర్వం స్కునాతివత్ ॥ సని-సనిగ్రహగుహోశ్చేతీణ్నిషేధే చుక్నూషతి-తె ॥ ఇత్యాది ॥

కేవలాత్కృత్సు—క్నవితవ్యం, క్నవనీయం, క్నావ్యం, అనావశ్యకే క్నవ్యం, శ్ర్యుకః కితీతీణ్నిషేధే క్నూతః, క్నూతవాన్, క్నూనన్-క్నూనతీ, క్నూనానః, క్నవిష్యన్-క్నవిష్యతీ-క్నవిష్యంతీ, క్నవిష్యమాణః, క్నవితుం, క్నూతిః, క్నవనం, క్నవిత్వా, విక్నూయ, క్నావం క్నావం । క్నవిత్వా క్నవిత్వా.

దూఞ్-హింసాయాం॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ.
దూనాతి॥దూనీతే॥ఇత్యాదిపూనాతివత్.

ధూఞ్-కంపనే।సకర్మకః॥వేట్॥ఉభయపదీ

ప్వాదీనాంహ్రస్వ ఇతిహ్రస్వః ॥ ౧ ధునాతి।ధునీతే ॥ ౨ దుధావ
దుధువతుః।దుధవిథ।దుధోథ।దుధువివ। దుధువిమ ॥ స్వరతి సూతీతి
వికల్పం బాధిత్వా శ్ర్యుకః కితీతినిషేధేప్రాప్తే క్రాదినియమాన్నిత్య
మిట్ ॥ లుడాదిషు స్వరతి సూతీతి వేట్ ॥ ౩ ధవితా(సి।సే।హే)ధో
తా(సి।సే।హే) ౪ ధవిష్యతి-తే ॥ ధోష్యతి-తే ॥ ౫ ధునాతు- ధునీ
హి।ధునాని ॥ ధునీతాం।ధునీష్వ। ధునై ॥ ౬ అధునాత్-అధునీత ॥
౭ ధునీయాత్-ధునీత ॥ ౮ ధూయాత్-ధవిషీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) ధోషీష్ట(
ఢ్వం ॥ స్తుసుధూఞ్భ్య ఇతినిత్యమిట్ ॥ ౯ అధావీత్-అధావిష్టాం-అధ
విష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) అధోష్ట-ధ్వం॥ ౧౦ అధవిష్యత్-త-అధోష్యత్-త॥
కర్మణి ణ్యంతాదిషుచసర్వత్రధూనోతివత్॥పు౭౧౩,౭౧౪॥
కేవలాత్కృత్స్వపి శతృశానచోః॥ధునన్।ధునతీ।ధునానఇతివిశేషః

పూఞ్-పవనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ

ప్వాదీనాంహ్రస్వఇతి శితిప్రత్యయేపరే హ్రస్వః ॥ ౧ పునాతి।పు
నీతే ॥ ౨ పుపావ।పుపువే।పుపువిషే(ఢ్వే ధ్వే) పుపువివహే ॥ ౩ పవి
తా(సి।సే।హే) ౪ పవిష్యతి-తే ॥ ౫ పునాతు।పునీతాత్।పునీహి।పునా
ని।పునావ।పునామ ॥ పునీతాః।పునాతాం।పునీష్వ।పునై ॥ ౬ అపునా
త్।అపునీతాం । అపునన్ ॥ అపునీత।అపునాతాం।అపునీథాః।అపుని ।
అపునీమహి ॥ ౭ పునీయాత్।పునీత।పునీయాతాం॥ ౮ పూయాత్-పవి
షీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) ౯ అపావీత్-అపావిష్టాం-అపవిష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦అ
పవిష్యత్-త ॥ కర్మణి ణ్యంతాదిషుతిజ్కృత్సుసర్వంపవతివత్ ॥ పు

 ధాతురూపప్రకాశికాయాం లూఞ్, కౄఞ్, ధాతూ ౪౧౨,౪౧౩,౪౧౪. సని ప త్నే పర్యా పదంవిశేషః ॥

కేవలాత్కృత్సు—పవితవ్యః, పవనీయః, పవ్యః, పావ్యః, పూనా ఘవాః । వినష్టా ఇత్యర్థః । పూఞో వినాశ ఇతి నిష్ఠానత్వం । పూతషు న్యల్ । పూతః, పూతవాన్, పునన్, పునతీ, పునానః, పవిష్యన్-పవిష్యతీ-పవిష్యంతీ, పవిష్యమాణః, పవితుం, పూతం, పవనం, ప విత్వా, ఉత్పూయ, పావంపావం, పవిత్వాపవిత్వా.

లూఞ్-ఛేదనే॥సకర్మకః॥ సేట్॥ఉభయపదీ

ప్వాదిత్వాద్ధ్రస్వః ॥ ౧ లునాతి।లునీతే ॥ ౨ లులావ।లులువే।లు లువిషె(ఢ్వే।ధ్వే) లులువివహే ॥ ౩ లవితా(సి।సే।హే)౪ లవిష్యతి, తే ౫ లునాతు।లునీహి।లునాని।లునావ।లునీతాం ॥ ౬ అలునాత్-అలునీత ౭ లునీయాత్-లునీత ॥ ౮ లూయాత్-లవిషీష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) ౯ అలావీ త్-అలవిష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) ౧౦ అలవిష్యత.

కర్మణిణ్యంతాదిషుచపవతివత్ ॥ ౪౧౨।౪౧౩।౪౧౩.

కేవలాత్కృత్సు—లవితవ్యం, లవనీయం, లవ్యం, అవశ్యలావ్యం. ల్వాదిభ్య ఇతి నత్వం, లూనః, లూనవాన్, లునన్-లునతీ, లునానః, లవిష్యన్-లవిష్యతీ-లవిష్యంతీ, లవిష్యమాణః, లవితుం, లూనం, ల వనం, లవిత్వా, ఉల్లూయ, లావంలావం, లవిత్వాలవిత్వా.

కౄఞ్-హింసాయాం।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

ప్వాదిత్వాద్ధ్రస్వః ॥ ౧ కృణాతి।కృణీతే ॥ ౨ చకార, చకరతుః।చ కరే । ఋచ్ఛత్యౄతామితి గుణః ॥ ౩ కరి(రీ)తా(సి।సే।హే) ౪ కరి (రీ)ష్యతి-తే ౫ కృణాతు।కృణీహి।కృణాని।కృణీతాం।కృణీష్వ।కృణై ॥ ౬ అకృణాత్।అకృణీత ॥ ౭ కృణీయాత్।కృణీత ॥ ౮ కీర్యాత్ । కరిషీ ష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) కీర్షీష్ట-ష్వం ॥ ౯ అకారీత్-అకారిష్టాం)అకారిషుః॥

సివి చ పరస్మైపదేషు ఇతిసదీర్ఘః ॥ అకరిష్ట(ఢ్వం।ధ్వం) అకరీష్ట(ఢ్వం ధ్వం) అకీర్ష్ట-ఢ్వం ॥ ౧౦ అకరి(రీ)ష్యత్-త, కర్మణి ణ్యంతాదిషు చ త్రిజ్కృణోస్సర్వంతరతివత్ ॥ పు-౨-౬౧౧-౭౩౧-౭౪.

కేవలాత్కృత్సు-కరి(రీ)తవ్యః, కరణీయః, కార్యః; కీర్ణః। కీర్ణవాన్, కృణన్-కృణతీ, కృణానః, కరి(రీ)ష్యన్।కరి(రీ)ష్యతీ।కరి(రీ)ష్యంతీ, కరి(రీ)ష్యమాణః, కరి(రీ)తుం, కీర్ణం, కరణం, కరి(రీ)త్వా ప్రకీర్య, కారంకారం, కరిత్వాకరిత్వా, కరీత్వాకరీత్వా,

---

వౄఞ్-వరణే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

ప్వాదిత్వాద్ధ్రస్వః ॥ ౧ వృణాతి।వృణీతే ॥ ౨ వవార।వవరతుః।వవరిథ।వవరే।వవరిషే ॥ ౩ వరి(రీ)తా(సి।సే।హే) ౪ వరి(రీ)ష్యతి-తే ॥ ౫ వృణాతు।వృణీతాత్।వృణీ।హి।వృణాని।వృణీతాం।వృణీష్వ।వృణై ॥ ౬ అవృణాత్।అవృణీత ॥ ౭ వృణీయాత్।వృణీత ॥ ౮ వూర్యాత్।వరిషీష్ట। వూర్షీష్ట ॥౯ అవారీత్-అవారిష్టాం।అవరిష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)అవరీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం)అవూర్ష్ట।అవూర్షాతాం-ఢ్వం॥ ౧౦ అవరి(రీ)ష్యత్-త॥కర్మణి ణ్యంతాదిషు సర్వంతరతివత్ ॥ తత్రైత్త్వస్థానే సేత్త్వం విశేషః

కేవలాత్కృత్సు—వరి (రీ)తవ్యః, వరణీయః, వార్యః, వూర్ణః, వూర్ణవాన్ వృణన్, వృణతీ, వృణానః, వరి(రీ)ష్యన్-వరిరీష్యతీ।వరి(రీ)ష్యంతీ, వరి(రీ)ష్యమాణః, వరి(రీ)తుం, వూర్ణం, వరణం, వరి(రీ)త్వా, ప్రవూర్య, వారంవారం, వరిత్వావరిత్వా, వరీత్వావరీత్వా.

స్తౄఞ్-ఆచ్ఛాదనే।సకర్మకః॥ సేట్॥ఉభయపదీ.

ప్వాదిత్వాద్ధ్రస్వః॥ ౧ స్తృణాతి, స్తృణీతే ॥ ౨ తస్తార. తస్తరతుః। తస్తరే। ౩ స్తరి(రీ)తా(సి-సే-హే) ౪ స్తరి(రీ)ష్యతి, తే॥ ౫ స్తృణాతు- స్తృణీహి- స్తృణాని। స్తృణీతాం। స్తృణీష్వ। స్తృణై ॥ ౬ అ

స్తృణాత్। అస్తృణీత॥ ౭ స్తృణీయాత్। స్తృణీత॥ ౮ స్తీర్యాత్। స్తరిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) స్తీర్షీష్ట॥ ౯ అస్తారీత్। అస్తారిష్టాం। అస్తరిష్ట। ఢ్వం, ధ్వం॥ అస్తరీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) అస్తీర్ష్ట, ఢ్వం॥ ౧౦ అస్తరి(రీ)ష్యత్-త.

కర్మణిణ్యంతాదిషుచ సర్వంతరతివత్ ॥ ౧-౨ ౨,౧-౨౩.౧-౨౪॥

కేవలాత్కృత్సు॥ స్తరి(రీ)తవ్యః। స్తరణీయః। స్తార్యః। స్తీర్ణః। స్తీర్ణవాన్। స్తృణన్। స్తృణతీ। స్తృణానః। స్తరి(రీ)ష్యన్। స్తరి(రీ)ష్యతీ। స్తరి(రీ)ష్యంతీ। స్తరి(రీ)తుం। స్తీర్ణ్వా। స్తరణం। స్తరి(రీ)త్వా। విస్తీర్య। స్తారంస్తారం। స్తరిత్వా స్తరిత్వా। స్తరీత్వా స్తరీత్వా॥

గ్రహ-ఉపాదానే। సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ

గ్రహిజ్యేతిసంప్రసారణం॥ ౧ గృహ్ణాతి। గృహ్ణీతః। గృహ్ణాసి-గృహ్ణీథః। గృహ్ణామి। గృహ్ణీమః। గృహ్ణీతే। గృహ్ణీషే। గృహ్ణే। గృహ్ణీవహే॥ ౨ జగ్రాహ। జగృహతుః। జగ్రహిథ। అలిటీతినిషేధాన్నదీర్ఘః। జగృహథుః। జగ్రాహ। జగ్రహ। జగృహివ। జగృహే। జగృహిషే। జగృహిఢ్వే,ధ్వే॥ జగృహివహే॥ ౩ గ్రహీతా(సి।సే।హే) ౪ గ్రహీష్యతి. తే॥ ౫ గృహ్ణాతు। గృహాణ-గృహ్ణాని। గృహ్ణావ। గృహ్ణీతాం। గృహ్ణీష్వ। గృహ్ణై॥ ౬ అగృహ్ణాత్। అగృహ్ణీతాం। అగృహ్ణీత। అగృహ్ణాతాం॥ ౭ గృహ్ణీయాత్। గృహ్ణీత। గృహ్ణీయాతాం॥ ౮ గృహ్యాత్। గ్రహిషీష్ట। ఢ్వం। ధ్వం। హ్యయంతేతినవృద్ధిః॥ ౯ అగ్రహీత్। అగ్రహీష్టాం। అగ్రహీష్ట। అగ్రహీషాతాం। అగ్రహీషత (ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అగ్రహీష్యత్-త

కర్మణి—౧ గృహ్యతే। ౨ జగృహే। స్యాదిష్వజిటి త్యాదినా చిణ్వదిడ్వా వికల్పః। ౩ గ్రాహితా। సే। హే। గ్రహీతా(సే-హే) ౪ గ్రాహిష్యతే। గ్రహీష్యతే॥ ౫ గృహ్యతాం। ౬ అగృహ్యత। ౭ గృహ్యేత। ౮ గ్రాహిషీష్ట(ఢ్వం,ధ్వం) గ్రహిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అగ్రాహి। అగ్రాహిషాతాం(ఢ్వం,ధ్వం) అగ్రహీషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం) ౧౦ అగ్రాహిష్యత.

ధాతురూపప్రకాశికాయాం గ్రహధాతుః ౮౪౭
అగ్రహీష్యత॥

ణ్యంతాత్కర్తృకర్మణో స్తదంతాత్కృత్సుచ దాహయతీత్యాది వద్గ్రాహయతీత్యాది। చఙి। అజిగ్రహత్.త। తథా సని, సనిగ్రహగుహోశ్చేతీణ్ణిషేధే రుదవిదేత్యాదినా సనః కిత్త్వే గ్రహిజ్యేతి సంప్రసారణే సనష్షత్వస్యాసిద్ధత్వాద్భష్భావే జిఘృక్షతీత్యాది। అత్ర నేపదమప్యస్య విశేషః। ॥౫౯-౩, ౫౯-౪॥ కృత్స్వప్యేవం। యఙి-సంప్రసారణే రీగృత్వ ఇతి వక్తవ్యమితి రీగాగమే జరీగృహ్యత ఇత్యాది తిఙ్కృతో గ్రహజివత్॥ ౫౧౧-౫౮౫॥ యఙ్లుకి॥ జాగ్రహీతి। జాగ్రాఢి। జాగృఢః। జాగృహతీత్యాది, తతః కృత్సు జాగ్రహితవ్యమిత్యాది, గ్రహోలిటీత్యత్ర గ్రాచ ఇత్యనువృత్తేర్నైటోదీర్ఘః॥

కేవలాత్కృత్సు। గ్రహీతవ్యః। గ్రహణీయః। అవగృహ్యం ప్రగృహ్యం పదం। గృహ్యకాః శుకాః। పంజరాదిబంధనేన పరతంత్రీకృతా ఇత్యర్థః। గ్రామగృహ్యా సేనా। గ్రామబహిర్భూతేత్యర్థః। ఆర్యైర్గృహ్యతే ఆర్యగృహ్యః। తత్పక్షాశ్రిత ఇత్యర్థః। పదాస్వైరిబాహ్యాపక్ష్యేషు చేతి క్యప్। పక్షే ఋహలోర్ణ్యత్। గ్రాహ్యః। ప్రతిగ్రాహ్యః। గృహీతః। గృహీతవాన్। గృహ్ణన్। గృహ్ణతీ। గృహ్ణానః। గ్రహీష్యన్। గ్రహీష్యతీ। గ్రహీష్యంతీ। గ్రహీష్యమాణః। గ్రహీతుం। గృహీతం। గ్రహణం। రుదవిదేత్యాదినా కిత్త్వం। గృహీత్వా। ప్రతిగృహ్య గ్రాహంగ్రాహం। గృహీత్వా గృహీత్వా। జీవగ్రాహం గృహ్ణాతి। జీవతీతి జీవః। ఇగుపధలక్షణః కః। జీవంతం గృహ్ణాతీత్యర్థః। సమూలాకృతజీవేషు హన్కృఞ్గ్రహ ఇతి ణముల్। కషాదిత్వాద్యథావిధ్యనుప్రయోగః। హస్తగ్రాహం గృహ్ణాతి। కరగ్రాహం। పాణిగ్రాహం। హస్తార్థే ఉపపదే హస్తే వర్తిగ్రహోరితి ణముల్। అనుప్రయోగః పూర్వవత్। నామగ్రాహమాహ్వయతి॥ నామ్న్యాదిశిగ్రహోరితి ణముల్॥........

ఇతి క్ర్యాదయః

అథ చురాదయః

అథాఽజన్తాః

జ్ఞా। నియోగే॥ సకర్మకః। స్వార్థణిజన్తః। సేట్। ఉభయపదీ॥

అస్మాత్। సత్యాపపాశరూపవీణాతూలశ్లోకసేనాలోమత్వచవర్మవర్ణచూర్ణచురాదిభ్యో ణిజితి స్వార్థే ణిచ్। సనాద్యన్తా ధాతవ ఇతి ధాతుత్వాణ్ణిచశ్చేతి కర్త్రగామిని ఫలే ఆత్మనేపదం। పరగామిని పరస్మైపదం, నావాద-తత్త్వాత్పుగాగమః। ఘుటాలౌ జానాతేరేవ గ్రహణాన్నాస్య మిత్త్వం। సనాద్యన్తా ఇతి ధాతుత్వాల్లడాదయః। కర్తరి శప్। ౧ జ్ఞాపయతి, తే॥ జ్ఞాపయాంచకార-చక్రే॥ బభూవ, ఆస॥ ౩ జ్ఞాపయితా। సి, సే-హే॥ ౪ జ్ఞాపయిష్యతి-తే॥ ౫ జ్ఞాపయతు, తాం॥ ౬ అజ్ఞాపయత్, త॥ ౭ జ్ఞాపయేత్-త॥ ౮ జ్ఞాప్యాత్. జ్ఞాపయిషీష్ట। ధ్వం-ధ్వం॥ ౯ అజిజ్ఞపత్, త॥ ౧౦ అజ్ఞాపయిష్యత్, త॥

అస్మాద్ధేతుమణ్ణావప్యేవం। కర్మణి॥ కృత్స్వపి మాపయతివత్। ౫౩ ౨ సని॥ ౧ జిజ్ఞాపయిషతి, తే। ౨ జిజ్ఞాపయిషాంచకార చక్రే (బభూవ। ఆస) ౩ జిజ్ఞాపయిషితా (సి-సే-హే) ౪ జిజ్ఞాపయిషిష్యతి। తే। ౫ జిజ్ఞాపయిషతు తాం॥ ౬ అజిజ్ఞాపయిషత్-త॥ ౭ జిజ్ఞాపయిషేత్। త॥ ౮ జిజ్ఞాపయిష్యాత్। జిజ్ఞాపయిషిషీష్ట। ధ్వం। ధ్వం॥ ౯ అజిజ్ఞాపయిషీత్। అజిజ్ఞాపయిషిష్ట। ధ్వం। ధ్వం॥ ౧౦ అజిజ్ఞాపయిషిష్యత్। త॥ ణ్యన్తధాతూనామనేకాచ్త్వాన్న యఙ్యఙ్లుకౌ। కృత్స్వపి జిజ్ఞాపయిషితవ్యం। జిజ్ఞాపయిషణీయమిత్యాది॥

చిఞ్, చయనే। సకర్మకః॥ సేట్॥ ఉభయపదీ

చిస్ఫురోర్ణావిత్యాత్వపక్షే పుకి ఆత్వాభావే। వృద్ధ్యాయాదేశయోర్నాన్యమితోఽహేతావితి మిత్త్వాద్ధ్రస్వే చపయతి। తే। చయయతి తే॥ చఙి। అచీచపత్-త। అచీచయత్, త॥ ఇత్యాది॥ కర్మణి॥ కృత్స్వ

పిజ్ఞాపయతివత్। సని। చిచపయిషతి-తె॥ చిచయయిషతి-తె। ఇత్యాది। కృత్స్వపి చిచపయిషితవ్యం, చిచయయిషితవ్యం॥ చిచపయిషణీయం చిచయయిషణీయమిత్యాది॥

చి,భాషార్థః।సకర్మకః।ణ్యంతస్సేట్।ఉభయపదీ॥
చాయయతి,తె॥ ఇత్యాదిజ్ఞాపయతివత్।చఙి అచీచయత్।త

జి-భాషార్థః॥ సకర్మకః। ణ్యంతస్సేట్।ఉభయపదీ
క్రీఙ్‌జీనాం ణావిత్యాత్వేపుకి జాపయతి- తె। ఇత్యాదిప్రాగ్వత్। చఙి। అజీజపత్-త।

జ్రి. చ। వయోహానావిత్యర్థః॥ ణ్యంతస్సేట్। ఉభయపదీ
జ్రాయయతి-తె। ఇత్యాది। చఙి। అజిజ్రియత్।త। అఘృషియత్వా ణ్ణిజభావే జ్రియతి।జజ్రాయేత్యాది।

ష్మిఙ్-అనాదరే।సకర్మకః।ణ్యంతః।సేట్।ఆత్మనేపదీ.
స్మాయయత ఇత్యాది ణ్యంతస్మయతివత్। పుకంగః జిత్త్వస్యావయవే-చరితార్థత్వాణ్ణిజంతాత్తఙ్॥ సని-జ్ఞాపయతివత్. పు౮౧౪.

మీ-గతౌ।సకర్మకః।ణ్యంతస్సేట్।ఉభయపదీ।అఘృషీయః
మాయయతి-తె॥ ఇత్యాదిజ్ఞాపయతివత్॥ అఘృషీయత్వాణ్ణిజభావే మయతి। మిమాయ।మిమ్యతుః।మేతా।మేష్యతీత్యాది॥ సని-మిమాయయిషతీత్యాది.

లీ-ద్రవీకరణే।సకర్మకః।ణ్యంతః।సేట్।ఉభయపదీ
లాయయతి-తె॥ ఇత్యాది॥ విభాషాలీయతేరిత్యాత్వపక్షేలాపయతి-తె॥ఇత్యాదిచప్రాగ్వత్॥ఊం.అలీలయత్.త॥ అలీలపత్-త॥ అఘృషాద్వేతి విభాషితత్వాణ్ణిజభావేపి। లయతి-తే। ఇత్యాది॥ అర్ధధాతుకే లేతా। లేష్యతీత్యాదిసర్వంలీయతివత్॥ ౬౩౯॥ సని, లిలాయయిష

తి-తే॥ ఇత్యాది.

ప్రీఞ్-తర్పణే॥సకర్మకః।ణ్యంతస్సేట్।ఉభయపదీ।అధృషీయః ధూఞ్ ప్రీఞోర్నుగ్వక్తవ్యఇతినుగాగమే॥ ప్రీణయతి-తే।ఇత్యాదిజ్ఞాపయతివత్ ॥ చఙి-అపిప్రీణత్-త ॥ ణిజభావే । ప్రాయతి-తె । ఇత్యాది ॥ ధూఞ్ప్రీణోరితిహరదత్తోక్తపాఠేతుప్రాయయతి-తే॥ ఇత్యాది । సని-పిప్రీణయిషతి-తే ॥ ఇత్యాది.

యు-జుగుప్సాయాం।అకర్మకః।సేట్।ఆత్మనేపదీ।అపస్మియః యావయతఇత్యాదిణ్యంతయాతివత్॥౫౪౫. చఙి- ఓఃపుయణ్జ్యిత్యాదినాభ్యాసోవర్ణస్యేత్వే । అయీయవత॥సని-యియావయిషతఇత్యాది

చ్యు,సహనే।హసనేచేత్యేకే।సకర్మకః।ణ్యంతస్సేట్।ఉభయపదీ. చ్యావయతి-తే ॥ ఇత్యాదియావయతివత్ ॥ చఙి, స్రవతి శృణోతీత్యాదినాభ్యాసావర్ణస్యేత్త్వవికల్పేఅచిచ్యవత్-త ॥ అచుచ్యవత్ త ॥ సని- చిచ్యావయిషతి-తె ॥ చుచ్యావయిషతి-తే॥ఇత్యాది ॥

ధూఞ్-కంపనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ॥అధృషీయః ధూఞ్ప్రీఞోర్నుగ్వక్తవ్యఇతినుక్ ॥ ధూనయతి-తే ॥ ఇత్యాదిప్రీణయతివత్ ॥ చఙి-అదుధూనత్-త ॥ సని-దుధూనయిషతీత్యాది ॥ ణిజభావే-ధవతి-తె ॥ దుధావ-దుధువే-ధోతా-ధవితేత్యాది.

భువో౽వకల్కనే।అవకల్కనంమిశ్రీకరణమిత్యేకే చింతనమిత్యన్యే॥సకర్మకః॥ణ్యంతః।సేట్॥ఉభయపదీ భావయతి-తె ॥ ఇత్యాతిణ్యంతభవతివత్ ॥ చఙి-అబీభవత్-త.

భూ-ప్రాప్తావాత్మనేపదీ-సకర్మకః॥సేట్॥అధృషీయః భావయతఇత్యాద్యాత్మనేపదరూపాణిప్రాగ్వత్ ॥ ణిజభావే

౧ భవతే ॥ ౨ బభూవె ॥ ౩ భవితా(సే।షే) ౪ భవిష్యతె ॥ ౫ భవతాం ॥ ౬ అభవత ॥ ౭ భవేత ॥ ౮ భవిషీష్ట(ధ్వం।ఢ్వం) ౯ అభవిష్ట(ధ్వం।ఢ్వం) ౧౦ అభవిష్యత.

ణిచ్సన్నియోగనైవాత్మనేపదమిత్యాకె ॥ తదాభవతి ॥ బభూవే త్యాది ॥ ణ్యంతాత్సని బిభావయిషతీత్యాది.

గౄ-విజ్ఞానే।సకర్మకః।ణ్యంతస్సేట్।ఆత్మనేపదీ।ఆకుస్మీయః గారయతఇత్యాది ॥ సని-జిగారయిషతఇత్యాది.

శ్రీ

ఘృ-ప్రస్రవణే।సకర్మకః।ణ్యంత స్సేట్।ఉభయపదీ ఘారయతి-తె ॥ ఇత్యాది।ణ్యంతాత్సని-జిఘారయిషతి-తేఇత్యాది

వృఙ్.ఆవరణే।సకర్మకః। సేట్।ఉభయపదీ।ఆధృషీయః వారయతి-తె ॥ ఇత్యాది ॥ చఙి-అవీవరత్-త ॥ సని,వివారయిషతి-తే ॥ ణిజభావే-వరతి-తె ॥ వరీతా-వరితేత్యాది.

జ్వా,వయోహానౌ।అకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।ఆధృషీయః జాగయతి-తె ॥ ఇత్యాదిదైవాదికణ్యంతవత్ ॥పు౬౨౧. చఙి-అజీజరత్-త ॥ సని,జిజారయిషతీత్యాది ॥ ణిజభావె-జరతి,జజార, జేరతుః, జజరతుః,జరితా జరీతేత్యాది

పౄ-పూరణే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ పారయతి-తె ॥ ఇత్యాది ॥ చఙి-అపీపరత్-త ॥ సని-పిపారయిషతీత్యాది ॥ సేటుకాత్వార్థేనదీర్ఘోచ్చారణేనాస్యణిజ్వా ॥ పరతి-తె॥ పపార-పప్రతుః,పపరతుః ॥ పరితా । పరీతేత్యాది.

॥ఇతిచురాదిధాతవః॥

శ్రీ అథహలన్తాః శ్రీ

అంక-పదేలక్షణేచ।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।కథాదిరదన్తః

అంకయతి-తే॥చఙి-అగ్లోపిత్వాన్న దీర్ఘసన్వద్భావౌ।ఆఞ్చికత్।త్త శేషం భావాదికాంచతి ణ్యన్తరూపవత్॥పుం౫ర. సని-అంచికయిష తి,తే ॥ ఇత్యాది.

అర్క-స్తవనే,తపన ఇత్యేకే,సకర్మకః, సేట్,ఉభయపదీ

అర్కయతి-తే ॥ ఆర్చికత్-త॥సని-అర్చికయిషతి-తే॥ఇత్యాది.

అంగ,చ-పదెలక్షణె చెత్యర్థాః।సకర్మకః సేట్। ఉభయపదీ।అదన్తః,

అంగయతి,తె ॥ ఆంజిగత్,త ॥ సని-అంజిగయిషతి-తె॥ ఇత్యాది.

అంచు,విశేషణే,సకర్మకః-సేట్,ఉభయపదీ

అంచయతి,తె ॥ ఆంచిచత్-త ॥ సని-అంచిచయిషతి,తె ॥ నిష్ఠా యామిడ్వికల్పార్థే నాస్యేదిత్త్వేన ణిజ్వా ॥ అంచతి-తె॥ఇత్యాది.

అర్చ-పూజాయాం।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।ఆధృషీయః

అర్చయతి-తె ॥ ఆర్చిచత్-త ॥ సని-అర్చిచయిషతి-తె ॥ ణిజభావే-అర్చతి-తె.

అజి-భాషార్థః,సకర్మకః-సేట్,ఉభయపదీ

అంజయతి-తె ॥ ఆంజిజత్-త ॥ సని-అంజిజయిషతి-తె.

అర్జ-ప్రతియత్నె,సకర్మకః, సేట్;ఉభయపదీ

అర్జయతి-తె ॥ ఆర్జిజత్,త ॥ సని-అర్జిజయిషతి-తె.

ధాతురూప ప్రకాశికాయాం, అట్టాదిధాతవః

అట్ట, అనాదరె, సకర్మకః, సేట్, ఉభయపదీ

అట్టయతి-తే ॥ ఆట్టిటత్-త ॥ సని-అట్టిటయిషతి-తే.

అర్థ-ఉపయాచ్ఞాయాం, సకర్మకః, సేట్, ఆత్మనేపదీ, అదన్తః, ఆగర్వీయః

అర్థయతె ॥ ఆర్తథత ॥ సని-అర్తిథయిషతె.

శ్రీ శ్రీ

అర్ద-హింసాయాం, సకర్మకః, సేట్, ఉభయపదీ

అర్దయతి-తె ॥ ఆర్దిదత్-త ॥ సని-అర్దిదయిషతి-తె.

అంధ-దృష్ట్యుపఘాతే, సకర్మకః, సేట్, ఉభయపదీ

అంధయతి-తె ॥ ఆందిధత్-త ॥ సని, అందిధయిషతి-తే,

అమ-రోగే, సకర్మకః, సేట్, ఉభయపదీ

నాన్యేమిత్యోఽహేతావితిమిత్వనిషెధః । ఆమయతి, తె ॥ ఆమి

మత్-త ॥ ఆమిమయిషతి-తె,

అంస-సమాఘాతే, సకర్మకః, సేట్, ఉభయపదీ, అదంతః

అంసయతి-తె ॥ ఆంసిసత్-త ॥ అంసిసయిషతి, తె.

అహి-భాషార్థః, సకర్మకః, సేట్, ఉభయపదీ

అంహయతి, తె ॥ ఆజింహత్-త ॥ సని-అంజిహయిషతి-తె॥

అర్హ-పూజాయాం, సకర్మకః, సేట్, ఉభయపదీ; ఆధృషీయః

అర్హయతీత్యాది ॥ చజీ-ఆర్జిహత్-త ॥ సని-ఆర్జిహయిషతీత్యా

ది ॥ ణిజభావే-అర్హతి, ఆనర్హ, అర్హిషెత్యాది

౯౫౯. ధాతురూపప్రకాశికాయాం, అసాదిధాతవః

ఆప్ల-లంభనే,సకర్మకః, సేట్,ఉభయపదీ,అధృషీయః

ఆపయతి-తే ॥ ఆపిపత్-త ॥ సని-ఆపిపయిషతి-తే ॥ ఆపతి-తే ॥

అపత్-త ॥ తజి-ఆపిష్ట(ధ్వం।ఢ్వం).

ఇల-ప్రేరణే,సకర్మకః, సేట్,ఉభయపదీ.

ఏలయతి-తే. ॥ ఐలిలత్-త ॥ ఏలిలయిషతి-తే.

ఈడ-స్తుతౌ,సకర్మకః, సేట్,ఉభయపదీ.

ఈడయతి-తే ॥ ఐడిడత్,త ॥ సని-ఈడిడయిషతి-తే.

ఈర-క్షేపే,సకర్మకః, సేట్,ఉభయపదీ,అధృషీయః

ఈరయతి,తే ॥ ఐరిరత్-త ॥ సని-ఈరిరయిషతి-తే ॥ ణిజభావే-

ఈరతీత్యాది.

ఉధ్రస-ఉంఛే,సకర్మకః, సేట్,ఉభయపదీ

ఉధ్రాసయతి,తే. ॥ ఉధ్రాసయాంచకార-చకే(బభూవ,ఆస)ఔదిధ్రసత్-త॥సని-ఉదిధ్రాసయిషతీత్యాది.

ఉలడి-ఉత్క్షేపణఇత్యన్యే,సకర్మకః, సేట్-ఉభయపదీ

ఉలండయతి-తే. ॥ ఔలిలండత్-త ॥ సని,ఉలిలండయిషతీత్యాది.

ఊర్జ-బలప్రాణనయోః,సకర్మకః, సేట్,ఉభయపదీ

ఊర్జయతి-తే. ॥ ఔర్జిజత్-త ॥ సని-ఊర్జిజయిషతీత్యాది.

ఊన-పరిహాణే,సకర్మకః, సేట్,ఉభయపదీ

ఊనయతి-తే ॥ ఔనినత్-త ॥ సని-ఊనినయిషతీత్యాది.

ధాతురూపప్రకాశికాయాంఒలడాధాతవః

ఓలడి-ఉత్క్షేపణే,సకర్మకః,సేట్,ఉభయపదీ

ఓలండయతి-తే ॥ ఔలిలండల్-త ॥ సని-ఓలిలండయిషతీత్యాది,

కఠి-శోకే।అకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।ఆధృషీయః

కంఠయతి-తే ॥ అచకంఠల్-త ॥ సని-చికంఠయిషతి-తే ॥ ఉత్పూర్వో౽యముత్కంఠాయాం, ఉత్కంఠయతి-తే ॥ ఉదచికంఠల్-త ॥ ఉచ్చికంఠయిషతి-తే ॥ ణిజభావే । కంఠతీత్యాది । కంఠత ఇత్యాత్మనేపదీత్యపి గతః

కడి-భేదనే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ.

కండయతి-తే ॥ అచకండల్-త ॥ సని-చికండయిషతి-తే ।

కణ-సంకోచనే।సకర్మకః।సేట్।ఆత్మపదీ।అకస్మీయః

కాణయతే ॥ అచీకణత । అచకాణత ॥ సని-చికాణయిషతే,

కణ-నిమీలనే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

కాణయతి-తే ॥ ణౌ చఙ్యుపధాయాహ్రస్వః । కాణ్యాదీనాంవేతి వికల్ప్యతే । అచీకణల్-త ॥ అచకాణల్-త॥ సని,చికాణయిషతి,తే ఇత్యాది ।

కర్ణ,భేదనే॥సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

కర్ణయతి,తే ॥ అచకర్ణల్,త ॥ సని,చికర్ణయిషతీత్యాది

కత్ర,శైథిల్యే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

కత్రయతి,తే ॥ అచకత్రల్,త ॥ సని,చికత్రయిషతి,తే

కర్త ఇత్యప్యేకే।శైథిల్య ఇత్యర్థః,సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।అదంతః॥

కర్తయతి,తే ॥ అచకర్తల్,త ॥ సని,చికర్తయిషతి,తే ॥

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

కథ, వాక్యప్రబంధే । సకర్మకః । సేట్ । ఉభయపదీ । అదంతః

అల్లోపస్య స్థానివద్భావాన్న వృద్ధిః ॥ కథయతి-తే ॥ అగ్లోపిత్వాన్న దీర్ఘసన్వద్భావౌ ॥ అచకథత్-త ॥ సని-చికథయిషతి-తే

ఆఙః క్రంద-సాతత్యే । అకర్మకః । సేట్ । ఉభయపదీ

భౌవాదికః క్రందధాతూ రోదనాహ్వానాద్యర్థ ఉక్తః స ఏవాఙ్పూర్వో ణిచం లభతే సాతత్యే ॥ అన్యేత్వాఙ్పూర్వో ఘుషిః క్రంద సాతత్య ఇత్యాహుః ॥ ఆక్రందయతి-తే ॥ ఆచక్రందత్-త ॥ సని-ఆచిక్రందయిషతి-తే

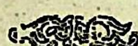
క్లప-వ్యక్తాయాం వాచి క్వ్యక్తే । సకర్మకః । సేట్ । ఉభయపదీ ।

క్లాపయతి-తే ॥ అచిక్లపత్-త ॥ సని-చిక్లపయిషతి-తే ॥

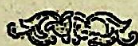
క్షప-ప్రేరణే । సకర్మకః । సేట్ । ఉభయపదీ । అదంతః

క్షపయతి-తే ॥ అచక్షపత్-త ॥ సని-చిక్షపయిషతి-తే

క్షపి-క్షాంత్యాం । సకర్మకః । సేట్ । ఉభయపదీ

క్షంపయతి-తే ॥ అచక్షంపత్-త ॥ సని-చిక్షపయిషతి-తే ॥ ఇదిత్కరణస్య ణిచః పాక్షికత్వే లింగత్వాత్ ॥ క్షంపతి । చక్షంపేత్యాది

కల-క్షేపే । సకర్మకః । సేట్ । ఉభయపదీ

కాలయతి-తే ॥ అచీకలత్-త ॥ సని-చికాలయిషతి-తే

కల-గతౌ సంఖ్యానే చ । సకర్మకః । సేట్ । ఉభయపదీ । అదంతః

కలయతి-తే ॥ అచకలత్-త ॥ సని-చికలయిషతి-తే

క్షల-శౌచకర్మణి।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ -
క్షాలయతి-తే ॥ అచిక్షలత్-త ॥ సని-చిక్షాలయిషతి-తే,

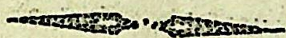
కాల-ఉపదేశ ఇత్యేకే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ-అదంతః
కాలయతి-తే ॥ అచకాలత్-త ॥ సని-చికాలయిషతి-తే

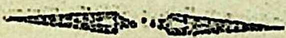
కీట-వర్ణే।అకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
కీటయతి-తే ॥ అచీకిటత్-త ॥ సని-చికీటయిషతి-తే

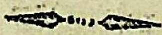
కుట-ఛేదన ఇత్యేకే।సకర్మకః।సేట్।ఆత్మనేపదీ।అకుస్మీయః
కోటయతే ॥ అచుకుటత ॥ సని-చుకోటయిషతే

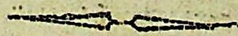
కుటుంబ-ధారణ ఇతి చాంద్రాః।సకర్మకః।సేట్।ఆత్మనేపదీ।ఆకుస్మీయః॥
కుటుంబయతే ॥ అచుకుటుంబత ॥ సని-చుకుటుంబయిషతే॥

కుట్ట-ఛేదనభర్త్సనయోః।పూరణ ఇత్యేకే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ,
కుట్టయతి-తే ॥ అచుకుట్టత్-త ॥ సని-చుకుట్టయిషతి-తే

కుట్ట-ప్రతాపనే।సకర్మకః।సేట్।ఆత్మనేపదీ।ఆకుస్మీయః
కుట్టయతే ॥ అచుకుట్టత ॥ సని-చుకుట్టయిషతే,

కుంఠి-వేష్టన ఇత్యేకే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
కుంఠయతి-తే ॥ అకుంఠయతి-తే ॥ అచుకుంఠత్-త॥ సని-చుకుం
ఠయిషతి-తే ॥ ఇదిత్వాన్ణిజ్వికల్పే । కుంఠతీత్యాది ॥ కుంఠ్యాత్

కుడి-రక్షణె॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ

కుండయతి-తె ॥ అచుకుండల్-త ॥ సని-చుకుండయిషతి-తె ॥ ఇదిత్త్వాత్కుండతీత్యాది ॥

కుణ-ఆమంత్రణె॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ॥అదంతః

కుణయతి-తె ॥ అచుకుణల్-త ॥ సని-చుకుణయిషతి-తె ॥

కుత్స-అవక్షేపణె॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ॥అకుస్మీయః

కుత్సయతె ॥ అచుకుత్సత ॥ సని,చుకుత్సయిషతె।

కుద్రి,అనృతభాషణె॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ

కుంద్రియతి,తె ॥ అచుకుంద్రల్-త ॥ సని,చుకుంద్రియిషతి-తె ॥

ఇదిత్త్వాత్కుంద్రతీత్యాది

కుప-భాషార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ

కోపయతి,తె ॥ అచూకుపల్-త ॥ సని,చుకోపయిషతి-తె।

కుబి-ఆచ్ఛాదనె॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ

కుంబయతి-తే ॥ అచుకుంబల్-త ॥ సని,చుకుంబయిషతి-తె ॥ ఇదిత్త్వాత్కుంబతీత్యాది.

కుభి,ఇత్యేకె।ఆచ్ఛాదనఇత్యర్థః।సకర్మకః,సేట్।ఉభయపదీ

కుంభయతీత్యాదిప్రాగ్వత్

కుమార,క్రీడాయాం।అకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।అదంతః

కుమారయతి-తె ॥ అచుకుమారల్-త ॥సని,చుకుమారయిషతీత్యాది

కుశి,భాషార్థః।అకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

కుంశయతి,తే ॥ అచుకుంశల్,త ॥ చుకుంశయిషతీత్యాది

కుసి, భాషార్థః। అకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ
కుంసయతీత్యాదిపాణిగ్వత్.

కుస్మ, నామ్నోవా। కుస్మేతి ధాతుః। కుత్సితస్మయనేవర్తతే। అథవా
కుస్మేతిప్రాతిపదికం తతోధాత్వర్థేణిచ్। అకర్మకః। సేట్। ఆత్మనేపదీ।
కుస్మయతె ॥ అచుకుస్మత ॥ సని, చుకుస్మయిషతె

కుహ, విస్మాపనే। సకర్మకః। సేట్। ఆత్మనేపదీ। ఆగర్వీయః। అదంతః।
కుహయతే ॥ అచుకుహత ॥ సని, చుకుహయిషతె

కూట, అప్రదానే। సకర్మకః। సేట్। ఆత్మనేపదీ। ఆకుస్మీయః
కూటయతె ॥ అచుకూటత ॥ సని, చుకూటయిషతే

కూట, పరితాపె। అకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ। అదంతః
కూటయతి, తె ॥ అచుకూటత్, త ॥ సని, చుకూటయిషతి, తె

కూణ, సంకోచనె। సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ। అదంతః
కూణయతి, తె ॥ అచుకూణత్, త ॥ సని, చుకూణయిషతి, తె.

కృపెశ్చ, అవకల్కనార్థే కృపధాతోస్సాన్వర్థే ణిజ్భవతీత్యర్థః।
సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ
కృపోరోలఇతిలత్వం ॥ కల్పయతి, తే అచీక్లపత్, త ॥ అచకల్పత్-త ॥ చి
కల్పయిషతి, తె

కృప, దౌర్బల్యే। సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ। అదంతః।
క్లృపయతి, తె ॥ అచక్లృపత్, త ॥ చిక్లృపయిషతి, తె

కౄత, సంశబ్దనే। సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ

ఉపధాయాశ్చేతీత్త్వం ॥ కీర్తయతి, తే ॥ అచీకృతత్, త ॥ అచికీర్తత్, త ॥ ఉబ్జుఃదిత్యృక్తబుద్ధ్వా ॥ సని, చికీర్తయిషతి, తే ॥

కేత, శ్రావణే। నిమన్త్రణే చ। సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ॥ అదన్తః।

కేతయతి, తే ॥ అచికేతత్, త ॥ అల్లోపస్య స్థానివత్త్వాన్నోపధాహ్రస్వః ॥ చికేతయిషతి, తే

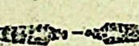
క్రోట, క్షేపే। సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ। అదన్తః

క్రోటయతి, తే ॥ అచుక్రోటత్, త ॥ సని, చుక్రోటయిషతి-తే,

ఖట్ట, సంవరణే। సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ

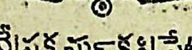
ఖట్టయతి; తే ॥ అచఖట్టత్, త ॥ చిఖట్టయిషతి, తే

ఖడ, ఖడి, భేదనే। సకర్మకౌ। సేటౌ। ఉభయపదినౌ

ఖాడయతి, తే ॥ అచీఖడత్, త ॥ చిఖాడయిషతి, తే ॥ ఖండయతి, తే ॥ అచఖండత్, త ॥ చిఖండయిషతి, తే ॥ ఇదిత్త్వాత్ఖండతీత్యాది।

ఖుడి, ఖండనే। సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ

ఖుండయతి, తే ॥ అచుఖుండత్, త ॥ చుఖుండయిషతి, తే ॥ ఇదిత్త్వాత్ఖుండతీత్యాది

ఖేట, భక్షణే। సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ

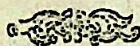
తృతీయాన్త ఇత్యేకే। ఖోట, ఇత్యన్యే। సర్వేప్యదన్తాః

ఖేటయతి, తే ॥ అచిఖేటత్, త ॥ చిఖేటయిషతి, తే ॥ ఖేడయతి, తే। అచిఖేడత్, త ॥ చిఖేడయిషతి, తే ॥ ఖోటయతి, తే ॥ అచుఖోటత్, త చుఖోటయిషతి, తే

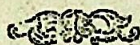
గజ, శబ్దార్థః। అకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ

గాజయతి, తే ॥ అజీగజత్, త । జిగజయిషతి, తే

గర్జ, శబ్దార్థః। అకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ

గర్జయతి, తె ॥ అజగర్జత్, త ॥ జిగర్జయిషతి, తె

గణ, సంఖ్యానే। సంఖ్యానిమిత్తజ్ఞానవిశేషస్సంఖ్యానం।

సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ। అదంతః

గణయతి-తె ॥ ఈచగణ ఇత్యభ్యాసస్యేత్త్వం । చాదత్త్వంచ । అజీగణత్, త ॥ అజగణత్, త ॥ జిగణయిషతి, తే।

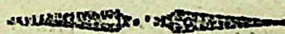

గర్ద, శబ్దే। అకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ

గర్దయతీత్యాది గర్జయతివత్

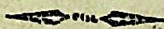
గంధ, అర్దనే। సకర్మకః। సేట్। ఆత్మనేపదీ। ఆకుస్మీయః

గంధయతె ॥ అజగంధత ॥ జిగంధయిషతె

గర్ధ, అభికాంక్షాయాం। సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ

గర్ధయతి, తే ॥ అజగర్ధత్, త ॥ జిగర్ధయిషతి, తె

గ్రంథ, బంధనే। గ్రంథ సందర్భే। అర్థభేదాత్పునః పాఠః

సకర్మకౌ। సేటౌ। ఉభయపదినౌ। ఆధృషీయౌ

గ్రంథయతి, తె ॥ అజగ్రంథత్, త ॥ జిగ్రంథయిషతి, తె ॥ ణిజభావే గ్రంథతీత్యాది ॥ అస్యకర్మణః కర్తృత్వవివక్షాయాం భారద్వాజీయపాఠాద్యక్ప్రిణోః ప్రతిషేధే, గ్రంథతె గ్రంథః, స్వయమేవ, అగ్రంథిష్ట

గద, దేవశబ్దే। అకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ। అదంతః
గదయతి, తే ॥ అజగదత్, త ॥ జిగదయిషతి, తే

గళ, స్రవణే। అకర్మకః। సేట్। ఆత్మనేపదీ। అకుస్మీయః
గాళయతె ॥ అజీగళత ॥ జిగాళయిషతె

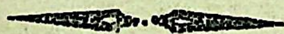
గర్వ-మానే॥ అకర్మకః। సేట్। ఆత్మనేపదీ। అదంతః। ఆగర్వీయః
గర్వయతే ॥ అజగర్వత ॥ జిగర్వయిషతే ॥ అదంతత్వసామర్థ్యాణ్ణిజ్వికల్పోధాతోరదంతఉదాత్తాలిట్యామ్ఫలం । ఏవమగ్రేపి

గవేష-మార్గణే॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ ఉభయపదీ॥ అదంతః
గవేషయతి-తే ॥ అజగవేషత్-త ॥ జిగవేషయిషతి-తే॥

గ్రస-గ్రహణే॥ సకర్మకః సేట్॥ ఉభయపదీ
గ్రాసయతి-తే ॥ ఫలం । అజగ్రసత్-త ॥ జిగ్రాసయిషతి-తే ॥

గర్హ-వినిందనే। సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ। ఆధృషీయః
గర్హయతి-తే ॥ అజగర్హత్-త ॥ ణిజభావే-గర్హతీత్యాది ॥
సని-జిగర్హయిషతి-తే ॥

గ్రామ-ఆమంత్రణే॥ సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ। అదంతః
గ్రామయతి-తే ॥ అజగ్రామత్-త ॥ జిగ్రామయిషతి-తే

గుఠి-ఇత్యేకే। వేష్టనఇత్యర్థః-సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ
గుంఠయతి-తే ॥ అజుగుంఠత్-త॥ ఇదిత్త్వాణ్ణిజభావేగుంఠతీత్యాది

గుడి-వేష్టనే।రక్షణ ఇత్యేకే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
గుండయతి-తే।ఇదిత్త్వాణ్ణిజభావే గుండతీత్యాది॥సని-జుగుండయిషతి-తే॥

గుర్ద-పూర్వనికేతనే॥అకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
గూర్దయతి-తే ॥ అజుగూర్దల్-త ॥ సని-జుగూర్దయిషతి, తే ॥

గుప-భాషార్థః।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
గోపయతి-తే ॥ అజూగుపల్-త ॥ సని-జుగోపయిషతి-తే

గూర-ఉద్యమనే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।ఆకుస్మీయః
గూరయతే ॥ అజూగురత ॥ సని-జుగూరయిషతే ॥

గృహ-గ్రహణే।సకర్మకః।సేట్।ఆత్మనేపదీ।అదంతః।ఆగర్వీయః
గృహయతే ॥ అజగృహత ॥ సని-జగృహయిషతే

గేట-భక్షణ ఇత్యేకే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।అదంతః
గేటయతి-తే ॥ అజిగేటల్-త ॥ సని-జిగేటయిషతి-తే

గోమ-ఉపలేపనే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।అదంతః
గోమయతి-తే ॥ అజుగోమల్-త ॥ సని-జుగోమయిషతి-తే

ఘట-సంఘాతే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
ఘాటయతి-తే ॥ అజీఘటల్-త ॥ సని-జిఘాటయిషతి-తే

ఘట-భాషార్థః।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
ఘాటయతీత్యాదిప్రాగ్వల్॥

ఘట్ట-చలనే।సకర్మకః। సేట్।ఉభయపదీ

ఘట్టయతి,తే ॥ అజఘట్టత్-త ॥ సని-జిఘట్టయిషతి-తే

ఘుటి,భాషార్థః।సకర్మకః। సేట్।ఉభయపదీ

ఘుంటయతి-తే ॥ అజుఘుంటత్-త ॥ సని,జిఘుంటయిషతి-తే

ఘుషిర్-విశబ్దనే।సకర్మకః। సేట్।ఉభయపదీ

ఘోషయతి-తే ॥ అజూఘుషత్-త ॥ ఘుషిరవిశబ్దన ఇతి సూత్రే విశబ్దన ఇతి నిషేధాల్లింగాదినిత్యోఽస్య ణిచ్ ॥ ణిజభావే-ఘోషతి ॥ ఇరిత్త్వాదఙ్వా ॥ అఘుషత్,అఘోషీత్ ॥సని-జుఘోషయిషతి,తే

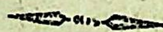
చక్క-వ్యథనే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

చక్కయతి,తే ॥ అచచక్కత్-త ॥ సని,చిచక్కయిషతి,తే

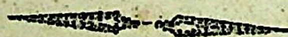
చర్చ।అధ్యయనే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

చర్చయతి-తే ॥ అచచర్చత్-త ॥ సని,చిచర్చయిషతి,తే

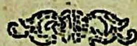
చట-భేదనే।సకర్మకః, సేట్।ఉభయపదీ

చాటయతి-తే ॥ అచీచటత్,త ॥ సని, చిచాటయిషతి,తే

చన,శ్రద్ధోపహననయోరిత్యేకే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।ఆధృషీయః

చానయతి,తే ॥ అచీచనత్,త ॥ ణిజభావే,చనతీత్యాది ॥ సని,చిచానయిషతి,తే ॥

చప,ఇత్యేకే।పరికల్కన ఇత్యర్థః।క్షపాదిః।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ ॥

చపయతి,తే ॥ అచీచపత్,త ॥ సని,చిచపయిషతి,తే

చపి, గత్యర్థః, సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ

చంపయతి, తె ॥ అచచంపత్, త ॥ ఇదిత్త్వాణ్ణిజభావే, చంపతీత్యాది సని, చిచంపయిషతి, తె ॥

చర, సంశయే। సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ

చారయతి, తె ॥ అచీచరత్, త ॥ సని, చిచారయిషతి, తె

చల, భృతౌ। సకర్మకః, సేట్। ఉభయపదీ

చాలయతి, తె ॥ అచీచలత్, త ॥ సని, చిచాలయిషతీత్యాది

చహ, పరికల్కనే॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ ఉభయపదీ'జ్ఞపాదిః

చహయతి, తె ॥ అచీచహత్, త ॥ సని, చిచహయిషతి. తె

చహ, పరికల్కనే॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ ఉభయపదీ॥ అదంతః

చహయతి, తె ॥ అచచహత్, త॥ సని. చిచహయిషతి, తె ॥

చిత, సంచేతనే॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ ఉభయపదీ। ఆకుస్మీయః

చేతయతె ॥ అచీచితత ॥ సని, చిచేతయిషతె

చితి, స్మృత్యాం॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ ఉభయపదీ

చింతయతి, తె ॥ అచిచింతత్, త ॥ ఇదిత్త్వాన్ణిజభావే, చింతతీత్యాది సని, చిచింతయిషతి, తె

చిత్ర, చిత్రీకరణే॥ ఆలేఖ్యకరణ ఇత్యర్థః। సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ అదంతః॥ కదాచిద్దర్శనే। చిత్రత్యయమద్భుతదర్శనే ణిచం లభతె

చిత్రయతి, తె ॥ అచిచిత్రత్, త ॥ సని, చిచిత్రయిషతి, తె

చీక-చ। ఆమర్షణ ఇత్యర్థః॥ సక-సే॥ ఉ-దీ। ఆధృషీయః

చీకయతి-తే॥ అచీచికత్-త॥ సని, చిచీకయిషతి-తే॥

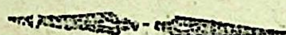
చీవ-భాషార్థః॥ సక। సే। ఉ-దీ॥

చీవయతి-తే। అచీచివత్-త॥ సని। చిచీవయిషతి-తే॥

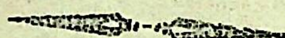
చుక్క-వ్యథనే॥ సక-సే-ఉ-దీ॥

చుక్కయతి-తే ॥ అచుచుక్కత్-త ॥ సని-చుచుక్కయిషతి-తే॥

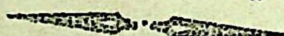
చుట-చ్ఛేదనే॥ సక॥ సే॥ ఉభయపదీ

చోటయతి-తే। అచూచుటత్-త॥ సని॥ చుచోటయిషతి-తే॥

చుట్ట-అల్పీభావే॥ సక। సే। ఉ-దీ॥

చుట్టయతి-తే॥ అచుచుట్టత్। త। సని॥ చుచుట్టయిషతి-తే॥

చుటి-చ్ఛేదనే। సక॥ సే-ఉ-దీ

చుంటయతి-తే। అచుచుంటత్, త॥ సని। చుచుంటయిషతి, తే

చుద, సంచోదనే॥ సక, సే। ఉ, ది

చోదయతి, తే। అచూచుదత్, త॥ సని। చుచోదయిషతి, తే॥

చుబి, హింసాయాం॥ సక। సే। ఉ, ది

చుంబయతి, తే॥ అచుచుంబత్। త। ఇదిత్వాన్నిత్యణిజభావే చుంబతి ॥ సని। చుచుంబయిషతి। తే॥

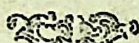
చుర। స్తేయే॥ సక। సే। ఉ। ది

చోరయతి। తె। అచూచురత్। త। సని। చుచోరయిషతి। తె

చ్యుస। సహన ఇత్యేకే। సక॥ సే। ఉ। ది॥

చ్యోసయతి। తె॥ అచుచ్యుసత్। త॥ సని॥ చుచ్యోసయిషతి। తె॥

చూర్ణ। ప్రేరణే। సక॥ సే। ఉ। ది॥ చూర్ణ। సంకోచనే। సక। సే। ఉ। ది

చూర్ణయతి। తె। అచుచూర్ణత్। త॥ సని॥ చుచూర్ణయిషతి॥ తె

చృప। సందీపన ఇత్యేకే॥ సక॥ సే॥ ఉభయపదీ। అగృషీయః.

చర్పయతి। తే అచీచృపత్। త॥ అచచర్పత్-త॥ ణిజభావే॥ చర్పతీత్యాది సని॥ చిచర్పయిషతి॥ తే॥

ఛజి। కృచ్ఛ్రజీవనే॥ అకర్మకః। సే। ఉభయపదీ

ఛంజయతి। తె॥ అచచ్ఛంజత్। త। ఇదిత్త్వాత్ణిజభావే॥ ఛంజతి। సని॥ చిచ్ఛంజయిషతి॥ తె

ఛద-అపవారణే-సకర్మకః, సే, ఉభయపదీ

ఛాదయతి, తె, అచిచ్ఛదత్, త॥ ణిజభావే, ఛదతి, తే॥ ఇత్యాది॥ సని॥ చిచ్ఛాదయిషతి, తె॥

ఛద, అపవారణ ఇత్యేకే॥ సకర్మకః. సే, ఉ-దీ। అదంతః॥

ఛదయతి, తె॥ అచిచ్ఛదత్-త॥ సని, చిచ్ఛదయిషతి, తె॥

ఛది, సంవరణే॥ సకర్మకః॥ సే, ఉభయపదీ

ఛందయతి, తె॥ అచచ్ఛందత్, త॥ సని॥ చిచ్ఛందయిషతి, తె॥

ఛర్ద, వమనే॥ అకర్మకః। సే, ఉభయపదీ

ఛర్దయతి, తే॥ అచచ్ఛర్దత్, త॥ సని॥ చిచ్ఛర్దయిషతి, తే

ఛిద్రి, కర్ణభేదనే॥ సకర్మకః॥ సే, ఉభయపదీ అదన్తః॥

ఛిద్రయతి, తే॥ అచిచ్ఛిద్రత్, త॥ సని॥ చిచ్ఛిద్రయిషతి॥ తే ॥

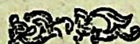

ఛృదీ-సందీపనే॥ సకర్మకః। సే। ఉభయపదీ॥ ఆధృషీయః

ఛర్దయతి-తే॥ అచీఛృదత్-త॥ అచచ్ఛర్దత్-త। ణిజభావే। ఛర్ద తి। ఛర్దితా। ఛర్దిష్యతి। సేఽసిచీతివికల్పేన। సాహచర్యాత్తత్ర శాధాదికస్యైవగ్రహణాత్ ॥ సని॥ చిచ్ఛర్దయిషతి-తే॥

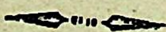

ఛృప-సందీపనఇత్యేకే॥ సకర్మకః॥ సే-ఉభయపదీ। ఆధృషీయః

ఛర్పయతి-తే॥ అచీఛృపత్-త। అచచ్ఛర్పత్-త। ణిజభావే। ఛర్పతీ త్యాది। సని। చిచ్ఛర్పయిషతి-తే।

ఛేద, ద్వైధీకరణే॥ సకర్మకః। సే-ఉభయపదీ॥ అదన్తః

ఛేదయతి-తే। అచిచ్ఛేదత్-త॥ సనిచిచ్ఛేదయిషతి-తే॥

జ్ఞప-మిచ్చ। అయంజ్ఞానేజ్ఞాపనేచ వర్తతే। సకర్మకః సే-ఉ-దీ మితాంహ్రస్వ ఇతిహ్రస్వః। జ్ఞపయతి-తే॥ అజిజ్ఞపత్-త॥ సని। జిజ్ఞప యిషతి-తే॥

జభి-నాశనే। సకర్మకః। సే ఉభయపదీ

జంభయతి-తే॥ అజజంభత్, త॥ ఇదిత్వాన్ణిజభావే। జంభతి॥ సని॥ జి జంభయిషతి-తే॥

జసి, రక్షణే। మోక్షణఇతికేచిత్, సకర్మకః। సే-ఉభయపదీ

జంసయతి, తే॥ అజజంసత్, త॥ ఇదిత్వాన్ణిజభావే। జంసతి। సని॥ జిజం

సయిషతి, తే॥

జసు, హింసాయాం॥ సకర్మకః॥ సే, ఉభయపదీ

జాసయతి, తే॥ అజీజసత్, త॥ ఉదిత్త్వాణ్ణిజభావే। జసతి॥ సని॥ జిజాసయిషతి, తే॥

జసు, తాడనే, సకర్మకః॥ సే, ఉభయపదీ

జాసయతీత్యాదిప్రాగ్వత్।

జల, అపవారణే॥ సకర్మకః॥ సే, ఉభయపదీ

జాలయతి, తే॥ అజీజలత్, త। సని॥ జిజాలయిషతి, తే॥

జుడ, ప్రేరణే॥ సకర్మకః॥ సే-ఉభయపదీ

జోడయతి-తే॥ అజూజుడత్-త॥ సని॥ జుజోడయిషతి-తే॥

జుష, పరితర్కణే॥ పరితర్కణమూహో హింసా వా॥ పరితర్పణ ఇత్యన్యే। పరితర్పణం పరితృప్తిక్రియా॥ సక, సే, ఉ, దీ॥ ఆధృషీయః

జోషయతి, తే॥ అజూజుషత్-త॥ ణిజభావే। జోషతీత్యాది॥ సని॥ జుజోషయిషతి, తే॥

టకి-బంధనే॥ సకర్మకః॥ సేట్॥ ఉభయపదీ

టఙ్కయతి-తే॥ అటటఙ్కత్-త॥ ఇదిత్త్వాణ్ణిజభావే టఙ్కతీత్యాది సని॥ టిటఙ్కయిషతి-తే॥

డప, సంఘాతే॥ సకర్మకః॥ సే-ఆ, దీ॥ ఆకుస్మీయః

డాపయతే। అడీడపత॥ సని॥ డిడాపయిషతే॥

డిప-సంఘాతే॥ సకర్మకః॥ సే-ఆ-దీ॥ ఆకుస్మీయః

డేపయతే. అడీడిపత॥ సని॥ డిడేపయిషత ఇత్యాది॥

డిప-క్షేపే।సకర్మకః॥ సే-ఉభయపదీ
డేపయతి-తే। అడీడిపత్,త॥ సని।డిడేపయిషతి-తే॥

ణద-భాషార్థః॥సకర్మకః॥ సే. ఉభయపదీ
నాదయతి-తే॥ అనీనదత్-త॥సని॥నినాదయిషతి-తే॥

తర్క-భాషార్థః॥సకర్మకః।సే-ఉభయపదీ
తర్కయతి-తే। అతతర్కత్-త।సని,తితర్కయిషతి-తే॥

తర్జ,తర్జనే।సకర్మకః।సే-ఆ-దీ॥ఆకుస్మీయః
తర్జయతే।అతతర్జత।సని। తితర్జయిషతే ॥

తడ-ఆఘాతే।సకర్మకః॥ సే,ఉభయపదీ॥
తాడయతి-తే।అతీతడత్-త।సని। తితాడయిషతి,తే ॥

తడ-భాషార్థః॥సకర్మకః॥సే-ఉభయపదీ
తాడయతీత్యాదిపూర్వవత్॥

తను-శ్రద్ధోపకరణయోః॥ఉపసర్గాచ్చ దైర్ఘ్యే॥సకర్మకః
సే-ఉభయపదీ । ఆధృషీయః॥
తానయతి-తే। అతీతనత్,త। తితానయిషతి-తే॥ వితానయతి-తే॥
వ్యతీతనత్-త। వితితానయిషతి-తే॥ ణిజభావే। తనతి, వితనతీత్యాది॥

తత్రి-కుటుంబధారణే। అకర్మకః।సే-ఉభయపదీ
తంత్రయతి-తే॥ అతతంత్రత్-త । ఇదిత్త్వాన్ణిజభావే-తంత్రతి।సని॥
తితంత్రయిషతి-తే॥

తప, ధాహే॥సకర్మకః। సే-ఉభయపదీ. అఘృషీయః
తాపయతి-తే। అతీతపత్-త। ణిజభావే, తపతి-తప్తా-అతాప్సీత్ ।
సని। తితాపయిషతి-తే॥

తల- ప్రతిష్ఠాయాం।సకర్మకః। సే-ఉభయపదీ
తాలయతి-తే। అతీతలత్-త। సని। తితాలయిషతి-తే ।

త్రస-ధారణే।సకర్మకః। సే-ఉభయపదీ। గ్రహణ ఇత్యేకే। వారణ ఇత్యన్యే
త్రాసయతి-తే।అతిత్రసత్-త।సని-తిత్రాసయిషతి-తే।

తసి-అలంకారే-సకర్మకః। సే,ఉభయపదీ
అవతంసయతి. తే । అవాతితంసత్-త। ఇదిత్త్వాణ్ణిజభావే । అవతం
సతీత్యాది। సని। అవతితంసయిషతి।తే

త్రిసి-భాషార్థః।సకర్మకః। సే- ఉభయపదీ
త్రింసయతి- తే। అతత్రింసత్-త। ణిజభావే-త్రింసతి।సని। తిత్రింస
యిషతి-తే।

తిజ-నిశానే-నిశానం తీక్ష్ణీకరణం।సక।సే-ఉభయపదీ
తేజయతి, తే। అతీతిజత్-త।సని। తితేజయిషతి. తే॥

తిల-స్నేహనే॥సకర్మకః॥సే-ఉభయపదీ-
తేలయతి- తే॥అతీతిలత్,త॥సని-తితేలయిషతి-తే॥

తీర-కర్మసమాప్తౌ॥ అకర్మకః॥సే-ఉ.దీ॥అదంతః
తీరయతి- తే॥అతితీరత్. త॥సని॥తితీరయిషతి. తే॥

 ధాతుయాప్రకాశికాయాం తుజాదిధాతవః

తుజ-హింసాబలాధాననికేతనేష్వితి కేచిత్ ॥సక. సే-ఉ.దీ

తోజయతి-తే॥ అతూతుజత్,త॥సని, తుతోజయిషతి-తే ॥

తుఙ్జిహింసాబలాధాననికేతనేషు,తుఙ్జి, భాషార్థః స,కా,

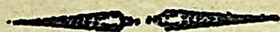
సేటా, ఉభయపదినా॥

తుంజయతి,తే॥ అతుతుంజత్,త। ఇదిత్వాన్నణిజభావే। తుంజతి॥సని॥

తుతుంజయిషతి,తే॥

త్రుట, చ్ఛేదనే॥సక,సే॥ఆత్మనేపదీ॥ఆకుస్మీయః

త్రోటయతే। అతుత్రోటత॥సని॥ తుత్రోటయిషతే ॥

తుత్థ,ఆవరణే॥సక,సే,ఉభయపదీ । అదంతః

తుత్థయతి,తే। అతుతుత్థత్।త॥సని॥ తుతుత్థయిషతి,తే ॥

తుబి,అదర్శనే। అర్దనఇత్యేకే।సకర్మకః।సే,ఉ,దీ

తుంబయతి,తే। అతుతుంబత్,త॥ సని। తుతుంబయిషతి,తే ।

తుల, ఉన్మానే।సక,సే।ఉభయపదీ

తోలయతి-తే। అతూతులత్,త।సని। తుతోలయిషతి,తే॥

తూణ-పూరణే।సకర్మకః।సేట్।ఆత్మనేపదీ।ఆకుస్మీయః

తూణయతే ॥ అతూతుణత ॥ సని-తుతూణయిషతే

తృప-తృప్తౌ।సందీపనఇత్యేకే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।అధృషీయః॥

తర్పయతి-తే ॥ అతీతృపత్-త ॥ అతతర్పత్-త ॥ ణిజభావే-తర్పతి, తర్పితా, సని-తితర్పయిషతి-తే

థక్క, నాశనే। సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ
థక్కయతి, తే ॥ అతథక్కత్-త ॥ సని, తిథక్కయిషతి, తే

దండ, దండనిపాతనే॥ సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ। అదంతః॥
దండయతి, తే ॥ అదదండత్-త ॥ సని-దిదండయిషతి, తే

దళ, విదారణే॥ సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ
దాళయతి, తే ॥ అదీదళత్, త ॥ సని, దిదాళయిషతి, తే

దశి, దంశనే। సకర్మకః। సెట్। ఆత్మనేపదీ। ఆకుస్మీయః
దంశయతె ॥ అదదంశత ॥ ఇదిత్త్వాణ్ణిజభావే, దశతి ఆకుస్మీయ మాత్మనేపదంణిచ్సన్నియోగ ఏవేతి వ్యాఖ్యాతారః ॥ నలోపెన ణి సాహచర్యాద్భావ దెరెవగ్రహణం ॥ సని-దిదంశయిషతె,

దశి, భాషార్థః। సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ
దంశయతి, తే ॥ అదదంశత్-త ॥ సని, దిదంశయిషతి, తే

దస, ఇత్యేకే। దర్శనదంశనయోరిత్యర్థః। సక। సే। ఆ, దీ। ఆకుస్మీయః
దాసయతె ॥ అదీదసత ॥ సని-దిదాసయిషతె।

దసి, దర్శనదంశనయోః। సకర్మకః। సేట్। ఆ-దీ ఆకుస్మీయః।
దంసయతె ॥ అదదంసత ॥ ఇదిత్త్వాణ్ణిజభావేదంసతి॥ సని-దిదంసయిషతే ॥

దసి, భాషార్థః। సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ
దంసయతి, తె ॥ అదదంసత్, త ॥ ణిజభావేదంసతి ॥ సని, దిదం

సయిషతి-తే ॥

దివు-పరికూజనే।సకర్మకః। సేట్।ఆత్మనేపదీ।ఆధృషీయః ॥
దేవయతే। అదీదివత॥ఉదిత్త్వాణ్ణిజభావే-దేవతి॥సని-దిదేవయిషతే

దివు-మర్దనే।సకర్మకః। సేట్।ఉభయపదీ
దేవయతి-తే ॥ అదీదివత్-త ॥ ఉదిత్త్వాద్దేవతీత్యాది ॥ సని-దిదే
వయిషతి-తే ॥

దుల-ఉత్క్షేపే।సకర్మకః। సేట్।ఉభయపదీ
దోలయతి, తే ॥ అదూదులత్, త ॥ సని, దుదోలయిషతి, తే

దుఃఖ-తత్క్రియాయాం।సకర్మకః। సేట్।ఉభయపదీ।అదంతః
దుఃఖయతి, తే ॥ అదుదుఃఖత్, త ॥ సని, దుదుఃఖయిషతి, తే ॥

దృప-సందీపన ఇత్యేకే।సకర్మకః। సేట్।ఉభయపదీ।ఆధృషీయః॥
దర్పయతి, తే ॥ అదీదృపత్, త ॥ అదదర్పత్, త - ణిజభావే, దర్ప
తీత్యాది ॥ సని-దిదర్పయిషతి, తే

దృభీ-భయే।అకర్మకః। సేట్।ఉభయపదీ।ఆధృషీయః
దృభ-సందర్భే।సక। సేడు, దీ।ఆధృషీయః।అయంతు దాదావీదిత్
దర్భయతి, తె ॥ అదీదృభత్, త ॥ అదదర్భత్।త ॥ ణిజభావే, దర్భ
తీత్యాది ॥ సని-దిదర్భయిషతి, తె

ధ్వన-శబ్దే।అకర్మకః। సేట్।ఉభయపదీ।అదంతః
ధ్వనయతి, తే ॥ అదధ్వనత్, త ॥ సని, దిధ్వనయిషతి, తె ॥

ధ్రస, ఉంఛ ఇత్యేకే।సకర్మకః। సేట్।ఉభయపదీ
ధ్రాసయతి, తె ॥ అదిధ్రసత్, త ॥ సని, దిధ్రాసయిషతి, తే

ధూప-భాషార్థః।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
ధూపయతి,తె ॥ అదూధుపత్,త ॥ సని,దుధూపయిషతి,తె

ధూస,కాంతికరణే।దంత్యాంతః।అకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
ధూసయతి,తె ॥ అదూధుసత్,త ॥ సని।దుధూసయిషతి ॥ మూర్ధన్యాంతఇత్యేకే ॥ ధూషయతి,తె ॥ అదూధుషత్,త ॥ దుధూషయిషతి-తే ॥ తాలవ్యాంతఇత్యపరే ॥ ధూశయతి,తే ॥ అదూధుశత్,త ॥ దుధూశయిషతి-తె

ధృష-ప్రసహనే।ప్రసహనంతుమూఽభిభవశ్చ।సక।సేఉ,దీ॥అధృషీయః ధర్షయతి,తె ॥ అదీధృషత్,త ॥ అదధర్షత్,త ॥ ణిజభావే,ధర్షతీత్యాది ॥ సని,దిధర్షయిషతి,తె

థేక-దర్శనఇత్యేకే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।అదంతః
థేకయతి,తె ॥ అదిథేకత్,త ॥ సని,దిథేకయిషతి,తె

నక్క-నాశనే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
నక్కయతి-తె ॥ అననక్కత్,త ॥ సని,నినక్కయిషతి,తె ॥

నట-అవస్యందనే।అవస్యందనంనాట్యం।సక।సే।ఉభయపదీ
నాటయతి-తే ॥ అనీనటత్-త ॥ సని-నినాటయిషతి-తె॥

నట-భాషార్థః।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
నాటయతీత్యాదిపూర్వవత్.

నళ-భాషార్థః।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
నాళయతి-తె ॥ అనీనళత్-త ॥ సని-నినాళయిషతి-తె

నిష్క-పరిమాణే।సకర్మకః।సేట్।అత్మనేపదీ।అకుస్మీయః

నిష్కయతె ॥ అనినిష్కత ॥ సని-నినిష్కయిషతె ॥

నివాస-ఆచ్ఛాదనే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।అదంతః

నివాసయతి-తె ॥ అనినివాసల్-త ॥ సని-నినివాసయిషతి-తె

పచి-విస్తారవచనే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

పంచయతి-తె ॥ అపపంచత్-త ॥ ఇదిత్త్వాణ్ణిజభావే-పంచతి ।ప్రపం
ఛతఇతి వ్యక్తార్థస్యశోపిగతం ॥ సని-పిపంచయిషతి-తె।

పట-భాషార్థః।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

పాటయతి-తె ॥ అపీపటత్-త ॥ సని-పిపాటయిషతి-తె ॥

పట-గ్రంథే-సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।అదంతః

పటయతి-తే ॥ అపపటత్-త ॥ సని-పిపటయిషతి-తె

పడి-నాశనే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ ।

పండయతి-తె ॥ అపపండత్-త ॥ సని-పిపండయిషతి-తె ॥ ఇది
త్త్వాణ్ణిజభావే-పండతీత్యాది

పర్ణ-హరితభావే।అకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।అదంతః

పర్ణయతి-తె । అపపర్ణత్-త ॥ సని-పిపర్ణయిషతి-తె

పత-గతౌవా।వాణిజంతః।వాఅదంతఇత్యేకే।సక।సే।ఉభయషదీ
ఆద్యేపాతయతి-తె ॥ అపీపతత్-త ॥ ణిజభావే-పతతీత్యాది ॥ స
ని-పిపాతయిషతి-తె ॥ ద్వితీయే-పతయతి-తె ॥ అపపతత్-త॥ సని-పి

షతయిషతి-తె ॥

పథ-ప్రక్షేపణ ఇత్యేకే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

పాథయతి-తె ॥ అపీపథత్-త ॥ సని-పిపాథయిషతి-తె

పథి-గతౌ।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

పంథయతి-తే ॥ అపపంథత్-త ॥ ఇదిత్త్వాత్పంథతీత్యాది ॥ సని-పి

పంథయిషతి-తే

ప్రిథ-ప్రఖ్యానే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

ప్రాథయతి-తె ॥ నాన్యేమిత్త్వాజ్ఞాపకాదితిమిత్త్వనిషేధః॥అపప్రి

థత్-త ॥ అత్స్మృదృత్వరేత్యాదినాభ్యాసస్యాత్త్వం॥ సని-పిప్రాథ

యిషతి-తె ॥

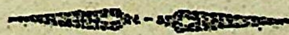
పద-గతౌ।సకర్మకః।సేట్।ఆత్మనేపదీ।అదంతః।ఆగర్వీయః

పదయతె ॥ అపపదత ॥ సని-పిపదయిషతె

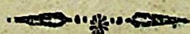
పల్పూల-లవనపవనయోః।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।అదంతః

పల్పూలయతి-తె ॥ అపపల్పూలత్-త॥సని-పిపల్పూలయిషతి-తె

పశ-బంధనే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

పాశయతి-తె ॥ అపీపశత్-త ॥ సని-పిపాశయిషతి-తె

పష-అనుపసర్గాత్।గతావిత్యేవ।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।అదంతః

పషయతి-తె ॥ అపపషత్-త ॥ సని,పిపషయిషతి,తె

పక్ష-పరిగ్రహే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

పక్షయతి-తే ॥ అపపక్షత్-త ॥ సని,పిపక్షయిషతి,తె

పసి-నాశనే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
పంసయతి-తె ॥ అపపంసత్-త ॥ ఇదిత్త్వాత్పంసతీత్యాది ॥ సని-పిపంసయిషతి-తె

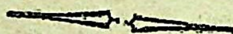
పార-కర్మసమాప్తౌ।అకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।అదంతః
పారయతి,తె ॥ అపపారత్-త ॥ సని-పిపారయిషతి-తె ॥

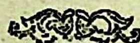
పాల-రక్షణే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
పాలయతి-తె ॥ అపీపలత్-త ॥ సని,పిపాలయిషతి,తె

పిచ్ఛ-కుట్టనే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
పిచ్ఛయతి,తె ॥ అపిపిచ్ఛత్,త ॥ సని,పిపిచ్ఛయిషతి,తే

పిజ-ఇతి కేచిత్।హింసాబలాధానని కేతనేషి ఇత్యర్థః।సక।సే।ఉభయపదీ।
పేజయతి-తె ॥ అపీపిజత్,త ॥ సని,పిపేజయిషతి,తె

పిజి-హింసాబలాధానని కేతనేషు।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
పింజయతి,తే ॥ అపిపింజత్-త ॥ ఇదిత్త్వాత్పింజతీత్యాది ॥ సని,పిపింజయిషతి,తె

పిజి,భాషార్థః।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
పింజయతీత్యాదిప్రాగ్వత్

పిడి,సంఘాతే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
పిండయతి,తే ॥ అపిపిండత్,త ॥ ఇదిత్త్వాత్పిండతీత్యాది ॥ సని,పిపిండయిషతి-తె

పిస-గతౌ।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ
పేసయతి,తె॥అపీపిసత్,త॥పేసతీతికేచిత్।సని,పిపేసయిషతి,తె ॥

పిసి-భాషార్థః।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

పింసయతి, తె ॥ అపిపింసత్, త ॥ ఇదిత్త్వాత్పింస తీత్యాది ॥ సని, పిపింసయిషతి, తే

పీడ-వగాహనే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

పీడయతి, తె ॥ అపీపిడత్, త ॥ అపిపీడత్, త । భ్రాజభాసేత్యాది నావోపధాహ్రస్వః ॥ సని, పిపీడయిషతి, తె ॥ పార్శ్వోపపీడంశేతే॥ పార్శ్వయోరుపపీడం । పార్శ్వాభ్యాముపపీడం । ఉపపూర్వాత్సప్తమ్యాంచోపపీడరుధకృషఇతిణముల్ । తృతీయాప్రభృతీన్యన్యతరస్యామితివాసమాసః ॥

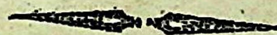

పుట,భాషార్థః।సకర్మకః।సే।ఉభయపదీ ।

పోటయతి, తె।అపూపుటత్, త। సని। పుపోటయిషతి, తె ॥

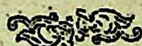
పుట,సంసర్గే।సకర్మకః।సే।ఉభయపదీ,అదంతః,

పుటయతి, తె।అపుపుటత్, త।సని।పుపుటయిషతి, తె।

పుటి,భాషార్థః।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

పుంటయతి, తే।అపుపుంటత్, త। ఇదిత్త్వాత్పుంటతి ।సని। పుపుంటయిషతి, తె।

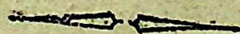
పుట్ట,అల్పీభావే।అకర్మకః।సే।ఉభయపదీ

పుట్టయతి, తె। అపుపుట్టత్, త।సని, పుపుట్టయిషతి, తే ।

పుణాత్పన్యే।సంఘాతఇత్యర్థః। సకర్మకః। సే। ఉభయపదీ

పోణయతి, తే।అపూపుణత్, త।సని।పుపోణయిషతి, తె॥

పుథ,భాషార్థః।సకర్మకః।సే।ఉభయపదీ

పోథయతి. తే।అపూపుథత్, త। సని- పుపోథయిషతి, తె ॥

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

 ధాతురూపప్రకాశికాయాం పులాదిధాతవః

పుల, మహత్త్వే। సకర్మకః। సే। ఉభయపదీ
పోలయతి-తే। అపూపులత్, త। సని। పుపోలయిషతి, తే।

పుష, ధారణే। సకర్మకః। సే ఉభయపదీ
పోషయత్యాభరణం, తే। అపూపుషత్, త। సని। పుపోషయిషతి, తే।

పుంస, అభివర్ధనే। సకర్మకః। సే। ఉభయపదీ
పుంసయతి, తే। అపుపుంసత్, త। సని। పుపుంసయిషతి, తే।

పుస్త, ఆదరానాదరయోః। సక। సే। ఉ, దీ
పుస్తయతి, తే। అపుపుస్తత్, త। సని। పుపుస్తయిషతి, తే।

పూజ, పూజాయాం। సకర్మకః। సే। ఉభయపదీ
పూజయతి, తే। అపూపుజత్, త। సని। పుపూజయిషతి, తే।

పూర్ణ, ఇత్యేకే। సంఘాత ఇత్యర్థః। సక। సే। ఉ, దీ
పూర్ణయతి, తే। అపుపూర్ణత్, త। సని। పుపూర్ణయిషతి, తే।

పూరీ, ఆప్యాయనే, సకర్మకః। సే। ఉభయపదీ
పూరయతి, తే। అపూపురత్, త। ఈదిత్వాన్నిష్ఠాయామిణ్నిషేధాయేత
అతఏవణిజ్వా। పూరతీత్యాది। సని। పుపూరయిషతీత్యాది।

పూల, సంఘాతే। సకర్మకః। సే, ఉభయపదీ
పూలయతి, తే। అపూపులత్, త। సని। పుపూలయిషతి, తే।

పృచ, సంయమనే। సక। సే। ఉభయపదీ అధృషీయః

పర్చయతి; తే। అపీపృచత్, త। అపపర్చత్, త। జిజ్ఞాపా॥ పర్చతే ।సని। పిపర్చయిషతి, తే

పృథ, ప్రక్షేప, ఇత్యేకే।సక - సే, ఉభయపదీ

పర్థయతి, తే। అపీపృథత్, త। అపపర్థత్, త॥ సని। పిపర్థయిషతి, తే

బష్క, దర్శనే, సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ॥ అదంతః

బష్కయతి, తే॥ అబబష్కత్, త॥ సని॥ విబష్కయిషతి, తే॥

బధ, సంయమనే॥ సకర్మకః॥ సే, ఉభయపదీ

బాధయతి, తే॥ అబీబధత్, త॥ సని॥ బిబాధయిషతి, తే॥

బంధేతి చాంద్రాః॥ సంయమనమిత్యర్థః॥ సకర్మకః సే, ఉ, దీ

బంధయతి, తే॥ అబబంధత్, త॥ సని॥ బిబంధయిషతి, తే ॥

బల, ప్రాణనే॥ సకర్మకః। సే, ఉభయపదీ॥ మిత్॥

బలయతి, తే॥ అబీబలత్, త॥ సని॥ బిబలయిషతి, తే॥

బర్హ, హింసాయాం। సకర్మకః। సే, ఉభయపదీ

బర్హయతి, తే॥ అబబర్హత్, త॥ సని॥ బిబర్హయిషతి, తే॥

బర్హ, బల్హ, భాషార్థౌ॥ సకర్మకౌ॥ సేటౌ, ఉ, నౌ॥

బర్హయతీత్యాదిపూర్వవత్। ఏవం బల్హయతీత్యాద్యపి॥

బిష్క, హింసాయాం॥ సకర్మకః॥ సే, ఆత్మనేపదీ॥ బిష్కయతే॥

విష్కయతే,అబివిష్కత॥సని॥బివిష్కయిషతే॥

బిల,భేదనే॥సకర్మకః॥సే,ఉభయపదీ

బేలయతి,తే॥ అబీబిలత్,త॥సని॥ బిబేలయిషతి,తే॥

బుక్క-భాషణే॥సకర్మకః॥సే-ఉభయపదీ

బుక్కయతి,తే॥అబుబుక్కత్,త॥సని॥బుబుక్కయిషతి,తే॥

బుస్త।ఆదరానాదరయోః।సకర్మకః।సే,ఉభయపదీ

బుస్తయతి,తే॥అబుబుస్తత్,త॥సని॥బుబుస్తయిషతి,తే ॥

బ్రూస, హింసాయాం॥సక॥సే।ఉభయపదీ

బ్రూసయతి,తే॥అబుబ్రూసత్,త॥సని॥ బుబ్రూసయిషతి,తే ॥

బృహి,భాషార్థః॥సకర్మకః॥సేట్।ఉభయపదీ

బృంహయతి,తే॥అబబృంహత్,త॥ఇదిత్త్వాద్బృంహతి॥సని॥బిబృంహయిషతి,తే॥

భజ,విశ్రాణనే॥సకర్మకః॥సే।ఉభయపదీ

భాజయతి,తే॥ అబీభజత్,త॥సని॥బిభాజయిషతి,తే॥

భజి,భాషార్థః॥సకర్మకః॥సే।ఉభయపదీ

భంజయతి,తే॥ అబభంజత్,త। ఇదిత్త్వాద్భంజతీత్యాది॥సని॥బిభంజయిషతి,తే ॥

భడి,కల్యాణే।అకర్మకః।సే।ఉభయపదీ

భండయతి,తే।అబభండత్,త।ఇదిత్త్వాద్భండతీత్యాది॥సబిభండయిషతి,తే

ధాతురూపప్రకాశికాయాంభలాదిధాతవః

భల, ఆభండనే॥ సకర్మకః॥ సేడుభయపదీ

భాలయతి, తే॥ అబీభలత్, త॥ సని॥ బిభాలయిషతి, తే॥

భక్ష, అదనే॥ సకర్మకః। సేడుభయపదీ

భక్షయతి, తే। అబభక్షత్, త। సని। బిభక్షయిషతి, తే।

భర్త్స, తర్జనే। సకర్మకః। సే। ఆ, దీ। అను స్త్రీయః

భర్త్సయతే, అబభర్త్సత, సని॥ బిభర్త్సయిషతే॥

భాజ, పృథక్కర్మణి। సకర్మకః। సేడుభయపదీ। అదన్తః।

భాజయతి, తే॥ అబభాజత్, త। సని, బిభాజయిషతి, తే।

భామ, క్రోధే। అకర్మకః। సేడుభయపదీ। అదన్తః

భామయతి, తే। అబభామత్, త। సని। బిభామయిషతి, తే।

భ్రూణ। ఆశావిశంకయోః। సక। సే। ఆ, దీ। అను స్త్రీయః

భ్రూణయతే, అబుభ్రూణత। సని। బుభ్రూణయిషతే।

భూష, అలంకారే- సకర్మకః॥ సేడుభయపదీ

భూషయతి, తే॥ అబూభుషత్-త॥ సని॥ బుభూషయిషతి-తే॥

భ్రంశ-భాషార్థః॥ సకర్మకః॥ సే-ఉభయపదీ

భ్రంశయతి, తే॥ అబభ్రంశత్-త॥ ఇదిత్త్వాద్భ్రంశతీత్యాది ॥సని॥ బి-
భ్రంశయిషతి, తే॥

మ్రక్ష-మ్లేచ్ఛనే॥ సకర్మకః॥ సే. ఉభయపదీ

మ్రక్షయతి, తే॥ అమమ్రక్షత్, త॥ సని॥ మిమ్రక్షయిషతి, తే ॥

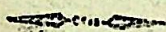
మడి, భూషాయాం ॥హర్షేచ॥ సకర్మకః॥ సే, ఉ, దీ

మండయతి, తే॥ అమమండత్-త॥ ఇదిత్త్వాన్నుండలీత్యాది॥సని॥ మి
మండయిషతి, తే॥

మత్రి, గుప్తపరిభాషణే॥సకర్మకః॥సే-ఆ-దీ॥అదన్తీయః

మంత్రయతే॥ అమమంత్రత॥ ఇదిత్త్వాన్నుంత్రలీత్యాది॥సని॥ మిమం
త్రయిషతే॥

మద-తృప్తియోగే-॥సకర్మక॥సే-ఆ-దీ॥అదన్తీయః

స్యాన్నేమిత్తో-ఉపదేశాదిత్తమిత్త్వనిషేధః॥ మాదయతే। అమీమదత్
త॥సని॥ మిమాదయిషతే॥

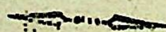
మహి-భాషార్థః॥సకర్మకః॥సే- ఉభయపదీ

మంహయతి-తే॥ అమమంహత్-త॥ ఇదిత్త్వాన్నుంహతీత్యాది ॥సని॥
మిమంహయిషతి-తే॥

మహ-పూజాయాం॥సకర్మకః॥సే-ఉ-దీ॥అదన్తః॥

మహయతి-తే॥ అమమహత్,త॥సని॥ మిమహయిషతి॥తే॥

మార్గ,అన్వేషణే॥సకర్మకః॥సే-ఉభయపదీ॥

మార్గయతి, తే॥అమమార్గత్-త॥ సని॥ మిమార్గయిషతి, తే ॥

మార్జ-శబ్దార్థః॥సక॥సే,ఉభయపదీ॥

మార్జయతి, తే॥అమమార్జత్-త॥సని॥మిమార్జయిషతి-తే ॥

మాన-స్తంభే॥సకర్మకః॥సే,ఆ,దీ॥అదన్తీయః

మానయతే॥అమీమనత॥సని॥మిమానయిషతే॥

మాన, పూజాయాం॥ సక॥ సే॥ ఉ-దీ॥ అధృషీయః

మానయతి, తే॥ అమీమనత్, త॥ సని॥ మిమానయిషతి, తే॥

మిజి, భాషార్థః॥ సక॥ సే, ఉభయపదీ

మింజయతి, తే॥ అమిమింజత్, త॥ ఇదిత్వాన్నింజతీత్యాది ॥ సని॥ మిమింజయిషతి - తే॥

మిది, స్నేహనే॥ సక॥ సే, ఉభయపదీ

మిందయతి, తే॥ అమిమిందత్, త॥ సని॥ మిమిందయిషతి, తే॥

మిశ్ర - సంపర్కే॥ సకర్మకః॥ సే, ఉభయపదీ॥ అదంతః

మిశ్రయతి - తే॥ అమిమిశ్రత్ - త॥ సని॥ మిమిశ్రయిషతి, తే॥

ముచ, ప్రమోచనే మోదనే చ॥ సక॥ సే, ఉ, దీ॥

మోచయతి, తే॥ అమూముచత్, త॥ సని॥ ముమోచయిషతి - తే॥

ముట, సంచూర్ణనే॥ సక॥ సే॥ ఉ, దీ॥

మోటయతి - తే॥ అమూముటత్, త॥ సని॥ ముమోటయిషతి, తే॥

ముస్త, సంఘాతే॥ సక॥ సే, ఉభయపదీ॥

ముస్తయతి, తే॥ అముముస్తత్, త॥ సని॥ ముముస్తయిషతి - తే॥

ముద, సంసర్గే॥ సకర్మకః॥ సే॥ ఉ, దీ॥

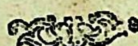
మోదయతి సక్తూన్ ఘృతేన॥ తే॥ అమూముదత్ - త॥ సని॥ ముమోదయిషతి, తే॥

మూత్ర॥ ప్రస్రవణే॥ సకర్మకః॥ సే-ఉ-దీ॥ అదంతః॥

మూత్రయతి-తే॥ అముమూత్రత్,త॥ సని॥ముమూత్రయిషతి-తే॥ అనేకాచోఽప్యస్మాత్కస్మాచిన్మూత్రిసూత్రిత్యాదినా యఙ్లోపే మో-మూత్ర్యత ఇత్యాది। యఙ్లుకి లుకాలు పైపఃత్యయ లక్షణాభావాణ్ణిలో-పాభావే మోమూత్రయీతి। మోమూత్రీతి॥ మోమూత్రితః॥ మోమూ-త్రియతీత్యాది॥

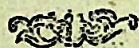
మూల,రోహణే॥సకర్మకః॥ సేడుభయపదీ

మూలయతి-తే॥ అమూములత్-త॥ సని॥ ముమూలయిషతి,తే॥

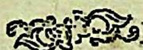
మృగ-అన్వేషణే॥సకర్మకః॥సే।ఆ.దీ॥అదంతః॥ఆగర్వీయః

మృగయతే॥అమిమృగత॥సని॥మిమృగయిషతే॥ మృగ్యతీతి కండ్వాదిః

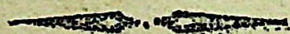
మృజూ-శౌచాలంకారయోః॥సక॥సే-ఉ-దీ॥అథ్మషీయః

మృజేర్వృద్ధిరితి వృద్ధిః॥మార్జయతి,తే॥అమీమృజత్,త॥ అమమా-ర్జత్,త॥ ణిజభావే॥మార్జతి। మార్జితా। మార్ష్టా॥సని॥ మిమా-ర్జయిషతి-తే॥

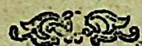
మృష,తితిక్షాయాం॥ సకర్మకః॥ సేడుభయపదీ॥ఆథ్మషీయః

మర్షయతి,తే॥ అమీమృషత్,త॥ అమమర్షత్,త॥ణిజభావే॥మ-ర్షతి,తే॥సని॥ మిమర్షయిషతి,తే॥

మ్లేచ్ఛ,అవ్యక్తాయాం వాచి॥అకర్మకః॥సే॥ఉభయపదీ

మ్లేచ్ఛయతి,తే॥ అమిమ్లేచ్ఛత్,త॥సని॥ మిమ్లేచ్ఛయిషతి-తే॥

యక్ష,పూజాయాం॥సకర్మకః॥సే॥ఆత్మనేపదీ॥అకుస్తీయః

యక్షయతే। అయయక్షత॥సని॥ యియక్షయిషతే॥

యత్,నికారోపస్కారయోః॥ సక,సే,ఉభయపదీ

యాతయతి, తే॥ అయీయతత్, త॥ సని॥ యియాతయిషతి, తే॥

యత్రి, సంకోచనే, సకర్మకః, సేడుభయపదీ

యంత్రయతి, తే॥ అయయంత్రత్, త॥ ఇదిత్త్వాదయంత్రీత్యాది॥ సని॥ యియంత్రయిషతి, తే।

యమ, చ, పరివేషణే। పరివేషణమిహ వేష్టనం। న తు భోజనం। నాపి వేష్టనం। సకర్మకః। సే-డుభయపదీ

జ్ఞపాదిత్వాన్మిత్, యమయతి చంద్రం। పరివేష్టత ఇత్యర్థః॥ తే॥ అయీయమత్, త॥ సని॥ యియమయిషతి, తే॥

యుజ, సంయమనే। సక। సే, ఉ, దీ॥ ఆధృషీయః

యోజయతి, తే। అయూయుజత్, త॥ ణిజభావే॥ యోజతి, యోక్తా అయౌక్షీత్॥ సని॥ యుయోజయిషతి, తే॥

రక, ఆస్వాదనే॥ సక। సే, ఉభయపదీ॥

రాకయతి, తే॥ అరీరకత్, త॥ సని॥ రిరాకయిషతి, తే॥ లగేత్యేకే రఘుకృన్యే। తదా లాగయతి రాఘయతీత్యాది॥

రఘి, భాషార్థః। సకర్మకః। సే, ఉభయపదీ

రంఘయతి, తే॥ అరరంఘత్, త॥ ఇదిత్త్వాణ్ణిజభావే రంఘతి॥ సని॥ రిరంఘయిషతి, తే।

రచ, ప్రతియత్నే॥ సకర్మకః। సే। ఉ, దీ। అదంతః

రచయతి, తే॥ అరరచత్, త॥ సని॥ రిరచయిషతి, తే॥

రస, ఆస్వాదనస్నేహనయోః॥ సక। సే। ఉ-దీ॥ అదంతః

రసయతి-తే। అరరసత్-త। సని। రిరసయిషతి-తే॥

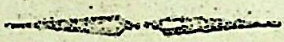
రహ-త్యాగ ఇత్యేకే। సకర్మకః॥ సే-ఉ,దీ॥ జ్ఞపాదిః, మిత్

రహయతి-తే। అరీరహత్-త। సని। రిరహయిషతి-తే॥

రహ-త్యాగే-సకర్మకః॥ సేట్-ఉభయపదీ। అదంతః

రహయతి-తే। అరరహత్-త। సని। ప్రాగ్వత్।

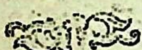
రహి-భాషార్థః। సక। సే। ఉభయపదీ

రంహయతి-తే। అరరంహత్-త। ఇదిత్త్వాన్నుమ్ణిజభావే రంహతీత్యాది। సని। రిరంహయిషతి-తే।

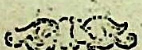
రిచ-వియోజనసంపర్చనయోః। సక। సే-ఉ.దీ ఆకుస్మీయః

రేచయతి-తే। అరీరిచత్-త। ణిజభావే రేచతి। కైత్త్వా, అరైక్షత్। సని। రిరేచయిషతి-తే।

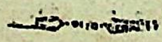
రుజ-హింసాయామ్। సకర్మకః। సే। ఉభయపదీ

రోజయతి-తే। అరూరుజత్-త। సని। రురోజయిషతి-తే॥

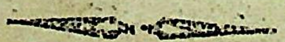
రుట-భాషార్థః॥ సకర్మకః॥-సే। ఉభయపదీ

రోటయతి-తే। అరూరుటత్-త। రురోటయిషతి-తే।

రుత, ఇత్యేకే। రోష ఇత్యర్థః। అక। సే। ఉ-దీ

రోతయతి-తే। అరూరుతత్-త। సని। రురోతయిషతి-తే।

రుశి-భాషార్థః। సకర్మకః। సే। ఉభయపదీ

రుంశయతి-తే। అరురుంశత్-త। ఇదిత్త్వాన్నుమ్ణిజభావే। రుంశతీత్యాది।

 ధాతురూపప్రకాశికాయాం- రుషాదిధాతవః

సని। రురుంశయిషతి-తే।

రుష-రోషే। అకర్మకః। సేడుభయపదీ

రోషయతి-తే। అరూరుషత్-త। సని।రురోషయిషతి-తే।

రూక్ష-పారుష్యే।సక। సే,ఉ,దీ। అదంతః।

రూక్షయతి,తే। అరురూక్షత్-త।సని।రురూక్షయిషతి-తే।

రూప,రూపక్రియాయాం।రూపస్యదర్శనంకరణంవారూపక్రియా

సకర్మకః।సే-అదంతః

రూపయతి,తే।అరురూపత్-త।సని।రురూపయిషతి,తే।

లక్ష,దర్శనాంకనయోః।సకర్మకః,సే-ఉభయపదీ

లక్షయతి,తే। అలలక్షత్-త।సని।లిలక్షయిషతి-తే।

లక్ష,ఆలోచనే।సకర్మకః।సే,ఆ,దీ।ఆకుస్మీయః॥

లక్షయతే-అలలక్షత।సని। లిలక్షయిషతే॥

లగ- ఆస్వాదనే-సకర్మకః,సే,ఉభయపదీ

నాన్యేమితఇతిమిత్త్వనిషేధః॥ లాగయతి,తే, అలీలగత్,త।సని

లిలాగయిషతి,తే।

లఘి,భాషార్థః।సకర్మకః. సే।ఉభయపదీ

లంఘయతి,తే॥ అలలంఘత్,త॥ఇదిత్త్వాణ్ణిజభావే॥లంఘతి॥సని॥ లి

లంఘయిషతి,తే॥

లజ,అపవారణఇత్యేకే।సక।సే। ఉభయపదీ

లాజయతి,తే॥ అలీలజత్,త॥సని॥లిలాజయిషతి-తే॥

లజి,భాషార్థః॥సకర్మకః। సే।ఉభయపదీ

లంజయతి,తె॥అలలంజత్,త॥ఇదిత్త్వాన్ణిజభావేలంజతి॥సని॥ లిలంజయిషతి,తె॥

లజ,ప్రకాశనే॥సకర్మకః॥సే,ఉభయపదీ॥అదంతః

లజయతి,తె॥అలలజత్,త॥సని॥లిలజయిషతి,తె

లజి,విభాజనఇత్యేకే,సక॥సే।ఉభయపదీ।అదంతః

లంజయతి,తె। అలలంజత్,త॥ఇదిత్త్వాల్లంజతీత్యాది॥సని॥లిలంజయిషతి,తె॥

లడ,ఉపసేవాయాం॥సకర్మకః।సే,ఉభయపదీ

లాడయతి-తె॥ అలీలడత్-త॥సని॥ లిలాడయిషతి-తె॥

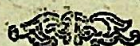
లడి,ఉత్క్షేపణే॥సక।సే ఉ-దీ॥లడి-భాషార్థః॥సక।సే।ఉ-దీ

లండయతి-తె। అలలండత్-త॥ ఇదిత్త్వాల్లండతీత్యాది॥సని॥ లిలండయిషతి-తె॥

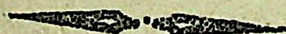
ల్హప-వ్యక్తాయాంవాచి॥సక॥సే। ఉభయపదీ

ల్హాపయతి-తె॥అలిల్హపత్-త॥సని॥ లిల్హాపయిషతి-తె॥

లస-శిల్పయోగే॥సక।సే।ఉభయపదీ

లాసయతి-తె॥అలీలసత్-త।సని।లిలాసయిషతి-తె॥

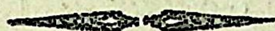
లల-ఈప్సాయాం।సక।సే।ఆ-దీ॥ఆకుస్మీయః॥

లాలయతె।అలీలలత।సని॥లిలాలయిషతె

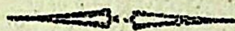
లాభ-ప్రేరణే॥సకర్మకః॥సేట్-ఉభయపదీ॥అదంతః॥

లాభయతి, తే॥అలలాభత్, త॥లిలాభయిషతి-తే॥

లిగి-చిత్రీకరణే।సకర్మకః। సే।ఉభయపదీ॥

లింగయతి-తే॥అలిలింగత్।త॥సని।లిలింగయిషతి, తే॥

లిజి-హింసాబలాదానని కేతనేషు।సక।సే।ఉభయపదీ

లింజయతి-తే॥అలిలింజత్।త।ఇదిత్త్వాల్లింజతీత్యాది।సని॥లిలింజయిషతి।తే

లుజి,హింసాబలాదానని కేతనేషు॥లుజి,భాషార్థః॥స,కా।

సేటా।ఉభయపదినా

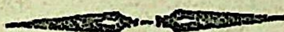
లుంజయతి, తే॥అలులుంజత్, త।ఇదిత్త్వాల్లుంజతీత్యాది।సని। లులుం

జయిషతి, తే।

లుట,భాషార్థః।సక।సే,ఉభయపదీ

లోటయతి, తే।అలూలుటత్, త।సని।లులోటయిషతి, తే

లుంట, స్తేయే।సకర్మకః।సే।ఉభయపదీ

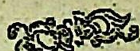
లుంటయతి, తే। అలులుంటత్-త।సని।లులుంటయిషతి-తే

లుబి-అదర్శనే।అర్దన ఇత్యేకే।సక।సే।ఉభయపదీ

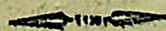
లుంబయతి-తే। అలులుంబత్-త।ఇదిత్త్వాల్లుంబతీత్యాది।సని।లులుం

బయిషతి-తే।

లూష-హింసాయాం।సకర్మక।।సే।ఉభయపదీ

లూషయతి-తే।అలూలుషత్-త। సని। లులూషయిషతి-తే॥

టీకా ధాతురూపప్రకాశికాయాం, లోకాదిధాతవః

లోకృ-లోచృ-భాషార్థాః। స.కా. సేటౌ-ఉభయపదినౌ

లోకయతి-తే- అలులోకత్-త। సని। లులోకయిషతి-తే॥ లోచయతి-తే। అలులోచత్-త। సని। లులోచయిషతి-తే॥

వల్క-పరిభాషణే। సక। సే। ఉభయపదీ

వల్కయతి-తే। అవవల్కత్-త। సని। వివల్కయిషతి-తే।

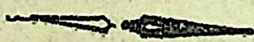
వచ- పరిభాషణే। సక। సే। ఆ-దీ॥ ఆధృషీయః

వాచయతి। తే। అవీవచత్-త। ణిజభావే। వచతి। వక్తా। అవాక్షీత్। సని। వివాచయిషతి, తే।

వంచు-ప్రలంభనే। సక। సే। ఆ-దీ। ఆకుస్మీయః

వంచయతే। అవవంచత, ఉదిత్త్వాణ్ణిజభావే। వంచతి। అస్మాత్ప్రతారణేఽర్థే గృధివఞ్చ్యోః ప్రలంభన ఇత్యాత్మనేపదం। మాణవకం వంచయతే। అన్యత్ర। అహిం వంచయతి। వర్జయతీత్యర్థః॥ సని॥ వివంచయిషతి, తే॥

వ్రజ, మార్గసంస్కారగత్యోః॥ అక॥ సేట్, ఉభయపదీ

వ్రాజయతి, తే॥ అవివ్రజత్, త॥ సని॥ వివ్రాజయిషతి, తే॥

వట, గ్రంథే। సక॥ సేట్-ఉభయపదీ॥ అదంతః॥

వటయతి, తే। అవవటత్, త। వివటయిషతి, తే॥

వట, విభాజనే। సక॥ సేట్। ఉభయపదీ॥ అదంతః

వటయతీత్యాదిప్రాగ్వత్

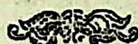
వటి, విభాజనే। సక। సేట్। ఉభయపదీ॥

వంటయతి, తే॥ అవవంటత్, త। సని॥ వివంటయిషతి, తే॥

వటి, విభాజన ఇత్యేకే। వడి, ఇత్యేకే॥ సక॥ సే, ఉ, దీ
వంటయతి, తే॥ వండయతి, తే॥ ఇత్యాదిచ ప్రాగ్వత్ ॥

వ్రణ, గాత్రవిచూర్ణనే॥ సక, సే। ఉ, దీ॥ అదంతః
వ్రణయతి, తే॥ అవవ్రణత్, త॥ సని॥ వివ్రణయిషతి, తే ॥

వర్ణ, ప్రేరణే। సక। సే। ఉ, దీ॥ వర్ణ, వర్ణన ఇత్యేకే
వర్ణయతి, తే॥ అవవర్ణత్, త॥ సని॥ వివర్ణయిషతి-తే॥

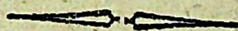

వర్ణ, వర్ణక్రియావిస్తారగుణవచనేషు। వర్ణక్రియా వర్ణకరణం।
సకర్మకః। సేట్। ఉభయపదీ। అదంతః

సువర్ణం వర్ణయతి, తే॥ కథాం వర్ణయతి, తే॥ విస్తృణాతీత్యర్థః॥
హరిం వర్ణయతి। తే॥ స్తౌతీత్యర్థః। అవవర్ణత్, త॥ సని॥ వివర్ణయిషతి॥ తే॥

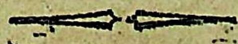
వస్త, అర్దనే। సక॥ సే। ఆ, దీ॥ అకుస్మీయః ॥
వస్తయతే। అవవస్తత॥ సని॥ వివస్తయిషతే॥

వద, సందేశవచనే॥ సక॥ సే। ఉభయపదీ, ఆధృషీయః॥ స్వరితేత్
వాదయతి, తే॥ అవీవదత్, త॥ ణిజభావే స్వరితేత్। వదతి, తే॥ వవాద-
వవదతుః। వవదిథ। వద్యాత్। అనువాత్తేదిత్యేకే। వదతే। వవదే॥ సని॥ వివా-
దయిషతే॥

వర్ధ, ఛేదనపూరణయోః॥ సక॥ సే। ఉభయపదీ
వర్ధయతి, తే॥ అవవర్ధత్, త॥ సని॥ వివర్ధయిషతి, తే॥

వ్యయ, విత్తసముత్సర్గే॥సక॥సే॥ఉ-దీ॥అదంతః
వ్యయయతి, తే॥అవవ్యయత్, త॥సని॥వివ్యయయిషతి, తే॥

వర, ఈప్సాయాం॥సక॥సేట్॥ఉ, దీ॥అదంతః
వరయతి-తే॥అవవరత్, త॥సని॥వివరయిషతి, తే॥

వస, స్నేహమోహచ్ఛేదాపహరణేషు॥సక॥సే॥ఉ, దీ॥
వాసయతి, తే॥ అవీవసత్, త॥ సని॥ వివాసయిషతి, తే॥

వస. నివాసే॥సక॥సే॥ఉభయపదీ॥అదంతః॥
వసయతి, తే॥ అవవసత్, త॥సని॥ వివసయిషతి, తే॥

వాత, సుఖసేవనయోః॥ప్రీతిసేవనయోరిత్యేకే॥సక॥సే॥ఉ, దీ॥అదంతః
వాతయతి, తే॥అవవాత్, త॥ సని॥ వివాతయిషతి, తే॥

వాస, ఉపసేవాయాం॥సక॥సే॥ఉ-దీ॥అదంతః
వాసయతి, తే॥అవవాసత్, త॥సని॥ వివాసయిషతి, తే॥

విష్క, దర్శనే, సక॥సే, ఉ-దీ॥అదంతః॥
విష్కయతి, తే॥ అవివిష్కత్-త॥సని॥ వివిష్కయిషతి-తే॥

విచ్ఛ, భాషార్థః॥సక॥సే॥ఉభయపదీ
విచ్ఛయతి-తే॥అవివిచ్ఛత్, త॥సని॥వివిచ్ఛయిషతి-తే॥
విద, వేదనాఖ్యానవివాసేషు॥సక॥సే॥అ-దీ॥అను స్మీయః
వేదయతే॥అవీవిదత॥సని॥వివేదయిషతే॥సత్తాయాంవిద్యతేజ్ఞానే ...

ధాతురూపప్రకాశికాయాం, ఇలాదిధాతవః

త్రివిం తేవిచారణే॥విద్ధతెవిద్ధతిపాప్రాక్ష్యన్నుక్ష్నమ్నోప్సిదఃక్షిమాల్॥

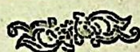
విల-క్షేపే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

వెలయతి-తే॥ అవీవిలత్,త॥సని॥వివెలయిషతి-తే॥

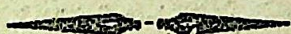
వీర-విక్రాంతౌ।సక।సేట్।ఆ-దీ॥అదంతః। ఆగర్వీయః

వీరయతి,తే॥అవివీరల్,త॥సని। వివీరయిషతి-తే।

వృజీ,వర్జనే।సక।సే॥ఉ-దీ॥అధృషీయః

వర్జయతి-తే॥అవీవృజల్-త॥అవవర్జల్-త॥ ఈదిత్త్వాణ్ణిజభావే వర్జతీత్యాది॥సని॥వివర్జయిషతి.తే॥

వృతు-వృధు-భాషార్థౌ॥స-కా॥సేటౌ॥ఉ,నౌ॥

వర్తయతి-తె॥ అవీవృతల్-త॥అవవర్తల్-త॥సని॥ వివర్తయిషతి తె। ఏవంవర్ధయతీత్యాది॥

వృష-శక్తిబంధనే॥శక్తిబంధనంప్రజననసామర్థ్యం శక్తిసంబన్ధశ్చ॥ అకర్మకః॥సేట్॥ఆ,దీ॥ఆకుస్తీయః

వర్షయతె।అవీవృషత। అవవర్షత॥సని॥వివర్షయిషతే।

వెల,కాలోపదేశే।అక।సే॥ఉభయపదీ॥అదంతః

వేలయతి-తె॥అవివెలల్-త॥సని॥ వివెలయిషతి-తే॥

శ్వల్క-పరిభాషణె।సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ

శ్వల్కయతి-తే ॥ అశశ్వల్కల్-త ॥ సని-శిశ్వల్కయిషతి-తే।

శఠ-శ్లాఘాయాం॥సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ॥అదన్తోయః
శాఠయతే ॥ అశీశఠత ॥ సని-శిశాఠయిషతే ॥

శఠ,శ్వఠ-అసంస్కారగత్యోః॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥ఉభయపదినౌ
శాఠయతి-తే ॥ అశీశఠత్-త ॥ సని-శిశాఠయిషతి-తే ॥ శ్వాఠయతి-తే ॥ అశిశ్వఠత్-త ॥ సని-శిశ్వాఠయిషతి-తే ॥

శఠ,శ్వఠ,సమ్యగవభాషణే॥సకర్మకౌ॥సేటౌ॥ఉభయపదినౌ॥అదన్తౌ
శఠయతి-తే ॥ అశశఠత్-త ॥ సని-శిశఠయిషతి-తే ॥ శ్వఠయతి-తే
అశశ్వఠత్-త ॥ సని-శిశ్వఠయిషతి-తే

శ్వఠి-ఇత్యేకే॥అసంస్కారగత్యోరిత్యర్థః॥సక॥సేట్॥ఉభయపదీ
శ్వంఠయతి-తే ॥ అశశ్వంఠత్-త ॥ సని-శిశ్వంఠయిషతి-తే

శ్రణ-దానే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ
శ్రాణయతి-తే ॥ విశ్రాణయతి-తే ॥ అశిశ్రణత్-త ॥ సని-శిశ్రాణయిషతి-తే ॥

శ్వర్త-గత్యాం॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ
శ్వర్తయతి-తే ॥ అశశ్వర్తత్-త ॥ సని-శిశ్వర్తయిషతి-తే

శ్రథ-ప్రయత్నే॥ప్రస్థాన ఇత్యేకే॥అకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ
శ్రాథయతి-తే॥ అశిశ్రథత్-త ॥ సని-శిశ్రాథయిషతి-తే ॥

శ్రథ-మోక్షణే॥హింసాయామిత్యేకే॥సక॥సే॥ఉ॥దీ॥ఆధృషీయః
శ్రాథయతీత్యాదిప్రాగ్వత్॥ణిజభావే॥శ్రథతీత్యాది

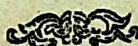
శ్రథ-దౌర్బల్యే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ॥అదంతః
శ్రథయతి-తె ॥ అశశ్రథల్-త ॥ సని-శిశ్రథయిషతి-తె

శ్రంథ-సందర్భే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ॥ఆధృషీయః
శ్రంథయతి-తే ॥ అశశ్రంథల్-త ॥ ణిజభావే॥శ్రంథతీత్యాది॥ అస్య కర్మణఃకర్తృత్వవివక్షాయాం యగాదిప్రాప్తే ణి శ్రంథిగ్రంథీత్యాదిభారద్వాజీయపాఠాద్యక్చిణోఃప్రతిషేధః, శ్రంథతేమేఖలా స్వయమేవ, అశ్రంథిష్ట, ణ్యంతాత్సని-శిశ్రంథయిషతి-తే

శబ్ద-ఉపసర్గాదావిష్కారేచ॥సక॥సే॥ఉభయపదీ ॥
అనుపసర్గాచ్చ॥ఆవిష్కారఇత్యేవ.
శబ్దయతి-తె ॥ ప్రతిశబ్దయతి-తె ॥ ప్రతిశ్రుతమావిష్కరోతీత్యర్థః
అశశబ్దత్-త ॥ సని-శిశబ్దయిషతి-తె

శంబ-సంబంధనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ
శంబయతి-తే ॥ అశశంబల్-త ॥ సని,శిశంబయిషతి,తె

శ్వభ్రి,చ-గత్యాం॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ
శ్వభ్రయతి,తె ॥ అశశ్వభ్రల్,త ॥ సని,శిశ్వభ్రయిషతి,తె

శమ,ఆలోచనే।సకర్మకః॥సేట్॥ఆత్మనేపదీ॥అకుస్మీయః
నాన్యేమితోఽహేతావితిమిత్త్వనిషేధః ॥ శామయతే ॥ అశశామత ॥ సని,శిశామయిషతె

శిష,అసర్వోపయోగే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ॥ఆధృషీయః
శేషయతి,తె ॥ అశీశిషల్,త ॥ ణిజభావే,శేషతి, శేష్టా, అశిక్షత్

ణ్యంతాత్సని, శిశ్లేషయిషతి-తే ॥ అయంవిపూర్వో౽తిశయే॥విశేషయతి

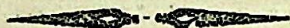
శ్లిష-శ్లేషణే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ

శ్లేషయతి-తే ॥ అశిశ్లిషత్-త ॥ సని, శిశ్లేషయిషతి, తే

శీక, భాషార్థః॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ

శీకయతి-తే ॥ అశీశికత్-త ॥ సని, శిశీకయిషతి, తే

శీక, అమర్షణే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ॥ఆధృషీయః

శీకయతీత్యాదిప్రాగ్వత్ ॥ ణిజభావే, శీకతీత్యాది

శీల, ఉపధారణే॥ఉపధారణమభ్యాసః॥సక॥ సేట్॥ఉ, దీ॥అదంతః

శీలయతి, తే ॥ అశిశీలత్-త ॥ సని, శిశీలయిషతి, తే

శుల్క, అతిసర్జనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ

శుల్కయతి-తే ॥ అశుశుల్కత్, త । సని, శుశుల్కయిషతి, తే

శుఠ-ఆలస్యే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ

శోఠయతి, తే ॥ అశూశుఠత్, త ॥ సని, శుశోఠయిషతి, తే

శుఠి, శోషణే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ

శుంఠయతి, తే ॥ అశుశుంఠత్, త ॥ సని, శుశుంఠయిషతి, తే॥

శుంధ, శౌచకర్మణి॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ॥ఆధృషీయః

శుంధయతి, తే ॥ అశుశుంధత్, త ॥ ణిజభావే, శుంధతి, శుంధితా,

అశుంధీత్, అశుంధిష్టాం, ణ్యంతాత్సని, శుశుంధయిషతీత్యాది

శుల్బ-మానె॥సకర్మకః॥ సేట్॥ఉభయపదీ

శుల్బయతి,తే ॥ అశుశుల్బత్,త ॥ సని,శుశుల్బయిషతి;తె

శూర్ప,చ,మానఇత్యర్థః॥సకర్మకః॥సే॥ఉభయిపదీ.

శూర్పయతి,తె ॥ అశుశూర్పత్-త ॥ సని,శుశూర్పయిషతి,తె

శూర, విక్రాంతౌ, సక॥సే॥ ఉభయపదీ॥అదంతః

శూరయతి,తె॥ అశుశూరత్,త॥సని॥ శుశూరయిషతి,తె॥

శృధు,పరిసహనే॥సక॥సే॥ఉభయపదీ

శర్ధయతి,తె॥అశీశృధత్,త॥అశశర్ధత్,త॥ ఉదిత్త్వాణ్ణిజభావె ॥

శర్ధతి॥సని॥శిశర్ధయిషతి,తె॥

షట్ట, హింసాయాం। సక॥సే॥ఉభయపదీ

సట్టయతి,తే॥ అససట్టత్,త॥సని॥ సిసట్టయిషతి,తె ॥

ష్వద, ఆస్వాదనె॥సక॥సే,ఉభయపదీ

స్వాదయతి,తె॥ అసిష్వదత్-త॥సని॥ సిస్వాదయిషతి-తె॥సస్విదిషది

స్వదీణ్యాదినాసత్వం॥

ఆఙః,షద-పద్యర్థే॥సక॥సేట్॥ఉభయపదీ॥అధృష్యః

అసాదయతి,తె॥ ఆసీషదత్-త॥ణిజభావె॥పాఘ్రాధ్మేతిసీదాదేశః॥

ఆసీదతి- ఆసత్తా- ఆసాత్సీత్ - ఆసాత్తాం- ఆసాత్సుః ॥సని॥ ఆసిషా

దయిషతి,తె॥ స్తౌతిణ్యోరెవేతిషః ॥

షంబ. సంబంధనే॥సక॥సేట్।ఉభయపదీ

సంబయతి-తే॥ అససంబత్,త॥సని॥సిషంబయిషతి, తే॥

షహ-మర్షణే।సక॥సేట్।ఉభయపదీ॥ఆధృషీయః

సాహయతి-తే॥అసీషహత్-త। ణిజభావే॥ సహతి- సఏవాయంసా ॰స్సహతికలభేభ్యః పరిభవం ॥సని॥ సిసాహయిషతి, తే॥సస్సి వదీత్యాది నానత్వం॥

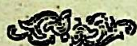
షాంత్వ-సామప్రయోగే-సక॥సేట్।ఉభయపదీ

సాంత్వయతి-తే। అససాంత్వత్-త॥సని।సిషాంత్వయిషతి-తే॥

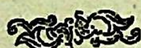
ష్ణిహ,ప్రీతౌ॥అక॥సేట్।ఉభయపదీ॥

స్నేహయతి, తే॥అసిష్ణిహత్-త।సని॥సిష్ణేహయిషతి, తె॥

షుట్ట, అనాదరే,సక॥సేట్। ఉభయపదీ

సుట్టయతి,తె॥ అసుసుట్టత్,త॥సని। సుషుట్టయిషతి, తె॥

ష్టూప, సముచ్ఛ్రాయే॥అక॥సేట్॥ ఉభయపదీ

స్తూపయతి,తె॥ అతుస్తుపత్,త॥సని॥ తుష్టూపయిషతి, తె॥

షూద, క్షరణే॥సక।సేట్।ఉభయపదీ

సూదయతి,తే॥ అసూషుదత్,త॥ సని॥ సుషూదయిషతి, తె॥

ష్టూప,సముచ్ఛ్రాయ ఇతిపాఠాంతరం ॥ అక।సేట్।ఉ,దీ।

స్తూపయతి, తె॥అతుస్తుపత్,త॥సని॥ తుష్టూపయిషతి, తె॥

స్తన, దేవశబ్దే ॥ అక। సేట్। ఉభయపదీ॥అదంతః ॥

స్తనయతి, తె॥ అతస్తనత్,త ॥సని॥ తిస్తనయిషతి,తె ॥ అనేకా చ్ఛ్వాన్నషోపదేశః॥

సత్రి,సంతానక్రియాయాం।అక।సేట్।ఉ,దీ॥అదంతః।ఆగర్వీయః

సత్రియతె, అససత్రత ॥సని॥ సిసత్రయిషతె॥ అనేకాచ్ఛ్వాన్నషో పదేశః ॥

స్యమ,వితర్కే।సక।సేట్। ఆ,దీ। ఆకు స్మీయః

నాన్యేమితఇతిమిత్త్వనిషేధః। స్యామయతె, అసస్యమత॥సని॥ సి స్యామయిషతె॥

స్వశ,గ్రహణసంశ్లేషణయోః।సక।సేట్।ఆ,దీ।ఆకు స్మీయః

స్వాశయతె, అసస్వశత॥సని॥సిస్వాశయిషతె॥

స్వర,ఆక్షేపే।సక।సేట్।ఉభయపదీ। అదంతః

స్వరయతి,తె। అసస్వరత్,త॥ సని॥సిస్వరయిషతి,తే,

సభాజ,ప్రీతిదర్శనయోః।ప్రీతిసేవనయోరిత్యన్యే। సక।

।సేట్।ఉభయపదీ॥అదంతః ॥

సభాజయతి,తె॥ అససభాజత్,త॥సని॥ సిసభాజయిషతి,తె ॥

స్వాద, ఆస్వాదనఇత్యేకే ॥ సక ॥ సే। ఉభయపదీ॥

స్వాదయతి,తె॥ అషోపదేశత్వాన్నషః। అసిస్వదత్,త॥సని॥సిస్వా దయిషతి,తె॥

సాంబ, సంబంధనఇత్యేకే ॥ సక।సేట్।ఉభయపదీ॥

సాంబయతి,తె॥ అససాంబత్,త॥సని॥ సిసాంబయిషతి,తె

సామ, సాంత్వప్రయోగే॥ సక॥ సేట్। ఉభయపదీ। అదంతః

సామయతి, తే। అససామల్, త॥ సని॥ సిసామయిషతి, తే॥

సిద్ధాన్తకౌముద్యా మేతద్ధాతువ్యాఖ్యానే సామసాంత్వన ఇత్యతీత స్యత్తు, అసీషమదిత్యుదాహృతత్వాత్ తత్రత్యద్వైయ్యావిద్వత్పరిశోధితముద్రి తేషు బహుషు పుస్తకేషు ఇతఃప్రాగదృష్టోఽప్యస్తీత్యనుమీయతే॥

సంగ్రామ, యుద్ధే, అక। సేట్। ఉభయపదీ

సంగ్రామయతి, తే॥ అససంగ్రామల్, త। సని॥ సిసంగ్రామయిషతి - తే॥

సార, దౌర్బల్యే॥ అక॥ సేట్। ఉభయపదీ॥ అదంతః

సారయతి, తే। అససారల్, త॥ సని॥ సిసారయిషతి, తే॥

స్ఫుట, ఇత్యేకే॥ ప్రీతావిత్యర్థః॥ అక। సే, ఉభయపదీ॥

స్ఫోటయతి, తే॥ అపిస్ఫుటల్, త॥ సని॥ పిస్ఫోటయిషతి, తే॥

స్ఫిట్ట, హింసాయాం॥ సక। సే। ఉభయపదీ

స్ఫిట్టయతి, తే॥ అపిస్ఫిట్టల్, త॥ సని। పిస్ఫిట్టయిషతి, తే॥

స్మిట, అనాదరే। సక। సే। ఉభయపదీ॥

స్మేటయతి, తే। అసిస్మిటల్, త। సని। సిస్మేటయిషతి - తే॥

సుఖ - తత్క్రియాయాం॥ సక॥ సే - ఉభయపదీ। అదంతః॥

సుఖయతి - తే। అసుసుఖల్ - త॥ సని॥ సుసుఖయిషతి - తే॥

స్ఫుట-భేదనే।సక।సే। ఉభయపదీ

స్ఫోటయతి-తే॥అపుస్ఫుటత్-త॥సని॥ పుస్ఫోటయిషతి-తే

స్ఫుటి,ఇతిపాఠాంతరం, పరిహాస ఇత్యర్థః॥సక॥సేట్।ఉభయపదీ

స్ఫుంటయతి-తే। అపుస్ఫుంటత్-త॥ ఇదిత్త్వాణ్ణిజభావే-స్ఫుంటతీత్యాది॥ సని-పుస్ఫుంటయిషతి-తే

స్ఫుడి-పరిహాసే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ

స్ఫుండయతి-తే॥ అపుస్ఫుండత్-త॥ ఇదిత్త్వాత్ స్ఫుండతీత్యాది

సని పుస్ఫుండయిషతి-తే

సూచ-పైశున్యే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ॥అదంతః

సూచయతి-తే॥ అసుసూచత్-త॥ సని-సుసూచయిషతి-తే॥ యజి-సోసూచ్యతే॥ యఙ్లుకి-సోసూచయీతి, సోసూచీతి, సోసూచితః, సోసూచియతీత్యాది.

సూత్ర-వేష్టనే॥సకర్మకః॥సేట్॥ఉభయపదీ।అదంతః

సూత్రయతి-తే॥ అసుసూత్రత్-త॥ సని-సుసూత్రయిషతి-తే। అస్మాత్ సూచిసూత్రీత్యాదినా యజి-సోసూత్ర్యత ఇత్యాది॥ యఙ్లుకి-సోసూత్రయీతి, సోసూత్రీతి, సోసూత్రితః, సోసూత్రియతీత్యాది మోమూత్రయీతీత్యాదివత్.

స్థూల-పరిబృంహణే।సక।సే।ఆత్మ।అదంతః।ఆగర్వీయః

స్థూలయతే॥ అతుస్థూలత॥ సని-తుస్థూలయిషతే.

స్పృహ-ఈప్సాయాం॥సకర్మకః। సేట్।ఉభయపదీ। అదంతః

స్పృహయతి-తే॥ అపస్పృహత్-త॥ సని-పిస్పృహయిషతి-తే.

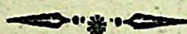
సంకేత-ఆమంత్రణే।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।అదంతః

సంకేతయతి-తే ॥ అససంకేతత్-త ॥ సని-సిసంకేతయిషతి-తే ॥

స్తేన-చౌర్యే॥సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।అదంతః

స్తేనయతి-తె ॥ అతిస్తేనల్-త ॥ సని-తిస్తేనయిషతి-తె

స్తోమ-శ్లాఘాయాం।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ।అదంతః

స్తోమయతి-తె । అతుస్తోమల్-త ॥ సని-తుస్తోమయిషతి-తే

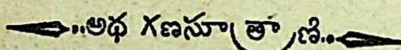
హిష్క-హింసాయామిత్యేకే।సక।సే।ఆత్మనేపదీ।ఆకుస్మీయః

హిష్కయతె । అజిహిష్కత । సని-జిహిష్కయిషతె

హిసి-హింసాయాం।సకర్మకః।సేట్।ఉభయపదీ

హింసయతి-తె ॥ అజహింసత్-త ॥ సని-జిహింసయిషతి-తె॥

అథ గణసూత్రాణి.

హంత్యర్థాశ్చ, నవగణ్యాముక్తా అపి హంత్యర్థాస్స్వార్థేణిచంలభంతఇత్యర్థః ॥ కష,ఖష,శిష,జష,ఝష,శష,వష,మష, రుష, రిష,హింసార్థా ఇత్యాదయః ॥

ప్రాతిపదికాద్ధాత్వర్థే బహుళమిష్ఠవచ్చ ॥ ప్రాతిపదికాద్ధాత్వర్థేణిచ్స్యాదిష్ఠేయథా ప్రాతిపదికస్య పుంవద్భావరభావటిలోపవిన్మతుబ్లోపయణాదిలోపప్రస్థస్ఫాద్యాదేశభసంజ్ఞాస్తద్వణ్ణావపిస్యుః ॥ పటుమాచష్టే పటయతి-తే ॥ పరత్వాద్వృద్ధౌసత్యాంటిలోపః, ణౌచఙ్యుపధాయా హ్రస్వఇత్యత్రభాష్యంతువృద్ధేర్లోపో బలీయానితిస్థితమ్. అపపటత్-త

తత్కరోతి తదాచష్టే ॥ పూర్వస్యాయంప్రపంచః, కరోత్యాచష్ట ఇతి ధాత్వర్థమాత్రం ణిజర్థః, లడర్థస్త్వవివక్షితః ॥ ఘటంకరోతి ఘటయతి-తే ॥ అజఘటత్-త ॥ శ్రుతిమాచష్టే-శ్రావయతి-తే ॥ అశశ్రవత్-త ॥ తేనాతిక్రామతి-అశ్వేనాతిక్రామతి-అశ్వయతి-తే ॥ ఆశిశ్వత్-త ॥

ధాతురూపంచ ॥ ణిచ్ప్రకృతిర్ధాతురూపంప్రతిపద్యతే । చశబ్దోఽనుక్తసముచ్చయార్థః, తథాచవార్తికమ్ ॥ ఆఖ్యానాత్కృతస్తదాచష్టే కృల్లుక్ప్రకృతిప్రత్యాపత్తిః ప్రకృతివచ్చకారకమితి॥ కంసవధమాచష్టే-కంసంఘాతయతి-తే ॥ కంసమజీఘతత్-త ॥ ఏవంశిశుపాలవధమాచష్టే-శిశుపాలంఘాతయతి-తే ॥ శిశుపాలమజీఘతత్-త ॥ కుమారసంభవమాచష్టే-కుమారంసంభావయతి-తే ॥ కుమారం సమబీభవత్-త ॥ హంససందేశమాచష్టే హంసంసందేశయతి-తే ॥ హంసంసమదీదిశత్-త ॥ పాండవచరిత్రమాచష్టే-పాండవాంశ్చారయతి-తే ॥ పాండవానచీచరత్-త ॥ ఇత్యాది.

కర్తృకరణాద్ధాత్వర్థే ॥ కర్తుర్వ్యాపారార్థంయత్కరణం న తు చక్షురాదిమాత్రమిత్యర్థః॥అసినాహంతి॥అసయతి-తే॥ఆసిసత్-త.

బహుళమేతన్నిదర్శనమ్ ॥ అదంతధాతునిదర్శనమిత్యర్థః, బాహుళకాదన్యేఽపిబోధ్యాః ॥ తద్యథా-వర్ణహరితభావే॥వర్ణయతి-తే ॥ అవవర్ణత్-త ॥ బష్క-దర్శనే ॥ క్షప-ప్రేరణే ॥ వస-నివాసే। తుత్థ-ఆవరణే ॥ ఏవమాందోళయతి । ప్రేంఖోళయతి । విడంబయతి। అవధీరయతీత్యాది । తథాఽభియుక్తవ్యాఖ్యాతృవచనప్రామాణ్యాత్క్వచిదనుమీయంతే ॥ యథా ॥ అమరసుధాయాంమోక్షశబ్దనిర్వచనే ॥ మోక్ష-అసనే ॥ చురాదిః । ఉభయపదీ । సేట్ । అవసానంక్షేపః । ణ్యంతాదేరజ్ఞ ఇత్యేతి ॥ తథా కౌమారశాబ్దికధాతుపాఠే ఘుషిర్ విశబ్దన ఇతి ధాతోరనంతరం మోక్షఅసన ఇతి పఠ్యతే ॥ తథా

నైషధీయమహోపాధ్యాయవ్యాఖ్యాయాం ॥ పూర-పూరణే ॥ చురాదిః ॥ అదంతః ॥ అల్లోపస్యస్థానివద్భావాన్నోపధాహ్రస్వః ॥ అపుపూరదితి । తథా శంఖంతదంత్యాక్షరవాచ్యమేతద్ద్వయం నినాపైరపుపూరదేష ఇత్యనంతభట్టప్రయోగశ్చ ॥ ఏవమాఘేపి ॥ స్థగయంత్యమూర్న్నమితచాతకార్తస్వరా ఇతి। యద్యపి ఘటాదౌ షగేష్టగే-సంవరణ ఇతి పాఠో దృశ్యతే ॥ తథాపి తత్ర ద్వితీయస్య తవర్గీయ ద్వితీయత్వాంస్వాతంత్ర్యేణవక్తుం బిభీమః ॥ అన్యేతు దశగణీపాఠో బహుళమిత్యాహుః ॥ తేనాపఠితా అపి సౌత్రలౌకికవైదికా బోధ్యాః ॥ అపరేతు నవగణీపాఠో బహుళమిత్యాహుః । తేనాపఠితేభ్యోఽపి క్వచిత్స్వార్థే ణిచ్ ॥ రామో రాజ్యమచీకరదితి యథేత్యాహుః ॥ చురాదిభ్య ఏవ బహుళం ణిజిత్యర్థ ఇతీతరే॥ సర్వపక్షాః ప్రాచాం గ్రన్థేస్థితాః.

ణిజంగాన్నిరసనే ॥ అంగవాచినః ప్రాతిపదికాన్నిరసనేఽర్థే ణిజ్ స్యాత్ । హస్తౌ నిరస్యతి హస్తయతే । అజహస్తత । పాదౌ నిరస్యతి పాదయతే ॥ అపపదత ॥

శ్వేతాశ్వాశ్వతరగాలోడితాహ్వరకాణామశ్వతరేతకలోపశ్చ ॥ శ్వేతాశ్వాదీనాం చతుర్ణామశ్వాదయోలుత్యంతే ణిజ్చధాత్వర్థే ॥ శ్వేతాశ్వమాచష్టే శ్వేతాశ్వేనాతిక్రామతి వా శ్వేతయతే । అశిశ్వేతత ॥ అశ్వతరమాచష్టేఽశ్వయతే । ఆశిశ్వత । గాలోడితం వాచాం విమర్శః తత్కరోతి గాలోడయతే ॥ అజగాలుడత ॥ ఆహ్వరయతే । ఆజహ్వరత । కేచిత్తు ణిచమేవానువర్తయంతి । తన్మతే పరస్మైపదమపి ॥ పుచ్ఛాదిషు ధాత్వర్థ ఇత్యేవసిద్ధమ్ ॥ ణిజంతాదేవ బహుళవచనాదాత్మనేపదమస్తు । మాస్తు పుచ్ఛభాండేతి ణిజ్విధిః॥ సిద్ధశబ్దోఽగ్రిమా ర్థే మంగళార్థః ॥

ఇతి చురాదయః

అథ సనాద్యంతధాతవః

తేయథా ॥ సన్క్యచ్కామ్యచ్క్యజ్క్యషోఽథాచారక్విబ్ణిజ్యఙౌ

తథా । యగాయఈయఙ్ణిఙ్చేతిద్వాదశామీసనాదయః॥ ఇతి ॥ తత్ర సన్క్యజ్ణిజాయప్రత్యయాంతా బహుధాప్రాగేవోదాహృతాః ॥

క్యజంతాయథా.

పుత్రమాత్మన ఇచ్ఛతి పుత్రీయతి । సుప ఆత్మనః క్యచితీచ్ఛార్థే కర్మణః పుత్రశబ్దాత్ క్యచి సనాద్యంతా ధాతవ ఇతి ధాతుత్వాల్లట్తిప్నాదయః ॥ శేషాత్కర్తరీతిపరస్మైపదమ్ ॥ ౨ పుత్రీయాంచకార (బభూవ-ఆస) ౩ పుత్రీయితా-సి ॥ ౪ పుత్రీయిష్యతి ॥ ౫ పుత్రీయతు । ౬ అపుత్రీయత్ ॥ ౭ పుత్రీయేత్ ॥ ౮ పుత్రీయ్యాత్ ॥ ౯ అపుత్రీయీత్ ॥ ౧౦ అపుత్రీయిష్యత్.

కర్మణి—౧ పుత్రీయ్యతే ॥ ౨ పుత్రీయాంచక్రే (బభూవే-ఆసే) ౩ పుత్రీయితా(సే,హే) ౪ పుత్రీయిష్యతే ॥ ౫ పుత్రీయ్యతాం ॥ ౬ అపుత్రీయ్యత ॥ ౭ పుత్రీయ్యేత ॥ ౮ పుత్రీయిషీష్ట ॥ (ఢ్వం,ధ్వం ॥ ౯ అపుత్రీయి-అపుత్రీయిషాతాం(ఢ్వం-ధ్వం)౧౦ అపుత్రీయిష్యత ॥ ణౌ—౧ పుత్రీయయతి-తే ॥ ౨ పుత్రీయయాంచకార) బభూవ,ఆస) ౩ పుత్రీయయితా(సి, సే, హే) ౪ పుత్రీయయిష్యతి-తే ౫ పుత్రీయయతు-తాం ॥ ౬ అపుత్రీయయత్-త ॥ ౭ పుత్రీయయేత్-త ॥ ౮ పుత్రీయ్యాత్-పుత్రీయయిషీష్ట(ఢ్వం-ధ్వం) ౯ అపుపుత్రీయత్-త ॥ అపుతిత్రీయత్-త ॥ అపుత్రీయియత్-త ॥ యథేష్టంనామధాతుష్విత్యాద్యానాంత్రయాణామన్యతమస్యద్విత్వం ॥ అపుత్రీయయిష్యత్-త

కర్మణి—౧ పుత్రీయ్యతే ॥ ౫ పుత్రీయ్యతాం ॥ ౬ అపుత్రీయ్యత ॥ ౭ పుత్రీయ్యేత ॥ ౯ అపుత్రీయాతి తాస్యాదిషు ద్వైరూప్యం చేతి విశేషః, ప్రాగ్వదున్నేయః ॥ దేవదత్తస్య పుత్రమపత్యం పుత్రీయితుమిచ్ఛతీతి వివక్షాయాం పుత్రీయతేః సని- యథేష్టం నామధాతుష్విత్యాద్యానాం త్రయాణామన్యతమస్య ద్విత్వే। పుపుత్రీయిషతి ।

కంఠే ధాతురూప ప్రకాశికాయాం-సనాద్యన్తధాతవః
పుత్తిత్రీయిషతి ॥ పుత్రీయియిషతీత్యాది ॥ అనేకాచ్ఛ్వాన్న య జ్వజ్లుకౌ

కేవలాత్కృత్సు—పుత్రీయితవ్యం, పుత్రీయణీయం । పుత్రీయ్యం పుత్రీయితః । పుత్రీయితవాన్ । పుత్రీయన్-పుత్రీయన్తీ । పుత్రీయిష్యన్-పుత్రీయిష్యతీ-పుత్రీయిష్యన్తీ । పుత్రీయితుం । పుత్రీయితం । పుత్రీయణం । పుత్రీయిత్వా । సుపుత్రీయ్య । పుత్రీయం । పుత్రీయం పుత్రీయిత్వాపుత్రీయిత్వా।ణ్యన్తసనన్తాభ్యామప్యేవమేవోహ్యం.

కామ్యజ్యథా—పుత్రమాత్మన ఇచ్ఛతీత్యర్థే కామ్యచ్ఛతి కామ్యచ్ప్రత్యయః ॥ ౧ పుత్రకామ్యతి ॥ ౨ పుత్రకామ్యాంచకార(బభూవ, ఆస) అనర్థకత్వాద్యస్య హల ఇతి నయలోపః । ౩ పుత్రకామ్యితాసి ॥ ౪ పుత్రకామ్యిష్యతి ॥ ౫ పుత్రకామ్యతు ॥ ౬ అపుత్రకామ్యత్ ॥ ౭ పుత్రకామ్యేత్ ॥ ౮ పుత్రకామ్యాత్ ॥ పంచమీసమాసపక్షే ఽల్లోపస్య స్థానివత్త్వాన్న పాక్షికయలోపోఽపి ॥ ౯ అపుత్రకామ్యీత్ ॥ ౧౦ అపుత్రకామ్యిష్యత్

కర్మణి—౧ పుత్రకామ్యతే ॥ ౫ పుత్రకామ్యతాం ॥ ౬ అపుత్రకామ్యత ॥ ౭ పుత్రకామ్యేత ॥ ౯ అపుత్రకామ్యి విశేషః శేషం పుత్రీయతివత్ ॥ ణౌ-పుత్రకామ్యయతి-తే ॥ అపుపుత్రకామ్యత్-త ॥ అపుతిత్రకామ్యత్-త ॥ అపుత్రచికామ్యత్-త ॥ తతః కర్మణి కృత్స్వపి పుత్రీయతివత్.

స్వపుత్రమనపత్యం పుత్రకామ్యితుమిచ్ఛతీత్యర్థే సని-పుపుత్రకామ్యిషతి । పుతిత్రకామ్యిషతి । పుత్రచికామ్యిషతీత్యాది రూపత్రయం. తతః కృత్స్వపి పుపుత్రీయిషితవ్యమిత్యాద్ధి త్రైరూప్యంచ పుపుత్రీయిషతీత్యాదివత్

కేవలాత్కృత్సు—పుత్రకామ్యితవ్యం, పుత్రకామ్యనీయం, పుత్రకామ్యం, పుత్రకామ్యితః, పుత్రకామ్యితవాన్, పుత్రకామ్యన్-పుత్రకామ్యన్తీ, పుత్రకామ్యిష్యన్-పుత్రకామ్యిష్యతీ

పుత్రకామ్యిష్యంతి, పుత్రకామ్యితుం, పుత్రకామ్యితం, పుత్రకామ్యనం, పుత్రకామ్యిత్వా, సుపుత్రకామయ్య, పుత్రకామ్యః పుత్రకామ్యం పుత్రకామ్యిత్వాపుత్రకామ్యిత్వా

పుత్రమివాచరతిపుత్రీయతిచ్ఛాత్రం, ఉపమానాదాచారఇతిక్యచ్. పుత్రఇవాచర్యతే పుత్రీయ్యతేచ్ఛాత్రః, పుత్రమివాచారయతి పుత్రీయయతి । పుత్రఇవాచార్యతెపుత్రీయ్యతె, పుత్రీయితుమిచ్ఛతి పుపుత్రీయిషతి, పుతిత్రీయిషతి, పుత్రీయియిషతివాచ్ఛాత్రం, ఇత్యాది సర్వంప్రాగ్వత్, ఏవంవిష్ణూయతిద్విజం, ణ్యంతాల్లుఙి- అవివిష్ణూయత్ -త ॥ అవిష్ణుష్ణూయత్ -త ॥ అవిష్ణూయియత్ -త ॥ సని-వివిష్ణూయిషతి ॥ విష్ణుష్ణూయిషతి ॥ విష్ణూయియిషతీత్యాది.

ప్రాసాదఇవాచరతిప్రాసాదీయతికుట్యాంభిక్షుః, అధికరణాచ్చేతి వక్తవ్యమితిక్యచ్, ణ్యంతాల్లుఙి-ప్రాసిసాదీయత్ -త॥ ప్రాసాదిదీయత్, త॥ ప్రాసాదీయియత్, త॥సని॥ప్రాసిసాదీయిషతి, ప్రాసాదిదీయిషతి, ప్రాసాదీయియిషతి ॥ ఏవం కుట్యామివాచరతికుటీయతిప్రాసాదే ణ్యంతాల్లుఙి-అచుకుటీయత్ -త ॥ అకుటిటీయత్ -త ॥ అకుటీయియత్ -త ॥ సని-చుకుటీయిషతి ॥ కుటిటీయిషతి । కుటీయియిషతి

క్యఙ్యథా—కృష్ణఇవాచరతి ॥ ౧ కృష్ణాయతే ॥ కర్తుఃక్యఙ్సలోపశ్చేతిక్యఙ్ ॥ ౨ కృష్ణాయాంచక్రే(బభూవ, ఆస) ౩ కృష్ణాయితా (స్వే, హే) ౪ కృష్ణాయిష్యతె ॥ ౫ కృష్ణాయతాం ॥ ౬ అకృష్ణాయత ॥ ౭ కృష్ణాయేత ॥ ౮ కృష్ణాయిషీష్ట(ఢ్వం, ధ్వం) ౯ అకృష్ణాయిష్ట(ఢ్వం ధ్వం) ౧౦ అకృష్ణాయిష్యత

ణౌ-కృష్ణాయయతి-తె ॥ ఇత్యాది ॥ చఙి-అచికృష్ణాయత్ -త ॥ అకృషిష్ణాయత్ -త ॥ అకృష్ణాయియత్ -త ॥ సని-చికృష్ణాయిషతె ॥కృషిష్ణాయిషతే ॥ కృష్ణాయియిషతె ॥

ఆచారక్విజ్యథా—కృష్ణఇవాచరతికృష్ణతి, సర్వప్రాతిపదికేభ్యః

క్విబ్వావక్తవ్యఇతిప్రాతిపదికాత్క్విప్ ॥ అచకృష్ణత్ ॥ సని-చికృష్ణి షతి ॥ ణౌ-కృష్ణయతి.

అభృశోభృశోభవతిభృశాయతె ॥ భృశాయాంచక్రఇత్యాది ॥ భృశాదిభ్యోభువ్యచ్వేర్లోపశ్చహలఇతిక్యఙ్, ణౌ-భృశాయయతి-తే॥ అబిభృశాయత్-త ॥ అభృశిశాయత్-త ॥ అభృశాయియత్-త ॥ సని-బిభృశాయిషతే ॥ భృశిశాయిషతె ॥ భృశాయియిషతె

క్యష్యథా—అలోహితోలోహితోభవతిలోహితాయతి-తే॥లోహితాదిడాజ్భ్యఃక్యషితిక్యష్, వాక్యషఇతిపరస్మైపదంవా, ణౌ-లోహితాయయతి,తె ॥ చజి-అలులోహితాయత్-త ॥ అలోజిహితాయత్-త ॥ అలోహితితాయత్-త ॥ సని - లులోహితాయిషతి-తె ॥ లోజిహితాయిషతి-తె ॥ లోహితితాయషతి-తె ॥

అర్థవిశేషేక్యఙ్యథా-కష్టాయక్రమతెకష్టాయితె ॥ కష్టాయక్రమణఇతిక్యఙ్ ॥ ణౌ కష్టాయయతి-తె । అచికష్టాయత్-త ॥ అకటిష్టాయత్-త । అకష్టాయియత్-త ॥ సని-చికష్టాయిషతే । కటిష్టాయిషతె । కష్టాయియిషతె

పాపంచికీర్షతిసత్రాయతే ॥ ణౌ-సత్రాయయతి-తె ॥ అససత్రాయత్-త ॥ అసతిత్రాయత్-త । అసత్రాయియత్-త ॥ సని- సిసత్రాయిషతె । సతిత్రాయిషతె ॥ సత్రాయియిషతె ॥ ఏవం కక్షాయతే ॥ ణౌ-కక్షాయయతి-తె ॥ అచకక్షాయత్-త ॥ అకచక్షాయత్-త । అకక్షాయియత్-త ॥ సని-చికక్షాయిషతే । కచిక్షాయిషతె కక్షాయియిషతె ॥ పాపంచికీర్షతికృచ్ఛ్రాయతె॥ణౌకృచ్ఛ్రాయయతి,తె ॥ అచకృచ్ఛ్రాయత్-త ॥ అకృచిచ్ఛ్రాయత్-త । అకృచ్ఛ్రాయియత్-త॥ సని-చికృచ్ఛ్రాయిషతె । కృచిచ్ఛ్రాయిషతె । కృచ్ఛ్రాయియిషతె.

గహనాయతే ॥ ణౌ- గహనాయయతి,తె ॥ అజగహనాయత్-త అగజహనాయత్-త ॥ అగహనినాయత్-త ॥ మతాంతరే ॥ అజీగహ

నాయత్, త ॥ అగజీహనాయత్, త ॥ అగహనినాయత్-త ॥ సని ॥ జిగహనా
యిషతే । గజీహనాయిషతే । గహనినాయిషతే ॥ సత్రకక్షకష్టకృచ్ఛ్ర
గహనేభ్యః కణ్వచికీర్షాయామితి వక్తవ్యమితి క్యఙ్ । సర్వత్రపాపం
చికీర్షతీత్యస్వపదవిగ్రహః ॥ సత్రాదయో వృత్తివిషయే పాపార్థాః ॥

రోమంథం వర్తయతి రోమంథాయతే । కర్మణో రోమంథతపోభ్యాం
వర్తిచరోరితి క్యఙ్ ॥ తపశ్చరతి తపస్యతి । తపసః పరస్మైపదం చేతి
పరస్మైపదం । బాష్పముద్వమతి బాష్పాయతే । ఊష్మాణముద్వమతి ఊ
ష్మాయతే । బాష్పోష్మభ్యాముద్వమన ఇతి క్యఙ్ ॥ శబ్దం కరోతి శబ్దాయ
తే । వైరాయతే । కలహాయతే । అభ్రాయతే । కణ్వాయతే । మే
ఘాయతే । శబ్దవైరకలహాభ్రకణ్వమేఘేభ్యః కరణ ఇతి క్యఙ్ । పక్షే,
తత్కరోతీతి ణిజిష్యత ఇతి న్యాసకారః । శబ్దయతీత్యాది ॥ సుదినం
కరోతి సుదినాయతే । దుర్దినాయతే । నీహారాయతే । సుదిన దు
ర్దిననీహారేభ్యశ్చేతి క్యఙ్ ॥ సుఖం వేదయతే సుఖాయతే । సుఖాది
భ్యః కర్తృవేదనాయామితి క్యఙ్ । పూజాయాం పరిచర్యాయా మా
శ్చర్యే చార్థే నమోవరివశ్చిత్రఙః క్యజితి క్యచ్ । నమస్యతి దేవాన్ ॥
పూజయతీత్యర్థః । వరివస్యతి గురూన్ । శుశ్రూషత ఇత్యర్థః । చిత్రీ
యతే । విస్మయత ఇత్యర్థః విస్మాపయత ఇత్యన్యే ॥ పుచ్ఛభాండచీవరా
ణ్ణిఙితి ణిఙ్ । కరణ ఇత్యనువృత్తేః క్రియావిశేషే । పుచ్ఛాదుదసనే వ్యస
నే పర్యసనే చ । పుచ్ఛముదస్యతి ఉత్పుచ్ఛయతే । పుచ్ఛం వ్యస్యతి వి
పుచ్ఛయతే । వివిధం విరుద్ధం వా క్షిపతీత్యర్థః । పుచ్ఛం పర్యస్యతి పరి
పుచ్ఛయతే । భాండాత్సమాచయనే । సంభాండయతే । భాండాని
సమాచినోతి రాశీకరోతీత్యర్థః ॥ సమబిభాండత । చీవరాదార్జనే
పరిధానే చ । సంచీవరయతే భిక్షుః । చీవరాణ్యర్జయతి పరిధత్తే వే
త్యర్థః ॥ సమచిచీవరత ॥

కృఞర్థే ముండమిశ్రశ్లక్ష్ణలవణవ్రతవస్త్రహలకలకృతతూస్తేభ్యో

ణిజితిణిచ్ । ముండంకరోతిముండయతి మాణవకం ॥ మిశ్రంకరోతి మి
శ్రయత్యన్నం । శ్లక్ష్ణంకరోతిశ్లక్ష్ణయతివస్త్రం । లవణంకరోతిలవణ
యతి వ్యంజనం । వ్రతాద్భోజనతన్నివృత్త్యోః । పయశ్శూద్రాన్నం
వావ్రతయతి । వస్త్రాత్సమాచ్ఛాదనే । సంవస్త్రయతి। హల్యాదిభ్యో
గ్రహణే। మహద్ధలంహలిః ॥ హలింగృహ్ణాతిహలయతి । కలింగృహ్ణా
తికలయతి । అజహలత్ । అచకలత్ । కృతంగృహ్ణాతి కృతయతి । అ
చకృతత్ । తూస్తం కేశాఇత్యేకే । జటీభూతాః కేశాఇత్యన్యే । పాప
మిత్యపరే । తూస్తానివిహంతితూస్తయతి । సత్యంకరోత్యాచష్టేవాస
త్యాపయతి, తే ॥ అససత్యపత్ ,త॥నిపాతనాదాపుక్ । అర్థవేదయో
రప్యాపుగ్వక్తవ్యః । అర్థంకరోత్యర్థాపయతి-తే ॥ ఆర్తథపత్ -త
వేదమాచష్టేవేదాపయతి, తే ॥ అవివేదపత్,త॥ పాశంవిముంచతి వి
పాశయతి -తే । వ్యపపాశత్- ॥ రూపంపశ్యతిరూపయతి-తే । అరు
రూపత్-త । వీణయోపగాయత్యుపవీణయతి-తే । ఉపవీణత్ -త
తూలేనానుకుష్ణాత్యనుతూలయతి॥ తృణాగ్రంతూలేనానుఘట్టయతీత్య
ర్థః । అతుతూలత్ -త । శ్లోకైరుపస్తౌత్యుపశ్లోకయతి ॥ ఉపాశుశ్లో
కత్ -త । సేనయాఽభియాతి,అభిషేణయతి । ఉపసర్గాత్సునోతీతి
షః। అభ్యషేణయత్। ప్రాక్సితాదితిషః ॥అభిషిషేణయిషతి । స్థాదిష్వ
భ్యాసేనచేతిషః ॥ లోమాన్యనుమార్ష్టిఅనులోమయతి। త్వచ, సంవ
రణే-ఘః॥ త్వచంగృహ్ణాతిత్వచయతి । వర్మణాసంనహ్యతిసంవర్మయతి
వర్ణంగృహ్ణాతివర్ణయతి ॥ చూర్ణైరవధ్వంసతేచూర్ణయతి ॥

ఈయఙ్వ్యథా ॥ సౌత్రాదృతధాతోఋతేరీయఙితిస్వార్థఈయఙ్
అయంధాతుర్జుగుప్సాయామితిబహవః । కృపాయాంచేత్యేకే । ఋ
తీయతే । ఋతీయాంచక్రే । ఇత్యాది ॥ ఆయాదయఆర్ధధాతుకేవే
తీయఙభావేశేషాత్కర్తరిపరస్మైపదమితిపరస్మైపదం ॥ ఆనర్త । ఆ
నృతతుః। అర్తితా। అర్తిష్యతి । ఋత్యాత్। ఆర్తీత్ । ఆర్తిష్యత్

భావకర్మణోః । ఋతీయ్యతఇత్యాదిగొపాయతివత్ । ఈయజ్ఞభావె ఋత్యతఇత్యాది ॥ పక్షే ॥ ఆర్తతఇత్యాది । ణౌఋతీయయతి । అర్త యతీత్యాదిపాగ్వత్ । సని ॥ ఋతితీయిషతీత్యాది ॥ యగ్యథా ॥ కండ్వాదిభ్యోయగితిస్వార్థేయక్ । కండూఞ్ । గాత్రవిఘర్షణే అకర్మకః ॥ సేట్. ఉభయపదీ- కండూయతి । తె ॥ కండూయాం చకార । చకృఇత్యాది ॥ మంతుఅపరాధే ॥ అకర్మకః ॥ సేట్ ।ప- దీ । రోషఇత్యేకే । మంతూయతి । చంద్రస్తుతిమాహ । తదామం తూయతఇత్యాది ॥ వల్గు ॥ పూజామాధుర్యయోః । పూజాయాంసక ర్మకః ॥ సేట్॥ వల్గూయతి ॥ అసు, ఉపతాపె । అస్, అసూఞ్। ఇత్యేకే । అస్యతి । అసూయతి ।తె॥ లెట్ ।లోట్॥ ధాత్వర్థేపూర్వభా వేస్వప్నేచ॥ దీప్తావిత్యేకె । లేట్యతి । లెటితా । లోట్యతి । లోటి తా । లేలాదీప్తౌ । ఇరస్। ఇరజ్। ఇరఞ్। ఈర్ష్యాయాం ॥ ఇరస్య తి । ఇరజ్యతి । హలిచేతిదీర్ఘః । ఈర్యతి । తె ॥ ఉపస్ । ప్రభాతీ భావె । వెద। ధాత్వర్థేస్వప్నేచ । మెధా। ఆశుగ్రహణే । మేధాయ తి । కుషుభ । క్షేపె । కుషుభ్యతి । మగధ్। పరివేష్టనే । నీచదాస్య ఇత్యన్యే । తంతస్ । పంపస్ । దుఃఖే । సుఖ। దుఃఖ । తత్క్రియా యాం । సుఖ్యతి । దుఃఖ్యతి । సుఖందుఃఖంచానుభవతీత్యర్థః । స పర । పూజాయాం । అరర । ఆరాకర్మణి । భిషజ్ । చికిత్సాయాం॥ భిష్ణజ్ । ఉపసేవాయాం । ఇషుధ । శరధారణె । చరణ । వరణ॥ గ త్వా ॥ చురణ,చౌర్యే।తురణ,త్వరాయాం।భురణ। ధారణపోషణయోః॥ గద్గద, వాక్స్ఖలనే ॥ ఏలా, కెలా, ఖెలా,విలాసే॥ఇలేత్యన్యే । ఖేలా, స్ఖలనెచ।లేఖేత్యన్యే। ఆదంతోయమిత్యన్యే। లేఖ్యతి॥లిట, అల్పకుత్సన యోః ॥ లిట్యతి । లాట; జీవనే, హృణీఙ్, రోషణే, లజ్జాయాంచ, మహీఙ్, పూజాయాం। మహీయతె। పూజాంలభతఇత్యర్థః ॥ రె ఖా, శ్లాఘాసాధనయోః, ద్రవస్। పరితాపపరిచరణయోః ॥ తిరస్।

అంతర్ధౌ । అగద, నీరోగత్వే, ఉరస్, బలార్థః । ఉరస్యతి ॥ బలవాన్భవతీత్యర్థః । తరణ, గతౌ ॥ పయస్, ప్రసృతౌ ॥ సంభూయస్, ప్రభూతభావే ॥ అంబర, సంవర॥ సంభరణే ॥ ఆకృతిగణోయం ఇతి కండ్వాదయః ॥ ....

ధర్మాధికారి శ్రీచక్రపర్త్యయ్యంగార్యధీమతః ।
ప్రకాశనప్రాతిభావ్యాద్ధాతురూపప్రకాశికా ॥
త్యక్త్వా విస్తరజాం భీతిం కృతా శ్రీక తసూరిణా ॥
ముదేస్తునరసింహాస్య నిత్యసద్బాలయోరసః॥ ❋❋❋❋

ధాతురూపప్రకాశికాయాంశుద్ధాశుద్ధపత్రికా

పు	ప	అశుద్ధం	శుద్ధం	పు	పజ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౧	౨	ఞ్ఛ	ఞ్జ		౧౪	ముండి	ముడి
౨	౭	ఞ్చ	ఞ్ఛా		౧౬	వడ	వఠ
౩	౧	ణాయం	ణాఽయ		౧౭	బుద్రై	బుద్ధై
	౫	త్రైఎ	ల్ష్ణై		౨౦	తార్థ	తార్థా
	౮	లె	నె		౨౧	రర	శత
	౭	దన్తగర్దతీ	గర్దతీ		౨౩	ఋతి	ఋత
	౧౧	తినది	ఉత్తరది		౨౪	ఋర్ణరి	ఋర్ణతి
౧	౨	గతి	గడి	౭	౯	చాత	చాత్త
	౧౪	స్మృలు	స్మృన్లు		౧౨	మైత్రేస్త	మైత్రేయస్త
	౨౫	త	త్రి			పరి	పతి
౪	౩	త్యాతుం	త్యాంతు		౧౪	త్రిపుః	పుష్యా
	౧౧	ధీయం	ధీయం		౨౩	న్తాసే	న్తాపే
	౨౧	లొచ్ఛ	లోచ్ఛ	౧౨	౨౨	బ్ధస్య	బ్దస్య
౫	౫	సాద	సాదె	౧౪	౨౦	ష్యాన్త	ష్యాన్త
	౧౦	ఝ్ఝుముత్ర	త్వఝ్ఝు	౧౭	౧౫	బుద్రైః	బుద్ధైః
		ఝ్ఝుమ్లుర	ముత్రించు	౨౦	౨౨	జతే	జ్జీతే
		చుక	మ్లుఝ్ఝుర	౨౧	౮	రస్త్రై	రస్రై
	౧౧	ఖ్యాఝహికీ	థ్రైఽష్ఠామ్రు		౯	ణమంగ	ణమగ
		త్రితాశ్రిః	చుమ్లుచుః	౨౨	౧౬	చుమ్బ	చ్చుష్బ
	౧౪	థ్రి	ద్బి		౧౯	నయువ	నయువ
౬	౫	జజన్ప	జజ్జిన్ప	౨౬	౯	నిటొఽథ	నిటొఽన
	౫	గజగృజా	గజిగృజా		౨౭	విష్ణౌ	విష్ణై
		గృజకి	గృజికి		౨౯	పుష	పుష
	౬	జశ్చాత్రి	జిశ్చాత్రి	౨౭	౧౦	ద్ధన	ద్ధన
	౭	ష్టేతే	ష్వేతే		౧౩	ఘూక్షి	ఘూక్ష
౮	౫	పాత్రీ	ప్రాక్షైత్వే		౧౭	స్వాద్ధు	చమ
	౧౧	రిటికి	రిటికి	౨౯	౫	రితె	రితె

ధాతురూపప్రకాశికాయాం శుద్ధాశుద్ధపత్రికా

పుట	ప	అశుద్ధం	శుద్ధం	పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
	౫	తఇతస్తు	తో౽నిటశ్చ		౨౨	సద్య	సమ్య
౩౦	౨౩	స్ఫ౽ర	స్ఫుర	౪౪	౫	వ్రాఘ్రి	వ్యాఘ్రి
౩౧	౧౩	మస్జ్ఞాటఇ	మస్జ్ఞానిగ		౧౨	తిజ్గన్త	తిజ్ఞన్త
		షశ్య	ద్య		౨౧	సభాస్వవస	పరిశాశస
	౧౪	పస్వఎ	పస్నఎ			రెసమ్యక్ప్రి	తితదా్రి
	౧౭	నేపో	నేపో్రి			శాశంసతి	జ్ఞాఁపురస్సం
౩౨	౯	భన్జ్గో	భఙ్జ్గో				సది
	౧౩	వృజీ	వృజీ	౪౫	౨	కల్పవ్య	క్లృప్య
	౨౫	న్భుస్సుస్క	న్భుస్సుస్కన్భ		౩	తత్ప్రిసాదా	దరీధృషి
౩౩	౧౭	దశాప్యత్రా	అవ్యాఙ్			జరీహృష్టశ్చ	తహృత్త
	౧౮	నిటఃస్మఎ	భ్యాఙో౽				స్తాచ్చ
			నిటామ	౪౬	౨౩	సిద్దా	సిద్ధా
	౨౪	కే౽తా్రి	కె౽త్రా్రి	౫౦	౧౯	జప	జప
౩౪	౧౪	త్నైశ్లే	త్నైశ్రి	౫౪	౮	అబూత్	అభూత్
	౧౫	ధ్రిగపూ్రిః	ద్రిగప్యాగ		౨౨	అని	అను
	౨౩	పాన్త	షాన్త్వ	౫౬	౧౮	అన్య	అన్వ
	౨౫	స్నాన్యష్తి	స్నాన్యష్షి	౬౦	౮	అబి	అబీ
౩౫	౧౭	క్షజః	క్షజిః	౬౧	౧౯	తిత్య	తీత్య
౩౬	౬	తఃప్రి	తుప్రి	౬౨	౧౨	యాఞ్రి	యాఞ్చ
	౧౨	కేచ	కెచి		౧౭	యన	యంత
	౨౨	ధత్స	భత్స్న		౨౨	ధ్వ	ధ్వమ్
౩౭	౨	నే౽స్యా	నెస్యా	౬౪	౧౩	టన	టెన
	౩	షోవ	షో౽వ	౬౫	౧౭	ద్విర్భావః॥౨	ద్విర్భా
	౯	జిగు	జుగు			ణ్యంతాత్	వః॥ స్తంభా
౩౮	౨౩	స్నాన్యజి	స్నాన్యజ్జి				దుదుర్భాభయ స్తం
౩౯	౧౨	నుద్దై	నుద్దై				భోద్భావంరిపుం
	౨౧	స్తజ్ఞా	స్తజ్ఞజ			హంతిహరిః ।	అపాదానె

ధాతురూపప్రకాశికాయాఃశుద్ధాశుద్ధపత్రికా

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
			పరిపాస్నయామితి ణముల్, స్తంభాదుద్భావం। తృతీయాప్రభృతీన్యన్యతరస్యామితివాసమాసః ముఖతోభూత్వా।ముఖతోభూయ।ముఖతోభావం ।స్వాంగేతస్ప్రత్యయే కృభ్వోరితిక్త్వాణములౌ। అనానానానాభూత్వానానాభూయ నానాభూత్వా।నానాభావం ।అవినావినాభూత్వావినాభూయ । వినాభూత్వా।వినాభావం అనేకంద్రవ్యమేకంభూత్వా ।ఏకధాభూయ । ఏకధాభూత్వా।ఏకధాభావః।నాధార్థప్రత్యయే చ్వ్యర్థఇతిక్త్వాణములౌ। తూష్ణీంభూయ తూష్ణీంభూత్వాతూష్ణీంభావం।తూష్ణీమిభువ ఇతిక్త్వాణములౌ। అనవగ్భూయాస్తే । అనవగ్భూత్వా।అనవగ్భావం। అగ్రతః।పార్శ్వతః। పృష్ఠతోవానుకూలోభూత్వా స్త ఇత్యర్థః ॥ ణ్యంతాత్
౬౭	౬	జిఘ్రి	జఘ్రి।
౬౯	౧౨	ఘ్రాస్యంతీ	ఘ్రాస్యతీ-ఘ్రాస్యంతీ
,,	౨౪	జిఘ్రియ్యాః-జిఘ్రియితః జిఘ్రియితవాన్	జేఘ్రియ్యాః-జేఘ్రియితః జేఘ్రియితవాన్
,,	౨౫	జిఘ్రియిష్యమాణః-జిఘ్రియితుం-జిఘ్రియితం	జేఘ్రియిష్యమాణః-జేఘ్రియితుం-జేఘ్రియితం
౭౦	౫	జాఘ్రాత్-జాఘ్రాతా	జాఘ్రల్-జాఘ్రతా
,,	౫	జాఘ్రాతః-జాఘ్రాతి	జాఘ్రతః-జాఘ్రతి; శ్నాభ్యస్తయోరాతఇత్యాల్లోపః

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
,,	౨౦	రిచ్ఛే	రిచ్ఛే
౭౨	౧	సన్ని	సని
౭౩	౬	త్స్యే-దిత్సిష్యే	త్స్యే-దిత్స్యంతీ-దిత్సిష్యే-దిత్సిష్యతీ-దిత్సిష్యంతీ
,,	౧౨	దాదాల్-దాదాతౌ-దాదాతః	దాదల్-దాదతౌ-దాదతః
,,	౧౩	దాదాతీ-దాదాత్యౌ-దాదాత్యః	దాదతీ-దాదత్యౌ-దాదత్యః
,,	౧౫	దాదాస్యే-దాదాస్యతీదాదాస్యంతీ	దాదిష్యే-దాదిష్యతీదాదిష్యంతీ
,,	౧౬	దాస్యమానః-దాస్యాసం దాదాస్యమానః	దిష్యమాణః-దాస్యాసన్దా దిష్యమాణః
౭౪	౨౪	ధాపయితా	ధ్మాపయితా
౭౫	౧౭	అదేధ్మీయత	అదేధ్మీయత
,,	౧౯	అదేధ్మీయిష్ట	అదేధ్మీయిష్ట
,,	౨౦	అదేధ్మీయిష్యత	అదేధ్మీయిష్యత
౭౬	౧౧	దేధ్మీయితుం-దేధ్మీయితం-దేధ్మీయనం-దేధ్మీయిత్వా	దేధ్మీయితుం-దేధ్మీయితం-దేధ్మీయనం-దేధ్మీయిత్వా
,,	౧౨	దెధ్మీయ్య-దెధ్మీయ-దెధ్మీయం-దేధ్మీయిత్వా దెధ్మీయిత్వా	దేధ్మీయ్య-దేధ్మీయం-దేధ్మీయం-దేధ్మీయిత్వా దేధ్మీయిత్వా
,,	౧౩	ధ్మాల్-దాధ్మాతౌ-దాధ్మాతః-దాధ్మాతీ	ధ్మల్-దాధ్మతౌ-దాధ్మతః, దాధ్మతీ
౭౭	౧౧	పెమ్యం-పీతం	పెమ్యం-కుండెన పీయతేఽస్మిన్నాన మఃపుండపాయ్యఃక్రతుః। క్రతౌ

ధాతురూపప్రకాశికాయాంశుద్ధాశుద్ధపత్రికా

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
			కుండపాయ్యసంచాయ్యావితి న్య త్ప్రత్యయాంతౌనిపాత్యతే;పీతం
౭౯	౪	పాపాత్-పాపాతౌ-పాపాతః	పాపత్-పాపతౌ-పాపతః
,,	౫	పాపాతీ-పాపాత్యా- పాపాత్యః-పాపా	పాపతీ-పాపత్యా-పాపత్యః పాపి
,,	౬	స్యత్-పాపాస్యతీ-పాపా స్యంతీ-న్యతిపాపాస్యమానః	ష్యత్-పాపిష్యతీ- పాపి ష్యంతీ-వ్యతిపాపిష్యమాణః
"	౧౨	అమ	ఆమ
౮౦	౭	అమ్నా	ఆమ్నా
"	౧౮	ధ్వ౦	ధ్వం
౮౨	౫	మ్నాత్।ఆమామ్నాతౌ। ఆమామ్నాతః।ఆమామ్నాతీ।	ఆమామ్నత్।ఆమామ్నతౌ।ఆ మామ్నతః। ఆమామ్నతీ
౮౩	౧౦	కమ	కర్మ
౮౫	౧౬	స్థిత్వాస్థిత్వా।అస్థాప యితవ్యః	స్థిత్వాస్థిత్వా।శయ్యోత్థాయం ధావతి। శయ్యాయాఉత్థాయం అపాదానేపరీప్సాయామితిణ ముల్।తృతీయాప్రభృతీన్యన్య తరస్యామితివాసమాసః।అస్థా పయితవ్యః॥
౮౬	౫	తాస్థాత్।	తాస్థత్
"	౬	తాస్థాతౌ।తాస్థాతః।తా స్థాతీ	తాస్థతౌ।తాస్థతః।తాస్థతీ
"	౨౫	రాధ్వాం	రాధ్యాం
౮౭	౨౧	అజీగ్	అజీగీ

ధాతురూపప్రకాశికాయాంశుద్ధాశుద్ధపత్రికా

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౨౨	౪	జెయం।జితమనెన	జెయం।జితో్యహాలిః। బలెనకర్తవ్య ఇత్యర్థః। కృష్టసమీకరణార్థం స్థూలకాష్ఠం। విప్రూయవినీయజిత్యాముఞ్జకల్కహలిష్వితికృబ్ను పాత్యత అన్యత్తుజేయం॥జితమనెన
౨౯	౩	ర్త్స్తే	ర్స్తే
〃	౧౩	జిజి్ర	జిజీ్ర
౯౦	౧౨	యిఢ్వం।ధ్వం।	యధ్వమ్
౯౬	౩౧	యద	౬అద
౯౭	౭	త।శెషంవక్ష్యమాణద్రవతివత్	త।నిష్ఠాయాందూనః। దూనవాః। దుగ్వోర్దీర్ఘశ్చేతి నిష్ఠానత్వందీర్ఘశ్చ। తథానపుంసకేభావేక్త।దూనం। ఇతి విశేషః। వార్తికేటుదు।ఉపతాప ఇత్యయంతునగృహ్యతే। సానుబన్ధత్వాత్।మృదుతయాదుత యతీతిమాఘః।చజీఅదూదవత్-త।శేషంవక్ష్యమాణద్రవతివత్
౯౯	౧౦	ర్త్స్తే	ర్స్తే
౧౦౧	౧౨	శ్రావ్య	శ్రాన్య
౧౦౭	౩	శోషూ	శోషూ్ర
〃	౪	శోషూ	శోషూ్ర
〃	౫	శోషూ	శోషూ్ర

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
,,	౭	శోశ	శోశ్వ
,,	౯	శోశ	శోశ్వ
,,	౧౦	శోశవిత్వా।అశోశుత్య। శోశా	శోశ్వవిత్వా।అశోశ్వుత్యాశో। శ్వా
,,	౧౧	శోశ	శోశ్వ
,,	౨౩	త్యపాష్ట	త్యసాష్ట
౧౦౪	౧౦	అసీషవ	అసూషవ
,,	౧౬	సుషూపతి।సుషూషాం	సుసూషతి।సుసూషాం
,,	౧౭	౩సుసుషాషితా॥౪సుషూషిష్యతి॥౫సుషూషతు॥ ౬ అసుషూ	౩సుసూషితా॥౪సుసూషిష్యతి॥౫సుసూషతు॥౬అసుసూ
,,	౧౮	౭సుషూషేత్॥౮సుషూష్యాత్ ౯అసుషూషీత్	౭సుసూషేత్॥౮సుసూష్యాత్ ౯అసుసూషిత్॥
,,	౧౯	ఆసుషూషిష్యత్	అసుసూషిష్యత్
౧౦౫	౧౦	సుషూషితవ్యః।సుషూషణీయః।సుషూష్యః సుషూషి	సుసూషితవ్యః। సుసూషణీయః।సుసూష్యః।సుసూషి
,,	౧౧	సుషూషితవాన్ । సుషూషన్। సుషూషంతీ। సుషూషిష్యన్॥	సుసూషితవాన్।సుసూషన్ సుసూషంతీ।సుసూషిష్యన్॥
,,	౧౨	సుషూషిష్యతీ।సుషూషిష్యంతీ।సుషూషితుం।సుషూషితం॥	సుసూషిష్యతీ।సుసూషిష్యంతీ।సుసూషితుం।సుసూషితం
,,	౧౩	సూషణం।సుషూషిత్వా।	సూషణం।సుసూషిత్వా।అభి

ధాతురూపప్రకాశికాయాంశుద్ధాశుద్ధపత్రికా

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
		అభిసుషూష్య।సుషూషం సుషూషం।	సుసూష్య । సుసూషం సుసూషం
,,	౧౪	సుషూషిత్వాసుషూషిత్వా	సుసూషిత్వాసుసూషిత్వా
౧౦౭	౧౮	ణావర్తీ	ణావర్తి
౧౦౯	౧౭	అరర్తవ్యం।అరియర్తవ్యం	అగరితవ్యం।అరియరితవ్యం
,,	౧౬	అరర్తుం।అరియర్తుం	అరరితుం।అరియరితుం
,,	౧౭	ఆరియి	ఆరియి
,,	౧౮	ఆరిత్వాఅ	ఆరిత్వాఆ
౧౧౧	౧౪	జారయి	ఘారయిష్య
,,	౧౫	ఖార	ఘార
౧౧౪	౨	సార్యం।సృతం	సార్యం। ఉపసర్యాగాః । భాగధానార్థం వృషభేణోపగంతుంయోగ్యేత్యర్థః। ఉపసర్యా కాల్యాప్రజనఇతియత్ప్రత్యయాంతోనిపాత్యతే। అన్యత్రఉపసార్యా కాశ్మీప్రాప్తవ్యేత్యర్థః। సరత్యాకాశేసూర్యః। రాజసూయసూర్యేత్యాదినాకర్తరిక్యబూత్వంచ నిపాత్యతే ॥ సృతం
౧౧౫	౨౩	స్మా	3 స్మారి
౧౧౬	౬	సస్యాత్వం	సస్యాత్త్వం
౧౧౭	౧౭	ష్మర	స్మర
౧౧౮	౧౪	సరిస్రి	సరిస్మ్రి

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ధాతురూపప్రకాశికాయాం శుద్ధాశుద్ధపత్రికా

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౧౧౯	౮	వ్యతిసస్వరిషే । వ్యతిసస్వషే।వ్యతిసస్వరిఢ్వే; ఢ్వే।వ్యతిసస్వ	స్వరతిసూతీతి వికల్పం బాధిత్వా శ్ర్యుకఃకితీతి నిషేధే ప్రాప్తే
	౯	ఢ్వే।వ్యతిసస్వరివహే। వ్యతిసస్వర్వహే।వ్యతిసస్వరిమహే।వ్యతిసస్వ	క్రాదినియమాన్నిత్యమిట్।వ్యతిసస్వరిషే।వ్యతిసస్వరిఢ్వే। ఢ్వే।వ్యతిసస్వరివహే।వ్యతిసస్వరిమహే
	౧౦	ర్మహే	
౧౨౦	౨౩	స్వరిత్వా।స్వృత్వా	స్వృత్వా
	౨౪	స్వరిత్వాస్వరిత్వా। స్వృత్వాస్వృత్వా	స్వృత్వాస్వృత్వా
౧౨౧	౩	స్వ్యర	స్వార
౧౨౨	౨౩	వ్యతితతరే।వ్యతితతరిషే।వ్యతితతరిఢ్వే।ఢ్వే వ్యతితతరివహే	వ్యతితేరే।వ్యతితేరిషే।వ్యతితేరిఢ్వే।ఢ్వే। వ్యతితేరివహే।
	౨౪	వ్యతితతరిమహే	వ్యతితేరిమహే
౧౨౪	౧౬	తరి	తరి(రీ)
	౧౭	తరిష్యతీ।తరిష్యంతీ।వ్యతితరిష్యమాణః	తరి(రీ)ష్యతీ।తరి(రీ)ష్యంతీ వ్యతితరి(రీ)ష్యమాణః
౧౨౭	౧౯	దాధితః।	దాత్తః।
౧౨౮	౧౯	కితం।కితవాన్।కిత్వేతి	కాతం।కాతవాన్।కాత్వ
౧౨౯	౪	వ్యతక్షా	వ్యత్యక్షా
౧౩౨	౭	గెయం।గీతం।	గేయం। గాయతీతి గేయస్సామ్నామయం।భవ్యగేయేత్యాదినా పక్షే కర్తరి యత్ప్రత్య

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
			యాంతోనిపాత్యతె। గీతం !
	౧౮	కాసి	గాసి
౧౩౬	౧౯	బభూ-అ	బభూవ-ఆ
౧౪౦	౧౯	దాధ్యాయ	దాధ్యాయ
౧౪౩	౧౨	మామ్లిత్వామామ్లిత్వా	మామ్లిత్వామామ్లిత్వా॥ రైశ బ్దే।సకర్మకః।అనిట్ ॥ పర స్మైపదీ॥రాయతి - రరావి త్యాదిసర్వంమ్లాయతివత్॥
౧౫౧	౧౦	మాభవానాకీత్।మాభవం తావాకిష్టాం।మాభవంతఆ కిషుః।మాభవానకీల్।మా భవంతావకిష్టాం।మాభవం తోకిషుః।అతోహలాదెర్ల ఘోరితివోపధావృద్ధిః। ౧౦అకిష్యల్।	మాభవానకీల్ । మాభవన్తా వకిష్టాం । మాభవంతోఽకి షుః॥౧౦ ఆకిష్యల్।
	౨౪	అకృతాం	అకృతాం।
౧౫౩	౧౬	అంగయి	ఆంగయి
౧౫౯	౨౨	వయనం।వీత్వా।	వయనం ।అజనం।ప్రవయణం। ప్రాజనం । వాయావితివిభా షావా।వీత్వా॥
౧౬౦	౬	జిజీషతె।వివీషంతీ।అజిజీ షంతీ।వి వీషిష్యతె।అజిజీషిష్యతె	జిజిషతె।వివీషంతీ।అజిజిషంతీ వివీషిష్యతె।అజిజిషిష్యతె।
	౮	వివీషితా	వివీషిత్వా

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౧౬౨	౩	అటిటిష్యంతి	అటిటిషిష్యంతి
౧౬౩	౧౭	అభ్రితేత్యాది।ప్రాగ్వత్	అభ్రితేత్యాది।చఙ్।అబిభ్రత్
			త్।సని॥అబిభ్రిషతీత్యాది। శేషంప్రాగ్వత్॥
౧౬౪	౫	ఒవ	ఒవ్య
౧౮౨	౧౩	వ్యత్యేషా	వ్యత్యేజా
౧౮౭	౧౪	కర్ణ	కర్జ
౧౮౯		అనేదిత్త్వాన్నవృద్ధినిషె	అనెదిత్త్వాన్నవృద్ధి నిషెధః॥
		ధః॥య	యఙ్॥చఙ్కణ్యత ఇత్యాది॥య
౧౯౪	౯	చకృమ	చికృమ
౧౯౬	౨౧	చకర్వేత్యాదికర్జతివత్	చకర్వేత్యాదికర్జతివత్॥
			౧౮౬।౧౮౭-క్విపిరాల్లోపఇ
			తివలోపే నోరోబాధనాద
			నూఙ్భావినకారాంతత్వేనా
			స్య యఙ్లుగ్భవత్యేవ
	౨౨	యఙ్లుకి-చాకర్వీతి।చాక	చాకర్వతీత్యాది
		ర్తి,చాకర్తః।చాకర్వతీత్యాది।లోపో	
౧౯౭	౧	వ్యోరితివలోపః	ఊఠభావేతసౌఛ్వోచరాల్లో
			పఇతివలోపః
	౫	కర్మణ్యవ్యతీహారేతఙ్।	కష్టవ్యతీహారెతఙ్। కష్టం
			దుఃఖంతత్కారణంచ। స్యా
			త్కృష్టంకృచ్ఛ్రమాభీలం।క
			ష్టోమోహః। కష్టంశాస్త్రం।
			దురవగాహమిత్యర్థః। కృ
			చ్ఛ్రగహనార్థె కృచ్ఛ్రగ

పుట	ప	అశుద్ధం	శుద్ధం
			హనయోః కషఇతి క్తస్య డ
			భావో నిపాత్యతే । కషితమ
			న్యత్ ।నిమూలకాషం, కషతి।
			సమూలకాషంకషతి। నిమూ
			లంసమూలంకషతీత్యర్థః ।
			నిమూలసమూలయోఃకష ఇతి
			ణముల్ ।కషాదిషుయథావి।
			ధ్యనుప్రయోగ ఇతికషెరనుప్రయోగ ఇతివిశేషః॥
	౮	యఙ్లుకి।చాకసీతి।చాక	యఙి॥ చనీకస్యతె।చనీకసాం
		స్తి।చాకస్తః।చాకసతీ	చక్రిఇత్యాది॥ నీగ్వంచుస్రం
		త్యాది॥	స్విత్యాదినాభ్యాసస్యనీగాగ
			మః ॥ యఙ్లుకి॥చనీకసీతి॥చనీ
			కస్తి।చనీకస్తః॥చనీకసతీత్యా
	౧౧	క్షిష్వ	క్షిష్య
౨౦౦	౧౩	వృపదా	వృపధా
	౨౪	కేటిత్వా।పికిట్య॥	కెటిత్వా।కిటిత్వా।పికిట్య
౨౦౧	౧౬	చేకేటితః॥చేకే	చేకిటితః॥ చెకి
	౨౦	టిత్వా।విచేకిట్య।చేకేటం।	టిత్వా।చెకిటిత్వా।విచేకిట్య
		చేకేటం।చెకిటిత్వాచెకి	చేకేటంచేకేటం। చెకేటిత్వా
		టిత్వా॥	చేకెటిత్వా। చేకిటిత్వాచకిటి
			త్వా॥
౨౦౬	౧౨	సేంహే	సే-హే
	౧౪	ధ్వం	ధ్వం
౨౧౦	౧౧	చోకుచితం-చాకోచితం	చోకుచితం

పుట	ప	అశుద్ధం	శుద్ధం
,,	౧౯	కుంచ్యాత్	కుచ్యాత్
౨౧౧	౨౩	చొకుఙ్క్తః,చొకుంచతీ	చొకుక్తః,చొకుచతీ
౨౧౨	౨౪	కుక్తవాన్	కుక్తవాన్;కుఠిచ,ప్రతిఘాతఇత్యర్థః॥అకర్మకః॥సేట్॥పరస్మైపదీ॥కుంఠతీత్యాదిక్లిందతివత్॥౨౦౩
౨౧౩	౨	క్లిందతివత్	క్లిందతివత్॥౨౦౩॥కుథిహింసాసంక్లేశనయోః॥సకర్మకః॥సెట్॥పరస్మైపదీ॥కుంథతి,చుకుంథేత్యాదిక్లిందతివత్॥౨౦౩
,,	౨౨	ద్రుక్షి	క్రుక్షి
౨౧౪	౧౮	చొక్రోశిత్వా।న క్త్వా సేడితి	చొకుశిత్వా।చొక్రోశిత్వా।రలోవ్యుపధాదితి వా కిత్త్వం
,,	౧౭-౧౯	కిత్త్వనిషేధాన్న గుణః।ఆచొకుశ్య చొక్రోశంచొక్రోశం।చొక్రోశిత్వా చొక్రోశిత్వా	ఆచొకుశ్య । చొక్రోశంచొక్రోశం।చొకుశిత్వాచొకుశిత్వా।చొక్రోశిత్వాచొక్రోశిత్వా
౨౧౬	౮	అచుకూజత్	అచూకుజత్
౨౧౮	౧౮	చొకూజిష్యంతీతి చవిశేషః	చొకూజిష్యంతీతిచవిశేషః।కూల-ఆవరణే॥సకర్మకః॥ సేట్॥పరస్మైపదీ॥కూలతి, చుకూలేత్యాదిసర్వంకూజతివత్

ణౌచఙి-అచూకులత్॥కృవి-హింసాకరణయోశ్చ॥చాద్గతౌ॥సక॥సేట్॥ధిన్వికృణ్వ్యోరచేత్యకారోఽన్తాదేశఉప్రత్యయశ్చ। ఉప్రత్యయస్యాపిత్సుగుణః॥౧ కృణోతి-కృణుతః-కృణ్వంతి॥కృణోషి-కృణుథః-కృణుథ కృణోమి-కృణ్వః-కృణువః-కృణ్మః-కృణుమః॥ ౨ చకృణ్వ-చకృణ్వ

పుట	పఙ్క్తిః	అశుద్ధం	శుద్ధం

తుః॥3 కృణ్వితా॥౪ కృణ్విష్యతి॥౫ కృణోతు-కృణుతాత్-కృణుతాం కృణ్వంతు॥కృణు-కృణుతాత్-కృణుతం-కృణుత॥ కృణవాని-కృణవావ-కృణవామ॥౬ అకృణోత్-అకృణుతాం-అకృణ్వన్॥అకృణోః-అకృణుతం-అకృణుత॥అకృణవం-అకృణ్వ-అకృణువ-అకృణ్మ-అకృణుమ॥ ౭ కృణుయాత్-కృణుయాతాం-కృణుయుః॥౮ కృణ్వ్యాత్-కృణ్వ్యాస్తాం-కృణ్వ్యాసుః॥౯ అకృణ్వీత్-అకృణ్విష్టాం॥౧౦ అకృణ్విష్యత్॥ గతిహింసార్థకత్వాన్నకర్మవ్యతిహారేతఙ్॥కర్మణి ణౌ కర్తృకర్మణోస్తదంతాత్కృత్సుచ కృణ్వ్యతె।కృణ్వయతి-తె॥ కృణ్వ్యతె-కృణ్వయితవ్యమిత్యాది॥ సని-తదంతాత్కృత్సు చికృణ్విషతి, చికృణ్విషితవ్యమిత్యాది॥యఙి-తదంతాత్కృత్సుచ చాకృణ్వ్యతె,చాకృణ్వితవ్యమిత్యాదిచసర్వంఙూహ్యజతివత్॥ఊడ్భావివకారాంతత్వాన్నాస్యయఙ్లుక్। కేవలాత్కృత్సు-కృణ్వితవ్యం,కృణ్వనీయం,కృణ్వ్యం, కృణ్వితః, కృణ్వితవాన్,కృణ్వన్- కృణ్వంతీ-శప్శ్యనోర్నిత్యమితినిత్యంనుమ్॥ కృణ్విష్యన్-కృణ్విష్యతీ-కృణ్విష్యంతీ॥కృణ్వితుం,కృణ్వితం-కృణ్వనం, కృణ్విత్వా,నికృణ్వ్య,కృణ్వంకృణ్వం,కృణ్విత్వాకృణ్విత్వా॥

పుట	పఙ్క్తిః	అశుద్ధం	శుద్ధం
౨౧౯	౪	౧౦ అచకర్షత్-త॥అక	అచకర్షత్-త॥౧౧ అక
౨౨౦	3	కృష్ట్వా	కృష్ట్వా। ఉపపూర్వాదస్మాత్సప్తమ్యంతె తృతీయాంతెచోపపదె సప్తమ్యాంచోపపీడరుధకృషఇతిణముల్॥ పాణ్యుపకర్షంధానాస్సంగృహ్ణాతి॥పాణావుపకర్షం। పాణినోపకర్షం।తృతీయాప్రభృతీన్యన్యతరస్యామితివాసమాసః॥ద్వ్యంగులోత్కర్షంఖండికాంఛినత్తి॥ద్వ్యంగులేనద్వ్యంగులెవోత్కర్షం। తృతీయాసప్తమ్యోరుపపదయోఃప్రమాణాచేతిణ

ధాతురూపప్రకాశికాయాంశుద్ధాశుద్ధపత్రికా

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౨౬౯	౧౪,౧౫	శతరి। జెజిన్వత్-జెజిన్వతౌ-జెజిన్వతః। (స్త్రి)యాం జెజిన్వతీతివిశేషః అన్యత్పూర్వంయజంతవత్	యఙ్లుక ఏవాభావాత్
౨౭౦	౨౨	యఙ్లుకి-జేజీవీతి, జెజేతి, జెజీతః, జేజీవతీత్యాది	ఊడ్భావిషకారాంతత్వాన్నాస్యయఙ్లుక్
,,	౨౫	జీవిత్వాజీవిత్వా	జీవిత్వాజీవిత్వా। యావజ్జీవమధీతే। యావజ్జీవతితావదిత్యర్థః। యావతివిందజీవోరితిణముల్
౨౭౧	౧౨-౧౩	శతరీత్యాది। జెజీవత్-జెజీవతౌ-జెజీవతః। (స్త్రి)యాం జెజీవతీతివిశేషః। అన్యత్సర్వంప్రాగ్వత్	యఙ్లుక ఏవాభావాత్
,,	౧౫	త్యాదిపంచతివత్ ॥పు౨౧౦	త్యాదిక్రిన్దతివత్ ౯౦,౯౧
౨౭౨	౨	గచ్ఛతివత్। పు౨౩౦	యఙ్లుకి-జంఝమీతి-జంఝంతి-జంఝాంతః, జంఝమతీత్యాది ॥
,,	౧౬	కర	పర
౨౭౪	౧౫	నానటతి। ణములి	నానటతి। నానటిష్యన్-నానటిష్యతీ నానటిష్యంతీ। ణములి
౨౭౬	౭	నంనాంతః	నంనతః
,,	౧౧	ప్రణమ్య। నామంనామం	ప్రణమ్య ప్రణత్య। వాల్యపీత్యనునాసికలోపో వా
౨౭౭	౧౭	క్రిందతివత్। పు౯౦	కుంచతివత్। పు౨౧౦-౨౧౧
౨౮౦	౧౧	త్యాజ్యః। త్యక్తః	త్యాజ్యః। త్యజేశ్చేతినిషేధాన్నకుత్వం
,,	౧౯	క్షణి	క్షణ్ణి

ధాతురూపప్రకాశికాయాంశుద్ధాశుద్ధపత్రికా

పుట	పఙ్క్తిః	అశుద్ధం	శుద్ధం.
౨౭౫	౫	తతఢ్వే	తతడ్ఢ్వే
,,	౨౧	త్యతఢ్వం	త్యతడ్ఢ్వం
,,	౨౨	త్యతక్షే	త్యతక్ష్యే
,,	౨౪	తఢ్వే	తడ్ఢ్వే
౨౭౭	౪ ౫	యఙ్లుకి-లెతీవీతి-తె లెతి-తేలీతః-లెతీవతీత్యాది	ఊఁడ్భావివకారాంతత్వాన్న యఙ్లుక్
,,	౧౦	తుంజితేత్యాదికుంచతివత్ పు౨౧౧	తుంజితేత్యాదిక్రందతివత్ పు౯౦-౧౯౧
,,	౧౬	తుబి-అర్దనే	తుప;తుమ్ప,త్రుప;త్రుంప,తుఫ,తుమ్ఫ త్రుఫ,త్రుమ్ఫహింసార్థాః।సకర్మకాః। సేటః। పరస్మైపదినః॥తోపతి।తుత్రోప త్యాదికోచతివత్।పు౨౦౭॥ తుమ్పతి-తు తుమ్పేత్యాదికుంచతివత్।పు౨౧౦।ఏవమ న్యేషామపిరూపమూహ్యం। హింసార్థ త్వాన్నకర్మవ్యతిహారేతఙ్।నోపధాత్థఫా న్తాద్వేతితుంఫతి త్రుంఫత్యోః క్త్వః కి త్త్వవికల్పనాత్తుఫిత్వా। తుమ్ఫిత్వా। త్రుఫిత్వా। త్రుమ్ఫిత్వేతివిశేషః।తుబి-అర్దనే
,,	౧౭	కుంచతివత్।పు ౨౧౦	క్రందతివత్।పు౯౦-౧౯౧
౨౯౦	౬	అదద్రీత్	అదద్రీత్॥చజీ-అదిద్రమత్-త। యఙ్లుకి।దంద్రమీతి॥దంద్రంతి। దందాంతః।దంద్రమతీత్యాది॥
౨౯౧	౨౩	దందాష్టః।దందంశలీ	దంద్రమీతి।దంద్రంతి।దందాన్తః దంద్రమతీత్యాది।దందష్టః।దందశః

ధాతురూపప్రకాశికాయాంశుద్ధాశుద్ధపత్రికా

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౨౯౨	౧	దష్ట్వాదష్ట్వా	దష్ట్వాదష్ట్వా॥మూలకోపదంశంభుఙ్క్తే మూలకేనోపదంశం।దశ్యమానస్య మూలకస్యభుజింప్రతికరణత్వాత్తృతీయా। యద్యప్యుపదంశినాసహ నశాబ్దఃసంబంధః।తథాప్యర్థోఽస్త్యేవ।కర్మత్వాత్।ఏతావతైవ సామర్థ్యేనప్రత్యయః। సమాసశ్చతృతీయాయామితివచనసామర్థ్యాత్। ఉపదంశస్తృతీయాయామితిణముల్।తృతీయాప్రభృతీన్యన్యతరస్యామితివాసమాసః॥
౨౯౩	౧౪	సి-సే-షే	సే-షే
౨౯౭	౪	ఢ్వం	ఢ్వం
౨౯౯	౫	రితియత్	రితిక్యప్
,,	౪	దృష్ట్వాదృష్ట్వా	దృష్ట్వాదృష్ట్వా।కన్యాదర్శంవరయతి।సర్వాఃకన్యాఇత్యర్థః। కర్మణి-దృశివిదోస్సాకల్యఇతిణముల్
,,	౨౦	దదర్శ్యః	దదృశ్యః
౩౦౦	౫	వ	ప్రి
,,	౬	ద్రి	ద
,,	౨౧	దథాణ	దధాణ
౩౦౨	౧-౨	యఙ్లుకి।దాధన్వీతి।దాధం తి।దాధాంతః।దాధన్వతీత్యాది	ఘోరిత్యుక్త్వానివకారాంతత్వాన్నయఙ్లుక్
,,	౯ ౧౦	ధిన్వతి।దిధిన్వ-దిధిన్వతురిత్యాది।జిన్వతివత్ పు-౨౬౪యఙ్లుకి। దెధి	ధిన్విక్రృణ్వ్యోరచేత్యుప్రత్యయోఽకారశ్చాంతాదేశః।౧ ధినోతి-ధినుతః-ధిన్వంతి।ధినో

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
		స్వో। దెధింతి। దేధి న్తః దేధిన్వతీత్యాది	షి-ధినుథః-ధినుథ। ధినోమి-ధిన్వః-ధినువః-ధిన్మః-ధినుమః। ౬ ధినోతు-ధినుతాత్-ధినుతాం-ధిన్వంతు। ధిను-ధినుతాత్-ధినుతం-ధినుత। ధినవాని-ధినవావ-ధినవామ॥ ౬ అధినోత్-అధినుతాం-అధిన్వన్। అధినోః-అధినుతం-అధినుత। అధినవం-అధిన్వ-అధినువ-అధిన్మ। అధినుమ। ౭ ధినుయాత్-ధినుయాతాం-ధినుయుః। ధినుయాః ధినుయాతం-ధినుయాత। ధినుయాం-ధినుయావ-ధినుయామ శేషం జిన్వతివత్॥ పు-౨౭౬
,,	౧౧	పతీ	పదీ
౩౦౩	౨౩	ధూపాయ	ధూపయ
,,	౨౮	అదుధూ	అదూధు
౩౦౫	౧౮	ధూపయిత్యా	ధూపయిత్వా
౩౦౬	౧౩	దొాదో	దోధో
౩౦౯	౩	టయ	టయి
౩౧౧	౧౩-౧౪	అపాతి-అపాతిషాతాం (ఢ్వం, ధ్వం) అపాతయిషాతాం (ఢ్వం। ధ్వం)౧౧ అపాతిష్యత-అపాతయిష్యత	అపీపతత్-త।౧౦ అపాతయిష్యత్-త
౩౧౨	౭	పాత్యం।పతితః	పాత్యం।అపతతీత్యాపాత్యః

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౨౨౩	౧౨	ష్వం	
౨౨౯	౮	మాసః	
౨౩౧	౨౦ ౯	అగామి	
౨౩౩	౧౪	ఈడభావేతసాదా చ నలిలాపః	ఈడభావేత[illegible] ఇతివలాపః
౨౩౪	౬	కుంచతివత్	కర్మందతివ[illegible]
౨౩౫	౨	గొప్సీ	గుప్సీ
,,	౨౩	అజుగోపాయ	అజుగోపయ
౨౩౭	౭	గుస్త్వా	గుప్త్వా
౨౩౮	౧౮	జుగోపనం,జుగో పిత్వా	జుగోపనం,జుగుపిత్వా;జుగో పిత్వా-రలాప్యుపధాదితివాకిత్త్వం
[illegible]	౧౯	జుగోపిత్వాజు గోపిత్వా	జుగుపిత్వాజుగుపిత్వా,జుగోపి త్వాఽజుగోపిత్వా
[illegible]౦	౯	రిర్వతం	ణణం
[illegible]	౧౮	నిజుగూర్విష్యక్	నిజుగూర్విష్య
౨౪౫	౧	తిగృంజి	జిగృంజి
౨౪౮	౧౨	చర్భతి	కుంచతి
౨౫౨	౧౬	చఖమ	చఖ్ఖమ
౨౫౩	౬	వార్ణాత్త్ర	వార్ణాత్త్రం
[illegible]	౧౨	బువ	భ్నోస
	౧౩	రయితు	రయిత్తు
	౫	శ్వాను	శ్వాచ[illegible]
	[illegible]	గుతుః	

		...ఉత్పరస్యాతఇతి తపరత్వాన్న	
		గుణః।హలిచేతిదీర్ఘస్తు స్యా	
		దేవ।తస్యాసిద్ధత్వే నతపరత్వని	
		ర్వత్యర్థత్వాయోగాత్। చంచు	
		రితవ్యం- చంచురణీయం। చం	
		చూర్యం।చంచురితః॥	
	౫	చోరిష్యత్-చంచోరిష్యతీ-చంచోరిష్యంతీ చంచోరితుం	చంచురిష్యత్-చంచురిష్యతీ-చంచురిష్యంతీ, చంచురితుం
౨౪౪	౧	చంచోరణం-చంచోరిత్వా-చంచోరం-చంచో రంచంచు	చంచురణం-చంచురిత్వా-చంచు
,,	౨	చంచోరిత్వాచంచోరిత్వా	చంచురిత్వాచంచురిత్వా
౨౪౭	౧౧	చవలిలోపః	చరాల్లోపఇతివలోపః
౨౬౦	౩	చ్యోతిత్వా-చ్యోతిత్వా చ్యోతిత్వా	చ్యుతిత్వా।చ్యోతిత్వా।చ్యుతిత్వాచ్యుతిత్వా,చ్యోతిత్వాచ్యోతిత్వా
౨౬౧	౧	చాచ్యోతిత్వా	చాచ్యుతిత్వా,చాచ్యోతిత్వా,చా
,,	౨	చాచ్యోతిత్వాచోచ్యోతిత్వా	చాచ్యుతిత్వా,చోచ్యుతిత్వా।చోచ్యోతిత్వాచోచ్యోతిత్వా
౨౬౭	౭	యాంజాజ్వరతీ	యాంజాజ్వరతీ।జాజ్వరిష్యత్-జాజ్వరిష్యతీ-జాజ్వరిష్యంతీ
,,	౮	పాతనె	ఘాతనే
,,	౧౮	జేజీమ్యతః	జెజీ.
౮	౨౨	యజ్జుకి-జెజీన్వితి-జేజీం	ఛోవరిత్యాడ్భవివకా ౯

